ACTA
APOSTOLORVM,

SYRIACE,
EBRAICE,
GRÆCE,
LATINE,
GERMANICE,
BOHEMICE,
ITALICE.
HISPANICE.
GALLICE.
ANGLICE.
DANICE.
POLONICE.

Ex
Diſpoſitione & Adornatione
ELIAE HVTTERI
GERMANI

פרכסיס דַשְׁלִיחֵא :

קֶפַלָאוֹן א

כְּתָבָא קַדְמָיָא
כְּתַבֶת אוֹ ת
תָאוֹפִילָא עַל
כֻּלְהֵין אִילֵין דְּשָׁרִי מָרַן
יֵשׁוּע מְשִׁיחָא לְמֶעְבַּד
וַלְמַלָּפוּ :

Noi habbiam fatto il primo ragionamento ò Teofilo, di tutte le coſe che IESV preſe à fare & inſegnare.

2 עַד־מָא לְיוֹמָא הַו
דְּבֵהּ אֶסְתַּלַּק מֶן בָּתַר ד
דְּפַקֶּד הֲוָא אֶנּוּן לַשְׁלִיחֵא
אִילֵין דַּגְבָא בְּרוּחָא ד
דְקוּדְשָׁא :

Infin à quel giorno che fu riceuuto in cielo, poi ch'egli hebbe dati per lo Spirito ſanto i comandamenti, à gli Apoſtoli ch' egli hauea eletti.

3 הָנוּן דְּאַף חַוִּי לְהוֹן
נַפְשֵׁהּ כַּד חַי מֶן בָּתַר
דְּחַשׁ בְּאָתְוָתָא סַגִּיאָתָא
בְּיַוְמִין אַרְבְּעִין כַּד —
מֶתְחְזֵא הֲוָא לְהוֹן וַאֲמַר
עַל מַלְכוּתָא דַּאלָהָא :

Aiquali, s'era preſentato ancor ſe ſteſſo viuente (doppo ch'egli hebbe patito) in molti ſegni, apparendo à loro, e parlando del regno di Dio per quaranta giorni.

4 וְכַד אֲכַל עַמְּהוֹן לַחְמָא
פַּקֶּד אֶנּוּן דְּמֶן אוּרִשְׁלֶם
לָא נֶפְרְקוּן אֶלָּא נְקַוּוּן
לְשׁוּדָּיֵהּ דְּאַבָא, הַו
דַּשְׁמַעְתּוּן מֶנִּי :

Et hauendoli raunati inſieme, comandò loro che non ſi partiſſero di Ieruſalem: ma aſpettaſſero la promeſſa dal Padre, laqual voi hauete (diſſe) vdita da me.

5 דְּיוֹחַנָּן אַעְמֶד בְּמַיָּא
וְאַנְתּוּן תֶּתְעַמְּדוּן בְּרוּחָא
דְקוּדְשָׁא לָא בָּתַר יַוְמָתָא
סַגִּיאָא :

Percioche Giouanni battezò con acqua, ma voi ſarete battezati con lo Spirito ſanto di qui à pochi giorno.

פְּעָלֵי הַשְּׁלִיחִים

עַל־יְדֵי לוּקָס מְבַשֵּׂר הַקָּדוֹשׁ :

א

אֶת־סֵפֶר הָרִאשׁוֹן עַל־
כֻּלָּם יְדִידְיָה יְדִידִי אֲשֶׁר
הֵחֵל יֵשׁוּעַ לַעֲשׂוֹת וּלְלַמֵּד כִּלִּיתִי:

AVemos primero hablado, o Theophilo de todas las coſas que Ieſus començó à hazer y à enſeñar,

2 עַד־הַיּוֹם אֲשֶׁר בּוֹ לֻקַּח וְצִוָּה
לַתַּלְמִידִים אֲשֶׁר בָּחַר בָּם בְּרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ :

Haſta el dia que auiendo dado mandamientos por Eſpiritu Sancto à los Apoſtoles que eſcogió, fue recibido arriba:

3 וַאֲשֶׁר לָהֶם הֵקִים אֶת נַפְשׁוֹ
חַי אַחַר בְּעוֹתָיו וּמַמְרוּרָיו
בְּאוֹתוֹת רַבּוֹת אַרְבָּעִים יוֹם נִרְאָה
אֲלֵיהֶם וְאוֹמֵר עַל־מַלְכוּת
אֱלֹהִים :

A los quales, deſpues de auer padecido, ſe preſentó biuo en muchas prueuas, appareciendoles por quarenta dias, y hablandoles del Reyno de Dios.

4 וּבְהִקָּהֲלָם צִוָּה אוֹתָם לֹא
לָמוּשׁ מִירוּשָׁלַיִם כִּי אִם
לְהִתְעוֹדֵד וּלְקַוּוֹת אֶת־מַלְאֲכוּת
אָבִי אֲשֶׁר שְׁמַעְתּוּהָ מִמֶּנִּי :

Y juntandolos, les mandó, que no ſe fueſſen de Ieruſalem; mas que eſperaſſen la promeſſa del Padre que oyſtes, dize de mi.

5 כִּי יוֹחָנָן טָבַל בַּמַּיִם וְאַתֶּם
תִּטָּבְלוּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אַחֲרֵי יָמִים
לֹא רַבִּים :

Porque Ioan à la verdad baptizó en agua, mas voſotros ſereys baptizados en Eſpiritu Sancto deſpues deeſtos no muchos dias.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

ΚΕΦΑΛ. α.

ΤΟΝ μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν.

Nous auons fait le premier traitte, ô Theophile, touchant toutes les choſes que Ieſus s'eſt mis a faire & à enſeigner:

2. Ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου, οὓς ἐξελέξατο, ἀνελήφθη.

Iuſques au iour qu'il fut receu en haut, apres auoir donné mandemens aux Apoſtres par le Sainct Eſprit, leſquels il auoit eſleus.

3. Οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν, ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

Auſquels auſſi apres auoir ſouffert, il ſe repreſenta ſoimeſme viuant, auec pluſieurs approbations, eſtant veu par eux par quarante iours, & parlant des choſes qui appartienent au royaume de Dieu.

4. Καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου.

Et les ayant aſſemblés, leur commanda qu'ils ne ſe departiſſent point de Ieruſalem, mais qu'ils attendiſſent la promeſſe du Pere: Laquelle, dit il, vous auez ouie de moy.

5. Ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.

Car Iehan à baptizé d'eau, mais vous ſerez baptizés du Sainct Eſprit, dans peu de iours.

APOSTOLORVM.

CAP. I.

PRimùm quidem ſermonem feci de omnibus, ô Theophile, quæ cœpit Ieſus facere & docere.

I Haue made the former treatiſe/ O Theophilus/ of all that Jeſus began to doe/ and teach.

2. Vſque in diem qua præcipiens Apoſtolis per Spiritum ſanctum, quos elegit, aſſumptus eſt,

Untill the day/ that he was taken vp/ after that he through the holy Ghoſt/ had giuen commandements vnto the Apoſtles/ whome he had choſen.

3. Quibus præbuit ſeipſum vivum poſt paſſionem ſuam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, & loquens de regno Dei.

To whome alſo hee preſented himſelfe aliue after that he had ſuffred/ by many infallible tokens/ being ſeene of them by the ſpace of fourtie dayes/ and ſpeaking of thoſe things which appertaine to the kingdome of God.

4. Et conveſcens, præcepit eis ab Ieroſolymis ne deſcenderent, ſed expectarent promiſſionem Patris, quam audiſtis (inquit) per os meũ.

And when he had gathered them together/ hee commanded them/ that they ſhould not departe from Jeruſalem/ but to waite for the promes of the Father/ which ſaid he/ we haue heard of me.

5. Quia Iohannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto non poſt multos hos dies.

For John in deed baptized with water/ but ye ſhall be baptized with the holy Ghoſt within theſe fewe dayes.

Von der Apoſtel Geſchicht.

Das I. Capitel.

DIe erſte Rede habe ich zwar gethan/ lieber Theophile/ von alle dem/ das Jeſus anfienge/ beyde zuthun vnd zulehren.

Den førſte tale giorde ieg/ kære Theophile/ om alt det/ der Jheſus begyntte/ baade at gøre oc lære.

2. Biß an den tag/ da er auffgenommen ward/ nachdem er den Apoſteln (welche er hat erwehlt) durch den heiligen Geiſt/ befehl gethan hatte.

Indtil den tag/ der hand bleff optagen/ Effter at hand haffde giffuit Apoſtlerne) huilcke hand vdualde) befalning/ formedelſt den hellig Aand.

3. Welchem er ſich nach ſeinem Leiden lebendig erzeiget hatte/ durch mancherley erweiſung/ vnd ließ ſich ſehen vnter jnen viertzig tage lang/ vñ redet mit jnen vom Reich Gottes.

Huilcke hand haffde obenbaret ſig leffuendis faare effter ſin Pine/ met mangfoldige beuiſninger/ oc loed ſieg ſee iblant dem i fyrretiue dage/ oc talede met dem am Guds Rige.

4. Vnd als er ſie verſammlet hatte/ befahl er jhnen/ daß ſie nicht von Jeruſalem wichen/ ſondern warteten auff die verheiſſung deß Vaters/ welche jhr habt gehöret (ſprach er) von mir.

Oc der hand haffde forſamlet dem/ befalede hand dem/ At de ſkulde icke vige fra Jeruſalem/ men bie effter Faderens Loffte/ huilcket i haffue hørt (ſagde hand) aff mig.

5. Denn Johannes hat mit Waſſer getaufft/ Jhr aber ſolt mit dem heiligen Geiſt getauffet werden/ nicht lange nach diſen tagen.

Thi Johannes døbte met Vand/ Men i ſkulle døbis met den hellig Aand/ icke lenge effter diſſe dage.

Apoſſtolſtij.

Kapitola I.

PRwnij zagiſté Rzeč včinili gſme (ó Theophile) o wſſech wěcech/ kteréž začal Gežijs činiti a včiti.

Wypráwiłem pierwſze kſięgi Teofile/ o wſzytkim co poczynał Jezus czynić y vczyć.

2. Až do toho dne/ w kterémž (přikazuge Apoſſtolům ſkrze Ducha Swatého/ gež byl wywolil) wzhůru wzat geſt:

Aż do dniá tego/ w ktory dawſzy roſkazánie Apoſtołom przez Duchá świętego/ ktore był obrał/ wźięt ieſt ku gorze.

3. Kterýmžto y okázal ſebe ſámého žiwého (po ſwém vmučenij) we mnohých duowodijch/ kdyžto za čtyřidceti dnůw vkázowal ſe gim/ a mluwil o Králowſtwij Božijm.

Ktorym ſie też ſam potym gdy był vmęczon źjawił żywym w wielu niewątpliwych znakoch/ przez cżterdźieśći dni ſie im vkázuiac/ y powiedáiac thy rzecży ktore ku kroleſtwu Bożemu należą.

4. A pogedſſy s nimi/ přikázal gim/ aby z Geruzaléma neodcházeli/ ale aby očekáwali zaſlibenij Otcowa/ o kteremž giſté (prawě) ſlyſſeli ſkrze vſta má

A zebrawſzy ſie/ roſkazał im áby nie odchadzáli z Jeruzálem/ ále iżby czekali obietnice Oycowey/ ktoraſcie ſłyſzeli odemnie.

5. Nebo Jan zagiſté křtil wodau/ ale wy pokřteni budete Duchem Swatým/ nepo mnohých těchto dnech.

Abowiem Jan krzcił wodą ále wy ſbędźiecie pokrzżeni Duchem świętym po niewielu tychmi.

א

6 הָנוּן דֵּין כַּד כְּנִישִׁין שַׁאֲלוּהִי וְאָמְרִין לֵהּ מָרַן
אֶן בְּהָנָא זַבְנָא מְפַנֵּת
אַנְתְּ מַלְכוּתָא לְאִיסְרָיֵל׃

Hor eſſendoſi eſſi raunati, il domandorono, dicendo, Signore, reſtituirai tu in queſto tempo il regno ad Iſrael?

7 אֲמַר לְהוֹן הָלָא הֲוָת
דִּילְכוֹן הָדָא לְמִדַּע זַבְנָא
אוֹ זַבְנֵא דְּאַבָּא סָם
בְּשׁוּלְטָנָא דְּנַפְשֵׁהּ׃

Et egli diſſe loro, Non s'appartiene à Voi conoſcere i tempi ne le ſtagioni, che il Padre ha poſto ne la ſua propria poteſtà.

8 אֶלָּא כַּד תֵּאתָא עֲלַיְכוֹן
רוּחָא דְּקוּדְשָׁא תְּקַבְּלוּן
חַיְלָא וְתֶהְווּן לִי סָהֲדֵא
בְּאוּרִשְׁלֶם וּבְכֻלָּהּ יְהוּד
וְאַף בֵּית שָׁמְרָיֵא וְעַדְמָא
לְסוֹפֵיהּ דְּאַרְעָא׃

Ma Voi riceuerete la Virtù de lo Spirito ſanto che ſopraverrà in Voi: e ſaretemi teſtimonij in Ieruſalem, e in tutta la Giudea e Samaria & inſin à l'eſtremità de la terra.

9 וְכַד הָלֵין אֲמַר כַּד חָזֵין
לֵהּ אֶסְתַּלַּק וַעֲנָנָא
קַבְּלָתֵהּ וְאִתְכְּסִי מִן
עַיְנַיְהוֹן׃

E dette ch'egli hebbe queſte coſe, fu alzato ſu, Vedendo eſſi: & Vna nuuola lo leuo da gli occhij loro.

10 וְכַד חָיְרִין הֲווֹ בִּשְׁמַיָּא
כַּד הוּ אָזֵל הָנָא אֶשְׁתַּכַּחוּ
תְּרֵין גַּבְרִין קָיְמִין לְוָתְהוֹן
בִּלְבוּשָׁא חִוָּרָא׃

E mentre che, andandoſene egli, eſſi ſtauano à riguardar fiſamente in cielo, ecco, due huomini s'appreſentoron loro dauanti in Veſte bianche.

11 וְאָמְרִין לְהוֹן גַּבְרֵא
גְּלִילָיֵא מָנָא קָיְמִין אַנְתּוֹן
וְחָיְרִין בִּשְׁמַיָּא הָנָא יֵשׁוּע
דְּאֶסְתַּלַּק מֶנְּכוֹן לִשְׁמַיָּא
הָכַנָּא נֵאתֵא אַיְךְ מָא
דַּחֲזֵיתוּנָיְהִי דִּסְלֶק
לִשְׁמַיָּא׃

I quali ancor diſſero, Huomini Galilei, che ſtate Voi à riguardare in cielo? Queſto Ieſu, che da Voi partendoſi, è ſtato riceuuto in cielo, coſi Verrà come Voi l'hauete Veduto andarſene in cielo.

א

6 לָכֵן אֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְהֲלוּ יַחַד
שָׁאֲלוּ לוֹ לֵאמֹר אֲדֹנִי בְּאֵיזֶה עֵת
תָּקִים אֶת־מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל׃

Entonces losque ſe auian juntado le preguntaron, diziendo, Sennor, reſtituyras el Reyno à Iſrael en eſte tiempo?

7 וַיֹּאמֶר לָהֶם לֹא נָאוָה לָכֶם
לָדַעַת זְמַנִּים וְעִתִּים אֲשֶׁר
שָׂם הָאָב לְבַדּוֹ בְּשִׁלְטוֹנוֹ׃

Y dixoles, No es vueſtro ſaber los tiempos o las ſazones que el padre puſo en ſu ſola poteſtad.

8 כִּי־אִם תִּקְחוּ אֶת גְּבוּרַת
רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הַתָּבֹא אֲלֵיכֶם מִמָּרוֹם
וִהְיִיתֶם עֵדַי גַּם בִּירוּשָׁלַיִם וְגַם
בְּכָל־יְהוּדָה וְשׁוֹמְרוֹן וְעַד קַצְוֵי
הָאָרֶץ׃

Mas recibireys la virtud del Eſpiritu Sancto que vendra ſobre voſotros, y ſermeheys teſtigos en Ieruſalem, y en toda Iudea, y Samaria, y haſta lo poſtrero de la tierra.

9 וְכַאֲשֶׁר אָמַר אֶת הָאֵלֶּה
בִּרְאוֹתָם נִשָּׂא וְנַעֲלָה וְעָנָן לְקָחוֹ
מֵעֵינֵיהֶם׃

Y auiendo dicho eſtas coſas, Viendo lo ellos fue alçado: y vna nuue lo recibió, y lo quitó de ſus ojos.

10 וּבְהַבִּיטָם אֶל־הַשָּׁמַיִם
בַּעֲלוֹתוֹ וְהִנֵּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים קָמוּ
אֲלֵיהֶם בִּבְגָדִים לְבָנִים׃

Y eſtando ellos con los ojos pueſtos en el cielo entretanto que el yua he aqui, dos varones ſe puſieron junto á ellos en veſtidos blancos.

11 וְהֵמָּה אָמְרוּ אַנְשֵׁי הַגָּלִיל מָה
עוֹמְדִים אַתֶּם וּמַבִּיטִים אֶל־
הַשָּׁמַיִם זֶה יֵשׁוּעַ הָהוֹעֲלָה מִמֶּכֶם
אֶל־הַשָּׁמַיִם כֹּה יָבוֹא כַּאֲשֶׁר
חֲזִיתֶם לַעֲלוֹת אֶל־הַשָּׁמַיִם׃

Los quales tambien les dixeron, Varones Galileos, que eſtays mirando àl cielo? eſte Ieſus que ha ſido tomado arriba de voſotros àl cielo, anſi vendra, como lo aueys viſto yr àl cielo.

α'.

6. Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ ἰσραήλ;

Eux donc eſtans aſſembles l'interroguerent, diſans, Seigneur, ſera ce en ce temps-ici que tu reſtabliras le royaume à Iſrael?

7. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ.

Mais il leur dit, Ce n'eſt point à vous de cognoiſtre les temps ou les ſaiſons que le Pere a miſes en ſa propre puiſſance.

8. Ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἰουδαίᾳ καὶ σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

Mais vous receurez la vertu du Sainct Eſprit venant ſur vous & me ſerez teſmoins tant en Ieruſalem qu'en toute Iudee, & Samarie, & iuſques au bout de la terre.

9. Καὶ ταῦτα εἰπών, βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Et quand il eut dit ces choſes il fut eſleué, eux le regardans, & vne nuee le ſouſtenant l'emporta de deuant leurs yeux.

10. Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ.

Et comme ils auoyent les yeux fichés vers le ciel, lui s'en allãt, voici deux hommes ſe preſenterent deuant eux en veſtemens blancs.

11. Οἳ καὶ εἶπον, ἄνδρες γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

Leſquels auſſi dirent, Hommes Galileens, pourquoy vous arreſtez-vous regardans au ciel? Ce Ieſus-ici, qui a eſté eſleué en haut d'auec vous au ciel, viendra ainſi que vous l'auez contemplé allant au ciel.

CAP. I.

6. Igitur qui convenerant, interrogabant eum, dicentes, Domine, ſi in tempore hoc reſtitues regnum Iſraël.

When they therefore were come together/ they aſked of him/ſaying/ Lord/ wilt y at this time reſtore the kingdome of Iſrael?

7. Dixit autem eis, Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.

And he ſaid vnto them/ It is not for you to know the times / or the ſeaſons / which the Father hath put in his owne power.

8. Sed accipietis virtutem ſupervenientis Spiritus ſancti in vos, & eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & uſque ad ultimum terræ.

But ye ſhall receiue power of the holye Ghoſt/ when he ſhall come on you: and ye ſhalbe witneſſes vnto me both in Ieruſalem / and in all Iudea / and in Samaria/ and vnto the vttermoſt part of the earth.

9. Et cùm hæc dixiſſet videntibus illis elevatus eſt: & nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum.

And when he had ſpoken theſe thinges/ while they beheld / he was taken vp : for a cloude tooke him vp out of their ſight.

10. Cumq; intuerentur in cælum euntem illum, ecce duo viri aſtiterunt iuxta illos in veſtibus albis.

And while they looked ſtedfaſtly toward heauen/ as he went/ beholde / two men ſtood by them in white apparell.

11. Qui & dixerunt, Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cælum? hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cælum, ſic veniet quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum.

Which alſo ſaid/ Ye men of Galile / why ſtande ye gaſing into heauen? This Ieſus which is taken vp from you into heauen / ſhall ſo come / as ye haue ſeene him goe into heauen.

Das I. Capitel.

6. Die aber/ ſo zuſammen kommen waren/ frageten jhn/ vnd ſprachen: HERR/ wirſt du auff diſe Zeit wider auffrichten das Reich Jſrael?

Men de ſom vore komne tilſammen/ ſpurde hannem at/ oc ſagde HERRE/ Vilt du paa denne tid oprette Jſraelſ Rige igen.

7. Er aber ſprach zu jhnen: Es gebüret euch nicht zu wiſſen Zeit oder Stunde/ welche der Vatter ſeiner Macht fürbehalten hat.

Hand ſagde til dem/ Eder bør icke at vide tid eller ſtund/ huilcke Faderen beuared til ſin mact.

8. Sondern jr werdet die Krafft des heiligen Geiſtes empfahen/ welcher auff euch kommen wirdt/ vnd werdet meine Zeugen ſein/ zu Jeruſalem/ vnd in gantz Judea vnd Samaria/ vnnd biß an daß ende der Erden.

Men i ſkulle anamme den hellig Aandz krafft/ ſom ſkal komme paa eder/ Oc i ſkulle vere mine Vidne i Jeruſalem/ oc i gantſke Judea oc Samaria/ oc indtil Jordens ende.

9. Vnnd da er ſolches geſagt/ ward er auffgehaben zuſehens/ vnnd eine Wolcke nam jhn auff für jhren augen weg.

Oc der hand dette ſagde/ bleff hand opløfft/ at de ſaae der paa/ oc en Sky tog hannem op ſaar deris øyen.

10. Vnd als ſie jhm nachſahen gen Himmel fahrend/ ſihe/ da ſtunden bey jhnen zween Männer inn weiſen Kleidern.

Oc der de ſaae effter hannem/ at hand foer op i Himmelen/ ſee/ da ſtode tho Mend hoſſ dem i huide Klæder.

11. Welche auch ſagten: Jhr Männer von Galilea/ was ſtehet jhr/ vnd ſehet gen Himmel? Diſer Jeſus/ welcher vonn euch iſt auffgenommen gen Himmel wirdt kommen/ wie jhr jhn geſehen habt gen Himmel fahren.

Huilcke der oc ſagde/ J Mend aff Galilea hui ſtaa i/ oc ſee til Himmelen? Denne Jheſus/ ſom er optagen fra eder til Himmelen/ ſkal komme/ lige ſom i haffue ſeet hannem fare til Himmelen.

Kapitola I.

6. Oni pak když ſe byli ſeſſli/ tázali ho řkauce: PAne/ tentoli čas zaſe nawrátiſſ králowſtwij Jzrahelſké?

A tak oni zſzedſzy ſie/ pytali go mowiąc: Pánie zali w tym czaſie náprawiſz krolestwo Jzráelſkie.

7. Y řekl gim: Nenij waſſe wěc/ abyſſte znali čaſy neb chwijle/ kteréž položil Otec w mocy ſwé:

Lecz on rzekł do nich: Niewaſzeć rzecz znać czaſy y chwile/ ktore Ociec w ſwey własney mocy położył.

8. Ale přigmete moc Ducha Swatého přicházegjcyho na wás/ a budete mi ſwědkowé netoliko w Geruzalémě/ ále také we wſſem Judſtwu y w Samařij/ a až do poſlednijch končin země.

Ale weźmiecie moc Duchá świętego gdy przyidzie ná was/ y będziecie mi świádki w Jeruzalem/ y we wſzytkim Judá/ y w Sámáryey/ á ż y do oſtátecznych ziemi.

9. A když to powěděl/ ani na to hleděli/ wzhůru wzdwižen geſt: a oblak přijal gey od gegich očij.

A tho rzekſzy/ gdy oni pátrzáli podnieſion ieſt/ á obłok porwał go od oczu ich.

10. A když za nim hleděli do Nebe: Ay dwa Mužij poſtawili ſe wedlé nich w bijlém rauſſe.

A gdy ták pilnie oczy ſwe podnośili w niebo/ á ouſzedł/ oto dwa meżowie thuż ſtáneli przy nich w białych ſzátách.

11. Kteřijžto řekli: Mužij Galilegſſtij/ co ſtogijce hledijte do Nebe? Tento Gežijs/ kterýž wzat geſt od wás do Nebe/ takť přijde/ yakž widěli gdaucýho do Nebe.

Ktorzy też rzekli: Meżowie Gáliley czyſy przecz ſie ſtoicie pátrzáiąc w niebo? Ten Jezus ktory wzgore wzięt ieſt od was w niebo/ tákże przyidzie iákoſcie widzieli go wacego do niebá.

א

12 וּמִן בָּתַר הָלֵין הְפַכוּ לְהוֹן לְאוּרִשְׁלֶם מֶן טוּרָא דְּמֶתְקְרֵא דְּבֵית זַיְתָא דְּאִיתַיְהִי עַל גְּנַב אוּרִשְׁלֶם וּפְרִיק מֶנָּה אַיְךְ שַׁבְּעָא אֶסְטַדְוָן׃

Allora eſſi ſene ritornorono, in Ieruſalem dal monte che ſi chiama d'Oliueto, ilqual è preſſo à Ieruſalem il cammino d'vn ſabbato.

13 וּמָן בָּתַר דְּעַלוּ סְלִקוּ לְהוֹן לְעֶלִּיתָא הַי דְּהָווֹ בָּהּ פֶּטְרוֹס וְיוּחַנָּן וְיַעְקוֹב וְאַנְדְּרֵאוֹס וּפִילִיפּוֹס וְתָאוּמָא וּמַתַּי וּבַר־תּוּלְמַי וְיַעְקוֹב בַּר חַלְפַי וְשֶׁמְעוֹן טַנָּנָא וִיהוּדָא בַּר יַעְקוֹב׃

E come furono entrati dentro, ſalirono in vn'alta ſala, doue ſtauano Pietro e Iacopo, e Giouanni & Andrea, Filippo e Tomaſo, Bartolomeo e Matteo, Iacopo d'Alfeo, e Simon Zelote, e Iuda fratel di Iacopo.

14 הָלֵין כֻּלְּהוֹן אַכְחֲדָא אַמִּינִין הֲווֹ בַּצְלוֹתָא בַּחְדָא נַפְשׁ עַם נֶשֵׁא וְעַם מַרְיַם אֶמֵּה דְּיֵשׁוּע וְעַם אַחוּהי׃

Tutti queſti d'vn medeſimo animo perſeuerauano ne l'oratione e ne i preghi con le donne, e con Maria madre di IESV, e co i fratelli di eſſo.

15 וּבְהוֹן בְּיוֹמָתָא הָנוּן קָם שֶׁמְעוֹן כָּאפָא מֶצְעַת תַּלְמִידֵא אִית הֲוָת דֵּין תַּמָּן כְּנֻשְׁתָּא דַּאנָשָׁא אַיְךְ מְאָא וְעֶסְרִין וֶאמַר׃

In queſti giorni Pietro leuandoſi ſu nel mezzo de diſcepoli, (perche quiui era vna moltitudine inſieme di circa cento e venti perſone) diſſe.

16 גַּבְרֵא אַחַין זָדֵק הֲוָא דְּנֶתְמַלֵּא כְּתָבָא אֵינָא דְּקַדֵּם אֱמַר רוּחָא דְּקוּדְשָׁא בְּפוּמֵה דְּדָוִיד עַל יְהוּדָא הַו דַּהֲוָא מְדַבְּרָנָא לְהָנוּן דַּאחַדוּ לְיֵשׁוּע׃

Huomini fratelli, ei biſognaua che s'adempieſſe queſta Scrittura, che lo Spirito ſanto haueua predetta per bocca di Dauid, parlando di Giuda, che fu guida a quelli che preſero IESV.

א

12 אָז הָפְכוּ אֶל־יְרוּשָׁלַיִם מֵהַר הַנִּקְרָא הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר קָרוֹב אֶל־יְרוּשָׁלַיִם דֶּרֶךְ הַשַּׁבָּת׃

Entonces boluieronſe à Ieruſalem del Monte que ſe llama el Oliuar, el qual eſta cerca de Ieruſalem camino de vn Sabbado.

13 וְכַאֲשֶׁר בָּאוּ אֶל הָעִיר עָלוּ אֶל־הָעֲלִיָּה אֲשֶׁר בָּהּ הָיוּ מְקַוִּים כֵּיפָה וְיַעֲקֹב וְיוֹחָנָן וְאַנְדְּרֵאוּס פִּילִפּוֹס וְתוֹמָה בַּר־תַּלְמַי וּמַתַּי יַעֲקֹב בֶּן־אַלְפַי וְשִׁמְעוֹן קַנַּאי וִיהוּדָה בֶּן־יַעֲקֹב׃

Y entrados, ſubieron àl cenadero, donde eſtauan, Pedro, y Iacobo, y Ioan, y Andres, y Philippe, y thomas, Bartholome y Mattheo, Iacobo de Alpheo, y Simon el Zeloſo, y Iudas de Iacobo.

14 כֻּלָּם הָאֵלֶּה הָיוּ מְעוֹדְדִים יַחְדָּו בִּתְפִלָּה וּבְתַחֲנוּנִים עִם הַנָּשִׁים וְעִם מִרְיָם אֵם יֵשׁוּעַ וְעִם אֶחָיו׃

Todos eſtos perſeuerauan vnanimes en oracion y ruego con las mugeres, y con Maria la madre de Ieſus, y con ſus hermanos.

15 וּבַיָּמִים הָאֵלֶּה קָם כֵּיפָה בְּתוֹךְ הַתַּלְמִידִים וַיֹּאמֶר וַיְהִי קְהַל שֵׁמוֹת יַחְדָּו כְּמוֹ מֵאָה וְעֶשְׂרִים׃

Y en aquellos dias Pedro, leuantandoſe en medio de los hermanos, dixo, (y era la companna junta como de ciento y veynte por nombre.)

16 הָאֲנָשִׁים אַחַי צָרִיךְ הָיָה לְהִמָּלֵא אֶת הַכְּתָב הַזֶּה אֲשֶׁר מִקֶּדֶם אָמְרָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּפִי דָוִד עַל־יְהוּדָה אֲשֶׁר הָיָה מַדְרִיךְ אוֹתָם אֲשֶׁר תָּפְשׂוּ אֶת־יֵשׁוּעַ׃

Varones hermanos, conuino que ſe cumpleſſe eſta eſcriptura, laqual dixo antes el Eſpiritu Sancto por la boca de Dauid, de Iudas, que fue la guia de los que prendieron à Ieſus.

α'.

12. Τότε ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν.

Adonc ils s'en retournerent en Ieruſalem de la montagne qu'on appele des Oliuiers, qui eſt pres de Ieruſalem, le chemin d'vn Sabbat.

13. Καὶ ὅτε εἰσῆλθον, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῷον, οὗ ἦσαν καταμένοντες ὅ, τε πέτρος καὶ ἰάκωβος, καὶ ἰωάννης, καὶ ἀνδρέας, φίλιππος καὶ θωμᾶς, βαρθολομαῖος καὶ ματθαῖος, ἰάκωβος ἀλφαίου καὶ σίμων ὁ ζηλωτής, καὶ ἰούδας ἰακώβου.

Et quand ils furent entrés, ils monterent en vne chambre haute, ou demeuroyent Pierre & Iaques, Iehan & André, Philippe & Thomas, Barthelemi & Matthieu, Iaques fils d'Alphee, & Simon Zelotes, & Iude frere de Iaques.

14. Οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει, σὺν γυναιξὶ καὶ μαριὰμ τῇ μητρὶ τοῦ ἰησοῦ, καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

Tous ceux-ci perſeueroyent d'vn accord en priere & oraiſon auec les femmes, & Marie mere de Ieſus, & auec les freres d'icelui.

15. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς πέτρος ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν εἶπεν (ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτό, ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν.)

Or en ces iours-la Pierre ſe leua au milieu des diſciples (& la eſtoit aſſemblee vne compagnie d'enuiron ſix vingts perſonnes) & dit.

16. Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ταύτην, ἣν προεῖπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος δαυὶδ περὶ ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσι τὸν ἰησοῦν.

Hommes freres, il faloit que ceſte Eſcriture fuſt accomplie, que le ſainct Eſprit auoit predite par la bouche de Dauid touchant Iudas, qui a eſté la guide de ceux qui ont prins Ieſus:

CAP. I.

12 Tunc reverſi ſunt Ieroſolymam à monte qui vocatur Oliveti, qui eſt iuxta Ieruſalem, ſabbathi habens iter.

Then returned they vnto Jeruſalem / from the mount that is called the mount of Oliues / which is nere to Jeruſalem / conteining a Sabbath days iourney.

13. Et cùm introiſſent in cœnaculum, aſcenderunt ubi manebant Petrus & Iohannes, Iacobus & Andreas, Philippus & Thomas, Bartholomæus & Matthæus, Iacobus Alphæi & Simon Zelotes, & Iudas Iacobi.

And when they were come in / they went vp into an vpper chamber / where abode both Peter / and James / and John / and Andrewe / Philippe / and Thomas / Barthelmewe / and Matthew / James the ſonne of Alpheus / and Simon Zelotes / and Judas James brother.

14. Hi omnes erant perſeverantes unanimiter in oratione cum mulieribus & Maria matre Ieſu, & fratribus eius.

These all continued with one accorde in prayer / and ſupplication with the women / and Marie the mother of Jeſus / and with his brethren.

15. In diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum, dixit (erat autem turba hominum ſimul, ferè centum viginti.)

And in thoſe dayes Peter ſtood vp in the middes of the diſciples / & ſayd / (now the nomber of names that were in one place / where about an hundreth and twenty.)

16. Viri fratres, oportet impleri ſcripturam quam prædixit Spiritus ſanctus per os David de Iuda, qui fuit dux eorum qui comprehenderunt Ieſum.

Ye men and brethren / this Scripture muſt needes haue bene fulfilled / which the holy Ghoſt by the mouth of Dauid ſpake before of Judas / which was guyde to them that tooke Jeſus.

Das I. Capittel.

12. Da wandten ſie vmb gen Jeruſalem / von dem Berge / der da heiſſet der Oelberg / welcher iſt nahe bey Jeruſalem / vnnd ligt ein Sabbather weg davon.

Da vende de ſig om til Jeruſalem fra det Bierge / ſom kaldis Olie bierge / huilcket der er nær hoſſ Jeruſalem / oc ligger en Sabbaths vey der fra.

13. Vnd als ſie hinein kamen / ſtiegen ſie auff den Söller / da denn ſich enthielten / Petrus vnnd Jacobus / Johannes vnnd Andreas / Philippus vnnd Thomas / Bartholomeus vnd Mattheus / Jacobus Alphei Sohn / vnd Simon Zelotes / vnd Judas Jacobi.

Oc der de komme ind / ſtigede de op paa Loffter / oc bleffue der Petrus oc Jacobus / Johannes oc Andreas / Philippus oc Thomas / Bartholomeus oc Mattheus / Jacobus Alphei ſøn / oc Simon Zelotes / oc Judas Jacobi.

14. Diſe alle waren ſtets beyeinander einmütig mit beten vnd flehen ſampt den Weibern vnd Maria der Mutter Jeſu / vnd ſeinen Brüdern.

Diſſe vaare ſtedze entrectelige til ſammen met Bøn oc formanelſe / met Quinderne / oc Maria Jheſu Moder / oc hans Brødre.

15. Vnd in den tagen trat auff Petrus vnter die Jünger / vnnd ſprach: (Es war aber die Schare der Namen zu hauffe bey hundert vnd zweintzig.)

Oc i de dage / traadde Petrus op iblant Diſciplene / oc ſagde (Men Skaren ved Naffn / vaar til ſamme ved hundrede oc tiue.)

16. Ihr Männer vnnd Brüder / es muſte die Schrifft erfüllet werden / welche zuvor geſagt hat der heilige Geiſt / durch den Mund David / von Juda / der ein Fürgänger war / derer die Jeſum fiengen.

I Mend oc Brødre / Scrifften ſkulde fuldkommis / huilcken den hellig Aand for ſagde / ved Dauidz Mund om Juda / ſom vaar deris Ledſagere / der grebe Jheſum.

Kapitola I.

12. Tehdy nawrátili ſe zaſe do Geruzaléma od hory kteráž ſlowe Oliwetſká / kteráž geſt wzdálij od Geruzaléma ceſtí dne gednoho.

Tedy ſię wrocili do Jeruzálem od gory ktora zowa Oliwna / co ieſt bliſko Jeruzálem / thák dalekó iákoby Szábath chodu.

13. A když ſe nawrátili / weſſli do wrchnijho přijbytku domu / kdež přebywal Petr a Jan / Jakub a Ondřeg / Filip a Thomáš / Bartholoměg a Matthauš / Jakub Alffeůw / a Symon Zelotes / a Judas Jakubůw.

A gdy weſzli / wſtąpili ná ſale kędy mieſzkali Piotr / y Jakub / y Jan / y Andrzey / y Filip / y Thomaſz / Bártlomiey / y Mátthéuſz / Jákub ſyn Alfeuſzow / Symon Zelotes / y Judas Jákubow brát.

14. Ty wſſyckni byli trwagijce gednomyſlně na Modlitbě s Zenami / a s Marygij Matkau Gežiſſowau / y s Bratřijmi.

Ci wſzyſcy trwáli zgodnie ná modlitwie y proſbach z żonami / y z mátką Jezuſowa / y z bráćią iego

15. W těch dnech / powſtaw Petr v proſtřed Bratřij / řekl: (a byl počet Lidij yako Sto a dwadceti.)

W tychże tám czáſiech powſtawſzy Piotr w poſrodek zwolenników / rzekł: (á było ich w kupie miánowicie tám ná onym mieyſcu iákoby ſto y dwádzieśćiá.)

16. Mužij Bratřij / muſylo ſe naplniti Pijſmo / kteréž prowěděl Duch Swátý ſkrze vſta Dawida / o Gidaſſowi / kterýž byl wůdce těch kteřijž gijmali Gežiſſe.

Mężowie bráćia / potrzebáć ſię było wypełnić piſmu onemu / ktore opowiedźiał Duch święty przez vſtá Dawidowe / o Judáſzu ktory był przewodnikiem w drodze o nym co poimáli Jezuſá.

א

17 מטול דמנא הוא עמן ואית הוא לה פסת בתשמשתא הדא׃

Percioch'egli era ſtato meſſo in numero con eſſonoi, & haueua ottenuto la ſua parte di queſto miniſterio.

18 הנא הו דקנת לה קריתא מן אגרא דחטיתא ונפל על אפוהי על ארעא ואתפרדת מן מצעתה ואתאשד כלה גוה׃

Hor eſſo acquiſtò vn campo per la mercè de l'iniquità: & eſſendoſi appiccato, crepò pel mezo, e ſi ſparſero tutte le ſue interiora.

19 והי הדא אתידעת לכלהון דעמרין באורשלם והכנא אתקרית קריתא הי בלשנה דאתרא חקל דמא דאיתוהי תורגמה קורית דם׃

Il che è ſtato noto à tutti quelli che habitano in Ieruſalem: in modo che quel campo è ſtato chiamato ne la lor propria lingua, Aceldama, cioè, campo di ſangue.

20 כתיב גיר בספרת דמזמורא דדירה תהוא חרבא ועמור לא נהוא בה ותשמשתה יסב אחרין׃

Imperoche egli è ſcritto nel libro de Salmi, Sia la ſua habitatione deſerta, e non ſia chi habbiti in eſſa. E l'epiſcopato ſuo pigliſlo vnaltro.

21 ולא הי הכיל לחד מן הלין גברת דהוו עמן בהנא זבנא כלה דעל ונפק עלין מרן ישוע׃

Biſogna dunque di queſti huomini che hanno conuerſato con eſſonoi, tutto'l tempo che il Signor IESV hebbe tra noi continua conuerſatione.

22 דאקף מן מעמודיתה דיוחנן עד מא ליומת דאסתלק מן לותן נהור י יהות עמן סהדת ד דקימתה׃

Cominciandoſi dal batteſimo di Giouanni inſin al giorno, che partendoſi da noi, fu riceuuto in cielo, che qualcun di loro ſia inſieme con noi teſtimonio de la ſua reſurrettione.

א

17 כִּי נִשָּׂא רֹאשׁוֹ עִמָּנוּ וַתִּשָּׂא אֶת־גּוֹרַל הַכְּהֻנָּה הַזֹּאת׃

El qual era contado con noſotros, y tenia ſuerte en eſte miniſterio.

18 וְזֶה קָנָה אֶת שָׂדֶה מִמְּכִיר רִשְׁעָה וַיֵּחָנֵק וַנִּפְרַשׁ בְּתוֹךְ וַיִּשָּׁפְכוּ כָּל־מֵעָיו׃

Eſte pues adquirió el campo del ſalario de iniquidad, y colgando ſe rebentó por medio, y todos ſus inteſtinos ſe derremaron.

19 וַיִּוָּדַע לְכָל שׁוֹכְנֵי יְרוּשָׁלַיִם כֵּן אֲשֶׁר נִקְרָא הַשָּׂדֶה הַהוּא בִּלְשׁוֹנָם חֲקַל־דְּמָא זֶה הוּא שְׂדֵה הַדָּם׃

Y fue notorio à todos los moradores de Ieruſalem, de tal manera que aquel campo ſeà llamado en ſu propria lenguà Aceldamah, que es Campo de ſangre:

20 כִּי נִכְתַּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים תְּהִי טִירָתָם נְשַׁמָּה בְּאָהֳלֵיהֶם אַל־יְהִי יוֹשֵׁב וּפְקֻדָּתוֹ יִקַּח אַחֵר׃

Porque eſtó eſcripto en el libro de los Pſalmos, Sea hecha deſierta ſu habitacion, y no ayá quien more en ella. Ytem, Tome otro ſu Obiſpado.

21 לָכֵן צָרִיךְ מִן הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַנִּקְהָלִים אִתָּנוּ בְּכָל עֵת בַּאֲשֶׁר בָּא וְיָצָא בָנוּ אֲדוֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ׃

Conuiene pues que de eſtos varones que han eſtado juntos con noſotros todo el tiempo que el Sennor Ieſus entró y ſaliò entre noſotros.

22 מֵחֵל מִטְּבִילַת יוֹחָנָן עַד הַיּוֹם אֲשֶׁר לֻקַּח מִמֶּנּוּ עַד תְּקוּמָתוֹ לִהְיוֹת עִמָּנוּ אֶחָד מִן־הָאֵלֶּה׃

Comencando deſde el Baptiſmo de Ioan, haſta el dia que fue tomado arriba de entre noſotros, vno ſea hecho teſtigo con noſotros de ſu reſurrecion.

α'.

17. Ὅτι κατηριθμημένος ἦν σὺν ἡμῖν, καὶ ἔλαχε τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης.

Car il eſtoit du nombre auec nous, & auoit receu ſa part de ceſte adminiſtration.

18. Οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ τοῦ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ.

Icelui donc s'eſtant acquis vn champ de loyer de meſchanceté, & s'eſtant precipité, s'eſt creue par le milieu, & toutes ſes entrailles ont eſté eſpandues.

19. Καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλήμ. ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν, ἀκελδαμὰ τουτέστι, χωρίον αἵματος.

Ce qui a eſté cognu de tous les habitans de Ieruſalem: tellement que ce champ la a eſté appelé en leur propre langage, Haceldama, c'eſt à dire, Le champ du ſang.

20. Γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος, καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ. καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος.

Car il eſt eſcrit au liure des Pſeaumes, Que ſa demeure ſoit deſerte, & qu'il n'y ait nul qui y habite. Item. Qu'vn autre prene ſon adminiſtration.

21. Δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ, ἐν ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κύριος ἰησοῦς.

Il faut donc que d'entre ces hommes qui ſe ſont aſſemblés auec nous tout le temps que le Seigneur Ieſus eſt allé & venu entre nous.

22. Ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ γενέσθαι σὺν ἡμῖν ἕνα τούτων.

Commençant dés le Bapteſme de Iehan, iuſqu'au iour qu'il a eſté enleué d'auec nous, que quelcun d'entr'eux ſoit teſmoin auec nous de ſa reſurrection.

CAP. I.

17. Qui connumeratus erat in nobis & ſortitus eſt ſortem miniſterii huius.

For he was nombred with vs / & had obteined felowſhip in this miniſtration.

18. Et hic quidem poſſedit agrum de mercede iniquitatis; & ſuſpenſus crepuit medius, & diffuſa ſunt omnia viſcera eius.

Hee therefore hath purchaſed a fielde with the reward of iniquitie; and when he had throwen downe him ſelfe headlong/ he braſt a ſunder in the middes/ and all his bowels guſhed out.

19. Et notum factum eſt omnibus habitantibus Ieruſalem: ita ut appellaretur ager ille, lingua eorum, Hacel dama, hoc eſt ager ſanguinis.

And it is knowen vnto all the inhabitants of Jeruſalem / in ſo much/ that that field is called in their owne language/ Aceldama/ that is/ The field of blood.

20. Scriptum eſt enim in libro Pſalmorum, Fiat commoratio eorum deſerta, & non ſit qui habitet in ea. Et epiſcopatum eius accipiat alter.

For it is written in the booke of Pſalmes/ Let his habitation be voyde/ and let no man dwell therein: alſo/ Let another take his charge.

21. Oportet ergo ex his viris qui nobiſcum ſunt congregati, in omni tempore quo intravit & exivit inter nos Dominus Ieſus.

Wherefore/ of theſe men which haue companied with vs/ all the time that the Lorde Jeſus was conuerſant among vs.

22. Incipiens à baptiſmate Iohannis uſque in diem qua aſſumptus eſt à nobis, teſtem reſurrectionis eius nobiſcum fieri unum ex iſtis.

Beginning from the baptiſme of John/ vnto the day that he was taken vp from vs/ muſt one of them be made a witnes with vs of his reſurrection.

Das I. Capitel.

17. Denn er war mit vns gezehlet/ vnnd hatte diß Ampt mit vnns überkommen.

Thi hand vaar tald met oſ/ oc haffde anammet dette Embede met oſ.

18. Diſer hat erworben den Acker vmb den vngerechten Lohn / vnd ſich erhenckt / vnnd iſt mitten entzwey geborſten/ vnd all ſein Eingeweide außgeſchütt.

Denne forhuerffede Ageren for den werckfertige Løn/ oc hengde ſig/ oc braſt mit i thu/ oc alt hans Indvol vdueldis.

19. Vnd es iſt kundt worden allen/ die zu Jeruſalem wohnen / alſo/ daß derſelbige Acker genennet wirdt auff jhre Sprache/ Hakeldama / das iſt Blutacker.

Oc det er kundgiort faar alle / ſom bo i Jeruſalem/ ſaa / at den ſamme ager kaldis paa deris Maal/ Hakeldama/ det er/ en Blodager.

20. Denn es ſtehet geſchrieben im Pſalmenbuch: Jre behauſung müſſe wüſt werden / vnnd ſey niemand der darinnen wohne. Vnd ſein Biſtumb empfahe ein ander.

Thi det ſtaar ſcreffuit i Pſalme bogen / Deris Bolig ſkal bliffue øde/ oc der ſkal ingen vere ſom der vdi ſkal bo / Oc en anden ſkal tage hans Biſcops døme.

21. So muß nun einer vnter dieſen Männern / die bey vns geweſen ſind/ die gantze zeit über / welche der HErr Jeſus vnter vnns iſt auß vnnd eingegangen.

Saa ſkal nu en aff diſſe Mend / ſom haffue veret hoſ oſ / den gantſke tid offuer/ der vor HERRE Jheſus gick vd oc ind hoſ oſ/

22. Von der Tauffe Johannis an/ biß auff den Tag/ da er von vns genommen iſt / ein Zeuge ſeiner Aufferſtehung mit vns werden.

Fra Johannis Daab / indtil den tag / der hand bleff tagen fra oſ/ vere it Vidne til hans opſtandelſe met oſ.

Kapitola I.

17. Kterýž byl přičten k nám a byl doſſel Loſu poſluhowánij tohoto.

Abowiemci był policzon miedzy nas/ y doſtał był cząſtki tego vrzędu.

18. A on zagiſté obdržal pole ze mzdy neprawoſti / a oběſſyw ſe/ rozpukl ſe na dwě/ y wykydla ſe wſſecka ſtřewa geho.

A przetoż on doſtał był roley z nay mu złośćiwego / á obieśiwſſy ſie roſpukł ſie ná poły/ y wypłynęły trzewá iego.

19. A to známo včiněno geſt wſſem přebýwagijcým w Geruzalémě: tak že geſt nazwáno pole to Jazyké gegich Acheldemach, to geſt/ Pole krwe.

[illegible] to ieſt wſzytkim mieſzkáiącym w Jeruzalem/ ták iż názwano pole ono własnym ich ięzykiem Akeldáma to ieſt Pola krwie.

20. Pſáno geſt zagiſté w Knihach Žalmowých: Budiž přijbytek geho puſtý / a nebud kdoby přebýwal w něm. A biſkupſtwij geho weʒmi giný.

Abowiem nápiſano w Kſięgach Pſalmow: Niechay bedźie mieſzkánie iego opuſtoſzone / á niech nikt nie bedźie ktoby w nim mieſzkał / y przełożeńſtwo ie° niechay weźmie drugi.

21. Protož z těch mužůw (kteříž gſau s námi obcowali po wſſeliký čas/ w němž přebýwal mezy námi Pán Gežijš.

A tház potrzebá z tych mężow ktorzy ſię z námi złączyli po wſzytek then czás / iáko Pan Jezus ſprawował vrząd ſwoy miedzy námi.

22. Počaw od křtu Janowa až do dne w kterémžto wzat geſt od nás) muſý geden ſwedkem býti s námi wzkřijſſenij geho.

Począwſzy od krztu Jánowego / áż do tego dniá w ktory ieſt wźięty gorze od nas / áby ieden z nich był z námi świádkiem zmartwychwſtánia iego.

א

23 ואקימו תרין ליוסף דמתקרא בר־שבא דאשתמי יוסטוס ולמתיא :

Allora eſſi ne conſtituiron due, cioè Ioſef chiamato Barſaba, che per ſopranome ſi chiamaua Iuſto e Mattia.

24 וכד צליו אמרו אנת מריא ידע דבלבותא דכל חוא חד אינא דגבא אנת מן הלין תריהון :

E facendo oratione diſſero, Signore, tu che conoſci i cuori di tutti, moſtra qual di queſti due tu habbia eletto.

25 דהו יקבל פסא ד דתשמשתא ושליחותא דמנה פרק יהודא דיאזל לה לאתרה :

A pigliar la ſorte di queſto miniſterio, & apoſtolato, da qual Giuda è caduto per andarſene al luogo ſuo.

26 וארמיו פסא וסלקת למתיא ואתמני עם חד־עסר שליחא :

Poi gittorono le ſorti loro, e cadde la ſorte ſopra Mattia: e fu aggiunto al numero degli Vndici Apoſtoli.

ב

1 וכד אתמלין יומתא דפנטקוסטא כד כנישין הון כלהון אכחדא :

Quando poi fu venuto il giorno de la Pentecoſte, erano tutti di vno accordo in medeſimo luogo.

2 והוא מן שליא מן שמיא קלא איך דרוחא עזיזתא ואתמלי הוא מנה כלה ביתא הו דבה יתבין הוו :

Et in vn ſubbito ſi fece vn ſuono dal cielo, come d'vn forte vento impetuoſamente moſſo: e riempiè tutta la caſa doue eſſi erano à ſedere.

3 ואתחזיו להון לשנא דמתפלגין הוו איך נורא ויתבו על חד חד מנהון :

Et apparſero loro de le lingue ſpartite, come di fuoco, e poſoronſi ſopra ciaſcun di loro.

4 ואתמליו כלהון ברוחא דקודשא ואקפו הוו למממללו בלשן לשן איך מא דרוחא יהב הוא להון למממללו :

E coſi furon tutti ripieni di Spirito ſanto, e cominciorono à parlare in diuerſi linguaggi, ſecondo che lo Spirito daua loro à parlare.

א

23 ויעמידו שני־אנשים את יוסף הנקרא בר־שבא וגם נקרא צדיק ואת־מתיא :

Y ſennalaron à dos: à Ioſeph, que ſe llama Barſabas, que tiene por ſobrenombre el Iuſto, y à Matthias.

24 ויתפללו לאמר יהוה אתה הוא הבוחן לבות כלם הבה תמים והגידה נא את אחד אשר בחרת בו משניהם :

Y orando, dixeron, Tu ſennor, que conoces los coraçones de todos, mueſtra qual eſcoges de eſtos dos.

25 לקחת את־גורל כהנה הזאת והמשלח מאשר סר יהודה ללכת למקומו :

Paraque tome la ſuerte deeſte miniſterio, y del Apoſtolado, del qual rebelló Iudas por yrſe à ſu lugar.

26 ויתנו גורלם ויפול הגורל על־מתיא ונמנה את־עשתי עשר תלמידים :

Y puſieronles las ſuertes: y cayó la ſuerte ſobre Matthias, y fue contado con los onze Apoſtoles.

ב

1 ובהמלא את־יום החמשים יום ויהיו כלם נקהלים יחדו :

Y como ſe cumplieron los dias de las Siete ſemanas, eſtauan todos vnanimes juntos.

2 ותהי־פתאם משמים שאון כמו רוח קדים עזה ותמלא את כל־הבית אשר ישבו בה :

Y de repente vino vn eſtruendo del cielo como de vn viento vehemente que venia con impetu, el qual hinchió toda la caſa donde eſtauan ſentados.

3 ונראו להם לשונות נפלגות כמו אש כי ישב על איש איש מהמה :

Y apparecieronles vnas lenguas repartidas como de fuego, que ſe aſſeĉtó ſobre cada vno deellos

4 וימלאו כלם ברוח הקדש ויחלו לדבר בלשונות אחרות כאשר נתן להם הרוח להביע :

Y fueron todos llenos de Eſpiritu Sancto, y començaron à hablar en otras lenguas, como el Eſpiritu Sancto les daua que hablaſſen.

α'.

23. Καὶ ἔστησαν δύο, ἰωσὴφ τὸν καλούμενον βαρσαβᾶν, ὃς ἐπεκλήθη ἰοῦστος, καὶ ματθίαν.

Lors ils en preſenterent deux, aſſauoir Ioſeph appelé Barſabas, (qui eſtoit ſurnomme Iuſte) & Matthias.

24. Καὶ προσευξάμενοι εἶπον, σὺ κύριε καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα, ὃν ἐξελέξω.

Et en priant dirent, Toy Seigneur, qui cognois les cœurs de tous, monſtre lequel de ces deux tu as eſleu.

25. Λαβεῖν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἐξ ἧς παρέβη ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον.

Afin qu'il prene ſa part de ce miniſtere & Apoſtolat, dont Iudas s'eſt deſtourné pour s'en aller en ſon lieu.

26. Καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτῶν, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ ματθίαν, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.

Adonc ils ietterent le ſort d'iceux: & le ſort cheut ſur Matthias, qui d'vn commun accord fut mis au nombre de onze Apoſtres.

ΚΕΦΑΛ. β.

Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό.

Et comme le iour de la Pentecoſte s'accompliſſoit ils eſtoyent tous d'vn accord en vn meſme lieu.

2. Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι.

Lors ſoudainement il ſe fit vn ſon du ciel comme d'vn vent qui ſouffle en vehemence, lequel remplit toute la maiſon où ils eſtoyent aſſis.

3. Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν.

Et leur apparurent des langues departies comme de feu, & ſe poſa ſur vn chacun d'eux.

4. Καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις, καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι.

Dont ils furent tous remplis du Sainct eſprit, & commencerent à parler langages eſtranges, ainſi que l'Eſprit leur donnoit à parler.

CAP. I.

23. Et ſtatuerunt duos, Ioſeph, qui vocabatur Barſabas, qui cognominatus eſt Iuſtus: & Matthiam.

And they preſented two/ Joſeph called Barſabas/ whoſe ſurname was Juſtus/ & Matthias.

24. Et orantes dixerunt, Tu Domine qui corda noſti omnium, oſtende quem elegeris ex his duobus unum.

And they prayed / ſaying / Thou Lorde/ which knoweſt the heartes of al men / ſhew whether of theſe two thou haſt choſen.

25. Accipere locum miniſterii huius & Apoſtolatus, de quo prævaricatus eſt Iudas ut abiret in locum ſuum.

That he may take the roome of this miniſtration and Apoſtleſhippe / from which Judas hath gone aſtray/ to go to his owne place.

26. Et dederunt ſortes eis: & cecidit ſors ſuper Matthiam, & annumeratus eſt cum undecim Apoſtolis.

Then they gaue forth their lottes: and the lot fell on Matthias / and he was by a common conſent counted with the Eleuen Apoſtles.

CAP. II.

ET cum complerentur dies Pentecoſtes, erant omnes pariter in eodē loco.

And when the day of Pentecoſt was come / they were all with one accord in one place.

2. Et factus eſt repente de cælo ſonus, tanquam advenientis ſpiritus vehementis, & replevit totam domum ubi erant ſedentes.

And ſodeinely there came a ſound from heauē/ as of a ruſhing and mightie wind/ and it filled all the houſe where they ſate.

3. Et apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tanquam ignis, ſeditque ſupra ſingulos eorum.

And there appeared vnto them clouen tongues / like fire / and it ſate vpon eche of them.

4. Et repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illis.

And they were all filled with the holy Ghoſt/ & began to ſpeake wᵗ other tōgues/ as the Spirit gaue thē vtterance.

Das I. Capitel.

23. Vnd ſie ſtelleten zwen Joſeph genant Barſabas / mit dem zunamen Juſt vnd Matthiam.

Oc de ſtickede Tho/ Joſeph ſom kaldis Barſabas/ met det tilnaffn Juſtus/ oc Matthiam.

24. Beteten/ vnd ſprachen: HErr/ aller Hertzenkündiger / zeige an/ welchen du erwehlet haſt vnter dieſen zweyen.

Bade oc ſagde/ HERRE/ ſom kender alle Hierter/ giff til kende / huilcken du haffuer vdvalt aff diſſe tho.

25. Daß einer empfahe diſen Dienſt vnd Apoſtelampt/ davon Judas abgewichen iſt/ daß er hingienge an ſeinen ort.

At en kand anamme denne Tieniſte oc Apoſtels Embede / ſom Judas vigede fra / at hand gick bort til ſin ſted.

26. Vnnd ſie wurffen daß Loß über ſie/ vnd das Loß fiel auff Matthiam/ vnnd er ward zugeordnet zu den eilff Apoſteln.

Oc de kaſte Laad mellem dem/ oc Laaden falt paa Matthiam / Oc hand bleff ſticket til de Elffue Apoſtle.

Das II. Capitel.

Vnd als der tag der Pfingſten erfüllet war / waren ſie alle einmütig beyeinander.

OC der Pintzdag vaar fuldkommen / vare de alle endrectelige tilſammen.

2. Vnd es geſchach ſchnell ein brauſen vom Himmel/ als eines gewaltigen Windes / vnd erfüllet das gantze Hauß/ da ſie ſaſſen.

Oc der ſkede haſteligen it Bulder aff Himmelen/ ſom it veldigt Vær / oc opfyllede det gantſke Huſſ/ ſom de ſade.

3. Vnd man ſahe an jhnen die Zungen zertheilet / als weren ſie Feurig/ vnnd er ſatzte ſich auff einen jeglichen vnter jhnen.

Oc mand ſaa Tunger at ſkillige paa dem / ſom de haffde verit gloendis/ Oc hand ſette ſig paa huer beſynderlige aff dem.

4. Vnnd wurden alle voll des heiligen Geiſtes / vnd fiengen an zu predigen mit andern Zungen/ nach dem der Geiſt jnen gab außzuſprechen.

Oc de bleffue alle fulde aff den hellige Aand / Oc begynte at predicke met andre Tunger / effter ſom den hellige Aand gaff dem vd at ſige.

Kapitola I.

23. Tehdy poſtawili dwa/ Jozeffa kterýž ſlaul Barſabaš / kterýž měl přijgmij Sprawedliwý: a Matěge.

A przetoż poſtáwili dwu / Jozefá ktorego zwano Barſabáß / á ktory miał przezwiſko Spráwiedliwy / y Máciejá.

24. A modlijce ſe řekli: Ty PANE/ kterýž znáš ſrdce wſſech/ okažiž kteréhož gſy wywolil gednoho z těchto dwau.

Mowili tedy modląc ſię: Ty Pánie ktory znaß ſercá wßytkich/ okaż nam ktoregoś obrał z tych dwu.

25. Aby přijal mijſto přiſluhowánij tohoto Apoſſtolſtwij/ z něhož geſt wypadl Gidáš/ aby odſſel na mijſto ſwé.

Aby wziął dział urzędu tego y Apoſtolſtwá. od ktorego ſię odłądził Judaß/ áby odßedł ná mieyſce ſwe.

26. Y dali gim Loſy: Y ſpadl Los ná Matěge/ y přičten geſt k počtu gedenácti Apoſtolůw.

A thák położyli loſy ich/ y pádł los ná Máciejá/ ktory zá ſpolnym wßech zwoleniem/ przyłączon ieſt ku iedennaſcie Apoſtołom.

Kapitola II.

A Když ſe náplnilo dnij Padeſáte/ byli wſſyckni ſpolu na gednom mijſtě.

A gdy przychodził dzień piećdzieſiąthy/ byli wßyſcy zgodnie ná iednym mieyſcu.

2. Y ſtal ſe rychle zwuk s Nebe yako přichazegijcyho wětru prudkého/ a naplnil weſſkeren důmkdež byli ſedijce.

Tehdy ſię zſtał z prętká z niebá ßum/ iákoby przypadáiącego wiátru gwáłtownego, ktory nápełnił wßytek dom kdy ſiedzieli.

3. Y ukázali ſe gim rozdijlnij Jazykowé/ yako ohniwij. Y poſadil ſe na každém z nich.

Y ukazáły ſię im rozdzielone iezyki ná kſztalt ognia/ ktory ſtánął nád káżdym z nich.

4. A naplněni gſau wſſyckni Duchem Swatým/ a počali mluwiti rozličnými Jazyky/ Jakž Duch Swatý dáwal gim wymlauwati.

A thák nápełnieni ſą wßyſcy Duchem świętym / á poczęli mowić obcemi iezyki/ iáko im Duch on dawał wymawiać.

ד

5 אִית הֲוָא הֲוַיִן גַּבְרֵא דְּעָמְרִין בְּאוּרִשְׁלֶם דְּדָחְלִין מֶן אֲלָהָא יְהוּדָיֵא מֶן כֻּל עַמְמָא דִּתְחֵית שְׁמַיָּא׃

Et erano de Giudei che habitauano in Ieruſalem, huomini pij di tutte le nationi che ſon ſotto il cielo.

6 וְכַד הֲוָא קָלָא הֲוָה כְּנַשׁ כֻּלֵּהּ עַמָּא וְאֶשְׁתַּגַּשׁ מֶטוּל דְּשָׁמַע הֲוָא אֱנָשׁ אֱנָשׁ מֶנְהוֹן דִּמְמַלְּלִין הֲווֹ בְּלֶשָּׁנַיְהוֹן׃

Et eſſendo vſcita queſta voce, concorſe la moltitudine, e rimaſe confuſa: perciocche ciaſcuno gli vdiua parlare nel ſuo proprio linguaggio.

7 וְתָהִירִין הֲווֹ כֻּלְּהוֹן וּמֶתְדַּמְּרִין כַּד אָמְרִין חַד לְחַד הָלֵין כֻּלְּהוֹן דִּמְמַלְּלִין לָא הָא גְּלִילָיֵא אֶנּוּן׃

E tutti ſtupiuano, e marauigliauanſi, dicendo fra loro, Ecco, tutti coſtor che parlano, non ſon eglino Galilei?

8 וְאַיְכַנָּא חְנַן שָׁמְעִין חְנַן אֱנָשׁ אֱנָשׁ לֶשָּׁנֵהּ דְּבֵהּ יְלִדִין חְנַן׃

E come gli vdiamo ciaſcun di noi parlare nel proprio linguaggio, nel qual noi ſiamo nati?

9 פַּרְתָיֵא וּמָדָיֵא וְאֶלְמָיֵא וְאַילֵין דְּעָמְרִין בֵּית נַהְרִין יְהוּדָיֵא ו וְקַפַּדּוֹקָיֵא וְדַמְן אַתְרָא דְּפֶנְטוֹס וְדַאסִיָא׃

Parti e Medi & Elamiti, e che habitiamo ne la Meſopotamia, e ne la Giudea e Cappadocia, Ponto, & Aſia.

10 וְדַמְן אַתְרָא דְּפְרוּגִיָא וְדַפַּמְפּוּלְיָא וְדַמְצְרֵין וְדַאתְרַוָתָא דְּלוּבָא דְּקַרִיבִין לְקוּרִינָא וְאַילֵין דַּאתוֹ מֶן רְהוֹמֵא׃

Frigia e Panfilia, Egitto, e ne le parti de la Libia, che è preſſo à Cirene, e foreſtieri Romani.

11 יְהוּדָיֵא וְגִיּוֹרֵא וְדַמְן קְרִיטָא וְעַרְבָיֵא הָא שָׁמְעִין חְנַן דִּמְמַלְּלִין בְּלֶשָּׁנַין דִּילַן תֶּדְמְרָתֵהּ דַּאלָהָא׃

Giudei ancora, e Proſeliti, Creteſi & Arabi: noi gli vdiamo parlar ne le noſtre lingue le coſe magnifiche di Dio:

ב

5 וַיִּהְיוּ בִּירוּשָׁלַיִם שׁוֹכְנִים יְהוּדִים אֲנָשִׁים חֲסִידִים מִכָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר תַּחַת הַשָּׁמָיִם׃

(Morauan entonces en Ieruſalem Iudios varones religioſos de todas las naciones que eſtan debaxo del cielo :)

6 וְכַאֲשֶׁר נִהְיָה קוֹל הַהֹוֶה וַיִּקָּהֵל רֹב הָעָם וַתִּתְבַּלַּע חָכְמָתָם כִּי שָׁמְעוּ אִישׁ אִישׁ כִּי בִּלְשׁוֹנוֹ מְדַבְּרִים הֵמָּה׃

Y hecho eſte eſtruendo, juntoſe la multitud y eſtauan confuſos, porque cada vno los oya hablar ſu propria lengua.

7 וַיִּבָּהֲלוּ וַיִּתְמְהוּ לֵאמֹר אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ הִנֵּה הֲלֹא אֵלֶּה הַמְדַבְּרִים כֻּלָּם גְּלִילִים הֵמָּה׃

Y eſtauan todos attonitos, y marauillados, diziendo los vnos à los otros, Veys, no ſon Galileos todos eſtos que hablan?

8 וְאֵיכָכָה אֲנַחְנוּ שׁוֹמְעִים אִישׁ אִישׁ בְּאוֹתָהּ הַלָּשׁוֹן אֲשֶׁר נוֹלַדְנוּ בָהּ׃

Como pues los oymos noſotros hablar cada vno en ſu lengua en que ſomos nacidos?

9 אַנְשֵׁי פָּרַת וּמָדַי וְעֵילָם וְהַשּׁוֹכְנִים בַּאֲרַם נַהֲרַיִם בִּיהוּדָה וְכַפְתּוֹר אֶלָּסָר וְאַסְיָא׃

Parthos, y Medos, y Perſas, y los que habitamos en Meſopotamia. en Iudea, y en Cappadocia en el Ponto, y en Aſia.

10 וּפְרוּגְיָא וּפַמְפִילְיָה מִצְרַיִם וּגְבוּלֵי פוּט אֲשֶׁר אֶל קִיר וְגֵרִים מֵרְהוֹמָה׃

En Phrygia, y en Pamphilia, En Egypto, y en las partes de Aphrica que eſta de la otra parte de Cyrene, y Romanos eſtrangeros.

11 יְהוּדִים וְתוֹשָׁבִים כְּרֵתִים וְעַרְבִים אֲנַחְנוּ שׁוֹמְעִים אוֹתָם לְמַלֵּל בִּלְשׁוֹנוֹתֵינוּ אֶת־גְּדוֹלוֹת אֱלֹהִים׃

Y Iudios, y conuertidos, Cretenſes, y Arabes, los oymos hablar en nueſtras lenguas las marauillas de Dios.

β.

5. Ἦσαν δὲ ἐν ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν.

Or auoit-il des Iuifs ſeiournans en Ieruſalem, hommes deuots, de toute nation qui eſt ſoubs le ciel.

6. Γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν.

Apres donc que le bruit en fut fait, vne multitude vint enſemble, laquelle fut tout eſmeue, pourtant qu'vn chacun les oyoit parler en ſon propre langage.

7. Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες γαλιλαῖοι;

Dont tous eſtoyent eſtonnés, & s'eſmerueilloyent diſans l'vn à l'autre: Voici tous ceux ci qui parlent, ne ſont ils pas Galileens?

8. Καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν, ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν;

Comment donc vn chacun de nous les oyons nous parler en noſtre propre langage, auquel nous ſommes nés?

9. Πάρθοι καὶ μῆδοι καὶ ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν μεσοποταμίαν, ἰουδαίαν τε καὶ καππαδοκίαν, πόντον καὶ τὴν ἀσίαν.

Parthiens, & Mediens, & Elamites, & nous qui habitons en Meſopotamie, & en Iudee, & en Capadoce, Ponte & Aſie.

10. Φρυγίαν τε καὶ παμφυλίαν, αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς λιβύης τῆς κατὰ κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ῥωμαῖοι.

Et Phrygie, & Pamphilie, en Egypte, és parties de Libye, qui eſt à l'endroit de Cyrene, & nous qui nous tenons à Rome.

11. Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, κρῆτες καὶ ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ.

Tant Iuifs que Proſelytes, Creteins & Arabiens, nous les oyons parler chacun en nos propres langes les choſes magnifiques de Dieu.

CAP. II.

5. Erant autem in Ieruſalem habitantes Iudęi, viri religioſi ex omni natione quæ ſub cælo eſt.

And there were dwelling at Jeruſalem Jewes/men that feared God/ of euery nation vnder heauen.

6. Facta autem hac voce convenit multitudo, & mente confuſa eſt, quoniam audiebat unuſquiſque lingua ſua illos loquentes.

Now when this was noiſed/ the multitude came together/ and were aſtonied/ becauſe that euery man heard them ſpeake this owne language.

7 Stupebant autem omnes, & mirabantur, dicentes: Nónne, ecce, omnes iſti qui loquuntur, Galilæi ſunt.

And they wondered all/and marueiled/ ſaying among themſelues/ Beholde/ are not all theſe which ſpeake/ of Galile?

8. Et quomodo nos audivimus unuſquiſque linguam noſtram, in qua nati ſumus?

How then heare we euery man our owne language/ wherein we were borne?

9. Parthi, & Medi, & Aelamitæ, & qui habitant Meſopotamiam, Iudæam, & Cappadociam, Pontum, & Aſiam.

Parthians/ & Medes/ & Elamites/ and the inhabitants of Meſopotamia/ & of Judea/ & of Cappadocia/ of Pontus/and Aſia.

10. Phrygiam, & Pamphyliam, Aegyptum & partes Lybiæ, quæ eſt circa Cyrenen, & advenæ Romani.

And of Phrygia/& Pamphylia/ of Egypt/ and of the partes of Lybia/ which is beſide Cyrene/ and ſtrangers of Rome.

11. Iudæi quoque & Proſelyti, Cretes, & Arabes, audivimus eos loquentes noſtris linguis magnalia Dei.

And Jewes/and Proſelytes/ Cretes and Arabians: wee heard them ſpeake in our owne tongues the wonderfull workes of God.

Das II. Capitel.

5. Es waren aber Jüden zu Jeruſalem wohnend/ die waren Gotsförchtige Männer/ auß allerley Volck/ das vnter dem Himmel iſt.

Oc der vaare Jøder boendis i Jeruſalem de vaare Gudfryctige Mend/ aff allehonde Folck/ ſom er vnder Himmelen.

6. Da nun die ſtimme geſchach/ kam die menge zu ſammen vnnd wurden verſtörtzt/ denn es höret ein jeglicher/ daß ſie mit ſeiner Sprache redten.

Der denne roſt nu ſkede/ kom Almuen tilſammen/ oc de bleffue vnderlige/ Thi huer hørde det/ at de talede det hans Maal.

7. Sie entſatzten ſich aber alle/ verwunderten ſich/ vnnd ſprachen vntereinander: Sihe/ ſind nicht diſe alle die da reden/ auß Galilea?

De forferdedis alle/ forundrede ſig/ oc ſagde til huer andre/ See/ ere icke alle diſſe/ ſom tale aff Galilea.

8. Wie hören wir denn ein jeglicher ſeine Sprache/ darinnen wir geboren ſind?

Huorledis høre wi da/ huer ſit Maal/ ſom wi ere fødde vdi?

9. Parther vnd Meder/ vnd Elamiter/ vnd die wir wohnen in Meſopotania/ vnd in Judea/ vnd Cappadocia/ Ponto vnd Aſia.

Parther oc Meder/ oc Elamyter/ oc wi ſom bo i Meſopotamia/ oc vdi Judea/ oc Cappadocia/ Ponto oc Aſia.

10. Phrygia vnd Pamphilia/ Egypten/ vnd an den enden der Lybien bey Cyrenen/ vnd Außländer von Rom.

Phrygia oc Pamphylia/ Egypten/ oc mod Lybie ende hoſſ Cyrenen/ oc Vdlendinge aff Rom.

11. Jüden vnd Jüdengenoſſen/ Creter vnnd Araber/ wir hören ſie mit vnſern Zungen die groſſen Thaten Gottes reden.

Joder oc Jødernis Tilhengere/ Kreter oc Araber/ Wi høre dem tale Gudz ſtore vnderlige Gerninger/ met vore Tunger.

Kapitola II.

5. Y byli w Geruzalémě přebýwagijce Židé/ mužij nábožnij ze wſſelikého národu kterýž pod Nebem geſt.

A byli w Jeruzálem mieſzkáiacy Zydowie/ ludzie bogoboyni/ ze wſzego narodu tych ktorzy ſą pod niebem.

6. A když ſe ſtal ten hlas/ ſeſſlo ſe množſtwij/ a na myſli zmámeno gt/ neb ge ſlyſſal gedenkaždý/ ani mluwij yazykem geho.

Gdy ſie tedy tha wieść wſzczeła/ zbieżało ſie mnoſtwo ludźi/ y zſtáło ſie w nich zámieſzánie/ że káżdy ſłyſzał właſnim ſwym iezykiem ony mowiace.

7. Y báli ſe wſſyckni/ a diwili ſe ſpolu/ řkauce mezy ſebau: Wſſak aý tito wſſyckni kteřijž mluwij Galilegſſtij gſau?

Y zumiewáli ſie wſzyſcy/ á dziwowáli ſie mowiac yedni do drugich: Izali oto wſzyſcy ktorzy mowia nie ſa Gálileyczycy?

8. A kterakž my ſlyſſýme gedenkaždý yazyk ſwůg/ w kterémž gſme zrodili?

Jakożmy tedy ſłyſzymy w nich káżdy ſwoy właſny iezyk/ w ktory mechmy ſie zrodzili?

9. Partſſtij a Medſſtij/ a Elamitſſtij/ a kteřijž přebýwagij w Mezopotamij w Židowſtwu a w Kapadocij/ w Pontu a w Azij.

My Párthowie/ Medowie/ y Elamitowie/ y ktorzy mieſzkamy w Mezopotámiey/ w Judźie/ w Kápadocyey/ w Poncie/ y w Azyey.

10. W Frygij a w Pamphilij/ w Egiptě a w kraginách Libie/ kteraž geſt wedle Cyrenu/ a hoſté Ržijmané.

w Frygiey/ w Pámfiliey/ w Egipcie. y w ſtronach Libiey/ ktora podlegla Cyrenie/ y my przychodniowie Rzymſcy.

11. Židé a nowowěrnij Wijrau obrácenij/ Kretſſtij a Arabſſtij/ ſlyſſeli gſme ge ani mluwij yazyky naſſými/ weliké wěcy Božij.

Zydowie/ y nowo do Zydoſtwá przyſtawaiacy Kreteńczycy/ y my Arabczycy/ ſłyſzymy ie mowiace iezyki naſzemi zacne rzeczy o Bogu.

ב

12 מתדמרין הוו דין כלהון ותהירין כד אמרין חד לחד דמנא הי הדא צבותא:

Tutti dunque ſtupiuano, e marauigliauanſi dicendo l'vn a l'altro, Che vuol dir queſto.

13 אחרנא דין ממיקין הוו בהון כד אמרין הלין מאריתא אשתיו ורויו:

Altri facendoſene beffe, diceuano, Coſtor ſon pieni di moſto.

14 ובתר כן קם שמעון כאפא עם חד עסר שליחין וארים קלה ואמר להון גברא יהודיא וכלהון דעמרין באורשלם הדא תתידע לכון וצותו מלי:

Ma Pietro che ſtaua li con li Vndici, alzò la ſua voce, e parlo loro, dicendo, Huomini Giudei, e voi tutti che habitate in Ieruſalem, ſiaui noto queſto, e date orecchie à le mie parole.

15 לא גיר איכנא דאנתון סברין הלין רוין דהא עד־מא להשא תלת אגין שעין:

Perche coſtor non ſono ebbri, come voi penſate: conciosia ch'egli è la terza hora del giorno.

16 אלא הדא הי דאמירא ביואיל נביא:

Ma queſto è qual che è ſtato detto per el Profeta Ioel.

17 נהוא ביומתא חריא אמר אלהא אשוד רוחי על כל בסר ונתנבון בניכון ובנתכון ועלימיכון חזונא נחזון וקשישיכון חלמא נחלמון:

Et auuerra ne gli vltimi giorni, dice Iddio, ch'io ſpargerò del mio Spirito ſopra ogni carne: e i figliuoli voſtri, e le voſtre figliuole profetizaranno, e i voſtri giouenni vedranno de le viſioni, e i voſtri vecchij ſognaranno de ſogni.

18 ועל עבדי ועל אמהתי אשוד רוחי ביומתא הנון ונתנבון:

E certo io quei giorni io ſpargerò del mio Spirito ſopra i ſerui miei, e ſopra le mie ſerue, e profetizaranno.

ב

12 ויבהלו וישאלו איש לרעהו לאמר ומה זאת להיות:

Y eſtauan todos attonidos y marauillados diziendo los vnos à los otros, que quiere ſer eſto?

13 ואחרים מלעיגים בם לאמר כי מעסיס שכורים המה:

Mas otros burlandoſe dezian, Que eſtan llenos de moſto eſtos.

14 ויקם כיפה עם עשתי עשר וירם את־קולו ויביע אליהם אנשים אחים ושוכני ירושלים כלכם יודע לכם והאזינו את־דברי:

Entonces Pedro poniendoſe en pie con los Onze, alço ſu boz y habloles, diziendo, Varones Iudios, y todos losque habitays en Ieruſalem, eſto hos ſea notorio, y oyd mis palabras.

15 כי אינם כמו חושבים אתם שכורים המה כי יש השעה השלישית היא ליום:

Porque eſtos no eſtan borrachos, como voſotros penſays, ſiendo la hora de las tres del dia.

16 כי אם זה הוא הנאמר בנביא יואל:

Mas eſto es loque fue dicho por el Prophera Ioel.

17 והיה אחרי כן נאם יהוה אשפוך את־רוחי על־כל־בשר ונבאו בניכם ובנותיכם זקניכם חלמות יחלמון בחוריכם חזינות יראו:

Y ſerá en los poſtreros dias, dize el Sennor, derramare de mi Eſpiritu ſobre toda carne: y vueſtros hijos y vueſtras hijas prophetizaràn: y vueſtros mancebos veran viſiones, y vueſtros viejos ſonnaran ſuennos.

18 וגם על־העבדים ועל־השפחות בימים ההמה אשפוך את־רוחי ונבאו:

Y cierto ſobre mis ſieruos y ſobre mis criadas en aquellos dias derramaré de mi Eſpiritu: y prophetizaràn.

β'.

12. Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι.

Ils eſtoyent donc tous eſtonnés, & ne ſauoyent que penſer, diſans l'vn à l'autre, Que veut dire ceci?

13. Ἕτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον, ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσί.

Et les autres ſe mocquans diſoyent, C'eſt qu'ils ſont pleins de vin doux.

14. Σταθεὶς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα, ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς, ἄνδρες ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου.

Mais Pierre ſe preſentant auec les onze, eſleua la voix, & leur dit, Hommes Iuifs, & vous tous qui habitez en Ieruſalem, ceci vous ſoit notoire, & mettez mes paroles en vos oreilles.

15. Οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν. ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας.

Car ceux-ci ne ſont point yures, comme vous cuidez, veu qu'il eſt la troiſieme heure du iour.

16. Ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου ἰωήλ.

Mais c'eſt ici ce qui a eſté dit par le Prophete Ioel.

17. Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ θεὸς, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν (ἐνύπνια) ἐνυπνιασθήσονται.

Et aduiendra ès derniers iours (dit Dieu) que ie reſpandrai de mon Eſprit ſur toute chair: & vos fils prophetizeront, & vos filles auſſi. & vos ieunes gẽs verront des viſions, & vos anciens ſongeront des ſonges.

18. Καί γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι.

Et pour vrai en ces iours-la ie reſpandrai de mon Eſprit ſur mes ſeruiteurs & ſur mes ſeruantes, dont ils prophetizeront.

CAP, II.

12. Stupebant autem omnes, & mirabantur adinvicem, dicentes, Quidnam vult hoc eſſe?

They were all then amaſed / and douted / ſaying one to another / What may this be?

13. Alii autem irridentes dicebant, Quia muſto pleni ſunt iſti.

And others mocked / and ſaid / They are full newe wine.

14. Stans autem Petrus cum undecim, levavit vocem ſuam, & locutus eſt eis, Viri Iudæi, & qui habitatis in Ieruſalem univerſi, hoc vobis notum ſit, & auribus percipite verba mea.

But Peter ſtanding with the Eleuen / lift vp his voyce / and ſayd vnto them / Ye men of Judea / and ye all that inhabite Jeruſalem / be this knowen vnto you / and hearken vnto my wordes.

15. Non enim, ſicut vos æſtimatis, hi ebrii ſunt, cùm ſit hora diei tertia.

For theſe are not drunken / as yee ſuppoſe / ſince it is but the third houre of the day.

16. Sed hoc eſt quod dictum eſt per prophetam Ioël.

But this is that / which was ſpoken by the Prophet Joel.

17. Et erit, in noviſſimis diebus (dicit Dominus) effundam de Spiritu meo ſuper omnem carnem: & prophetabunt filii veſtri, & filiæ veſtræ, & iuvenes veſtri viſiones videbunt, & ſeniores veſtri ſomnia ſomniabunt.

And it ſhalbe in the laſt dayes / ſaith God / I will powre out of my Spirit vpon all fleſh / and your ſonnes / & your daughters / ſhall propheſie / & your young men ſhall ſee viſions / & your olde men ſhall dreame dreames.

18. Et quidem ſuper ſervos meos, & ſuper ancillas meas in diebus illis effundam de Spiritu meo, & prophetabunt.

And on my ſeruants / and on mine handmaides / I will powre out of my Spirit in thoſe dayes / and they ſhall propheſie.

Das II. Capitel.

12. Sie entſatzten ſich alle / vnd wurden jrre / vnnd ſprachen einer zu dem andern: Was wil das werden?

De forferdedis alle / oc forundrede ſig / oc ſagde den ene til den anden / Huad vil dette vere?

13. Die andern aber hattens jhren ſpot / vnd ſprachen: Sie ſind vol ſüſſes Weins.

Men de andre haffde det for deris ſpaat / oc ſagde / De ere fulde aff ſød Vin.

14. Da tratt Petrus auff mit den Eilffen / hub auff ſeine Stimme / vnd redte zu jnen: Jr Jüden lieben Männer / vnd alle die jr zu Jeruſalem wohnet / Daß ſey euch kunth gethan / vnd laſſet meine Wort zu ewren Ohren eingehen.

Da traadde Peder op met de Elleffue / oploffte ſin røſt / oc talede til dem / I Jøder / kære Mend / oc alle i ſom bo i Jeruſalem / det ſkal vere eder vitterligt oc lader mine ord gaa ind at eders øern.

15. Denn dieſe ſind nicht truncken / wie jr wehnet / ſintemal es iſt die dritte Stund am tage.

Thi diſſe ere icke druckne / ſom i mene / efterdi det er den tredie Stund paa dagen.

16. Sondern das iſts / das durch den Propheten Joel zuvor geſagt iſt:

Men dette er det / ſom er førſagd ved Propheten Joel.

17. Vnd es ſoll geſchehen in den letzten tagen / ſpricht Gott / Ich wil außgieſſen von meinen Geiſt auff alles Fleiſch / vñ eure Söne vnd eure Töchter ſollen weiſſagen / vnd eure Jünglinge ſollen Geſicht ſehen / vnnd eure Elteſten ſollen Träume haben.

Oc det ſkal ſke i de ſiſte dage / ſiger Gud / Jeg vil vdgyde aff min Aand paa alt Kød / oc eders Sønner oc eders Døtter ſkulle ſpaa / oc eders vnge Drenge ſkulle ſee Syner / oc eders Eldſte ſkulle haffue Drømme.

18. Vnd auff meine Knechte vnd auff meine Mägde wil ich im denſelbigen tagen von meinem Geiſt außgieſſen / vnd ſie ſollen weiſſagen.

Oc jeg vil i de ſamme dage vdgyde aff min Aand paa mine Suenne oc paa mine Piger / oc de ſkulle ſpaa.

Kapitola II.

12. Y báli ſe wſſyckni / a diwili ſe weſpolek / geden druhému řkauce: Y co toto budeť

A ták ſie wſzyſcy zdumieli / y wątpili mowiąc iedni do drugich: Coż to wżdy zá rzecż?

13. Ginij pak poſmijwagijce ſe / prawili: Wſtem ſe tito zpili.

Lecż drudzy chytrze ſzydząc mowili: Ciopili ſie winá młodego.

14. A ſtoge Petrs s gedenácti / pozdwihl hlaſu ſwého / a mluwil gim: Mužij Židé / a kteřij bydlijte w Geruzalémě wſſyckni / To wám známo bud / a vſſyma pozorugte ſlow mých.

Tedy Piotr ſtoiącz z onymi iedennaſcią / podnioſł głos ſwoy y mowił do nich tymi ſłowy: Mężowie Zydowſcy / y wy wſzyſcy ktorzy mieſzkacie w Jeruzalem / niechayżec to wam iáwno będzie / á przyimicie w vſzy ſwoie ſłowa moie.

15. Jakož wy ſe domnijwáte / nezpili gſau ſe tito (poněwadž geſt teprw hodina na den třetij.)

Abowiem nie ſąć pijáni ći iáko wy mniemacie / gdyż do pieo trzecia godziná ná dzień

16. Ale totoť geſt / Což geſt předpowědijno ſkrze Proroka Johele:

Ale tho ieſt ono co powiedziano przez Proroká Joela.

17. A budeť w poſlednijch dnech / prawj PÁN / wylegi z Ducha mého na každého člowěka. A budau prorokowati Synowé waſſi / y Dcery waſſe / a Mládency waſſi widěnij wijdati budau / a Starcowé waſſi Sny mijti budau.

A będzie to w oſtatecznych czáſiech (mowi Bog) Wyleię z Duchá mego ná wſzelkie ciało / á będą prorokowáć ſynowie waſzy y corki waſze / á młodzieńcy waſzy widzenia widzieć będą á ſtarcom wáſzym ſny ſie ſnić będą.

18. A zagiſté na Služebnijky mé / a na mé Služebnice w těch dnech / wylegi Ducha mého / a budau prorokowati:

A pewnie w onych czáſiech ná ſługi mey ná ſłużebnice moie wyleię z Duchá mego / y będą prorokowáć.

ב

19 ואתל אתותא בשמיא
ותברותא על ארעא דמא
ונורא ועטרא דתננא :

E farò de le cose merauigliose di sopra nel cielo, e de segni di sotto ne la terra, sangue e fuoco, e vapor di fumo.

20 שמשא יתחלף בעמטנא
וסהרא בדמא עד לא
יאתא יומה דמריא רבא
ודחילא :

Il sole si conuertirà in tenebre, e la luna in sangue, prima che venga quel giorno grande & notabile del Signore.

21 ויהוא כל דיקרא שמה
דמריא יחא :

E sarà che chiunque inuocarà il nome del Signore, sarà saluo.

22 גברה בני יסריל שמעו
מלא הלין ישוע נצריא
גברא דמן אלהא אתחזי
לותכון בחילא ובגבורתא
אלין דאלהא עבד בינתכון
באידה איך דאנתון ידעין
אנתון :

Huomini Israëliti, vdite queste parole, IESV Nazareno, huomo approuato da Iddio tra voi, con virtu, e prodigij, e segni che Iddio ha fatti per lui nel mezo di voi, come ancor voi sapete.

23 להנא דפריש הוא לה
להדא במקדמות ידעתה
ובצביניה דאלהא א
אשלמתוניהי באידי ר
רשיעא וזקפתון וקטלתון :

Costui, dico, essendo tradito per determinato consiglio e prouidenza di Dio, voi lo pigliaste, e crocifiggendolo, l'ammazzaste per le mani de gl'iniqui.

24 אלהא דין אקימה
ושרא חבליה דשיול מטול
דלא משכחא הוא
דנתתחד בה בשיול :

Ilquale Iddio ha risuscitato, sciolti i dolori de la morte, inquanto che non era possibile che da essa fusse ritenuto.

ב

19 ונתתי מופתים בשמים
למעלה ובארץ למטה דם ואש
ותמרות עשן :

Y dare prodigios arriba en el cielo, y ſennales abaxo en la tierra, ſangre, y fuego, y vapor de humo.

20 השמש יהפך לחשך והירח
לדם לפני בא יום יהוה הגדול
והנורא :

El Sol ſe bolverà en tinieblas, y la Luna en ſangre antes que venga el dia del Sennor grande y manifieſto.

21 והיה כל אשר יקרא בשם
יהוה ימלט :

Y ſera, que todo aquel que innocare el Nombre del Sennor, ſerà ſaluo.

22 האנשים בני ישראל שמעו
את־דברי את־ישוע הנצרי איש
אשר נראה מאלהים אליכם
בגבורות אותות ומופתים אשר
עשה בידו בתוככם כאשר
יודעים אתם :

Varones Iſraelitas, oyd eſtas palabras: El Ieſus Nazareno varon approuado de Dios entre vosotros en marauillas, y prodigios, y ſennales que Dios hizo por el en medio de voſotros, como tambien voſotros ſabeys.

23 אותו אשר בגזרת עצת
ודעת אלהים מקדם נתון לקחתם
ובידי רשעים הוקעתם והרגתם:

Eſte, por determinado conſejo y Prouidencia de Dios entregado, tomando lo voſotros lo mataſtes con manos iniquas, crucificandolo.

24 את־אשר יהוה הקיץ ויתר
את חבלי מות איככה בלי יכלת
היא להאחזו ממנו :

Alqual Dios leuantó, ſueltos los dolores de la muerte, porquanto era impoſſible ſer detenido deella.

β'.

19. Καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ.

Et ferai des choſes merueilleuſes au ciel en haut, & ſignes en terre en bas, ſang & feu & vapeur de fumee.

20. Ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἢ ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ.

Le ſoleil ſera changé en tenebres, & la lune en ſang, deuant que ce grand & notable iour du Seigneur viene.

21. Καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται.

Et aduiendra que quiconque inuoquera le nom du Seigneur ſera ſauué.

22. Ἄνδρες ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε.

Hommes Iſraelites, oyez ces paroles: Ieſus le Nazarien perſonnage approuué de Dieu entre vous par vertus, par merueilles, & par ſignes, leſquels Dieu a faits par lui au milieu de vous, comme auſſi vous le ſauez.

23. Τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων, προσπήξαντες ἀνείλετε.

Icelui eſtant liuré par le conſeil defini & prouidence de Dieu, auez prins, & l'auez mis en croix, & occis par les mains des iniques.

14. Ὃν ὁ θεὸς ἀνέστησε, λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ.

Lequel Dieu a reſſuſcité, ayant deſlié les douleurs de la mort, pourtant qu'il n'eſtoit poſſible qu'il fut retenu d'icelle.

CAP. II.

19. Et dabo prodigia in cælo ſurſum, & ſigna in terra deorſum, ſanguinem, & ignem, & vaporem fumi.

And I will ſhewe wonders in heauen aboue/ and tokens in the earth beneath/ blood/ and fire/ and the vapour of ſmoke.

20. Sol convertetur in tenebras, & luna in ſanguinem, antequam veniat dies Domini magnus & manifeſtus.

The Sunne ſhalbe turned into darkeneſ/ and the Moone into blood/ before that great/ and notable day of the Lord come.

21. Et erit omnis quicunque invocaverit nomen Domini, ſalvus erit.

And it ſhalbe that whoſoeuer ſhall call on the Name of the Lord/ ſhalbe ſaued.

22. Viri Iſraëlitæ, audite verba hæc, Ieſum Nazarenum virum approbatum à Deo in vobis, virtutibus & prodigiis & ſignis quæ fecit Deus per illum in medio veſtri, ſicut vos ſcitis.

Ye men of Iſrael/ heare theſe words/ Jeſus of Nazaret/ a man approued of God among you with great workes/ and wonders/ & ſignes/ which God did by him in the middes of you/ as ye your ſelues alſo know.

23. Hunc definito conſilio & præſcientia Dei traditum, per manus iniquorum affigentes, interemiſtis.

Him/ I ſay/ haue ye taken by the handes of the wicked/ being deliuered by the determinate counſell/ and foreknowledge of God/ and haue crucified and ſlaine.

24. Quem Deus ſuſcitavit ſolutis doloribus inferni, iuxta quod impoſſibile erat teneri illum ab eo.

Whome God hath raiſed vp/ and looſed the ſorowes of death/ becauſe it was vnpoſſible that he ſhould be holden of it.

Das II. Capitel.

19. Vnd ich will wunder thun oben im Himmel/ vnnd Zeichen vnten auff Erden/ Blut vnd Feuer/ vnd Rauchdampff.

Oc ieg vil gøre vnderlige Ting offuen i Himmelen/ oc Tegen neden paa Jorden/ Blod oc Ild oc Røgdamp.

20. Die Sonne ſoll ſich verkehren inn Finſterniß/ vnnd der Mond inn Blut/ ehe denn der groſſe vnd offenbarliche Tag deß HERRN kompt.

Solen ſkal omuende ſig til Mørckhed/ oc Maanen til Blod/ før end HERRENS ſtore oc oc obenbarlige Dag kommer.

21. Vnnd ſoll geſchehen/ Wer den Namen deß HERREN anruffen wird/ ſoll ſelig werden.

Oc det ſkal ſke/ Huo ſom paa kalder HERRENS Naffn/ hand ſkal bliffue ſalig.

22. Ihr Männer von Iſrael/ höret diſe Wort: Jeſum von Nazareth/ den Mann von Gott vnter euch mit Thaten/ vnnd wunder/ vnnd Zeichen beweiſet/ welche Gott durch jhn that vnter euch (wie denn auch jhr ſelbſt wiſſet.)

J Mend aff Iſrael/ hører diſſe ord/ Jheſum aff Nazareth/ den Mand ſom Gud beteede iblant eder/ met kraffelige Gerninger oc vnderlige Ting oc Tegen huilcke Gud giorde ved hannem iblant eder (ſom i da oc ſelff vide.

23. Denſelbigen (nach dem er auß bedachtem Rath vnd verſehung Gottes ergeben war) habt jhr genommen durch die Hände der vngerechten/ vnd jhn angehefftet vnd erwürget.

Den ſamme (effter hand vaar giffuen hen aff Guds betenckte raad oc forſyn) toge i ved de Vretferdigis hender oc kaarſfeſte oc ihielſloge hannem.

24. Den hat Gott aufferwecket/ vnd auffgelöſet die ſchmertzen des Todes/ nach dem es vnmüglich war/ daß er von jm ſolt gehalten werden.

Den opueckte Gud/ oc opløſde Dødſens pine/ effterdi det vaar vmueligt/ at hand ſkulde holdis aff hannem.

Kapitola II.

19. A včinjm zázraky na Nebi nahoře/ a znamenij na zemi dole/ krew a oheň/ a páru dymowau.

Vczynię cudá ná niebie wzgorę/ y znamioná ná ziemi niſko/ krew/ ogień/ y mgle dymną.

20. Slunce obrátij ſe w těmnoſti/ a Měſýc w krew/ prwé nežli přijgde den PAnie weliký a zgewný.

Słońce ſię obroci w ciemność/ á mieſiąc w krew/ przed tym niż przyidzie on dzień Páńſki wielki á znáczny.

21. A budeť/ že každý kdožkoli wzýwati bude Gměno Božij/ ſpaſen bude.

A przyidzie to że ktokolwiek będzie wzywał imienia Páńſkiego/ będzie wybáwion:

22. Mužij Izrahelſſtij/ ſlyſſte ſlowa tato: Gežijſſe Nazaretſkého/ Muže zchwáleného od Boha mezy wámi/ mocmi a zázraky y diwy/ kteréž činil ſkrze něho Bůh mezy wámi/ yakož wy ſami wijte:

Mężowie Izráelſcy/ ſłuchayćie ſłow tych/ Jezuſá onego Názáreńſkiego/ męża od Bogá pochwálonego v was w zacnych ſprawách/ cudách/ y známionách/ ktore czynił Bog przezeń w pośrodku was/ iáko y ſámi wiecie.

23. Toho s vloženau raddau/ a předzwěděnijm Božijm wydaně ho ſkrze ruce neſſlechetných ztrápiwſſe/ zabili gſte:

Tego gdyſcie zá naznáczoną rádą y opátrznoſcią Bożą podánego wzięli rękami nieſprawiedliwemi/ zabiliſcie go vbiwſzy ná krzyż.

24. Kteréhožto Bůh wzkřijſyl/ zproſtiw ho boleſtij Smrti/ yakož nelze bylo aby byl držán od nij.

Ktorego Bog wzbudził/ odiąwſzy boleści śmierci/ dla tego iż to była rzecz niepodobna/ áby od niey miał być zátrzymán.

25 דַּוִיד גֵּיר אֱמַר עֲלוֹהִי מְקַדְּמַי הֲוֵית חָזֵא לְמָרִי בְּכֻל זְבַן דְּעַל יַמִּינִי הוּ דְּלָא אֶזוּעַ׃

Imperoche Dauid dice di lui, Io contemplaua ſempre il Signore dinanzi à me: percioch'egli è à la mia deſtra, à fin ch'io non ſia moſſo.

26 מֶטוּל הָנָא אֶתְבְּסַם לְבִּי וְדָזֵת תֶּשְׁבּוּחְתִּי וְאַף פַּגְרִי נֶאגַּן עַל סַבְרָא׃

Per queſto il mio cuore s'è rallegrato, e la mia lingua m'ha eſultato, & altre, à cio la mia carne ſi repoſara in ſperāza.

27 דְּלָא שָׁבֵק אַנְתְּ לְנַפְשִׁי בַּשְׁיוּל וְלָא יָהֵב אַנְתְּ ל לְחַסְיָךְ דְּנֶחְזֵא חֲבָלָא׃

Percioche tu non laſſaras l'anima mia ne l'inferno, ne permetteras che il tuo Santo ſenta corruttione.

28 גַּלִּיתְ לִי אוּרְחָא דְּחַיֵּא תַּמְלַיְנִי בְּסִימוּתָא עַם פַּרְצוּפָךְ׃

Tu m'hai fatte note le Vie de la Vita, tu mi riempierai di letitia con la tua faccia.

29 גַּבְרֵא אַחַין מַפַּס לְמֵאמַר עַין בְּגֶלְיָא לְוָתְכוּן עַל רֵישׁ אַבְהָתָא דַּוִיד דְּמִית וְאַף אֶתְקְבַר וּבֵית קְבוּרֵה אִיתוֹהִי לְוָתַן עַדְמָא לְיַוְמָנָא׃

Huomini fratelli, à Voi ſi puo dir liberamente del patriarca Dauid, ch'egli mori e fu ſepolto: e la ſua ſepoltura è tra noi infin al di d'hoggi.

30 נְבִיָּא הֲוָא גֵּיר וְיָדַע הֲוָא דְּמוּמָתָא יַמִּי לֵה אֲלָהָא דְּמֶן פֵּארָא דְּכַרְסָךְ אוֹתֵב עַל כּוּרְסָךְ׃

Eſſendo egli dunque Profeta, ſapendo che Iddio gli haueua promeſſo con giuramento, che del frutto de ſuoi lombi naſcerebbe Chriſto, quanto à la carne, e ſederebbe ſopra il ſuo ſeggio.

31 וְקַדֵּם חֲזָא וּמַלֵּל עַל קִימְתֵה דִּמְשִׁיחָא דְּלָא אֶשְׁתְּבֶק בַּשְׁיוּל אַף לָא פַּגְרֵה חֲזָא חֲבָלָא׃

Come quello che antiuedeua, parlò de la reſurrettion di Chriſto, che l'anima ſua non è ſtata laſciata nel'inferno, ne la ſua carne ha Veduto corruttione.

ב

25 כִּי דָוִד אָמַר עָלָיו שִׁוִּיתִי יְהוָה לְנֶגְדִּי תָמִיד כִּי מִימִינִי בַּל־אֶמּוֹט׃

Porque Dauid dize de el, Via àl Sennor ſiempre delante de mi porque lo tengo à la dieſtra, no ſeré remouido.

26 לָכֵן שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח׃

Por loqual mi coraçon ſe alegro, y mi lengue ſe gozo: y aun mi carne deſcanſara en eſperança.

27 כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ לִרְאוֹת שָׁחַת׃

Que no dexaras mi alma enel infierno: ni daras à tu Sancto que vea corrupcion.

28 תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת־פָּנֶיךָ׃

Heziſteme notorios los caminos de la vida: henchirmehas de gozo con tu preſencia,

29 הָאֲנָשִׁים אַחִים יֵשׁ צָרְכִּי בְּבִטָּחוֹן לְדַבֵּר אֲלֵיכֶם עַל־רֹאשׁ אָבוֹת דָּוִד כִּי גַם מֵת וְגַם נִקְבַּר וְקִבְרוֹ אִתָּנוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

Varones hermanos, puedeſehos libremente dezir del Patriarcha Dauid, que murió fue ſepultado y ſu ſepulchro eſta con noſotros haſta el dia de oy.

30 וּבִהְיוֹתוֹ נָבִיא וּבְדַעְתּוֹ כִּי נִשְׁבַּע יְהוָה לוֹ אֱמֶת לֹא יָשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְּרִי בִטְנוֹ כְּבָשָׂר לְהָקִים אֶת־הַמָּשִׁיחַ וְלָשִׁית לְכִסֵּא לוֹ׃

Anſique ſiendo Propheta, y ſabiendo que con juramento le auia Dios jurado, que del fruto de ſu lomo (quanto à la carne, le leuantaria el Chriſto) que ſe aſſentaria ſobre ſu ſilla.

31 הוּא רוֹאֶה מִקֶּדֶם דִּבֶּר עַל־תְּקוּמַת הַמָּשִׁיחַ כִּי לֹא תֻעֲזַב נַפְשׁוֹ לִשְׁאוֹל וּבְשָׂרוֹ לֹא רָאָה שָׁחַת׃

Viendolo antes, hablo de le reſurrecion del Chriſto, que ſu alma no aya ſido dexada en el infierno, ni ſu carne aya viſto corrupcion.

β.

25. *Δαυὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· Προωρώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ.*

Car Dauid dit de lui. Ie contemployé touſiours le Seigneur en ma preſence: car il eſt a ma dextre, afin que ie ne ſoy esbranlé.

26. *Διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου· ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ᾽ ἐλπίδι.*

Pource s'eſt eſioui mon cœur, & ma langue en à eu lieſſe, & outre plus ma chair repoſera en eſperance.

27. *Ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.*

Car tu ne delaiſſeras point mon ame au ſepulcre, & ne permettras point que ton ſainct ſente corruption.

28. *Ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.*

Tu m'as fait cognoiſtre les voyes de vie, tu m'empliras de lieſſe auec ta face.

29. *Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου δαυίδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἐστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης.*

Hommes freres, ie vous puis bien dire franchement touchant le patriarche Dauid, qu'il eſt treſpaſſé, & à eſté enſeueli: & ſon ſepulcre eſt entre nous iuſques à ce iour.

30. *Προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν χριστόν, καθίσαι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ.*

Comme ainſi ſoit donc qu'il fuſt Prophete, & qu'il ſeuſt que Dieu lui auoit promis auec ſerment que du fruict de ſes reins, ſelon la chair, il ſuſciteroit le Chriſt, pour le faire ſeoir ſur ſon throne.

31. *Προϊδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ χριστοῦ, ὅτι οὐ κατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ᾅδου, οὐδὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν.*

Lui preuoyant a parlé de la reſurrection de Chriſt, que ſon ame n'à point eſté delaiſſee au ſepulcre, & que ſa chair n'a point ſenti corruption.

25. David enim dicit in eum, Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper: quoniam à dextris eſt mihi ne commovear.

For David ſaith concerning him / I beheld the Lord alwayes before me: for he is at my right hande / that I ſhoulde not bee ſhaken.

26. Propter hoc lætatum eſt cor meum, & exultavit lingua mea: inſuper & caro mea requieſcet in ſpe.

Therefore did mine heart reioyce/ and my tongue was glad / and moreouer alſo my fleſh ſhall reſt in hope.

27. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem

Becauſe thou wilt not leaue my ſoule in graue/ neyther wilt ſuffer thyne holy one to ſee corruption.

28. Notas mihi feciſti vias vitæ: replebis me iucunditate cum facie tua.

Thou haſt ſhewed me the wayes of life/and ſhalt make me full of ioy with thy countenaunce.

29. Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de patriarcha David, quoniam defunctus eſt, & ſepultus eſt, & ſepulchrum eius eſt apud nos, uſque in hodiernum diem.

Men and brethren/ I may boldly ſpeake vnto you of the Patriarke Dauid / that he is both dead and buried/ and his ſepulchre remaineth with vs vnto this day.

30. Propheta igitur cùm eſſet, & ſciret quia iureiurando iuraſſet illi Deus de fructu lumbi eius ſedere ſuper ſedem eius.

Therefore/ſeeing he was a Prophet/ and knewe that God had ſworne with an oth to him/that of the fruit of his loynes he would raiſe vp Chriſt concerning yͤ fleſh to ſet him vpon his throne.

31. Providens locutus eſt de reſurrectione Chriſti, quia neque derelictus eſt in inferno, neque caro eius vidit corruptionem.

He knowing this before / ſpake of the reſurrection of Chriſt/ that his ſoule ſhould not be left in graue / neither his fleſh ſhould ſee corruption.

25. Denn David ſpricht von jhm: Ich hab den HERRN allezeit fürgeſetzt für mein Angeſichte / Denn er iſt an meiner Rechten / auff daß ich nit beweget werde.

Thi Dauid ſiger om hannem/ Jeg haffuer altid ſeet HERREN faar mit Anſict / Thi hand er hoſ min høyre Haand/ at ieg ſkal icke roris.

26. Darumb iſt mein Hertz frölich / vnnd meine Zunge frewet ſich / denn auch mein Fleiſch wird ruhen inn der Hoffnung.

Der faare fryder mit Hierte ſig/ oc min tunge glæder ſig/thi at mit Kød ſkal oc huilis Haab.

27. Denn du wirſt meine Seele nicht in der Hellen laſſen / Auch nicht zugeben / daß dein Heiliger die verweſung ſehe.

Thi du ſkalt icke forlade min Siel i Helffuede/ Icke heller tilſtede / at din Hellige ſkal ſee raadnelſe.

28. Du haſt mir kunth gethan die Wege deß Lebens / du wirſt mich erfüllen mit freuden für deinem Angeſichte.

Du kundgiorde mig Liffſens veye / Du ſkalt opfylde mig met Glæde faar din Anſict.

29. Ir Männer lieben Brüder / laſſet mich frey reden zu euch von dem Ertzvatter David / Er iſt geſtorben vnnd begraben / vnnd ſein Grab iſt bey vns biß auff diſen tag.

I Mend/ kere Brødre/ Lader mig tale driſtelige til eder om den Patriarcke Dauid/ Hand er død oc iordet/oc hans Graff er hoſ oſ/ indtil denne dag.

30. Als er nun ein Prophet war / vnnd wuſte daß jhm Gott verheiſſen hatte mit einem Eide / daß die Frucht ſeiner Lenden ſolte auff ſeinem Stul ſitzen.

Der hand vaar nu en Prophete / oc viſte / at Gud haffde tilſagd hannem met en Eed/ at hans Lenders Fruct ſkulde ſide paa hans Stoel.

31. Hat ers zuvor geſehen / vnd geredt von der Aufferſtehung Chriſti / daß ſeine Seele nicht in der Hellen gelaſſen iſt / vnnd ſein Fleiſch die verweſung nicht geſehen hat.

Da ſaa hand det før / oc talede om Chriſti opſtandelſe/ At hans Siel bleff icke i Helffuede/ oc hans Kød haffuer icke ſeet raadnelſe.

25. Neb Dawid prawj o něm: Spatřowal gſem PAna před ſebau wždycky nebo mi geſt na Prawicy/ abych ſe nepohnul.

Abowiem o nim powieda Dawid: Vpátrowalem záwżdy Páná przed ſobą/ bo mi ieſt po práwey mey ſtronie/ ábych nie był wzruſzon.

26. A protož weſelilo ſe Srdce mé/ a radowal ſe yazyk můg/ nad to y tělo mé odpočijwati bude w naděgi.

Dla tego ſie rozweſeliło ſerce moie / á rozrádowáł ſie ięzyk moy gdyż thež y ciáło moie odpocżynie w nádziei.

27. Nebo nenecháš Duſſe mé w Pekle (totiž w Hrobě) ani dáš widěti Swatému twému poruſſenij.

Abowiem nie zoſtáwiſz ciáłá mego w grobie á nie dopuśćiſz świętemu poiżnie nákáżenia.

28. Známé gſy mi včinil ceſty žiwota/ naplnijš mně veſſelijm s twářij twau.

Oznaymiłeś mi drogi żywotá/ á nápełniſz mie rádoſcią z oblicżem twoim.

29. Mužij Bratřij / poněwadž ſluſſý ſměle mluwiti wám o Patryarchowi Dawidowi/ že geſt vmřel y pochowán/ a hrob geho geſt v nás/ až do dneſſnijho dne.

Mężowie brácia/ moge beſpiecżnie mowić do was o Pátryárſze Dáwidzie/ że vmárł y pogrzebion ieſt/ á grob iego ieſth v was áż y do dniá tego.

40. Protož poněwadž geſt byl Prorokem/a wěděl že Práwem přijſežným zapřiſáhl gemu Buoh/ že z plodu ledwij geho / totiž wedlé tělesenſtwij / wzbudij Kryſta a poſadij na Stolicy geho:

A przetho gdyż był Prorokiem/ y wiedział że mu Bog przyrzekł pod przyſięgą/ iż z owocu biodr ieo/ ile wedle ciáłá/ Kryſtuſa miał wzbudzić/ á poſádzić ná ſtolicy iego.

31. To předzwěděw mluwil o Wzkřijſſenij Kryſtowu/nebo ani geſt opuſſtěn w Pekle/ ani Tělo geho widělo poruſſenij.

Thedy przepátrując powiedał o zmartwych wſtániu Kryſtuſowym/ iż nie zoſtał w grobie trup iego/ áni ciáło iego poczuło zepſowánia.

ב

32 לְהָנָא יֵשׁוּעַ אַקִים אֲלָהָא וַחְנַן כֻּלַּן סָהֲדוֹהִי׃

Queſto IESV Iddio l'ha riſuſcitato di che noi tutti ſiamo teſtemonij.

33 וְהוּיוּ דִּבְיַמִּינָה דַאלָהָא אֶתְתְּרִים וְנְסַב מֶן אַבָּא שׁוּדָיָא דְּעַל רוּחָא דְקוּדְשָׁא וַאשַׁד מוֹהַבְתָּא הָדָא דְּהָא חָזֵין אַנְתּוּן וְשָׁמְעִין אַנְתּוּן׃

Eſſendo dunque ſtato inalzato da la deſtra di Dio, & hauendo riceuuto dal Padre la promeſſa de lo Spirito ſanto, ha ſparſo queſto che hora voi vedete e udite.

34 לָא הוָא גֵּיר דָּוִיד סְלֶק לַשְׁמַיָּא מֶטוּל דְּהוּ אָמַר דַּאמַר מָרְיָא לְמָרִי דְּתִב לָךְ מֶן יַמִּינִי׃

Imperoche Dauid non è ſalito in cielo, ma egli ſteſſo dice, Il Signore ha detto al mio Signore, Siedi à la mia deſtra,

35 עַד מָא דְּאסִים בְּעֵל דְּבָבַיךְ כּוּבְשָׁא לְרֶגְלַיךְ׃

Infin à tanto ch'io ponga i tuoi nemici per iſcabello de piedi tuoi.

36 שַׁרִירָאִית הָכִיל יֵדַע כֻּלֵּה בַּית יִסְרָיֵל דְּמָרְיָא וּמְשִׁיחָא עַבְדֵה אֲלָהָא לְהָנָא יֵשׁוּעַ דְּאַנְתּוּן זְקַפְתּוּן׃

Sappia dunque del certo tutta la caſa d'Iſrael, che Iddio ha fatto Signore e Chriſto, queſto IESV che voi hauete crociſiſſo.

37 וְכַד שְׁמַעוּ הָלֵין אֶתְגְּנַחוּ בְּלֶבְּהוּן וְאָמְרוּ לְשֶׁמְעוּן וַלְשַׁרְכָּא דַשְׁלִיחָא מָנָא נֶעְבֵּד אַחַין׃

Eſſi udite queſte coſe, furon compunti di cuore, e diſſero à Pietro & à gli altri Apoſtoli, Huomini fratelli, che coſa faremo noi.

38 אָמַר לְהוּן שֶׁמְעוּן תּוּבוּ וְעַמַּדוּ אנָשׁ אנָשׁ מֶנְכּוּן לְשׁוּבְקָן חַטָהָא וְתֶקַבְּלוּן מוֹהַבְתָּא דְרוּחָא דְקוּדְשָׁא׃

Pietro diſſe loro, Pentiteui, e battezi ſi ciaſcun di voi nel nome di IESV Chriſto, in remiſſion de peccati: e riceuerete il dono de lo Spirito ſanto.

ב

32 אֶת־יֵשׁוּעַ הַזֶּה הֵקִיץ יְהוָה וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ עֵדִים׃

A eſte Ieſus reſuſcito Dios, de loqual todos noſotros ſomos teſtigos.

33 וּלִימִין יְהוָה רוֹמָם וְאֶת־מַאֲמַר רוּחַ הַקֹּדֶשׁ לוֹקֵחַ מִן הָאָב וְשָׁפַךְ וְאֵת אֲשֶׁר עַתָּ רוֹאִים וְשׁוֹמְעִים אַתֶּם׃

Anſique leuantado por la dieſtra de Dios, y recibiendo del Padre la promeſſa del Eſpiritu Sancto, ha derramado eſto que voſotros aora veys, y oys.

34 כִּי דָוִד לֹא עָלָה אֶל־הַשָּׁמַיִם וְאוֹמֵר הוּא נְאֻם יְהוָה לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי׃

Porque Dauid no ſubiò à los cielos: empero el dize, Dixo el Sennor à mi Sennor aſsientate à mis dieſtras.

35 עַד אָשִׁית אֹיְבֶיךָ הֲדוֹם לְרַגְלֶיךָ׃

Entre tanto que pongo tus enemigos por eſtrado de tus pies.

36 לָכֵן בִּנְכוֹנָה יֵדַע כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי גַּם לְאָדוֹן וְגַם לְמָשִׁיחַ עָשָׂה יְהוָה אֶת־יֵשׁוּעַ הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם הוֹקַעְתֶּם אוֹתוֹ׃

Sepa pues certiſsimamente toda la caſa de Iſrael, Que à eſte ha hecho dios el Sennor, y el Chriſto, à eſte Ieſus que voſotros crucificaſtes.

37 וּבְשָׁמְעָם נִכְאוּ לֵבָב וַיֹּאמְרוּ אֶל־כֵּיפָה וּלְהַתַּלְמִידִים אֲחֵרִים מַה נַּעֲשֶׂה הָאֲנָשִׁים אַחִים׃

Entonces oydas eſtas coſas, fueron compungidos de coraçon, y dixeron à Pedro, y à los otros Apoſtoles, Varones hermanos, que haremos.

38 וְכֵיפָה אָמַר אֲלֵיהֶם שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְהִטָּבְלוּ אִישׁ אִישׁ בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ לְכַפֵּר עֲוֹנוֹת וְתִקְחוּ אֶת־מַתַּת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ׃

Y Pedro les dize, Hazed penitencia, y baptizeſe cada vno de voſotros en el nombre de Ieſus el Chriſto para perdon de lo peccados: y recibireys el don del Eſpiritu ſancto.

β'

32. Τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες.

Dieu a reſſuſcité icelui Ieſus: de laquelle choſe nous ſommes tous teſmoins.

33. Τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς, τήν τε ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου λαβὼν παρὰ τοῦ πατρός, ἐξέχεε τοῦτο ὃ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε.

Apres donc qu'il a eſté eſleué par la dextre de Dieu, & qu'il a receu de ſon Pere la promeſſe du Sainct Eſprit, il a reſpandu ce que maintenant vous voyez & oyez.

34. Οὐ γὰρ Δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς, λέγει δὲ αὐτός, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου,

Car Dauid n'eſt point monté aux cieux: mais lui-meſme dit, Le Seigneur a dit à mon Seigneur, Siede-toi à ma dextre.

35. Ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

Iuſqu'à tant que i'aye mis tes ennemis pour le marchepied de tes pieds.

36. Ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραήλ, ὅτι καὶ Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.

Que donc toute la maiſon d'Iſrael, ſache aſſeurément que Dieu l'a fait Seigneur & Chriſt, voire icelui Ieſus que vous auez crucifié.

37. Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ, εἶπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους, Τί ποιήσομεν, ἄνδρες ἀδελφοί;

Ces choſes ouies, ils eurent componction de cœur, & dirent à Pierre & aux autres Apoſtres, Hommes freres, que ferons-nous?

38. Πέτρος δὲ ἔφη πρὸς αὐτούς, Μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Et Pierre leur dit, Amendez vous, & qu'vn chacun de vous ſoit baptizé au Nom de Ieſus Chriſt, en remiſſion des pechés: & vous receurez le dô du ſainct Eſprit.

CAP. II.

32. Hunc Ieſum reſuſcitavit Deus, cuius omnes nos teſtes ſumus.

This Jeſus hath God raiſed vp / whereof we all are witneſſes.

33. Dextera igitur Dei exaltatus, & promiſſione Spiritus ſancti accepta à Patre, effudit hunc quem vos videtis & auditis.

Since then that he by the right hande of God hath bene exalted / and hath receiued of his Father the promes of the holy Ghoſt / he hath ſhedde forth this which ye now ſee and heare.

34. Non enim David aſcendit in cælum · dicit autem ipſe, Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis.

For David is not aſcended into heauen / but he ſaith / The Lord ſaid to my Lorde / Sit at my right hand.

35. Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.

Vntill I make thine enemies thy footeſtoole.

36. Certiſſimè ſciat ergo omnis domus Iſraël, quia & Dominum eum, & Chriſtum fecit Deus, hunc Ieſum, quem crucifixiſtis.

Therefore / let all the houſe of Iſrael know for a ſuretie / that God hath made him both Lorde / and Chriſt / this Jeſus I ſay / whom ye haue crucified.

37. His autem auditis compuncti ſunt corde, & dixerunt ad Petrum, & ad reliquos Apoſtolos, Quid faciemus viri fratres?

Now when then heart it / they were pricked in their heartes / and ſayde vnto Peter / and the other Apoſtles / Men and brethren / What ſhall we doe?

38. Petrus verò ad illos. Pœnitentiam (inquit) agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Ieſu Chriſti in remiſſionem peccatorum veſtrorum, & accipietis donum Spiritus ſancti.

Then Peter ſaid vnto them / Amend your liues / and be baptized euery one of you in the Name of Jeſus Chriſt for the remiſſion of ſinnes: and ye ſhall receiue the gift of the holy Ghoſt.

Das II. Capitel.

32. Dieſen Jeſum hat Gott aufferwecket / deß ſind wir alle Zeugen.

Denne Jeſum opuecte Gud / Der ere wi alle Vidne til.

33. Nun er durch die Rechten Gottes erhöhet iſt / vnnd empfangen hat die verheiſſung deß heiligen Geiſtes vom Vatter / hat er außgegoſſen diß / daß jr ſehet vnd höret.

Nu hand er ophøyet formedelſt Guds høyre haand / oc anammede den hellig Aands Foriettelſe aff Faderen / da vdgydede hand / dette / ſom I ſee oc høre.

34. Denn David iſt nicht gen Himmel gefahren. Er ſpricht aber: Der HERR hat geſagt zu meinem HERRN / ſetze dich zu meiner Rechten.

Thi David foer icke til Himmels / Men hand ſiger / HERREN ſagde til min HErre / Sæt dig hoſſ min høyre Haand.

35. Biß daß ich deine Feinde lege zum Schemel deiner Füſſe.

Ind til Jeg leger dine Fiender til en Skammel vnder dine Føder.

36. So wiſſe nun das gantze Hauß Iſrael gewiß / daß Gott diſen Jeſum / den jhr gecreutziget habt / zu einem HERRN vnd Chriſt gemacht hat.

Saa ſkal ale Iſraels Huſſ viſt vide / at Gud haffuer giort denne Jheſum / ſom I kaarſfeſte / til en HERRE oc Chriſtum.

37. Da ſie aber das höreten / gieng es jnen durchs hertze / vnd ſprachen zu Petro vnd zu den andern Apoſtelen: Ihr Männer / lieben Brüder / was ſollen wir thun?

Der de det hørde / da gick det igennem deris Hierte / oc de ſagde til Peder oc til de andere Apoſtler / I Mend / kære Brødre / Huad ſkulle wi gøre?

38. Petrus ſprach zu jhnen: Thut Buſſe / vnnd laſſe ſich ein jeglicher tauffen auff den Namen Jeſu Chriſti / zur vergebung der Sünde / ſo werdet jhr empfahen die Gabe des heiligen Geiſtes.

Peder ſagde til dem / Gører Penitentze / oc huer lade ſig døbe i Jheſu Chriſti Naffn / til ſyndernis forladelſe / Saa ſkulle I anamme den hellig Aands Gaffue.

Kapitola II.

32. Toho Gežjſſe wzkřijſyl Buoh / gehožto my wſſyckni Swědkowé gſme.

Tegoć Jezuſá wzbudził Bog / ktorey rzeczy my wſzyſcy ieſteſmy świádkowie.

33. Protož prawicý Božij gſa powyſſen / a wzaw zaſljbenij Ducha Swatého od Otce / toho geſt poſlal / kteréhož wy widijte a ſlyſſýte.

Potym gdy práwicá Bożą był podwyżſzon / y obiecánego Duchá świętego wziął od Oycá / toć teraz wylał / ná co wy pátrzycie / y co ſłyſzycie.

24. Neb geſt Dawid newſtaupil do Nebe / ale on powěděl: Řekl Pan Pánu mému / ſeď na prawicy mé.

Abowiemći Dawid nie wſtąpił do niebá / lecz ſam powieda: Rzekł Pan Pánu memu / ſiadź po práwicy mey.

35. Dokawadž nepoložjm Nepřátel twých podnože Noh twých.

Aż położę nieprzyiacioły twe podnożkiem nog twoich.

26. Protož wěz wſſecken duom Izraelſký / že geſt Bůh y PANem ho včinil / y Kryſtem / toho Gežjſſe kteréhož gſte wy vkřižowalj.

Niechayżeć tedy wie záprawdę wſzytek dom Izráelſki / iż y Pánem y Kryſtuſem vczynił Bog tegoto Jezuſá / ktoregeſcie wy vkrzyżowáli.

37. To ſlyſſéce / ſkrauſſenij mělí na ſrdcy / a řekli k Petrowi / a k giným Apoſſtoluom: Což máme činiti / mužij Bratřij?

A ták to ſłyſząc rozżálili ſię ná ſercu / y rzekli do Piotrá y do inych Apoſtołow: Coż mamy czynić mężowie bráćia?

38. Tehda Petr řekl k nim: Pokánij z hřijchůw čiňte / a pokřti ſe geden každý z wás we Gménu Gežjſſe Kryſta / na odpuſſtěnij hřijchůw waſſých a přijgměte dar Ducha Swatého.

Zátym Piotr rzekł do nich: Vznaycie ſię / á okrzći ſię káżdy z was w imię Jezuſá Kryſtuſá ku odpuſzczeniu grzechow / á weźmiećie dar Duchá świętego.

ב

39 לכון גיר הוא שודיא ולבניכון ולכלהון אילין דרחיקין אילין דהו אלהא נקרא אנון ׃

Imperoche la promeſſa è fatta à Voi & à Voſtre figliuoli, & à tutti quei che ſon lontane, quanti il Signor noſtro Iddio ne chiamarà.

40 ובמלא אחרניתא סגיאתא מסהד הוא להון ובעא הוא מנהון כד אמר חיו מן שרבתא הדא מעקמתא ׃

E con molte altre parole teſtificò, & eſortolli, dicendo, Saluateui da queſta peruerſa generatione.

41 ואנשין מנהון עתירהאית קבלו מלתה והימנו ועמדו ואתתוספו בהו יומא איך תלתא אלפין נפשן ׃

Queſti dunque che riceuetrono volentieri la ſua parola, ſi battezarono: e furono in quel di aggiunte circa tre milia perſone.

42 ואמינין הוו ביולפנא דשליחא ומשתותפין הוו בצלותא ובקציא ד
דאוכרסטיא ׃

Et erano perſeueranti ne la dottrina de gli Apoſtoli, e ne la communicatione, e ne lo ſpezzar del pane: e ne l'oratione.

43 והויא הות דחלתא בכל נפש ואתותא ס
סגיאתא ותדמרתא הוין הוי ביד שליחא (באורשלם ׃)

E nacque timore ad ogni perſona, e molti prodigij e ſegni ſi faceuano per gli Apoſtoli.

44 וכלהון אילין דהימנו הוו אכחדא הוו וכל מדם דאית הוא להון דגוא הוא ׃

E tutti quei che credeuano erano vniti inſieme, & haueuano tutte le coſe communi.

45 ואילין דאית הוא להון קניגא מזבנין הוו לה ומפלגין הוו לאנש אנש איך מדם דסניק הוא ׃

E vendeuano le poſſeſſioni e le ſuſtantie, e ſpartiuanle à tutti ſecondo che ciaſcun n'haueua biſogno.

ב

39 כי לכם היא השבועה ולבניכם ולכלם אשר רחוקים המה כמה יקרא יהוא אלהינו׃

Porque à voſotros es la promeſſa, y à vuoſtros hijos, y à todos losque eſtan lexos: (es à ſaber) à quales quiera que el Sennor nueſtro Dios llamare.

40 ובדברים אחרים רבים העיד העיו הסית לאמר הושעו מדור רע הזה׃

Y con otras muchas palabras teſtificaua, y los exhortaua diziendo, Sed ſaluos de eſta peruerſa generacion.

41 וכל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אותו קבלו את־דברו ויטבלו ונוספו ביום ההוא כשלשת אלפים נפש׃

Anſique los que recibieron ſu palabra, fueron baptizados, y fueron annedidas à la Igleſia aquel dia como tres mil perſonas.

42 ויתעודדו בתורת השליחים בחבר ושבר הלחם ובתפלות׃

Y perſeuerauan en la doctrina de les Apoſtoles, y en la communion y enel partimento del pan, y en las oraciones.

43 ויראה באת על־כל־נפש ואותות ומופתים רבים נעשו מן־השליחים׃

Y toda perſona tenia temor: y muchas marauillas y ſennales eran hechas por los Apoſtoles (en Ieruſalem, y todos tenian gran miedo.)

44 וכלם אשר מאמינים נוסחו יחד וכל־אשר להם היה לחבר׃

Y todos losque creyan eſtauan juntos: y tenian todas las coſas communes.

45 ואת־מקניהם קנינם רכושם והונם מכרו ויחלקו וימנו אותם לכל־איש כצרכו׃

Y vendian las poſſeſsiones y las haziendas y repartianlas à todos como cada vno auia meneſter.

β'.

39. Ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία, καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακρὰν ὅσους ἂν προσκαλέσηται κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.

Car à vous & à vos enfans eſt faite la promeſſe, & à tous ceux qui ſont loin autant que le Seigneur noſtre Dieu en appelera à ſoi.

40. Ἑτέροις τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύρετο καὶ παρεκάλει, λέγων, σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης.

Et par pluſieurs autres paroles il teſmoignoit, & les exhortoit, diſant, Sauuez-vous de ceſte generation peruerſe.

41 Οἱ μὲν οὖν ἀσμένως ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ, ἐβαπτίσθησαν, καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι.

Ceux donc qui receurent d'vn franc courage la parole, furent baptizés, & furent adiouſtees en ce iour-là enuiron trois mille ames.

42. Ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῇ κοινωνίᾳ, καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου, καὶ ταῖς προσευχαῖς.

Or perſeueroyent-ils tous en la doctrine des Apoſtres, & en la communió, & en la fraction du pain, & aux prieres.

43. Ἐγένετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος· πολλά τε τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο.

Or toute perſonne auoit crainte: & beaucoup de merueilles & ſignes ſe faiſoyent par les Apoſtres.

44. Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά.

Et tous ceux qui croyoyent, eſtoyent enſemble en vn meſme lieu, & auoyent toutes choſes communes.

45. Καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον, καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι, καθότι ἄν τις χρείαν εἶχε.

Et vendoyent poſſeſſions & biens, & les diſtribuoyent à tous ſelon que chacun en auoit beſoin.

CAP. II.

39. Vobis enim eſt repromiſſio, & filiis veſtris, & omnibus qui longè ſunt, quoſcunque advocaverit Dominus Deus noſter.

For the promes is made vnto you / and to your children/ and to all that are afarre of/ euen as many as y Lord our God ſhall call.

40. Aliis etiam verbis plurimis teſtificatus eſt, & exhortabatur eos, dicens, Salvamini à generatione iſta prava.

And with many other wordes hee beſought / and exhorted them / ſaying / Saue your ſelues from this forward generation.

41. Qui ergo receperunt ſermonem eius, baptizati ſunt, & appoſitæ ſunt in die illa animæ circiter tria millia

Then they that gladly receiued his worde were baptized: and the ſame day/ there were added to the Church about three thouſand ſoules.

42. Erant autem perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis & orationibus.

And they continued in the Apoſtles doctrine / and felowſhippe / and breaking of bread/ and prayers.

43. Fiebant autem omni animę timor, multa quoque prodigia & ſigna per Apoſtolos (in Ieruſalem fiebant, & metus erat magnus in univerſis.)

And feare came vpon euery ſoule/ and many wonders and ſignes were done by the Apoſtles.

44. Omnes etiam qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia.

And all that beleeued / were in one place/ and had all things common.

45. Poſſeſſiones & ſubſtantias vendebant, & dividebant illa omnibus, prout cuique opus erat.

And they ſolde their poſſeſſions & goods/ and parted them to all men / as euery one had neede.

Das II. Capittel.

39. Denn euer vnnd euer Kinder iſt diſe verheiſſung / vnnd aller die ferne ſind / welche Gott vnſer HERR herzu ruffen wird.

Thi eder oc eders Børn er denne Forjettelſe tilſagt / oc alle dem ſom ere longt borte /huilcke Gud vor HERRE ſkal kalde hid til.

40. Auch mit vil andern worten bezeugt er / vnnd ermanet / vnd ſprach: Laſſet euch helffen von dieſen vnartigen Leuten.

Hand vidnede ocſaa oc formanede met mange andre ord/ oc ſagde/ Lader hielpe eder fra diſſe vnartige Folck.

41. Die nun ſein Wort gerne annamen / lieſſen ſich tauffen / vnd wurden hinzu gethan an dem tage / bey drey tauſend Seelen.

De ſom nu gerne anammede hans Ord / lode ſig døbe/ Oc der lagdis den tag til ved tretuſinde Siele.

42. Sie blieben aber beſtendig inn der Apoſtelen Lehre / vnnd in der Gemeinſchafft/ vnd im Brotbrechen/ vnd im Gebet.

Oc de bleffue beſtandige i Apoſtlernis Lærdom/ oc i Samfund oc i Brødz brydelſe/ oc i Bønen.

43. Es kam auch alle Seelen forcht an. Vnd geſchahen viel Wunder vnd Zeichen durch die Apoſtel.

Der kom frøct oc paa alle Siele/ Oc der ſkede mange vnderlige Gerninger oc Tegen formedelſt Apoſtlerne.

44. Alle aber die glaubig waren worden / waren beyeinander / vnd hielten alle ding gemein.

Oc alle de ſom trode / vaare tilſammen/ oc hulde alle ting almindelige.

45. Jre Güter vnd Haabe verkaufften ſie / vnd theileten ſie auß vnter alle / nach dem jderman not war.

De ſolde deris Godz oc Boſkaff / oc delede det vd iblond alle / effter ſom huer Mand haffde behoff.

Kapitola II.

39. Wámk geſt zagiſté záſljbenij ſtalo ſe/ a Synuom waſſým/ y wſſem kteřijž daleko gſu/ kterýchžkoli powolá Pán Bůh náš.

Abowiem ci ſie wam tá obietnicá ziſtálá/ y dziatkom wáſzym / y wſzytkim ktorzy dáleko ſą/ y ile ich kolwiek wzowie Pan Bog náſz.

40. Ginými také ſlowy mnohými ſwědčil/ a napomijnal ge/ řka: Odděltě ſe od Pokolenij tohoto zlého.

A wielem inych ſlow oświádczał ſie á nápominał ie mowiąc: Wyzwolcie ſie od tego narodu złego.

41. Tehdy ti kteřijž gſau přijali Slowo geho/ pokřtěni gſau: Y přiſtaupili k nim Lidij ten den/ wokolo třij Tiſýcuow.

Ktorzy tedy wdzięcznie przyięli ſłowá iego / okrzcili ſie: A przyſtáło dniá onego ku kośćiołowi około trzech tyſięcy oſob.

42. Trwali pak hned w Včenij Apoſſtolſkém a w zdiilnoſti/ a lámanij chleba/a w Modlitbách.

A trwáli w náuce Apoſtolſkiey/ v wſpołeczności / y w łamániu chlebá/ y w modlitwách/

43. A byla na každém člowěku bázeň: Mnozý také diwowé a zázrakowé dáli ſe ſkrze Apoſſtoly (w Geruzalémě /a ſtrach weliký byl mezy wſſemi.)

Przyſzedł tedy ná wſzytki ſtrách/ á wiele cudow y známion przez Apoſtoly było okázánych.

44. Wſſyckni také kteřijž vwěřili / byli poſpolu/a měli wſſecky wěcy obecné

A wſzyſcy ktorzy wierzyli byli ná iednym mieyſcu / wſzytkiego ſpołecznie vżywáiąc.

45. Wládařſtwij a Statky prodáwali / a dělili mezy wſſeckny/ yakž gednomu každému potřebij bylo

Oſiadłości y máietności przedawáli/ dzieląc ie wſzytkim ile komu było potrzebá.

ב

46 וְכָל יוֹם אֲמִינִין הֲווֹ
בְּהַיְכְּלָא בְּחַדָא נַפְשׁ
וּבְבַיְתָא קָצְיִן הֲווֹ פְּרִיסְתָּא
וּמְקַבְּלִין הֲווֹ סַיְבַרְתָּא כַּד
רָוְזִין וּבְפְשִׁיטוּתָא דְּלֶבְּהוֹן׃

Et ogni giorno perſeuerauano d'un medeſimo animo nel tempio. E ronpendo per ciaſcuna caſa il pane, pigliauano il cibo inſieme, con allegrezza e ſemplicità di cuore.

47 מְשַׁבְּחִין הֲווֹ לַאלָהָא
כַּד יְהִיבִין בְּרַחֲמֵא קֳדָם
כֻּלֵּה עַמָּא וּמָרַן מוֹסֵף
הֲוָא כֻּל יוֹם לְאִילֵין ד
דְּחָאיִן הֲווֹ בְּעִדְתָּא׃

Laudando Iddio, & hauendo gratia appreſſo tutto il popolo: Et il Signore aggiungeua ogni giorno à la Chieſa perſone per eſſer ſaluate.

ג

1 וַהֲוָא דְּכַד סָלְקִין ש
שִׁמְעוֹן כֵּאפָא וְיוֹחַנָן
אַכְּחְדָא לְהַיְכְּלָא בְּעִדָּנָא
דִּצְלוֹתָא דְּתְשַׁע שָׁעִין׃

Hor Pietro e Giouanni ſaliuano inſieme al tempio, a l'hora de l'oratione, che era à noue hore.

2 וְהָא גַּבְרָא חַד חֲגִירָא
דְּמֶן כְּרֶס אֶמֵּה שְׁקִילִין הֲווֹ
אֲנָשָׁא אִילֵין דְּמַעְדִין הֲווֹ
מַיְתִין וְסָיְמִין לֵהּ בְּתַרְעָא
דְּהַיְכְּלָא דְּמֶתְקְרֵא
שַׁפִּירָא דְּיְהֲוֵא שָׁאֵל
זֶדְקְתָא מֶן הָנוֹן דְּעָאלִין
לְהַיְכְּלָא׃

Et Vn huomo ſtroppiato da piedi fin dal Ventre de ſua madre, era portato lì, ilquale ogni giorno era poſto à la porta del tempio, che ſi chiama la Bella, per domandar la limoſina à quelli che entrauano nel tempio.

3 הָנָא כַּד חֲזָא לְשִׁמְעוֹן
וַלְיוֹחַנָן דְּעָאלִין לְהַיְכְּלָא
בָּעֵא הֲוָא מֶנְּהוֹן דְּנִתְּלוּן
לֵהּ זֶדְקְתָא׃

Coſtui hauendo Veduto che Pietro e Giouanni erano per entrar nel tempio, gli pregaua, per riceuerne ne la limoſina.

4 וְחָרוּ בֵּהּ שִׁמְעוֹן וְיוֹחַנָן
וַאמַרוּ לֵהּ חוּר בַּן׃

Onde Pietro con Giouanni riguardando in lui fiſſamente, diſſe, Guarda in noi.

ב

46 וַיִּתְעוֹדְדוּ יַחְדָּו יוֹם יוֹם בְּהֵיכַל
שׁוֹבְרִים מִבַּיְתָה לְבַיְתָה אֶת־
הַלֶּחֶם סֹעֲדִים אֶת־נַפְשָׁם
בְּשִׂמְחָה וְתֹם לֵבָב׃

Y perſeuerando vnanimes cada dia en el Templo, y partiendo el pan en las caſas, comian juntos con alegria y con ſenzillez de coraçon.

47 מְשַׁבְּחִים אֶת־יְהוָה מוֹדִים
מִתְוַדִּים וּמוֹצְאִים חֵן בְּעֵינֵי
כָּל־הָעָם וַיהוָה הוֹסִיף לָעֵדָה
יוֹם יוֹם אֶת־הַנּוֹשָׁעִים׃

Alabando à Dios y teniendo gracia acerca de todo el pueblo, y el Sennor annidia cadadia à la Igleſia losque auian de ſer ſaluos.

ג

1 וַיַּעֲלוּ כֵּיפָה וְיוֹחָנָן יַחְדָּיו אֶל־
הַהֵיכָל כְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה הַתְּשִׁיעִית׃

Pedro y Ioan ſubian juntos àl templo à la hora de la oracion de las nueue.

2 וְאִישׁ אֶחָד פִּסֵּחַ מִבֶּטֶן אִמּוֹ
מְסֻבָּל הָיָה אֲשֶׁר שָׂמוּ אוֹתוֹ יוֹם
יוֹם אֶל־שַׁעַר הַהֵיכָל הַנִּקְרָא
שַׁפִּירָה לִשְׁאוֹל צְדָקָה מִבָּאִים
בַּהֵיכָל׃

Y vn varon, que era coxo deſde el vientre de ſu madre, era traydo; ál qual ponian cadadia à la puerta del Templo que ſe dize la Hermoſa, para que pidieſſe lymoſna de los que entrauan en el Templo.

3 וּבִרְאוֹתוֹ אֶת־כֵּיפָה וְיוֹחָנָן
כִּי עֲתִידִים הָיוּ לָלֶכֶת בַּהֵיכָל
שָׁאַל צְדָקָה׃

Eſte como vido à Pedro y à Ioan que començauan à entrar en el Templo, rogaua les para auer lymoſna.

4 וַיַּבֵּט בּוֹ כֵּיפָה עִם יוֹחָנָן
וַיֹּאמֶר הַבֵּט אֵלֵינוּ׃

Y Pedro con Ioan poniendo los ojos enel, dixo Mira à noſotros.

β'.

46. Καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας.

Et tous les iours perſeueroyent tous d'vn accord au temple: & rompans le pain de maiſon en maiſon, ils prenoyent leur repas auec ioye & ſimplicité de cœur.

47. Αἰνοῦντες τὸν θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Louans Dieu, & ayans grace enuers tout le peuple: & le Seigneur adioignoit de iour en iour à l'Egliſe gens pour eſtre ſauués.

ΚΕΦΑΛ. γ'.

ΕΠι ταυτὸ δὲ πέτρος καὶ ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐννάτην.

Or Pierre & Iehan montoyent enſamble au temple à l'heure de la priere, qui eſtoit à neuf heures.

2. Καί τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην ὡραίαν, τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν.

Et vn certain homme qui eſtoit boiteux dés le ventre de ſa mere y eſtoit porté lequel on mettoit iournellement a la porte du temple, nommee la Belle, pour demander l'aumoſne à ceux qui entroyent au temple.

3. Ὃς ἰδὼν πέτρον καὶ ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν, ἠρώτα ἐλεημοσύνην.

Icelui voyant Pierre & Iehan & voulans entrer au temple, les pria, afin d'auoir vne aumoſne.

4. Ἀτενίσας δὲ πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ ἰωάννῃ, εἶπε, βλέψον εἰς ἡμᾶς.

Mais Pierre auec Iehan ayant l'œil fiché ſur lui, dit, Regarde-nous.

CAP. II.

46. Quotidie quoque perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebant cibum cum exultatione & ſimplicitate cordis.

And they continued dayly with one accord in the Temple / and breaking bread at home / did eate their meate together with gladnes / and ſinglenes of heart.

47. Collaudantes Deum, & habentes gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui ſalvi fierent quotidie in idipſum.

Prayſing God/ and had favour with all the people: & y Lorde added to the Church from day to day/ ſuch as ſhould be ſaued.

CAP. III.

PEtrus autem & Iohannes aſcendebant in templum, ad horam orationis nonam.

Nowe Peter and John went vp together into the Temple/ at the ninth houre of prayer.

2. Et quidam vir qui erat claudus ex utero matris ſuę, baiulabatur: quem ponebant quotidie ad portam templi, quæ dicitur Speciosa, ut peteret eleemoſynam ab introeuntibus in templum.

And a certaine man which was a creeple from his mothers wombe / was carried / whome they layed dayly at the gate of the Temple called Beautifull / to aske almes of them that entred into the Temple.

3. Is cùm vidiſſet Petrum & Iohannem incipientes introire in templum, rogabat ut eleemoſynam acciperet.

Who ſeeing Peter and John / that they would entred into the Temple / deſired to receiue an almes.

4. Intuens autem in eum Petrus cum Iohanne, dixit, Reſpice in nos.

And Peter earneſ ly beholding him with John/ ſaid/ Looke on vs.

Das II. Capitel.

46. Vnd ſie waren täglich vnd ſtets beyeinander einmütig im Tempel/ vnd brachen das Brodt hin vnnd her in Häuſern / namen die Speiſe mit freuden vnd einfeltigem Hertzen.

Oc de vaare daglige oc ſtedze endrecteligé til ſammen i Templen/ oc brøde brød her oc der i Huſene/ finge Mad/ met glæde oc enfoldige hierter.

47. Vnnd lobeten Gott / vnd hatten gnade bey dem gantzen Volck: Der HERR aber that hinzu täglich/ die da ſelig wurden/ zu der Gemeine.

Oc loffuede Gud / oc haffde naade hoſ alt Folcket. Oc HERREN lagde dagelige til Mennigheden/ dem ſom bleffue ſalige.

Das III. Capitel.

Petrus aber vnd Johannes giengen miteinander hinauff inn den Tempel vmb die neunde ſtunde / da man pflegt zu beten.

Peder oc Johannes ginge tilſammen op i Templen ved den niende time/ ſom mand pleyer at bede.

2. Vnnd es war ein Mann lahm von Mutterleibe/ der lieſz ſich tragen/ vnnd ſie ſatzten jhn täglich für des Tempels Thür / die da heiſſt die Schöne / daß er bettelte das Allmoſen von denen / die jhn den Tempel giengen.

Oc der vaar en Mand / ſom vaar halt aff Moders liff/ hand loed ſig bære. Oc de ſette hannem daglige vaar Templens dørren / ſom kaldis den Skøne/ oc hand bede Almiſſe aff dem/ ſom ginge i Templen/

3. Da er nun ſahe Petrum vnnd Johannem / daß ſie wolten zum Tempel hineingehen / bat er vmb ein Allmoſen.

Der hand nu ſaa Petrum oc Johannem / at de vilde gaa ind i Templen/ da bad hand om en Almiſſe.

4. Petrus aber ſahe jhn an mit Johanne/ vnd ſprach: Sihe vns an.

Da ſaae Peder paa hannem met Johanne/ oc ſagde/ See paa oſ.

Kapitola II.

46. A takne každý den trwali gednoſtayně w Chrámě/ lámagijce po domijch chléb/ přigijmali ſpolu pokrm/ s poteſſenjm a s vpřijmným ſrdcem.

A uſtawicznie trwáiąc zgodnie w Kośćiele/ y łamiąc w domu chleb przymowáli pokarm z weſelem/ y w proſtoćie ſerdeczney.

47. Chwálijce Boha/ a milost magijce ke wſſem Lidem. PAN pak nad to rozmnožowal na každý den / ty kteřijž měli ſpaſeni býti.

Chwaląc Bogá y máiąc łáſkę v wſzego ludu/ á Pan záwżdy przyſdawał Kośćiołowi ſwemu ty ktorzy mieli być zbawieni.

Kapitola III.

PEtr pak a Jan ſſli do Chrámu/ k hodině Modlitebné dewáté.

TEdy Piotr y Jan ſzli ſpołu do Kośćiołá/ w godzinę modlitwy dziewiątą.

2. A Muž nějaký/ kterýž byl chromý z žiwota Matky ſwé/ noſen byl/ kteréhož kládli na každý den v dweřij Chrámowých/ kteréž ſlauly kráſné/ aby proſyl Almužny od těch kteřijž wcházeli do Chrámu.

A niektory chromy ſieſcie z żywotá mátki ſwoiey był noſzon / ktorego vſtáwicznie kłádźiono v brány Kośćiołowey / ktora zwano Nadobna / áby prośił iálmużny od tych ktorzy ſzli do Kośćiołá.

3. Ten když vzřel Petra a Jana/ ana wcházeli do Chrámu/ proſyl gich aby almužnu wzal.

Then gdy vyzrał Piotrá y Jána wchodzące do Kośćiołá, prośił áby od nich wziął iálmużnę.

4. Y pohleděw naň Petr s Janem/ řekli: Pohleď na nás.

A też Piotr y Jan pilnie nań pátrząc oczymá ſwoiemi/ rzekli: Pátrz ná nas.

ג

5 הו דין חר בהון כד סבר הוא למסב מנהון מדם ׃

Et egli ſtaua intento à loro, ſperando di riceuer qualche coſa da eſſi.

6 אמר לה שמעון דהבא וסאמא לית לי אלא מדם דאית לי יהב אנא לך בשמה דישוע משיחא נצריא קום הלך ׃

Allor Pietro diſſe, Io non hò ne oro ne argento: ma ti do quello che io hò: Nel nome di IESV Chriſto Nazareno, leuati ſu, e camina:

7 ואחדה באידה דימינא ואקימה ובה בשעתא שררו רגלוהי ועקבוהי ׃

E pigliandolo per la man deſtra, lo leuò ſu: e ſubito ſi confermorno le ſue piante e i ſuoi talloni.

8 ושור קם והלך ועל עמהון להיכלא כד מהלך ומשור ומשבח לאלהא ׃

E ſaltando ſu, ſtette in piedi, e caminaua, & entrò con eſſi nel tempio, caminando e ſaltando, e laudando Iddio.

9 וחזאוהי כלה עמא כד מהלך ומשבח לאלהא ׃

E tutto il popolo il vidde caminare e laudare Iddio.

10 ואשתודעוהי דהויו הו חגירא דיתב הוא כל יום ושאל הוא זדקתא על תרעא דמתקרא שפירא ואתמליו תמהא ודומרא על מדם דהוא לה ׃

E riconobberlo ch'egli era quello che ſedeua per la limoſina à la porta Bella del tempio: e riempieronſi di marauiglia e ſtupore, per quello che gli era auuenuto.

11 וכד אחיד הוא לשמעון וליוחנן רהט כלה עמא כד תהיר לותהון לאסטוא דמתקריא דשלימון ׃

E mentre che lo ſtroppiato che era ſtato guarito, riteneua Pietro e Giouanni, tutto il popolo ſtupefatto corſe à loro nel portico, che ſi chiama di Salomone.

ג

5 וְהוּא יִחֵל אֲלֵיהֶם חֹשֵׁב לָקַחַת מְאוּמָה מֵאִתָּם ׃

Enconces el eſtuuo attento ellos à eſperando recebir deellos algo.

6 וַיֹּאמֶר כֵּיפָה כֶּסֶף וְזָהָב אֵין לִי וַאֲשֶׁר יֶשׁ לִי אוֹתוֹ אֶתֵּן לָךְ בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ מָשִׁיחַ הַנָּצְרִי קוּם וְהִתְהַלֵּךְ ׃

Y Pedro dixo. Ni tengo plata ni oro: mas lo que tengo, eſſo te doy: En el Nombre de Ieſus, el Chriſto, el Nazareno, leuantate, y anda.

7 וַיֹּאחֶז אוֹתוֹ בְּיַד יְמִינוֹ וַיְקִימֵהוּ וּבְרֶגַע הֵעִיזוּ רַגְלָיו וַעֲקֵבָיו ׃

Y tomandolo por la mano derecha, leuandolo y luego fueron affirmados ſus pies y piernas.

8 וַיְרַקֵּד וַיַּעֲמֹד וַיְהַלֵּךְ וַיָּבֹא עִמָּהֶם בַּהֵיכָל מִתְהַלֵּךְ מְרַקֵּד וּמְשַׁבֵּחַ אֶת־יְהוָה ׃

Y ſaltando puſoſe en pie, y anduuo, y entró con ellos en el Templo andando y ſaltando, y alabando à Dios.

9 וַיַּרְא אוֹתוֹ כָּל הָעָם כִּי מְהַלֵּךְ וּמְשַׁבֵּחַ אֶת־הָאֱלֹהִים ׃

Y todo el pueblo lo vido andar, y alabar à Dios.

10 וַיֵּדְעוּהוּ כִּי זֶה הוּא אֲשֶׁר יָשַׁב אֶל־צְדָקָה בְּשַׁעַר הַהֵיכָל שְׁפִירָה וַיִּמָּלְאוּ מְהוּמָה וַחֲרָדָה עַל־אֲשֶׁר קָרָהוּ ׃

Y conocianlo, que el era el que ſe ſentaua à la lymoſna à la puerta del Templo la Hermoſa. y fueron llenos de miedo y de eſpanto de lo que le auia acontecido.

11 וְהַפִּסֵּחַ הַנִּרְפָּא בְּאָחֳזוֹ אוֹתוֹ בְּכֵיפָה וְיוֹחָנָן וַיָּרָץ אֲלֵיהֶם כָּל־הָעָם בְּאוּלָם הַנִּקְרָא שְׁלֹמֹה וַיִּתְמָהוּ ׃

Y teniendo à Pedro y à Ioan el coxo que auia ſido ſanado, todo el pueblo concurrió à ellos al portal que ſe llama de Salomon, attonitos.

γ'.

5. Ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς, προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν.

Et il les regardoit attentiuement. s'attendant de receuoir quelque choſe d'eux.

6. Εἶπε δὲ Πέτρος, Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου ἔγειραι καὶ περιπάτει.

Adonc Pierre dit, Ie n'ai ni argent, ni or: mais ce que i'ai ie le te donne, Au Nom de Ieſus Chriſt le Nazarien leue-toi & chemine.

7. Καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ἤγειρε· παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυρά.

Et l'ayant prins par la main droite, le leua. & incontinent les plantes & cheuilles de ſes pieds deuindrent fermes.

8. Καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη, καὶ περιεπάτει καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν καὶ ἁλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν.

Et il ſauta, & ſe tint debout, & cheminoit: & entra auec eux au temple, cheminant ſautant louant Dieu.

9. Καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν Θεόν.

Et tout le peuple le vid cheminant & louant Dieu.

10. Ἐπεγίνωσκόν τε αὐτὸν ὅτι οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.

Et le recognoiſſans que c'eſtoit ceſtui-la meſme qui eſtoit aſſis à la Belle porte du temple pour auoir l'aumoſne & furent remplis d'eſbahiſſement & d'eſtonnement touchant ce qui lui eſtoit aduenu.

11. Κρατοῦντος δὲ τοῦ ἰαθέντος χωλοῦ τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, συνέδραμε πρὸς αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος, ἔκθαμβοι.

Et comme le boiteux qui auoit eſté gueri tenoit par la main Pierre & Iehan, tout le peuple tout eſtonné courut à eux au porche qui s'appele de Salomon.

CAP. III.

5. At ille intendebat in eos, ſperans ſe aliquid accepturum ab eis.

And he gaue heede vnto them / truſting to receiue ſome thing of them.

6. Petrus autem dixit, Argentum & aurum non eſt mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Ieſu Chriſti Nazareni, ſurge, & ambula.

Then ſaid Peter / Siluer and golde haue I none / but ſuch as I haue / that giue I thee: In the Name of Ieſus Chriſt of Nazaret riſe vp / and walke.

7. Et apprehenſa manu eius dextera, allevavit eum, & protinus conſolidatæ ſunt baſes eius & plantæ

And he tooke him by the right hand / and liſt him vp / and immediately his feete / and ancle bones receyued ſtrenght.

8. Et exiliens ſtetit, & ambulabat, & intravit cum illis in templum ambulans, & exiliens, & laudans Deum.

And he leaped vp / ſtood / and walked / and entred with them into the Temple / walking and leaping / and praiſing God.

9. Et vidit omnis populus eum ambulantem, & laudantem Deum.

And all the people ſawe him walke / and prayſing God.

10. Cognoſcebant autem illum, quod ipſe erat qui ad eleemoſynam ſedebat ad Specioſam portam templi: & impleti ſunt ſtupore & ectaſi in eo quod contigerat illi.

And they knewe him / that it was he which ſate for the almes at the Beautifull gate of the Temple: and they were amaſed / and ſore aſtonied at that which was come vnto him.

11. Cùm teneret autem Petrum & Iohannem, cucurrit omnis populus ad eos ad porticum quæ appellatur Salomonis ſtupentes.

And as the creeple which was healed held Peter and Iohn / all the people ran amaſed vnto them in the porch which is called Solomons.

Das III. Capitel.

5. Vnd er ſahe ſie an / wartet / daß er etwas von jnen empfienge.

Oc hand ſaa paa dem / actede / at hand ſkulde faa noget aff dem.

6. Petrus aber ſprach: Silber vnd Gold habe ich nicht / was ich aber habe / das gebe ich dir. Jm Namen Jeſu Chriſti von Nazareth / ſtehe auff vnd wandele.

Da ſagde Peder / Sølff oc Guld haffuer ieg icke men ieg giffuer dig / det ſom ieg haffuer / I Jeſu Chriſti Naffn aff Nazareth / ſtat op / oc vandre.

7. Vnnd greiff jhn bey der rechten hand / vnd richtet jn auff. Alſo balde ſtunden ſeine Schenckel vnnd Knöchel feſte.

Oc hand tog hannem ved den Høyrehaand / oc reyſde hannem op. Strax ſaa ſtode hans Been oc hæle faſte.

8. Sprang auff / kondt gehen vnnd ſtehen / vnnd gieng mit jhnen inn den Tempel / wandelte vnd ſprang / vnnd lobete Gott.

Hand ſpranck op / kunde gaa oc ſtaa / oc gick met dem i Templen / vandrede oc ſpranck / oc loffuede Gud.

9. Vnd es ſahe jn alles Volck wandeln vnd Gott loben.

Oc alt Folcket ſaa hannem vandre oc loffue Gud.

10. Sie kanten jn auch / daß ers war / der vmb das Allmoſen geſeſſen hatte für der ſchönen Thür deß Tempels. Vnd ſie wurden voll wunderns vnnd entſetzens / über dem / das jm widerfahren war.

De kende hannem / at de vaar hand / ſom haffde ſidet for Templens Skøne dør effter Almiſſe. Oc de bleffue fulde aff forundrelſe oc forſerdelſe / i det / ſom hannem vaar vederfaret.

11. Als aber diſer Lahmer / der nun geſund war / ſich zu Petro vnnd Johanne hielt / lieff alles Volck zu jhnen in die Halle / die da heiſſet Salomonis / vnd wunderten ſich.

Oc ſom denne Halte / der vaar nu helbrede / holt ſig til Petrum oc Johannem / da løb alt Folcket til dem i Vaabenhuſit / ſom kaldis Salomonis / oc forundrede ſig.

Kapitola III.

5. A on pilně hleděl na ně / maje naděgi / že něco wezme od nich.

Thedy on pátrzał nádziewáiac ſie co wziac od nich.

6. Tehdy Petr řekl: Zlata á ſtříbra nemám / ale což mám to tobě dám: We Gménu Gežiſſe Kryſta Nazaretſkého / wſtaň a choď.

Ale mu Piotr powiedział: Srebrá áni złotá nie mám / lecz co mam to tobie dawam: W imie Jezuſá Kryſtuſá Názárenſkiego wſtan á chodź.

7. Y ugaw geg za ruku geho prawau / pozdwihl ho / a hned vtwrzeni gſau klaubowé geho / y nohy.

A vjąwſzy práwą iego rękę podnióſł go / y wnet były vmocnione nogi iego / y koſtki.

8. A wzchytiw ſe / ſtál / a chodil / y wſſel s nimi do Chrámu / chodě a poſkakuge a chwále Boha.

Wyſkoczywſzy tedy ſtáwał y chodził / y wſzedł z nimi do kośćioła / á chodząc ſkákał / y chwalił Bogá.

9. Y widěl geg weſſkeren Lid an chodij / a an chwálij Boha.

Y ujzrał wſzytek lud iż chodził á chwalił Bogá.

10. Y poznali ho že ten byl kterýž na Almužně ſedal / v Dweřij Kráſných Chrámowých: Y naplněni gſau ſtrachem a diwem / z toho co ſe bylo ſtalo gemu:

A poználi go iż to on był / ktory dla iálmużny ſiadał v bramy Nadobney kośćielney, a napełnieni ſą ſtráchu y zdumienia / nád tym co ſie było przydáło iemu.

11. A když ſe ten vzdrawený přidržel Petra a Jana / zběhl ſe k nim weſſkeren Lid do ſijňce kteráž ſlowe Salomaunowa / diwijce ſe.

Gdy ſie tedy trzymał on chromy ktory był vzdrowion Piotrá y Janá / zbieżał ſie wſzytek lud ku nim do przyſionká / ktory był zwan Salomonow / vlękáwſzy ſie.

ג

5 הו דין חר בהון כד סבר הוא למסב מנהון מדם׃

Et egli ſtaua intento à loro, ſperando di riceuer qualche coſa da eſſi.

6 אמר לה שמעון דהבא וסאמא לית לי אלא מדם דאית לי יהב אנא לך בשמה דמרן ישוע משיחא נצריא קום הלך׃

Allor Pietro diſſe, Io non ho ne oro ne argento: ma ti do quello che io ho: Nel nome di IESV Chriſto Nazareno, leuate ſu, e camina:

7 ואחדה באידה דימינא ואקימה ובה בשעתה שררו רגלוהי ועקבוהי׃

E pigliandolo per la man deſtra, lo leuò ſu: e ſubito ſi confermorono le ſue piante e i ſuoi talloni.

8 ושור קם והלך ועל עמהון להיכלא כד מהלך ומשור ומשבח לאלהא׃

E ſaltando ſu, ſtette in piedi, e caminaua, & entrò con eſſi nel tempio, caminando e ſaltando, e laudando Iddio.

9 וחזאוהי כלה עמא כד מהלך ומשבח לאלהא׃

E tutto il popolo il vidde caminare e laudare Iddio.

10 ואשתודעוהי דהויו הו חדורא דיתב הוא כל יום ושאל הוא זדקתא על תרעא דמתקרא שפירא ואתמליו תמהא ודומרא על מדם דהוא׃

E riconobberlo ch'egli era quello che ſedeua per la limoſina à la porta Bella del tempio: e riempieronſi di marauiglia e ſtupore, per quello che gli era auuenuto.

11 וכד אחיד הוא ל לשמעון וליוחנן רהט כלה עמא כד תהיר לותהון לאסטוא דמתקרא דשלימון׃

E mentre che lo ſtroppiato che era ſtato guarito, riteneua Pietro e Giouanni, tutto il popolo ſtupefatto corſe à loro nel portico, che ſi chiama di Salomone.

ג

5 והוא יחל אליהם חשב לקחת מאומה מאתם׃

Entonces el eſtuuo attento ellos à eſperando recebir deellos algo.

6 ויאמר כיפה כסף וזהב אין לי ואשר יש לי אותו אתן לך בשם ישוע משיח הנצרי קום והתהלך׃

Y Pedro dixo. Ni tengo plata ni oro: mas lo que tengo, eſſo te doy: En el Nombre de Ieſus, el Chriſto, el Nazareno, leuantate, y anda.

7 ויאחז אותו ביד ימינו ויקימהו וברגע העיזו רגליו ועקביו׃

Y tomandolo por la mano derecha, leuandolo y luego fueron affirmados ſus pies y piernas.

8 וירקד ויעמד ויהלך ויבוא עמהם בהיכל מתהלך מרקד ומשבח את־יהוה׃

Y ſaltando puſoſe en pie, y anduuo, y entró con ellos en el Templo andando y ſaltando, y alabando à Dios.

9 וירא אותו כל העם כי מהלך ומשבח את־האלהים׃

Y todo el pueblo lo vido andar, y alabar à Dios.

10 וידעוהו כי זה הוא אשר ישב אל־צדקה בשער ההיכל שפירה וימלאו המהון וחרדה על־אשר קרהו׃

Y conocianlo, que el era el que ſe ſentaua à la lymoſna à la puerta del Templo la Hermoſa. y fueron llenos de miedo y de eſpanto de lo que le auia acontecido.

11 והתפסח הנרפא באחזו אותו בכיפה ויוחנן וירץ אליהם כל־העם באולם הנקרא שלמה ויתמהו׃

Y teniendo à Pedro y à Ioan el coxo que auia ſido ſanado, todo el pueblo concurrió à ellos al portal que ſe llama de Salomon, attonitos.

γ'.

5. Ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς, προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν.

Et il les regardoit attentiuement, s'attendant de receuoir quelque choſe d'eux.

6. Εἶπε δὲ Πέτρος, ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου ἔγειραι καὶ περιπάτει.

Adonc Pierre dit, Ie n'ai ni argent, ni or: mais ce que i'ai ie le te donne, Au Nom de Ieſus Chriſt le Nazarien leue-toi & chemine.

7. Καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρε· παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυρά.

Et l'ayant prins par la main droite, le leua. & incontinent les plantes & cheuilles de ſes pieds deuindrent fermes.

8. Καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη, καὶ περιεπάτει καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν καὶ ἁλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν.

Et il ſauta, & ſe tint debout, & cheminoit: & entra auec eux au temple, cheminant ſautant louant Dieu.

9. Καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν Θεόν.

Et tout le peuple le vid cheminant & louant Dieu.

10. Ἐπεγίνωσκόν τε αὐτὸν ὅτι οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ· καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.

Et le recognoiſſans que c'eſtoit ceſtui-la meſme qui eſtoit aſſis à la Belle porte du temple pour auoir l'aumoſne furent remplis d'eſbahiſſement & d'eſtonnement touchant ce qui lui eſtoit aduenu.

11. Κρατοῦντος δὲ τοῦ ἰαθέντος χωλοῦ τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, συνέδραμε πρὸς αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος, ἔκθαμβοι.

Et comme le boiteux qui auoit eſté gueri tenoit par la main Pierre & Iehan, tout le peuple tout eſtonné courut à eux au porche qui s'appele de Salomon.

CAP. III.

5. At ille intendebat in eos, ſperans ſe aliquid accepturum ab eis.

And he gaue heede vnto them / truſting to receiue ſome thing of them.

6. Petrus autem dixit, Argentum & aurum non eſt mibi: quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Ieſu Chriſti Nazareni, ſurge, & ambula.

Then ſaid Peter/ Siluer and golde haue I none / but ſuch as I haue / that giue I thee: In the Name of Jeſus Chriſt of Nazaret riſe vp/ and walke.

7. Et apprehenſa manu eius dextera, allevavit eum, & protinus conſolidatæ ſunt baſes eius & plantæ

And he tooke him by the right hand/ and liſt him vp / and immediately his feete / and ancle bones receyued ſtrenght.

8. Et exiliens ſtetit, & ambulabat, & intravit cum illis in templum ambulans, & exiliens, & laudans Deum.

And he leaped vp / ſtood / and walked/ and entred with them into the Temple / walking and leaping / and prayſing God.

9. Et vidit omnis populus eum ambulantem, & laudantem Deum.

And all the people ſawe him walke/ and prayſing God.

10. Cognoſcebant autem illum, quod ipſe erat qui ad eleemoſynam ſedebat ad Specioſam portam templi: & impleti ſunt ſtupore & ecſtaſi in eo quod contigerat illi.

And they knewe him / that it was he which ſate for the almes at the Beautifull gate of the Temple: and they were amaſed / and ſore aſtonied at that which was come vnto him.

11. Cùm teneret autem Petrum & Iohannem, cucurrit omnis populus ad eos ad porticum quæ appellatur Salomonis ſtupentes.

And as the creeple which was healed/ held Peter and John / all the people ran amaſed vnto thẽ in the porch which is called Solomons.

Das III. Capitel.

5. Vnd er ſahe ſie an/ wartet/ daß er etwas von jnen empfienge.

Oc hand ſaa paa dem/ actede / at hand ſkulde faa noget aff dem.

6. Petrus aber ſprach: Silber vnd Gold habe ich nicht/ was ich aber habe/ das gebe ich dir. Jm Namen Jeſu Chriſti von Nazareth/ ſtehe auff vnd wandele.

Da ſagde Peder/ Sølff oc Guld haffuer ieg icke men ieg giffuer dig/ det ſom ieg haffuer/ I Jeſu Chriſti Naffn aff Nazareth/ ſtat op/ oc vandre.

7. Vnnd greiff jhn bey der rechten hand/ vnd richtet jn auff. Alſo balde ſtunden ſeine Schenckel vnnd Knöchel feſte.

Oc hand tog hannem ved den Høyrehaand / oc reyſde hannem op. Strax ſaa ſtode hans Been oc hæle faſte.

8. Sprang auff/ kondt gehen vnnd ſtehen/ vnnd gieng mit jhnen inn den Tempel/ wandelte vnd ſprang/ vnnd lobete Gott.

Hand ſpranck op / kunde gaa oc ſtaa/ oc gick met dem i Templen/ vandrede oc ſpranck / oc loffuede Gud.

9. Vnd es ſahe jn alles Volck wandeln vnd Gott loben.

Oc alt Folcket ſaa hannem vandre oc loffue Gud.

10. Sie kanten jn auch/ daß ers war/ der vmb das Allmoſen geſeſſen hatte für der ſchönen Thür deß Tempels. Vnd ſie wurden voll wunderns vnnd entſetzens / über dem / das jm widerfahren war.

De kende hannem / at de vaar hand / ſom haffde ſidet for Templens Skøne dør effter Almiſſe. Oc de bleffue fulde aff forundrelſe oc forſerdelſe / i det / ſom hannem vaar vederfaret.

11. Als aber diſer Lahmer / der nun geſund war / ſich zu Petro vnnd Johanne hielt / lieff alles Volck zu jhnen in die Halle/ die da heiſſet Salomonis/ vnd wunderten ſich.

Oc ſom denne Halte/ der vaar nu helbrede/ holt ſig til Petrum oc Johannem / da løb alt Folcket til dem i Baabenhuſit/ ſom kaldis Salomonis / oc forundrede ſig.

Kapitola III.

5. A on pilně hleděl na ně/ mage naděgi/ že něco wezme od nich.

Thedy on pátrzał nádźiewáiąc ſie co wźiąc od nich.

6. Tehdy Petr řekl: Zlata á ſtříbra nemám/ ale což mám to tobě dám: We Gménu Gežiſſe Kryſta Nazaretſkého/ wſtaň a choď.

Ale mu Piotr powiedźiał: Srebrá áni złotá niemám/ lecz co mam to tobie dawam: W imie Jezuſá Kryſtuſá Názárenſkiego wſtań á chodź.

7. Y ugaw gey za ruku geho prawau/ pozdwihl ho/ a hned vtwrzeny gſau klaubowé geho/ y nohy.

A vyąwſzy práwą iego rękę podnioſł go/ y wnet były vmocnione nogi iego/ y koſtki.

8. A wzchytiw ſe/ ſtál/ a chodil/ y wſſel s nimi do Chrámu/ chodě a poſkakuge a chwále Boha.

Wyſkoczywſzy tedy ſtawał y chodźił/ y wſzedł z nimi do kośćioła/ á chodząc ſkakał/ y chwalił Bogá.

9. Y widěl gey weſſkeren Lid an chodij/ a an chwálij Boha.

Y vyźrał wſzytek lud iż chodźił á chwalił Bogá.

10. Y poznali ho že ten byl kterýž na Almužně ſedal/ v Dweřij Kráſných Chrámowých: Y naplněni gſau ſtrachem a diwem/ z toho co ſe bylo ſtalo gemu:

A poználi go iż to on był/ który dla iáłmużny ſiadał v bramy Nadobney kośćielney/ á napełnieni ſą ſtráchu y zdumienia/ nád tym co ſie było przydáło iemu.

11. A když ſe ten vzdrawený přidržel Petra a Jana/ zběhl ſe k nim weſſkeren Lid do ſýnce kteráž ſlowe Salomaunowa/ diwijce ſe.

Gdy ſie tedy trzymał on chromy który był vzdrowion Piotrá y Janá/ zbieżał ſie wſzytek lud ku nim do przyſionká/ który był zwan Salomonow/ vlękawſzy ſie.

ג

12 וְכַד חֲזָא שֶׁמְעוֹן עֲנָא נֵאמַר לְהוֹן גַּבְרֵא בְּנַי יִסְרָיֵל מָנָא מֶתְדַּמְרִין אַנְתּוּן בְּהָנָא אַו בַּן מָנָא חָיְרִין אַנְתּוּן אַיךְ הָו דַּבְחַיְלָא דִּילַן אַו בְּשׁוּלְטָנַן עַבַדן הָדָא דְּנְהַלֵּךְ הָנָא ׃

Il che Pietro Vedendo, riſpoſe al popolo, Huomini Iſraeliti, perche Vi marauigliate voi di queſto? o, perche riguardate noi, come ſe per noſtra propria virtu, ò ſantità noi haueſſimo fatto caminar coſtui?

13 אֱלָהָא הָו דְּאַבְרָהָם וְדְאִיסְחָק וְדְיַעְקוֹב אֱלָהָא דְּאַבָהָתַן שַׁבַּח לַבְרֵה יֵשׁוּעַ הָו דְּאַנְתּוּן אַשְׁלֶמְתּוּן וְכַפַרְתּוּן בֵּה קֳדָם אַפַּוְהִי דְּפִילָטוֹס כַּד הָו זַדֶּק הֲוָא דְּנֶשְׁרְיוּהִי ׃

L'Iddio d'Abraham, e d'Iſaac, è di Iacob, L'Iddio de padri noſtri ha glorificato il ſuo Figliuol IESV, il qual Voi tradiſte e negaſte in preſentia di Pilato, hauendo egli giudicato che ſi doueua liberare,

14 אַנְתּוּן דֵּין בְּקַדִּישָׁא וּבְזַדִּיקָא כְּפַרְתּוּן וּשְׁאֶלְתּוּן לְכוֹן לְגַבְרָא קָטוֹלָא דְּנֶתְיְהֵב לְכוֹן ׃

Hor Voi negaſte il Santo e Giuſto, e domandaſte che vi donaſſe vn huomo homicidiale.

15 וְלַהְו רִישָׁא דְּחַיֵּא קְטַלְתּוּן דְּהָו אַקִּים אֱלָהָא מִן בֵּית מִיתֵא וְחְנַן כֻּלַּן סָהֲדַוְהִי ׃

Et ammazzaſte l'Autor de la Vita, il quale Iddio ha riſuſcitato da morte: di cui noi ſiamo teſtimonij.

16 וּבְהַיְמָנוּתָא דִּשְׁמֵה לְהָנָא דְּחָזֵין אַנְתּוּן וְיָדְעִין אַנְתּוּן הָו אַשְׁרַר וְאַסִּי וְהַיְמָנוּתָא דְּבֵה יְהַבַת לֵה הָדָא חְלִימוּתָא קֳדָם כֻּלְכוֹן ׃

E per la fede del nome ſuo, il ſuo Nome ha ſtabilito coſtui, il qual Voi Vedete, e conoſcete: e la fede, che è per eſſo gli ha dato queſta intera ſanità in preſentia di tutti Voi.

ג

12 וּבִרְאוֹת כֵּיפַח עָנָה לָעָם הָאֲנָשִׁים בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מַה תִּתְמְהוּן עַל־הַזֶּה אוֹ מַה־תַּבִּיטוּ אֵלֵינוּ כְּמוֹ אֲנַחְנוּ בְּכֹחֵנוּ אוֹ בְצִדְקָתֵנוּ עָשִׂינוּ לְהַלֵּךְ אוֹתוֹ ׃

Loqual viendo Pedro, reſpondio àl pueblo Varones Iſraelitas, porque os marauillays de eſto ó porque poneys los ojos en noſotros como ſi con nueſtra virtud o piedad vuieſſemos hecho andar à eſte?

13 אֱלֹהֵי־אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֶאְדִּיר אֶת־בְּנוֹ יֵשׁוּעַ אֲשֶׁר אַתֶּם מְסַרְתֶּם וְכִחַשְׁתֶּם אוֹתוֹ לִפְנֵי פִּילָטוֹס אֲשֶׁר מִשְׁפַּט מָוֶת לֹא מָצָא בוֹ וְדָנוֹ לְנַתְּרוֹ ׃

El Dios de Abraham, y de Iſaac, y de Iacob, el Dios de nueſtros padres ha glorificado à ſu hijo Ieſus, àl qual voſotros entregaſtes delante de Pilato, juzgando el que auia de ſer ſuelto,

14 וְאַתֶּם אֶת קָדוֹשׁ וְצַדִּיק כִּחַשְׁתֶּם וּשְׁאֶלְתֶּם אֶת־אִישׁ מְרַצֵּחַ לְחָנְנוֹ לָכֶם ׃

Mas voſotros àl Sancto y àl Iuſto negaſtes, y pediſtes que ſe hos dieſſe vn hombre homicida.

15 וְאֶת־נְשִׂיא הַחַיִּים הֲרַגְתֶּם אֲשֶׁר יְהֹוָה הֱקִימוֹ מִמֵּתִים וְעַל־זֹאת עֵדִים אֲנַחְנוּ ׃

Y mataſtes àl author de la vida: àl qual Dios leuantó de los muertos, de lo qual noſotros ſomos teſtigos.

16 וּבֶאֱמוּנַת שְׁמוֹ אֶת־הַזֶּה אֲשֶׁר רוֹאִים אַתֶּם וְיוֹדְעִים הָעִיו הֵכִין קִיֵּם שְׁמוֹ וְהָאֱמוּנָה אֲשֶׁר בּוֹ נָתְנָה לוֹ אֶת־תֻּמָּתוֹ הַזֶּה לִפְנֵי־כֻלְּכֶם ׃

Y en la fe de ſu nombre à eſte que voſotros veys y cônoceys, ha cofirmado ſu Nombre: y la fe que por el es, ha dado à eſte eſta ſanidad en preſencia de todos voſotros.

γ'.

12. Ἰδὼν δὲ ὁ πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν, ἄνδρες ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν;

Mais Pierre voyant cela, dit au peuple; Hommes Iſraelites, pourquoi vous eſmerueillez vous de ceci? ou pour quoi auez-vous l'œil fiché ſur nous, comme ſi par noſtre puiſſance ou ſaincteté nous auions fait cheminer ceſtui-ci?

13. Ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς παρεδώκατε, καὶ ἠρνήσασθε αὐτὸν, κατὰ πρόσωπον πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν.

Le Dieu d'Abraham, & d'Iſaac, & de Iacob, le Dieu de nos Peres a glorifié ſon Fils Ieſus, lequel vous auez liuré & renié deuant le face de Pilate, combien qu'icelui iugeaſt qu'il deuoit eſtre deliuré.

14. Ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ᾐτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν.

Mais vous auez renié le ſainct, & le iuſte, & auez requis qu'on vous donnaſt vn meurtrier.

15. Τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν.

Et auez mis à mort le prince de vie, que Dieu a reſuſcité des morts: dequoi nous ſommes teſmoins.

16. Καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦτον ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν.

Et par la foy du Nom d'icelui, ſon Nom a raffermi ceſtui-ci lequel vous voyez & cognoiſſez: voire la foy qui eſt par icelui, a donné à ceſtui-ci ceſte entiere diſpoſition de tous ſes membres en la preſence de vous tous.

CAP. III.

12. Videns autem Petrus, reſpondit ad populum, Viri Iſraëlitæ quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quaſi noſtra virtute aut pietate fecerimus hunc ambulare?

So when Peter ſaw it / he anſwered vnto the people / Ye men of Iſrael / why marueile ye at this? or why looke ye ſo ſteadfaſtly on vs / as though by our own power or godlineſs / we had made this man go?

13. Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob, Deus patrum noſtrorum glorificavit filium ſuum Ieſum, quem vos quidem tradidiſtis & negaſtis ante faciem Pilati, iudicante illo dimitti.

The God of Abraham / and Iſaac / & Jacob / the God of our fathers hath glorified his Sonne Jeſus / whome ye betrayed / & denied in the preſence of Pilate / when hee had iudged him to be deliuered.

14. Vos autem ſanctum & iuſtum negaſtis, & petiſtis virum homicidam donari vobis.

But ye denied the holy one and the iuſt / and deſired a murderer to be giuen you.

15. Authorem verò vitæ interfeciſtis, quem Deus ſuſcitavit à mortuis, cuius nos teſtes ſumus.

And killed the Lorde of life / whome God hath raiſed from the dead / whereof we are witneſſes.

16. Et in fide nominis eius, hunc quem vos videtis & noſtis, confirmavit nomen eius: & fides quæ per eum eſt, dedit integram ſanitatem iſtam in conſpectu omnium veſtrum.

And his Name hath made this man ſound / whome ye ſee / and knowe / through faith in his name: and the faith which is by him / hath giuen to him this diſpoſition of his whole bodie in the preſence of you all.

Das III. Capitel.

12. Als Petrus das ſahe / antwortet er dem Volck: Ihr Männer von Iſrael / was wundert jhr euch darüber / oder was ſehet jhr auff vns / als hetten wir dieſen wandeln gemacht / durch vnſer eigen krafft oder verdienſt?

Der Peder det ſaa / ſuarede hand Folcket / I Mend aff Iſrael / hui forundre i eder der paa? Eller hui ſee i paa oſſ / ſom wi haffde det giort / ved vor egen macte eller fortienſte at denne vandrer.

13. Der Gott Abraham vnd Iſaac vnnd Jacob / der Gott vnſer Väter / hat ſein Kind Jeſum verkläret / welchen jhr überantwortet vnd verläugnet habt für Pilato / da derſelbige vrtheilet jn loß zu laſſen.

Abrahams oc Iſaacs oc Jacobs Gud / vore Fedris Gud / haffuer forklaret ſit Barn Jheſum / huilcken i antwortede hen oc nectede faar Pilato / Der hand dømde at lade hannem loſſ.

14. Ihr aber verläugnetet den Heiligen vnd Gerechten / vnnd batet daß man euch den Mörder ſchencket.

Men i nectede den Hellige oc Retferdige / oc bade / at mand ſkulde giffue eder Morderen.

15. Aber den Fürſten deß Lebens habt jr getödtet / Den hat Gott aufferwecket von den Todten / deß ſind wir Zeugen.

Men Liffſens Forſte ſloge i hiel. Den opuecte Gud fra de døde / De ere wi Vidne til.

16. Vnnd durch den Glauben an ſeinen Namen / hat er an diſem / den jr ſehet vnnd kennet / beſtettiget ſeinen Namen / vnd der Glaube durch jhn / hat diſem gegeben diſe geſundheit für euren augen.

Oc ved troen til hans Naffn haffuer hand met denne / ſom i ſee oc kende / ſtadfeſt ſit Naffn / oc troen ved hannem / gaff denne ſaadan ſundhed faar eders øyen.

Kapitola III.

12. Tehda wida Petr / odpowěděl k Lidu: Mužij Izrahelſſtij / co ſe diwijte tomuto / anebo co na nás hledijte / yakobychom ſwau ſylau a mocý včinili to / áby tento chodil?

Co widząc Piotr / ták mowił do ludu: Mężowie Izráelſcy / coż ſię temu dziwuiecie? ábo przecżeſzcie / na nas vpalit oczy wáſze / iákobychmy to mocą y świątobliwością náſzą vczynili iż ten to chodzi?

13. Buoh Abrahamuow / a Buoh Izákuow / a Buoh Jákobuow / Buoh Otcuow naſſých oſlawil Syna ſwého Geżiſſe kteréhož gſte wy wydali a zapřeli pred twářij Pilátowau / když ho ſaudě chtěl propuſtiti.

Bog on Abráhámow / Izáákow / y Jákobow / á Bog Oycow naſzych / vwielbił Jezuſá Syná ſwego / ktoregoſcie wy wydáli / y záprzeliſcie ſie go przed Piłatem / gdyż go on wolnym być ſadził.

14. Ale wy ſwatého a Sprawedliwého zapřeli gſte / a proſili gſte za muže wražedlnijka / aby wám byl dán.

Aleſcie wy ſtonego świętego y ſprawiedliwego záprzeli / á żądáliſcie áby wam dárował mężoboyce.

15. Ale Dárce žiwota gſte zabili / kteréhožto Buoh wzkřijſyl z Mrtwých / gehožto my ſwědkowé gſme.

Rzámorduwaliſcie ſprawcę żywotá / ktorego Bog wzbudził od vmárłych / á myśmy ſą świádkowie tego.

16. A ſkrze dauffánij Gména geho / tohoto / kteréhož wy widijte a znáte / potwrdil geſt gméno geho: a wijra kteráž geſt ſkrze něho / dala gemu celé zdrawj toto / před twářij wſſech wás.

A przez wiárę w imię iego / tego ktorego teraz widźicie y znacie / vtwierdziło imię iego / á wiárá ktora przezeń ieſt / dáłá temu to cáłe zdrowie przed wámi wſzytkimi.

ג

17 ברם השא אחי ידע אנא דבטועיא עבדתון הדא איך דעבדו רישיכון׃

Et hora fratelli, io ſo che voi lo faceſte per ignorantia, ſi come ancora i voſtri principali.

18 ואלהא איך מדם דקדם אכרז בפום כלהון נביא דנחש משיחה מלי הכנא׃

Ma Iddio ha in queſto modo adempiute tutte le coſe ch'egli haueua predette per bocca di tutti i Profeti, che Chriſto doueua patire.

19 תובו הכיל ואתפנו איכנא דנתעטון חטהיכון׃

Pentiteui dunque, e conuertiteui, accioche i voſtri peccati ſiano cancellati.

20 ונאתון לכון זבנא דניחתא מן קדם פרצופה דמריא וישדר לכון לאינא דמטיב הוא לכון ישוע משיחא׃

Per quando verranno i tempi del refrigerio da la preſentia del Signore, e quando egli mandarà Ieſu Chriſto, che v'è ſtato innanzi predicato.

21 הלה ולא לשמיא דנקבלון עד מא למוליא דזבנא דכלהין אילין דמלל אלהא בפומא דנביוהי קדישא דמן עלם׃

Il qual biſogna ch'el cielo il contenga infin al tempo de la reſtauration di tutte le coſe, de lequali Iddio ha parlato per bocca di tutti ſuoi ſanti Profeti fin da principio.

22 מושא גיר אמר דנביא נקים לכון מריא מן אחיכון איכותי להו ס שמעו בכל מא דנמלל עמכון׃

Imperocche, Moiſe diſſe à i Padri. Il Signore Iddio voſtro vi ſuſcitarà de voſtri fratelli vn Profeta come me: vdirete lui ſecondo tutte quante quelle coſe ch'ei vi parlarà.

ג

17 וְעַתָּה אַחַי יָדַעְתִּי כִּי בִּשְׁגָגָה עֲשִׂיתֶם כִּנְשִׂיאֵיכֶם׃

Mas aora hermanos, yo ſé que por ignorancia aueys hecho como tambien vueſtros principes.

18 וַיהוָה אֲשֶׁר הִגִּיד מִקֶּדֶם בְּפִי כָּל־נְבִיאָיו לְהִנָּגַע לְהֻכֹּת וּלְעַנּוֹת כֵּן־מִלֵּא אוֹתָם׃

Empero Dios lo que auia antes annunciado por boca de todos los Prophetas, que ſu Chriſto auia de padecer, anſi lo ha cumplido.

19 לָכֵן הִנָּחֲמוּ וְשׁוּבוּ לְהִמָּחוֹת אֶת־חַטֹּאתֵיכֶם׃

Anſi que Arrepentios, y conuertios, para que ſean raydos vueſtros peccados:

20 אֲשֶׁר אִם תָּבוֹא עֵת רְוָיָה חֲלִיפָתֵנוּ וְחַיֵּי עוֹלָם בְּהָקִיץ תְּמוּנָתוֹ וְנִשְׂבְּעָה שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת־פְּנֵי־אֱלֹהִים וְיִשְׁלַח אוֹתוֹ אֲשֶׁר מִקֶּדֶם מוּכָן אֶת־יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

Pues que los tiempos del refrigerio de la preſencia del Sennor ſon venidos: El qual os hà embiado à Ieſus el Chriſto, que os ha ſido antes annunciado?

21 אֲשֶׁר צָרְכוּ אֶת־הַשָּׁמַיִם לְקַבֵּל עַד עֵת־תַּכְלִית וּתְשׁוּבַת כֻּלָּם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים בְּפִי כָּל־נְבִיאָיו הַקְּדוֹשִׁים מֵעוֹלָם׃

Al qual cierto es meneſter que el cielo tenga, haſta los tiempos de la reſtauracion de todas las coſas: del qual habló Dios por boca de todos ſus Prophetas que han ſido deſde el ſiglo.

22 וּמֹשֶׁה אָמַר לַאֲבוֹתֵינוּ כִּי נָבִיא לָכֶם מִקִּרְבְּכֶם יָקִים יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מֵאֲחֵיכֶם כָּמוֹנִי אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן בְּכֹל אֲשֶׁר יְדַבֵּר אֲלֵיכֶם׃

Porque Moyſén dixo à los Padres, El Sennor vueſtro Dios hos leuantará vn Propheta de vueſtros hermanos, como yo: á él oyreys haziendo conforme à todas las coſas que hos hablare.

γ'.

17. *Καὶ νῦν ἀδελφοὶ, οἶδα ὅτι κατ᾽ ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.*

Et maintenant freres, ie ſai que vous l'auez fait par ignorance, comme auſſi vos Gouuerneurs.

18. *Ὁ δὲ θεὸς ἃ προκατήγγειλε διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ, παθεῖν τὸν χριστὸν, ἐπλήρωσεν οὕτω.*

Mais Dieu a ainſi accompli les choſes qu'il auoit predites par la bouche de tous ſes Prophetes, que le Chriſt deuoit ſouffrir.

19. *Μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας.*

Amendez vous donc, & vous conuertiſſez, afin que vos pechés ſoyent effacés:

20. *Ὅπως ἂν ἔλθωσι καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου, καὶ ἀποστείλῃ τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν ἰησοῦν χριστόν.*

Quand les temps de rafraiſchiſſement ſeront venus de la preſence du Seigneur, & qu'il aura enuoyé Ieſus Chriſt, qui au parauant vous à eſté annoncé.

21. *Ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ θεὸς διὰ στόματος πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν ἀπ᾽ αἰῶνος.*

Lequel il faut que le ciel contiene, iuſques au temps du reſtabliſſement de toutes les choſes que Dieu à prononcees par la bouche de tous ſes ſaincts Prophetes dés le commencement du monde.

22. *Μωσῆς μὲν γὰρ πρὸς τοὺς πατέρας εἶπεν, ὅτι προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς.*

Car Moyſe meſme a dit aux peres, Le ſeigneur voſtre Dieu vous ſuſcitera vn Prophete d'entre vous freres tel que moi: vous l'eſcouterez en tout ce qu'il vous dira.

CAP. III

17. Et nunc fratres ſcio quia per ignorantiam feciſtis, ſicut & principes veſtri.

And now brethren / I know that through ignorance ye did it / as did alſo your governours.

18. Deus autem qui prænuntiavit per os omnium prophetarum, pati Chriſtũ ſuum, ſicut implevit.

But thoſe thinges which God before had ſhewed by the mouth of all his Prophets / that Chriſt ſhoulde ſuffer / hee hath thus fulfilled.

19. Pœnitemini igitur & convertimini, ut deleantur peccata veſtra.

Amende your lives therefore / and turne / that your ſinnes may bee put away.

20. Vt cum venerint tempora refrigerii à conſpectu Domini, & miſerit eum qui prædicatum eſt vobis Ieſum Chriſtum.

When the time of refreſhing ſhall come from the preſence of the Lord / and he ſhall ſend Jeſus Chriſt / which before was preached unto you.

21. Quem oportet quidem cælum ſuſcipere uſque in tempora reſtitutionis omnium, quæ locutus eſt Deus per os ſanctorum ſuorum, à ſeculo, prophetarum.

Whome the heaven muſt conteine untill the time that all thinges be reſtored / Which God had ſpoken by the mouth of all his holy Prophets ſince the worlde began.

22 Moyſes quidem dicit, Quoniam prophetam ſuſcitabit vobis Dominus Deus veſter de fratribus veſtris tanquam me: ipſum audietis iuxta omnia quæcunque locutus fuerit vobis.

For Moſes ſaid unto the Fathers / The Lorde your God ſhall raiſe up unto you a Prophet / even of your brethren like unto me / ye ſhall heare him in all thinges / whatſoever he ſhall ſay unto you.

Das III. Capitel.

17. Nun lieben Brüder / Jch weiß / daß jhrs durch unwiſſenheit gethan habt / wie auch ewer Oberſten.

Nu kære Brødre / ieg veed / at I giorde det aff vanuittighet / ſom oc eders Offuerſte.

18. Gott aber / was er durch den Mund aller ſeiner Propheten zuvor verkündiget hat / wie Chriſtus leiden ſolt / hats alſo erfüllet.

Mend Gud haffuer fuldkommet det / ſom hand tilforn forkyndede / ved alle ſine Propheters Mund / huorledis Chriſtus ſkulde lide.

19. So thut nun buſſe und bekehret euch / daß ewre ſünde vertilget werden.

Saa gerer nu Penitenſe / oc omuender eder / at eder Synder ſkulle udſlettis.

20. Auff daß da komme die zeit der erquickung / für dem angeſichte deß HERRN / wen er ſenden wird den / der euch jetzt zuvor geprediget wirdt / Jeſum Chriſt.

Paa det veraneqelſens tid ſkal komme / faar HERRENS Anſict / naar hand ſkal ſende / Den / ſom er nu predicket faar eder / Jeſum Chriſtum.

21. Welcher muß den Himmel einnemen / biß auff die zeit / da herwider bracht werde / alles was Gott geredt hat / durch den Mund aller ſeiner heiligen Propheten / von der Welt an.

Huilcken ſom ſkal indtage Himmelen / indtil den tid / at alting bliffuer igen ſkicket ſom Gud talede / ved alle ſine hellige Propheters Mund / fra Verdens begyndelſe.

22. Denn Moſes hat geſaget zu den Vätern: Einen Propheten wirdt euch der HERR euer Gott erwecken / auß euren Brüdern / gleich wie mich / den ſolt jhr hören in allem / daß er zu euch ſagen wird.

Thi Moſe ſagde til Federne / HERREN eders Gud ſkal opvecke eder en Prophete / aff eders Brødre / lige ſom mig / Den ſkulle i høre / i alt det / ſom hand ſiger til eder.

Kapitola III.

17. A nynj Bratřij / wjm že gſte to z neweďomj včinili / yako y Knijžata waſſe.

Alec teraz bracia wiem jeſcie z nie wiadomoſci to uczynili / tak iako y Kſiążęta wáſſe.

18. Buoh pak / kterýž geſt napřed zwěſtowal ſkrze vſta wſſech Prorokuow / že měl trpěti Kryſtus / tak geſt naplnil.

Lecż ci Bog to co przez vſtá wſſech ſwoich Prorokow opowiedział / iż Kryſtus cierpiec miał / ták wypełnił.

19. Protož čiňte pokánij a obraťte ſe / aby byli ſhlazeni hřijchowé waſſy.

A przetoż vzuayćie ſie á náwroććie ſie / áby były zgładzone grzechy wáſſe.

20. Abyſſte když přijde čas obwlaženij od twáři PÁně / a poſſle toho kterýž wám ohlaſſowán geſt Gežiſſe Kryſta / ſpaſeni byli.

Gdyż przyſſły czáſy ochłodzenia od oblicżnośći Páńſkiey. A poſłał wam onego / kthory był przed tym opowiedźián / Jezuſa Kryſtuſa.

21. Kteréhož zagiſté muſý přigijti Nebeſa / až do čaſu nawrácenij wſſech wěcý / což geſt koli mluwil Buoh ſkrze vſta ſwých Swatých Prorokuow od wěku.

Ktorego muſi potrzebá być w niebie aż do czáſow nápráwienia wſzech rzeczy / kthore opowiedział Bog od wieku przez vſta wſzech ſwych świętych Prorokow.

22. Mojžijš zagiſté Otcuom řekl: Proroka wám wzbudij Pán Bůh wáš z Bratřij waſſých / mně podobného. Kteréhož poſlauchati budete / wedlé wſſeho což bude mluwiti wám.

Abowiem mowił Mojżeſz do Oycow: Proroká wzbudźi wam Pan Bog wáſz z bráciey wáſzey iako mnie / á będźiećie go ſłucháć we wſzytkim cokolwiek on wam powie.

ג

23 וְתֶהְוֵא כֻּל נַפְשָׁא דְּלָא תֶשְׁמַע לַנְבִיָּא הַו תֵּאבַד נַפְשָׁא הָי מֶן עַמָּה ׃

Et auuerrà che ogni perſona, laqual non udirà quel Profeta, ſarà eſterminata via del popolo.

24 וַנְבִיֵּא כֻּלְהוֹן דְּמֶן שְׁמוּאִיל וְאַילֵין דְּמֶן ב
בָּתְרֵה הֲווֹ מַלְּלוּ וַאכְרֶזוּ עַל יַוְמָתָא הָנוֹן ׃

Et etiandio tutti i Profeti da Samuel, e quanti dopoi hanno parlato hanno ſimilmente predetti queſti giorni.

25 אַנְתּוּן אִנּוּן בְּנַיְהוֹן ד
דַּנְבִיֵּא וְדִיַתְקָא אַיְדָא דְּסָם אֱלָהָא לַאֲבָהַתְן כַּד אֶמַר לְאַבְרָהָם דְּבְזַרְעָךְ נֶתְבָּרְכוּן כֻּלְהֵין שַׁרְבָתָא דְּאַרְעָא ׃

Voi ſete figliuoli de Profeti, e del teſtamento che Iddio fece à voſtri padri, dicendo ad Abraham, E nel tuo ſeme ſaranno benedètte tutte le famiglie de la terra.

26 לְכוּן מֶן קְדִים אֲקִים וְשַׁדַּר אֱלָהָא לַבְרֵה כַּד מְבָרֵךְ לְכוּן אֶן תֶּתְפְּנוּן וְתֶתְתּוּבוּן מֶן בִּישָׁתְכוּן ׃

Iddio hauendo primamente à voi ſuſcitato el ſuo Figliuol IESV, l'ha mandato a benedirui, retirando ciaſcuno da le ſue iniquità.

ד

1 וְכַד הָלֵין מֶלָּא מְמַלְּלִין הֲווֹ לְעַמָּא קָמוּ עֲלַיְהוֹן כָּהֲנָא וְזַדּוּקָיֵא וְאַרְכוּנָא דְּהַיְכְּלָא ׃

Mentre che eſſi parlauano al popolo, ſopranuenner loro i Sacerdoti, e il Maeſtro del tempio, e i Sadducei.

2 כַּד מֶתְחַמְּתִין הֲווֹ ע
עֲלַיְהוֹן דְּמַלְּפִין לְעַמָּא וּמַכְרְזִין בִּמְשִׁיחָא עַל קְיָמְתָא דְּמֶן בֵּית מִיתֵא ׃

Hauendo gran diſpiacere ch'eſſi inſegnaſſero al popolo, & annunciaſſero nel nome di IESV la reſurrettione de morti.

ג׳

23 וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע אֶל־הַנָּבִיא הַהוּא אָנֹכִי אֶדְרוֹשׁ מֵעִמּוֹ וְנִכְרַת מֵעַמּוֹ ׃

Y ſera que Qualquiera allma que no oyere á aquel Propheta, ſera deſarraygada del pueblo.

24 וְגַם כָּל־הַנְּבִיאִים מִשְּׁמוּאֵל עַד־כֻּלָּם אֲשֶׁר אַחֲרָיו דִּבְּרוּ וְהִגִּידוּ אֶת־הַיָּמִים הָאֵלֶּה ׃

Y todos los Prophetas deſde Samuel y en adelante, todos los que han hablado, han prenunciado eſtos dias.

25 וְאַתֶּם הַיּוֹם בְּנֵי הַנְּבִיאִים וּבְנֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת אֱלֹהִים אֶת־אֲבוֹתֵינוּ לֵאמֹר אֶל־אַבְרָהָם בְּזַרְעֲךָ יִתְבָּרְכוּ כָּל־גּוֹיֵי הָאָרֶץ ׃

Voſotros ſoys los hijos de los Proyhetas, y del Concierto que Dios concertó con nueſtros padres, diziendo à Abraham Y en tu Simiente ſeſeran benditas todas las familias de la tierra.

26 לָכֶם בָּרִאשׁוֹנָה הֵקִים אֶת בְּנוֹ יֵשׁוּעַ וַיִּשְׁלַח אוֹתוֹ לְבָרֵךְ אֶתְכֶם בְּשׁוּבְכֶם אִישׁ אִישׁ מֵרָעוֹתֵיכֶם ׃

A voſotros primeramente, Dios, leuantando à ſu Hijo Ieſus, lo embió que hos bendixeſſe. paraque cada vno ſe conuierta de ſu maldad.

ד

1 וּבְדַבְּרָם אֶל־הָעָם קָמוּ עֲלֵיהֶם הַכֹּהֲנִים וְהַפָּקִיד עַל־הַהֵיכָל וְהַצְּדוּקִים ׃

Y hablando ellos àl pueblo, ſobreuieron los Sacerdotes y el Magiſtrado del Templo, y los Sadduceos.

2 וְנוֹגְעִים חֵמָה עַל־כִּי לִמְּדוּ אֶת־הָעָם וּבִשְּׂרוּ בְּיֵשׁוּעַ אֶת־תְּקוּמַת הַמֵּתִים ׃

Peſandoles de que enſennaſſen el pueblo, y annunciaſſen en el Nombre de Ieſus la reſurrecion de los muertos.

γ΄.

23. Ἔσται δὲ, πᾶσα ψυχὴ ἥτις ἐὰν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ.

Et aduiendra que toute perſonne qui n'aura eſcouté ce Prophete-la, ſera exterminé d'entre le peuple

24. Καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς, ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ προκατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας.

Et meſmes tous les Prophetes depuis Samuel, & ceux qui l'ont ſuiui, tous tant qu'il y en a qui ont parlé, ont auſſi predit ces iours.

25. Ὑμεῖς ἐστε υἱοὶ τῶν προφητῶν, καὶ τῆς διαθήκης ἧς διέθετο ὁ θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέγων πρὸς ἀβραάμ, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς.

Vous eſtes les enfans des Prophetes, & de l'alliance que Dieu a traitee auec nos Peres, diſant à Abraham, Et en ta ſemence ſeront benites toutes les familles de la terre.

26. Ὑμῖν πρῶτον ὁ θεὸς ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ ἰησοῦν, ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

C'eſt pour vous premierement que Dieu ayant ſuſcité ſon Fils Ieſus, l'a enuoyé pour vous benir, en retirant vn chacun de vous de vos mauuaiſtiés.

ΚΕΦΑΛ. δ.

Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν, ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ, καὶ οἱ σαδδουκαῖοι.

Mais comme ils parloyent au peuple les Sacrificateurs & le Capitaine du temple, & les Sadduciens ſuruindrent.

2. Διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν, καὶ καταγγέλλειν ἐν τῷ ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν.

Eſtans en grand'peine de ce qu'ils enſeignoyent le peuple, & qu'ils annonçoyent la reſurrection des morts au nom de Ieſus.

CAP. III.

23. Erit autem, omnis anima quæ non audierit Prophetam illum, exterminabitur de plebe.

For it ſhalbe that euery perſon which ſhall not heare that Prophet, ſhall be deſtroyed out of the people.

24. Et omnes Prophetæ à Samuel, & deinceps qui locuti ſunt, annunciaverunt dies iſtos.

Alſo all the Prophets from Samuel, & thenceforth as many as haue ſpoken, haue likewiſe foretold of theſe dayes.

25. Vos eſtis filii prophetarum, & teſtamenti quod diſpoſuit Deus ad patres noſtros, dicens ad Abraham, Et in ſemine tuo benedicentur omnes familiæ terræ.

Ye are the children of the Prophets, and of the couenant, which God hath made vnto our fathers, ſaying to Abraham, Euen in thy ſeede ſhall all the kinreds of the earth be bleſſed.

26. Vobis primum Deus ſuſcitans Filium ſuum, miſit eum benedicentem vobis: ut convertat ſe unuſquiſque á nequitia ſua.

Firſt vnto you hath God rayſed vp his Sonne Jeſus, and him he hath ſent to bleſſe you, in turning euery one of you from your iniquities.

CAP. IIII.

LOquentibus autem illis ad populum, ſupervenerunt ſacerdotes & magiſtratus templi & Sadducæi.

And as they ſpake vnto the people, the Prieſts and the Captaine of the Temple, and the Sadduces came vpon them.

2. Dolentes quod docerent populum, & annunciarent in Ieſum reſurrectionem ex mortuis.

Taking it grieuouſly that they taught the people, and preached in Jeſus name the reſurrection from the dead.

Das III. Capitel.

23. Vnnd es wird geſchehen/ welche Seele denſelbigen Propheten nit hören wird/ die ſoll vertilget werden auß dem Volck.

Oc det ſkal ſke / at huilcken Siel ſom icke hører den Prophete, han ſkal vdſlettis fra Folcket.

24. Vnnd alle Propheten von Samuel an vnd hernach/ wie vil jhr geredt haben/ die haben von dieſen tagen verkündiget.

Oc alle Propheter fra Samuel oc der effter/ ſaa mange ſom talede aff dem / de forkyndede om diſſe Dage.

25. Jhr ſeyt der Propheten vnd des Bundes Kinder / welchen Gott gemacht hat mit euren Vätern/ da er ſprach zu Abraham: Durch deinen Samen ſollen geſegnet werden alle Völcker auff Erden.

J ere Propheternis oc Pactens Børn/ huilcken Gud giorde met eders Fedre / der hand ſagde til Abraham/ J din Sæd ſkulle velſignis alle Folck paa Jorden.

26. Euch zu förderſt hat Gott aufferwecket ſein Kind Jeſum/ vnd hat jn zu euch geſandt/ euch zuſegenen/ daß ein jeglicher ſich bekehre von ſeiner Boßheit.

Gud haffuer førſt opuect eder ſit Barn Jheſum oc hand ſende hannem til eder / at velſigne eder / At huer ſkal omuende ſig fra ſin ondſkaff.

Das IIII. Capitel.

ALs ſie aber zum Volck redeten/ tratten zu jnen die Prieſter/ vnd der Hauptmann des Tempels/ vnnd die Saduceer.

MEn der de talede til Folcket/ Traadde Preſterne/ oc Templens Hoffuitzmand frem/ oc Saduceerne.

2. (Die verdroß/ daß ſie das Volck lehreten/ vnnd verkündigten an Jeſu die Aufferſtehung von den Toden.)

(De fortrede at de lærde Folcket/ oc kundgiordet Jheſu Opſtandelſen fra de døde.)

Kapitola III.

23. A budeť/ že každý Člowěk kterýž nebude poſlauchati toho Proroka/ wyhlazen bude z Lidij.

Rzſtánie ſie to że kto ſie bedźie ſłuchał Proroká onego / bedźie wykorzenion z ludu.

24. A wſſyckni Proroci/ od Samuele / a potomniſ wſſyckni kteřijž gſau koli mluwili / též zwěſtowali o těchto dnech.

Jeć y wſzyſcy Prorocy / od Sámuelá y ſui / ktorzy po nich byli ileich kolwiek prorokowalo / też wſzyſcy o tych dniach powiedáli.

25. Wy gſte Synowé Prorokuow a Aumluwy kterauž včinil Buoh s Otcy naſſými/ řka k Abrahamowi: W ſemeni twém / požehnány budau wſſeckny čeledi země.

Wyſćie ſą ſyny prorokimi y przymierza / ktore poſtánowił Bog z oycy náſzemi / mowiac do Abráhámá: Iż w potomſtwie twoim błogoſłáwieni będą doſtąpią wſzythki narody ná ziemi.

26. Wám naypřwé Bůh/ wzbudiw Syna ſwého Gežjſſe/ poſlal ho dobré wěcy oznamugijcýho wám / aby ſe od wrátil gedenkaždý od neprawoſti ſwé.

Wamći naprzod Bog wzbudziwſzy Syná ſwoiego Jezuſá poſłał ktoryby wam błogoſławił / odwracaiąc każdego od iego złości.

Kapitola IIII.

A Když oni mluwili k Lidu/ přiſſli Kněžij a Vředníjcy Chrámu/ a Saduceowé.

A Gdy oni ták mowili do ludu/ tedy przyſzli Kápłani / y przełożeni kościołá/ y Saduceuſzowie.

2. Tekſſe neſance to/ Žeby včili Lid/ a že zwěſtowali o Gežiſſowi / žeby z mrtwých wſtal:

Fraſuiac ſie bárzo iż vczyli lud/ á opowiedáli w imie Jezuſowe powſtánie od vmarłych.

ד

3 וְאַרְמִיו עֲלַיְהוֹן אִידַיָא וְנַטְרוּ אֶנּוּן לְיוֹמָא אַחֲרָנָא מְטוּל דְּקְרֵב הֲוָת לָהּ רַמְשָׁת ׃

E meſſer loro le mani addoſſo, e poſergli in prigione per el giorno ſeguente: percioche gia era ſera.

4 וְסַגִּיאֵא דְּשְׁמַעוּ הֲווּ מֶלְּתָא הַיְמֶנוּ הֲווּ וְאִיתַיְהוֹן הֲווּ בְּמֶנְיָנָא אַיְךְ חַמְשָׁא אַלְפִּין גַּבְרִין ׃

E molti di quelli che haueuano udita la parola, credettero: e fu il numero de gli huomini circa cinque milia.

5 וַלְיוֹמָת אַחְרָנָת אֶתְכַּנַּשׁוּ אַרְכּוּנֵא וְקַשִּׁישֵׁא וְסָפְרֵת ׃

Hor il di ſeguente auuenne di congregarſi inſieme i lor Principali, e i Vecchÿ, e gli Scribi in Ieruſalem.

6 וְאַף חַנָּן רַב כָּהֲנֵת וְקַיָּפָא וְיוֹחַנָּן וְאַלֶכְּסַנְדְּרוֹס וְאַיְלֵין דְּאִיתַיְהוֹן הֲווּ מֶן שַׁרְבְּתָא דְּרַבַּי כָּהֲנֵא ׃

Et Anna ſommo Sacerdote, e Caifa, e Giouanni, & Aleſſandro, e tutti quelli che erano de la generation ſacerdotale.

7 וְכַד אֲקִימוּ אֶנּוּן בְּמֶצְעַתְהוֹן מְשַׁאלִין הֲווּ לְהוֹן דְּבְאַיְנָא חַיִל אַו בְּאַיְנָא שֵׁם עֲבַדְתּוּן הָדָא ׃

E fattigli ſtar la nel mezo, gli domandarono, dicendo, Con qual virtu, o in qual nome hauete voi fatto queſto?

8 הָידֵין שֶׁמְעוּן כֵּאפָת אֶתְמְלִי רוּחָא דְּקוּדְשָׁא וֶאֱמַר לְהוֹן אַרְכּוּנַוְהי ד דְּעַמָּא וְקַשִּׁישֵׁא דְּבֵית יִסְרָיֵל שְׁמַעוּ ׃

Allor Pietro ripieno di Spirito ſanto, diſſe loro, Principi del popolo, e voi Vecchÿ d'Iſraël.

9 אֶן חַנַּן יַוְמָנָת מ מֶתְתְּדִינִינַן מֶנְּכוּן עַל שַׁפִּירוּתָא דְּהֲוָת לְבַר נָשָׁא כְּרִיהָת דַּבְמָנָא הָנָת אֶתְאַסִּי ׃

Poi che noi ſiamo hoggi eſſaminati del beneficio fatto ad vn huomo infermo, cioè in che modo coſtui ſia ſtato ſanato.

ד

3 וַיִּשְׁלְחוּ בָהֶם אֶת־יְדֵיהֶם וַיָּשִׂימוּ אוֹתָם בַּמַּטָּרָה עַד־לְמָחָר כִּי הָעֶרֶב קָרוֹב הוּא ׃

Y echaron les manos y puſieronlos en la carcel haſta el dia ſiguiente? porque era ya tarde.

4 וְרַבִּים מִן־הַשּׁוֹמְעִים אֶת־הַדָּבָר הֶאֱמִינוּ וַיְהִי מִסְפַּר הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה כַּחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ ׃

Mas muchos de losque auian oydo el ſermon, creyeron, y fue hecho el numero de los varones, como cincomil.

5 וַיְהִי־מִמָּחֳרָת וַיִּקָּהֲלוּ הַנְּשִׂיאִים הַכֹּהֲנִים וְהַסּוֹפְרִים בִּירוּשָׁלִַם ׃

Y aconteciò el dia ſiguiente, que los Principes deellos ſe juntaron, y los Ancianos, y los Eſcribas, en Ieruſalem:

6 וְחָנָן כֹּהֵן הַגָּדוֹל וְקַיָּפָא וְיוֹחָנָן וְאַלֶכְּסַנְדְּרוֹס וְכֻלָּם אֲשֶׁר הָיוּ מִדּוֹר שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים ׃

Y Annas Principe de los Sacerdotes, y Caiphas, y Ioan, y Alexandro, y todos losque eran del linage ſacerdotal,

7 וַיַּקִּימוּ אוֹתָם בְּתוֹכָם וַיִּשְׁאֲלוּ בְּמָה כֹחַ אוֹ בְּמָה שֵׁם עֲשִׂיתֶם אֶת־הַזֹּאת ׃

Y haziendolos preſentar en medio, preguntaronles, Conque poteſtad, o en que nombre aueys hecho voſotros eſto?

8 אָז כֵּיפָה מָלֵא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אָמַר אֲלֵיהֶם הַנְּשִׂיאֵי הָעָם וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל ׃

Entonces Pedro, lleno de Eſpiritu Sancto les dixo, Principes del pueblo, Y Ancianos de Iſrael.

9 אִם אֲנַחְנוּ נִשְׁפָּטוּ עַל־מַעֲשֵׂה טוֹב אֱנוֹשׁ חַלָּשׁ בַּאֲשֶׁר נוֹשַׁע הַזֶּה ׃

Pues que ſomos oy demandados acerca del beneficio hecho à vn hombre enfermo, es à ſaber de que manera eſte aya ſido ſanado.

δ.

3. Καὶ ἐπέβαλλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον· ἦν γὰρ ἑσπέρα ἤδη.

Et ayans ietté les mains ſur eux, ils les mirent en priſon iuſques au lendemain, car il eſtoit deſia veſpre.

4. Πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευσαν, καὶ ἐγενήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὡσεὶ χιλιάδες πέντε.

Et pluſieurs de ceux qui auoyent ouï la parole creurent, & fut le nombre des perſonnes enuiron cinq mille.

5. Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ πρεσβυτέρους καὶ γραμματεῖς εἰς ἱερουσαλήμ.

Or aduint que le lendemain leurs Gouuerneurs s'aſſemblerent, & les Anciens, & les Scribes en Ieruſalem.

6. Καὶ ἄνναν τὸν ἀρχιερέα, καὶ καϊάφαν καὶ ἰωάννην καὶ ἀλέξανδρον, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ.

Et Anne ſouuerain Sacrificateur, & Caiphe, & Iehan, & Alexandre, & tous ceux qui eſtoyent de la lignee Sacerdotale.

7. Καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν (τῷ) μέσῳ, ἐπυνθάνοντο, ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς;

Et les ayans mis en place, les interroguerent, diſans, par quelle puiſſance, ou au nom de qui auez vous fait ceci?

8. Τότε πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου εἶπε πρὸς αὐτούς, ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι τοῦ ἰσραήλ,

Adonc Pierre rempli du ſainct Eſprit leur di, Gouuerneurs du peuple, & vous Anciens d'Iſrael.

9. Εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωσται.

Puis que nous ſommes auiourd'hui recerchés pour vn bien qui a eſté fait à l'endroit d'vn homme impotent, pour ſauoir comment il a eſté gueri.

CAP. IIII

3. Et iniecerunt in eos manus, & poſuerunt eos in cuſtodiam in craſtinum, erat enim iam veſpera.

And they layed handes on them/and put them in hold/vntill the next day: for it was now eventide.

4. Multi autem eorum qui audierant verbum, crediderunt: & factus eſt numerus virorum, quinque millia.

Howbeit / many of them which heard the word/ beleeued/ and the number of the men was about fiue thouſand.

5. Factum eſt autem in craſtinum, ut congregarentur principes eorum, & ſeniores & ſcribæ in Ieruſalem.

And it came to paſſe on the morowe/ that their rulers / and Elders / and Scribes were gathered together at Ieruſalem.

6. Et Annas princeps ſacerdotum, & Caiphas, & Iohannes, & Alexander, & quotquot erant de genere ſacerdotali.

And Annas the chiefe Prieſt / and Caiphas / and John / and Alexander / and as many as were of the kinred of the high Prieſtes.

7. Et ſtatuentes eos in medio, interrogabant: In qua virtute aut in quo nomine feciſtis hoc vos.

And when they had ſet them before them/they aſked / By what power / or in what Name haue ye done this.

8. Tunc repletus Spiritu ſancto Petrus, dixit ad eos, Principes populi & ſeniores.

Then Peter full of the holy Ghoſt ſaid vnto them / Ye rulers of the people / and Elders of Iſrael.

9. Si nos hodie diiudicamur in benefacto hominis infirmi, in quo iſte ſalvus factus eſt,

Foraſmuch as we this day are examined of the good deede done to the impotent man/ to witt/ by what meanes he is made whole.

Das IIII. Capitel.

3. Vnd legeten die hände an ſie/vnd ſetzten ſie ein biß auff morgen/ denn es war jetzt abend.

Oc lagde Hender paa dem/oc ſatte dem ind til om morgenen/ thi det vaar nu afften.

4. Aber viel vnter denen/ die dem wort zuhöreten/wurden glaubig/vnd ward die zahl der Männer bey fünff tauſent.

Men mange aff dem / ſom hørde ordet/ trode/ oc tallet paa Mendene bleff ved fem tuſinde.

5. Als nun kam auff den morgen/ verſammleten ſich jhre Oberſten vnd Elteſten vnnd Schrifftgelehrten gen Jeruſalem.

Som morgenen kom nu / da forſamlede de Offuerſte oc Eldſte oc Scrifftkloge dem i Jeruſalem.

6. Hannas der Hoheprieſter/ vnnd Caiphas vnnd Johannes vnd Alexander / vnnd wie vil jhr waren vom Hohenprieſter Geſchlechte.

Annas den ypperſte Preſt oc Caiphas oc Johannes oc Alexander / ocſaa mange ſom de vaare aff de ypperſte Preſters ſlect.

7. Vnnd ſtelleten ſie für ſich/vnnd fragten ſie/Auß welcher gewalt oder inn welchem Namen habe jhr das gethan?

Oc ſkickede dem faar ſig/ oc ſpurde dem at / Aff huad macht, eller i hues naffn giorde i dette?

8. Petrus voll deß heiligen Geiſts/ ſprach zu jhnen: Jhr Oberſten des Volcks/ vnd jr Elteſten von Jſrael.

Petrus fuld aff den hellig Aand / ſagde til dem: I Offuerſte faar Folcket / oc i Eldſte aff Jſrael.

9. So wir heute werden gerichtet über diſer wolthat / an dem krancken Menſchen/ durch welche er iſt geſund worden.

Der ſom wi dømmis i dag for denne velgerning mod det ſiuge Menniſke / ved huilcken hand bleff helbrede.

Kapitola IIII.

3. Y wztáhli na ně ruce/ a wſadili ge do žaláře až do gitra/ neb byl giž wečer.

Y targnęli ſię na nie rękomá/ á podáli ie do więzienia áż do iutrá/ bo iuż był wieczor.

4. Mnozí pak z těch kteříž ſlyſſeli ſlowo/ uwěřili: Y učiněn geſt počet mužůw okolo pěti Tiſýcuow.

A wiele tych ktorzy ſłowá one ſłyſzeli uwierzyli, y było w liczbie mężow około pięci tyſięcy.

5. Tehdy ſtalo ſe nazajtří/ ſeſſli ſe Knjžata gegich a Starſſj/ a Učitelé w Geruzalémě.

A gdy było názáiutrz/ zebráli ſię Kſiążętá ich y ſtárſzy/ y Doktorowie w Jeruzálem.

6. A Annáſs Knijže Kněžſké/a Kayfáſs/a Jan/ a Alexander / a koliko koli gich bylo z pokolenj Kněžſkého.

Y Annaſz nawyżſzy Kápłan/ y Káiphaſz / y Jan/ y Alexander / y ile ich iedno było z rodu Kápłáńſkiego.

7. Y poſtawiwſſe ge mezi ſebau tázali gich: Kterau mocý/ aneb w kterém gménu učinili gſte toto wy?

Gdy ie tedy poſtawili w pośrodku/ pytali ich: Ktorą mocą/ á ktorym ieſcie wy to imieniem uczynili?

8. Tehdy Petr naplněn gſa Duchem Swatým řekl k nim: Knjžata Lidu / a Starſſj lidu Izrahelſkého ſlyſſte.

Tedy Piotr będąc napełnion Duchá świętego, rzekł do nich: Kſiążętá ludu y ſtárſzy Izráelſcy.

9. Poněwadž my dneſk ſaudu gſme přiwedeni/pro dobrodinj Člowěka chromého/ w kterémby gménu zdráw učiněn byl.

Gdyż o nas dziś ten ſąd ieſt záſądzon/ dla dobrodzieyſtwá nád człowiekiem niedołężnym uczynionego/ iáko on ieſt uzdrowion.

ד

10 הדא תתידע לכון
ולכלה עמא דיסריל ד
דבשמה דישוע משיחא
נצריא הו דאנתון ז
זקפתוניהי הו דאקים
אלהא מן בית מיתא בה
בהו הא קאם הנא ק
קדמיכון כד חלים :

Sia noto à tutti voi, & à tutto'l popolo d'Iſrael, che cio s'è fatto per il nome di IESV Chriſto Nazareno, che voi crocifigeſte, ilquale Iddio ha riſuſcitato da morte: per lui ſta qui coſtui ſano dinanzi à voi.

11 הנו כאפא דאסליתון
אנתון בניא והו הוא לריש
קרנא :

Queſta è quella pietra che è ſtata rifiutata da voi, edificatori, laquale è ſtata poſta ne la teſta de l'angolo.

12 ולית באנש אחרין
פורקנא לא גיר אית שמא
אחרנא תחית שמיא
דאתיהב לבני נשא דבה
ולא למחא :

E non è ſalute in alcun altro: percioche ne altro nome è ſotto'l cielo dato tra gli huomini, per ilqual noi debbiamo eſſer ſaluati.

13 וכד שמעו מלתה ד
דשמעון ודיוחנן דעין ב
בגלא אמרוה אסתכלו
דלא ידעין ספרא
והדיוטא אנון ותהרו
בהון ואשתודעו דעם
ישוע מתהפכין הוו :

Eſſi vedendo la libertà del parlar di Pietro e di Giouanni, e ſapendo che eſſi erano huomini ſenza lettere e idioti, ſi marauigliauano, e conoſceuano che eſſi erano ſtati con IESV.

14 וחזין הוו דקאם הוא
עמהון חגירא הו דאתאסי
ולא משכחין הוו מדם
למאמר לוקבלהון :

Vedendo ancora l'huomo, che era ſtato ſanato, che ſtaua li con loro, non haueuan nulla che contradire.

15 הידין פקדו דיפקון
אנון מן כנשהון ואמרין
הוו חד לחד :

Ma comandando loro che uſciſſen fuor del conſiglio, conferiuano tra lor medeſimi.

ד

10 יודע לכלכם ולכל-עם
ישראל כי-בשם ישוע משיח
הנצרי אשר אתם הוקעתם
אותו ואשר הקימנו אלהים
ממתים בו בכחו זה הוא עמד
לפניכם ונרפא הוא :

Sea notorio à todos voſotros, y à todo el pueblo de Iſrael, Que en el Nombre de Ieſus el Chriſto, el Nazareno, el que voſotros crucificaſtes, y Diòs lo reſuſcitó de los muertos, en eſto eſte eſta en veſtra preſencia ſano.

11 זה הוא האבן הנמאסה
מכם הבונים והיתה לראש
פנה :

Eſte es la piedra reprouada de voſotros los edificadores, laqual es pueſta por cabeça de eſquina.

12 ולא יש באיש אחר ישועה
כי שם אחר איננו תחת השמים
נתן לאנשים אשר בו צרכנו
להושע אותנו :

Y en ningun otro ay ſalud, porque no ay otro nombre debaxo del cielo dado a los hombres en que podamos, ſer ſaluos.

13 ובראותם את בטחון כיפה
ויוחנן וידעו כי אנשים בערים
בעם המה וכי לא למדו חכמה
ודעת קדשים לא ידעו ויתמהו
וידעים כי היו עם ישוע :

Entonces viendo la conſtancia de Pedro y de Ioan, ſabido que eran hombres ſin letras y idiotas, marauillanſe: y conocianlos, que auian ſido con Ieſus.

14 ורואים את האנוש אתם
עומד הנרפא מאומה לא היה
להם לדבר עליהם :

Y viendo al hombre que auia ſido ſanado que eſtaua con ellos, no podian dezir nada en contra.

15 ויצוו אותם לצאת אל—
מחוץ העדה ויתיעצו ביניהם :

Mas mandaronles que ſe ſalieſſen fuera del concilio: y conferian entre ſi.

δ.

10. *Γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής.*

Soit notoire à vous tous & à tout le peuple d'Iſrael, que c'a eſté au nom de Ieſus Chriſt le Nazarien, que vous auez crucifié, lequel Dieu a reſſuſcité des morts: voire en vertu du Nom de ceſtui-la ceſt hõme aſſiſte ſain ici deuant vous.

11. *Οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδομούντων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας.*

C'eſt ceſte Pierre qui a eſté reiettee par vous les edifians, qui a eſté faite le principal du coin.

12. *Καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὔτε γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.*

Et n'y a point de ſalut en aucun autre: car auſſi n'y a il point d'autre nom ſous le ciel qui ſoit donné aux hommes, par lequel il nous faille eſtre ſauués.

13 *Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παῤῥησίαν καὶ Ἰωάννου, καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν.*

Eux alors voyans la hardieſſe de Pierre & de Iehan, & cognoiſſans auſſi qu'ils eſtoyent hommes ſans lettres & idiots, s'eſmerueilloyent, & recognoiſſoyent bien qu'ils auoyent eſté auec Ieſus.

14. *Τὸν δὲ ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς ἑστῶτα τὸν τεθεραπευμένον, οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν.*

Et voyans que l'homme qui auoit eſté gueri, eſtoit preſent auec eux, ne pouuoyent en rien contredire.

15. *Κελεύσαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν, συνέβαλον πρὸς ἀλλήλους.*

Adonc leur ayans commandé de ſortir hors du conſeil, ils conferoyent entr'eux.

CAP. IIII.

10. Notum ſit omnibus vobis & omni plebi Iſraël, quia in nomine Ieſu Chriſti Nazareni, quem vos crucifixiſtis, quem Deus ſuſcitavit à mortuis, in hoc iſte aſtat coram vobis ſanus.

Be it knowen vnto you all/ and to all the people of Iſrael/ that by the Name of Jeſus Chriſt of Nazaret/ wheme ye haue crucified / wheme God raiſed againe from the dead / euen by him doth this man ſtand here before you/ whole.

11. Hic eſt lapis qui reprobatus eſt à vobis ædificantibus: qui factus eſt in caput anguli.

This is the ſtone caſt aſide of you builders / which is become the head of y corner.

12. Et non eſt in alio aliquo ſalus. Nec enim aliud nomẽ eſt ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri.

Neither is there ſaluation in any other for among men there is giuen none other name vnder heauen / whereby we muſt be ſaued.

13. Videntes autem Petri conſtantiam & Iohannis, comperto quòd homines eſſent ſine literis & idiotæ admirabantur, & cognoſcebant eos quoniam cum Ieſu fuerant.

Now when they ſawe the boldenes of Peter and Iohn / & vnderſtood that they were vnlearned men & without knowledge / they marueiled / and knewe them that they had bene with Jeſus.

14. Hominem quoque videntes ſtantem cum eis qui curatus fuerat, nihil poterant contradicere.

And beholding alſo the man which was healed ſtanding with them / they had nothing to ſay againſt it.

15. Iuſſerunt autem eos foras extra concilium ſecedere: & conferebant ad invicem.

Then they commaunded them to go aſide out of the Counſell/ and conferred among them ſelues.

Das IIII. Capitel.

10. So ſey euch vnd allem Volck von Iſrael kunth gethan/ daß in dem Namen Jeſu Chriſti von Nazareth/ welchen jhr gecreutziget habt/ den Gott von den Todten aufferwecket hat/ ſtehet diſer allhie für euch geſund.

Da ſkal eder oc alle Folck aff Iſrael veri kundgiort / At denne ſtaar her helbrede faar eder / i Jheſu Chriſti Naffn aff Nazareth / huilcken i kaarsfeſte / oc Gud opuecte fra de Døde.

11. Das iſt der Stein/ von euch Bauleuten verworffen/ der zum Eckſtein worden iſt.

Hand er den Steen/ ſom er bortkaſt aff eder Bygningsmend / huilcken der er bleffuen til en Hiørneſten.

12. Vnd iſt in keinem andern Heil/ iſt auch kein ander Name den Menſchen gegeben / darinnen wir ſollen ſelig werden.

Oc der er icke Salighed i nogen anden/ der er oc inted andet Naffn giffuit Menniſken / der wi ſkulle bliffue ſalige vdi.

13. Sie ſahen aber an die Freudigkeit Petri vnnd Johannis / vnd verwunderten ſich / Denn ſie waren gewiß/ daß es vngelehrte Leute vnnd Leyen waren / vnd kannten ſie auch wol/ daß ſie mit Jeſu geweſen waren.

Men de ſaae paa Petri oc Johannis frimodighed / oc forundrede ſig / Thi de vaare viſſe paa / at de vaare/ vlærde Mend oc Legfolck / oc de kende dem oc ſaa / at de haffde veret met Jheſu.

14. Sie ſahen aber den Menſchen/ der geſund war worden/ bey jhnen ſtehen / vnd hatten nichts dawider zu reden.

Oc de ſaae det Menniſke/ ſom vaar bleffuen helbrede/ ſtaa hoſſ dem/ oc de haffde inted at tale der imod.

15. Da hieſſen ſie ſie hinauß gehen auß dem Rath / vnnd handelten mit einander.

Da bade de dem gaa hen vd aff Raadet/ oc de handlede tilſammen.

Kapitola IIII.

10. Známo buď wſſem wám y wſſemu Lidu Izrahelſkému/ že we Gménu Pana naſſého Gežijſſe Kryſta Nazaretſkého/ kteréhož gſte wy vkřižowali / kteréhož Buoh wzkřijſyl z Mrtwých/ ſkrze kteréhož tento ſtogij před wámi/ gſa zdráw.

Niechżeć wam wſzem będzie ſkawno/ y wſzytkiemu ludowi Izraelſkiemu/ żeć przez imię Jezuſa Kryſtuſa Nazareńſkie°/ ktoregoſcie y vkrzyżowali / ktorego Bog wzbudził od vmárłych / przez tegoż ten ſtoi zdrowym przed wámi.

11. Onť geſt Kámen/ kterýž geſt zawržen od wás Dělnijkuow/ kterýž včiněn geſt w hlawu vhelnij.

Tenci jeſt kamień on/ ktorego ſobie nie wieliſcie mając wy budulacy / ktory ſie ſtał głową węgła.

12. A neníť w žádném giném Spaſenij. Aniž geſt zagiſté giné gméno pod Nebem dáno lidem/ ſkrze kteréž bychom mohli ſpaſeni býti.

A niemáſſzc w żadnym inym zbáwienia/ ániteſt żadne imię pod niebem/ ktoreby było podáne miedzy ludźmi/ w ktorym potrzebá ábychmy byli zbáwieni.

13. Y widauce ſtáloſt Petrowu a Janowu / ohledawſſe že gſau lidé neučenij a ſproſtnij/ diwili ſe/ a poznali ge že gſau s Gežijſſem býwali:

A ták oni widząc śmiáłość w mowie Piotrowe y Janowe/ y wiedząc pewnie że nie byli ludźmi vczonemi ále proſtaki/ dziwowáli ſie/ y poznawáli że oni byli z Jezuſem.

14. Člowěka také toho widauce an ſtogij s nimi/ kterýž byl vzdrawen/ nic nemohli odmlauwati gim.

Ale widząc onego z nimi ſtoiącego ktory był vzdrowion / nie mogli nic mowić przeciw nim.

15. Tehdy rozkázali gim wen wygijti z Raddy: Y rozmlauwali weſpolek.

Y kazawſſy im preſtež z rády wynidź/ námawiáli miedzy ſobą.

ד

16 מָנָא נֶעְבֵּד לְהוֹן לְגַבְרֵא
הָלֵין הָא גֵּיר אָתָא גַּלְיָתָא
דַּהֲוָת בְּאִידַיְהוֹן לְכֻלְּהוֹן
עָמוֹרַיָּה דְּאוּרִשְׁלֶם א
אֶתְיְדַעַת וְלָא מֶשְׁכְּחִינַן
דְּנִכְפּוּר׃

Dicendo, Che faremo noi à queſti huomini? percioh'egli è manifeſto à tutti quelli che habitano in Ieruſalem, come per loro è ſtato fatto vn chiaro ſegno, e noi non poſſiam negarlo.

17 אֶלָּא דְּלָא יַתִּירָאִית
תִּפּוּק טֶבָּא הָנָא נֶתְלַחַם
לְהוֹן דְּתוּב לָא נְמַלְּלוּן
בְּשְׁמָא הָנָא לַאְנָשׁ מֶן בְּנַי
נָשָׁא׃

Ma accioche non ſi diuolghi maggiormente fra'l popolo, prohibiam loro con minaccie, che non parlino piu ad huomo veruno in queſto nome.

18 קְרוֹ אֶנוּן וּפַקֶּדוּ אֶנוּן
דַּלְגָמַר לָא יְמַלְּלוּן וְלָא
יַלְפּוּן בְּשֶׁם יֶשׁוּעַ׃

E coſi chiamandoli, commandoron loro che non parlaſſeno ne inſegnaſſeno in modo alcuno nel nome di IESV.

19 עֲנָא שֶׁמְעוֹן כֵּאפָא
וְיוֹחַנָן וְאֶמַרוּ לְהוֹן אֶן ב
כֵּאנָא קְדָם אֱלָהָא דַּלְכוֹן
נֶשְׁמַע יַתִּיר מֶן אֱלָהָא
דּוּנוּ׃

Ma Pietro e Giouanni riſpondendo, diſſer loro, Giudicate s'egli è giuſto dinanzi à Dio, obbedire piu toſto à voi che à Iddio.

20 לָא גֵּיר מֶשְׁכְּחִינַן דְּמָא
דַּחֲזַין וּשְׁמַעַן דְּלָא ג
נְמַלְּלִיוּהִי׃

Certamente noi non poſſiamo non parlar le coſe che habbiam vedute & vdite.

21 וְאֶתְלַחַמוּ לְהוֹן וְשָׁרוּ
אֶנוּן לָא גֵּיר אֶשְׁכַּחוּ לְהוֹן
עֶלְּתָא דְּנֶסִימוּן בְּרִישְׁהוֹן
מֶטוּל עַמָּא כָּל־נָשׁ גֵּיר
מְשַׁבַּח הֲוָא לַאלָהָא עַל
מֶדֶם דַּהֲוָא׃

Et eſſi minacciandoli, gli mandaron via, non trouando coſa alcuna, perche li doueſſin punire, cagion del popolo: percioche tutti glorificauano Iddio di quello che era auuenuto.

ד

16 לֵאמֹר מַה־נַּעֲשֶׂה לָאֲנָשִׁים
הָאֵלֶּה כִּי גַּם אוֹת נוֹדָע נַעֲשָׂה
בִּידֵיהֶם לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם כֻּלָּם
מְגֻלֶּה וּלְכַחֵשׁ לֹא נוּכָל׃

Diziendo, Que hemos de hazer à eſtos hombres? Porque cierto ſeñal manifieſta ha ſido hecha por ellos, notoria à todos losque moran en Ieruſalem, y no lo podemos negar.

17 אַךְ אֲשֶׁר לֹא עַל־יֶתֶר יִוָּדַע
לָעָם נַחֵם נִתְנַחֵם לָהֶם מִדַּבֵּר
בַּשֵּׁם הַזֶּה אֶל־כָּל־אָדָם׃

Toda via porque no ſe diuulgue mas por el pueblo, amenazemos los que no hablen deaqui adelante à hombre ninguno en eſte nombre.

18 וַיִּקְרְאוּ לָהֶם וַיְצַוּוּ אוֹתָם
פֶּן־יַבִּיעוּן גַּם לֹא דָבָר וְלֹא
לְלַמְּדָם בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ׃

Y llamandolos denunciaronles que en ninguna manera hablaſſen ni enſennaſſen enel nombre de Ieſus.

19 וְכֵיפָה וְיוֹחָנָן עָנוּ וְאָמְרוּ
אֲלֵיהֶם אִם צְדָקָה הִיא לִפְנֵי
אֱלֹהִים לִשְׁמוֹעַ לָכֶם יוֹתֵר
מֵאֱלֹהִים אַתֶּם שְׁפֹטוּ׃

Entonces Pedro y Ioan reſpondiendo, dixeronles, Iuzgad, ſi es juſto delante de Dios obedecer antes à voſotros que à Dios.

20 לֹא נוּכַל אֲנַחְנוּ אֶת אֲשֶׁר
רָאִינוּ וְשָׁמַעְנוּ לֹא לְדַבֵּר׃

Porque no podemos dexar de dezir loque auemos viſto, y oydo.

21 וְהֵמָּה מִתְנַחֲמִים לָהֶם
הֶתִּירוּם אֵינָם מוֹצְאִים אֵיכָכָה
יָגְעוּ בָם מִפְּנֵי הָעָם כִּי כֻלָּם
כִּבְּדוּ אֶת־יְהוָה עַל־אֲשֶׁר
נַעֲשָׂתָה׃

Ellos entonces no hallando enque punirlos embiaronlos amenazandolos, por cauſa del pueblo: porque todos glorificauan à Dios de loque auia ſido hecho:

δ.

16. Λέγοντες, τί ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονε δι' αὐτῶν, πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ φανερόν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνήσασθαι.

Diſans, Que ferons-nous à ce gens ici? car il eſt manifeſte à tous les habitans de Ieruſalem qu'vn ſigne notoire a eſté fait par eux, & ne le pouuons nier.

17. Ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαόν, ἀπειλῇ ἀπειλησόμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων.

Mais afin qu'il ne ſoit plus diuulgué parmi le peuple, defendons-leur auec menaces expreſſes qu'ils n'ayant plus à parler à homme viuant en ce nom.

18. Καὶ καλέσαντες αὐτούς, παρήγγειλαν αὐτοῖς τὸ καθόλου μὴ φθέγγεσθαι, μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ ἰησοῦ.

Parquoi les appelans, ils leur commanderent que totalement ils ne parlaſſent ni enſeignaſſent au nom de Ieſus.

19. Ὁ δὲ πέτρος καὶ ἰωάννης ἀποκριθέντες πρὸς αὐτοὺς εἶπον. εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ, κρίνατε.

Mais Pierre & Iehan reſpondans leur dirent, Iugez, s'il eſt iuſte deuant Dieu de vous obeir pluſtoſt qu'à Dieu.

20. Οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἃ εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν, μὴ λαλεῖν.

Car nous ne pouuons que ne diſions les choſes que nous auons veues & ouies.

21. Οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὑρίσκοντες τό, πῶς κολάσωνται αὐτούς, διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι.

Adonc auec menaces ils les relaſcherent, ne trouuans comment ils les peuſſent punir, à cauſe du peuple, pource que tous glorifioyent Dieu de ce qui auoit eſté fait.

CAP. IIII

16. Dicentes, Quid faciemus hominibus iſtis? quoniam quidē notum ſignum factum eſt per eos, omnibus habitantibus Ieruſalem: manifeſtum eſt, & non poſſumus negare.

Saying: What ſhall we do to theſe men? for ſurely a manifeſt ſigne is done by thē, and it is openly knowne to all them ẏ dwell in Jeruſalem, and we can not denie it.

17. Sed ne ampliùs divulgetur in populum, comminemur eis, ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum.

But that it be noiſed no farther among the people, let vs threaten and charche thē, that they ſpeake henceforth to no man in this Name.

18. Et vocantes eos, denuntiaverunt ne omnino loquerentur, neque docerent in nomine Ieſu.

So they called them, and commaunded thē, that in no wiſe they ſhould ſpeake or teach in the Name of Jeſu.

16. Petrus verò & Iohannes reſpondentes, dixerunt ad eos, Si iuſtum eſt in conſpectu Dei vos potiùs audire quam Deum, iudicate.

But Peter and John anſwered vnto them, and ſayde, Whether it be right in the ſight of God, to obey you rather then God, iudge ye.

20. Non enim poſſumus quæ vidimus & audivimus, non loqui.

For we cannot but ſpeake the things which we haue ſeene and heard.

21. At illi comminantes, dimiſerunt eos: non invenientes quomodo punirent eos, propter populum, quia omnes clarificabant id quod factum fuerat, in ea quòd acciderat.

So then threatened them, and let them go, & found nothing howe to puniſh them becauſe of the people: for all men prayſed God for that which was done.

Das IIII. Capitel.

16. Vnd ſprachen: Was wollen wir mit diſen Menſchen thun? Denn das Zeichen/durch ſie geſchehen/iſt kunth/ offenbar allen/die zu Jeruſalem wohnen vnd wir können nicht läugnen.

Oc ſagde/ Huad ville wi gøre diſſe Menniſke? Thi det Tegen ſom er ſteet ved dem er kundgiort obenbarlige faar alle / ſom bo i Jeruſalem / oc wi kunde det icke neete.

17. Aber/ auff daß es nicht weiter einreiſſe vnter das Volck / laſſet vns ſie ernſtlich bedrohen / daß ſie hinfort keinem Menſchen von diſem Namen ſagen.

Men paa det at det ſkal icke komme videre ind iblant Folcket Lader oſſ aluorlig: true dem / At de icke her efter ſkulle ſige noget Menniſke aff dette Naffn.

18. Vnd rieffen jhnen / vnd gebotten jhnen / daß ſie ſich aller dinge nicht hören lieſſen/ noch lehreten inn dem Namen Jeſu.

Oc de kallede dem / oc bøde dem / at de ſkulde icke i nogen maade lade ſig høre / oc ey lære i Jheſu Naffn.

19. Petrus aber vnd Johannes antwortten/ vnd ſprachen zu jnen: Richtet jr ſelbſt/ obs für Gott recht ſey/ daß wir euch mehr gehorchen/ denn Gott.

Men Peter oc Johannes ſuarede / oc ſagde/ Dømme i ſelff, om det er ret faar Gud/ at wi lyde eder mere end Gud.

20. Wir können ja nicht laſſen/ daß wir nicht reden ſolten / was wir geſehen vnd gehört haben.

Wi kunde det io icke lade / at wi ey ſkulde tale/ det ſom wi haffue ſeet oc hørt.

21. Aber ſie droheten jnen/ vnnd lieſſen ſie gehen/ vnd funden nicht/ wie ſie ſie peinigeten/ vmb des Volcks willen/ Denn ſie lobeten alle Gott / über dem / das geſchehen war.

Men de truede dem / oc lode dem gaa / oc funde icke huorledis de ſkulde pine dem / for Folckens ſkyld/ Thi de loffuede alle Gud/ for det/ ſom vaar ſkeet.

Kapitola IIII.

16. Řkauce: Co včinjme Lidem těmto? neb zagiſté patrný diw geſt tento ſkrze ně/ wſſem přebýwagjcým w Geruzalémě. Zgewné geſt/ a nemuožem toho zapřijti.

Mowiac: Coż z tymi ludźmi czynic mamy? gdyż znamienity cud przez nie ieſt vczyniony/ iáwnoć to ieſt wſzytkim mieſzkaiącym w Jeruzálem/ ani możem tego záprzeć.

17 Ale aby wijce to nebylo rozhlaſſawáno mezy Lidmi/ pohrozýc přikažme gim/ ať wijce nemluwij o tom Gménu nižádnému z Lidij.

Ale iżby ſie to wiecey nie roznaſzało miedzy ludźmi/ zágroźmy im ſrodze/ áby potym w imię tho z żadnym cżłowiekiem nie mowili.

18. Y powolawſſe gich/ přikázali gim/ aby nikoli nemluwili ani včili we Gménu Gežiſſowu.

A przecież wezwawſzy ich/ zákazáli im áby wiecey nie vczyli w imię Jezuſowe.

19. Tehdy Petr a Jan odpowěděwſſe/ řekli k nim: Sprawedliwé-li geſt to před oblijčegem Božijm/ abychom wás wijce poſlauchali než Boha/ ſami ſudte to.

Tedy Piotr y Jan odpowiedziawſzy/ rzekli do nich: Jeſli iż to ieſt rzecż ſprawiedliwa przed Bogiem/ was rádſzey ſluchać niż Bogá/ rozſądźcieſz to?

20. Nebť nemůžeme nemluwiti toho co gſme widěli a ſlyſſeli.

Abowiem o tym cochmy widzieli y ſłyſzeli/ mowic muſimy.

21. A oni pohrozywſſe gim/ propuſtili ge: nenalezſſe na nich hodnoſti kterakby pomſtili nad nimi pro Lid. Neb wſſyckni wielebili Boha z toho co ſe bylo ſtalo při něm/ kterémuž ſe to přihodilo.

Oni tedy nie mogac znaleść tákoby ie mieli káráć/ zágroziwſzy im/ puśćili ie dla ludu/ Abowiem wſzyſcy chwalili Bogá zá to co ſie było ziſtało.

ד

22 יַתִּיר גֵּיר מֶן בַּר אַרְבְּעִין שְׁנִין אִיתַוְהִי הֲוָא גַּבְרָא הַו דַּהֲוָת בֵּה הָדָא אָתָא דְּאָסְיוּתָא׃

Perche quell'huomo, ſopra ilquale era ſtato fatto queſto ſegno di ſanità, haueua degli anni piu di quaranta.

23 וְכַד אֶשְׁתְּרִיו אֶתַו לְוָת אַחַיְהוֹן וְאֶשְׁתַּעִיו לְהוֹן כֻּלְמָא דְּאֶמַרו כָּהְנָא וְקַשִּׁישָׁא׃

Hor eſſi eſſendo ſtati liberati, ſene vennero a i loro, e raccontaron tutto ciò che i principali Sacerdoti e i Vecchi haueuan lor detto.

24 וְהֶנוּן כַּד שְׁמַעוּ אַכְחֲדָא אַרִימוּ קָלְהוֹן לְוָת אַלָהָא וֶאמַרו מָרְיָא אַנְתְּ הוּ אַלָהָא דַּעְבַדְתְּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְיַמָּא וְכֻל דְּאִית בְּהוֹן׃

E quelli hauendoli vditi, alzarono d'vn medeſimo animo la voce à Dio, e diſſero. Signore, tu ſei l'Iddio che hai fatto il cielo e la terra, e il mare, e tutte le coſe che ſono in eſſi.

25 וְאַנְתְּ הוּ דְּמַלֶּלְתְּ בְּיַד רוּחָא דְּקוּדְשָׁא בְּפוּם דָּוִיד עַבְדָּךְ לְמָנָא רְגַשׁוּ עַמְמֵא וְאֻמְוָתָא רְנַי סְרִיקוּתָא׃

Ilqual diceſti per bocca del tuo ſeruo Dauid, Perche hanno tumultuato le genti, e i popoli hanno penſate coſe vane?

26 קָמוּ מַלְכַּא דְּאַרְעָא וְשַׁלִּיטָנֵא וְאֶתְמַלַּכוּ אַכְחְדָא עַל מָרְיָא וְעַל מְשִׁיחֵה׃

I Re de la terra ſi ſon leuati ſu, e i principi ſi ſono adunati inſieme contra il Signore, e contra il ſuo Chriſto.

27 אֶתְכַּנַּשׁוּ גֵּיר שַׁרִירָאִית בִּמְדִינְתָּא הָדָא עַל קַדִּישָׁא בְּרָךְ יֵשׁוּע אַינָא דְּאַנְתְּ מְשַׁחְתְּ הֵרוֹדֵס וּפִילַטוֹס עַם עַמְמֵא וְכֻנְשָׁא דִּיסְרָיֵל׃

Percioche veramente ſi ſono adunati (in queſta città) contra il tuo ſanto Figliuol IESV ilqual tu hai vnto, Herode e Pontio Pilato co i Gentili e i popoli d'Iſrael.

ד

22 וְהָאֱנוֹשׁ הַהוּא אֲשֶׁר בּוֹ נַעֲשָׂה הָאוֹת הַזֶּה הָרְפוּאָה הָיָה בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה וְיוֹתֵר׃

Porque el hombre en quien auia ſido hecho eſte milagro de ſanidad, era demas de quarenta annos.

23 וְהֵמָּה מֻתָּרִים בָּאוּ אֶל־אֲחֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לָהֶם כַּמָּה דִּבְּרוּ אֲלֵיהֶם שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים וְהַזְּקֵנִים׃

Sueltos ellos, vinieron à los ſuyos: y contaron loque los principes de los Sacerdotes y los Ancianos les auian dicho.

24 וּבְשָׁמְעָם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נָשְׂאוּ קוֹלָם יַחַד אֶל־הָאֱלֹהִים לֵאמֹר יְהֹוָה אַתָּה הוּא הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַיָּם וְכָל־אֲשֶׁר בָּם׃

Los quales auiendo lo oydo, alçaron vnanimes la boz à Dios, y dixeron. Sennor, tu eres el Dios que heziſte el cielo y la tierra: la mar, y todas las coſas que en ellas eſtan.

25 אֲשֶׁר בְּפִי דָוִד עַבְדְּךָ אָמַרְתָּ לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ רִיק׃

Que (en Eſpiritu Sancto) por la boca de Dauid (nueſtro padre) tu ſieruo dixiſte, porque han bramado las Gentes, y los pueblos han penſado coſas vanas?

26 יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל־יְהֹוָה וְעַל מְשִׁיחוֹ׃

Aſſiſtieron los reyes de la tierra, y los Principes ſe juntaron en vno contra el Sennor, y contra ſu Chriſto.

27 נוֹסְדוּ אָמְנָם עַל־בֶּן־קָדְשְׁךָ (בָּעִיר הַזֹּאת) עַל־יֵשׁוּעַ אֲשֶׁר מְשַׁחְתּוֹ גַּם הֵירוֹדֵס וְגַם פּוֹנְטִיאוּס פִּילָטוֹס עִם הַגּוֹיִם וְעִם עַמֵּי יִשְׂרָאֵל׃

Porque verdaderamente ſe juntaron (en eſta Ciudad) contra tu Sancto Hijo Ieſus, àl qual vngiſte, Herodes y Poncio Pilato con las Gentes y los pueblos de Iſrael.

δ.

22. Ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων τεσσαράκοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν ἐγεγόνει τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.

Car l'homme ſur lequel auoit eſté fait vn tel miracle de gueriſon, auoit plus de quarante ans.

23. Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους, καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπον.

Or apres qu'on les eut laiſſés aller, ils vindrent vers leurs gens, & leur raconterent tout ce que le principaux Sacrificateurs & les Anciens leur auoyent dit.

24 Οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ εἶπον, Δέσποτα, σὺ ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.

Ce qu'ayans entendu, ils eſleuerent tous d'vn accord la voix à Dieu, & dirent, Seigneur tu es le Dieu, qui as fait le ciel & la terre, la mer, & toutes les choſes qui y ſont:

25. Ὁ διὰ στόματος δαυὶδ τοῦ παιδός σου εἰπών, Ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;

Qui as dit par la bouche de Dauid ton ſeruiteur, Pourquoi ont fremi les nations, & ont les peuples proietté, choſes vaines?

26. Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ.

Les Rois de la terre ſe ſont aſſemblés, & les princes ſont cõuenus enſemble contre le Seigneur, & contre ſon Chriſt.

27. Συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πιλάτος σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραήλ.

Car de vrai, (en ceſte ville) contre ton ſainct Fils Ieſus, que tu as oinct, ſe ſont aſſemblés Herode & Ponce Pilate auec les Nations & les peuples d'Iſrael.

CAP. IIII.

22. Annorum enim erat amplius quadraginta homo, in quo factum fuerat ſignum iſtud ſanitatis.

For the man was about fourtie yere olde/ on whome this miracle of healing was ſhewed.

23. Dimiſſi autem venerunt ad ſuos: & annunciaverunt eis, quanta ad eos principes ſacerdotum & ſeniores dixiſſent,

Then aſſoone as they were let goe/ they came to their fellowes and ſhewed all that the hie Prieſtes and Elders had ſayde vnto them.

24. Qui cum audiſſent, unanimiter levaverunt vocem ad Deum, & dixerunt, Domine tu es Deus qui feciſti cælum & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt.

And when they heard it/ they lift vp their voyces to God with one accord/ and ſayde/ O Lord/ thou art the God which haſt made the heauen/ and the earth/ Sea/ and all things that are in them.

25. Qui Spiritu ſancto per os patris noſtri David pueri tui dixiſti, Quare fremuerunt Gentes, & populi meditati ſunt inania?

Which by the mouth of the ſeruant Dauid haſt ſaid/ Why did the Gentiles rage and the people imagine vaine things?

26. Aſtiterunt reges terræ, & principes cōvenerunt in unum, adverſus Dominum, & adverſus Chriſtum eius?

The Kings of the earth aſſembled/ and the rulers came together againſt the Lord/ and againſt his Chriſt?

27. Convenerunt enim verè in civitate iſta adverſus ſanctum puerum tuum Ieſum, quem unxiſti Herodes, & Pontius Pilatus, cùm Gentibus & populis Iſraël.

For doutles/ againſt thine holy Sonne Jeſus/ whom thou haddeſt anointed/ both Herod and Pontius Pilate/ with the Gentiles and the people of Jſrael gathered themſelues together.

Das IIII. Capitel.

22. Denn der Menſch war über viertzig jar alt/ an welchem diß Zeichen der geſundheit geſchehen war.

Thi det Menniſke vaar offuer fyrretiue aar gammil/ met huilcken dette helbredis Tegen vaar ſkeet.

23. Vnnd als man ſie hatte laſſen gehen/ kamen ſie zu den jhren/ vnnd verkündigeten jhnen/ was die Hohenprieſter vnnd Elteſten zu jhnen geſagt hatten.

Oc der mand haffde ladet dem gaa/ da komme de til deris/ oc forkyndede dem/ huad de ypperſte Preſter oc Eldeſte haffde ſagd til dem.

24. Da ſie das höreten/ huben ſie jhre Stimme auff einmütiglich zu Gott/ vnd ſprachen/ HERR/ der du biſt der Gott/ der Himmel vnd Erden/ vnd das Meer/ vnd alles was darinnen iſt/ gemacht hat.

Der de det hørde/ opløffde de endrectelige deris røſt til Gud/ oc ſagde/ HERRE/ ſom du eſt Gud/ offuer Himmel oc Jord/ oc haffuer giort Haffuet/ oc alt det/ ſom der er vdi.

25. Der du durch den Mund Davids/ deines Knechts/ geſagt haſt: Warumb empören ſich die Heiden/ vnd die Völcker nemen für/ das vmb ſonſt iſt?

Du ſom haffuer ſagd ved Dauids/ din Tieneris mund/ Huorfaare opſette Hedningene ſig/ oc Folckene tage dem faare/ det ſom er forgeffuis?

26. Die Könige der Erden tretten zuſammen/ Vnd die Fürſten verſamlen ſich zu hauffe/ wider den HERREN vnd wider ſeinen Chriſt.

Jordens Konger traadde tilſammen/ oc Førſterne forſamlede ſig til hobe/ Mod HERREN oc mod hans Chriſtum.

17. Warlich ja/ ſie haben ſich verſam̃let über dein heiliges Kind Jeſu/ welchen du geſalbet haſt/ Herodes vnd Pontius Pilatus/ mit den Heiden/ vnd dem Volck Jſrael.

Sandelige ja/ de haffue forſamlet ſig mod dit hellige Barn Jheſum/ huilcken du ſaluede/ Herodes oc Pontius Pilatus/ met Hedningene oc Jſraels Folck.

Kapitola IIII.

22. Byl zagiſtě w Letech wiſce než we Cžtyřidcyti Cžlowěk ten/ na kterémž ſe byl ſtal tento diw vzdrawenij.

Bo onemu cżłowiekowi było nálley niż cżterdzieści lat/ na ktorym ſie był okazał/ on cud vzdrowienia.

23. A gſauce propuſſtěni přiſſli k ſwým/ a powěděli gim/ cožkoli Kniežata Kněžſká a Starſſij mluwili k nim.

A tak gdy ſie puſzczono/ przyſzli do ſwych/ y oznaymili im to co Kſiążęta Kapłańſkie y ſtarſzy mowili.

24. Kteřijžto když vſlyſſeli/ gednomyſlně pozdwihli hlaſu k Pánu Bohu/ a řekli: PAne/ ty kterýž gſy včinil Nebe y Zemi/ Moře y wſſecko což w nich ieſt:

Ci záſie ktorzy to ſłyſzeli/ zgodnie podnioſzy głos ſwoy ku Bogu mowili: Iżeś nie ty ieſteś Bog on ktoryś ſpráwił niebo y ziemię/ morze/ y wſzyſtki rzeczy co w nich ſą:

25. Kterýž gſy Duchem ſwatým ſkrze vſta Otce naſſeho Dawida Služebnijka twého řekl: Proč gſau zbauřili ſe Národowé/ a lidé myſlili marné wěcy?

Ktoryś przez vſta Dawida ſługi ſwego powiedział: Przecz ſie wzburzyli pogánie/ á narodowie zmyſlali rzeczy próżne?

26. Poſtawili ſe Králowé zemſſtij/ á Kniežata ſeſſla ſe weſpolek proti PAnu/ á proti pomazaněmu geho:

Stánęli Krolowie ziemſcy/ y Kſiążęta zebrały ſie ná iedno mieyſce/ przeciwko Pánu/ y przeciw Kryſtuſowi iego.

27. Giſtě w prawdě ſeſſli ſe w tomto Městě/ proti ſwatému ſlužebnijku twému Gežiſſo/ kteréhož gſy pomazal/ Herodes/ a Pontſký Pilat/ ſ Pohany a ſ Lidem Izrahelſkým.

Abowiemci ſie zebráli prawdziwie przeciw świętemu Synowi twemu Jezuſowi/ ktoregoś ty był pomázał/ Herod y Poncyus Pilat ſ pogány/ y z ludem Izraelſkim.

ה

28 למעבד כל מדם
דאידך וצבינך קדם רשם
דנהוא :

A far tutte quelle coſe che la tua mano e il tuo conſiglio haueua prima determinato che ſi faceſſero.

29 ואף השא מריא חור
וחזי ללותמיהון והב
לעבדיך דעין בגלא נהוון
מכרזין מלתך :

Et hora Signore, riguarda à le lor minaccie, e concedi à tuoi ſerui che con ogni ardimento annuntijno la tua parola.

30 כד אידך מושט אנת
לאסותא ולגברותא
דנהוון בשמה דברך קדישא
ישוע :

Porgendo la tua mano, accioche ſi facciano ſanità, e ſegni, e prodigij nel nome del tuo ſanto Figliuol IESV.

31 וכד בעו ואתכשפו א
אתזיע אתרא דבה
כנישין הוו ואתמליו
כלהון ברוחא דקודשא
וממללין הוו עין בגלא
מלתא דאלהא :

E pregato ch'eſſi hebbero, ſi moſſe il luogo nelquale erano congregati: e furon tutti ripieni di Spirito ſanto, & annuntiauano la parola di Dio con ardimento.

32 אית הוא דין לכנשא
דאנשא אילין דהימנו הוו
חדא נפש וחד רעין ולא
אנש מנהון אמר הוא על
נכסא דקנא הוא דדילה
אנון אלא כל מדם דאית
הוא להון דגוא הוא :

E la moltitudine di quei che credeuano era d'vn cuore e d'vn'animo: ne alcuno diceua eſſer ſua veruna coſa di quelle che poſſedeua, ma tutte le coſe eran à loro communi.

33 וחילא רבא מסהדין
הוו הנון שליחא על
קימתה דישוע משיחא
וטיבותא רבתא אית הות
עם כלהון :

E gli Apoſtoli con gran virtu rendeuano teſtimonianza de la reſurrettione del Signor IESV, e gratia grande era ſopra tutti loro.

ד

28 לַעֲשׂוֹת כָּל־אֲשֶׁר יָדְךָ
וַעֲצָתְךָ שִׁוְּתָה לְהֵעָשׂוֹת ׃

Para hazer loque tu mano y tu conſejo antes auia determinado que auia de ſer hecho.

29 וְעַתָּה יְהוָה הַבֵּט אֶל־מִגְעֲרוֹתָם
וְתֵן לַעֲבָדֶיךָ בְּכָל־בִּטָּחוֹן לְדַבֵּר
אֶת־דְּבָרֶךָ ׃

Y aora, Sennor, pon los ojos en ſus amenazas, y da à tus ſieruos que con toda confiança hablen tu palabra:

30 בְּאוֹתוֹ הַדָּבָר לְהַטּוֹת אֶת
יָדְךָ לִרְפוּאָה וְאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים
לִהְיוֹת בְּשֵׁם בֶּן־קָדְשְׁךָ יֵשׁוּעַ ׃

Que eſtiendas tu mano à que ſanidades, y milagros, y prodigios, ſean hechos por el Nombre de ſu Sancto Hijo Ieſus.

31 וּבְהִתְפַּלְּלָם נָמוֹט הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר בּוֹ הָיוּ נִקְהָלִים וַיִּמָּלְאוּ
כֻלָּם בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וַיְדַבְּרוּ אֶת־
דְּבַר אֱלֹהִים בְּבִטָּחוֹן ׃

Y como vuieron orado, el lugar enque eſtauan ayuntados tembló: y todos fueron llenos de Eſpiritu Sancto, y hablaron la palabra de Dios confiança.

32 וְלַהֲמוֹן הַמַּאֲמִינִים הָיָה לֵבָב
אֶחָד וְנֶפֶשׁ אֶחָת וְאִישׁ לֹא אֶחָד
אָמַר עַל־הוֹנוֹ כִּי לוֹ לְבַדּוֹ הוּא
כִּי כָל־הוֹנָם הָיָה לְחָבֵר ׃

Y de la multitud de loſque auian creydo era vn coraçon y vna anima: y ninguno dezia ſer ſuyo algo de loque poſſeyan, mas todas las coſas les eran communes.

33 וְהַשְּׁלִיחִים נָתְנוּ עֵדוּת עַל־
תְּקוּמַת יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ בְּכֹחַ גָּדוֹל
וּתְחִנָּה גְדוֹלָה הָיְתָה עַל־כֻּלָּם ׃

Y los Apoſtoles dauan teſtimonio de la reſurrecion del Sennor Ieſus con gran esfuerço y gran gracia era en todos ellos.

δ.

28. Ποιῆσαι ὅσα ἡ χείρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι.

Pour faire toutes les choſes que ta main & ton conſeil auoyent au parauãt determinees d'eſtre faites.

29. Καὶ τὰ νῦν κύριε ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου.

Maintenant donc, Seigneur, regarde à leur menaces, & donne à tes ſeruiteurs d'annoncer ta parole auec toute hardieſſe.

30. Ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν, καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ.

Et eſtendant ta main, à ce que gueriſon, & ſignes, & merueilles ſe facent par le nom de ton ſainct Fils Ieſus.

31. Καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παρρησίας.

Quand donc ils eurent prié, le lieu auquel ils eſtoyent aſſemblés, trembla, & ils furent tous remplis du ſainct Eſprit, & annonçoyent la parole de Dieu auec hardieſſe.

32 Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά.

Or la multitude de ceux qui croyoyent, n'eſtoit qu'vn cœur, & qu'vn ame: & nul diſoit aucune choſe eſtre ſiene de ce qu'il poſſedoit, ains toutes choſes eſtoyent communes entr'eux.

33. Καὶ μεγάλῃ δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς.

Auſſi les Apoſtres rendoyent à grand puiſſance teſmoignage de la reſurrectiõ du Seigneur Ieſus: & grande grace eſtoit ſur eux tous.

CAP. IIII.

28. Facere quæ manus tua, & conſilium tuum decreverunt fieri.

To do whatſoeuer thine hand/ and thy counſel had determined before to be done.

29. Et nunc Domine reſpice in minas eorum, & da ſervis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum.

And now/ O Lord/ behold their threatnings/ and graunt vnto thy ſeruants with all boldnes to ſpeake thy worde.

30. In eo quòd manum tuam extendas ad ſanitates & ſigna & prodigia fieri per nomen ſancti filii tui Ieſu.

So that thou ſtretch forth thine hand that hea ing and ſignes/ and wonders may be done by the Name of thine holy Sonne Jeſus.

31. Et cùm oraſſent, motus eſt locus in quo erant congregati: & repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & loquebantur verbum Dei cum fiducia.

And when as they had prayed/ the place was ſhaken where they were aſſembled together/ and they were all filled with the holy Ghoſt/ and they ſpake the worde of God boldely.

32. Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una: nec quiſquam eorum quæ poſſidebat aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia.

And the multitude of them that beleeued/ were of one heart/ and of one ſoule: neyther any of them ſayde/ that any thing of that which he poſſeſſed/ was his owne/ but they had all things common.

33. Et virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimonium reſurrectionis Ieſu Chriſti Domini noſtri: & gratia magna erat in omnibus illis.

And with great power gaue the Apoſtles witnes of the reſurrection of the Lord Jeſus: and great grace was vpon them All.

Das IIII. Capitel.

28 Zu thun/ was deine Hand vnd dein Rath zuvor bedacht hat/ das geſchehen ſolt.

At gøre/ det ſom din Haand oc dit Raad haffde for betenckt/ at ſkulle ſke.

29. Vnnd nun HERR ſihe an jhr drohen/ vnd gib deinen Knechten mit allerley freudigkeit zu redē dein wort.

Oc nu HERRE ſee til deris truſel/ oc giff dine Tienere at tale dit Ord met allehonde frimodighed.

30. Vnd ſtrecke deine Hand auß/ daß Geſundheit vnd Zeichen vnd Wunder geſchehen/ durch den Namen deines heiligen Kindes Jeſu.

Oc vdreck din Haand/ at Sundhed oc Tegen oc vberlige Gerninger kunde ſke/ ved dit hellige Barns Jheſu Naffn.

31. Vnd da ſie gebetet hatten/ beweget ſich die ſtete/ da ſie verſamblet waren/ vnd wurden alle des heiligen Geiſtes voll/ vnd redeten das Wort Gottes mit freudigkeit.

Oc der de haffde bedet/ da rørde Steden ſig/ ſom de vare forſamlede/ oc de bleffue alle fuld aff den hellig Aand/ oc talede Gudz ord med frimodighed.

32. Der Menge aber der Glaubigen war ein Hertz vnnd eine Seele. Auch keiner ſagete von ſeinen Gütern/ daß ſie ſein weren/ ſondern es war jhnen alles gemein.

Men Menigheden ſom trode/ vaar it Hierte oc en Siel. Der ſagde oc ingen om ſit Godz/ at det hørde hannem til/ men der vaar dem alſammen almindeligt.

33. Vnd mit groſſer krafft gaben die Apoſtel Zeugniß von der Aufferſtehung des HErrn Jeſu/ vnd war groſſe gnade bey jhnen allen.

Oc Apoſtlerne gaffue vidnisbyrd met ſtor krafft om vor HERREns Jheſu opſtandelſe/ oc der vaar ſtor naade hoſſ dem alle.

Kapitola IIII.

28. Aby včinili to/ Cožgeſt ruka twá a radda twá vložila/ aby ſe ſtalo.

Aby to vczinili cokolwiek ręká twa y rádá twa przed tym vczynić poſtánowiłá.

29. A nynij PAne Bože/ pohleď na pohruožki gegich/ a dayž ſlužebnijkuom twým mluwiti Slowo twé ſe wſſým dauffánijm.

A przetož teraz Pánie weyzry ná pogrozki ich, á day ſługom twoim/ áby ze wſzytką śmiáłośćia opowiedáli ſłowo twoie.

30. Tak aby ruku twau wztáhl k vzdrawowánijm/ a k diwům/ a zázrakuom/ ať ſe děgij ſkrze Gméno Swatého Syna twého Gežijſſe.

Sciągnawſzy rękę twą ku vzdrowieniu/ áby też cudá y znamioná były czynione przez imię świętego Syná twego Jezuſá.

31. A když ſe oni modlili/ zatřáſlo ſe mijſto na kterémž byli ſhromážděnij: A naplněni gſau wſſyckni Duchem Swatým. A mluwili ſlowo Božij/ s dauffánijm.

A ták oni gdy ſię modlili/ zátrzaſnęło ſię ono mieyſce w ktorym byli zgromadzeni/ y napełnieni ſą wſzyſcy Duchá świętego/ á opowiedáli śmiele ſłowo Boże.

32. Množſtwij pak wěřijcých/ bylo ſrdce gedno a Duſſe gedna/ aniž kdo z nich prawil by to geho bylo/ čehmž wládl/ ále byly gim wſſecky wěcy obecné.

Tedy oney wſzytkiey wielkości ktorzy byli vwierzyli było ſerce iedno y duſzá iedna, á żaden z nich cokolwiek miał/ nie ſwego być nie powiedał/ ále wſzytkiego ná ſpoł vżywali.

33. A mocý welikau wydáwali Apoſſtolé ſwědectwij o wzkřijſſenij Pána naſſeho Gežiſſe Kryſta/ a milost weliká přijtomná byla wſſechněm.

A wielką mocą Apoſtołowie dawáli świádectwo o zmartwych wſtániu Páná Jezuſowym/ y byłá wielka łáſka nád nimi wſzytkimi.

ה

28 לְמֶעְבַד כֻּל מֶדֶּם דְּאִידָךְ וְצֶבְיָנָךְ קְדַם רְשַׁם דְּנֶהְוֵא ׃

A far tutte quelle coſe che la tua mano e il tuo conſiglio haueua prima determinato che ſi faceſſeno.

29 וְאַף הָשָׁא מָרְיָא חוּר וַחֲזִי לְלוּתְמֵיהוּן וְהַב לְעַבְדַּיךְ דְּעַיִן בְּגֶלְיָא יֶהֱווֹן מַכְרְזִין מֶלְּתָךְ ׃

Et hora Signore, riguarda à le lor minaccie, e concedi à tuoi ſerui che con ogni ardimento annuntijno la tua parola.

30 כַּד אִידָךְ מוֹשֵׁט אַנְתְּ לְאָסְיוּתָא וְלִגְבוּרָתָא דְּיֶהֱווֹן בִּשְׁמֵהּ דִּבְרָךְ קַדִּישָׁא יֵשׁוּעַ ׃

Porgendo la tua mano, accioche ſi facciano ſanità, e ſegni, e prodigij nel nome del tuo ſanto figliuol IESV.

31 וְכַד בְּעוֹ וְאֶתְכַּשְּׁפוּ אֶתְתְּזִיעַ אַתְרָא דְּבֵהּ כְּנִישִׁין הֲווֹ וְאֶתְמְלִיוּ כֻּלְּהוֹן בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא וּמְמַלְּלִין הֲווֹ עַיִן בְּגֶלְיָא מֶלְּתָא דַּאלָהָא ׃

E pregato ch'eſſi hebbero, ſi moſſe il luogo nel quale erano congregati: e furon tutti ripieni di Spirito ſanto, & annuntiauano la parola di Dio con ardimento.

32 אִית הֲוָא דֵּין לְכֶנְשָׁא דְּאֶנָשָׁא אַילֵין דְּהֵימֶנוּ הֲווֹ חֲדָא נַפְשׁ וְחַד רֶעְיָן וְלָא אֶנָשׁ מִנְּהוֹן אָמַר הֲוָא עַל נִכְסָא דְּקָנֵא הֲוָא דְּדִילֵהּ אֶנּוּן אֶלָּא כֻּל מֶדֶּם דְּאִית הֲוָא לְהוֹן דְּגַוָּא הֲוָא ׃

E la moltitudine di quei che credeuano era d'vn cuore e d'vn'animo: ne alcuno diceua eſſer ſua veruna coſa di quelle che poſſedeua, ma tutte le coſe eran à loro communi.

33 תְּחַילָא רַבָּא מַסְהֲדִין הֲווֹ הָנוֹן שְׁלִיחֵא עַל קְיָמְתֵהּ דְּיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וְטַיְבוּתָא רַבְּתָא אִית הֲוָת עַם כֻּלְּהוֹן ׃

E gli Apoſtoli con gran virtu rendeuano teſtimonianza de la reſurrettione del Signor IESV, e gratia grande era ſopra tutti loro.

ד

28 לַעֲשׂוֹת כָּל־אֲשֶׁר יָדְךָ וַעֲצָתְךָ שִׁוְּתָה לְהֵעָשׂוֹת ׃

Para hazer lo que tu mano y tu conſejo antes auia determinado que auia de ſer hecho.

29 וְעַתָּה יְהוָה הַבֵּט אֶל־מִגְעֲרוֹתָם וְתֵן לַעֲבָדֶיךָ בְּכָל־בִּטָּחוֹן לְדַבֵּר אֶת־דְּבָרֶךָ ׃

Y aora, Sennor, pon los ojos en ſus amenazas, y da à tus ſieruos que con toda confiança hablen tu palabra:

30 בְּאוֹתוֹ הַדָּבָר לְהַטּוֹת אֶת יָדְךָ לִרְפוּאָה וְאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים לִהְיוֹת בְּשֵׁם בֶּן־קָדְשְׁךָ יֵשׁוּעַ ׃

Que eſtiendas tu mano à que ſanidades, y milagros, y prodigios, ſean hechos por el Nombre de ſu Sancto Hijo Ieſus.

31 וּבְהִתְפַּלְּלָם נָמוֹט הַמָּקוֹם אֲשֶׁר בּוֹ הָיוּ נִקְהָלִים וַיִּמָּלְאוּ כֻּלָּם בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וַיְדַבְּרוּ אֶת־דְּבַר אֱלֹהִים בְּבִטָּחוֹן ׃

Y como vuieron orado, el lugar en que eſtauan ayuntados tembló: y todos fueron llenos de Eſpiritu Sancto, y hablaron la palabra de Dios confiança.

32 וְלַהֲמוֹן הַמַּאֲמִינִים הָיָה לֵבָב אֶחָד וְנֶפֶשׁ אַחַת וְאִישׁ לֹא אֶחָד אָמַר עַל־הוֹנוֹ כִּי לוֹ לְבַדּוֹ הוּא כִּי כָּל־הוֹנָם הָיָה לְחָבֵר ׃

Y de la multitud de los que auian creydo era vn coraçon y vna anima: y ninguno dezia ſer ſuyo algo de lo que poſſeyan, mas todas las coſas les eran communes.

33 וְהַשְּׁלִיחִים נָתְנוּ עֵדוּת עַל־תְּקוּמַת יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ בְּכֹחַ גָּדוֹל וּתְחִנָּה גְדוֹלָה הָיְתָה עַל־כֻּלָּם ׃

Y los Apoſtoles dauan teſtimonio de la reſurrecion del Sennor Ieſus con gran esfuerço y gran gracia era en todos ellos.

δ.

28. Ποιῆσαι ὅσα ἡ χείρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι.

Pour faire toutes les choſes que ta main & ton conſeil auoyent au parauāt determinees d'eſtre faites.

29. Καὶ τὰ νῦν κύριε ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παῤῥησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου,

Maintenant donc, Seigneur, regarde à leur menaces, & donne à tes ſeruiteurs d'annoncer ta parole auec toute hardieſſe.

30. Ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν, καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ.

Et eſtendant ta main, à ce que gueriſon, & ſignes, & merueilles ſe facent par le nom de ton ſainct Fils Ieſus.

31. Καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παῤῥησίας.

Quand donc ils eurent prié, le lieu auquel ils eſtoyent aſſemblez, trembla, & ils furent tous remplis du ſainct Eſprit, & annonçoyent la parole de Dieu auec hardieſſe.

32 Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά.

Or la multitude de ceux qui croyoyent, n'eſtoit qu'vn cœur, & que vn ame: & nul diſoit aucune choſe eſtre ſiene de ce qu'il poſſedoit, ains toutes choſes eſtoyent communes entr'eux.

33. Καὶ μεγάλῃ δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς.

Auſſi les Apoſtres rendoyent à grand puiſſance teſmoignage de la reſurrectiō du Seigneur Ieſus: & grande grace eſtoit ſur eux tous.

CAP. IIII.

28. Facere quæ manus tua, & conſilium tuum decreverunt fieri.

To do whatſoeuer thine hand/ and thy counſel had determined before to be done.

29. Et nunc Domine reſpice in minas eorum, & da ſervis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum.

And now/ O Lord/ behold their threatnings/ and graunt vnto thy ſeruants with all boldnes to ſpeake thy worde.

30. In eo quòd manum tuam extendas ad ſanitates & ſigna & prodigia fieri per nomen ſancti filii tui Ieſu.

So that thou ſtretch forth thine hand that healing and ſignes/ and wonders may be done by the Name of thine holy Sonne Jeſus.

31. Et cùm oraſſent, motus eſt locus in quo erant congregati: & repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & loquebantur verbum Dei cum fiducia.

And when as they had prayed/ the place was ſhaken where they were aſſembled together/ and they were all filled with the holy Ghoſt/ and they ſpake the worde of God boldely.

32. Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una: nec quiſquam eorum quæ poſſidebat aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia.

And the multitude of them that beleeued/ were of one heart/ and of one ſoule: neyther any of them ſayde/ that any thing of that which he poſſeſſed/ was his owne/ but they had all things common.

33. Et virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimonium reſurrectionis Ieſu Chriſti Domini noſtri: & gratia magna erat in omnibus illis.

And with great power gaue the Apoſtles witnes of the reſurrection of the Lord Jeſus: and great grace was vpon them All.

Das IIII. Capitel.

28 Zu thun/ was deine Hand vnd dein Rath zuvor bedacht hat/ das geſchehen ſolt.

At gøre/ det ſom din Haand oc din Raad haffde for betenckt/ at ſkulle ſke.

29. Vnnd nun HERR ſihe an jhr drohen/ vnd gib deinen Knechten mit allerley freudigkeit zu redē dein wort.

Oc nu HERRE ſee til deris truſel/ oc giff dine Tienere at tale dit Ord met allehonde frimodighed.

30. Vnd ſtrecke deine Hand auß/ daß Geſundheit vnd Zeichen vnd Wunder geſchehen/ durch den Namen deines heiligen Kindes Jeſu.

Oc vdreck din Haand/ at Sundhed oc Tegen oc vnderlige Gerninger kunde ſke/ ved dit hellige Barns Jheſu Naffn.

31. Vnd da ſie gebetet hatten/ beweget ſich die ſtete/ da ſie verſamblet waren/ vnd wurden alle des heiligen Geiſtes voll/ vnd redeten das Wort Gottes mit freudigkeit.

Oc der de haffde bedet/ da rørde Steden ſig/ ſom de vare forſamlede/ oc de bleffue alle fuld aff den hellig Aand/ oc talede Gudz ord med frimodighed.

32. Der Menge aber der Glaubigen war ein Hertz vnnd eine Seele. Auch keiner ſagete von ſeinen Gütern/ daß ſie ſein weren/ ſondern es war jhnen alles gemein.

Men Menigheden ſom trode/ vaar it Hierte oc en Siel. Der ſagde oc ingen om ſit Godz/ at det hørde hannem til/ men der vaar dem altſammen almindeligt.

33. Vnd mit groſſer krafft gaben die Apoſtel Zeugniß von der Aufferſtehung des HErrn Jeſu/ vnd war groſſe gnade bey jhnen allen.

Oc Apoſtlerne gaffue vidnisbyrd met ſtor krafft om vor HERRENs Jheſu opſtandelſe/ oc der vaar ſtor naade hoſſ dem alle.

Kapitola IIII.

28. Aby včinili to/ Což geſt ruka twá a radda twá vložila/ aby ſe ſtalo.

Aby to vczynili cokolwiek ręka twa y rádá twa przed tym vczynić poſtánowilá.

29. A nynij PAne Bože/ pohleď na pohruožky gegich/ a dayž ſlužebnijkuom twým mluwiti Slowo twé ſe wſſým dauffánijm.

A przetoż teraz Pánie weyzry ná pogrozki ich, á day ſługom twoim/ áby ze wſzytką śmiáłośćią opowiedáli ſłowo twoie.

30. Tak aby ruku twau wztáhl k vzdrawowánijm/ a k diwům/ a zázrakuom/ ať ſe dějí ſkrze Gméno Swatého Syna twého Gežijſſe.

Sciągnąwſzy rękę twą ku vzdrowieniu/ áby też cudá y znamioná były czynione przez imię świętego Syná twego Jezuſá.

31. A když ſe oni modlili/ zatřáſlo ſe mijſto na kterémž byli ſhromážděnij: A naplněni gſau wſſyckni Duchem Swatým. A mluwili ſlowo Božij/ s dauffánijm.

A ták oni gdy ſię modlili/ zátrzáſnęło ſię ono mieyſce w którym byli zgromádzeni/ y napełnieni ſą wſzyſcy Duchá świętego/ á opowiedáli śmiele ſłowo Boże.

32. Množſtwij pak wěřijcých/ bylo ſrdce gedno a Duſſe gedna/ aniž kdo z nich prawil by to geho bylo/ čehož wládl/ ale byly gim wſſecky wěcy obecné.

Tedy oney wſzytkiey wielkośći którzy byli vwierzyli było ſerce iedno y duſzá iedna, á żaden z nich cokolwiek miał/ nie ſwego być nie powiedał/ ále wſzytkiego ná ſpoł vżywali.

33. A mocý welikau wydáwali Apoſſtolé ſwědectwij o wzkřijſſenij Pána naſſeho Gežijſſe Kryſta/ a miloſt weliká přijtomná byla wſſechněm.

A wielką mocą Apoſtołowie dawáli świádectwo o zmartwych wſtániu Páná Jezuſowym/ y byłá wielka láſká nád nimi wſzytkimi.

ד

34 ואנש לית הוא בהון דצריך אילין גיר דקנין הוו קוריא ובתא מזבנין הוו ומיתין דמיא דמדם דמזדבן :

Ne alcuno era biſognoſo tra eſſi: percioche tutti quelli che poſſedeuano de' campi e de le caſe, vendendone, portauano i prezzi de le coſe vendute.

35 וסימין הוו לות רגליהון דשליחא ומתיהב הוא לאנש אנש איך מדם דסניק הוא :

E ponteuangli a' piedi degli Apoſtoli. Et a ciaſcuno n'era diſtribuito, ſecondo ch'e' n'haueua biſogno.

36 יוסף דין הו דאתכני בר נבא מן שליחא דמתתרגם ברא דבויאא לויא מן אתרא דקופרוס :

E Ioſe, che da gli Apoſtoli era per ſopranome chiamato Barnaba, (cioè, figliuol di conſolatione) Leuita, di natione Cipriotto.

37 אית הוא לה קריתא וזבנה ואיתי דמיה וסם קדם רגליהון דשליחא :

Hauendo egli vna poſſeſſione, la vende, e portò il prezzo, e poſelo a' piedi de gli Apoſtoli.

ה

1 ותברא חד דשמה הוא חנניא עם אנתתה דשמה הוא שפירא זבן הוא קריתה :

Vn certo huomo poi chiamato per nome Anania, con Saffira ſua moglie, vende vna poſſeſſione.

2 ושקל מן טימיה וטשי כד ידעא הות אנתתה ואיתי מנה מן כספא וסם קדם רגליהון דשליחא :

E ſottraſſe vna parte del prezzo, eſſendone conſapeuole ancor la moglie: e portandone vna certa parte, la poſe a' piedi de gli Apoſtoli.

ד

34 ואיש רעב איננו בהם כי־כלם אשר היו להם שדותם ובתיהם מכרום וישאו את־מחירם :

Que ningun neceſſitado auia entre ellos porque todos losque poſſeyan heredades o caſas vendiendolo, trayan el precio de lo vendido.

35 וישימו אל־רגלי השליחים ויתן לאיש איש כצרכו ולפי הטף :

Y depoſitauanlo à los pies de los Apoſtoles: y era repartido à cada vno como tenia la neceſſidad.

36 ויוסה הנקרא בר־נבא וזה הוא מתרגם בן־נחמה אחד מן השליחים הלוי מאי־כפר :

Entonces Ioſeph, que fue llamado de los Apoſtoles por ſobre nombre Barnabas, que es, ſi lo declares, hijo de conſolacion, Leuita, natural de Cypro.

37 ובהיות לו שדה מכרו ויקריב את־מחירו וישם אל־רגלי השליחים :

Como tunieſſe vna heredad, vendiola: y truxo el precio, y depoſitólo à los pies de los Apoſtoles.

ה

1 ואיש אחד ושמו חנניה עם שפירה אשתו מכר את־קנינו :

Y vn yaron llamado Ananias con Saphira ſu muger vendió vna poſſeſsion.

2 ויגנב ממחיר ויטמן ואשתו יודעת ויקרב חלקת המחיר וישם אל־רגלי השליחים :

Y defraudó del precio, ſabiendolo tambien ſu muger: y trayendo vna parte, depoſitola à los Pies de los Apoſtoles.

δ.

34. Οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων.

Car il n'y auoit diſetteux aucun entr'eux, pource que tous ceux qui poſſedoyent champs ou maiſons, les vendoyent, & apportoyent le prix des choſes qui eſtoyent vendues.

35. Καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδοτο δὲ ἑκάστῳ καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν.

Et le mettoyent aux pieds des Apoſtres: & cela eſtoit diſtribué à chacun ſelon qu'il en auoit beſoin,

36. Ἰωσῆς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, υἱὸς παρακλήσεως, λευΐτης, κύπριος τῷ γένει.

Ioſes donc, qui par les Apoſtres fut ſur-nommé Barnabas (c'eſt à dire, fils de conſolation) Leuite & Cyprien de de nation.

37. Ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα, καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

Comme ainſi fuſt qu'il euſt vne poſſeſsion, la vendit: & en apporta le prix, & le mit aux pieds des Apoſtres.

ΚΕΦΑΛ. ε.

Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι, σὺν Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἐπώλησε κτῆμα.

Mais vn certain homme nommé Ananias auec ſaphira ſa femme, vendit vne poſſeſsion.

2. Καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίας καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν.

Et ſouſtraya vne partie du prix, à ce conſentant auſſi ſa femme, & en apporta quelque partie, & la mit aux pieds des Apoſtres.

CAP. IIII.

34. Neque enim quiſquam egens erat inter illos. Quotquot enim poſſeſſores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant.

Neither was there any among them/ that lacked: for as many as were poſſeſſours of landes or houſes/ ſolde them / and brought the the price of the things that were ſolde.

35. Et ponebant ante pedes Apoſtolorum. Dividebatur autem ſingulis prout cuique opus erat.

And layde it downe at the Apoſtles feete/ and it was diſtributed vnto euery man/according as he had neede.

36. Ioſeph autem qui cognominatus eſt Barnabas ab Apoſtolis, (quod eſt interpretatum, filius conſolationis) Levites, Cyprius genere.

Alſo Joſes / which was called of the Apoſtles/ Barnabas (that is by interpretation the ſonne of conſolatiō) being a Leuite / & of they countrey of Cyprus.

37. Cùm haberet agrum, vendidit eum, & attulit pretium, & poſuit ante pedes Apoſtolorum.

Where as he had land/ ſold it/ and brought the money/ and layed it downe at the Apoſtles feete.

CAP. V.

VIR autem quidam nomine Ananias, cum Saphira uxore ſua vendidit agrum.

But a certaine man named Ananias/ with Saphira his wife/ ſolde a poſſeſſion.

2. Et fraudavit de pretio agri, conſcia uxore ſua: & afferens partem quandam, ad pedes Apoſtolorum poſuit.

And kept away part of the price/ his wife alſo being of counſell and brought a certaine part / and layde it downe at the Apoſtles feete.

Das IIII. Capitel.

34. Es war auch keiner vnter jhnen/ der mangel hatte/ Denn wie vil jhr waren/ die da äcker oder Häuſer hatten/ verkaufften ſie daſſelb/ vnd brachten das Geldt des verkaufften Guts.

Der vaar oc ingen iblant dem / ſom haffde nød/ Thi ſaa mange aff dem / ſom haffde Agre eller Huſe/ dem ſolde de / oc bare Pendingene for det ſolde Gods.

35. Vnd legetens zu der Apoſtel füſſe. Vnd man gab einem jedlichen / was jhm noth war.

Oc lagde dem faar Apoſtlernis føder/ Oc mand gaff huer / huad ſom hand haffde behoff.

36. Joſes aber / mit dem zunamen von den Apoſteln genant Barnabas (das heiſſet ein Son des Troſts) vom Geſchlecht ein Levit auß Cypern.

Men Joſes ſom kalledis met det tilnaffn aff Apoſtlerne Barnabas (det kaldis Troſtens Søn) aff en Leuitis ſlect aff Cypern.

37. Der hatte einen Acker/ vnd verkauffte jhn / vnd brachte das Gelt/ vnd legets zu der Apoſtel füſſe.

Hand haffde en Ager/ oc ſolde hannem / oc bar Pendingene frem / oc lagde dem faar Apoſtlernis føder.

Das V. Capitel.

EIn Mann aber mit Namen Ananias / ſampt ſeinem Weib Saphira/ verkauffte ſeine Güter.

OC en Mand hed Ananias / met ſin Huſtru Saphira/ ſolde ſit Gods.

2. Vnd entwandte etwas vom Gelde/ mit wiſſen ſeines Weibs / vnnd brachte eins theils / vnd legts zu der Apoſtel füſſe.

Oc forſtack nogle aff Pendingene / met ſin Huſtruis vidſkaff / oc bar en part frem / oc lagde faar Apoſtlernis føder.

Kapitola IIII.

34. Aniž zagiſté kdo mezy nimi byl chudý. Neb kolikokoli bylo těch kteřijž měli pole neb domy / prodáwagijce noſyli ty Summy peněz / za kteréž prodáwali.

Bo żadnego miedzy nimi nie było potrzebuiacego / gdyż ileich kolwiek mieli polá ábo domy przedawáli á przynośili pieniądze zá ono co przedáli.

35. A kladli před nohy Apoſtolſké. Y rozdělowáno bylo gednomu každému / yakž komu potřebij bylo.

Y kładli przed nogi Apoſtolſkie / á potym to podzielano káżdemu ileko mu byłá potrzebá.

36. Jozeff pak / kterýž příjgmij měl od Apoſtoluow Barnabáſs (kterýž ſe wykládá Syn vtěſſenij) z Pokolenij Lewitſkého / z Cypru rodem.

Ce y Jozes ktory názwan ieſt Bárnábás od Apoſtholow (co ieſliby ſie wykłádał/ ieſt ſyn pocieſſenia) z pokolenia Lewi/ rodem z Cypru.

37. Mage pole prodal ge/ a přineſl penijze/ a položil k nohám Apoſſtolſkým.

Máiac pole przedał ie/ á przyniozſzy pieniądze/ położył ie v nog Apoſtolom.

Kapitola V.

MUž pak geden gměnem Ananyáſs / s Zafiran Manželkau ſwau / prodal Pole.

TEdy tež mąż niektory imieniem / Ananiaſz z Sáfyrą żoną ſwą przedał oſiádłość.

2. A lſtiwě něco vpal peněz toho Pole / s wědomijm ſwé Manželky: Y přineſl djl něyaký/ a k nohám Apoſſtolſkým položil.

Y wyiął nieco z pieniedzy / o czym wiedziáłá y żoná iego / á przyniozſzy część niektorą / położył przed nogi Apoſtolſkie.

ה

3 וְאֶמַר לֵהּ שִׁמְעוֹן חַנַנְיָא מָנָא דְהָכַנָא מְלָא סָטָנָא בְּלִבָּךְ דְתִדְגַל בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא וְתַטְשֵׁא מֶן כֶּסְפָא דַדְמַיֵה דַקְרִיתָא׃

Onde Pietro diſſe, Anania, per che ha ſatanna ripieno il tuo cuore, che tu mentiſſi à lo Spirito ſanto, e riteneſſi del prezzo del campo?

4 לָא הָוָא דִילָךְ הֲוָת עַד לָא תֶזְדַבַּן וּמֶן דְאֶזְדַבְּנַת תּוּב אַנְתְּ שַׁלִיט הֲוַיְתְּ עַל דְמַיֵה לְמָנָא סָמְתְּ בְּלִבָּךְ דְתֶעְבֵד צְבוּתָא הָדָא לָא דַגֶלְתְּ בִּבְנַי אֲנָשָׁא אֶלָא בַאלָהָא׃

Se tu l'haueſſi ſerbato, non rimaneua egli à te? e venduto, non era egli in tua poteſta? Perche hai tu poſta queſta coſa nel tuo cuore? tu non hai gia mentito à gli huomini, ma à Dio.

5 וְכַד שְׁמַע חַנַנְיָא הָלֵין מֶלֵא נְפַל וּמִית וַהֲוָת דֶחְלְתָא רַבְּתָא בְּכֻלְהוֹן הָלֵין דַשְׁמַעוּ׃

Allora vdendo Anania queſte parole, cadde, e ſpirò, onde nacque vn gran timore à tutti quelli che vdiron queſte coſe.

6 וְקָמוּ אִילֵין דַעְלַימִין בְּהוֹן וְכַנְשׁוּהִי וְאַפְּקוּ ק קַבוּרְהִי׃

E leuandoſi ſu alcuni gioueni, lo preſero, e portoronlo à ſepellire.

7 וּמֶן בָּתַר דַהֲוַי תְּלָת שָׁעִין אַף אַנְתְּתֵהּ עַלַת כַּד לָא יָדְעָא מָנָא הֲוָא׃

Paſſò poi lo ſpatio di circa tre hore, e la ſua moglie non ſapendo quel che era auuenuto, entrò.

8 אֲמַר לָהּ שִׁמְעוֹן אֱמַרִי לִי אֶן בְּהָלֵין דְמַיָא זְבַנְתּוּן קְרִיתָא הִי דֵין אֶמְרַת אִין בְּהָלֵין דְמַיָא׃

E Pietro le diſſe, Dimmi, hauete voi vendute tanto quel campo? Et ella diſſe, Si, tanto l'habbiam venduto.

ה

3 וַיֹּאמֶר כֵּיפָה חֲנַנְיָה לָמָּה מִלֵּא הַשָּׂטָן אֶת־לִבְּךָ לְכַזֵּב לְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְלִגְנֹב מִמְּחִיר הַשָּׂדֶה׃

Y dixo Pedro, Ananias porque hinchió Satanas tu coraçon a que mintieſſes àl Eſpiritu ſancto, y defraudaſſes del precio de la heredad.

4 הֲלֹא לְךָ הוּא הַשָּׂדֶה בְּטֶרֶם מְכַרְתּוֹ וְכַאֲשֶׁר מְכַרְתּוֹ בְּשִׁלְטוֹנְךָ הִיא עַל־מָה שַׂמְתָּ עַל־לִבְּךָ אֶת־הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה לֹא כִזַּבְתָּ לַאֲנָשִׁים כִּי־אִם לֵאלֹהִים׃

Por ventura quedandoſe no ſe te quedaua à ti? y vendida no eſtaua en tu poteſtad? porque puſiſte eſto en tu coraçon? No has mentido à los hombres, ſino à Dios.

5 וְכַאֲשֶׁר שָׁמַע חֲנַנְיָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּפּוֹל וַיִּגְוַע וַתְּהִי יִרְאָה גְדוֹלָה עַל־כֻּלָּם הַשּׁוֹמְעִים אֶת־הָאֵלֶּה׃

Entonces Ananias, oyendo eſtas palabras, cayo y eſpiró. Y fue hecho vn gran temor ſobre todos los que lo oyeron.

6 וַיָּקוּמוּ הַבַּחוּרִים וַיִּגְלְמוּהוּ וַיּוֹצִיאוּהוּ וַיִּקְבְּרוּהוּ׃

Y leuantandoſe los mancebos, tomaronlo: y ſacandolo ſepultaronlo.

7 וַיְהִי־כְּעֵת שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת וְאִשְׁתּוֹ אֵינֶנָּה יוֹדַעַת מַה נַּעֲשָׂה בָּאָה הַבַּיְתָה׃

Y paſſado eſpatio como de tres horas tambien ſu muger entró, no ſabiendo lo que auia acontecido.

8 וַיַּעַן לָהּ כֵּיפָה אִמְרִי לִי אִם בִּמְחִיר כָּמוֹהוּ נִמְכַּר הַשָּׂדֶה וְהִיא אָמְרָה כֵּן כָּמוֹהוּ׃

Entonces Pedro le dixo, Dime, Vendiſtes en tanto la heredad? y ella dixo, Si en tanto.

ε'.

3. Εἶπε δὲ Πέτρος, Ἀνανία, διατί ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου;

Dont Pierre dit, Ananias, pourquoi à Satan rempli ton cœur pour mentir au ſainct Eſprit, & ſouſtraire du prix de la poſſeſſion?

4. Οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενε, καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχε; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ θεῷ.

Si tu l'euſſes gardée ne te demeuroit-elle pas: & eſtant vendue n'eſtoit-elle pas en ta puiſſance? qu'y auoit il pourquoi tu deuſſes mettre cela en tō cœur? tu n'as point menti aux hommes mais à Dieu.

5. Ἀκούων δὲ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους, πεσὼν ἐξέψυξε. καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

Et Ananias oyant ces paroles, tomba, & rendit l'eſprit: donc aduint grande crainte à tous ceux qui entendirent ces choſes.

6. Ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτὸν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν.

Et quelques ieunes compagnons ſe leuans le prindrent, & l'emporterent hors, & l'enterrerent.

7. Ἐγένετο δὲ ὡς ὡρῶν τριῶν διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς, εἰσῆλθεν.

Aduint enuiron l'eſpace de trois heures apres, que ſa femme auſſi ne ſachant point ce qui eſtoit aduenu, entra.

8. Ἀπεκρίθη δὲ αὐτῇ ὁ Πέτρος, Εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε; ἡ δὲ εἶπε, ναὶ τοσούτου.

Et Pierre prenant la parole lui dit, Di moi, auez vous autant vendu le champ? Et elle dit, Oui, autant.

CAP. VI.	Das V. Capitel.	Kapitola V.
3. Dixit autem Petrus, Anania, cur tentavit ſatanas cor tuum, mentiri te Spiritui ſancto, & fraudare de pretio agri?	3. Petrus aber ſprach: Anania / Warumb hat der Sathan dein Hertz erfüllet / daß du dem heiligen Geiſt lügeſt / vnd entwendeſt etwas vom Gelde des Ackers?	3. Y řekl Petr k Ananyáſſowi: Ananyáſſy / proč geſt pokuſyl Diábel ſrdce twého / áby ty lhal Duchu Swatému / a lſtiwě vpal peněz za Pole?
Then ſaid Peter / Ananias / why hath Satane filled thine heart / that thou ſhouldeſt lie vnto the holy Ghoſt / and keepe away part of the price of the poſſeſsion?	Da ſagde Peder / Anania / Huor faare haffuer Sathan opfyllet dit hiertte / at du vilde lyue at den hellig Aand / oc forſtinge nogle aff Agerens pendinge?	Rzekł mu tedy Piotr / Ananiaſzu przecżże ſzatan nápełnił ſerce twe / iżeś ſkłamał przeciw Duchowi Swiętemu / á vyąłeś pieniędzy zá then folwark?
4. Nónne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat poteſtate? Quare poſuiſti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus, ſed Deo.	4. Hetteſt du jhn doch wol mögen behalten / da du jhn hatteſt / vnd da er verkauffet war / war es auch in deiner gewalt. Warum̃ haſt du denn ſolchs in deinem hertzen fürgenommen? Du haſt nicht Menſchen / ſondern Gott gelogen.	4. Wſſak gſy mohl ſobě ho nechati / á když bylo prodáno / w mocy twé bylo? Y proč gſy tuto wěc položil w Srdcy twém? Neſelhal gſy lidem / ale Bohu.
Whiles it remayned / apperteined it not vnto thee? & after it was ſold / was it not in thine owne power? how is it that thou haſt conceyued this thing in thine heart? thou haſt not lied vnto men / but vnto God.	Du haffde dog vel maat beholdet hannem / der du haffde hannem / oc der hand vaar ſold / da vaar det oc i din mact. Hui haffuer du da taget ſaadant faare i dit hiertte? Du haffue icke liuet faa Menniſkene / men faar Gud.	Azaż by gdybyś był chował tobie to było nie zoſtało / á przedawſzy zaześ tego nie miał w mocy ſwey? Przecżżeś ſobie te rzecż ná myſl przywodził? Nie ludźiomś ſkłamał ále Bogiem.
5. Audiens autem Ananias hæc verba, cecidit, & expiravit. Et factus eſt timor magnus ſuper omnes qui audierunt.	5. Da Ananias aber diſe wort höret / fiel er nieder / vnd gab den Geiſt auff / vnd es kam eine groſſe Forcht über alle / die diß höreten.	5. Tehdy vſlyſſaw Ananiáſs ta ſlowa / hned padla vmřel. Y připadla bázeň weliká na wſſecky kteřijž to ſlyſſeli
Now when Ananias heard theſe wordes / he fell downe / and gaue vp the Ghoſt. Then great feare came on all them that heard theſe things.	Der Ananias hørde diſſe ord / falt hand ned / oc opgaff Aanden / Oc der kom en ſtor frøct offuer alle ſom det hørde.	Ty ſłowá ſłyſząc Ananiaſz v padſzy vmárł / y przyſzedł ſtrách wielki ná wſzytki którzy to ſłyſzeli.
6. Surgentes autem iuvenes, amoverunt eum, & efferentes ſepelierunt.	6. Es ſtunden aber die Jünglinge auff / vnd theten jn beſeyt / vnd trugen jhn hinauß / vnd begruben jhn.	6. A wſtawſſe Mládency wzali gey / a wyneſſe wen pochowali ho.
And the yong men roſe vp / and tooke him vp / and caried him out / and buried him.	Oc de vnge Drenge ſtode op / oc lagde hannem bort / oc bare hannem vd / oc begroffue hannem.	A ták wſtawſzy młodzieńcy porwáli go / á wyniózſzy pogrzebili.
7. Factum eſt autem quaſi horarum trium ſpatium, & uxor ipſius, neſciens quod factum fuerat, introivit.	7. Vnnd es begab ſich über eine weile / bey dreyen ſtunden / kam ſein Weib hinein / vnnd wuſte nicht was geſchehen war.	7. Y ſtalo ſe po chwjli / yako po třech hodinách / že y Manželka geho (newědaucy co ſe bylo ſtalo) tež weſſla.
And it came to paſſe about the ſpace of three houres after / that his wife came in / ignorant of that which was done.	Oc det begaff ſig nogen ſtund der effter / vel tre timer / kom hans huſtru ind / oc viſte icke huad ſkeet vaar.	A gdy iuż było tákoby po trzech godzinách / gdy żoná iego nie wiedząc co ſie ſtáło / tám weſzłá.
7. Reſpondit autem ei Petrus, Dic mihi mulier, ſi tanti agrum vendidiſtis? At illa dixit, Etiam, tanti.	8. Aber Petrus antworttet jhr: Sage mir / Habt jhr den Acker ſo theuer verkaufft? Sie ſprach: Ja / ſo theuer.	8. Y řekl gi Petr: Powěz mi Ženo / za tolikoli gſte gedně prodali Pole? A ona řekla: a my za tolik.
And Peter ſayde vnto her / Tell me / ſolde ye the lande for much? And ſhe ſayd / Yea / for ſo much.	Men Peter ſuarede hende / Sig mig / Solde i Ageren ſaa dyre? Hun ſagde / Ja / ſaa dyre.	Rzekł do niey Piotr / Powiedz mi zá tykoliśćie przedáli then folwark? A oná rzekłá / Zá tyle.

9 אֲמַר לָהּ שֶׁמְעוּן מְטוּל
דְּאִשְׁתְּוִיתוּן לְמְנַסְּיוּ רוּחֵהּ
דְּמָרְיָא הָא רַגְלַיְהוֹן
דְּקָבְרוּהִי דְּבַעְלֵכִי בְּתַרְעָא
וְהֶנוּן נַפְּקוּנָכִי׃

Allor Pietro le diſſe, Perche v'accordaſte voi inſieme à tentar lo Spirito del Signore? ecco qui à la porta i piedi di coloro che hanno ſepellito il tuo marito, e porteranno te via.

10 וּבָהּ בְּשָׁעְתָא נֶפְלַת
קְדָם רַגְלַיְהוֹן וּמִיתַת וְעַלוּ
עֲלַיְמֵא הָנוּן וְאַשְׁכַּחוּהָ
כַּד מִיתָא וּנְפַקוּ אַוְבְּלוּ
קַבְרוּהָ עַל גֵּב בַּעְלָהּ׃

E ſubbito ella gli cadde à i piedi, e ſpirò. Et eſſendo i giouani entrati, la trouarono morta, e portaronla via, e ſepellironla preſſo al ſuo marito.

11 וַהֲוָת דְּחֶלְתָּא רַבְּתָא
בְּכֻלָּהּ עִדְתָּא וּבְכֻלְּהוֹן
הָנוּן דְּשָׁמְעוּ׃

De che venne vn gran timore in tutta la chieſa, & in tutti quelli che vdiuano queſte coſe.

12 וַהֲוַיָּן הֲוַי בְּיַד שְׁלִיחֵא
אָתְוָתָא וּגְבוּרָתָא סַגִּיאָתָא
בְּעַמָּא וְכֻלְּהוֹן כְּנִישִׁין הֲווּ
אַכְחֲדָא בְּאֶסְטְוָא ד
דִּשְׁלִימוּן׃

E per le mani de gli Apoſtoli ſi faceuano molti ſegni & opere miracoloſe nel popolo, (Et erano tutti vnitamente nel portico di Salomone.

13 וּמִן אַחְרָנֵא אֱנָשׁ לָא
מַמְרַח הֲוָא דְּנֶתְקְרַב
לְוָתְהוֹן אֶלָּא מְרַבֵּב הֲוָא
לְהוֹן עַמָּא׃

E niuno de gli altri ardiua di congiungerſi à loro: nondimeno il popolo gli magnificaua.

14 וְיַתִּיר מִתְתּוֹסְפִין הֲווּ
אִילֵין דִּמְהַיְמְנִין הֲווּ —
בְּמָרְיָא כְּנְשָׁא דְּגַבְרֵא
וְדִנְשֵׁא׃

E tuttauia piu creſceua la moltitudine di quelli che credeuano al Signore, e d'huomini e di donne.)

9 וְכֵיפָה אָמַר אֵלֶיהָ מַה־זֹּאת
נֵאֹתֶּם בֵּינֵיכֶם לְנַסּוֹת אֶת־רוּחַ
יְהוָה הִנֵּה רַגְלֵי הָאֵלֶּה אֲשֶׁר קָבְרוּ
אֶת־אִישֵׁךְ הָיוּ אֶל־הַשַּׁעַר
וְנָשְׂאוּ אוֹתָךְ הַחוּצָה׃

Y Pedro le dixo, Porque hos concertaſtes para tentar àl Eſpiritu del Sennor? Heaqui à la puerta los pies de los que han ſepultado à tu marido y ſacàrtehan à ſepultar.

10 וַתִּפֹּל בְּרֶגַע אֶל־רַגְלָיו וַתִּגְוַע
וַיָּבוֹאוּ הַבַּחוּרִים וַיִּמְצָאוּהָ מֵתָה
וַיּוֹצִיאוּהָ וַיִּקְבְּרוּהָ אֶל־אִישָׁהּ׃

Y luego cayó à los pies deel, y eſpiró: y entrados los mancebos, hallaronla muerta: y ſacaronla y ſepultaronla junto à ſu marido.

11 וַתְּהִי־יִרְאָה גְדוֹלָה עַל־כָּל־
הַקָּהָל וְעַל־כָּל־הַשּׁוֹמְעִים אֶת־
הָאֵלֶּה׃

Y fue hecho vn gran temor en toda la Igleſia, y en todos losque òyeron eſtas coſas.

12 וּבִידֵי הַשְּׁלִיחִים נַעֲשׂוּ אוֹתוֹת
וּמוֹפְתִים גְּדוֹלִים בָּעָם וַיִּהְיוּ
כְּאֶחָד כֻּלָּם בְּאוּלָם שְׁלֹמֹה׃

Y por las manos de los Apoſtoles eran hechos muchos milagros y prodigios enel pueblo (y eſtauan todos vnanimes en el portal de Salomon.-

13 וּמִן הָאֲחֵרִים אִישׁ לֹא מְלָאוֹ
לִבּוֹ לְדַבֵּק בָּהֶם כִּי־אִם הָעָם
הִגְדִּיל אוֹתָם׃

Y de los otros, ninguno ſe oſaua juntar conellos: con todo eſſo el pueblo los alabaua grandemente.

14 וְיוֹתֵר הוֹסַף הֲמוֹן אֲנָשִׁים
וְנָשִׁים מַאֲמִינִים בַּיהוָה׃

Y losque creyan en el Sennor ſe augmentauan mas anſi de varones como de mugeres.)

9. Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτήν, τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα κυρίου; ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου, ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοίσουσί σε.

Adonc Pierre lui dit, Qu'y à il que vous ayez fait complot entre vous de tenter l'Eſprit du Seigneur? voici à la porte les pieds de ceux qui ont enterré ton mari, & ils t'emporteront.

10. Ἔπεσε δὲ παραχρῆμα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐξέψυξεν, εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι, εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς.

Et au meſme inſtant elle tomba aux pieds d'icelui, & rendit l'eſprit. Et quãd les ieunes compagnons furent entrés, ils la trouuerent morte, & l'emporterent hors, & l'enterrerent aupres de ſon mari.

11. Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

Dont aduint grande crainte à toute l'Egliſe, & à tous ceux qui oyoyent ces choſes.

12. Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγένετο σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά. καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶντος.

Et par les mains des Apoſtres eſtoyent faits beaucoup de ſignes & de merueilles entre le peuple (& ils eſtoyent tous d'vn accord au porche de Salomon

13. Τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός.

Et nul des autres ne s'oſoit adioindre à eux, mais le peuple les magnifioit.

14. Μᾶλλον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ, πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.

Et de plus en plus s'augmentoit la multitude de ceux qui croyoyent au Seigneur, tant d'hommes que de femmes.)

CAP. V.

9. Petrus autem ad eam; Quid utique convenit vobis tentare Spiritum Domini? Ecce, pedes eorum qui ſepelierunt virum tuum, ad oſtium, & efferent te.

Then Peter ſayde vnto her / Why haue ye agreed together / to tempt the Spirit of the Lord? Behold / the feete of them which haue buried thine huſband / are at the doore / and ſhall carie thee out.

10. Confeſtim cecidit ante pedes eius, & expiravit. Intrantes autem iuvenes, invenerunt illam mortuam: & extulerunt, & ſepelierunt ad virum ſuum.

Then ſhe fell downe ſtreight way at his feete / & yeelded vp the Ghoſt: and the yong men came in / and found her dead: and caryed her out / and buryed her by her huſbande.

11. Et factus eſt timor magnus in univerſa eccleſia, & in omnes qui audierunt hęc.

And great feare came on all the Church / and on as many as heard theſe thinges.

12. Per manus autem Apoſtolorum fiebant ſigna & prodigia multa in plebe. Et erant unanimiter omnes in porticu Salomonis.

Thus by the handes of the Apoſtles were many ſignes & wonders ſhewed among the people / and they were all with one accorde in Salomons porche.

13. Cæterorum autem nemo audebat ſe coniungere illis: ſed magnificabat eos populus.

And of the other durſt no man ioyne him ſelfe to them: neuertheles the people magnified them.

14. Magis autem augebatur credentium in Domino multitudo virorum ac mulierum.

Alſo the number of them that beleeued in the Lorde / both of men and women / grewe more and more.

Das V. Capitel.

9. Petrus aber ſprach zu jhr: Warumb ſeyt jr denn eins worden / zu verſuchen den Geiſt des HERREN? Sihe / die füſſe derer / die deinen Man̄ begraben haben / ſind für der Thür / vnd werden dich hinauß tragen.

Da ſagde Peder til hende / Hui ere i da bleffne ſamdrectige / at friſte HERRENS Aand? See deris føder / ſom begroffne din Hoſbonde / ere faar dørren / oc ſkulle bære dig hen vd.

10. Vnnd als bald fiel ſie zu ſeinen füſſen / vnd gab den geiſt auff. Da kamen die Jünglinge / vnd funden ſie tod / trugen ſie hinauß / vnd begruben ſie bey jren Mann.

Oc hun falt ſtrax ned faar hans føder / oc opgaff Aanden. Da komme de vnge Drenge ind / oc funde hende død / bare hende vd / oc begroffue hende hoſſ hendis Hoſbonde.

11. Vnd es kam eine groſſe Forcht über die gantze Gemeine / vnd über alle die ſolches höreten.

Oc der kam en ſtor frycte offuer den gantſke Menighed / oc offuer alle ſom dette hørde.

12. Es geſchahen aber vil Zeichen vnnd Wunder im Volck / durch der Apoſtel hände. Vnd waren alle inn der Halle Salomonis einmütiglich.

Oc der ſkede mange Tegen oc vnderlige Gerninger iblant Folcket formedelſt Apoſtlernis hender. Oc de vaare alle endrectelige Salomonis vaabenhuſſ.

13. Der andern aber dorffte ſich keiner zu jhnen thun / ſonder das Volck hielt groß von jnen.

Oc der torde ingen aff de andre holde ſig til dem / Men Folcket holde meget aff dem.

14. Es wurden aber je mehr zugethan / die da glaubten an den HERREN / eine menge der Männer vnd der Weiber.

Der komme ſtedze flere til / ſom trode paa HERREN / en ſtor hob Mend oc Quinder.

Kapitola V.

9. Y řekl Petr k nij: Yzdali zagiſté ſluſſý wám pokauſſeti Ducha PAně? A hle tot nohy těch kteřijž pochowali Muže twého před dweřmi / y tebe také wy neſau.

Tedy Piotr rzekł do niey / Coż tho ieſt żeście ſie nátho zmowili abyście kuśili Ducha Páńſkiego? męża twego iuż v drzwi ſą / y ciebiec wynioſą.

10. A hned padla před nohý geho / a vmřela. Awſſed ſſe Mládency nalezli gi mrtwau / y wyneſli gi / a pochowali podlé Muže gegijho.

Pádla thedy wnet v nog iego bez duſze / á wſzedſzy młodzieńcy ználeźli ią vmárłą / á wynioſſzy pogrzebli ią podle męża iey.

11. Y ſtala ſe bázeň weliká we wſſý Cýrkwi / y mezy wſſemi kteřijž ſlyſſeli toto.

Y przyſzedł wielki ſtrách ná wſzytek Kośćioł / y ná wſzytki ktorzy tho ſłyſzeli.

12. Skrze pak ruce Apoſſtolůw / dáli ſe diwowé á zázracy weliczý w Lidu. A býwali wſſyckni gednomyſlně w ſýňcy Ssalomaunowě.

A ták przez ręce Apoſtolſkie dziáło ſie wiele znákow y cudow miedzy ludźmi / á byli wſzyſcy zgodnie w przyśionku Salomonowym.

13. Giný pak žádný neſměl ſe přimijſyti k nim / ale welebil ge lid.

A z inych żaden nie śmiał ſie do nich przyłączyć / ále ie ſobie miał lud w wielkiey powadze.

14. A wždy wijce rozmáhal ſe w PAnu počet wěřijcých / množſtwij Mužůw y Žen.

A tym wiecey przyraſtało wielkośći wierzących Pánu / mężow ſpołu y niewiaſt.

ה

15 אִיכַנָא דַּבְשׁוּקָא מַפְקִין הֲווּ לְכַרְיָהָא כַּד רְמִים הֲווּ בְּעַרְסָתָא דַּאְמָתַי דִּיהֲוָא אָתֵא שִׁמְעוּן אָפַן טַלְנִיתֵהּ תֵּגֵן עֲלַיְהוֹן׃

In tal modo che portauano gl'infermi per le piazze, e poneuangli ne i letti e ne le lettiche: à fine che venendo Pietro, almeno l'ombra ſua inombraſſe qualcuno di loro.

16 אָתְיָן הֲווּ דֵּין סַגִּיאָא לְוָתְהוֹן מִן מְדִינָתָא א אַחְרָנְיָתָא דַּחְדָרַי אוּרִשְׁלֶם כַּד מַיְתִין הֲווּ כְּרִיהֵא וְאִילֵין דְּחָשִׁין הֲוַי לְהוֹן ר רוּחָא טַנְפְּתָא וּמִתְחַלְמִין הֲווּ כֻּלְּהוֹן׃

Correua etiandio à Ieruſalem la moltitudine de le città circonuicine, portando de gli ammalati, e di quelli ch'erano tormentati da ſpiriti immondi, i quali erano tutti guariti.

17 וְאִתְמְלִי הֲוָא חֶסְמָא רַב כָּהֲנֵא וְכֻלְּהוֹן דְּעַמֵּהּ דְּאִיתֵיהוֹן הֲווּ מִן יוּלְפָּנָא דְּזַדּוּקָיֵא׃

Allor ſi leuò ſu il ſommo Sacerdote, e tutti quelli che erano con lui, che è la ſetta de Sadducei, & empieronſi d'inuidia.

18 וַארְמִיו אִידָיָא עַל שְׁלִיחֵא וְאַחְדוּ אֲסַרוּ אֶנוּן בֵּית אֲסִירֵא׃

E meſſer le mani addoſſo à gli Apoſtoli, e poſerglino in prigion publica.

19 הָידֵין בְּלִילְיָא מַלְאַכָא דְּמָרְיָא פְתַח תַּרְעָא דְּבֵית אֲסִירֵא וְאַפֵּק אֶנוּן וֶאֱמַר לְהוֹן׃

Ma l'Angelo del Signore aperſe di notte le porte de la prigione, e cauandoli fuora, diſſe.

20 זֶלוּ קוּמוּ בְּהַיְכְּלָא וּמַלֶּלוּ לְעַמָּא כֻּלְּהֵין מֶלֵּא הָלֵין דְּחַיֵּא׃

Andate, e ſtandouene là nel tempio, annuntiate al popolo tutte le parole di queſta vita.

ה

15 כֵּן אֲשֶׁר יִשְׂאוּ אֶת־הַחוֹלִים עַל־חוּצוֹת וַיָּשִׂימוּ עַל־מִטּוֹת וַעֲרָשִׂים עַל־כִּי יָבוֹא כֵיפָה וְגַם צִלּוֹ יְכַסֶּה לַאֲחָדִים מֵהֶמָּה׃

Tanto, que echauan los enfermos por las calles, y los ponian en camas y en lechos, paraque viniendo Pedro à lomenos ſu ſombra tocaſſe à alguno deellos.

16 וַיָּבוֹא רֹב עָרִים הַקְּרוֹבוֹת אֶל־יְרוּשָׁלַיִם נוֹשְׂאִים אֶת הַחוֹלִים וְהַמּוּעָקִים מֵרוּחוֹת הַטֻּמְאוֹת אֲשֶׁר נִרְפְּאוּ כֻּלָּם׃

Y aun de las ciudades vezinas concurria multitud à Ieruſalem, trayendo enfermos, y atormentados de eſpiritus immundos los quales todos eran curados.

17 וַיָּקָם כֹּהֵן גָּדוֹל וְכֻלָּם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְהִיא חֶבְרַת הַצַּדּוּקִים וַיִּמָּלְאוּ בְּקִנְאָה׃

Entonces leuantandoſe el Principe de los Sacerdotes, y todos losque eran con el, que es la heregia de los Sadduceos, fueron llenos de zelo.

18 וַיִּשְׁלְחוּ יְדֵיהֶם אֶל־הַשְּׁלִיחִים וַיִּתְּנוּ אוֹתָם בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה׃

Y echaron mano à los Apoſtoles, y puſieronlos en la carcel publica.

19 וּמַלְאַךְ יְהֹוָה בַּלַּיְלָה פָּתַח אֶת־שַׁעֲרֵי־הַמַּטָּרָה וַיּוֹצִיאֵם לֵאמֹר׃

Mas el Angel del Sennor, abriendo de noche las puertas de la carcel, y ſacandolos, dixo.

20 לְכוּ וְעִמְדוּ וְדַבְּרוּ בַּהֵיכָל לָעָם אֶת כָּל־דִּבְרֵי־הַחַיִּים הָאֵלֶּה׃

Id, y eſtando hablad àl pueblo en el Templo todas las coſas de eſta vida.

ε΄.

15. Ὥστε κατὰ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τιθέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου, κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν.

Tellement qu'ils apportoyent les malades ès rues, & les mettoyent en petits licts & couchettes, afin que quand Pierre viendroit au moins ſon ombre paſſaſt ſur quelcun d'entre eux.

16. Συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων εἰς Ἱερουσαλήμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.

Le populaire pareillement des villes qui eſtoyent voiſines, s'aſſembloit en Ieruſalem, apportant les malades & ceux qui eſtoyent tormentés des eſprits immondes: leſquels tous eſtoyent gueris.

17. Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ οὖσα αἵρεσις τῶν σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου.

Lors le ſouuerain Sacrificateur ſe leua, lui & tous ceux qui eſtoyent auec lui, (qui eſtoit la ſecte des Sadduciens) & furent remplis d'enuie.

18. Καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ.

Et ietterent les mains ſur les Apoſtres, & les mirent en la priſon publique.

19. Ἄγγελος δὲ κυρίου διὰ τῆς νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἐξαγαγών τε αὐτοὺς εἶπε.

Mais l'Ange du Seigneur ouurit de nuict les portes de la priſon, & les ayant mis dehors, leur dit.

20. Πορεύεσθε, καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης.

Allez, & vous preſantans au temple. annoncez au peuple toutes les paroles de ceſte vie.

CAP. V.

15. Ita ut in platéas eiicerent infirmos, & ponerent in lectulis ac grabátis, ut veniente Petro, ſaltem umbra illius obumbraret quéquam illorum, & liberarentur omnes ab infirmitatibus ſuis.

In ſo much that they brought the ſicke into the ſtreetes/ and layde them on beddes and couches/ that at the leaſt way the ſhadow of Peter/ when he came by/ might ſhadow ſome of them.

16. Concurrebat autem & multiudo vicinarum civitatum Ieruſalem, afferentes ægros & vexatos à ſpiritibus immundis: qui curabantur omnes.

There came alſo a multitude out of the cities round about vnto Jeruſalem/ bringing ſicke folkes/ and them which were vexed with vncleane ſpirits/ who were all healed.

17. Exurgens autem princeps ſacerdotum, & omnes qui cum illo erant, quæ eſt hæreſis Sadducæorum, repleti ſunt zelo.

Then the chiefe Prieſt roſe vp/ and all they that were with him (which was the ſect of Sadduces) and were full of indignation.

18. Et iniecerunt manus in Apoſtolos, & poſuerunt eos in cuſtodia publica.

And laid handes on the Apoſtles/ and put them in the common priſon.

19. Angelus autem Domini per noctem aperiens ianuas carceris, & educens eos, dixit.

But the Angel of the Lord/ by night opened the priſon doores/ and brought them forth/ and ſayd.

20. Ite: & ſtantes loquimini in templo plebi omnia verba vitæ huius.

Go your way/ and ſtande in the Temple/ and ſpeake to the people all the wordes of this life.

Das V. Capitel.

15. Alſo/ daß ſie die Krancken auff die Gaſſen herauß trugen/ vnd legeten ſie auff Betten vnd Baren/ auff daß wenn Petrus käme/ daß ſein Schatte jhrer etliche überſchattet.

Saa/ at de bare de ſiuge vd paa gaderne/ de lagde dem paa ſenge oc baarer/ Paa det naar Peder komme/ at hans Skugge ſkulde offuerſkugge nogle aff dem.

16. Es kamen auch herzu vil von den vmbligenden Stätten gen Jeruſalem/ vnnd brachten die Krancken/ vnd die von vnſauberen Geiſtern gepeiniget waren/ vnd wurden alle geſund.

Der komme oc mange aff de omliggende Stæder til Jeruſalem/ oc førde de Siuge/ oc dem ſom pinctis aff vrene Aander/ oc de bleffue alle helbrede.

17. Es ſtund aber auff der Hoheprieſter/ vnd alle die mit jhm waren (welches iſt die Secte der Saduceer) vnd wurden voll Eifers.

Da ſtod den ypperſte Preſt op oc alle de ſom vaare met hannem (huilcket der er Saduceernis Parti) oc bleffue fulde aff nidkærhed.

18. Vnnd legten die Hände an die Apoſtel/ Vnd worffen ſie in das Gemeine Gefengniß.

Oc de lagde Hender paa Apoſtlerne/ oc kaſte dem i det almindelige Fengzel.

19. Aber der Engel deß HERRN that inn der Nacht die Thür des Gefengniß auff/ vnd führet ſie herauß/ vnd ſprach:

Men HERRENS Engel oplod Fengſels dørren om natten/ oc førde dem vdt/ oc ſagde.

20. Gehet hin vnd trettet auff/ vnd redet im Tempel zum Volck alle wort diſes Lebens.

Gaar bort oc traader op/ oc taler i Templen til Folcket alle dette Liffs ord.

Kapitola V.

15. Tak že na vlice wynáſſeli nemocné/ a kladli ge na ložkých a na noſydlách/ aby kdyžby ſſel Petr/ aſpoň ſtijn geho zaſtijnil na každého z nich/ a aby bili wyſwobozeni od nemocý ſwých.

Ták iż też ná vlice wynoſzáli niemocne/ y kłádli ie ná łożkách y ná pościeli/ áby choc tylko cień Piotrá idącego zácmił którego z nich.

16. Y ſcházelo ſe množſtwj z okolnijch Měſt do Geruzalémá/ noſýce nemocné/ a trápené od duchůw nečiſtých/ a vzdrawowáni byli wſſyckni.

Schodził ſie też lud z okolicznych miaſt do Jeruzálem wioząc niemocne/ y którzy byli przenágábáni od duchow nieczyſtych/ á ci wßyſcy byli vzdrowieni.

17. Tehdy powſtaw Kníže Kněžſké a wſſyckni kteřijž s ním byli/ kteřijž byli Saduceyſké Sekty/ naplněni gſau zloſtij:

Tedy powſtawßy Kápłan náwyżßy y wßyſcy którzy z nim byli z ſekty Sáduceußow/ bedąc pełni nienawiści.

18. Y zgijmali Apoſſtoly/ a wſázeli ge do žaláře obecného.

Targnęli ſie rękomá ná Apoſtoły/ y podáli ie do więzienia poſpolitego.

19. Angel pak PAné w noci otewřel dweře v žaláře/ a wywedw ge wen/ řekl:

Ale Anioł Páńſki w nocy otworzył drzwi v ciemnice/ á wywiodßy ie/ rzekł.

20. Gděte/ a ſtogijce mluwte w Chrámě Lidu/ wſſeckna ſlowa žiwota tohoto.

Idźcież/ á ſtánawßy powiedáycie ludowi w Kośćiele wßythki ſłowá żywotá tego.

ה

21 וּנְפַקוּ עְדָן שַׁפְרָא וְעַלוּ
לְהַיְכְּלָא וּמַלְפִין הֲווּ. רַב
כָּהֲנָא דֵּין וְאַילֵין דְּעַמֵּהּ
קְרוֹ לְחַבְרַיְהוֹן וּלְקַשִּׁישֵׁא
דְּאִיסְרָאֵיל וְשַׁדַּרוּ לְבֵית
אֲסִירֵא דְּנֵיתוּן אֶנּוּן
לַשְׁלִיחֵא׃

Eſſi Vdito queſto, entrarono al far del giorno nel tempio, & inſegnauano. Venuto poi il ſommo Sacerdote, e quelli che erano con lui conuocarono il conſiglio, e tutto'l ſenato de gli Iſraeliti, e mandarono à la prigione, à farli menare.

22 וְכַד אֶזַלוּ אַילֵין
דְּאֶשְׁתַּדַּרוּ מֶנְּהוֹן לָא
אֶשְׁכַּחוּ אֶנּוּן בְּבֵית אֲסִירֵא
וְהַפְּכוּ אֶתוּ׃

Ma i miniſtri eſſendo andati la non gli trouarono ne la prigione, e ritornatiſene, lo riferirono.

23 וְאֶמַרוּ אֶשְׁכַּחַן בֵּית
אֲסִירֵא דְּאַחִיד זְהִירָאִית
וְאַף לְנָטוֹרֵא דְּקָיְמִין עַל
תַּרְעָא וּפְתַחְן וְאֶנָשׁ לָא
אֶשְׁכַּחְן תַּמָּן׃

Dicendo, Noi habbiamo ben trouato la prigione chiuſa con ogni diligentia, e le guardie che ſtauano di fuore dinanzi à le porte: ma quando poi l'habbiamo aperta, non vi habbiamo trouato dentro perſona.

24 וְכַד שְׁמַעוּ הָלֵין מֶלֵּא
רַבַּי כָּהֲנֵא וְאַרְכוֹנָא
דְּהַיְכְּלָא תָּוְהִין הֲווּ עֲלַיְהוֹן
וּמֶתְחַשְּׁבִין הֲווּ דְּמָנָא הִי
הָדֵא׃

Come il ſommo Sacerdote, e il Gouernatore del tempio, e i Sacerdoti principali Vdiron queſte parole, ſtauano in dubbio di eſſi, come queſto ſi fuſſe auenuto.

25 וְאֶתָא אֶנָשׁ אַיְדַע אֶנּוּן
דְּהָנוֹן גַּבְרֵא דְּחַבַשְׁתּוּן בֵּית
אֲסִירֵא הָא קָיְמִין
בְּהַיְכְּלָא וּמַלְפִין לְעַמָּא׃

In queſto venendo Vno, riferì loro, dicendo, Ecco gli huomini che Voi hauete meſſi in prigione, ſono nel tempio, e inſegnano al popolo.

26 הָידֵין אֶזַל אַרְכוֹנָא
עַם דַּחְשֵׁא דְּנֵיתוּנוּ אֶנּוּן לָא
בְּקַטִּירָא דְּחָלִין הֲווּ גֵּיר
דַּלְמָא נֶרְגּוּם אֶנּוּן עַמָּא׃

Allora il Gouernatore andò co i miniſtri, e conduſſeli ſenza Violentia: per ciò che temeuano il popolo, di non eſſer lapidati.

ה

21 וּבְשָׁמְעָם בָּאוּ בַבֹּקֶר אֶל־
הַהֵיכָל וַיְלַמְּדוּ וּבַאֲשֶׁר בָּא כֹּהֵן
גָּדוֹל וַאֲשֶׁר עִמּוֹ הִקְהִילוּ אֶת־
הָעֵדָה וְכָל־זִקְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יִשְׁלְחוּ אֶל־הַמַּטָּרָה לְהוֹלִיכָם׃

Ellos entonces como oyeron, entraron por la mannana enel templo, y enſennauan. (Viniendo pues el principe de los Sacerdotes, y los que eran con el, conuocaron el concilio, y à todos los Ancianos de los hijos de Iſrael; y embiaron à la carcel, paraque fueſſen traydos.

22 וְכַאֲשֶׁר בָּאוּ הַמְשָׁרְתִים לֹא
מְצָאוּם בַּמַּטָּרָה וַיָּשׁוּבוּ וַיַּגִּידוּ׃

Y como vinieron los ſeruidores no los hallaron en la carcel: y bueltos, dieron auiſo.

23 לֵאמֹר כִּי גַם אֶת־הַמַּטָּרָה
מָצָאנוּ כִּי סְגוּרָה בְּכָל נְכוֹנָה וְאֶת
הַשֹּׁמְרִים כִּי עֹמְדִים לִפְנֵי
הַשְּׁעָרִים וְכַאֲשֶׁר פָּתַחְנוּ פְּנִימָה
אִישׁ לֹא מָצָאנוּ׃

Diziendo, Cierto la carcel hallamos cerrada con toda diligencia, y las guardas que eſtauan delante de las puertas: mas como abrimos, à nadie hallamos dentro.

24 וְכַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה גַּם הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל גַּם
הַפְּקִיד הַהֵיכָל וְשָׂרֵי הַכֹּהֲנִים
לֹא יָדְעוּ עֲלֵיהֶם מֶה־הָיָה
הַדָּבָר הַזֶּה׃

Entonces como oyeron eſtas palabras el Pontifice y el Magiſtrado del templo, y los principes de los Sacerdotes, dudauan que ſeria hecho de ellos.

25 וַיָּבֹא פַּלְמוֹנִי וַיַּגֵּד לָהֶם
לֵאמֹר כִּי הִנֵּה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר
נְתַתֶּם אֶל־הַמַּטָּרָה הֵן בַּהֵיכָל
עוֹמְדִים וּמְלַמְּדִים אֶת־הָעָם׃

Y viniendo vno, auiſóles, He aqui, los varones que echaſtes en la carcel, eſtan enel Templo y enſennan àl Pueblo.

26 אָז הָלַךְ הַפָּקִיד עִם מְשָׁרְתָיו
וַיּוֹלִיכוּם בְּלִי כְבֵדוּת כִּי יָרְאוּ
אֶת־הָעָם פֶּן־יִסְקְלוּן׃

Entonces el Magiſtrado fue con los ſeruidores, y truxolos ſin violencia, porque tenian miedo del pueblo, de ſer apedreados.

ε.

21. Ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκον. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι αὐτούς.

Eux donc ayans ouï cela, entrerent enuiron le poinct du iour au temple, & enſeignoyent. Mais le ſouuerain Sacrificateur eſtant venu, & ceux qui eſtoyẽt auec lui, aſſemblerent le conſeil, & tous les Anciẽs des enfans d'Iſrael & enuoyerent à la priſon pour les faire amener.

22. Οἱ δὲ ὑπηρέται παραγενόμενοι οὐχ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ· ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν,

Mais quand les ſergeans y furent venus, ils ne les trouuerent point en la priſon: ainſi s'en retournerent, & le rapporterent:

23. Λέγοντες ὅτι τὸ μὲν δεσμωτήριον εὕρομεν κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ, καὶ τοὺς φύλακας ἑστῶτας πρὸ τῶν θυρῶν, ἀνοίξαντες δὲ, ἔσω οὐδένα εὕρομεν.

Diſans, Nous auons bien trouué la priſon fermee auec toute ſeureté, & les gardes qui eſtoyent dehors deuant les portes: mais quand nous l'auons ouuerte, nous n'auons trouué perſonne dedans.

24. Ὡς δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο τοῦτο.

Incontinent que le ſouuerain Sacrificateur, & le capitaine du temple, & les principaux Sacrificateurs eurent ouï ces paroles, ils eſtoyent en perplexité d'eux que deuiendroit cela.

25. Παραγενόμενος δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς λέγων, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἑστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν.

Mais quelcun ſuruint qui leur en fit vn rapport, diſant, Voila les hommes que vous auiez mis en priſon ſont au temple, & ſe tenans là enſeignent le peuple.

26. Τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἤγαγεν αὐτοὺς οὐ μετὰ βίας· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαὸν ἵνα μὴ λιθασθῶσιν.

Adonc le capitaine du temple auec ces ſergeans s'en alla & les amena, mais ſans violence car ils craignoyent le peuple, qu'ils ne fuſſent lapides.

CAP. V.

21. Qui cum audiſſent, intraverunt diluculo in templum, & docebant. Adveniens autem princeps ſacerdotum & qui cum eo erant, convocaverunt concilium & omnes ſeniores filiorum Iſraël, & miſerunt ad carcerem ut adducerentur.

So when they heard it/they entred into the Temple early in the morning/ and taught. And the chiefe Prieſt came/ & they that were with him/and called the counſell together/ and all the Elders of the childern of Iſrael/ & ſent to the priſon/to cauſe them to be brought.

22. Cùm autem veniſſent miniſtri, & aperto carcere non inveniſſent illos: reverſi nuntiaverunt.

But when the officers came/ & found them not in the priſon/ they returned and tolde it.

23. Dicentes, Carcerem quidem invenimus clauſum cum omni diligentia, & cuſtodes ſtantes ante ianuas: aperientes autem; neminem intus invenimus.

Saying/ Certainely we found the priſon/ ſhut as ſure as was poſſible/ and the keepers ſtanding without/ before the doores: but when we had opened, we founde no man within.

24. Vt autem audierunt eos ſermones magiſtratus templi & principes ſacerdotum, ambigebant de illis quidnam fieret.

Then when the chiefe Prieſt/ & the captaine of the Temple/ and the hie Prieſtes heard theſe things/ they doubted of them/ whereunto this would grow.

25. Adveniens autem quidam nuntiavit eis, Quia ecce viri quos poſuiſtis in carcerem, ſunt in templo ſtantes, & docentes populum.

Then came one and ſhewed them/ ſaying/ Beholde/ the men that ye put in priſon/ are ſtanding in the Temple/ & teach the people.

26. Tunc abiit magiſtratus cum miniſtris, & adduxit illos ſine vi: timebant enim populum ne lapidarentur.

Then went the captaine with the officers/ and brought them without violence (for they feared the people/ leaſt they ſhould haue bene ſtoned.)

Das V. Capitel.

21. Da ſie das gehöret hatten/ giengen ſie frü inn den Tempel vnd lehreten. Der Hoheprieſter aber kam/ vnd die mit jhm waren/ vnd rieffen zuſammen den Rath vnd alle Elteſten der Kinder von Iſrael/ vnnd ſandten hin zum gefengniß/ ſie zuholen.

Der de haffde det hort/ ginge de aarle in Templen oc lærde. Da kom den ypperſte Preſt oc de ſom vaare met hannem/ oc kallede Raadet at alle Bornenis Eldſte aff Iſrael/ oc ſende bort til Fengzelet/ at hente dem.

22. Die Diener aber kamen dar/ vnd funden ſie nicht im Gefengniß/ kamen wider vnd verkündigeten.

Men Tienerne komme did/ oc funde dem icke i Fengzelet/ Da komme de igen oc forkyndede.

23. Vnd ſprachen: Das Gefengniß funden wir verſchloſſen mit allem fleiß/ vnd die Hüter hauſſen ſtehen/ für den Thüren/ Aber da wir auffthaten/ funden wir niemand darinnen.

De ſagde/ Fengzelet funde wi tilluct met al flyd/ oc Vocterne ſtaa vden faar Dørrene/ Men der wi lode op/ funde wi ingen der vdi.

24. Da diſe Rede höreten der Hoheprieſter vnnd der Hauptmann deß Tempels/ vnd andere Hoheprieſter/ wurden ſie über jhnen betretten/ was doch das werden wolte.

Der den ypperſte Preſt oc Templens Hoffuitzmand oc andre ypperſte Preſter hørde denne tale/ da bleffue de ſaare tuilraadige offuer dem/ huad det vilde dog vere.

25. Da kam einer dar/ der verkündiget jhnen: Sehet/ die Männer/ die jhr ins Gefengnis geworffen habt/ ſind im Tempel/ ſtehen vnnd lehren das Volck.

Da kom der en/ hand forkindede dem/ ſee/ de Mend/ ſom i kaſte i Fengzel/ ere i Tempel/ ſtaa oc lære Folcket.

26. Da gieng hin der Hauptmann mit den Dienern/ vnnd holeten ſie/ nicht mit gewalt/ denn ſie forchten ſich für dem Volck/ daß ſie nicht geſteiniget würden.

Da gick Hoffuitsmanden met Tienerne/ oc hente dem/ icke met macet/ Thi de fryctede for Folcket/ at de ſkulde icke bliffue ſtenede.

Kapitola V.

21. Tokdyž oni vſlyſſeli/ weſſli/ na vſwitě do Chrámu/ a včili Lid. Tehdy přiſſed Knijže Kněžſké/ a ti kteřijž s nim byli/ ſwolali Raddu/ a wſſecky Starſſý Synuow Izrahelſkých: y poſlali do žaláře/ aby byli přiwedeni.

Tho oni gdy vſlyſzeli/ weſſli ránuczko do koſciolá y vczyli/ A przyſzedſzy Kaplan nawyżſzy y ci co z nim byli/ zebráli ráde y wſzytki ſtárſze ſynow Izráelſkich/ k poſláli do ciemnice opráwce áby byli ony przywiedli.

22. A když přiſſli ſlužebnijcy/ a otewřeli žalář/ nenalezſſe gich/ nawrátili ſe a wyprawowali gim.

Ale gdy opráwce przyſzli/ nie náleźli ich w ciemnicy/ co wroćiwſzy ſie oznaymili.

23. Řkauce: Žálar zagiſtě nalezli gſme zawřený ſe wſſý pilnoſtij/ a Strážně ani ſtogij v dweřij/ ale otewřewſſe dweře/ žádného gſme wnitř nenalezli.

Powiedáiąc/ Iezciechmy ciemnice ználeźli zámkniona ze wſzytka pilnoſcia/ y ſtraż z dwora ſtoiąca przede drzwiami/ lecz gdy ſmy otworzyli/ żadnego ſmy wewnatrz nie náleźli.

24. A když vſlyſſeli řeči tyto Vřednijcy Chrámowí a Knijžata Kněžſká/ pochybowali o nich/ coby to bylo.

A gdy ty ſlowá vſlyſzeli y nawyżſzy Kaplan/ y przełożony Koſciolá/ ráżie y Kśiążetá Kaplanſkie/ watpili o nich coby to było.

25. A přiſſed geden powěděl gim/ řka: Hle Mužij kteřé gſte wſázeli do žaláře/ gſau w Chrámě ſtogijce a včijce lid.

A przyſzedſzy niektory powiedźiał im/ Oto mężowie ktore ſćie byli dali do więzienia/ ſtoią w koſciele/ á vczą lud.

26. Tehdy ſſli tam Auřednijcy s ſlužebnijky/ a powali ge bez náſylé/ neb ſe báli Lidu/ aby nebyli vkamenowáni.

Tedy rotmiſtrz z ſlugámi przywiedli ie/ wſzákoż nie gwaltem/ (bo ſie ludźi bali by ich nie vkámionowáli.(

ח

27 וְכַד אַיְתִיו אֶנּוּן אַקִימוּ
אֶנּוּן קְדָם כֻּלָּה כְּנֻשְׁתָּא
וַאֲקֶף הֲוָא רַב כָּהֲנָא
לְמֵאמַר לְהוֹן׃

Condotti che gli hebbero, li preſentorno nel conſiglio. Et il ſommo Sacerdote li domandò.

28 לָא הֲוָא מְפַקַּד פַּקֶּדְן
לְכוֹן דְּלָאנָשׁ לָא תַּלְפוּן
בְּשְׁמָא הָנָא אֶנְתּוּן דֵּין הָא
מַלִּיתוּנָהּ לְאוּרִשְׁלֶם מִן
יוּלְפָנְכוּן וְצָבֵין אַנְתּוּן ד
דְּתַיְתוּן עֲלַין דְּמֵהּ דְּגַבְרָא
הָנָא׃

Dicendo, Non v'habbiamo noi eſpreſſamente comandato, che voi nõ inſegnaſte in queſto Nome? Et ecco, voi hauete riempiuto Ieruſalem de la voſtra dottrina, e voleta indurre ſopra noi il ſangue di queſt'huomo.

29 עְנָא שֶׁמְעוֹן עַם שְׁלִיחָא
וְאָמַר לְהוֹן לַאלָהָא וָלֵא
לְמִתְטְפַּסוּ יַתִּיר מִן דַּלְבְנַי
נָשָׁא׃

Riſpondendo Pietro e gli Apoſtoli, diſſero, Ei biſogna obbedir piu toſto à Dio, che à gli huomini.

30 אֱלָהָא דַאֲבָהַתַן אַקִים
לְיֵשׁוּעַ אִינָא דְּאַנְתּוּן
קְטַלְתּוּן כַּד תְּלֵיתוּנָיְהִי עַל
קַיְסָא׃

L'Iddio de noſtri Padri ha riſuſcitato IESV, il qual voi ammazzaſte, appicandolo al legno.

31 לֵהּ לְהָנָא אַקִים אֱלָהָא
רֵישָׁא וּמַחְיָנָא וְאַרִימֵהּ
בְּיַמִּינֵהּ אַיְךְ דְּנִתֵּל תְּיָבוּתָא
וְשׁוּבְקָן חַטָּהָא לְיִסְרָיֵל׃

Queſto dico l'ha Iddio con la ſua deſtra eſaltato Principe e Saluatore, per dare ad Iſrael penitentia, e remiſſion de peccati.

32 וַחְנַן סָהֲדֵא חְנַן דְּמֶלֵּא
הָלֵין וְרוּחָא דְּקוּדְשָׁא הַו
דְּיַהֵב אֱלָהָא לְאַילֵין ד
דְּמְהַיְמְנִין בֵּהּ׃

E noi gli ſiamo teſtimonij di quel che noi diciamo: & ancor lo Spirito ſanto, il quale Iddio ha dato à quelli che gli obbediſcono.

ה

27 וּבַהֲבִיאָם הִצִּיגוּם לִפְנֵיהֶם
בָּעֵדָה וַיִּשְׁאַל לָהֶם כֹּהֵן הַגָּדוֹל׃

Y como lo, truxeron; preſentaronlos enel concilio. Entonces el principe de los Sacerdotes les preguntó.

28 לֵאמֹר הַגֵּד הִגַּדְנוּ לָכֶם
מִלַּמֵּד בַּשֵּׁם הַזֶּה וְהִנֵּה מִלֵּאתֶם
אֶת־יְרוּשָׁלַיִם בְּתַלְמוּדֵיכֶם
וְתֹאבוּ לְהָבִיא עָלֵינוּ אֶת־דְּמֵי
הָאָדָם הַזֶּה׃

Diziendo, No os dennunciamos denunciando que no enſennaſſedes en eſte nombre? y heaqui aueys henchido à Ieruſalem de vueſtra doctrina, y querreys echar ſobre noſotros la ſangre deeſte hombre.

29 וַיַּעַן כֵּיפָה וְהַשְּׁלִיחִים וַיֹּאמְרוּ
שָׁוֶה לָנוּ לִשְׁמֹעַ לֵאלֹהִים יוֹתֵר
מֵאֲנָשִׁים׃

Y reſpondiendo Pedro y los Apoſtoles, dixeron, Obedecer es meneſter à Dios mas que à los hombres.

30 יְהוָה אֱלֹהֵי־אֲבוֹתֵינוּ הֵקִים
אֶת־יֵשׁוּעַ אֲשֶׁר אַתֶּם הֲרַגְתֶּם
בְּהוֹקִיעֲנוּ עַל־הָעֵץ׃

El Dios de nueſtros padres leuantó à Ieſus àl qual voſotros mataſtes colgandolo en el madero.

31 אוֹתוֹ הֵרִים אֱלֹהִים לְנָשִׂיא
וּלְמוֹשִׁיעַ לִימִינוֹ לָתֵת תְּשׁוּבָה
לְיִשְׂרָאֵל וּסְלִיחַת חֲטָאִים׃

A eſte enalteció Dios con ſu dieſtra por Principe y Saluadór, para dar à Iſrael penitencia y remiſſion de peccados.

32 וַאֲנַחְנוּ עֵדִים לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר נְתָנוֹ אֱלֹהִים
לַמַּאֲמִינִים בּוֹ׃

Y noſotros le ſomos teſtigos de eſtas coſas: y tambien el Eſpiritu Sancto, el qual ha dado Dios à losque le han obedecido.

ε'.

27. *Ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς,*

Et les ayans amenés, ils les preſenterent au conſeil. Et le ſouuerain Sacrificateur les interrogua.

28. *Λέγων, οὐ παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ; καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου.*

Diſant, Ne vous auons-nous pas defendu par expres commandement de n'enſeigner point en ce nom ici? voici, vous auez rempli Ieruſalem de voſtre doctrine, & voulez faire venir ſur nous le ſang de ceſt homme.

29. *Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπον, πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις.*

Lors Pierre & les autres Apoſtres reſpondans dirent, Il faut pluſtoſt obeïr à Dieu qu'aux hommes.

30. *Ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου.*

Le Dieu de nos peres à reſſuſcité Ieſus, lequel vous auez mis à mort, le pendant au bois.

31. *Τοῦτον ὁ θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.*

C'eſt celui que Dieu a eſleue par ſa dextre pour prince & ſauueur, pour dõner repentance à Iſrael, & remiſſion des pechés.

32. *Καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.*

Et nous lui ſommes teſmoins de ce que nous diſons: & le ſainct Eſprit auſſi que Dieu a donné à ceux qui lui obeiſſent.

CAP. V.

27. Et cùm adduxiſſent illos, ſtatuerunt in concilio. Et interrogavit eos princeps ſacerdotum

And when they had brought them / they ſet them before the Counſel / and the chiefe Prieſt aſked them.

28. Dicens, Præcipiendo præcepimus vobis ne doceretis in nomine iſto: & ecce replêſtis Ieruſalem doctrina veſtra, & vultis inducere ſuper nos ſanguinem hominis iſtius.

Saying / Did not we ſtraitely command you / that ye ſhould not teach in this Name? and behold / ye haue filled Jeruſalem with your doctrine / and ye would bring this mans blood vpon vs.

29. Reſpondens autem Petrus & Apoſtoli, dixerunt, Obedire oportet Deo magis quam hominibus.

Then Peter and the Apoſtles anſwered / and ſaide / We ought rather to obey God then men.

30. Deus patrum noſtrorum ſuſcitavit Ieſum, quem vos interemiſtis, ſuſpendentes in ligno.

The God of our fathers had rayſed vp Jeſus / whome ye ſlew / and hanged on a tree.

31. Hunc principem & ſalvatorem Deus exaltavit dextera ſua, ad dandam pœnitentiam Iſraëli, & remiſſionem peccatorum.

Him hath God lift vp with his right hand / to be a Prince and a Sauiour / to giue repentance to Jſrael / and forgiueneſſe of ſinnes.

32. Et nos ſumus teſtes horum verborum, & Spiritus ſanctus, quem dedit Deus omnibus obedientibus ſibi.

And wee are his witneſſes concerning the things which we ſay: Yea / and the holy Ghoſt / whom God hath giuen / to them that obey him.

Das V. Capitel.

27. Vnd als ſie ſie brachten / ſtelleten ſie ſie für den Rath. Vnd der Hoheprieſter fraget ſie.

Oc der de hente dem / ſtickede de dem faar Raadet. Oc den ypperſte Preſt ſpurde dem at.

28. Vnnd ſprach: Haben wir euch nicht mit ernſt gebotten / daß jr nicht ſoltet lehren in diſem Namen? Vnnd ſehet / jr habt Jeruſalem erfüllet mit euer Lehre / vnd wolt diſes Menſchen Blut über vns führen.

Oc ſagde / Bode wi eder icke aluorligt / At i ſkulde icke lære i dette Naffn? Oc ſeer / i haffue opfyldet Jeruſalem met eders lærdom / oc i ville føre dette Menniſkis Blod offuer oſſ.

29. Petrus aber antworttet vnd die Apoſtel / vnd ſprachen: Man muß Gott mehr gehorchen denn den Menſchen.

Da ſuarede Peder oc Apoſtlerne / oc ſagde / Mand ſkal mere lyde Gud / end Menniſken.

30. Der GOTT vnſer Väter hat Jeſum aufferweckt / welchen jr erwürget habt / vnd an das Holtz gehangen.

Vore Fedris Gud opuecte Jheſum / huilcken i ſloge ihiel / oc hengde paa Træ.

31. Den hat Gott durch ſeine rechte Hand erhöhet zu einem Fürſten vnnd Heiland / zu geben Jſrael Buß vnnd vergebung der Sünde.

Den ophøyede Gud ved ſin høyre Haand til en Førſte oc Frelſere / at giffue Jſrael Penitentze oc ſyndernis forladelſe.

32. Vnd wir ſind ſeine Zeugen über diſe Wort / vnd der heilige Geiſt / welchen Gott gegeben hat / denen die jm gehorchen.

Oc wi ere hans Vidne til diſſe ord / oc den hellig Aand huilcken Gud haffuer giffuit dem / ſom hannem lyde.

Kapitola V.

27. A když ge přiwedli / poſtawili w Raddě. I otázal gich Knijže Kněžſké.

Przywiodſzy ie tedy poſtháwili przed rádą / A ták ich pytáło Kśiążę Kápłáńſkie.

28. Řka: Přikazugijce přikázali gſme wám / abyſſte neučili w tom Gménu: A hle naplnili gſte Geruzalém včenjm waſſým / a chcete na nás vwéſti krew Člowěka toho.

Mowiąc / Záliſmy wam ſrogo zákazáli ábyśćie w imie to nie uczyli? A oto iuż pełno w Jeruzálem náuki wáſzey / y chcećie ná nas wnieść rozlanie krwie człowieká tego.

29. A odpowěděw Petr a Apoſſtolé řekli: Poſlauchati ſluſſý Boha wijce nežli Lidij.

A odpowiedźiácim Apoſtołowie rzekli / Więcey nam potrzebá być poſłuſznymi Bogu niżli ludziom.

30. Buoh Otcuow naſſých wzkříſſil Gežíſſe kteréhož gſte wy zabili / powěſywſſe na dřewě.

Bog Oycow náſzych wzbudźił Jezuſá / ktoregośćie wy zábili záwieśiwſzy ná drzewie.

31. Toho geſt Knijžete a Spaſytele Buoh powýſſyl prawicý ſwau / aby bylo dáno Lidu Jzrahelſkému pokánij a odpuſſtěnij hřijchůw:

Tenći ieſt ktorego Bog wywyżſzył práwicą ſwą áby był Kśiążęciem y zbáwićielem / á dał vznánie Jzráelowi y odpuſzczenie grzechow.

32. A my gſme ſwědkowé toho wſſeho což mluwijme: k tomu y Duch ſwatý kteréhož dal Buoh těm kteřijž gſau poſluſſni ho.

A myśmy ſą świádkámi iego tych rzeczy ktore powiedamy / tákże y Duch święty ktorego dał Bog tym ktorzy ſą poſłuſzni iemu.

ה

33 וְכַד שְׁמַעוּ הָווּ הָלֵין מֶלְּאמִתְגַּוְּזִלִין הָווּ בְרוּזְנָא וּמִתְחַשְּׁבִין הָווּ לְמֶקְטַל אֶנּוּן ׃

Essi vdito questo, si rodeuano, e consultauano di farli morire.

34 וְקָם הָוָא חַד מֶן פְּרִישָׁא דַשְׁמֵהּ הֲוָא ג גַּמְלִיאֵיל מַלֵּף נָמוּסָא וּמִיַקַּר מֶן כֻּלֵּהּ עַמָּא וּפַקֶּד דְּנַפְּקוּן אֶנּוּן לַשְׁלִיחֵא לְבַר עָדְנָא ו זְעוּרָא ׃

Ma leuandosi su nel consiglio vn Farisco nominato Gamaliel, dottor de la Legge, huomo honorato appresso tutto il popolo, comando che gli Apostoli si ritirassero vn poco di fuore.

35 וְאֶמַר לְהוֹן גַּבְרָא בְּנַי יִסְרָיֵל אֶזְדַּהֲרוּ בְּנַפְשְׁכוֹן וְהָווּ מָנָא וָלֵא לְכוֹן לְמֶעְבַּד עַל הָלֵין אֱנָשָׁא ׃

Poi disse loro, Huomini Israëliti, auuertite bene quanto à queste huomini, quel che voi n'habbiate à fare.

36 מֶן קְדָם גֵּיר הָנָא וַבְנָא קָם הָוָא תֶּודָא וְאֶמַר עַל נַפְשֵׁהּ דְּמִדֶּם הוּ רַב וְאֶזַלוּ בָּתְרֵהּ אַיְךְ אַרְבַּע מְאָא גַּבְרִין וְהָו אֶתְקְטֶל וְאַילֵין דְאֶזַלִין הָווּ בָּתְרֵהּ אֶתְבַּדַּרוּ וְהָווּ אַיְךְ לָא מֶדֶם ׃

Imperoche questi giorni auanti si leuò su Teuda, ilqual diceua d'esser qualche cosa, à cui s'accostò vn numero d'huomini: di circa quattro cento: ilqual fu occiso, e tutti quanti quei che li credeuano, furon disfatti, e ridotti à niente.

37 וְקָם מֶן בָּתְרֵהּ יְהוּדָא גְלִילָיָא ד בְּיַוְמָתָא דְּמִתְכַּתְבִין הָווּ אֱנָשָׁא בְּכֶסֶף רִישָׁא וְאַסְטִי עַמָּא סַגִּיאָא בָּתְרֵהּ וְהָו מִית וְכֻלְּהוֹן אַילֵין דְאֶזַלִין הָווּ בָּתְרֵהּ אֶתְבַּדַּרוּ ׃

Doppo costui fu Iuda Galileo ne i giorni de la descrittione, e voltossi dietro di molto popolo: & egli ancora perì, e tutti quanti quei che gli haueuan creduto furon dispersi.

ה

33 וּבְשָׁמְעָם חָרָה לָהֶם מְאֹד וְחָפְצוּ לַהֲרֹג אוֹתָם ׃

Ellos oyendo esto regannauan, y consultauan de matarlos.

34 וַיָּקָם מְפָרֵשׁ אֶחָד בָּעֵדָה וּשְׁמוֹ גַּמְלִיאֵל מְלַמֵּד הַתּוֹרָה אִישׁ נִכְבָּד לְכָל־הָעָם וַיְצַו לְהָבִיא אֶת־הַשְּׁלִיחִים מְעַט מְעַט הַחוּצָה ׃

Entonces leuantandose enel concilio vn Phariseo llamado Gamaliel, doctor de la Ley venerable à todo el pueblo, mando que sacassen fuera vn poco à los Apostoles.

35 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הָאַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל הִזָּהֲרוּ לְנַפְשֵׁיכֶם עַל־הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה מַה יֵּשׁ לָכֶם לַעֲשׂוֹת ׃

Y dixoles, Varones Israelitas, Mirad por vosotros acerca de estos hombres en loque aueys de hazer.

36 לִפְנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה קָם תּוֹדָה לֵאמֹר עַל־נַפְשׁוֹ כִּי אִישׁ גָּדוֹל הוּא אֲשֶׁר בּוֹ דָּבַק מִסְפַּר הָאֲנָשִׁים כְּמוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת וְהוּא נִשָּׂא וְכֻלָּם אֲשֶׁר בָּטְחוּ בוֹ נָפוֹצוּ הָיוּ וְעוּרָה ׃

Porque antes de estos dias fue vn Theudas, diziendo que era alguien, àl qual se allegaron vn numero de Varones, como quatrocientos, el qual fue matado: y todos losque le creyeron, fueron dissipados, y bueltos en nada.

37 וְאַחֲרָיו קָם יְהוּדָה הַגְּלִילִי בִּימֵי־הַמִּפְקָד וְהֵסִיר עַם רָב אַחֲרָיו וְהוּא אָבַד וְכֻלָּם אֲשֶׁר בָּטְחוּ עָלָיו נִפְזָרוּ ׃

Despues de este fue Iudas el Galileo en los dias del empadronamiento: y lleuo mucho pueblo tras si. Perecio tambien aquel, y todos losque consintieron con el fueron derramados.

έ.

33. Οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο, καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν αὐτούς.

Eux donc ayans oui cela, grincoyent les dents, & consultoyent pour les mettre à mort.

34. Ἀναστὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος, ὀνόματι γαμαλιὴλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχύ τι τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι.

Adonc vn Pharisien nommé Gamaliel, docteur de la Loy, honorable à tout le peuple, se leuant au conseil commanda que les Apostres se retirassent vn peu dehors.

35. Εἶπέ τε πρὸς αὐτοὺς, ἄνδρες ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν.

Puis leur dit, Hommes Israelites prenez garde à vous touchant ces gens, ce que vous deurez faire.

36. Πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη θευδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν, ᾧ προσεκλίθη ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ τετρακοσίων, ὃς ἀνῃρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ, διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν.

Car deuant ce temps-ici s'est leué Theudas, se disant estre quelque chose, auquel s'adioignit vn nôbre d'hommes enuiron de quatre cens: lequel a esté desfait, & tous ceux qui auoyent consenti à lui ont esté rompus & reduits à rien.

37. Μετὰ τοῦτον ἀνέστη ἰούδας ὁ γαλιλαῖος, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησε λαὸν ἱκανὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκεῖνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ, διεσκορπίσθησαν.

Apres lui se leua Iudas le Galileen ès iours de la description, & destourna gros peuple apres soi, & cestui ci aussi est peri & tous ceux qui auoyent consenti à lui ont esté espars çà & là.

ACTA APOST:	Der Apoſtel Geſchichte.	Skutkowe
CAP. V.	Das V. Capitel.	Kapitola V.
33. Hæc cùm audiſſent diſſecabantur, & cogitabant interficere illos.	33. Da ſie das höreten/ giengs jhnen durch Hertz/ vnnd gedachten ſie zu tödten.	33. Co když vſlyſſeli/ byli roztrženi/ a radili ſe aby ge zmordowali.
Nowe when they heard it, they braſt for anger, and conſulted to ſlay them.	Der de horde det / da gick det dem igennem hiertet / oc de tenckte at ſla dem ihiel.	Ale oni to ſlyſzac prawie ſie pukáli/ y rádzili ſie iákoby ie pomordowác.
34. Surgens autem quidam in concilio Phariſæus, nomine Gamaliel, legis doctor honorabilis univerſæ plebi, iuſſit forás ad breve homines fieri.	34. Da ſtund aber auff im Rath ein Phariſeer / mit Namen Gamaliel/ ein Schrifftgelehrter / wol gehalten für allem Volck / vnd hieß die Apoſtel ein wenig hinauß thun.	34. Tehdy powſtaw w Radě geden Zákoniſſ gménem Gamaliel / genž byl Zákona Učitel/ wzáctny Muž v wſſeho Lidu / rozkázal aby na máſlau chwjli wen wyſſli Apoſſtolé.
Then ſtood there vp in ẏ counſel a certein Phariſe named Gamaliel / a doctour of the Lawe honoured of al the people / & commaunded to put the Apoſtles fort a litle ſpeace.	Da ſtod en Phariſeer op i Raadet ſom hed Gamaliel/ en Scrifftklog / ſom vaar meget acter aff alt Folcket/ oc bød Apoſtlerne vige lidet vd.	Tedy wſtawſſy w rádzie niektory Fáryzeuſz imieniem Gámáliel/ zákonny Doktor zacny v wſſego ludu/ roſkazal áby máluczko wywiedziono precz Apoſtoly.
35. Dixitque ad illos, Viri Iſraëlitæ, attendite vobis ſuper hominibus iſtis quid acturi ſitis.	35. Vnd ſprach zu jhnen: Jr Männer von Jſrael/ nemet euer ſelbſt war an diſen Menſchen / was jhr thun ſollet.	35. Y řekl gim: Mužij Jzraheliſſtij / pilně ſe rozmyſlete při těchto lidech / co máte činiti.
And ſaid vnto them / Men of Iſrael, take heede to your ſelues / what ye intende to do touching theſe men.	Oc ſagde til dem/ J Mend aff Jſrael / tager eder ſelff vare met diſſe Menniſke / huad i ſkulle gøre.	Rzekł do nich/ Mężowie Jzráelſcy / obáczcie pilnie co macie z thymi ludzmi czynic.
36. Ante hos enim dies extitit Theodas, dicens ſe eſſe aliquem, cui conſenſit numerus virorum circiter quadringentorum, qui occiſus eſt: & omnes qui credebant ei, diſſipati ſunt, & redacti ad nihilum.	36. Vor diſen tagen ſtund auff Theudas/ vnd gab für / er were etwas / vnd hiengen an jhm eine zahl Männer bey vierhundert/ der iſt erſchlagen/ vnd alle die jhm zufielen/ ſind zerſtreuet vnd zu nicht worden.	36. Nebo před tímto čaſem byl Theudas/ prawě ſe býti něyakým welikým / kteréhož ſe přidržel počet mužůw bez mála čtyři ſtá/ kterýžto zabit geſt: a wſſickni kteřij ſoli uwěřili gemu / rozptýleni gſau / á w nic obrácení.
For before theſe tymes, roſe vp Theudas boaſting himſelfe, to whom reſorted a nomber of men about a foure hundreth / who was ſlaine: and they all which obeyed him / were ſcattered and brought to nought.	Faar diſſe dage ſtod Theudas op/ oc ſagde ſig at vere noget / oc der hengde til hannem it tal Mend ved firehundrede / Hand er ihielſlagen / oc alle de hannem fulde til / ere atſpridde oc bleffue til intet.	Abowiem przed tymi czáſy náſtal Theudas/ powiedáiac ſie być kim zacnym/ do ktorego przyſtálo mężow w liczbie okolo czterzech ſet/ ktory zabit ieſt / a wſzyſcy ktorzy mu poſluſzni byli/ rozbiegli ſie/ y wniwecz ſą obroceni.
37. Poſt hunc extitit Iudas Galilæus in diebus profeſſionis, & avertit populum poſt ſe, & ipſe periit: & omnes quotquot conſenſerunt ei, diſperſi ſunt.	37. Darnach ſtund auff Judas auß Galilea / inn den Tagen der Schätzung/ vnnd machet vil Volcks abfellig/ jhm nach/ Vnd er iſt auch vmbkommen/ vnd alle die jhm zufielen/ ſind zurſtreuet.	37. Po němž pak byl Judas Galilegſký / za dnůw přiznáwanij/ a obrátil byl Lid po ſobě/ y ten též zahynul: a wſſickni kteřij koli poſlauchali ho/ rozptýleni gſau.
After this man, aroſe vp Judas of Galile, in the dayes of the tribute, and drew away much people after him: he alſo periſhed, and all that obeyed him / were ſcattered abroad.	Der effter ſtod Judas op aff Galilea / i Skattens dage/ oc giorde meget Folck affeldigt effter ſig/ oc hand omkom ocſaa / oc alle de ſom fulde til hannem/ ere atſpridde.	Po nim náſtal Judás on Gálileyczyk/ czáſu popiſu / y wiele ludu odwiodl zá ſobą / lecz y ten zginal/ y wſzyſcy ktorzy mu poſluſzni byli roſproſzeni ſą.

ה

38 וְהָשָׁא אָמַר אֶנָא לְכוֹן
פְּרוּקוּ לְכוֹן מֶן הָלֵין אֲנָשָׁא
וַשְׁבֻקוּ לְהוֹן דְּאֶן הָי דְּמֶן
בְּנַי־־־נָשָׁא אִיתֵיהּ הָדָא
מַחְשַׁבְתָּא וְהָנָא עֲבָדָא
מֶשְׁתַּרְיָן וּבָטְלִין :

Et hora io vi dicò, Aſtenetevi da queſti huomini, e laſciateli ſtare: imperoche ſe queſto conſiglio, è queſta opera è dagli huomini, ſi diſſolverà.

39 וְאֶן דֵּין מֶן אֲלָהָא הוּ
לָא מֶשְׁכְּחָא בְּאִידַיְכוֹן —
דְּתַבְטְלוּנָיְהִי דַלְמָא
תֶּשְׁתַּכְּחוּן לְכוֹן דְּלוּקְבַל
אֲלָהָא קָיְמִין אַנְתּוּן
וְאֶתְטְפִּיסוּ לֵהּ :

Ma s'egli è da Dio, voi non lo potrete diſſoluere: accioche talhora voi non vi trouate ripugnanti ancor à Dio. Et eſſi conſentirono al ſuo parere.

40 וְקָרוּ אֶנּוּן לַשְׁלִיחֵא
וְנַגְּדוּ אֶנּוּן וּפַקְּדוּ אֶנּוּן
דְּלָא נֶהְווֹן מְמַלְּלִין בַּשְׁמָא
דְּיֶשׁוּע וְשַׁרִּיו אֶנּוּן :

E chiamati gli Apoſtoli, poi che gli hebber battuti, comandaron loro che non parlaſſeno nel nome de IESV, e laſſorongli andare.

41 וְנֶפְקוּ מֶן קְדָמַיְהוֹן
כַּד חָדֵין דַּשְׁוִי הֲווֹ מֶטוּל
שְׁמָא דְּנֶתְצַעֲרוּן :

Et eſſi ſen'andauano allegri da la preſentia del conſiglio, per eſſere ſtati fatti degni di riceuer vituperio per il Nome di IESV.

42 וְלָא שָׁלִין הֲווֹ כֻּל־־
יוֹם לְמַלָּפוּ בְּהַיְכְּלָא
וּבְבָתָּא וְלַמְסַבָּרוּ עַל מָרַן
יֶשׁוּע מְשִׁיחָא :

E non ceſſauano ogni giorno nel tempio e per le caſe priuate d'inſegnare & annuntiar IESV Chriſto.

ו

1 וּבְהוֹן בְּיוֹמָתָא הָנוֹן
כַּד סְגִיו תַּלְמִידָא רָטְנוּ
הֲווֹ יַוְנָיָא תַּלְמִידָא עַל
עֶבְרָיָא דְּמֶתְבַּסְיָן הֲוַי
אַרְמְלָתְהוֹן בְּתֶשְׁמֶשְׁתָּא
דְּכֻל־יוֹם :

Hor in quei giorni creſcendo il numero de diſcepoli, nacque vn mormoramento de Greci contra gli Hebrei, percioche le lor vedoue eran diſprezzate nel miniſterio cotidiano.

ה

38 וְעַתָּה אוֹמֵר אָנֹכִי לָכֶם סוּרוּ
מִן הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וְהַרְפּוּ לָהֶם
כִּי אִם הָעֵצָה הַזֹּאת וְאִם
הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה מֵאֲנָשִׁים הוּא
יוּפָר :

Y aora digo hos, dexaos deeſtos hombres, y dexaldos; porque ſi eſte conſejo, o eſta obra, es de loz hombres, deſuanecerſehá:

39 וְאִם מֵאֱלֹהִים הוּא לֹא
תוּכְלוּ לְהָפֵר אוֹתוֹ פֶּן־תִּמָּצְאוּ
כַּמַּלִּינִים עַל יְהוָה וַיְקַבְּלוּ
מִמֶּנּוּ :

Mas ſi es de Dios, no la podreys deshazer, porque no parezca que quereys repugnar à Dios: Y conſintieron con el:

40 וַיִּקְרְאוּ לַשְּׁלִיחִים וַיְיַסְּרוּם
בַּשּׁוֹטִים וַיְצַוּוּ לָהֶם מִדַּבֵּר
בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ וַיַּתִּרוּם :

Y llamando à los Apoſtoles, auiendo los açotado, denunciaronles, que no hablaſſen enel nombre de Ieſus: y ſoltaronlos.

41 וְהֵמָּה הָלְכוּ מֵאֵת־פְּנֵי הָעֵדָה
שְׂמֵחִים יַעַן בַּיַּעַן שֻׁמּוֹת וְשֵׂאת
אוֹתָם עַל־שֵׁם יֵשׁוּעַ :

Mas ellos yuan gozoſos de delante del concilio, deque fueſſen auidos por dignos de padecer affrenta por el Nombre de Ieſus.

42 וְלֹא בָטְלוּ בְּכָל יוֹם בַּהֵיכָל
וּבַבַּיִת לְלַמֵּד וּלְבַשֵּׂר אֶת־יֵשׁוּעַ
הַמָּשִׁיחַ :

Y todos los dias no ceſſauan, en el Templo y por las caſas, enſennando, y predicando el Euangelio de Ieſus el Chriſto.

ו

1 וּבַיָּמִים הָהֵם בְּהַרְבּוֹת מִסְפַּר
הַתַּלְמִידִים הָיְתָה תְלוּנַּת הַיְּוָנִים
עַל־הָעִבְרִים כִּי אַלְמְנוֹתָם
נֶעֱלָמוֹת הֵנָּה בְּשָׁרֵת הַתָּמִיד :

En aquellos dias creciendo el numero de los diſcipulos vuo murmuracion de los Griegos contra los Hebreos, de que ſus biudas eran menoſpreciadas en el miniſterio quotidiano.

ε΄.

38. Καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ ἐάσατε αὐτούς, ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται,

Et maintenant ie le vous di, deportez-vous de ces hommes, & les laiſſez: car ſi ce conſeil ou ceſt œuure eſt des hommes, il ſera defait.

39. Εἰ δὲ ἐκ θεοῦ ἐστιν, οὐ δύνασθε καταλῦσαι αὐτό, μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ.

Mais s'il eſt de Dieu, vous ne le pourrez deſfaire: & regardez que meſmes vous ne ſoyez trouués faire la guerre à Dieu. Et ils furent de ſon opinion.

40. Καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους, δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέλυσαν αὐτούς.

Adonc ils appelerent les Apoſtres, & apres les auoir fouëttés, leur commanderent de ne parler point au Nom de Ieſus: & le laiſſerent aller.

41. Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος (αὐτοῦ) κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι.

Eux donc s'en allerent de deuant le conſeil, s'eſiouiſſans d'auoir eſté rendus dignes de ſouffrir opprobre pour le Nom d'icelui.

42. Πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν τὸν χριστόν.

Et tous les iours ne ceſſoyent, au temple & de maiſon en maiſon d'enſeigner & annoncer Ieſus Chriſt.

ΚΕΦΑΛ. ϛ΄.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν.

Et en ces iours-là, comme les diſciples ſe multiplioyent, il aduint vn murmure des Grecs contre les Hebrieux, pource que leurs vefues eſtoyent meſpriſees au ſeruice ordinaire.

CAP. V.

38. Et nunc itaque dico vobis, diſcedite ab hominibus iſtis, & ſinite illos: quoniam ſi eſt ex hominibus conſilium hoc aut opus, diſſolvetur.

And now I ſay vnto you: refraine your ſelues from theſe men: and let them alone: for if this counſell or this worke be of men, it will come to nought.

39. Si verò ex Deo eſt, non poteritis diſſolvere eos, ne fortè & Deo repugnare inveniamini. Conſenſerunt autem illi.

But if it be of God, ye can not deſtroye it, leaſt ye be founde euen fighters againſt God. And to him they agreed.

40. Et convocantes Apóſtolos, cæſis denuntiaverunt ne omnino loquerentur in nomine Ieſu, & dimiſerunt eos.

And called the Apoſtles: and when they had beaten them, they commanded that they ſhould not ſpeake in the Name of Jeſus, & let them go.

41. Et illi quidem ibant gaudentes à conſpectu concilii, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati.

So they departed from the Counſell, reioycing, that they were counted worthie to ſuffer rebuke for his Name.

42. Omni autem die non ceſſabant in templo & circa domos docentes & evangelizantes Chriſtum Ieſum.

And dayly in the Temple and from houſe to houſe, they ceaſed not to teach, & preach Jeſus Chriſt.

CAP. VI.

IN diebus autem illis creſcente numero diſcipulorum, factum eſt murmur Græcorum adverſus Hebræos: eò quòd deſpicerentur in miniſterio quotidiano viduæ eorum.

And in thoſe dayes: as the nomber of the diſciples grew, there aroſe a murmuring of the Grecians towardes the Hebrewes, becauſe their widowes were neglected in the dayly miniſtring.

Das V. Capitel.

38. Vnd nun ſage ich euch: Laſſet ab von diſen Menſchen/ vnnd laſſet ſie fahren. Iſt der Rath oder das Werck auß den Menſchen/ ſo wirdts vntergehen.

Oc nu ſiger ieg eder / Lader vere diſſe Menniſke/ oc lader dem beremme. Er dette Raad eller Gerning aff Menniſken / Da bliffuer det til intet.

39. Iſts aber auß Gott / ſo könnet jrs nicht dempffen/ Auff daß jhr nicht erfunden werdet / als die wider Gott ſtreitten wöllen. Da fielen ſie jm zu.

Men er det aff Gud/ da kunde I icke nedertrycke det/ Paa det i ſkulle icke befindis/ ſom de der ville ſtride mod Gud. Da ſamtyckte de met hannem.

40. Vnd rieffen den Apoſteln/ ſteupten ſie/ vnd geboten jhnen/ ſie ſolten nicht reden in dem Namen Jeſu/ vnd lieſſen ſie gehen.

Oc kallede at Apoſtlerne / hudſtruge dem / oc bøde dem / At de ſkulde icke tale i Jheſu Naffn / Oc de lode dem gaa.

41. Sie giengen aber frölich von deß Raths angeſichte/ daß ſie wirdig geweſen waren/ vmb ſeines Namens willen ſchmach leiden.

Saa ginge de glade fra Raadens anſict/ At de haffde veret verdige til / at lide forſmedelſe for hans Naffn ſkyld.

42. Vnd höreten nicht auff alle tage im Tempel/ vnd hin vnd her in Häuſern zu lehren / vnd zu predigen das Euangelium von Jeſu Chriſto.

Oc de lode icke aff at lære hver dag i Templen / oc i alle Huſene/ oc at predicke Euangelium om Jheſu Chriſto.

Das VI. Capitel.

JN den tagen aber / da der Junger vil worden / erhub ſich ein Murmel vnter den Griechen / wider die Ebreer / darumb daß jre Witwen überſehen wurden inn der täglichen Handreichung.

OC vdi de dage/ der Diſciplene bleffue mange/ da begyntis et knur iblant Grekerne / mod Ebreerne/ fordi / at deris Encker bleffue foractede i den daglige Tieniſte.

Kapitola V.

38. A protož wynij prawijm wám/ zdržte ſe od těchto Lidij/ a nechte gich: nebo geſtliť z lidij radda tato aneb ſkutek/ zruſſeno bude.

A terazći wam powiedam / Dayćie pokoy thym ludziam / y zániechaycie ich / ábowiem ieſliće ieſt z ludzi tá rádá ábo tá ſpráwá / obroćie ſię w niwecz.

39. Pakliť geſt z Boha/ nebudete mocy toho zruſſyti/ abyſſte ſnad nalezeni nebyli ſe y Bohu protiwiti. Y powolili gemu.

Ale ieſliże ieſt z Bogá nie możećie tey przekáżić / áby wás ſnadź nie doznano że ſię Bogu ſprzećiwiaćie. A thák przeſtáli ná iego ſłowie.

40. A powolawſſe Apoſſtolůw / zmrſkawſſe gey přikázali aby wijce nemluwili o Gménu Gežijſſowu/ y propuſtili ge.

A wezwawſzy Apoſtolow/ y dawſzy iebić / zákázáli im áby nie mowili nic w imie Jezuſowe/ y puśćili ie.

41. A oni zagiſté ſſli od Rady radugijce ſe / že gſau hodnij nalezeni / aby trpěli protiwenſtwij pro Gméno PANA Gežijſſe.

A przetoż oni z rádośćią ſzli od oblicznośći oney rády/ iż ſię ſtáli godni dla imienia Jezuſowego podeymowáć zel żywość.

42. Ná každý pak den / nepřeſtáwali w Chrámě a po domijch včijce/ a zwěſtugijce Kryſta Gežijſſe.

Y nie przeſtáwáli vſtáwicznie / tak w Kośćiele iáko y w domu nauczáć y opowiedáć Jezuſá Kryſtuſá.

Kapitola VI.

ZA těch pak dnij když ſe rozmnožil počet Včedlnijkůw/ ſtal ſe ſwár Rzekuow proti Židům/ proto že gſau zanedbáwali wdow gegich při poſluhowanij wezdayſſým.

ZA onych czáſow gdy ſię przymnażáło poczthu Apoſtolow/ wſzczelo ſię ſzemránie Grekow przećiw Żydom/ iż w poſługowániu powſzednim były gárdzone wdowy ich.

ו

2 וּקְרוֹ תְּרֵי־עֲסַר שְׁלִיחֵא לְכֻלֵּהּ כְּנִשָׁא דְּתַלְמִידֵא וְאֶמַרוּ לְהוֹן לָא שַׁפִּיר דְּנִשְׁבּוֹק מֶלְּתָא דְּאַלָהָא וְנִשַׁמֵּשׁ פָּתוֹרֵא׃

La onde i dodeci, fatta chiamar la moltitudine de diſcepoli, diſſero, Ei non è ragioneuole, che noi laſſata la parola di Dio, miniſtriamo à le tauole.

3 בְּצוֹ הָכִיל אַחַי וַגְבוֹ שַׁבְעָא גַּבְרִין מֶנְכוֹן דְּאִית עֲלַיְהוֹן סָהֲדוּתָא וּמְלֵין רוּחֵהּ דְּמָרְיָא וְחֶכְמְתָא וְנֶקִּימוּן אֶנּוּן עַל הָדָא צְבוּתָא׃

Scegliete dunque, fratelli, ſette huomini di voi, de quali s'habbia buona teſtimonianza, pieni di Spirito ſanto e di ſapientia, à i quali noi commetteremo queſta cura.

4 וְחְנַן נֶהְוֵא אַמִּינִין בִּצְלוֹתָא וּבְתֶשְׁמֶשְׁתָּא דְּמֶלְּתָא׃

E noi attenderemo à l'oratione, & à l'amminiſtratione de la parola.

5 וְשֶׁפְרַת הָדָא מֶלְּתָא קֳדָם כֻּלֵּהּ עַמָּא וַגְבוֹ לְאֶסְטְפָנוֹס גַּבְרָא דְּמְלֵא הֲוָא הַיְמָנוּתָא וְרוּחָא דְּקוּדְשָׁא וּלְפִילִיפּוֹס ו
וּלְפְרוֹכוֹרוֹס וּלְנִיקָנוֹר ——
וּלְנִיקוֹלָאוֹס גִּיוֹרָא א
אַנְטְיוֹכָיָא׃

Queſto parlare piacque à tutta la moltitudine: & eleſſero Stefano, huomo pien di fede, e di Spirito ſanto, e Filippo, e Procoro e Nicanore, e Timone, e Parmena, e Nicolao proſelito Antiocheno.

6 הָלֵין קָמוּ קֳדָמַיְהוֹן דִּשְׁלִיחֵא וְכַד צַלִּיו סָמוּ עֲלַיְהוֹן אִידַיָּא׃

I quali preſentarono dinanzi à gli Apoſtoli, & eſſi poi ch'hebber fatta oratione, poſero le mani ſopra quelli.

7 וּמֶלְּתֵהּ דְּאַלָהָא רָבְיָא הֲוָת וְסָגְיָא הֲוָא מֶנְיָנָא דְּתַלְמִידֵא בְּאוּרִשְׁלֶם טָב וְעַמָּא סַגִּיאָא מֶן יְהוּדָיֵא מֶשְׁתַּמַּע הֲוָא לְהַימָנוּתָא׃

E la parola di Dio creſceua, e il numero de diſcepoli ſi moltiplicaua grandemēte in Ieruſalem: e gran moltitudine de Sacerdoti obbediua à la fede.

ו

2 וַיַּזְעִיקוּ שְׁנֵים עָשָׂר אֶת־רֹב הַתַּלְמִידִים לֵאמֹר לֹא שָׁוֶה לָנוּ לַעֲזֹב אֶת־דְּבַר אֱלֹהִים וּלְשָׁרֵת לַשֻּׁלְחָנוֹת׃

Anſique los Doze, conuocada la multitud de los Diſcipulos, dixeron, no es iuſto que noſotros dexemos la palabra de Dios, y ſiruamos à las meſas.

3 וְאַתֶּם אַחַי תֶּחֱזוּ מִכֶּם אַנְשֵׁי חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שֹׂנְאֵי בָצַע הַמְּלֵאִים בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וּבְחָכְמָה אֲשֶׁר נָשִׂים וּנְקַיֵּם עַל־כָּל־צָרְכֵּנוּ׃

Conſiderad pues, Hermanos, ſiete varones de voſotros de buen teſtimonio, llenos de Eſpiritu Sancto, y de Sabiduria, los quales pongamos en eſta obra.

4 וַאֲנַחְנוּ נְעוֹדֵד נִפְעֶה בַּתְּפִלָּה וּבְהַגַּת הַדָּבָר׃

Y noſotros inſtaremos en la oracion y en el Miniſterio de la palabra.

5 וַיִּיטְבוּ דְבָרָיו בְּעֵינֵי כָּל־הַקָּהָל וַיִּבְחֲרוּ אֶת־סְטֶפָנוֹס אִישׁ מָלֵא אֱמוּנָה וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־פִּילִפּוֹס וְאֶת־פְּרוֹכוֹרוֹס וְאֶת־נִיקָנוֹר וְאֶת־תִּימוֹן וְאֶת־פַּרְמֵינָא וְאֶת־נִיקוֹלָאוֹס גֵּר הוּא מֵאַנְתְיוֹכְיָא׃

Y plugo eſte parecer, à toda la multitud, y eligieron à Eſteuan, varon lleno de fe y de Eſpiritu Sancto, y à Philippe, y à Prochoro, y à Nicanor, Y á Timon, y à Parmenas, y à Nicolas eſtrangero de Antiochia.

6 אֶת־הָאֵלֶּה הֶקִימוּ לִפְנֵי הַשְּׁלִיחִים וּמִתְפַּלְּלִים הֵשִׂימוּ עֲלֵיהֶם אֶת־יָדַיִם׃

Aeſtos preſentaron en preſencia de los Apoſtoles, los quales orando les puſieron las manos encima.

7 וּדְבַר אֱלֹהִים פָּרָה וְרָבָה וּמִסְפַּר הַתַּלְמִידִים בִּירוּשָׁלַיִם מְאֹד וְקָהָל רָב שׁוֹמְעִים הָיוּ לֶאֱמוּנָה׃

Demanera que la palabra del Sennor crecia y el numero de los Diſcipulos ſe multiplicaua mucho en Ieruſalem: mucha companna de los Sacerdotes tambien obedecia à la fe.

ς'.

2. Προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, εἶπον· οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις.

Parquoi les douze, ayans appelé la multitude des diſciples, dirent, Il n'eſt pas raiſonnable que nous delaiſſions la parole de Dieu pour ſeruir aux tables.

3. Ἐπισκέψασθε οὖν ἀδελφοὶ, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ, πλήρεις πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης.

Regardez donc, freres, de choiſir ſept hommes d'entre vous de qui on ait bon teſmoignage, pleins du S. Eſprit & de ſapience, auſquels nous commettions ceſt affaire.

4. Ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν.

Et quand à nous, nous pourſuiurons à vacquer à la priere, & à l'adminiſtration de la parolé.

5. Καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους· καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρόχορον, καὶ Νικάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα.

Et ce propos pleut à toute la compagnie qui eſtoit la preſente, dont ils eſleuerent, Eſtiene, perſonnage plein de foi & du ſainct Eſprit, & Philippe, & Procore, & nicanor, & Timon, & Parmenas, & Nicolas proſelyte Antiochien.

6. Οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων· καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

Leſquels ils preſenterent deuant les Apoſtres: & iceux apres auoir prie leur impoſerent les mains.

7. Καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανε, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.

Et la parole de Dieu croiſſoit, & le nombre des diſciples ſe multiplioit fort en Ieruſalem: grand nombre auſſi des Sacrificateurs obeiſſoit à la foy.

CAP. VI.

2. Convocantes autem duodecim multitudinem diſcipulorum, dixerunt, Non eſt æquum, nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis.

Then the twelue called the multitude of the diſciples together / and ſayde / It is not meete that we ſhoulde leaue the worde of God to ſerue the thables.

3. Conſiderate ergo, fratres, viros ex vobis boni teſtimonii ſeptem, plenos Spiritu ſancto & ſapientia, quos conſtituamus ſuper hoc opus.

Wherefore brethren / looke ye out among you ſeuen men of honeſt report / and full of the holy Ghoſt / and of wiſdome / which we may appoint to this buſines.

4. Nos verò orationi & miniſterio verbi inſtantes erimus.

And we will giue our ſelues continually to prayer / and to the miniſtration of the word.

5. Et placuit ſermo coram omni multitudine. Et elegerunt Stephanum, virum plenum fide & Spiritu ſancto, & Philippum, & Próchorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum advenam Antiochenum.

And the ſaying pleaſed the whole multitude: and they choſe Steuē a man full of faith / and of the holy Ghoſt / & Philippe / and Prochorus / and Nicanor / and Timon / and Parmenas / and Nicolas a proſelyte of the Antiochia.

6. Hos ſtatuerunt ante cōſpectum Apoſtolorum: & orantes impoſuerunt eis manus.

Which they ſet before the Apoſtles: and they prayed / and layed their handes [illegible] them.

7. Et verbum Dei creſcebat, & multiplicabatur numerus diſcipulorum in Ieruſalem valdè: multa etiam turba ſacerdotum obediebat fidei.

And the worde of God increaſed / and the number of the diſciples was multiplied in Jeruſalem greatly / and a great companie of the Prieſts were obedient to the faith.

Das VI. Capitel.

2. Da rieffen die Zwölffe der menge der Jünger zuſammen/ vnd ſprachen: Es taug nicht / daß wir das Wort GOttes vnterlaſſen/ vnnd zu Tiſch dienen.

Da kallede de Tolff Diſciplenis menighed tilſammen/ oc ſagde/ Det duer icke/ at wi forlade Guds ord/ oc tiene til Bordz.

3 Darumb / jhr lieben Brüder / ſehet vnter euch nach ſieben Mãnern/ die ein gut gerücht haben/ vnnd vol heiliges Geiſtes vnd Weißheit ſind/ welche wir beſtellen mögen zu dieſer notdurfft.

Der faare i Kære Brødre / ſeer iblant eder effter ſiu Mend / ſom haffue it gaat rocte / oc ere fulde aff den hellig Aand oc Viſdom / huilcke wi kunde beſtille til denne Nødtørfftighed.

4. Wir aber wöllen anhalten am Gebet/ vnd am Ampt des Worts.

Men wi ville holden met Bønen oc met Ordens Embede.

5. Vnd die rede gefiel der gantzen menge wol/ vnd erwehleten Stephanum / einen Mann voll Glaubens vnd heiliges Geiſtes/ vnnd Philippum/ vnd Prochorum / vnd Nicanor vnnd Timon/ vnd Parmenam/ vnnd Nicolaum den Jüdengenoſſen von Antiochia.

Oc den Tale befalt den gantſke Menighed vel/ Oc de vduald Stephanum/ en Mand fuld aff Troen oc aff den hellig Aand/ oc Philippum/ oc Prochorum/ oc Nicanor/ oc Timon/ oc Parmenam/ oc Nicolaum aff Antiochia Jødernis tilhengere.

6. Diſe ſtelleten ſie für die Apoſtel/ vnnd beteten/ vnnd legten die hände auff ſie.

Diſſe ſtickede de faar Apoſtlerne/ oc bade oc lagde deris Hender paa dem.

7. Vnd das wort Gottes nam zu/ vnnd die zahl der Jünger ward ſehr groß zu Jeruſalem. Es wurden auch vil Prieſter dem Glauben gehorſam.

Oc Guds ord forfremmedis / oc Diſciplenis tal bleff meget ſtort i Jeruſalem / Der bleffue oc mange Preſter troen lydige.

Kapitola VI.

2. Tehdy dwanácte Apoſſtoluow/ ſwolawſſe mnozſtwij Včedlnijkuw / řekli: Nenij ſluſſné/ abychom my opuſſtili Slowo Božij / a poſluhowali Stoluom.

A ták oni dwánáśćie wezwawſzy wielkośći zwolennikow / rzekli/ Nie jeſt ći rzecz ſłuſzna żebychmy my opuśćiwſzy ſłowo Boże mieli ſtołom ſłużyć.

3. Protož Bratřij wyhledte/ mužuow z wás dobré powěſti ſedm/ plných Ducha Swatého a maudroſti/ gimž poručijme tu prácy.

Upátrzćież tedy miedzy ſobą brácia ſiedm mężow/ dobre świádectwo o ſobie máiących/ coby byli pełni Duchá świętego y mądrośći/ ktoreychmy przełożyli ku tey ſpráwie.

4. My pak Modlitby a Kázanij Slowa Božijho pilni budeme.

A my ná modlitwie y ná poſłudze ſłowá trwáć będziemy.

5. Y líbila ſe ta řeč wſſemu mnozſtwij. Y wolili Sſtěpána plného wijry a Ducha Swatého/ a Filipa / a Prochora/ a Nykanora/ a Tymona/ a Parmena/ a Mikuláſſe přijchozé Antyochenſkého.

Y podobáłá ſie tá rzecz oney wſzytkiey wielkośći/ A ták obráli Stefaná mężá pełne° wiáry y Duchá świętego/ Filipá/ Prochorá/ y Nykanorá/ Tymoná/ y Pármená/ y Mikołáiá nowo náwroconego Anthiocheńczyká.

6. Ty poſtawili před oblijčegem Apoſſtoluow/ a pomodliwſſe ſe/ wzkládali na ně ruce.

Ktore poſtáwili przed Apoſtoły/ á oni ſie modliwſzy/ kłádli ná nie ręce.

7. A Slowo Božij roſtlo/ a rozmáhal ſe počet Křeſtianůw w Geruzalémě welmi: Mnohý také záſtup Kněžij / poſlauchali Wijry.

A ták ſłowo Boże rozroſtáło ſie/ á bárzo ſie przymnażáło poczthu zwolennikow w Jeruzálem/ y wielkie mnoſtwo kápłanow byli poſłuſzni wierze.

ו

8 אֶסְטֶפָנוֹס דֵּין מְלֵא הֲוָא טִיבוּתָא וְחַיְלָא וְעָבֵד הֲוָא אָתְוָתָא וְתֶדְמְרָתָא בְּעַמָּא׃

E Stefano pieno di fede e di fortezza, faceua miracole e ſegni grandi nel popolo.

9 וְקָמוּ הֲווּ אֲנָשָׁא מֶן כְּנוּשְׁתָּא דְּמֶתְקַרְיָא דְּלִיבַרְטִינוּ קוּרִינָיֵא וְאַלֶכְסַנְדְּרָיֵא וְדַמֶן קִילִיקִיָא וּמֶן אָסִיָא וְדָרְשִׁין הֲווּ עַם אֶסְטֶפָנוֹס׃

Onde alcuni de la ſinagoga che ſi chiama de Libertini, e de Cirenei, e de gli Aleſſandrini, a di quei che erano di Cilicia, e d'Aſia, ſi leuoron ſu à diſputar con Stefano.

10 וְלָא מֶשְׁכְּחִין הֲווּ לְמֵקָם לוּקְבַל חֶכְמְתָא וְרוּחָא דְּמְמַלְּלָא הֲוָת בֵּהּ׃

E non poteuan reſiſtere à la ſapientia, & à lo Spirito, con che egli parlaua.

11 הָידֵין שַׁדַּרוּ לְגַבְרֵא וְאַלֵפוּ אֶנוּן דְּנֵאמְרוּן דַּחְנַן שְׁמַעְנָיהי דְּאָמַר מֶלֵא דְּגוּדָפָא עַל מוּשֶׁא וְעַל אֱלָהָא׃

Allora eſſi meſſero al punto de gli huomini, che diceſſeno, Noi gli habbiamo vdito dir parole di baſtemmia contra Moiſe e contra Dio.

12 וְשַׁגַּשׁוּ לְעַמָּא וְלַקַשִּׁישֵׁא וְלַסָפְרֵא וְאָתוּ וְקָמוּ עֲלַוְהי וְחַטְפוּהי וְאַיְתִיוּהי ל לְמֶצְעַת כְּנוּשְׁא׃

E commoſſero il popolo, e i Vecchij e gli Scribi: & andandoli addoſſo, lo preſero, e menoronlo al conſiglio.

13 וְאַקִּימוּ סָהֲדֵא דַּגָּלֵא דְּאָמְרִין הָנָא גַּבְרָא לָא שָׁלֵא לְמְמַלָּלוּ מֶלֵא לוּקְבַל נָמוּסָא וְעַל אַתְרָא הָנָא קַדִּישָׁא׃

E preſentarono de falſi teſtimonij, che diceſſeno, Queſt'huomo non ceſſa di parlar parole di baſtemmia contra queſto ſanto luogo, e contra la Legge.

ז

8 וּסְטֶפָנוֹס מָלֵא אֱמוּנָה וּגְבוּרָה עָשָׂה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים גְּדוֹלִים בָּעָם׃

Empero Eſteuan lleno de fe y de potencia, hazia prodigios y milagros grandes enel pueblo.

9 וַיָּקוּמוּ אֲנָשִׁים מִן־הָעֵדָה הַנֶּאֱמֶרֶת לִיבֶּרְטִינִים וְקִירֵנִים וַאֲלֶכְסַנְדְּרִים וּמִן קִילִיקִים וּמִן אַסְיָא הַמִּתְוַכְּחִים עִם סְטֶפָנוֹס׃

Leuantaronſe entonces vnos de la Synoga que ſe llamaua de los libertinos, y Cyreneos, y Alexandrinos: y de los que eran de Cilicia y de Aſia diſputando con eſteuan.

10 וְלֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד לִפְנֵי הַחָכְמָה וְרוּחַ אֲשֶׁר הָיָה מְדַבֵּר הוּא׃

Mas no podian reſiſtir à la Sabiduria, y al Eſpiritu que hablaua.

11 אָז הֵוִיחוּ לַאֲנָשִׁים לֵאמֹר כִּי שָׁמַעְנוּ בְּדַבְּרוֹ דִּבְרֵי גִדּוּפִים בְּמֹשֶׁה וּבֵאלֹהִים׃

Entonces ſubornaron à vnos que dixeſſen, que le auian oydo hablar palabras blaſphemas contra Moyſen y Dioz.

12 וַיַּכְעִיסוּ אֶת־הָעָם וְאֶת־הַזְּקֵנִים וְאֶת־הַסּוֹפְרִים וַיָּקוּמוּ וַיַּחְטְפוּהוּ וַיּוֹלִיכוּהוּ אֶל־הָעֵדָה׃

Y commouieron al pueblo y à los Ancianos, y à los Eſcribas; y arremetiendo arrebataronlo, y truxeronlo àl concilio.

13 וַיָּקִימוּ עֵדֵי שְׁקָרִים לֵאמֹר הָאָדָם הַזֶּה לֹא יִשְׁבֹּת לְדַבֵּר דִּבְרֵי־גִדּוּפִים עַל־הַמָּקוֹם הַקָּדוֹשׁ וְעַל־הַתּוֹרָה׃

Y puſieron teſtigos falſos que dixeſſen Eſte hombre no ceſſa de hablar palabras blaſphemas contra el lugar Sancto y la Ley.

ζ.

8. Στέφανος δὲ πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.

Or Eſtiene pleins de foy & de vertu, faiſoit grands miracles & ſignes entre le peuple.

9. Ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς, τῆς λεγομένης λιβερτίνων, καὶ κυρηναίων, καὶ ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ κιλικίας καὶ ἀσίας, συζητοῦντες τῷ στεφάνῳ.

Et quelques vns de la ſynagogue qui eſt appelee des Libertins, & des Cyreniens, & des Alexandrins, & de ceux qui eſtoyent de Cilice, & d'Aſie, ſe leuerent diſputans contre Eſtiene.

10. Καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει.

Et ne pouuoyent reſiſter à la ſapience & à l'Eſprit par lequel il parloit.

11. Τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας, ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς μωσῆν καὶ τὸν θεόν.

Adonc ils ſubornerent des hommes, leſques diſoyent, Nous lui auons oui proferer paroles blaſphematoires cõtre Moyſe & contre Dieu.

12. Συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον.

Et eſmeurent le peuple, & les Anciens, & les Scribes: & lui courans ſus le rauirent & l'amenerent au conſeil:

13. Ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας, ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα βλάσφημα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ νόμου.

Et preſenterent des faux-teſmoins, qui diſoyent, Ceſt homme ici ne ceſſe de proferer paroles blaſphematoires contre ce ſainct lieu & la Loy.

CAP. VI.

8. Stephanus autem plenus gratia & fortitudinè faciebat prodigia & ſigna magna in populo.

Now Steuen full of fayth and power / did great wonders and miracles among the people.

9. Surrexerunt autem quidam de ſynagoga, quæ appellatur Libertinorum, & Cyrenenſium, & Alexandrinorum, & eorum qui erant à Cilicia & Aſia, diſputantes cum Stephano.

Then there aroſe certaine of the Synagogue/which are called Libertines / & Cyrenians / and of Alexandria / and of them of Cilicia / and Aſia/and diſputed with Steuen.

10. Et non poterant reſiſtere ſapientiæ & Spiritui qui loquebatur.

But they were not able to reſiſt the wiſedome / & the Spirit by the which he ſpake.

11. * Tunc ſummiſerunt viros, qui dicerent ſe audiviſſe eum dicentem verba blaſphemiæ in Moyſen & Deum.

Then they ſuborned men/which ſayde/ We haue heard him ſpeake blaſphemous wordes againſt Moſes / and God.

12. Commoverunt itaque plebem, & ſeniores, & Scribas: & concurrentes rapuerunt eum, & adduxerunt in concilium.

Thus they moued the people and the Elders/and the Scribes:and running vpon him/caught him/and brought him to the Counſell.

13. Et ſtatuerunt falſos teſtes qui dicerent, Homo iſte non ceſſat loqui verba adverſus locum ſanctum, & legem.

And ſet forth falſe witneſſes/which ſayde / This man ceaſeth not to ſpeake blaſphemous wordes againſt this holy place/and the Lawe.

Das VI. Capitel.

8. Stephanus aber voll Glaubens vnd Kräfften / that Wunder vnnd groſſe Zeichen vnter dem Volck.

Men Stephanus fuld aff Tro oc Krafft/giorde vnderlige Gerninger oc ſtore Tegen iblant Folcket.

9. Da ſtunden etliche auff von der Schule / die da heiſſet der Libertiner/ vnd der Cyrener / vnd der Alexanderer / vnnd derer die auß Cilicia vnnd Aſia waren / vnnd befragten ſich mit Stephano.

Da ſtode der nogle op aff den Schole/ſom kaldis de Libertiners / oc de Cyreners/ oc de Alexandriners/ oc deris / ſom vaare aff Cilicia oc Aſia / oc beſpurde ſig met Stephano.

10. Vnd ſie vermochten nicht wider zu ſtehen der Weißheit vnd dem Geiſte/der da redete.

Oc de kunde icke ſtaa den Viſdom oc den Aand emod ſom talede.

11. Da richten ſie zu etliche Männer / die ſprachen: Wir haben jhn gehöret Läſterwort reden wider Moſen vnd wider Gott.

Da beſkickede nogle Mend / ſom ſagde / Wi herde hannem tale beſpaattelige ord mod Moſe oc mod Gud.

12. Vnd bewegeten das Volck/ vnd die Elteſten vnnd die Schrifftgelehrten/ vnd tratten herzu/ vnnd riſſen jn hin/vnd führeten jn für den Rath.

Oc de oprørde Folcket / oc de Eldſte oc Skriffkloge oc traadde frem / oc ructe hannem bort/ oc førde hannem faar Raadet.

13. Vnnd ſtelleten falſche Zeugen dar/die ſprachen: Diſer Menſch höret nicht auff zu reden Läſterwort wider diſe heilige Stätte vnd Geſetze.

Oc de beſtillede der falſke vidner/ſom ſagde/Dette Meniſke lader icke aff at tale beſpaattelige Ord mod denne hellige Sted oc Low.

Kapitola VI.

8. Sſtěpán pak pln gſa milosti a ſýly/ činil diwy a znamenj weliké w lidu.

A Stefan bedac pełen wiáry y mocy / czynil cuda y známiona wielkie miedzy ludem.

9. Y powſtali něktefij z Sſkoly kteráž ſlaula Libertynſkých/ a Cyrenenſkých/ a Alexandrynſkých/ a těch kteřijž byli od Cylicie a Azye/ hadagjce ſe s Sſtěpánem.

Tedy powſtáli niektorzy z bożnice ktora zowa Libertinow/ Cyrenczyczykow/ y Alexandryanow/ y tych ktorzy ſa z Cylicyey y Aſyey/ ſwarżac ſie z Stefanem.

10. Aniž gſau mohli odolati maudroſti a Duchu kterýž mluwil.

A nie mogli dáć odporu madroſci y duchowi ktorym mowil.

11. Tehdy lſtiwě zpuſowili Muže/ kteřijž řekli: My gſme od něho ſlyſſeli/ an mluwij ſlowá rauhawá proti Moyžiſſowi a proti Bohu.

A przetoż náprawili niektore coby powiedzieli/ iż go ſlyſzeli mowiacego słowá bluźnierſkie przeciw Moizeſzowi y Bogu.

12. A tak gſu zbauřili Lid á Starſſý/ y Včitele: a včiniwſſe/ naň autok/ yaly geg/ a přiwedli do Raddy:

A wzruſzyli poſpolſtwo y ſtárſzy y Doktory/ á zbieżawſzy ſie pojmáli go / y przywiedli do rády.

13. Y wyſtawili ffaleſſné ſwědky/ kteřijž řekli/ Člowěk tento nepřeſtáwá mluwiti ſlow rauhawých/ proti mijſtu tomuto Swatému / y proti Zakonu:

Poſtáwili thez fálſzywe świádki ktorzy by mowili, Że ten człowiek nie przeſthawa mowic ſlow bluźnierſkich przeciw temu świetemu mieyſcu y zakonowi.

ו

14 חֲנַן גֵּיר שְׁמַעְנָיְהִי דְּאָמַר דְּיֵשׁוּעַ הָנָא נָצְרָיָא הֻו נְשַׁרְיוּהִי לְאַתְרָא הָנָא וְנַחְלֵף עְיָדֵא דְּאַשְׁלֵם לְכוּן מוּשֵׁא׃

Perciochè noi gli habbiamo Vdito dire, che queſto IESV Nazareno diſtruggerà queſto luogo, e mutarà gli ordini che Moyſe ci ha dati.

15 וְחָרוּ בֵּה כֻּלְּהוּן הָנוּן דְּיָתְבִין הֲווּ בִּכְנוּשְׁתָּא וַחֲזַו פַּרְצוּפֵה אַיְךְ פַּרְצוּפָא דְּמַלְאַכָא׃

E riguardando in lui tutti quelli che ſedeuano nel conſiglio, Viddero la ſua faccia come la faccia d'Vn Angelo.

ז

1 וְשַׁאלֵה רַב כָּהְנֵא דְּאֶן הֻו דְּהָלֵין הָכַנָא אִנֵּין׃

Allora il principal Sacerdote diſſe, Queſte coſe ſtanno elle coſi?

2 הֻו דֵּין אֱמַר גַּבְרֵא אַחַיְן וַאֲבָהָתַן שְׁמַעוּ אַלָהָא דְּתֶשְׁבּוּחְתָּא אֶתְחְזִי לַאבוּן אַבְרָהָם כַּד אִיתָוְהִי הֲוָא בֵּית נַהְרִין עַד לָא נֵאתֵא נֵעְמַר בְּחָרָן׃

Et egli diſſe, Huomini fratelli e padri, aſcoltate, L'Iddio de la gloria apparue al noſtro padre Abraam, quando egli era in Meſopotamia, prima che dimoraſſe in Carram.

3 וַאֲמַר הֲוָא לֵה דְּפוּק מֶן אַרְעָךְ וּמֶן לְוָת בְּנַי טוּהְמָךְ וְתָא לְאַרְעָא אַיְדָא דְּאַחְוְיָךְ׃

E diſſeli, Eſci de la tua terra, e del tuo parentado, e Viene ne la terra che io ti moſtrarò.

4 וְהָידֵין נְפַק אַבְרָהָם מֶן אַרְעָא דְּכַלְדָּיֵא וְאֶתָא עְמַר בְּחָרָן וּמֶן תַּמָּן כַּד מִית אֲבוּהִי שַׁנְיֵה אַלָהָא לְאַרְעָא הָדָא דְּבָה עָמְרִין אַנְתּוּן יַוְמָנָא׃

Allora egli Vſci de la terra de Caldei, & habitò in Carram, e di lì, morto che fu ſuo padre, Iddio lo traſferì in queſta terra, ne laquale hora Voi habitate.

ו

14 כִּי שְׁמַעְנוּ בְדַבְּרוֹ כִּי יֵשׁוּעַ הַנָּצְרִי הַהוּא יַהֲרֹס אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה וִישַׁנֶּה אֶת־הָעֵדוֹת אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ מֹשֶׁה׃

Porque le auemos oydo dezir, Que eſte Ieſus Nazareno deſtruyra eſte lugar, y mudara las tradiciones que nos dió Moyſen.

15 וַיַּבִּיטוּהוּ כֻּלָּם הַיּוֹשְׁבִים בָּעֵדָה וַיִּרְאוּ אֶת פָּנָיו כִּפְנֵי מַלְאַךְ אֱלֹהִים׃

Entonces todos los que eſtauan ſentados en el concilio, pueſtos los ojos en el, vieron ſu roſtro como el roſtro de vn Angel.

ז

1 וַיֹּאמֶר כֹּהֵן גָּדוֹל אִם אָמְנָם כֵּן הָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃

El Principe de los Sacerdotes dixo entonces, Es eſto anſi?

2 וְהוּא אָמַר הָאֲנָשִׁים אַחֵינוּ וַאֲבוֹתֵינוּ שִׁמְעוּ אֱלֹהֵי הַכָּבוֹד נִרְאָה לְאָבִינוּ אַבְרָהָם בִּהְיוֹתוֹ בַּאֲרַם נַהֲרַיִם בְּטֶרֶם שִׁבְתּוֹ בְּחָרָן׃

Y el dixo, Varones hermanos, y padres oyd El Dios de Gloria appareció à nueſtro padre Abraham eſtando en Meſopotamia, antes que moraſſe en Charran:

3 וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֶךְ־לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ׃

Y dixole, Sal de tu tierra, y de tu parentela; y ven à la tierra que te moſtraré.

4 אָז יָצָא מֵאֶרֶץ כַּשְׂדִּים וַיֵּשֶׁב בְּחָרָן וּמִשָּׁם כַּאֲשֶׁר מֵת אָבִיו הֶעֱבִירָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אַתֶּם עַתָּה יוֹשְׁבִים בָּהּ׃

Entonces ſalió de la tierra de los Chaldeos, y habitó en Charran. Y de alli, muerto ſu padre, lo traſpaſſo à eſta tierra en la qual voſotros habitays aora.

ϛ'.

14 Ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ἰησοῦς ὁ ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ παρέδωκεν ἡμῖν μωυσῆς.

Car nous lui auons ouï dire, que ce Ieſus le Nazarien deſtruira ce lieu ici, & changera les ordonnances que Moyſe nous a baillees.

15. Καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν ἅπαντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

Et comme tous ceux qui eſtoyent aſſis au conſeil auoyent les yeux fiches ſur lui, ils virent ſa face comme la face d'vn Ange.

ΚΕΦΑΛ. ζ.

Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεύς, εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει;

Adonc le ſouuerain Sacrificateur dit, Ces choſes ſont elles ainſi?

2. Ὁ δὲ ἔφη, ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. ὁ θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν ἀβραὰμ, ὄντι ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν χαῤῥάν.

Et il dit, Hommes freres & peres, oyez, Le Dieu de gloire s'apparut a noſtre pere Abraham, du temps qu'il eſtoit en Meſopotamie, deuant qu'il demeuraſt en Carran.

3. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι δείξω.

Et lui dit, Sors de ton pais & d'auec ton parentage, & vien au pais que ie te monſtrerai.

4. Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς χαλδαίων, κατῴκησεν ἐν χαῤῥάν. κἀκεῖθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, μετῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε.

Adonc eſtant ſorti du païs des Caldeens, il habita en Carran. Et de là, apres que ſon pere fut mort, Dieu le tranſporta en ce païs auquel vous habitez maintenant.

CAP. VI.

14. Audivimus enim eum dicentem, quoniam Ieſus Nazarenus hic, deſtruet locum iſtum, & mutabit traditiones, quas tradidit nobis Moyſes.

For wee haue heard him ſay / that this Jeſus of Nazareth ſhall deſtroy this place / and ſhall chaunge the ordinances / which Moſes gaue vs.

15. Et intuentes eum omnes qui ſedebant in concilio, & viderunt faciem eius tanquam faciem angeli.

And as all that ſate in the Councill looked ſtedfaſtly on him / they ſawe his face as it had bene the face of an angell.

CAP. VII.

DIxit autem princeps ſacerdotum, Si hæc ita ſe habent?

Then ſayde the chiefe Prieſt / Are theſe things ſo?

2. Qui ait, Viri fratres & patres audite. Deus gloriæ apparuit patri noſtro Abrahæ cum eſſet in Meſopotamia, prius quàm moraretur in Charam.

And he ſaide / Ye men / brethren & fathers hearken. The God of glory appeared vnto our father Abraham / while hee was in Meſopotamia / before he dwelt in Charran.

3. Et dixit ad illum, Exi de terra tua, & de cognatione tua, & veni in terram quam monſtravero tibi.

And ſayde vnto him / Come out of thy countrey / and from thy kinred / and come into the Land which I ſhall ſhew thee.

4. Tunc exiit de terra Chaldæorum, & habitavit in Charan. Et inde, poſtquam mortuus eſt pater eius, tranſtulit illum in terram iſtam, & in qua nunc vos habitatis.

Then came he out of the land of the Chaldeans / & dwelt in Charan. And after that his father was dead / God brought him from thence into this lande wherein ye nowe dwell.

Das VI. Capitel.

14. Denn wir haben jhn hören ſagen: Jeſus von Nazareth wirdt dieſe Stätte zerſtören/ vnd endern die Sitten/ die vns Moſes gegeben hat.

Thi wi horde hannem ſige/ Jheſus aff Nazareth ſkal forſtyre denne Sted / oc foruende de Skickelſer ſom Moſe gaff oſſ.

15. Vnd ſie ſahen auff jhn alle die im Rath ſaſſen/ vnd ſahen ſein Angeſichte/ wie eines Engels angeſichte.

Oc de ſaae alle paa hannem ſom ſaade i Raadet / oc de ſaa hans anſict / ſom en Engels anſict.

Das VII. Capitel.

DA ſprach der Hoheprieſter/ Jſt dem alſo?

DA ſagde den ypperſte Preſt/ haffuer det ſig ſaa?

2. Er aber ſprach: Lieben Brüder vnd Väter höret zu. Gott der Herrligkeit erſchien vnſerm Vater Abraham / da er noch inn Meſopotamia war ehe er wohnet in Haram.

Oc hand ſagde / Kære Mend oc Fedre hører til. Herlighedſens Gud obenbaredis vor Fader Abraham/ der hand end nu vaar i Meſopotamia/ før hand bode i Haram.

3. Vnnd ſprach zu jhm: Gehe auß deinem Lande vnd von deiner Freundſchafft / vnd zeuch in ein Land das ich dir zeigen wil.

Oc ſagde til hannem / Gack aff dit Land oc fra dit Frendſkaff/ oc drag til it Land/ ſom ieg vil viſe dig.

4. Da gieng er auß der Chaldeer Lande / vnd wohnete in Haram. Vnd von dannen / da ſein Vater geſtorben war / brachte er jhn herüber inn das Land / da jhr nu inne wohnet.

Da gick hand aff de Chaldeers Land / oc bode i Haram. Oc hand førde hannem der fra / der hans Fader vaar død / hen offuer i dette Land / ſom i nu bo vdi.

Kapitola VI.

14. Neb gſme ſlyſſeli gey an prawij / Gežijſs Nazaretſký tento zkazý mijſto toto / a změnij vſtanowenij kteráž Moyžijſs nám wydal.

Abowiem echmy go ſłyſzeli mowiące iż ten Jezus Nazarenſki zborzy mieyſce to / y odmieni obchody ktore nam podał Moizeſz.

15. A patřijce na něho wſſyckni kteřijž ſeděli w Raddě / widěli twář geho / yako twář Angela.

Tedy pátrząc nań pilnie oczymá ſwemi oni wſzyſcy co ſiedzieli w radzie / widzieli oblicze iego iáko oblicze Anielſkie.

Kapitola VII.

TEhdy řekl Knijže Kněžſké: Geſtli to tak?

A Ták rzekł Kſiąże kápłáńſkie / Takli ſie ma ta rzecz?

2. Kterýž řekl: Mužij Bratřij a Otcowé / ſlyſſte. Bůh ſláwy okozal ſe Otcy naſſemu Abrahamowi / když byl w Mezopotamí / prwé než bydlil w Káran.

Tedy on powiedział Mężowie bráćia y oycowie ſłuchaycie! Bog on chwały okazał ſie oycu náſzemu Abráhamowi gdy był w Mezopotámii tey / przed tym niż mieſzkał w Chárran.

3. A řekl k němu. Wygdi z Země twé / a z přijbuznoſti / twé / a poď do Země / kterauž koli okáži tobě.

Y powiedział mu / Wynidź z ziemie twey y od narodu twego / a idź do ziemie ktorą ći vkáżę tobie.

4. Tehda wyſſel z Země Kaldeyſké / a bydlil w Káran. A odtud když vmřel Otec geho / přewedl gey do Země této / w kteréžto nynij wy bydlijte.

A ták wyſzedł z ziemie Kaldeyczykow / y mieſzkał w Chárrán / á z támtąd gdy vmárł oćiec iego / przenioſł go do ziemie tey w ktore y wy teraz mieſzkaćie.

ז

5 ולא יהב לה ירתותא בה אף לא הורכבתא דרגלא ואשתודי הוא דנתליה לה איך דלמארתה לה ולזרעה כד לית הוא לה ברא׃

E non gli dette alcuna heredità in essa ne pur quanto è vna orma di piede: ettandio che gli hauesse promesso di dargliela à possedere, & al seme suo doppo lui, ancora che non hauesse alcun figliuolo.

6 ומלל הוא עמה אלהא כד אמר לה דנהוא זרעך תותבא בארעא נוכריתא וישעבדוניהי ונבאשון לה ארבע מאא שנין׃

E parlò Iddio in questo modo, che il suo seme sarebbe forestiere in terra aliena, e che la gente del paese lo ridurrebbero in seruitu, & affliggerebbenlo quattrocento anni.

7 ולעמא דנפלחון עבדותא ארוביניהי אנא אמר אלהא ומן בתר הלין נפקון ונפלחון לי באתרא הנא׃

Et io giudicarò la gente, à cui haueranno seruito, disse Iddio. E doppo queste cose vsciranno, e seruiranmmi in questo luogo.

8 ויהב לה דיתיקא דגזורתא והידין אולד ליסחק וגזרה ביומא תמיניא ואיסחק אולד ליעקוב ויעקוב אולד לתרעסר אבהתן׃

E così gli dette il patto de la circoncisione. Per esso Abraam generò Isaac, e lo circoncise l'ottauo giorno: & Isaac generò Iacob, e Iacob i dodeci Patriarchi.

9 והנון אבהתן טנו ביוסף וזבנוהי למצרין ואלהא עמה הוא׃

E i Patriarchi mossi da inuidia, venderono Iosef à gente che lo menò in Egitto. E Iddio era con lui.

ז

5 וְלֹא נָתַן לוֹ יְרֻשָּׁה בָהּ עַד מִדְרַךְ כַּף רָגֶל וַיַּגֵּיד לָתֵת לוֹ אוֹתָהּ לַאֲחֻזָּה וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו וְלֹא הָיָה לוֹ בֵן׃

Y no le dió possession en ella, ni aun vna pisada de vn pie: mas prometióle que se la daria en possession, y à su simiente despues no, deel teniendo aun hijo.

6 וְכֵן אָמַר לוֹ אֱלֹהִים כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעוֹ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אוֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה׃

Y hablóle Dios ansi, Que su simiente seria estrangera en tierra agena, y que los sujetarian en seruidumbre, y que los maltractarian por quatrocientos annos.

7 וְגַם אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָּן אָנֹכִי וְאַחֲרֵי־כֵן יֵצְאוּ וְיַעַבְדוּנִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃

Mas à la Gente aquien seran sieruos, yo la juzgaré, dixo Dios: y Despues desto saldran, y seruirmehan à mi en este lugar.

8 וַיִּתֵּן לוֹ אֶת־בְּרִית הַמּוּלָה וְכֵן הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק וַיָּמָל אוֹתוֹ בֶּן־שְׁמֹנַת יָמִים וְיִצְחָק הוֹלִיד אֶת־יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב אֶת־שְׁנֵים עָשָׂר רָאשֵׁי אָבוֹת׃

Y dióle el Concierto de la Circuncision: y ansi engendró à Isaac, y lo circuncidó àl octauo dia: y Isaac à Iacob. y Iacob à los doze Patriarchas.

9 וְרָאשֵׁי אָבוֹת מְקַנְאִים בְּיוֹסֵף מָכְרוּ אוֹתוֹ בְּמִצְרַיִם וַיְהִי אֱלֹהִים עִמּוֹ׃

Y los Patriarchas, mouidos de embidia, vendieron à Ioseph para Egypto: mas Dios era cō el.

ζ.

5. *Καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ, οὐδὲ βῆμα ποδός· καὶ ἐπηγγείλατο δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου.*

Et ne lui donna aucun heritage en icelui, non pas seulement pour asseoir le pied combien qu'il lui eust promis de le lui donner en possession, & à sa posterité apres lui, iaçoit qu'il n'eust point d'enfant.

6. *Ἐλάλησε δὲ οὕτως ὁ Θεός, ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια·*

Mais Dieu en parla ainsi, Ta posterité seiournera en terre estrange, & là ils l'asserviront, & malmeneront quatre cens ans.

7. *Καὶ τὸ ἔθνος, ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Θεός· καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται, καὶ λατρεύσουσί μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.*

Mais ie iugerai la nation à laquelle ils auront serui dit Dieu: & apres cela ils sortiront en ce lieu.

8. *Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς, καὶ οὕτως ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καὶ ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ ὁ Ἰακὼβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας.*

Puis lui donna l'alliance de Circoncision, & ainsi Abraham engendra Isaac, lequel il circoncit au huitieme iour: & Isaac engendra Iacob, & Iacob les douze Patriarches.

9. *Καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσὴφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ Θεὸς μετ᾽ αὐτοῦ.*

Et les Patriarches meus d'enuie vendirent Ioseph pour estre mené en Egypte mais Dieu estoit auec lui.

AGTA APOST:	Der Apoſtel Geſchicht.	Skutkowe
CAP. VII.	Das VII. Capitel.	Kapitola VII.
5. Et non dedit illi hæreditatem in ea nec paſſum pedis: & repromiſit dare illi eam in poſſeſſionem, & ſemini eius poſt ipſum, cùm non haberet filium.	5. Vnd gab jhm kein Erbtheil darinnen auch nicht eines Fußes breit/ vnd verhieß jhm/ er wolte es geben jhm zubeſitzen/ vnnd ſeinen Samen nach jm/ da er noch kein Kind hatte.	5. A nedal gemu dĕdictwij w nĕj / ani na krocĕg nohy: ale zaſljbil gemu dáti gi k wládařſtwij/ y Semeni geho po nĕm/ když geſſtĕ nemĕl Syna.
And he gaue him none inheritance in it/ no / not the breadth of a foote: yet he promiſed that he would giue it to him for a poſſeſſion / and to his ſeede after him/ when as yet he had no childe.	Oc hand gaff hannem ingen Arffdel der vdi/ oc icke en fodz tret/ Oc hand loffuede hannem/ At hand vilde giffue hannem det at beſide oc hans Sæd effter hannem/ der hand end nu haffde inted Barn.	A nie dał mu w niey oſiádłośći y ná ſtopę nogi / choćiaż mu obiecał iq dáć ku dźierżeniu / y po nim potomſtwu iego / choćiaż nie miał dźieci.
6. Locutus eſt autem ei Deus, Quia erit ſemen eius accola in terra aliena, & ſervituti eos ſubiicient, & malè tractabunt eos annis quadringentis.	6. Aber Gott ſprach alſo: Dein Same wirdt ein Frembdling ſein in einem Frembden Lande/ vnd ſie werden jhn dienſtbar machen/ vnnd übel handeln vierhundert Jar.	6. Y mluwil gemu Bůh takto: Sýmĕ geho bude pohoſtinu w Zemi cyzý a ſlužbe ge poddadij/ a zle s nim budau nakládati/ za čtyři Sta leth:
But God ſpake thus/ that his ſeed ſhould be a ſoiourner in a ſtraunge lande/ and that they ſhould keepe it in bondage/ and entreat it euill foure hundreth yeeres.	Men Gud ſagde ſaa/ Din Sæd ſkal vere fremmet vdi is fremme Land/ oc de ſkulle gøre dem til Træle/ oc fare ilde med fire hundrede aar.	Mowił tedy ták Bog: Bedźie potomſtwo twe mieſzkáć w źiemi obcey / gdźie bedźie podáne w niewolą á bedźie ſkłániáne doległośćiámi przez cztery ſtá lat.
7. Et gentem cui ſervierint, iudicabo ego, dixit Deus, & poſt hæc exibunt, & ſervient mihi in loco iſto.	7. Vnd das Volck/ dem ſie dienen werden/ wil ich richten/ ſprach Gott. Vnd darnach werden ſie außziehen/ vnd mir dienen an diſer ſtete.	7. Ale lid ten kterémuž ſlaužiti budau/ yá ſauditi budu/ prawijk Pán Bůh. A potom zaſe wygdau/ a ſlaužiti mi budau na tomto mijſtĕ.
But the nation to whome they ſhall be in bondage/ will I iudge/ ſaith God: and after that/ they ſhall come forth and ſerue me in this place.	Oc det Folck ſom de ſkulle tiene/ vil ieg dømme/ ſagde Gud. Oc der effter ſkulle de drage vd/ oc tiene mig paa denne Sted.	Ale narod ktoremu ſlużyć bedą / ia bede karał/ mowi Bog / y potym wynidą y bedą mi ſlużyć ná mieyſcu tym.
8. Et dedit illi teſtamentum circumciſionis, & ſic genuit Iſaac, & circumcidit eum die octavo: & Iſaac Iacob, & Iacob duodecim Patriarchas.	8. Vnd gab jhm den Bund der Beſchneidung/ vnd er zeugete Iſaac/ vnd beſchneid jhn am achten tage vnnd Iſaac den Jacob/ vnnd Jacob die zwölff Ertzväter.	8. Y dal gemu Zákon obřezowánij. A tak on zplodil Izaka/ a obřezal gey den oſmý/ a Izák (zplodil) Jakoba: a Jákob (zplodil) dwanácte Patryarchůw.
Hee gaue him alſo the couenant of circumciſion: and ſo Abraham begate Iſaac / and circumciſed him the eight day: & Iſaac begate Iacob / and Iacob the twelue Patriarkes.	Oc hand gaff hannem Omſkerelſens Pact/ Oc hand afflede Iſaac/ omſkar hannem den ottende dag/ Oc Iſaac Jacob / oc Jacob de tolff Patriarcher.	Y dał mu przymierze obrzezánia / y tákże Abráhámowi vrodźił ſie Izáák/ á obrzezał go dniá oſmego/ Izáákowi záſie vrodźił ſie Jákob/ á Jákowi dwanáśćie Pátryarchow.
9. Et Patriarchæ æmulantes, Ioſeph vendiderunt in Aegyptum: & erat Deus cum eo.	9. Vnd die Ertzväter neideten Joſeph / vnnd verkaufften jhn in Egypten.	9. A Patryarchowé w nenáwiſti magijce Jozeffa / prodali gey do Egipta / a Bůh byl s nim:
And the Patriarkes moued with enuie ſolde Joſeph into Egypt: but God was with him.	Oc Patriarcherne hadede Joſeph / oc ſolde hannem til Egypten. Men Gud vaar met hannem.	Tedy Pátriárchowie ruſzeni nienawiśćią/ przedáli Jozefá do Egyptu/ ále by Bog z nim.

ז

10 ופרקה הוא מן כלהון אלוצנוהי ויהב לה טיבותא וחכמתא קדם פרעון מלכא דמצרין ואקימה רישא על מצרין ועל כלה ביתה ׃

E liberollo da tutte le ſue tribulationi: e dettegli gratia e ſapientia dinanzi à Faraone Re d'Egitto che lo conſtitui gouernatore ſopra l'Egitto, e ſopra tutta la caſa ſua.

11 והוא כפנא ואולצנא רבא בכלה מצרין ובארעא דכנען ולית הוא להון למסבע לאבהתן ׃

Venne poi vna careſtia in tutta la terra d'Egitto, e di Canaan, e vna gran tribulatione. in modo che i noſtri padri non trouauano da nutrirſi.

12 וכד שמע יעקוב דאית עבורא במצרין שדר הוא לאבהתן לוקדם ׃

Onde Iacob hauendo vdito che in Egitto v'era del grano, vi mandò prima i noſtri padri.

13 וכד אזלו דתרתין זבנין אודע יוסף נפשה לאחוהי ואתידע לפרעון טוהמה דיוסף ׃

E la ſeconda volta Ioſef fu riconoſciuto da i ſuoi fratelli, e manifeſtoſſi à Faraone il parentado di Ioſef.

14 ושדר הוא יוסף ואיתיה לאבוהי יעקוב ולכלה טוהמה והוין הוו במנינא שבעין וחמש נפשן ׃

Allor Ioſef mandò à chiamar Iacob ſuo padre, e tutto'l ſuo parentado, che erano ſettanta cinque perſone.

15 ונחת יעקוב למצרין ומית תמן הו ואבהתן ׃

E coſi Iacob ſceſe in Egitto, e morì egli, e i padri noſtri.

16 ואשתני לשכם ואתתסים הוא בקבורא דזבן הוא אברהם בכספא מן בני חמור ׃

E furon traſportati in Sichem, e poſti nel ſepolcro che Abraam haueua comprato con prezzo d'argento da i figliuoli d'Emor figliuol di Sichem.

ז

10 ויצילהו מכל־צרותיו ויתן לו חן וחכמה לפני פרעה מלך מצרים וישימהו לאדון לכל ביתו ומשל בכל־ארץ מצרים ׃

Y lo libró de todas ſus tribulaciones: y le dio gracia y ſabiduria en la preſencia de Pharaon rey de Egypto, el qual lo puſo por Gouernador ſobre Egypto, y ſobre toda ſu caſa.

11 ויבוא רעב על כל־ארץ מצרים וכנען ומצוקה גדולה ואבותינו לא מצאו לחם ׃

Vino entonces hambre en toda la tierra de Egypto y de Chanaan, y grande tribulacion y nueſtros padres no hallauan alimentos.

12 וישמע יעקב כי היה שבר במצרים וישלח את אבותינו בראשונה ׃

Y como oyeſſe Iacob que auia trigo en Egypto, embió à nueſtros padres la primera vez.

13 ובשנית נכר יוסף לאחיו ויודע לפרעה דור יוסף ׃

Y en la ſegunda, Ioſeph fuè conocido de ſus hermanos, y fue ſabido de Pharaon el linage de Ioſeph.

14 וישלח ויביא את־אביו יעקב וכל־משפחתו בשבעים (וחמש) נפש ׃

Y embiando Ioſeph, hizo venir á ſu padre Iacob, y à toda ſu parentela en ſetenta y cinco perſonas.

15 וירד יעקב מצרימה וימת הוא ואבותינו ׃

Anſi decendió Iacob en Egypto, donde muriô el, y nueſtros padres.

16 וינשאו אל־שכם ויושמו באחזת קבר אשר קנה אברהם במחיר כסף מעפרון בן־צחר החתי ׃

Los quales fueron traſpaſſados à Sichem: y fueron pueſtos enel ſepulchro que compró Abraham à preció de dinero de los hijos de Hemor hijo de Sichem.

ζ.

10. Καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' αἴγυπτον καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Qui le deliura de toutes ſes tribulations, & lui donna grace & ſapience deuant Pharao roy d'Egypte qui l'eſtablit gouuerneur ſur Egypte, & ſur toute la maiſon.

11. Ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν γῆν αἰγύπτου καὶ χαναὰν, καὶ θλίψις μεγάλη, καὶ οὐχ εὕρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν.

Or il aduint vne famine par tout le païs d'Egypte, & en Canaan, & grande angoiſſe: tellement que nos peres ne pouuoyent trouuer viures.

12. Ἀκούσας δὲ ἰακὼβ ὄντα σῖτα ἐν αἰγύπτῳ, ἐξαπέστειλε τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον.

Mais quand Iacob eut entendu qu'il y auoit du ble en Egypte, il y enuoya premierement nos peres.

13. Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀνεγνωρίσθη ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος τοῦ ἰωσήφ.

Et à la ſeconde fois Ioſeph fut recognu par ſes freres, & la lignee de Ioſeph fut declaree à Pharao.

14. Ἀποστείλας δὲ ἰωσὴφ μετεκαλέσατο τὸν πατέρα αὐτοῦ ἰακὼβ, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ ἐν ψυχαῖς ἑβδομηκονταπέντε.

Adonc Ioſeph enuoya querir Iacob ſon pere, & tout ſon parentage qui eſtoyent ſeptante cinq ames.

15. Κατέβη δὲ ἰακὼβ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν.

Iacob donc deſcendit en Egypte, & y mourut: lui & nos peres.

16. Καὶ μετετέθησαν εἰς συχὲμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ὃ ὠνήσατο ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν ἐμμὸρ τοῦ συχέμ.

Leſquels furent tranſportés en Sichem, & mis au ſepulcre qu'Abraham auoit achete à prix d'argent des fils d'Emmor fils de Sichem.

CAP. VII.

10. Et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius, & dedit ei gratiam & ſapientiam in conſpectu Pharaonis regis Aegypti, & conſtituit eum præpoſitum ſuper Aegyptum, & ſuper omnem domum ſuam.

And deliuered him out of all his afflictions / and gaue him fauour / and wiſdome in the ſight of Pharao King of Egypt / who made him gouernour ouer Egypt/ and ouer his whole houſe.

11. Venit autem fames in univerſam Aegyptum & Chanáan, & tribulatio magna: & non inveniebant cibos patres noſtri.

Then came there a famine ouer all the land of Egypt & Canaan / & great affliction / that our fathers found no ſuſtenance.

12. Cum audiſſet autem Iacob, eſſe frumentum in Aegypto, miſit patres noſtros primùm.

But when Jacob heard that there was corne in Egypt/ he ſent our fathers firſt.

13. Et in ſecundo cognitus eſt Ioſeph à fratribus ſuis, & manifeſtatum eſt Pharaoni genus eius.

And at the ſeconde time / Joſeph was knowen of his brethren/ & Joſephs kinred was made knowne vnto Pharao.

14. Mittens autem Ioſeph, accerſivit Iacob patrem ſuum, & omnem cognationem in animabus ſeptuaginta quinque.

Then ſent Joſeph and cauſed his father to be brought/ & all his kinred/ euen three ſcore and fifteene ſoules.

15. Et deſcendit Iacob in Aegyptum: & defunctus eſt ipſe & patres noſtri.

So Jacob went downe into Egypt/ and he died/ and our fathers.

16. Et translati ſunt in Sichem, & poſiti ſunt in ſepulchro quod emit Abraham pretio argenti à filiis Hemor filii Sichem.

And were remoued into Sychem / and were put in the ſepulchre / that Abraham had bought for money of the ſonne of Emor/ ſonne of Sychem.

Das VII. Capitel.

10. Aber Gott war mit jhm / vnnd errettet jhn auß alle ſeinem Trübſal/ vnd gab jhm Gnade vnd Weißheit für dem Könige Pharao in Egypten/ der ſatzte jn zum Fürſten über Egypten vnd über ſein gantzes Hauß.

Oc frelſte hannem aff al ſin bedrøffuelſe/ Oc hand gaff hannem naade oc viſdom faar Konig Pharao i Egypten / hand ſette hannem til en Førſte offuer Egypten / oc offuer ſit gantſke Huſſ.

11. Es kam aber eine theure Zeit über das gantze Land Egypten vnnd Canaan/ vnd ein groſſer trübſal/ vnd vnſere Väter funden nicht Fütterung.

Oc der kom en dyr tid offuer det gantſke land Egypten oc Canaan/ oc en ſtor bedrøffuelſe/ oc vore Fedre fundeicke mad.

12. Jacob aber höret/ daß in Egypten Getreide were / vnd ſandte vnſere Väter auß auffs erſte mal.

Da herde Jacob/ at der vaar Korn i Egypten/ Oc hand ſende vore Fedre vd forſte gon.

13. Vnd zum andernmal ward Joſeph erkennet von ſeinen Brüdern/ vnd ward Pharao Joſeph Geſchlecht offenbar.

Oc anden gong bleff Joſeph kent aff ſine Brødre/ oc Joſephs ſlect bleff obenbare: Pharao.

14. Joſeph aber ſandte auß/ vnd ließ holen ſeinen Vater Jacob / vnd ſeine gantze Freundſchafft / fünff vnd ſiebentzig Seelen.

Men Joſeph ſende vd oc loed hende ſin Fader Jacob / oc ale ſin ſlect fem oc hafftierdeſindstiue ſiele.

15. Vnd Jacob zoch hinab in Egypten vnd ſtarb / er vnd vnſere Väter.

Oc Jacob drog ned i Egypten oc døde / hand oc vore Fedre.

16. Vnd ſind herüber bracht inn Sichem / vnd gelegt inn das Grab/ daß Abraham gekauffet hatte vmbs Geldt von den Kindern Hemor zu Sichem.

Oc de ere offuerførde til Sichem / oc lagde i den Graff/ ſom Abraham købte for pendinge aff Hemors børn i Sichem.

Kapitola. VII.

10. Y wyſwobodil ho ze wſſech auzkoſtij a zármutkůw geho/ a dal gemu miloſt a maudroſt/ před twářij Faraona Krále Egiptſkého. Y vdělal ho Aukřednijkem nad Egiptem/ a nade wſſij čeledij ſwau.

Rwylal go ze wßythkich iego vćiſkow, á dal mu wdźiecżność y mądrość przed Fáráonem Krolem Egiptſkim/ ktory go vczynil przelożonym nád Egiptem y nád wßytkym domem ſwoim.

11. Potom přiſſel hlad na weſſkeren Egipt y na Zemi Kanancgſkau / a trápenij weliké: Y neměli pokrmůw Otcowé naſſy.

Potym przyßedl glod ná wßytke źiemie Egiptſką y Chananeyſką/ á wielki ućiſk/ iákoż nie náydowáli żywnośći oycowie naßy.

12. A když vſlyſſal Jákob že by bylo obilé w Egiptě/ poſlal Otce naſſe tam nayprwé:

A gdy vſłyßał Iákob o zbożu w Egipćie/ poſłał oyce náße náprzod.

13. A když ge poſlal podruhé/ poznán geſt Jozeff od Bratřij ſwých: a zgewen geſt Rod geho Faraonowi.

Y zá wtorym iechániem poznan ieſt Iozef od bráciey ſwey/ y oznaymion ieſt Fáráonowi narod Iozefow.

14. Tehdy poſlaw Jozeff poſly/ přiſtěhowal Otce ſwého Jákoba/ y wſſecknu Rodinu ſwau/ w oſobách Sedmdeſáti a pěti.

A ták Iozef wypráwiwßy poſły/ przyzwał oycá ſwego Iákobá/ y wßytkiego ſwego narodu/ ſiedmidźieſiąt y pięć oſob.

15. Y ſſel Jákob do Egipta/ a tam vmřel on y Otcowé naſſy:

Sßedł tedy Iákob do Egiptu/ á támże vmárł y oycowie naßy.

16. A přeneſeni gſau do Sychem/ a pochowáni gſau w hrobě kterýž byl kaupil Abraham za ſtříbro v Synůw Emorowých Syna Sychemowa.

Y przenieśieni ſą do Sychem/ á położeni w grobie ktory kupił Abráhám zá pieniądze v ſynow Emorá ſyná Sychemowego.

17 וְכַד מַטִי הֲוָא זַבְנָא דְמֶדֶם דְאַשְׁתַּוְּיִ הֲוָא בְמַוְמָתָא אֱלָהָא לַאבְרָהָם סַגִי הֲוָא עַמָא וְתַקֶף בְמֶצְרֵין׃

Quando poi ſ'auuicinò il tempo de la promeſſa, laquale Iddio haueua giurato ad Abraam, il popolo crebbe e moltiplicò in Egitto.

18 עַד מָא דְקָם מַלְכָּא אֲחרָנָא עַל מֶצְרֵין אַיְנָא דְלָא יָדַע הֲוָא לֵה לְיַוְסֵף׃

Infin che venne ſu vn'altro Re in Egitto, che non haueua conoſciuto Ioſef.

19 וְאֶצְטַנַע עַל טוּהְמַן וַאבְאֶשׁ לַאבָהָתַן וַפְקַד דְיֶהֱווּן מֶשְׁתַּדְיִן יַלוּדַיְהוֹן דְלָא נִחוֹן׃

Queſto ingannando la noſtra gente, affliſſe i noſtri padri, infin à far lo abbandonare lor fanciulletti: accioche i parti non viueſſeno.

20 בֵה בְזַבְנָא הוּ אֶתִילֵד מוּשֶׁא וְרָחִים הֲוָא לַאלָהָא וְאֶתְרַבִּי יַרְחֵא תְלָתָא בֵית אֲבוּהִי׃

In queſto tempo nacque Moiſe, e fu grato à Dio: ilqual fu nutrito tre meſi ne la caſa del padre.

21 וְכַד אֶשְׁתְּדִי מֶן עַמֵה אֶסְפַּחְתֵה בְרַת פַּרְעוֹן וְרַבִּיתֵה לָה לַבְרָא׃

Poi eſſendo egli abbandonato, la figliuola di Faraone ſe lo portò, e nutriſſelo per figliuolo.

22 וְאֶתְרְדִי מוּשֶׁא בְכֻלָּה חֶכְמְתָא דְמֶצְרָיֵא וְעַתִיר הֲוָא בְמֶלַוְהִי אַף בְעֲבָדַוְהִי׃

E fu Moiſe ammaeſtrato in ogni ſapientia de gli Egitti, & era potente in fatti e in detti.

23 וְכַד הֲוָא בַר אַרְבְעִין שְׁנִין סֶלֵק הֲוָא עַל לֶבֵה דְנֶסְעוּר לַאחַוְהִי בְנַי יִסְרָיֵל׃

Come poi fu arriuato à l'età di quaranta anni, gli venne in animo d'andare à viſitare i ſuoi fratelli figliuoli d'Iſraël.

17 וּבְקָרֹב עֵת־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם פָּרָה הָעָם וְרָבָה בְּמִצְרָיִם׃

Mas como ſe acercó el tiempo de la promeſſa, laqual Dios auia jurado à Abraham, creció el pueblo, y multiplicóſe en Egypto.

18 עַד אֲשֶׁר קָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת־יוֹסֵף׃

Haſta que ſe leuantô otro rey (en Egypto,) que no conocia à Ioſeph.

19 הוּא הִתְחַכֵּם לְדוֹרֵנוּ וַיָּרַע אֶת־אֲבוֹתֵינוּ לְהַשְׁלִיךְ הַיְאֹרָה כָּל־בֵּן הַיִּלּוֹד וְלֹא לְחַיּוֹתָם׃

Eſte vſando de aſtucia con nueſtro linage, maltrató à nueſtros padres que puſieſſen à peligro de muerte ſus ninnos, para que ceſſaſſe la generation.

20 וּבָעֵת הַהִיא נוֹלַד מֹשֶׁה וְהָיָה יְדִידְיָהּ וְיָקָר בְּעֵינֵי יְהֹוָה הֻכַלְכַּל שְׁלֹשָׁה יְרָחִים בְּבֵית אָבִיו׃

En aquel miſmo tiempo nació Moyſen; y fue agradable à Dios: y fue criado tres meſes en caſa de ſu padre.

21 וּבְהוּשְׂמוֹ בַּסּוּף עַל־שְׂפַת הַיְאֹר וַתִּקָּחֵהוּ בַּת פַּרְעֹה וַתְּכַלְכְּלֵהוּ לָהּ לְבֵן׃

Mas ſiendo pueſto al peligro, la hija de Pharaon lo tomó, y lo crió por ſu hijo.

22 וַיְלֻמַּד מֹשֶׁה בְּכָל־חָכְמַת הַמִּצְרִים וַיְהִי יָכֹל בִּדְבָרָיו וּבְמַעֲשָׂיו׃

Y fue enſennado Moyſen en toda la ſabiduria de los Egypcios: y era poderoſo en ſus dichos y hechos.

23 וּבְהִמָּלְאוֹ עֵת אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיַּעַל־עַל־לִבּוֹ לִפְקֹד אֶת־אֶחָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

Y como ſele cumplio el tiempo de quarenta annos, vinole en voluntad de viſitar à ſus hermanos los hijos de Iſrael.

17. Καθὼς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὤμοσεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν αἰγύπτῳ.

Mais comme le temps de la promeſſe s'approchoit, pour laquelle Dieu auoit iuré a Abraham, le peuple creut & ſe multiplia en Egypte.

18. Ἄχρις οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος (ἐν αἰγύπτῳ) ὃς οὐκ ᾔδει τὸν ἰωσήφ.

Iuſqu'à tant qu'vn autre Roy ſe leua en Egypte, lequel n'auoit point cogneu Ioſeph.

19. Οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν, ἐκάκωσε τοὺς πατέρας ἡμῶν, τοῦ ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη αὐτῶν, εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι.

Iceluy vſant de ruſe à l'encontre de noſtre nation, mal mena nos peres, iuſques à leur faire expoſer à l'abandon leurs enfans, afin d'en faire faillir la race.

20. Ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη μωσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ· ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Auquel temps naſquit Moyſe, qui fut diuinement beau, & fut nourri trois mois en la maiſon de ſon pere.

21. Ἐκτεθέντα δὲ αὐτὸν ἀνείλετο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ φαραώ, καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν.

Puis quand il fut expoſé à l'abandon, la fille de Pharao l'emporta, & le nourrit pour ſoi comme ſon fils.

22. Καὶ ἐπαιδεύθη μωσῆς πάσῃ σοφίᾳ αἰγυπτίων. ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις αὐτοῦ.

Et fut Moyſe inſtruit en toute la ſapience des Egyptiens: or eſtoit-il puiſſant en dits & en faits.

23. Ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ.

Mais quand il vint à l'aage de quarante ans, il lui monta au cœur d'aller viſiter ſes freres les enfans d'Iſraël.

CAP. VII

17. Cùm autem appropinquaret tempus promiſſionis, quam confeſſus erat Deus Abrahæ, crevit populus & multiplicatus eſt in Aegypto.

But when thee time of the promes drewe nere / which God had ſworne to Abraham / the people grew and multiplied in Egypt.

18. Quoadusque ſurrexit alius rex in Aegypto, qui non ſciebat Ioſeph.

Till another King aroſe/which knew not Joſeph.

19. Hic circumveniens genus noſtrum, afflixit patres noſtros: ut exponerent infantes ſuos, ne vivificarentur.

The ſame dealt ſubtilly with our kinred / and euill entreated our fathers / and made them to caſt out their yong children/ that they ſhould not remaine aliue.

20. Eodem tempore natus eſt Moyſes, & fuit gratus Deo, qui nutritus eſt tribus menſibus in domo patris ſui.

The ſame time was Moſes borne/ and was acceptable vnto God / which was nouriſhed vp in his fathers houſe three moneths.

21. Expoſito autem illo, ſuſtulit eum filia Pharaonis, & nutrivit eum ſibi in filium

And when hee was caſt out/ Pharaos daughter tooke him vp/ and nouriſhed him for her owne ſonne.

22. Et eruditus eſt Moyſes omni ſapientia Aegyptiorum: & erat potens in verbis & in operibus ſuis.

And Moſes was learned in all the wiſedome of the Egyptians/ and was mightie in wordes and in deedes.

23. Cùm autem impleretur ei quadraginta annorum tempus, aſcendit in cor eius, ut viſitaret fratres ſuos, filios Iſraël.

Now when he was full fourtie yere olde / it came into his heart to viſite his brethren/ the children of Iſrael

Das VII. Capitel.

17. Da nun ſich die zeit der Verheiſſung nahet/ die Gott Abraham geſchworen hatte / wuchß das Volck vnd mehret ſich inn Egypten.

Der Forjettelſens tid kom nu/ſom Gud haffde ſoret Abraham/ da voxte Folcket oc formerede ſig i Egypten.

18. Biß daß ein ander König auffkam/der nichts wuſte von Joſeph.

Indtil der kom en anden Konge op/ ſom viſte inted aff Joſeph.

19. Diſer treib hinderliſt mit vnſerm Geſchlechte/ vnd handelt vnſere Väter übel/ vnnd ſchaffet/ daß man die jungen kindlein hinwerffen muſte/ daß ſie nicht lebendig blieben.

Hand brugede ſuig met vor Slect/ oc foer ilde met vore Fedre/ Oc ſkickede/ At mand ſkulde kaſte de vnge Børn bort/ at de icke bleffue leffuendis.

20. Zu der zeit ward Moſes geborn/ vnd war ein fein Kind für Gott/ vnd ward drey Monden ernehret in ſeines Vaters Hauſe.

Paa den tid bleff Moſe fød / oc vaar it deylig Barn faar Gud / oc bleff opfoſtret tre maanede i ſin Faders Huſſ.

21. Als er aber hingeworffen ward/ nam jn die Tochter Pharaonis auff vnd zog jhn auff zu einem Sohn.

Men der hand bleff bortkaſt / Da tog Pharaonis Daatter hannem op / oc foſtrede hannem til en Søn.

22. Vnd Moſes ward gelehret inn aller Weißheit der Egypter / vnd war mechtig in wercken vnd worten.

Oc Moſe bleff oplært i al Egypternis viſdom/ oc hand vaar mectig i Gerninger oc ord.

23. Da er aber viertzig jar alt war/ gedacht er zu beſehen ſeine Brüder/ die Kinder von Iſrael.

Men der hand bleff fyrretiue aar gammil / tenckte hand/ at ville ſee ſine Brødre/ de Børn aff Iſrael.

Kapitola VII.

17. Kdyžpak ſe přibližowal čas zaſlijbenj/ kterýž byl včinil Buoh Abrahamowi/ roſtl lid/ a rozmnožowal ſe w Egiptě.

Gdy tedy bliſko przychodził czás obietnice/ ktorą był záprzyśiągł Bog Abrahamowi/ rozrodził ſię lud y rozmnożył ſię w Egipcie.

18. Až w tom powſtal giný Král/ kterýž neznal Jozeffa.

Aż potym náſtał inny Krol ktory nie znał Jozefá.

19. Ten lſtiwě nakládage s Pokolenjm naſſým/ trápil Otce naſſe/ aby wydáwali nemluwňátka ſwá/ aby nebyla žiwena.

Ten ſchytrzał ná náß narod/ á wielem złego vczynił oyce náſze/ thák iż muśieli dźiatki ſwe wymiatáć/ żeby żywo nie zoſtały.

20. W tom čaſu narodil ſe Moyžiſs/ a byl wzácný Bohu/ kterýžto chowán geſt za tři Měſýce w domu Otce ſwého.

W ktory czás národził ſię Moiżeß/ ktory był miły przed Bogiem/ y chowan ieſt przez trzy mieśiące w domu oycá ſwego.

21. A když potom wyložen byl na Řeku/ wzala gey Dcera Faraonowa/ a wychowala gey ſobě za ſyna.

Gdy go potym wyrzucono/ wźięłá go corká Fáráonowá/ y wychowałá go ſobie zá ſyná.

22. Y naučil ſe Moyžiſs wſſý maudroſti Egiptſké/ a byl mocný w řečech y w ſkutcých.

Y wyćwiczon ieſt Moiżeß w wſzelkiey mądrośći Egipſkiey/ á był możnym w powieśćiách y w ſpráwách.

23. A když ſe wyplnil gemu čas čtyřidceti Let/ wſtaupilo na ſrdce geho/ aby nawſſtijwil Bratřij ſwé/ ſyny Izrahelſké.

A gdy mu iuż było czterdźieśći lat/ przyßło mu ná myśl áby náwiedził bráciá ſwá ſyny Izráelſkie.

24 וַחְזָא לְחַד מֶן בְּנַי שַׁרְבְּתֵהּ דְּמֶתְדְּבַר בַּקְטִירָא וְתַבְעֵהּ וַעְבַד לֵהּ דִּינָא וְקַטְלֵהּ לְמִצְרָיָא הַו ד דְּמַסְכֵּל הֲוָא בֵּהּ׃

E hauendone veduto vno che riceueua ingiuria, il difeſe, e fece la vendetta di quello che era ingiuriato, percotendo l'Egittio.

25 וְסָבַר דְּמֶסְתַּכְּלִין א אַחַוְהִי בְּנַי יִסְרָיֵל דַּאלָהָא בְּאִידֵהּ יָהֵב לְהוּן פּוּרְקָנָא וְלָא אֶסְתַּכַּלו׃

E penſaua che i ſuoi fratelli intendeſſero, che Iddio per mano di lui darebbe loro ſalute: ma eſſi non l'inteſero.

26 וּלְיוֹמָא אַחְרִנָא אֶתְחְזִי לְהוּן כַּד נָצֵין הֲנוֹן חַד עַם חַד וּמְפַיֵּס הֲוָא לְהוּן דְּיִשְׁתַּיְנוּן כַּד אָמַר גַּבְרֵא אַחֵא אַנְתּוּן מְטוּל מָנָא מַסְכְּלִין אַנְתּוּן חַד בְּחַד׃

Il di ſeguente comparſe innanzi à certi di loro che queſtionauano inſieme, e riduceuali à concordia dicendo, Huomini, voi ſete fratelli, per che v'ingiuriate voi l'vn l'altro?

27 הַו דֵּין דְּמַסְכֵּל הֲוָא בְּחַבְרֵהּ דַּחְקֵהּ מֶן לְוָתֵהּ וֶאמַר לֵהּ מַנוּ אַקִּימָךְ ע עֲלַין רִישָׁא וְדַיָּנָא׃

Ma quello che ingiuriaua il ſuo proſſimo, lo ributtò, dicendo, Chi t'ha conſtituito principe e giudice ſopra di noi?

28 דַּלְמָא לְמֶקְטְלַן בָּעֵא אַנְתְּ אַיךְ דְּקַטְלְתְּ אֶתְמָלִי לְמִצְרָיָא׃

Vuoi tu ammazzar me, come ammazzaſti hieri quell'Egittio?

29 וַעְרַק מוּשֶׁא בְּמֶלְּתָא הָדָא וַהֲוָא תוּתָבָא בַּאֲרְעָא דְּמָדְיָן וַהֲווּ לֵהּ תְּרֵין בְּנִין׃

Allora Moiſe ſi fuggi per queſta parola, e fu peregrino ne la terra di Madian, doue generò due figliuoli.

30 וְכַד מְלִי לֵהּ תַּמָּן א אַרְבְּעִין שְׁנִין אֶתְחְזִי לֵהּ בְּמַדְבְּרָא דְּטוּר סִינַי מ מַלְאַכֵהּ דְּמָרְיָא בְּנוּרָא דְּיָקְדָא בְּסַנְיָא׃

Compiuti poi quaranta anni, gli apparue l'Angelo del Signore, nel diſerto del monte Sina, in vna fiamma di fuoco che era in vn pruno.

24 וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ עִבְרִי מֵאֶחָיו וַיַּךְ אֶת־הַמִּצְרִי׃

Y como vido à vno que era injuriado, defendiólo: y hiriendo àl Egyptio vengó àl injuriado.

25 כִּי חָשַׁב כִּי יָבִינוּ אֲחֵיכֶם כִּי אֱלֹהִים בְּיָדוֹ יִתֵּן לָהֶם אֶת־הַיְשׁוּעָה וְהֵמָּה לֹא הֵבִינוּ׃

Pero el penſaua que ſus hermanos entendian que Dios les auia de dar ſalud por ſu mano, mas ellos no lo auian entendido.

26 וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִבְרִים נִצִּים וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ׃

Y el dia ſiguiente rinniendo ellos, moſtroſeles y metialos en paz, diziendo, Varones, hermanos ſoys, porque hos injuriays los vnos à los otros?

27 וַאֲשֶׁר הִרְשִׁיעַ בְּרֵעֵהוּ אָמַר אֵלָיו בְּפָרֶךְ מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שַׂר וְשׁוֹפֵט עָלֵינוּ׃

Entonces el que injuriaua à ſu proximo, lo rempuxó, diziendo, Quien te ha pueſto à ti por principe y juez ſobre noſotros?

28 הַלְהָרְגֵנִי אַתָּה אֹמֵר כַּאֲשֶׁר הָרַגְתָּ אֶת־הַמִּצְרִי׃

Quieres tu matarme como mataſte ayer àl Egypcio?

29 וַיִּבְרַח מֹשֶׁה בַּדָּבָר הַזֶּה וַיְהִי־גֵר בְּאֶרֶץ מִדְיָן אֲשֶׁר שָׁם הוֹלִיד אֶת־שְׁנֵי בָנָיו׃

A eſta palabra Moyſen huyò y hizoſe eſtrangero en tierra de Madian, donde engendró dos hijos.

30 וּבְהִמָּלֵא עוֹד אַרְבָּעִים שָׁנָה נִרְאָה אֵלָיו בְּמִדְבַּר הַר סִינַי מַלְאַךְ יְהוָה בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה׃

Y cumplidos quarenta annos, el Angel del Sennor le appareció en el deſierto del monte de Sina en fuego de llama de vn carcal.

24. *Καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον, ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ, πατάξας τὸν αἰγύπτιον.*

Et voyant l'vn d'iceux à qui on faiſoit tort, il le defendit, & vengea celui qui eſtoit outragé, tuant l'Egyptien.

25. *Ἐνόμιζε δὲ συνιέναι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν. οἱ δὲ οὐ συνῆκαν.*

Or penſoit-il que ſes freres entendiſſent que Dieu leur deuoit donner deliurance par ſa main: mais ils ne l'entendirent point.

26. *Τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ συνήλασεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην, εἰπών, Ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε ὑμεῖς· ἱνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους;*

Et le iour ſuiuant il ſe trouua entr'eux comme ils ſe combatoyent: & taſcha de les mettre d'accord, diſant, Hommes, vous eſtes freres, pourquoi faites-vous tort à l'vn à l'autre?

27. *Ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον, ἀπώσατο αὐτὸν, εἰπών, Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς;*

Mais celui qui faiſoit tort à ſon prochain, le rebouta, diſant, Qui t'a ordonné prince & iuge ſur nous?

28. *Μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν αἰγύπτιον;*

Me veux-tu tuer, ainſi que tu tuas hier l'Egyptien.

29. *Ἔφυγε δὲ μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ μαδιὰμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο.*

Adonc Moyſe s'en fuit ſur vn tel propos, & fut eſtranger au pais de Madian, où il gendra deux fils.

30. *Καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους σινᾶ ἄγγελος κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου.*

Et quarante ans accomplis l'Ange du Seigneur s'apparut à lui au deſert de la montagne de Sina, en vne flamme de feu qui eſtoit en vn buiſſon.

CAP. VII.

24. Et cùm vidiſſet quendam iniuriam patientem, vindicavit illum: & fecit ultionem ei qui iniuriam ſuſtinebat, percuſſo Aegyptio.

And when hee ſawe one of them ſuffer wrong/ he defended him/ and auenged his quarel that had the harme done to him/and ſmote the Egyptian.

25. Exiſtimabat autem intelligere fratres, quoniam Deus per manum ipſius daret ſalutem illis, & illi non intellexerunt.

For he ſuppoſed his brethren would haue vnderſtande / that God by his hand ſhould giue them deliuerance: but they vnderſtood it not.

26. Sequenti verò die apparuit illis litigantibus: & reconciliabat eos in pace, dicens, Viri fratres eſtis; ut quid nocetis alterutrum?

And the next day/ he ſhewed himſelfe vnto them as they ſtroue / and would haue ſet them at one againe/ſaying / Syrs / ye are brethren: who do ye wrong one the another?

27. Qui autem iniuriam faciebat proximo, repulit eũ, dicens, Quis te conſtituit principem & iudicem ſuper nos?

But hee that did his neighbour wrong /thruſt him away/ſaying / Who made thee a prince / and a iudge ouer vs?

28. Nunquid interficere me tu vis, quemadmodum interfeciſti heri Aegyptium.

Wilt thou kill me/ as thou diddeſt the Egyptian yeſterday.

29. Fugit autem Moyſes in verbo iſto, & factus eſt advena in terra Madian, ubi generavit filios duos.

Then fled Moſes at that ſaying / and was a ſtraunger in the lande of Madian/ where he begate two ſonnes.

30. Et expletis annis quadraginta, apparuit illi in deſerto montis Sina angelus, in igne flammæ rubi.

And when fourtie yeeres were expyred/ there appeared to him in the wilderneſ of mount Syna /an Angell of the Lorde in a flamme of fire/in a buſh.

Das VII. Capitel.

24. Vnd ſahe einen vnrecht leiden/ da überhalff er / vnd rechete den/ dem leide geſchach/ vnnd erſchlug den Egypter.

Oc hand ſaa en lide wret / da beſkermede hand/ oc heffnede hans wret ſom vaar offuerfalden / oc ihielſlo Egypteren.

25. Er meinet aber ſeine Brüder ſoltens vernemen/ daß Gott durch ſeine Hand jnen Heil gebe / aber ſie vernamens nicht.

Men hand mente / at hans Brødre ſkulde bemercke det / at Gud gaff dem Salighed ved hans Haand/ Men de bemerckte det icke.

26. Vnd am andern tage kam er zu jhnen/ da ſie ſich miteinander haderten/ vnnd handelt mit jhnen/ daß ſie fride hetten/ vñ ſprach: Lieben Männer / jhr ſeyt Brüder / warumb thut einer dem andern vnrecht?

Oc den anden tag kom hand til dem/ der de trette met huer andre/ oc handle met dem/ at de ſkulde haffue Fred/ oc ſagde / Kære Mend / i ere Brødre/ hui gør den ene den anden wret?

27. Der aber ſeinem Nechſten vnrecht that / ſtieß jhn von ſich / vnnd ſprach: Wer hat dich über vns geſetzt zum Oberſten vnd Richter?

Men de ſom giorde ſin Neſte wret / ſtøtte hannem fra ſig / oc ſagde / Huo haffuer ſat dig til den Offuerſte oc Dommere offuer oſſ?

28. Wilt du mich auch tödten / wie du geſtern den Egypter tödteſt?

Vilt du oc ſla mig ihiel / ſom du i gaar dræbte den Egypter?

29. Moſes aber flohe über diſer rede/ vnnd ward ein frembdling im Lande Madian / daſelbs zeugete er zween Söne.

Da flyde Moſe for denne tale / oc bleff en Vdlending i det Land Madian Der affløde hand tho Sønner.

30. Vnd über viertzig jar / erſchien jhm inn der Wüſten auff dem Berge Sina der Engel deß HERREN / in einer Fewerflammen im Buſch.

Oc fyretiue aar der obenbaredis HERRens Engel hannem i Ørcken paa Sina Bierg / i en gloendis lue vdi Buſken.

Kapitola VII.

24. A když vzřel gednoho an bezprawij trpij / zaſtal ho: a včinil pomſtu za toho / kterýž bezprawij trpěl zabiw Egiptſkého.

Tám widząc niektorego krzywdę ćierpiącego / obronił y pomśćił ſię zá onego co miał krzywdę zábiwſzy Egypcyaniná.

25. Nebo ſe domníwal že Bratřij geho rozuměgij tomu / že Buoh ſkrze ruku geho chce dáti wyſwobozenij gim. A oni nerozuměli.

Ták ſobie tuſząc / iákoby mieli rozumieć bráćia iego / że Bog miał im dáć wybáwienie przez rękę iego / lecż oni tego nie rozumieli.

26. Druhého pak dne vkázal ſe gim/ když ſe wadili/ y mijřil ge w pokogi/ řka Mužij/ wy bratřij gſte/ pročž ſſkodij geden druhému?

Ale náznájutrz vyźrzał ſie wádzące ſię ſpołu / y wiodł ie ku pokoiowi / mowiąc / Mężowie / bráćia ieſteśćie / przecz że iedni drugim krzywdę czynićie?

27. Ten pak kterýž činil bezprawj Bližnjmu ſwému / odehnal ho / řka: Kdo tebe vſtanowil Knjžetem a Saudcý nad námi.

Tedy ten co krzywdę czynił bliźniemu / odegnał go / mowiąc / Kto ćię poſtháwił kſiążęćiem y Sędzią nád námi?

28. Zdaliž mne chceš zabiti ty/ jako gſy wčerá zabil Egiptſkého?

Záli ty chceſz zábić mnie ták iáko zábił wczorá Egiptcyániná?

29. Y vtekl Moyžijš pro tu řeč / a bydil pohoſtinu w Zemi Madyánſké / a tam zplodil dwa Syny.

Zá tymi ſłowy Moiżeſz vćiekł / y mieſzkał táko goſć w źiemi Mádyáńſkiey / gdźie ſię mu vrodźili dwá ſynowie.

30. A když ſe wyplnilo Leth čtyřidceti / vkázal ſe gemu na pauſſti Hory Synay Anděl w ohni plamenném w keři.

A gdy wyſzło czterdźieśći lat / vkazał ſię mu ná puſzczy przy gorze Syná Anioł Páńſki we krzu ogniem pálającym.

ז

31 וכד חזא מושא א
אתדמר בחזוא וכד אתקרב
לה דנחזא אמר לה מריא
בקלא׃

E come Moise lo vidde, si marauigliò de la visione: & accostandosi per considerarla gli sopravenne una voce del Signore.

32 אנא אנא אלהא
דאבהיך אלהא דאברהם
ודאיסחק ודיעקוב וכד ר
רתית הוא מושא לא
ממרח הוא דנחור בחזוא׃

Che disse. Io sono l'Iddio de tuoi padri, l'Iddio d'Abraam, l'Iddio d'Isaac l'Iddio di Iacob: Et essendosi Moise spauentato, non ardiua di riguardare quel che fosse.

33 ואמר לה מריא שרי
מסניך מן רגליך ארעא
גיר דקאם אנת בה קדישא
הי׃

Allorà il Signor li disse, Sciogli le scarpe de tuoi piedi, perciochè il luogo, doue tu stai, è terra santa.

34 מחזא חזית אולצנה
דעמי דבמצרין ותנחתה
שמעת ונחתת דאפרוק
אנון והשא תא אשדרך
למצרין׃

Io ho veduto l'afflittion del mio popolo, che è in Egitto, & ho udito il lor gemito, e sono sceso per liberarli. Vieni ora dunque, & io te manderò in Egitto.

35 להנא מושא דכפרו
בה כד אמרין דמנו —
אקימך עלין רישא ודינא
לה להנא אלהא רישא
ופרוקא שדר להון באידי
מלאכא הו דאתחזי לה
בסניא׃

Questo Moise, ilquale essi negarono, dicendo. Chi t'ha constituito principe e giudice? Questo (dico) Iddio lo mandò principe e liberatore per mano dell'Angelo, che gli era apparso nel pruno.

36 הנו דאפק אנון כד ע
עבד אתותא ותדמרתא
וגבורתא בארעא דמצרין
ובימא דסוף ובמדברא
שנין ארבעין׃

Questo gli cauò fuore, facendo miracoli e segni in Egitto, e nel mare rosso, e nel deserto per quaranta anni

ז

31 וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ
וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אָסֻרָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאֶה
הַגָּדוֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא יִבְעַר
הַסְּנֶה וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים וַיֹּאמַר׃

Entonces Moysen mirando fue marauillado de la vision: y llegandose para considerar, fue hecha á el boz del Sennor.

32 אָנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי
יַעֲקֹב וַיַּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרֵא
מֵהַבִּיט אֶל־הָאֱלֹהִים׃

Yo soy el dios de tus padres, el Dios de Abraham, y Dios de Isaac, y Dios de Iacob, mas Moysen temeroso, no osaua mirar.

33 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֵלָיו שַׁל
נְעָלֶיךָ מֵעַל־רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר אַתָּ עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת
קֹדֶשׁ הוּא׃

Y dixole el Sennor, Quita los çapatos de tus pies, porque el lugar en que estás, tierra sancta es.

34 רָאֹה רָאִיתִי אֶת־עֳנִי עַמִּי
אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת צַעֲקָתָם
וָאֵרֵד לְהַצִּילָם וְעַתָּה לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ
בְּמִצְרָיִם׃

Visto he, visto he la afflicion de mi pueblo que esta en Egypto, y el gemido dellos he oydo, y he decendido para librarlos: aora pues ven, embiartehé à Egypto.

35 אֶת מֹשֶׁה הַזֶּה אֲשֶׁר כִּחֲשׁוּהוּ
לֵאמֹר מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שַׂר וְשֹׁפֵט
עָלֵינוּ אוֹתוֹ שָׁלַח אֱלֹהִים בְּיַד
הַמַּלְאָךְ הַנִּרְאָה לוֹ בַּסְּנֶה לְשַׂר
וּלְשֹׁפֵט׃

A este Moysen, al qual auian refutado, diziendo, Quien te ha puesto por principe y juez? a este embió Dios por principe y Redemptor con la mano del Angel que le apparecció en el çarçal.

36 זֶה הוֹצִיא אוֹתָם עֹשֶׂה
אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
וּבַיָּם סוּף וּבַמִּדְבָּר אַרְבָּעִים
שָׁנָה׃

Este los sacó haziendo prodigios y milagros en la tierra de Egypto, y en el mar Bermejo, y en el desierto por quarenta annos.

ζ.

31. *Ὁ δὲ μωσῆς ἰδὼν ἐθαύμασε τὸ ὅραμα. προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι, ἐγένετο φωνὴ κυρίου πρὸς αὐτόν,*

Et quand Moyse le vid, il s'esmerueilla de la vision, comme il approchoit pour considerer que c'estoit la voix du Seigneur lui fut adressee.

32. *Ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαὰκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος μωσῆς οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι.*

Disant. Ie suis le Dieu de tes peres, le Dieu d'Abraham, & le Dieu d'Isaac, & le Dieu de Iacob. Et Moyse tout tremblant n'osoit considerer que c'estoit.

33. *Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ κύριος, λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν.*

Adonc le Seigneur lui dit, Deschausse les souliers de tes pieds: car le lieu où tu es, est terre saincte.

34. *Ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς, καὶ νῦν δεῦρο ἀποστελῶ σε εἰς αἴγυπτον.*

I'ai veu, i'ai veu l'affliction de mon peuple qui est en Egypte, & i'ai oui leur gemissement, & suis descendu pour les deliurer: maintenant donc vien-ça, ie t'enuoyerai en Egypte.

35. *Τοῦτον τὸν μωϋσῆν ὃν ἠρνήσαντο, εἰπόντες· τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ θεὸς ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ.*

Ce Moyse, lequel ils auoyent renié disans, Qui t'a ordonné prince & iuge? c'est celui que Dieu enuoya pour prince & liberateur par la main de l'Ange qui lui estoit apparu au buisson.

36. *Οὗτος ἐξήγαγεν αὐτούς, ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα.*

C'est celui qui les tira hors, faisant miracles & signes en Egypte, & en la mer rouge, & au desert, par quarante ans.

CAP. VII.

31. Moyſes autem videns, admiratus eſt viſum. Et accedente illo ut conſideraret, facta eſt ad eum vox Domini.

And when Moſes ſaw it/ he wondred at the ſight: and as he drew nere to conſider it/ the voyce of the Lord came vnto him/ ſaying.

32. Ego ſum Deus patrum tuorum, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob. Tremefactus eſt autē Moyſes, non audebat conſiderare.

I am the God of thy Fathers / the God of Abraham & the God of Iſaac/ and the God of Jacob. Then Moſes trembled and durſt not behold it.

33. Dixit autem illi Dominus, Solve calceamentum pedum tuorum: locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt.

Then the Lord ſayde to him / Put of thy ſhooes from thy feete: for the place where thou ſtandeſt / is holy ground.

34. Videns vidi afflictionem populi mei qui eſt in Aegypto, & gemitum eorum audivi, & deſcendi liberare eos. Et nunc veni, & mittam te in Aegyptum.

I haue ſeene/ I haue ſeene the affliction of my people/ which is in Egypt/ and I haue heard their groning/ and am come downe to deliuer them: and now come/ and I will ſend thee into Egypt.

35. Hunc Moyſen, quem negaverunt, dicentes, Quis te conſtituit principem & iudicem? hunc Deus principem & redemptorem miſit, cum manu angeli qui apparuit illi in rubo.

This Moſes whom they forſooke / ſaying / Who made thee a prince / and a iudge? the ſame God ſent for a prince/ and a deliuerer by the hands of the Angell/ which appeared to him in the buſh.

36. Hic eduxit illos faciens prodigia & ſigna in terra Aegypti, & in rubro mari, & in deſerto annis quadraginta.

He brought them out / doing wonders/ & miracles in the land of Egypt / & in the red ſea / and in the wilderneſſe fortie yeres.

Das VIII. Capitel.

31. Da es aber Moſe ſahe / wundert er ſich des Geſichtes. Als er aber hinzu gieng zu ſchauen / geſchach die Stimme des HERRN.

Oc der Moſe det ſaa forundrede hand ſig paa den Syn. Men der hand gick hen til at ſkue / ſkede HERRENS roſt til hannem.

32. Ich bin der Gott deiner Väter / der Gott Abraham / vnd der Gott Iſaac / vnd der Gott Jacob. Moſes aber ward zittern / vnd dorffte nicht anſchauen.

Jeg er dine Fedris Gud. Abrahams Gud / oc Iſaacs Gud / oc Jacobs Gud. Da beffuede Moſe oc torde icke ſee der paa.

33. Aber der HERR ſprach zu jhm: Zeuch die Schuch auß von deinen füſſen / denn die Stete / da du ſteheſt / iſt heilig Land.

Men HERREN ſagde til hannem / Drag dine Sko aff dine føder / Thi den Sted / der ſom du ſtaar er hellig Jord.

34. Ich habe wol geſehen das Leiden meines Volcks / das in Egypten iſt / vnd hab jhr ſeufftzen gehöret / vnd bin herab kommen / ſie zu erretten. Vnd nun kom̄ her / ich wil dich in Egypten ſenden.

Jeg haffuer vel ſeet huad mit Folck lider / ſom er i Egypten, oc jeg hørde deris ſuck / oc kom ned at frelſe dem. Oc kom nu hid / Jeg vil ſende dig til Egypten.

35. Diſen Moſen / welchen ſie verleugneten / vnd ſprachen: Wer hat dich zum Oberſten vnd Richter geſetzt: Den ſandte Gott zu einem Oberſten vnd Erlöſer / durch die Hand des Engels / der jhm erſchein im Buſch.

Den Moſe / huilcken de nectede / oc ſagde / Huo haffuer ſat dig til den Offuerſte oc Dommere? den ſende Gud til en Offuerſte oc Frelſere / ved Engelens haand / ſom obenbaredis hannem in Buſken.

36. Diſer führet ſie auß / vnnd thet Wunder vnd Zeichen in Egypten / im roten Meer / vnd in der Wüſten viertzig Jar.

Denne førde dem vd / oc giorde vnderlige Gerninger oc Tegen i Egypten / i det Rode Haff / oc i Orcken fyretiue aar.

Kapitola VII.

31. A Moyžijš wida diwil ſe widěnij tomu. A když bližße přiſtaupil / aby ſpatřil / ſtal ſe k němu hlas PAně / řka:

To gdy vyzrał Mojżeſz / dziwował ſie owemu widzeniu / á chcąc bliżey przyść áby to oglądał / ſtał ſie do niego głos Pańſki.

32. Ják gſem Buoh Otcůw twých / Bůh Abrahamůw / Bůh Izákůw / a Bůh Jákobuow. Y zhrozyw ſe Moyžijš / neſměl patřiti.

Jam jeſt on Bog oycow twoich / Bog Abrahamow / Bog Izákow / y Bog Jakobow: Tedy Mojżeſz drżąc áni tám śmiał poyźrzeć.

33. Y řekl gemu Buoh: Zzug obuw s noh twých / neb mijſto to na kteremž ſtoijš / Země ſwatá geſt.

Potym mu Pan rzekł / Zzuy trzewiki z nog twoich / bo mieyſce ná ktorym ſtoiſz / jeſt ziemia świętá.

34. Wida widěl gſem trápeni Lidu mého / kterýž geſt w Egiptě / a pláč gegich vſlyſſal gſem y ſſtaupil gſem / abych ge wyſwobodil. Protož nynij pod / a poſſli tebe do Egipta.

Widziałciem widział utrapienie ludu mego ktory jeſt w Egipcie / y ſłyſzałem wzdychánie ich / á zſtąpiłem żebych je wybawił / A przetoż teraz chodź á poſlę cię do Egiptu.

35. Toho Moyžiſſe kteréhož gſau zapřeli / řkauce: Kdo tebe vſtanowil Knijžetem a Saudcý nad námi? tohoť geſt Buoh / Knijže a wyſwoboditele poſlal / s mocý Angela kterýž ſe gemu okázal we kři.

Tegoć Mojżeſzá ktorego ſie byli záprzeli / mowiąc / Ktoć cię poſtánowił Kśiążęciem y ſędzią? Tegoć Bog Kśiążęciem y odkupicielem poſłał / zá prowadzeniem Anioła onego ktorego widział we krzu.

36. A ten wywedl ge / čině diwy a Zázraky w Zemi Egiptſké / a w Moři Cžerweném / y na Pauſſti / za čtyřidceti Leth.

Tenći je wywiodł vczyniwſzy cudá y znáki w Egipćie / y w morzu czerwonym / y ná puſzczy przez czterdzieści lat.

ז

37 הנו מושא הו דאמר לבני יסריל נביא נקים לכון מריא אלהכון מן אחיכון איכותי (לה תשמעון:)

Queſto è quel Moiſe che diſſe à i figliuoli d'Iſrael, Il Signore Iddio voſtro vi ſuſcitarà vn Profeta de voſtri fratelli, come me, (vdirete lui.)

38 הנו הוא דבכנושתא במדברא עם מלאכא הו דממלל הוא עמה ועם אבהתן בטורא דסיני והויו דקבל מלא חיתא דלן נתל:

Queſto è quel che fu ne la congregatione nel diſerto con l'Angelo, che gli parlaua nel monte Sina, e co i noſtri Padri: ilqual riceue la diuine parole viue, per darle à noi.

39 ולא צבו למתדניו לה אבהין אלא שבקוהי ובלבותהון הפכו להון ל למצרין:

Alquale i noſtri padri non volſero obedire, ma lo ributterono, e riuoltoronſi co i lor cuori in Egitto.

40 כד אמרין לאהרון ע עבד לן אלהא דאזלון קדמין מטול דהנא מושא דאפקן מן ארעא דמצרין לא ידעינן מנא הוהי:

Dicendo ad Aaron, Facci de gl'Iddij che ci vadano auanti: perciò che noi non ſappiamo quel che ſia accaduto à queſto Moiſe che ci ha condotti fuor de la terra d'Egitto.

41 ועבד להון עגלא ביומתא הנון ודבחו דבחא לפתכרא ומתבסמין הוו בעבד א אידיהון:

E fecero in quei giorni vn vitello, & offerſero il ſacrifitio à l'idolo, e dilettananſi nel'opere de lor mani.

42 והפך אלהא ואשלם אנון דיהוון פלחין לחילותא דשמיא איך דכתיב בכתבא דנביא למא ארבעין שנין במדברא נכסתא או דבחתא קרבתון לי בני יסריל:

Onde Iddio ſi riuoltò, e dettegli à ſeruire à la militia del cielo: ſi come è ſcritto nel libro de Profeti. Caſa d'Iſrael, offeriſtemi voi per quaranta anni nel diſerto vittime e ſacrifitij?

ז

לז 37 זה הוא משה האמר לבני ישראל נביא מקרבך מאחיך כמני יקים לך יהוה אלהיך (אתו שמעו:)

Eſte es el Moyſen, el qual dixo à los hijos de Iſrael, vn propheta hos leuantara el Sennor Dios vueſtro de vueſtros hermanos cōo yo; (à el oyreys.)

38 זה הוא אשר היה בעדה במדבר עם המלאך הדבר אליו בהר סיני את אבותינו ואשר קבל דברי חיים לתת לנו:

Eſte es el que eſtuuo en la congregacion enel deſierto con el Angel que le hablaua enel monte de Sina: y con nueſtros padres: y recibió las palabras de vida para dar nos.

39 לאשר מאנו לשמע אבותינו כי אם עזבו ופנו בלבבם מעם יהוה ללכת מצרימה:

Alqual nueſtros padres no quiſieron obedecer: antes lo deſecharon: y apartaronſe de coraçon à Egypto:

40 ויאמרו אל אהרון קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו:

Diziendo à Aaron, Haznos dioſes que vayan delante de noſotros, porque à eſte Moyſen, que nós ſacó de la tierra de Egypto, no ſabemos que le ha acontecido.

41 ויעשו עגל מסכה בימים ההמה ויעלו עלות ויגישו שלמים לאלהים אחרים וישמחו במעשי ידיהם:

Y entonces hizieron el bezerro, y offrecieron ſacrificio àl idolo, y ẽn las obras de ſus manos ſe holgaron.

42 ויהפך יהוה ויתנם לעבד לכל צבא השמים כמו נכתב בספר הנביאים הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים שנה בני ישראל:

Mas Dios ſe apartô y los entregó que ſiruieſſen àl exercito del cielo, como eſta eſcripto enel libro de los Prophetas, Por ventura offreciſtes me victimas y ſacrificios enel deſierto por quarenta annos. Caſa de Iſrael?

ζ.

37. Οὗτός ἐστιν ὁ μωϋσῆς ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ, (αὐτοῦ ἀκούσεσθε.)

C'eſt ce Moyſe qui à dit aux enfans d'Iſrael, Le Seigneur voſtre Dieu vous ſuſcitera vn Prophete tel que moi d'entre vos freres: (eſcoutez-le.)

38. Οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ, μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν· ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν.

C'eſt celui qui fut en l'aſſemblee au deſert auec l'Ange qui parloit à lui en la montagne de Sina, & qui fut auec nos Peres: lequel a receu les diuines paroles viues pour les nous donner:

39. Ὧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπώσαντο καὶ ἐστράφησαν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς αἴγυπτον,

Auquel nos Peres ne voulurent point obeir, mais le rebouterent, & ſe deſtournerent en leur cœur pour retourner en Egypte.

40. Εἰπόντες τῷ ἀαρών, ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ μωσῆς οὗτος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ.

Diſans à Aaron, Fai-nous des dieux qui aillent deuant nous: car nous ne ſauons qu'il eſt aduenu à ce Moyſe ici qui nous a amenés hors du pais d'Egypte.

41. Καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν.

Et én ces iours-là ils firent vn veau, & offrirent ſacrifices à l'idole, & s'eſgayoyent és œuures de leurs mains.

42. Ἔστρεψε δὲ ὁ θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ· καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν. μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ οἶκος ἰσραήλ;

Dont auſſi Dieu ſe deſtourna, & les abandonna à ſeruir à la gendarmerie du ciel, ainſi qu'il eſt eſcrit au liure des Prophetes, Maiſon d'Iſrael, m'auez vous offert ſacrifices & oblations par quarante ans au deſert?

CAP. VII.

37. Hic eſt Moyſes qui dixit filiis Iſraël, Prophetam ſuſcitabit vobis Deus de fratribus veſtris tanquam me: ipſum audietis.

This is that Moſes / which ſaide vnto the children of Iſrael / A Prophet ſhall the Lorde your God rayſe vp vnto you/euen of your brethren/like vnto me/ him ſhall yee heare.

38. Hic eſt qui fuit in eccleſia in ſolitudine, cum angelo qui loquebatur ei in monte Sina, & cum patribus noſtris: qui accepit verba vitæ dare nobis.

This is he that was the Congregation / in the wildernes with the Angell/ which ſpake to him in Mount Sina & with our Fathers/who receiued the liuely oracles to giue vnto vs.

39. Cui noluerunt obedire patres noſtri: ſed repulerunt, & averſi ſunt cordibus ſuis in Aegyptum.

To whome our fathers would not obey / but refuſed / and in their hearts turned back againe into Egypt.

40. Dicentes ad Aaron: Fac nobis Deos qui præcedant nos: Moyſes enim hic qui eduxit nos de terra Aegypti, neſcimus quid factum ſit ei.

Saying vnto Aaron / Make vs gods that may go before vs: for we knowe not what is become of this Moſes ẏ brought vs out of the land of Egypt.

41. Et vitulum fecerunt in diebus illis, & obtulerunt hoſtiam ſimulachro, & lætabantur in operibus manum ſuarum.

And they made a calfe in thoſe dayes/and offered ſacrifice vnto the idole/ and reioyced in the workes of their owne handes.

42. Convertit autē Deus, & tradidit eos ſervire militiæ cæli, ſicut ſcriptum eſt in Libro Prophetarum: Nunquid victimas & hoſtias obtuliſtis mihi annis quadraginta in deſerto, domus Iſraël.

Then God turned himſelfe away / and gaue them vp to ſerue the hoſt of heauen/as it is written in the booke of the Prophets / O houſe of Iſrael / haue ye offred to me ſlaine beaſtes and ſacrifices by the ſpace of fourtie yeres in the wildernes.

Das VII. Capitel.

37. Diß iſt Moſes/der zu den Kindern von Iſrael geſagt hat: Einen Propheten wirdt euch der HERR euer Gott erwecken auß euren Brüdern/ gleich wie mich / den ſolt jhr hören.

Denne er Moſe / ſom ſagde til de Børn aff Iſrael/ HERREN eders Gud ſkal opuecke eder en Prophete aff eders Brødre/ lige ſom mig / den ſkulle i høre.

38. Diſer iſts / der in der Gemeine inn der Wüſten mit dem Engel war/ der mit jm redet auff dem Berg Sina vnd mit vnſern Vätern. Diſer empfieng das lebendige Wort / vns zu geben.

Der er denne/ ſom vaar i Mennigheden/ vdi Ørcken met Engelen ſom talede met hannem paa Sina Bierge oc met vore Fedre. Denne anammede det leffuendis ort at giffue oſ.

39. Welchem nicht wolten gehorſam werden eure Väter / ſondern ſtieſſen jhn von ſich / vnd wandten ſich vmb mit jhren Hertzen gen Egypten.

Huilcken eders Fedre vilde icke være lydige/ men ſtøtte hannem fra ſig / men vende ſig om met deris hierter til Egypten.

40. Vnd ſprachen zu Aaron: Mache vns Götter / die für vns hingehen/ denn wir wiſſen nicht / was diſem Moſi/der vns auß dem Lande Egypten gefüret hat / widerfahren iſt.

Oc ſagde til Aaron / Gør oſ Guder / ſom kunde gaa faar oſ / Thi wi vide icke/ huad denn Moſe/ ſom førde oſ aff det Land Egypten/er vederfaret.

41. Vnnd machten ein Kalb zu der Zeit/vnd opfferten dem Götzen opffer/ vnnd freueten ſich der Werck jhrer Hände.

Oc de giorde en Kalff paa den tid/oc offrede den Affgud offer / oc glædde ſig i deris henders gerninger.

42. Aber Gott wandte ſich / vnnd gab ſie dahin/ daß ſie dieneten des Himmels Heer/ wie denn geſchrieben ſtehet inn dem Buch der Propheten: Habt jhr vom Hauſe Iſrael/ die viertzig Jar inn der Wüſten mir auch je Opffer vnd Vieh geopffert?

Men Gud vende ſig / oc gaff dem der hen / ſom de tiente Himmelens hær / Som det oc ſtaar ſcreffuit i Propheternis bog. Haffue i aff Iſraels Huſſ oc nogen tid offret mig Offer oc Queg / de fyretiue aar i ørcken?

Kapitola VII.

37. Tento geſt ten Moyžijſs/ kterýž řekl ſynuom Izrahelſkým/ Proroka wám wzbudij Bůh z Bratřij waſſých podobného mně/ gehož wy poſlauchati budete.

Tenći ieſt Moiżeſz on ktory powiedźiał ſynom Izraelſkim / Proroká wam wzbudźi Pán Bog wáſz z bráciey wáſzey/ iáko mnie: iego ſłuchayćie.

38. Totoť geſt ten/ kterýž byl mezy Lidem na pauſſti/ s Angelem, kterýž mluwijwal k němu na huoře Synay/ y s Otcy naſſými/ kterýž wzal Slowa žiwota/ aby ge nám dal.

Tenći ieſt ktory był w zgromádzeniu ná puſzczy z Aniołem/ ktory z nim rozmawiał ná gorze Syná/ y z oycy náſzymi/ ktory przyiął wyroki żywe áby ie nam podał.

39. Kteréhož nechtěli poſlauchati Otcowé naſſi: ale zawrhli gey / a odwrátili ſe Srdcy ſwými do Egipta.

Ktoremu nie chćieli być poſłuſzny oycowie náſzy / ále odrzućili y odwróćili ſercá ſwe do Egiptu.

40. Řkauce k Aronowi: Učiň nám Bohy, kteříž by ſſli před námi: Neb Moyžijſſowi tomu/ kterýž nás wywedl z Egipta/ newijme co ſe přihodilo gemu.

Mowiąc do Aaroná / Vczyń nám Bogi ktorzyby ſzli przed námi ábowiem Moiżeſzowi onemu ktory nas wywiodł z źiemie Egiptſkiey/ nie wiemy co ſię przydáło.

41. Y udělali w těch dnech Tele/ a obětowali Oběti Modle/ a weſelili ſe w djle rukau ſwých.

Y vczynili w onych czás ćielcá / á ſprawowáli ofiáre bałwanowi/ y kocháli ſię w ſprawách rąk ſwoich.

42. Y odwrátil ſe od nich Buoh/a wydal ge aby ſlaužili Hwězdám Nebeſkým/ yakož napſáno geſt w knihách Prorockých: Yzdali gſte dary neb Oběti Obětowali mně za čtyřidceti Let na pauſſti/ lide Izrahelſký?

Tedy ſię Bog odwroćił/ á podał ie náto áby ſłużyli zaſtępom niebieſkim/ iáko nápiſano ieſt w kśięgách Prorockich/ Zażeśćie mi palone y ine ofiáry ofiárowáli ná puſzczy przez czterdźieśći lat narodźie Izraelſki?

ז

43 אלא שקלתון משכנה דמלכום וכוכבה דאלהא דרפן דמותא דעבדתון דתהוון סגדין להין אשניכון להל מן בבל:

Ericeueſte il tabernacolo di Molot, e la ſtella del voſtro Iddio Renfam, Anzi voi hauete portate figure che voi faceſte per adorarle: però io vi traſportarò di la da Babilonia.

44 האמשכנא דסהדותא דאבהתן במדברא איתוהי הוא איך מא דפקד הו דמלל עם מושא למעבדה בדמותא דחזיה:

Il tabernacolo del teſtimonio fu co i noſtri padri nel deſerto, come Iddio haueua ordinato, parlando à Moiſe che lo faceſſe ſecondo la forma ch'egli haueua veduta.

45 ולה להנא משכנא אף מעלו אעלוהי אבהתן עם ישוע לארעא דיהב להון אלהא יורתנא מן עממא הנון דשדא מן קדמיהון ואתיבל עדמא ליומוהי דדויד:

Ilquale ancora i noſtri padri hauendolo riceuuto, l'introduſſero con Ioſue ne la poſſeſſion de le Genti, lequali Iddio ſcacciò da la faccia de noſtri padri inſin à i giorni di Dauid.

46 הו דאשכח רחמא קדמוהי דאלהא ושאל דנשכח משכנא לאלהה דיעקוב:

Ilqual trouò gratia dinanzi à Dio, e domandò di trouare vn tabernacolo à l'Iddio di Iacob.

47 שלימון דין בנא ביתא:

Poi Salomone gli edificò vna caſa.

48 ומרימא לא שרא בעבד אידיא איך דאמר נביא:

Ma l'Altiſſimo non habita ne i tempij fatti à mano, come dice il Profeta.

49 דשמיא כורסי וארעא כובשא תחית רגלי אינו ביתא דתבנון לי אמר מריא או אינו אתרא דניחתי:

Il cielo è la mia ſedia, e la terra è lo ſcabello de miei piedi. Qual caſa m'edificarete voi, dice il Signore? o quale è il luogo del mio repoſo?

ז

43 ונשאתם את־סכות מלככם ואת־כיון צלמיכם כוכב אלהיכם אשר עשיתם לכם להשתחוות להם והגליתי אתכם מהלאה לדמשק:

Antes truxiſtes el tabernaculo de Moloch, y la eſtrella de vueſtro dios Remphan, figuras que hos heziſtes para adorarlas; traſportarhoshé pues d'eſſe cabo de Babylonia.

44 אהל מועד היה עם אבותינו במדבר כאשר חקק המדבר אל־משה לעשותו בתבניתם אשר הוא מראה בהר:

Tuuieron nueſtros padres el Tabernaculo del teſtimonio en el deſierto, como les ordenó Dios, hablando à Moyſen, que lo hizieſſe ſegun la forma que auia viſto.

45 אשר קבלוהו אבותינו ויביאוהו את־ישוע באחזת הגוים אשר הורישם מלפני אבותינו עד־ימי דוד:

El qual recebido, metieron tambien nueſtros padres con Ieſus en la poſſeſſion de las Gentes que Dios echó de la preſencia de nueſtros padres, haſta los dias de Dauid.

46 אשר מצא חן בעיני יהוה וישאל למצא משכן לאלהי יעקב:

El qual halló gracia delante de Dios, y pidió de hallar Tabernaculo al Dios de Iacob.

47 ושלמה בנה בית זבל לו:

Y Salomon le edificó Caſa.

48 אבל העליון איננו שוכן בהיכלים המעשי ידי־אנשים המה כמו אומר הנביא:

Mas el altiſſimo no habita en templos hechos de mano, como el Propheta dize.

49 השמים כסאי והארץ הדם רגלי אי זה בית אשר תבנו לי ואי־זה מקום מנוחתי:

El cielo es mi throno: y la tierra el eſtrado de mis pies. Que caſa me edificareys, dize el Sennor? lo qual es el lugar de mi repoſo?

ζ.

43. Καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ μολὸχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν ῥεμφὰν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς· καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος.

Ains vous auez porté le tabernacle de Moloch, & l'eſtoile de voſtre Dieu Romphan: leſquelles figures vous auez faites pour les adorer: pource vous tranſporterai-ie outre Babylone.

44. Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν ἐν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ μωσῇ, ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑωράκει.

Le tabernacle du teſmoignage a eſté auec nos Peres au deſert, comme auoit ordonné celui qui auoit dit à Moyſe, qu'il le fiſt ſelon le patron qu'il auoit veu.

45. Ἣν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ ἰησοῦ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῶσεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν δαυίδ.

Lequel tabernacle auſſi nos Peres receurent, & l'amenerent auec Ioſué au pais qui eſtoit poſſedé par les Nations, que Dieu a deiettees de deuant nos Peres, iuſques aux iours de Dauid.

46. Ὃς εὗρε χάριν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ θεῷ ἰακώβ.

Lequel trouua grace deuant Dieu, & demanda qu'il trouuaſt vn tabernacle au dieu de Iacob.

47. Σαλομῶν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον.

Et Salomon lui edifia vne maiſon.

48. Ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει.

Mais le Souuerain n'habite point és temples faits de main, comme le Prophete dit.

49. Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι; λέγει κύριος· ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου;

Le ciel eſt mon throne, & la terre eſt le marche-pied de mes pieds: quelle maiſon me baſtirez-vous? dit le Seigneur: ou quel eſt le lieu de mon repos?

CAP. VII.

43. Et ſuſcepiſtis tabernaculum Moloch, & ſydus Dei veſtri Rempham, figuras quas feciſtis, adorare eas. Et transferam vos trans Babylonem.

And ye tooke vp the tabernacle of Moloch / and the ſtarre of your God Remphan / figures / which ye made to worſhip them: therefore I will carie you away beyonde Babylon.

44. Tabernaculum teſtimonii fuit cum patribus noſtris in deſerto, ſicut diſpoſuit Deus, loquens ad Moyſen, ut faceret illud ſecundum formam quam viderat.

Our fathers had ỹ tabernacle of witnes in the wildernes / as he had appointed / ſpeaking vnto Moſes / that he ſhould make it according to the facion that he had ſeene.

45. Quod & induxerunt ſuſcipientes patres noſtri cum Ieſu in poſſeſſionem gentium, quas expulit Deus à facie patrum noſtrorum, uſque in diebus David.

Which tabernacle alſo our fathers receyued / & brought in with Jeſus into the poſſeſſion of the Gentiles / which God draue out before our fathers / vnto the dayes of Dauid.

46. Qui invenit gratiam ante Deum, & petiit ut inveniret tabernaculum Deo Iacob.

Who found fauour before God / and deſired that he might finde a tabernacle for the God of Jacob.

47. Salomon autem ædificavit illi domum.

But Solomon built him an houſe.

48. Sed non excelſus in manufactis habitat, ſicut propheta dicit.

Howbeit the moſt High dwelleth / not in temples made with handes / as ſayeth the Prophet.

49. Cælum mihi ſedes eſt: terra autem ſcabellum pedum meorum, Quam domum ædificabitis mihi, dicit Dominus? aut quis locus requietionis meæ eſt?

Heauen is my throne / & earth is my footeſtoole: what houſe will ye build for mee / ſayeth the Lorde? or what place is it that I ſhould reſt in?

Das VII. Capitel.

43. Vnd jhr namet die Hütten Moloch an / vnd das Geſtirn euers Gottes Remphan / die Bilde die jhr gemacht hattet / ſie anzubeten. Vnd ich wil euch wegwerffen jenſeit Babilonien.

Oc I anammede Molochs bolig oc Remphans eders Guds ſtierne / de Billede ſom I haffue giort / at tilbede dem. Oc ieg vil kaſte eder bort paa hinſide Babylonien.

44. Es hatten vnſere Väter die Hütten des Zeugniß in der Wüſten / wie er jhnen daß verordnet hatte / da er zu Moſe redte / daß er ſie machen ſolt nach dem Fürbilde / das er geſehen hatte.

Vore Fedre haffde Vidnisbyrdens Tabernackel i Ørcken / ſom hand haffde beſticket dem / der hand talede til Moſe / At hand ſkulde gøre det effter den Lignilſe / ſom hand haffde ſeet.

45. Welche vnſer Väter auch annamen / vnd brachten ſie mit Joſua inn das Land / daß die Heiden innen hatten / welche Gott außſtieß für dem Angeſichte vnſerer Väter. Biß zur zeit David.

Huilcket vore Fedre oc anammede / oc førde det met Joſua i Landet / ſom Hedningene haffde inde / huilcke Gud vdſtøtte / faar vore Fedris Anſict. Indtil Dauids tid.

46. Der fand Gnade bey Gott / vnd bat / daß er eine Hütten finden möcht dem Gott Jacob.

Hand fand naade hoſ Gud / oc bad / at hand maatte finde it Tabernackel til Jacobs Gud.

47. Salomon aber bauet jhm ein Hauß.

Oc Salomon bygde hannem it Huſ.

48. Aber der Allerhöchſte wohnet nicht im Tempeln / die mit Händen gemacht ſind / wie der Prophet ſpricht:

Men den Allerhøyſte boer icke i Temple / ſom ere giorde met hender / Som Propheten ſiger.

40. Der Himmel iſt mein Stul / vnd die Erde meiner Füße Schemel. Was wolt jhr mir denn für ein Hauß bauen? Spricht der HERR. Oder welches iſt die Stette meiner ruhe?

Himmelen er min Stoel / oc Jorden min Fodeſkammel. Huad ville I da bygge mig faar it Huſ? ſiger HERREN. Eller huilcken er min huilis Sted?

Kapitola VII.

43. Y přijmali ſte Stánek Modly Moloch / a hwězdu Boha waſſeho Remfam / a podobenſtwij která ſte zdělali ſobě / abyſte ſe gim klaněli. Y přeſtěhugi wás do Babilona.

Owßemeśćie nośili namiot Molochow / gwiazdę Bogá wáßego Remfan / ktoreśćie ſpráwiły czynili áby śćie ie chwálili. A przethoż was przenioſę do Bábilonu.

44. Stánek ſwědectwij byl s Otcy naſſými na Pauſſti / yakož byl gim zpuoſobil Buoh mluwě k Moyžíſſowi / aby gey vdělal wedlé ſpuoſobu / kterýž byl widěl.

Námiot świádectwá mieli przodkowie náßy ná puſzczy / iáko był rozrządził ten który powiedział Moyżeßowi / áby gi vczynił wedle kßtałtu który widźiał.

45. Kterýžto y přineſli / přijawſſe gey Otcowé naſſi s Jozuě k opanowánij Pohanuow / kteréžto wyhnal Buoh před twářij Otcuow naſſých / až do dnuow Dawida.

Który wziąwßy wnieśli przodkowie náßy z Jozuem / wchodząc w dźierżáwę pogánow / ktore Bog wygnał przed oycy náßymi / áż do czáßow Dawidowych.

46. Kterýž nalezl miló v Boha / a proſyl aby nalezl Stánek Bohu Jákobowu.

Ktory był w łáſce v Bogá / y proſił áby ználazł przybytek Bogu Jákobowemu.

47. Sſalomaun pak vdělal gemu dům.

A Sálomon zbudował iemu dom.

48. Ale naywyſſij nebydlij w domijch rukau vdělaných / yakož Prorok dij:

Ale on Nawyżßy nie mießka w kośćiełech ręká vczynionych / iáko prorok powieda.

49. Nebe geſt Stolice má / a Země podnož noh mých. Y který mi tehdy Duom vděláte / prawij PAn. Nebo které geſt mijſto odpočijwánij mého?

Niebo ieſtći ſtolicá moiá / á źiemia podnożek nog moich: Coż mi zá dom zbudujećie / mowi Pan / ábo które ieſt mieyſce / odpoczynie mámego?

ז

50 לָא הָא אִידָא דִילִי עֶבְדַת הָלֵין כֻּלְּהֵין׃

La mia mano non ha ella fatte tutte queſte coſe?

51 אוֹ קְשַׁיֵּי קְדָלָא וְדְלָא גְּזִירִין בְּלֶבְּהוֹן וּבְמַשְׁמְעָתְהוֹן אַנְתּוּן בְּכֻל־זְבַן לוּקְבַל רוּחָא דְקוּדְשָׁא קָיְמִין אַנְתּוּן אַיךְ אַבָהַיְכוֹן אַף אַנְתּוּן׃

Gente di dura ceruice, e incirconciſi di cuore e d'orecchie, Voi reſiſtete ſempre à lo Spirito ſanto: come hanno fatto i padri Voſtri, coſi fate Voi.

52 לְאַינָא גֵּיר מֶן נְבִיָּא דְּלָא רְדַפוּ וְקַטְלוּ אַבָהַיְכוֹן לְאַילֵין דְּקַדְמוּ בְּדַקוּ עַל מֵאתִיתֵה דְזַדִּיקָא הָו דְּאַנְתּוּן אַשְׁלֶמְתּוּן וְקַטַלְתּוּנָיְהִי׃

Qual de Profeti non hanno perſeguitato i Voſtri padri? & hanno ancor occiſi quelli che prediceuano la Venuta del Giuſto, di cui hora Voi ſete ſtati traditori & occiditori.

53 וְקַבֶּלְתּוּן נָמוֹסָא בְּיַד פוּקְדָנָא דְמַלְאַכָא וְלָא נְטַרְתּוּנָיְהִי׃

Iquali hauete riceuuta la Legge per diſpoſition de gli Angeli, e non l'hauete oſſeruata.

54 וְכַד שְׁמַעוּ הָלֵין אֶתְמְלִיו חֶמְתָא דְּנַפְשְׁהוֹן וּמְחַרְקִין הֲווּ שֶׁנַּיְהוֹן עֲלוֹהִי׃

Eſſi Vdendo queſte coſe, ſi rodeuano nei lor cuori, e ſtringeuano i denti contra lui.

55 וְהוּ כַּד מְלֵא הֲוָא הַיְמָנוּתָא וְרוּחָא דְקוּדְשָׁא חַר בַּשְׁמַיָּא וַחֲזָא תֶשְׁבּוּחְתֵה דַאלָהָא וְלַיֵשׁוּע כַּד קָאֵם מֶן יַמִּינָא דַאלָהָא׃

Ma egli eſſendo pieno di Spirito ſanto, riguardò fiſamente al cielo, e Vidde la gloria di Dio, e IESV che ſtaua à la deſtra di Dio.

56 וֶאמַר הָא חָזֵא אֶנָא שְׁמַיָּא כַּד פְּתִיחִין וְלַבְרֵה דְאְנָשָׁא כַּד קָאֵם מֶן יַמִּינָא דַאלָהָא׃

E diſſe, Ecco, io Veggo i cieli aperti, e il Figliuol de l'huomo ſtare à la deſtra di Dio.

ז

50 אֶת־כָּל־אֵלֶּה יָדִי עָשָׂתָה׃

No hizo mi mano todas eſtas coſas.

51 עַם קְשֵׁה עֹרֶב עַרְלֵי לֵב וְעַרְלֵי אָזְנַיִם אַתֶּם תָּמִיד מַרְיִתֶם אֶת־רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בָּכֶם כַּאֲבוֹתֵיכֶם׃

Duros de ceruiz, y incircunciſos de coraçon y de oydos: voſotros reſiſtis ſiempre àl Eſpiritu Sancto; como vueſtros padres, anſi tambien voſotros.

52 אֶת־מִי מִנְּבִיאִים לֹא רָדְפוּ אֲבוֹתֵיכֶם וַיַּהַרְגוּ אוֹתָם אֲשֶׁר נִבְּאוּ עַל־בּוֹא הַצַּדִּיק הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם מְסַרְתֶּם וַהֲרַגְתֶּם׃

A qual de los Prophetas no perſiguieron vueſtros padres? y mataron à los que denunciaron antes la venida del juſto, del qual voſotros aora aueys ſido entregadores, y matadores.

53 אֲשֶׁר קִבַּלְתֶּם אֶת־הַתּוֹרָה בְּמַאֲמַר הַמַּלְאָכִים וְלֹא נְצַרְתֶּם׃

Que recebiſtes la ley por diſpoſicion de Angeles: y no la guardaſtes.

54 וּבְשָׁמְעָם אֶת־הָאֵלֶּה נָשׁוֹרוּ בִּלְבוֹתָם וְחָרְקוּ עָלָיו שִׁנֵּימוֹ׃

Y oyendo eſtas coſas regannauan de ſus coraçones. y cruxian los dientes contra el.

55 וּבִהְיוֹתוֹ מָלֵא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וַיַּבֵּט אֶל־הַשָּׁמַיִם וַיַּרְא אֶת־כְּבוֹד אֱלֹהִים וְאֶת־יֵשׁוּעַ עוֹמֵד אֶל־יְמִין יְהוָה׃

Mas el eſtando lleno de Eſpiritu Sancto, pueſtos los ojos en el cielo, vido la gloria de Dios: y à Ieſus que eſtaua à las dieſtras de Dios.

56 וַיֹּאמֶר הִנֵּה רוֹאֶה אֲנִי אֶת־הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחִים וְאֶת־בֶּן־הָאָדָם עוֹמֵד לִימִין יְהוָה׃

Y dize, He aqui, veo los cielos abiertos: y àl Hijo del hombre que eſta à las dieſtras de Dios.

ζ.

50. Οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα;

Ma main n'a-elle pas fait toutes ces choſes?

51. Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς.

Gens de col roide, & incirconcis de cœur & de oreilles, vous-vous abeurtez touſiours contre le Sainct Eſprit: comme vos peres ont fait, auſſi faites vous.

52. Τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ φονεῖς γεγένησθε.

Lequel des Prophetes n'ont perſecuté vos peres? ils ont meſme tué ceux-la qui ont predit l'aduenement du Iuſte, duquel maintenant vous auez eſté traiſtres & meurtriers.

53. Οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

Vous qui auez receu la Loy par la diſpoſition des Anges, & ne l'auez gardee.

54. Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν.

Eux oyans ces choſes, creuoyent en leurs cœurs, & grinçoyent les dents cõtre lui.

55. Ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδε δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ.

Mais lui eſtant plein du Sainct Eſprit, ayant les yeux fiches vers le ciel vid la gloire de Dieu, & Ieſus eſtant à la dextre de Dieu.

56. Καὶ εἶπεν· ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνεῳγμένους, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ Θεοῦ.

Et dit, Voici ie voy les cieux ouuerts, & le Fils de l'homme eſtant à la dextre de Dieu.

CAP. VII.

50. Nónne manus mea fecit hæc omnia.

Hat not mine hand made all theſe things?

51. Dura cervice & incircumciſis cordibus & auribus, vos ſemper Spiritui ſancto reſiſtitis: ſicut patres veſtri & vos.

Ye ſtifnecked & of vncircumciſed heartes and eares: ye haue alwayes reſiſted the holy Ghoſt: as your fathers did, ſo do you.

52. Quem prophetarum non ſunt perſecuti patrés veſtri? Et occiderunt eos qui prænuntiabant de adventu Iuſti, cuius vos nunc proditores & homicidæ fuiſtis.

Which of the Prophets haue not your fathers perſecuted? & they haue ſlaine them, which ſhewed before of the comming of that Juſt, of whom ye are nowe the betrayers and murtherers.

53. Qui accepiſtis legem in diſpoſitione angelorum, & non cuſtodiſtis.

Which haue receyued the Lawe by the ordinance of Angels, & haue not kept it.

54. Audientes autem hæc diſſecabantur cordibus ſuis, & ſtridebant dentibus in eum.

But when they heard theſe things, their hearts braſt for anger, & they gnaſhed at him with their teeth.

55. Cùm autem eſſet plenus Spiritu ſancto, intendens in cælum, vidit gloriam Dei, & Ieſum ſtantem à dextris Dei.

But he being full of the holy Ghoſt, looked ſtedfaſtly into heauen, and ſaw the glorie of God, and Jeſus ſtanding at the right hand of God.

56. Et ait, Ecce video cælos apertos, & filium hominis ſtantem à dextris Dei.

And ſayd, Behold, I ſee the heauens open, & the Sonne of man ſtanding at right hande of God.

Das VII. Capitel.

50. Hat nicht meine Hand das alles gemacht?

Haffuer icke min Haand giort det altſammen?

51. Ir halßſtarrigen vnd vnbeſchnittenen an hertzen vnd ohren/ jhr widerſtrebet allezeit dem heiligen Geiſt/ wie eure Väter/ alſo auch jhr.

I Haarnackede oc vomſtaarne i hierte oc Øern/ i modſtaa altid den hellig Aand/ ſom eders Fedre/ ſaa oc ſaa i.

52. Welchen Propheten haben eure Väter nicht verfolget/ Vnd ſie getödtet/ die da zuvor verkündigten die zukunfft diſes Gerechten/ welches jhr nun Verräther vnd Mörder worden ſeyt.

Huilcken Prophete forfulde icke eders Fedre? Oc de ihielſloge dem/ ſom før forkyndede denne Retferdigis tilkommelſe/ hues Forrædere oc Mordere i ere nu bleffne.

53. Jhr habt das Geſetz empfangen durch der Engel geſcheffte/ vnd habts nicht gehalten.

I anammede Lowen/ ved Englenis beſtickelſe/ Oc hulde hende icke.

54. Da ſie ſolches höreten/ giengs jhnen durchs Hertz/ vnnd biſſen die Zähne zuſammen über jhn.

Der de det horde/ da gick det dem igennem hiertet/ oc de bede tenderne tilſammen offuer hannem.

55. Als er aber voll heiliges Geiſtes war/ ſahe er auff gen Himel/ vnd ſahe die Herrligkeit Gottes/ vnd Jeſum ſtehen zur Rechten Gottes.

Men ſom hand vaar fuld aff den hellig Aand/ ſaa hand op i Himmelen/ oc ſaa Guds herlighed/ oc Jheſum ſtaa hoſſ Guds høyre Haand.

56. Vnd ſprach: Sihe/ ich ſehe den Himmel offen/ vnd des Menſchen Son zur Rechten Gottes ſtehen.

Oc ſagde/ See/ ieg ſeer Himlene obne/ oc Menniſkens Søn ſtaa hoſſ Guds høyre haand.

Kapitola VII.

50. Wſſak geſt ruka má toto wſſeckno včinila.

Záli ręká moiá tego wſzytkiego nie vczyniła.

51. Twrdé ſſýge/ á neobřezaných ſrdcý a vſſý/ wy gſte ſe wzdycky Duchu Swatému protiwili/ yakž Otcowé waſſi/ též y wy

Ludzie twárdego kárku/ y nie obrzezánego ſercá y vſzu/ wy ſie záwzdy záſtáwiacie Duchowi świętemu: iáko oycowie wáſzy ták że thez y wy.

52. Kterému gſau ſe z Prorokůw Otcowé waſſi neprotiwili? A zmordowali ty/ kteřijž gſau před zwěſtowali přijchod Sprawedliwého tohoto/ gehožto wy nynij zrádcy á wražedlnijcy gſte byli.

Ktorego z Prorokánie przeſládowáli oycowie wáſzy? Pomordowálić oni kthorzy opowiedáli przyśćie onego Spráwiedliwego/ ktoregośćie wy theraz byli zdraycámi y morderzmi.

53. Kteřijž ſte wzali Zákon zřijzenijm Angelſkým/ a neoſtřijhali gſte ho.

Ktorzyśćie wźięli zakon przez rozrzadzenie Anielſkie/ á nie záchowáliśćie go.

54. Tehdy ſlyſſýce toto/ dſwje neztrhali w ſrdcých ſwých/ a ſkřijpěli zuby na něho.

To oni ſłyſząc/ prawie ſie pukáli w ſercách ſwych/ y zgrzytáli nań zębami.

55. A on Sſtěpán pln gſa Duch Swatého/ wzhlédw do Nebe/ vzřel Sláwu Božij/ a Gežiſſe an ſtogij na Prawicy Božij.

A tákon będąc pełen Duchá świętego/ pátrząc pilnie w niebo oczymá ſwemi/ vyzrał chwałę Bożą/ y Jezuſa ſtoiącego ná práwicy Bożey.

56. Y řekl: Hle wídijm Nebeſa otewřená/ a Syna člowěka an ſtogij po Prawicy Božij.

Otho widzę niebá otworzone/ á Syná człowieczego ſtoiącego ná práwicy Bożey.

ז

57 וּקְעוֹ בְּקָלָא רָמָא
וְסַכַּרוּ אֶדְנַיְהוֹן וְגַמוּ
עֲלָוְהִי כֻּלְּהוֹן׃

Allora eſſi gridando ad alta voce, ſi chiuſero l'orecchie, e tutti d'vn animo gli andorono impetuoſamente addoſſo.

58 וְאַחְדוּהִי אַפְּקוּהִי לְבַר
מֶן מְדִינְתָּא וּרְגָמִין הֲווֹ לֵהּ
וְאִילֵין דַּסְהֶדוּ עֲלָוְהִי סָמוּ
נַחְתַיְהוֹן לְוָת רֶגְלַוְהִי ד
דְּעַלִימָא חַד דְּמֶתְקְרֵא
שָׁאוּל׃

E ſcacciatolo fuor de la città, lo lapidauano, e teſtimonij poſero le lor veſte a i piedi d'vn giouene chiamato Saulo.

59 וּרְגָמִין הֲווֹ לֵהּ
לְאֶסְטֶפָנוֹס כַּד מְצַלֵּא
וְאָמַר מָרַן יֵשׁוּעַ קַבֵּל
רוּחִי׃

E lapidorono Stefano che inuocaua, e diceua, Signor IESV, riceui lo ſpirito mio.

60 וְכַד סָם בּוּרְכָּא קְעָא
בְּקָלָא רָמָא וְאָמַר מָרַן לָא
תְּקִים לְהוֹן הָדָא חֲטִיתָא
וְכַד הָדָא אֱמַר שְׁכֶב׃

Et inginocchiatoſi, gridò ad alta voce, Signore, non imputar loro queſto peccato: e detto queſto, s'addormì.

ח

1 שָׁאוּל דֵּין צָבֵא הֲוָא
וּמְשַׁוְתֵּף הֲוָא בְּקֶטְלֵהּ
וַהֲוָא הֲוָא בֵּהּ בְּיוֹמָא ר
רְדוּפְיָא רַבָּא לְעִדְּתָא
דִּבְאוֹרִשְׁלֶם וְאֶתְבַּדַּרוּ
כֻּלְּהוֹן בְּקוּרְיָא דִיהוּד וְאַף
בֵּית שָׁמְרָיֵא לְבַר מֶן
שְׁלִיחֵא בַּלְחוּד׃

Hor Saulo era conſentiente à la ſua morte. & in quel giorno fu fatta vna gran perſecutione contra la Chieſa che era in Ieruſalem: onde furon tutti diſperſi per le regioni de la Giudea e de la Samaria, fuor che gli Apoſtoli.

2 וְקַפְּסוּ קַבְּרוּהִי
לְאֶסְטֶפָנוֹס גַּבְרֵא מְהַיְמְנֵא
וְאֶתְאַבֶּלוּ עֲלָוְהִי רַוְרְבָאִית׃

Et alcuni huomini pij portarono Stefano per ſepelirlo, e fecer gran pianto ſopra eſſo.

ז

57 וַיִּצְעֲקוּ בְּקוֹל גָּדוֹל וַיַּאַטְמוּ
אֶת־אָזְנֵיהֶם וַיִּשְׁאֲגוּ עָלָיו יַחְדָּיו׃

Entonces ellos dando grandes bozes, taparon ſus orejas: y arremetieron vnanimes cōtra el.

58 וַיַּשְׁלִיכוּהוּ אֶל־מִחוּץ לָעִיר
וַיִּרְגְּמוּהוּ וְהָעֵדִים שָׂמוּ אֶת־
בִּגְדֵיהֶם אֶל־רַגְלֵי הַבָּחוּר הַנִּקְרָא
שָׁאוּל׃

Y echandolo fuera de la Ciudad apedreauanlo: y los teſtigos puſieron ſus veſtidos à lós pies de vn mancebo que ſa llamaua Saulo.

59 וַיִּרְגְּמוּ אֶת סְטֶפָנוֹס הַמִּתְפַּלֵּל
לֵאמֹר אֲדֹנָי יֵשׁוּעַ קַבֵּל אֶת־רוּחִי׃

Y apedrearon à eſteuan, inuocando el, y diziendo, Sennor Ieſus recibe mi Eſpiritu.

60 וַיִּכְרַע אֶת־בִּרְכָּיו וַיִּקְרָא
בְאָזְנֵיהֶם קוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר אֲדֹנָי
אַל־תָּקֵים לָהֶם אֶת־הַחַטָּאָה
הַזֹּאת וְכַאֲשֶׁר אָמַר זֹאת וַיִּישַׁן׃

Y pueſto de rodillas, clamó à gran boz, Sennor, no les pongas eſte peccado, y auiendo dicho ello, durmiò en el Sennor.

ח

1 וְשָׁאוּל הָיָה מְאַלֶּה אֲשֶׁר יֵאָתוּ
בְּמוֹתוֹ וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא רֶסֶן
מְתְעָה וּרְדוּפָה גְּדוֹלָה עַל הַקְּהִלָּה
אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם כִּי כֻּלָּם נָפוֹצוּ
אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה וְשׁוֹמְרוֹן בִּלְבַד
הַתַּלְמִידִים׃

Y Saulo conſencia en ſu muerte, Y en aquel dia fué hecha vna grande perſecucion en la Igleſia que eſtaua en Ieruſalem y todos fueron eſparzidos por las tierras de Iudoa y de Samarià ſaluo los Apoſtoles.

2 וַיְסַבְּלֻהוּ אַנְשֵׁי־יִרְאֵי אֱלֹהִים
וַיַּעֲשׂוּ לוֹ אֵבֶל וַיִּסְפְּדוּ מִסְפֵּד
גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד׃

Y curaron de Eſteuan algunos varones pios, y hizieron gran llanto ſobre el.

ζ.

57. *Κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ, συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν.*

Adonc s'eſcrierent-ils à haute voix, & eſtouperent leurs oreilles, & tous d'vn accord ſe ruerent contre lui.

58. *Καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου σαύλου.*

Et l'ayans ietté hors de la ville, ils le lapidoyent: & les teſmoins mirent leurs veſtemens aux pieds d'vn ieune homme nommé Saul.

59. *Καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα, κύριε ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου.*

Et lapidoyent Eſtienne inuoquant & diſant, Seigneur Ieſus reçoi mon eſprit.

60 *Θεὶς δὲ τὰ γόνατα, ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη.*

Puis s'eſtant mis à genoux, il s'eſcria à haute voix, diſant, Seigneur ne leur impute point ce peché. Et quand il eut dit cela, il s'endormit.

ΚΕΦΑΛ. η΄.

ΣΑῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν ἱεροσολύμοις, πάντες τε διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς ἰουδαίας καὶ σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων.

Or eſtoit Saul conſentant à la mort d'iceluy: & en ce temps là fut faite grande perſecution à l'encontre de l'Egliſe qui eſtoit en Ieruſalem: dont tous furent eſpars par les quartiers de Iudee & de Samarie, hormis les Apoſtres.

2. *Συνεκόμισαν δὲ τὸν στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς, καὶ ἐποιήσαντο κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ.*

Et quelques hommes craignans Dieu, emporterent Eſtienne pour l'enſeuelir, & menerent grand dueil ſur lui.

CAP. VII.

57. Exclamantes autem voce magna, continuerunt aures ſuas, & impetum fecerunt unanimiter in eum.

Then they gaue a ſhoute with a loude voyce / and ſtopped their eares/ and ran vpon him all at once.

58. Et eiicientes eum extra civitatem, lapidabant. & teſtes depoſuerunt veſtimenta ſua ſecus pedes adoleſcentis qui vocabatur Saulus.

And caſt him out of the citie / and ſtoned him: and the witneſſes layd downe their clothes at a yong mans feete / named Saul.

59. Et lapidabant Stephanum invocantem, & dicentem: Domine Ieſu, ſuſcipe Spiritum meum.

And then ſtoned Steuen / who called on God, and ſaid / Lord Jeſus / receiue my ſpirit.

60. Poſitis autem genibus, clamavit voce magna, dicens: Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum. Et cùm hoc dixiſſet, obdormivit.

And he kneeled downe / and cryed with a loude voyce/ Lorde/ laye not this ſinne to their charge. And when hee had thus ſpoken/ he ſlept.

CAP. VIII.

SAulus autem erat conſentiens neci eius. Facta eſt autem in illa die perſecutio magna in Eccleſia quæ erat Ieroſólymis, & omnes diſperſi ſunt per regiones Iudææ & Samariæ, præter Apoſtolos.

And Saul conſented to his death/ & at that time / there was a great perſecution againſt the Church which was at Jeruſalem: and they were all ſcattered abroad through the regions of Judea and of Samaria / except the Apoſtles

2. Curaverunt autem Stephanum viri timorati, & fecerunt planctum magnum ſuper eum.

Then certaine men fearing God / caryed Steuen among them / to be buried / & made great lamentation for him.

Das VII. Capitel.

57. Sie ſchryen aber laut / vnd hielten jhre ohren zu / vnd ſtürmeten einmütigklich zu jhm ein.

Da robte de høyt/ oc hulde deris øren til/ oc ſtormede endrectelige ind paa hannem.

58. Stieſſen jhn zur Stadt hinauß/ vnd ſteinigten jn. Vnd die zeugen legten ab jre Kleider / zu den füſſen eines Jünglings / der hieß Saulus.

Stötte hannem vd aff Staden/ oc ſtenede hannem. Oc de ſom vidnede / lagde deris Klæder ned/ hoſſ en vng Mands Föder / ſom hed Saulus.

59. Vnd ſteinigten Stephanum/ der anrieff / vnd ſprach: HERR Jeſu/ nimb meinen Geiſt auff.

Oc de ſtenede Stephanum / hand paa kallede/ oc ſagde HERRE Jheſu / anamme min Aand.

60. Er kniet aber nider / vnd ſchrey laut: HERR behalt jhnen diſe ſünde nicht. Vnnd als er das geſagt / entſchlieff er.

Men hand falt ned paa knæ oc robte høyt/ HERRE / tilregne dem icke denne Synd. Oc ſom hand det ſagde / ſoff hand hen.

Das VIII. Capitel.

SAulus aber hatte wolgefallen an ſeinem tode. Es erhub ſich aber zu der zeit eine groſſe verfolgung über die Gemeine zu Jeruſalem / vnd ſie zerſtreueten ſich alle in die Länder Judea vnd Samaria / ohn die Apoſtel.

MEn Saulus haffde behaglighed i hans Død. Oc der begyntis paa den tid en forfølgelſe offuer Menigheden i Jeruſalem / oc de adſpriddis alle i Judee oc Samarie Land / vden Apoſtlerne.

2. Es beſchicketen aber Stephanum Gottsförchtige Männer/ vnd hielten eine groſſe klage über jhn.

Oc Gudfryctige Mend beſørgede Stephanum/ oc hulde it ſtort Klagemaal offuer hannem.

Kapitola VII.

57. A oni zwolawſſe hlaſem welikým/ zacpali vſſy ſwé a obořili ſe gednomyſlně na něho.

Tedy oni krzyknęli głoſem wielkim/ á zatulili ſobie vſzy/ y rzucili ſie nań iedno ſtáynie.

58. A wywedſſe gey wen z Měſta/ kamenowali ho: A ſwědkowé ſložili raucha ſwá wedle noh Mládence/ kterýž ſlaul Sſawel.

Y wyrzuciwſzy go z miáſtá kámionowali/ á świádkowie ſkładli płaſzcze ſwe v nog młodzieńcá ktorego zwáno Saul.

59. Tehdy kamenowali Sſtěpána wzýwagjcý ho Boha/ a řkaucýho: Pane Gežijſſy/ přijmi duſſy mau.

Y kamionowáli tedy Stefaná/ gdy ſie modlitwy mowił/ Pánie Jezu przyimi duchá mojego.

60. A poklekna na kolena/ zwolal hlaſem welikým/ řka: PAne/ nepoſtawůg gim toho za hřijch. A když to powěděl/ vſnul w Pánu.

Y klęknąwſzy ná koláná / wołał głoſem wielkim/ Pánie nie przyczytáy im tego grzechu/ A gdy to wymowił/ záſnął.

Kapitola VIII.

SSawel pak také byl ſwolil k ſmrti geho. Y ſtálo ſe w ten den weliké protiwenſtwij w Cýrkwi/ kteráž byla w Geruzalémě/ a wſſyckni ſe rozprchli po Kragjnách Judſkých a Samařſkých/ kromě Apoſſtoluow.

TEdy Saul zezwalał ná jego śmierć. A onego z cżáſu wſzczęło ſie wielkie prześládowánie przeciw kośćiołowi ktory był w Jeruzalem/ y wſzyſcy rozproſzyli ſie po krainach Judſkich y Samárycky/ oprocz Apoſtołow.

2. Y pochowali Sſtěpána mužij Bohabognij/ a včinili pláč weliký nad nim.

Wynieśli tedy ſpołu Stefaná ludzie bogoboyni/ á vczynili nád nim wielkie nárzekánie.

ח

3 שָׁאוּל דֵּין רָדֵף הֲוָא לְעִדְתֵּהּ דַּאלָהָא כַּד עָאֵל הֲוָא לְבָתָּא וּמְגַרֵּר לְגַבְרֵא וַלְנֶשֵׁא וּמַשְׁלֶם הֲוָא לְבֵית אֲסִירֵא׃

E Saulo ſcompigliaua la Chieſa, entrando per tutte le caſe: e traendone gli huomini e le donne, gli metteua in prigione.

4 וְהָנוּן דְּאֶתְבַּדַּרוּ מְתַכַּרְכִין הֲווֹ וּמַכְרְזִין מֶלְּתָא דַּאלָהָא׃

Quelli dunque che erano diſperſi ſen' andauano attorno, annuntiando la parola di Dio.

5 פִילִיפּוֹס דֵּין נְחֵת לֵהּ לִמְדִינְתָּא דְשָׁמְרָיֵא וּמַכְרֶז הֲוָא עַל מְשִׁיחָא׃

E Filippo eſſendo arriuato in vna città di Samaria, predicaua loro Chriſto.

6 וְכַד שָׁמְעִין הֲווֹ מֶלְּתֵהּ בְּנַיְנָשָׁא דְתַמָּן צָיְתִין הֲווֹ לֵהּ וּמִתְטַפְּיסִין הֲווֹ לְכֻל דָּאמַר הֲוָא דְּחָזֵין הֲווֹ אָתְוָתָא דְּעָבֵד הֲוָא׃

E le turbe ſtauano d'vn medeſimo animo attente à le coſe che ſi diceuano da Filippo, vdendo e vedendo i ſegni ch'egli faceua.

7 סַגִּיאֵא גֵּיר דְּאַחִידִין הֲווֹ לְהוֹן רוּחֵא טַנְפָּתָא קָעְיָן הֲווֹ בְּקָלָא רָמָא וְנָפְקִין הֲווֹ מֶנְהוֹן וַאחְרָנֵא מַשְׁרָיֵא וּמְחַגְּרֵא אֶתְאַסִּיו׃

Imperoche li ſpiriti immondi vſciuano da molti che gli haueuano, gridando ad alta voce: e molti paralitici e ſtroppiati furon guariti.

8 וַחְדוּתָא רַבְּתָא הֲוָיָא הֲוָת בְּהֵי מְדִינְתָּא׃

Onde in quella città ſi fece grande allegrezza.

9 אִית הֲוָא דֵּין תַּמָּן גַּבְרָא חַד דַּשְׁמֵהּ סִימוֹן דְּעָמִיר הֲוָא לֵהּ בָּהּ בִּמְדִינְתָּא זְבָנָא סַגִּיאָא וּבְחַרָּשׁוּתֵהּ מַתְעֵא הֲוָא לְעַמָּא דְשָׁמְרָיֵא כַּד מְרַבֶּא הֲוָא נַפְשֵׁהּ וָאמַר דְּאֶנָא אֶנָא רַבָּא׃

Et eraui vn certo huomo nominato, Simone, che per auanti eſercitaua in quella città l'arte magica, e rendeua attonita la gente di Samaria, dicendo ſe eſſere vn certo grande huomo.

ח

3 וְשָׁאוּל בּוֹקֵק אֶת־הַקְּהִלָּה הוֹלֵךְ מִבֵּיתָה לְבֵיתָה חֹטֵף וּמֹשֵׁךְ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים לְהַסְגִּיר בַּמַּטָּרָה׃

Entonces Saulo aſſolaua la Igleſia entrando por las caſas: y trayendo varones y mugeres, entregaualos en la carcel.

4 וְהַנְּפוֹצִים בְּעָבְרָם בִּשְּׂרוּ אֶת־הַדָּבָר׃

Mas los que eran eſparzidos, paſſauan por la tierra annunciando la palabra del Euangelio.

5 וּפִילִפּוֹס בְּרִדְתּוֹ אֶל־עִיר שׁוֹמְרוֹן קָרָא לָהֶם אֶת־הַמָּשִׁיחַ׃

Entonces Philippe decendiendo à la ciudad de Samaria, predicauales el Chriſto.

6 וַיַּקְשִׁיבוּ הֲמוֹנִים יַחְדָּו לַאֲשֶׁר מְדֻבָּרִים מִן פִילִפּוֹס בְּשָׁמְעָם וּבִרְאוֹתָם אֶת־הָאוֹתוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה׃

Y las compannas eſcuchauan attentamente vnanimes las coſas que dezia Philippe, oyendo y viendo las ſennales que hazia.

7 וְרַבִּים אֲשֶׁר הָיוּ לָהֶם רוּחוֹת טְמֵאוֹת צָעֲקוּ בְּקוֹל גָּדוֹל וַיֵּצְאוּ וּנְשׁוּלֵי אֵבָרִים וְחוֹלִים רַבִּים נִרְפָּאוּ׃

Porque muchos eſpiritus immundos ſalian de los que los tenian, dando grandes bozes: y muchos paralyticos, y coxos eran ſanados:

8 וַתְּהִי שִׂמְחָה גְדוֹלָה בָּעִיר הַהִיא׃

Anſique auia gran gozo en aquella ciudad.

9 וְאִישׁ אֶחָד וּשְׁמוֹ שִׁמְעוֹן הַשֹּׁכֵן בָּעִיר הַהִיא עֵת רַבָּה וּמְהַגֶּה הוּא וַיַּתְעֶה אֶת עַם שׁוֹמְרוֹן לֵאמֹר עַל־נַפְשׁוֹ כִּי גָדוֹל הוּא׃

Entonces auia vn varon llamado Simon, el qual auia ſido antes Magico en aquella ciudad, y auia engannado la gente de Samaria diziendoſe ſer algun grande.

η.

3. *Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακήν.*

Mais Saul rauageoit l'Egliſe, entrant par toutes les maiſons: & trainant par force hommes & femmes les mettoit en priſon.

4. *Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον.*

Ceux donc qui furent eſpars alloyent ça & là annonçans la parole de Dieu.

5. *Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν.*

Et Philippe eſtant deſcendu en vne ville de Samarie, leur preſcha Chriſt.

6 *Προσεῖχόν τε οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν, ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.*

Et les troupes eſtoyent attentiues d'vn accord à ce que Philippe diſoit, oyans & voyans les ſignes qu'il faiſoit.

7. *Πολλῶν γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχετο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν.*

Car les eſprits immondes en criant à haute voix ſortoyent hors de pluſieurs qui en eſtoyent detenus, & beaucoup de perclus & de boiteux furent gueris.

8. *Καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.*

Dont grand'ioye aduint en ceſte ville-là.

9. *Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων καὶ ἐξιστῶν τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν.*

Or y auoit-il eu au parauant en la ville vn homme qui s'appeloit Simon, qui exerçoit l'art d'enchanterie, & enſorceloit le peuple de Samarie, ſe diſant eſtre quelque grand perſonnage.

CAP. VIII.

3. Saulus autem devaſtabat Eccleſiam: per domos intrans: & trahens viros ac mulieres, tradebat in cuſtodiam.

But Saul made hauocke of the Church / and entred into euery houſe / and drewe out both men & women / & put them into priſon.

4. Igitur qui diſperſi erant, pertranſibant, evangelizantes verbum.

Therefore they that were ſcattered abroad / went to and fro preaching the word.

5. Philippus autem deſcendens in civitatem Samariæ, prædicabat illis Chriſtum.

Then came Philippe into the citie of Samaria / and preached Chriſt vnto them.

6. Intendebant autem turbæ his quæ à Philippo dicebantur, unanimiter audientes, & videntes ſigna quæ faciebat.

And the people gaue hede vnto theſe things / which Philippe ſpake / with one accorde, hearing, and ſeeing the miracles which he did.

7. Multi enim eorum qui habebant ſpiritus immundos, clamantes voce magna, exibant. Multi autem paralytici & claudi curati ſunt.

For vncleane ſpirites crying with a loude voyce / came out of many that were poſſeſſed of them / and many taken with palſies / and that halted / were healed.

8. Factum eſt ergo gaudium magnum in illa civitate.

And there was great ioy in that citie.

9. Vir autem quidam, nomine Simon, qui antè fuerat in civitate magus, ſeducens gentem Samariæ, dicens ſe eſſe aliquem magnum.

And there was before in the citie a certaine man called Simon / which vſed witchcraft, and bewitched the people of Samaria / ſaying / that hee himſelfe was ſome great man.

Das VIII. Capitel.

3. Saulus aber zerſtöret die Gemeine / gieng hin vnd her in die Häuſer / vnd zog herfür Mann vnd Weiber / vnd überantwortet ſie ins Gefengniß.

Men Saulus ødelagde Menigheden / gick allevegne i Huſene / oc drog dem frem Mend oc Quinder / oc antuordede dem hen i Fengſel.

4. Die nun zerſtreuet waren / gingen vmb vnd predigten das Wort.

De ſom vaare nu adſpridde / ginge omkring / oc predickede Ordet.

5. Philippus aber kam hinab inn eine Statt in Samaria / vnd prediget jhnen von Chriſto.

Men Philippus kom ned til en Stad i Samaria / oc predickede faar dem om Chriſto.

6. Das Volck aber höret einmütiglich vnd fleiſſig zu / was Philippus ſagt / vnd ſahen die Zeichen die er thet.

Men Folcket hørde endrecteligt oc flitteligt til / huad Philippus ſagde / oc ſaae de Tegen ſom hand giorde.

7. Denn die vnſaubern Geiſter fuhren auß vilen Beſeſſenen mit groſſem geſchrey / auch vil Gichtbrüchige vnd Lahmen wurden geſund gemacht.

Thi vrene Aander fore aff mange Beſette met ſkrig / Der bleffue oc mange Verckbrudne oc Halte giorde helbrede.

8. Vnd ward eine groſſe freude in derſelbigen Statt.

Oc der bleff en ſtor glæde i ſamme Stad.

9. Es war aber ein Mann mit Namen Simon / der zuvor in der ſelbigen Statt Zauberey treib / vnd bezauberte das Samaritiſche Volck / vnd gab für / er wer etwas groſſes.

Oc der vaar en Mand hed Simon / ſom før brugede Traaldom i den ſamme Stad / oc tryllede det Samaritaniſke Folck oc holt ſig faare / at vere noget ſtort.

Kapitola VIII.

3. Sſawel pak hubil Cýrkew po domjch chodě / a gjmage Muže y Ženy / dawal ge do žaláře.

A Saul burzył kośćioł / chodząc po wſzytkich domiech / y wywlocząc męże y niewiaſty podawał ie do więzienia.

4. Ti pak kteřjž ſe byli rozprchli / chodili kážjce Slowo Božij

Oni tedy będąc roſproſzeni / chodzili opowiedając ſłowa Boże.

5. A Filip wſſed do Měſta Samařij kázal gim Kryſta.

A Filip też gdy przyſzedł do niektorego miaſta w Samaryiey / opowiedał im Kryſtuſá.

6. Tehdy pilně poſlauchali záſtupowé toho / což ſe prawilo od Filipa / gednomyſlně ſlyſſjce / a widauce diwy kteréž činil:

A ſłuchał z pilnośćią lud zgodnie tego co Filip powiedał / ſłyſząc y widząc znamioná ktore czynił.

7. Nebo zagiſté Duchowé nečiſtij z těch mnohých kteříž ge měli / křičíce hlaſem welikým wy cházeli od nich. A mnozý dnau zlámanij a kulhawij vzdrawenij gſau.

Abowiem duchowie nieczyśći od wiela tych ktorzy ie mieli / wychadzáli wołáiąc głoſem wielkim / á wiele powietrzem ruſzonych y chromych vzdrowieni ſą.

8. Protož ſtala ſe radoſt weliká w tom Měſtě:

A było wielkie weſele w onym mieśćie.

9. Muž pak nějaký gménem Sſymon / kterýž byl prwé w Městě čarodějník / ſwodě lid Samařſký / prawě o ſobě / že by byl nějakým welikým:

Tedy niektory mąż imieniem Symon / był przed tym w onym mieśćie báwiąc ſię nauką czarnokſięſką / á pomamił był lud w Samaryiey / opowiedáiąc ſię być niejákim wielkim człowiekiem.

ח

10 וצלין הוו לותה כלהון
רורבא ודקדקא ואמרין
הוו הנו חילה רבא ד
דאלהא ׃

A cui tutti dauano audientia, dal piccolo inſin al grande, dicendo, Coſtui è la Virtù grande di Dio.

11 ומתטפיסין הוו לה
מטול דזבנא סגיאא
בחרשיהי אתמה הוא
אנון ׃

E dauangli audientia, percioche eſſo gli haueua molto tempo tenuti fuor di ſenſo con le ſue arti magiche.

12 כד דין הימנו לפיליפוס
דמסבר הוא מלכותא
דאלהא בשמה דמרן
ישוע משיחא עמדין הוו
גברא ונשא ׃

Ma come eſſi hebber creduto à Filippo che annuntiaua le coſe del regno di Dio, e il Nome di Ieſu Chriſto, tutti ſi batteʒʒauano, e gli huomini e le donne.

13 ואף הו סימון הימן
הוא ועמד ומקיף הוא לה
לפיליפוס וכד חזא הוא
אתותא וחילא רורבא
דהוין הוי באידה. תמה
הוא ומתדמר ׃

Allor Simone credette anch'egli: & eſſendoſi batteʒʒato, ſtaua di continuo con Filippo: e vedendo le Virtù e ſegni che ſi faceuano, rimaneua ſtupefatto.

14 וכד שמעו שליחא
דבאורשלם דקבל עמא
דשמריא מלתא דאלהא
שדרו לותהון לשמעון כ
כאפא וליוחנן ׃

Hor hauendo gli Apoſtoli, che erano in Ieruſalem, inteſo come Samaria haueua riceuuta la parola di Dio, mandarono ad eſſi Pietro e Giouanni.

15 ונחתו וצליו עליהון
איך דנקבלון רוחא ד
דקודשא ׃

I quali come vi furono ſceſi, pregaron per loro, accioche riceueſſen lo Spirito ſanto.

16 לית הוא גיר על חד
מנהון ערכין בלחוד דין
עמדין הוו בשמה דמרן
ישוע ׃

Imperoche non era ancor diſceſo ſopra alcun di loro, ma eran ſolamente batteʒati nel Nome del Signor IESV.

ח

10 לאשר הקשיבו כלם מנער
ועד זקן מקטון ועד גדול לאמר
זה הוא גבורת אלהים גדולה ׃

Alqual oyan todos attentamente deſde el mas pequenno haſta el mas grande, diziendo, Eſte es la Virtud de Dios (que el llamada) Grande.

11 ויקשיבו לו כי בעת רבה
התעה אותם בחבריו ובלטיו ׃

Y eſtauanle attentos porque con ſus artes magicas los auia entontecido mucho tiempo.

12 וכאשר האמינו לפילפוס
המבשר על־מלכות אלהים
ועל־שם ישוע המשיח ויטבלו
האנשים והנשים ׃

Mas como creyeron à Philippe que les annunciaua el Euangelio del Reyno de Dios, y del Nombre de Ieſus el Chriſto, baptizauanſe varones y mugeres.

13 ושמעון גם הוא האמין
ויטבל וידבק בפילפוס כי
בראותו את־הכחות אותות
ומופתים גדולים להעשות תמה ׃

Simon entonces creyó el tambien: y baptizandoſe, llegoſe à Philippe: y viendo los milagros y grandes marauillas que ſe hazian, eſtaua attonito.

14 וכאשר שמעו השליחים אשר
בירושלים המה כי שומרון
קבל את־דבר אלהים וישלחו
אליהם את־כיפה ויוחנן ׃

Oyendo pues los Apoſtoles, que eſtauan en Ieruſalem, que Samaria auia recebido la palabra de Dios, embiaronles à Pedro y à Ioan.

15 וכאשר ירדו המה התפללו
עליהם לקחתם את־רוח הקדש ׃

Los quales venidos, oraron por ellos paraque recibieſſen el Eſpiritu Sancto.

16 כי עוד לא על איש אחד
מהם נפל כי אם לבדם נטבלו
בשם אדנינו ישוע המשיח ׃

Porque aun no auia decendido en alguno dellos, mas ſolamente eran baptizados en el Nombre de Ieſus.

η'.

10. ᾯ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, λέγοντες· οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἡ μεγάλη.

Auquel tous eſtoyent attentifs depuis le plus petit iuſques au plus grand, diſans, Ceſtui ci eſt la vertu de Dieu, la grande.

11. Προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστακέναι αὐτούς.

Et eſtoyent attentifs à lui, pource que dés long temps il les auoit enſorcelés d'entendement par ſes enchantemens.

12. Ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες.

Mais quand ils eurent creu à Philippe, annonçant ce qui appartient au royaume de Dieu, & au Nom de Ieſus Chriſt, tant hommes que femmes furẽt baptizés.

13. Ὁ δὲ σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν τε σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένας, ἐξίστατο.

Et Simon creut auſſi lui-meſme: lequel apres auoir eſte baptizé, ne bougeoit d'aupres de Philippe: & voyant les ſignes & vertus qui ſe faiſoyent, eſtoit tant comme hors de ſoi meſme.

14. Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν πέτρον καὶ ἰωάννην.

Or quand les Apoſtres qui eſtoyent en Ieruſalem, eurent entendu que Samarie auoit receu la parole de Dieu, ils leur enuoyerent Pierre & Iehan:

15. Οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον.

Leſquels eſtans là deſcendus prierent pour eux, afin qu'ils receuſſent le ſainct Eſprit.

16. (Οὔπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἰησοῦ.)

(Car il n'eſtoit point encore deſcendu ſur aucun d'eux, mais ſeulement ils eſtoyent baptizés au nom du Seigneur Ieſus.)

CAP. VIII.

10. Cui auſcultabant omnes à minimo uſque ad maximum, dicens, Hic eſt virtus Dei, quæ vocatur magna

To whom they gaue heede from the leſt to the greateſt, ſaying, This man is the great power of God.

11. Attendebant autem eum, propter quod multo tempore magicis ſuis dementaſſet eos.

And they gaue heede unto him / becauſe that of long time hee had bewitched them with ſorceries.

12. Cùm verò credidiſſent Philippo evangelizanti de regno Dei, & nomine Ieſu Chriſti, baptizabantur viri ac mulieres.

But aſſoone as they beleeued Philippe / which preached the things that concerned the kingdome of God, and the Name of Jeſus Chriſt, they were baptized both men and women.

13. Tunc Simon & ipſe credidit: & cùm baptizatus eſſet, adhærebat Philippo. Videns etiam ſigna & virtutes maximas fieri, ſtupens admirabatur.

Then Simon himſelfe beleeued alſo, and was baptized, & continued with Philippe, and wondred, when he ſawe the ſignes / and great miracles which were done.

14 Cùm autem audiſſent Apoſtoli qui erant in Ieroſolymis, quòd recepiſſet Samaria verbum Dei: miſerunt ad eos Petrum & Iohannem.

Now when the Apoſtles / which were at Jeruſalem / heard ſay, that Samaria had receiued the worde of God, they ſent unto them Peter and John.

15. Qui cùm veniſſent, oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum.

Which when they were come downe, prayed for them, that they might receyue the holy Ghoſt.

16. Nondũ enim in quenquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine Domini Ieſu.

(For as yet / he was come downe on none of them, but they were baptized onely in the Name of the Lord Jeſus.)

Das VIII. Capitel.

10. Vnd ſie ſahen alle auff jhn / beyde klein vnd groß / vnd ſprachen: Der iſt die Krafft Gottes / die da groß iſt.

Oc de ſaae alle paa hannem / baade liden oc ſtor / oc ſagde / Denne er Guds krafft ſom ſtor er.

11. Sie ſahen aber darumb auff jn / daß er ſie lange zeit mit ſeiner Zauberey bezaubert hatte.

Men de ſaae der ſaare paa hannem / at hand haffde long tid tryllit dem / met ſin Troldom.

12. Da ſie aber Philippi Predigten glaubten / von dem Reich Gottes / vnd von dem Namen Jheſu Chriſti / lieſſen ſich tauffen beyde Männer vnd Weiber.

Oc der de trode Philippi predicken / om Guds Rige / oc om Jheſu Chriſti Naffn / da lode baade Mend oc Quinder døbe ſig.

13. Da ward auch der Simon glaubig / vnd ließ ſich tauffen / vnnd hielt ſich zu Philippo. Vnd als er ſahe die Zeichen vnd Thaten / die da geſchahen / verwundert er ſich.

Da trode oc Simon / oc loed ſig døbe / oc hold ſig til Philippum. Oc der hand ſaa de Tegen oc mectige Gerninger / ſom ſkede / da forundrede hand ſig.

14. Da aber die Apoſtel höreten zu Jeruſalem / daß Samaria das Wort Gottes angenommen hatte / ſandten ſie zu jhnen Petrum vnd Johannem.

Men der Apoſtlerne hørde i Jeruſalem / at Samaria haffde anammet Guds ord / da ſende de Petrum oc Johannem til dem.

15. Welche / da ſie hinab kamen / beteten ſie über ſie / daß ſie den heiligen Geiſt empfiengen.

Huilcke ſom bade for dem / der de komme / at de finge den hellig Aand.

16. Denn er war noch auff keinen gefallen / ſondern waren allein getaufft in dem Namen Chriſti Jeſu.

Thi hand vaar icke end nu falden paa nogen / Men de vaare aleniſte døbte i Jheſu Chriſti Naffn.

Kapitola VIII.

10. Kterémuž poſlauchali wſſyckni / od neymenſſyho až do neywětſſyho / řijkagijce: Tentoť geſt moc Božij kteráž ſlowe weliká.

Na ktorego ſie pilnie ogladáli wſzyſcy / od námnieyſzego aż do nawiętſzego / mowiąc; Thenci ieſt oná moc Boża wielka.

11. Y poſlauchali ho proto / neb geza mnohý čas mámil čáry ſwými.

A dla tego ſie nań tak pilnie ogladali / iż od niemalego czáſu zblaznił ie był náukami czárnokſięſkiemi.

12. A když vwěřili Filipowi / kážijcýmu Ewangelium a Králowſtwij Božijm / a o Gméni Pána Gežu Kryſta / y Křtili ſe wſſyckni / Mužij y Zeny.

Ale gdy vwierzyli Filipowi opowiedáiącemu ty rzeczy / ktore ku Krolęſtwu Bożemu y imieniowi Páná Jezuſá Kryſtuſá należáły / thedy ſie krzcili ſpołu mężowie y niewiaſty.

13. Tehdy y ten Sſymon vwěřil: A když ſe byl pokřtil / přidržal ſe Filipa: Wida také znamenij a mocy weliké an ſe dějij / zſtraſſen gſa / diwil ſe.

Tákże y ſam Symon vwierzył / á okrzciwſzy ſie mieſzkał z Filipem / y widząc iáko czynił známiona y cudá wielkie / lękał ſie.

14. A když pak vſlyſſeli Apoſſtolé / kteřijž / byli w Geruzalémě / žeby Samařij přijala Slowo Božij / poſlali k nim Petra a Jana.

A gdy vſłyſzeli Apoſtholowie ktorzy byli w Jeruzálem / iż Samárya przyięłá ſłowo Boże / poſłáli do nich Piotrá y Jana.

15. Kteřijž když přiſſli / modlili ſe za ně / aby přijali Ducha Swatého:

Ktorzy gdy támprzyſzli / modlili ſie zá nimi áby przyięli Duchá świętego.

16. Nebo geſſtě na žádného z nich nebyl přiſſel / ale pokřtěni byli toliko we Gménu Pána Gežiſſe Kryſta.

(Abowiem ieſzcze nie przypadł był na żadnego z nich / iedno iż thylko pokrzczeni byli w imie Páná Jezuſowe.)

ח

17 הָידֵין סָיְמִין הֲווֹ ע
עֲלַיְהוֹן אִידָא וּמְקַבְּלִין
הֲווֹ רוּחָא דְקוּדְשָׁא׃

Allor poneuano le mani ſopra eſſi, e riceueuano lo Spirito ſanto.

18 וְכַד חֲזָא סִימוֹן דִּבְסִים
אִידָא דַּשְׁלִיחָא מֶתְיַהֲבָא
רוּחָא דְקוּדְשָׁא קָרֶב לְהוֹן
כַּסְפָּא׃

Simone Vedendo che per l'impoſition de le mani de gli Apoſtoli ſi daua lo Spirito ſanto, offerſe loro de denari.

19 כַּד אָמַר הַבוּ וָאף לִי
שׁוּלְטָנָא הָנָא דְּאִיתָא
דְּאָסִים עֲלָוְהי אִידָא נְהֶוֵא
מְקַבֵּל רוּחָא דְקוּדְשָׁא׃

Dicendo, Date ancor à me queſta poteſtà, che ſopra cui io porrò le mani, riceua lo Spirito ſanto.

20 אֲמַר לֵהּ שֶׁמְעוֹן כ
כֵּאפָא כֶּסְפָּךְ עַמָּךְ נֵאזַל
לְאַבְדָנָא מֶטוּל דִּסְבַרְתְּ
דְּמוֹהַבְתֵהּ דַּאלָהָא בְּקֶנְיָן
עָלְמָא מֶתְקַנְיָא׃

Ma Pietro le diſſe, I tuoi denari ſiano teco in perditione poi che tu hai ſtimato che il dono di Dio ſi acquiſti con denari.

21 לַיְת לָךְ מְנָתָא אַף לָא
פֶּסָא בְּהַימָנוּתָא הָדָא
מֶטוּל דְּלִבָּךְ לָא הֲוָא תְּרִיץ
קְדָם אֲלָהָא׃

Tu non hai parte ne ſorte alcuna in queſto affare: perciòche il cuor tuo non è retto dinanzi à Dio.

22 בְּרַם תוּב מֶן בִּישׁוּתָךְ
הָדָא וּבְעִי מֶן אֲלָהָא
דַּלְמָא נֶשְׁתְּבֵק לָךְ נֶכְלָא
דְּלִבָּךְ׃

Penititi dunque di coteſta tua malitia, e prega Iddio ſe à ſorte ti ſia perdonato il penſier del tuo cuore.

23 בְּמְרָרָא גֵּיר מְרִירָתָא
וּבְקֶטְרָא דְּעַוְלָא חָזֵא אֶנָא
דְּאִיתָךְ׃

Perche io ti veggo eſſere in fiele d'amaritudine, & in legame d'iniquità.

ח

17 אָז יָשִׂימוּ אֶת־יָדַיִם עֲלֵיהֶם
וַיִּקְחוּ אֶת־רוּחַ הַקֹּדֶשׁ׃

Entonces puſieronles las manos encima, y recibieron el Eſpiritu Sancto.

18 וְכַאֲשֶׁר רָאָה שִׁמְעוֹן כִּי
בְשׂוּם יְדֵי הַשְּׁלִיחִים נִתַּן רוּחַ
הַקֹּדֶשׁ וַיַּקְרֵב לָהֶם כָּסֶף׃

Y como vido Simon que por la impoſicion de las manos de los Apoſtoles ſe daua el Eſpiritu Sancto, preſentóles dineros.

19 לֵאמֹר תְּנוּ גַם לִי אֶת שִׁלְטוֹן
הַזֹּאת לְמַעַן כָּל־אֲשֶׁר אָשִׂים
עָלָיו אֶת־יָדַיִם יִקַּח אֶת־רוּחַ
הַקֹּדֶשׁ׃

Diziendo, Dadme tambien à mi eſta poteſtad: que à qualquiera que puſiere las manos encima, reciba el Eſpiritu Sancto.

20 וְכֵיפָה אָמַר אֵלָיו כַּסְפְּךָ
יְהִי־לְךָ לַאֲבַדּוֹן כִּי מַתַּת אֱלֹהִים
חָשַׁבְתָּ לִקְנוֹת בְּכָסֶף׃

Entonces Pedro le dixo, Tu dinero perezca contigo, que pienſas que el don de Dios ſe gane por dinero.

21 לֹא יֵשׁ לְךָ גּוֹרָל בַּדָּבָר הַזֶּה
כִּי לְבָבְךָ אֵינֶנּוּ נָכוֹן לִפְנֵי
אֱלֹהִים׃

No tienes tu parte ni ſuerte en eſte negocio: porque tu coraçon no es recto delante de Dios.

22 לָכֵן שׁוּבָה מֵרָעָתְךָ הַזֹּאת
וְהִתְפַּלֵּל אֶל־אֱלֹהִים אוּלַי
תִּנָּשֵׂא לְךָ מַחֲשֶׁבֶת לִבֶּךָ׃

Arrepientete pues deeſta tu maldad y ruega à Dios, ſi por ventura te ſera perdonado eſte penſamiento de tu coraçon.

23 כִּי רֹאֶה אֲנִי כִּי יֵשׁ בְּךָ
שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה וְחֶלְקְךָ
אֶת־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃

Porque en hiel de amargura y en priſion de maldad veo que eſtas.

η'.

17. Τότε ἐπετίθουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον.

Puis ils leur impoſerent les mains, & iceux receurent le ſainct Eſprit.

18. Θεασάμενος δὲ ὁ σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα.

Adonc Simon ayant apperceu que par l'impoſition des mains des Apoſtres le ſainct Eſprit eſtoit donné, il leur preſenta de l'argent.

19. Λέγων, δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον.

Diſant, Donnez-moi auſſi ceſte puiſſance, que tous ceux à qui i'impoſtrai les mains, reçoiuent le ſainct Eſprit.

20. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν, τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι.

Mais Pierre lui dit, ton argent periſſe auec toi, de ce que tu as eſtimé le don de Dieu s'acquerir par argent.

21. Οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

Tu n'as point de part ne heritage en ceſt affaire: car ton cœur n'eſt point droit deuant Dieu.

22. Μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου.

Repen-toi donc de ceſte tiene malice, & prie Dieu ſi poſſible la penſee de ton cœur te ſeroit pardonnee.

23. Εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.

Car ie voy que tu es en fiel treſ-amer & en lien d'iniquité.

CAP. VIII.

17. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.

Then laid they their handes on them/ and they receyued the holy Ghoſt.

18. Cùm vidiſſet autem Simon, quia per impoſitionẽ manus Apoſtolorum, daretur Spiritus ſanctus, obtulit eis pecuniam.

And when Simon ſaw / that through laying on of the Apoſtles hãds the holy Ghoſt was giuen / he offred them money.

19. Dicens, Date & mihi hanc poteſtatem, ut cuicunque impoſuero manus, accipiat Spiritum ſanctum.

Saying, Giue me alſo this power/ that on whom euer I lay the handes / he may receyue the holy Ghoſt.

20. Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quoniam donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri.

Then ſayde Peter vnto him / Thy money periſh with thee / becauſe thou thinkeſt that the gift of God may bee obteyned with money.

21. Non eſt enim tibi pars, neque ſors in ſermone iſto, cor enim tuum non eſt rectum coram Deo.

Thou haſt neither part nor fellowſhip in this buſines: for thine heart is not right in the ſight of God.

22. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua: & roga Deum, ſi fortè remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui.

Repent therefore of this thy wickednes / and pray God / that if it bee poſſible / the thought of thine heart may be forgiuen thee.

23. In felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te eſſe.

For I ſee that thou art in the gal of bitternes/and in the bond of iniquitie.

Das VIII. Capitel.

17. Da legten ſie die Hände auff ſie / vnd ſie empfiengen den heiligen Geiſt.

Da lagde de Hender paa dem/ oc de finge den hellig Aand.

18. Da aber Simon ſahe / daß der heilige Geiſt gegeben ward/ wenn die Apoſtel die Hände aufflegeten / bot er jhnen Gelt an.

Men der Simon ſaa / at den hellig Aand bleff giffuen/ naar ſom Apoſtlerne lagde Henderne paa/ Da bød hand dem Pendinge.

19. Vnd ſprach: Gebet mir auch die Macht / daß/ ſo ich jemand die Hände aufflege /derſelbige den heiligen Geiſt empfahe.

Oc ſagde/ Giffuer mig oc den mact/ at der ſom ieg legger Henderne paa nogen/ at den ſamme maa faa den hellig Aand.

20. Petrus aber ſprach zu jm: Daß du verdampt werdeſt mit deinem Gelde / daß du meineſt Gottes Gabe werde durch Geld erlanget.

Da ſagde Peder til hannem/Bliff fordømt met dine Pendinge/ at du acter mand kand faa Guds gaffue formedelſt pendinge.

21. Du wirſt weder theil noch anfall haben an diſem Wort / denn dein Hertz iſt nicht rechtſchaffen für Gott.

Du ſkalt huercken haffue en del eller part i diſſe ord/ Thi dit hierte / er icke retſindelige faar Gud.

22. Darumb thu Buſſe für diſe deine Boßheit/vnd bitte GOTT/ob dir vergeben werden möchte der Tück deines Hertzen.

Gør der faare penitentze for denne din ondſkaff/ oc bed Gud / om dit Hiertis onde mening maatte forladis dig.

23. Denn ich ſehe / daß du biſt voll bitter Galle / vnd verknüpfft mit vngerechtigkeit.

Thi ieg ſeer at du eſt fuld aff bitter galde/ oc beknyt met wretferdighet.

Kapitola VIII.

17. Tehdy wzkládali na ně ruce/a přigijmali Ducha Swatého.

Potym nà nie wkłádáli rece/y bráli Duchá świetego.

18. Když pak uzřel Simon/ že ſkrze wzkládanij rukau Apoſtolſkých / dáwá ſe Duch Swatý/ podal gim peněz.

To gdy widźiał Symeon że przez wkłádánie ták Apoſtolſkich był rozdawan Duch świety/przyniosł im pieniadze.

19. Řka: Dayte mi také tu moc/ ať na kohož koli wložjm Ruce / přigme Ducha Swatého.

Mowiac: Daycie mi też te moc/ iż ná kogobych rece włożył/ áby brał Duchą świetego.

20. Tehdy Petr řekl gemu: Penjze twé budtež s tebau na zatracenij/proto/ že gſy ſe domnjwal/ žeby dar Božij mohl býti kaupen za penijze.

Tedy rzekł Piotr do niego/ Srebro twe niech z toba zginie/ ktoryś mniemał áby dáry Boże miał y być zá pieniadze nabywáne.

21. Nemáš s dijlu ani aučaſtenſtwij w této wěcy: Srdce zagiſté twé/ nenij vpřímé před Bohem.

Abowiem w tey ſpráwie nie máſz áni czaſthki áni dźiału/ gdyż ſerce twe nie ieſt ſczyre przed Bogiem.

22. Protož čiň pokánij z těto twé neprawoſti/ a pros Boha ať ſnad opuſſtěno bude tobě toto myſſlenij Srdce twého.

Vznayże ſie tedy od tey twey złośći/ á proś Bogá iezli ſnadź będźie odpuſzczona myſl ſercá twego

23. Neb já widijm/ že gſy ty wežluči hořkoſti/ a w ſwazku neprawoſti.

Abowiem ćie widze być w gorzkośći żołći/y zwiazániu złośći.

ז

24 עְנָא סִימוֹן וְאֶמַר בְּעוֹ אֲנְתּוּן חְלָפַי מֶן אַלָהָא דְּלָא נֵאתֵא עְלַי מֶדֶּם מֶן הָלֵין דְּאֶמַרְתּוּן׃

Simone allora riſpondendo, diſſe, Pregate voi altri per me appreſſo il Signore, che non venga ſopra di me alcuna di quelle coſe che voi hauete dette.

25 שֶׁמְעוֹן דֵּין וְיוּחַנָּן כַּד סָהֶדוּ אֶנּוּן וְאַלֶּפוּ מֶלְּתָא דְּאַלָהָא הֲפַכוּ לְהוֹן לְאוּרִשְׁלֶם וּבְקוּרְיָתָא ס סַגִּיאָתָא דְּשָׁמְרָיֵא סַבַּרוּ׃

Eſſi dunque, poi che hebber teſtificato e annuntiato la parola del Signore, ſe ne ritornorono in Ieruſalem, e predicauano l'Euangelio in molti caſtelli de Samaritani.

26 וּמַלֶּל מַלְאַכָא דְּמָרְיָא עַם פִּילִיפּוֹס וְאֶמַר לֵהּ קוּם זֶל לְתַיְמְנָא בְּאוּרְחָא מַדְבְּרָיְתָא דְּנָחְתָא מֶן אוּרִשְׁלֶם לְעַזַּת׃

L'Angelo del Signore parlò poi à Filippo, dicendo, Leuati ſu, e va verſo il Mezodì, per la via che ſcende da Ieruſalem in Gaza, quella che è deſerta.

27 וְקָם אֲזַל וְאֶרְעֵהּ מ מְהַיְמְנָא חַד דְּאָתֵא הֲוָא מֶן כּוּשׁ שַׁלִּיטָא דְּקַנְדַק מַלְכְּתָא דְּכוּשָׁיֵא וְהוּ שַׁלִּיט הֲוָא עַל כֻּלֵּהּ גַּזָּהּ וְאָתֵא הֲוָא דְּנֶסְגּוּד בְּאוּרִשְׁלֶם׃

Et egli leuatoſi, andò, & ecco vn huomo Etiope, eunucco gouernatore di Candace regina de gli Etiopi, il quale haueua il gouerno di tutte le ſue richezze, & era venuto per adorare in Ieruſalem.

28 וְכַד הָפֵךְ דְּיָאזֶל יָתֵב הֲוָא עַל מַרְכַּבְתָּא וְקָרֵא הֲוָא בְּאֶשַׁעְיָא נְבִיָּא׃

E ritornauaſene, ſedendoſi ſopra la ſua carretta, e leggeua il Profeta Eſaia.

29 וְאֶמְרַת רוּחָא ד דְּקוּדְשָׁא לְפִילִיפּוֹס א אֶתְקַרַב וְקַף לְמַרְכַּבְתָּא׃

Allora lo Spirito diſſe à Filippo, Accoſtati, & aggiugniti à queſta carretta.

ח

24 וַיַּעַן שִׁמְעוֹן וַיֹּאמֶר הִתְחַנְּנוּ נָא אַתֶּם עָלַי אֶל־יְהוָֹה פֶּן יָבוֹא עָלַי אַחַד הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם׃

Reſpondiendo entonces Simon, dixo, Rogad voſotros por mi àl Sennor, que ninguna coſa de eſtas, que aueys dicho, venga ſobre mi.

25 וְהֵמָּה כַּאֲשֶׁר הֵעִידוּ וְדִבְּרוּ אֶת־דְּבַר יְהוָֹה שָׁבוּ יְרוּשָׁלַיְמָה וּבְטִירוֹת שׁוֹמְרוֹן רַבּוֹת בִּשְּׂרוּ׃

Y ellos auiendo teſtificado y hablado, la palabra de Dios, boluieronſe à Ieruſalem: y en muchas tierras de los Samaritanos annunciauan el Euangelio.

26 וּמַלְאַךְ יְהוָֹה דִּבֶּר אֶל־פִּילִפּוֹס לֵאמֹר קוּם וָלֵךְ אֶל־הַנֶּגֶב אֶל־דֶּרֶךְ הָעוֹלָה מִירוּשָׁלַיִם עַזָּתָה וְהִיא חָרֵבָה׃

Empero el Angel del Sennor habló à Philippe, diziendo, Leuantate y vé hazia el Mediodia àl camino que deciende de Ieruſalem à Gaza, el qual es deſierto.

27 וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וְהִנֵּה אִישׁ כּוּשִׁי סָרִיס שַׁלִּיט קַנְדָקָה מַלְכַּת כּוּשׁ אֲשֶׁר הָיָה עַל־כָּל־גְּנָזֶיהָ וּבָא לְהִשְׁתַּחֲוֹת בִּירוּשָׁלָיִם׃

El entonces leuantóſe, y fué: y heaqui vn Ethiope Eunucho Gouernador de Candaces Reyna de los Ethiopes, el qual era pueſto ſobre todos ſus theſoros, y auia venido à adorar à Ieruſalem:

28 וַיָּשָׁב וַיֵּשֶׁב עַל־מֶרְכַּבְתּוֹ וַיִּקְרָא בְּסֵפֶר יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא׃

Y ſe boluia ſentado en ſu carro, y leyendo àl Propheta Iſayas.

29 וַתֹּאמֶר רוּחַ אֶל־פִּילִפּוֹס קְרַב וּדְבַק בַּמֶּרְכָּבָה הַזֹּאת׃

Y el Eſpiritu dixo à Philippe. Llegate y juntate à eſte carro.

η'.

24. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ σίμων εἶπε, δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε.

Lors Simon reſpondit, & dit, Vous autres priez pour moi enuers le Seigneur, afin que rien ne viene ſur moi des choſes que vous auez dites.

25. Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ κυρίου ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ, πολλάς τε κώμας τῶν σαμαρειτῶν εὐηγγελίσαντο.

Eux donc apres auoir teſtifié & annoncé la parole du Seigneur, retournerent en Ieruſalem, & annoncerent l'Euangile en pluſieurs bourgades des Samaritains.

26. Ἄγγελος δὲ κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φίλιππον, λέγων· ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν, ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ ἱερουσαλὴμ εἰς γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος.

Puis apres l'Ange du Seigneur parla à Philippe, diſant, Leue-toi, & t'en va vers le Midi, au chemin qui deſcend de Ieruſalem à Gaza, celle qui eſt deſerte.

27. Καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ αἰθίοψ εὐνοῦχος, δυνάστης κανδάκης τῆς βασιλίσσης αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς. ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς ἱερουσαλήμ.

Lui donc ſe leuant, s'en alla, & voici vn homme Ethiopien, Eunuque, qui auoit tout maniement ſous Candace roine de Ethiopiens, commis ſur toutes les richeſſes d'icelle, & qui eſtoit venu pour adorer en Ieruſalem.

28. Ἦν τε ὑποστρέφων, καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, ἀνεγίνωσκε τὸν προφήτην ἠσαΐαν.

Or s'en retournoit-il eſtant aſſis en ſon chariot, & liſoit le Prophete Eſaie.

29. Εἶπε δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ. πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ.

Adonc l'Eſprit dit à Philippe, Approche, & t'adioin à ce chariot.

CAP. VIII.

24. Reſpondens autem Simon, dixit: Precamini vos pro me ad Dominum, ut nihil veniat ſuper me horum quæ dixiſtis.

Then anſwered Simon, and ſayd/ Pray ye to the Lord for me / ÿ none of theſe things which ye haue ſpoken/come vpon me.

25. Et illi quidem teſtificati & locuti verbum Domini, redibant Ieroſolymam, & multis regionibus Samaritanorum evangelizabant.

So they / when they had teſtified and preached the word of the Lord / returned to Jeruſalem / and preached the Goſpel in many townes of the Samaritanes.

26. Angelus autem Domini locutus eſt ad Philippum, dicens: Surge, & vade contra meridianum, ad viam quæ deſcendit ab Ieruſalem in Gazam: hæc eſt deſerta,

Then the Angel of the Lorde ſpake vnto Philippe/ ſaying/ Ariſe/and go towarde the South vnto the way that goeth downe from Jeruſalem vnto Gaza/ which is waſte.

27. Et ſurgens abiit. Et ecce, vir Aethiops, eunuchus, potens Gandaces Reginæ Aethiopum, qui erat ſuper omnes gazas ejus, venerat adorare in Ieruſalem.

And he aroſe and went on: and beholde/ a certaine Eunuche of Ethiopia/ Candaces the Queene of the Ethiopians chiefe Gouernour/ who had the rule of all her treaſure/ and came to Jeruſalem to worſhip.

28. Et revertebatur ſedens ſuper currum ſuum, legenſque Iſaiam prophetam.

And as he returned ſitting in his charet/ he read Eſaias the Prophet.

29. Dixit autem Spiritus Philippo: Accede, & adiunge te ad currum iſtum.

Then the Spirit ſaid vnto Philippe/ Goe nere and ioyne thy ſelfe to yonder charet.

Das VIII. Capitel.

24. Da antwortet Simon vnnd ſprach: Bittet jhr den HERRN für mich/ daß der keines über mich komme/ davon jhr geſagt habt.

Da ſuarede Simon/ oc ſagde/ Bede i HERREN for mig/ at inted aff det ſkal komme offuer mig/ ſom i ſagde om.

25. Sie aber/ da ſie bezeuget vnnd geredt hatten das Wort des HErren/ wandten ſie widerumb gen Jeruſalem/ vnd predigten das Euangelium vilen Samariſchen Flecken.

Men der de haffde vidnet oc talet HErrens ord/ da vende de om igen til Jeruſalem/ oc predickede Euangelium i mange Samaritanſke Byer.

26. Aber der Engel des HErren redet zu Philippo/ vnd ſprach: Stehe auff/ vnd gehe gegen Mittag/ auff die Straſſen die von Jeruſalem gehet hinab gen Gaza die da wüſte iſt.

Men HERRENS Engel talede til Philippum/ oc ſagde/ Stat op oc gack mod Sønder/ paa den vey ſom gaar fra Jeruſalem ned til Gaza/ der ſom Ørcken er.

27. Vnd er ſtund auff/ vnd gieng hin. Vnd ſihe / ein Mann auß Morenland/ ein Kämmerer vnd Gewaltiger der Königin Candaces in Morenland / welcher war über alle jhre Schatzkammern/ der war kommen gen Jeruſalem anzubeten.

Oc hand ſtod op oc gick bort. Oc ſee en Mand aff Morland en Kammerſuend oc Dronning Candaces veldige Mand i Morland/ huilcken der vaar offuer alle hendis Liggendefæ/ hand vaar kommen til Jeruſalem at tilbede.

28. Vnd zog wider heim/ vnnd ſaß auff ſeinem Wagen/vnd laſe den Propheten Eſaiam.

Oc hand drog hiem igen/oc ſad paa ſin vaagen/ oc læſde Eſaiam Prophete.

29. Der Geiſt aber ſprach zu Philippo: Gehe hinzu / vnnd mache dich bey diſen Wagen.

Da ſagde Aanden til Philippum/ Gack frem/oc holt dig til denne vaagen.

Kapitola VIII.

24. Tehdy odpowěděw Sſimon/ řekl: Proſte wy za mne Boha / ať na mne nepřijde nic z těch wěcý / kteréž gſte mluwili.

Opowiedziawſzy tedy Symon/ rzekł / Modlcież ſie wy zá mną v Páná / áby mi ſie co nieprzydáło z thych rzeczy ktoreśćie powiedźieli.

25. A oni zagiſté ſwědčiwſſe a mluwiwſſe Slowo Božij / nawrátili ſe do Geruzaléma / a mnohým Kraginám Samarytánſkým / kázali Swaté Ewangelium.

A ták oni oświadczáli y opowiedáli ſłowo Boże / y zátym ſie wrocili do Jeruzálem / y w wielu miáſteczkach Samárytáńſkich Ewánieliá opowiedáli.

26. Angel pak PAně mluwil k Filipowi / řka: Wſtaň/a gdi proti polednij ſtraně/ na ceſtu kteráž wede od Geruzaléma do Gázy Měſta/a toť geſt puſté.

Pothym Anioł Páńſki mowił do Filipá powiedáiąc / Wſtań á idź ku Południowi / drogą ktora od Jeruzálem bieży ku Gazie/ktore teſt ſpuſtoſzáłe.

27. A on wſtaw y ſſel. A ay Muž Mauřenjn / Komornijk / Auředníjk Králowny Mauřenjnſký Kandaces/ kterýžto wládl wſſemi Poklady gegijmi / ten byl přigel do Geruzaléma/aby ſe modlil:

Tedy on wſtawſzy/ ſzedł / á oto niektory Etyopczyk ochmiſtrz y zacny ſpráwcá Kándácy Krolowey Etyopſkiey / ktory był przełożonym nad wſzythkimi ſkárby iey/ á przyiechał był ku chwale Bozey do Jeruzálem.

28. Y nawracowal ſe zaſe/ ſeděl na woze ſwém / a četl Yzaiáſſe Proroka.

A gdy ſie wrocił śiedząc ná wozie ſwym/czythał ſobie Ezaiaſzá Proroká.

29. Y řekl Duch k Filipowi: Přiſtup/ a připoj ſe k wozu tomuto.

A ták rzekł Duch Filipowi / Przyſtap á przyłącz ſie do wozu tego.

ח

30 וְכַד אֶתְקְרֶב שְׁמַע דְּקָרֵא בְּאֶשַׁעְיָא נְבִיָּא וְאֶמַר לֵה הָאן מֶסְתַּכַּל אַנְתְּ מָנָא דְּקָרֵא אַנְתְּ׃

E Filippo correndo là, l'udì che leggeua il Profeta Eſaia, e diſſegli, Intendi tu quel che tu leggi?

31 וְהוּ אֶמַר אַיְכַנָּא מֶשְׁכַּח אֶנָא דְּאֶסְתַּכַּל אֶלָּא אֶן אְנָשׁ נַרְתְּיַנִי וּבְעָא מֶנֵּה מֶן פִּילִיפּוֹס דְּנֶסַק וְנִתֵּב עַמֵּה׃

Et egli diſſe, Come poſſo io intendere, ſe alcun non mi guida? E pregò Filippo che ſaliſſe ſù, e ſedeſſe ſeco.

32 פְּסוּקָא דֵּין דִּכְתָבָא דְּקָרֵא הְוָא בֵּה אִיתַוְהִי הָנָא אַיְךְ אֶמְרָא לְנֶכְסְתָא אֶתְדְּבַר וַאיְךְ נְקְיָא קְדָם גָּזוֹזָא שְׁתִיק הְוָא וְהָכַנָּא לָא פְּתַח פּוּמֵה בְּמוּכָּכֵה׃

Hor la ſententia de la Scrittura ch'ei leggeua, era queſta, Come pecora è ſtato menato à l'occiſione, e come agnello muto dinanzi à colui che lo toſa, coſì non ha egli aperta la ſua bocca.

33 מֶן חֻבּוֹשְׁיָא וּמֶן דִּינָא אֶתְדְּבַר וְדָרֵה מַנוּ נֶשְׁתַּעֵא דְּמֶשְׁתַּקְלִין חַיַּוְהִי מֶן אַרְעָא׃

Ne la ſua humiltà è ſtato innalzato il ſuo giuditio: E chi raccontarà la ſua generatione? percioche la ſua vita è tolta da la terra.

34 וְאֶמַר הַו מְהַיְמְנָא לְפִילִיפּוֹס בָּעֵא אֶנָא מֶנָּךְ עַל מַנוּ אֶמְרָה הָדָא נְבִיָּא עַל נַפְשֵׁה אַו עַל אְנָשׁ אַחְרֵן׃

E riſpondendo l'Eunucco à Filippo diſſe, Dimmi ti prego, di chi diſſe queſto il Profeta, di ſe ſteſſo, o pur di qualcū altro?

35 הָיְדֵין פִילִיפּוֹס פְּתַח פּוּמֵה וְשַׁרִי מֶנֵּה מֶן הָנָא כְּתָבָא מְסַבַּר לֵה עַל מָרַן יֵשׁוּעַ׃

Allor Filippo aprendo la ſua bocca, e cominciando da queſta Scrittura, gli predicò IESV.

36 וְכַד הָנוּן אָזְלִין בְּאוּרְחָא מַטִיו הְווֹ לְדוּכְתָא חֲדָא דְּאִית בָּה מַיָּא וְאֶמַר מְהַיְמְנָא הָא הוּ מַיָּא מָנָא הִי כָּלִיתָא דְּאֶעְמַד׃

E mentre che eſſi andauano per la via, vennero ad vna certa acqua: e l'Eunuco diſſe, Ecco quì de l'acqua, chi mi vieta l'eſſer battezato?

ח

30 וְכַאֲשֶׁר רָץ פִּילִפּוֹס אֶצְלוֹ וַיִּשְׁמַע כִּי קָרָא בְּסֵפֶר יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר הֲתָבִין אֶת־אֲשֶׁר קוֹרֵא אַתָּה׃

Y acudiendo Philippe, oyólo que leya al Propheta Iſayas: y dixo, Mas entiendes lo que lees?

31 וְהוּא אָמַר וְאֵיכָכָה אוּכַל אִם אִישׁ לֹא יוֹרֵנִי וַיִּשְׁאַל מִן־פִּילִפּוֹס לַעֲלוֹתוֹ וְלָשֶׁבֶת עִמּוֹ׃

Y el dixo, Y como podré, ſi alguien no me enſennare? y rogó à Philippe que ſubieſſe, y ſe ſentaſſe con el.

32 וּפָסוּק הַכְּתָב אֲשֶׁר קָרָא וְזֶה הוּא כַּשֶּׂה לַטֶּבַח יוּבָל וּכְרָחֵל לִפְנֵי־גוֹזֶיהָ נֶאֱלָמָה וְלֹא יִפְתַּח פִּיו׃

Y el lugar de la Eſcriptura que leya, era eſte. Como oueja à la muerte, fué lleuado: y como cordero mudo delante del que lo treſquila, anſi no abrio ſu boca.

33 מֵעֹצֶר וּמִמִּשְׁפָּט לֻקָּח וְאֶת־דּוֹרוֹ מִי יְשׂוֹחֵחַ כִּי נִגְזַר מֵאֶרֶץ חַיִּים מִפֶּשַׁע עַמִּי נֶגַע לָמוֹ׃

En ſu humiliacion ſu juyzio fué quitado: mas ſu generacion, quien la contará? porque es quitada de la tierra ſu vida.

34 וַיַּעַן הַסָּרִיס לְפִּילִפּוֹס לֵאמֹר שׁוֹאֵל אֲנִי מִמְּךָ אֱמָר־נָא לִי עַל־מִי מְדַבֵּר הַנָּבִיא אֶת זֹאת אִם עַל נַפְשׁוֹ אוֹ עַל־אִישׁ אַחֵר׃

Y reſpondiendo el Eunucho à Philippe, dixo, Ruegote, de que Propheta dize eſto? de ſi ò de otro alguno?

35 וַיִּפְתַּח פִּילִפּוֹס אֶת־פִּיו וַיָּחֶל מִכְּתָב הַזֶּה וַיְבַשֵּׂר לוֹ אֶת־יֵשׁוּעַ׃

Entonces Philippe abriendo ſu boca, y començando de eſta eſcriptura, annuncióle el Euangelio de Ieſus.

36 וְכַאֲשֶׁר אָרְכוּ אֶת־דַּרְכָּם בָּאוּ אֶל־הַמַּיִם וַיֹּאמֶר הַסָּרִיס הִנֵּה הַמַּיִם מָה יְכַלֶּה מֵהִטָּבֵל אוֹתִי׃

Y yendo por el camino, vinieron à vna agua y dixole el Eunucho, He aqui agua; que impide que yo no ſea baptizado?

η.

30. Προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος, ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος τὸν προφήτην Ἠσαΐαν, καὶ εἶπεν, ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;

Et Philippe accourut & l'ouit qu'il liſoit le Prophete Eſaie, & lui dit, Mais entens-tu ce que tu lis?

31. Ὁ δὲ εἶπε, πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με; παρεκάλεσέ τε τὸν Φίλιππον, ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ.

Lequel dit, Et comment le pourroy-je entendre, ſi quelcun ne me guide? Et pria Philippe de monter, & s'aſſeoir auec lui.

32. Ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν, ἦν αὕτη· ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.

Or le paſſage de l'Eſcriture qu'il liſoit, eſtoit ceſtui-ci, Il a eſté mené comme vne brebis à la tuerie, & comme vn agneau muet deuant celui qui le tond, ainſi n'a-il point ouuert ſa bouche.

33 Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

En ſon abbaiſſement ſon iugement a eſté hauſſé: mais qui racontera ſa duree? car ſa vie eſt enleuee de la terre.

34. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπε, δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ, ἢ περὶ ἑτέρου τινός;

Lors l'Eunuque print la parole, & dit à Philippe, Ie te prie, de qui dit cela le Prophete? de ſoi, ou de quelque autre?

35. Ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης, εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν.

Adonc Philippe ouurant ſa bouche, & commençant par ceſte Eſcriture, lui annonça Ieſus.

36. Ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ· καί φησιν ὁ εὐνοῦχος, ἰδοὺ ὕδωρ· τί κωλύει με βαπτισθῆναι;

Et comme ils alloyent par le chemin, ils vindrent à quelque eau: adonc l'Eunuque dit, Voici de l'eau: qui m'empeſche d'eſtre baptizé?

CAP. VIII.

30. Accurrens autem Philippus, audivit eum legentem Iſaiam Prophetam, & dixit: Putáſne intelligis quę legis?

And Philippe ranne thither/ and heard him read the Prophet Eſaias/ and ſaid/ But vnderſtandeſt thou what thou readeſt?

31. Qui ait, Et quomodo poſſum, ſi non aliquis oſtenderit mihi? Rogavitq; Philippum ut aſcenderet, & ſederet ſecum.

And he ſaide/ How can I/ except I had a guide? and he deſired Philippe/ that hee would come vp and ſit with him.

32. Locus autem ſcripturæ quam legebat erat hic: Tanquam ovis ad occiſionem ductus eſt, & ſicut agnus coram tondente ſe, ſine voce, ſic non aperuit os ſuum.

Now the place of the Scripture which he read/ was this/ He was led as a ſheepe to the ſlaugther: & like a lambe domme before his ſhearer/ ſo opened he not his mouth.

33. In humilitate iudicium eius ſublatum eſt. Generationem eius quis enarrabit, quoniam tolletur de terra vita eius?

In his humilitie his iudgement hath bene exalted: but who ſhall declare his generation? for his life is taken from the earth.

34. Reſpondens autem eunûchus Philippo, dixit, Obſecro te, de quo propheta dicit hoc? de ſe, an de alio aliquo?

Then the Eunuch anſwered Philippe/ & ſaid/ I praye thee of whome ſpeaketh the Prophet this? of him ſelfe: or of ſome other man?

35. Aperiens autem Philippus os ſuum, & incipiens à ſcriptura iſta, evangelizavit illi Ieſum.

Then Philippe opened his mouth/ and began at the ſame Scripture/ and preached vnto him Jeſus.

36. Et dum irent per viam, venerunt ad quandam aquam: & ait eunûchus, Ecce aqua, quis prohibet me baptizari?

And as they went on theyr way, they came vnto a certaine water/ and the Eunuche ſaid/ ſee, here is water: what doth let me to be baptized?

Das VIII. Capitel.

30. Da lieff Philippus hinzu/ vnd höret/ daß er den Propheten Eſaiam laß/ vnd ſprach: Verſteheſt du auch was du lieſeſt?

Da løb Philippus hen til oc hørde/ at hand læſde den Propheten Eſaiam/ oc ſage/ Forſtaar du oc det ſom du læſſ?

31. Er aber ſprach: Wie kan ich/ ſo mich nicht jemand anleitet? Vnd ermanet Philippum/ daß er aufftrette/ vnd ſetzte ſich bey jhm.

Hand ſagde/ Huorledis kand jeg/ der ſom nogen icke vnderuiſer mig? Oc hand bad Philippum/ at hand ſkulde trine op/ oc ſette ſig hoſſ hannem.

32. Der innhalt aber der Schrifft/ die er laſe/ war diſer: Er iſt wie ein Schaf zur ſchlachtung geführet/ vnd ſtill wie ein Lamb für ſeinem Scherer/ Alſo hat er nicht auffgethan ſeinen Mund.

Men dette ſtod i Scriffen/ ſom hand læſde. Hand er ført ſom et Faar til at ſlacte ſom it Lam for den ſom det klipper/ Saa haffuer hand icke opladet ſin Mund.

33. Inn ſeiner nidrigkeit iſt ſein Gerichte erhaben. Wer wird aber ſeines Lebens lenge außreden? Deñ ſein Leben iſt von der Erden weggenommen.

I hans fornedring er hans Dom ophøiet. Men huo ſkal vdtale hans Liffs langhed? Thi hans Liff er taget bort aff Jorden.

34. Da antwortet der Kämmerer Philippo/ vnd ſprach: Ich bitte dich/ von wem redet der Prophet ſolches? von jhm ſelber/ oder von jemand anders?

Da ſuarede Kammerherren Philippo/ oc ſagde/ Jeg beder dig/ om huem taler Propheten ſaadant? Om ſig ſelff/ eller om nogen anden?

35. Philippus aber that ſeinen Mund auff/ vnnd fieng von dieſer Schrifft an/ vnnd prediget jhm das Euangelium von Jeſu.

Da oplod Philippus ſind mund/ oc begynte paa denne Scrifft/ oc predickede hannem Euangelium om Jheſu.

36. Vnd als ſie zogen der Straſſen nach/ kamen ſie an ein Waſſer. Vnd der Kämmerer ſprach: Sihe/ da iſt Waſſer/ was hinderts/ daß ich mich tauffen laſſe?

Oc ſom de de droge ad veyen/ komme de til it Vand. Oc Kammerherren ſagde/ See/ der er vand/ Huad hindrer/ at ieg loder mig døbe?

Kapitola VIII.

30. A přiſkočiw Filip/ vſlyſſal gey an čte Ezayáſſe Proroka/ y řekl: Rozumijſſli tomu co čteſs?

Przybiegſſy tedy Filip/ vſlyſſał go á on czyta Ezaiaſſá Proroká/ Y rzekł mu/ Rozumieſſli co czytaſs?

31. Kterýž řekl: A kterak mohu/ leč někdo wyložij mi? Y proſyl Filipa/ aby wſtaupil na wůz/ a ſeděl s ním.

A on rzekł/ Jakoż mam rozumieć/ jeſliże kto mie nie pokaže? Y proſił Filipá áby wſtąpił y wśiadł do niego.

32. Mijſto pak pijſma kteréž četl/ toto bylo: Jako Owce k zabitij weden geſt: á yako Beránek před tijm kdož gey ſtřiže býwá němý/ tak neotewřel vſt ſwých.

A mieyſce piſmá było tho/ Jáko owcá ku zábiciu wiedzion jeſt/ á jáko báránek milczący przed tym ktory go goli/ ták nie otworzył vſt ſwoich.

33. W ponijženij geho/ ſaud geho zdwižen geſt. Rozenij geho kdo wyprawij? Neb wzňat bude z země žiwot geho.

W vniżeniu tego ſąd iego wywyżſzon ieſt/ á wiek iego y kthoż wypowie? Abowiem odiet ieſt żywot iego z ziemie.

34. Tehda odpowijdage Komorník Filipowi/ řekl: Proſým tebe/ o kom toto mluwij Prorok? o ſobě li/ čili o kom giném?

Tedy odpowiedziawſſy Ochmiſtrzon Filipowi/ mowił/ Proſſe cie o kimże to Prorok mowi? ſámli o ſobie czyli o kim inym?

35. Tehdy otewřew Filip vſta ſwá/ počaw od Pijſma tohoto/ oznamowal (neb kázal) gemu Gežiſſe.

A ták Filip otworzywſſy vſtá ſwe/ á poczawſſy od onego piſmá/ opowiedał mu Jezuſá.

36. A když geli ceſtau/ přigeli k gedné wodě. Y řekl Komorník: Hle toť woda/ co mi ſe zabránij pokřtijti?

A gdy dáley iechali w drogę/ przyſſli do niektorey wody/ tedy rzekł Ochmiſtrz/ Oto z woda/ coż przeſzkadza żebych nie miał być okrzczon?

ח

37 (וַאמַר פִּילִפּוֹס אִן מְשַׁבַּח אַנְת דַּתְהַיְמֶן מ מְשַׁבַּח דְּיָהִיב וַעְנָא וְאמַר מְהַיְמֶן אֲנָא דְּיֵשׁוּע מְשִׁיחָא בְּרֵה דַּאלָהָא הוּ)

Disse Filippo, Se tu credi con tutto'l cuore, egli è lecito. Et egli rispondendo, disse, Io credo che IESV Christo sia il Figlieuol di Dio.

38 וּפַקֶּד הֲוָא דַּתְקוּם מַרְכַּבְתָּא וּנְחֶתוּ תַּרְיְהוּן לְמַיָּא וַאעְמְדֵה פִּילִיפּוֹס לִמְהַיְמְנָא הַו׃

E comandò che si fermasse la carretta, e scesero amendue ne l'acqua, Filippo e l'Eunucco, e battezzollo.

39 וְכַד סְלֶקוּ מֶן מַיָּא רוּחֵה דְּמָרְיָא חַטְפָּתֵה לְפִילִיפּוֹס וְתוּב לָא חַזְיֵהי מְהַיְמְנָא הַו אֶלָּא אָזֶל הֲוָא בְּאוּרְחֵה כַּד חָדֵא׃

Vsciti che furon de l'acqua, lo Spirito del Signore rapi Filippo, e l'Eunucco non lo vidde piu: & andauasene allegro per il suo camino.

40 פִּילִיפּוֹס דֵּין אֶשְׁתְּכַח בְּאַזוֹטוֹס וּמֶן תַּמָּן מְתַכְרֶךְ הֲוָא וּמְסַבַּר בְּמְדִינָתָא כֻּלְּהֵין עַדְמָא דְּאֶתָא לְקֵסַרְיָא׃

E Filippo si ritrouò in Azoto: e passando predicaua l'Euangelio à tutte le città, in fin che venne à Cesarea.

ט

1 שָׁאוּל דֵּין עַדְכִיל מְלֵא הֲוָא לוּחָמָא וְחֶמְתָּא דְּקֶטְלָא עַל תַּלְמִידַוְהִי דְּמָרַן׃

Saulo spirando ancor minaccie & occisione contra discepoli del Signore, se n'andò al sommo Sacerdote.

2 וּשְׁאֶל לֵה אֶגְרָתָא מֶן רַב כָּהְנֵא דְּנֶתֶּל לֵה לְדַרְמְסוּק לַכְנוּשָׁתָא דְּאֶן הו דְּנֶשְׁכַּח דְּרָדֶין בְּהָדָא אוּרְחָא גַּבְרֵא אַו נֶשֵׁא נֶאסוּר נַיְתֵא אֶנּוּן לְאוּרִשְׁלֶם׃

E domandogli lettere per Damasco da portare à le sinagoghe: acciochè se trouasse alcuni che fussen di questa via, o huomini, ò donne, gli menasse legati in Ierusalem.

ח

37 וַיֹּאמֶר פִּילִפּוֹס אִם מַאֲמִין אַתָּה בְּכָל־לֵבָב יוּכַל לִהְיוֹת וַיַּעַן וַיֹּאמֶר מַאֲמִין אֲנִי כִּי יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ בֶּן־אֱלֹהִים הוּא׃

Y Philippe dixo, Si crees de todo coraçon, bien puedes. Y respondiendo el dixo, Creo que Iesus el Christo es hijo de Dios.

38 וַיְצַו לַעֲמֹד אֶת־הַמֶּרְכָּבָה וַיֵּרְדוּ שְׁנֵיהֶם אֶל־הַמַּיִם גַּם פִּילִפּוֹס וְהַסָּרִיס וַיִּטְבְּלֵהוּ׃

Y mandó parar el carro: y decendieron ambos àl agua Philippe y el Eunucho: y baptizólo.

39 וּבַעֲלוֹתָם מִן־הַמַּיִם וְרוּחַ אֱלֹהִים נָשְׂאָה אֶת־פִּילִפּוֹס וְלֹא רָאָהוּ עוֹד הַסָּרִיס וַיֵּלֶךְ אֶת־דַּרְכּוֹ שׂוֹמֵחַ׃

Y como subieron del agúa, el Espiritu del Sennor arrebató à Philippe: y no lo vido mas el Eunucho: y fuese su camino gozoso.

40 וּפִילִפּוֹס נִמְצָא בְּאַשְׁדּוֹד וְעָבַר וּבִשֵּׂר אֶת־עָרִים כֻּלָּן עַד־בּוֹאוֹ אֶל־קֵסַרְיָא׃

Philippe empero se halló en Azoto: y passando annunciaua el Euangelio en todas las ciudades hasta que vino à Cesarea.

ט

1 וְשָׁאוּל עוֹדֶנּוּ יָפִיחַ זַעַם וָרֶצַח בְּתַלְמִידֵי יְהוָה וַיִּקְרַב לְכֹהֵן גָּדוֹל׃

Y Saulo aun resoplando amenazas y muerte contra los Discipulos del Sennor, vino àl Principe de los Sacerdotes.

2 וַיִּשְׁאַל מִמֶּנּוּ אִגְּרוֹת לְדַמֶּשֶׂק אֶל־הָעֵדוֹת אֲשֶׁר אִם יִמְצָא בַּדֶּרֶךְ הַהִיא אֲנָשִׁים אוֹ נָשִׁים וְיוֹלִיכֵם אֲסוּרִים יְרוּשָׁלַיְמָה׃

Y demandó deel letras para Damasco à las Synògas, paraque si hallasse algunos varones ò mugeres deesta secta, los truxesse presos à Ierusalem.

η'.

37. Εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος, εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔξεστιν. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε, πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν ἰησοῦν χριστόν.

Et Philippe dit, Si tu crois de tout ton cœur, il est loisible. L'Eunuque donc respondant, dit, Ie croy que Iesus Christ est le Fils de Dieu.

38. Καὶ ἐκέλευσε στῆναι τὸ ἅρμα, καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ,τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος. καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν.

Et commanda que le chariot fust arresté: & tous deux descendirẽt en l'eau Philippe & l'Eunuque: & il le baptiza.

39. Ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος· ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων.

Et quand ils furent remontés hors de l'eau, l'Esprit du Seigneur rauit Philippe, & l'Eunuque ne le vid plus: & s'en alla ioyeux par son chemin.

40. Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς ἄζωτον. καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς καισάρειαν.

Mais Philippe se retrouua en Azote: & en passant annonça l'Euangile par toutes les villes, iusqu'à ce qu'il vint en Cesaree.

ΚΕΦΑΛ. θ'.

Ὁ δὲ σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ.

Or Saul tout enflambé encore de menaces & tuerie, contre les disciples du Seigneur, s'estant adressé au souuerain Sacrificateur.

2. Ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς ἱερουσαλήμ.

Lui demanda lettres de sa part pour porter en Damas aux synagogues: afin que s'il en trouuoit quelques vns de ceste secte, hommes & femmes, il les amenast liés en Ierusalem.

CAP. VIII.

37. Dixit autem Philippus, Si credis ex toto corde, licet, Et reſpondens ait, Credo filium Dei eſſe Ieſum Chriſtum.

And Philippe ſayd vnto him / If thou beleeueſt with all thine heart / thou mayeſt. Then he anſwered, and ſayd / I beleeue that Jeſus Chriſt is the Sonne of God.

38. Et iuſſit ſtare currum, & deſcenderunt uterque in aquam, Philippus, & eunûchus, & baptizavit eum.

Then he commanded the charet to ſtande ſtill: and they went downe both in the water / both Philippe / and the Eunuche / & he baptized him.

39. Cùm autem aſcendiſſent de aqua, Spiritus Domini rapuit Philippum, & amplius non vidit eum eunûchus. Ibat autem per viam gaudens.

And aſſoone as they were come vp out of the water / the ſpirit of the Lorde caught away Philippe / y the Eunuche ſawe him no more: ſo he went on his way reioycing.

40. Philippus autem inventus eſt in Azóto: & pertranſiens evangelizabat civitatibus cunctis, donec veniret Cæſarêam.

But Philippe was found at Azotus / & he walked to and fro preaching in all the cities / till he came to Ceſarea.

CAP. IX.

SAulus autem adhuc ſpirans minarum & cædis in diſcipulos Domini, acceſſit ad principem Sacerdotum.

And Saul yet breathing out threatnings and ſlaughter againſt the diſciples of the Lord went vnto y hie prieſt.

2. Et petiit ab eo epiſtolas in Damaſcum ad ſynagogas, ut ſi quos inveniſſet huius viæ viros ac mulieres, vinctos perduceret in Ieruſalem.

And deſired of him letters to Damaſcus to the Synagogues / that if he founde any that were of that way (either men or women) he might bring them bound vnto Jeruſalem.

Das VIII. Capitel.

37. Philippus aber ſprach: Glaubeſt du von gantzem Hertzen / ſo mags wol ſein. Er antwortet / vnd ſprach: Ich glaube daß Jeſus Chriſtus Gottes Son iſt.

Da ſagde Philippus / Tror du aff ganſke hierte / da maa det vel vere. Hand ſuarede / oc ſagde / Jeg tror / at Jheſus Chriſtus er Guds Søn.

38 Vnd er ließ den Wagen halten / vnd ſtiegen hinab in das Waſſer / beyde Philippus vnnd der Kämmerer / Vnd er tauffet jhn.

Oc hand bad vognen holde / oc de ſtigede ned i vandet / baade Philippus oc Kammerherren / oc hand døbte hannem.

39. Da ſie aber herauß ſtiegen auß dem Waſſer / rucket der Geiſt des HERRN Philippum hinweg / vnd der Kämmerer ſahe jhn nicht mehr. Er zoch aber ſeine Straſſe frölich.

Men der de ſtigede de op aff vandet / da rycte HErrens Aand Philippum bort / oc Kammerherren ſaa hannem icke mere. Oc hand drog ſin vey glad.

40. Philippus aber ward funden zu Asdod / vnd wandelt vmbher / vnd prediget allen Stätten das Euangelium / biß daß er kam gen Ceſarien.

Men Philippus bleff funden i Asdod / oc hand vandrede omkring / oc predickede Euangelium i alle Stæder / indtil hand kom til Ceſaream.

Das IX. Capitel.

Saulus aber ſchnaubete noch mit drohen vnd morden / wider die Jünger des HERRN / vnd gieng zum Hohenprieſter.

MEn Saulus fnyſede end nu met truſel oc mord mod HERRENS Diſciple / Oc hand gick til den ypperſte Preſt.

2. Vnd bat jn vmb Brieffe gen Damaſcon an die Schulen / auff daß ſo er etliche diſes weges fünde / Männer vnd Weiber / er ſie gebunden führete gen Jeruſalem.

Oc begerede Breff aff hannem til Scholerne i Damaſco / Paa det / at der ſom hand funde nogle paa denne vey / Mend oc Quinder / at hand ſkulde føre dem bundne til Jeruſalem.

Kapitola VIII.

37. Y řekl gemu Filip: Wěřijš-li celým srdcem, sluſſý. A odpowěděw Komornijk, řekl: Wěřijm, že Gežijš Kryſtus geſt Syn Božij.

Ale mu powiedział Filip / Jeſliż ze wßytkiego ſercá wierzyß / thedyć ſie godźi / A on mu odpowiedźiawßy / rzekł / Wierzę iż Jezus Kryſtus ieſt Syn Boży.

38. Y rozkázal ſtáti wozu: Y ſſtapili oba do wody / Filip y Komornijk / y pokřtil gey.

Kazał tedy ſtánąć wozowi / y wſtąpili obádwá w wodę Filip z Ochmiſtrzem / ochrćił go.

39. A když wyſtaupili z wody / Duch Páně pochopil Filipa / y newiděl ho wijce Komornijk. Y gel Komornijk ceſtau ſwau / raduge ſe.

A gdy wyßli z wody / Duch Páńſki porwał Filipá ták iż go on Ochmiſtrz więcey nie widźiał / y iechał drogą ſwą rádując ſie.

40. Filip pak nalezen geſt w Azotu / a chodě kázal Ewangelium wſſem Měſtuom / až přiſſel do Cezaree.

A Filip aż w Azocie ieſt znaleźion / y chodząc po wßytkich mieśćiech opowiedał Ewánielia / áż przyßedł do Ceſárey.

Kapitola IX.

SSawel pak gеſſtě dychě po pohrůžkách a po mordu proti Včedlnijkům Božijm / přiſtaupil k Knijžeti Kněžſkému.

TEdy Saul będąc ieſzcze zápálony pogróżkámi y mordárſtwy przećiw zwolennikom Páńſkim / ßedł do Kśiążęciá kapłáńſkiego.

2. Y wyžádal od něho liſty (kteréžby neſl) Domaſſku do Sſkol, nalezliby kteréž tam těcheſty Muže neb ženy / aby ſwázané přiwedl do Geruzaléma.

Y proſił go o liſty do Dámáßku do bożnic / iż gdźieby niektóre ználazł tey ſekty / ták męże iáko y niewiáſty / áby ie powiązawßy przywiodł do Jeruzálem.

ט

3 וְכַד אָזֶל הֲוָא וְשָׁרֵי מְמַטֵא לְדַרְמְסוּק מֶן תְּחִית שְׁלְיָא אַזְלֶג הֲוָא עֲלַוְהִי נוּהְרָא מֶן שְׁמַיָּא ׃

E nel caminare auuenne che s'auuicinaua à Damasco, & in vn subbito gli risplendè intorno come folgore vna luce dal cielo.

4 וְנֶפַל עַל אַרְעָא וְשְׁמַע קָלָא דְּאָמַר הֲוָא לֵהּ שָׁאוּל שָׁאוּל מָנָא רָדֵף אַנְתְּ לִי ׃

E caduto in terra, vdì vna voce che gli diceua, Saulo, Saulo, perche mi perseguiti tu?

5 עֲנָא הוּ וֶאמַר מַן אַנְתְּ מָרִי וּמָרַן אֲמַר אֶנָא יֵשׁוּע נָצְרָיָא הוּ דְּאַנְתְּ רָדֵף אַנְתְּ קְשֵׁא הוּ לָךְ לְמֶבְעַט לְעוּקְסֵא ׃

Et egli disse, Chi sei tu Signore? E il Signor disse, Io son IESV, il qual tu perseguiti. Dura cosa t'è ricalcitrar contra gli stimoli.

6 (הוּ דֵּין כַּד דְּחִיל וְרָתִית אֲמַר מָנָא אֶעְבֵּד מָרִי וּמָרַן אֲמַר לֵהּ) אֶלָא קוּם עוּל לַמְדִינְתָּא וְתַמָּן יִתְמַלַּל עַמָּךְ עַל מָא דְּוָלֵא הֲוָא לָךְ לְמֶעְבַּד ׃

Egli tremando e stupefatto, disse, Signore, che vuoi tu che io faccia? E il Signor le disse, Leuati su, & entra nella città, e iui ti sarà detto quel che tu debbi fare.

7 וְגַבְרֵא דְּאָזְלִין הֲווֹ עַמֵּהּ בְּאוּרְחָא קָיְמִין הֲווֹ כַּד תַּמִּיהִין מְטוּל דְּקָלָא בַּלְחוּד שָׁמְעִין הֲווֹ אֱנָשׁ דֵּין לָא מֶתְחְזֵא הֲוָא לְהוֹן ׃

E gli huomini che l'accompagnauano per camino, stauano attoniti, come quelli che vdiuano ben la voce, ma non vedeuano alcuno.

8 וְקָם שָׁאוּל מֶן אַרְעָא וְלָא מֶתְחְזֵא הֲוָא לֵהּ מֶדֶם כַּד עַיְנַוְהִי פְּתִיחָן הֲוַי וְכַד אָחְדִין בְּאִידַוְהִי אַעְלוּהִי לְדַרְמְסוּק ׃

Allor Saulo si leuò su da terra, & aprendo gli occhi, non vedeua persona: onde essi menandolo per la mano, lo condussero in Damasco.

9 וְלָא מֶתְחְזֵא הֲוָא לֵהּ תְּלָתָא יַוְמִין וְלָא אֲכַל וְלָא אֶשְׁתִּי ׃

E stette tre giorni senza vedere, e non mangiò, ne beuè.

ט

3 וּבְלֶכְתּוֹ וַיְהִי בְּקָרְבוֹ לְדַמֶּשֶׂק וּפִתְאֹם נָתַן יְהוָה בָּרָד נִתְהַלָּךְ אֵשׁ אַרְצָה מִשָּׁמַיִם ׃

Y yendo por el camino, aconteciò que llegando cerca de Damaſco, ſubitamente lo cercó vn reſplandor de luz del cielo.

4 וְכַאֲשֶׁר נָפַל אֶל־הָאָרֶץ שָׁמַע אֶת־קוֹל אוֹמֵר שָׁאוּל שָׁאוּל מַה תִּרְדְּפֵנִי ׃

Y caendo en tierra, oyó vna boz que le dezia, Saulo, Saulo, porque me perſigues?

5 וַיֹּאמֶר מִי אַתָּ אֲדֹנִי וַיהוָה אָמַר אֲנִי יֵשׁוּעַ אֲשֶׁר תִּרְדְּפֵנוּ יִקְשֶׁה לְךָ לִבְעֹט עַל־הַדָּרְבָן ׃

Y el dixo, Quien eres Sennor? Y el Sennor dixo, Yo ſoy Ieſus el Nazareno à quien tu perſigues: dura coſa te es dar coces contra el alguijon.

6 וְהוּא נִבְהַל חָרֵד וּפָחֵד לֵאמֹר אֲדֹנִי מַה תִּרְצֶה לַעֲשׂוֹתִי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לְךָ קוּם וְלֵךְ אֶל־הָעִיר וִידֻבַּר אֵלֶיךָ מַה צָּרְכְּךָ לַעֲשׂוֹת ׃

El temblando y temeroſo dixo, Sennor que quieres que haga? Y el Sennor le dize, Leuantate y entra en la ciudad: y dezirſeteha loque te conuiene hazer.

7 וְהָאֲנָשִׁים הָאֹרְחִים לְחֶבְרָה עִמּוֹ עָמְדוּ נִבְהָלִים הֵמָּה שׁוֹמְעִים אֶת הַקּוֹל וְאִישׁ אֶחָד לֹא רָאוּ ׃

Y los varones que yuan con Saulo, ſe pararon attonitos: oyendo à la verdad la boz, mas no viendo à nadie.

8 וַיָּקָם שָׁאוּל מִן־הָאָרֶץ וּבְפָקְחוֹ אֶת־עֵינָיו אֶת־אִישׁ אֶחָד לֹא רָאָה וַיֹּאחֲזוּהוּ בְּיָדָיו וַיּוֹלִיכוּהוּ לְדַמֶּשֶׂק ׃

Entonces Saulo leuantóſe de tierra, y abriendo los ojos no via à nadie: anſique lleuandolo por la mano, metieronlo en Damaſco:

9 וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים לֹא רָאָה וְלֹא אָכַל וְלֹא שָׁתָה ׃

Donde eſtuuo tres dias ſin ver: y no comió, ni beuió.

θ.

3. Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ δαμασκῷ, καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

Or aduint qu'en cheminant il approcha de Damas, & ſoudainement vne lumiere reſplendit du ciel comme vn eſclair à l'entour de lui.

4. Καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ, σαοὺλ σαούλ, τί με διώκεις;

Dont eſtant tombé par terre, il ouit vne voix qui lui diſoit, Saul, Saul, pourquoi me perſecutes-tu?

5. Εἶπε δέ, τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν, ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις, σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.

Et lui reſpondit, Qui es-tu Seigneur? Et le Seigneur dit, Ie ſuis Ieſus, lequel tu perſecutes: il t'eſt dur de regimber contre les aiguillons.

6. Τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε κύριε τί με θέλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν, (ἀλλὰ) ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι τί σε δεῖ ποιεῖν.

Lequel tout tremblant & effrayé dit, Seigneur, que veux-tu que te face? Et le Seigneur lui dit. Leue-toi, & entre en la ville, & là il te ſera dit ce que tu dois faire.

7. Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἱστήκεισαν ἐνεοὶ, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες.

Or les hommes qui cheminoyent auec lui, s'arreſterent tout eſpouuantés, oyans bien la voix d'icelui, mais ne voyans perſonne,

8. Ἠγέρθη δὲ ὁ σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς· ἀνεῳγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδένα ἔβλεπε· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς δαμασκόν.

Et Saul ſe leua de terre, & ouurant ſes yeux ne voyoit perſonne: parquoi ils le conduiſirent par la main, & le menerent en Damas.

9. Καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.

Où il fut trois iours ſans voir, & ſans manger ne boire.

CAP. IX.

3. Et cùm iter faceret contigit ut appropinquaret Damaſco: & ſubitò circumfulſit eum lux de cælo.

Nowe as he iourneyed/it came to paſſe that as he was come neere to Damaſcus / ſodainly there ſhined rounde about him a light from heauen.

4. Et cadens in terram, audivit vocem dicentem ſibi, Saule, Saule, quid me perſequeris?

And he fell to the earth / and heard a voyce / ſaying to him/ Saul / Saul/ which perſecuteſt thou me?

5. Qui dixit, Quis es Domine? Et ille, Ego ſum Ieſus, quem tu perſequeris, durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.

And he ſayde / Who art thou Lorde? And the Lord ſaid/ I am Jeſus whom thou perſecuteſt: it is hard for thee to kicke againſt prickes.

6. Et tremens ac ſtupens dixit, Domine, quid me vis facere? Et Dominus ad eum, Surge, & ingredere civitatem, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere.

Hee then both trembling/and aſtonied/ſaid/ Lord/what wilt thou that I do? and the Lord ſayde vnto him/Ariſe and go into the citie/ and it ſhalbe tolde thee what thou ſhalt doe.

7. Viri autem illi qui comitabantur cum eo, ſtabant ſtupefacti, audientes quidem vocem, neminem autem videntes.

The men alſo which iourneyed with him/ ſtood amazed / hearing his voyce/ but ſeeing no man.

8. Surrexit autem Saulus de terra, apertiſque oculis nihil videbat. Ad manus autem illum trahentes, introduxerunt Damaſcum.

And Saul aroſe from the ground / and opened his eyes/ but ſawe no man. Then led they him by the hande / and brought him into Damaſcus.

9. Et erat tribus diebus non videns, & non manducavit, neque bibit.

Where he was three dayes without ſight/and neither ate nor dranke.

Das IX. Capitel.

3. Vnd da er auff dem Wege war/ vnd nahe bey Damaſcon kam/ vmbleuchtet jhn plötzlich ein Liecht vom Himmel.

Oc der hand vaar paa veyen / oc kom nær til Damaſcon / omſkinde hannem haſtelige et Liuſſ aff Himmelen.

4. Vnd fiel auff die Erden/ vnd höret eine Stimme die ſprach zu jhm: Saul/ Saul/ was verfolgeſt du mich?

Oc hand falt paa Jorden/ oc hørde en Røſt/hun ſagde til hannem/Saul/Saul/hui forfølger du mig?

5. Er aber ſprach: HERR / wer biſt du? Der HERR ſprach: Jch bin Jeſus den du verfolgeſt? Es wird dir ſchwer werden wider den Stachel lecken.

Da ſagde hand HERRE / Huo eſt du? HErren ſagde / Jeg er Jheſus ſom du forfølger. Det ſkal bliffue dig ſuart at træde mod Braadden.

6. Vnd er ſprach mit zittern vnnd zagen: HERR / was wilt du daß ich thun ſoll? Der HERR ſprach zu jhm: Stehe auff / vnnd gehe inn die Statt/ da wird man dir ſagen/ was du thun ſolt.

Oc hand ſagde met redzel oc beffuelſe / HErre/ huad vilt du / at jeg ſkal gøre? HERREN ſagde til hannem / Stat op/ oc gack i Staden/der ſkal mand ſige dig / huad du ſkalt gøre.

7. Die Männer aber die ſeine Gefehrten waren/ ſtunden vnnd waren erſtarret / denn ſie höreten ſeine ſtimme vnd ſahen niemands.

Men de Mend/ ſom vaare i ſelſkaff met hannem/ ſtode oc vaare forferdede/ Thi de hørde hans røſt oc ſaae ingen.

8. Saulus aber richtet ſich auff von der Erden/ vnnd als er ſeine Augen auffthat/ſahe er niemands. Sie nahmen jhn aber bey der Hand/ vnd führeten jhn gen Damaſcum.

Men Saulus reyſde ſig op aff Jorden / oc der hand loet ſine Øyen op/ ſaa hand ingen. Da toge de hannem ved haanden / oc førde hannem i Damaſcon.

9. Vnd war drey tage nicht ſehend/ vnd aß nicht vnd tranck nicht.

Oc hand ſaa icke/ oc aad icke oc drack icke i tre dage.

Kapitola IX.

3. A když byl na ceſtě/ přihodilo ſe/ že ſe přibližowal k Dámaſſku: A hned rychle obklíčilo gey ſwětlo z Nebe:

A thák gdy był w drodze/ y gdy iuż był bliſko Damáſzku / tedy z prędka oświeciłá ſie około niego świátłość z niebá.

4. A padw na zemi/ ſlyſſal hlas řkaucý k ſobě: Sſawle/ Sſawle proč mi ſe protiwjſſ

A gdy padł ná ziemie vſłyſzał głos mowiacy do ſiebie / Saulu / Saulu / przecz mie przeſladuieſz?

5. Kterýž řekl: Y kdo gſy PAne? A PAn řekl: Já gſem Gežiš/gemuž ty ſe protiwiſs. Twr doť geſt tobě proti oſtnu ſe zpěčowati.

Tedy on rzekł/ Ktożeś ieſt Pánie? A Pan rzekł/ Jaciem ieſt Jezus którego thy przeſladuieſz/ trudnać ieſt rzecz thobie przeciwko oſnom wirzgáć.

6. A on třeſa ſe a boge ſe/ řekl: PAne/ co mi kážeš činiti? A PAn k němu: Wſtaň/ a wegdi do měſta a tamť bude powědijno tobě/ co máš činiti.

A on drżący lękáiąc ſie powiedział Panie coż chceſz ábych czynił? Tedy Pan rzekł k niemu/ Wſthań á idź do miáſtá / y powiedzą tobie coć będzie potrzeba czynić.

7. Ti pak mužij kteřijž ſſli s ním ſtáli gſauce ohromeni/ hlas zagiſté ſlyſſýce/ale žádného newidauce.

Thedy mężowie oni którzy byli w drodze z Saulem/ ſtáneli zlęknąwſzy ſie / ácz głos ſłyſząc/ ále żadnego nie widząc.

8. Y wſtal Sſawel z země/ a otewřew oči ſwé/ nic newiděl: Ale popadſſe gey za ruce/ uwedli ho do Damaſſku.

Zátym Saul wſtał z ziemie/ á otworzywſzy oczy ſwoie/ żadnego nie widział / y tákże go viąwſzy zá rece/ wwiedli do Dámaſzku.

9. Y byl tu za tři dni newida/ a negedl nic/ ani pil.

Tedy był przez trzy dni nie widząc/ áni iadł áni pił.

ט

10 אִית הֲוָא דֵּין בָּה בְּדַרְמְסוּק תַּלְמִידָא חַד דִּשְׁמֵהּ הֲוָא חַנַנְיָא וּמָרַיָא אֲמַר לֵהּ בְּחֶזְוָא חַנַנְיָא וַאֲמַר הָא אֶנָא מָרִי׃

Hor in Damaſco era vn diſcepolo, nominato Anania, à cui il Signor diſſe in viſione, Anania. Et egli riſpoſe, Eccomi, Signore.

11 וּמָרַן אֲמַר לֵהּ קוּם זֶל לְשׁוּקָא דְּמֶתְקְרֵא תְּרִיצָא וּבְעִי בְּבַיְתָא דִּיהוּדָא לְשָׁאוּל דְּאִיתַוְהי מֶן ס טַרְסוֹס מְדִינְתָּא׃

E il Signor li diſſe, Leuati ſu, e va nel borgo che ſi chiama, Dritto, e cerca in caſa di Iuda, vno che ha nome Saulo da Tarſo: perche eccolo qui che fa oratione.

12 הָא גֵּיר כַּד הֲו מְצַלֵּא חֲזָא בְּחֶזְוָא לְגַבְרָא דִּשְׁמֵהּ חַנַנְיָא דְּעַל וְסָם עֲלוֹהִי אִידָא אַיךְ דְּנֶתְפַּתְּחָן עַיְנַוְהי׃

(Egli ancora vidde in viſione vn huomo per nome Anania, entrare e metter gli la mano ſopra, perche riceueſſe la viſta.)

13 וַאֲמַר חַנַנְיָא מָרִי שְׁמְעֵת מֶן סַגִּיאֵא עַל גַּבְרָא הָנָא דְּכַמָּא בִּישָׁתָא אַסְּבֶּל לְקַדִּישַׁיךְ בְּאוּרִשְׁלֶם׃

Et Anania riſpoſe, Signore, io ho vdito da molti di queſt' huomo, quanti mali egli ha fatti à i tuoi ſanti in Ieruſalem.

14 וְהָא אָף הָרְכָא אִית לֵהּ שׁוּלְטָנָא מֶן רַבַּי כָּהֲנֵא דְּנֶאסוּר לְכֻלְּהוֹן אַילֵין ד דְּקָרֵין שְׁמָךְ׃

Inoltre ha qui autorità da i gran Sacerdoti, di legar tutti quelli che inuocano il tuo Nome.

15 אֲמַר לֵהּ מָרַיָא קוּם זֶל מֶטוּל דְּמָאנָא הוּ לִי גְּבִיָא דְּנֶשְׁקוּל שְׁמִי בְּעַמְמֵא וּבְמַלְכֵּא וּבֵית בְּנַי יִסְרַיֵּל׃

Et il Signor li diſſe, Va, perciocche coſtui mi è vn vaſo eletto, per portare il mio Nome dinanzi à i Gentili, & à i Re, & à i figliuoli d'Iſrael.

ט

10 וַיְהִי־תַלְמִיד אֶחָד בְּדַמֶּשֶׂק וּשְׁמוֹ חֲנַנְיָה וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֵלָיו בַּמַּרְאֶה חֲנַנְיָה וְהוּא אָמַר הִנְנִי אֲדֹנָי׃

Auia entonces vn Diſcipulo en Damaſco llamado Ananias: ál qual el Sennor dixo en viſion, Ananias. Y el reſpondió, He aqui eſtoy Sennor.

11 וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהֹוָה קוּם וְלֵךְ אֶל־הַשּׁוּק הַנִּקְרָא יָשָׁר וּבַקֵּשׁ בְּבֵית יְהוּדָה אֶת־שָׁאוּל מֵעִיר תַּרְשִׁישׁ וְהִנֵּה מִתְפַּלֵּל הוּא׃

Y el Sennor le dixo, Leuantate, y ve à la calle que ſe llama la Derecha, y buſca en caſa de Iudas à Saulo llamado el de Tarſo: porque he aqui el ora:

12 וַיַּרְא בַּמַּרְאֶה אֶת־הָאִישׁ וּשְׁמוֹ חֲנַנְיָה לָבוֹא וְלָשִׂים עָלָיו אֶת יָדוֹ לְמַעַן יָשׁוּב יִרְאֶה׃

Y ha viſto en viſion vn varon llamado Ananias, que entra, y le pone la mano encima paraque reciba la viſta.

13 וַיַּעַן חֲנַנְיָה אֲדֹנָי שָׁמַעְתִּי מֵרַבִּים עַל־הָאִישׁ הַזֶּה כַּמָּה רָעוֹת עָשָׂה לִקְדוֹשֶׁיךָ בִּירוּשָׁלָיִם׃

Entonces Ananias reſpondió. Sennor, he oydo à muchos de eſte varon, quantos males ha hecho à tus Sanctos en Ieruſalem.

14 וְכִי יֶשׁ לוֹ שִׁלְטוֹן מִשָּׂרֵי הַכֹּהֲנִים לֶאֱסוֹר אֶת־כֻּלָּם אֲשֶׁר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ׃

Y aun aqui tiene facultad de los principes de los Sacerdotes de prender à todos los que inuocan tu Nombre.

15 וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֵלָיו לֵךְ כִּי כְלִי מִבְחוֹר זֶה הוּא לִי לִסְבֹּל אֶת־שְׁמִי לִפְנֵי הַגּוֹיִם וּמְלָכִים וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

Y dixole el Sennor, Vé: porque inſtrumento eſcogido me es eſte, paraque lleue mi Nombre en preſencia de Gentes y de reyes, y de los hijos de Iſrael.

θ'.

10. Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν δαμασκῷ ὀνόματι ἀνανίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος ἐν ὁράματι. ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ κύριε.

Or y auoit il vn certain diſciple en Damas nommé Ananias, auquel le Seigneur dit en viſion, Ananias: Et il dit, Me voici, Seigneur.

11. Ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτὸν, ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην εὐθεῖαν, καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ ἰούδα σαῦλον ὀνόματι ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται

Et le Seigneur lui dit, Leue toi, & t'en va en la rue qui eſt nommee la Droite & cerche en la maiſon de Iudas vn nommé Saul, qui eſt de Tarſe: car voila il prie.

12. (Καὶ εἶδεν ἐν ὁράματι ἄνδρα ὀνόματι ἀνανίαν, εἰσελθόντα. καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα, ὅπως ἀναβλέψῃ.)

(Or auoit Saul veu en viſion vn perſonnage nommé Ananias, entrant, & lui impoſant la main, afin qu'il recouuraſt la veue.)

13. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ ἀνανίας, κύριε, ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις σου ἐν ἱερουσαλήμ.

Et Ananias reſpondit, Seigneur, i'ai oui parler à pluſieurs touchant ce perſonnage, combien de maux il a fait à tes Saincts en Ieruſalem.

14. Καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου.

Meſmes auſſi il a ici authorité de par les principaux Sacrificateurs, de lier tous ceux qui inuoquent ton Nom.

15. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος, πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοι ἐστὶν οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων, υἱῶν τε ἰσραήλ.

Mais le Seigneur lui dit Va: car il m'eſt vn inſtrument d'eſlite, pour porter mon Nom deuant les Gentils, & les Rois, & les enfans d'Iſrael.

CAP. IX.

10. Erat autem quidam diſcipulus Damaſci, nomine Ananias; & dixit ad illum in viſu Dominus, Anania. At ille ait, Ecce ego Domine.

And there was a certaine diſciple at Damaſcus named Ananias, and to him ſayde the Lorde in a viſion, Ananias. And he ſayd, Behold, I am here Lord.

11. Et Dominus ad eum, Surge, & vade in vicum qui vocatur Rectus: & quære in domo Iudæ Saulum nomine Tarſenſem, ecce enim orat.

Then the Lord ſayde vnto him, Ariſe, and go into the ſtreet which is called Straight, and ſeeke in the houſe of Iudas after one called Saul of Tarſus: for beholde, hee prayeth.

12. (Et vidit virum Ananiam nomine, introeuntem, & imponentem ſibi manus ut viſum recipiat.)

(And he ſawe in a viſion a man named Ananias comming into him, and putting his handes on him, that he might receyue his ſight.)

13. Reſpondit autem Ananias, Domine, audivi à multis de viro hoc, quanta mala fecerit ſanctis tuis in Ieruſalem.

Then Ananias anſwered, Lorde, I haue heard by many of this man how much euill he hath done to thy Saintes at Jeruſalem.

14. Et hic habet poteſtatem à principibus ſacerdotum alligandi omnes qui invocant nomen tuum.

Moreouer here hee hath authoritie of the hie Prieſtes, to binde all that call on thy Name.

15. Dixit autem ad eum Dominus, Vade, quoniam vas electionis eſt mihi iſte, ut portet nomen meum coram gentibus & regibus, & filiis Iſraël.

Then the Lord ſayd vnto him, Go thy way: for he is a choſen veſſell vnto me, to beare my Name before the Gentiles, and Kings, and the children of Jſrael.

Das IX. Capitel.

10 Es war aber ein Jünger zu Damaſco/ mit Namen Ananias/ zu dem ſprach der HERR im Geſichte: Anania. Vnd er ſprach: Hie bin ich HERR.

Oc der vaar en Diſcipel i Damaſco/ hed Ananias/ Til hannem ſagde HERREN i en Syn/ Anania. Oc hand ſagde/ Her er ieg HERRE.

11. Der HERR ſprach zu jhm: Stehe auff/ vnd gehe hin in die Gaſſen/ die da heiſſet die Richtige/ vnd frage in dem Hauſe Juda nach Saulo mit Namen von Tarſen/ denn ſihe er betet.

HERREN ſagde til hannem/ Stat op/ oc gack bort paa den gade/ ſom kaldis den Rette/ Oc ſpør i Juda huſ/ effter den ſom kaldis Saul aff Tarſen/ thi ſee hand beder.

12. Vnd hat geſehen im Geſichte einen Mann mit Namen Ananias/ zu jhm hinein kommen/ vnd die hand auff jhn legen/ daß er wider ſehend werde.

Oc hand ſaa i Synen en Mand/ ſom kaldis Ananias, komme ind til ſig/ oc legge haanden paa ſig/ at hand ſkulde ſee igen.

13. Ananias aber antworttet: HERR/ ich hab von vilen gehöret von diſem Manne/ wie vil übels er deinen Heiligen gethan hat zu Jeruſalem.

Da ſuarede Ananias/ HERRE/ Jeg haffuer hørt aff monge om denne Mand/ huor meget ont hand haffuer giort dine Hellige i Jeruſalem.

14. Vnnd er hat allhie macht von dem Hohenprieſtern/ zu binden alle die deinen Namen anruffen.

Oc hand haffuer ocſaa her mact aff de ypperſte Preſter/ at binde alle dem ſom paa kalde dit Naffn.

15. Der HErr ſprach zu jhm: Gehe hin/ denn diſer iſt mir ein außerwehlter Rüſtzeug/ daß er meinen Namen trage für den Heiden/ vnnd für den Königen vnd für den Kindern von Jſrael.

HERREN ſagde til hannem/ Gack bort/ Thi denne er mig it vdualde Redſkaff/ at hand ſkal bære mit Naffn for Hedningene/ oc for Konger/ oc for de Børn aff Jſrael.

Kapitola IX.

10. Byl pak někaký Včedlnjk w Damaſſku/ gměnem Ananyáš. Y řekl k němu Pán ſkrze widěnj/ Ananyáſſy! A on řekl: Hle yá PAne.

Był też niektory zwolennik w Damaſzku imieniem Ananiaſz/ do ktorego Pán rzekł w widzeniu/ Ananiaſzu/ A on rzekł/ Otom ia ieſt Pánie.

11. A PAn k němu: Wſtaň a gdi do vlice kteráž ſlowe vpřijmá/ a hledey w domě Júdowě Sſawla gměnem Tharſenſkého: Nebo ay modlijť ſe.

Tedy Pán rzekł k niemu, Wſtań á idź na vlice ktora zowa proſta/ y ſzukay w domu Judowym niektorego na imie Saula z Tarſu/ abowiem ci ſie oto modli.

12. A widěl ſkrze widěnj Muže/ Ananyáſſe gměnem/ an gde k němu/ a an wzkládá naň ruce/ aby zrak přijal.

Y vyzrał w widzeniu męża Ananiaſzá imieniem/ wchodzącego y ręce naň wkładaiącego/ áby wziął wzrok.

13. Y odpowěděl Ananyáš: PAne/ ſlyſſalť gſem od mnohých o tom Muži/ kterak mnoho zlého činil Swatým twým w Geruzalémě.

Odpowiedział thedy Ananiaſz, Pánie ſłyſzałem od wiela ich o mężu tym/ iáko wiele złego czynił świętym twym Jeruzalem.

14. A ten má zde moc ſobě danau od Knjžat Kněžſkých/ aby gjmal wſſecky/ kteřjž wzýwagij Gméno twé.

Ktemu też ná tym mieyſcu ma moc od Kſiążąt Kapłańſkich wiązáć wſzytki ktorzy wzywáią imienia twe°.

15. Y řekl k němu Pán: Gdi/ nebť nádobau wywolenau geſt mi on/ aby noſyl Gméno mé před Pohany/ y před Králi/ y před Syny Izrahelſkými.

Ale Pan rzekł do niego, Idźże/ Abowiem ten ieſt mnie naczyniem wybránem/ áby noſił imie moie przed narody/ Krolmi/ y ſyny Izráelſkimi.

16 אנא גיר אחויוהי כמא עתיד למחש מטול שמי :

Et gli moſtrarò quanto gli conuien patire per il mio Nome.

17 הידין חנניא אזל לביתא לותה וסם עלוהי אידא ואמר לה שאול אחי מרן ישוע שדרני הו דאתחזי לך באורחא כד אתא אנת איך דתתפתחן עיניך ותתמלא רוחא דקודשא :

Anania dunque andò, & entrò nella caſa: e ponendo le mani ſopra eſſo, diſſe, Saulo fratello, il Signore che t'è apparſo nel camino per il qual tu veniui, m'ha mandato, accioche tu riceui la viſta, e ſii riempiuto di Spirito ſanto.

18 ובר שעתה נפל מן עינוהי מדם דדמא לקלפא ואתפתחי עינוהי וקם עמד :

E ſubbito caddero da ſuoi occhij certe coſe come ſcaglie, e ricupero la viſta: e leuatoſi ſu, fu battezato.

19 וקבל סיברתא ואתחיל והוא יומתא לות תלמידא הנון דאית הוו בדרמסוק :

Poi preſe il cibo, e riconfortoſſi. E ſtetteſi Saulo per alquanti giorni co i diſcepoli che erano in Damaſco.

20 ובר שעתה מכרז הוא בכנושתא דיהודיא על ישוע דהויו ברא דאלהא :

E ſubbito nelle ſinagoghe predica Chriſto, dicendo, ch'egli era il Figliuol di Dio.

21 ותמיהין הוו כלהון אילין דשמעין הוו לה ואמרין הוו לא הוא הנא הו דרדף הוא לכלהון אילין דקרין הוו לשמא הנא באורשלם והא אף להרכא עליה על הדא משדר הוא איך דנאסור ינבל אנון לרבי כהנא :

Onde tutti quei che l'udiuano, rimaneuano ſtupefatti, e diceuano, Non è coſtui quel che perſeguitaua in Ieruſalem quelli che inuocauano queſto Nome? & è venuto qua à queſto fine, di menargli legati à i principali Sacerdoti?

16 וַאֲנִי אַרְאֶה אוֹתוֹ כַּמָּה צָרְכוֹ לִסְבּוֹל עַל־שְׁמִי :

Porque yo le moſtraré quanto le ſea meneſter que padezca por mi Nombre.

17 וַיֵּלֶךְ חֲנַנְיָה וַיָּבוֹא אֶל־הַבַּיִת וַיָּשֶׂם עָלָיו אֶת יָדַיִם לֵאמֹר שָׁאוּל אָחִי אֲדֹנִי יֵשׁוּעַ שְׁלָחַנִי אֲשֶׁר נִרְאָה לְךָ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר בָּאתָ בָּהּ לְמַעַן תָּשׁוּב תִּרְאֶה וְתִמָּלֵא בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ :

Ananias entonces fué: y entró en la caſa: y poniendole las manos encima, dixo; Saulo, hermano, el ſennor Ieſus, que te appareció en el camino por donde venias, me hà embiado, paraque recibas la viſta, y ſeas lleno de Eſpiritu Sancto.

18 וּפִתְאֹם נָפְלוּ מֵעֵינָיו כְּמוֹ קַשְׂקַשּׂוֹת וַיָּשָׁב וַיַּרְא בְּרֶגַע וַיָּקָם וַיִּטָּבֵל :

Y luego le caveron de los ojos como eſcamas, y recibió luego la viſta: y leuantandoſe fué baptizado.

19 וְכַאֲשֶׁר לָקַח אֹכֶל וְסָעַד אֶת־לִבּוֹ וַיְהִי שָׁאוּל אֶת־הַתַּלְמִידִים אֲשֶׁר בְּדַמֶּשֶׂק יָמִים אֲחָדִים :

Y como comió, fué confortado, Y eſtuuo Saulo con los Diſcipulos que eſtauan en Damaſco, por algunos dias.

20 וּמֵאָז קָרָא אֶת־הַמָּשִׁיחַ בָּעֵדוּת כִּי זֶה בֶּן־אֱלֹהִים הוּא :

Y luego (entrando) en las Synogas predicaua al Chriſto, Que eſte era el hijo de Dios.

21 וַיִּבָּהֲלוּ כָּל־הַשֹּׁמְעִים וַיֹּאמְרוּ הֲלֹא זֶה הוּא הָרֹדֵף בִּירוּשָׁלַיִם אוֹתָם־אֲשֶׁר קוֹרְאִים בְּשֵׁם הַזֶּה וַיָּבוֹא הֵנָּה עַל־אֲשֶׁר יוֹלִיךְ אוֹתָם אֲסוּרִים אֶל־שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים :

Y todos los que lo oyan eſtauan attonitos y dezian, No es eſte el que aſſolaua en Ieruſalem à los que inuocauan eſte Nombre: y à eſſo vino acà para lleuarlos preſos à los principes de los Sacerdotes.

16. Ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν.

Car ie lui monſtrerai combien il lui faut ſouffrir pour mon Nom.

17. Ἀπῆλθε δὲ Ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε, Σαοὺλ ἀδελφὲ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέ με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου.

Ananias donc s'en alla, & entra en la maiſon. Et lui impoſant les mains, dit, Saul frere, le Seigneur, aſſauoir Ieſus, qui t'eſt apparu par le chemin par lequel tu venois, m'a enuoyé, afin que tu recouures la veuë, & ſois rempli du ſainct Eſprit.

18. Καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες. ἀνέβλεψέ τε παραχρῆμα, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη.

Et ſoudain cheurent de ſes yeux comme des eſcailles, & à l'inſtant il recouura la veuë: puis il ſe leua, & fut baptizé.

19. Καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσεν. ἐγένετο δὲ ὁ Σαῦλος μετὰ τῶν ἐν δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς.

Et ayant mangé il reprint force. Ainſi Saul fut par quelques iours auec les diſciples qui eſtoyent en Damas.

20. Καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν χριστὸν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

Et preſcha incontinent ès ſynagogues, que Chriſt eſtoit le fils de Dieu.

21. Ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες, καὶ ἔλεγον, οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς;

Dont tous ceux qui l'oyoyent eſtoyent comme rauis hors d'eux-meſmes, & diſoyent, N'eſt ce pas ceſtui-ci qui a deſtruit en Ieruſalem ceux qui inuoquoyent ce Nom, & eſt venu ici expres afin qu'il les emmenaſt liés aux principaux Sacrificateurs?

CAP. IX.

16. Ego enim oſtendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati.

For I will ſhew him/ howe many things he muſt ſuffer for my Names ſake.

17. Et abiit Ananias, & introivit in domum: & imponens ei manus, dixit, Saule frater, Dominus miſit me Ieſus, qui apparuit tibi in via qua veniebas: ut videas, & implearis Spiritu ſancto.

Then Ananias went his way/and entred into the houſe/ and put his handes on him/ and ſayde/ Brother Saul/ the Lorde hath ſent me/ (euen Ieſus that appeared vnto thee in the way as thou cameſt) that thou mighteſt receyue thy ſight/ & be filled with the holy Ghoſt.

18. Et cõfeſtim ceciderunt ab oculis eius tanquam ſquamæ, & viſum recepit: & ſurgens baptizatus eſt.

And immediately there fell from his eyes as it had bene ſcales/ and ſodeinly he receyued ſight/ and aroſe/ and was baptized.

19. Et cùm accepiſſet cibum, confortatus eſt. Fuit autem cum diſcipulis qui erant Damaſci per dies aliquot.

And receyued meate/ and was ſtrenghtened. So was Saul certaine dayes with the diſciples which were at Damaſcus.

20. Et continuò ingreſſus in ſynagogas, prædicabat Ieſum, quoniam hic eſt filius Dei.

And ſtraightway he preached Chriſt in the Synagogues/ that he was the Sonne of God.

21. Stupebant autem omnes qui cũ audiebant, & dicebant, Nõne hic eſt qui expugnabat in Ieruſalem eos qui invocabant nomẽ iſtud: & huc ad hoc venit ut vinctos illos duceret ad principes ſacerdotum?

So that all that heard him/ were amaſed/ & ſaide/ Is not this he/ that deſtroyed them which called on this Name in Ieruſalem/ and came hither for that intent/ that hee ſhoulde bring them bounde vnto the hie Prieſtes?

Das IX. Capitel.

16. Ich wil jm zeigen/ wie vil er leiden muß vmb meines Namens willen.

Jeg vil viſe hannem/ huor meget hand ſkal lide faar mit Naffn ſkyld.

17. Vnd Ananias gieng hin/ vnd kam in das Hauß/ vnd leget die Hände auff jhn/ vnd ſprach: Lieber Bruder Saul/ der HERR hat mich geſandt/ der dir erſchinen iſt auff dem Wege/ da du herkameſt/ daß du wider ſehend/ vnd mit dem heiligen Geiſt erfüllet werdeſt.

Oc Ananias gick bort oc kom i Huſit/ oc lagde hender paa hannem/ oc ſagde/ Saul/ kære Broder HERREN ſende mig hid/ ſom obenbaredis dig paa veyen/ der du komſt hid/ At du ſkalt ſee igen/ oc opfyldis med den hellig Aand.

18. Vnd alſo bald fiel es von ſeinen augen wie Schuppen/ vnd ward wider ſehend. Vnd ſtund auff/ ließ ſich tauffen.

Oc det falt ſtrax fra hans øyen/ ſom ſkel/ oc hand ſaa igen. Oc hand ſtod op/ lod ſig døbe.

19. Vnnd nam ſpeiſe zu ſich/ vnd ſtercket ſich. Saulus aber war etliche tage bey den Jüngern zu Damaſco.

Oc tog Mad til ſig/ oc ſtyrckede ſig. Oc Saulus vaar nogle dage hoſſ Diſciplene i Damaſco.

20. Vnd als bald prediget er Chriſtum in den Schulen/ daß derſelbige Gottes Sohn ſey.

Oc hand predickede ſtrax Chriſtum i Scholerne/ at hand er Guds Søn.

21. Sie entſatzten ſich aber alle die es höreten/ vnnd ſprachen: Iſt das nicht der zu Jeruſalem verſtöret alle/ die diſen Namen anruffen/ vnd darumb herkommen/ daß er ſie gebunden führet zu den Hohenprieſtern?

Oc de forfærdedis alle ſom det hørde/ oc ſagde/ Er det icke denne ſom forderffuede alle i Jeruſalem/ der paa kalde dette Naffn/ oc er der faare kommen hid/ at hand ſkal føre dem bundne til de ypperſte Preſter?

Kapitola IX.

16. Jáť zagiſté okáži gemu/ kterak mnoho on muſý trpěti pro Gméno mé.

Abowiem ia vkażę iemu iáko wiele potrzebá mu cierpieć dla imienia mego.

17. Y ſſel Ananyáſs/ a wſſel do domu/ y položiw ruce naň/ řekl: Sſawle Bratře/ Pán Gežíſs poſlal mne/ kterýž ſe vkázal tobě na ceſtě kterau gſy ſſel/ aby zrak přigal/ a naplněn byl Duchem Swatým.

Szedł tedy Ananiaſz/ y wſzedł do domu onego/ á włożywſzy naň ręce/ rzekł/ Saulu bracie/ Pan mię poſłał (Jezus on ktory ſię vkazał w drodze ktorąś ſzedł/) áby ś wziął wzrok á był nápełnion Duchem świętym.

18. A hned ſpadly s očij geho yako lupiny/ y přigal zrak: a wſtaw pokřtil ſe.

Y tákże náychmiaſt ſpádły od oczu iego iáko łuſki/ y wnet wziął wzrok/ á wſtawſzy okrzczon ieſt.

19. A když pogedl/ poſylnil ſe. Y zuſtal s Včedlnijky/ kteřijž byli w Damaſſku/ za několiko dnij.

A gdy wziął pokarm/ pośilił ſię/ támże Saul z vczniki ktorzy byli w Dámáſzku był przez kilka dni.

20. A hned wſſed do Sſkoly/ kázal Kryſta/ že on geſt Syn Božij.

Y náychmiaſt opowiedał w bożnicach Kryſtuſa/ że on był Syn Boży.

21. Y diwili ſe wſſickni kteřij gey ſlyſſeli/ a prawili: Wſſak toto geſt ten/ kterýž wybogowal w Geruzalémě ty/ kteřijž wzýwali gméno toto? A ſem proto přiſſel/ aby takowé ſwázané wedl k Knijžatům Kněžſkým:

Zdumiewali ſię tedy wſzyſcy ktorzy go ſłuchali/ á mówili/ Izali nie ten ieſt ktory burzył w Jeruzalem ty ktorzy wzywáli imienia thego/ y tu był dla tego przyſzedł/ áby ie powiązawſzy wiodł do Kſiążąt Kápláńſkich.

ט

22 שאול דין יתיר מתחיל הוא ומזיע הוא להון ליהודיא הנון דעמרין הוו בדרמסוק כד מחוא הוא דהנא הו משיחא :

E Saulo molto piu ſi rinforzaua, e confondeua i Giudei che habitauano in Damaſco, affermando che queſto era Chriſto.

23 וכד סגיו לה תמן יומתא עבדו עלוהי נכלא יהודיא דנקטלוניהי :

Paſſati che furon molti giorni, i Giudei ſi conſigliorono inſieme d'ammazzarlo.

24 אתידע לה דין לשאול אפרסנת דצבין הוו למעבד לה ונטרין הוו תרעא דמדינתא יממא ולליא דנקטלוניהי :

Ma le loro inſidie venne à notitia di Saulo. Eſſi riguardauano le porte giorno e notte, per ammazzarlo.

25 הידין סמוהי תלמידא באספרידת ושבקוהי מן שורא בליליא :

Ma i diſcepoli lo preſero di notte, e mandoronlo giu per il muro, calandolo in vna ſporta.

26 ואזל לה לאורשלם וצבת הוא למתנקפו לתלמידא. וכלהון דחלין הוו מנה ולא מהימנין הוו דתלמידא הו :

Eſſendo poi venuto Saulo in Ieruſalem, tentaua di congiugnerſi a i diſcepoli: ma tutti lo temeuano, non credendo che egli foſſe diſcepolo.

27 ברנבא דין אחדה ואיתיה לות שליחא ואשתעי להון איכנא באורחא חזא למריא ודאיכנא מלל עמה ואיכנא בדרמסוק עין בגלא מלל בשמה דישוע :

Allora Barnaba il preſe, e conduſſelo à gli Apoſtoli, e racconto loro come egli haueua veduto il Signor ne la via, e ch'egli haueua parlato: e come in Damaſco haueua liberamente parlato nel nome di IESV.

ט

22 ושאול על־יתר התגבר ובלל את־היהודים היושבים בדמשק ומורה כי זה הוא המשיח :

Empero Saulo mucho mas ſe es forçaua, y confundia à los Iudios que morauan en Damaſco affirmando, Que eſte es el Chriſto.

23 ואחרי מלאת ימים רבים ויועצו היהודים להרגו :

Y como paſſaron muchos dias hizieron conſejo en vno los Iudios de matarlo.

24 ויודע לשאול את־מזמתם כי נצרו את שערי העיר יומם ולילה להרג אותו :

Mas las aſſechanças deellos fueron entendidas de Saulo: empero ellos guardauan las puertas de dia y de noche para matarlo.

25 ויקחו אותו התלמידים בלילה ויורידהו בחבל בעד החלון בחומה :

Entonces los Diſcipulos, tomandolo de noche, abaxaronlo por el muro metido en vna eſpuerta.

26 ויבא שאול ירושלימה חפץ לדבקה בתלמידים ויראו כלם ממנו ואינם מאמינים כי התלמיד הוא :

Y como Saulo vino à Ieruſalem, tentaua de juntarſe con los Diſcipulos: mas todos tenian miedo de el, no creyendo que era Diſcipulo.

27 וברנבא אחז בו ויוליכהו אל־השליחים ויספר להם איככה בדרך ראה את־יהוה וכי ידבר אליו ואיך בדמשק בבטחון הופיע לדבר בשם ישוע :

Entonces Barnabas, tomandolo, truxolo à los Apoſtoles, y contó, Como auia viſto àl Sennor en el camino, y que le auia hablado: y como en Damaſco auia hablado confiadamente en el Nombre de Ieſus..

θ.

22. Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο, καὶ συνέχυνε τοὺς ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός.

Mais Saul s'efforçoit de plus en plus, & confondoit les Iuifs qui habitoyent en Damas, confermant que ceſtui-ci eſtoit le Chriſt.

23. Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν.

Or long temps apres les Iuifs comploterent enſemble pour le mettre à mort.

24. Ἐγνώσθη δὲ τῷ σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετήρουν τε τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι.

Mais leurs embuſches vindrent à notice à Saul. Or gardoyent-ils les portes iour & nuict, afin de le mettre à mort.

25. Λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ νυκτός, καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους, χαλάσαντες ἐν σπυρίδι.

Mais les diſciples le prenans de nuict, le deſcendirẽt par la muraille, en l'aualans en vne corbeille.

26. Παραγενόμενος δὲ ὁ σαῦλος εἰς ἱερουσαλὴμ, ἐπειρᾶτο κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶ μαθητής.

Et quand Saul fut venu en Ieruſalem, il taſchoit de ſe ioindre aux diſciples: mais tous le craignoyent, ne croyans point qu'il fuſt diſciple.

27. Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν, ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν κύριον, καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν δαμασκῷ ἐπαῤῥησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ ἰησοῦ.

Mais Barnabas le print, & le mena aux Apoſtres, & leur raconta comment par le chemin il auoit veu le Seigneur qui auoit parlé à luy: & comment il auoit parlé franchement en Damas au Nom de Ieſus.

CAP. IX.

22. Saulus autem multo magis convaleſcebat, & confundebat Iudæos qui habitabant Damaſci, affirmans quoniam hic eſt Chriſtus.

But Saul increaſed the more in ſtrenght / and confounded the Jewes which dwelt at Damaſcus/confirming that this was the Chriſt.

23. Cùm autem implerentur dies multi, conſilium fecerunt in unum Iudæi ut eum interficerent.

And after that many dayes were fulfilled / the Jewes tooke counſell togetther/to kill him.

24. Notæ autem factæ ſunt Saulo inſidiæ eorum. Cuſtodiebant autem & portas die ac nocte, ut eum interficerent.

But their laying awayte was knowen of Saul: Now they watched the gates / day and night / that they might kill him.

25. Accipientes autem eum diſcipuli nocte per murum dimiſerunt eum, ſubmittentes in ſporta.

Then the diſciples tooke him by night and put him through the wall, & let him downe in a baſket.

26. Cùm autem veniſſet in Ieruſalem, tentabat ſe iungere diſcipulis, & omnes timebant eum, non credentes quód eſſet diſcipulus.

And when the Saul was come to Jeruſalem/he aſſayed to ioyne himſelfe with the diſciples: but they were all afrayed of him / and beleeued not that he was a diſciple.

27. Barnabas autem apprehenſum illum duxit ad Apoſtolos: & narravit illis quomodo in via vidiſſet Dominum, & quia locutus eſt ei, & quomodo in Damaſco fiducialiter egerit in nomine Ieſu.

But Barnabas tooke him / and brought hym to the Apoſtles/and declared to them / how he had ſeene the Lord in then way / and that he had ſpoken vnto him / And howe hee had ſpoken boldly at Damaſcus in ÿ Name of Jeſus.

Das IX. Capitel.

22. Saulus aber ward je mehr kräfftiger/vnd treib die Jüden ein/die zu Damaſco woneten/vnd bewerhts/ daß diſer iſt der Chriſt.

Men Saulus bleff io mere krafftig/ oc igen dreff Jøderne ſom bode i Damaſco/ oc beuiſde/ at denne er Chriſtus.

23. Vnd nach vilen tagen hielten die Jüden einen Rath zuſammen/daß ſie jhn tödten.

Oc mange dage der effter/ hulde Jøderne it Raad tilſammen/ at de vilde ſla hannem ihiel.

24. Aber es ward Saulo kunth gethan/daß ſie jm nachſtelleten. Sie hüteten aber Tag vnd Nacht an den Thoren/daß ſie jhn tödten.

Oc det bleff Paulo tilkende giffuit/ at de vilde gøre hannem ſuig. Men de voctede dag oc nat i Portene/ at de vilde ihielſla hannem.

25. Da namen jhn die Jünger bey der Nacht / vnd theten jhn durch die Mauren / vnnd lieſſen jhn in einem Korbe hinab.

Da toge Diſciplene hannem om natten / oc ſinge hannem igennem muren/oc vunde hannem ned i en Kurff.

26. Da aber Saulus gen Jeruſalem kam/verſuchte er ſich bey die Jünger zu machen / vnnd ſie forchten ſich alle für jhm / glaubten nicht / daß er ein Jünger were.

Men der Saulus kom til Jeruſalem / forſøcte hand at holde ſig til Diſciplene. Oc de fryctede alle for hannem / trode icke at hand vaar en Diſcipel.

27. Barnabas aber nam jn zu ſich/ vnd führet jhn zu den Apoſteln / vnd erzehlet jnen/ wie er auff der Straſſen den HErrn geſehen / vnd er mit jhm geredt / vnd wie er zu Damaſco den Namen Jeſu frey geprediget hette.

Men Barnabas tog hannem til ſig / oc førde hannem til Apoſtlerne / oc hand fortalde den/ huorledis hand haffde ſeet HERREN paa veyen / oc haffde talet met hannem/ oc huorledis hand haffde driſtelige predicket om Jheſu Naffn i Damaſco.

Kapitola IX.

22. Sſawel pak mnohem wijce poſylňowal ſe/ a zahanbowal Zidy kteřijž bydlili w Damaſſku/ potwrzuge / že ten geſt Kryſtus.

Tedy ſie Saul tym wiecey wzmagał/ y porażał Zydy ktorzy mieſzkali w Damaſzku/ twierdząc iż tho był on Kryſtus.

23. A když pominuli dnowé mnozi raddu mezy ſebau včinili Zidé/ aby gey zabili.

A gdy wyſzedł czás niemáły / weſſli Zidowie miedzy ſobą w rádę áby go ſtrácili.

24. Y zgewnij včiněni gſau Sſawlowi vkladowé gegich. Oſtřijhali také v bran we dne y w nocy/ aby gey zabili.

Ale Saul zrozumiał zdrády ich/ácz ſtrzeżono bran we dnie y w nocy iákoby go zátrácili.

25. Tehdy popawſſe gey Včedlnijcy w nocy / wypuſtili přes Zed / ſpuſtiwſſe gey w koſſy.

A przetoż zwolennicy wziąwſzy go w nocy przez mur wypuścili/powrozem ſpuściwſzy w koſzu.

26. A když přiſſel Sſawel do Geruzaléma pokauſſel ſe ykitowarytſſyti Včedlnijkům/ y báli ſe ho wſſyckni/ newěřijce by byl Včedlnijkem.

Gdy potym przyſzedł Saul do Jeruzalem / kuſił ſie przyłączyc do zwolennikow / ále ſie go wſzyſcy báli/nie wierząc żeby był zwolennikiem.

27. Barnabáš pak popaw gey/ v wedl ho k Apoſtolům/ a wypprawowal gim / kterak na ceſtě widěl PANa/ a že y mluwil s nim: a kterak w Damaſſku ſwobodně mluwil we gménu Pána Gežijſſe.

Tedy go Bárnábáſz wziąwſzy/ przywiódł do Apoſtołow / y opowiedział im iáko w drodze widział Páná/ktory mowił do niego/ y iáko w Dámaſzku beſpiecznie mowił w imie Jezuſowe.

ט

28 וְעָאל הֲוָא עַמְהוֹן וְנָפֵק בְּאוּרִשְׁלֶם וּמְמַלֵּל הֲוָא בִּשְׁמֵהּ דְּיֵשׁוּעַ עַין בְּגֶלְיָא ׃

E ſtauaſi con eſſi conuerſando in Ieruſalem, e parlando ardentemente nel nome del Signor IESV.

29 וְדָרֵשׁ הֲוָא עַם יְהוּדָיֵא אַילֵין דְּיָדְעִין הֲווֹ יַוְנָאִית וְהֶנּוּן דֵּין צָבֵין הֲווֹ לְמֶקְטְלֵהּ ׃

E parlaua, e diſputaua contra i Greci: onde eſſi cercauano d'ammazzarlo.

30 וְכַד יִדַעוּ אַחֵא אַיְתִּיוּהִי בְּלִלְיָא לְקֶסַרְיָא וּמִן תַּמָּן שַׁדְּרוּהִי לְתַרְסוּס ׃

Il che hauendo i fratelli ſaputo, il conduſſero à Ceſarea, e manderonlo à Tarſo.

31 בְּרַם הָוֵין עִדָּתָא דְּבְכֻלָּה יְהוּד וּבְגָלִילָא וְשָׁמְרֵין אִית הֲוָא בָּהּ שְׁלָמָא כַּד מ מִתְבַּנְיָא הֲוָת וְרָדְיָא בְּדֶחְלְתָא דַּאלָהָא וּבְבוּיָאָא דְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא סַגִּיָא הֲוָת ׃

Le Chieſe dunque per tutta la Giudea, e Galilea, e Samaria, haueuan pace, & erano edificate caminando nel timor del Signore: & erano moltiplicate ne le conſolationi de lo Spirito ſanto.

32 וַהֲוָא דְּכַד מִתְכַּרַךְ הֲוָא שֶׁמְעוֹן בִּמְדִינָתָא נְחֵת אַף לְוָת קַדִּישֵׁא דְּעָמְרִין בְּלוּד מְדִינְתָּא ׃

Auuenne poi che mentre Pietro andaua viſitando tutti, venne etiandio ai Santi che erano in Lidda.

33 וְאַשְׁכַּח גַּבְרָא חַד דִּשְׁמֵהּ אַנְיַס דַּרְמֵא הֲוָא בְּעַרְסָא וּמְשַׁרֵי שְׁנִין תְּמָנֵא ׃

E trouò iui vn huomo nominato Enea, che gia otto anni giaceua in letto, il quale era paralitico.

34 וְאֶמַר לֵהּ שֶׁמְעוֹן אַנְיַא מַאסֵא לָךְ יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא קוּם וְשַׁוָּא עַרְסָךְ וּבַר שַׁעְתֵּהּ קָם ׃

A cui Pietro diſſe, Enea, il Signor IESV Chriſto ti riſana: leuati ſu, e fatti il letto tu ſteſſo. E ſubbito ſi leuò.

ט

28 וַיְהִי אִתָּם בָּא וְיֹצֵא בִּירוּשָׁלַיִם וּבְבִטָּחוֹן מְדַבֵּר בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ ׃

Y entraua y ſalia con ellos en Ieruſalem. Y hablaua confiadamente en el nombre del Sennor Ieſus.

29 וַיְדַבֵּר וַיִּתְוַכַּח אֶל־הַיְּוָנִים וְהֵמָּה יְבַקְשׁוּ לְהָרְגוֹ ׃

Y diſputaua con los Griegos: mas ellos procurauan da matarlo.

30 וְכַאֲשֶׁר יָדְעוּ הָאַחִים וַיּוֹלִיכֻהוּ אֶל־קֵסַרְיָא וּמִשָּׁם שִׁלְּחֻהוּ טַרְסוֹסָה ׃

Loqual como los hermanos entendieron, acōpannaronlo haſta Ceſarea, y embiaronlo à Tarſo.

31 וְלַקְּהִלּוֹת בְּכָל יְהוּדָה וְגָלִיל וְשׁוֹמְרוֹן הָיָה לָהֶן שָׁלוֹם וְנִבְנוֹת וְהוֹלְכוֹת בְּיִרְאַת יְהוָה וְנִמְלָאוּ בְתַנְחוּמוֹת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ ׃

Las Igleſias entonces por toda Iudea, y Galilea, y Samaria tenien paz, y eran edificadas andando en el temor del Sennor: y con conſuelo del Eſpiritu Sancto eran multiplicadas.

32 וַיְהִי כִּי כֵיפָה עָבַר בְּכֻלָּם וּבָא אֶל־הַקְּדוֹשִׁים הַיּוֹשְׁבֵי־לוּד הֵמָּה ׃

Y aconteció, que Pedro andandolos à todos vino tambien à los Sanctos que habitauan en Lydda:

33 וַיִּמְצָא שָׁם אֶת־אֱנוֹשׁ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֵינֵיא וּמִשְּׁמוֹנֶה שָׁנִים שָׁכַב עַל־עַרְשׂוֹ כִּי נְשׁוּל אֵבָרִים הוּא ׃

Y halló alli à vno que ſe llamaua Eneas, que auia ya ocho annos que eſtaua en cama, que era paralytico.

34 וַיֹּאמֶר לוֹ כֵיפָה אֵינֵיא יְרַפֵּא אוֹתְךָ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ קוּם הַצִּיעָה וּרְבֵד עַרְשְׂךָ וַיָּקָם בְּרֶגַע ׃

Y dixole Pedro, Eneas. El Sennor Ieſus el Chriſto, te ſana: leuantate y hazte tu cama. Y luego ſe leuantó.

θ'.

28. Καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ παῤῥησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἰησοῦ,

Ainſi donc il eſtoit allant & venant auec eux en Ieruſalem. Et ſe portant franchement au Nom du Seigneur Ieſus.

29. Ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς ἑλληνιστάς· οἱ δὲ ἐπεχείρουν αὐτὸν ἀνελεῖν.

Il parloit & diſputoit contre les Grecs: mais ils taſchoierent de le mettre à mort.

30. Ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατήγαγον αὐτὸν εἰς καισάρειαν, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς ταρσόν.

Ce que les freres cognoiſſans, le menerent en Ceſaree, & l'enuoyerent en Tarſe.

31. Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι καθ' ὅλης τῆς ἰουδαίας καὶ γαλιλαίας καὶ σαμαρείας εἶχον εἰρήνην, οἰκοδομούμεναι καὶ πορευόμεναι τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνοντο.

Ainſi donc les Egliſes par toute Iudee, & Galilee, & Samarie auoyent paix, eſtãs edifiees & cheminans en la crainte du Seigneur, & eſtoyent multipliees par la conſolation du ſainct Eſprit.

32. Ἐγένετο δὲ πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων, κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας λύδδαν.

Aduint que comme Pierre paſſoit par deuers tous, il vint auſſi vers les ſaincts qui habitoyent en Lydde.

33. Εὗρε δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα αἰνέαν ὀνόματι, ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ κραββάτῳ, ὃς ἦν παραλελυμένος.

Et trouua là vn homme nommé Enee, qui depuis huit ans giſoit en vn petit lict, & eſtoit paralytique.

34. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πέτρος, αἰνέα, ἰᾶταί σε ἰησοῦς ὁ χριστός· ἀνάστηθι, καὶ στρῶσον σεαυτῷ, καὶ εὐθέως ἀνέστη.

Et Pierre lui dit, Enee Ieſus Chriſt te gueriſſe: leue-toi, & te fai ton lict: & incontinent il ſe leua.

CAP. IX.

28. Et erat cum illis intrans & exiens in Ieruſalem, & fiducialiter agens in nomine Domini.

And he was converſant with them at Jeruſalem / And ſpake boldely in the Name of Lord Jeſus.

29 Loquebatur quoque Gentibus & diſputabat cum Græcis: illi autem quærebant occîdere eum.

And ſpake and diſputed with the Grecians: but they went about to ſlay him.

30. Quòd cum cognoviſſent fratres, deduxerunt eum Cæſaream, & dimiſerunt Tarſum.

But when the brethren knewe it/ they brought him to Ceſarea / and ſent him forth to Tarſus.

31. Eccleſia quidem per totam Iudæam & Galilæam, & Samariam habebat pacem, & ædificabatur ambulans in timore Domini, & conſolatione Spiritus ſancti replebatur.

Then had the Churches reſt through all Judea / and Galile and Samaria/ & were edified /& walked in the feare of the Lorde / and were multiplied by the comfort of the holy Ghoſt.

32. Factum eſt autem, ut Petrus dum tranſiret univerſos, deveniret ad ſanctos qui habitabant Lyddæ.

And it came to paſſe / as Peter walked throughout all quarters/ he came alſo to the Saints which dwelt at Lydda.

33. Invenit autem ibi hominem quendam, nomine Aeneam, ab annis octo iacentem in grabáto, qui erat paralyticus.

And there he found a certaine man named Aeneas/ which had kept his bed eight yeeres/and was ſicke of the palſie.

34. Et ait illi Petrus, Aenea, ſanet te Dominus Ieſus Chriſtus: ſurge, & ſterne tibi Et continuò ſurrexit.

Then ſayde Peter unto him/ Aeneas/ Jeſus Chriſt maketh thee whole ariſe and make up thy bed. And he aroſe immediatly.

Das IX. Capitel.

28. Und er war bey jhnen/ und gieng auß und ein zu Jeruſalem / und prediget den Namen des HERRN Jeſu frey.

Oc hand vaar hoſſ dem / oc gick ud oc ind i Jeruſalem/oc predickede vor HERRIS Jheſu Naffn driſtelige.

29. Er redet auch und befraget ſich mit den Griechen / Aber ſie ſtelleten jhm nach / daß ſie jhn tödten.

Hand taled: ocſaa oc beſpurde ſig met Grekerne/ Men de lagde ſig effter / at ſla hannem ihiel.

30. Da das die Brüder erfuhren/ geleitten ſie jhn gen Ceſarien/ unnd ſchickten jhn gen Tarſen.

Der Brødrene merckte det / ledſagede de hannem til Ceſaream / oc ſkickede hannem til Tarſen.

31. So hatte nun die Gemeine friede durch gantz Judea und Galilea und Samaria/ und bauete ſich/ und wandelt inn der Forcht des HERRN/ und ward erfüllet mit Troſt des heiligen Geiſtes.

Saa haffde nu Menigheden fred igiennem gantſke Juda oc Galilea oc Samaria / oc opbyggde ſig oc vandrede i HERRENS frycti/ oc bleff opfyldet met den helig Aands troſt.

32. Es geſchach aber / da Petrus durchzog allenthalben / daß er auch zu den Heiligen kam / die zu Lidda wohneten.

Oc det ſkede/ der Peder drog allestegne igiennem/ at hand kom oc ſaa til de Helligen. ſom bode i Lydda.

33. Daſelbſt fand er einen Mann/ mit Namen Eneas / acht Jar lang auff dem Bette gelegen / der ward Gichtbrüchig.

Der fant hand en Mand/ hed Eneas/ ſom haffde ligget otte aar paa Sengen / oc vaar Verckbruden.

34. Und Petrus ſprach zu jm: Enea/ Jeſus Chriſtus mache dich geſund/ Stehe auff und bette dir ſelber. Und alſo bald ſtund er auff.

Oc Peder ſagde til hannem / Enea / Jheſus Chriſtus gøre dig helbrede / Stat op / oc red ſelff din Seng. Oc hand ſtod ſtrax op.

Kapitola IX.

28. Y byl s nimi wcházeje a wycházeje w Geruzalémě/ a ſmële wyznáwage gméno Pána Gežiſſe.

A byl w Jeruzálem thowárzyſſac z nimi. A beſpiecznie mowił w imie Pána Jezuſowe.

29. A mluwil také Pohanům / hádal ſe s Rzeky / oni pak hledali ho zabiti.

A gadał ſie z Greki / iákż ſie oni ſtárali iákoby go ſtrácic mogli.

30. To když zwëděli Bratřij/ dowedli ho do Cezaree / a poſlali geg do Tharſu.

To gdy obaczyli bráćia / odprowadzili go do Ceſarejey/ y odeſłáli do Thárſu.

31. Cyrkwe pak Božij / po wſſý Judſké Zemi a Galilei a Samaří mëly pokog/ a wzdëláwaly ſe / chodëce w bázni Božij / a naplňowaly ſe Ducha Swatého potěſſenijm.

A ták kośćioły po wſzyſtkim Żydoſtwie y Galileey y Samáryey/ miały pokoy y budowały ſie/ á chodząc / w bojáźni Bożey y w pocieſſe Duchá świętego rozmnażały ſie.

32. Stalo ſe pak/ že Petr když proſſel wſſeckny Krajiny / přiſſel také k Swatým kteříž bydleli w Lidde

Stálo ſie potym iż Piotr gdy obchadzał po wſzyſtkich/ przyſzedł też do świętych ktorzy mieſzkali w Lidyi.

33. Y nalezl tu Člowëka gednoho/ gménem Eneáſſe/ od oſmi Leth ležijcýho na Loži / kterýž byl ſſlakowaný.

Thámże nalazł niektorego imieniem Eneaſz od ośmi lat na łożu leżącego/ ktory był ruſzony powietrzem.

34. Y řekl mu Petr: Eneáſſe/ vzdraw tebe Pán Gežiš Kryſtus / Wſtaň/ a vſtel jám ſobë. A hned wſtal.

A rzekł mu Piotr/ Eneaſzu vzdrawiacie Jezus Kryſtus / wſthańże y poſćieł ſobie/ thedy on natychmiaſt wſtał.

35 וַחֲזַאוּהִי כֻּלְהוֹן דְּעָמְרִין בְּלוּד וּבְסָארוֹנָא וְאֶתְפְּנִיו לְוָת אֱלָהָא׃

E tutti quelli che habbitauano in Lidda e in Aſſaron, lo Viddero, iquali ſi conuertirono al Signore.

36 אִית הֲוָת דֵּין תַּלְמִידְתָּא חֲדָא בְּיוֹפֵא מְדִינְתָּא דִּשְׁמָהּ טְבִיתָא הָדָא עַתִּירָא הֲוָת בְּעֶבְדֵא טָבֵא וּבְזֶדְקָתָא דְּעָבְדָא הֲוָת׃

In Ioppe ancora era Vna diſcepola per nome Tabitha) che interpretata, ſi dice Dorca.) Coſtei era piena di buone opere, e di limoſine ch'ella faceua.

37 אֶתְכַּרְהַת דֵּין בְּהוֹן בְּהָנוּן יַוְמָתָא וּמִיתַת וְאַסְחוּהָ וְסָמוּהָ בְּעֶלִיתָא׃

Auuenne in quei giorni che eſſendoſi ella ammalata, morì: e come l'hebber lauata, la poſero in Vna ſala.

38 וְשָׁמְעוּ הֲווּ תַּלְמִידֵא דְּשֶׁמְעוֹן בְּלוּד הוּ מְדִינְתָּא הָי דְּאִיתֶיהָא עַל גֵּיב יוֹפֵא וְשַׁדַּרוּ הֲווּ לְוָתֵהּ גַּבְרֵא תְּרֵין דְּנִבְעוֹן מֶנֵּהּ דְּלָא תֵאמַן לֵהּ דְּנִאתֵא צְאדַיְהוֹן׃

Et eſſendo Lidda Vicina à Ioppe, i diſcepoli hauendo inteſo che Pietro era iui, mandorono à lui, pregandolo che non tardaſſe di Venire inſin à loro.

39 וְקָם שֶׁמְעוֹן וְאֶזַל עַמְּהוֹן וְכַד אֶתָא אַסְּקוּהִי לְעֶלִיתָא וְכַנְּשִׁי הֲוַי לְהֵין חֶדְרוּהִי כֻּלְהֵין אַרְמְלָתָא כַּד בָּכְיָן וּמַחְוְיָן הֲוַי לֵהּ כּוּתִינְיָתָא וּמַרְטוּטֵא הָלֵין דְּיָהְבָא הֲוָת לְהֵין טְבִיתָא כַּד חַיָּא׃

La onde Pietro leuatoſi ſu, Venne con quelli che furon mandati à chiamarlo. Arriuato ch'ei fu, il menorono ne la ſala: e tutte le Vedoue gli furono intorno, piangendo, e moſtrandogli le Veſte e i manti che Dorca faceua loro, quando era con eſſe.

35 וַיִּרְאוּהוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי לוֹד וְשָׁרוֹן אֲשֶׁר שָׁבוּ אֶל־יְהוָה׃

Y vieronlo todos los que habitauan en Lydda y en Sarona, los quales ſe conuirtieron al Sennor.

36 וּבְיָפוֹ הָיְתָה תַלְמִידָה אַחַת וּשְׁמָהּ טְבִיתָא הַמִּתְרַגְּמָה נֶאֱמֶרֶת צְבִיָּה וְזֹאת הִיא מְלֵאַת מַעֲשֵׂי טוֹבִים וּצְדָקוֹת אֲשֶׁר עָשְׂתָה׃

Entonces en Ioppe auia vna Diſcipula llamada Tabitha, que ſi lo declare..quiere dezir Dorcas. Eſta era llena de buenas obras, y de lymoſnas que hazia.

37 וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵמָּה וְחָלְתָה בְּחָלְיָהּ וַתָּמֹת וְרָחֲצוּהָ וְשָׂמוּהָ בַּעֲלִיָּה׃

Y aconteció en aquellos dias que enfermando, murió: La qual deſpues de llauada, puſieronla en vn cenadero.

38 וּקְרוֹבָה הִיא לוֹד אֶל־יָפוֹ וְכַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ הַתַּלְמִידִים כִּי כֵיפָה הָיָה בָהּ וַיִּשְׁלְחוּ אֵלָיו שְׁנֵי אֲנָשִׁים וַיִּשְׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ פֶּן יְמָאֵן לָבוֹא אֲלֵיהֶם׃

Y como Lydda eſtaua çerca de Ioppe los Diſcipulos, oyendo que Pedro eſtaua alli, embiaronlo dos varones rogandole, No te detengas de venir haſta noſotros.

39 וַיָּקָם כֵּיפָה וַיָּבוֹא אֲלֵיהֶם וּבְבוֹאוֹ הֶעֱלוּהוּ אֶל־עֲלִיָּה וְעָמְדוּ אֵלָיו כָּל־אַלְמָנוֹת בּוֹכִיּוֹת מַרְאוֹת אֶת כֻּתֳּנוֹת וּבְגָדִים כַּמָּה עָשְׂתָה צְבִיָּה בְּעוֹדֶנָּה אִתָּנָה׃

Pedro entonces leuantandoſe, vino con ellos: y como llegó, lleuaronlo al cenadero donde lo rodearon todas las biudas llorando y moſtrandole les tunicas y los veſtidos que Dorcas les hazia: quando eſtaua con ellas.

35. *Καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες λύδδαν καὶ τὸν σαρωνᾶν, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον.*

Et tous ceux qui habitoyent en Lydde & en Saron, le virent: leſquels furent conuertis au Seigneur.

36. *Ἐν ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι ταβιθά, ἣ διερμηνευομένη λέγεται δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει.*

Or y auoit-il auſſi en Ioppe vne certaine diſciple nommee Tabitha, qui ſignifie Dorcas: laquelle eſtoit pleine de bonnes œuures & d'aumoſnes qu'elle faiſoit.

37. *Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν. λούσαντες δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ.*

Aduint en ces iours-la qu'elle deuint malade, & mourut. Et quand ils l'eurent lauee, ils la mirent en vne chambre haute.

38. *Ἐγγὺς δὲ οὔσης λύδδης τῇ ἰόππῃ, οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτὸν, παρακαλοῦντες μὴ ὀκνῆσαι διελθεῖν ἕως αὐτῶν.*

Et d'autant que Lydde eſtoit pres d'Ioppe, les diſciples entẽdans que Pierre eſtoit en Lydde, enuoyerent vers lui deux hommes, le prians qu'il ne tardaſt point de venir iuſqu'à eux.

39. *Ἀναστὰς δὲ πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς. ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον. καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι, καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας, καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὖσα ἡ δορκάς.*

Pierre donc ſe leua, & s'en vint auec eux. Et quand il fut arriué, ils le menerent en la haute chambre: & toutes les vefues ſe preſenterent a lui en pleurant, & monſtrant les, veſtemens que faiſoit Dorcas quand elle eſtoit auec elles.

CAP. IX.

35. Et viderunt eum omnes qui habitabant Lydda, & Saronæ, qui converſi ſunt ad Dominum.

And all that dwelt at Lydda & Saron/ ſawe him/ and turned to the Lord.

36. In Ioppe autem fuit quædam diſcipula nomine Tabitha: quæ interpretata dicitur Dorcas. Hæc erat plena operibus bonis & eleemoſynis quas faciebat.

There was alſo at Joppa a certaine woman a diſciple named Tabitha/ (which by interpretation is called Dorcas) ſhe was full of good workes/ and almes which ſhe did.

37. Factum eſt autem in diebus illis, ut infirmata moreretur. Quam cum laviſſent, poſuerunt eam in cœnaculo.

And it came to paſſe in thoſe dayes/ that ſhe was ſicke and died: and when they had waſhed her/ they layde her in an vpper chamber.

38. Cùm autem propè eſſet Lydda ab Ioppe, diſcipuli audientes quia Petrus eſſet in ea, miſerunt duos viros ad eum rogantes. Ne pigriteris venire uſque ad nos.

Nowe for as much as Lydda was neere to Joppa/ and the diſciples had heard that Peter was there/ they ſent vnto him two men/ deſiring that he would not delay to come vnto them.

39. Exurgens autem Petrus venit cum illis. Et cum adveniſſet, duxerunt illum in cœnaculum: & circunſteterunt illum omnes viduæ flentes, & oſtendentes ei tunicas & veſtes, quas faciebat illis Dorcas.

Then Peter aroſe and came with them: and when he was come/ they brought him into the vpper chamber/ where all the widowes ſtoode by him weeping/ & ſhewing the coates/ and garments/ which Dorcas made/ while ſhe was with them.

Das IX. Capitel.

35. Vnd es ſahen jhn alle/ die zu Lidda vnd zu Sarona wohneten/ die bekehreten ſich zu dem HERREN.

Oc de ſaae det alle/ ſom bode i Lydda oc Sarona/ oc de omuende ſig til HERREN.

36. Zu Joppe aber war eine Jüngerin/ mit Namen Tabea/ welches verdolmetſchet heiſſt ein Rehe. Die war voll guter Werck vnd Allmoſen/ die ſie thet.

Oc der vaar en Diſciplinde i Joppe/ ſom hed Tabita/ ſom er vdlagd en Raa/ Hun vaar fuld aff gode Gerninger oc Allmiſſe ſom hun giorde.

37. Es begab ſich aber zu derſelbigen zeit/ daß ſie kranck ward vnnd ſtarb. Da wuſchen ſie dieſelbige/ vnd legten ſie auff den Söller.

Oc det begaff ſig paa den ſamme tid/ at hun bleff ſiug/ oc døde. Da tode de hende/ oc lagde hende paa Lofftet.

38. Nun aber Lidda nahe bey Joppen iſt/ da die Jünger höreten/ daß Petrus daſelbſt war/ ſandten ſie zu jhm/ vnd ermahneten jn/ daß er ſichs nicht lieſſe verdrieſſen zu jhnen zu kommen.

Men nu er Lydda nær hoſſ Joppen/ Der Diſciplene hørde/ at Peder vaar der/ da ſende de til hannem/ oc formanede hannem/ at hand vilde icke beſueris/ at komme til dem.

39. Petrus aber ſtund auff vnd kam mit jhnen. Vnd als er darkommen war/ führeten ſie jhn hinauff auff den Söller/ vnd tratten vmb jn alle Witwen/ weineten vnd zeigeten jhm die Röcke vnd die Kleider/ welche die Rehe machte/ weil ſie bey jhnen war.

Da ſtode Peder op oc kom met dem. Oc der hand kom did/ ledde de hannem op paa Lofftet/ oc alle Viduer ſtod omkring hannem/ græde oc viſde hannem de Kiortle oc Klæder/ ſom ſamme Raa giorde/ den ſtund hun vaar hoſſ dem.

Kapitola IX.

35. A widěli geg wſſyckni kteřijž bydleli w Liddie/ a w Aſſaroně/ kteřijžto obrátili ſe k PANU.

A widzieli go wſzyſcy ći ktorzy mieſzkali w Lidyi/ y Saronie/ ktorzy ſie też nawrocili do Paná.

36. W Joppen pak byla gedna Wčedlnice gménem Tabitha/ kteráž ſe wykladá Dorkas. Ta byla plná ſkutkůw dobrých/ a Almužen kteréž činila.

Byłá thež w Joppe niektora zwolenniczka imieniem Tábithá/ ktora ktoby chciał wyłożyć/ zowie ſie Dorkas/ tá byłá bogáta w dobre vczynki y w iálmużny ktore czyniłá.

37. Y ſtalo ſe w těch dnech/ že ſe roznemohla/ a vmřela. Kteraužto když vmyli/ položili gi w wrchnij Synj.

Y ſtało ſie że w onych czáſiech bedac niemocą złożona/ vmárłá/ ktorą omywſzy położono na Sale.

38. A že byla blijzko Lidda od Joppen vſlyſſawſſe Včedlnijcy žeby tam byl Petr/ poſlali k němu Muže dwa/ proſýce ho/ aby ſobě ne obtěžowal přigijti až k nim.

A iż Lidda byłá blisko Joppen/ zwolennicy vſłyſzawſzy ſie że był Piotr wniey/ poſláli do niego dwu mężow proſzacy/ áby do nich przez omieſzkania przyſzedł:

39. Tehdy wſtaw Petr/ ſſel s nimi. A když přiſſel wedli geg do ſwrchnij ſyně y obſtaupily ho wſſeckny Wdowy plačijcý/ a ukazugijcý raucha a ſukně kteréž dělala/ dokud s nimi byla Dorkas.

Tedy wſtawſzy Piotr/ przyſzedł z nimi/ ktorego gdy przyſzedł wwiedli ná Sale gdźie też przy nim ſthánely wſzyſtki wdowy płacząc y vkázując ſukniey płaſzcze ktore robiłá Dorkas gdy byłá z nimi.

ט

49 שְׁמְעוּן דֵּין אַפֵּק ל
לְכֻלְּהוּן אֶנָשָׁא לְבַר וְקַעֵד
עַל בּוּרְכַּוְהִי וְצַלִּי וְאֶתְפְּנִי
לְוָת שְׁלַדָא וֶאֱמַר טְבִיתָא
קוּמִי הַי דֵּין פְּתַחַת עַיְנֶיהָ
וְכַד חֲזָתֵה לְשֶׁמְעוּן יִתְבַת׃

Pietro allora mandati fuor tutti, e poſtoſi inginocchioni, orò: poi voltatoſi verſo il corpo, diſſe, Tabita, leuati ſu. Et ella aperſe i ſuoi occhij, e veduto Pietro, ſi meſſe à ſedere.

41 וְאוּשֶׁט לָהּ אִידֵהּ —
וְאַקִימָהּ וְקָרָא לְקַדִּישֵׁא
וְלַאַרְמְלָתָא וִיהַבָהּ לְהוֹן
כַּד חַיָּא׃

Et egli dandole la mano, la drizzò ſu: poi chiamati i ſanti e le vedoue, la preſentò viua.

42 וְאֶתְיַדְעַת הָדָא בְּכֻלָּהּ
מְדִינְתָּא וְסַגִּיאֵא הַיְמֶנוּ
בְּמָרַן׃

E queſto ſi ſeppe per tutta Ioppe, e molti credettero nel Signore.

43 הֲוָא דֵּין לֵהּ בְּיוּפָּא
יַוְמָתָא לָא זְעוּרִין כַּד שָׁרֵי
הֲוָא בְּבֵית שֶׁמְעוּן —
בּוּרְסָיָא׃

Et auuenne ch'egli ſi reſtò in Ioppe, molti giorni, appreſſo vn certo Simone coiaro.

י

1 בְּקֵסָרִיָא דֵּין אִית הֲוָא
גַּבְרָא חַד קֶנְטְרוּנָא דִּשְׁמֵהּ
הֲוָא קוּרְנִילִיוֹס מֶן סְפִירָא
הַי דְּמֶתְקַרְיָא אִיטַלִיקָא׃

In Ceſarea era vn huomo nominato Cornelio, Centurione de la ſquadra chiamata Italiana.

2 וְזַדִּיק הֲוָא וְדָחֵל הֲוָא
מֶן אֱלָהָא הוּ וּבַיְתֵהּ כֻּלֵּהּ
עָבֵד הֲוָא זְדָקָתָא סַגִּיאָתָא
בְּעַמָּא וּבְכֻל־זְבַן בָּעֵא הֲוָא
מֶן אֱלָהָא׃

Huomo pio, e che temeua Iddio, con tutta la ſua famiglia, e faceua molte limoſine al popolo, e pregaua Iddio continuamente.

ט

40 וְהוֹצִיא כֵּיפָה אֶת כֻּלָּם
הַחוּצָה וַיִּכְרַע אֶת־בִּרְכָּיו וַיִּתְפַּלֵּל
וַיִּפֶן אֶל־הַגּוּפָה וַיֹּאמֶר טְבִיתָא
קוּמִי וְהִיא פָּקְחָה עֵינֶיהָ וּבִרְאוֹתָהּ
אֶת־כֵּיפָה שָׁבָה וַיֵּשְׁבָה׃

Entonces echados fuera todos Pedro pueſto de rodillas, oró: y buelto al cuerpo, dixo, Tabitha, leuantate. Y ella abrió los ojos: y viendo à Pedro, boluioſe à aſſentar.

41 וַיִּתֵּן לָהּ אֶת יָדוֹ וַיְקִימֶנָּה
וַיִּקְרָא לַקְּדוֹשִׁים וְלָאַלְמָנוֹת
וַיְקִימֶנָּה חַיָּה׃

Y dandole el la mano leuantola: entonces llamando los Sanctos y las biudas, preſentóla biua.

42 וַיִּוָּדַע הַדָּבָר בְּכָל יָפוֹ וְרַבִּים
הֶאֱמִינוּ בַּיהוָה׃

Eſto fué notorio por toda Ioppe y creyeron muchos en el Sennor.

43 וַיְהִי כִּי יָמִים רַבִּים מַאֲרִיךְ
הוּא בְּיָפוֹ אֶת־שִׁמְעוֹן הַגּוֹלֵד׃

Y aconteció que ſe quedó muchos dias en Ioppe en caſa de vn cierto Simon Curtidor.

י

1 וַיְהִי־אִישׁ בְּקֵסַרְיָא וּשְׁמוֹ
קָרְנִיאֵל וְשַׂר מֵאָה הוּא מֵחֶבֶל
הַנִּקְרָא אִיטַלְיָקִי׃

Y Auia vn varon en Ceſarea llamado Cornelio, Centurion de la compannia que ſe llamaua la Italiana.

2 וְצַדִּיק וִירֵא אֱלֹהִים הוּא אֶת־
כָּל־בֵּיתוֹ עֹשֶׂה צְדָקוֹת רַבּוֹת
לָעָם וּמִתְפַּלֵּל אֶל־אֱלֹהִים
תָּמִיד׃

Pio, y temeroſo de Dios con toda ſu caſa y que hazia muchas lymoſnas al pueblo: y que oraua a Dios ſiempre,

θ.

40. Ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος, θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο, καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα, εἶπε, Ταβιθά, ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισε.

Mais Pierre apres les auoir tous enuoyés hors, ſe mit à genoux, & pria, puis ſe retournant vers le corps, dit, Tabitha, leue toi. Et elle ouurit ſes yeux, & voyant Pierre, ſe raſſit.

41. Δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν. Φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας, παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν.

Adonc il lui donna la main, & la leua: puis ayant appelé les ſaincts & les vefues, il la leur preſenta viuante.

42. Γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ᾽ ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν κύριον.

Et cela fut cognu par toute Ioppe: & pluſieurs creurent au Seigneur.

43. Ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι αὐτὸν ἐν Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

Et aduint qu'il demeura pluſieurs iours en Ioppe, chez vn certain Simon conroyeur.

ΚΕΦΑΛ. ι.

Ἀνὴρ δέ τις ἦν ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατοντάρχης ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς.

Or y auoit-il vn certain perſonnage en Ceſaree, nommé Corneille, centenier de la bande appelee Italique.

2. Εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν, σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ, καὶ δεόμενος τοῦ θεοῦ διὰ παντός.

Homme deuotieux & craignant Dieu, auec toute ſa famille, faiſant auſſi beaucoup d'aumoſnes au peuple, & priant Dieu aſſiduellement.

CAP. IX.

40. Eiectis autem omnibus foràs, Petrus ponens genua oravit, & converſus ad corpus, dixit: Tabitha ſurge. At illa aperuit oculos ſuos: & viſo Petro, reſedit.

But Peter put them all forth/ and kneeled downe/ and prayed/ and turned him to the bodie/ and ſaid: Tabitha/ ariſe. And ſhee opened her eyes/ and when ſhe ſawe Peter/ ſate vp.

41 Dans autem illi manum, erexit eam. Et cùm vocaſſet ſanctos & viduas aſſignavit eam vivam.

Then he gaue her the hande and lifte her vp/ and called the ſaintes and widowes/ and reſtored her aliue.

42. Notum autem factum eſt per univerſam Ioppen: & crediderunt multi in Domino.

And it was knowne throughout all Joppa/ and many beleeued in the Lord.

43 Factum eſt autem, ut dies multos moraretur in Ioppè, apud Simonem quédam coriarium.

And it came to paſſe that he taried many dayes in Joppa with one Simon a tanner.

CAP. X.

VIR autem quidam erat in Cæſareâ, nomine Cornelius, centurio cohortis quæ dicitur Italica.

Further more there was a certaine man in Ceſarea called Cornelius/ a captaine of the band called the Italian band.

2. Religioſus, ac timens Deum cum omni domo ſua, faciens eleemoſynas multas plebi.

A deuoute man/ and one that feared God with all his houſholde/ which gaue much almes to the people/ and prayed God continually.

Das IX. Capitel.

40. Vnd da Petrus ſie alle hinauß getrieben hatte/ kniet er nieder/ betet vnd wandte ſich zu dem Leichnam/ vnd ſprach: Tabea/ ſtehe auff. Vnd ſie that jhre augen auff/ vnd da ſie Petrum ſahe/ ſatzte ſie ſich wider.

Oc der Peder haffde dreffuit dem alle vd/ falt hand paa knæ/ bad/ oc vende ſig til Legemet oc ſagde/ Tabita/ ſtat op. Oc hun oplod ſine Øyen/ oc der hun ſaa Peder/ ſette hun ſig igen.

41. Er aber gab jhr die Hand/ vnd richtet ſie auff/ vnd rieff den heiligen vnd den Witwen/ vnd ſtellet ſie lebendig dar.

Da fick hand hende Haand/ oc reyſde hende op/ Oc hand kallede Helligen oc Viduer/ oc ſtickede hende der leffuende.

42. Vnd es ward kunth durch gantz Joppen/ vnd vil wurden glaubig an den HERREN.

Oc det bleff obenbare offuer al Joppen/ oc mange trode HERREN.

43. Vnd es geſchach daß er lange zeit zu Joppe bleib/ bey einem Simon der ein Gerber war.

Oc det ſkeede/ at hand bleff long tid i Joppe/ hoſſ Simon ſom giorde Leer til.

Das X. Capittel.

ES war aber ein Mann zu Ceſarien/ mit Namen Cornelius/ ein Hauptmann von der Schar/ die da heiſſet die Welſche.

DEr vaar en Mand i Ceſarea/ ſom hed Cornelius/ en Hoffuitzmand aff den Skare/ ſom kaldis den Valſke.

2. Gottſelig vnnd Gottförchtig/ ſampt ſeinem gantzen Hauſe/ vnd gab dem Volck vil Allmoſen.

Gudelig oc Gudfryctig/ met ſit gantſke Huſſ/ oc hand gaff Folcket megen Almiſſe.

Kapitola IX.

40. A kázaw wſſem wygjti wen Petr/ klekl na kolena/ y modlil ſe: a obrátiw ſe k Tělu/ řekl: Tabitho/ wſtaň. A ona otewřela oči/ a vzřewſſy Petra/ poſadila ſe.

A tak wyrzuciwſſy precz wſzytki/ Piotr poklęknawſzy na kolana/ modlił ſie/ obrociwſzy ſie do ciała rzekł/ Tabitho wſtań/ tedy ona otworzyła oczy ſwoie/ a vyzrawſzy Piotra śiadła.

41. A podaw gij ruky/ pozdwihl gij. A když powolal Swatých a wdow/ okázal gim žiwau.

A podawſzy iey ręki/ podnioſł ią/ a wezwawſzy świętych y wdow/ poſtáwił ią żywą.

42. Y rozhláſſen geſt ſkutek tento po wſſem městě Joppen/ a vwěřili mnozy PANA.

Tedy tho wſzytko było ſławno po wſzytkim Joppen/ y wiele ich vwierzyło w Pana.

43. Y ſtalo ſe/ že za mnohé dni bydlil Petr w Joppen/ v něyákého Sſymona Koželuha.

Mieſzkał tedy przez niemały czás w Joppe v niektorego Symoná garbárzá.

Kapitola X.

MUž pak něyaký byl w Cezaree/ gménem Kornelius/ Setnijk záſtupu kterýž ſlaul Wlaſký.

BYł też w Ceſarey niektory ś mieniem Korneliuſz ſetnik/ z roty ktorą zwano Włoſka.

2. Nábožný a bohabogný/ ſe wſſý čeledij ſwau/ čině Almužny mnohé Lidu.

Człowiek pobożny/ y boiący ſie Bogá ze wſzytkim domem ſwym/ dawaiąc iałmużny wielkie ludziom.

3 הָנָא חָזָא מַלְאָכָא דַאלָהָא בְּחֶזְוָא גַּלְיָאית לְאַפַּי תְּשַׁע שָׁעִין בְּאִימָמָא דְעַל לְוָתֵה וְאֶמַר לֵה קוּרְנִילִיָא׃

Coſtui vidde in viſione manifeſtamente, circa la nona hora del giorno, vn Angelo del Signore entrare à ſe, e dirli, Cornelio.

4 וְהוּ חָר בֵּה וְדָחֶל וְאֶמַר מָנָא מָרִי וְאֶמַר לֵה מַלְאָכָא צְלוֹתָךְ וְזֶדְקָתָךְ סְלֵקִי לְדוּכְרָנָא קֳדָם אַלָהָא׃

Et egli guardandolo fiſamente, e preſo da timore, diſſe, Che ce è, Signore? E l'Angelo gli diſſe. Le tue orationi e le tue limoſine ſon ſalite in memoria dinanzi à Dio.

5 וְהָשָׁא שַׁדַּר גַּבְרֵא לְיוּפָא מְדִינְתָּא וְאַיְתָא לְשֶׁמְעוּן דְּמֶתְקְרֵא כֵּאפָא׃

Però manda hora de gli huomini à Ioppe, e chiama Simone, che ſi domanda per ſopranome Pietro.

6 הָא שָׁרֵא בְּבַיְתֵה דְשֶׁמְעוּן בּוּרְסָיָא הָו דְּאִיתַוְהי עַל יַד יַמָּא (וְהוּ נֵאמַר לָךְ מָנָא וָלֵא לָךְ לְמֶעְבַּד)׃

Queſto alloggia con vn certo Simone coiaro, che ha la ſua caſa preſſo al mare: egli ti dirà quel che ti biſogna fare.

7 וְכַד אֲזַל לֵה מַלְאָכָא דְּמַלֵּל עַמֵּה קְרָא תְּרֵין מֶן בְּנַי בַּיְתֵה וּפָלְחָא חַד דְּמֶתְדַּחַל הֲוָא לֵה׃

Come l'Angelo che parlaua à Cornelio ſi fu partito, egli chiamò due de ſuoi famigli & vn ſoldato pio di quelli che gli ſtauano di continuo appreſſo.

8 וְאֶשְׁתַּעִי לְהוֹן כֻּל מֶדֶם דַּחֲזָא וְשַׁדַּר אֶנּוּן לְיוּפָא׃

E poi ch'egli hebbe raccontato loro il tutto, li mandò à Ioppe.

3 וַיַּרְא בַּמַּרְאֶה בְּיִפְעָה כְּשָׁעַת הַתְּשִׁיעִית הַיּוֹם אֶת־מַלְאַךְ אֱלֹהִים כִּי בָא אֵלָיו וְאָמַר לוֹ קָרְנֵיאֵל׃

Eſte vido en viſion manifieſtamente, como à la hora de las nueue del dia, que vn Angel de Dios entraua à el, y le dezia, Cornelio.

4 וְהוּא הִבִּיט אֵלָיו וַיֶּחֱרַד וַיֹּאמֶר מַה זֹּאת אֲדֹנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו תְּפִלּוֹתֶיךָ וְצִדְקוֹתֶיךָ עָלוּ לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי יְהֹוָה׃

Y el pueſtos en el los ojos eſpantado, dixo Que es Sennor? y dixole, Tus oraciones y tus lymoſnas han ſubido en memoria en la preſencia de Dios.

5 וְעַתָּה שְׁלַח אֶל־יָפוֹ אֲנָשִׁים וְהָבִיאָה אֵלֶיךָ אֶת־שִׁמְעוֹן אֶחָד הַנִּקְרָא כֵּיפָה׃

Embia pues aora varones à Ioppe: y haz venir à vn Simon que tiene por ſobre nombre Pedro.

6 וְהִנֵּה זֶה הוּא מִתְלוֹנֵן בְּבֵית שִׁמְעוֹן הַגּוֹלֵד וּבֵיתוֹ אֶל־שְׂפַת הַיָּם וְהוּא יְדַבֵּר אֵלֶיךָ מַה צָּרִיךְ לַעֲשׂוֹתֶךָ׃

Eſte poſa en caſa de vn Simon Curtidor, que tiene ſu caſo junto à la mar: eſte te dirà lo que te conuiene hazer.

7 וְכַאֲשֶׁר יָצָא הַמַּלְאָךְ הַמְדַבֵּר אֶל־קָרְנֵיאֵל וַיִּקְרָא לִשְׁנֵי חֲנִיכָיו וּלְאִישׁ מִלְחָמָה יְרֵא אֱלֹהִים הַמְחַכֶּה לוֹ׃

Y ydo el Angel que hablaua con Cornelio, llamo dos de ſus criados, y vn ſoldado temeroſo del Sennor de los que ſe llegauan à el:

8 וַיְסַפֵּר לָהֶם אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלָחֵם אֶל־יָפוֹ׃

A los quales, deſpues de auerſelo contado todo, embiolos à Ioppe.

ι.

3. Εἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς, ὡσεὶ ὥραν ἐννάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰπόντα αὐτῷ, Κορνήλιε.

Icelui vid en viſion manifeſtement enuiron neuf heures du iour, vn Ange de Dieu qui vint à lui, & lui dit, Corneille.

4. Ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενόμενος εἶπε, τί ἐστι κύριε; εἶπε δὲ αὐτῷ αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

Et icelui ayant les yeux fichés vers lui, & effrayé, dit, Qu'y a-il Seigneur? & il lui dit, Tes oraiſons & tes aumoſnes ſont montees en memoire deuant Dieu.

5. Καὶ νῦν πέμψον εἰς Ἰόππην ἄνδρας. καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος.

Maintenant donc enuoye gens en Ioppe, & enuoye querir Simon qui eſt ſur nommé Pierre.

6. Οὗτος ξενίζεταί παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστιν οἰκία παρὰ θάλασσαν. οὗτος λαλήσει σοι τί σε δεῖ ποιεῖν.

Il eſt logé chez vn certain Simon conroyeur, qui a ſa maiſon pres de la mer: ceſtui-la te dira ce qu'il te faut faire.

7. Ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ Κορνηλίῳ, φωνήσας δύο τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ.

Quand l'Ange qui parloit à Corneille s'en fut allé, il appela deux de ſes ſeruiteurs, & vn gendarme, craignant Dieu, d'entre ceux qui ſe tenoyent au tour de lui.

8. Καὶ ἐξηγησάμενος αὐτοῖς ἅπαντα, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην.

Auſquels ayant le tout raconté, il les enuoya en Ioppe.

CAP. X.

3. Et deprecans Deum ſemper, is vidit in viſu manifeſtè, quaſi hora diei nona, angelum Dei introeuntem ad ſe, & dicentem ſibi, Corneli.

He ſawe in a viſion euidently (about the ninth houre of the daye) an Angell of God comming in to him/ and ſaying vnto him/ Cornelius.

4. At ille intuens eum, timore correptus, dixit, Quis es Domine? Dixit autem illi, Orationes tuæ & eleemoſynæ tuę aſcenderunt in memoriam in conſpectu Dei.

But when he looked on him/ he was afraid/ and ſaid/ What is it / Lord? And he ſaid vnto him. Thy prayers and thine almes are come vp into remembraunce before God.

5. Et nunc mitte viros in Ioppen, & accerſi Simónem quendam qui cognominatur Petrus.

Now therefore ſend men to Joppa/ & call for Simon / whoſe ſurname is Peter.

6. Hic hoſpitatur apud Simonem quendam coriariũ, cuius eſt domus iuxta mare, hic dicet tibi quid te oporteat facere.

He lodgeth with one Simon a tanner,/ whoſe houſe is by the ſea ſyde: he ſhall tell thee what thou oughteſt to do.

7. Et cùm diſceſſiſſet angelus qui loquebatur illi, vocavit duos domeſticos ſuos, & militem metuentem Dominum ex his qui illi parebant.

And when the Angell which ſpake vnto Cornelius/ was departed / he called two of his ſeruaunts/ & a ſouldier that feared God/ one of them that wayted on him.

8. Quibus cùm narraſſet omnia, miſit illos in Ioppen.

And tolde them all thinges/ and ſent them to Joppa.

Das X. Capitel.

3. Vnd betet jmmer zu Gott. Der ſahe in einem Geſichte offenbarlich/ vmb die neundte ſtunde am tage einen Engel Gottes zu jhm eingehen / der ſprach zu jhm: Corneli.

Oc bad altid til Gud/ Hand ſaa en Syn obenbarlige / ved den niende time paa dagen / en Guds Engel gaa ind til ſig/ hand ſagde til hannem/ Corneli.

4. Er aber ſahe jhn an/ erſchrack/ vnd ſprach: Herr/ was iſts? Er aber ſprach zu jhm: Dein Gebet vnd dein Allmoſen ſind hinauff kommen ins Gedächtniß für Gott.

Da ſaa hand paa hannem / forferdedis / oc ſagde/ HERRE huad er det? Hand ſagde til hannem/ Din bøn oc din Almiſſe ere komne op thu kommelſe faar Gud.

5. Vnd nun ſende Männer gen Joppen/ vnd laß fodern Simon/ mit dem zunamen Petrus.

Oc ſend nu Mend til Joppen/ oc lad hente Simon ſom kaldis Peder.

6. Welcher iſt zur Herberge bey einem Gerber Simon / des Hauß am Meer ligt / der wirdt dir ſagen/ was du thun ſolt.

Hulcken der er til herberie hoſſ Simon / ſom gør leer til / huiſſ huſſ liger hoſſ Haffuit/ hand ſkal ſige dig / huad du ſkalt gøre.

7. Vnd da der Engel / der mit Cornelio redet / hinweg gegangen war/ rieff er zween ſeiner Haußknecht / vnd einem gottsförchtigen Kriegsknecht/ von denen die auff jhn warteten.

Oc der Engelen / ſom talede met Cornelio vaar bortgangen / da kallede hand tho aff ſine Hußuenner/ oc en Gudfryctig Stridzmand/ aff dem ſom toge vare paa hannem.

8. Vnd erzehlet es jhnen alles/ vnd ſandte ſie gen Joppen.

Oc fortalde dem det aleſammen / oc ſende dem til Joppen.

Kapitola X.

3. A modle ſe Bohu wždycky. Ten widěl ſkrze widenij zgewně / yako w hodinu dewátau na den/ Angela Božijho an wſſel k němu / a řekl gemu: Korneli.

Ktory gdy ſie modlil Bogu po wſzytek czás/ widzial iáwnie w widzeniu o iákoby dziewiatey godzinie ná dzień/ Aniolá Bożego wchodzącego do ſiebie/ y mowiącego iemu/ Kornheli.

4. A on popatřiw naň / bázni gſa obražen / řekl: Kdo gſy Pane? Y řekl gemu: Modlitby twé a Almužny twé wſtaupily na paměť před twář Božij.

A on nań pilnie pátrząc oczymá ſwoimi/ lęknąwſzy ſie rzekł/ Ktho ieſt moy Pánie? Tedy mu on rzekł/ Modlithwy twe y iálmużny twoie wſtąpiły ku pámiątce przed Bogiem.

5. Protož nynij poſſli Muže do Joppen, a powolay Symona kterýž má přijgmij Petr.

A przetoż teraz poſli kogo do Joppen á wzow Symoná/ ktorego názywáia Piotrem.

6. Ten bydlij v Symona gednoho Koželuha / kterýž má dům v Moře / tenť powij tobě co ty máš činiti.

Tenći mieſzka v niektorego Symoná Gárbárzá co ma dom nád morzem/ á tenci tobie powie toc bedzie czynić potrzebá.

7. A když odſſel od něho Angel kterýž mluwil k němu/ powolal dwau Služebnijkůw ſwých / a Rytijře kterýž ſe bál Boha / z těch kteřijž ſtogijce před nim ſlaužili.

A ták ſkoro odſzedł Aniol ktory mowił z Kornelim/ zawołał dwu z ſłużebnikow ſwoich/ y żolnierza bo gobojnego z tych ktorzy przy nim vſtáwicznie byli.

8. Gimžto když wyprawil wſſecky wěcy/ poſlal ge do Joppen.

A opowiedziawſzy im wſzytki rzeczy/ poſlał ie do Joppen.

י

9 וַלְיַוְמָא אַחְרִנָא כַּד הָנוּן רָדֶין בְּאוּרְחָא וְקָרִיבִין לַמְדִינְתָּא סְלֶק שֶׁמְעוּן לְאֶגָּרָא דְּנֶצַלֶּא בְּשֵׁת שָׁעִין ׃

Il dì ſeguente, mentre che eſſi camminauano, & auuicinauanſi à la città, Pietro ſalì ne la ſommità de la caſa per far oratione, circa l'hora ſeſta.

10 וְכַפַן וְצָבֵא הֲוָא דְּנֶלְעַס וְכַד הָנוּן מַתְקְנִין לֵהּ נְפַל עְלַוְהי תֶּמְהָא ׃

Et eſſendoli venuta fame, voleua mangiare, e mentre che gli apparecchiauano, gli venne vn eccеſſo di mente.

11 וַחֲזָא שְׁמַיָּא כַּד פְּתִיחִין וּמָאנָא חַד כַּד אֲסִיר בְּאַרְבַּע קַרְנָן וְדָמֵא הֲוָא לְכִתָּנָא רַבָּא וְנָחֵת הֲוָא מֶן שְׁמַיָּא עַל אַרְעָא ׃

E vedde il cielo aperto, & vn certo vaſe ſcendere a ſe, come vn gran lenzuolo, legato per li quattro capi, e mandato giu di cielo in terra.

12 וְאִית הֲוָא בֵּהּ כֻּלְהוֹן חַיְוָתָא דְּאַרְבַּעַת רֶגְלַיה וְרַחְשָׁא דְּאַרְעָא וּפָרַחְתָא דִּשְׁמַיָּא ׃

Nelquale erano di tutti gli animali de la terra di quattro piedi, e de le fiere, e de reptili, e de gli vccelli del cielo.

13 וְקָלָא אֶתָא לֵהּ דְּאָמַר שֶׁמְעוּן קוּם כּוּס וֶאכוּל ׃

E fugli fatta vna voce che diſſe, Pietro, ſta ſù, ammazza, e mangia.

14 וְשֶׁמְעוּן אֲמַר חַס מָרִי דַּמֶּמְתּוּם לָא אֶכְלֵת כָּל דַּמְסַיַּב וְטַמָּא ׃

E Pietro diſſe, Non già Signore: percioche io non ho giamai mangiato alcuna coſa commune o immonda.

15 וְתוּב דַּתְרְתֵּין זַבְנִין קָלָא הֲוָא לְוָתֵהּ אַיְלֵין דַּאלָהָא דַּכִּי אַנְתְּ לָא תְּסַיֵּב ׃

E la voce gli diſſe, ancor la ſeconda volta. Le coſe che Iddio ha purificate, non le far tu communi.

י

9 וּמִמָּחֳרָת כַּאֲשֶׁר אָרְחוּ וְקָרְבוּ אֶל־הָעִיר וַיַּעַל כֵּיפָה עַל־הַגָּג לְהִתְפַּלֵּל בְּשָׁעָה הַשִּׁשִּׁית ׃

Y vn dia deſpues yendo ellos camino, y llegando cerca de la ciudad, Pedro ſubió al açutea à orar, cerca de la hora de las ſeys.

10 וַיְהִי־כִּי רָעֵב הוּא וְאִוָּה לִטְעֹם וַיָּכִינוּ לוֹ אֹכֶל וַתִּפֹּל עָלָיו תַּרְדֵּמָה ׃

Y aconteció que le vino vna grande hambre y quiſo comer. y aparejandole ellos, cayó ſobre el vn exceſſo de entendimiento.

11 וַיַּרְא אֶת־הַשָּׁמַיִם כִּי נִפְתָּחִים וְיוֹרֵד עָלָיו כְּלִי אֶחָד כְּמוֹ אֵטוּן גָּדוֹל אָסוּר בְּאַרְבַּע כַּנְפוֹתָיו וּמוּרָד עַל־הָאָרֶץ ׃

Y vido el cielo abierto, y que decendia à el vn vaſo, como vn gran lienço que atado de los quatro cantos era abaxado del cielo à la tierra:

12 אֲשֶׁר בּוֹ הָיְתָה כָּל־הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל־אַרְבַּע וְהַבְּהֵמָה וְרֶמֶשׂ וְכָל שֶׁרֶץ עוֹף־הַשָּׁמָיִם ׃

En el qual auia de todos los animales de quatro pies de la tierra, y fieras, y reptiles, y aues del cielo.

13 וַיְהִי־קוֹל אֵלָיו קוּם כֵּיפָה טְבַח וֶאֱכֹל ׃

Y vinole vna boz, Leuantate Pedro, mata y come,

14 וַיֹּאמֶר כֵּיפָה חָלִילָה לִּי יְהֹוָה כִּי בְּכָל־עִתּוֹתַי כָּל־חֹל וְטָמֵא לֹא אָכַלְתִּי ׃

Entonces Pedro dixo, Sennor no: porque ninguna coſa comun, y immunda, he comido jamás.

15 וְקוֹל עוֹדֶנּוּ שֵׁנִית בָּא אֵלָיו כָּל־אֲשֶׁר טִהַר אֱלֹהִים אַתְּ לֹא תְחַלֵּל ׃

Y boluió la boz à dezirle la ſegunda vez, Lo que Dios limpió, tu no lo enſuzies.

ι'.

9. Τῇ δ' ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων, ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι, περὶ ὥραν ἕκτην.

Or le lendemain comme iceux cheminoyent, & approchoyent de la ville, Pierre monta ſur la maiſon pour prier, enuiron les ſix heures.

10. Ἐγένετο δὲ πρόσπεινος, καὶ ἤθελε γεύσασθαι· παρασκευαζόντων δὲ ἐκείνων, ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις.

Aduint que lui ayant faim voulut prendre ſa refection: & comme ceux de la maiſon lui appreſtoyent à manger, il lui ſuruint vn rauiſſement d'eſprit.

11. Καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ καταβαῖνον ἐπ' αὐτὸν σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς δεδεμένον, καὶ καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς.

Et il vid le ciel ouuert, & vn vaiſſeau deſcendant ſur ſoi comme vn grãd linceul lié par les quatre bouts, & deuallant en terre.

12. Ἐν ᾧ ὑπῆρχε πάντα τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετά, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.

Auquel il y auoit de toutes ſortes d'animaux terreſtres, à quatre pieds, & des beſtes ſauuages, & des reptiles, & des oiſeaux du ciel.

13. Καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν, ἀναστὰς Πέτρε θῦσον καὶ φάγε.

Et vne voix lui fut adreſſee, diſant, Pierre, leue toi, tue, & mange.

14. Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε, μηδαμῶς κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον.

Mais Pierre reſpondit, Ainſi n'aduiene Seigneur: car iamais ie ne mangeai aucune choſe polluë ou ſouillee.

15. Καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν, ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου.

Et la voix dit encore pour la ſeconde fois, Les choſes que Dieu a purifiees, ne les tien point pour polluës.

CAP. X.

9. Poſtera autem die iter illis facientibus, & appropinquantibus civitati, aſcendit Petrus in ſuperiora, ut oraret, circa horam ſextam.

On the morowe as they went on their iourney / and drew neere vnto the citie / Peter went vp vpon the houſe to pray about the ſixt houre.

10. Et cùm eſuriret, voluit guſtare, Parantibus autem illis, cecidit ſuper eum mentis exceſſus.

Then waxed he hungred / and would haue eaten: but while they made ſome thing readie / he fell into a trance.

11. Et vidit cælum apertum, & deſcēdens vas quoddam, velut linteum magnum quatuor initiis ſubmitti de cælo in terram,

And he ſawe heauen opened / and a certaine veſſel come downe vnto him / as it had bene a great ſheete / knit at the foure corners / and was let downe to the earth.

12. In quo erant omnia quadrupedia & ſerpentia terræ, & volatilia cæli.

Wherein were all maner of foure footed beaſtes of the earth / and wilde beaſtes / and creeping things / and fowles of the heauen.

13. Et facta eſt vox ad eum, Surge Petre: occîde & manduca.

And there came a voyce to him / Ariſe, Peter: kill / and eate.

14. Ait autem Petrus, Abſit Domine, quia nunquam manducavi omne commune & immundum.

But Peter ſaid / Not ſo / Lord: for I haue neuer eaten any thing that is polluted / or vncleane.

15. Et vox iterum ſecundò ad eum, Quæ Deus purificavit, tu commune ne dixeris.

And the voyce ſpake vnto him againe the ſeconde time / The things that God hath purified / pollute thou not.

Das X. Capittel.

9. Des andern tages / da diſe auff dem wege waren / vnd nahe zur Statt kamen / ſtieg Petrus hinauff auff den Söller zu beten / vmb die ſechſte ſtund.

Den anden tag / der diſſe vaare paa veyen oc komme nær til Staden / da ſtigede Peder op paa Loffter at bede / ved den ſiette time.

10. Vnd als er hungerig ward / wolt er anbeiſſen. Da ſie jhm aber zuberiteten / ward er entzuckt.

Oc der hand bleff hungru / vilde hand bide paa noget. Men der de redde til / da bleff hand vdryct.

11. Vnd ſahe den Himmel auffgethan / vnd hernider fahren zu jhm ein Geſeſſe / wie ein groß leinen Tuch / an vier zipffel gebunden / vnd ward nider gelaſſen auff die Erden.

Oc hand ſaa Himmelen opladen oc it Kar fare ned til ſig / ſom it ſtore Linklæde bundet met fire ſnippe / oc det bleff ladet ned paa Jorden.

12. Darinnen waren allerley vierfüſſige Thier der Erden / vnnd wilde Thier / vnd Gewürme / vnd Vögel des Himmels.

Der vdi vaar allehonde fireføtte Diur aff Jorden / oc vilde Diur / oc Orme / oc Himmelens Fule.

13. Vnd geſchach eine ſtimme zu jm: Stehe auff Petre / ſchlachte vnd iß.

Oc der ſkede en røſt til hannem / Stat op Peder / ſlacte oc æd.

14. Petrus aber ſprach: O nein Herr / denn ich habe noch nie etwas gemeines oder vnreines geſſen.

Da ſagde Peder / O ney HERRE / thi ieg haffuer icke end nu ædet noget Almindeligt eller Wrent.

15. Vnd die ſtimme ſprach zum andernmal zu jhm: Was Gott gereiniget hat / das mache du nicht gemein.

Oc røſten ſagde anden gang til hannem / Huad ſom Gud haffuer renſet / det gør du icke almindeligt.

Kapitola X.

9. Nazajtřij pak když gſau ſſlj / a přibližowali ſe k Měſtu / wſtaupil Petr na ſwrchnij ponebij domu / aby ſe modlil w hodinu ſſeſtau.

A tak nazajutrz gdy byli w drodze y iuż nie daleko miaſtá / wſzedł Piotr wzgore ná dom / aby ſie modlił okolo ſzoſtey godźiny.

10. A když lačněl / chtěl pogiſti. Když pak oni ſtrogili / ſpadlo naň myſſl wytrženij:

Y przydało ſie że ná ten czás był łácznym / á chciał ieść / y gdy mu oni gotowáli / przyſzło nań odeſcie od pámięci.

11. Y vzřel Nebe otewřené / a ſſtupugjcý ſobě ná dobu něgakau / gako Proſtěradlo weliké / za čtyry rohy přiwázané / an ſe ſpauſſtij s Nebe na zemi.

Thedy vyźrał niebo otworzone / á zſtępuiące k niemu naczynie niektore iákoby prześcieradło wielkie / zá cztery końce vwiązáne / ktore ſpuſzczono áż ku ziemi.

12. Na kterémž byla wſſecka zwijřata čtwernohá / a zeměplazowé zemſſtij / a ptactwo Nebeſké.

Ná ktorym były wſzytki cżterech nog zwierzętá y beſtye / y gádźiny / y ptáſtwá powietrzne.

13. Y ſtal ſe hlas k němu: Wſtaň Petře / bij / a gez.

Stał ſie tedy głos do niego / Wſtań Pietrze / rzeż á iedz.

14. Y řekl Petr: Odſtup to odemne PANE / neb gſem nikdy negedl nic obecného a nečiſtého.

Ale Piotr rzekł / Nie bedę Pánie / ábowiemem nigdy nie iadł nic poſpolitego ábo nieczyſtego.

15. A hlas opět podruhé přiſſel k němu: Což geſt Bůh očiſtil / neřijkay tomu nečiſté.

Tedy powtore ſtał ſie głos k niemu / To Bog oczyśćił / thedy ty nie miey ſobie zá nieczyſte.

י

16 הָדָא הָוְיָן הְוָת תְּלָת זַבְנִין וְאֶתְעְלִי לֵהּ מָאנָא לִשְׁמַיָּא :

Queſto fu fatto ben tre volte: e di nuouo il vaſo fu ritirato in cielo.

17 וְכַד מֶתְדַּמַּר שֶׁמְעוּן בְּנַפְשֵׁהּ דְּמַנוּ חֶזְוָא דַּחְזָא מְטִיו גַּבְרֵא הָנוּן דְּאֶשְׁתַּדַּרוּ הְווּ מֶן קוּרְנֵלְיוֹס וְשַׁאֶלוּ עַל בַּיְתָא דְּשָׁרֵא בֵּהּ שֶׁמְעוּן וְאֶתוּ וְקָמוּ עַל תַּרְעָא דְּדַרְתָּא :

E mentre che Pietro dubitaua in ſe ſteſſo che viſion fuſſe quella ch'egli haueua veduta, ecco gli huomini che erano mandati da Cornelio, domandando de la caſa di Simone, ſopraunenero a la porta.

18 וְקָרֵין הְווּ תַּמָּן וּמְשַׁאֲלִין הָאן שֶׁמְעוּן דְּמֶתְקְרֵא כֵּאפָא הָרְכָא שָׁרֵא :

Et hauendo chiamato, domandauano ſe Simone, che ſi chiama per ſopranome Pietro, alloggiaua quiui,

19 וְכַד שֶׁמְעוּן רָנֵא הָוָא בְּחֶזְוָא אֱמַר לֵהּ רוּחָא הָא גַּבְרֵא תְּלָתָא בָּעֵין לָךְ :

Hor mentre che Pietro penſaua de la viſione, lo Spirito li diſſe, Ecco tre huomini che ti cercano.

20 קוּם חוּת וֶאזֶל עַמְּהוּן כַּד לָא מֶתְפַּלַּג רֶעְיָנָךְ מֶטוּל דְּאֶנָא הוּ שַׁדְּרֶת אֶנּוּן :

Hor ſu dunque, e ſcendi, e va con loro ſenza dubbitar di mente; percioche io gli ho mandati.

21 הָידֵין נְחֵת שֶׁמְעוּן לְוָת גַּבְרֵא הָנוּן וֶאמַר לְהוּן אֶנָא הוּ דְּבָעֵין אַנְתּוּן אָידָא הִי עֶלְּתָא דַּמְטֻלָּתָהּ אֶתִיתּוּן :

Allor Pietro ſceſe giu a gli huomini che gli erano mandati da Cornelio, e diſſe: Ecco io ſon quello che voi cercate: quale è la cauſa per laqual voi ſete venuti?

פרק י'

16 וְזֹאת נִהְיְתָה שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים וַיָּשָׁב הַכְּלִי לְמַעְלָה וַיִּלָּקַח הַשָּׁמָיְמָה :

Y eſto fué hecho por tres vezes: y el vaſo boluió à ſer recogido en el cielo.

17 וְכַאֲשֶׁר הִתְמַהּ כֵּיפָה בְּנַפְשׁוֹ מַה יְהִי־הַמַּרְאָה אֲשֶׁר רָאָה וְהִנֵּה אֲנָשִׁים הַשְּׁלוּחִים מִקַּרְנִיאֵל מְבַקְשִׁים וְשׁוֹאֲלִים עַל־בֵּית שִׁמְעוֹן וַיַּעַמְדוּ אֶל־הַפָּתַח :

Y eſtando Pedro dudando dentro de ſi, que ſeria la viſion que auia viſto, he aqui los varones que auian ſido embiados de Cornelio, que preguntando por la caſa de Simon, llegaron à la puerta.

18 וַיִּקְרְאוּ וַיִּשְׁאֲלוּ אִם שִׁמְעוֹן הַנִּקְרָא כֵּיפָה שָׁם יָלִין :

Y llamando, preguntaron, Si vn Simon que tenia por ſobre nombre Pedro, poſaua alli.

19 וְכַאֲשֶׁר חָשַׁב כֵּיפָה עַל־הַמַּרְאֶה אָמְרָה לוֹ רוּחַ הִנֵּה שְׁלוֹשָׁה אֲנָשִׁים מְבַקְשִׁים אוֹתָךְ :

Y eſtando Pedro penſando en la viſion, dixole el Eſpiritu Sancto, He aqui, tres varões te buſcan.

20 לָכֵן קוּם וּרְדָה וְלֵךְ אִתָּם וְלֹא תִנָּכֵר כִּי אֲנִי שְׁלַחְתִּי אוֹתָם :

Leuantate pues, y deciende, y no dudes de yr con ellos, porque yo los he embiado.

21 וַיֵּרֶד כֵּיפָה אֶל־הָאֲנָשִׁים הַנִּשְׁלָחִים מִקַּרְנִיאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הִנֵּה אָנֹכִי הוּא אֲשֶׁר תְּבַקְשׁוּהוּ מַה הַדָּבָר עַל־אֲשֶׁר בָּאתֶם :

Entonces Pedro decendiendo à los varones que le eran embiados de Cornelio, dixo, He aqui yo ſoy el que buſcays: que es la cauſa porque aueas venido?

ι.

16. Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ πάλιν ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν.

Or aduint cela par trois fois: & puis apres le vaiſſeau ſe retira au ciel.

17. Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος τί ἂν εἴη τὸ ὅραμα ὃ εἶδε, καὶ ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου, διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν Σίμωνος, ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα.

Et comme Pierre eſtoit en perplexité en ſoi-meſme, quelle viſion c'eſtoit qu'il auoit veue: lors voici, les hommes qui eſtoyent enuoyes de la part de Cõneille, s'enquerans de la maiſon de Simon, ſuruindrent a la porte.

18. Καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται.

Et ayans appelé quelcun, demanderent ſi Simon, qui eſtoit ſurnommé Pierre, eſtoit logé leans.

19. Τοῦ δὲ Πέτρου ἐνθυμουμένου περὶ τοῦ ὁράματος, εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα, ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε.

Et comme Pierre penſoit touchant la viſion, l'Eſprit lui dit, Voici trois perſonnage qui te demandent.

20. Ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι, καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος, διότι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς.

Parquoi leue-toi, & deſcen, & t'en va auec eux, ſans en faire difficulté: car c'eſt moi qui les ai enuoyés.

21. Καταβὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀπεσταλμένους ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου πρὸς αὐτόν, εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι' ἣν πάρεστε.

Pierre donc eſtant deſcendu vers les gens qui lui auoyent eſté enuoyés de la part de Corneille, leur dit, Voici, ie ſuis celui que vous cerchés: quelle eſt la cauſe pour laquelle vous eſtes venus.

CAP. X.

16. Hoc autem factum eſt per ter, & ſtatim receptum eſt vas in cælum.

This was ſo done thriſe: and the veſſell was drawne vp againe into heauen.

17. Et dum intra ſe hæſitaret Petrus, quidnam eſſet viſio quam vidiſſet, ecce viri, qui miſſi erant à Cornelio, inquirentes domum Simonis, aſtiterunt ad ianuam.

Now while Peter douted in himſelfe what this viſion which he had ſeene meant, beholde, the men which were ſent from Cornelius / had inquired for Simons houſe / and ſtoode at the gate.

18. Et cùm vocaſſent, interrogabant, ſi Simon, qui cognominatur Petrus, illic haberet hoſpitium.

And called / and aſked / whether Simon / which was ſurnamed Peter / were lodged there.

19. Petro autem cogitante de viſione, dixit Spiritus ei, Ecce viri tres quærunt te.

And while Peter thought on the viſion / the Spirit ſaid vnto him / Behold / three men ſeeke them.

20. Surge itaq; & deſcende, & vade cum eis, nihil dubitans: quia ego miſi illos.

Ariſe therefore / and get thee downe / & go with them / and doute nothing: for I haue ſent them.

21. Deſcendens autem Petrus ad viros, dixit, Ecce, ego ſum quem quæritis: quæ cauſa eſt, propter quam veniſtis?

Then Peter went downe to the men / which were ſent vnto him from Cornelius / and ſaid / behold / I haue he whom yee ſeeke: what is the cauſe wherefore ye are come?

Das X. Capitel.

16. Vnd das geſchach zu dreymalen Vnd das Gefeſſe ward wider auffgenommen gen Himmel.

Oc det ſkede tre gange. Oc Karet bleff optaget igen til Himmelen.

17. Als aber Petrus ſich in jm ſelbſt bekümmerte / was das Geſichte were / daß er geſehen hatte / Sihe / da fragten die Männer / von Cornelio geſandt / nach dem Hauſe Simonis / vnd ſtunden an der Thür.

Men der Peder bekumrede ſig i ſig ſelff / hvad den Syn ſkulde vere ſom hand haffde ſeet / See / da ſpurde de Mend ſom vaare vdſende aff Cornelio / effter Simonis huſſ / oc de ſtode faar dørren.

18. Rieffen vnd forſcheten: Ob Simon mit dem zunamen Petrus allda zur Herberge were?

Robte oc ſete / om Simon ſom kaldis Peder / vaar der til herbere?

19. In dem aber Petrus ſich beſinnet über dem Geſichte / ſprach der Geiſt zu jhm: Sihe die Männer ſuchen dich.

Oc i det Peder beſindede ſig offuer den Syn / ſagde Aanden til hannem / ſee / de Mend lede effter dig.

20. Aber ſtehe auff / ſteig hinab / vnd zeuch mit jhnen / vnd zweiffel nichts / denn ich habe ſie geſandt.

Men ſtat op ſtig ned oc drag med dem / oc tuil inted / thi ieg vdſende dem.

21. Da ſteig Petrus hinab zu den Männern / die von Cornelio zu jhm geſand waren vnd ſprach: Sihe / ich bin / den jhr ſuchet. Was iſt die ſache / darumb jhr hie ſeyd?

Da ſtigede Peder ned til Mendene / ſom vaare ſende til hannem fra Cornelio / oc ſagde / See / ieg er den / der i lede effter. For huad ſag / ere i her?

Kapitola X.

16. A to ſtalo ſe po třikrát. A hned wzato geſt zaſe Proſtěradlo do Nebe.

A toć ſię po trzykroć ſtáło / y záſię náczynie ono wźięto ieſt w niebo.

17. A když Petr ſám w ſobě rozgijmal / coby znamenalo widěnij to kteréž widěl: Hle mužij ti kteřijž poſláni byli od Kornelia / ptagijce ſe na dům Sſymonů / ſtáli před dweřmi.

A gdy Piotr ſam w ſobie wątpił / coby tho záwidzenie było ktore widział / oto mężowie ktorzy od Korneliuſſá poſláni byli / pytáli ſię o domu Symonowym y przyſzli do przyſionká.

18. A když wywolali někakého / tázali ſe / máli zde hoſpodu Sſymon kterýž má přijgmij Petr.

A wyzwawſſy niektorego / pytáli ieſli by tám Symon ktorego nazywáią Piotr goſpodą mieſzkał.

19. A když Petr myſlil o widěnij / řekl gemu Duch: Hle / mužij třij hledagij tebe.

A gdy ták myślił Piotr o widzeniu onym / rzekł mu Duch / Oto cię ſſukáią trzey mężowie.

20. Wſtaň / a ſegdi doluow / a gdi s nimi / nic nepochybuge / neb gſem gá poſlal ge.

A przetoż wſtawſſy idź z nimi nic nie mieſſkáiąc / bom ia poſłał ciebie.

21. Tehdy ſeſſed Petr k mužuom / řekl: Ay / gá gſem ten kteréhož hledáte / gaká geſt příčina / pro nižgſte přiſſli?

Thedy Piotr zſzedſſy do onych mężow ktorzy od Korneliuſſá poſláni byli do niego / rzekł im / Otom ci ia ieſt ktorego ſſukacie: Coż tego zá przyczyná iżeście tu przyſſli?

י

28 וְאֵמַר לְהוֹן אַנְתּוּן
יָדְעִין אַנְתּוּן דְּלָא מַפַּס
לְגַבְרָא יְהוּדָיָא דְּנֵקַף
לְאֱנָשָׁא נוּכְרָיָא דְּלָא הֲוָא
בַּר שַׁרְבְתֵהּ וְלִי אֱלָהָא
חַוְיַנִי דְּלָא אֵמַר עַל אֱנָשׁ
דְּטַמָּא אָו מְסַיַּב׃

E diſſe loro, Voi ſapete che non è lecito ad vn huomo Giudeo congiugnerſi ò accoſtarſi ad vno che ſia d'altra gente: ma Iddio m'ha moſtrato ch'io non dica huomo alcuno eſſer commune ò immondo.

29 מֶטוּל הָנָא עֲתִידָאִית
עֲתִית כַּד שַׁדַּרְתּוּן בָּתְרִי
בְּרַם מְשַׁאֵל אֲנָא לְכוֹן
מֶטוּל מָנָא שַׁדַּרְתּוּן בָּתְרִי׃

Per laqual coſa eſſendo io ſtato mandato à chiamare, ſon venuto ſenza contradittione alcuna. Io vi domando dunque per qual cagione voi m'hauete fatto chiamare.

30 וְאֵמַר לֵהּ קוּרְנָלְיוֹס
אַרְבְּעָא יָוְמִין אִיתַי עַד
מָא לְהָשָׁא הָא מִן דְּצָאֵם
אֲנָא וּבְתְשַׁע שָׁעִין כַּד
מְצַלֵּא אֲנָא בְּבַיְתִי קָם
גַּבְרָא חַד קְדָמַי כַּד לְבִישׁ
חִוָּרָא׃

Allhor Cornelio diſſe, Quattro dì ſono inſin à queſt'hora, che io ero degiuno & dall'hora nona faceuo oratione in caſa mia: & ecco vn huomo mi ſi preſentò dauanti in vna veſte riſplendente.

31 וְאֵמַר לִי קוּרְנָלְיָא
אֶשְׁתְּמַעַת צְלוֹתָךְ
וּלְזַדְקָתָךְ דּוּכְרָנָא הֲוָא
קְדָם אֱלָהָא׃

E diſſe, Cornelio, la tua oratione è ſtata eſaudita, e le tue limoſine ſono in memoria dinanzi Dio.

32 בְּרַם שַׁדַּר לְיוּפֵא
מְדִינְתָּא וְאַיְתָא לְשֶׁמְעוֹן
דְּמֶתְקְרֵא כֵּאפָא הָא
שָׁרֵא בְּבַיְתֵהּ דְּשֶׁמְעוֹן
בּוּרְסָיָא דְּעַל יַד יַמָּא
וְהוּ נֵאתֵא נְמַלֵּל עַמָּךְ׃

Manda dunque à Ioppe, e fa chiamar Simone, che ſi domanda per ſopranome Pietro: coſtui alloggia in caſa di Simon coiaro preſſo al mare: ilquale come ſia venuto ti parlarà.

28 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אַתֶּם יְדַעְתֶּם
כִּי תוֹעֵבָה הוּא לְאִישׁ יְהוּדִי
לְדָבְקָה בְּאִישׁ זָר אוֹ לִקְרֹב אֵלָיו
וְהֶרְאָה אוֹתִי אֱלֹהִים לֶאֱנוֹשׁ לֹא
אֶחָד לֵאמֹר כִּי חֹל אוֹ טָמֵא הוּא׃

Y dixoles, Voſotros ſabeys, que es abominable à vn varon Iudio juntarſe ó llegarſe à eſtrangero: mas hame moſtrado Dios, que à ningun hombre llame comun o immundo.

29 עַל־כֵּן בִּלְתִּי יִרְאָה וּבְבִטָּחוֹן
בָּאתִי קָרוּא וְשׁוֹאֵל אָנֹכִי לָכֶם
עַל־מָה דָּבָר קְרָאתֶם לִי׃

Por loqual llamado, he venido ſin dudar. Anſique pregunto porque cauſa me aueys hecho venir?

30 וַיֹּאמֶר קָרְנִיאֵל מִיּוֹם רְבִיעִי
עַד הַשָּׁעָה הַזֹּאת הָיִיתִי צָם
וּבְשָׁעָה הַתְּשִׁיעִית מִתְפַּלֵּל בְּבֵיתִי
וְהִנֵּה אִישׁ עָמַד לְפָנַי בְּבֶגֶד חוּר׃

Entonces Cornelio dixo, Quatro dias ha que à eſta hora yo eſtaua ayuno: y à la hora de las nueue eſtando orando en mi caſa, heaqui vn varon ſe puſo delante de mi en veſtido reſplandeciente.

31 וַיֹּאמֶר קָרְנִיאֵל נִשְׁמְעָה
תְּפִלָּתְךָ וְצִדְקוֹתֶיךָ נִזְכְּרוּ לִפְנֵי
אֱלֹהִים׃

Y dixo, Cornelio tu oracion es oyda: y tus lymoſnas han venido en memoria en la preſencia de Dios.

32 לָכֵן שְׁלַח אֶל־יָפוֹ וּקְרָא
לְשִׁמְעוֹן הַנִּקְרָא כֵּיפָה זֶה הוּא
יָלִין בְּבֵית שִׁמְעוֹן הַגֹּלֵד אֶל־
שְׂפַת הַיָּם אֲשֶׁר אִם יָבוֹא יְדַבֵּר
אֵלֶיךָ׃

Embia pues à Ioppe, y haz venir à vn Simon que tiene por ſobre nombre Pedro, eſte poſa en caſa de Simon vn Curtidor junto à la mar (el qual venido, te hablará.)

ι.

28. Ἔφη τε πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ, καὶ ἐμοὶ ὁ θεὸς ἔδειξε μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον.

Et leur dit, Vous ſauez comment il n'eſt pas loiſible à vn homme Iuif de ſe ioindre, ou d'aller vers vn eſtranger: mais Dieu m'a monſtré que ie ne die aucun homme eſtre pollu ou ſouillé.

29. Διὸ καὶ ἀναντιῤῥήτως ἦλθον μεταπεμφθείς. πυνθάνομαι οὖν, τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ με.

Parquoi auſſi eſtant enuoyé querir, ie ſuis venu ſans contredit: ie vous demande donc, Pour quelle cauſe m'auez-vous enuoyé querir?

30. Καὶ ὁ κορνήλιος ἔφη, ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην νηστεύων, καὶ τὴν ἐννάτην ὥραν προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ,

Alors Corneille lui dit, Il y a quatre iours à ceſte heure que i'eſtoye en ieuſne & faiſoye priere à neuf heures en ma maiſon: adonc voici, vn homme ſe preſenta deuant moi en vn veſtement reluiſant.

31. Καί φησι, κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχή, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

Et dit, Corneille, ta priere eſt exaucee, & tes aumoſnes ont eſté ramenteuës deuant Dieu.

32. Πέμψον οὖν εἰς ἰόππην, καὶ μετακάλεσαι σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται πέτρος· οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ σίμωνος βυρσέως παρὰ θάλασσαν, ὃς παραγενόμενος λαλήσει σοι.

Enuoye donc en Ioppe, & enuoye querir de là Simon qui eſt ſurnommé Pierre, qui eſt logé en la maiſon de Simon conroyeur pres de la mer, lequel eſtant venu parlera à toi.

CAP. X.

28. Dixitq; ad illos, Vos ſcitis quomodo abominatum ſit viro Iudæo cōiungi, aut accedere ad alienigenam, ſed mihi oſtēdit Deus, neminem communem aut immundum dicere hominem.

And he ſayde vnto them/ Ye know that it is an vnlawefull thing for a man that is a Jewe/ to companie or come vnto one of another nation: but God hath ſhewed me/ that I ſhould not call any man polluted, or vncleane.

29. Propter quod ſine dubitatione veni accerſitus. Interrogo ergo, quam ob cauſam accerſiſtis me?

Therefore came I vnto you without ſaying nay/ when I was ſent for. I aſke it therefore/ for what intent haue ye ſent for me?

30. Et Cornelius ait, A nudiuſquarta die, vſq; ad hanc horam, orans eram hora nona in domo mea, & ecce vir ſtetit ante me in veſte candida.

Then Cornelius ſaid/ Foure dayes ago, about this houre/ I faſted, and at the ninth houre I prayed in mine houſe, and behold, a man ſtoode before me in bright clothing.

31. Et ait, Corneli exaudita eſt oratio tua, & eleemoſynæ tuæ commemoratæ ſunt in conſpectu Dei.

And ſaide Cornelius/ thy prayer is heard/ and thine almes are had in remembrance in the ſight of God.

32. Mitte ergo in Ioppen, & accerſi Simonem qui cognominatur Petrus: hic hoſpitatur in domo Simonis coriarii iuxta mare, (qui ſimul atque venerit loquetur tibi.)

Send therefore to Joppa/ and cal for Simon/ whoſe ſurname is Peter (he is lodged in the houſe of Simon a tanner by the ſea ſide) who when he commeth/ ſhall ſpeake vnto thee.

Das X. Capitel.

28. Vnd er ſprach zu jnen: Jr wiſſet/ wie es ein vngewohnet ding iſt/ einem Jüdiſchen Mann/ ſich zu thun oder kommen zu einem Frembdlingen. Aber Gott hat mir gezeiget/ keinen Menſchen gemein oder vnrein zu heiſſen.

Oc hand ſagde til dem/ J vide/ huorledis det er en Jødiſke Mand wſedvanlig ting/ at holde ſig til eller komme til en Fremmet. Men Gud viſde mig/ at kalde ingen Menniſke almindeligt eller vrene.

29. Darumb habe ich mich nicht gewegert zu kommen/ als ich bin hergefodert. So frage ich euch nun: Warumb jr mich habt laſſen fodern?

Der faare ſagde ieg icke ney at komme/ der ieg kalledis hid. Saa ſpør ieg eder nu at/ huor faare i kallede mig hid?

30. Cornelius ſprach: Jch habe vier tage gefaſtet biß an dieſe ſtunde/ vnnd vmb die neunde ſtunde betet ich in meinem Hauſe/ Vnd ſihe/ da tratt ein Mann für mir inn einem hellen Kleid.

Cornelius ſagde/ ieg faſtede fire dage indtil denne time/ oc ved den niende time bad ieg i mit huſ/ oc ſee/ da traadde en Mand faar mig i it ſkinnende Klæde.

31. Vnd ſprach: Corneli/ dein Gebet iſt erhöret/ vnnd deiner Allmoſen iſt gedacht worden für Gott.

Oc ſagde/ Corneli/ din bøn er hørt/ oc dine Almiſſer ere betenckte faar Gud.

32. So ſende nun gen Joppen/ vnd laß her ruffen einen Simon/ mit dem zunamen Petrus (welcher iſt zur herberge in dem Hauſe des Gerbers Simon/ an dem Meer) der wird dir/ wenn er kompt/ ſagen.

Saa ſkic nu til Joppen/ och lad kalde hid den Simon/ ſom kaldis Peder (huilcken er til herberre i Simons huſ ſom gør lær til hoſſ ſtranden) hand ſkal tale met dig/ naar hand kommer.

Kapitola X.

28. Y řekl k nim: Wi wijte že neſluſſij geſt Židu přiwinauti ſe aneb přiſtaupiti k cyzýmu: Ale mně vkázal Bůh/ abych žadného člowěka neprawil neciſtého neb obecného.

Zátym rzekł do nich/ Wy wiećie że ſie nie godźi żadnemu Żydowi przyłączáć ſie/ á przychodźić do cudzoźiemcá. Ale mnie Bog vkázał żebych żadnego człowieka nie názywał plugáwym y nieczyſtym.

29. Protož bez odpijránij přiſſel gſem gſa powolan. Y ptám ſe wás/ pro kterau přijčinu powolali gſte mne?

A przetożem też oprocz wymowki przyſzedł wezwány y pytham ſie, dla czegośćie mie wezwali?

30. A Kornelius řekl: Giž geſt tomu dnes čtwrtý den/ až do tě to hodiny ſedkl gſem nic negeda/ a modlil gſem ſe w hodinu dwátau w domu mém/ a ay muž poſtawil ſe předemnau w rauſſe bijlém.

Rzekł tedy Korneliuſz/ Ták czwarty dźień aż do tey godźiny pośćiłem/ á o dźiewiątey godźinie modliłem ſie w domu moim/ á oto mąż niektory ſtháńał przede mną w odźieniu iaśnym.

31. Y řekl: Korneli/ vſlyſſána geſt Modlitba twá/ a Almužny twé gſau w paměti před twáři Božij.

Y powiedźiał mi/ Korneli wyſłuchána ieſt modlitwa twoiá/ y iálmużny twoie były ná dobrey pámięci przed Bogiem.

32. Protož poſſli do Joppen/ a powolay Sſymona kterýž ſlowe Petr/ ten bydlij w domu Sſymona Koželuha podlé Moře/ on když přigde/ bude tobě mluwiti.

A przethoż poſlij do Joppen/ á wzywow Symoná którego názywáią Piotr/ thenći mieſzka w domu Symoná gárbárzá nad morzem, ktoryć gdy przyydźie/ rozmowi ſie z tobą.

33 וּבַר שָׁעְתֵה שַׁדְרֵת
לְוָתָךְ וַאנְתְּ שַׁפִּיר עֲבַדְתְּ
דַּאתַיְתְּ וְהָשָׁא חָנַן כֻּלַּן
קֳדָמַיךְ וְצָבֵינַן דְּנֶשְׁמַע כ
כֻּל־מָא דְּאֶתְפְּקֵד לָךְ מֶן
לְוָת אַלָהָא ׃

Io dunque mandai ſubbito à te: e tu hai fatto bene à venire. Però tutti noi ſiamo quì hora dinanzi à Dio, per vdir tutte le coſe che da Dio ti ſono ſtate comandate.

34 פְּתַח דֵּין שֶׁמְעוֹן פ
פּוּמֵה וַאמַר בְּשָׁרָרָא
אַדְרְכֵת דְּאַלָהָא לָא הָוָא
נָסֵב בְּאַפֵּא ׃

Allhor Pietro aperſe la bocca, e diſſe, In verità io comprendo che Iddio non è accettator de l'apparentia de le perſone.

35 אֶלָּא בְּכֻלְּהוֹן עַמְמֵא
אַינָא דְּדָחֵל מֶנֵּה וּפָלַח
כְּאנוּתָא מְקַבַּל הוּ לְוָתֵה ׃

Ma in ogni gente colui ch'el teme, & opera giuſtitia, gli è accetto.

36 מֶלְּתָא גֵּיר דְּשַׁדַּר לַבְנַי
יִסְרָיֵל וְסַבַּר אֶנּוּן שְׁלָמָא
וְשַׁיְנָא בְּיַד יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא
הָנַו מָרְיָא דְּכֹל ׃

Voi ſapete la parola che Iddio ha mandata à i figliuoli d'Iſrael, annuntiando la pace per IESV Chriſto, (ilquale è il Segnor di tutti.)

37 וְאַף אַנְתּוּן יָדְעִין א
אַנְתּוּן בְּמֶלְּתָא דַּהְוָת
בְּכֻלָּה יְהוּד דְּאֶקְפַּת מֶן
גְּלִילָא בָּתַר מַעְמוּדִיתָא
דְּאַכְרֶז יוּחַנָּן ׃

Voi ſapete (dico) quel ch'è ſtato fatto per tutta la Giudea, cominciando da la Galilea, doppo'l batteſimo che predicò Giouanni.

38 עַל יֵשׁוּעַ דְּמֶן נָצְרַת
דְּאַלָהָא מַשְׁחֵה בְּרוּחָא
דְּקוּדְשָׁא וּבְחַיְלָא וְהָוְיוּ
דְּמֶתְכַּרֵךְ הָוָא וּמַאסֵא
לְהָנוּן דְּאֶתְנְכִין מֶן בִּישָׁא
מֶטוּל דְּאַלָהָא הָוָא עַמֵּה ׃

Come Iddio vnſe IESV Nazareno, di Spirito ſanto, e di virtù, ilquale andò attorno facendo bene à altrui, e riſanando tutti quelli ch'erano oppreſſi dal diauolo: perciochè Iddio era con lui.

33 וּבְרֶגַע שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ וְאַתְּ
הֵיטַבְתָּ כִּי בָאתָ וְעַתָּ כֻּלָּנוּ לִפְנֵי
אֱלֹהִים הַפֹּה הוֹוִים אֲנַחְנוּ לִשְׁמוֹעַ
אֶת־כֹּל אֲשֶׁר צֻוֵּיתָ מֵאֱלֹהִים ׃

Anſique luego embié à ti: y tu has hecho bien viniendo. Aora pues, todos voſotros eſtamos aqui en la preſencia de Dios para oyr todo lo que Dios te ha mandado.

34 וַיִּפְתַּח כֵּיפָה אֶת־פִּיו וַיֹּאמֶר
בֶּאֱמֶת יָדַעְתִּי כִּי יְהוָֹה לֹא נֹשֵׂא
פָנִים הוּא ׃

Entonces Pedro, abriendo ſu boca, dixo. por verdad hallo, que Dios no haze accepcion de perſonas.

35 כִּי־אִם בְּכָל הַגּוֹי אֲשֶׁר יְרֵא
אוֹתוֹ וְעוֹשֶׂה צְדָקָה מְקֻבָּל לוֹ
הוּא ׃

Sino que de qualquiera nacion, que le teme, y obra juſticia, ſe agrada.

36 הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר שָׁלַח לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל הַמְבַשֵּׂר אֶת־שָׁלוֹם
בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ זֶה־הוּא אֲדֹנֵי
כֹּל ׃

Embió palabra Dios à los hijos de Iſrael, annunciando la paz por Ieſus el Chriſto. eſte es el Sennor de todos.

37 אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת־הַדָּבָר
אֲשֶׁר נִהְיָה בְּכָל יְהוּדָה הֵחֵל
מִגָּלִיל אַחֲרֵי טְבִילָה הַקָּרָא יוֹחָנָן ׃

Voſotros ſabeys que la coſa ha ſido hecha por toda Iudea: que començando deſde Galilea, deſpues del Baptiſmo que Ioan Predicó:

38 וְאֵת יֵשׁוּעַ הַנָּצְרִי כַּאֲשֶׁר
מְשָׁחוֹ אֱלֹהִים בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וּבְכֹחַ
אֲשֶׁר עָבַר הֵטִיב וּמְרַפֵּא כָּל־
בַּעֲלֵי שֵׁדִים כִּי אֱלֹהִים הָיָה
עִמּוֹ ׃

A Ieſus de Nazareth, como lo vngió Dios de Eſpiritu Sancto y de potencia, que añduuo haziendo bienes, y ſanando todos los opprimidos del diablo: porque Dios era con el.

33. Ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρός σε, σύ τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

Parquoi i'ai incontinent enuoyé vers toi, & tu as bien fait de venir. Or meintenant nous tous ſommes preſens deuant Dieu pour ouïr toutce qui t'eſt commandé de Dieu.

34. Ἀνοίξας δὲ πέτρος τὸ στόμα εἶπεν, ἐπ᾽ ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ θεός.

Adonc Pierre ayant ouuert ſa bouche, dit, En verité i'apperçoi que Dieu n'a point d'eſgard à l'apparence des perſonnes.

35. Ἀλλ᾽ ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ἐστι.

Mais qu'en toute nation celui qui le craint, & s'adonne à iuſtice, lui eſt agreable.

36. Τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ ἰησοῦ χριστοῦ, οὗτός ἐστι πάντων κύριος.

C'eſt ce qu'il a enuoyé ſignifier aux enfans d'Iſrael, annonçant paix par Ieſus Chriſt, lequel eſt le Seigneur de tous.

37. Ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ᾽ ὅλης τῆς ἰουδαίας, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς γαλιλαίας, μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν ἰωάννης.

Vous ſauez la parole aduenue par toute Iudee en commençant par Galilee, aprés le Bapteſme que Iehan a preſché.

38. Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ ναζαρὲτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ᾽ αὐτοῦ.

C'eſt aſſauoir, comme Dieu à oinct du S. Eſprit & de vertu Ieſus le Nazarien, lequel a paſſé de lieu en lieu, en biẽ faiſant & gueriſſãt tous ceux qui eſtoyent oppreſſés du diable: car Dieu eſtoit auec lui.

CAP. X.

33. Confeſtim ergo miſi ad te: & tu benefeciſti veniendo. Nunc ergo omnes nos in conſpectu tuo adſumus, audire omnia quæcunque tibi præcepta ſunt á Domino.

Then ſent I for thee immediatly: & thou haſt well done to come. Now therefore are we all here preſent before God, to heare all things that are commanded thee of God.

34. Aperiens autem Petrus os ſuum, dixit, In veritate comperi: quia non eſt perſonarum acceptor Deus.

Then Peter opened his mouth/ and ſayd/ Of a trueth I perceiue that God is no accepter of perſons.

35. Sed in omni gente, qui timet eum, & operatur Iuſtitiam, acceptus eſt illi.

But in euery nation he that feareth him/ and worketh rigthceouſnes, is accepted with him.

36. Verbum miſit Deus filiis Iſraël, annuntians pacem per Ieſum Chriſtum: (hic eſt omnium Dominus.)

Ye know the word which God hath ſent vnto the children of Iſrael/ preaching peace by Ieſus Chriſt/ which is Lord of all.

37. Vos ſcitis quod factum eſt verbum per univerſam Iudæam, incipiens enim à Galilæa, poſt baptiſmum quod prædicavit Iohannes.

Euen te worde which came trough all Iudea beginning in Galile/ after the baptiſme which Iohn preached.

38. Ieſum à Nazareth quomodo unxit eum Deus Spiritu ſancto & virtute, qui pertranſiit benefaciendo & ſanando omnes oppreſſos à diabolo, quoniam Deus erat cum illo.

To witte/ howe God anointed Ieſus of Nazaret with the holy Ghoſt/ and with power: who went about doing good/ and healing all that were oppreſſed of the deuil: for God was with him.

Das X. Capitel.

33. Da ſandte ich von ſtund an zu dir/ vnd du haſt wolgethan/ daß du kommen biſt. Nun ſind wir alle hie gegenwertig für Gott/ zu hören alles was dir von Gott befohlen iſt.

Da ſende ieg ſtrax til dig/ oc du giorde vel/ at du eſt kommen. Nu ere wi her alle neruerendis faar Gud/ at høre alt det/ ſom dig er befalet aff Gud.

34. Petrus aber that ſeinen Mund auff/ vnd ſprach: Nun erfahre ich mit der Warheit/ daß Gott die Perſon nicht anſihet.

Da oplod Peder ſin Mund/ oc ſagde/ Nu befinder ieg i ſandhet/ at Gud anſeer icke perſoner.

35. Sondern in allerley Volck/ wer jhn förchtet/ vnd recht thut/ der iſt jm angeneme.

Men huo ſom hannem frycter oc gør ret/ hand er hannem tacknemmelig/ iblant allehonde folck.

36. Jhr wiſſet wol von der Predigt/ die Gott zu den Kindern Jſrael geſandt hat vnd verkündigen laſſen den Friede/ durch Jeſum Chriſtum (welcher iſt ein HERR über alles.)

J vide vel aff den predicken/ ſom Gud ſende til Jſraels børn oc lood forkynde Fred/ ved Jeſum Chriſtum (huilcken ſom er en HERRE offuer alting.

37. Die durchs gantze Jüdiſche Land geſchehen iſt/ vnd angegangen in Galilea nach der Tauffe/ die Johannes predigete.

Det ſom ſkede igennem det gantſke Jødiſke land/ oc begyntis i Galilea effter den Daab/ ſom Johannes predickede.

38. Wie Gott denſelbigen Jeſum von Nazareth geſalbet hat mit dem heiligen Geiſte vnd krafft/ Der vmbhergezogen iſt/ vnd hat wolgethan vnd geſund gemacht alle/ die vom Teuffel überwältiget waren/ denn Gott war mit jhm.

Huorledis Gud ſaluede den ſamme Jeſum aff Nazareth met den hellig Aand oc krafft/ den ſom drog omkring/ oc giorde vel oc helbredede alle/ ſom vaare offuerfaldne aff Dieffuelen/ thi Gud vaar met hannem.

Kapitola X.

33. Tehdy yá hned gſem poſlal k tobě/ a ty gſy dobřě včinil/ že gſy přiſſel k nám. Protož my nynij wſſyckni před twářij twau ſtogjme/ hotowi gſauce ſlyſſeti wſſecko/ což geſt koli přikázáno tobě od PÁNA.

A takem tegoż czáſu poſłał do ciebie/ á tyś dobrze vczynił żeś przyſzedł/ á teraz iuż ieſteſmy wſzyſcy przed Bogiem/ abyſmy ſłuchali wſzytkiego tego co tobie ieſt roſkazano od Boga.

34. Tehdy Petr otewřew vſta ſwá/ řekl: W prawdě gſem ſhledal/ že neny Bůh přigimač oſob:

Tedy Piotr otworzywſzy vſtha/ rzekł/ Prawdziwie vznawam żec Bog nie bráknie oſobámi/

35. Ale w každém lidu/ kdož ſe ho bogij/ a činij ſprawedlnoſt/ ten přijgemný gt gemu.

Ale wkáżdym narodzie ktokolwiek ſie go boi á czyni ſprawiedliwość/ ieſt v niego wzięcym.

36. Slowo kteréž poſlal Buoh Synům Jzrahelſkým/ zwěſtuge gim pokog/ ſkrze Geżijſſe Kryſta/ onť geſt Pánem wſſech.

To co oznaymił ſynom Izráelſkim opowiedáiac pokoy przez Jezuſá Kryſtuſá/ ktory ieſt Pánem wſzytkich.

37. Wy wijte/ kterť ſe ſtalo ſlowo po wſſem Zidowſtwu/ počaw zagiſté od Galilee po křtu a kterémž kázal Jan.

Wy wiecie co ſie ſtáło po wſzytkim Żydoſtwie/ poczawſzy od Galilei/ po krzcie ktory Jan opowiedał.

38. Ktera Gežijſſe od Nazareťu pomazal Bůh Duchem Swatým á mocý/ kterýžto chodil dobrě čině/ a vzdrawuge wſſecky poſedlé od Diábla/ nebo Bůh s nim byl.

Iż Jezuſá Názáreńſkiego pomázał Bog Duchem świętym y mocą ktory chodził czyniąc wiele dobrego/ y vzdrawiáiac wſzytki vciśnione od diabłá/ ábowiem z nim był Bog.

י

39 וְחְנַן סָהֲדְוָהי עַל כֻל מָא דַעְבַד בְּכֻלָהּ אַרְעָא דִיהוּד וְדְאוּרִשְׁלֶם לָהּ לְהָנָא תְלָאוּהִי יְהוּדָיֵא עַל קַיְסָא וְקַטְלוּהִי׃

E noi ſiamo teſtimonij di tutte le coſe ch'es fece, e ne la contrada de Giudei, & en Ieruſalem, il quale eſſi occiſero, appiccandolo al ligno.

40 וְלֵהּ אֲקִים אֱלָהָא לִתְלָתָא יַוְמִין וְיַהְבֵהּ דְיֶתְחְזֵא עַיִן בְּגַלֵא׃

E Iddio'lo riſuſcitò il terzo giorno, e dettelo à farſi manifeſto.

41 לָא דֵין לְכֻלֵהּ עַמָא אֶלָא לַן אַילֵין דְמֶן אֱלָהָא אֶתְגַבְיַן דְנֶהוֵא לֵהּ סָהֲדֵא דְאֶכַלְן עַמֵהּ וְאֶשְׁתִין מֶן בָּתַר קְיָמְתֵהּ דְמֶן בֵית מִיתֵא׃

Non già à tutto'l popolo, ma à i teſtimonij da Dio prima ordinati, cioè à noi, i quali mangiammo e beuemmo con eſſolui, poi che fu riſuſcitato da morte.

42 וּפַקְדַן דְנַכְרְזוּ וְנַסְהֵד לְעַמָא דְהָנָא הוּ דְאֶתְפְּרֵשׁ מֶן אֱלָהָא דַיָנָא דְחַיֵא וְדְמִיתֵא׃

E comandoci che noi predicaſſimo al popolo, e teſtificaſſimo ch'egli è quello che è ſtato ordinato da Diò giudice de' viui e de morti

43 וְעַלַוְהי אֶסְהֶדוּ כֻלְהוּן נְבִיֵא דְכֻל מַן דְמְהַיְמֶן בַּשְׁמֵהּ יְקַבֵל שׁוּבְקָן ח חַטָהֵא׃

A queſto tutti i profeti rendeno teſtimonianza, che chiunque crederà in lui, riceuerà la remiſſion de peccati per il ſuo Nome.

44 וְכַד הוּ שֶׁמְעוּן מְמַלֶל הֲוָא הָלֵין מֶלֵא אַגֶנַת רוּחָא דְקוּדְשָׁא עַל כֻלְהוּן דְשָׁמְעִין הֲווּ מֶלְתָא׃

Mentre che Pietro ancor parlaua queſte parole, lo Spirito ſanto venne ſopra tutti quelli che vdiuano il ſuo parlare.

י

39 וַאֲנַחְנוּ עֵדֵי כֻלָּם אֲשֶׁר עָשָׂה גַּם בְּאֶרֶץ יְהוּדָה גַּם בִּירוּשָׁלַיִם וַאֲשֶׁר הֲרָגוּהוּ בִּתְלוֹתָם אוֹתוֹ עַל־הָעֵץ׃

Y noſotros ſomos teſtigos de todas las coſas que hizo en la tierra de Iudea, y en Ieruſalem: al qual mataron colgandolo en vn madero.

40 אוֹתוֹ הֵקִים יְהוָֹה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּנְתָנוֹ לְהוֹפִיעַ׃

A eſte Dios lo leuantó àl tercero dia: y hizo que appareciеſſe manifieſto.

41 לֹא לְכָל־הָעָם כִּי אִם לָנוּ לְעֵדָיו הַבְּחִירֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר אָכַלְנוּ וְשָׁתִינוּ עִמּוֹ אַחֲרֵי קוּמוֹ מִמֵּתִים׃

No à todo el pueblo, ſino à los teſtigos que Dios antes auia ordenado, es à ſaber à noſotros, que comimos y beuimos juntamente con el, deſpues que reſuſcito de los muertos.

42 וַיְצַו לָנוּ לִקְרֹא לָעָם וּלְהָעִיד כִּי הוּא נִבְחַר מֵאֱלֹהִים שֹׁפֵט הַחַיִּים וְהַמֵּתִים׃

Y nos mandó que predicaſſemos àl pueblo y teſtificaſſemos. Que el es el que Dios ha pueſto por iuez de biuos y muertos:

43 וּלְהַלָּז מְעִידִים כָּל־הַנְּבִיאִים לָקַחַת בִּשְׁמוֹ סְלִיחַת חֲטָאִים כֻּלָּם אֲשֶׁר מַאֲמִינִים בּוֹ׃

A eſte dan teſtimonio todos los Prophetas, de que todos los que en el creyeren recibiran perdon de peccados por ſu nombre.

44 וְעוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר כֵּיפָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּפֹּל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל־כֻּלָּם הַשּׁוֹמְעִים אֶת־הַדָּבָר׃

Eſtando aun hablando Pedro eſtas palabras el Eſpiritu Sancto cayó ſobre todos los que oyan el ſermon.

ι.

39. Καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἔν τε τῇ χώρᾳ τῶν ἰουδαίων, καὶ ἐν ἱερουσαλήμ, ὃν καὶ ἀνεῖλον κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου.

Et nous ſommes teſmoins de toutes les choſes qu'il a faites: tant en la contree des Iuifs qu'en Ieruſalem lequel ils ont fait mourir, le pendant au bois.

40. Τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι.

C'eſt ceſtui-là que Dieu a reſſuſcité au troiſieme iour, & qu'il a donné pour eſtre manifeſte:

41. Οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἡμῖν. οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ, μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

Non point à tout le peuple, mais aux teſmoins auparauant ordonnés de Dieu: à nous qui auons mangé & beu auec lui, apres qu'il a eſte reſſuſcité des morts.

42. Καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ καὶ διαμαρτύρασθαι ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν.

Et nous accommandé de perſcher au peuple, & de teſmoigner que c'eſt lui qui eſt ordonné de Dieu pour eſtre iuge des viuans & des morts.

43. Τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.

A icelui rendent teſmoignage tous les Prophetes, que quiconque croira en lui, receura remiſſion de ſes pechés par ſon Nom.

44 Ἔτι λαλοῦντος τοῦ πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον.

Comme Pierre tenoit encore ces propos, le ſainct Eſprit deſcendit ſur tous ceux qui eſcoutoyent ce qu'il diſoit:

CAP. X.

39. Et nos teſtes ſumus omnium quæ fecit in regione Iudeorum & Ieruſalem, quem occiderunt ſuſpendentes in ligno.

And we are witneſſes of all things which he did both in the lande of the Jewes and Jeruſalem: whom they ſlewe/ hanging him on a tree.

40. Hunc Deus ſuſcitavit tertia die, & dedit eum manifeſtum fieri.

Him God raiſed vp the thirde day/ & cauſed that he was ſhewed openly.

41. Non omni populo, ſed teſtibus præordinatis à Deo: nobis, qui manducavimus & bibimus cum illo, poſtquam reſurrexit à mortuis:

Not to all the people/ but vnto the witneſſes choſen before of God/ euen to vs which did eate and drinke with him/ after he aroſe from the dead.

42. Et præcepit nobis prædicare populo, & teſtificari quia ipſe eſt qui conſtitutus eſt à Deo iudex vivorum & mortuorum.

And he commaunded vs to preache vnto the people/ and to teſtifie/ that it is he that is ordeyned of God a iudge of quicke and dead.

43. Huic omnes Prophetæ teſtimonium perhibent, remiſſionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum.

To him alſo giue all the Prophetes witnes/ that through his name all that beleeue in him/ ſhall receiue remiſſion of ſinnes.

44. Adhuc loquente Petro verba hæc, cecidit Spiritus ſanctus ſuper omnes qui audiebant verbum.

Which Peter yet ſpake theſe wordes/ the holy Ghoſt fell on all thē which heard the worde.

Das X. Capitel.

39. Vnd wir ſind zeugen/ alles/ das er gethan hat im Jüdiſchen Lande vnd zu Jeruſalem. Den haben ſie getödtet/ vnd an ein holtz gehangen.

Oc wi ere vidne til alt det/ ſom hand giorde i Jødelond oc vdi Jeruſalem. Den ſloge de ihiel/ oc hengde hannem paa it Træ.

40. Denſelbigen hatt Gott aufferweckt am dritten tage/ vnd jhn laſſen offenbar werden.

Den ſamme opuecte Gud paa tredie dag/ och lod hannem obenbaris.

41. Nicht allem Volck/ ſondern vns/ den vorerwehlten Zeugen von Gott/ die wir mit jhm geſſen vnd getruncken haben/ nach dem er aufferſtanden iſt von den Todten.

Icke alt Folcket/ men oſ/ ſom ere før vdualde Vidne aff Gud wi ſom ode oc drucke met hannem/ effter at hand er opſtanden fra de Døde.

42. Vnd er hat vns befohlen zu predigen dem Volck/ vnd zeugen/ daß er iſt verordnet von Gott ein Richter der Lebendigen vnd der Todten.

Oc hand bød oſ/ at predicke faar Folcket/ oc vidnede/ at hand er beſticket aff Gud de Leffuendis oc de Dødis Dommere.

43. Von diſem zeugen alle Propheten/ daß durch ſeinen Namen/ alle die an jhn glauben/ vergebung der ſünden empfahen ſollen.

Om denne vidne alle Propheter/ at alle de ſom tro paa hannem/ ſkulle ved hans naffn haffue ſyndernis forladelſe.

44. Da Petrus noch diſe wort redet/ fiel der heilige Geiſt auff alle die dem wort zuhöreten.

Der Petrus end nu talede diſſe ord/ fald den hellige Aand paa alle dem ſom hørde Ordet.

Kapitola X.

39. A mi ſwědkowé gſme toho wſſeho/ co geſt činil w Kragině Židowſké a w Geruzalémě/ kteréž gſau zabili powěſywſſe na dřewě.

A thego wſzytkiego y co w krainach Zydowſkich y w Jeruzalem czynił/ mychmy też ſą świadkowie/ ktorego podnieſiono zabiwſzy ná drzewie.

40. Toho Bůh wzkřiſyl třetího dne/ a oznámil ho:

Thegoć Bog wzbudził dnia trzeciego/ y ſpráwił to żeby był obiáwionym:

41. Ne wſſem Lidem/ ale ſwědkuom prwé k tomu zřijzeným od Boha nám/ kteřijž gſme gedli a pili s ním/ po geho z mrtwých wſtánij.

Nie wſzythkiemu ludowi/ ále nám świádkom/ ktore ſobie pierwey naznáczył/ kthorzychmy z nim ſpołu iedli y pili gdy powſtał od vmárłych.

42. A přikázal nám/ abychom ohlaſſowali Lidem a ſwědčili/ že on geſt ten kterýž vſtanowen geſt od Boha/ Saudce žiwých y mrtwých.

Roſkazał nam ábychmy opowiedali ludowi/ á oświadczáli iże ci thoon ieſt kthorego Bog náznaczył ſedzią żywych y vmárłych.

43. Gemuž wſſyckni Prorocy ſwědectwij wydáwagij/ že opuſſtěnij hřijchuow magij wzýti/ ſkrze gméno geho/ wſſyckni kteřijž wěřij w něho.

Zárhýmci też y wſzyſcy Prorocy świadectwo przyznawáią/ iż káżdy weźmie grzechow odpuſzczenie przez imię iego/ ktożkolwiek wen wierzy.

44. A když geſſtě Petr mluwil ſlowa tato/ ſſtaupil Duch ſwatý na wſſecky kteřijž poſlauchali ſlowa.

Thy słowá gdy ieſzcze Piotr mowił/ przypadł Duch święty na wſzyckie ktorzy tych słow ſłuchali.

י

45 וְאֶתְמַהוּ וְאֶתְהַדַרוּ אַחֵא
מְהַימְנֵא הָנוּן דַאתַו עַמֵה
דְאַף עַל עַמְמֵא מַוְהַבְתָא
דְרוּחָא דְקוּדְשָׁא א
אֶשְׁתַּפְעַת׃

Onde tutti i fedeli de la circonciſione, che erano venuti con Pietro, ſi ſtupirono che il dono de lo Spirito ſanto foſſe ſparſo ancora ſopra i Gentili.

46 שָׁמְעִין הֲווֹ לְהוֹן גֵּיר
כַּד מְמַלְלִין בַּלְשָׁן לְשָׁן ו
וּמְוְרְבִין הֲווֹ לַאלָהָא
אֱמַר הוּא שֶׁמְעוֹן׃

Imperoche gli vdiuano parlar ne le lingue, e magnificare Iddio. Allor Pietro riſpoſe.

47 דַּלְמָא מַיָּא מֶשְׁכַּח
אֱנָשׁ כְּלֵא דְּלָא נֶעְמְדוּן
הָנוּן דְּהָא קַבְּלוּ רוּחָא
דְּקוּדְשָׁא אַכְמָא דַּחְנַן׃

Puo alcuno prohibire l'acqua, che non ſi battezino coſtoro, i quali hanno riceuuto lo Spirito ſanto come noi?

48 הֵידֵין פַּקֵּד לְהוֹן ד
דְנֶעְמְדוּן בַּשְׁמֵה דְּמָרַן י
יֵשׁוּע מְשִׁיחָא וּבְעוֹ מֶנֵּה
אַיךְ דְּנֶקְוֵא לְוָתְהוֹן י
יוֹמָתָא׃

E commandò che fuſſen battezati nel nome del Signore. Allora il pregorono ch'ei ſi reſtaſſe coi alquanti giorni.

יא

1 וְאֶשְׁתַּמְעַת הָוָת ל
לַשְׁלִיחֵא וְלַאַחֵא דְּבִיהוּד
דְּאַף עַמְמֵא קַבְּלוּ מֶלְּתָא
דַּאלָהָא׃

Hor gli Apoſtoli e i fratelli che erano in Giudea, inteſero che i Gentili ancora haueuano riceuuta la parola di Dio.

2 וְכַד סְלֶק שֶׁמְעוֹן ל
לְאוּרִשְׁלֶם דָּיְנִין הֲווֹ עַמֵּה
הָנוּן דְּמֶן גְּזוּרְתָּא׃

E come Pietro fu ſalito in Ieruſalem, quelli che erano de la circonciſione contendeuano con lui.

י

45 וַיִּתְמְהוּ הָאֵלֶּה אֲשֶׁר מִמּוּלָה
מַאֲמִינִים כַּמָּה בָאוּ עִם כֵּיפָה
כִּי גַם עַל־הַגּוֹיִם מַתַּת רוּחַ
הַקֹּדֶשׁ נִשְׁפָּכָה׃

Y eſpantaronſe los fieles que eran de la Circunciſion, que auian venido con Pedro, de que tambien ſobre las Gentes ſe derramaſſe el don del Eſpiritu Sancto.

46 כִּי־שָׁמְעוּ אוֹתָם מְדַבְּרִים
בִּלְשׁוֹנוֹתָם וּלְגַדֵּל אֶת־הָאֱלֹהִים
אָז עָנָה כֵּיפָה׃

Porque los oyan que hablauan en lenguas, y que magnificauan à Dios, Entonces Pedro reſpondio.

47 הֲיוּכַל אִישׁ לִכְלֹא אֶת־
הַמַּיִם מֵהִטָּבֵל אֶת־הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
לָקְחוּ אֶת־רוּחַ הַקֹּדֶשׁ כָּמוֹ אֲנַחְנוּ׃

Puede alguien impedir el agua, que no ſean baptizados eſtos que han recebido el Eſpiritu Sancto tambien como noſotros?

48 וַיְצַו אוֹתָם לְהִטָּבֵל בְּשֵׁם
יֵשׁוּעַ אֲדוֹנֵינוּ אָז שָׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ
לְהַאֲרִיכוֹ אִתָּם יָמִים אוֹ אֲחָדִים׃

Y mandolos baptizar en el Nombre del Sennor Ieſus. Y rogaronle que ſe quedaſſe con ellos por algunos dias.

יא

1 וַיִּשְׁמְעוּ הַשְּׁלוּחִים וְהָאַחִים
אֲשֶׁר בִּיהוּדָה כִּי גַם הַגּוֹיִם
קִבְּלוּ אֶת־דְּבַר אֱלֹהִים׃

Y oyeron los Apoſtoles y los hermanos que eſtauan en Iudea, Que tambien las Gentes auian recebido la palabra de Dios.

2 וְכַאֲשֶׁר עָלָה כֵּיפָה יְרוּשָׁלַיְמָה
הִתְוַכְּחוּ עִמּוֹ אֵלֶּה אֲשֶׁר מִמּוּלָה
הֵמָּה׃

Y como Pedro ſubiò à Ieruſalem, contendian contra ellos que eran de la Circunciſion.

ι.

45. Καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ ὅσοι συνῆλθον τῷ πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέχυται.

Dont les fideles de la circonciſion qui eſtoyent venus auec Pierre s'eſtonnerent que le don du ſainct Eſprit eſtoit auſſi bien reſpandu ſur les Gentils.

46. Ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις, καὶ μεγαλυνόντων τὸν θεόν. τότε ἀπεκρίθη ὁ πέτρος.

Car ils les oyoyent parler langages, & magnifier Dieu.

47. Μήτι τὸ ὕδωρ κωλῦσαι δύναταί τις, τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον καθὼς καὶ ἡμεῖς;

Adonc Pierre print la parole, diſant. Quelcun pourroit-il empeſcher qu'on ne baptizaſt d'eau ceux qui ont receu le ſainct Eſprit comme nous?

48. Προσέταξέ τε αὐτοὺς βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἰησοῦ. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς.

Et commanda qu'ils fuſſent baptizés au nom du ſeigneur. Adonc ils le prierent de demeurer la quelques iours.

ΚΕΦΑΛ. ια'.

Ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν ἰουδαίαν, ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.

Or les Apoſtres & les freres qui eſtoyent en Iudee, entendirent que les Gentils auſſi auoyent receu la parole de Dieu.

2. Καὶ ὅτε ἀνέβη πέτρος εἰς ἱεροσόλυμα, διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς.

Quand donc pierre fut remonté en Ieruſalem, ceux de la Circonciſion diſputoyent auec lui,

CAP. X.

45. Et obſtupuerunt ex circumciſione fideles qui venerant cum Petro, quia & in nationes gratia Spiritus ſancti effuſa eſt.

So they of the circumciſion which beleeued / were aſtonied / as many as came with Peter / becauſe that on the Gentiles alſo was powred out the gift of the holy Ghoſt.

46. Audiebant enim illos loquentes linguis, & magnificantes Deum, Tunc reſpondit Petrus.

For they heard them ſpeake with tongues and magnifie God. Then anſwered Peter.

47 Nunquid aquam quis prohibere poteſt, ut non baptizentur hi qui Spiritum ſanctum acceperunt ſicut & nos?

Can any man forbid water / that theſe ſhould not be baptized / which haue receyued the holy Ghoſt / as well as we?

48. Et iuſſit eos baptizari in nomine Domini Ieſu Chriſti. Tunc rogaverunt eum ut maneret apud eos aliquot diebus.

So he commanded them to be baptized in the Name of the Lorde. Then prayed they him to tarie certaine dayes.

CAP. XI.

AVdierunt autem Apoſtoli & fratres qui erãt in Iudæa, quoniam & Gentes receperunt verbum Dei.

Now the Apoſtles & the brethren that were in Iudea heard y the Gentiles had alſo receiued the worde of God.

2. Cùm autem aſcendiſſet Petrus Ieroſolymam, diſceptabant adverſus illum qui erant ex circumciſione.

And when Peter was come vp to Ieruſalem / then of the circumciſion cõtended againſt him.

Das X. Capitel.

45. Vnd die Glaubigen auß der Beſchneidung / die mit Petro kommen waren / entſatzten ſich / daß auch auff die Heiden die Gabe des heiligen Geiſtes außgegoſſen ward.

Oc de ſom trode aff Omſkerelſen / ſom vaare komme met Petro / bleffue forferdede / at den hellig Aand gaffue bleff oc vdgyden paa Hedninge.

46 Denn ſie höreten daß ſie mit Zungen redeten / vnd Gott hoch preiſeten. Da antwortet Petrus:

Thi de hørde / at de talede met Tunger oc priſede Gud. Da ſuarede Peder.

47. Mag auch jemand das Waſſer weren / daß diſe nicht getaufft werden die den heiligen Geiſt empfangen haben gleich wie auch wir?

Kand oc nogen forbiude Vand / at diſſe ſkulle icke bliffue døbte / ſom haffue annammet den hellig Aand / lige ſom ocſaa wi?

48. Vnd befalh ſie zu tauffen in dem Namen des HERREN. Da baten ſie jhn / daß er etliche tage da blieb.

Oc hand befalede at døbe dem i HERRENS Naffn. Da bade de hannem / at hand ſkulde bliffue der nogle dage.

Das XI. Capitel.

Es kam aber für die Apoſtel vnnd Brüder / die inn dem Jüdiſchen lande waren / daß auch die Heiden hetten Gottes Wort angenommen.

DE Apoſtlene oc Brødrene / ſom vaare i Jodeland ſpurde / at Hedningene haffde ocſaa anammet Guds Ord.

2. Vnd da Petrus hinauff kam gen Jeruſalem / zanckten mit jhm / die auß der Beſchneidung waren.

Oc Peder kom op til Jeruſalem / da kiffuede de met hannem / ſom vaare aff Omſkerelſen.

Kapitola X.

45. Y vžáſli ſe ti kteřijž z obřezaných vwěřili / kteřijž byli přiſſli s Petrem / že y na Pohany miloſt Ducha Swatého geſt wylita.

A tak wierni co byli z obrzezánia / á przyſzli z Piotrem / polekáli ſie / widząc że y ná pogány dar Duchá świętego był wylan.

46. Neb ge ſlyſſeli / ani mluwij yazyky / a welebí Boha. Tehdy odpowěděl Petr:

Abowiem ſłyſzeli ie gdy mowili inemi iezyki y wielbili Bogá / Zátym że Piotr odpowiedział.

47. Zdali muož kdo zabrániti wody / aby nebyli pokřtěni tito kteřijž Ducha Swatého přijali / yako y my?

Izali kto może bronić wody / żeby ci nie byli pokrzczeni ktorzy wzięli Duchá świętego iáko y my?

48. Y přikázal / aby byli pokřtěni we Gménu Gežjſſe Kryſta. Tehdy proſyli ho / aby pobyl v nich za několik dnij?

Kazał ie thedy krzćić w imie Pańſkie / y proſili go áby v nich zoſtał ná kilka dni.

Kapitola XI.

VSlyſſeli pak Apoſſtolé a Bratřij / kteřijž byli w Židowſtwu / žeby y Pohané přijali ſlowo Božij.

VSłyſzeli tedy Apoſtolowie y bráciá ktorzy w Zydoſtwie byli / że y pogáni przyimowáli ſłowo Boże.

2. A když přiſſel Petr do Geruzaléma / reptali naň ti kteřijž z Židuow vwěřili.

A przetoż gdy Piotr przyſzedł do Ieruzálem / wádzili ſie z nim ci ktorzy byli z obrzezánia

יא

3 כַּד אָמְרִין דַּלְוָת אֱנָשָׁא עוּרְלָא עַל וַלְעֵס עַמְּהוֹן׃

Dicendo, Tu ſei entrato ad huomini incirconciſi, & hai mangiato con eſſoloro.

4 וַאֲקֵף הֲוָא שִׁמְעוֹן ב בָּתַר בָּתַר דְמַאמַר לְהוֹן׃

E Pietro incominciando dal principio, eſpoſe loro la coſa per ordine, dicendo.

5 דְּכַד מְצַלֵּא הֲוֵית בְּיוּפָּא חֲזֵית בְּחֶזְוָא דְּנָחֵת הֲוָא מָאנָא חַד אַיְכַנָּא דִּרְמֵא הֲוָא לְכִתָּנָא וַאֲסִיר הֲוָא בְּאַרְבַּע קַרְנָתֵהּ וְשָׁאֵב הֲוָא מִן שְׁמַיָּא וַאֲתָא עְדַמָּא לְוָתִי׃

Io mi trouaua ne la città di Ioppe in oratione, e rapito in eſtaſi, viddi in viſione ſcendere vn vaſo come vn gran lenzuolo, mandato giu dal cielo legato per li quattro capi, e venne inſin à me.

6 וְחָרֵת בֵּהּ וְחָזֵא הֲוֵית דְּאִית בֵּהּ חַיְוָתָא דְּאַרְבְּעַת רֶגְלֵיהֵין וְרַחְשָׁא דְּאַרְעָא וְאָף פָּרַחְתָּא דִּשְׁמַיָּא׃

Nel quale io intentamente riguardando, conſideraua, e viddine de gli animali de la terra di quattro piedi, e de le fiere, e de reptibili, e de gli vcelli del cielo.

7 וְשִׁמְעֵת הֲוֵית קָלָא דְּאָמַר הֲוָא לִי שִׁמְעוֹן קוּם כּוֹס וְאכוּל׃

Et vdij vna voce, che mi diſſe, Sta ſu Pietro, ammazza, e mangia.

8 וְאֶמְרֵת חַס מָרִי ד דְּמִמְּתוּם לָא עַל לְפוּמִי דְּטַמָּא וְדַמְסַיַּב׃

Et io diſſi, Non gia, Signore: percioche niuna coſa commune o immonda entrò giamai ne la mia bocca.

9 וְתוּב קָלָא אֱמַר לִי מִן שְׁמַיָּא דְּמֶדֶּם דַּאֲלָהָא דַּכִּי אַנְתְּ לָא תְּסַיֵּב׃

Ma di nuouo la voce mi riſpoſe dal cielo, Le coſe che Iddio ha purificate, non le contaminare.

יא

3 לֵאמֹר כִּי אֶל־אֲנָשִׁים לַעֲרֵלִם בָּאתָ וְאָכַלְתָּ אִתָּם׃

Diziendo, porque has entrado à varones que tienen capulo y has comido con ellos?

4 וַיָּחֶל כֵּיפָה וַיְסַפֵּר לָהֶם כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃

Entonces comencando Pedro, declaróles por orden lo paſſado diziendo.

5 אָנֹכִי הָיִיתִי בְּעִיר יָפוֹ מִתְפַּלֵּל וָאֶרְאֶה מַרְאֶה בְּתַרְדֵּמָה כְּלִי אֶחָד כְּמוֹ אֵטוּן גָּדוֹל אָסוּר בְּאַרְבַּע כַּנְפוֹתָיו יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם וַיָּבוֹא עָדָי׃

Eſtando yo en la ciudad de Ioppe orando, vide en exceſſo de entendimiento vna viſion, es à ſaber, vn vaſo, como vn gran lienço, que decendia, que por los quatro cantos era abaxado del cielo, y venia haſta mi.

6 וָאַבִּיטָה לְהַשְׂכִּיל וָרְאִיתִי אֶת־הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל־אַרְבַּע וְאֶת־הַבְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְכָל שֶׁרֶץ עוֹף הַשָּׁמָיִם׃

En el qual como puſe los ojos conſideré y vide animales terreſtres de quatropies, y fieras, y repriles, y aues del cielo.

7 וָאֶשְׁמַע קוֹל הָאוֹמֵר אֵלַי קוּם כֵּיפָה טְבַח וֶאֱכֹל׃

Y oy tambien vna boz que me dezia; Leuantate Pedro, mata y come.

8 וָאֹמַר חָלִילָה לִּי אֲדֹנָי כִּי כָּל חֹל וְטָמֵא בְּכָל עִתּוֹתַי לֹא בָא בְּפִי׃

Y dixe, Sennor no: porque ninguna coſa comun ni immunda entró jamas en mi boca.

9 וַיַּעַן לִי קוֹל שֵׁנִית מִן־הַשָּׁמַיִם אֶת־אֲשֶׁר יְהוָה טִהַר אַתְּ לֹא תְחַלֵּל׃

Entonces la boz me reſpondió del cielo la ſegunda vez; Lo que Dios limpio, no lo enſuzies tu.

ια´.

3. *Λέγοντες ὅτι πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας εἰσῆλθες, καὶ συνέφαγες αὐτοῖς.*

Diſans, Tu es entré chez des hommes incirconcis, & as mangé auec eux.

4. *Ἀρξάμενος δὲ ὁ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς, λέγων.*

Adonc Pierre commençant leur expoſa le tout par ordre, diſant.

5. *Ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσευχόμενος, καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα, καταβαῖνον σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρις ἐμοῦ.*

I'eſtoye en priere en la ville d'Ioppé, & eſtant raui en eſprit, ie vi vne viſion, aſſauoir vn vaiſſeau deſcendant comme vn grand linceul qui s'aualloit du ciel, lié par les quatre bouts, & qui vint iuſqu'à moi.

6. *Εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν, καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς, καὶ τὰ θηρία, καὶ τὰ ἑρπετὰ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.*

Dedans lequel ayant ietté mes yeux, i'apperceu, & vi dès animaux terreſtres, à quatre pieds, & des beſtes ſauuages, & des reptiles, & des oiſeaux du ciel.

7. *Ἤκουσα δὲ φωνῆς λεγούσης μοι, ἀναστὰς Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε.*

I'oui auſſi vne voix qui me dit, Pierre, leue, toi, tue, & mange.

8. *Εἶπον δὲ, μηδαμῶς κύριε. ὅτι πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου.*

Et ie reſpondi, Ainſi n'aduiene, Seigneur: car iamais choſe polluë ou ſouillee n'entra en ma bouche.

9. *Ἀπεκρίθη δέ μοι φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου.*

Et derechef la voix me reſpondit du ciel, Ce que Dieu à purifié, ne le tien point pour pollu.

CAP. XI.

3. Dicentes, Quare introiſti ad viros præputium habentes, & manducaſti cum illis.

Saying / Thou wenteſt into men vncircumciſed/and haſt eaten with thē.

4. Incipiens autem Petrus exponebat illis ordinem, dicens.

Then Peter began/& expounded the thing in order to them/ſaying.

5. Ego eram in civitate Ioppe orans, & vidi in exceſſu mentis meæ viſionem, deſcendens vas quoddam velut linteum magnum, quatuor initiis ſummitti de cælo,& venit uſque ad me.

I was in the citie of Joppa / praying/& in a trance I ſawe this viſion / a certaine veſſell comming downe as it had bene a great ſheete / let downe from heauen by the foure corners / and it came to me.

6. In quod intuens, conſiderabam, & vidi quadrupedia terræ, & beſtias, & reptilia, & volatilia cæli.

Toward to which when I had faſtened mine eies / I conſidered / & ſaw foure footed beaſtes of the earth / and wilde beaſtes / and creeping things / and foules of the heauen.

7. Audivi autem & vocem dicentem mihi, Surge Petre, occide & manduca.

Alſo I heard a voyce/ ſaying vnto me, Ariſe Peter : ſlay and eate.

8. Dixi autem, Nequaquā Domine : quia commune aut immundum nunquam introivit in os meum.

And I ſayd, God forbid, Lord: for no thing polluted or vncleane hath at any time entred into my mouth.

9. Reſpondit autem vox ſecundò de cælo? Quæ Deus mundavit, tu ne commune dixeris.

But the voyce anſwered me the ſeconde time from heauen / The thinges that God hath purified / pollute thou not.

Das XI. Capitel.

3. Vnnd ſprachen: Du biſt eingegangen zu den Männern/ die Vorhaut haben/vnd haſt mit jnen geſſen.

Oc ſagde / du gickſt ind til de Mend / ſom haffue Forhud / oc odſt met dem.

4. Petrus aber hub an / vnd erzehlets jhnen nach einander her / vnnd ſprach:

Da begynte Peder/ oc fortalde dem det ene effter det andet / oc ſagde.

5. Ich war inn der Statt Joppe im Gebet / vnd war entzückt / vnnd ſahe ein Geſichte / nemblich / ein Geſeſſe hernider fahren / wie ein groß leinen Tuch mit vier Zipffeln / vnd nidergelaſſen vom Himmel / vnd kam biß zu mir.

Jeg vaar i Stad Joppe vdi min bøn oc vaar vndrycct. Oc ieg ſaa en Syn / ſom vaar / it Kar fare ned / ſom it ſtort Linklede met fire ſnippe / oc nedladis aff Himmelen / oc det kom indtil mig.

6. Darein ſahe ich / vnnd ward gewar / vnd ſahe vierfüſſige Thier der Erden/vnd wilde Thier vnd Gewürme/ vnd Vögel des Himmels.

Der vde ſaa ieg/ oc bleff vaar/ oc ieg ſaa fire føtte Diur aff iorden / oc vilde Diur / oc Orme/ oc Himmelens Fule.

7. Ich höret aber eine Stimme/die ſprach zu mir : Stehe auff Petre/ ſchlachte vnd jß.

Oc ieg hørde en røſt / ſom ſagde til mig / Stat op Peder / ſlacte oc æde.

8. Ich aber ſprach : O nein HERR/ denn es iſt nie kein gemeines noch vnreines in meinen Mund gegangen.

Da ſagde ieg / O ney HERRE/thi der gick end nu aldri noget almindeligt oc ey vrent i min mund.

9. Aber die ſtimme antworttet mir zum andern mal vom Himel : Was Gott gereiniget hat / das mache du nicht gemein.

Men røſten ſuarede mig anden gong aff Himmelen. huad Gud giorde rent/det gør du icke almindeligt.

Kapitola XI.

3. Řkauce : Proč gſy wſſel k mužům neobřezánym/ a gedl gſy s nimi.

Mowiac / Żeś wſzedł do mężow nieobrzezanych / ażadłeś ſpołu z nimi.

4. Tehdy počaw Petr / wyprawowal gim pořád / řka :

A poczawſzy Piotr / wſzytko mi oznaymił mowiac.

5. Byl gſem w Měſtě Joppen modle ſe / y widěl gſem w wytrženij myſli widěnij / ana ſſtupuge Nádoba něyaká/ yako Proſtěradlo welike/ za čtyřij rohy přiwázané / ano ſe ſpauſſtij s Nebe/ a přiſſlo až ke mně.

Ja gdym był w mieśćie Joppe modląc ſię / widźiałem w zachwyceniu widzenie / Aono niektore naczynie zſtępowało / iákoby prześcieradło wielkie zá cztery końce vwiązáne / ktore było ſpuſzczáne z niebá / á przyſzło áż do mnie.

6. W kterež popatřiw nahlédl gſem / y widěl gſem zwiřata zemſká čtweronohá/ Howada / y Hady/ y Ptactwo powětrné.

Na ktore gdym pilnie pátrzył / obaczyłem y vyzrałem wſzytky o czterech nog zwierzętá ziemie y beſthye/ y gadziny/ y ptáſtwa powietrzne.

7. Slyſſal gſem také y hlas an mi prawij : Wſtaň Petře/ bij a gez

Przytym em then vſłyſzał głos mowiący do mnie/ Wſtań Pietrze / rzeż á iedz.

8. Y řekl gſem : Nikoli PAne / neb obecné a nečiſté nikdý newcházelo w vſta má.

Alem ia powiedźiał/ Nie bedę Pánie/ ábowiem nigdy nie poſpolitego ábo nieczyſtego nie wchadzáło w vſtá me.

9. A odpowijdage mi hlas podruhé z nebe / řekl : Což geſt Bůh očiſtil/ tomu ty neřijkay nečiſté.

Thedy mi powtore odpowiedźiał głos z niebá/ To co Bog oczyśćił/ ty nie miey zá nieczyſte.

יא

10 הָדָא הֲוָת תְּלָת זַבְנִין וְאֶסְתַּלַּק לֵהּ כֻּל מֶדֶּם לִשְׁמַיָּא׃

E queſto auuenne ben tre volte: e di nuouo fu ritirato ſu ogni coſa in cielo.

11 וְהָא בְּשָׁעְתָא תְּלָתָא גַּבְרִין דְּאֶשְׁתַּדַּרוּ לְוָתִי מִן קוֹרְנֵלְיוֹס מִן קֶסְרִיָּא אֶתוֹ וְקָמוּ עַל תַּרְעָא דְּדָרְתָא דְּשָׁרֵא הֲוֵית בָּהּ׃

Poi ecco, incontinente ſopraunennero tre huomini a la caſa doue io era, mandatimi da Ceſarea.

12 וֶאֱמַר לִי רוּחָא דְּאֵזַל עַמְּהוֹן דְּלָא פּוּלָגָא וְאֶתוֹ עַמִּי וְאָף הָלֵין שְׁתָּא אַחִין וְעַלְן לְבַיְתֵהּ דְּגַבְרָא׃

E lo Spirito mi diſſe, che io andaſſi con eſſo loro, ſenza dubitar di niente: e con meco vennero ancor queſti ſei fratelli, & entrammo ne la caſa di vn perſonaggio.

13 וְאִשְׁתַּעִי לַן אַיְכַנָּא חֲזָא בְּבַיְתֵהּ מַלְאַכָא דְּקָם וֶאֱמַר לֵהּ דְּשַׁדַּר לְיוֹפִּי מְדִינְתָא וְאַיְתָא לְשֶׁמְעוֹן דְּמֶתְקְרֵא כֵּאפָא׃

Ilqual ci raccontò com'egli haueua veduto vn Angelo in caſa ſua, che ſi gli appreſentò innanzi, e diſſegli, Manda de gli huomini à Ioppe, e chiama Simone, che ſi domanda per ſopra nome Pietro.

14 וְהוּ יְמַלֵּל עַמָּךְ מֶלֵּא דְּבְהֵין תֵּחֵא אַנְתְּ וְכֻלֵּהּ בַּיְתָךְ׃

Ilqual ti dirà parole, per lequali ſarai ſaluo tu, e tutta la caſa tua.

15 וְכַד אֶקְפֵת הֲוֵית תַּמָּן לְמַמְלָלוּ אַגְנַת רוּחָא דְּקוּדְשָׁא עֲלַיְהוֹן · אַיְךְ מָא דְּעַלַּין מִן קְדִים׃

La doue hauendo io cominciato à parlare, lo Spirito ſanto diſceſe in loro, come da principio era diſceſo ancor in noi.

יא

10 וְזֹאת נִהְיְתָה שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים וַיָּשׁוּבוּ וַיִּלָּקְחוּ כֻּלָּם הַשָּׁמָיְמָה׃

Y eſto fue hecho por tres vezes: y boluió todo à ſer tomado arriba en el cielo.

11 וְהִנֵּה בְּרֶגַע שְׁלוֹשָׁה אֲנָשִׁים עָמְדוּ אֶל־הַבַּיִת אֲשֶׁר בּוֹ הָיִיתִי הַשְּׁלוּחִים אֵלַי מִקֵּיסַרְיָא׃

Y heaqui que luego tres varonés ſobre vinieron en la caſa donde yo eſtaua, embiados à mi de Ceſarea.

12 וַתֹּאמֶר אֵלַי הָרוּחַ לַהֲלֹךְ אִתָּם וְלֹא לְנַכֵּר וַיָּבוֹאוּ אִתִּי גַּם שִׁשָּׁה אַחִים הָאֵלֶּה וַנָּבוֹא בְּבֵית הָאִישׁ׃

Y el Eſpiritu me dixo que me fueſe con ellos ſin dudar. Y vinieron tambien conmigo eſtos ſeys hermanos, y entramos en caſa de vn varon.

13 וַיַּגֵּד לָנוּ אֵיכָכָה רָאָה אֶת־הַמַּלְאָךְ בְּבֵיתוֹ עוֹמֵד הָאוֹמֵר לוֹ שְׁלַח בְּיָפוֹ אֶת־הָאֲנָשִׁים וְהָבִיא אֵלֶיךָ אֶת שִׁמְעוֹן הַנִּקְרָא כֵּיפָה׃

El qual nos contó como auia viſto vn Angel en ſu caſa, que ſe paró, y le dixo: Embia à Ioppe, y haz venir à vn Simon que tiene por ſobre nombre Pedro.

14 אֲשֶׁר יְדַבֵּר דְּבָרִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר תִּוָּשַׁע בָּהֶם אַתָּה וְכָל־בֵּיתֶךָ׃

El qual te hablara palabras por las quales ſeràs ſaluo, tu, y toda tu caſa.

15 וּבְהָחֵל אוֹתִי לְדַבֵּר וַיִּפֹּל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם כְּמוֹ גַּם עָלֵינוּ בְּרֵאשִׁית׃

Y como camencé à hablar, cayó el Eſpiritu Sancto ſobre ellos, tambien como ſobre noſotros àl principio.

ια'.

10. Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ πάλιν ἀνεσπάσθη ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν.

Et cela ſe fit iuſques à trois fois, & derechef toutes ces choſes furent retirees au ciel.

11. Καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἤμην, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρός με.

Puis voici, trois hommes en ce méſme inſtant ſe preſenterent en la maiſon où i'eſtoye, ayans eſté enuoyés de Ceſaree vers moi.

12. Εἶπε δέ μοι τὸ πνεῦμα συνελθεῖν αὐτοῖς, μηδὲν διακρινόμενον. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός.

Et l'Eſprit me dit que i'allaſſe auec eux, ſans en faire difficulté: auſſi ces ſix freres ici vindrent auec moi, & nous entraſmes en la maiſon du perſonnage.

13. Ἀπήγγειλέ τε ἡμῖν πῶς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ εἰπόντα αὐτῷ. Ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον.

Lequel nous raconta comme il auoit veu vn Ange en ſa maiſon, qui s'eſtoit preſenté à lui, & lui auoit dit, Enuoye gens en Ioppe, & enuoye querir Simon qui eſt ſurnommé Pierre.

14. Ὃς λαλήσει ῥήματα πρός σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου.

Lequel te dira des paroles par leſquelles tu ſeras ſauué, toi, & toute ta maiſon.

15. Ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ.

Et quand i'eu commencé à parler, le Sainct Eſprit deſcendit ſur eux, comme auſſi il eſtoit deſcendu ſur nous au commencement.

CAP. XI.

10. Hoc autem factum eſt per ter. & recepta ſunt omnia rurſum in cælum.

And this was done three times / and all were taken vp againe into heauen.

11. Et ecce, viri tres confeſtim aſtiterunt in domo in qua erat, miſſi à Cæſaréa ad me.

Then beholde / immediatelo there were three men alreadie come vnto the houſe where I was / ſent from Ceſarea vnto me.

12. Dixit autem Spiritus mihi, ut irem cum illis, nihil hæſitans. Venerunt autem mecum & ſex fratres iſti: & ingreſſi ſumus in domum viri.

And the Spirit ſaid vnto me / that I ſhould go with them / without doutíng: moreouer theſe ſixe brethren came with me / and we entred into the mans houſe.

13. Narravit autem nobis, quomodo vidiſſet angelum in domo ſua, ſtantem & dicentem ſibi: Mitte in Ioppen, & accerſi Simonem, qui cognominatur Petrus.

And he ſhewed vs, howe he had ſeene and Angel in his houſe / which ſtoode and ſayde to him / Send men to Ioppa, & call for Simon whoſe ſurname is Peter.

14. Qui loquetur tibi verba in quibus ſalvus eris tu, & univerſa domus tua.

He ſhall ſpeake wordes vnto thee / where by both thou / & all thine houſe ſhalbe ſaued.

15. Cùm autem cœpiſſem loqui, cecidit Spiritus ſanctus ſuper eos, ſicut & in nos in initio.

And as I began to ſpeake / the holy Ghoſt fell on them, euen as vpon vs at the beginning.

Das XI. Capitel.

10. Das geſchach aber dreymal / vnnd ward alles wider hinauff gen Himmel gezogen.

Men det ſkede tre gonge / oc det bleff altſammen draget op til himmelen igen.

11. Vnd ſihe / von ſtundan ſtunden drey Männer für dem Heuſe / darinnen ich war / geſandt von Ceſarien zu mir.

Oc ſee / der ſtode ſtrax tre Mend faar Huſit ſom ieg vaar vdi / de vaare vdſende aff Ceſarien til mig.

12. Der Geiſt aber ſprach zu mir / ich ſolte mit jhnen gehen / vnd nicht zweiffeln. Es kamen aber mit mir diſe ſechß Brüder / vnd wir giengen inn des Mannes Hauß.

Da ſagde Aanden til mig / at ieg ſkulde gaa met dem / oc icke tuile. Der komme oc diſſe ſex Brødre met mig / oc wi ginge ind i Mandens Huſſ.

13. Vnd er verkündiget vns / wie er geſehen hette einen Engel inn ſeinem Hauſe ſtehen / der zu jhm geſprochen hette: Sende Männer gen Joppen / vnnd laß fodern den Simon mit dem zunamen Petrum.

Oc hand kundgiorde oſſ / huorledis hand haffde ſeet en Engel ſtaa i ſit huſſ / ſom ſagde til hannem / Sent Mend til Joppen / oc lad hente Simon / ſom kaldis Peter.

14. Der wirdt dir wort ſagen / dadurch du ſelig werdeſt / vnd dein gantzes Hauß.

Hand ſkal ſige dig Ord / formedelſt huilcke du oc alt dit Huſſ ſkulle bliffue ſalige.

15. Jnn dem aber ich anfieng zu reden / fiel der heilig Geiſt auff ſie / gleich wie auff vns im erſten anfang.

Oc i det ſamme ſom ieg begynte at tale / falt den hellig Aand paa dem / lige ſom paa oſſ i førſte begyndelſe.

Kapitola XI.

10. A to ſtalo ſe potřikrát. Y wzato geſt wſſecko zaſe do Nebe.

A toć ſie ſtáło po trzy kroć / zatym záſie ono wćiagnione do nieba.

11. A ay hned tříj mužij ſtáli v domu w kterémž gſem byl / poſláni gſauce z Cezaree ke mně.

Pothym oto w tenże czás przyſzli trzey mężowie w dom ten w kthorymem ia był / z Ceſáryey ku mnie poſłány.

12. Y řekl mi Duch / abych ſſel s nimi / nic nepochybuge. A ſſlo ſemnau y ſſeſt Bratřij těchto / a weſſli gſme do domu Muže:

Y powiedział mi Duch ábych z nimi ſzedł nic ſie nie ocłągáiac / y ſzli tez zemną ci to ſześć bráciey / á weſzliſmy w dom człowieka niektorego.

13. Y wyprawowal nám kterak widěl Angela w domu ſwém an ſtogij a prawij gemu: Poſſli muže do Joppen / a powolay Symona / kterýž ſlowe Petr.

Ktory nam powiedział iáko widział Anioła w domu ſwym / kthory ſtanowſzy rzekł mu / poſli niekthore do Joppen / á wzow Symoná co go nazywáia Piotr.

14. Onť bude tobě mluwiti ſlowa / ſkrze něž ſpaſen budeš ty / y wſſecka twá čeled.

Ktory tobie powie przez co y ty y dom twoy záchowan będzieo.

15. A když gſem počal mluwiti / ſſtaupil Duch Swatý na ně / yakožto w na nás na počátku.

A ták gdym ia pocżał mowić / tedy Duch świety przypadł na nie / ták iako y ná nas z poczatku.

יא

16 ואתדכרת מלתא דמרן דאמר הוא דיוחנן אעמד במיא אנתון דין תעמדון ברוחא דקודשא׃

Allora io mi ricordai de la parola del Signore, com'egli haueua detto, Giouanni battezzo con acqua, ma voi ſarete battezzati con lo Spirito ſanto.

17 אן הכיל אלהא שויאית יהבה מוהבתא לעממא אילין דהימנו במרן ישוע משיחא איך לן אנא מן הוית דאספק דאכלא לאלהא׃

Se adunque Iddio ha dato loro egual dono, come anco à noi che habbiamo creduto nel Signor IESV Chriſto, chi era io, che poteſſi reſiſtere à Dio?

18 וכד הלין מלא שמעו שליו להון ושבחו לאלהא ואמרין הוו דכבר אף לעממא אלהא יהב תיבותא לחיא׃

Eſſi allora udite queſte coſe, ſi tacquero, e glorificorono Iddio, dicendo, Iddio dunque ha data ancora a i Gentili la penitentia, per hauer vita.

19 הנון דין דאתבדרו הוו מן אולצנא דהוא על אסטפנוס מטיו הוו עדמא לפוניקי אף לאתרא דכופרוס ולאנטיוכיא כד עם אנש לא ממללין הוו מלתא אלא בלחוד עם יהודיא׃

Quelli ancora che erano ſtati diſperſi da la tribulatione che nacque per conto di Stefano, andorono in Fenicia, e Cipri, & Antiochia, ſenza annuntiar la parola ad alcuno, ſe non à i Giudei ſolamente.

20 אית הוו דין אנשא מנהון מן כופרוס ומן קוריניא הלין עלו הוו לאנטיוכי וממללין הוו עם יוניא ומסברין הוו על מרן ישוע׃

Et alcuni di loro erano huomini Cipriotti, e Cireneſi, i quali entrati che furono in Antiochia, parlauano à i Greci, annuntiando il Signor IESV.

יא

16 וָאֶזְכֹּר אֶת־דְּבַר יְהֹוָה אֲשֶׁר דִּבֵּר אַךְ יוֹחָנָן טָבַל בַּמַּיִם וְאַתֶּם תִּטָּבְלוּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ׃

Entonces me acordé del dicho del Sennor, como dixo, Ioan ciertamente baptizó en agua: mas voſotros ſereys baptizados en Eſpiritu Sancto.

17 וְאִם הִשְׁוָה אֱלֹהִים לָתֵת לָהֶם אֶת־מַתַּת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר גַּם לָנוּ הַמַּאֲמִינִים בַּאדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ וּמָה אֲנִי כִּי אוּכַל לִכְלֹא אֶת־הָאֱלֹהִים׃

Anſique, ſi Dios les diò el miſmo don tambien como à noſotros que auemos creydo enel Sennor Ieſus el Chriſto, quien era yo que pudieſſe eſtoruar à Dios?

18 וּכְשָׁמְעָם אֶת־הָאֵלֶּה הֶחֱשׁוּ וַיְכַבְּדוּ אֶת־יְהֹוָה לֵאמֹר אַךְ גַּם לַגּוֹיִם נָתַן אֱלֹהִים אֶת־הַתְּשׁוּבָה אֶל־הַחַיִּים׃

Entonces oydas eſtas coſas callaron, y glorificaron à Dios, diziendo, Demanera que tambien à las gentes ha dado Dios penitencia para vida.

19 וְהַנְּפוֹצִים מִצָּרָה וּמְצוּקָה הַנִּהְיָתָה עַל־סְטֶפָנוֹס הָלְכוּ עַד חוֹבָה וְכַפֵּר וְאַנְטִיוֹכְיָא וּלְאֱנוֹשׁ לֹא דִבְּרוּ אֶת־הַדָּבָר כִּי אִם לַיְּהוּדִים לְבַדָּם׃

Y los que auian ſido eſparzidos por cauſa de la tribulacion que fué hecha en tiempo de Eſtauan, anduuieron haſta Phenicia, y Cypro, y Antiochia, no hablando à nadie la palabra, ſino à ſolos los Iudios.

20 וַיִּהְיוּ אֲנָשִׁים מֵהֶם אַנְשֵׁי כַּפֵּר וְקִיר אֲשֶׁר בְּבוֹאָם אֶל־אַנְטִיוֹכְיָא דִבְּרוּ אֶל־הַיְּוָנִים מְבַשְּׂרִים אֶת־יֵשׁוּעַ אֲדֹנֵינוּ׃

Y deellos auia vnos varones Cyprios y Cyrenenſes, los quales como entraró en Antiochia, hablaron à los Griegos, annunciando el Euangelio del Sennor Ieſus.

ια'.

16. Ἐμνήσθην δὲ τοῦ ῥήματος κυρίου, ὡς ἔλεγεν, Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Lors i'eu ſouuenance de la parole du Seigneur, comme il diſoit, Iehan a baptizé d'eau, mais vous ſerez baptizés du Sainct Eſprit.

17. Εἰ οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς, ὡς καὶ ἡμῖν πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν χριστὸν, ἐγὼ δὲ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν θεόν;

Puis donc que Dieu leurs a donné vn pareil don comme à nous, qui auons creu au Seigneur Ieſus Chriſt: qui eſtoye-ie moi, qui peuſſe empeſcher Dieu?

18. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν, λέγοντες, Ἄραγε καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεὸς τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς ζωήν.

Adonc ces choſes ouies, ils s'appaiſerent, & glorifierẽt Dieu, diſans, Dieu donc auſſi a donné aux Gentils repentance pour auoir vie.

19. Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ, διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις.

Or quant à ceux auſſi qui auoient eſté eſpars par l'oppreſſion aduenuë à cauſe d'Eſtiene: ils paſſerent iuſqu'en Phenice & en Cypre & en Antioche, ſans annoncer à perſonne la parole, ſinon aux Iuifs ſeulement.

20. Ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς Ἑλληνιστὰς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν κύριον Ἰησοῦν.

Toutesfois il y en eut quelques vns de entr'eux Cypriens, & Cyreniens, leſquels entrés en Antioche, parloyẽt aux Grecs, annonçans le Seigneur Ieſus.

CAP. XI.

16. Recordatus ſum autem verbi Domini, ſicut dicebat, Iohannes quidē baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto.

Then J remembred the worde of the Lord, howe he ſayde: John baptized with water, but ye ſhalbe baptized with the holy Ghoſt.

17. Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus, ſicut & nobis qui credidimus in Dominum Ieſum Chriſtum: ego quis eram, qui poſſem prohibere Deum.

For as much then as God gaue thē a like gift, as he did vnto vs, when we beleued in the Lord Jeſus Chriſt, who was J, that J could let God.

18. His auditis tacuerunt, & glorificaverunt Deum, dicentes, Ergo & Gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitam.

When they heard theſe things, they held their peace, and glorified God, ſaying, Then hath God alſo to the Gentiles granted repentaunce vnto life.

19. Et illi quidem qui diſperſi fuerant à tribulatione quæ facta fuerat ſub Stephano, perambulaverunt uſque Phœnicē & Cyprum & Antiochiam, nemini loquētes verbum, niſi ſolis Iudæis.

And they which were ſcattered abroad becauſe of the affliction that aroſe about Steuen, walked throughout till they came vnto Phenice and Cyprus, and Antiochia, preaching the worde to no man, but vnto the Jewes onely.

20 Erant autem quidam ex eis viri Cyprii & Cyrenęi; qui cum introiſſent Antiochiā, loquebantur & ad Græcos, annuntiantes Dominum Ieſum.

Now ſome of them were men of Cyprus & of Cyrene, which when they were come into Antiochia, ſpake vnto the Grecians, and preached the Lord Jeſus.

Das XI. Capitel.

16. Da dachte ich an das Wort des HERREN als er ſaget: Johannes hat mit Waſſer getaufft/ Jhr aber ſollet mit dem heiligen Geiſt getaufft werden.

Da tenckte ieg paa HERRENS ord/ ſom HERREN ſagde/ Johannes døbte met Vaand, Men i ſkulle døbis met den hellige Aand.

17. So nun Gott jnen gleiche Gaben gegeben hat/ wie auch vns/ die da glauben an den HERRN Jeſum Chriſt/ Wer war ich/ daß ich kondt Gott wehren?

Efterdi Gud haffuer nu giffuit dem lige ſaadane gaffuer/ ſom oſſ/ der tro paa den HERRE Jeſum Chriſtum/ Hvo vaar ieg/ at ieg kund formene Gud?

18. Da ſie das höreten/ ſchwigen ſie ſtillè/ vnd lobeten Gott vnd ſprachen: So hat Gott auch den Heiden Buſſe gegeben zum Leben?

Der de hørde det/ tagde de ſtille/ oc loffuede Gud/ oc ſagde/ Saa haffuer oc Gud giffuit Hedninge penitentze til Liffuit?

19. Die aber zerſtreuet waren inn dem Trúbſal/ ſo ſich über Stephano erhub/ giengen vmbher/ biß gen Phenicen vnd Cypern vnnd Antiochia/ vnd redeten das Wort zu niemand/ denn allein zu den Jüden.

Men de ſom vaare atſpridde i den bedroffuelſe/ ſom begyntis ſaar Stephano/ ginge omkring/ indtil Phenicen oc Cypern oc Antiochia/ oc talede Ordet til ingen/ vnden alene til Joderne.

20. Es waren aber etliche vnter jhnen/ Männer von Cypern vnd Cyrenen/ die kamen gen Antiochia/ vnnd redten auch zu den Griechen/ vnnd predigten das Euangelium vom HERRN Jeſu.

Der vaare oc nogle Mend iblant dem/ aff Cypern oc Cyrenen/ de komme til Antiochiam/ oc talede oc ſaa til Grekerne/ oc predickede Euangelium om vor HERRE Jheſu.

Kapitola XI.

16. Y rozpomenul ſem ſe na ſlowo Páně/ yakož řekl: Jan zagiſté křtil wodau/ ale wy pokřtěni budete Duchem Swatým.

Przypomniałem tedy ſobie ony ſłowá Páńſkie iáko mowił/ Iezy Jan krzcił wodą/ ále wy będziecie okrzczeni Duchem świętym.

17. Poněwadž tehdy tauž milost dal gim Bůh yako y nám/ kteřijž gſme uwěřili w Pána Gežiſſe Kryſta/ Y kdož gſem yá byl/ abych mohl zabrániti Bohu?

Gdyż im tedy rowny dar dał Bog iáko y nam gdychmy w nie vwierzyli, w Páná Jezuſa Kryſthuſa. Cożem ia tedy zacz był kinierzebych mogł pohámowáć Bogá?

18. To uſlyſſawſſe mlčeli/ a welebilj Boha/ řkauce: Tehdy y Pohanům Buoh Pokánij přál k žiwotu.

Tho oni vſłyſzawſzy vćiſzyli ſie/ y chwalili Bogá/ mowiąc/ Zetheż y pogánom dał Bog vpámietánie ku żywotowi.

19. Ti pak kteřijž ſe byli rozprchli pro protiwenſtwj kteréž ſe bylo ſtalo pro Sſtěpána/ přiſſli do Phenicen/ a do Cypru/ a do Antyochij/ žádnému nemluwijce ſlowa Božijho/ než ſamým toliko Židům.

Oni záſie ktorzy byli roſproſzeni w onym okrucieńſtwie ktore ſie záczęło dla Szczepaná/ záchodzili áż do Fenicyey/ do Cypru/ y do Anthyochiey/ żadnemu nie opowiedáiąc ſłowá Bożego iedno ſámym Zydom.

26. A byli někteřij z nich mužij Cyprſſtij a Cyrenenſſtij/ kteřijž když přiſſli do Antyochye/ mluwili y k Řžekům/ zwěſtugijce gim weſelé poſelſtwij Pána Gežiſſe.

Lecz niektorzy z tych byli Cypryczycy y Cyrenejczycy/ ktorzy wſzedſzy do Anthyochiey/ mowili Grekom oznáymuiąc Páná Jezuſá.

יא

21 ואית הות עמהון אידה דמריא וסגיאא הימנו ואתפניו לות מריא׃

E la mano del Signore era con loro, ſi che vn gran numero di credenti ſi conuertirono al Signore.

22 ואשתמעת הי הדא לאדניהון דבני עדתא דבאורשלם ושדרו לברנבא לאנטיוכי׃

E la fama ne venne à gli orecchij de la Chieſa che era in Ieruſalem e mandoron Barnaba che andaſſe in fin ad Antiochia.

23 וכד אתא לתמן וחזא טיבותא דאלהא חדי ובעא הוא מנהון דבכלה לבהון נהוון נקיפין למרן׃

Il quale arriuato là, e veduta la gratia di Dio, ſe ne rallegrò, & eſortaua tutti à perſeuerar nel Signore con fermo propoſito di cuore.

24 מטול דגברא הוא טבא ומשמלי הוא ברוחא דקודשא ובהימנותא ואתתוסף הוא עמא סגיאא למרן׃

Percioche egli era huomo da bene, e pieno di Spirito ſanto, e di fede, e coſi molta turba s'aggiunſe al Signore.

25 והו נפק הוא לטרסוס למבעא לשאול׃

Barnaba poi ſen' andò à Tarſo, a cercar Saulo.

26 וכד אשכחה איתיה עמה לאנטיוכיא ושנתא כלה אכחדא כנישין הוו בעדתא ואלפו עמא סגיאא מן הידין קדמית אתקריו באנטיוכי תלמידא כרסטיאנא׃

E trouato che l'hebbe il menò ad Antiochia. Et auuenne che tutto vn anno eſſi conuerſorono tra con la Chieſa, & inſegnorono à molta gente, onde in Antiochia i diſcepoli furon per la prima volta nominati i Chriſtiani.

יא

21 וַתְּהִי־עֲלֵיהֶם יַד יְהֹוָה לְרַפֵּא אוֹתָם וּמִסְפָּר רַב הַמַּאֲמִינִים שָׁבוּ אֶל־יְהֹוָה׃

Y la mano del Sennor era con ellos: y mucho numero de creyentes ſe conuertio al Sennor.

22 וַיָּבוֹא הַדָּבָר אֶל־אָזְנֵי הַקְּהִלָּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם עֲלֵיהֶם וַיִּשְׁלְחוּ לְבַרְנַבָּא לַעֲבֹר בְּאַנְטְיוֹכְיָא׃

Y llego la fama (de eſtas coſas) à oydos de la Igleſia que eſtaua en Ieruſalem: y embiaron à Barnabas que fueſe haſta Antiochia:

23 וּבְבוֹאוֹ שָׁמָּה רָאָה אֶת־תְּחִנַּת אֱלֹהִים וַיִּשְׂמַח וַיָּעַץ אוֹתָם כֻּלָּם לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְאַמֵּץ לִבּוֹתָם בַּיהֹוָה׃

El qual como llegó, vido la gracia de Dios, gozoſe, y exhortó, à todos que permaneciessen en el propoſito del coraçon en el Sennor:

24 אֲשֶׁר הוּא אִישׁ טוֹב וּמָלֵא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וֶאֱמוּנָה וְנוֹסַף קָהָל גָּדוֹל לַיהֹוָה׃

Porque era varon bueno, y lleno de eſpiritu ſancto y de fe: y mucha companna fue allegada al Sennor.

25 וַיֵּצֵא בַרְנַבָּא טַרְסוּסָה לְבַקֵּשׁ אֶת שָׁאוּל׃

Y partioſe Barnabas à Tarſo à buſcar à Saulo.

26 וְכַאֲשֶׁר מְצָאוֹ הֱבִיאוֹ בְּאַנְטְיוֹכְיָא וַיְהִי־כִּי כָּל־הַשָּׁנָה נוֹסְדוּ יַחַד בַּקְּהִלָּה וַיְלַמְּדוּ עַם רַב וַיִּקָּרְאוּ לַתַּלְמִידִים בְּאַנְטְיוֹכְיָא בָּרִאשׁוֹנָה נְצָרִים׃

Y hallado, truxolo à Antiochia. Y conuerſaron todo vn anno alli con la Igleſia: y enſennaron mucha companna, de tal manera que los Diſcipulos fueron llamados Chriſtianos primeramente en Antiochia.

ια'.

21. Καὶ ἦν χεὶρ κυρίου μετ' αὐτῶν· ὥστε ἰδεῖν αὐτοὺς πολύς τε ἀριθμὸς πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον.

Et la main du Seigneur eſtoit auec eux: tellement qu'vn grand nombre ayant creu fut conuerti au Seigneur.

22. Ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις περὶ αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν διελθεῖν (ἕως) Ἀντιοχείας.

Dont le bruit en vint iuſqu'aux oreilles de l'Egliſe qui eſtoit en Ieruſalem, à raiſon dequoi ils enuoyerent Barnabas, pour paſſer iuſqu'en Antioche.

23. Ὃς παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ κυρίῳ.

Lequel eſtant arriué, & ayant veu la grace de Dieu, ſe reſiouït, les exhortoit tous de perſeuerer d'vne fermeté de cœur au Seigneur.

24. Ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς, καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως. καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ κυρίῳ.

Car il eſtoit homme de bien, & plein du ſainct Eſprit & de foy: & grande multitude fut adiointe au Seigneur.

25. Ἐξῆλθε δὲ εἰς Ταρσὸν ὁ Βαρνάβας ἀναζητῆσαι Σαῦλον.

Puis Barnabas s'en alla en Tarſe, pour recercher Saul.

26. Καὶ εὑρὼν αὐτὸν ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοὺς ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν. χρηματίσαι τε πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς.

Et l'ayant trouué, il le mena en Antioche: & aduint que tout l'an entier, ils s'aſſemblerent auec l'Egliſe, & enſeignerent grand peuple: tellement qu'en Antioche les diſciples premierement furent nommes Chriſtiens.

CAP. XI.

21. Et erat manus Domini cum eis: multuſq; numerus credentium converſus eſt ad Dominum.

And the Hand of the Lord was with them, ſo that a great nomber beleeued and turned vnto the Lord.

22. Pervenit autem ſermo ad aures eccleſiæ quæ erat Ieroſolymis, ſuper iſtis: & miſerunt Barnabam uſque ad Antiochiam.

Then thidings of thoſe things came vnto the eares of the Church, which was in Jeruſalem: & they ſent forth Barnabas, that he ſhould go vnto Antiochia.

23. Qui cùm perveniſſet, & vidiſſet gratiam Dei, gaviſus eſt: & hortabatur omnes propoſito cordis permanere in Domino.

Who when hee was come, and had ſeene the grace of God, was glad, and exhorted all, that with purpoſe of heart they woulde cleaue vnto the Lord.

24. Quia erat vir bonus, & plenus Spiritu ſancto & fide. Et appoſita eſt multa turba Domino.

For he was a good man, and full of the holy Ghoſt, and faith and much people ioyned them ſelues vnto the Lord.

25. Profectus eſt autem Tarſum, ut quæreret Saulum.

Then departed Barnabas to Tarſus to ſeeke Saul.

26. Quem cum inveniſſet, perduxit Antiochiam. Et annum totum converſati ſunt ibi in Eccleſiâ: & docuerunt turbam multam, ita ut cognominarentur primum Antiochiæ diſcipuli, Chriſtiani.

And when he had found him, he brought him vnto Antiochia, and it came to paſſe that a whole yeere they were conuerſant with the Church, and taught much people: in ſo much, that the diſciples were firſt called Chriſtians in Antiochia.

Das XI. Capitel.

21. Vnd die Hand deß HERRN war mit jhnen/ vnd eine groſſe Zal ward glaubig vnnd bekehret ſich zu dem HERRN.

Oc HERRENS Haand vaar met dem/ oc it ſtort tal tog ved troen/ oc omuende ſig til HErren.

22. Es kam aber dieſe rede von jhnen/ für die Ohren der Gemeine zu Jeruſalem/ vnd ſie ſandten Barnabam/ daß er hin gienge biß gen Antiochia.

Da kom denne tale om dem/ faar Menigheds ens øern i Jeruſalem/ Oc de vdſende Barnabam/ at hand gick bort/ indtil Antiochiam.

23. Welcher da er hin kommen war/ vnd ſahe die gnade Gottes/ ward er fro/ vnd ermane ſie alle/ daß ſie mit feſtem hertzen an dem HERREN bleiben wolten.

Hui ſcken der hand vor kommen did/ oc ſaa Guds naade/ da bleff hand glad/ oc formanede dem alle/ at de vilde bliffue met faſte hierte hoſſ HERREN.

24. Denn er war ein frommer Mann/ voll heiliges Geiſtes vnnd Glauben. Vnd es war ein groß volck dem HERREN zu gethan.

Thi hand vaaren from Mand/ fuld aff den hellig Aand oc Tro. Oc der gaff ſig meget Folck til HERREN.

25. Barnabas aber zog auß gehn Tarſen Saulum zu ſuchen.

Men Barnabas drog vd til Tarſen/ at opſede Saulum igen.

26. Vnd da er jhn fand/ führet er jn gen Antiochia. Vnd ſie blieben bey der Gemeine ein gantz jahr/ vnd lehreten vil Volcks/ Daher die Jünger am erſten zu Antiochia Chriſten genennet wurden.

Oc der hand fant hannem/ ledde hand hannem til Antiochiam. Oc de bleffue it helt aar hoſſ Menigheden/ oc lærde meget Folck/ Der aff bleffue Diſciplene før kallede Chriſtne i Antiochia.

Kapitola XI.

21. A byla ruka Paně s nimi/ a mnohý počet wěřijcých obratil ſe ku Panu.

A byłá z nimi ręká Páńſka/ á wielki počet wierzących náwróćił ſie ku Pánu.

22. Tehdy přiſſla powěſt o těch wěcech k Cyrkwi kteráž byla w Geruzalemě: J poſlali Barnabáſſe/ aby ſſel do Antyochye.

Zátym o nich przyſzłá wieść do vſzu kośćiołowi ktory był w Jeruzalem/ A przetho ż poſłáli Bárnabáſzá áż do Antyochiey.

23. Kterýž když přiſſel tam/ a vzřel milost Božij/ zradowal ſe: a napomjnal wſſech/ aby w vmyſlu Srdce ſwého trwali w PAnu.

Ktory gdy tám przyſzed á vyźrał łáſkę Bożą/ vrádowal ſie/ y proſił wſzytkich áby w przedſięwźięćiu ſerdecznym trwáli w Pánu.

24. Neb byl muž dobrý/ a plný Ducha Swatého a Wiery. J přibyl tu mnohý záſtup Pánu.

Abowiem był mąż dobry/ y pełen Duchá świętego y wiáry/ á przyſtáło wielkie mnoſtwo ludźi ku Pánu.

25. Tehdy ſſel odtud Barnabáſs do Tharſu/ aby tam pohledal Sſawla:

Potym Bárnabaſz ſzedł do Tárſu áby ſzukał Sáulá.

26. Kteréhož když nalezl/ přiwedl gey do Antyochye. A přes celý Rok trwali tam w Cyrkwi/ a včili Záſtup weliký/ tak že naprw w Antyochij/ Včedlnjcy gmenowáni gſau Křeſtiané.

A ználazſzy go/ przywiódł do Antyochiey: Tám tedy przez wſzytek rok ſchadzáli ſie do Kośćiołá y vczyli lud wielki: A tak zwoleniki ná przód w Antyochiey nazywano Krześćiány.

יא

27 וּבְיוֹמָתָא הָנוּן אֶתוֹ מֶן אוּרִשְׁלֶם לְתַמָּן נְבִיֵא ׃

Et in quei giorni ſopravennero alcuni profeti da Ieruſalem in Antiochia.

28 וְקָם הָוָא חַד מֶנְּהוּן דַשְׁמֵה הֲוָא אַגָבוּס וְאוֹדַע אֶנּוּן בְּרוּחַ דְּכַפְנָא רַבָּא הָוֵא בְּכֻלָּה אַרְעָא וַהֲוָא כַפְנָא הָנָא בְּיוֹמַי קְלַוְדִיוֹס קֶסַר ׃

Et vn di loro nominato Agabo ſi leuò ſu, e ſignificò per lo Spirito come doueua eſſere vna gran fame per tutto il mondo: laqual coſi effetto auuenne ſotto Claudio Ceſare.

29 בְּרַם הָין תַּלְמִידֵא אַיְכַמָא דְאִית הֲוָא לְאִנָשׁ אִנָשׁ מֶנְּהוּן פְּרַשׁוּ דַּנְשַׁדְּרוּן לְתֶשְׁמֶשְׁתָּא דַּאֲחַיְהוּן אַיְלֶין דְּעָמְרִין בִּיהוּד ׃

E i diſcepoli, ciaſcuno ſecondo il ſuo potere, propoſero di mandare qualche coſa in ſuſſidio à i fratelli che habitauano in Giudea.

30 וְשַׁדַּרוּ בְּיַד בַּר־נַבָּא וְשָׁאוּל לְקַשִּׁישֵׁא דְּתַמָּן ׃

E coſi fecero mandando à i Vecchij per mano di Barnaba, e di Saulo.

יב

1 בְּהוּ הָין זַבְנָא אַרְמִי הֲוָא אִידַיָא עַל אֲנָשִׁין דְּבְעִדְתָּא אַיְךְ דְּנַבְאֵשׁ לְהוּן הֵרוֹדֵס מַלְכָּא (הָו דְּמֶתְקַרֵא אַגְרִיפּוּס ׃)

Nel medeſimo tempo il re Herode meſſe le mani ad affliggere alcuni de la Chieſa.

2 וְקַטֶל בְּסַיְפָא לְיַעְקוּב אֲחוּהִי דְּיוּחַנָן ׃

Et vcciſe di coltello Iacopo fratel di Giouanni.

יא

27 וּבַיָּמִים הָהֵם בָּאוּ מִירוּשָׁלַיִם נְבִיאִים לְאַנְטְיוֹכְיָא ׃

Y en aquellos dias decendieron de Ieruſalem Prophetas à Antiochia.

28 וַיָּקָם אֶחָד מֵהֶמָּה וּשְׁמוֹ אַחְאָב וַיִּנָּבֵא בְּרוּחַ רָעָב גָּדוֹל לִהְיוֹת עַל־הַתֵּבֵל וְהוּא נִהְיָה בִּימֵי קְלַוְדִּיוֹס הַקֵּיסָר ׃

Y leuantandoſe vno de ellos llamado do Agabo, daua à entender Por Eſpiritu, que auia de auer vna grande hambre en toda la redondez de las tierras, laqual tambien fué en tiempo de Claudio Ceſar.

28 וְהַתַּלְמִידִים כְּדַיָּם נָדְבוּ אִישׁ אִישׁ אֶל־הַשָּׁרֵת לִשְׁלֹחַ לַאֲחֵיהֶם הַיּוֹשְׁבִים בִּיהוּדָה ׃

Entonces los Diſcipulos, cada vno conforme à loque tenia, determinaron de embiar ſubſidio à los hermanos que habitauan en Iudea.

30 וַיַּעֲשׂוּ וַיִּשְׁלְחוּ אֶל־הַזְּקֵנִים בְּיַד בַּרְנַבָּא וְשָׁאוּל ׃

Loqual anſimiſmo hizieron embiando à los Ancianos por mano de Barnabas y da Saulo.

יב

1 וּבָעֵת הַהִיא שָׁלַח הֵירוֹדֵס הַמֶּלֶךְ אֶת יָדָיו לְהָרַע אֲחָדִים מִקְּהִלָּה ׃

Y en el miſmo tiempo el rey Herodes embiò compannias de ſoldados para maltratar algunos de la Igleſia.

2 וַיַּהֲרֹג אֶת־יַעֲקֹב אֲחִי יוֹחָנָן בֶּחָרֶב ׃

Y mató à Iacobo el hermano de Ioan, à cuchillo?

ια'.

27. Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ ἱεροσολύμων προφῆται εἰς ἀντιόχειαν.

En ces iours-la deſcendirent quelques Prophetes de Ieruſalem en Antioche.

28. Ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι ἄγαβος ἐσήμανε διὰ τοῦ πνεύματος λιμὸν μέγαν μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ᾽ ὅλην τὴν οἰκουμένην, ὅστις καὶ ἐγένετο ἐπὶ κλαυδίου καίσαρος.

Et l'vn d'eux nommé Agabus ſe leua, & ſignifia par l'Eſprit que grande famine deuoit aduenir par tout le monde: laquelle auſſi aduint ſous Claude Ceſar.

29. Τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς ηὐπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς.

Et les diſciples, chacun ſelon ſon pouuoir, determinerent d'enuoyer quelque choſe pour ſubuenir aux freres demeurans en Iudee.

30. Ὃ καὶ ἐποίησαν, ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς βαρνάβα καὶ σαύλου.

Ce qu'ils firent auſſi, l'enuoyans aux Anciens par les mains de Barnabas & de Saul.

ΚΕΦΑΛ. ιβ'.

ΚΑΤ᾽ ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν ἡρώδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας.

Et en ce meſme temps la le roy Herode ſe mit à mal-mener quelques vns de ceux de l'Egliſe.

2. Ἀνεῖλε δὲ ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν ἰωάννου μαχαίρᾳ.

Et mit à mort par l'eſpee Iaques frere de Iehan.

CAP. XI.	Das XI. Capitel.	Kapitola XI.
27. In his autem diebus ſupervenerunt ab Ieroſolymis prophetæ Antiochiam.	27. Jnn denſelbigen Tagen kamen Propheten von Jeruſalem gehn Antiochia.	27. Za těch pak dnij / přiſſli z Geruzaléma prorocy do Antyochye:
In thoſe dayes alſo came Prophets from Jeruſalem vnto Antiochia.	J den ſamme dage komme Propheter aff Jeruſalem til Antiochiam.	Pod onymże czáſem przyſſli Prorocy z Jeruzálem do Anthyochiey.
28. Et ſurgens unus ex eis nomine Agabus, ſignificabat per Spiritum famem magnam futuram in univerſo orbe terrarum, quæ facta eſt ſub Claudio.	28. Vnd einer vnter jhnen / mit Namen Agabus / ſtund auff / vnd deutet durch den Geiſt ein groſſe Theurung / die da kommen ſolt über den gantzen Kreiß der Erden / welche geſchach vnter dem Keiſer Claudio.	28. Y powſtaw geden z nich gménem Agabus / oznamowal ſkrze Ducha / že bude hlad weliký po wſſem okrſſlku zemſkém / kterýž ſtal ſe za Klaudia Cýſaře.
And there ſtoode vp one of them named Agabus / and ſignified by the Spirit / that there ſhould be great famine throughout all the worlde / which alſo came to paſſe vnder Claudius Ceſar.	Oc en aff dem / ſom hed Agabus / ſtod op / oc forkyndede ved Aanden en ſtor dyr tid offuer Jordens ganſke kreidz / huilcken der ſkede vnder den Keyſere Claudio.	A powſtawſſy ieden z nich imieniem Agabus / oznaymował przez duchá iż miał przyiść głod wielki po wſſytkim świecie / ktory ſie ſtał za Klaudyuſſa Ceſárzá.
29. Diſcipuli autem prout quis habebat, propoſuerunt ſinguli in miniſterium mittere habitantibus in Iudæa fratribus.	29. Aber vnter den Jüngern beſchloß ein jeglicher / nach dem er vermochte / zu ſenden eine Handreichung den Brüdern / die inn Judea wohneten.	29. Thedy Včedlnjcy geden každý wedlé možnoſti ſwé / vmjnili / aby poſlali k pohodlij Bratřijm / kteřijž přebýwali w Židowſtwu;
Then the diſciples / euery man according to his abilitie / purpoſed to ſend ſuccour vnto the brethren which dwelt in Judea.	Men huer iblant Diſciplene beſluttede / at ſend Broderne nogen hielp / ſom bode i Judea / effter ſom hand formatte.	A tház wſſyſcy zwolennicy ták ko ktory mogł wyſtarczyć / poſtánowili poſłać nieco ná ratunk bráciey ktorzy mieſſkáli w Zydowſtwie.
30. Quod & fecerunt, mittentes ad ſeniores per manus Barnabæ & Sauli.	30. Wie ſie denn auch theten / vnnd ſchicktens zu den Elteſten / durch die Hand Barnabe vnd Sauli.	30. Jakož y včinili / poſlawſſe k Starſſým ſkrze ruce Barnabáſſe a Sſawla.
Which thing they alſo did / and ſent it to the Elders / by the handes of Barnabas and Saul.	Som de da oc giorde oc ſkickede det til de Eldſte / ved Barnaba oc Sauli haand.	Co y vczynili poſławſſy do ſtárſſych przez Barnabaſſa y Saulá.
CAP. XII.	Das XII. Capitel.	Kapitola XII.
EOdem autem tempore miſit Herodes rex manus, ut affligeret quoſdam de eccleſia.	VMb dieſelbige zeit leget der König Herodes die Hände an etliche von der Gemeine zu peinigen.	W Ten pak čas / poſlal Herodes Král moc / aby hubil některé z Cýrkwe.
Nowe about that time / Herode the King ſtretched forth his hands to vexe certaine of the Church.	PAa den ſamme tid lagde Kong Herodes hender paa nogle aff Menigheden / at pine dem.	PRzywtym tegoż czáſu poczał Herod Krol trapić niektore z Kośćioł.
2. Occidit autem Iacobum fratrem Iohannis gladio.	2. Er tödtet aber Jacobum / Johannis Bruder / mit dem Schwert.	2. Y zabil thedáž Jakuba bratra Janowa / mečem.
And he killed James the brother of John with the ſworde.	Men hand ihielſlo Jacobum Johannis broder met ſuerdet.	Y zámordował Jákubá brátá Janowego.

יב

3 וכד חזא דשפרת הדא ליהודיא אוסף הוא למאחד אף לשמעון כאפא ואיתיהון הוו יומתא דפטירא׃

E vedendo che queſto era grato ai Giudei, ſeguì di pigliare ancor Pietro,) & erano i giorni de gli azimi.)

4 ואחדה ואומיה בית אסירא ואשלם לה שתתעסר אסטרטיוטין דנטרונה דמן בתר פצחא נשלמיוהי לעמא דיהודיא׃

Il qual preſo ch'hebbe, lo meſſe in prigione dandolo à guardare à quattro quaterne di ſoldati, volendo doppo la Paſcha produrlo al popolo.

5 וכד הו שמעון מתנטר הוא בית אסירא צלותא אמינתא מתקרבא הות מן עדתא חלפוהי לאלהא׃

Pietro dunque era guardato ne la prigione: e da la Chieſa ſi faceua continua oratione à Dio per lui.

6 ובה בהו ליליא דלצפרא עתיד הוא דנשלמיוהי כד דמיך הוא שמעון בינת תרין אסטרטיוטין ואסיר הוא בתרתין שושלן ואחרנא נטרין הוו תרעא דבית אסירא׃

E quando Herode douera preſentarlo, in quella medeſima notte, Pietro dormiua fra due ſoldati, legato con due catene. e le guardie dauante a la porta guardauano la prigione.

7 מלאכא דמריא קם לעל מנה ונוהרא אנהר בכלה ביתא ודקרה בגבה ואקימה ואמר לה קום עגל ונפלי שושלתא מן אידוהי׃

Et ecco, vn Angelo del Signore ſopraueune, & vna luce riſplende ne la ſtanza: e percoſſo il fianco di Pietro, lo ſuegliò, dicendo, Leuati ſu preſtamente: e le catene gli caddero de le mani.

יב

3 וּבִרְאוֹתוֹ כִּי הֵיטִיב לַעֲשׂוֹת בְּעֵינֵי הַיְּהוּדִים וַיּוֹסֶף וַיִּתְפֹּשׂ אֶת־כֵּיפָה וַיִּהְיוּ יְמֵי־הַמַּצּוֹת׃

Y viendo que auia agradado à los Iudios, paſſó adelante para prender tambien à Pedro, y eran los dias de los panes ſin leuatura.

4 וּבְתָפְשׂוֹ נְתָנוֹ בַּמַּטָּרָה וּמְסָרוֹ לְאַרְבַּעַת רִבְעֵי אַנְשֵׁי מִלְחָמָה לְנָצְרוֹ חָפֵץ אַחֲרֵי הַפֶּסַח לְהַסְגִּירוֹ בִּידֵי הָעָם׃

El qual prendido, echolo en la carcel entregandolo à quatro eſcuadrones de ſoldados que lo guardaſſen· queriendo ſacarlo àl pueblo deſpues de la Paſcua.

5 וְכֵיפָה הָיָה כָלוּא בַּמַּטָּרָה וַתְּהִי תְּפִלָּה בְחָזְקָה לָנֶצַח מִן־הַקְּהִלָּה עָלָיו אֶל־יְהוָה׃

Anſique Pedro era guardado en la carcel: y la Igleſia hazia oracion à Dios ſin ceſar por el.

6 וְכַאֲשֶׁר הוֹרְדוֹס עָתִיד הָיָה לְהוֹלִיכוֹ וּבַלַּיְלָה הַהוּא יָשֵׁן כֵּיפָה עִם שְׁנֵי אַנְשֵׁי מִלְחָמָה אָסוּר בִּשְׁנֵי־אֲזִקִּים וְהַשּׁוֹמְרִים לִפְנֵי הַפֶּתַח נָצְרוּ אֶת־הַמַּטָּרָה׃

Y quando Herodes lo auia de ſacar, aquella miſma noche, eſtaua Pedro durmiendo entre dos Soldados preſo con dos cadenas. y las guardas delante de la puerta que guardauan la carcel,

7 וְהִנֵּה מַלְאַךְ יְהוָה קָם וְאוֹר נָגַהּ וְהוֹפִיעַ אֶת הַבַּיִת וַיַּךְ אֶת־צְדַת כֵּיפָה וַיְעִירֵהוּ לֵאמֹר קוּם בִּמְהֵרָה וַיִּפְּלוּ אֲזִקָּיו מִיָּדָיו׃

Y he aqui, el Angel del Sennor ſobreuino, y la luz raſplandeció en la carcel: y hiriendo, à Pedro en el lado deſpertolo deziendo Leuantate preſtamente. Y las cadenas ſele cayeron de las manos.

ιβ'.

3. Καὶ ἰδὼν ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῖς ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ πέτρον· ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων.

Et voyant que cela eſtoit agreable aux Iuifs, il fit encore d'auantage. & s'auança d'empoigner auſſi Pierre.

4. Ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακὴν, παραδοὺς τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτὸν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ.

Or c'eſtoit és iours des pains ſans leuain. Et quand il l'eut empoigné, il le mit en priſon, & le bailla à garder a quatre quatraines de gēdarmes, le voulant porduire au ſupplice deuant le peuple apres la feſte de Paſque.

5. Ὁ μὲν οὖν πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ainſi Pierre eſtoit gardé en la priſon: mais l'Egliſe faiſoit prieres ſans ceſſe à Dieu pour lui.

6. Ὅτε δὲ ἔμελλεν αὐτὸν προάγειν ὁ ἡρώδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἁλύσεσι δυσὶ, φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν.

Et comme Herode le deuoit produire au ſupplice Pierre dormoit ceſte nuict la entre deux gendarmes, lié de deux chaines, les gardes deuant la porte gardoyent la priſon.

7. Καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι. πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ πέτρου, ἤγειρεν αὐτὸν, λέγων, ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσον αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν.

Et voici, vn Ange du ſeigneur ſuruint, & vne lumiere reſplendit en la priſon, & frapant le coſté de Pierre il l'eſueilla, diſant, Leue toi legerement. Et les chaines tomberent de ſes mains.

CAP. XII

3. Videns autem quia placeret Iudæis, appoſuit apprehendere & Petrum. Erant autem dies Azymorum.

And when hee ſawe that it pleaſed the Jewes/ he proceeded further/ to take Peter alſo (then were the dayes of vnleauened bread.)

4. Quem cum apprehendiſſet, miſit in carcerem, tradens quatuor quaternionibus militum cuſtodiẽdum, volens poſt Paſcha producere eum populo.

And when he had caught him/ he put him in priſon/ and deliuered him to foure quaternions of ſouldiours to be kept/ intending after the Paſſeouer to bring him forth to the people.

5. Et Petrus quidem ſervabatur in carcere. Oratio autem fiebat ſine intermiſſione ab Eccleſia ad Deum pro eo.

So Peter was kept in priſon/ but earneſt prayer was made of the Church vnto God for him.

6. Cùm autem producturus eum eſſet Herodes, in ipſa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites, vinctus catenis duabus: & cuſtodes ante oſtium cuſtodiebant carcerem.

And when Herode woulde haue brought him out vnto the people/ the ſame night ſlept Peter betwene two ſouldiers/ bounde with two chaines/ and the keepers before the doore/ kept the priſon.

7. Et ecce angelus Domini aſtitit: & lumen refulſit in habitaculo: percuſſoque latere Petri, excitavit eum, dicens, Surge velociter. Et ceciderunt catenæ de manibus eius.

And behold/ the Angel of the Lord came vpon them/ and a light ſhined in the houſe/ and he ſmote Peter on the ſide/ and raiſed him vp/ ſaying/ Ariſe quickely. And his chaines fell of from his handes.

Das XII. Capitel.

3. Vnd da er ſahe/ daß es den Jüden gefiel/ fuhr er fort/ vnd fieng Petrum auch. Es waren aber eben die tage der Süſſenbrot.

Oc der hand ſaa/ at det behagede Joderne/ foer hand frem/ oc greb ocſaa Petrum. Oc det vaare de ſøde Brødz dage.

4. Da er jhn nu greiff/ leget er jhn ins Gefengnis/ vnd überantwortet jn vier viertelen Kriegsknechten/ jn zu bewahren/ vnd gedacht jn nach den Oſtern dem Volck für zu ſtellen.

Der hand nu greb hannem/ lagde hand hannem i Fengzel/ oc antuordede ſexten Stridzmend hannem/ at beuare hannem/ oc tenckte at ſticke hannem faar Folcket effter Paaſken.

5. Vnd Petrus ward zwar im Gefengniß gehalten/ aber die Gemeine betet ohn auffhören für jn zu Gott.

Oc Petrus bleff nu ſaa hulden i Fengzelet/ Men Menigheden bat vden affladelſe for hannem til Gud.

6. Vnd da jn Herodes wolt fürſtellen/ inn derſelbigen nacht ſchlieff Petrus zwiſchen zween Kriegsknechten/ gebunden mit zwo Ketten/ vnnd die Hüter für der Thür/ hüteten deß Gefengniß.

Oc der Herodes vilde ſticke hannem frem/ i den ſamme nat/ ſoff Peder mellem tho Stridzmend/ bunden met tho Lencker/ oc Vecterne faar dørren toge vare paa Fengzelet.

7. Vnd ſihe der Engel des HERREN kam daher/ vñ ein Liecht ſchein in dem Gemach/ vnd ſchlug Petrum an die ſeiten/ vnd wecket jhn auff/ vnd ſprach: Stehe behends auff. Vnd die Ketten fielen jm von ſeinen händen.

Oc ſee/ HERRENS Engel kom did/ oc it Liuſſ ſkinde i Kammeret oc hand ſlo Peder paa ſiden/ oc vecte hannem op/ oc ſagde/ Staa ſtrax op. Oc Lenckerne fulde aff hans hender.

Kapitola XII.

3. A wida/ že ſe to líjbilo Židům/ vmjnil gjiti y Petra (A byli dnowé Přeſnicnij.)

A gdy tho vyzrał być wdzięczna rzecz Zydom/ ſtarał ſie iako by był poimały piotrá/ (A były dni Przaśnikow.)

4. Kteréhož když yal/ wſadil gey do žaláře/ a poručil gey čtyřem čtwernijčuom k oſtřijhánij/ chtěgjce po Welice noci wywéſti gey Lidu.

Ktorego tez poimawſzy podał do więzienia/ poruczywſzy go pod czwore ſtraż/ gdźie było w káżdey po czterech drabiech aby go ſtrzegli/ chcąc po Wielkiey nocy wywieść go ludowi.

5. A Petr zagiſté oſtřjhán byl w žaláři. Ale Modlitba dála ſe bez přeſtánij/ od Cýrkwe k Pánu Bohu za něho.

A przethoż Piotr był chowan pod ſtrażą/ ále modlitwá uſtawiczna od kośćiołá ku Bogu bywała zá nim.

6. A když gey měl Herodes wywéſti/ w tu noc ſpal Petr mezy dwěma žoldnéři/ ſwázan gſa dwěma řetězy/ a ſtražnij před dwéřmi/ oſtřijhali žaláře.

Gdy tehemu przyſzedł miáło áby go był Herod wywiodł/ tedy oney nocy ſpal Piotr miedzy dwiema draby/ związány dwiemá láncuchy/ á ſtroże przed drzwiami ſtrzegli ćiemnice.

7. A ay Angel PAně poſtawil ſe/ a ſwětlo ſe zaſtkwělo w přijbytku žaláře: a vdeřiw Petra w bok/ zbudil ho/ řka: Wſtaň rychle. Y ſpadli řetězowé z rukau geho.

Noto Anioł Páńſki przyſzedł/ á ſtáſnoſć ſie oświećiła w ciemnicy/ y trácwſzy w bok Piotrow/ obudźił go/ mowiąc/ Wſtań rychlo/ Ropádli láncuchy z rąk iego.

יא

8 וְאֵמַר לֵהּ מַלְאַכָא אֱסוּר חַצַיךְ וְסַאן טַלָרַיךְ וַעֲבַד הָכַנָא וְתוּב אֵמַר לֵהּ אֶתְעַטַף תַּכְסִיתָךְ וְתָא בָּתַרי׃

Poi l'Angelo gli diſſe, Cigniti e calzati le tue ſcarpe: & egli coſi fece. Poi gli diſſe, Mettiti attorno la tua veſta, e ſeguitami.

9 וּנְפַק וְאָזֵל הֲוָא בָּתְרֵהּ כַּד לָא יָדַע הֲוָא דְּשַׁרִירָא הֲוָת הָי דְּהָוְיָא הֲוָת בְּיַד מַלְאַכָא סָבַר הֲוָא גֵּיר דְּחֶזְוָא חָזֵא הֲוָא׃

E coſi vſcendo il ſeguitaua, ne ſapeua che foſſe vero quello che per l'Angel ſi faceua: ma ſi penſaua veder qualche viſione.

10 וְכַד עֶבְרוּ מַטַּרְתָּא קַדְמָיְתָא וְדַתְרֵין אֶתוֹ עְדַמָא לְתַרְעָא דְּפַרְזְלָא וְאֶתְפְּתַח לְהוֹן מֶן צְבוּת נַפְשֵׁהּ וְכַד נְפַקוּ וַעֲבַרוּ שׁוּקָא חַד פְּרַק מֶן לְוָתֵהּ מַלְאַכָא׃

Paſſata che hebbero la prima e la ſeconda guardia, vennero à la porta di ferro, che conduce ne la città, laqual s'aperſe loro da ſe medeſima. Et vſciti che furono paſſorono vn borgo: poi ſubbito l'Angelo ſi partì da lui.

11 הָידֵין אֶשְׁתַּוְדַע שֶׁמְעוֹן וְאֵמַר הָשָׁא יֶדְעֵת בְּקוּשְׁתָּא דְּמָרְיָא שַׁדַּר מַלְאַכֵהּ וּפַלְטַנִי מֶן אִידֵהּ דְּהֵרוֹדֵס מַלְכָּא וּמֶן מֶדֶם דְּמֶתְחַשְּׁבִין הֲווּ עֲלַי יְהוּדָיֵא׃

Allor Pietro ritornato in ſe, diſſe, Hora conoſco veramente che il Signore ha mandato il ſuo Angelo, & hammi liberato da la mano di Herode: e da ogni aſpettatione del popolo de Giudei.

12 וְכַד אֶסְתַּכַּל אֶתָא לֵהּ לְבַיְתָא דְּמַרְיַם אֶמֵּהּ דְּיוֹחַנָן הוּ דְּאֶתְכַּנִּי מַרְקוּס מֶטוּל דְּאָחָא סַגִּיאֵא תַּמָּן כְּנִישִׁין הֲווּ וּמְצַלִּין׃

E conſiderando queſto, venne à la caſa di Maria, madre di Giouanni, chiamato per ſopranome Marco, doue erano adunati molti, e faceuano oratione.

יב

8 וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמַּלְאָךְ חֲגוֹר בְּמָתְנֶיךָ וְהִנָּעֵל בִּנְעָלֶיךָ וַיַּעַשׂ כֵּן וַיֹּאמֶר לוֹ הִתְעַטֵּף בִּמְעִילְךָ וְלֵךְ אַחֲרָי׃

Y dixole el Angel, Cinnete, y atate tus çapatos Y hizolo anſi. Y dixole, Rodea te tú ropa, y ſigueme.

9 וַיֵּצֵא וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו וְלֹא יָדַע כִּי אֱמֶת הִיא אֲשֶׁר נִהְיְתָה בַּמַּלְאָךְ כִּי־אָמַר לִרְאוֹתוֹ אֶת־הַמַּרְאֶה׃

Y ſaliendo ſeguialo: y no ſabia que era verdad loque hazia el Angel: mas penſaua que via viſion.

10 וְכַאֲשֶׁר עָבְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת הָרִאשׁוֹנָה וְשֵׁנִית בָּאוּ אֶל־שַׁעַר הַבַּרְזֶל אֲשֶׁר מוֹלִיךְ אֶל־הָעִיר אֲשֶׁר בִּנְדָבָה נִפְתַּח לָהֶם וּבְצֵאתָם בָּאוּ אֶל־שׁוּק אֶחָד וּבְרֶגַע תִּתְפָּרֵק הַמַּלְאָךְ מֵאִתּוֹ׃

Y como paſſaron la primera y la ſegunda, guarda vinieron à la puerta de hierro que va à la ciudad, laqual ſe les abrió de ſuyo: y ſalidos paſſaron vna calle: y luego el Angel ſe apartó deel.

11 וְכֵיפָה בְּבוֹאוֹ אֶל־נַפְשׁוֹ אָמַר עַתָּ יָדַעְתִּי בֶּאֱמֶת כִּי שָׁלַח יְהֹוָה אֶת־מַלְאָכוֹ וַיְפַלְּטֵנִי מִיַּד הוֹרְדוֹס וּמִכָּל יִקְהַת עַם יְהוּדָה׃

Entonces Pedro boluiendo en ſi, dixo Aora entiendo verdaderamente, que el Sennor hà embiado ſu Angel: y me hà librado de la mano de Herodes, y de todo el pueblo de los Iudios que me eſperaua.

12 וּבְשִׂיחוֹ בָּא אֶל־בֵּית מִרְיָם אֵם־יוֹחָנָן הַנִּקְרָא מַרְקוֹס אֲשֶׁר שָׁם אַחִים רַבִּים הָיוּ נִקְהָלִים וּמִתְפַּלְּלִים׃

Y conſiderando eſto, llego à caſa de Maria la madre de Ioān el que tenia por ſobre nombre Marcos, donde muchos eſtauan ayuntado, y orando.

ιγ'.

8. Εἶπέ τε ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὸν, περίζωσαι, καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου. ἐποίησε δὲ οὕτω. καὶ λέγει αὐτῷ, περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει μοι.

Adonc l'Ange lui dit, Ceín toi, & chauſſe tes ſouliers; Ce qu'il fit Puis lui dit, Iette ta robbe ſur toi, & me ſui.

9 Καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει αὐτῷ. καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέπειν.

Lui donc ſortant le ſuiuit, & ne ſauoit point que ce qui ſe faiſoit par l'Ange fuſt vrai, mais cuidoit voir quelque viſion.

10 Διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν, ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη ἠνοίχθη αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ.

Et quand ils eurent paſſé la premiere & la ſeconde garde, ils vindrent à la porte de fer, qui ſe rend en la ville, laquelle s'ouurit à eux d'elle-meſme, & eſtans ſortis ils paſſerent vne rue, & incontinent l'Ange ſe departit de lui.

11. Καὶ ὁ Πέτρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ, εἶπε, νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλε κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς ἡρώδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν ἰουδαίων.

Lors Pierre eſtant reuenu à ſoi-meſme, dit, Ie cognoi maintenant pour vrai que le Seigneur a enuoyé ſon Ange, & m'a deliuré de la main d'Herode, & de toute l'attente du peuple des Iuifs.

12. Συνιδών τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν μαρίας τῆς μητρὸς ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι ἀδελφοὶ καὶ προσευχόμενοι.

Et ayant conſideré le tout, vint en la maiſon de Marie, mere de Iehan, ſurnommé Marc: où eſtoyent pluſieurs aſſemblés, & faiſans prieres.

CAP. XII.

8. Dixit autem angelus ad eum, Præcingere, & calceate caligas tuas. Et fecit ſic. Et dixit illi, Circunda tibi veſtimentum tuum, & ſequere me.

And the Angell ſaid vnto him/ Girde thy ſelfe/ and bind on thy ſandales. And ſo he did. Then he ſaid vnto him: Caſt thy garment about thee/ and follow me.

9. Et exiens ſequebatur eum, & neſciebat quia verum eſt quod fiebat per angelum: exiſtimabat autem ſe viſum videre.

So Peter came out and folowed him/ and knewe not that it was true/ which was donne by the Angell/ but thought hee had ſeene a viſion.

10. Tranſeuntes autem primam & ſecundam cuſtodiã venerunt ad portam ferreã quæ ducit ad civitatem, quæ ultro aperta eſt eis. Et exeuntes proceſſerunt ut vicum unum: & continuò diſceſſit angelus ab eo.

Now when they were paſt the firſt and the ſecond watch/ they came vnto the iron gate/ that leadeth vnto the citie/ which opened to them by it owne accord/ & they went out/ and paſſed through one ſtreete/ and by and by the Angel departed from him.

11. Et Petrus ad ſe reverſus, dixit: Nunc ſcio verè, quia miſit Dominus angelum ſuum, & eripuit me de manu Herodis & de omni expectatione plebis Iudæorum.

And when Peter was come to him ſelf, he ſaid/ Now I know a trueth/ that the Lord hath ſent his Angell/ and hath deliuered me out of the hand of Herode/ and from all the wayting for of the people of the Jewes.

12. Conſiderans q; venit ad domum Mariæ matris Iohannis, qui cognominatus eſt Marcus, ubi erant multi congregati & orantes.

And as he conſidered the thing/ he came to the houſe of Marie/ the mother of John/ whoſe ſurname wz Marke/ where many were gathered together/ and prayed.

Das XII. Capitel.

8. Vnd der Engel ſprach zu jm: gürte dich/ vnd thue deine Schuch an. Vnd er that alſo. Vnd er ſprach zu jhm: Wirff deinen Mantel vmb dich/ vnd folge mir nach.

Oc Engelen ſagde til hannem giorde dig oc drag dine Sko paa. Oc hand giorde ſaa. Oc hand ſagde til hannem/ Kaſt din Kaabe om dig/ oc følge mig effter.

9. Vnd er gieng hinauß/ vnd folget jhm/ vnd wuſte nicht/ daß jhm warhafftig ſolches geſchehe durch den Engel/ ſondern es dauchte jn/ er ſehe ein Geſichte.

Oc hand gick vd/ oc fulde hannem/ Oc hand viſte icke/ at ſaadant ſkede hannem viſſelige formedelſt Engelen/ men hannem ſyntis at hand ſaa en Syn.

10. Sie giengen aber durch die erſte vnd ander Hut/ vnd kamen zu der eiſern Thür/ welche zur Statt führet/ die that ſich jhnen von jhr ſelber auff. Vnd tratten hinauß/ vnd giengen hin eine gaſſen lang/ vnd alſo bald ſchied der Engel von jhm.

Oc de ginge igiennem den førſte oc anden Vartect/ oc komme til Jern dørren/ ſom fører til Staden/ hun lod ſig ſelff op for dem. Oc de traadde vd/ oc ginge bort/ en Gade langt/ oc ſtrax i det ſamme ſkildis Engelen fra hannem.

11. Vnd da Petrus zu jm ſelber kam/ ſprach er: Nun weiß ich warhafftig/ daß der HERR ſeinen Engel geſandt hat/ vnd mich errettet auß der Hand Herodis/ vnd von allem warten deß Jüdiſchen Volcks.

Oc der Petrus kom til ſig ſelff/ ſagde hand/ Nu veet ieg viſſelige/ at HERREN vdſende ſin Engel/ oc Frelſte mig aff Herodis Haand/ aff alt det Jødiſke Folckis foruentelſe.

12. Vnd als er ſich beſinnet/ kam er für das hauß Maria der Mutter Johannis/ der mit dem zunamen Marcus hieß/ da vil beyeinander waren/ vnd beteten.

Oc ſom hand befinde ſig/ kom hend faar Marie Johannis moders huſſ/ ſom kaldis met tilnaffn Marcus/ der ſom mange vaare tilſammen oc bade.

Kapitola XII.

8. Y řekl Angel k němu: Opaſs ſe/ a podwaž Lewtky twé. To když včinil/ řekl gemu: Oblec ſe w raucho twé a pod zamnau.

Zátim Anioł rzekł k niemu/ Opáſz ſie: á podwiąż trzewiki twoie/ Y vczynił ták/ Tedy mu on rzekł Oblecz ná ſie pláſzcz twoy/ á idź zá mną.

9. Y wyſſed/ ſſel za nim/ a newěděl by to prawě bylo co ſe dálo ſkrze Angela/ ale domnjwal ſe žeby widěnij widěl.

A thák wyſzedſzy Piotr/ ſzedł zá nim/ áni wiedźiał żeby to było. prawdźiwie co ſie dźiało przez Aniołá/ lec mniemał żeby widzenie widźiał.

10. A když pominuli prwnij y druhau ſtráž/ přiſſli k bráně železné/ kteráž wede do Měſta/ a ta hned ſe gim ſama otewřela. A wyſſedſſe ſtrženi/ přeſſli vlicy gednu/ a hned odſſel Angel od něho.

Potym gdy przeminęli pierwſza y wtora ſtraż/ przyſzli do brany żeláznęy ktora wiedźie ku mieſtu/ á ta ſie im dobrowolnie otworzyłá/ y wyſzedſzy przeſzli iedne vlice/ á ták natychmiaſt odſzedł Anioł od niego.

11. Tehdy Petr přiſſed ſám k ſobě/ řekl: Nynij wijm zagiſtě/ že poſlal PAN Angela ſwého/ a wyſwobodil mne z mocy Herodeſowy/ a zewſſeho očekáwanj lidu Židowſkého.

Thedy Piotr przyſzedſzy k ſobie/ rzekł/ Theraz znam prawie iż poſłał Pán Aniołá ſwoiego/ y wyiął mie z rąk Herodowych/ y ze wſzytkiego oczekawánia ludu Zydowſkiego.

12. Y vpamatowaw ſe/ přiſſel k domu Marye Matky Janowy/ kterýž přigmij měl Marek/ kdež ſe gich bylo mnoho ſeſſlo a modlili ſe.

A zrozumiewſzy rzecz/ przyſzedł do domu Maryey mátki Janowey/ ktorego názywáno Márek/ gdźie było wiele zgromadzonych y modlących ſie.

יב

13 וְנָקֶשׁ בְּתַרְעָא דְּדָרְתָא וּנְפַקַת דְּתֶעְנְיוּהִי טַלְיְתָא דַּשְׁמָהּ רוֹדָא׃

Et hauendo Pietro battuto la porta de l'antiporto, vna fanciulla nominata Rode, venne oltre ad aſcoltare.

14 וְאֶשְׁתַּוְדְעַת קָלֵהּ דְּשֶׁמְעוֹן וּבְחַדּוּתָה לָא פְּתַחַת לֵהּ תַּרְעָא אֶלָּא הֶפְכַּת בִּרְהָטָא וְאֶמְרַת לְהוֹן שֶׁמְעוֹן הָא קָאֶם עַל תַּרְעָא דְּדָרְתָא׃

Laqual conoſciuta la voce de Pietro, per l'allegrezza non aperſe l'antiporto ma correndo dentro, riferì che Pietro era dauanti à l'antiporto.

15 אֶמְרִין לָהּ מֶזַע זָעְתִּי לְכִי וְהִי מֶתְחַרְיָא הְוָת דְּהָדָא הָכַנָּא הִי אֶמְרִין לָהּ כְּבַר מַלְאָכֵהּ הוּ׃

Eſſi le diſſero, Tu ſei fuor di te. Ma ella affermaua eſſer coſi: & eſſi diceuano: Egli è il ſuo Angelo.

16 וְשֶׁמְעוֹן נָקֶשׁ הֲוָא בְּתַרְעָא וּנְפַקוּ חֲזָאוּהִי וְתַמְהוּ לְהוֹן׃

Intanto Pietro continuaua di battere, e come hebbero aperto, il viddero, e ſe ne ſtupirono.

17 וּמָנִיף הֲוָא לְהוֹן אִידֵהּ אַיְךְ דְּנֶשְׁתַּתְקוּן לְהוֹן וְעַל וְאֶשְׁתַּעִי לְהוֹן אַיכַנָּא מָרְיָא אַפְּקֵהּ מֶן בֵּית אֲסִירָא וֶאֱמַר לְהוֹן א —— אֶשְׁתַּעַו הָלֵין לְיַעְקוֹב וְלַאַחִין וּנְפַק אֶזַל לֵהּ לְאַתַר אַחְרִין׃

Et egli accennandoli con la mano che taceſſono, narrò loro come il Signore l'haueua cauato fuor de la prigione, Poi diſſe, Fate intender queſte coſe à Iacopo & à i fratelli, & vſcito di lì, ſen'andò in vn altro luogo.

18 וְכַד הֲוָא צַפְרָא הֲוָא רוּבָא סַגִּיאָא בֵּית אֶסְטְרַטְיוֹטֵא עַל שֶׁמְעוֹן דְּמָנָא הָיָא לֵהּ׃

Venuto che fu il giorno, era non picciol tumulto fra i ſoldati, di quello che ſi foſſe fatto di Pietro.

יב

13 וּכְאֲשֶׁר דָּפַק כֵּיפָה אֶל־דֶּלֶת הֶחָצֵר וַתֵּצֵא נַעֲרָה לִשְׁמוֹעַ וּשְׁמָהּ רוֹדָא׃

Y tocando Pedro à la puerta del patio, ſalió vna mochacha, para eſcuchar: llàmauaſe Rhode.

14 וּבְדַעְתָּהּ אֶת קוֹל כֵּיפָה מִשִּׂמְחָה לֹא פָתְחָה אֶת־הַשַּׁעַר כִּי אִם רָצָה הַבַּיְתָה וַתַּגֵּד כִּי עוֹמֵד כֵּיפָה לִפְנֵי הַשַּׁעַר׃

Laqual como conoció la boz de Pedro, de gozo no abrió el patio: ſino corriendo dentro dió nueua, que Pedro eſtaua delante de la puerta.

15 וְהֵמָּה אָמְרוּ אֵלֶיהָ מְשֻׁגָּעָה אַתְּ וְהִיא נְאוּמָרָה כִּי כֵּן הוּא וְהֵמָּה אָמְרוּ מַלְאָכוֹ הוּא׃

Y ellos le dixeron, Eſtas loca. mas ella affirmaua que era anſi. Entonces ellos dezian, Su Angel es.

16 וְכֵיפָה הִתְעוֹדֵד לִדְפֹּק וּבְפִתְחָם רָאוּ אוֹתוֹ וַיִּתַּמָּהוּ׃

Mas Pedro perſeueraua en llamar: y como le abrieron, vieronlo, y eſpantaronſe.

17 וַיָּנֶף לָהֶם בְּיָדוֹ לַחֲשׁוֹת וַיְסַפֵּר לָהֶם אֵיךְ יְהֹוָה הוֹצִיאוֹ מִמַּטָּרָה וַיֹּאמֶר הַגִּידוּ לְיַעֲקֹב וּלְאֶחָיו אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּצֵא וַיֵּלֶךְ אֶל־מָקוֹם אַחֵר׃

Y el haziendoles ſennal con la mano que callaſſen, contóles como el Sennor lo auia ſacado de la carcel: y dixo, Hazed ſaber eſto à Iacobo y à los Hermanos. Y ſalido, partioſe à otro lugar.

18 וַיְהִי־בֹקֶר וַחֲרָדָה לֹא קְטַנָּה הָיְתָה בְּאַנְשֵׁי מִלְחָמָה מַה נִּהְיָה לְכֵיפָה׃

Siendo pues de dia, auia no poco alboroto entre los ſoldados que ſe auia hecho de Pedro.

ιϐ.

13. Κρούσαντος δὲ τοῦ Πέτρου τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος, προσῆλθε παιδίσκη ὑπακοῦσαι, ὀνόματι Ῥόδη.

Et quand il eut heurté à la porte du porche, vne fille nommee Rode vint pour eſcouter:

14. Καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου, ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξε τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν ἑστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος.

Laquelle ayant cognu la voix de Pierre, de ioye n'ouurit point le porche mais s'en courut en la maiſon, & annonça que Pierre eſtoit deuant le porche.

15. Οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπον, μαίνῃ; ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δ' ἔλεγον, ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστιν.

Mais ils lui dirent, Tu es folle. Mais elle au contraire affermoit qu'il eſtoit ainſi: & eux diſoyent, C'eſt ſon Ange.

16. Ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε κρούων· ἀνοίξαντες δὲ εἶδον αὐτὸν, καὶ ἐξέστησαν.

Mais Pierre continuoit à heurter, & quand ils eurent ouuert, ils le virent, & furent comme rauis hors d'eux-meſmes.

17. Κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν, διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς. εἶπε δὲ, ἀπαγγείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον.

Et lui leur ayant fait ſigne de la main qu'ils fiſſent ſilence, leur raconta comment le Seigneur l'auoit mis hors de la priſon, & leur dit, Annoncez ces choſes à Iaques & aux freres. Puis ſortant de la, il s'en alla en vn autre lieu.

18. Γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο.

Mais le iour eſtant venu il y eut vn grand trouble entre les gẽdarmes, pour ſauoir que Pierre ſeroit deuenu.

CAP. XII.

13. Pulſante autem eo oſtium ianuæ, proceſſit puella ad videndum, nomine Rhode.

And when Peter knocked at the entrie doore/a maide came forth to hearken/ name Rhode.

14. Et ut cognovit vocem Petri, præ gaudio non aperuit ianuam, ſed intrò currens nuntiavit ſtare Petrum ante ianuam.

But when ſhe knewe Peters voyce/ ſhee opened not the entrie doore for gladneſſe/ but ran in/ and tolde how Peter ſtoode before the entrie.

15. At illi dixerunt ad eam, Inſanis. Illa autem affirmabat ſic ſe habere. Illi autem dicebant, Angelus eius eſt.

But they ſade vnto her / Thou art mad. Yet ſhe affirmed it conſtantly/ that it was ſo. Then ſayd they/ It is his Angell.

16. Petrus autem perſeverabat pulſans, Cùm autem apperuiſſent, viderunt eum, & obſtupuerunt.

But Peter continued knocking / & when they had opened it/ and ſaw him / they were aſtonied.

17. Annuens autem eis manu, ut tacerent, narravit quomodo Dominus eduxiſſet eum de carcere: dixitq́;, Nuntiate Iacobo & fratribus hæc. Et egreſſus abiit in alium locum.

And hee beckened vnto them with the hand/ to holde their peace/ and tolde them how the Lord had brought him out of ỹ priſon. And he ſayd/ Go ſhew theſe things vnto James/ and to the brethren: and he departed / and went into another the place.

18. Facta autem die, erat non parva turbatio inter milites, quidnam factum eſſet de Petro.

• Now aſſoone as it was day/ there was noſmal trouble among the ſouldiers/ what was become of Peter.

Das XII. Capitel.

13. Als aber Petrus an die Thür klopffet des Thors / tratt herfür ein Magd zu horchen/ mit Namen Rode.

Oc ſom Peder banckede paa portens dør da gick en Pige frem at høre til /ſom hed Rode.

14. Vnd als ſie Petrus ſtimme erkannte / that ſie das Thor nicht auff für Freuden / lieff aber hinein / vnnd verkündigets jhnen / Petrus ſtunde für dem Thor.

Oc ſom hun kender Peders røſt/ da lod hun døren icke op for glæde / men hun løb bort / oc forkyndede dem/ at Peder ſtod faar Porten.

15. Sie aber ſprachen zu jr: du biſt vnſinnig. Sie aber beſtunde darauff/ es were alſo. Sie ſprachen: Es iſt ſein Engel.

Da ſagde de til hende / Du eſt icke ved ſindene. Men hun ſtod faſt der paa/ at det vaar ſaa. De ſagde/ det er hans Engel.

16. Petrus aber klopffet weiter an. Da ſie aber auffthatten/ ſahen ſie jn/ vnd entſatzten ſich.

Men Petrus banckede fremdelis paa. Oc der de lode op/ ſaae de hannem/ oc bleffue forferdede.

17. Er aber wincket jhnen mit der Hand zu ſchweigen / vnd erzelet jnen/ wie jn der HERR hatte auß dem gefengniß geführet / vnd ſprach: Verkündiget diß Jacobo vnnd den Brüdern. Vnd gieng hinauß / vnd zog an einen andern ort.

Da vinckte hand dem met haanden / at de ſkulde tie/ Oc hand fortalde dem/ huorledis HERREN førde hannem aff Fengſelet / oc ſagde / Forkinder Jacob dette oc Brødrene Oc hand gick vd / oc drog til en anden Sted.

18. Da es aber tag ward / ward nicht eine kleine bekümmerniß vnter den Kriegs knechten / wie es doch mit Petro gangen were.

Men der det bleff dag / da bleff der icke en liden bekumrelſe iblant Stridzmendene/ huorledis det ſkul dog vere ganget til met Petro.

Kapitola XII.

13. A když Petr potlaukl na dwéře wrát/ wyběhla Děwečka gménem Rhode / aby pohledila.

Gdy thedy Piotr zákołátał we drzwi v przyſionká/ dziewczęká imieniem Rhode wyſſłá ſłucháć.

14. A jakž poznala hlas Petrůw / pro radoſt neotewřela dweřij/ ale wběhſſy powědela/ že Petr ſtogij v dweřij.

Ktora poznawſſy Piotrow głos przed rádośćią nie otworzyła przyśionká/ ale w dom wbieżawſſy oznaymiłá iż Piotr ſthał przed przyśionkiem.

15. A oni řekli gij: Y to bláznijs. A ona potwrzowala/ že tak geſt.

Ale oni rzekli do niey / Száleſſ / wſſákoż oná twierdziłá iż ſie thák rzecz ma/ á oni mowili / Jeſt Anyol iego.

16. Ale Petr předce tlaukl: A když otewřeli dwéře/ vzřeli gey/ y vlekli ſe.

A trwał Piotr kołácąc/ á gdy otworzyli vyzreli go/ y lękli ſie.

17. A pokynuw na ně rukau aby mlčeli / wyprawowal gim wſſecko kterak PAN wywedl ho z žaláře. Y řekl: Powězte to Jakubowi y giným Bratřijm. A wyſſed ſſel na giné mijſto.

A gdy ná nie reká kinął áby vmilknieli / powiedział im iáko Pan wywiodł go z ſtrażey/ y rzekł/ Oznaymićie tho Jakubowi y bráciey/ á wyſſedſſy ſſedł ná ine mieyſce.

18. A když bylo we dne / byl weliký rozbrog mezy žoldnéři co ſe bylo ſtalo při Petrowi.

A gdy dźień náſtał / thedy był rozruch nie máły miedzy drábý coby ſie z Piotrem ſtało.

יב

19 הֵרוֹדֶס דֵּין כַּד בְּעָיְהִי
וְלָא אֶשְׁכְּחֵהּ דָּן אֶנּוּן
לְנָטוֹרָא וּפַקֵּד דְּנֵמוּתוּן
וּנְפַק לֵהּ מֶן יְהוּד וְאִיתָוְהִי
הֲוָא בְּקֶסָרִיָא׃

Et Herode hauendolo ricercato, e non hauendolo trouato, poi ch'egli hebbe eſaminate le guardie, comando che fuſſen menati al ſupplicio. Poi di Giudea ſceſe à Ceſarea, e dimorò iui.

20 וּמְטוּל דְּרְתִּיז הֲוָא עַל
צוּרָיֵא וְעַל צַידְנָיֵא
אֶתְכַּנַּשׁוּ וַאתַו לְוָתֵהּ א
אַכְּחְדָא וַאפִּיסוּ לְבַלַסְטוֹס
קִיטוּנְקָנֵהּ דְּמַלְכָּא וְשָׁאלוּ
מֶנֵּהּ דְּנֶהֱוֵא לְהוֹן שַׁיְנָא
מְטוּל דְּפוּרְנָסָא דְּאַתְרְהוֹן
מֶן מַלְכוּתֵהּ הֲוָא ד
דְּהֵירוֹדֶס׃

Hor Herode haueua in animo di far guerra contra quei di Tiro e quei di Sidone, & eſſi di commune accordo vennero à lui: & hauendo perſuaſo Blaſto, che era cameriere del Re, domandauano pace: percioche il lor paeſe era nudrito da quello del Re.

21 בְּיוֹמָא דֵּין יְדִיעָא לְבֵשׁ
הֲוָא הֵרוֹדֶס לְבוּשָׁא
דְּמַלְכוּתָא וִיתֵב עַל בֵּים
וּמְמַלֵּל הֲוָא עַם כֶּנְשָׁא׃

Et vn giorno determinato Herode veſtito di veſta regale, e ſedendo nel ſeggio giudiciale, faceua lor parlamento.

22 עַמָּא דֵּין כֻּלֵּהּ קָעֵא
הֲוָא וָאמַר הָלֵין בַּת קָלָא
דַּאלָהָא אֶנֵּין וְלָא הָוֵי דִּבְנַי
נָשָׁא׃

E il popolo gridaua, Voce di Dio, e non d'huomo.

23 וּחְלָף דְּלָא יַהֵב ת
תֶּשְׁבּוּחְתָּא לַאלָהָא בָּהּ
בְּשָׁעְתָא מְחָיְהִי מַלְאַכֵהּ
דְּמָרְיָא וְרַפַּת בְּתוֹלַעְתָּא
וּמִיתַת׃

Ma incontinente vn Angelo del Signore il percoſſe, percioch'ei non haueua dato gloria à Dio: onde mangiato da i vermini, ſpirò.

24 וַסְבַרְתָּא דַּאלָהָא
מֶתְכַּרְזָא הֲוָת וְרָבְיָא׃

E la parola di Dio creſceua, e multiplicauaſi.

י ב

19 וְהֵירוֹדֶס כַּאֲשֶׁר יְבַקְשֶׁנּוּ וְלֹא מְצָאוֹ דָּן אֶת־הַשּׁוֹמְרִים וַיְצַו לְצַפּוּר וּבְרִדְתּוֹ מִיהוּדָה לְקֵיסַרְיָא אָרַךְ לוֹ יָמִים׃

Màs Herodes, como lo buſcó, y no lo halló hecha inquiſicion de las guardas, mandólos lleuar. Y decendiendo de Iudea à Ceſarea. quedóſe alli.

20 וַיִּרְגַּז הֵירוֹדֶס עַל־צוֹר וְצִידוֹן וַיָּבוֹאוּ אֵלָיו יַחְדָּיו וַיְפַתּוּ לְבַלַסְטוּס סְרִיס פְּטוּר הַמֶּלֶךְ עַל־צַלְעוֹת וְתַאֲוֹת וַיִּשְׁאֲלוּ עַל־הַשָּׁלוֹם עַל־כִּי מִחְיַת מְדִינָתָם מִמְּדִינַת הַמֶּלֶךְ הִיא׃

Y Herodes eſtauà enojado contra los de Tyro, y los de Sidon mas ellos vinieron concordes à el: y ſubornado Blaſto, que era el Camarero del rey, pedian paz porque las tierras deellos eran mantenidas del rey.

21 וּבְיוֹם מוֹעֵד הֵירוֹדֶס לָבוּשׁ בִּגְדֵי הַמֶּלֶךְ וְיוֹשֵׁב עַל־הַכִּסֵּא אַל־קוּם מְדַבֵּר אֶל־הָעָם׃

Y vn dia ſennalado Herodes veſtido de ropa real, ſentóſe en el tribunal, y hablóles.

22 וַיִּצְעַק הָעָם כִּי קוֹל אֱלֹהִים הוּא וְלֹא אֲנָשִׁים׃

Y el pueblo acclamaua, Boz de Dios, y no de hombre.

23 וּפִתְאֹם הִכָּהוּ מַלְאַךְ יְהוָה עַל־כִּי לֹא נָתַן כָּבוֹד לֵאלֹהִים וְתַחְתָּיו הֻצַּע רִמָּה וּמְכַסָּיו תּוֹלֵעָה וַיִּגְוַע

Y luego el Angel del Sennor lo hirió: porquanto no dió la gloria à Dios. y comido de guſanos eſpiró.

24 וּדְבַר יְהוָה פָּרָה וְרָבָה׃

Mas la Palabra del Sennor crecia, y era multiplicada.

ιβʹ.

19. Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὑρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας, ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι· καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς ἰουδαίας εἰς τὴν καισάρειαν διέτριβεν.

Et Herode l'ayant recerché, & ne le trouuant point, apres en auoir fait procés aux gardes, commanda qu'ils fuſſent menes au ſupplice Puis deſcendi. de Iudee en Ceſaree où il ſeiourna.

20. Ἦν δὲ ὁ ἡρώδης θυμομαχῶν τυρίοις καὶ σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως, ᾐτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς.

Or eſtoit il en courage de guerroyer contre les Tyriens & Sidoniens, Mais ils vindrent à lui tous d'vn accord: & ayans gagne Blaſte qui eſtoit chambellan du Roy demanderent appointemẽt, pource que leur contree eſtoit nourrie de celle du Roy.

21. Τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ ἡρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικὴν, καὶ καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς.

Et en vn certain iour ordonné, Herode reueſtu de robbe royale, s'aſſit au ſiege iudicial, & leur harengoit.

22. Ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει, θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου.

Dont le peuple s'eſcria, Voix de Dieu, & non point d'homme.

23. Παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε τὴν δόξαν τῷ θεῷ· καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν.

Et à l'inſtant vn Ange du Seigneur le frapa, pource qu'il n'auoit point donné gloire a Dieu: & fut rongé de vermine, & rendit l'eſprit.

24. Ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανε καὶ ἐπληθύνετο.

Mais la parole du Seigneur croiſſoit, & ſe multiplioit.

CAP. XII.

19. Herodes autem cùm requiſiſſet eum, & non inveniſſet, inquiſitione facta de cuſtodibus, iuſſit eos duci: deſcendenſque à Iudæa in Cæſaream, ibi commoratus eſt.

And when Herode had ſought for him / and found him not / he examined the keepers / and commanded them to be led be puniſhed. And he went downe from Jude to Ceſarea / and there abode.

20. Erat autem iratus Tyriis & Sydôniis. At illi unanimes venerunt ad eum, & perſuaſo Blaſto, qui erat ſuper cubiculum regis, poſtulabant pacem, eo quod alerentur regiones eorum ab illo.

Then Herode intended to make warre agaynſt them of Tyrus and Sidon / but they came all with one accorde unto him / & perſwaded Blaſtus the kings Chamberlaine / & they deſired peace / becauſe their countrey was noriſhed by the Kingsland.

21. Statuto autem die Herodes veſtitus veſte regia, ſedit pro tribunali, & concionabatur ad eos.

And upon a day appointed Herode arated him ſelfe in royall apparell / and ſate on the iudgement ſeat / an made an oration unto them.

22. Populus autem acclamabat: Dei voces, & non hominis.

And the people gave a ſhoute / ſayſag / The voyce of God / and not of man.

23. Confeſtim autem percuſſit eum angelus Domini, eo quod non dediſſet honorem Deo, & conſumptus à vermibus expiravit.

But immediately the Angell of the Lorde ſmote him / becauſe hee gave not glorie unto God / ſo that he was eaten of wormes / and gave up the ghoſt.

24. Verbum autem Domini creſcebat & multiplicabatur.

And the worde of God grew / and multiplied.

Das XII. Capitel.

19. Herodes aber / da er jhn fodert / vnd nicht fand / ließ er die Hüter rechtfertigen / vnd hieß ſie wegführen. Vnd zog von Judea hinab gen Ceſarien / vnd hielt allda ſein Weſen.

Men der Herodes lete effter hannem oc fand hannem icke / da loet hand Vecterne komme i rette / oc befalede at føre dem bort. Oc hand drog aff Judea ned til Ceſarien / oc holt der ſit væſen.

20. Denn er gedachte wider die von Tyro vnd Sydon zu kriegen. Sie aber kamen einmütiglich zu jhm / vnd überredten des Königs Kämmerer Blaſtum / vnnd baten vmb frieden / darumb / daß jhre Lande ſich nehren muſten von des Königs Land.

Thi hand tenckte at ſtride mod dem aff Tyro oc Sidon. Da komme de endrecteligetil hannem / oc toge Kongens kammerſuend Blaſtum met ord / oc bade om fred / fordi / at deris Land haffde ſin næring aff Kongens Land.

21. Aber auff einem beſtimpten Tag / thet Herodes das Königliche kleid an / ſatzte ſich auff den Richtſtul / vnd that eine Rede zu jhnen.

Men paa en beſtemmet dag / tog Herodes der Kongelige klæde paa / ſette ſig paa Domſtolen / och giorde de tale til dem.

22. Das Volck aber riefſ zu: Das iſt Gottes ſtimme / vnd nicht eines Menſchen.

Da robte Folcket / det er Guds røſt / oc icke i Menniſkis.

23. Als bald ſchlug jhn der Engel des HERRN / darumb / daß er die Ehre nicht Gott gab / vnnd ward gefreſſen von den Würmen / vnd gab den Geiſt auff.

Oc ſtrax ſlo HERRENS Engel hannem / fordi / at hand gaff icke Gud ære / oc hand bleff opæden aff Orme / oc gaff Aanden op.

24. Das Wort Gottes aber wuchß vnd mehret ſich.

Men Guds ord voxte oc formerede ſig.

Kapitola XII.

19. Herodes pak když ſe zeptal na něho / nenalezl / wytáżaw ſe na Strážných / kázal ge preč wěſti: y odebral ſe z Zidowſtwa do Cezaree / a přebýwal tam.

A ták gdy ſie o nim Herod wywiádowal á nie nálazl go oſadziwſzy práwo o ſtrożoch / ſkazał ie ná ſtrácenie / y wyiechawſzy z Zydoſtwa do Ceſareiey / támże mieſzkał.

20. A tehdáž ſe Herodes hněwal na Tyrſké a na Sydonſké. Kteřijž gedno myſlně přiſſli k němu / a radu wzawſſe s Blaſtem / kterýž byl Komorník Králůw / žádali za pokog / proto / že gegich Kragina brali pokrm od něho.

Záthym Herod vmyſlil podniecic woyne ná Tyryzyki y Sydonzyki / ále oni z dobnie przyſzli do niego / á nápráwiwſzy Błáſta ktory był przed mieyſzym w komorze Krolewſkiey / proſili o pokoy / dla thego iż kráiná ich miałá żywnoſc z dzierżaw Krolewſkich.

21. W vložený pak den / Herodes oblekl ſe w Králowſké raucho / a poſadil ſe na ſaudné Stolicy / y včinil k nim řeč:

Potym czáſu niektorego Herod oblokſzy ſie wſzáte krolewſka / y ſiádſzy ná ſtolicy / vczynił rzecz do nich.

22. Tak že Lid wolal / řka: Božij hlas tento geſt / a ne člowěčij.

Tedy lud wolał / Głos Boży / á nie człowieczy.

23. A y hned ranil gey Angel PAně / proto / že geſt čeſti newzložil na Boha / a rozežrán ſe čerwy y vmřel.

Natychmiaſt go vderzył Anioł Páńſki / dla thego że nie dał chwały Bogu á bedac ſtoczony od robactwa / zdechł.

24. Slowo pack PAně roſtlo á rozmáhalo ſe.

Ale ſłowo Páńſkie rozraſtáło ſie y rozmnażało.

יב

25 ברנבא דין ושאול פנו מן אורשלם לאנטיוכי מן בתר דשלמו תשמשתהון ודברו עמהון ליוחנן הו דאתכני מרקוס :

E Barnaba e Paulo hauendo finita la loro amminiſtratione, ritornorono di Ieruſalem, preſo in compagnia ancor Gioanni, chiamato per ſopranome Marco.

יג

1 אית הוא דין בעדתא דאנטיוכיא נביא ומלפנא ברנבא ושמעון דמתקרא ניגר ולוקיוס דמן קורינא מדינתא ומנאיל בר מרביניהי דהרודס טטררכא ושאול :

Hor ne la Chieſa, che era in Antiochia, erano alcuni Profette dottori, cioè Barnaba, e Simone chiamato Niger, e Lucio Cireneſe, e Manaen, che era ſtato nutrito con Herode Tetrarca, e Saulo.

2 וכד הנון צימין הוו ומתכשפין לאלהא אמרת להון רוחא דקודשא פרושו לי לשאול ולברנבא לעבדא אינא דאנא קרית אנון :

E miniſtrando eſſi al Signore, e digiunando, lo Spirito ſanto diſſe, Separatemi Barnaba e Saulo per l'opera, à laquale io gli ho chiamati.

3 ובתר דצמו וצליו סמו עליהון אידא ושדרו אנון :

Allora eſſi poi che hebber digiunato & orato, poſer loro le mani ſopra, e mandaronli via.

4 והנון כד אשתלחו מן רוחא דקודשא נחתו להון לסלוקיא ומן תמן רדו בימא עד מא לכופרוס :

Eſſi dunque mandati da lo Spirito ſanto, ſen'andorono à Seleucia, e di li nauigorono in Cipro.

יב

25 וברנבא ושאול שבו מירושלים לאנטיוכיא ובשלמם את־השרת לקחו אתם את־יוחנן הנקרא מרקוס :

Y Barnabas y Saulo boluieron de Ieruſalem cumplido ſu ſeruicio, tomando tambien conſigo à Ioan el que tenia por ſobre nombre Marcos.

יג

1 ויהיו בקהלה אשר היתה באנטיוכיא אנשים נביאים ומלמדים ברנבא ושמעון הנקרא ניגר ולוקיוס מקיר ומנחם אשר מנעריו גדלו הירודס שר רביעי כאב ושאול :

Auia entonces en la Igleſia que eſtaua en Antiochia, Prophetas y Doctores, Barnabas, y Simon el que ſe llamaua Niger, y Lucio Cyreneo, y Manahen que auia ſido criado con Herodes el Tetrarcha, y Saulo.

2 ובשרתם ליהוה ובצומם אמר רוח הקדש הבדילו לי את־ברנבא ושאול אל־המעשה אשר קראתים :

Miniſtrando pues eſtos àl Sennor, y ayunando, dixo el Eſpiritu Sancto, Apartadme à Barnabas y à Saulo para la obra para laqual los he llamado.

3 אז צמו והתפללו וישימו עליהם את־ידים וישלחום :

Entonces ayunando y orando, y poniendoles las manos encima, embiaronlos.

4 והמה שלוחים מרוח הקדש ירדו בסלוקיא ומשם הלכו בים עד־כפר :

Y ellos entonces, embiados por el Eſpiritu Sancto, decendieron à Seleucia: y de alli nauegaron à Cypro.

ιϐ.

25. Βαρνάβας δὲ καὶ σαῦλος ὑπέστρεψαν ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς ἀντιόχειαν, πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες καὶ ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα μάρκον.

Barnabas auſsi & Saul apres auoir accompli leur charge, retournerent de Ieruſalem, ayans auſsi prins auec eux Iehan, qui eſtoit ſurnommé Marc.

ΚΕΦΑΛ. ιγ΄.

Ἦσαν δέ τινες ἐν ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι, ὅ,τε Βαρνάβας καὶ συμεὼν ὁ καλούμενος νίγερ, καὶ λούκιος ὁ κυρηναῖος, μαναήν τε ἡρώδου τοῦ τετράρχου σύντροφος, καὶ σαῦλος.

Or y auoit-il en Antioche, en l'Egliſe qui y eſtoit, certains Prophetes & Docteurs, aſſauoir Barnabas, & Simeon, qui eſtoit appelé Niger, & Lucius le Cyrenien, & Manahem (qui auoit eſté nourri auec Herode le Tetrarque) & Saul.

2. Λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ καὶ νηστευόντων, εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀφορίσατε δή μοι τόν τε Βαρνάβαν καὶ τὸν σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς.

Eux donc ſeruans en leur miniſtere au Seigneur, & eſtans en ieuſne, le ſainct Eſprit dit, Separez moi Barnabas & Saul, pour l'oeuure auquel ie les ai appelés

3. Τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν.

Parquoi apres auoir ieuſné & prié, ils leur impoſerent les mains, & leur baillerent congé.

4. Οὗτοι μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου κατῆλθον εἰς τὴν σελεύκειαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσαν εἰς τὴν κύπρον.

Eux donc enuoyés du ſainct Eſprit deſcendirent en Seuleucie: & de là nauigerent en Cypre.

CAP. XII.

25. Barnabas autem & Saulus reverſi ſunt ab Ieroſolymis expleto miniſterio, aſſumpto Iohanne qui cognominatus eſt Marcus.

So Barnabas and Saul returned from Jeruſalem/when they had fulfilled their office / and tooke with them John/whoſe ſurname was Marke.

CAP. XIII.

ERant autem in eccleſia quæ erat Antiochiæ, prophetæ & doctores, in quibus Barnabas, & Simon qui vocabatur Niger, & Lucius Cyrenenſis, & Manahé qui erat Herodis Tetrarcha collactaneus, & Saulus.

There were alſo in ẏ Church that was at Antiochia/certaine Prophets/ and teachers/ as Barnabas/and Simeon called Niger/and Lucius of Cyrene/ and Manahen (which had bene brought vp with Herode the Tetrarch) and Saul.

2. Miniſtrantibus autem illis Domino, & ieiunantibus, dixit illis Spiritus ſanctus: Segregate mihi Saulum, & Barnabam in opus, ad quod aſſumpſi eos.

Now as they miniſtred to the Lord/ and faſted/the holy Ghoſt ſaide/ Separete me Barnabas & Saul for the worke whereunto J haue called them.

3. Tunc ieiunantes & orantes, imponenteſque eis manus, dimiſerunt illos.

Then faſted they & prayed/and layd theyr handes on them/ and let them go.

4. Et ipſi quidem miſſi à Spiritu ſancto, abierunt Seleuciam: & inde navigaverunt Cyprum.

*And they/after they were ſent forth of the holy Ghoſt / came downe vnto Seleucia/ & from thence they ſayled to Cyprus.

Das XII. Capitel.

25. Barnabas aber vnnd Saulus kamen wider gen Jeruſalem / vnnd überantwortten die Handreichung/ vnd namen mit ſich Johannem / mit dem zunamen Marcus.

Oc Barnabas oc Saulus komme til Jeruſalem igen oc antwordede Hielpen fra ſig/oc de toge Johannem met ſig/ ſom kalledis Marcus.

Das XIII. Capitel.

Es waren aber zu Antiochia in der Gemeine Propheten vnnd Lehrer/nemlich/Barnabas/vñ Simon/ genannt Niger / vnd Lucius von Cyrenen / vnnd Manahen mit Herodes dem Vierfürſten erzogen / vnd Saulus.

OC der vaare Propheter oc Lærere i Antiochia vdi Menigheden / ſom vaar/ Barnabas / oc Simon ſom kalledis Niger / oc Lucius aff Cyrenen oc Manahen ſom vaar opføed met Herodes den Hoffding och Saulus.

2. Da ſie aber dem HERRN dieneten vnd faſteten / ſprach der heilige Geiſt: Sondert mir auß Barnabam vnd Saulum/zu dem werck/darzu ich ſie beruffen habe.

Oc der de tiente HERREN oc faſtede/ da ſagde den hellig Aand/Fraſtiller mig Barnabam och Saulum/til den gerning/ ſom ieg haffuer kaldet dem.

3. Da faſteten ſie vnd beteten/ vnd legeten die Hände auff ſie / vnd lieſſen ſie gehen.

Da faſtede de oc bade/ oc lagde hender paa dem/ oc lode dem gaa.

4. Vnd wie ſie außgeſand waren vom heiligen Geiſt / kamen ſie gen Seleucia / vnd von dannen ſchifferen ſie gen Cypern.

Oc ſom de vaare vd ſende aff den hellig Aand / komme de til Seleucia / oc de ſeylede der fra til Cypern.

Kapitola XII.

25. Ale Barnabáſs a Pawel nawrátili ſe z Geruzaléma / wýplniwſſe tam poſluhowánij / popawſſe s ſebau Jana/ kterýž přijgmij měl Marek.

A ták Bárnabaſſ y Saul wrócili ſię z Jeruzálem vczyniwſſy doſyć poſludze wziąwſſy z ſobą ſpołu y Janá ktory był názwan Márkiem.

Kapitola XIII.

BYli pak w Cýrkwi/ kteráž byla w Antyochij/ Prorocy a včitelé/ mezy kterýmiž byl Barnabáſs / a Sſimon kterýž měl přijgmj černý/ a Lucyus Cyrenenſký / a Manahen/ kterýž byl ſpolu Zchowanec Herodeſa čtwrté ſtrany Pána/ a Sſawel.

TEdy byli w Anthyochiey w Kośćiele ktorý tham był/ niektorzy Prorocy y náucżyćiele/ iáko Bárnábaſſ y Symeon ktorego zwano Czarny/ y Luciuſſ Cyreneycżyk/ y Manahen / ktory był ſpolu wychowan z Herodem Kroſlem/ y Saul.

2. A když oni ſlaužili Pánu Bohu / a poſtili ſe / řekl gim Duch Swatý: Oddělte mi Barnabáſſe a Sſawla k vřadu k kterémuž gſem ge wywolil.

Gdy tedy ci ſlużyli Pánu y pośćili/ rzekł Duch świethy / Wyłącżcie mi Bárnabaſſa y Saula ku tey ſprawie do ktoreymich wezwał.

3. Tehdy poſtijce ſe/a modljce ſe a wzkládagjce ruce na ně/ y propuſtili ge.

A ták gdy poſt odpráwili y modlili ſię/ włożywſſy ná nie ręce odeſłali ie.

4. A oni poſláni gſauce od Ducha Swaté / ſſli do Seleucye / a odtud plawili ſe do Cypru.

Oni tedy odeſłáni od Duchá świętego / ſſli do Seleucyey/á z támtąd ſię wiezli do Cypru.

י ג

5 וְכַד עֲלוֹ לְסַלְמִינָא מְדִינְתָּא מְסַבְּרִין הֲווֹ מֶלְּתֵה דְּמָרַן בְּכֻנוּשָׁתָא דִּיהוּדָיֵא וְיוּחַנָן מְשַׁמֵּשׁ הֲוָא לְהוֹן׃

E come furono in Salamina, predicorono la parola di Dio ne le ſinagoghe de Giudei: & haueuano ancor Giouanni per miniſtro.

6 וְכַד אֶתְכַּרְכוּהּ לְכֻלָּהּ גָּזַרְתָּא עַדְמָא לְפָפוֹס מְדִינְתָּא אֶשְׁכַּחוּ גַּבְרָא חַד חָרָשָׁא יְהוּדָיָא דְּאִיתַוְהִי הֲוָא נְבִיָּא דַּגָּלָא דִּשְׁמֵהּ הֲוָא בַּר־שׁוּמָא׃

E traſcorſa l'iſola inſin à Paſo, trouarono vn certo mago, falſo profeta, Giudeo, che haueua nome Barſeſu.

7 הָנָא נְקִיף הֲוָא לְגַבְרָא חַכִּימָא דְּאִיתַוְהִי הֲוָא אַנְתּוּפַּטוֹס וּמֶתְקְרֵא הֲוָא סֶרְגִיאוֹס פַּוְלוֹס וַקְרָא הֲוָא אַנְתּוּפַּטוֹס לְשָׁאוּל וּלְבַר־נַבָּא וּבְעָא הֲוָא דְּנִשְׁמַע מֶנְהוֹן מֶלְּתָא דַּאלָהָא׃

Il quale era col Proconſule Sergio Paulo, huomo prudente. Coſtui hauendo chiamati à ſe Barnaba e Saulo, deſideraua vdir la parola di Dio.

8 קָם הֲוָא דֵּין לְוָקְבַלְהוֹן הוּ חָרָשָׁא בַּר־שׁוּמָא דְּמֶתְתַּרְגַּם שְׁמֵהּ אֱלוּמָס מְטוּל דְּצָבֵא הֲוָא דְּנַעְקְמִיוּהִי לְאַנְתּוּפַּטוֹס מִן הַימָנוּתָא׃

Ma Elima mago (che coſi ſ'interpreta il ſuo nome) reſiſteua loro, cercando di rimuouere il Proconſule da la fede.

9 שָׁאוּל דֵּין הוּ דְּאֶתְקְרִי פַּוְלוֹס אֶתְמְלִי הֲוָא בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא וְחַר בֵּהּ׃

Onde Saulo, che ancor Paulo ſi chiama, ripieno di Spirito ſanto, riguardando fiſſamente in lui.

10 וֶאֱמַר אוֹ דַּמְלֵא כֻּל נֶכְלִין וְכֻלְּהֵין בִּישָׁתָא בְּרֵהּ דַּאֲכֵל קַרְצָא וּבְעֵל־דְּבָבָא דְּכֻלָּהּ כִּאנוּתָא לָא שָׁלֵא אַנְתְּ לְמַעְקָמוּ אוּרְחָתֵהּ תְּרִיצָתָא דְּמָרְיָא׃

Diſſe, O pieno d'ogni fraude e d'ogni malitia, figliuol del diauolo, nimico d'ogni giuſtitia, non ceſſarai tu di ſtorcere le diritte vie del Signore?

י ג

5 וּבְבוֹאָם לְשַׁלְמִין בִּשְּׂרוּ אֶת־דְּבַר אֱלֹהִים בַּעֲדוֹת הַיְּהוּדִים וַיְהִי יוֹחָנָן מְשָׁרְתָם׃

Y llegados à Salamina annunciauan la palabra de Dios en las Synogas de los Iudios: y tenian tambien à Ioan en el miniſterio.

6 וְכַאֲשֶׁר הִתְהַלְּכוּ בְּכָל־הָאִי עַד פַּפּוֹס וַיִּמְצְאוּ אֶת מְהַגֶּה אֶחָד נְבִיא שֶׁקֶר יְהוּדִי וּשְׁמוֹ בַּר־יֵשׁוּעַ׃

Y como vuieron andado toda la Isla haſta Papho, hallaron à vn varon Mago falſo propheta Iudio llamado Bar-ieſus.

7 אֲשֶׁר הָיָה אֶת סֶרְגְּיוֹס פַּוְלוֹס וְהוּא יוֹעֵץ גָּדוֹל וְאִישׁ נָבוֹן וְזֶה קָרָא לְבַרְנַבָּא וּלְשָׁאוּל וַיְבַקֵּשׁ לִשְׁמוֹעַ אֶת־דְּבַר אֱלֹהִים׃

El qual eſtaua con el Proconſul Sergio Paulo varon prudente. Eſte llamando à Barnabas y à Saulo deſſeaua oyr la palabra de Dios.

8 וַיָּקָם עֲלֵיהֶם אֱלִימַשִׁית הַמְּהַגֶּה כִּי כֵן מְתֻרְגָּם שְׁמוֹ מְבַקֵּשׁ לְשׁוֹבֵב אֶת־יוֹעֵץ הַגָּדוֹל מֵאֱמוּנָה׃

Mas reſiſtiales el Elymas es à ſaber el Mago que anſi ſe interpreta ſu nombre, procurando de apartar de la fe al proconſul.

9 וְשָׁאוּל אֲשֶׁר גַּם הוּא נִקְרָא פַּוְלוֹס מָלֵא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הִבִּיטוֹ׃

Entonces Saulo, que tambien es Paulo, lleno de Eſpiritu Sancto, poniendo en el los ojos.

10 וַיֹּאמַר אוֹי מָלֵא כָּל־מִרְמָה וָתֹךְ בֶּן־הַמַּכְלִים אוֹיֵב כָּל־צֶדֶק לֹא תָנוּחַ לְשׁוֹבֵב אֶת־דַּרְכֵי יְהוָה הַיְשָׁרִים׃

Dixo, O lleno de todo enganno y de toda maldad, hijo del diablo, enemigo de toda juſticia, no ceſſaras de traſtornar los caminos rectos del Sennor?

ιγ'.

5. Καὶ γενόμενοι ἐν σαλαμῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν ἰουδαίων. εἶχον δὲ καὶ ἰωάννην ὑπηρέτην.

Et quand ils furent en Salamis, ils annoncerent le parole de Dieu és ſynagogues des Iuifs: & auoyent auſſi Iehan pour aide.

6. Διελθόντες δὲ τὴν νῆσον ἄχρι πάφου, εὗρόν τινα μάγον ψευδοπροφήτην ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα βαριησοῦς.

Puis ayans trauerſé l'iſle iuſqu'en Paphos, ils trouuerent là vn certain enchanteur, faux prophete Iuif, qui auoit nom, Barieſu.

7. Ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ σεργίῳ παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος προσκαλεσάμενος βαρνάβαν καὶ σαῦλον, ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.

Lequel eſtoit auec le Proconſul Serge Paul, homme prudent. Iceluy ayant fait appeler Barnabas & Saul, deſiroit d'ouir la parole de Dieu.

8. Ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς ἐλύμας ὁ μάγος, οὕτω γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως.

Mais Elymas, c'eſt à dire, enchanteur (car ſon nom eſtoit ainſi expoſé) leur reſiſtoit, cerchant de deſtourner le Proconſul de la foy.

9. Σαῦλος δὲ, ὁ καὶ παῦλος, πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου, καὶ ἀτενίσας εἰς αὐτὸν εἶπεν.

Mais Saul (qui eſt auſſi appellé Paul) eſtant rempli du ſainct Eſprit, ayant les yeux fiches ſur lui, dit.

10. Ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥᾳδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς κυρίου τὰς εὐθείας.

O plein de toute fraude & de toute ruſe fils du diable, ennemi de toute iuſtice, ne ceſſaras tu point de renuerſer les voyes du Seigneur qui ſont droites?

CAP. XIII.	Das XIII. Capitel.	Kapitola XIII.
5. Et cùm veniſſent Salaminam, prædicabant verbum Dei in ſynagogis Iudęorum. Habebant autem & Iohannem in miniſterio. And when they were at Salamis/ they preached the worde of God in the Synagogues of the Iewes: and they had alſo Iohn to their miniſter.	5. Vnnd da ſie in die Statt Salamin kamen / verkündigeten ſie das Wort Gottes inn der Jüdenſchulen. Sie hatten aber auch Johannem zum Diener. Och der de komme i den ſtad Salamin/ forkyndede de Guds ord i Jødernis Scholer. Men de haffde oc ſaa Johannem til Tienere.	5. A když přiſſli do Salaminy/ kázali ſlowo Boži w ſſkolách židowſkých. A měli s ſebau y Jana w poſluhowánij. A gdy przyßli do Salaminy/ oznáymowali ſłowo Boże w bożnicach Żydowſkich/ máiac z ſoba y Jana ſłużebniká.
6. Et cum perambulaſſent univerſam inſulam uſque ad Paphum, invenerunt quendam virum magum pſeudoprophetam, Iudæum, cui nomen erat Bar-Ieſu. So when they gone throughout the yle vnto Paphus/ they founde a certaine ſorcerer/ a falſe prophet/ being a Iewe/ named Barieſus.	6. Vnd da ſie die Inſeln durchzogen biß zu der Statt Paphos / funden ſie einen Zauberer vnd falſchen Propheten/ einen Jüden/ der hieß Bar Jehu. Oc der de droge igennem Øen indtil den ſtad Paphos / funde de en Traaldkarl oc falſk Prophete / ſom vaar en Jøde / hand hed Bar Jeſu.	6. A když chodili weſſkeren Oſtrow až do Páffu / tu nalezli gednoho Muže čarodějnjka / ffaleſſného Proroka/ Žida/ kterémuž to gméno bylo Barjehu. A przeßedßy wyſep aż do Páfu/ nálezli tam niektorego czárnokſiężniká fáłßnego proroká Zydá/ kthoremu było imię Bárieſus.
7. Qui erat cum Proconſule Sergio Paulo viro prudente. Hic accerſitis Barnaba & Saulo, deſiderabat audire verbum Dei. Which was with the Deputie Sergius Paulus / a prudent man. He called vnto him Barnabas and Saul/ and deſired to heare the worde of God.	7. Der war bey Sergio Paulo dem Landvogt/ einem verſtändigen Man. Derſelbige rieff zu ſich Barnabam vnd Saulum/ vnd begerte das Wort Gottes zu hören. Oc vaar hoſſ Sergium Paulum Landzfogeden/ en forſtandig Mand / den ſamme kallede Barnabam oc Saulum til ſig / oc begerede at høre Guds ord.	7. A ten byl v znamenitého Konſſela Sergia Pawla / muže opatrného. Ten powolaw k ſobě Barnabáſſe a Pawla/ žádal od nich ſlyſſeti Slowo Boži. Ktory był przy ſtároście Sergiußu Páwle człowieku mądrym/ Ten zawoławßy Bárnabaßá y Saulá/ żądał od nich ſłucháć ſłowá Bożego.
8. Reſiſtebat autem illis Elymas, magus (ſic enim interpretatur nomen eius) quærens avertere Proconſulem à fide. But Elymas the ſorcerer (for ſo is his name by interpretation) withſtoode them: and ſought to turne away the Deputie from the fayth.	8. Da ſtund jhnen wider der zauberer Elimas (denn alſo wirt ſein Name gedeutet) vnnd trachtet / daß er den Landvogt vom glauben wendet. Da ſtod den Traaldkarl Elimas dem emod (Thi hans naffn vdtydis ſaa) oc haffde i ſinde / at vende Landzfogeden fra troen.	8. Ale odmlauwal gim Elimas čarodějnjk / (nebť ſe tak wykládá gméno geho) chtě odwrátiti Konſſela od Wijry. Ale im przekázał Elimás tho ieſt czárnokſiężnik/ (abowiem ſie ták wykłada imię iego) ſtháráiac ſie iákoby odwrocić ſtároſte od wiary.
9. Saulus autem, qui & Paulus, repletus Spiritu ſancto, intuens in eum. Then Saul (which alſo is called Paul) being full of the holy Ghoſt, ſet eies on him.	9. Saulus aber/ der auch Paulus heiſſet / voll heiliges Geiſts / ſahe jn an. Men Saulus/ ſom oc ſaa kaldis Paulus/ fuld aff den hellig Aand/ ſaa paa hannem.	9. Tehdy Sſawel kterýž ſlowe y Pawel / naplněn gſa Duchem Swatým / pohleděw na něho. Tedy Saul (ktorego zwano y Páwel) napełniony Duchem świętym poyzrawßy náń pilnie oczyma.
10. Dixit, O plene omni dolo & omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis iuſtitię, non deſinis ſubvertere vias Domini rectas. And ſay, O full of all ſubtilitie, and all miſchiefe / the childe of the deuill / and enemie of all rightheouſnes / wilt thou not ceaſe to peruerte the ſtrayte wayes of the Lord?	10. Vnd ſprach: O du Kind deß teufels / voll aller liſt vnnd aller ſchalckheit / vnnd feind aller Gerechtigkeit / du höreſt nicht auff abzuwenden die rechten weg deß HERREN. Oc ſagde/ O du Dieffels barn/ ſom eſt fuld aff al liſtighed oc al ſkalckhed / och al retferdigheds fiende/ du lader icke aff at affuende HERRens rette veye.	10. Řekl: O plný wſſý lſti a wſſý chytroſti/ ſynu ďáblůw/ a nepřijteli wſſý ſprawedlnoſti/ což nepřeſtaneſs převracowati ceſt Božijch prawých? Powiedział / O pełny wßelkiey zdrady y wßelákiey niecnothy ſynu dyabelſki/ nie przyiacielu wßelkiey ſpráwiedliwośći: Y nie przeſtháneßże podwrácáć proſthych drog Páńſkich.

יג

11 והשא אידה דמריא עליך ותהוא סמיא ולא תחזא שמשא עדמא לזבנא ובה בשעתא נפל עלוהי עמטנא וחשוכא ומתכרך הוא ובעא דמנו נאחוד באידה׃

Ecco hora la mano del Signore ſopra te, e ſarai cieco ſenza vedere il ſole per qualche tempo. E ſubbito cadde ſopra eſſo caligine e tenebre, onde volgendoſi à torno, cercaua chi lo guidaſſe per mano.

12 וכד חזא אנתופטוס מדם דהוא אתדמר והימן ביולפנה דמריא׃

Allora il Proconſule, vedendo quel che era accaduto, credette, ſtupefatto de la dottrina del Signore.

13 פולוס דין ובר נבא רדו בימא מן פפוס מדינתא ואתו להון לפרגא מדינתא דפמפוליא ופרש מנהון יוחנן ואזל לה לאורשלם׃

Eſſendoſi poi partiti da Pafo, Paulo e quei che erano con eſſo lui, vennero à Perga terrà di Panfilia: e Giouanni partitoſi da loro, ritornò in Ieruſalem.

14 הנון דין נפקו מן פרגא ואתו לאנטיוכיא מדינתא דפיסידיא ועלו לכנושתא ויתבו ביומא דשבתא׃

Et eſſi paſſando oltre da Perga, vennero ad Antiochia di Piſidia: & entrati ne la ſinagoga il giorno del ſabbato, ſi poſero à ſedere.

15 ובתר דאתקרי נמוסא ונביא שלחו להון קשישא דכנושתא ואמרו גברא אחין אן הו דאית לכון מלתא דבויאא מללו עם עמא׃

E doppo la lettion de la Legge e de Profeti, i principali de la ſinagoga mandarono loro a dire, Huomini fratelli, ſe in voi è qualche parola, d'eſortatione al popolo, ditela.

יג

11 ועתה הנה יד יהוה עליך ותהי עור לא רואה את־השמש לעת ופתאם נפלה עליו אפלה וחשך ויתהלך סביב ויבקש את־אשר יאחזנו בידו׃

Aora pues, heaqui la mano del Sennor es contra ti: y ſeras ciego, que no veas el ſol por tiempo. Y luegó cayó en el eſcuridad y tinieblas: y andando alderredor buſcaua quien le dieſſe la mano.

12 אז רואה יועץ הגדול את־אשר נעשה האמין מתמה על־מורת יהוה׃

Entonces el Proconſul, viendo loque auia ſido hecho creyó marauillado dela doctrina del Sennor:

13 וכאשר פולוס ואשר עמו מפפוס הלכו עד־פרגא עיר פמפוליא אז נפרד יוחנן מאתם וישב ירושלימה׃

Y Partidos de Papho Paulo y losque eſtauan con el, vinieron à Perges de Pamphylia, entonces Ioan, apartandoſe deellos, boluioſe à Ieruſalem.

14 והמה עברו מפרגא ויבואו באנתיוכיא עיר פיסדיא ויבואו אל־העדה ביום השבת וישבו׃

Y ellos paſſando de Perges, vinieron à Antiochia de Piſidia: y entrando en la Synoga vn dia de Sabbado, aſſentaronſe.

15 ואחרי מקרא התורה והנביאים וישלחו שרי העדה אליהם לאמר האנשים אחים אם יש בכם דבר תנחמים אל־העם דברו׃

Y deſpues de la lecion de la ley y de los Prophetas, los Principes de la Synoga embiaron à ellos, diziendo, Varones Hermanos, ſi ay en voſotros alguna palabra de exhortación para el pueblo, hablad.

ιγ'.

11. Καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ τοῦ κυρίου ἐπί σε, καὶ ἔσῃ τυφλὸς, μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμα δὲ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς.

Pour ce maintenant voici la main du Seigneur ſur toi, & tu ſeras aueugle ſans voir le ſoleil iuſqu'à vn certain temps. Et à l'inſtant obſcurité & tenebres tomberent ſur lui, & tournoyant il cerchoit qui le conduiroit par la main.

12. Τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς, ἐπίστευσεν, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου.

Adonc le Proconſul voyant ce qui eſtoit aduenu, creut: eſtant tout eſpouuanté de la doctrine du Seigneur.

13. Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

Et quand Paul, & ceux qui eſtoyent auec lui furent departis de Paphos, ils vindrent à Perge, ville de Pamphylie. Adonc Iehan s'eſtant retiré d'auec eux, s'en retourna en Ieruſalem.

14. Αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν.

Et iceux departans de Perge vindrent en Antioche ville de Piſidie: là où eſtans entrés en la ſynagogue au iour du Sabbat, ils s'aſſirent.

15. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες, ἄνδρες ἀδελφοὶ, εἰ ἔστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως πρὸς τὸν λαὸν, λέγετε.

Or apres la lecture de la Loy & des Prophetes les principaux de la ſynagogue enuoyerent vers eux, diſans, Hommes freres, s'il y a de voſtre part quelque parole d'exhortation pour le peuple, dites la.

CAP. XIII.

11. Et nunc ecce manus Domini ſuper te, & eris cæcus, non videns Solem uſque ad tempus. Et confeſtim cecidit in eum caligo & tenebræ, & circumiens quærebat qui ei manum daret.

Nowe therefore beholde / the hande of the Lord is vpon thee / and thou ſhalt be blinde / and not ſee the ſunne for a ſeaſon. And immediately there fell on him a miſt & a darknes / & he went about / ſeeking ſome to leade him by the hand.

12. Tunc Proconſul cùm vidiſſet factum, credidit, admirans ſuper doctrina Domini.

Then the Deputie when he ſawe what was done / beleeued / and was aſtonied at the doctrine of the Lord.

13. Et cùm à Papho navigaſſent Paulus, & qui cum eo erant, venerunt Pergen Pamphyliæ. Iohannes autem diſcedens ab eis reverſus eſt Ieroſolymam.

Now when Paul and they that were with him were departed by ſhip from Paphus / they came to Perga a citie of Pamphylia: then John departed from them / and returned to Jeruſalem.

14. Illi verò pertranſeuntes Pergen, venerunt Antiochiam Piſidiæ, & ingreſſi ſynagogam die ſabbathorum, ſederunt.

But when they departed from Perga / they came to Antiochia citie of Piſidia / and went into the Synagogue on the Sabbath day / and ſate down.

15. Poſt lectionem autem Legis & Prophetarum, miſerunt principes ſynagogæ ad eos, dicentes, Viri fratres, ſi quis eſt in vobis ſermo exhortationis ad plebem, dicite.

And after the lecture of the Law / and Prophets / the rulers of the Synagogue ſent vnto them / ſaying / Ye men and brethren / if ye haue any worde of exhortation for the people / ſay on.

Das XIII. Capitel.

11. Vnnd nun ſihe / die Hand deß HERRN kompt über dich / vnd ſolt blind ſein / Vnnd die Sonne ein zeitlang nicht ſehn. Vnd von ſtund an fiel auff jhn tunckelheit vnnd finſterniß vnd gieng vmbher / vnd ſuchte Handleiter.

Oc ſee nu / HERRens haand kommer offuer dig / oc du ſkalt vere blind / oc icke ſee Solen i nogen tid. Oc der falt ſtrax dumactighed oc mørckhed paa hannem / oc hand gick omkring oc lete effter nogen ſom kunde lede hannem ved haanden.

12. Als der Landvogt das Geſchichte ſahe / glaubet er / vnd verwunderte ſich der Lehre deß HERRN.

Der Landzfogeden ſaa denne Gerning / trode hand / oc forundrede ſig paa HERRens lærdom.

13. Da aber Paulus vnd die vmb jhn waren / von Papho ſchifften / kamen ſie gen Pergen im Lande Pamphilia. Johannes aber weich von jhnen / vnd zog wider gen Jeruſalem.

Men der Paulus oc de ſom vaare met hannem ſeylede fra Papho / komme de til Pergen i det land Pamphilia. Da vigede Johannes fra dem oc drog til Jeruſalem igen.

14. Sie aber zogen durch von Pergen / vnd kamen gen Antiochiam / im Land Piſidia / vnnd giengen inn die Schule am Sabbather tage / vnnd ſatzten ſich.

Men de droge igennem fra Pergen / oc komme til Antiochiam i det land Piſidia / oc ginge i Scholen om Sabbaths dagen / oc ſette ſig.

15. Nach der Lection aber deß Geſetzes vnd der Propheten / ſandten die Oberſten der Schulen / zu jhnen / vnd lieſſen jhnen ſagen: Lieben Brůder / wolt jr etwas reden / vnd das Volck ermahnen / ſo ſaget an.

Men effter Louens oc Propheternis Lendze / ſende de Offuerſte aff Scholen til dem / oc lode dem ſige / Kere Brødre / ville i tale noget oc vnderuiſe Folcket / da ſiger til.

Kapitola XIII.

11. A hle nynij Ruka Božij nad tebau / a budeſs ſlepý / a nebudeſs widěti Slunce až do čaſu. A hned ſpadla naň mrákota a temnoſti / a toče ſe / hledal kdoby gemu podal ruky.

A przetož oto teraz ręká Páńſká ieſt przeciw tobie / á bedzieſz ſlepym / ani oglądaſz ſłońcá áž do ſłuſznego czáſu: A ták wnet przypadło nań zá ćmieniećie y ciemnośći / y chodząc wokoło ſzukał tych ktorzyby go zá rękę wywiedli.

12. Tehdy Konſſel když vzřel ſkutek ten / vwěřil / diwě ſe včenij Božijmu.

Co gdy ſtároſtá vyzrał co ſie ſtáło / vwierzył / będąc przeſtráſzon náuką Páńſką.

13. A když ſe plawili od Páffu Pawel a ti kteřijž s nim byli / připlauli do Pergen w Pamphilij. Jan pak odſſed od nich / wrátil ſe do Geruzaléma.

Potym wyiechawſzy z Páfu Páwel y ći ktorzy z nim byli / przyſzli do Pergi w Pámfiliey / á Ján odſzedſzy od nich wroćił ſie do Jeruzálem.

14. Ale oni proſſedſſe Pergen / ſſli do Antyochye Pizydycké / a wſſedſſe do Sſkoly w den Sobotnij / poſadili ſe.

Ale oni gdy wyſzli z Pergi / przyſzli do Anthyochiey miáſtá w Piſydyi / a wſzedſzy do bożnice dniá ſzábátnego / śiedzieli.

15. A když bylo po čtenij Zákona a Prorokůw / poſlali k nim Knijžata Židowſké Sſkoly / řkauce: Mužii bratřij / máteli w aumyſlu nějaké napomenutij k Lidu / mluwte.

A tak po przeczytániu zakonu y Prorokow / poſłáły Kſiążętá bożnice do nich z tymi ſłowy / Mężowie bracia / ieſli ż ieſt miedzy wámi iákie ſłowo nápominánia do ludu / powiedayćież.

יג

16 וְקָם פּוֹלוֹס וְאָנִיף אִידֵהּ וְאָמַר גַּבְרָא בְּנַי יִסְרָיֵל וְאַילֵין דְּדָחְלִין מִן אֱלָהָא שְׁמַעוּ׃

Allor Paulo ſi leuò ſu, & impoſto ſilentio con la mano diſſe, Huomini Iſraeliti, e che temete Iddio, aſcoltate.

17 אֱלָהֵהּ דְּעַמָּא הָנָא גְּבָא לַאֲבָהָתַן וַאֲרִים וְאַוְרֵב אֶנּוּן כַּד הֲווֹ תַּתּוֹבָא בְּאַרְעָא דְּמֶצְרֵין וּבִדְרָעָא רָמָא אַפֵּק אֶנּוּן מֶנָּהּ׃

L'Iddio di queſto popolo eleſſe i noſtri padri, & inalzò il popolo quando habitauano in terra d'Egitto, e con braccio eccelſo ne gli cauò fuore.

18 וְתַרְסִי אֶנּוּן בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין׃

E circa quaranta anni di tempo ſofferſe i lor coſtumi nel diſerto.

19 וְהַגַּם שַׁבְעָא עַמְמִין בְּאַרְעָא דִּכְנַעַן וִיהַב לְהוֹן אַרְעֲהוֹן יוּרְתָּנָא׃

Poi diſtrutte ſette nationi ne la terra di Canaan, dette loro in heredità la terra di quelle.

20 (וְאַרְבַּע) מְאָא וְחַמְשִׁין שְׁנִין יַהַב לְהוֹן דַּיָּנָא עַדְמָא לַשְׁמוּאֵיל נְבִיָּא׃

Doppo queſto circa quattrocento cinquanta anni dete loro de Giudici inſin à Samuel Profeta.

21 וְהָיְדֵין שַׁאלוּ לְהוֹן מַלְכָּא וִיהַב לְהוֹן אֱלָהָא לְשָׁאוּל בַּר קִישׁ גַּבְרָא מִן שַׁרְבְּתָא דִּבְנְיָמִין שְׁנִין אַרְבְּעִין׃

E dipoi eſſi domandarono vn Re, e Iddio dette loro Saul figliuolo di Cis, huomo de la tribu de Beniamin, per quaranta anni.

יג

16 וַיָּקָם פּוֹלוֹס וַיָּנַף בְּיָדוֹ וַיֹּאמַר אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וְיִרְאֵי יְהוָה שְׁמָעוּ׃

Entonces Paulo, leuantandoſe, hecho ſilencio con la mano, dize Varones, Iſraelitas, y los que temeys à Dios, oyd.

17 יְהוָה אֱלֹהֵי עַם הַזֶּה יִשְׂרָאֵל בָּחַר בַּאֲבוֹתֵינוּ וְאֶת הָעָם רוֹמֵם בְּגוּרָם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה הוֹצִיאָם מִמֶּנּוּ׃

El Dios del pueblo de Iſrael eſcogió à nueſtros padres, y enſalçó el pueblo, ſiendo ellos eſtrangeros en la tierra de Egypto: y con braco leuantado los ſacò della.

18 וּכְעֵת אַרְבָּעִים שָׁנָה כִּלְכֵּל אוֹתָם בַּמִּדְבָּר׃

Y por tiempo como de quarenta annos ſupportó ſus coſtumbres en el deſierto.

19 וּמָחָה שִׁבְעַת עַמִּים בְּאֶרֶץ כְּנַעַן וַיְחַלֵּק לָהֶם אֶת־אַרְצָם בַּגּוֹרָל׃

Y deſtruyendo las ſiete Gentes en la tierra de Chanaan, repartióles por ſuerte la tierra,

20 וְאַחֲרֵי כֵן (כְּאַרְבַּע) מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שָׁנָה עַד־שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא נָתַן לָהֶם אֶת־הַשּׁוֹפְטִים׃

Deellas deſpues como por quatrocientos y cincuenta annos. Deſpues dió los Iuezes haſta el Propheta Samuel:

21 וּמֵאָז אָמְרוּ לָתֵת לָהֶם מֶלֶךְ וַיִּתֵּן לָהֶם אֱלֹהִים אֶת־שָׁאוּל בֶּן־קִישׁ אִישׁ מִמַּטֵּה בִנְיָמִן אַרְבָּעִים שָׁנָה׃

Y entonces demandaron rey y dióles Dios à Saul hijo de Cis varon del tribu de Benjamin por quarenta annos.

ιγʹ.

16. Ἀναστὰς δὲ Παῦλος, καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ εἶπεν, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν θεὸν, ἀκούσατε.

Lors Paul s'eſtant leué, & ayant fait ſigne de la main qu'on fiſt ſilence, dit, Homes Iſraelites, & vous qui craignez Dieu, oyez.

17. Ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς.

Le Dieu de ce peuple d'Iſrael a eſleu nos peres, & a hauſſé ce peuple du temps qu'ils demeuroyent au païs d'Egypte, & les fit ſortir hors d'iceluy auec bras eſleué.

18. Καὶ ὡς τεσσαρακονταετῆ χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Et à ſupporté leur train au deſert enuiron le temps de quarante ans.

19. Καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν, κατεκληροδότησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν.

Puis ayant deſtruit ſept nations au païs de Canaan, il leur diſtribué leur païs par ſort.

20. Καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα ἔδωκε κριτὰς ἕως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου.

Et apres cela enuiron quatre cens cinquante ans, il leur donna des Iuges iuſqu à Samuel le Prophete.

21. Κἀκεῖθεν ᾐτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κὶς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν, ἔτη τεσσαράκοντα.

Puis apres ils demanderent vn Roy, & Dieu leur donna Saul fils de Kis, homme de la lignee de Beniamin: ainſi paſſerent quarante ans.

CAP. XIII.

16. Surgens autem Paulus & manu ſilentium indicens, ait, Viri Iſraëlitæ, & qui timetis Deum, audite,

Then Paul ſtoode vp / and beckened with the hand / and ſayde / Men of Iſrael / and ye that feare God / hearken.

17. Deus plebis Iſraël elegit patres noſtros, & plebem exaltavit cùm eſſent incolæ in terra Aegypti, & in brachio excelſo eduxit eos ex ea.

The God of this people of Iſrael choſe our fathers / and exalted the people when they dwelt in the land of Egypt / and with an high arme brought them out thereof.

18. Et quadraginta annorum tempus mores eorum ſuſtinuit in deſerto.

And about the time of fourtie yeres / ſuffred he their maners in the wilderneſ.

19. Et deſtruens gentes ſeptem in terra Chanaan, fortè diſtribuit eis terram eorum.

And hee deſtroyed ſeuen nations in the land of Chanaan / and deuided their lande to them by lot.

20. Quaſi poſt quadringentos & quinquaginta annos: & poſt hæc dedit iudices, uſque ad Samuel Prophetam.

Then afterward he gaue vnto them Judges about foure hundreth and fiftie yeeres / vnto the time of Samuel the Prophet.

21. Et exinde poſtulaverunt regem: & dedit illis Saul filium Cis, virum de tribu Ben-iamin, annis quadraginta.

• So after that they deſired a King / and God gaue vnto them Saul / the ſonne of Cis / a man of the tribe of Beniamin / by the ſpace of fourtie yeeres.

Das XIII. Capitel.

16. Da ſtund Paulus auff / vnnd wincket mit der Hand vnd ſprach: Jr Männer von Jſrael / vnd die jr Gott förchtet / höret zu.

Da ſtod Paulus op / och ſlo met haanden / oc ſagde / J Mend aff Jſrael / oc i ſom frycte Gud / hører til.

17. Der GOtt diſes Volcks hat erwehlet vnſere Väter / vnd erhöhet das Volck / da ſie Frembdlinge waren im Lande Egypti / vnd mit einem hohen Arm führet er ſie auß dem ſelbigen.

Dette Folckis Gud vdualde vore Fedre / oc ophøyede Folcket / der vaare fremmede i Egypti land / oc hand førde dem der vdmet en høy Arm.

18. Vnd bey viertzig jaren lang duldet er jre weiſe in der Wüſten.

Oc ved firetiue aar omdrog hand deris ſick i ørcken.

19. Vnd vertilget ſiben Völcker in dem Lande Canaan / vnd theilet vnter ſie nach dem Loß jener Lande.

Oc hand vdſlette ſiu Folck i det land Canaan / och delde deris Land iblant dem effter Laad.

20. Darnach gab er jhnen Richter bey (vier) hundert vnd fünfftzig Jahr lang / biß auff den Propheten Samuel.

Der effter gaff hand dem Dommere ved (fyr) hundrede oc halfftrediesinds tiue aar / indtil den Prophete Samuel.

21. Vnnd von da an baten ſie vmb einen König / vnd GOTT gab jhnen Saul / den Son Kis / einen Mann auß dem Geſchlechte BenJamin / viertzig jar lang.

Oc der effter bade de om en Konge / Och Gud gaff dem Saul / Kis ſøn / en Mand aff BenJamins ſlect / firetiue aar.

Kapitola XIII.

16. Tehdy Pawel powſtaw / a rukau pokynuw aby mlčali / řekl: Mužij Jzrahelſſtij / a kteřij ſe bogijte Boha / ſlyſſte.

A przetoż powſtawſzy Páwel / á ręká milczenie vczyniwſzy rzekł / Mężowie Jzraelſcy / y ktorzy ſie boicie Bogá, ſłuchaycie.

17. Buoh Lidu Jzrahelſkého wywolil Otce naſſe / a lidu welmi powyſſyl / když obýwali w Zemi Egiptſké / a rukau ſylnau / a mocý powyſſenau wywedl ge z nij.

Bog ludu tego Jzráelſkiego obrał oycenáſſe / á wywyżſzył lud gdy przę mieſzkawáli w ziemi Egiptſkiey / y wywiodł ie z niey wyniosłem rámieniem.

18. A za čas Čtyřidceti leth trpěl gegich obyčege na pauſſti.

Nokoło czthérdźieśći lat czáſu / cierpiał zwyczáie ich ná puſzczy.

19. A zahladiw ſedm Národuow w Zemi Kananeyſké / rozdělil Loſem mezy ně zemi gegich:

A gdy wygłádził ſiedm narodow w ziemi Chanáneyſkey / loſem im podźielił ziemię ich.

20. A potom yakož to čtyřech Stech a po Padeſáti Letech / dal gim Saudce až do Samuele Proroka.

Potym około cztérzech ſet y pięćdźieśiąt lat / dał im ſędźie áż do Sámuelá Proroká.

21. A potom žádali za Krále: y dal gim Buoh Saula Syna Cys / muže z pokolenj Benyaminowa za čtyřidceti Let.

Potym proſili Królá / y dał im Bog Saulá ſyná Cys męża z pokolenia Beniámin / przez cztérdźieśći lat.

י ג

22 וְנַסְבֵהּ וַאקִים לְהוֹן לְדָוִיד מַלְכָּא וְאַסְהֶד עֲלַוְהִי וֶאמַר דְּאֶשְׁכְּחֵת לְדָוִיד בְּרֵהּ דְּאִישַׁי גַּבְרָא אַיְךְ לְבִי הַו דְּיַעְבֵּד כֻּלְהוֹן צֶבְיָנַי׃

Poi tolto via quello, ſuſcitò loro Dauid per Re, delquale ancora rendendo teſtimonianza, diſſe, Io ho trouato Dauid, figliuol di Ieſſe, huomo ſecondo il cuor mio ilqual farà tutte le mie volontà.

23 מֶן זַרְעֵהּ דְּהָנָא אַקִים אַלָהָא לְאִיסְרָיֵל אַיךְ מָא דְּאֶשְׁתַּוְדִּי לְיֵשׁוּעַ פָּרוּקָא׃

Del ſeme di coſtui Iddio ſecondo la ſua promeſſa, ha ſuſcitato ad Iſraël il Saluator IESV.

24 וְשַׁדַּר לְיוּחַנָּן דְּנַכְרֶז ק קְדָם מֶאתִיתֵהּ מַעְמוּדִיתָא דְּתְיָבוּתָא לְכֻלֵּהּ עַמָּא דְּאִיסְרָיֵל׃

Hauendo Giouanni prima predicato ad Iſraël il batteſimo de la penitentia, auanti al ſuo auuenimento.

25 וְכַד מְשַׁלֶּם הֲוָא יוּחַנָּן תֶּשְׁמֶשְׁתֵּהּ אָמַר הֲוָא מַנוּ סָבְרִין אַנְתּוּן דְּאִיתַי לָא הֲוִית אֶנָא אֶלָּא הָא אָתֵא בָּתְרַי הַו דְּלָא שָׁוֵא אֶנָא דְּאֶשְׁרֵא עַרְקָא דְּמְסָנוֹהִי׃

E quando Giouanni fornì il ſuo corſo, diceua, Chi penſate voi ch'io ſia? non ſon gia io quello: ma ecco che ne vien doppo me, colui delquale io non ſon degno di ſciolver la ſcarpa de piedi.

26 גַּבְרָא אַחַין בְּנַי ש שַׁרְבְּתֵהּ דְּאַבְרָהָם וְאַילֵּין דְּדָחְלִין עַמְּכוּן לַאלָהָא לְכוּן הוּ אֶשְׁתַּדְּרַת מֶלְּתָא דְּחַיֵּא׃

Huomini fratelli, figliuoli de la ſtirpe d'Abraam, e quelli che tra voi temeno Iddio, à voi è mandata la parola di queſta ſalute.

י ג

22 וַיְמָאֵס בּוֹ וַיָּקֶם לָהֶם אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ וַיָּעַד עָלָיו לֵאמֹר מָצָאתִי דָּוִד בֶּן־יִשַׁי אִישׁ כִּלְבָבִי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־כָּל־חֲפָצָי׃

Y quitado aquel, leuantoles àl Rey Dauid, àlqual diô teſtimonio diziendo, He hallado à Dauid hijo de Ieſſe, varon conforme à mi coraçon, elqual hara todo loque yo quiero.

23 וּמִזַּרְעוֹ כִּדְבַר נְבוּאָה הֵקִים יְהֹוָה לְיִשְׂרָאֵל אֶת יֵשׁוּעַ מוֹשִׁיעַ׃

De la ſimiente deſte Dios; conforme à la promeſſa, leuantó à IESVS por Saluador à Iſrael:

24 וַיַּקְדִּים לִקְרֹא יוֹחָנָן לִפְנֵי בוֹאוֹ אֶת־טְבִילַת הַתְּשׁוּבָה לְכָל־עַם יִשְׂרָאֵל׃

Predicando Ioan delante de la faz de ſu venida el Baptiſmo de penitencia à (todo el pueblo de) Iſrael.

25 וְכַאֲשֶׁר כִּלָּה יוֹחָנָן אֶת־מְרוּצוֹ אָמַר אֲשֶׁר תַּחְשְׁבוּ לִהְיוֹתִי אֵינֶנִּי הוּא כִּי אִם הִנֵּה בָא אַחֲרַי לַאֲשֶׁר אֵינֶנִּי שָׁוֶה לְפַתֵּחַ אֶת־נַעַל רַגְלֵיהֶם׃

Mas como Ioan cumplieſſe ſu carrera, dixo, Quien penſays que ſoy no ſo yo: mas he aqui viene tras mi aquel cuyos çapatos de los pies no ſoy digno de deſatar.

26 הָאֲנָשִׁים אַחִים בְּנֵי דוֹרַת אַבְרָהָם וַאֲשֶׁר בָּכֶם יִרְאֵי יְהֹוָה לָכֶם דְּבַר יְשׁוּעָה הַזֹּאת נִשְׁלָח׃

Varones hermanos, hijos del linage de Abraham, y losque entre voſotros temen à Dios, à voſotros es ambiada eſta Palabra de ſalud.

ιγʹ.

22. Καὶ μεταστήσας αὐτὸν, ἤγειρεν αὐτοῖς τὸν δαυὶδ εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας, εὗρον δαυὶδ τὸν τοῦ ἰεσσαὶ, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου.

Et Dieu l'ayant oſté, leur ſuſcita Dauid pour Roy, duquel auſſi il donna teſmoignage, & dit, I'ai trouué Dauid fils de Ieſſe, perſonnage ſelon mon cœur, lequel fera tout mon vouloir.

23. Τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγειρε τῷ ἰσραὴλ σωτῆρα ἰησοῦν.

Dieu de la ſemence d'icelui ſelon ſa promeſſe, a ſuſcité le Sauueur à Iſrael, aſſauoir Ieſus.

24. Προκηρύξαντος ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ τοῦ ἰσραήλ.

Iehan ayant auparauant preſché le bapteſme de repentance à tout le peuple d'Iſrael, deuant l'aduenement d'icelui.

25. Ὡς δὲ ἐπλήρου ὁ ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγε, τίνα με ὑπονοεῖτε εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγώ, ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ, οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι.

Et comme Iehan paracheuoit ſa courſe, il diſoit, Qui me preſumez-vous eſtre? ie ne ſuis point ceſtui-la: mais voici, il en vient vn apres moi, duquel ie ne ſuis point digne de deſlier le ſoulier de ſes pieds.

26. Ἄνδρες ἀδελφοὶ, υἱοὶ γένους ἀβραὰμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεὸν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἀπεστάλη.

Hommes freres, enfans de la race d'Abraham, & ceux qui d'entre vous craignez Dieu, c'eſt à vous que la parole de ce ſalut a eſté enuoyee.

CAP. XIII

22. Et amoto illo, ſuſcitavit illis David regem: cui teſtimonium perhibens, dixit, Inveni David filium Ieſſe, virum ſecundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.

And after he had taken him away/ he rayſed vp Dauid to be their King/ of whome he witneſſed/ ſaying / I haue found Dauid the ſonne of Ieſſe/ a man after mine owne heart / which will do all things that I will.

23. Huius Deus ex ſemine ſecundum promiſſionem eduxit Iſraël ſalvatorem Ieſum.

Of this mans ſeede hath God according to his promes rayſed vp to Ieruſalem/ the Sauiour Ieſus.

24. Prædicante Iohanne ante faciem adventus eius baptiſmum pœnitentię omni populo Iſraël.

When Iohn had firſt preached before his comming the baptiſme of repentance to all the people of Iſrael.

25. Cùm impleret autem Iohannes curſum ſuum, dicebat, Quem me arbitramini eſſe? non ſum ego, ſed ecce, venit poſt me, cuius non ſum dignus calceamenta pedum ſolvere.

And when Iohn had fulfilled his courſe/ he ſaid Whome ye thinke that I am / I am not he: but beholde / there commeth one after me / whoſe ſhoe of his feete I am not worthie to looſe.

26. Viri fratrés, filii generis Abraham, & qui in vobis timent Deum, vobis verbum ſalutis huius miſſum eſt.

Ye men and brethren / children of the generation of Abraham / and whoſoeuer among you feareth God/ to you is the word of this ſaluation ſent.

Das XIII. Capitel.

22. Vnd da er denſelbigen weg thet/ richtet er auf über ſie David zum Könige/ von welchem er zeugete: Jch habe funden David den Son Jeſſe/ einen Mann nach meinem hertzen/ der ſol thun allen meinen willen.

Oc der hand tog hannem bort/ da oprenſde hand Dauid til Konge offuer dem/ om huilcken hand vidnede/ Jeg haffuer fundet Dauid Jeſſe ſøn/ en Mand effter mit hierte/ hand ſkal gøre al min vilie.

23. Auß dieſes Samen hat Gott/ wie er verheiſſen hat/ gezeuget Jeſum dem Volck Iſrael zum Heyland.

Aff denne ſammis Sæd / fødde Gud Jheſum Iſrael til en Frelſere ſom hand loffuede.

24. Als denn Johannes zuvor dem Volck Jſrael prediget die Tauffe der Buſſe/ ehe denn er anfieng.

Lige ſom Johannes da tilforn predickede Iſraels Folck penitentzis Daab / før end hand begynte.

25. Als aber Johannes ſeinen lauff erfüllet / ſprach er: Jch bin nicht der/ dafür jhr mich haltet/ Aber ſihe / er kommet nach mir/ deß ich nicht werth bin / daß ich jhm die Schuch ſeiner füſſe aufflöſe.

Men der Johannes haffde fuld kommet ſit laab/ ſagde hand: Jeg er icke den / ſom i holde mig faare: Men ſee/ hand kommer effter mig / hues jeg er icke verdig at opløſe hannem Skoene paa hans Fødder.

26. Jr Männer lieben Brüder / jhr Kinder deß Geſchlechts Abraham/ vnd die vnter euch GOTT förchten/ Euch iſt das Wort diſes Heils geſandt.

I Mend / kære Brødre / i børn aff Abrahams ſlect / oc de ſom frycte Gud iblant eder/ til eder er denne Saligheds ord ſent.

Kapitola XIII.

22. A když toho zawrhl/ zbudil gim Dawida Krále/ kterémuž to ſwědectwij wydáwage, řekl/ nalezl gſem Dawida Syna Jeſſe / muže podlé ſrdce mého / kterýž bude činiti wſſecku wůli mau.

Rodſarſſy onego / wzbudził im Dawidá Królá / o którym też wſſy świádectwo powiedział: Znalazłem Dawida ſyná Jeſſe/ mężá wedle ſercá mego / który czynić będzie wſſytkę wolą moię.

23. Z gehožto Semene/ Bůh podlé zaſljbenij ſwý wedl Lidu Jzrahelſkému Spaſytele Gežiſſe.

Z tegożci náſienia Bog według obietnice ſwoiey wzbudził Izráelowi zbáwiciela Jeſuſa.

24. Před gehožto přijſſtijm kázal Jan Křeſt pokánij / wſſemu lidu Jzrahelſkému.

Gdyż przed tym Jan opowiedał przed nim iuż przychodzącym krzeſt vznánia Izraelowi.

25. A když pak Jan wyplnil běh ſwůg / prawil: Kteréhož ſe mne domnijwáte býti negſemť gá: ale hle přijdeť po mně / kteréhož gá negſem hoden rozwázati obuwi noh geho.

Kgdy Jan wypełnił bieg ſwoy/ powiedział: Kimże mię być mniemacie? Nie ieſtem ia ten/ ále otho idzie zá mną/ z którego nog nie ieſtem godzien ábych rozwiązał trzewik.

26. Mužij Bratřij/ Synowé rodu Abrahamowa / a kteřijž mezy wámi bogij ſe Boha/ wámť ſlowo Spaſenij to hoto poſláno geſt.

Mężowie bráciá/ ſynowie narodu Abraamowego / y którzy miedzy wámi boią ſię Bogá/ wámci ſą poſłáne ſłowá zbáwienia tego.

27 הָלֵין גֵּיר עָמוֹרַיָּא
דְּאוּרִשְׁלֶם וְרֵישָׁנַיְהוּן לָא
אֶרְגְּשׁוּ בֵּהּ אָף לָא בַּכְתָבָא
דַּנְבִיֵּא דְּמֶתְקַרֵין בְּכֻל
שַׁבָּא אֶלָּא דָּנוּהִי וְשַׁלְמוּ
הָלֵין דַּכְתִיבָן׃

Imperoche quelli che habitauano in Ieruſalem, e il lor principali, nõ conoſcendo lui, ne le parole de Profeti, che ogni ſabato ſi leggono, condanandolo, l'hanno adempiute.

28 וְכַד לָא אֶשְׁכַּחוּ עֶלְּתָא
דְּמַוְתָּא מֶדֶּם שְׁאֶלוּ מֶן
פִּילָטוֹס דְּנֶקְטְלוּנָיְהִי׃

E ſenz hauer trouato in lui cagione alcuna di morte, domandorono à Pilato che l'occideſſe.

29 וְכַד שַׁלֶמוּ כֻּל מֶדֶּם
דַּכְתִיב עֲלַוְהִי אַחֶתוּהִי מֶן
צְלִיבָא וְסָמוּהִי בֵּית
קְבוּרָא׃

E come hebber compiute tutte le coſe che erano ſcritte di lui, leuatolo del legno, il poſero nel ſepolcro.

30 אֱלָהָא דֵּין אַקִימֵהּ מֶן
בֵּית מִיתֵא׃

Ma Iddio lo riſuſcitò da morte.

31 וְאֶתְחְזִי יוֹמָתָא ס
סַגִּיאָא לְאִילֵין דַּסְלֶקוּ
עַמֵּהּ מֶן גָּלִילָא לְאוּרִשְׁלֶם
וְהֶנוּן אֶנּוּן הָשָׁא סָהֲדוּהִי
לְוָת עַמָּא׃

Ilqual fu veduto per molti giorni da quelli che erano ſaliti inſieme con lui di Galilea in Ieruſalem: iquali ſon ſuoi teſtimonij appreſſo il popolo.

32 וְאָף חְנַן הָא מְסַבְּרִינַן
לְכוֹן דְּשׁוּוּדָיָא הָו דַּהֲוָא
לְוָת אַבָהָתַן׃

E noi vi annuntiamo hora la promeſſa che fu fatta à i noſtri Padri.

27 וַאֲשֶׁר יוֹשְׁבִים בִּירוּשָׁלַיִם
וּנְשִׂיאֵיהֶם שָׁגְגוּ בוֹ וְאֶת־קוֹלוֹת
הַנְּבִיאִם אֲשֶׁר בְּכָל־שַׁבָּתוֹת
נִקְרָאוּ בְּדִינָם מִלְּאוּ׃

Porque los habitauan en Ieruſalem, y ſus Principes, no conociendo à eſte, y las bozes de los Prophetas que ſe leen todos los Sabbados, condennando lo las cumplieron.

28 וְאַף כִּי מִשְׁפַּט מָוֶת אֵינָם
מוֹצְאִים בּוֹ וַיִּשְׁאֲלוּ מִפִּילָטוּס
לְהוֹקִיעֻנוּ׃

Y ſin hallar enel cauſa de muerte pidieron à Pilato que lo mataſſen.

29 וְכַאֲשֶׁר כִּלּוּ כָּל־הַדְּבָרִים
הַנִּכְתָּבִים עָלָיו וַיּוֹרִידוּהוּ מִן־
הָעֵץ וַיָּשִׂימוּ אֶל־הַקָּבֶר׃

Y auiendo cumplido todas las coſas que de el eran eſcriptas, quitandolo del madero lo puſieron en el ſepulchro.

30 וֵאלֹהִים הֱקִימֻהוּ מִמֵּתִים׃

Mas Dios lo leuantó de los muertos (. àl tercera dia.)

31 הַנִּרְאָה בְּיָמִים רַבִּים לַאֲשֶׁר
עָלוּ עִמּוֹ מִגָּלִיל יְרוּשָׁלַיְמָה אֲשֶׁר
עֵידָיו הֵמָּה אֶל־הָעָם׃

El qual fué viſto por muchos dias de los que auian ſubido juntamente con el de Galilea à Ieruſalem, los quales haſta aora ſon ſus teſtigos àl pueblo.

32 וַאֲנַחְנוּ מְבַשְּׂרִים אֶתְכֶם
אֶת הַמַּאֲמָר הַנֶּאֱמַר לַאֲבוֹתֵינוּ׃

Y noſotros tambien hos annunciamos el Euangelio de aquella promeſſa que fué hecha à los Padres.

27. Οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες, καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας, κρίναντες ἐπλήρωσαν.

Car les habitans de Ieruſalem & leurs gouuerneurs, ne l'ayans point cognu, ont meſmes en le condamnant accompli les paroles des Prophetes, qui ſe liſent par chacun Sabbat.

28. Καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες, ᾐτήσαντο Πιλάτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν.

Et combien qu'ils ne trouuaſſent en lui aucun crime digne de mort, ils requirent Pilate qu'il le miſt à mort.

29. Ὡς δὲ ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου, ἔθηκαν εἰς μνημεῖον.

Et apres qu'ils eurent accompli toutes les choſes qui eſtoyent eſcrites de lui, on l'oſta du bois, & le mit-on en vn ſepulcre.

30. Ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

Mais Dieu l'a reſſuſcité des morts.

31. Ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας εἰς ἱερουσαλὴμ, οἵτινές εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν.

Et il a eſté veu par pluſieurs iours, de ceux qui eſtoyent montes enſemble auec lui de Galilee en Ieruſalem: leſquels ſont ſes teſmoins enuers le peuple.

32. Καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην,

Et nous auſſi vous annonçons touchant la promeſſe qui a eſté faite à nos peres.

27. Qui enim habitabant Ieruſalem, & principes eius hunc ignorantes, & voces prophetarum quæ per omne ſabbathum leguntur, iudicantes impleverunt.

For the inhabitants of Jeruſalem / & their rulers / becauſe they knew him not / nor yet the words of the Prophets: which are read euery Sabbath day / they haue fulfilled them in condemning him.

28. Et nullam cauſam mortis invenientes in eo, petierunt à Pilato, ut interficerent eum.

And though they founde no cauſe of death in him / yet deſired they Pilate to kill him.

29. Cumque conſummaſſent omnia quæ de eo ſcripta erant, deponentes eum de ligno, poſuerunt in monumento.

And when they had fulfilled all things that were written of him / they tooke him downe from the tree / and put him in a ſepulchre.

30. Deus verò ſuſcitavit eum à mortuis tertia die.

But God rayſed him vp from the dead.

31. Qui viſus eſt per dies multos his qui ſimul aſcenderant cum eo de Galilæa in Ieruſalem, qui uſque nunc ſunt teſtes eius ad plebem.

And he was ſeene many dayes of them / which came vp with him from Galile to Jeruſalem / which are witneſſes vnto the people.

32. Et nos vobis annuntiamus eam quæ ad patres noſtros repromiſſio facta eſt.

And we declare vnto you / that touching the promiſe made vnto the fathers.

27. Denn die zu Jeruſalem wohnen vñ jre Oberſten / dieweil ſie diſen nicht kenneten / noch die ſtimme der Propheten (welche auff alle Sabbather geleſen werden) haben ſie dieſelben mit jrem vrtheilen erfüllet.

Thi de ſom bo i Jeruſalem oc deris Offuerſte / efterdi de icke kende Denne / ey heller Propheternis reſt (ſom bliffue læſde alle Sabbather) da fuldkommede de dem met deris Dom.

28. Vnd wiewol ſie keine vrſache deß Todtes an jm funden / baten ſie doch Pilatum jn zu tödten.

Oc alligeuel at de funde ingen døds Sag met hannem / ſaa bade de dog at Pilatus vilde ihielſla hannem.

29. Vnd als ſie alles vollendet hatten / was von jm geſchrieben iſt / namen ſie jn von dem Holtz / vnd legten jn in ein Grab.

Oc der de haffde fuldkommet alting / ſom er ſcreffuit om hannem / da toge de hannem aff Træet / oc lagde hannem i en Graff.

30. Aber Gott hat jhn aufferweckt von den Todten.

Men Gud opuecte hannem fra de Døde.

31. Vnnd er iſt erſchienen viel tage / denen / die mit jm hinauff von Galilea gen Jeruſalem gegangen waren / welche ſind ſeine Zeugen an das Volck.

Oc hand obenbaredis mange dage / faar dem / ſom ginge met hannem op aff Galilea til Jeruſalem / huilcke ſom ere Vidne til Folcket.

32. Vnd wir auch verkündigen euch die Verheiſſung / die zu vnſern Vätern geſchehen iſt.

Oc wi forkynde eder oc ſaa det loffte / ſom ſkede til vore Fedre.

27. Nebo ti kteřijž přebýwagi w Geruzalémě / a Knijžata gegich / toho Gežijſſe neznagijce / ani hlaſuow Prorockých / kteřijž ſe na každau Sobothu čtau / odſaudiwſſe gey naplnili.

Abowiem ći co mieſzkáia w Jeruzálem y Kśiążętá ich / gdy go nie ználi á ſkazáli go ſłowá Prorokie ktore przez káżdy Szábáth bywáło czytáne / wypełnili.

28. A žádné winy hodné ſmrti na něm nenalezſſe / proſyli Piláta / aby gey zahubil.

A nie znalazſzy żadney przyczyny śmierći proſili v Piłatá áby był zabit.

29. A když dokonali wſſeckno což o něm pſáno bylo / ſložijwſſe gey s dřewa / položili do Hrobu.

A gdy wſzytkiemu doſyć vczynili co o nim nápiſano było / zdiąwſzy go z drzewá / położyli w grobie.

30. Buoh pak wzkřijſyl gey z mrtwých třetijho dne:

Ale go Bog wzbudził od umárłych.

31. Kterýž widijn geſt za mnohé dni / od těch kteřijž ſpolu s nim byli přiſſli z Galilee do Geruzaléma / kteřijž až doſawád ſwědkowé gſau geho k Lidu.

Ktory widźian jeſt przez wiele dni / od tych ktorzy z nim ſpołu przyſzli z Gálileiey do Jeruzálem / á ſą świádki jego v ludu.

32. A my wám ſkrze Ewangelium zwěſtugeme / to zaſlijbeni / které ſe ſtalo Otcům naſſim.

A tákże y my oznaymuiemy wam te obietnice / ktora ſie oycom ſtálá.

יג

33 הא שמליה אלהא לן לבניהון דאקימה לישוע איך דכתיב במזמורא דתרין דברי אנת אנא יומנא ילדתך:

Iddio l'ha adempiuto à noi lor figliuoli, riſuſcitando IESV, come ancor è ſcritto nel ſecondo Salmo: Tu ſei il mio figliuolo, io hoggi t'ho generato.

34 והכנא אקימה אלהא מן בית מיתא דתוב לא יהפוך יחזא חבלא איך דאמיר דאתל לכון טיבותה דדויד מהימנתא:

E ch'ei l'habbia riſuſcitato da morte: per non dover piu tornare à la ſepoltura, diſſe coſi, Io vi darò le coſe ſante di David ſtabili.

35 ותוב אמר ברוכתא אחרתא דלא יהבת לחסיך דיחזא חבלא:

Però dice ancora altroue, Tu non permetterai che'l tuo ſanto veda corruttione.

36 דויד גיר בשרבתה שמש צבינה דאלהא ושכב ואתתוסף על אבהוהי וחזא חבלא:

Imperoche David poi ch'egli hebbe ſeruito ne l'età ſua al conſiglio di Dio ſi addormì, e fu poſto co i ſuoi padri, e vidde la corruttione.

37 הנא דין דאקים אלהא לא חזא חבלא:

Ma queſto che Iddio ha riſuſcitato, non ha già ſentito la corruttione.

38 דעו הכיל אחין דבה בהנא מתכרז לכון שובקנא דחטהא ומן כל הלין אשתכחתון בנמוסא דמושא:

Per laqual coſa, ſiavi noto, huomini fratelli, che per coſtui vi s'annuntia la remiſſione de peccati: e da tutte quelle coſe, de lequali voi non havete potuto eſſer giuſtificati per la Legge di Moiſe.

39 דתזדדקון בהנא כל דמהימן מזדדק:

Per coſtui ogniuno che crede, è giuſtificato.

יג

33 כי אלהים מלא אותו לנו לבניהם בהקימו את־ישוע כמו בתהלה השנית נכתב בני אתה אני היום ילדתיך:

Laqual Dios ha cumplido à los hijos deellos à noſotros, reſuſcitando à Ieſus: Como tambien en el Pſalmo ſegundo eſtá Eſcripto, Mi hijo eres tu, yo te engendré oy.

34 וכי הקימנו ממתים ועודנו לא יראה שחת כן אמר כי אכרתה לכם ברית עולם חסדי־דויד הנאמנים:

Y que lo leuantò de los muertos para nunca mas boluer à corrupcion, anſi dixo, Que hos daré las miſericordias fieles prometidas à Dauid.

35 לכן גם במקום אחר אמר כי לא תעזב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת:

Portanto en otra parte dize, No darás tu Sancto que vea corrupcion.

36 כי דויד כאשר בדורו שרת את־שרתו כרצון אלהים הלך בדרך כל־הארץ ויגוע ויאסף אל־אבותיו וירא את־השחת:

Porque la verdad Dauid, auiendo ſeruido en ſu edad à la voluntad de Dios, Durmió, y fue juntado con ſus padres, y vido corrupcion.

37 ואשר הקימנו אלהים לא ראה שחת:

Mas aquel que Dios leuantó, no vido corrupcion.

38 ידוע תדעו אנשים אחים כי בו הגד לכם סליחת עונים וחטאים כלם אשר לא יכלתם בתורת מושה להצדק מהמה:

Seahos pues notorio, varones hermanos, Que por eſte hos es annunciada remiſſion de peccados: Y de todo lo que por la ley de Moyſen no podiſtes ſer juſtificados.

39 כל־אשר מאמין בו יצטדק:

En eſte es juſtificado todo aquel que creyere.

ιγ'.

33 Ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν, ἀναστήσας Ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ γέγραπται, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.

Que Dieu l'a accomplie enuers nous qui ſommes leurs enfans, ayant ſuſcité Ieſus, comme auſſi il eſt eſcrit au ſecond Pſeaume, Tu es mon Fils, ie t'ai auiourd'hui engendré.

34 Ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν· ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ πιστά.

Et pour monſtrer qu'il l'a reſſuſcité des morts, pour ne deuoir plus retourner au ſepulcre, il à dit ainſi, Ie vous donnerai les ſainctetés de Dauid aſſeurees.

35 Διὸ καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.

Et pource dit-il auſſi en vn autre endroit, Tu ne permettras point que ton Sainct ſente corruption.

36 Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ, ἐκοιμήθη, καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶδε διαφθοράν.

Car certes Dauid, apres auoir en ſon temps ſerui au conſeil de Dieu, s'eſt endormi, & a eſté mis auec ſes peres, & a ſenti corruption.

37 Ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδε διαφθοράν.

Mais celui que Dieu a reſſuſcité n'a point ſenti corruption.

38 Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται, καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως δικαιωθῆναι,

Parquoi hommes freres, qu'il vous ſoit notoire que par icelui vous eſt annoncée la remiſſion des pechés. Et que de tout ce dequoi vous n'auez peu eſtre iuſtifiés par la Loy de Moyſe,

39 Ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται.

Quiconque croit, eſt iuſtifié par icelui.

CAP. XIII.

33. Quoniam hanc Deus adimplevit filiis noſtris, reſuſcitans Ieſum, ſicut & in Pſalmo ſecundo ſcriptum eſt, Filius meus es tu: ego hodie genui te.

God hath fulfilled it vnto vs their children, in that he raiſed vp Jeſus / euen as it is written in the ſecond Pſalme, Thou art my Sonne: this day haue I begotten thee.

34. Quod autem ſuſcitavit eum à mortuis, ampliùs iam non reverſurum in corruptionem, ita dixit, Quia dabo vobis ſancta David fidelia.

Now as concerning that he raiſed him vp from the dead, no more to returne to ỹ graue, he hath ſaid thus / I will giue you the holy things of Dauid / which are faythfull.

35. Ideoque & aliâs dicit, Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem.

Wherefore he ſayth alſo in another place. Thou wilt not ſuffer thine Holy one to ſee corruption.

36. David enim in ſua generatione cum adminiſtraſſet, voluntati Dei dormivit: & appoſitus eſt ad patres ſuos, & vidit corruptionem.

Howbeit / Dauid after hee had ſerued his time by the counſell of God / he ſlept, & was laid with his fathers, and ſawe corruption.

37. Quem verò Deus ſuſcitavit, non vidit corruptionem.

But he whom God rayſed vp, ſaw no corruption.

38. Notum igitur ſit vobis viri fratres, quia per hunc vobis remiſſio peccatorum annuntiatur, ab omnibus quibus non potuiſtis in lege Moyſi iuſtificari.

Be it knowne vnto you therefore / men & brethren, that through this man is preached vnto you the forgiuenes of ſinners. And from all things / from which ye could not be iuſtified by the Lawe of Moſes.

39. In hoc omnis qui credit, iuſtificatur.

By him euery one that beleeueth / is iuſtified.

Das XIII. Capitel.

33. Daß dieſelbige Gott vns / jhren Kindern / erfüllet hat / in dem / daß er Jeſum aufferwecket hat. Wie denn im (andern) Pſalm geſchrieben ſtehet: Du biſt mein Sohn / heute hab ich dich gezeuget.

At Gud haffuer / oſſ / deris børn / det fuldkommet / I det hand opuecte Jheſum. Lige ſom oc ſtaar ſcreffuit / i den (anden) Pſalme / Du es min Søn / Jeg fødde dig i dag.

34. Daß er jn aber hat von den Toden aufferwecket / daß er fort nicht mehr ſoll verweſen / ſpricht er alſo: Ich wil euch die gnade / David verheiſſen / trewlich halten.

Men at hand opuecte hannem fra de Døde / at hand her effter icke mere ſkal raadne / ſiger hand ſaa / Jeg vil troligé holde eder den naade / ſom vaar David tilſagd

35. Darumb ſpricht er auch am andern ort: Du wirſt es nicht zugeben / daß dein Heiliger die verweſung ſehe.

Der faare ſiger hand oc paa en anden ſted. Du ſkalt icke tilſtede / at din Hellige ſkal ſee forraadnelſe.

36. Denn David / da er zu ſeiner zeit gedienet hatte dem willen Gottes / iſt er entſchlaffen / vnd zu ſeinen Vätern gethan / vnnd hat die verweſung geſehen.

Thi David / der hand haffde i ſin tid tiente Guds vilie / da ſoff hand hen / oc lagdis til ſine Fedre / Oc ſaa forraadnelſe.

37. Denn aber Gott aufferwecket hat / der hat die verweſung nicht geſehen.

Men den ſom Guds opuecte / hand ſaa icke forraadnelſe.

38. So ſey es euch nun kunth / lieben Brüder / daß euch verkündiget wirdt vergebung der ſünden durch diſen / vnnd von dem allem / durch welches jhr nicht kondtet im Geſetz Moſi gerecht werden.

Saa ſkal det nu vere eder vitterligt / kære Brødre / At Syndernis forladelſe bliffuer eder kund giort ved Denne / oc aff alt det / ved huilcket i kunde icke vorde retfertiget i Moſe Low.

39. Wer aber an diſen glaubet / der iſt gerecht.

Men huo ſom troer paa denne / hand er Retferdig.

Kapitola XIII.

33. Že geſt ge giž Bůh naplnil ſynům gegich / nám / wzkřiſyw Gežjſſe. Jakož y w druhém Žalmu napſáno geſt: Syn muog ty gſy / yá gſem dnes zplodil tebe.

Iecta Bog wypełnił nam ſynom ich / wzbudziwſzy Jezuſa / tako thež ieſt napiſano w Pſalmie wtorym: Syn moy ieſteś ty / ia dziś porodziłem ciebie.

34. A že geſt gey z mrtwých wzkřiſyl / aby ſe zaſe newracowal w poruſſenij / tak tož řekl: Dám wám ſwaté wěcy Dawidowy wěrné.

Aiż go wzbudził od vmárłych / iuż ſie wiecey nie wroci do grobu / y ták powiedział: Dam wam ony mocne Dáwidowe dobrodzieyſtwá.

35. Protož y w ginem Žalmu prawj: Nedáſs Swatému twému widěti poruſſenij.

A dla tegoż indziey powiedział: Nie dopuściſz aby świety twoy miał czuc náruſzenie.

36. Dawid zagiſté za ſwého čaſu / když poſlaužil wůli Boží / vmřel / a položen geſt k Otcuom ſwým / a widěl poruſſenij.

Abowiem Dawid gdy tá wieku ſwego ſłużył radzie Bożey / zaſnał / y przyłaczon ieſt do oycow ſwoich / á vczuł náruſzenie.

37. Kteréhož pak Buoh wzkřiſſyl z Mrtwých / tenť geſt newiděl poruſſenij.

Ale then ktorego Bog wzbudził / nie vczuł náruſzenia.

38. Protož známo wám bud mužij Bratřij / že ſkrze toho zwěſtuge ſe wám hřjchůw odpuſſtěnij: a to ode wſſech od kterýchžto nemohli gſte ſprawedliwij včiněni býti ſkrze Zákon Moyžiſſůw.

Niechżeć wam tedy będźie ſkwno bracia / iż przez thego oznaymione wam ieſt odpuſzczenie grzechow / y to wſzytko od czego ſcie przez zakon Moizeſzow nie mogli byc rozwiazáni.

39. Skrze tohoto každý kdož wěřij býwá ſprawedliw včiněn.

Przez thego ć każdy ktory wierzy / by ia rozwiazan.

יג

40 אִזְדַּהַרוּ הָכִיל דְּלָמָא נֵאתֵא עֲלַיכוּן מֶדֶם דַּכְתִיב בִּנְבִיֵּא׃

Guardate dunque che non vi auuenga quel che è detto ne Profeti.

41 דַּחֲזַו מְבַסְרָנֵא וְתֶתְמְהוּן וְתֶתְחַבְּלוּן דְּעַבְדָּא עָבֵד אֶנָא בְּיַוְמַיכוּן אַיְנָא דְּלָא תְהַיְמְנוּן אֶן אֱנָשׁ מְשַׁתְעֵא לְכוּן׃

Vedete i disprezzatori, e marauigliateui, e siate estinti: percioche io opero ne vostri giorni vn'opera, laqual voi non crederete se alcuno ve la racconta.

42 וְכַד נָפְקִין הֲווֹ מֶן צֵאדַיְהוּן בְּעַו מֶנְּהוּן דְּלַשַׁבְּתָא אָחְרִתָא נְמַלְּלוּן עַמְּהוּן מֶלֵא הָלֵין׃

Vsciti che furon de la sinagoga de Giudei i Gentili gli pregauano che nel sabbato seguente parlassen loro queste parole.

43 וּמֶן דְּאֶשְׁתְּרִית כְּנוּשְׁתָּא סַגִּיאֵא יְהוּדָיֵא אֶזַלוּ בָּתְרְהוּן וְאַף גִּיוֹרֵא דְּדָחְלִין הֲווֹ מֶן אַלָהָא וְהֶנוּן מְמַלְּלִין הֲווֹ וּמְפַיְסִין לְהוּן דְּנֶהְווֹן נָקְפִין לְטַיְבוּתֵה דַּאלָהָא׃

E licentiata che fu la sinagoga, molti de Giudei e de Proseliti, che erano pij, seguiron Paulo e Barnaba: iquali parlando loro, gli esortauano a perseuerar ne la gratia di Dio.

44 וּלְשַׁבְּתָא אָחְרִתָא כְּנִשַׁת כֻּלָּה מְדִינְתָּא לְמֶשְׁמַע מֶלְּתֵה דַּאלָהָא׃

Il sabbato seguente, quasi tutta la città si raunò insieme per vdir la parola di Dio.

45 וְכַד חֲזַו יְהוּדָיֵא כֶּנְשָׁא סַגִּיאָא אֶתְמְלִיו חֶסְמָא וְקָיְמִין הֲווֹ לוּקְבַל מֶלֵא דְאָמַר הֲוָא פָּוְלוֹס וּמְגַדְּפִין הֲווֹ׃

Ma i Giudei vedendo la moltitudine, si riempieron d'inuidia, e contradiceuano à le cose che erano dette da Paulo, contradicendo e bastemmiando.

יג

40 וּרְאוּ פֶּן יָבוֹא עֲלֵיכֶם הַנֶּאֱמַר בַּנְּבִיאִים׃

Mirad pues que no venga ſobre voſotros lo que eſta dicho en los Prophetas.

41 רְאוּ בַגּוֹיִם וְהַבִּיטוּ וְהִתַּמְּהוּ תְּמָהוּ כִּי פֹעַל פֹּעֵל בִּימֵיכֶם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי יְסֻפָּר׃

Mirad, o menoſpreciadores, y entonteceos y deſuaneceos porque yo obro obra en vueſtros dias, obra que no creereys ſi alguien os lo cōtare.

42 וּבְצֵאתָם מֵעֲדַת הַיְּהוּדִים וַיִּשְׁאֲלוּ מֵהֶם הַגּוֹיִם לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְשַׁבָּת אַחֶרֶת׃

Y ſalidos de la Synoga (de los Iudios. las Gentes) les rogaron, que el Sabbado ſiguiente les hablaſſen eſtas palabras.

43 וַתֻּתַּר הָעֵדָה וְרַבִּים מִיְּהוּדִים וּמִגֵּרִים יִרְאֵי אֱלֹהִים הָלְכוּ אַחֲרֵי פּוֹלוֹס וּבַרְנַבָּא אֲשֶׁר מְדַבְּרִים הָיוּ אֲלֵיהֶם וַיְפַתּוּם לַעֲמֹד בִּתְחִנַּת אֱלֹהִים׃

Y embiada la congregación, muchos de los Iudios y de los religioſos eſtrangeros ſiguieron à Paulo y à Barnabas: los quales hablandoles, perſuadianles que permanecieſſen en la gracia de Dios.

44 וּבְשַׁבָּת הַבָּאָה נִקְהַל אֶת כָּל הָעִיר לִשְׁמוֹעַ אֶת־דְּבַר אֱלֹהִים׃

Y el Sabbado ſiguiente juntoſe caſi toda la ciudad à oyr la palabra de Dios.

45 וִיהוּדִים בִּרְאוֹתָם אֶת־הֲמוֹנִים וַיִּמָּלְאוּ בְקִנְאָה וַיִּמְרוּ וַיָּסֹגוּ לְמֹחוֹד עַל־פִּי פּוֹלוֹס וּלְגַדֵּף׃

Entonces los Iudios, viſta la companna, fueron llenos de zelo y contradezian à lo que Paulo dezia, (contradiciendo y) blaſphemando.

ιγ'.

40 Βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις.

Regardez donc qu'il ne vous aduienne ce qui eſt dit ès Prophetes.

41. Ἴδετε οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ᾧ οὐ μὴ πιστεύσητε, ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν.

Voyez contempteurs, & vous eſmerueillez, & ſoyez eſuanouis: car ie m'en vai faire vn œuure en voſtre tēps: voire vn œuure que vous ne croirez point ſi quelcun le vous raconte.

42. Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν ἰουδαίων, παρεκάλουν τὰ ἔθνη εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον, λαληθῆναι αὐτοῖς ταῦτα τὰ ῥήματα.

Puis eſtans partis de la ſynagogue des Iuifs, les Gentils, les prierent qu'au Sabbat enſuiuant ils leur annonçaſſent ces paroles.

43. Λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς, ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ παύλῳ καὶ τῷ βαρνάβᾳ, οἵτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς ἐπιμένειν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ.

Et quand l'aſſemblee fut departie, pluſieurs des Iuifs & proſelites ſeruans à Dieu, ſuiuirent Paul & Barnabas, leſquels en parlant à eux les exhorterent de perſeuerer en la grace de Dieu.

44. Τῷ τε ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.

Mais au iour du Sabbat enſuiuant preſque toute la ville s'aſſembla pour ouir la parole de Dieu.

45. Ἰδόντες δὲ οἱ ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους, ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ παύλου λεγομένοις, ἀντιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες.

Adonc les Iuifs voyans les troupes, furent remplis d'enuie, & contrediſoyent à ce que Paul diſoit, voire contrediſans & blaſphemans.

CAP. XIII.

40. Videte ergo ne ſuperveniat vobis quod dictum eſt in Prophetis.

Beware therefore/ leaſt that come vpon you/ which is ſpoken of in the Prophetes?

41. Videte contemptores, & admiramini, & diſperdimini: quia opus operor ego in diebus veſtris, opus quod non credetis, ſi quis enarraverit vobis.

Behold/ ye deſpiſers/ and wonder/ and vaniſh away: for I worke a worke in your dayes/ a worke which ye ſhal not beleeue/ if a man would declare it you.

42. Exeuntibus autem illis rogabant ut ſequenti ſabbatho loquerentur ſibi verba hæc.

And when they were come out of the Synagogue of the Iewes/ yͤ Gentiles beſought/ that they would preach theſe words to them the next Sabbath day.

43. Cumque dimiſſa eſſet ſynagoga, ſecuti ſunt multi Iudæorum, & colentium advenarum Paulum & Barnabam: qui loquentes ſuadebant eis ut permanerent in gratia Dei.

Now when the Congregation was diſſolued/ many of the Iewes/ & proſelytes that feared God/ folowed Paul and Barnabas/ which ſpake to them/ and exhorted them to continue in the grace of God.

44. Sequenti verò ſabbatho penè univerſa civitas convenit audire verbũ Dei.

And the next Sabbath day came allmoſt the whole citie together/ to heare the worde of God.

45. Videntes autem turbas Iudæi, repleti ſunt zelo, & contradicebant his quæ à Paulo dicebantur, blaſphemantes.

But when yͤ Iewes ſawe the people/ they were full of enuie/ and ſpake againſt thoſe things/ which were ſpoken of Paul/ contrarying them/ and rayling on them.

Das XIII. Capitel.

40. Sehet nun zu/ daß nicht über euch kombt/ daß inn den Propheten geſagt iſt.

Seer nu til/ at der kommer icke offuer eder/ det ſom er ſagd i Propheterne.

41. Sehet jhr Verächter/ Vnd verwundert euch/ vnd werdet zu nichte/ denn ich thue ein Werck zu euren zeiten/ welches jr nicht glauben werdet/ ſo es euch jemand erzehlen wird.

Seer i Foractere oc forundrer eder/ oc bliffuer til inted/ Thi ieg gør en gerning i eders tid/ huilcken i ſkulle icke tro/ der ſom nogen forteler eder det.

42. Da aber die Jüden auß der Schulen giengen/ baten die Heiden/ daß ſie zwiſchen Sabbaths jhnen die wort ſageten.

Oc der Joderne ginge aff Scholen/ bade Hedningene at de ſkulde ſige dem ordene/ mellem Sabbatherne.

43. Vnd als die Gemeine der Schule von einander gingen folgeten Paulo vnd Barnaba nach vil Jüden/ vnd Gottsfürchtige Jüdengenoſſen/ Sie aber ſagten jhnen/ vnd vermahneten ſie/ daß ſie bleiben ſolten in der gnade Gottes.

Oc der Scholens Menighed ginge fra huer andre/ da fulde mange Joder oc Gudfryctige Jodernis tilhengere effter Paulum oc Barnabam/ Oc de ſagde dem/ oc formanede dem/ At de ſkulde i bliffue Guds naade.

44. Am folgenden Sabbath aber kam zuſammen faſt die gantze Statt/ das Wort Gottes zuhören.

Oc den neſte Sabbath kom paa det neſte dem gantſke Stad tilſammen/ at høre Guds ord.

45. Da aber die Jüden das Volck ſahen/ wurden ſie voll neides/ vnnd widerſprachen dem/ das von Paulo geſagt ward/ widerſprachen vnd läſterten.

Oc der Joderne ſaae Folcket bleffue de fulde aff had/ oc ſagde emod det/ ſom bleff ſagd aff Paulo/ de de emod ſagde oc laſted.

Kapitola XIII.

40. Protož wizte/ ať na wáS nepřijgde to/ což geſt w Prorocých powědijno:

A przetož baczcie áby ná was nie przyſzło to co powiedziano w Prorocech.

41. Wizte potupnijcy a diwte ſe/ a buďte rozptýleni: neb yá ſkutek/ vdělám za dnůw waſſých/ ſkutek o kterémž wy neuwěřijte/ budeliť kdo wám gey wyprawowati.

Obáczcie wy ktorzy gárdzicie/ dziwuycie ſie á zniſzczeycie/ bo ia ſpráwuie ſpráwe zá waſzych czáſow/ ſpráwe ktorey nie uwierzyćie ieſliby wam kto powiedał.

42. A když ſe rozeſſli Žid/ proſyli gich Pohané/ aby w druhau Sobotu gich mluwili ſlowo Božij.

Zátym gdy wyſzli z bożnice Żydowſkiey/ proſili ich pogáni áby w drugi Szábáth mowili do nich ty ſłowá.

43. A když byl rozpuſſtěn Lid/ ſſlo mnoho židůw/ y giných Narodůw kteřijž ſe Bohu klaněli za Pawlem a za Barnabáſſem/ kteřížto mluwijce radili gim/ aby trwáli w miloſti Božij.

A gdy ſie rozeſzło zgromádzenie/ ſzło wiele Żydow y bogoboynych ludzi/ nowo do Żydoſthwa przyſtáiacych/ zá Páwłem y Bárnabaſzem/ ktorzy mowiac do nich rádzili im áby trwáli w łáſce Bożey.

44. W druhau pak Sobotu téměř wſſecko Měſto ſeſſlo ſe/ aby ſlyſſali Slowo Božij.

A ták w drugi Szábáth práwie wſzytko miáſto zebráło ſie ku ſłuchániu ſłowá Bożego.

45. Tehdy Židé widauce Záſtupy/ naplněni gſau záwiſtij/ a odporowali tomu co bylo prawěno od Pawla/ rauhagijce ſe.

Tedy Żydowie vyzrawſzy wielki lud/ napełnieni ſą zazdrośći/ y ſprzeciwili ſie temu co Páwel powiedał/ mowiac przeciw temu y bluźniac.

יג

46 אֲמַר דֵּין פּוֹלוֹס וּבַר־נַבָּא עַיִן בְּגֶלֶא לְכוֹן וָלֵא הֲוָא קַדְמָיִת דְּתֶתְאַמַּר מֶלְּתֵהּ דַּאלָהָא אֶלָּא מֶטוּל דְּדָחֵין אַנְתּוּן לָהּ מֶנְּכוֹן וּנְפַסְקִתּוּן עַל נַפְשְׁכוֹן דְּלָא שָׁוֵא אַנְתּוּן לְחַיֵּא דַּלְעָלַם הָא מֶתְפַּנִּינַן לְוָת עַמְמֵא׃

Allora Paulo e Barnaba, preſo ardimento, diſſero, Egli era neceſſario annunciar primamente à voi la parola di Dio: ma perche voi la rifiutate, e vi giudicate indegni de la vita eterna, ecco noi ci riuoltiamo à i Gentili.

47 הָכַנָּא גֵּיר פַּקְדַן מָרַן אַיךְ דַּכְתִיב דְּסָמְתָךְ נוּהְרָא לְעַמְמֵא דְּתֶהְוֵא לְחַיֵּא עַדְמָא לְסוֹפֵיהּ דְּאַרְעָא׃

Percioche coſi ci ha comandato il Signore, dicendo, Io t'ho poſto per luce de Gentili, accioche tu ſia in ſalute infino à l'eſtremità de la terra.

48 וְכַד שָׁמְעִין הֲווֹ עַמְמֵא חָדֵין הֲווֹ וּמְשַׁבְּחִין לַאלָהָא וְהַימְנוּ אַילֵין דִּסְמִין הֲווֹ לְחַיֵּא דַּלְעָלַם׃

I Gentili vdendo queſto, ſi rallegrorono, e glorificauano la parola del Signore: e credettero tutti quanti quelli ch'erano ordinati à la vita eterna.

40 וּמֶלְּתֵהּ דְּמָרְיָא מֶתְמַלְּלָא הֲוָת בְּכֻלֵּהּ הוּ אַתְרָא׃

E coſi la parola del Signore ſi ſpandeua per tutta la contrada.

50 יְהוּדָיֵא דֵּין גַּרְגוּ לְרִישָׁא דַּמְדִינְתָא וּלְנֶשֵׁא עַתִירָתָא אַילֵין דְּדָחְלָן הֲוַי עַמְּהוֹן לַאלָהָא וַאקִימוּ רְדוּפְיָא עַל פּוֹלוֹס וְעַל בַּר־נַבָּא וַאפְּקוּ אֶנּוּן מֶן תְּחוּמַיְהוֹן׃

Onde i Giudei commoſſero alcune donne pie & honeſte, e i primi de la citta, e ſuſcitorono perſecutione contra Paulo e Barnaba, e ſcacciorongli de lor confini.

51 וְכַד נְפַקוּ נַפְּצוּ עֲלַיְהוֹן חַלָּא דְּרֶגְלַיְהוֹן וַאתוֹ לְהוֹן לְאִיקוֹנִין מְדִינְתָא׃

Et eſſi ſcoſſa la poluere de lor piedi contra quelli, ſene vennero ad Iconio.

יג

46 אָז פּוֹלוֹס וּבַרְנַבָּא אָמְרוּ בְּבִטָּחוֹן צָרִיךְ הוּא לְדַבֵּר אֲלֵיכֶם בָּרִאשׁוֹנָה אֶת־דְּבַר אֱלֹהִים וְכִי מְאַסְתּוּהוּ וְלֹא תִתְחַשְּׁבוּ לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם שָׁווֹת לְחַיֵּי עוֹלָם הִנֵּה נֶהְפַּךְ אֶל־הַגּוֹיִם׃

Entonces Paulo y Barnabas dixeron conſtātemente, à voſotros à la verdadera meneſter que ſe hos hablaſſe la palabra de Dios: mas pueſque la deſechays, y os juzgays indignos de la vida eterna, heaqui noſotros nos boluemos à las Gentes.

47 כִּי כֹה צִוָּה אוֹתָנוּ יְהוָה נְתַתִּיךָ לְאוֹר גּוֹיִם לִהְיוֹת יְשׁוּעָתִי עַד קְצֵה הָאָרֶץ׃

Porque anſi nos lo mando el Sennor, He te pueſto para luz de las Gentes, paraque ſeas por ſalud haſta lo poſtrero de la tierra.

48 וְכַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ הַגּוֹיִם שָׂמְחוּ וַיְשַׁבְּחוּ אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיַּאֲמִינוּ כַּמָּה הָיוּ נִמְנִים אֶל־חַיֵּי עוֹלָם׃

Y las Gentes oyendo eſto fueron gozoſas, y glorificauan la palabra del Sennor · y creyeron todos losque eſtauan antes ordenados para vida eterna.

49 וּדְבַר יְהוָה מִתְבַּשֵּׂר בְּכָל הַמְּדִינָה׃

Y la palabra del Sennor era ſembrada por toda aquella prouincia.

50 וְהַיְּהוּדִים הֵסִיתוּ אֶת־נְשֵׁי יְרֵאוֹת יְהוָה שָׁווֹת נִכְבָּדוֹת וְרָאשֵׁי הָעִיר וַתְּחוֹלַלְנָה רֶסֶן מַתְעֶה וּרְדוּפָה עַל־פּוֹלוֹס וּבַרְנַבָּא וַיַּשְׁלִיכוּם מִגְּבוּלוֹתָם׃

Mas los Iudios concitaron mugeres pias y honeſtas, y à los principales de la ciudad, y leuantaron perſecucion contra Paulo y Barnabas à los quales echaron de ſus terminos.

51 וְהֵמָּה הִתְנַעֲרוּ מֵעָפָר וַיְנַפְּצוּ עֲפַר רַגְלֵיהֶם עֲלֵיהֶם וַיָּבוֹאוּ לְאִיקוֹן׃

Ellos entonces ſacudiendo en ellos el poluo de ſus pies, vinieron ſe à Iconio.

ιγ'.

46. *Παῤῥησιασάμενοι δὲ ὁ παῦλος καὶ ὁ βαρνάβας εἶπον, ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη.*

Adonc Paul & Barnabas ayans prins hardieſſe, dirent, C'eſtoit bien à vous qu'il faloit premierement annoncer la parole de Dieu: mais puis que vous la deboutez & que vous-vous iugez vous meſmes indignes de la vie eternelle voici, nous nous tournons vers les Gentils.

47. *Οὕτω γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος. τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.*

Car le Seigneur le nous a ainſi commandé, diſant, Ie t'ai ordonné pour eſtre la lumiere des Gentils, afin que tu ſois ſalut iuſqu'au bout de la terre.

48 *Ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.*

Et les Gentils oyans cela, s'eſiouiſſoyent & glorifioyent la parole du Seigneur: & tous ceux qui eſtoyent ordonnés à vie eternelle creurent.

49. *Διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας.*

Ainſi la parole du Seigneur s'eſpandoit par toute la contree.

50 *Οἱ δὲ ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας καὶ τὰς εὐσχήμονας, καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως, καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν παῦλον καὶ τὸν βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.*

Mais les Iuifs inciterent quelques femmes deuotes & honorables, & les principaux de la ville, & eſmeurent perſecution contre Paul & Barnabas, & les ietterent hors de leurs quartiers.

51. *Οἱ δὲ ἐκτιναξάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν αὐτῶν ἐπ' αὐτοὺς, ἦλθον εἰς ἰκόνιον.*

Mais iceux ayans ſecoué la poudre de leurs pieds contr'eux, s'en vindrent en Iconie

CAP. XIII.

46. Tunc conſtanter Paulus & Barnabas dixerunt: Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei, ſed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ: ecce convertimur ad Gentes.

Then Paul & Barnabas ſpake boldly/and ſaid/It was neceſſarie that the worde of God ſhould firſt haue bene ſpoken vnto you: but ſeeing ye put it from you/ and iudge your ſelues vnworthie of euerlaſting life/lo/ we turne to the Gentiles.

47. Sic enim præcepit nobis Dominus: Poſui te in lucem Gentium, ut ſis in ſalutem uſque ad extremum terræ.

For ſo hath the Lord commanded vs: ſaying/ I haue made thee a light of the Gentiles/ that thou ſhouldeſt be the ſaluation vnto the ende of the worlde.

48. Audientes autem Gentes gaviſæ ſunt, & glorificabant verbum Domini, & crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam.

And when the Gentiles heard it/ they were glad/and glorified the worde of the Lord: and as many as were ordeyned vnto eternall life/beleeued.

49. Diſſeminabatur autem verbum Domini per univerſam regionem.

Thus the worde of the Lorde was publiſhed throughout the whole countrey.

50. Iudæi autem concitaverunt mulieres religioſas & honeſtas, & primos civitatis, & excitaverunt perſecutionem in Paulum & Barnabam: & eiecerunt eos de finibus ſuis.

But the Iewes ſtirred certaine deuoute and honourable women/ and the chief men of the citie/ and raiſed perſecution againſt Paul and Barnabas/ & expelled them out of their coaſtes.

51. At illi excuſſo pulvere pedum in eos, venerunt Iconium.

But they ſhooke of the duſt of their feete againſt them/and came vnto Iconium.

Das XIII. Capitel.

46. Paulus aber vnnd Barnabas ſprachen frey öffentlich: Euch muſte zuerſt das Wort Gottes geſagt werden/ Nun jhr es aber von euch ſtoſſet/ vnd achtet euch ſelbſt nicht werth des ewigen Lebens/ Sihe/ ſo wenden wir vns zu den Heiden.

Men Paulus oc Barnabas ſagde frit obenbarlige/ Gudsord ſkulde førſt ſigis eder/ Men nu i ſtøde det fra eder/ oc acte eder ſelff icke verdige til det euige Liff/ See/ ſaa vende wi oſſ til Hedninge.

47. Denn alſo hat vns der HERR geboten: Ich habe dich den Heiden zum Liecht geſetzet/ daß du das Heil ſeyeſt biß an das Ende der Erden.

Thi ſaa haffuer HERREN budet oſſ/ Jeg ſette dig til it Liuſſ ſaar Hedningene/ at du ſkalt vere Salighed indtil Jordens ende.

48. Da es aber die Heiden höreten/ wurden ſie fro/ vnnd preiſeten das Wort des HERREN/ vnd wurden glaubig/ wie vil jrer zum ewigen Leben verordnet waren.

Der Hedninge det hørde bleffue de glade/ oc priſede HERRENS ord/ oc trode/ ſaa mange aff dem ſom vaare forſkickede til det euige Liff.

49. Vnd das Wort des HERRN ward außgebreittet durch die gantze Gegend.

Oc HERRENS ord vdbredis offuer den gantſke Egn.

50. Aber die Jüden bewegeten die andächtigen vnd Ehrbarn Weiber/ vnd der Statt Oberſten/ vnd erweckten eine Verfolgung wider Paulum vnd Barnabam/ vnd ſtieſſen ſie zu jhren Grentzen hinaß.

Men Jøderne opuecte merckelige oc erlige Quinder/ oc de Øffuerſte i Staden/ oc de opuecte een forfølgelſe offuer Paulum oc Barnabam/ oc vdſtøtte dem aff deris Landemercke.

51. Sie aber ſchüttelten den Staub von jhren füſſen über ſie/ vnd kamen gen Iconien.

Men de ryſte ſtøffuen aff deris Føder mod dem/ oc komme til Iconion.

Kapitola XIII.

46. Tehdy ſmėle Pawel a Barnabáš mluwili: Wámť gėſt mėlo naypřw mluweno býti Slowo Boží: ale poněwadž ge zamijtáte/ a za nehodné ſebe ſaudjte wěčného žiwota: Hle obracugeme ſe k Pohanům:

Ale Páwel y Bárnábas ſwobodnie mowili: Wámci było naprzod potrzebá opowiedáć ſłowo Boże ále gdy ie odrzucácie/ á ſkázuiecie ſie ſámi być nie godni wiecznego żywotá/ otoż my obrácami ſie do pogánow.

47. Nebť geſt nám tak přikázal Pán: Položil gſem (pry) tebe za ſwětlo Pohanuom/ aby byl gim k Spaſenij až do konce země.

Abowiem nam ták roſkazał Pan/ mowiąc: Poſtanowiłem cie świátłością pogánom/ ábyś był zbáwieniem áż do oſtátecznych ziemi.

48. To vſlyſſawſſe Pohané/ zradowali ſe/ a welebili ſlowo Boží: a vwěřili wſſyckni což gich koli bylo předzwědjno k žiwotu wěčnému.

To tedy ſłyſząc pogáni vrádowáli ſie/ y chwalili ſłowo Páńſkie/ á vwierzyli ile ich iedno było zrządzonych ku żywotowi wiecznemu.

49. Y rozſſjwalo ſe Slowo Božij/ po wſſij Kragině tc.

Roznaſſálo ſie tedy ſłowo Páńſkie po wſzytkiey oney kráinie.

50. Thedy Židé zbauřili ženy nábožné a poctiwé/ a přednij Měſſťany/ a zbudili protiwenſtwij proti Barnabáſſowi a Pawlowi/ y wyhnali ge z Kragin ſwých.

Ale Żydowie podwiedli niewiáſty bogoboyne/ y vczciwe/ przednieyſze w mieście/ á wzruſzyli prześládowánie ná Páwłá y Bárnábaſá/ y wyrzucili ie z gránic ſwych.

51. Tehdy oni wyraznwſſe prach z noh ſwých na ně/ přiſſli do Měſta Ikonij.

A ták oni otrząſnąwſzy proch nog ſwoich ná nie/ przyſzli do Ikonium.

יג

52 וְתַלְמִידֵא מֶתְמַלְיִן הֲווֹ חַדּוּתָא וְרוּחָא דְקוּדְשָׁא׃

Et diſcepoli ſi riempieuan d'allegrezza, e di Spirito ſanto.

יד

1 וְאֶתוֹ וְעַלוּ לְהוֹן לְכְנוּשְׁתָּא דִיהוּדָיֵא וְהָכַנָּא מַלֶּלוּ עַמְּהוֹן אַיְךְ דְּהַיְמְנוּן סַגִּיאֵאת מֶן יְהוּדָיֵא וּמֶן יַוְנָיֵא׃

In Iconio poi auuenne che eſſi entrorono inſieme ne la ſinagoga de Giudei, e parlorono in tal modo, che vna gran moltitudine de Giudei e di Greci, credette.

2 יְהוּדָיֵא מֶן אִילֵין דְּלָא מֶתְטַפִּיסִין הֲווֹ גַרְגוּ לְעַמְמֵת דְּנַבְאשׁוּן לְהוֹן לְאַחֵת׃

Ma i Giudei che erano ribelli, ſolleuorono e induſſero al male gli animi de Gentili contra i fratelli.

3 וְהֶנוּן זַבְנָא סַגִּיאָא הֲווֹ תַּמָּן וְעִין בְּגַלְיָא מְמַלְלִין הֲווֹ עַל מָרְיָא וְהוּ מַסְהֵד הֲוָא עַל מֶלְתָא דְטַיבּוּתֵהּ בְאָתְוָתָא וְתֶדְמְרָתָא דְעָבֵד הֲוָא בְּאִידַיְהוֹן׃

Coſi dunque dimororono iui molto tempo, portandoſi animoſamente nel Signore, che rendeua teſtimonianza à la parola de la ſua gratia, concedendo, che per le lor mani ſi faceſſino de ſegni e de miracoli.

4 וְכֻלָּהּ כְּנִשָּׁא דִמְדִינְתָא פְּלִיג הֲוָא מֶנְהוֹן אִית הֲווֹ עַם יְהוּדָיֵא וּמֶנְהוֹן נְקִיפִין הֲווֹ לַשְׁלִיחֵת׃

E la moltitudine de la città ſi diuiſe: onde altri erano da la parte de Giudei, & altri da la parte de gli Apoſtoli.

5 הֲוָא דֵין עֲלַיְהוֹן גֶּזְמָא מֶן עַמְמֵא וּמֶן יְהוּדָיֵת וְרִישָׁנַיְהוֹן דְּנֶצְעֲרוּן אֶנּוּן וְנֶרְגְּמוּן אֶנּוּן בְּכֵאפֵא׃

Ma eſſendoſi fatto vn impetuoſo mouimento di Gentili e Giudei parimente, inſieme co i lor magiſtrati, per far loro violenza, e lapidarli.

יג

52 וְהַתַּלְמִידִים נִמְלְאוּ שִׂמְחָה וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ׃

Y los Diſcipulos eran llenos de gozo, y de Eſpiritu Sancto.

יד

1 וַיְהִי בְּאִיקוֹן בְּבוֹאָם אֶל־עֲדַת הַיְּהוּדִים וַיְדַבְּרוּ כֵּן אֲשֶׁר יַאֲמִינוּ מִיְּהוּדִים וּמִיְּוָנִים הֲמוֹן רָב׃

Y acontecio en Iconio que entrados juntamente en la Synoga de los Iudios hablaron de tal manera que creyo vna grande multitud de Iudios (y anſimiſmo de Griegos.)

2 וְהַיְּהוּדִים אֲשֶׁר אֵינָם מַאֲמִינִים הֵסִיתוּ וְהֵרִיעוּ אֶת־נַפְשׁוֹת הַגּוֹיִם עַל־הָאַחִים׃

Mas los Iudios que fueron incredulos, incitaron y corrompieron los animos de las Gentes contra los hermanos.

3 וְעֵת רַבָּה הֶאֱרִיכוּ מַבְטִיחִים עַל־יְהוָה הַמֵּעִיד לִדְבַר תְּחִנָּתוֹ הַנּוֹתֵן אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים לִהְיוֹת בִּידֵיהֶם׃

Con todo eſſo ſe detuuieron alli mucho tiempo confiados en el Sennor, elqual daua teſtimonio à la palabra de ſu gracia, dando que ſennales y milagros fueſſen hechos por las manos dellos.

4 וְנִפְלַג עַם הָעִיר כִּי אֲחָדִים הָיוּ אֶת־הַיְּהוּדִים וַאֲחֵרִים עִם הַשְּׁלִיחִים׃

Y el vulgo de la ciudad fué diuiſo: y vnos eran con los Iudios, y otros con los Apoſtoles.

5 וְכַאֲשֶׁר הָיָה שׁוֹאַת הַגּוֹיִם וִיהוּדִים עִם נְשִׂיאֵיהֶם לְגַדְּפָם וּלְסַקְּלָם בָּאֲבָנִים׃

Y haziendo impetu los Iudios y las Gentes juntamente con ſus principes para affrentarlos y apedrearlos.

ιγ'.

52. Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου.

Et les diſciples eſtoyent remplis de ioye, & du ſainct Eſprit.

ΚΕΦΑΛ. ιδ.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν ἰουδαίων, καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι ἰουδαίων τε καὶ ἑλλήνων πολὺ πλῆθος.

Or aduint en Iconie qu'ils entrerẽt enſemble en la ſynagogue des Iuifs, & parlerent en ceſte maniere, qu'vne grãde multitude de Iuifs & de Grecs creut.

2. Οἱ δὲ ἀπειθοῦντες ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν.

Mais les Iuifs qui eſtoyent rebelles eſmeurent & induiſirent à mal les courages des Gentils contre les freres.

3. Ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παῤῥησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν.

Ainſi donc ils demeurent là aſſez long temps ſe portans hardiment au Seigneur, lequel rendoit teſmoignage à la parole de ſa grace, donnant que ſignes & merueilles ſe fiſſent par leurs mains.

4. Ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως· καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς ἰουδαίοις· οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις.

Mais la multitude de la ville fut partie en deux, & les vns eſtoyent du coſté des Iuifs & les autres du coſté des Apoſtres.

5. Ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν, ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς.

Et comme il ſe preparoit vne eſmeute des Gentils, & des Iuifs auec leurs Gouuerneurs, pour leur faire outrage, & pour les lapider.

CAP. XIII.

52. Diſcipuli quoque replebantur gaudio,& Spiritu ſancto.

And the diſciples were filled with ioy/ and with the holy Ghoſt.

CAP. XIIII.

FActum eſt autem Iconii ut ſimul introirent ſynagogam Iudæorum & loquerentur, ita ut crederet Iudæorum & Græcorum copioſa multitudo.

And it came to paſſe in Iconium/ that they went both together into the Synagogue of the Iewes / and ſo ſpake / that a great multitude both of the Iewes & of the Grecians beleeued.

2. Qui verò increduli fuerunt Iudæi, ſuſcitaverunt, & ad iracundiam concitaverunt animas Gentium adverſus fratres.

But the vnbeleeuing Iewes ſtirred vp/ and corrupted the mindes of the Gentiles againſt the brethren.

3. Multò igitur tempore demorati ſunt, fiducialiter agentes in Domino, teſtimonium perhibente verbo gratiæ ſuæ, dante ſigna & prodigia fieri per manus eorum.

So therefore they abode there a long time / and ſpake boldly in the Lorde/ which gaue teſtimonie vnto the worde of his grace / and cauſed ſignes/ and wonders to be done by their handes.

4. Diviſa eſt autem multitudo civitatis: & quidam quidem erant cum Iudæis, quidam verò cum Apoſtolis

But the people of the citie were deuided: and ſome were with the Iewes/ and ſome with the Apoſtles.

5. Cum autem factus eſſet impetus Gentilium & Iudæorum cum principibus ſuis, ut contumeliis afficerent, & lapidarent eos.

And when there was an aſſault made both of the Gentiles/ & of the Iewes with their rulers / to do them violence / & to ſtone them.

Das XIII. Capitel.

52. Die Jünger aber wurden voll freuden vnd des heiligen Geiſts.

Oc Diſciplene bleffue fulde aff glæde / oc aff den hellig Aand.

Das XIIII. Capitel.

Es geſchach aber zu Iconien / daß ſie zuſammen kamen / vnd predigten inn der Judenſchulen / alſo daß ein groſſe Menge der Jüden vnd der Griechen glaubig ward.

DEt ſtede i Iconio at de komme tilſammen / oc predickede i Jødernis Schole/ ſaa/ at en ſtor mangfoldiged aff Jøder oc Greker trode.

2. Die vnglaubigen Jüden aber erweckten vnd entrüſten die Seelen der Heiden wider die Brüder.

Men de vantro Jøder opuecte oc miſtrø ſtede Hedningenis ſiele mod Brøderne.

3. So hatten ſie nun jr Weſen daſelbſt ein lange Zeit / vnd lehreten frey im HERREN / welcher bezeugete das Wort ſeiner Gnade / vnnd ließ Zeichen vnd Wunder geſchehen durch jhre Hände.

Saa haffde de nu deris væſen der en long tid/ oc lærde frimodeliget HERREN / huilcken der vidnede ſin naadis ord / oc lood Tegen oc vnderlige Gerninger ſke formedelſt deris Hender.

4. Die Menge aber der Statt ſpaltet ſich / Etliche hieltens mit den Jüden / vnnd etliche mit den Apoſteln.

Men Menigheden i Staden bleff atſkillig / Nogle hulde met Jøderne/ oc nogle met Apoſtlerne.

5. Da ſich aber ein Sturm erhub der Heiden vnd der Jüden vnd jhrer Oberſten / ſie zu ſchmähen vnd zu ſteinigen.

Oc ſom der bleff it opløb aff Hedninge oc Jøder oc deris Offuerſte / at forhaane oc ſtene dem.

Kapitola XIII.

52. Včedlnijcy pak naplňowali ſe radoſtj a Duchem ſwatým:

A zwolennicy byli nápelnieni weſela y Duchá świetego.

Kapitola XIIII.

Y Stalo ſe w Ikonij / že weſſli ſpolu do Sſkoly Židowſké / á tak Slowo Božj mluwili / že vwěřilo Židůw y Řekuow weliké množſtwij.

STálo ſie pothym w Ikonium/ iž ſpolu weſzli do Bożnice Zydowſkiey/ y mowili tak / że wielkie mnoſtwo Zydow y Grekow vwierzyli poſpolu.

2. Ale kteřij z Židůw newěrnij byli / ti zbauřili a k hněwu popudili myſli Pohanůw proti Bratřijm.

Ale Zydowie ktorzy nieuwierni byli/ pobudzali lud / á vczynili złe ſerce pogánom przeciw bráciey.

3. Y byli tu za mnohý čas / ſtatečně ſobě čínijce s pomocý PAně / kterýž ſwědectwij wydáwal Slowu miloſti ſwé / čině aby ſe dála znamenij a diwowé ſkrze ruce gegich.

A przethož niemáły czas ſtawili/ beſpiecznie powiedáiac zá pomocą Pánſką/ ktory dawał świádectwo ſłowu łaſki ſwoiey/ y dawał to że ſie známiona y cuda okázowáły przez rece ich.

4. Y rozdělilo ſe množſtwij Měſta / neb něktecij byli s Židy / a někteřij s Apoſſtoly.

Rozdzielil ſie thedy lud w mieśćie/ áiedni przeſtawáli z Zydy/ drudzy z Apoſtoly.

5. A když ſe obořili na ně Pohané y Židé s Knijžaty ſwými / aby haněnim zarmautili a kamenowali ge.

A gdy ſie zſtáło gwałthowne naśćie pogánow y Zydow ſpolu z Kſiążęty ich / á czynili im krzywde/ y miotáli ná nie kámieńmi.

יד

6 וכד ידעו שניו נאתגוסו במדינתא דלוקוניא ולוסטרא ודרבא וקוריא דחדריהין ותמן מסברין הוו (ואתתויעת כלה כנשא על יולפנהון ופולוס וברנבא שרין הוו להון בלוסטרא :)

Eſſi inteſa la coſa, ſene fuggirono à Liſtra e Derbe, città di Licaonia, e nel paeſe circonuicino: e là ſi ſtauano à predicare l'Euangelio. (Tutta la moltitudine era cõmoſſa per la loro dottrina, ma Paulo & Barnaba habitauan Liſtris.)

7 וגברא חד יתב הוא בלוסטרא מדינתא דסגיף הוא ברגלוהי חגירא דמן כרס אמה דממתום לא הלך הוא :

E in Liſtra ſedeua vn huomo impotente de piedi, zoppo inſin dal ventre di ſua madre, ilqual non haueua mai caminato.

8 הנא שמע לפולוס דממלל וכד חזיהי פולוס ואשתודע דאית בה הימנותא דיחא :

Coſtui vdi Paulo parlare, ilquale hauendo lo fiſſamente riguardato, e veduto ch'egli haueua fede douere eſſer guarito.

9 אמר לה בקלא רמא לך אמר אנא בשמה דמרן ישוע משיחא קום על רגליך ושור קם והלך :

Diſſe ad alta voce, (Io dico in nome del noſtro Signor IESV Chriſto,) Leuati ſu dritto in ſu tuoi piedi, Et egli ſaltò ſu, e caminaua.

10 וכנשא דעמא כד חזו מדם דעבד פולוס ארימו קלהון בלשנא דאתרא ואמרין אלהא אתדמיו בבני אנשא ונחתו לותן :

Allora le turbe, hauendo veduto quel che Paulo haueua fatto, alzaron la lor voce, dicendo in lingua Licaonica, Gl'iddei in forma d'huomini ſon diſceſi à noi.

11 ושמיו הוו לברנבא מרא אלהא לפולוס הרמיס מטול דהו משרא הוא במלתא :

E chiamauano Barnaba, Gioue, e Paulo Mercurio, percioche egli era duce de la parola.

יד

6 ובדעתם נסו אל־ערי ליקאוניא וליסטרא ודרבא ובכל־הככר ושם היו מבשרים (וימט כל־ההמון על־למודם ופלוס וברנבא ארכו להם בליסטרא :

Entendiendolo, huyeronſe à las ciudades de Lycaonia, y de Lyſtra, y de Derben, y por toda la tierra alderredor: Y alli predicauan el Euangelio (Toda la companna eſpantaroſe de ſu doctrina mas Paulus & Barnabas morauan in Liſtris.

7 ואיש אחד בליסטרא חולה ברגליו ישב ופסח. הוא מבטן אמו אשר בכל־עתו לא התהלך :

Y vn varon dy Lyſtra impõtente de los pies eſtaua ſentado: coxo deſde el vientre de ſu madre que jamas auia andado.

8 זה שמע את־פולוס בדברו והוא הביט בו ובראותו כי היתה לו אמונה להושע :

Eſte oyó hablar à Paulo: elqual, como puſo los oyos en el, y vido que tenia ſe para ſer ſano.

9 ויאמר בקול גדול אומר אנכי לך בשם אדנינו ישוע המשיח קום על־רגליך בקוממיות וידלג ויתהלך :

Dixo à gran boz: (dixo le in nombre del Sennor noſtro Ieſu Chriſto:) leuantate derecho ſobre tus pies. Y el ſaltò, y anduuo.

10 והמינים בראותם את־אשר עשה פולוס וישאו את־קולם ליקאונית לאמר האלהים בדמות האנשים ירדו אלינו :

Entonces las compannas, viſto loque Paulo auia hecho, alçaron la boz diziendo en lengua Lycaonica, Dioſes ſemejantes à hombres han decendido à noſotros.

11 ויקראו לברנבא אל־עליון ולפולוס קראו הרמיס על־כי הוא בעל הדבר :

Y à Barnabas llamauan Iupiter: y à Paulo Mercurio: porque eſte era elque hablaua.

ιδʹ.

6. Συνιδέντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς λυκαονίας, λύστραν καὶ δέρβην, καὶ τὴν περίχωρον, κἀκεῖ ἦσαν εὐαγγελιζόμενοι (καὶ ἐκινήθη ὅλον τὸ πλῆθος ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτῶν, ὁ δὲ παῦλος καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Λύστροις.)

La choſe entendue, ils s'enfuirent aux villes de Lycaonie, aſſauoir Lyſtre & Derbe, & aux quartiers d'à l'entour. Et là eſtoyent annonçans l'Euangile. (Toutte la congregation eſtoit emeu pour la leur dotrine, & Paul & Barnabas demeuront en Lyſtre.)

7. Καί τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων, ὃς οὐδέποτε περιπεπατήκει.

Or vn certain homme de Lyſtre impotent de ſes pieds eſtoit là aſſis, boiteux dés le ventre de ſa mere, lequel iamais n'auoit chemine.

8. Οὗτος ἤκουε τοῦ παύλου λαλοῦντος, ὃς ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἰδὼν ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ σωθῆναι,

Icelui ouït parler Paul, lequel ayant fiché ſes yeux ſur lui, & voyant qu'il auoit foy d'eſtre gueri.

9. Εἶπε μεγάλῃ τῇ φωνῇ, σοὶ λέγω, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ἥλλετο καὶ περιεπάτει.

Dit à haute voix, Ie te di au nom de noſtre Signeur Ieſu Chriſt,) Leue-toi droit ſur tes pieds. Et icelui ſaillit & chemina.

10. Οἱ δὲ ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν ὁ παῦλος, ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λυκαονιστὶ λέγοντες, οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς.

Et les troupes ayans veu ce que Paul auoit fait, eſleuerent leurs voix, diſans en langue Lycaonique, Les dieux s'eſtans fait ſemblables aux hommes, ſont deſcendus vers nous.

11. Ἐκάλουν τε τὸν μὲν Βαρνάβαν, δία· τὸν δὲ παῦλον, ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου.

Et appeloyent Barnabas Iuppiter, & Paul Mercure, pource que c'eſtoit lui qui portoit la parole.

CAP. XIIII.

6. Intelligentes confugerunt ad civitates Lycaoniæ Lyſtram & Derben, & univerſam circuitu regionem, & ibi evangelizantes erant. (Et commota eſt omnis multitudo in doctrina eorum. Paulus autem & Barnabas morabantur Lyſtris.)

They were ware of it / and fled unto Lyſtra / and Derbe / cities of Lycaonia / & unto the region round about / And there were preaching the Goſpell (In ſo much that all the people were moued at the doctrine / So both Paul & Barnabas remained at Lyſtra.)

7. Et quidam vir Lyſtris infirmus pedibus ſedebat claudus ex utero matris ſuæ: qui nunquam ambulaverat.

Now there ſate a certaine man at Lyſtra / impotent in his feete / which was a creeple from his mothers wombe / who had neither walked.

8 Hic audivit Paulum loquêtem. Qui intuitus eum, & videns quia fidem haberet ut ſalvus fieret.

He heard Paul ſpeake : who beholding him / and perceiuing that he had fayth to be healed.

9. Dixit magna voce, (Tibi dico, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti,) Surge ſuper pedes tuos rectus. Et exilivit: & ambulabat.

Said with a loud voyce / (I ſay to thee in the Name of the Lorde Jeſus Chriſt /) Stand vpright on thy feete. And he leaped vp / and walked.

10. Turbæ autem cum vidiſſent quod fecerat Paulus, levaverunt vocem ſuam Lycaonicè dicentes, Dii ſimiles facti hominibus, deſcenderunt ad nos.

Then when the people ſawe what Paul had done / then liſt vp their voyces / ſaying in the ſpeach of Lycaonia / Gods are come downe to vs in the likenes of men.

11. Et vocabant Barnabam, Iovem: Paulum verò Mercurium, quoniam ipſe erat dux verbi.

And they called Barnabas / Jupiter / and Paul / Mercurius / becauſe he was the chiefe ſpeaker.

Das XIIII. Capitel.

6. Vnd ſie wurdens innen vnd entflohen in die Stätte des Landes Lycaonia / gen Lyſtran vnd Derben / vnd in die gegend vmbher vnnd predigten daſelbſt das Euangelium. (Vnd alles Volck ward bewegt über jrer Lehr. Paulus aber vnd Barnabas hielten jhr Weſen zu Lyſtris.)

Da fornomme de det / oc vndflyde til Stæderne i det Land Lycaonia / til Lyſtran oc Derben / oc til den Egn der trint omkring / oc predickede der Euangelium. (Oc alt Folcket oprørdis paa deris Lærdom. Paulus men oc Barnabas bode i Lyſtra.)

7. Vnd es war ein Mann zu Lyſtra / der muſte ſitzen / Denn er hatte böſe Füſze / vnd war lahm von Mutterleibe der noch nie gewandelt hatte.

Oc der vaar en Mand i Lyſtra / hand maatte ſide / Thi hand haffde onde føder / oc vaar hant aff moders Liff / ſom end nu aldri vandrede.

8. Der höret Paulum reden. Vnd als er jhn anſahe / vnd mercket / daß er glaubete / jhm möcht geholffen werden.

Hand hørde Paulum tale / Oc ſom hand ſaa paa hannem / oc merckte / hand trode / at hand kunde bliffue hulpen.

9. Sprach er mit lauter Stimme / (Jch ſage dir in dem Namen vnſers Herrn Jeſu Chriſti) Stehe auffrichtig auff deine Füſze. Vnd er ſprang auff vnd wandelte.

Da ſagde hand met høy røſt (Jeg ſiger dig i vor HERRIS Jeſu Chriſti Naffn.) Staa ret op paa dine føder. Oc hand ſpranck op oc vandrede.

10. Da aber das Volck ſahe / was Paulus gethan hatte / huben ſie jhre ſtimme auff / vnd ſprachen auff Lycaoniſch: Die Götter ſind den Menſchen gleich worden / vnd zu vns hernider kommen.

Men der Folcket ſaa / det ſom Paulus giorde Da oploffte de deris røſt / oc ſagde paa Lycaoniſk: Guderne ere bleffne Menniſken lige / oc komme hid til oſſ.

11. Vnd nenneten Barnabam Jupiter / vnd Paulum Mercurius / dieweil er das wort führet.

Oc de kallede Barnabam / Jupiter / oc Paulum / Mercurius / fordi at hand førde ordet.

Kapitola XIII.

6. Srozuměwſſe tomu / ſſli do Měſt Likaonytſkých do Liſtry a do Derben / a do wſſý okolnij Kraginy / a tu kázali Ewangelium. (Y pohnulo ſe wſſeckno množſtwij včenjm gegich. Pawel pak a Barnabáſs / bydleli w Liſtře.)

Tedy ſkrzecz obaczywßy / vćiekli do miaſt Likáonſkich do Liſthry y do Derben / y do [illegible] ciney krainy. A támże opowiedáli Ewánielia. (y [illegible] ludu wßyſtko [illegible] Páweł y Bárnábaß mieſzkali w [illegible].)

7. A muž nějaký w Liſtře nemocný na nohy / ſedáwal / Chromý gſa z žiwota Matky ſwé / kterýžto nikdý nechodil.

Tedy niektory człowiek w Liſtrze niemocny ná nogi ſiedział / bedac chrom teſzcze z żywotá mátki ſwoiey / ktory nigdy nie chodził.

8. Ten poſlouchal Pawla když mluwil. Kterýžto Pawel pohleděw naň / a widažeby wijru měl / aby vzdrawen byl.

Ten ſłuchał gdy Páweł mowił / á gdy on náń pilnie páczył / vyźrzawßy że miał wiárę áby był vzdrowion.

9. Řekl welikým hlaſem: (prawijm tobě we Gménu naſs Pana Gežijſſe Kryſta) Wſtaň a poſtaw ſe na nohy twé. Y wzchopil ſe / a chodil.

Rzekł głoſem wielkim: (ja tobie powiedam w imię nás Páná Jezuſá Kryſtuſá) Wſtań proſto ná twoje nogi / tedy on wyſkoczył y chodził.

10. Záſtupowé pak když vzřeli coby včinil Pawel / pozdwijhli hlaſu ſwého Likaonytſky / řkauce: Bohowé podobnj včiněnj Lidem / ſſtaupili k nám.

A gdy lud vyzrzał to co vczynił Páweł / podnieśli głos ſwoy mowiąc po Likáonſku: Bogowie podobni ludziom przyßli do nas.

11. Y nazwali Barnabáſſe Jupiterem / a Pawla Merkuryáſſem / neb on byl přednj wůdce w kázanij Slowa Božijho.

A názywáli Bárnábáſá Jowiſſem / á Páwłá Merkuryußem / iż on ſam mowiał.

יד

12 וכומרא דזוס אלהא
הו דאית הות לבר מן
מדינתא איתי תורא
וכלילא לתרעא דדרתא
אתר דשרין הוו וצבא
הוא דנדבח להון :

Et il ſacerdote di Gioue, che era dinanzi à la lor città, conducendo de tori con le ghirlande à le porte, voleua inſieme con le turbe ſacrificare.

13 ברנבא דין ופולוס כד
שמעו סרקו נחתיהון ו
שורו ונפקו להון לות
אכלוס וקעין הוו :

Ilche hauendo gli Apoſtoli. Barnaba e Paulo, inteſo, ſtracciarono i lor veſtimenti, e ſaltorono in mezo à la turba, gridando.

14 ואמרין גברא מנא
עבדין אנתון אף חנן בני
נשא חנן חשושא אכותכון
דמסברינן דמן הלין —
בטלתא תתפנון לות
אלהא חיא הו דעבד
שמיא וארעא וימא
וכל דאית בהון :

E dicendo, Huomini, perche fate voi queſte coſe? noi ancora ſiamo huomini, ſottopoſiti à le medeſime paſſioni che voi, quali vi annuntiamo, che da queſte coſe vane vi conuertiate à l'Iddio viuente, che ha fatto il cielo, e la terra, e il mare, e tutte le coſe che ſono in eſſi.

15 הו דבדרא קדמיא
שבק הוא אנון לכלהון
עממא דיאזלון באורחתא
דנפשהון :

Ilquale ne l'età paſſate ha laſciato andar tutti i Gentili ne le vie loro.

16 כד לא שבק נפשה
דלא סהדו כד עבד הוא
להון טבתא מן שמיא
ומחת הוא מטרא ומרבא
הוא פארא בזבניהון
ומלא הוא תורסיא
ובסימותא לבותהון :

Ancor che non ſi ſia laſciato ſenza teſtimonio, facendoci del bene, dandoci le pioggie dal cielo, e tempi fruttiferi e' riempiendo i noſtri cuori di cibo e d'allegrezza:

יד

12 וְכֹמֶר הַבַּעַל אֲשֶׁר הוּא מִחוּץ לְעִירָם הִקְרִיב שׁוֹרִים וּכְתָרוֹת אֶל־הַשְּׁעָרִים אֶת־הָעָם וְאָבָה לִזְבֹּחַ :

Y el Sacerdote del Iupiter que eſtaua delande la ciudad deellos, trayendo toros y coronas delante de las puertas, queria con el pueblo ſacrificarles.

13 וְכַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ הַשְּׁלִיחִים בַּרְנַבָּא וּפוֹלוֹס וַיִּקְרְעוּ אֶת־בִּגְדוֹתָם וַיְזַנְּקוּ בָּעָם וַיִּצְעֲקוּ :

Loqual como oyeron los Apoſtoles Barnabas y Paulo, ſaltaron à las compannas rotas ſus ropas dando bozes.

14 לֵאמֹר הָאֲנָשִׁים מָה תַּעֲשׂוּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲנַחְנוּ כְּמוֹכֶם אֲנָשִׁים אֱנוֹשִׁים וּמֵתִים הָיִינוּ מְבַשְּׂרִים אֶתְכֶם לְהָשִׁיב מֵאֱלִילִים הָאֵלֶּה אֶל־אֱלֹהֵי חַי אֲשֶׁר בָּרָא אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־הַיָּם וְכָל־אֲשֶׁר בָּם :

Y diziendo, Varones, porque hazeys eſto? Noſotros tambien ſomos mortales hombres ſemejantes à voſotros, que hos annunciamos que de eſtas vanidades hos conuirtays àl Dios Biuo: que hizo el cielo, y la tierra, y la mar, y todo loque eſtà en ello.

15 אֲשֶׁר בְּדוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת הִנִּיחַ כָּל־הַגּוֹיִם לָלֶכֶת בְּדַרְכֵיהֶם :

El qual en las edades paſſadas ha dexado à todas las gentes andar en ſus caminos.

16 אַף כִּי גַּם עַל־נַפְשׁוֹ עָזַב לָהֶם עֵדוּת מֵיטִיב מִשָּׁמַיִם נוֹתֵן לָנוּ בְּעִתּוֹ גִּשְׁמֵי־בְרָכָה וְנָתַן עֵץ הַשָּׂדֶה אֶת פִּרְיוֹ וְהָאָרֶץ תִּתֵּן יְבוּלָהּ וּמַשְׂבִּיעַ אֹכֶל וְשִׂמְחָה אֶת־לְבוֹתֵינוּ :

Aunque no ſe dexó à ſimiſmo ſin teſtimonio bien haziendo, dandonos lluuias del cielo y tiempos furtiferos, hinchiendo de mantenimiento, y de comida nueſtros coraçones.

ιδ.

12. Ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως αὐτῶν, ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν.

Et meſme le Sacrificateur de Iupiter, qui eſtoit deuant leur ville, ayant amené des taureaux couronnes, iuſqu'à l'entree de la porte, vouloit ſacrifier auec la fuole.

13. Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαῤῥήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν εἰσεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον, κράζοντες.

Mais quand les Apoſtres Barnabas & Paul eurent entendu cela, ils deſchirerent leur veſtemens, & ſaillirent au milieu de la troupe, s'eſcrians.

14. Καὶ λέγοντες, ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμὲν ὑμῖν ἄνθρωποι εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.

Et diſans, Hommes, pourquoi faites-vous ces choſes? Nous ſommes auſſi hommes ſuiets à meſmes affections que vous, vous annonçans que de telles choſes vaines vous-vous conuertiſſiez au Dieu viuant, qui à fait le ciel, & la terre, & la mer, & toutes les choſes qui ſont en iceux.

15. Ὃς ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς εἴασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν.

Lequel és temps paſſés a laiſſé toutes les Nations cheminer en leurs voyes.

16. Καίτοι γε οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ἡμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν.

Nonobſtant qu'il ne s'eſt point laiſſé ſans teſmoignage, en bien faiſant, & nous donnant pluyes du ciel, & ſaiſons fertiles, & rempliſſant nos cœurs de viande & de ioye.

CAP. XIIII

12. Sacerdos quoque Iovis qui erat ante civitatem, tauros & coronas ante ianuas afferens, cum populis volebat ſacrificare.

Then Jupiters prieſt / which was before their citie / brought bulles with garlandes vnto the gates / and would haue ſacrificed with the people.

13. Quod ubi audierunt Apoſtoli Barnabas & Paulus conciſſis tunicis ſuis exilierunt in turbas clamantes.

But when the Apoſtles / Barnabas and Paul heard it / they rent their clothes / and ranne in among the people / crying.

14. Et dicentes, Viri, quid hæc facitis? & nos mortales ſumus, ſimiles vobis homines, annunciantes vobis ab his vanis converti ad Deum vivum, qui fecit cælum, & terram, & mare, & omnia quæ in eis ſunt.

And ſaying / O men / why doe ye theſe things? We are euen men ſubiect to the like paſſions that ye be / and preache vnto you / that ye ſhould turne from theſe vaine idoles vnto the liuing God / which made heauen and earth / and the ſea / & all things that in them are.

15. Qui in præteritis generationibus dimiſit omnes gentes ingredi vias ſuas.

Who in times paſt ſuffred all the gentiles to walke in their owne wayes.

16. Et quidem non ſine teſtimonio ſemetipſum reliquit, benefaciens de cælo, dans pluvias, & tempora fructifera, implens cibo, & lætitia corda noſtra.

Neuertheleſſe / he left not himſelfe without witnes / in that he did good and gaue vs raine from heauen, & fruitfull ſeaſons / filling our hearts with foode and gladnes.

Das XIIII. Capitel.

12. Der Prieſter aber Jupiter / der für jrer Statt war / brachte Ochſen vnd Kräntze fur das Thor / vnd wolte opffern ſampt dem Volck:

Men Jupiters Preſt / ſom vaar faar deris Stad / hente Oxen oc Krantze faar Porten / oc vilde offre met Folcket.

13. Da das die Apoſtel Barnabas vnd Paulus höreten / zuriſſen ſie jhre Kleider / vnd ſprungen vnter das Volck / ſchryen:

Der Apoſtlerne / Barnabas oc Paulus horde det / ſenderreffue de deris Klæder oc ſprunge iblant Folcket / robte.

14. Vnd ſprachen: Ihr Männer / was machet jhr da? Wir ſind auch ſterbliche Menſchen / gleich wie jhr / vnd predigen euch das Euangelium / daß jhr euch bekehren ſolt / von diſen falſchen / zu dem lebendigen Gott / welcher gemacht hat Himmel vnnd Erden / vnd das Meer / vnd alles was drinnen iſt.

Oc ſagde / J Mend / Huad gøre i der? Wi ere oc ſaa dødelige Menniſke / lige ſom i / oc predicker de Euangelium / At i ſkulle omuende eder / fra diſſe falſke til den leffuendis Gud / ſom haffuer giort Himmel oc Jord / oc Haffuet / oc alt det ſom der er vdi.

15. Der inn vergangen zeiten hat laſſen alle Heiden wandeln jre eigen Wege.

Den ſom i den fremfarne tid loed alle Hedninge vandre i deris egne veye.

16. Vnd zwar hat er ſich ſelbſt nicht vnbezeugt gelaſſen / hat vns viel guts gethan / vnd vom Himmel regen vnd fruchtbare Zeitung gegeben / vnſer Hertzen erfüllet mit Speiſe vnnd Freude.

Oc der til met loet hand ſig icke ſelff bliffue vden vidnisbyrde / hand giorde oſ meget Gaat / oc gaff oſ regn oc fructſommelig tid aff Himmelen / opfyllede vore hierte met Mad oc Glæde.

Kapitola XIIII.

12. Tehdy Kněz té Modly Jupitera / kterýž byl před Městem gegich / přiwedl Býky / a přineſl Wěnce před Bránu / s Lidem chtěl oběti obětowati.

Tedy Kaplan Jowiſzow ktory był przed miaſtem ich / cielce koronowáne do przyſionká przywiodł / gdy lud chciał ofiáry ſpráwowac.

13. To když uſlyſſeli Apoſſtolé / Barnabáš a Pawel / roztrhſſe ſukně ſwé / wyběhli k záſtupům křičjce,

Co gdy uſłyſzeli Apoſtołowie Bárnabáš y Páwel / rozdárſzy płáſzcze ſwoie / wſkoczyli miedzy lud wołáiąc.

14. Řkauce: Mužij / y co čijnjte? Wſſak my ſmrtedlnij gſme podobnij wám Lidé / kteřijž wyprawugeme wám abyſſte ſe od těchto marných Bohůw obrátili / k Bohu žiwému / kterýž geſt včinil Nebe y Zemi / Moře / y wſſecko což w nich geſt.

A mowiąc: Mężowie przecz to czynicie? y myć też tymże iáko wy niedoſtátkom leſteſmy poddáni ludźie / oznáymuiąc wam / ábyśćie ſię od tych prożnych bogow obrocili do onego Bogá żywego / ktory ſtworzył niebo y ziemię / morze / y wſzytko co w nich ieſt.

15. Kterýžto prwnijch wěkuow nechal byl wſſech Pohanuow aby chodili po ceſtách ſwých.

Ktory zá lát przeſzłych dopuſzczał wſzytkim pogánom / iż ſámi ſwoiemi drogámi chodźili.

16. Ačkoli proto nenechal ſebe bez ſwědectwij / dobře čině Lidem / z Nebe dáwage déſſť / á čaſy plodné / naplňuge pokrmem a veſſelijm Srdce gegich.

Aczkolwiek nie zániechał áby onim świádectwá wiedźieć nie miáno / gdy nam dobrze czynił / dawáiąc nam z niebá dżdże / y czáſy urodzáyne / nápełniáiąc pokármem y rádośćią ſercá náſze.

יד

17 וְכַד הָלֵין אָמְרִין הָווּ מֶן מַחְסֶן כְּלוֹ לְעַמָּא דְּאֶנָשׁ לָא נְדַבַּח לְהוֹן ׃

E dicendo queste cose, à pena acquetorono le turbe che non sacrificassen loro.

18 (וְכַד שָׁרִין הָווּ לְהוֹן וּמַלְפִין תַּמָּן) אֶתוֹ יְהוּדָיֵא מֶן אִיקָנוֹן וּמֶן אַנְטְיוּכִיַא וְשַׁגַשׁוּ עֲלַיְהוֹן לְעַמָּא וּרְגַמוּהִי לְפַוְלוֹס וּגְרוּהִי לְבַר מֶן מְדִינְתָּא מְטוּל דְּסָבְרִין הָווּ דְּמִית לֵה ׃

(Ma prolongando & insegnando à loro) Intanto soprauennero alcuni Giudei da Antiochia, e da Iconio, i quali persuasero le turbe: & hauendo lapidato Paulo, lo strascinorono fuor de la citta, stimandosi che fusse morto.

19 וַכְּנַשׁוּ עֲלַוְהִי תַּלְמִידֵא וְקָם עַל לַמְדִינְתָּא וְלְיוֹמָא אַחְרִנָא נְפַק לֵה מֶן תַּמָּן עַם בַּר־נַבָּא וַאתוֹ לְדֶרְבָּא מְדִינְתָּא ׃

Ma hauendolo i discepoli circondato, si leuò su, & entrò ne la città: & il di seguente sen'andò con Barnaba in Derbe.

20 וְכַד מְסַבְּרִין הָווּ לִבְנַי מְדִינְתָּא הָי תַּלְמִידוּ הָווּ לְסַגִּיאֵא וְהַפַּכוּ אֶתוֹ לְהוֹן לְלוּסְטְרָא מְדִינְתָּא וּלְאִיקָנוֹן וְלַאנְטְיוּכִיַא ׃

E poi che essi hebbero annuntiato l'Euangelio in quella città, & insegnato à molti, ritornorono in Listra, in Iconio, & in Antiochia.

21 כַּד מְשַׁרְרִין הָווּ נַפְשָׁתְהוֹן דְּתַלְמִידֵא וּבָעֵין הָווּ מֶנְהוֹן דְּנִקְוּוֹן בְּהַימָנוּתָא וְאָמְרִין הָווּ לְהוֹן דְּבַאוּלְצָנָא סַגִּיאָתָא וָלֵא לְמֶעַל לְמַלְכוּתֵה דְּאַלָהָא ׃

Confermando gli animi de discepoli, & esortando à perseuerar ne la fede, e dicendo che per molte tribulationi ci bisogna entrar nel regno di Dio.

22 וַאקִימוּ לְהוֹן בְּכֻל עִדְתָּא קַשִּׁישֵׁא כַּד צָיְמִין הָווּ עַמְּהוֹן וּמְצַלִּין וּמַגְעְלִין הָווּ לְהוֹן לְמָרַן הַו דְּהַימֶנוּ בֵּה ׃

E poi che per l'auiso de la congregatione hebbero costituito lor de Seniori per ciascuna Chiesa, hauendo fatto oratione con digiuni, gli raccommandorono al Signore, nel quale haueuano creduto.

יד

17 וּבְדַבְּרָם אֶת־הָאֵלֶּה וַיִּפְצְרוּ בָּעָם וַיַּרְפּוּם מִזְבוֹחַ לָהֶם ׃

Y diziendo estas cosas, à penas apaziguaron las compannas a que no les sacrificassen.

18 וּבְהַאֲרִיכָם וּבְלַמְּדָם שָׁם בָּאוּ יְהוּדִים מֵאַנְטְיוֹכְיָא וּמֵאִיקָנוֹן וַיְפַתּוּ אֶת־הָעָם וַיִּרְגְּמוּ אֶת־פּוֹלוֹס וַיִּמְשְׁכוּהוּ אֶל־מִחוּץ לָעִיר וּמִתְחַשְּׁבִים כִּי מֵת הוּא ׃

(Mas morando y ensennando los) Entonces sobre vinieron vnos Iudios de Antiochia y de Iconio, que persuadieron à la multitud: y auiendo apedreado à Paulo truxeronlo arrastrando fuera de la ciudad pẽsando que ya estaua muerto.

19 וְסָבְבוּהוּ הַתַּלְמִידִים וַיָּקָם וַיָּבוֹא בָּעִיר וּמִמָּחֳרָת יָצָא אֶת בַּרְנַבָּא אֶל־דֶּרְבֵּא ׃

Mas rodeandolo los Discipulos, leuantóse, y entrose en la ciudad y vn dia despues se partió con Barnabas à Derben.

20 וּבְבַשְּׂרָם אֶת־הָעִיר הַזֹּאת וּבְלַמְּדָם רַבִּים וַיָּשׁוּבוּ אֶל־לִיסְטְרָא וְאִיקוֹנוֹן וְאַנְטְיוֹכְיָא ׃

Y como vuieron annunciado el Euangelio à aquella ciudad, y ensennando à muchos, boluieronse à Lystra, y à Iconio, y à Antiochia.

21 מְחַזְּקִים וּמְאַמְּצִים אֶת־נַפְשׁוֹת הַתַּלְמִידִים מְעִיצִים אוֹתָם לַעֲמֹד בֶּאֱמוּנָה וְכִי בְּצָרוֹת רַבּוֹת צָרִיךְ לָבוֹא אוֹתָנוּ אֶל־מַלְכוּת הָאֱלֹהִים ׃

Confirmando los animos de los Discipulos exhortandolos que permaneciessen en la fe: y ensennandoles, Que es menester que por muchas tribulaciones entremos en el Reyno de Dios.

22 וּמַפְקִידִים לָהֶם אֶת־הַכֹּהֲנִים כַּקָּהָל לַקָּהָל הִתְפַּלְלוּ וְצָמוּ וְהִפְקִידוּם לַיהוָה אֲשֶׁר בּוֹ הֶאֱמִינוּ ׃

Y auiendoles constituydo Ancianos en cada vna de las Iglesias, y auiendo orado con ayunos, encomendaronlos àl Sennor en el qual auian creydo.

ιδ.

17. Καὶ ταῦτα λέγοντες, μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

Et en disant ces choses à peine appaiserent-ils les troupes, qu'elles ne leur sacrifiassent.

18. Διατριβόντων δὲ αὐτῶν καὶ διδασκόντων, ἐπῆλθον ἀπὸ ἀντιοχείας καὶ ἰκονίου ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους, καὶ λιθάσαντες τὸν παῦλον, ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως, νομίσαντες αὐτὸν τεθνάναι.

(Mais seiournant & les enseignant) Adonc quelques Iuifs suruindrẽt d'Antioche, & d'Iconie: lesquels gaignerent le peuple, si qu'ayans lapidé Paul, le trainerent hors la ville, cuidans qu'il fust mort.

19. Κυκλωσάντων δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν, ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθε σὺν τῷ βαρνάβᾳ εἰς δέρβην.

Mais les disciples s'estans assemblés à l'entour de lui, il se leua, & entra en la ville, & le lendemain s'en alla auec Barnabas en Derbe.

20. Εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν λύστραν καὶ ἰκόνιον καὶ ἀντιόχειαν.

Et apres qu'ils eurent annoncé l'Euangile en ceste ville-la: & endoctriné plusieurs, ils retournerent à Lystre, en Iconie, & en Antioche.

21. Ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

Confermans les courages des disciples, & les enhortans de persister en la foy, & leur remonstrans comme c'est par plusieurs oppressiõs qu'il nous faut entrer au royaume de Dieu.

22. Χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν.

Et apres que par l'aduis des assemblees, ils eurent establi des Anciens par chacune Eglise, ayans prié auec iusnes, ils les recommanderent au Seigneur, auquel ils auoyent creu.

CAP. XIIII.

17. Et hæc dicentes, Vix ſedaverunt turbas, ne ſibi immolarent.

And ſpeaking theſe things / ſcarce refrayned they the people/that they had not ſacrifice vnto them.

18. (Cunctantibus verò ipſis & docentibus.) Supervenerunt quidã ab Antiochia & Iconio Iudæi: & perſuaſis turbis lapidanteſq́; Paulum, traxerunt extra civitatem, exiſtimantes eum mortuum eſſe.

(And whiles they trayed / and taught.) There came certaine Jewes from Antiochia & Iconium / which when they had perſwaded the people / ſtoned Paul: and drew him out of the citie / ſuppoſing he had bene dead.

19. Circumdantibus autem eum diſcipulis, ſurgens intravit civitatem, & poſtera die profectus eſt cum Barnaba in Derben.

Howbeit / as the diſciples ſtoode rounde about him/he aroſe vp / and came into the citie / and the next day hee departed with Barnabas to Derbe.

20. Cumq́; evangelizaſſent civitati illi, & docuiſſent multos, reverſi ſunt Lyſtram, & Iconium, & Antiochiam.

And after they had preached to that citie and had taught many/they returned to Lyſtra/ and to Iconium/ and to Antiochia.

21 Confirmantes animas diſcipulorum, exhortanteſq́; ut permanerent in fide, & quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.

Confirming the diſciples hearts / and exhorting them to continue in the fayth/affirming that we muſt through many afflictions enter into the Kingdome of God.

22. Et cum conſtituiſſent illis per ſingulas eccleſias presbyteros, & oraſſent cum ieiunationibus, commendaverunt eos Domino in quem crediderunt.

And when they had ordeined them Elders by election in euery Church /& prayed / and faſted / they commended them to the Lord in whom they beleeued.

Das XIIII. Capitel.

17. Vnd da ſie das ſagten ſtilleten ſie kaum das Volck / daß ſie jhnen nicht opfferten.

Oc der de det ſagde / kunde de neppelige ſtille Folcket / at de giorde dem icke Offer.

17. (Als ſie aber verzogen vnd lehreten) kamen aber dahin Jüden von Antiochia vnd Iconien / vnd überredeten das Volck/vnd ſteinigten Paulum / vnd ſchleifften jhn zur Statt hinauß/meineten/er were geſtorben.

(Men der de bleffue oc lærde) Da komme de Jøder hen aff Antiochia oc Iconion / oc toge Folcket met ord / oc ſtenede Paulum / oc ſleffuede hannem vd aff Staden / oc mene / hand haffde veret død.

18. Da jhn aber die Jünger vmbringten / ſtund er auff / vnd gieng in die Statt. Vnd auff den andern tag gieng er auß mit Barnaba gen Derben.

Men der Diſciplene gaffue ſig omkring hannem / ſtod hand op oc gick i Staden. Oc den anden dag gick hand vd mit Barnaba til Derben.

20. Vnd predigten derſelben Statt das Euangelium/vnd vnterweiſeten jhrer viel. Vnd zogen wider gen Lyſtran vnd Iconion vnd Antiochiam.

Oc de predickede Euangelium / i den ſamme Stad/ oc vnderuiſde mange aff dem. Oc de droge til Lyſtran oc Iconion oc Antiochian igen.

21. Stercketen die Seele der Jünger/ vnd ermahneten ſie/daß ſie im Glauben blieben / vnnd daß wir durch vil Trübſal müſſen inn das Reich Gottes gehen.

Beſtyrckede Diſciplenis ſiele/oc formande dem/ At de ſkulde bliffue i troen/ oc / At wi ſkulle gaa i Guds Rige met megen bedrøffuelſe.

22. Vnd ſie ordneten jhnen hin vnd her Elteſten in den Gemeinen / beteten vnd faſteten / vnd befolhen ſie dem HERRN/an dem ſie glaubig worden waren.

Oc de ſkickede dem allevegne Eldſte i Menigheden / bade oc faſtede / oc befalede dem HERREN / ſom de trode paa.

Kapitola XIIII.

17. A to powěděwſſe / ledwá vkrotili Záſtupy aby gim neobětowali.

A to mowiąc / záledwie lud záwściągnęli że im nie ofiárowáli.

18. (A když oni prodlewali a včili) tom pak přiſſli od Antiochye a z Ikonij nějací Židé / kteřijžto nawedli záſtupy / že gſau kamenowali Pawla / a wytáhli gey před Měſto / magjce za to že geſt giž vmřel.

(A gdy ták mieſzkáli y vczyli) Zátym przyſzli niektorzy z Antyochiey y z Ikonium Zydowie / ktorzy odwiodſzy lud / Páwłá vkámionowánego wywlekli precz z miáſthá mniemáiąc żeby iuż vmárł.

19. A když gſau obſtaupili ho Včedlnijcy / wſtal a wſſel do Měſta: A nazajtřij ſſel s Barnabáſſem do Derben.

Ale gdy go zwolennicy obſtąpili wſtał y wſzedł do miáſthá / á názáiutrz odſzedł do Derben z Bárnabáſem.

20. A když kázali Ewangelium Měſtu tomu / a včijce zýſkali včedlnijky mnohé / nawrátili ſe do Liſtry a do Ikonij / a do Antyochij.

A gdy powiedáli Ewánielią miáſtu onemu / á vczyli ich wiele / wrocili ſie do Liſthry / y do Ikonium / y do Antyochiey.

21. Potwrzugjce Včedlnijkůw / a napomijnagijce gich aby trwali w wijře / a že ſkrze mnohé zámutky muſyme wgijti do Králowſtwij Božijho.

A thák vtwierdzáiąc vmyſły zwolennikow / y nápominájąc ie áby trwáli w wierze / mowili: Iże nam potrzebá przez wielkie vciſki wnidź do kroleſtwá Bożego.

22. A když zřídijli Kněžij po wſſech Cýrkwijch / a po modlili ſe poſtijce ſe / poručili ge PAnu / w kteréhož gſau vwěřili.

A gdy im zá ſpolecżnym zezwoleniem obráli w káżdym kośćiele ſtárſze / w modlitwie z poſty / zálećili ie Pánu w ktorego vwierzyli.

יד

23 וְכַד אֶתְכַּרַכוּ בְּאַתְרָא דְּפִיסִידִיַא אֶתוּ לְהוֹן לְפַמְפּוּלִיַא ׃

Poi paſſando per Piſidia, vennero in Panfilia.

24 וְכַד מַלֶּלוּ בְּפֶרְגֵא מְדִינְתָּא מֶלְּתָא דְּמָרְיָא נְחַתוּ לְהוֹן לְאַטַלְיַא ׃

Et annuntiata che hebbero la parola in Perga, ſceſero in Attalia.

25 וּמִן תַּמָּן רְדוּ בְּיַמָּא וְאֶתוּ לְהוֹן לְאַנְטְיוֹכִיַא מֶטוּל דְּמִן תַּמָּן מְגַעְלִין הֲווּ לְטַיְבוּתֵה דְּמָרְיָא לְעַבְדָא הָו דְּשַׁלֶמוּ ׃

E di li nauigorono in Antiochia, donde erano ſtati raccomandati à la gratia di Dio, per l'opera che eſſi haueuano compiuta.

26 וְכַד כְּנַשׁוּ כֻּלָּה עִדְתָּא מְשַׁתְּעֵין הֲווּ כָּל מֶדֶּם דַּעְבַד אַלָהָא עַמְּהוֹן וְדַפְתַח תַּרְעָא דְּהַיְמָנוּתָא לְעַמְמֵא ׃

E come furono arriuati, & hebber congregata la Chieſa: riferiron tutte le coſe che Iddio haueua fatte con eſſi, e com'egli haueua aperta à i Gentili la porta de la fede.

27 וְתַבְנָא סַגִּיאָא הֲווּ תַּמָּן לְוָת תַּלְמִידֵא ׃

Et iui dimororono non poco tempo co i diſcepoli.

טו

1 וְנַחְתוּ הֲווּ דֵין אֲנָשָׁא מִן יְהוּד וּמַלְפִין הֲווּ לְהוֹן לַאַחֵא דְּאֶן הוּ דְּלָא גָּזְרִין אַנְתּוּן בְּעִיָדָא דְּנָמוֹסָא לָא מִשְׁכְּחִין אַנְתּוּן לְמֵחָא ׃

Alcuni poi, che erano venuti di Giudea, inſegnauano a i fratelli, dicendo loro, Se voi non vi circoncidete ſecondo il coſtume di Moiſè, non potete eſſer ſalui.

יד

23 וְכַאֲשֶׁר עָבְרוּ בְּאֶרֶץ פִּיסִדְיָא בָּאוּ בְּפַמְפּוּלְיָא ׃

Y paſſando por Piſidia vinieron à Pamphylia.

24 וּבְדַבְּרָם אֶת־הַדָּבָר בְּפֶרְגֵא יָרְדוּ לְאַתַּלְיָא ׃

Y auiendo hablado la palabra (del Sennor) en Perges, decindieron à Attalia.

25 וּמִשָּׁם רָדוּ בַּיָּם לְאַנְטְיוֹכְיָא א׳־מִמֶּנָּה הָיוּ נְתוּנִים לִתְחִנַּת אֱלֹהִים אֶל־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר שִׁלְּמוּ ׃

Y de alli nauegaron à Antiochia donde auian ſido encomendados à la gracia de Dios para la obra que ya auian acabado.

26 וּבְבוֹאָם וּבְהַקְהֵל הָעֵדָה וַיַּגֵּד כַּמָּה עָשָׂה אֱלֹהִים אִתָּם וְכִי פָתַח לַגּוֹיִם אֶת־שַׁעַר הָאֱמוּנָה ׃

Y como vinieron, juntaron la Igleſia, relataron quan grandes coſas auia Dios hecho por medio deellos: y como auia abierto à las Gentes la puerta de la fe.

27 וְאָרְכוּ לָהֶם שָׁם הַיָּמִים אֶת־הַתַּלְמִידִים ׃

Et morauan per muchos tempos con ſus Diſcipulos:

טו

1 וּמִקְצָת הָאֲנָשִׁים הַיּוֹרְדִים מִיהוּדָה לִמְּדוּ אֶת־הָאַחִים אִם לֹא יִמּוֹלוּ כְּתוֹרַת מֹשֶׁה כִּי לֹא יוּכְלוּ לְהִוָּשֵׁעַ ׃

Entonces algunos que venian de Iudea enſennauan à los Hermanos. Que ſino hos circuncidardes, conforme àl rito de Moyſen, no podeys ſer ſaluos.

ιδ'.

23. Καὶ διελθόντες τὴν πισιδίαν ἦλθον εἰς παμφυλίαν.

Puis ayans trauerſé la Piſidie, ils s'en vindrent en Pamphylie.

24. Καὶ λαλήσαντες ἐν πέργῃ τὸν λόγον, κατέβησαν εἰς ἀττάλειαν.

Et ayans annoncé la parole en Perge, ils deſcendirent en Attalie.

25. Κἀκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν.

Et de là nauigerent en Antioche, d'où ils auoyent eſté recommandés à la grace de Dieu, pour l'oeuure qu'ils auoyent accomplie.

26. Παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀνήγγειλαν ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως.

Et quand ils furent venus, & eurent aſſemblé l'Egliſe, ils raconterent toutes les choſes que Dieu auoit faites par eux & qu'il auoit ouuert aux Gentils la porte de la foy.

27. Διέτριβον δὲ ἐκεῖ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

Et demeurerent là long temps auec les diſciples.

ΚΕΦΑΛ. ιε'.

ΚΑΙ τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφοὺς, ὅτι ἐὰν μὴ περιτέμνησθε τῷ ἔθει μωϋσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι.

Or quelques vns qui eſtoyent deſcendus de Iudee, enſeignoyent les freres, diſans, Si vous n'eſtes circoncis ſelon l'vſage de Moyſe, vous ne pouuez eſtre ſauues.

CAP. XIIII.

23. Tranſeunteſque Piſidiam, venerunt in Pamphyliam.

Thus they went throughout Piſidia / and came to Pamphylia.

24. Et loquentes verbum Domini in Pergen, deſcenderunt in Attaliam.

And when they had preached the worde in Perga / they came downe to Attalia.

25. Et inde navigaverunt Antiochiam, unde erant traditi gratiæ Dei in opus quod compleverunt.

And thence ſayled to Antiochia / from whence they had bene commended vnto the grace of God / to the worke which they had fulfilled.

26. Cùm autem veniſſent, & congregaſſent eccleſiam, retulerunt quanta feciſſet Deus cum illis, & quia aperuiſſet Gentibus oſtium fidei.

And when they were come / and had gathered the Church together / they rehearſed all the things that God had done by them / and how he had opened the doore of fayth vnto the Gentiles.

27. Morati ſunt autem tempus non modicum cum diſcipulis.

So there they abode a long time with the diſciples.

CAP. XV.

ET quidem deſcendentes de Iudæa, docebant fratres: Quia niſi circumcidamini ſecundum morem Moyſi non poteſtis ſalvari,

Then came downe certaine from Judea / and taught the brethren / ſaying / Except ye bee circumciſed after the maner of Moſes / ye can not be ſaued.

Das XIIII. Capitel.

23. Vnd zogen durch Piſidian / vnd kamen in Pamphylian.

Oc de droge igennem Piſidian / oc komme til Pamphilian.

24. Vnd redeten das Wort zu Pergen / vnd zogen hinab gen Attalian.

Oc talede ordet i Pergen / oc droge ned til Attalian.

25. Vnd von dannen ſchifften ſie gen Antiochian / von dannen ſie verordnet waren / durch die gnade Gottes / zu dem Werck / das ſie hatten außgericht.

Oc de ſeylede der fra til Antiochian / ſom de beſkickede fra / formedelſt Guds naade / til den Gerning / ſom de haffde fuldkommet.

26. Da ſie aber darkamen / verſamleten ſie die Gemeine / vnd verkündigeten wie vil Gott mit jhnen gethan hatte / vnd wie er den Heiden hette die Thür deß Glaubens auffgethan.

Men der de komme did / forſamlede de Menigheden / oc forkyndede / huor meget Gud haffde giort met dem / oc huorledis hand haffde opladet Hedningene Troens dør.

27. Sie hatten aber jhr Weſen allda nicht eine kleine zeit bey den Jüngern.

Men de haffde deris væſen der icke en liden tid hoſſ Diſciplene.

Das XV. Capitel.

Vnnd etliche kamen herab von Judea / vnd lehreten die Brüder: Wo jhr euch nicht beſchneiden laſſet nach der weiſe Moſi / ſo köndt jhr nicht ſelig werden.

OC nogle komme ned aff Judea / oc lærde Brøderne / Der ſom i lade eder icke omſkere effter Moſe ſkick / Da kunde i icke bliffue ſalige.

Kapitola XIIII.

23. A proſſedſſe Piſydij / přiſſli do Pamphilij:

A przeſzedſzy Piſydyą / przyſzli do Pámfiliey.

34. A když mluwili ſlowo Božij w Pergen / ſſli do Měſta Athalij.

Opowiedziawſzy też ſłowo Boże w Pergen / ſzli do Attáliey.

25. A odtud plawili ſe do Antyochij / odkudž poručeni byli miloſti Božij / k prácy kterauž gſau naplnili.

J támtąd wżeźli ſie do Antyochiey / ſkądby li zálecent łáſce Bożey ku tey ſpráwie / ktorey doſyć czynili.

26. A když tam přiſſli a ſhromáždili Cýrkew / wyprawowali gim yak weliké wěcy Pán Bůh s nimi včinil: a že otewřel dwéře Pohanům k wěřenij.

A ták przyſzedſzy zebráli Kośćiol / y oznaymili to cokolwiek Bog vczynil przeznie / áiż pogánom otworzyl drzwy wiáry.

27. J byli tu za dlauhý čas s Včedlnijky.

Y ſtráwili tám czás niemáły z zwolenniki.

Kapitola XV.

W Tom pak někteřj přiſſedſſe z Židowſtcha včili Bratřij / Že nebudetěli ſe obřezowati podlé obyčege Moyžiſſowa / nebudete mocy ſpaſenij býti.

POtym niektorzy co byli z Zydoſtwá przyſzli / vczyli brácia mowiąc: Jeśliż ſie nie obrzężecie wedle zwyczáiu Moiżeſowego / nie możecie być zbáwieni.

ט ו

2 והוא שגושיא סגיאא נבעתא לפולוס ולברנבא עמהון והורת דנסקון פולוס וברנבא ואחרנא עמהון לות שליחא וקשישא דבאורשלם מטול הדא בעתא :

Onde eſſendo nata non piccola ſeditione e contentione à Paulo e Barnaba contra eſſi, ordinorono che Paulo e Barnaba, & alcuni altri di loro, ſaliſſeno in Ieruſalem à gli Apoſtoli & à Vecchij, per queſta queſtione.

3 ולוית שדרת אנון עדתא ורדין הוו בכלה פוניקא ואף בית שמריא כד משתעין הוו על פוניה דעממא ועבדין הוו חדותא רבתא לכלהון אחיא :

Eſſi dunque mandati da la Chieſa, paſſorono per Fenice e Samaria, narrando la conuerſion de Gentili: e dauano grande allegrezza à tutti i fratelli.

4 וכד אתו לאורשלם אתקבלו מן עדתא ומן שליחא ומן קשישא ואשתעיו להון כל מא דעבד עמהון אלהא :

Arriuati che furon in Ieruſalem, furon riceuuti da la Chieſa, e da gli Apoſtoli, e da i Vecchij: e raccontorono tutte quante le coſe che Iddio haueua fatte per eſſi.

5 קמו דין אנשא אילין דהימנו הוו מן יולפנא דפרישא ואמרין דולא הוא לכון למגזר אנון ותפקדון אנון דינטרון נמוסא דמושא : ב

Et alcuni de la ſetta de Fariſei, che haueuano creduto, ſi leuaron ſu, dicendo che biſognaua circonciderli, e comandar loro che oſſeruaſſeno la Legge di Moiſe.

6 אתכנשו דין שליחא וקשישא דנחזון על מלתא הדא :

Allora gli Apoſtoli e i Vecchij ſi raunorono inſieme per vedere di queſta coſa.

ט ו

2 ותהי חלונה ותוכחה לא קטנה לפולוס ולברנבא אליהם ויקימו לעלות פולוס וברנבא ואנשים אחרים מהם אל־השליחים והזקנים ירושלימה על־הבקשה הזאת :

Anſique hecha vna ſedicion y contienda no pequenna à Paulo y à Barnabas contra ellos, determinaron que ſubieſſen Paulo y Barnabas y algunos otros dellos à los Apoſtoles y à los Ancianos à Ieruſalem ſobre eſta queſtion.

3 והמה משלחים מעדה עברו בחובה ושומרון מספרים את־תשובת הגוים ויעשו שמחה גדולה לאחים כלם :

Ellos pues, acompannados de algunos de la Igleſia-paſſaron per Phenice y Samaria, contando la conuerſion de las Gentes: y hazian gran gozo à todos los Hermanos.

4 ובבואם ירושלימה ויקבלו מעדה ומן השליחים ומן הזקנים ויספרו כמה עשה אלהים עמם :

Y venidos à Ieruſalem, fueron recebidos de la Igleſia y de los Apoſtoles, y de los Ancianos: y hizieronles ſaber todas las coſas que Dios auia hecho por medio dellos.

5 ויקומו אנשים מכפירת הפרושים המאמינים לאמר כי־צריך להמולם ולצוות לשמור את־תורת מושה :

Mas algunos de la ſecta de los Phariſeos, que auian creydo, ſe leuantaron diziendo, Que es meneſter circuncidar los y mandar les que guarden la Ley de Moyſe.

6 ויקהלו השליחים והזקנים לראות על־הדבר הזה :

Y juntaronſe los Apoſtoles y los Ancianos para conocer de eſte negocio.

ιε'.

2. *Γενομένης οὖν στάσεως καὶ συζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτοὺς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καί τινας ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ, περὶ τοῦ ζητήματος τούτου.*

Dont grand debat & diſpute eſtant ſuruenue à Paul & Barnabas à l'encontre d'eux, il fut ordonné que Paul & Barnabas, & quelques autres d'entr'eux monteroyent en Ieruſalem vers les Apoſtres & Anciens pour ceſte queſtion.

3. *Οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, διήρχοντο τὴν Φοινίκην καὶ Σαμάρειαν, ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς.*

Iceux donc enuoyes de par l'Egliſe, trauerſerent Phenice & Samarie, racontans la conuerſion des Gentils: & donnerent grande ioye à tous les freres.

4. *Παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν.*

Puis eſtans arriués en Ieruſalem, ils furent receus de l'Egliſe & des Apoſtres & anciens, & annoncerent toutes les choſes que Dieu auoit faites par eux.

5. *Ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν Φαρισαίων, πεπιστευκότες, λέγοντες, ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς, παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωϋσέως.*

Mais quelques vns diſoyent ils, de la ſecte des Phariſiens qui ont creu, ſe ſont leués, diſans qu'il les faut circoncir, & leur commander de garder la Loy de Moyſe.

6. *Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου.*

Adonc les Apoſtres & les Anciens s'aſſemblerent pour aduiſer à ceſt affaire.

CAP. XV.

2. Facta ergo ſeditione non minima Paulo & Barnabæ adverſus illos, ſtatuerunt ut aſcenderent Paulus & Barnabas, & quiadm alii ex aliis ad Apoſtolos & presbyteros in Hieruſalem, ſuper hac quæſtione.

And when there was a great diſſenſion/ & diſputation by Paul & Barnabas againſt them / they ordeined that Paul and Barnabas / and certaine other of them ſhould go vp to Jeruſalem vnto the Apoſtles and Elders about this queſtion.

3. Illi ergo educti ab eccleſia pertranſibunt Phœnicem & Samariam, narrantes cõverſionem Gentium, & faciebant gaudium magnum omnibus fratribus.

Thus being ſent foorth by the Church the paſſed through Phenice/ & Samaria / declaring the conuerſion of the Gentiles: and they brought great ioy vnto all the brethren.

4. Cùm autem veniſſent Ieroſolymam, ſuſcepti ſunt ab eccleſia & ab Apoſtolis & ſenioribus, annuntiantes quanta Deus feciſſet cum illis.

And when they were come to Jeruſalem/ they were receyued of the Church/ and of the Apoſtles and the Elders/ and they declared what things God had done by them.

5. Surrexerunt autem quídam de hæreſi Phariſçorum qui crediderunt, dicentes, Quia oportet circuncidi eos, præcipere quoque ſervare legem Moyſi.

But ſaid they/ certaine of the ſecte of the Phariſes/ which did beleeue/ roſe vp/ ſaying/ that it was needfull to circumciſe them/ and to command them to keepe the Lawe of Moſes.

6. Conveneruntque Apoſtoli, & ſeniores videre de verbo hoc.

Then the Apoſtles and Elders came together to looke to this matter.

Das XV. Capitel.

2. Da ſich nun ein Auffrhur erhub/ vnd Paulus vnnd Barnabas nicht ein geringen Zanck mit jhnen hatten/ ordneten ſie/ daß Paulus vnd Barnabas/ vnd etliche ander auß jhnen hinauff zögen gen Jeruſalem zu den Apoſteln vnnd Elteſten/ vmb diſer Frage willen.

Som der nu begyntes it Oprør/ oc Paulus oc Barnabas haffde icke en ringe trette met dem/ da ſkickede de det ſaa/ at Paulus oc Barnabas/ oc nogle andre aff dem droge op til Jeruſalem/ til Apoſtlerne oc de Eldeſte for dette Spørſmaal ſkyld.

3. Vnd ſie wurden von der Gemeine geleitet/ vnd zogen durch Phenicen vnd Samariam/ vnd erzehleten den Wandel der Heiden/ vnd machten groſſe Freude allen Brüdern.

Oc de bleffue ledſagede aff Menigheden/ oc droge igennem Phenicen oc Samariam/ oc fortalde Hedningenis omgengelſe/ oc giorde alle Brøderne ſtor glæde.

4. Da ſie aber darkamen gen Jeruſalem/ wurden ſie empfangen von der Gemeine vnd von den Apoſteln/ vnd von den Elteſten/ vnd ſie verkündigten/ wie vil Gott mit jhnen gethan hatte.

Men der de komme hid til Jeruſalem/ bleffue de vel vndfangne aff Menigheden/ oc aff Apoſtlerne/ oc aff de Eldſte/ oc kundgiorde/ huor meget Gud haffde giort met dem.

5. Da tratten auff etliche von der Phariſeer Secten/ die glaubig waren worden/ vnnd ſprachen: Man muß ſie beſchneiden/ vnd gebieten zu halten das Geſetz Moſi.

Da ſtode nogle op aff Phariſeernis Parti/ ſom trode/ oc ſagde/ Mand ſkal omſkere dem/ oc biude dem at holde Moſe Lov.

6. Aber die Apoſtel vnd die Elteſten kamen zuſammen/ dieſe Rede zubeſehen.

Men Apoſtlerne oc de Eldſte komme tilſammen/ at beſee denne tale.

Kapitola XV.

2. A když ſe ſtala mezy nimi ruoznice weliká/ neb Pawel a Barnabáš gim welmi odmlauwali/ zůſtali na tom/ aby Pawel a Barnabáš ſſli a někteřij ginj s nimi k Apoſſtolům a k Starſſým do Geruzaléma/ o tu otázku aneb rozepři.

A przetho ſie wſzczęła nieſnaſká y poſwarek niemáły Páwłowi z Bárnabáſem przeciwko nim/ y poſtánowili áby ſzedł Páweł y Bárnábás y niektorzy z nich do Apoſtołow/ y do ſtárſzych w Jeruzálem/ pytáiąc ſie o tey gádce.

3. Tehdy oni gſauce wyprowozeni od Cýrkwe/ ſſli ſkrze Fenicen a Samařij/ wyprawugijce o obrácenij k wijře Pohanuow: Y přineſli radoſt welikau wſſem Bratřijm.

Tedy oni będąc poſłáni od Kośćiołá/ przeſzli przez Fenicen y Sámáryą/ oznáymuiąc náwrocenie pogánow/ y przynośili wielką rádość wſzytkiey brácicy.

4. A když přiſſli do Geruzaléma/ přijati gſau od Cýrkwe a od Apoſſtoluw y od Starſſých/ zwěſtugijce gim/ kterak mnoho dobrého činil Pán Bůh s nimi.

A gdy przyſzli do Jeruzálem/ przyięci ſą od kośćiołá/ y od Apoſtołow/ y od ſtárſzych/ á oznáymili cokolwiek Bog przez nie czynił.

5. Tehdy powſtali někteřij z Sekty Pharyzegſké/ kteřij byli uwěřili/ prawice že muſegij obřezowáni býti naypřw/ a přikázati gim aby zachowáwali Zakon Moyžijſſuow:

Ale niektorzy powſtawſzy z Sekty Fáryzeuſzow/ ktorzy byli uwierzyli/ powiedáli: Iż ſie im potrzebá obrzezowáć/ á roſkázáć áby był záchowywan zákon Moiżeſzow.

6. Tehdy ſeſſli ſe Apoſſtolé a Starſſý/ aby to rozwážili.

Zebráli ſie tedy Apoſtołowie y ſtárſzy/ áby wybaczyli te ſpráwę.

טו

7 וְכַד הֲוָת בְּעָתָא סַגִּיאתָא קָם שִׁמְעוֹן וְאֶמַר לְהוֹן גַּבְרָא אַחַין אַנְתּוּן יָדְעִין אַנְתּוּן דְּמֶן יַוְמָתָא קַדְמָיָא מֶן פּוּמִי דִּילִי גְּבָא אֱלָהָא דְּנִשְׁמְעוּן עַמְמֵא מֶלְתָא דַּסְבַרְתָּא וְנְהַימְנוּן ׃

Et eſſendoſſene fatta vna gran diſputa, Pietro ſi leuo ſu, e diſſe loro, Huomini fratelli, voi ſapete che da i primi giorni Iddio eleſſe fra noi, che per la mia bocca i Gentili vdiſſono la parola de l'Euangelio, e credeſſono.

8 וַאלָהָא דְּיָדַע דְּבַלְבָוָתָא אַסְהֶד עֲלַיהוֹן וְיַהֶב לְהוֹן רוּחָא דְּקוּדְשָׁא אַיְךְ דְּלַן ׃

E Iddio che conoſce i cuori, n'ha renduta teſtimonanza, dando loro lo Spirito ſanto come ancora à noi.

9 וּמֶדֶם לָא פְּרַשׁ בַּינַין לְהוֹן מֶטּוּל דַּכִּי בְּהַימָנוּתָא לְבַוָתְהוֹן ׃

E non ha fatta alcuna differentia tra noi e loro, hauendo con la fede purificato i lor cuori.

10 וְהָשָׁא אַנְתּוּן מְנַסֶּין מְנַסִּין אַנְתּוּן לַאלָהָא אַיְךְ דְּתְסִימוּן נִירָא עַל צַוְרַיְהוֹן דְּתַלְמִידֵא אַינָא דְּאָף לָא אַבָהַיְן אָף לָא חְנַן אֶשְׁכַּחְן לְמֶטְעַן ׃

Perche dunque tentate voi hora Iddio, col porre vn giogo ſopra il collo de diſcepoli, ilquale ne i noſtri padri ne noi habbiam potuto portare?

11 אֶלָּא בְּטַיְבוּתֵה דְּמָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא מְהַימְנִינַן דְּנִחֵא אַיְכְּנָתְהוֹן ׃

Ma crediamo eſſer ſaluati per la gratia del Signor IESV Chriſto, come ancor eſſi.

12 וּשְׁתֶקוּ כֻּלֵּה כְּנֻשְׁתָּא וְשָׁמְעִין הֲווּ לְפַוְלוֹס וּלְבַרְנַבָא דְּמֶשְׁתַּעִין הֲווּ עַל מָנָא דַּעְבַד אֱלָהָא בְּאִידַיְהוֹן אָתְוָתָא וְגַבְרְוָתָא בְּעַמְמֵא ׃

Allora tutta la moltitudine ſi tacque, & aſcoltauan Barnaba e Paulo che raccontauano quali ſegni & miracoli Iddio haueua fatti per loro tra i Gentili.

טו

7 וְכַאֲשֶׁר הִתְוַכְּחוּ הַרְבֵּה מְאֹד וַיָּקָם כֵּיפָה וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֲנָשִׁים אַחִים אַתֶּם יְדַעְתֶּם כִּי מִיָּמִים קַדְמֹנִים אֱלֹהִים בָּחַר בָּנוּ בְּפִי לִשְׁמוֹעַ הַגּוֹיִם אֶת־דְּבַר הַבְּשׂוֹרָה וּלְהַאֲמִין׃

Y auiendo auido grande contienda, leuantandoſe Pedro, dixoles, Varones Hermaños, voſotros ſabeys como ya ha algun tiempo que Dios eſcogió, que las Gentes oyeſſen por mi boca la palabra del Euangelio, y creyeſſen.

8 וֵאלֹהִים הַבֹּחֵן לְבּוֹת הֵעִיד בָּם בְּתִתּוֹ לָהֶם אֶת־רוּחַ הַקֹּדֶשׁ כְּמוֹ גַּם לָכֶם ׃

Y dios que conoce los coracones, les dió teſtimonio, dando les el Eſpiritu Sancto tambien como à noſotros:

9 וּמְאוּמָה לֹא הִבְדִּיל בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיהֶם בְּטַהֵר בֶּאֱמוּנָה אֶת־לְבּוֹתָם ׃

Y ninguna differencia hizo entre noſotros y ellos purificando con la fe ſus coraçones.

10 וְעַתָּה מַה תְּנַסּוּ אֶת־הָאֱלֹהִים לָשׂוּם עֹל־עַל־צַוַּאר הַתַּלְמִידִים אֲשֶׁר גַּם אֲבוֹתֵינוּ גַּם אֲנַחְנוּ לֹא יָכֹלְנוּ לִסְבּוֹל ׃

Aora pues porque tentays à Dios poniendo yugo ſobre la ceruiz de los Diſcipulos, que ni nueſtros padres ni voſotros auemos podido lleuar?

11 כִּי אִם בְּחִנַּת אֲדוֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ מַאֲמִינִים אֲנַחְנוּ לְהִוָּשֵׁעַ כְּמוֹ גַּם הָאֵלֶּה ׃

Antes por la gracia del Sennor Ieſus el Chriſto creemos que ſeremos ſaluos como tambien ellos.

12 וַיִּשְׁתֹּק כָּל־הֶהָמוֹן וַיִּשְׁמְעוּ אֶל־בַּרְנַבָּא וּפוּלוֹס הַמְסַפְּרִים כַּמָּה עָשָׂה אֱלֹהִים אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בַּגּוֹיִם בִּידֵיהֶם ׃

Entonces toda la multitud calló, y oyeron à Barnabas, y à Paulo que contaua quan grandes marauillas y ſennales Dios auia hecho por medio de ellos entre las Gentes.

ιε'.

7. Πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης, ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς· ἄνδρες ἀδελφοὶ, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο, διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι.

Et apres grande diſpute, Pierre ſe leua, & leur dit, Hommes freres, vous ſauez que des long temps Dieu a eſleu d'entre nous que les Gẽtils ouiſſent par ma bouche la parole de l'Euangile, & creuſſent.

8. Καὶ ὁ καρδιογνώστης θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς, δοὺς αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς καὶ ἡμῖν.

Et Dieu qui cognoiſt les cœurs, leur en a rendu teſmoignage, leur donnant le Sainct Eſprit comme auſſi nous.

9. Καὶ οὐδὲν διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν.

Et n'a point fait difference entre nous & eux, ayant purifié leurs cœurs par foy.

10. Νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν θεὸν ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι.

Maintenant donc pourquoi tentez-vous Dieu pour mettre vn ioug ſur le col des diſciples, lequel ne nos peres ne nous n'auons peu porter?

11. Ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ πιστεύομεν σωθῆναι, καθ' ὃν τρόπον κἀκεῖνοι.

Ains nous croyons que nous ſerons ſauués par la grace du Seigneur Ieſus Chriſt, comme eux auſſi.

12. Ἐσίγησε δὲ ἄπαν τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβα καὶ Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι δι' αὐτῶν.

Lors toute la multitude ſe teut: & eſcoutoyent Barnabas & Paul, racontans quels ſignes & merueilles Dieu auoit faites par eux entre les Gentils.

CAP. XV.

7. Cum autem magna cōquiſitio fieret; ſurgens cōtrus dixit ad eos, Viri fratres, vos ſcitis quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per os meum audire Gentes verbum Evangelii, & credere.

And when there had bene great diſputation/ Peter roſe vp/ and ſayde vnto them / Ye men & brethren / ye knowe that a good while ago / among vs God choſe out me / that the Gentiles by my mouth ſhould heare the worde of the Goſpell/ and beleeue.

8. Et qui novit corda Deus, teſtimonium perhibuit, dans illis Spiritum ſanctum ſicut & nobis.

And God which knoweth the hearts / bare them witnes / in giuing vnto them the holy Ghoſt / euen as he did vnto vs.

9. Et nihil diſcrevit inter nos & illos, fide purificans corda eorum.

And he put no difference betwene vs and them/ after that by fayth he had puriſhed their hearts.

10. Nunc ergo quid tentatis Deum, imponere iugum ſuper cervices diſcipulorum, quod neque patres noſtri, neque nos portare potuimus?

Now therefore/ why tempt ye God/ to lay a yoke on the diſciples neckes / which neyther our father / nor we were able to beare?

11. Sed per gratiam Domini Ieſu Chriſti credimus ſalvari, quemadmodum & illi.

But we beleeue / throug the grace of the Lord Jeſus Chriſt to bee ſaued/ euen as they do.

12. Tacuit autem omnis multitudo: & audiebant Barnabam & Paulum narrantes quanta Deus feciſſet ſigna & prodigia gentibus per eos.

Then all the multitude kept ſilence/ and heard Barnabas & Paul / which told what ſignes and wonders God had done among the Gentiles by them.

Das XV. Capittel.

7. Da man ſich aber lange gezancket hatte / ſtund Petrus auff / vnnd ſprach zu jhnen: Jhr Männer lieben Brüder / jhr wiſſet / daß Gott lange vor diſer zeit vnter vns erwehlet hat / daß durch meinen Mund die Heiden das Wort des Euangelij höreten vnd glaubeten.

Oc der de haffde hafft lenge trette/ da ſtod Petrus op/ oc ſagde til dem/ J Mend / kære Brødre / J vide/ at Gud vdualde iblant oſſ / lenge faar denne tid / at Hedningene ſkulde hore oc tro Euangelii ord / formedelſt min Mund.

8. Vnd Gott der Hertzenkündiger zeugete über ſie/ vnd gab jhnen den heiligen Geiſt / gleich auch wie vns.

Oc Gud ſom kender hierter vidnede offuer dem/ oc gaff dem den hellig Aand. lige ſom oc ſaa oſſ.

9. Vnnd machet kein vnterſcheid zwiſchen vns vnd jhnen/ vnd reiniget jhre Hertzen durch den Glauben.

Oc giorde inted forſkel mellem oſſ oc dem/ Oc hand renſede deris hierte ved Troen.

10. Was verſuchet jhr denn nun Gott / mit aufflegen deß Jochs auff der Jünger Hälſe/ welches weder vnſer Väter/ noch wir haben mögen tragen?

Hui friſte i da nu Gud / at legge Aaget paa Diſciplenis halſe/ huilket huercken vore Fedre / oc ey heller wi kunde bære?

11. Sondern wir glauben / durch die gnade des HERRN Jeſu Chriſti ſelig zu werden/ gleicher weiſe/ wie auch ſie.

Men wi tro/ at bliffue ſalige ved vor HERRIS Jheſu Chriſti naade / vdi lige maade ſom oc ſaa de.

12. Da ſchweig die gantze Menge ſtille/ vnd höreten zu Paulo vnd Barnaba / die da erzehleten / wie groſſe Zeichen vnd Wunder GOTT durch ſie gethan hatte vnter den Heiden.

Da tagde al Menigheden ſtille oc hørde Paulum oc Barnabam / ſom fortalde / huor ſtore Tegen oc vnderlige Gerninger Gud haffde giort ved dem/ iblant Hedninge.

Kapitola XV.

7. A když weliká neſnáz o to byla/ powſtaw Petr řekl k nim: Mužij Bratřij / wy wijte / že od dawnijch dnůw mezy wámi Bůh wywolil mne / aby ſkrze vſta má ſlyſſeli Pohané Slowo ſwatého Ewangelium/ a aby wěřili.

A gdy był wielki poſwarek/ wſtawſzy Piotr rzekł do nich: Mężowie bráćia wy wiećie że iuż Bog dawno mie obrał miedzy wámi/ áby przez vſtá moie pogánie ſłuchali ſłowá Ewánieliey/ y wierzyli.

8. A ten kterýž zná Srdce Bůh / ſwědectwij wydal/ daw gim Ducha Swatého yako y nám.

Bog thedy ktory zna ſercá / dał im świádectwo / dawſzy im y Duchá świętego iáko y nam.

9. A nečinij rozdijlu mezy námi a mezi nimi / nebo wěrau očiſſtuge ſrdce gegich.

A nie vczynił żadney roznice miedzy námi/ y miedzy nimi/ wiarą oczyśćiwſzy ſercá ich.

10. Protož nynij proč pokauſſýte Boha / chtice wložiti na hrdlo Včedlnijkům Gho/ kteréhož ani Otcowé naſſý ani my nemohli gſme ſnéſti?

A ták teraz przecże kuśićie Bogá kłádać iárzmo ná ſzyie zwolennikow/ ktorego áni oycowie naſzy áni my znośić iechmy nie mogli?

11. Ale wěřijme/ že ſkrze miloſt Pána naſſeho Gežíſſe Kryſta ſpaſeni budeme / yako y oni.

Ale prze łáſkę Páná Jezuſá Kryſtuſá wierzymy/ iż będziem zbáwieni/ ták iáko y oni.

12. Tedy vmlklo wſſeckno množſtwj/ a poſlauchali Pawla a Barnabáſſe wypprawugijcých / kterak mnoho diwuow a Zázrakuow činil Bůh ſkrze ně mezy Pohany.

Tedy vmilknęłá wſzytká wielkość / á ſłucháli Bárnabáſzá y Páwłá / ktorzy opowiedali co ze známioná y cudá czynił Bog miedzy pogány przez nie.

טו

13 וּבָתַר דַּשְׁתֶקוּ קָם יַעֲקוּב וֶאֱמַר גַּבְרָא אַחַי שׁוּמְעוּנִי :

E poi che eſſi ſi furon taciuti, Iacopo riſpoſe dicendo, Huomini fratelli, udite me.

14 שֶׁמְעוּן אֶשְׁתַּעִי לְכוּן אֵיכַנָא שַׁרִי אֱלָהָא לְמֶסְבָּא מֶן עַמְמֵא עַמָּא לַשְׁמֵהּ :

Simeone ha narrato come Iddio primamente viſito per pigliare vn popolo de Gentili nel nome ſuo.

15 וַלְהָדָא שָׁלְמָן מֶלַּיְהוּן דַּנְבִיָא אַיְךְ מָא דַּכְתִיב :

E con queſto s'accordano le parole de Profeti, ſi come è ſcritto.

16 דְּמֶן בָּתַר הָלֵין אֶהְפּוּךְ וְאֵקִים מַשְׁכְּנֵה דְּדַוִיד אַיְנָא דַּנְפַל וְאֶבְנֵא מֶדֶּם דַּנְפַל מֶנֵּה וְאֵקִימִיוּהִי :

Doppo queſte coſe io ritornarò, e riedificarò il tabernacolo di Dauid, che è caduto, e riedificarò le ſue ruine, e ridrizzarolo ſu.

17 אַיְךְ דְּנֶבְעוּן שַׁרְכְּהוּן דַּבְנַי־נָשָׁא לְמָרְיָא וְכֻלְּהוּן עַמְמֵא אִילֵין דְּאֶתְקְרִי שְׁמִי עֲלַיְהוּן אֱמַר מָרְיָא דְּעָבֵד הָלֵין כֻּלְּהֵין :

Accioche il reſto de gli huomini ricerchino il Signore, e tutte le Genti, ſopra le quali è inuocato il nome mio, dice il Signor che fa tutte queſte coſe.

18 יְדִיעִין אֶנּוּן מֶן עָלַם עֲבָדוֹהִי דַּאֲלָהָא :

A Dio ſon note ab eterno tutte l'opere ſue.

19 מֶטוּל הָדָא אֶנָא אָמַר אֶנָא דְּלָא יֶהְווּן שָׁחְקִין לְאִילֵין דְּמֶן עַמְמֵא מֶתְפַּנִין לְוָת אֱלָהָא :

Per laqual coſa io ſon di parere che non ſia da turbar quelli che da i Gentili ſi conuertono a Dio.

20 אֶלָּא יִשְׁתַּלַּח לְהוּן דְּיֶהֶווּן פָּרִיקִין מֶן טַמְאוּתָא דְּדִבְחָא וּמֶן זָנְיוּתָא וּמֶן חֲנִיקָא וּמֶן דְּמָא :

Ma che ſi debbia ſcriuer loro che s'aſtengano da l'immonditie de gl'idoli, e da la fornicatione, e dal ſoffocato, e dal ſangue.

טו

13 וּבְהֶחֱשׁוֹתָם וַיַּעַן יַעֲקֹב לֵאמֹר הָאֲנָשִׁים אַחִים שִׁמְעוּ אֵלָי :

Y deſque ouieron callado, Iacobo reſpondió diziendo, varones hermanos, oydme.

14 שִׁמְעוֹן בֵּאֵר כַּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה הָאֱלֹהִים פָּקַד לָקַחַת מִגּוֹיִם עַם בִּשְׁמוֹ :

Simon ha contado como primero Dios viſito las Gentes para tomar deellas pueblo para ſu Nombre.

15 וּבְזֹאת יֵאָתוּ דִּבְרֵי הַנְּבִיאִים כְּמוֹ נִכְתָּב :

Y con eſto concuerdan las palabras de los Prophetas, como eſtá eſcripto,

16 וּבַיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת־סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת וְגָדַרְתִּי אֶת־פִּרְצֵיהֶן וַהֲרִסֹתָיו אָקִים וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם :

Deſpues de eſto bolueré, y reſtauraré la cabanna de Dauid que eſtaua cayda: y inſtauraré ſus ruynas: y boluerlaha à leuantar.

17 לְמַעַן יִירְשׁוּ אֶת־שְׁאֵרִית אֱדוֹם וְכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עֲלֵיהֶם נְאֻם יְהוָה עֹשֶׂה זֹאת :

Paraque la reſta de los hombres buſquen àl Sennor: y todas las Gentes, ſobre las quales es llamado mi nombre: dize el Sennor, que haze todas eſtas coſas.

18 נוֹדְעוּ לֵאלֹהִים מֵעוֹלָם כָּל מִפְעָלָיו :

Notorias ſon á Dios deſde es ſiglo todas ſus obras,

19 עַל־כֵּן שֹׁפֵט אָנֹכִי פֶּן־תּוֹגְיוּן אוֹ תַּמְרִיצוּן אוֹתָם אֲשֶׁר מִן־הַגּוֹיִם שָׁבוּ אֶל־יְהוָה :

Por loqual yo juzgo, que losque de las Gentes ſe conuierten à Dios, no han de ſer inquietados.

20 כִּי אִם לִנְצֹר אֶת־נַפְשָׁם מִטֻּמְאַת הָאֱלִילִים וּמִתַּזְנוּת מִנֶּחְנָק וּמִדָּם :

Sino eſcreuirles que ſe aparten de las contaminaciones de los idolos, y de fornicacion, y de ahogado, y de ſangre.

ιε′.

13. *Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς, ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων, Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἀκούσατέ μου.*

Et apres qu'ils ſe furent teus, Iaques print la parole, diſant, Hommes freres, eſcoutez moi.

14. *Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.*

Simeon a raconté comme Dieu a premieremēt regarde les Gentils pour en prendre vn peuple à ſon Nom.

15. *Καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται.*

Et à cela s'accordent les paroles des Prophetes, ſelon qu'il eſt eſcrit.

16. *Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐτήν.*

Apres ceci ie retournerai, & rebaſtirai le tabernacle de Dauid, qui eſt cheut, & rebaſtirai les ruines, & le redreſſerai.

17. *Ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτοὺς, λέγει κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα.*

Afin que le reſidu des hommes recerche le Seigneur, & toutes les Nations ſur leſquelles eſt inuoqué mon Nom, dit le Seigneur qui fait toutes ces choſes.

18. *Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ.*

De tout temps ſont à Dieu cognues toutes les œuures.

19. *Διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν θεόν.*

Parquoi ie ſuis d'aduis de ne faſcher ceux des Gentils qui ſe conuertiſſent à Dieu.

20. *Ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων, καὶ τῆς πορνείας, καὶ τοῦ πνικτοῦ, καὶ τοῦ αἵματος.*

Mais bien de leur eſcrire qu'ils ayent à s'abſtenir des ſouillures des idoles & de paillardiſe, & des choſes eſtouffées & du ſang.

CAP. XV.

13. Et poſtquam tacuerunt, reſpondit Iacôbus, dicens, Viri fratres, audite me.

And when they helde their peace, James anſwered, ſaying, Men & brethren, hearken vnto them.

14. Simon narravit quemadmodum primum Deus viſitavit ſumere ex Gentibus populum nomini ſuo

Simeon hath declared, howe God firſt did viſit the Gentiles, to take of them a people vnto his Name.

15. Et huic concordant verba Prophetarum, ſicut ſcriptum eſt.

And to this agree the wordes of the Prophets, as it is written.

16. Poſt hæc revertar, & reædificabo tabernaculum David, quod decidit, & diruta eius reædificabo, & erigam illud,

After this I will returne, and will build againe the tabernacle of David, which is fallen downe, and the ruines thereof will I build againe, and I will ſet it vp.

17. Vt requirant cæteri hominum Dominum, & omnes gentes ſuper quas invocatum eſt nomen meum, dicit Dominus faciens hæc.

That the reſidue of men might ſeeke after the Lord, and all the Gentiles vpon whom my name is called, ſayeth the Lord which doeth all theſe things.

18. Notum à ſeculo eſt Domino opus ſuum.

From the beginning of the worlde God knoweth all his workes.

19. Propter quod ego iudico, non inquietari eos qui ex Gentibus convertuntur ad Deum.

Wherefore my ſentence is, that we trouble not them of the Gentiles that are turned to God.

20. Sed ſcribere ad eos ut abſtineant ſe à contaminationibus ſimulachrorum, & fornicatione, & ſuffocatis, & ſanguine.

* But that we write vnto them, that they abſteyne themſelues from filthines of idoles, and fornication and that that is ſtrangled, and from blood.

Das XV. Capitel.

13. Darnach als ſie geſchwiegen waren / antwortet Jacobus / vnnd ſprach: Jhr Männer lieben Brüder / höret mir zu.

Der effter i det de tagde / ſuarede Jacobus / oc ſagde / J Mend / kære Brødre / hører mig.

14. Simon hat erzehlet / wie auffs erſt Gott heimgeſucht hat vnd angenommen ein Volck auß den Heiden zu ſeinem Namen.

Simon fortalde huorledis Gud førſt hiem ſøgte oc anammede it Folck aff Hedningene / til ſit Naffn.

15. Vnd da ſtimmen mit der Propheten rede / als geſchrieben ſtehet:

Oc der met komme Propheternis tale offuer it / ſom ſcreffuit ſtaar.

16. Darnach wil ich widerkommen / vnd wil wider bauen die Hütte Davids / die zerfallen iſt / vnd jhre Lücken wil ich wider bauen / vnd wil ſie auffrichten.

Der effter vil ieg komme igen / oc ieg vil bygge Dauids paulun igen / ſom er nedfaldet / oc Hullene der paa vil ieg bygge igen / oc ieg vil oprette det igen.

17. Auff daß / was übrig iſt von Menſchen / nach dem HERREN frage / Darzu alle Heiden / über welche mein Name genennet iſt / ſpricht der HERR / der das alles thut.

Paa det / at det ſom er igen aff Menniſken / ſkal ſpørre effter HERREN / Der vil alle Hedninge offuer huilcke mit Naffn er neffnd / ſiger HERREN / ſom det gør altſammen.

18. Gott ſind alle ſeine Werck bewuſt von der Welt her.

Gud viſte alle ſine Gerninger aff Verdens begyndelſe.

19. Darum̃ beſchlieſſe ich / daß man denen / ſo auß den Heiden zu Gott ſich bekehren / nicht vnruhe mache.

Der faare beſluter ieg / at mand ſkal icke giøre dem vrolighed / ſom omuende ſig til Gud aff Hedningene.

20. Sondern ſchreibe jhnen / daß ſie ſich enthalten von vnſauberkeit der Abgötter / vnd von Hurerey / vnnd vom Erſtickten / vnd vom Blut.

Men at mand ſcriffuer til dem / At de holde ſig fra Affguders vrenlighed / oc fra Horeri / oc fra det ſom quælt er / oc fra Blod.

Kapitola XV.

13. A když vmlkli / odpowěděl Jakub řka: Mužij Bratřij / ſlyſſte mne.

Zátym gdy vmilknęli / rowiedziawſſy Jákub rzekł: Mężowie bráćia ſłuchayćie mię.

14. Ssimon teď wyprawowal kterak Bůh nayprwě nawſſtiwil / aby z Pohanůw přijal Lid Gménu ſwému.

Symeon naprzod opowiedział / iáko Bog weyzrał ná pogány / áby z nich wziął lud imieniowi ſwemu.

15. A s tijm ſe ſrownáwágij y řeči Prorokůw / yakož napſáno geſt:

A z tym ſie rzecza zgadzáią ſłowá Prorokie / iáko ieſt nápiſáno.

16. Potom ſe nawrátijm a wzdělám zaſe Stánek Dawidůw / kterýž ſe byl zbořil / a zbořenij geho zaſe wzdělám / a wyzdwihnu gey.

Potym ſie wrocę á pobuduię przybytek Dawidow obleciáły / y pobuduię vpadkiego / y záſię gi wyſtáwię.

17. Aby y ginij lidé hledali PAna Boha / y wſſyckni Pohané nad kterýmiž geſt wzýwáno Gméno mé / prawij PAn / čině tyto wſſecky wěcy.

Aby ći ludźie ktorzy pozoſtáli ſzukáli Páná / y wſzyſcy narodowie / nád ktoremi wzywano imienia moiego / mowi Pán / ktory czyni to wſzytko.

18. Známo geſt odwěčnoſti Pánu Bohu wſſecko dýlo geho.

Jáwne ſą od wſzytkiego wieku v Bogá wſzytki ſprawy iego.

19. Protož mne ſe to zdá / aby nebyli rmauceni ti kteřijž ſe z Pohanůw wracugij k Bohu.

A dla tegoż ia ták rádzę nie przenágábáć tych / ktorzy ſie z pogánow náwrácáią ku Bogu.

20. Ale aby gim pſáno bylo / ať ſe warugij Modlám obětowaného / a ſmilſtwa / a toho což geſt vdáweného / a od krwe.

Ale piſáć do nich áby ſie wſtrzymawáli / od ſplugáwienia bálwánow / od grzechu nieczyſtego / od rzeczy dawionych / y od krwie.

טו

21 מוּשֶׁא גֵּיר מֶן דָּרֵא קַדְמָיֵא בְּכֻל מְדִינָא אִית הֲוָא לֵהּ כָּרוֹזֵא בְּכְנוּשָׁתָא דִּבְכֻל שַׁבַּא קָרֵין לֵהּ׃

Imperoche Moiſe inſin da tempi, antichi ha per ogni città quelli che'l predicano ne le ſinagoghe, doue ſi legge ogni ſabbato.

22 הָידֵין שְׁלִיחֵא וְקַשִּׁישֵׁא עַם כֻּלָּהּ עֵדְתָּא גְּבוֹ גַּבְרֵא מֶנְהוֹן וְשַׁדַּרוּ לְאַנְטִיוּכִי עַם פּוֹלוֹס וּבַר־נַבָּא לִיהוּדָא דְּמֶתְקְרֵא בַּר־שַׁבָּא וְלְשִׁילָא גַּבְרֵא דְּרֵישָׁא הֲווֹ בְּהוֹן בְּאַחֵא׃

Allora parue à gli Apoſtoli & ai Seniori con tutta la Chieſa di mandare alcuni huomini eletti di loro in Antiochia con Paulo e Barnaba: cioè Iuda chiamato per ſopranome Barſaba, e Sila, huomini principali tra i fratelli.

23 וּכְתַבוּ אֶגַּרְתָּא ב
בְּאִידַיְהוֹן הָכַנָא שְׁלִיחֵא
וְקַשִּׁישֵׁא וְאַחֵא לְאַילֵין
דְּאִית בְּאַנְטִיוּכִי וּבְסוּרִיָא
וּבְקִילִיקִיָא אַחֵא דְּמֶן
עַמְמֵא שְׁלָם׃

Scriuendo per lor mani in queſto tenore, Gli Apoſtoli, e i Seniori, e i fratelli, à i fratelli che ſono de Gentili in Antiochia, e in Siria, e in Cilicia, ſalute.

24 שְׁמַעְיַן לַן דְּאֶנָשִׁין מֶנַּן
נְפַקוּ וְדַלַּחוּכוֹן בְּמֶלֵּא
וְאַהֲפֶכוּ נַפְשָׁתְכוֹן כַּד א
אָמְרִין דְּתֶהְווֹן גְּזִירִין ז
וְנָטְרִין נָמוּסָא אַילֵין דְּחְנַן
לַא פַקֶּדְנַן אֶנּוּן׃

Perciochè noi habbiam inteſo che alcuni partitiſi da noi, v'hanno turbati con parole, ſouuertendo gli animi voſtri, col comandarui che vi circoncidiate, & oſſeruiate la Legge: à iquali noi non n'haueuamo data commeſſione alcuna.

25 מֶטוּל הָנָא אֶתְחַשַּׁבַן כֻּלַּן כַּד כְּנִישִׁין וַגְבַין גַּבְרֵא וְשַׁדַּרַן לְוָתְכוֹן עַם פּוֹלוֹס וּבַר־נַבָּא חַבִּיבַין׃

Ci è parſo, eſſendo d'vn medeſimo animo congregati, mandarui de gli huomini da noi eletti inſieme con gli noſtri diletti Barnaba e Paulo.

טז

21 כִּי לְמֹשֶׁה הָיוּ לוֹ מִדּוֹרוֹת קַדְמוֹנִיּוֹת מֵעִיר לְעִיר הַקֹּרְאִים אוֹתוֹ בַּעֲדוֹתָם בְּכָל־שַׁבָּת׃

Porque Moyſen deſde los tiempos antiguos tiene en cada ciudad quien lo predique en las Synogas donde es leydo cada Sabbado.

22 וַיִּיטַב בְּעֵינֵי הַשְּׁלִיחִים וְהַזְּקֵנִים אֶת־כָּל הָעֵדָה לִשְׁלוֹחַ מֵאִתָּם אֲנָשִׁים בְּחִירִים לְאַנְטִיוֹכְיָא עִם פַּוְלוֹס וּבַרְנַבָּא אֶת־יְהוּדָה הַנִּקְרָא בַּרְשַׁבָּא וְאֶת־שִׁילָא אַנְשֵׁי רָאשֵׁי הָאַחִים׃

Entonces pareció bien à los Apoſtoles, y à los Ancianos con toda la Igleſia, eligir varones deellos, y embiarlos à Antiochia con Paulo y Barnabas, à Iudas que tenia por ſobre nombre Barſabas y à Silas, varones principales entre los Hermanos.

23 כּוֹתְבִים בְּיָדָם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַשְּׁלִיחִים וְהַזְּקֵנִים וְהָאַחִים לָאַחִים אֲשֶׁר מִן הַגּוֹיִם בְּאַנְטִיוֹכְיָא וּבַאֲרָם וּבְקִילִיקְיָא שָׁלוֹם׃

Y eſcreuir por mano deellos anſi, Los Apoſtoles, y los Ancianos, y los hermanos à los Hermanos de las Gentes, que eſtan en Antiochia, y en Syria, y en Cilicia, ſalud.

24 כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כִּי אֲנָשִׁים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ הִבְהִילוּ אֶתְכֶם בְּדִבְרֵי־בְלִיַּעַל עָשָׂה סְטִים וְלַהֲפֹךְ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם לֵאמֹר לְהִמּוֹל וְלִשְׁמוֹר אֶת־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר לֹא צִוִּינוּ לָהֶם׃

Porquanto auemos oydo que algunos que han ſalido de noſotros hos han inquietado con palabras, traſtornando vueſtras animas mandando circuncidaros y guardar la Ley, à los quales no mandamos.

25 וַיִּיטַב בְּעֵינֵי כֻּלָּנוּ הַנִּקְהָלִים יַחַד לִשְׁלוֹחַ אֲלֵיכֶם אֲנָשִׁים בְּחִירִים עִם אֲהוּבֵינוּ בַּרְנַבָּא וּפַוְלוֹס׃

Hanos parecido, ayuntados en vno de elegir varones, y embiarlos à voſotros con nueſtros amados Barnabas y Paulo.

ιε´.

21. Μωσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει, ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.

Car quand à Moyſe il a d'ancienneté gens par chaque ville qui le preſchēt, veu qu'es ſynagogues il eſt leu par chaque Sabbat.

22. Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον Βαρσαβᾶν, καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς.

Lors ils ſembla bon aux Apoſtres, & aux Anciens auec toute l'Egliſe, d'enuoyer en Antioche, gens eſleus d'entr' eux, auec Paul & Barnabas, aſſauoir Iudas ſurnommé Barſabas, & Silas, hommes principaux entre les freres.

23. Γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν τάδε· οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ, τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν, χαίρειν.

En eſcriuant par eux ce qui s'en ſuit, Les Apoſtres & les Anciens, & les freres aux freres qui ſont des Gentils en Antioche, & en Syrie, & en Cilice, ſalut.

24. Ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις, ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, οἷς οὐ διεστειλάμεθα.

Pource que nous auons entendu que quelques vns partis d'entre nous, vous ont troublés par quelques propos, renuerſans vos ames en vous commandant d'eſtre circoncis, & de garder la Loy, auſquels nous n'en auions point donné de charge.

25. Ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδὸν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ.

Nous auons eſté d'aduis eſtans aſſemblés d'vn accord, d'enuoyer vers vous perſonnages qu'auons eſleus, auec nos treſchers Barnabas & Paul.

CAP. XV.

21. Moyſes enim à temporibus antiquis habet in ſingulis civitatibus qui eum prædicent in ſynagogis, ubi per omne ſabbathum legitur.

For Moſes of old time hath in euery citie them that preach him / ſeeing he is read in the Synagogues euery Sabbath day.

22. Tunc placuit Apoſtolis & ſenioribus cum omni eccleſia, eligere viros ex eis, & mittere Antiochiam cum Paulo & Barnaba, Iudam, qui cognominabatur Barſabas, & Silam, viros primos in fratribus.

Then it ſeemed good to the Apoſtles and Elders with the whole Church, to ſende choſen men of theyr owne companie to Antiochia with Paul & Barnaba: to wit, Judas whoſe ſyrname was Barſabas and Silas, which were chiefe men among the brethren.

23. Scribentes per manus eorum, Apoſtoli & ſeniores: fratres, his qui ſunt Antiochiæ & Syriæ, & Ciliciæ fratribus ex Gentibus, ſalutem.

And wrote letters by them after this maner: The Apoſtles, and the Elders, & the brethren, vnto the brethren, which are of the Gentiles in Antiochia, and in Syria, and in Cilicia, ſend greeting.

24. Quoniam audivimus, quia quidam ex nobis exeuntes, turbaverunt vos verbis, evertentes animas veſtras, (iubentes vos circuncidi & ſervare legem,) quibus non mandavimus.

Foraſmuch as we haue heard, ꝧ certeine which departed from vs, haue troubled you with words, & combred your mindes, ſaying, Ye muſt be circumciſed and keepe the Law: to whom we gaue no ſuch commaundement.

25. Placuit nobis collectis in unum, eligere viros, & mittere ad vos cum chariſſimis noſtris Barnaba & Paulo.

It ſeemed therefore good to vs, when we were come together with one accorde, to ſend choſen men vnto you, with our beloued Barnabas and Paul.

Das XV. Capitel.

21. Denn Moſes hat von langen zeiten her in allen Stätten / die jhn predigen / vnd wird alle Sabbathertag in den Schulen geleſen.

Thi Moſe haffuer long tid hafft dem i alle Stæder / ſom hannem predicke oc hand læſis huer Sabbaths dag i Scholerne.

22. Vnd es dauchte gut die Apoſtel vnd Elteſten / ſampt der gantzen Gemeine / auß jhnen Männer erwehlen / vnd ſenden gen Antiochian / mit Paulo vnd Barnaba / nemblich / Judam / mit dem zunamen Barſabas / vnnd Silan / welche Männer Lehrer waren vnter den Brüdern.

Da ſyntis det Apoſtlerne oc de Eldſte met al Menigheden gaat / at vdvele Mend aff dem oc ſende til Antiochian / met Paulo oc Barnaba / ſom er / Judes der kaldis Barſabas / oc Silan / huilcke Mend ſom vaare Lærer iblant Brøderne.

23. Vnd ſie gaben Schrifft in jhre Hand / alſo: Wir die Apoſtel vnd Elteſten vnd Brüder / wünſchen heil den Brüdern auß den Heiden / die zu Antiochia vnd Siria / vnd Cilicia ſind.

Oc de fingè dem denne Scriffte i deris haand. Wi Apoſtle oc Eldſte oc Brødre / vnſte Brøderne aff Hedninge ſom ere i Antiochia oc Syria / oc Cilicia / ſalighed.

24. Dieweil wir gehört haben / daß etliche von den vnſern ſind außgegangen / vnd haben euch mit lehren jrre gemacht / vnd eure Seele zerrüttet / vnd ſagen / Jhr ſolt euch beſchneiden laſſen / vnnd das Geſetze halten / welchen wir nichts befohlen haben.

Efterdi wi haffue hørt / at nogle aff vore ere vdgangne / oc haffue føre eder i vildfarelſe met Lærdom / oc miſtrøſter eders Siele oc ſige / J ſkulle lade omſkere eder / oc holde Løwen / huilcke wi det icke befalede.

25. Hat es vns gut gedaucht einmütiglich verſamlet / Männer erwehlen / vnd zu euch ſenden / mit vnſern liebſten Barnaba vnd Paulo.

Saa ſyntis oſſ gaat at vere endrectelige forſamlede at vdvele mend / oc ſende til eder / met vaare allerkæriſte Barnaba oc Paulo.

Kapitola XV.

21. Neb pijſmo Moyžijſſowo / od dawnijch wěkůw má / we wſſech Měſtech / kdoby ge kázal w ſſkolách / kdežto na každau Sobothu ge čtau.

A bowiem Moiżeß od ſtárodawnych cżáſow ma w káżdym mieśćie ty ktorzy go opowiedáią / gdyż go w bożnicach ná káżdy Szábáth cżytáią.

22. Tehdy ljbilo ſe to Apoſſtoluom y Starſſým / y wſſý Cýrkwi / aby wywolili z ſebě Muže / a poſlali ge do Antyochye / s Pawlem a s Barnabáſſem / Jůdu / kterýž přijgmij měl Barſabas / a Sýlu / Muže přednij mezy Bratřijmi.

Tedy ſie zdáło Apoſtołom y ſtárym / ze wßytkim Kośćiołem / przebráne męże z pośrod ſiebie poſłáć do Antyochiey z Páwłem y Bárnábáßem / Judę ktorego zwano Bárſabás / y Sylę / męże przełożone miedzy bráćią.

23. Pijſſýce gim toto po nich: Apoſſtolé / Starſſý a Bratřij / těm kteřijž gſau w Antyochij / w Syrij / a w Cylicij / Bratřjm kteřijž gſau z Pohanůw / wzkazugij pozdrawenij.

A to piſánie poſłáć przez ręce ſch Apoſtołowie / ſtárßy / y bráćia / tym ktorzy ſą w Antyochiey / w Syryey / y w Cylicyey / bráciey ktorzy ſą z pogánow / zdrowia życżymy.

24. Slyſſeli gſme / že někteřij wyſſedſſe od nás / zarmautili wás řečij / převracugijce duſſe waſſe / wělijce wám abyſſte ſe obřezowali / a Zákon Moyžijſſuow zachowáwali / gimž gſme toho neporučili.

Gdy żechmy ſłyßeli / iż niektorzy z was wyßedßy zátrwożyli was ſłowy / poſtáwiáiąc duße wáße / á każąc was obrzezowáć / y záchowywáć zakon Moiżeſow / ktorymechmy my tego nie roſkazowáli.

25. Y ſſedſſe ſe w hromadu / ljbilo ſe nám / abychom wywolili Muže a poſlali k wám / s naymilegſſjmi naſſými Pawlem a Barnabaſſem.

Zdało ſie nam tedy wßytkim iedno ſtáynie zebránym / poſłáć do was męże przebranie z námileyßymy náßymi / Barnábáßem y z Páwłem.

טו

26 אֱנָשָׁא דְּאַשְׁלֵמוּ ג
נַפְשָׁתְהוֹן חֲלָף שְׁמֵה דְּמָרַן
יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃

Huomini che hanno meſſe le vite loro per il nome del noſtro Signor Iesv Christo.

27 וְשַׁדַּרַן עַמְּהוֹן לִיהוּדָא
וְלְשִׁילָא דְּהָנוּן בְּמֶלְתָא
יֵאמְרוּן לְכוֹן הָנוּן הָלֵין׃

Noi habbiam dunque mandato Iuda e Sila, che ancor eſſi vi riferiranno à bocca le medeſime coſe.

28 הָוָא גֵּיר צְבִיָנָא לְרוּחָא
דְּקוּדְשָׁא וְאַף לַן דְּלָא
יְתְתְּסִים עֲלַיְכוֹן יוּקְרָא
יַתִּירָא לְבַר מֶן הָלֵין ד
דְּאָלִיצָן׃

Conciosia ch'egli è parſo à lo Spirito ſanto & à noi, di non porre ſopra voi vn peſo, che queſte coſe neceſſarie.

29 דְּתֶתְרַחְקוּן מֶן דְּדְבִיחָא
וּמֶן דְּמָא וּמֶן חֲנִיקָא וּמֶן
זְנְיוּתָא וְכַד תֶּטְּרוּן נַפְשְׁכוֹן
מֶן הָלֵין שַׁפִּיר תֶּהְווֹן הְוַו
שְׁרִירִין בְּמָרַן׃

Cioè, che voi vi aſtentate da le coſe ſacrificate à gl'idoli, e dal ſangue, e dal ſoffocato, e da la fornicatione: da le quali coſe ſe voi vi guardarete, farete bene. State ſani.

30 הָנוּן דֵּין דְּאֶשְׁתַּלַּחוּ אֶתוּ
לְהוֹן לְאַנְטִיוּכִי וְכַנְשׁוּ
כֻּלֵּה עַמָּא וִיהַבוּ אֶגַּרְתָּא׃

Quelli dunque eſſendo mandati via, vennero in Antiochia: e congregata la moltitudine, preſentaron la lettera.

31 וְכַד קְרַו חֲדִיו
וְאֶתְבַּיַּאו׃

La qual come eſſi hebber letta, ſi ralegrarono di quella conſolatione.

32 וּבְמֶלְתָא עַתִּירְתָא
חַיְּלוּ לְאַחַיָא וְקַיְמוּ אֶנּוּן
דְּכִית יְהוּדָא וְשִׁילָא מֶטּוּל
דְּאַף הָנוּן נְבִיֵא הְוַו׃

Iuda poi e Sila, eſſendo ancor eſſi Profeti, conſolarono i fratelli con molte parole, e confermorongli.

טו

26 אֲנָשִׁים אֲשֶׁר נָתְנוּ אֶת־נַפְשָׁם
עַל־שֵׁם אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

Hombres que han entregado ſus vidas por el Nombre de nueſtro Sennor Ieſus el Chriſto.

27 וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־יְהוּדָה וְשִׁילָא
אֲשֶׁר גַּם הֵמָּה יַגִּידוּ לָהֶם אֶת־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃

Anſique embiamos à Iudas, y à Silas, los quales tambien por palabra hos haran ſaber lo miſmo.

27 כִּי טוֹב עַל־רוּחַ הַקֹּדֶשׁ
וְכַשֵּׁר הַדָּבָר לְפָנֵינוּ מְאוּמָה לֹא
יוֹתֵר לָשִׂים עֲלֵיכֶם סֵבֶל כִּי־
אִם אֶת־הַצְּרִיכִים הָאֵלֶּה׃

Que ha parecido bien àl Eſpiritu Sancto, y à noſotros, de ninguna carga hos poner mas, que eſtas coſas neceſſarias:

29 לִנְצֹר מִזִּבְחֵי הָאֱלִילִים וּמִדָּם
וּמִנֶּחֱנָק וּמִתַּזְנוּת וְכָל אֲשֶׁר לֹא
תֹאבוּ לְהֵעָשׂוֹת לְנַפְשְׁכֶם לַאֲחֵרִים
לֹא תַעֲשׂוּ וּמֵאֵלֶּה אִם תִּצְּרוּ
נַפְשְׁכֶם תֵּיטִיבוּן חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ
לִבְּכֶם וְקַוּוּ אֶל־יְהֹוָה׃

Que os aparteys de las coſas ſacrificadas à idolos, y de ſangre, y de ahogado, y de fornicacion: de las quales coſas ſi hos guardades, hareys bien. Bien ayays.

30 וְכַאֲשֶׁר נִשְׁלְחוּ בָּאוּ לָהֶם
לְאַנְטִיוֹכְיָא וַיַּקְהִילוּ אֶת־הֶהָמוֹן
וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־אִגֶּרֶת׃

Ellos entonces embiados decendieron à Antiochia, y juntando le multitud, dieron la carta.

31 וּבְקָרְאָם שָׂמְחוּ בְּשִׂמְחָה
גְדוֹלָה עַל־הַנֶּחָמָה׃

La qual como leyeron, fueron gozoſos de la conſolation.

30 וִיהוּדָה וְשִׁילָא הָיוּ נְבִיאִים
גַּם־הֵמָּה לָכֵן בְּדָבָר רַב נִחֲמוּ
חִזְּקוּ וְאִמְּצוּ אֶת הָאַחִים׃

Iudas tambien y Silas, como ellos tambien eran Prophetas, conſolaron y confirmaron los Hermanos con abundancia de palabra.

ιέ.

26. Ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Perſonnages qui ont abandõné leurs vies pour le nom du Seigneur Ieſus Chriſt.

27. Ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά.

Par ainſi nous auons enuoyé Iudas & Silas, leſquels auſſi vous feront entendre le meſme de bouche.

28. Ἔδοξε γὰρ τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν, μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων.

Car il a ſemblé bon au ſainct Eſprit & à nous, de ne mettre plus grande charge ſur vous que ces choſes neceſſaires.

29. Ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας. καὶ ὅσα μὴ θέλετε ἑαυτοῖς γίνεσθαι ἑτέροις μὴ ποιῆτε ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. ἔρρωσθε.

C'eſt que vous-vous abſtenez des choſes ſacrifiees aux idoles, & du ſang, & des choſes eſtouffees, & de paillardiſe: deſquelles choſes ſi vous-vous contregardez, vous ferez bien. Bien vous ſoit.

30. Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες ἦλθον εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ συναγαγόντες τὸ πλῆθος, ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν.

Iceux donc ayans prins congé, vindrent en Antioche: & ayans aſſemblé la multitude, rendirent les lettres.

31. Ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει.

Et quand ils les eurent leuës, ils furent reſiouis de la conſolation.

32. Ἰούδας τε καὶ Σίλας, καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ἐπεστήριξαν.

Pareillement auſſi Iudas & Silas, comme ainſi ſoit qu'eux auſſi fuſſent Prophetes, exhorterent les freres par pluſieurs paroles, & les confermerent.

CAP. XV.

26. Hominibus qui tradiderunt animas ſuas pro nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti.

Men that haue giuen vp their liues for the Name of our Lord Jeſus Chriſt.

27. Miſimus ergo Iudam & Silam, qui & ipſi vobis verbis referent eadem.

We haue therefore ſent Judas/and Silas/ which ſhall alſo tell you the ſame things by mouth.

28. Viſum eſt enim Spiritui ſancto & nobis, nil ultrà imponere vobis oneris quã hæc neceſſaria.

For it ſeemed good to the holie Ghoſt/ and to vs/ to lay no more burden vpon you/then theſe neceſſary things.

29. Vt abſtineatis vos ab immolatis ſimulachrorum, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione, à quibus cuſtodientes vos, bene agetis. Valete.

That is/that ye abſteine from things offred to idoles/and blood/and that that is ſtrangled/and from fornication: from which if ye keepe your ſelues/ye ſhall doe well. Fare ye well.

30. Illi ergo dimiſſi deſcenderunt Antiochiam: & congregata multitudine tradiderunt epiſtolam.

Nowe when they were departed/ they came to Antiochia/ and after that they had aſſembled the multitude/ they deliuered the epiſtle.

31. Quam cum legiſſent, gaviſi ſunt ſuper conſolatione.

And when they had read it/ they reioyced for the conſolation.

32. Iudas autem & Silas, & ipſi cùm eſſent prophetæ, verbo plurimo cõſolati ſunt fratres, & confirmaverunt.

And Judas and Silas being Prophets/ exhorted the brethren with many words/and ſtrengthened them.

Das XV. Capitel.

26. Welche Menſchen jhre Seele dargegeben haben / für den Namen vnſers HERRN Jeſu Chriſti.

Huilcke Menniſke der vdſette deris ſiele for vor HERRIS Jheſu Chriſti Naffn.

27. So haben wir geſandt Judam vnd Silan / welche auch mit worten daſſelbige verkündigen werden.

So ſende wi Judam oc Silam / huilcke ſom ſkulle oc kundgøre des ſamme met ord.

28. Denn es gefellt dem heiligen Geiſte vnd vns / euch keine beſchwerung mehr aufftzulegen/denn nur diſe nötige Stück.

Thi det behager den hellig Aand oc oſſ / at legge eder ingen mere Beſuarelſe paa.

29. Daß jr euch enthaltet vom Götzenopffer vnnd vom Blut/ vnd vom Erſticktem / vnd von Hurerey / Von welchen ſo jhr euch enthaltet/ thut jr recht/ Gehabt euch wol.

Uden alene diſſe nødtørfftige ſtycker / At i ſkulle holde eder fra Affguders offer oc fra Blod / oc fra det Qualde / oc fra Horeri / Fra huilcket / der ſom i holde eder fra / gøre i ret / Farer vel.

30. Da dieſe abgefertiget waren/ kamen ſie gen Antiochian / vnnd verſamleten die Menge / vnnd überantwortten den Brieff.

Der diſſe vaare ſende bort / komme de til Antiochiam/ oc forſamlede Mennigheden / oc ſinge dem Breffuet.

31. Da ſie den laſen / wurden ſie des Troſtes fro.

Der de det læſde/ bleffue de glade aff dem troſt.

32. Judas aber vnnd Silas / die auch Propheten waren/ ermahneten die Brüder mit vilen reden/ vnd ſtercketen ſie.

Men Judas oc Silas/ ſom oc vaare Propheter/ formanede Brøderne met megen tale/ oc ſtyrckede dem.

Kapitola XV.

26. Stěmi lidmi kteřijž wydali žiwoty ſwé pro gméno Pána naſſeho Gežiſſe Kryſta.

Z ludzmi tymi ktorzy wydáli zdrowia ſwe dla imienia Páná náſzego Jezuſá Kryſtuſá.

27. Protož gſme poſlali Júdu a Sylu / kteřijžy oni auſtně wyprawij wám o těmž.

A przetożechmy poſlali Judáſá y Syle / ktorzy wámy ſámi ſłowy tho oznaymią.

28. Widělo ſe zagiſté Duchu ſwatému / y nám / abychom žádného / wijce na wás newzkladali Břemene / krom těchto wěcý potřebnich.

Abowiem thák ſie zdáło Duchowi świetemu y nam ábyſmy wiecey nie kłádli ná wás brzemion / iedno ty potrzebne.

29. Totižto / abyſſte ſe zdržowali od modlám obětowaného / a od krwe / a od vdáweného / a od ſmilſtwa : Od kterýchžto wěcý budeteli ſe oſtřijhati / dobře budete činiti. Měgte ſe dobře.

Abyſcie ſie wſtrzymawáli od tych rzeczy ktore ſą ofiárowáne bálwánom / od krwie od rzeczy dáwionych / y od grzechu nieczyſtego / od ktorych rzeczy ieſli ſie ſámi záchowywáć bedziecie / dobrze vczynicie. Zátym ſie dobrze miewcie.

30. Tedy oni gſauce poſláni ſſli do Antyochye. A ſſedſſe ſe množſtwij / dali gim liſt.

A ták oni odpráwieni / przyſzli do Antyochyey / á zebráwſzy lud oddáli liſt.

31. Kterýžto když přečtli / radowali ſe z potěſſenij.

Ktory gdy przeczcili ono / vrádowáli ſie z pocieſzenia.

32. Juddas pak a Sýlas / poněwadž oni byli Prorocy / mnohau řečij těſſyli Bratřij / a potwrzowali gich.

Tedy Judas y Sylás gdyż y ſámi byli Proroki / długiemi ſłowy nápominali brácią / vtwierdzali ie.

טו

33 וכד הוו תמן זבנא
שרו אנון אחא בשלמא
לות שליחא :

E dimorati che furono iui alquanto tempo, furon da i fratelli rimandati con pace à gli Apoſtoli.

34 ברם הוא צבינה
דשילא דנקוא תמן
(ויהודא בלחוד אזל ל
לאורשלם :)

Non dimeno à Sila parue bene di rimanerſi lì. (Ma Iuda andoſene ſolo à Ieruſalem.)

35 פולוס דין ובר־נבא
קוו הוו באנטיוכי ומלפין
הוו ומסברין עם אחרנא
סגיאא מלתה דאלהא :

E Paulo e Barnaba dimorerono in Antiochia, inſegnando & annuntiando con molti altri la parola del Signore.

36 ובתר יומתא אמר
פולוס לבר־נבא נתפנא
ונסעור לאחין דבכל
מדינא דכרזן בה מלתא
דאלהא ונחזא מנא
עבידין :

Doppo alquanti giorni Paulo diſſe à Barnaba, Ritorniamo hora à viſitare i noſtri fratelli per tutte le città, ne lequale noi habbiamo annuntiato la parola del Signore, per veder come ſtano.

37 בר־נבא דין צבא הוא
דידבר ליוחנן הו דאתכני
מרקוס :

E Barnaba conſigliaua che ſi pigliaſſe in lor compagnia Giouanni, che ſi chiamaua Marco.

38 פולוס דין לא צבא
הוא דידברה עמהון מטל
דשבק הוא אנון כד הוו
בפמפוליא ולא אזל
עמהון :

Ma Paulo giudicaua, che colui che da Panfilia s'era ritirato da loro, e non era andato con eſſi à l'opere, non ſi doueſſe pigliare in compagnia.

39 מטול הנא חריגא
פרשו חד מן חד ובר־נבא
דבר למרקוס ורדו בימא
ואזלו להון לקופרוס :

Onde naque fra loro ſi graue conteſa, che ſi ſeparanono l'vn da l'altro: e Barnaba preſe con ſeco Marco, nauigò in Cipro.

טו

33 וארכו להם שם הימים
וישלחו בשלום מאחים אל־
השליחים :

Y paſſando alli algun tiempo fueron embiados de los Hermanos à los Apoſtoles en paz.

34 וייטב בעיני שילא לארך
לו עמם (ויהודה לבדו הלך
ירושלימה :)

Mas à Sylas parecio bien de quedarſe alli. (Mas Iudas ſolo boluioſe à Ieruſalem.)

35 ופולוס וברנבא ארכו להם
באנטיוכיא מלמדים ומבשרים
את אחרים רבים את־דבר
אלהים :

Y Paulo y Barnabas ſe eſtauan en Antiochia enſennando la palabra del Sennor, y annunciando el Euangelio con otros muchos.

36 ומימים אמר פולוס אל־
ברנבא נשוב נא ונפקוד את־
אחינו מכל־עיר לעיר אשר
בהנה בשרנו את־דבר יהוה
מה יעשון :

Y deſpues de algunos dias Paulo dixo à Barnabas, Boluamos à viſitar los hermanos por todas las ciudades en las quales auemos annunciado la palabra del Sennor, como eſtan.

37 וברנבא אבה לקחת עמו
את־יוחנן הנקרא מרקוס :

Y Barnabas queria que tomaſſen conſigo à Ioan el que tenia por ſobre nombre Marcos.

38 ולפולוס נראה לו אשר
אתו אשר עזבם בפמפיליא
ולא בא אתם אל־המעשה
לא יקחוהו עמם :

Mas Paulo, parecciale que no auia de ſer tomado el que ſe auia apartado de ellos deſde Pamphylia y no auia ydo con ellos à la obra.

39 ויהי־ריב ביניהם כן אשר
נפרד איש מרעהו וברנבא לקח
אליו את־מרקוס וילך כפרה :

Y vuo tal contencion entre ellos, que ſe apartaron el vno del otro: y Barnabas tomando à Marcos nauegó à Cypro.

ιε'.

33 Ποιήσαντες δὲ χρόνον, ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους.

Et quand ils eurent demeuré là quelque eſpace de temps, ils furent renuoyés en paix par les freres vers les Apoſtres.

34. Ἔδοξε δὲ τῷ σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοῦ. (ϗ ἰούδας μόνος ἐπορεύθη εἰς ἱερουσαλήμ.)

Toutesfois il ſembla bon à Silas de demeurer la. (Mais Iuda ſe en alloit ſeul à Ieruſalem.)

35. Παῦλος δὲ καὶ βαρνάβας διέτριβον ἐν ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες ϗ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ κυρίου.

Et Paul & Barnabas demeurerent en Antioche, enſeignans & annonçans auec auſſi pluſieurs autres la parole du Seigneur.

36. Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπε παῦλος πρὸς βαρνάβαν, ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν. κατὰ πᾶσαν πόλιν, ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πῶς ἔχουσι.

Et quelques iours apres, Paul dit à Barnabas, Or ſus retournons, & viſitons nos freres par toutes les villes eſquelles nous auons annoncé la parole du Seigneur, pour voir comment ils ſe portẽt.

37. Βαρνάβας δὲ ἐβουλεύσατο συμπαραλαβεῖν τὸν ἰωάννην τὸν καλούμενον μάρκον.

Et Barnabas conſeilloit de prendre auec eux Iehan ſurnommé Marc.

38 Παῦλος δὲ ἠξίου τὸν ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ παμφυλίας, καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συμπαραλαβεῖν τοῦτον.

Mais il ne ſembloit pas raiſonnable à Paul que celui qui s'eſtoit departi d'auec eux des Pamphylie, & n'eſtoit point allé auec eux en ceſte œuure-la, leur fuſt adioint.

39. Ἐγένετο οὖν παροξυσμὸς, ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τόν τε βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν μάρκον, ἐκπλεῦσαι εἰς κύπρον.

Dont il y eut telle aigreur qu'ils ſe ſeparerent l'vn de l'autre, & que Barnabas prenant Marc, nauigea en Cipre.

CAP. XV.

33. Facto autem ibi aliquanto tempore, dimiſſi ſunt cum pace à fratribus ad eos qui miſerant illos.

And after they had tarryed there a ſpace/ they were let goe in peace of the brethren vnto the Apoſtles.

34. Viſum eſt autem Silæ ibi remanere: (Iudas autem ſolus abiit Ieruſalem)

Notwithſtanding Silas thought good to abide there ſtill (and onely Judas went to Jeruſalem.)

35. Paulus autem & Barnabas demorabantur Antiochiæ, docentes, & evangelizantes cum aliis pluribus verbum Domini.

Paul alſo and Barnabas continued in Antiochia/ teaching and preaching with many other the worde of the Lorde.

36. Poſt aliquot autem dies, dixit ad Barnabam Paulus, Revertentes viſitemus fratres per univerſas civitates, in quibus prædicavimus verbum Domini quomodo ſe habeant.

But after certaine dayes/ Paul ſaide to Barnabas/ Let vs returne/ and viſite our brethren in euery city/ where we haue preached the word of the Lord/ and ſee how they doe.

37. Barnabas autem volebat ſecum aſſumere & Iohannem, qui cognominabatur Marcus.

And Barnabas counſelled to take with them John/ called Marke.

38. Paulus autem rogabat eum, (ut qui diſceſſiſſet ab eis de Pamphylia, & non iſſet cum eis in opus) non debere recipi.

But Paul thought it not meete to take him vnto their company/ which departed from them from Pamphylia/ and went not with them to the worke.

39. Facta eſt autem diſſenſio, ita ut diſcederent ab invicem, & Barnabas quidem aſſumpto Marco navigaret Cyprum.

Then were they ſo ſtirred/ that they departed aſunder one from the other/ ſo that Barnabas tooke Marke/ and ſayled vnto Cyprus.

Das XV. Capitel.

33. Vnnd da ſie verzogen eine zeit lange/ wurden ſie von den Brůdern mit frieden abgefertiget zu den Apoſteln.

Oc der de haffde tøffuit nogen tid/ bleffue de bort ſende aff Brøderne met fred til Apoſtlerne.

34. Es gefiel aber Sila/ daß er da bliebe. (Judas aber zog allein gen Jeruſalem.)

Men det behagede Sila/ at bliffue der (Oc Judas drog alene op til Jeruſalem.)

35. Paulus aber vnnd Barnabas hatten jhr Weſen zu Antiochia/ lehreten vnd predigeten des HERREN Wort/ ſampt vilen andern.

Oc Paulus oc Barnabas haffde deris væſen i Antiochia lærde oc Predickede met mange andre HERRENS ord.

36. Nach etlichen tagen aber ſprach Paulus zu Barnaba: Laß vns widerumb ziehen/ vnd vnſere Brůder beſehen durch alle Stätte/ in welchen wir des HERREN Wort verkündiget haben/ wie ſie ſich halten.

Nogle dage der effter/ ſagde Paulus til Barnabam/ Lad oſſ drage til bage igen/ oc ſee vore Brødre/ huorledis de holde ſig i alle Stæder/ ſom wi haffue forkyndet HERRENS ord vdi.

37. Barnabas aber gab rath/ daß ſie mit ſich nehmen Johannem/ mit dem zunamen Marcus.

Da gaff Barnabas raad/ At de ſkulde tage Johannem met ſig ſom kalledis Marcus.

38. Paulus aber achtet es billich/ daß ſie nicht mit ſich nehmen einen ſolchen/ der von jhnen gewichen war in Pamphilia/ vnd war nicht mit jhnen gezogen zu dem Werck.

Men Paulus actede det tilbørligt/ at de ſkulde icke tage ſaadan en met dem/ ſom vaar viget fra dem i Pamphilia/ oc reyſde icke met dem til Gerningen.

39. Vnd ſie kamen ſcharpff an einander/ alſo daß ſie voneinander zogen/ vnnd Barnabas zu ſich nam Marcum/ vnd ſchiffte in Cypern.

Oc de fortørnede huer andre ſaa ſtorlige/ at de droge fra huer andre/ oc Barnabas tog Marcum til ſig/ oc ſeylede til Cypern.

Kapitola XV.

33. A tu pobywſſe za někerý čas/ propuſſtěni/ gſau od Bratřij w pokogi zaſe k těm kteřijž ge byli poſlali.

A gdy tám kilka czáſow z mieſzkáli odeſłáni ſą z pokiem od bráciey do Apoſtołow.

34. Ale widělo ſe Sylowi/ aby tu zuoſtal: (Jůdas pak ſám ſſel do Geruzaléma.)

Ale Syli zdáło ſie tám zoſtáć. (Judás wroćil do Jeruzálem ſámeho.)

35. Pawel pak a Barnabáſs/ bydlili w Antyochij/ včijce a kážijce/ s mnohými ginými/ Slowo Božij.

Páwel też y Bárnábás mieſzkali w Antyochiey/ náucżáiac y kázac z wielem ínych ſłowá Páńſkie.

36. Po několika pak dnech/ řekl Pawel k Barnabáſſowi: Wrátijce ſe/ nawſſtěwme bratřij naſſe po wſſech Městech/ w kterýchž gſme kázali ſlowo Božij/ kterak ſe magij.

Potym po kilku dni rzekł do Bárnábáſza Páwel: Wroćmyż ſie á náwiedźmy brácią náſze po wſzytkich mieśćiech/ w ktorych ſmy opowiedáli ſłowo Páńſkie/ y dowiemy ſie iáko ſie też máią.

37. Tehdy Barnabáſs rádil aby poyali s ſebau y Jana/ kterýž přijgmj měl Marek.

Radźił Bárnábás áby z ſobą wźięli Janá ktorego zwano Márek.

38. Ale Pawel nechtěl toho/ kterýž byl odſſel od nich z Pamphilij/ aniž ſſel s nimi k prácy/ aby s ſebau pogijmal.

Ale ſie Páwłowi nie zdáło zá rzecz ſłuſzna bráć onego ktory odſtał od nich z Pámfiliey/ á nie był w oney ſpráwie towárzyſzem ich.

39. Y ſtala ſe mezy nimi ſwáda/ tak že ſe rozeſſli růžno: Barnabaſs poyaw s ſebau Marka/ plawil ſe do Cypru:

Tákże przetho ſą obruſzeni/ iż odſzedł ieden od drugiego/ á wźiąwſzy z ſobą Bárnábás Márká wiozł ſie do Cypru.

טו

40 פּוֹלוֹס דֵּין גְּבָא לֵהּ לְשִׁילָא וּנְפַק כַּד מַגְעַל מֶן אַחֵא לְטַיְבוּתֵהּ דַּאלָהָא׃

E Paulo hauendo eletto Sela: ſen'andò via è raccomandato da i fratelli à la gratia de Dio.

41 וְרָדֵא הְוָא בְּסוּרְיָא וּבְקִילִיקְיָא וּמְקַיֵּם עִדָּתָא׃

E camina per la Siria e Cilicia, confermando le Chieſe.

יו

1 וּמְטָא הְוָא לְדַרְבָּא מְדִינְתָּא וְלְלוּסְטְרָא אִית הְוָא דֵּין תַּמָּן תַּלְמִידָא חַד דַּשְׁמֵהּ טִימָתָאוֹס בְּרָהּ ד דִיהוּדָיְתָא חְדָא מְהַיְמַנְתָּא וַאֲבוּהִי אַרְמָיָא׃

Poi arrinò à Derba e Liſtra, & iui era vn diſcepolo per nome Timotheo figliuolo d'vna donna Giudea fedele, ma di padre Greco.

2 וְכֻלְּהוֹן תַּלְמִידָא דְּמֶן לוּסְטְרָא וּמֶן אִיקוֹנִין מַסְהְדִין הֲווּ עֲלַוְהִי׃

Delqual diſcepolo, i fratelli che erano in Liſtra & Iconio, rendeuano buona teſtimonianza.

3 לְהָנָא צְבָא הְוָא פּוֹלוֹס דְּנֶדַּבְּרִיוּהִי עַמֵּהּ וּנְסַב גְּזַרֵהּ מֶטוּל יְהוּדָיֵא דְּאִית הֲווּ בְּאַתְרָא יָדְעִין הֲווּ גֵּיר כֻּלְּהוֹן לַאֲבוּהִי דַּאֲרָמָיָא הְוָא׃

Coſtui volſe Paulo ch'egli andaſſe con ſeco: & hauendolo preſo, el circonciſe per cagion de Giudei che erano in quei luoghi: percioche tutti ſapeuano che ſuo padre era Greco.

4 וְכַד אָזְלִין הֲווּ בַּמְדִינָתָא מַכְרְזִין הֲווּ וּמַלְפִין לְהוֹן דִּיהוֹוֹן נָטְרִין פּוּקְדָנֵא אִלֵּין דַּכְתַבוּ שְׁלִיחֵא וְקַשִּׁישֵׁא דְּבְאוּרִשְׁלֶם׃

Hor quando paſſauan per le città, dauano loro ad oſſeruare i decreti ſtatuiti dagli Apoſtoli e dai Vecchij, che erano in Ieruſalem.

טו

40 וּפּוֹלוֹס בָּחַר לוֹ בְּשִׁילָא וַיֵּצֵא נִפְקָד לִתְחִנַּת אֱלֹהִים מִן־הָאַחִים׃

Y Paulo eſcogiendo à Silas, partioſe encomendado de los Hermanos à la gracia de Dios.

41 וְעָבַר בַּאֲרָם וְקִילִיקְיָא מְאַמֵּץ אֶת־הָעֵדוֹת׃

Y anduuo la Syria y la Cilicia confirmando las Igleſias.

טז

1 וַיִּגַּע בְּדֶרְבֵּא וְלוּסְטְרָא וְהִנֵּה תַּלְמִיד אֶחָד הָיָה שָׁם וּשְׁמוֹ טִימוֹתְאוּס בֶּן־אִשָּׁה יְהוּדִית מַאֲמֶנֶת וְאָבִיו יְוָנִי׃

Y vino haſta Derben, y Lyſtra: y he aqui, eſtaua alli vn Diſcipulo llamado Timotheo, hijo de vna muger Iudia fiel, mas de padre Gentil.

2 וְלוֹ הוּעַד מִכָּל־אַחִים אֲשֶׁר בְּלִיסְטְרָא וְאִיקוֹן כִּי יָשָׁר הוּא׃

Deeſte dauan buen teſtimonio los Hermanos que eſtauan en Lyſtro y en Iconio.

3 אוֹתוֹ אָבָה פּוֹלוֹס לָצֵאת עִמּוֹ וַיִּקָּחֵהוּ וַיָּמָל אוֹתוֹ בַּעֲבוּר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר הָיוּ בַּמְּקוֹמִים הָאֵלֶּה כִּי יָדְעוּ כֻּלָּם כִּי אָבִיו הָיָה יְוָנִי׃

Eſte quiſo Paulo que fueſe con el: y tomandolo, circuncidólo, per cauſa de los Iudios que eſtauan en aquellos lugares: porque todos ſabian que ſu padre era Griego.

4 וְכַאֲשֶׁר עָבְרוּ אֶת הֶעָרִים וַיִּתְּנוּ לָהֶם לִנְצֹר אֶת־הַלִּמּוּדִים אֲשֶׁר נִשְׁפְּטוּ מִשְּׁלִיחִים וּזְקֵנִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם׃

Y como paſſauan por las ciudades, dauanles que guardaſſen los decretos que auian ſido determinados por los Apoſtoles y los Ancianos que eſtauan en Ieruſalem.

ιε'.

40. Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος σίλαν, ἐξῆλθε, παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν.

Mais Paul ayant choiſi Silas pour l'accompagner ſe departit, eſtant recommandé à la grace de dieu par les freres.

41. Διήρχετο δὲ τὴν συρίαν καὶ κιλικίαν, ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.

Et trauerſa Syrie & Cilice, confermant les Egliſes.

ΚΕΦΑΛ. ις'.

Κατήντησε δὲ εἰς δέρβην καὶ λύστραν. καὶ ἰδοὺ μαθητής τις ἦν ἐκεῖ, ὀνόματι τιμόθεος, υἱὸς γυναικός τινος ἰουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ ἕλληνος.

Or arriua-il à Derbe & Lyſtre: & voici, vn certain diſciple eſtoit là nommé Timothee, fils d'vne femme Iuifue, fidele, mais d'vn pere Grec.

2. Ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν λύστροις καὶ ἰκονίῳ ἀδελφῶν.

Lequel auoit bon teſmoignage des freres qui eſtoyent à Lyſtre & Iconie.

3. Τοῦτον ἠθέλησεν ὁ παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις· ᾔδεισαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι ἕλλην ὑπῆρχεν.

Parquoi Paul voulut qu'il allaſt auec lui: & l'ayant prins auec ſoi le circoncit, à cauſe des Iuifs qui eſtoyent en ces lieux là: car tous ſauoyent que ſon pere eſtoit Grec.

4. Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐν ἱερουσαλήμ.

Eux donques paſſans par les villes, les inſtruiſoyent de garder les ordonnances decretées par les Apoſtres, & par les Anciens de Ieruſalem.

CAP. XV.

40. Paulus verò electo Silà profectus eſt, traditus gratiæ Dei à fratribus.

And Paul choſe Silas and departed / being commended of the brethren vnto the grace of God.

41. Perambulabat autem Syriam & Ciliciam, confirmans eccleſias: (*præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum & ſeniorum.*)

And he went through Syria and Cilicia / ſtabliſhing the Churches.

CAP. XVI.

PErvênit autem in Derben & Lyſtram. Et ecce, diſcipulus quidam erat ibi nomine Timotheus, filius mulieris viduæ fidelis, patre Gentili.

Then came he to Derbe and to Lyſtra: and behold a certaine diſciple was there named Timotheus / a womans ſonne, which was a Iewеſſe and beleeued, but his father was a Grecian.

2. Huic teſtimonium bonum reddebant qui in Lyſtris erant & Iconio fratres.

Of whome the brethren which were at Lyſtra and Iconium / reported well.

3. Hunc voluit Paulus ſecum proficiſci: & aſſumens circumcîdit eum propter Iudæos qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes quod pater eius erat Gentilis.

Therefore Paul would that he ſhould go forth whith him / and tooke and circumciſed him / becauſe of the Iewes / which were in thoſe quarters: for they knewe all, that his fathers was a Grecian.

4. Cum autem pertranſirent civitates, tradebant eis cuſtodire dogmata quæ erant decreta ab Apoſtolis & ſenioribus qui erant Ieroſolymis.

And as they went through the cities, they deliuered them the decrees to keepe / ordeined of the Apoſtles & Elders, which were at Ieruſalem.

Das XV. Capitel.

49. Paulus aber wehlet Silan/ vnd zog hin/ der Gnade Gottes befohlen/ von den Brüdern.

Men Paulus vdualde Silan / oc drog bort/ befaleteu Guds naade/ aff Brøderne.

41. Er zog aber durch Syrien vnd Cilicien / vnd ſterckte die Gemeine.

Saa drog hand igennem Syrien oc Cilician/ oc ſtyrckede Menigheden.

Das XVI. Capitel.

ER kam aber gen Derben vnd Lyſtran/ vnd ſihe/ ein Jünger war daſelbſt / mit Namen Timotheus/ eines Jüdiſchen Weibs Son/ die war glaubig / aber eines Griechiſchen Vaters.

DA kom hand til Derben oc Lyſtran. Oc ſee/ der vaar en Diſcipel / ſom hed Timotheus / en Jødiſke Quindis Søn / ſom trode/ Men Faderen vaar en Greker.

2. Der hatte ein gut Gerüchte bey den Brüdern / vnter den Lyſtranern vnd zu Iconion.

Hand haffde it gaat røckte hoſ Brøderne / iblant Lyſtran erne oc vdi Iconion.

3. Diſen wolt Paulus laſſen mit ſich ziehen / vnd nam vnd beſchneid jn vmb der Jüden willen / die an demſelbigen ort waren/ denn ſie wuſten alle/ daß ſein Vater war ein Grieche geweſen

Denne vilde Paulus lade reyſe met ſig/ oc hand tog oc omſkar hannem for Jødernis ſkyld/ ſom vaare der ſamme ſted / Thi de viſte alle / at hans Fader vaar en Greker.

4. Als ſie aber durch die Stätt zogen/ überantwortten ſie jnen zu halten den Spruch / welcher von den Apoſteln vnd Elteſten zu Jeruſalem beſchloſſen war.

Oc ſom de droge igennem Stæderne / befalede de dem at holde den Ordſprock / ſom vaar beſluttet aff Apoſtlerne oc de Eldſte i Jeruſalem.

Kapitola XV.

40. A Pawel wywoliw ſobě Sylu / ſſel pryč / poručen gſa miloſti Boži od Bratřij.

Páwel záſie przyiawſſy do ſiebie Syle ſſedł precż/ bedac porucżon łáſce Bożey od bráciey.

41. Y chodil po Syrij a Cilicij/ po twrzuge Cyrkwij/ (a přikazuge gim/ aby oſtřijhali přikázanij Apoſſtolůw a ſtarſſých.)

A chodził po Syryey y Cylicyey/ potwirdzáiac kościoly.

Kapitola XVI.

WRziſſel pak do Derben a do Liſtry/ A hle/ Včedlnijk geden tu byl gménem Tymotheus/ Syn gedné ženy Wdowy wěrné/ ale Otce měl Pohana.

PRzyſſedł potym do Derben y do Liſtry á otho był tam zwolennik niektory imieniem Tymoteus / ſyn niektorey niewiaſty Zydowki wierney wſſákże z oyca Greká.

2. Tomu ſwědectwij dobré wydáwali/ kteřijž bydleli w Liſtře a w Ikonij/ Bratřij.

Ten zá ſoba miał świádectwo bráciey / ktorzy byli w Liſtrzey w Ikonium.

3. Toho chtěl Pawel pogijti s ſebau. Y popaw ho obřezal gey pro Zidy kteřijž byli w těch mijſtech/ nebo wěděli wſſyckni/ že Otec geho byl Pohan.

Thegoż Páwel chciał mieć przy ſobie/ áby z nim ſzedł / y wziąwſſy go obrzezał dla Zydow/ ktorzy thám ná onych mieyſcách byli/ bo wſſyſcy wiedzieli że oćiec iego był Grek.

4. A když chodili po měſtech/ přikazowali gim aby oſtřijhali Včenij kteráž byla gim wydána od Apoſtolůw a od Starſſých kteřijž byli w Geruzalémě.

A ták chodząc po mieśćiech/ podawáli im ku chowániu vſtáwy / ktore były poſtanowione od Apoſtołow y ſtárſſych / ktorzy byli w Jeruzalem.

יו

5 בְּרַם עִדָּתָא מֶתְקַיְמָן הָוֵי בְּהַימָנוּתָא וְסָגְיָן הָוֵי בְּמִנְיָנָא כֻּל יוֹם׃

E coſi le Chieſe ſi confermauano ne la fede, e creſceuano di numero ogni giorno.

6 הַלֶכוּ דֵּין בְּפְרוּגִיַא וּבְגַלַטִיַא אַתְרָוָתָא וַכְּלָת אֶנוּן רוּחָא דְקוּדְשָׁא דְּלָא יְמַלְּלוּן מֶלְּתָא דַּאלָהָא בַּאסִיַא׃

Paſſando poi per la Frigia, e per il paeſe di Galatia, & eſſendo lor prohibito da lo Spirito ſanto l'annunciar la parola in Aſia.

7 וְכַד אֶתוֹ לְמוּסִיַא אַתְרָא צָבֵין הָווֹ דְּנֵאזְלוּן מֶן תַּמָּן לְבִיתוּנִיַא וְלָא אַפְּסַת לְהוֹן רוּחֵה דְּיֵשׁוּעַ׃

Venuti che furono in Miſia, tentauano d'andare in Bitinia, e lo Spirito no'l permeſſe loro.

8 וְכַד נְפַקוּ מֶן מוּסִיַא אֶתוֹ לְהוֹן לַטְרוֹאָס אַתְרָא׃

Onde trapaſſata Miſia, ſceſero in Troade.

9 וּבְחֶזְוָא דְּלִלְיָא אֶתְחְזִי לְפַוְלוֹס אַיְךְ גַּבְרָא חַד מַקְדּוּנָיָא דְּקָאֵם וּבָעֵא מֶנֵּה כַּד אָמַר דְּתָא ל לְמַקְדּוּנִיַא וְעַדְרַיְנִי׃

Et vna viſione apparue di notte à Paulo, cioè, che vn huomo Macedonico gli ſtaua dauanti, pregandolo, e dicendo, Paſſa in Macedonia, & aiutaci.

10 כַּד דֵּין חֲזָא פַּוְלוֹס הָנָא חֶזְוָא מֶחְדָא צְבֵין לְמִפַּק לְמַקְדּוּנִיַא מֵטוּל דְּאֶסְתַּכַּלְן דְּמָרַן קְרָן ד דְּנְסַבַּר אֶנוּן׃

Com'egli hebbe veduta la viſione, ſubbito procurammo d'andare in Macedonia, eſſendo certificati, che il Signore ci chiamaua à predicar loro l'Euangelio.

11 וְרְדֵין מֶן טְרוֹאָס וְתְרִצַן לְסָמוּתְרָאקִי וּמֶן תַּמָּן ל לְיוֹמָא אַחְרִנָא אֶתֵין לְנֵאפּוֹלִיס מְדִינְתָּא׃

Partiti dunque da Troade, venimmo per diritto corſo à Samotracia, e l'altro giorno à Napoli.

יו

5 וְהַקְּהִלּוֹת הִתְחַזְּקוּ בֶּאֱמוּנָה נוֹתְרוּ בְּמִסְפָּר יוֹם יוֹם׃

Anſique las Igleſias eran confirmadas en fe y eran augmentadas en numero cada dia.

6 וְעָבְרוּ בְּאֶרֶץ פְּרוּגְיָא וְגַלַטְיָא נִכְלָאִים מֵרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִדַּבֵּר אֶת־הַדָּבָר בְּאַסְיָא׃

Y paſſando à Phrygia y la prouincia de Galacia, fueles defendido por el Eſpiritu Sancto de hablar la palabra en Aſia.

7 וּבְבוֹאָם אֶל־מוּסְיָא בִּקְשׁוּ לָלֶכֶת מִשָּׁם לְבִיתוּנְיָא וְלֹא הִנִּיחָתַם רוּחַ (יֵשׁוּעַ׃)

Y como vinieron en Myſia, tentaron de yr en Bithinia mas no los dexo al Eſpiritu (de Ieſus)

8 וְכַאֲשֶׁר עָבְרוּ אֶת־מוּסְיָא יָרְדוּ לִטְרוֹאָס׃

Y paſſando à Myſia, decendieron à Troas.

9 וּמַרְאֶה נִרְאָה לְפּוּלוֹס בַּלַּיְלָה אִישׁ אֶחָד כִּתִּי הָיָה עוֹמֵד מְסִית אוֹתוֹ לֵאמֹר בּוֹא נָא אֶל־כִּתִּים וְעָזְרָה לָּנוּ׃

Y fue moſtrada à Paulo de noche vna viſion: Vn varon Macedonio ſe puſo delante, rogandole y diziendo, Paſſa en Macedonia, y ayudanos.

10 וְכַאֲשֶׁר רָאָה אֶת־הַמַּרְאֶה בְּרֶגַע בִּקַּשְׁנוּ לָצֵאת אֶל־כִּתִּים מוֹרִים כִּי קָרָא לָנוּ יְהוָה לְבַשֵּׂר אוֹתָם׃

Y como vido la viſion, luego procuramos partir en Macedonia certificados que Dios nos llamaua para que les annunciaſſemos el Euangelio.

11 וְכַאֲשֶׁר הָלַכְנוּ מִן טְרוֹאוֹס בְּמֵרוּץ יָשָׁר בָּאנוּ בְּסָמוֹתְרָאקִי וּבְיוֹם מָחָר לְעִיר נֵאפּוֹלִים׃

Y nauegando de Troas, venimos camino derecho à Smothracia: y el dia ſiguiente à Napoles.

ιϛʹ.

5. Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν.

Ainſi les Egliſes eſtoyent confermees en la foy, & croiſſoyent en nombre par chacun iour.

6. Διελθόντες δὲ τὴν φρυγίαν καὶ τὴν γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ ἀσίᾳ.

Puis ayans trauerſé la Phrygie & la contree de Galatte, il leur fut defendu par le ſainct Eſprit d'annoncer la Parole en Aſie.

7. Ἐλθόντες κατὰ τὴν μυσίαν, ἐπείραζον κατὰ τὴν βιθυνίαν πορεύεσθαι· καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα.

Eſtans donc venus en Myſie, ils eſſayoyent d'aller en Bithynie: mais l'Eſprit de Ieſus ne le leur permit point.

8. Παρελθόντες δὲ τὴν μυσίαν κατέβησαν εἰς τρῳάδα.

Parquoi ayans paſſé Myſie, ils deſcendirent en Troas.

9. Καὶ ὅραμα διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη τῷ παύλῳ· ἀνήρ τις ἦν μακεδὼν ἑστὼς, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων, διαβὰς εἰς μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν.

Or vne viſion apparut de nuict a Paul, c'eſt qu'vn homme Macedonien ſe preſentant deuant lui, le pria, diſant; Paſſe en Macedone, & nous aide.

10. Ὡς δὲ τὸ ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ κύριος εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

Quand donc il eut veu la viſion, incontinent nous taſchaſmes d'aller en Macedone, concluans par cela que le Seigneur nous auoit appeles pour leur euangelizer.

11. Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς τρῳάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς σαμοθρᾴκην· τῇ τε ἐπιούσῃ εἰς νεάπολιν.

Ainſi eſtans departis de Troas, nous tiraſmes droit en Samothrace, & le lendemain à Neapolis.

CAP. XVI.

5. Et eccleſiæ quidem confirmabantur fide, & abundabant numero quotidie.

And ſo were the Churches ſtabliſhed in the faith / and increaſed in number dayly.

6. Tranſeuntes autem Phrygiam & Galatiæ regionem, vetati ſunt à Spiritu ſancto loqui verbum in Aſia.

Now when they had gone throughout Phrygia / and the region of Galatia / they were forbidden of ẏ holy Ghoſt to preach the word in Aſia.

7. Cum veniſſet autem in Myſiam, tentabant ire in Bithyniam: & non permiſit eos Spiritus Ieſu.

Then came they to Myſia / and ſought to goe into Bithonia: but the Spirit ſuffred them not.

8. Cum autem pertranſiſſent Myſiam, deſcenderunt Troadem.

Therefore they paſſed through Myſia: & came downe to Troas.

9. Et viſio per noctē Paulo oſtenſa eſt: Vir Macedo quidam erat ſtans & deprecans eum & dicens, Tranſiens in Macedoniam, adiuva nos.

Where a viſion appeared to Paul in the night. There ſtoode a man of Macedonia and prayed him/ſaying: Come into Macedonia and helpe vs.

10. Vt autem viſum vidit, ſtatim quęſivimus proficiſci in Macedoniam, certi facti quod vocaſſet nos Deus evangelizare eis.

And after he had ſeene the viſion / immediately we prepared to goe into Macedonia / being aſſured that the Lord had called vs to preach the Goſpell vnto them.

11. Navigantes autem à Troade, recto curſu venimus Samothraciam, & ſequenti die Neapolim.

Then went we forth from Troas / & with a ſtraight courſe came to Samothracia/& the next day to Neapolis.

Das XVI. Capitel.

5. Da wurden die Gemeinen im Glauben beveſtiget/ vnd namen zu an der zahl täglich.

Da bleff Menigheden ſtadfeſt i troen/ oc de formeredis daglige i taller.

6. Da ſie aber durch Phrygiam vnd das Land Galatian zogen/ ward jhnen gewehret von dem heiligen Geiſte/ zu reden das Wort in Aſia.

Men der de droge igennem Phrigiam oc det land Galacien / bleff dem forbudet aff den hellig Aand/ at tale ordet i Aſia.

7. Als ſie aber kamen an Myſian/ verſuchten ſie durch Bithynian zu räiſen / vnnd der Geiſt ließ jhnen nicht zu.

Oc der de komme til Myſian / forſøcte de at reyſe igennem Bithynian/ oc Aanden tilſtedde dem icke.

8. Da ſie aber für Myſian über zogen/ kamen ſie hinab gen Troada.

Men der de droge frem faar Myſian/ komme de ned til Troada.

9. Vnd Paulo erſchein ein Geſichte bey der Nacht / das war ein Mann auß Macedonia / der ſtund vnd bat jhn / vnd ſprach: Kom hernider inn Macedonian / vnd hilff vns.

Oc en Syn obenbaredis Paulo om natten/ Det vaar en Mand aff Macedonia / hand ſtod oc bad hannem / oc ſagde/ Kom ned til Macedonien/ oc hielp oſſ.

10. Als er aber das Geſichte geſehen hatte/ da trachten wir alſo bald zu räiſen in Macedonian / gewiß / das vns der HErr dahin beruffen hette/ jnen das Evangelium zu predigen.

Men der hand haffde ſeet den Syn/ da tenckte wi ſtrax at reyſe til Macedonien/ thi wi vaare viſſe paa at HERREN haffde kaldet oſſ did/ at predicke dem Euangelium.

11. Da fuhren wir auß von Troada/ vnd ſtracks lauffs kamen wir gen Samothracian / des andern tages gen Neapolim.

Da føre wi vd fra Troada/ oc wi komme vor rette laab til Samothraciam / Den anden dag til Neapolim.

Kapitola XVI.

5. A tak Cýrkwe potwrzowali ſe w Wijře/ a rozmáhaly ſe w počtu na každý den.

Vtwirdzały ſie tedy Kośćioły w wierze/ á vſtawicznie pocztu ich obficie przybywało.

6. A když ſſli do Frygie a do Galatſké Kraginy/ zabráněno gim od Ducha Swatého/ aby nemluwili Slowa Božího w Aſij.

Tedy przyſzedſzy Frygią/ y krainę Galatcką/ pohamowáni ſą od Duchá świętego/ áby nie opowiedáli ſłowá Bożego w Azyey.

7. A když pak přiſſli do Miſij/ chtěli gjti do Bithynij/ y nedal gim Duch Gežijſſuow.

Z ktorym gdy przyſzli do Miſyey/ kuśili ſie wnidź do Bithyniey/ ále im Duch nie dopuśćił.

8. Ale když proſſli Miſij ſſli do Troady:

Tedy przeſzedſzy Miſyą/ wſtąpili do Troady.

9. I vkázáno geſt Pawlowi w noci widěnij: Jakoby nějaký Muž Macedonſký ſtál/ a proſyl ho/ řka: Přijdi do Macedonye pomoz nám.

I widział Páweł w nocy widzenie/ ano niżli niektory Macedonſki przyſzedſzy ſtánął/ y prośił go mowiąc: przepraw ſię do Macedoniey/ á rátuy nas.

10. A yakž to widěnij widěl/ y hned gſme hledali toho/ abychom ſſli do Macedonye/ vgiſſtěni gſauce tijm/ že geſt nás powolal Buoh/ abychom gim kázali Ewangelium.

Vyzrawſzy to widzenie/ náthmiaſt ſtáráliſmy ſię iákoby iść do Macedoniey/ maiąc zá to iż nas Pan powoływał ku opowiedániu im Ewánieliey.

11. Protož když gſme ſe plawili do Troady/ vpřijmo přiſſli gſme do Samotracij/ a druhého dne do Neapolim:

A ták wyſzedſzy z Troády/ trzymáliſmy ſię proſtey drogi do Sámotrácyey/ á nazáiutrz do Neápolim.

יו

12 וּמֶן תַּמָּן לְפִילִיפּוּס דְּהָי הִי רִישָׁא דְּמַקְדּוּנִיָא וְאִיתֶיהָ קוֹלוֹנִיָא הֲוַין דֵּין בָּהּ בְּהָדָא מְדִינְתָּא יַוְמָתָא יְדִיעָא׃

E di lì poi à Filippi, che è la prima città, colonia d'una de le parte di Macedonia, e dimorammo in quella città alquāti giorni.

13 וּנְפַקְן בְּיַוְמָא דְּשַׁבְּתָא לְבַר מֶן תַּרְעָא דִּמְדִינְתָּא עַל יַד נַהְרָא מֶטּוּל דְּתַמָּן מִתְחְזֵא הֲוָא בֵּית צְלוֹתָא וְכַד יִתֶבְן מְמַלְּלִין הֲוַין עַם נְשָׁא דִּכְנִישָׁן הֲוַי תַּמָּן׃

Et il giorno del ſabbato vſcimmo fuor de la città preſſo al fiume, doue ſi ſoleua fare oratione: e poſtici à ſedere, parlauamo a le donne che s'erano iui adunate.

14 וְאַנְתְּתָא חֲדָא מְזַבְּנַת אַרְגְּוָנָא דְּדָחְלָא הֲוָת בֶּן אַלָהָא שְׁמָהּ הֲוָא לוּדִיָא מֶן תְּאוּטִירָא מְדִינְתָּא דְּהָדָא פְּתַח לִבָּהּ מָרַן וְשָׁמְעָא הֲוָת מֶדֶּם דְּאָמַר הֲוָא פַּוְלוֹס

Et vna donna nominata Lidia, venditrice di porpora, de la città di Tiatiri, ſeruente à Dio, ci vdì, à laquale il Signore aperſe il cuore, per attendere à le coſe che da Paulo ſi diceuano.

15 וְעֶמַּדַת הִי וּבְנַי בַּיְתָהּ וּבָעְיָא הֲוָת מֶנַּן וְאָמְרָא דְּאֶן הוּא דְּשַׁרִירָאִית תְּכִילִין אַנְתּוּן דְּהַימְנֵת בְּמָרַן תּוֹ שְׁרַו לְכוֹן בְּבַיְתִי וְסַגִּי אַלְצְתַן׃

Come ella fu battezata, e parimente la ſua famiglia, ci pregò, dicendo, Se voi mi hauete giudicata eſſer fedele al Signore, entrate a ſtare in caſa mia. E coſi ci coſtrinſe.

16 וַהֲוָא דְּכַד אָזְלִינַן לְבֵית צְלוֹתָא פְּגַעַת בַּן עַלִּימְתָּא חֲדָא דְּאִית הֲוָת לָהּ רוּחָא דְּקֶצְמָא וְעָבְדָא הֲוָת לְמָרַיָּה תְּאגוּרְתָּא סַגִּיאָתָא בְּקֶצְמָא ד דְּקָצְמָא הֲוָת׃

Auuenne poi che andando noi à l'oratione, vna fanteſca, che haueua lo ſpirito di Pitone, ſi ſcontrò in noi: laquale daua gran guadagno à i ſuoi padroni con l'indouinare.

יו

12 וּמִשָּׁם לְפִילִפּוֹס אֲשֶׁר הִיא רִאשׁוֹנָה בְּחֵלֶק הַכִּתִּים עִיר מְכוּדוֹת וְהָיִנוּ בָהּ בָּעִיר אוֹרְכִים לָנוּ יָמִים אֲחָדִים׃

Y de alli à Philippos, que es la primera ciudad de la parte de Macedonia, y es Colonia, y eſtuuimos en aquella ciudad algunos dias.

13 וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יָצָאנוּ מִחוּץ לָעִיר אֶל־הַנָּהָר אֲשֶׁר נִרְאָה כִּי בֵּית תְּפִלָּה הָיְתָה שָּׁם וְיוֹשְׁבִים דִּבַּרְנוּ לַנָּשִׁים הַנִּקְהָלוּ׃

Y vn dia de los Sabbados ſalimos de la ciudad al rio donde ſolia ſer la oracion: y ſentando nos, hablamos à las mugeres que ſe auiá iuntado.

14 וְאִשָּׁה אַחַת וּשְׁמָהּ לוּדִיָא מֹכֶרֶת אַרְגָּמָן מֵעִיר טִיאַתִירָא יִרְאַת אֱלֹהִים שֹׁמְעָה אֲשֶׁר פָּתַח יְהוָֹה לִבָּהּ לְהַקְשִׁיב לַמְדֻבָּרִים מִפַּוְלוֹס׃

Entonces vna muger llamada Lydia que vendia purpura en la ciudad de los Thyatireos, temeroſa de Dios, oyó. el coraçon de la qual abriò el Sennor paraque eſtuuieſſe attenta à lo que Paulo dezia.

15 וְכַאֲשֶׁר נִטְבְּלָה וְכָל־בֵּיתָהּ שָׁאֲלָה לֵאמֹר אִם תִּשְׁפְּטוּנִי כִּי אֵשֶׁת אֱמוּנִים אָנֹכִי בַּיהוָֹה בּוֹאוּ לְבֵיתִי וַעֲמֹדוּ וַיִּבְצַר בָּנוּ׃

Y como fue baptizada, con ſu caſa, rogò nos diziendo, Si aueys iuzgado que yo ſea fiel àl Sennor, entrad en mi caſa, y poſad. y cõſtrinnió nos.

16 וַיְהִי־כַּאֲשֶׁר הָלַכְנוּ אֶל־הַתְּפִלָּה וַתִּקָּל לָנוּ נַעֲרָה אֲשֶׁר לָהּ רוּחַ אוֹב אֲשֶׁר פְּעֻלָּה רַבָּה עָשְׂתָה לַאֲדֹנָיו בְּקֶסֶם׃

Y aconteciò que yendo noſotros à oracion, vna mochacha que tenia eſpiritu Pythonico nos ſaliò delante: la qual daua grande ganancia à ſus amos adiuinando.

ις΄.

12. Ἐκεῖθέν τε εἰς φιλίππους, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος τῆς μακεδονίας πόλις, κολωνία· ἦμεν δὲ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς.

Et de là à Philippes, qui eſt la premiere ville du quartier de Macedone, & eſt colonie: & ſeiournaſmes quelque temps en la ville.

13. Τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω τῆς πόλεως παρὰ ποταμὸν, οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναιξί.

Et au iour du Sabbat nous ſortiſmes hors la ville aupres du fleuue où l'on ſouloit faire la priere, & eſtans là aſſis, nous parlions aux femmes qui eſtoyent là aſſemblees.

14. Καί τις γυνὴ ὀνόματι λυδία πορφυρόπωλις, πόλεως θυατείρων, σεβομένη τὸν θεὸν, ἤκουεν, ἧς ὁ κύριος διήνοιξε τὴν καρδίαν, προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ παύλου.

Adonc vne certaine femme nommee Lydie, de la ville de Thyatire, marchande de pourpre, ſeruãt à Dieu, nous ouit, de laquelle le Seigneur ouurit le cœur pour entendre aux choſes que Paul diſoit.

15. Ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε λέγουσα, εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μείνατε· καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.

Et quand elle eut eſté baptizee, elle & ſa famille, elle nous pria, diſant, Si vous m'auez eſtimee eſtre fidele au Seigneur, entrez. Et nous contraignit.

16. Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς προσευχὴν, παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνος ἀπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη

Or aduint comme nous allions à la priere, qu'vne certaine chambriere ayant l'eſprit de Python, nous rencontra, qu'elle faiſoit vn grand profit à ſes maiſtres par deuiner.

CAP. XVI.

12. Et inde Philippos: quæ eſt prima partis Macedoniæ civitas colonia. Eramus autem in hac urbe diebus aliquot conſiſtentes.

And from thence to Philippi/which is the chiefe citie in the partes of Macedonia / and whoſe inhabitants came from Rome to dwell there/and we were in that citie abiding certaine dayes.

13. Die autem ſabbathorum egreſſi ſumus foràs portam iuxta flumen ubi videbatur oratio eſſe: & ſedentes loquebamur mulieribus quæ convenerant.

And on the Sabbath day/we went out of the citie / beſides a river / where they were wont to pray/and we ſatte downe / & ſpake unto ẏ women / which were come together.

14. Et quædam mulier nomine Lydia, purpuraria civitatis Thyatirenorum, colens Deum, audivit: cuius Dominus aperuit cor intendere his quæ dicebantur à Paulo.

And a certaine woman named Lydia / a ſeller of purple / of the citie of the Thyatirians/ which worſhipped God/ heard vs/whoſe heart the Lorde opened/ that ſhe attended vnto the things which Paul ſpake.

15. Cum autem baptizata eſſet, & domus eius, deprecata eſt, dicens, Si iudicaſtis me fidelem Domino eſſe, introite in domum meam, & manete. Et coëgit nos.

And when ſhee was baptized / and her houſholde / ſhe beſought vs /ſaying/ If ye haue iudged me to be faithfull to the Lorde / came into mine houſe / and abide there: and ſhe conſtrainde vs.

16. Factum eſt autem euntibus nobis ad orationem, puellam quandam habentem ſpiritum pythonem obviare nobis, quæ quæſtum magnum præſtabat dominis ſuis divinando.

And it came to paſſe that as we went to prayer / a certaine maide hauing a ſpirit of diuination/met vs/which gate her maſters / much vantage with diuining.

Das XVI. Capitel.

12. Vnd von dannen gen Philippis/ welche iſt die Hauptſtatt deß Lands Macedonia/vnd eine Freyſtatt. Wir hatten aber in diſer Statt vnſer weſen etliche tage.

Oc der fra til Philippis / huilcken ſom er Hoffuitſtaden i det Land Macedonia / oc en fri Stad. Oc wi haffde vort væſen nogle dage i denne Stad.

13. Deß tages der Sabbather giengen wir hinauß vor die Statt/ an das Waſſer/da man pfleget zu beten/vnd ſatzten vns / vnnd redeten zu den Weibern/ die da zuſam̃en kamen.

Om Sabbathers dagen ginge wi hen vd faar Staden / til det Vand/ ſom mand plever at bede / oc ſette oſ / oc talede til de Quinder / ſom der komme tilſammen.

14. Vnd ein Gottsförchtig Weib/ mit namen Lydia / eine Purpurkrämerin/auß der Statt der Thyatirer/ hörete zu / welcher that der HERR das Hertz auff / daß ſie darauff acht hatte/ was von Paulo gered ward.

Oc en Gudfryctige Quinde ſom hed Lydia en Purpurkremerſke/ aff de Thyatirers ſtad / hørde til huilcken HERREN loed hiertet op paa / at hun paa gaff act det/ ſom bleff talet aff Paulo.

15. Als ſie aber vnnd jhr Hauß getaufft ward/ ermahnet ſie vns / vnnd ſprach: So jhr mich achtet / daß ich glaubig bin an dem HERRN / ſo kommet in mein Hauß / vnnd bleibet allda. Vnd ſie zwang vns.

Oc der hun oc hendis huſ bleff døbt/ formanede hun oſ/ oc ſagde / Der ſom i acte mig / at teg tror paa HERREN/ da kommer i mit Huſ oc bliffuer der/ Oc hun nødde oſ til.

16. Es geſchach aber/da wir zu dem Gebet giengen / daß eine Magd vns begegnet / die hatte einen Warſager Geiſt/vnd trug jren Herrn vil genieß zu mit warſagen.

Oc det ſkede/ der wi ginge til Bønen/At en Pige mette oſ/ hun haffde en Spaadoms Aand/oc gaffnede ſin Herre meget met ſin ſpaadom.

Kapitola XVI.

12. A odtud do Philippis/kteréž geſt přednij Měſto Kráginy Macedonſké / obywateli cyzými oſazené. Y zuoſtali gſme w tom Měſtě za několik dnij.

Z támtąd do Filippos/ktore ieſt przednieyſze miáſto w ſtronie Mácedonſkiey / cudzoźiemcy oſadzone/tám ześmy w nim kilká dni zmieſzkáli.

13. W den pak Sobotnij / wyſſli gſme wen za bránu k Řece / kdežſe nám zdálo mijſto způſobené k Modlenij: Y ſedijce tam / mluwili gſme Slowo Božij ženám kteréž ſe tu byly ſeſſly.

A w dźień Szábáthu wyſzliſmy z miáſtá porze rzeki / gdźie zwykły bywáć modlitwy / á tám gdyſmy śiedli / rozmawiáliſmy z niewiáſtámi ktore ſie były zeſzły.

14. A žena gedna gménem Lydya/ Krumpéřka / z Měſta Thyatyrſkého / modlécy ſe Bohu / poſlauchala: gegijžto ſrdcé otewřel PAN/ aby pilna byla toho/co ſe od Pawla prawilo.

Tedy niektora niewiáſtá imieniem Lidya/ ktory Szkárlat przedawáłá w mieśćie Thyátyrczykow / chwaląc Bogá/ ſłucháłá nas/ ktorey Pan otworzył ſerce/iż pilnie thego ſłucháłá co powiedał Páwel.

15. A když ſe pokřtila ona y čeleď gegij/ proſyla nás řkaucy: Poněwadž mne máte za wěrnau Pánu Bohu/ wegdětež do mého domu / a tu v mne pobuďte/ y přinutila nás.

A gdy ſie okrzćiłá y dom iey / proſiłá mowiąc: Jeſliż mię rozumiećie być wierną Pánu / wnidźćież do domu mego á mieſzkayćie / y támże nas przymuſiłá.

16. Y ſtalo ſe / když gſme ſſli ná Modlitbu / děwečka nějaká magijcý ducha wěſſtijho/ potkala ſe s námi/ kteráž weliký vžitek přináſſela Pánům ſwým budaucý wěcy předpowijdagijcý.

I przydáło ſie gdychmy ſzli ná modlitwę / iż dźiewecžká niektora co miáłá duchá wieſzczego / zábieżáłá nam / á tá wielki zyſk pánom ſwoim czyniłá wrożąc.

יו

17 וְאָתְּתָא הֲוָת בָּתַר
פַּוְלוֹס וּבָתַרַן וְקָעְיָא הֲוָת
וְאָמְרָא הָלֵין אֲנָשָׁא
עַבְדַוְהִי אֶנּוּן דַאלָהָא
מְרַיְמָא וּמְסַבְּרִין לְכוֹן
אוּרְחָא דְחַיֵּא׃

Coſtei ſeguitando Paulo e noi, gridaua, dicendo: Quelli huomini ſon ſerui de l'altiſſimo Iddio, iquali ci annuntiano la Via de la ſalute.

18 וְהָכַנָּא עָבְדָא הֲוָת
יַוְמָתָא סַגִּיאֵא וְאֶתְהְפִּיר
פַּוְלוֹס וְאֶמַר לָהּ לְרוּחָא
הָי פָּקֵד אֲנָא לְכִי בַּשְׁמֵהּ
דְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דְתִפְּקִין
מִנָּהּ וּבָהּ בְּשָׁעְתָּא נֶפְקַת׃

E queſto fece per molti giorni: ma Paulo hauendolo per male, ſi riuoltò, e diſſe à lo ſpirito, Io ti comando nel nome di IESV Chriſto, che tu eſca de eſſa. Et in quella hora medeſima ſen'Vſcì.

19 וְכַד חֲזוֹ מָרַיְהּ
דְנֶפַק לָהּ מִנָּהּ סַבְרָא
דְתַאגּוּרְתְּהוֹן אֲחַדוּהִי ל
לְפַוְלוֹס וַלְשִׁילָא וְנַגְדוּ
אַיְתִיו אֶנּוּן לְשׁוּקָא׃

Allora i ſuoi padroni Vedendo che la ſperanza del lor guadagno ſen'era andata, preſero Paulo e Sila, e tirarongli à la corte de i Gouernatori.

20 וְקַרְבוּ אֶנּוּן לְאֶסְטְרַטִיגֵא
וּלְרֵישָׁא דִמְדִינְתָּא וְאָמְרִין
הָווּ דְּהָלֵין אֲנָשָׁא מְדַלְחִין
לָהּ לִמְדִינְתַּן מֶטוּל ד
דִיהוּדָיֵא אֶנּוּן׃

E preſentandoli à i magiſtrati, diſſero. Queſti huomini turbano la noſtra città, eſſendo eſſi Giudei,

21 וּמַכְרְזִין לַן עְיָדָא
אִילֵין דְּלָא מַפַּס לַן ל
לַמְקַבָּלוּ וְלַמְעַבַּד מֶטוּל
דְּרְהוֹמָיֵא חְנַן׃

Et annuntiano de modi di Viuere, iquali non è lecito riceuere ne oſſeruare à noi che ſiamo Romani.

22 וְכֶנְשָׁא סַגִּיאָא
אֶתְכְּנֵשׁ עֲלַיְהוֹן הָיְדֵין א
אֶסְטְרַטִיגֵא סַדְּקוּ נַחְתַּיְהוֹן
וּפַקְדוּ דְּנֶנְגְּדוּן אֶנּוּן׃

La moltitudine ancora ſi leuò inſieme contra eſſi e i magiſtrati ſtracciorono i lor Veſtimenti, e comandorono che fuſſen battuti con le Verghe.

יו

17 וְהִיא הָלְכָה אַחֲרֵי פּוֹלוֹס וְאַחֲרֵינוּ
וְזָעֲקָה לֵאמֹר הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
עַבְדֵי אֵל עֶלְיוֹן הֵמָּה אֲשֶׁר
מַגִּידִים לָנוּ אֶת־דֶּרֶךְ הַיְשׁוּעָה׃

Eſta ſiguiendo à Paulo, y à noſotros, daua bozes diziendo, Eſtos hombres ſon ſieruos del Dios Alto, los quales os annuncian el camino de Salud.

18 וְזֹאת עָשְׂתָה יָמִים רַבִּים
וַיִּכְעַס פּוֹלוֹס וַיִּתְהַפֵּךְ וַיֹּאמֶר
אֶל־הָרוּחַ מְצַוֶּה אָנֹכִי לָךְ בְּשֵׁם
יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ לָצֵאת מִמֶּנָּה וַתֵּצֵא
בַּשָּׁעָה הַהִיא׃

Y eſto hazia por muchos dias. mas deſagradando eſto à Paulo, boluióſe y dixo al Eſpiritu, Mandote enel Nombre de Ieſus el Chriſto que ſalgas deella. Y ſalió en la miſma hora.

19 וּבִרְאוֹת אֲדֹנֶיהָ כִּי עָלְתָה
תִּקְוַת פְּעֻלָּתָם וַיִּתְפְּשׂוּ אֶת־
פּוֹלוֹס וְשִׁילָא וַיִּמְשְׁכוּם אֶל־
הַשּׁוּק לִפְנֵי הַנְּשִׂיאִים׃

Y viendo ſus amos que auia ſaliendo la eſperanca de ſu ganancia, prendieron à Paulo y à Silas: y truxeronlos àl Audiencia àl Magiſtrado.

20 וַיַּצִּיבוּם לִפְנֵי־הַסְּגָנִים
לֵאמוֹר הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה מְצַמְּתִים
אֶת־עִירֵנוּ וִיהוּדִים הֵמָּה׃

Y preſentandolos à los Magiſtrados, dixeron. Eſtos hombres alborotan nueſtra ciudad ſiendo Iudios.

21 וּמַגִּידִים לָנוּ עֵדָה אֲשֶׁר לֹא
נוּכַל לְקַבֵּל וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָנָה
כִּי רוֹמִים אֲנַחְנוּ׃

Y predican ritos los quales no nos es licito recebir, ni hazer, pues ſomos Romanos.

22 וַיָּרָץ הָעָם יַחַד עֲלֵיהֶם
וְהַסְּגָנִים קָרְעוּ אֶת־לְבוּשֵׁיהֶם
וַיְצַוּוּ לְיַסְּרָם בַּשְּׁבָטִים׃

Y concurrio el pueblo contra ellos: y los Magiſtrados. rompiendo les ſus ropas mandaronlos, açotar con vergas.

ις'.

17. Αὕτη κατακολουθήσασα τῷ παύλῳ καὶ ἡμῖν, ἔκραζε λέγουσα, οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσὶν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας.

Icelle ſuiuant apres Paul & nous, crioit, diſant, Ces gens ſont ſeruiteurs du Dieu ſouuerain, leſquels nous annoncent la voye de ſalut.

18 Τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ ὁ παῦλος, καὶ ἐπιστρέψας, τῷ πνεύματι εἶπε, παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι ἰησοῦ χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ.

Et cela fit-elle par pluſieurs iours, mais Paul en eſtant ennuyé, ſe retournant dit à l'eſprit, Ie te commande au nom de Ieſus Chriſt que tu ſortes hors d'elle. Et il ſortit au meſme inſtant.

19. Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν. ἐπιλαβόμενοι τὸν παῦλον καὶ τὸν σίλαν, εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας.

Adonc les maiſtres d'icelle voyans que l'eſperance de leur profit eſtoit perdue, empoignerent Paul & Silas, & les tirerent en la place du marche aux Magiſtrats.

20. Καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπον. οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες.

Et les preſenterent aux Gouuerneurs, diſans, Ces gens-ici eſtans Iuifs troublent noſtre ville.

21. Καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη, ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι, οὐδὲ ποιεῖν, ῥωμαίοις οὖσι.

Et annoncent des ordonnances leſquelles il ne nous eſt point loiſible de receuoir, ne de garder, veu que nous ſommes Romains.

22. Καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν. καὶ οἱ στρατηγοὶ περιῤῥήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια, ἐκέλευον ῥαβδίζειν.

Auſſi le populaire s'eſleua enſemble contr'eux, & les Gouuerneurs leur deſchirans leurs robbes, commanderent qu'ils fuſſent fouëttés.

CAP. XVI.

17. Hæc ſubſecuta Paulum & nos, clamabat dicens, Iſti homines, ſervi Dei excelſi ſunt, qui annuntiant vobis viam ſalutis.

She followed Paulus and vs/and cryed/ ſaying/ Theſe men are the ſeruaunts of the moſt high God/ which ſhewe vnto vs the way of ſaluation.

18. Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus, & converſus, ſpiritui dixit, Præcipio tibi in nomine Ieſu Chriſti exire ab ea. Et exiit eâdem hora.

And this did ſhe many dayes: but Paul being grieued/ turned about/ and ſaid to the ſpirit/ I command thee in the Name of Jeſus Chriſt/ that thou come out of her. And he came out the ſame houre:

19. Videntes autem domini eius quia exivit ſpes quæſtus eorum, apprehendentes Paulum & Silam perduxerunt in forum ad principes.

Nowe when her maſters ſawe that the hope of their gaine was gone/ they caught Paul and Silas/ and drewe them into the market place vnto the Magiſtrates.

20. Et offerentes eos magiſtratibus, dixerunt, Hi homines conturbant civitatem noſtram, cum ſint Iudęi.

And brought them to the Gouernours/ ſaying, Theſe men which are Iewes/ trouble our citie.

21. Et annuntiant morem quem non licet nobis ſuſcipere, neque facere, cum ſumus Romani.

And preach ordinances/ which are not lawfull for vs to receiue/ neither to obſerue/ ſeeing we are Romanes.

22. Et cucurrit plebs adverſus eos: & magiſtratus ſciſſis tunicis eorum, iuſſerunt eos virgis cædi.

The people alſo roſe vp together againſt them/ and the Gouernours rent their clothes/ and commaunded them to be beaten with roddes.

Das XVII. Capitel.

17. Dieſelbige folgete allenthalben Paulo vnd vns nach/ ſchrey vnnd ſprach: Diſe Menſchen ſind Knechte Gottes des Allerhöchſten / die euch den weg der Seligkeit verkündigen.

Den ſamme fulde Paulum oc oſſ effter allevegn/ robte oc ſagde / Diſſe Menniſke ere den Allerhøyſte Gudstienere/ ſom forkynde eder Salighedſens vey.

18. Solches that ſie manchen tag. Paulo aber thet das wehe/ vñ wandte ſich vmb/ vnd ſprach zu dem Geiſte: Jch gebiete dir in dem Namen Jeſu Chriſti/ daß du von jhr außfahreſt. Vnnd er fuhr auß zu derſelbigen ſtunde.

Dette giorde hun mange dage. Men det giorde Paulo ont/ oc hand vende ſig om/ oc ſagde til Aanden/ Jeg biuder dig i Jheſu Chriſti Naffn/ at du far vd aff hende. Oc hand foer vd i den ſamme ſtund.

19. Da aber jre Herrn ſahen/ das die hoffnung jhres genieß war außgefahren/ namen ſie Paulum vnnd Silan/ zogen ſie auff den Marckt für die Oberſten.

Men der hendis Herrer ſaae / at deris nyttis haab vaar vdfaret / da toge de Paulum oc Silam droge dem paa Taarvet faar de Øffuerſte.

20. Vnd führeten ſie zu den Hauptleuten/ vnd ſprachen: Diſe Menſchen machen vnſer Statt jrre / vnnd ſind Jüden.

Oc førde dem til Høffuitzmendene/ oc ſagde/ Diſſe Menniſke føre vor Stad i vildfarelſe/ oc ere Joder.

21. Vnd verkündigen eine Weiſe / welche vns nicht ziemet anzunemen/ noch zu thun/ weil wir Römer ſind.

Oc forkynde en Skick / huilcken oſſ bør icke at anamme / ey heller at gøre/ efftherdi wi ere Romere.

22. Vnd das Volck ward erregt wider ſie / vnd die Hauptleut lieſſen jnen die Kleider abreiſſen / vnnd hieſſen ſie ſtäupen.

Oc Folcket bleff oprørt mod dem / oc Høffuitzmendene lode drage Klæderne aff dem / oc befalede at hudſtruge dem.

Kapitola XVI.

17. Ta ſſla za Pawlem a za námi wolagicy / a řkaucy: Tito lidé / gſau ſlužebnijcy Boha Naywyſſſýho/ kteřijž to zwěſtugij nám ceſtu Spaſenij.

Ta chodząc zá Páwłem y zá námi/ wołáłá mowiąc: Ci ludzie ſą ſłudzy onego nawyżſzego Bogá/ ktorzy nam oznaymuią drogę zbawienia.

18. A to činijwala za mnoho dij. Y neſa to těžce Pawel/ obrátiw ſe/ řekl duchu zlému: Přikazugi tobě / wě gménu Pána Gežijſſe Kryſta/ aby wyſſel od nij. Y wyſſel w tu hodinu.

A thoć czyniłá przez wiele dni/ ále Páwel máiąc záżlé/ obrocił ſie y rzekł duchowi: Roſkázuięć przez imię Iezuſá Kryſtuſá/ ábyś od niey wyſzedł. A przetoż wnet tegoż czáſu wyſzedł.

19. To vzřewſſe Páni gegij/ že geſt odeſſla Naděge zyſku gegich/ chytiwſſe Pawla/ a Sýlu/ wedli ge na mijſto ſaudně před Knijžata.

To widząc pánowie iey iż minęłá nádzieiá zyſku ich/ poimawſzy Páwłá y Syle/ wlekli ie ná rynek do vrzędu.

20. A poſtawiwſſe ge před Vředníjky/ řekli: Tito lidé/ bauřij Měſto naſſe/ neb gſau Židé.

A poſtáwiwſzy ie przed przełożonymi/ mowili: Ludzie ci záburzyli miáſto náſze/ gdyż ſą Żydowie.

21. A zwěſtugij obyčeg/ kteréhož nám neſluſſý přigijti ani zachowatij poněwadž gſme my Řijmané.

Y opowiedáią nam nowe zwyczáie/ ktorych ſie nam przyimowáć nie godzi áni przywłaſzczáć/ gdyżechmy ſą Rzymiánie.

22. Y zběhla ſe obec protij nim/ y Auředníjcy/ a roztrhſſe Sukně gegich/ kázali ge metlami mrſkati.

Tedy ſpołu poſpolſtwo powſtáło przeciw im/ á przełożeni rozdárſzy ſzáty ich/ kázáli ie chłoſtáć rozgámi.

יו

23 וְכַד נְגַדוּ אֶנּוּן סַגִּי אַרְמִיו אֶנּוּן בֵּית אֲסִירֵא וּפַקְדוּ לְנָטַר בֵּית אֲסִירֵא דְּיִטַּר אֶנּוּן זְהִירָאִית׃

E poi che hebber fatte loro molte piaghe, gli meſſero in prigione, comandando al guardiano che gli guardaſſe diligentemente,

24 הו דֵּין כַּד קַבֵּל הָנָא פּוּקְדָנָא עַאֶל חַבַּשׁ אֶנּוּן בְּבַיְתָא גַּוָּיָא דְּבֵית אֲסִירֵא וַאסַר רַגְלַיְהוּן בְּסַדָּא׃

Il quale hauendo riceuuto tal comandamento, gli meſſe ne la piu profonda prigione, e ferrò loro i piedi ne ceppi.

25 וּבְפַלְגֵה דְּלִלְיָא פַּוְלוֹס וְשִׁילָא מְצַלֵּין הָווּ וּמְשַׁבְּחִין לַאלָהָא וְשָׁמְעִין הָווּ לְהוּן אֲסִירֵא׃

E ne la mezza notte Paulo e Sila facendo oratione, laudauano Iddio: e quelli che erano legati gli vdiuano.

26 וּמֶן שֶׁלְיָא זַוְעָא רַבָּא הֲוָא וְאֶתְתַּזִּיעוּ שֶׁתְאֶסָא דְּבֵית אֲסִירֵא וְאֶתְפַּתַּחוּ מֶחְדָּא תַּרְעֵא כֻּלְּהוּן וַאסוּרַיְהוּן דְּכֻלְּהוּן אֶשְׁתְּרִיו׃

E ſubbitamente ſi fece vn gran terremoto, in tal ſorte che i fondamenti de la prigione ſi ſcoſſero: e di ſubbito s'aperſero tutte le porte, e ſciolſerſi i legami di tutti.

27 וְכַד אֶתְתְּעִיר נָטַר בֵּית אֲסִירֵא וַחֲזָא דַּפְתִיחִין תַּרְעֵא דְּבֵית אֲסִירֵא נְסַב סַפְסִירָא וּבְעָא דְּנֶקְטוּל נַפְשֵׁה מֶטוּל דְּסָבַר הֲוָא דַּעֲרַקוּ לְהוּן אֲסִירֵא׃

Onde il guardiano de la prigione eſſendoſi ſuegliato, e vedendo le porte de la prigione aperte, ſguainò il coltello, e voleuaſi ammazzare, penſando che i prigioni ſe ne fuſſeno fuggiti.

28 וּקְרָיֵהי פַּוְלוֹס בְּקָלָא רָמָא וֶאמַר לֵה לָא תֶּעְבֵּד לְנַפְשָׁךְ מֶדֶּם דְּבִישׁ מֶטוּל דְּכֻלַּן הָרְכָא חְנַן׃

Allor Paulo gridò ad alta voce, dicendo, Non ti far male alcuno: che noi ſiamo tutti qui.

23 וְכַאֲשֶׁר יִסְּרוּם בִּנְגָעִים רַבִּים וַיִּשְׁלָחוּם בַּמַּטָּרָה וַיְצַוּוּ לַשּׁוֹמֵר לְשָׁמְרָם בְּעֻזּוּ׃

Y deſque los vieron herido de muchos acotes, echaronlos en la carcel mandando à la guarda que los guardaſſe con diligencia.

24 וְהוּא כַּאֲשֶׁר לָקַח אֶת הַמִּצְוָה כָּזֹאת וַיַּשְׁלִיכֵם בַּמַּטָּרָה הַפְּנִימִית וְאֶת־רַגְלֵיהֶם הֵעִיז בָּעֵץ׃

El qual recebido eſte mandamiento, metiólos en la carcel de mas adentro. y apretoles los pies en el cepo.

25 וּבַחֲצִי הַלַּיְלָה הִתְפַּלְלוּ פּוֹלוֹס וְשִׁילָא וַיְשַׁבְּחוּ אֱלֹהִים וַיַּקְשִׁיבוּ לָהֶם הָאֲסוּרִים׃

Mas á media noche orando Paulo y Silas cantauan hymnos y los que eſtauan preſos los oyan.

26 וּפִתְאֹם הָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל כֵּן אֲשֶׁר נָמוֹטוּ יְסוֹדוֹת הַמַּטָּרָה וַתִּפָּתַחְנָה בְּפֶתַע הַדְּלָתוֹת כֻּלָּנָה וְאֱזִקֵּי־כֻלָּם לֹא יֻתְּקוּ עוֹד׃

Entonces fue hecho de repente vn gran terremoto de tal manera que los cimientos de la carcel ſe mouian: y luego todas las puertas ſe abrieron, y las priſiones de todos ſe ſoltaron.

27 וְכַאֲשֶׁר הֵקִיץ שׁוֹמֵר הַמַּטָּרָה מִשְּׁנָתוֹ וְרָאָה כִּי נִפְתְּחוּ דַּלְתֵי הַמַּטָּרָה וַיָּרֶק חַרְבּוֹ וַיֹּאמֶר לַהֲרֹג אֶת־נַפְשׁוֹ חוֹשֵׁב כִּי בָּרְחוּ הָאֲסוּרִים׃

Y deſpertada la guarda de la carcel, como vido abiertas las puertas de la carcel, ſacando el eſpada queriaſſe matar, penſando que los preſos ſe auian huydo.

28 וַיִּזְעַק פּוֹלוֹס בְּקוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר אַל־תַּעֲשֶׂה לְנַפְשְׁךָ רָעָה כִּי כֻּלָּנוּ פֹּה׃

Entonces Paulo clamó à gran boz diziendo, No te hagas ningun mal: que todos eſtamos aqui.

ις'.

23. Πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς, ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι, ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς.

Et apres leur auoir donné pluſieurs coups de fouet, les mirent en priſon, commandans au geolier qu'il les gardaſt ſeurement.

24. Ὃς παραγγελίαν τοιαύτην εἰληφὼς, ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον.

Lequel ayant reçeu vn tel commandement, les mit au fin fond de la priſon, & leur enſerra les pieds aux ceps.

25. Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν Θεόν· ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι.

Or ſur la minuict Paul & Silas prioyent, chantans louanges à Dieu: tellement que les priſonniers les entendoyent.

26. Ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου· ἀνεῴχθησάν τε παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη.

Et ſoudainement fut fait vn grand tremblement de terre, de ſorte que les fondemens de la priſon croſſoyent: & incontinent toutes les portes furent ouuertes, & les liens de tous furent laſchés.

27 Ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰδὼν ἀνεῳγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος μάχαιραν ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους.

A donc le geolier eſtant eſueillé, & voyant les portes de la priſon ouuertes, deſgaina ſon eſpee, & ſe vouloit tuer, cuidant que les priſonniers s'en fuſſent fuis.

28. Ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ Παῦλος, λέγων, μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ κακόν· ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε.

Mais Paul cria à haute voix, diſant, Ne te forfai point, car nous ſommes tous ici.

CAP. XVI.

23. Et cum multas plagas eis impoſuiſſent, miſerunt eos in carcerem, præcipientes cuſtodi ut diligenter cuſtodiret eos.

And when they had beaten them ſore/ they caſt them into priſon / commanding the iayler to keepe them ſurely.

24. Qui cum tale præceptum accepiſſet, miſit eos in interiorem carcerem, & pedes eorum ſtrinxit ligno.

Who hauing receiued ſuch commandement / caſt them into the inner priſon / and made their feete faſt in the ſtockes.

25. Media autem nocte, Paulus & Silas orantes, laudabant Deum. Et audiebant eos qui in cuſtodia erant.

Now at midnight Paul and Silas prayed/ and ſung a Pſalme vnto God: and the priſoners heard them.

26. Subitò verò terræ motus factus eſt magnus, ita ut moverentur fundamenta carceris. Et ſtatim aperta ſunt omnia oſtia: & univerſorum vincula ſoluta ſunt.

And ſodeinely there was a great earthquacke / ſo that the foundation of the priſon was ſhaken: and by all the doores opened / & euery mans bands were looſed.

27. Expergefactus autem cuſtos carceris, & videns ianuas apertas carceris, evaginato gladio volebat ſe interficere, æſtimans fugiſſe vinctos.

Then the keeper of the priſon waked out of his ſleepe / and when he ſawe the priſon doores open / he drewe out his ſworde / and would haue killed himſelfe/ ſuppoſing the priſoners had bene fled.

28. Clamavit autem Paulus voce magna, dicens, Nihil tibi mali feceris univerſi enim hic ſumus.

But Paul cryed with a loud voyce/ ſaying/ Doe thy ſelfe no harme: for we are all here.

Das XVI. Capitel.

23. Vnd da ſie ſie wol geſteupt hatten / worffen ſie ſie ins Gefengniß/ vnnd gebotten dem Kerckermeiſter/ daß er ſie wol bewahrete.

Oc der de haffde vel hudſtryget dem/ kaſte de dem i Fengſel / oc befalede Taarngemmeren/ at hand ſkulde foruare dem vel.

24. Der nam ſolch Gebot an/ vnnd warff ſie in das innerſte Gefengniß/ vnd leget jhre Füße in den Stock.

Hand anammede dette Bud / oc kaſte dem i det inderſte Fengſel oc lagde deris føder i Stocken.

25. Vmb die Mitternacht aber beteten Paulus vnd Silas / vnnd lobeten Gott. Vnnd es höreten ſie die Gefangenen.

Oc ved midnat bade Paulus oc Silas/ oc loffuede Gud. Oc Fangerne hørde dem.

26. Schnell aber ward ein groſſes Erdbeben / alſo / daß ſich bewegeten die Grundveſte des Gefengnis. Vnd von ſtundan wurden alle Thüren auffgethan/ vnd aller Bande loß.

Oc der bleff haſtelige i ſtort iordſkel / ſaa / at Fengſelens grundual rørde ſig. Oc ſtrax bleffue alle dørrene opladne/ oc allis Baand løſde.

27. Als aber der Kerckermeiſter auß dem ſchlaffe fuhr / vnnd ſahe die Thüren des Gefengnis auffgethan/ zog er das Schwerdt auß/ vnd wolte ſich ſelbſt erwürgen / denn er meinet die Gefangenen weren entflohen.

Men i det Taarngemmeren foer op aff ſøffne/ ocſaa Fengſelens dør opladen / da drog hand Suerdet vd / oc vilde myrde ſig ſelff / Thi hand mente / at Fangerne haffde veret vndflyde.

28. Paulus aber rieff laut / vnnd ſprach: Thu dir nichts übels / denn wir ſind alle hie.

Da robte Paulus høyt oc ſagde / Gør dig inted ont / thi wi ere her alle.

Kapitola XVI.

23. A když ge welmi vmrſkali/ wſadili ge do žaláře / a přikázali ſtrážnému / aby gich pilně oſtřijhal.

A gdy im wiele ran zádáli/ wrzucili ie do więzienia / roſkázuiąc ſtrożowi ciemnice áby ich pilnie ſtrzegł.

24. Tehdy on takowé mage přikázanij/ wſadil ge do nayhlubſſjho žaláře/ a nohy gegich ſewřel kladau.

Ktory wziąwſzy tákowe roſkazánie/ wſádził ie do wnętrznego taráſu/ á nogi ich zámknął w pętá.

25. O puolnocy pak Pawel a Sylas modljce ſe chwálili Boha. Y ſlyſſeli ge gínij wězňowé.

Ale o pułnocy modlili ſie Páwel y Sylás/ á ſpiewáli pioſnki/ y ſłucháli ich ći ktorzy też w więzieniu byli.

26. A hned Země třeſenij rychle ſtalo ſe weliké/ tak že ſe pohnuli Gruntowé žalářowí. A hned wſſecky ſe dwéře otewřely/ a wſſech okowo wěſpadli.

Zátym nátychmiaſt zſtáło ſie wielkie trzęſienie ziemie/ ták iż ſie poruſzyły fundámenty tharáſu/ y wnet ſie otworzyły wſzytki drzwi/ á rozwiązáły ſie pętá ná wſzytkich.

27. Tehdy procytiw ſtrážný žaláře/ a vzřew dwéře žaláře otewřené/ wytrhl meč/ chtěl ſe zabiti/ mage za to/ že gſau vtekli wězňowé.

Ocućił ſie potym ſtroż ciemnice / á gdy vyzrał drzwi otworzone v tarásu/ dobywſzy miecza chćiał ſie ſam zábić / mniemáiąc iż więźniowie pouciekáli.

28. Y zkřikl náň Pawel hlaſem welikým/ řka: Nečiň ſobě ſam nic zlého wſſak gſme teď wſſyckni.

Tedy Páwel záwołał głoſem wielkim mowiąc: Nie czyń ſobie nic złego / boćieſmy haw wſzyſcy.

יו

29 וְאַנְהַר לֵה שְׁרָגָא וְשַׁור וְעַל כַּד רָאֵת וּנְפַל עַל רַגְלַיְהוּן דְּפַוְלוֹס וְדְשִׁילָא׃

Et egli domandato vn lume, ſaltò dentro, e pien di terrore, ſi gittò a i piedi di Paulo e di Sila.

30 וְאַפֵּק אֶנּוּן לְבַר וְאֵמַר הֲוָא לְהוּן מָרַי מָנָא וָלֵא לִי לְמֶעְבַּד אַיְךְ דְּאֶחֵא׃

Poi gli menò fuore, e diſſe, Signori, che mi biſogna fare, per eſſer ſaluo?

31 וְהֶנּוּן אָמְרִין הֲווֹ לֵה הַיְמֶן בְּמָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא וְתֵחֵא אַנְתְּ וּבַיְתָךְ׃

Eſſi gli diſſero, Credi nel Signor IESV Chriſto, tu e la tua famiglia.

32 וּמַלֶּלוּ עַמֵּה מֶלְתָא דְּמָרְיָא וְעַם כֻּלְּהוּן בְּנַי בַּיְתֵה׃

Et annuntiarono la parola del Signore à lui, & à tutti quelli che erano in caſa ſua.

33 וּבָה בְּשָׁעְתָא בֵּה בְּלֵלְיָא דְּבַר אַסְחִי אֶנּוּן מֶן נֶגְדַּיְהוּן וּבַר שָׁעְתֵה עֲמַד הוּ וּבְנַי בַּיְתֵה כֻּלְּהוּן׃

Et egli li preſe in quell'hora medeſima de la notte, e lauò loro le piaghe, e ſi battezò eſſo e tutti i ſuoi incontinente.

34 וּדְבַר אַסֵּק אֶנּוּן לְבַיְתֵה וְסָם לְהוּן פָּתוֹרָא וְרָוֵז הֲוָא הוּ וּבְנַי בַּיְתֵה כֻּלְּהוּן בְּהַיְמָנוּתָא דְּאַלָהָא׃

Et hauendoli menati in caſa ſua, apparecchiò loro la menſa, e fece allegrezza d'hauer con tutta la ſua caſa creduto in Dio.

35 וְכַד הֲוָא צַפְרָא שַׁדַּרוּ אִסְטְרַטֵּגָא לְשַׁקְלַי שַׁבְטָא דְּנֵאמְרוּן לְרַב בֵּית אֲסִירֵא שְׁרַי לְהָלֵין אֱנָשָׁא׃

Venuto che fu il giorno, i Magiſtrati mandarono i comandatori, dicēdo, Laſſa andar quegli huomini.

יו

29 וַיִּבְעַר לַפִּידִים וַיְדַלֵּג וּבִרְעָדָה גְדוֹלָה נָפַל אֶל־רַגְלֵי פּוֹלוֹס וְשִׁילָא׃

El entonces pidiendo lumbre, entró dentro y temblando derriboſe à los pies de Paulo y de Silas.

30 וַיּוֹצִאֵם הַחוּצָה וַיֹּאמֶר אֲדוֹנַי מָה צָרְכִי לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר אִוָּשֵׁעַ׃

Y ſacandolos fuera dizeles, Sennores, que es meneſter que yo haga para ſer ſaluo?

31 וְהֵמָּה אָמְרוּ הַאֲמֵן בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ וְתִוָּשַׁע אַתְּ וְכָל בֵּיתֶךָ׃

Y ellos le dixeron, Cree en el Sennor Ieſus el Chriſto, y ſerás ſaluo tu, y tu caſa.

32 וַיְדַבְּרוּ לוֹ אֶת־דְּבַר יְהֹוָה וּלְכֻלָּם אֲשֶׁר בְּבֵיתוֹ׃

Y hablaronle la Palabra del Sennor, y à todos los que eſtauan en ſu caſa.

33 וַיִּקָּחֵם בְּאוֹתָהּ שְׁעַת הַלַּיְלָה וַיִּרְחַץ אֶת־נִגְעֵיהֶם וַיִּטָּבֵל הוּא וְכָל בֵּיתוֹ בְּרֶגַע׃

Y tomandolos el en aquella miſma hora de la noche, lauóles los açotes, y baptizoſe luego el y todos los ſuyos.

34 וַיְבִיאֵם לְבֵיתוֹ וַיָּשֶׂם אֶת־הַשֻּׁלְחָן וַיָּגֶל עִם כָּל־בֵּיתוֹ מַאֲמִין בַּיהֹוָה׃

Y lleuandolos à ſu caſa, puſoles la meſa: y gozoſe de que con toda ſu caſa auia creydo à Dios.

35 וַיְהִי בֹּקֶר וַיִּשְׁלְחוּ הַסְּגָנִים אֶת־מְשָׁרְתָיו לֵאמֹר הַתֵּר אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה׃

Y como fue de dia, los Magiſtrados embiaron los alguaziles, diziendo, Embia à aquellos hombres.

ιϛ'.

29. Αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, καὶ ἔντρομος γενόμενος προσέπεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ.

Lors icelui ayant demandé de la lumiere, faillit dedans, & tremblant ſe ietta aux pieds de Paul & de Silas.

30. Καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω, ἔφη, κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ;

Et les ayans menés hors, leur dit, Seigneurs, que me faut-il faire pour eſtre ſauué.

31. Οἱ δὲ εἶπον, πίστευσον ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν χριστὸν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου.

Ils lui diſent, Croy au Seigneur Ieſus Chriſt, & tu ſeras ſauué, toi & ta maiſon.

32. Καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ κυρίου καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

Et lui annoncerent la parole du Seigneur, & à tous ceux qui eſtoyent en ſa maiſon.

33. Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς, ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα.

A pres cela, les prenant en ceſte meſme heure de la nuict, il laua leurs playes: puis incontinent il fut baptizé, lui & tous ſes domeſtiques.

34. Ἀναγαγών τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, παρέθηκε τράπεζαν, καὶ ἠγαλλιάσατο πανοικὶ πεπιστευκὼς τῷ θεῷ.

Et les ayant amenés en ſa maiſon, il leur mit la table: & s'eſiouit, pource qu'auec toute ſa maiſon il auoit creu en Dieu.

35. Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους, λέγοντες, ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους.

Et le iour venu, les Gouuerneurs y enuoyerent des ſergeans, diſans, Baille congé à ces gens la.

CAP. XVI.	Das XVI. Capittel.	Kapitola XVI.
29. Petitoq; lumine introgreſſus eſt, & tremefactus procidit Paulo & Silæ ad pedes. Then he called for a light/and leaped in/and came trembling/and fell downe before Paul and Silas.	29. Er fodert aber ein Liecht/ vnd ſprang hinein/vnd ward zittern/vnd fiel Paulo vnd Sila zun Füſſen. Da begerede hand it Liuſſ oc ſpranck hen ind/ oc begyntte at beſſue / oc falt ned faar Pauli oc Sile foder.	29. A požádaw ſwětla/wſſel k nim/ a třeſa ſe padl k nohám Pawlowým/ a Sylowým. Wziawſſy on tedy świátko/ wetwal ſie y przypádł drżac do nog Pawłowi Sylt.
30. Et producens eos foràs, ait, Domini, quid me oportet facere ut ſalvus fiam? And brought them out / and ſayd/ Syrs/what muſt I do to be ſaued?	30. Vnd führet ſie herauß vnnd ſprach: Lieben Herren / was ſoll ich thun/ daß ich ſelig werde? Oc ledde dem vd/ oc ſagde/ Kære Herrer/huad ſkal ieg gøre / at ieg kand vere ſalig?	30. Y wywedl gewen/a řekl: Páni/co gá mám činiti/abych ſpaſen byl? A wywiodſſy ie precz rzekł: Páno wie coż mam cżynic ábych był zbáwion?
31. At illi dixerunt, Crede in Dominum Ieſum: & ſalvus eris tu, & domus tua. And they ſaid/ Beleeue in the Lord Jeſus Chriſt / and thou ſhalt be ſaued / and thine houſholde.	31. Sie ſprachen: Glaube an den HERRN Jeſum / ſo wirſt du vnnd dein Hauß ſelig. De ſagde/ Tro paa den HERRE Jheſum/ ſaa bliffuer du ſalig oc die Huſſ.	31. A oni řekli: Wěř w Pána Gežiſſe/ a budeš ſpaſen ty y Čeled twá. A oni mu rzekli: Wierz w Páná Jezuſá Kryſtuſá/ á bedźieſz zbáwion z domem twoim.
32. Et locuti ſunt ei verbum Domini cum omnibus qui erant in domo eius. And they preached vnto him the worde of the Lorde / and to all that were in his houſe.	32. Vnd ſagten jhm das Wort deß HERRN / vnnd allen die in ſeinem Hauſe waren. Oc de ſagde hannem HERRENS ord/ oc alle dem / ſom/ vaar i hans huſſ.	32. Y mluwili gemu Slowo Božij/ y těm wſſem kteřijž byli w domu geho. A opowiedáli mu ſłowo Páńſkie/ y wſzytkim ktorzy byli w domu iego.
33. Et tollens eos in illa hora noctis, lavit plagas eorum: & baptizatus eſt ipſe, & omnis domus eius continuò. Afterward he tooke them the ſame houre of the night / and waſhed their ſtripes/and was baptized with all that belonged vnto him / ſtraight way.	33. Vnd er nam ſie zu ſich in derſelbigen Stunde der nacht/ vnd wuſch jhnen die ſtriemen abe/ vnd er ließ ſich tauffen/ vnd alle die ſeinen/ alſo balde. Oc hand tog dem til ſig / i den ſamme ſtund om natten / oc tode deris Ribler / Oc hand lod ſtrax døbe ſig / oc alle ſine.	33. A on poyaw ge w tu hodinu w nocy/ vmyl rány gegich/ a pokřtil ſe ſám/ y wſſecka čeled geho hned. Tedy ie on wźiawſſy w nocy oney że godźiny / omył rany ich / á okrzćił ſie nátychmiaſt y wſſyſcy domownicy iego.
34. Cumqúe perduxiſſet eos in domum ſuam, appoſuit eis menſam, & lætatus eſt cum omni domo ſua, credens Deo. And when had brought them into his houſe/ he ſet meat before them/ and reioyced that he with all his houſhold beleued in God.	34. Vnd führet ſie in ſein Hauß/ vnd ſetzet jhnen einen Tiſch / vnnd freuet ſich mit ſeinem gantzen Hauſe/ daß er an Gott glaubig worden war. Oc hand ledde dem i ſit Huſſ/ oc ſette it Bord faar dem / oc glædde ſig met ale ſit Huſſ/ at hand trode paa Gud.	34. A když ge vwedl do domu ſwého / připrawil gim Stůl/ a radowal ſe ſewſſý čeledij ſwau/ wěře Pánu Bohu. A gdy ie przywiodł do domu ſwego/ nagotował im ſtoł/ y rádował ſie że ze wſſytkim domem ſwym vwierzył Bogu.
35. Et cum dies factus eſſet, miſerunt magiſtratus lictores, dicentes, Dimitte homines illos. And when it was day/ the gouernours ſent the ſergeants/ſaying/ Let thoſe men goe.	35. Vnd da es tag ward / ſandten die Hauptleute Stattdiener / vnnd ſprachen: Laß die Menſchen gehen: Oc der det bleff dag ſende Høffuitzmendene Stadztienerne / oc ſagde / Lad de Menniſke gaa.	35. A když bylo we dne/ poſlali Vředníjcy ſlužebníjky řkauce: Wypuſť ty Lidi. Potym gdy dźień náſtawał / poſłáli przełożeni oprawce ktorzyby powiedźieli áby wypuśćił ludźiony.

י ו

36 וְכַד שְׁמַע רַב בֵּית אֲסִירֵא עַל אֲמַר לֵהּ הַי הָדֵא מֶלְּתָא לְפַוְלוֹס דְּשַׁדַּרוּ אַסְטְרַטִיגֵא אֵיךְ דְּתֶשְׁתַּרוּן וְהָשָׁא פּוּקוּ זֶלוּ בִּשְׁלָמָא :

Allera il guardiano de la prigione riferſe queſte parole à Paulo, i Magiſtrati hanno mandato à dire che voi ſiate laſciati. Hora dunque vſcite, & andateuene in pace.

37 אֲמַר לְהוֹן פַּוְלוֹס הָלָא סַכְּלוּ נַגְדוּן עֵין עָלְמָא כֻּלֵּהּ לַאנָשָׁא רְהוֹמָיֵא וְאַרְמִיוּן בֵּית אֲסִירֵא וְהָשָׁא בְּטַשְׁיָאִית מַפְּקִין לַן לָא גֵּיר אֶלָּא הֶנוּן נֵאתוּן יַפְּקוּנַן :

Ma Paulo diſſe loro, Doppo l'hauerci pubblicamente battuti, ſenza vdir le noſtre ragioni, noi che ſiamo huomini Romani, ci hanno meſſi in prigione: & hora ci mandano via occultamente? Non ſarà gia coſi: ma vengano pur eſſi à cauarci fuore.

38 וְאֶזַלוּ שָׁקְלַי שַׁבְטֵא וְאֶמַרוּ לְאַסְטְרַטִיגֵן מֶלֵּא הָלֵין דְּאֶתְאַמַרי לְהוֹן וְכַד שְׁמַעוּ דְּרְהוֹמָיֵא אֶנוּן דְּחֶלוּ :

I comandatori riferiron queſte parole à i magiſtrati, iquali temerono quando vdirono ch'eſſi erano Romani.

39 וַאֲתוּ לְוָתְהוֹן וּבְעוֹ מֶנְּהוֹן דְּנִפְּקוּן וְנֶשְׁנוּן לְהוֹן מֶן מְדִינְתָּא :

E venuti, gli ſupplicorono di perdono: & hauendoli cauati fuore, li pregauano che vſciſſero de la città.

40 וְכַד נְפַקוּ מֶן בֵּית אֲסִירֵא עַלוּ לְוָת לוּדְיָא וְחַזַוּ תַּמָּן לַאחֵא וּבַיְאוּ אֶנוּן וּנְפַקוּ :

Et eſſi vſciti di prigione, ſen'entrorono in caſa di Lidia: e veduti che hebbero i fratelli, gli conſolorono, & andoronſene via.

י ז

1 וְעַבַרוּ עַל אַמְפִּיפּוֹלִיס וְאַפּוֹלוֹנִיָא מְדִינְתָּא וַאֲתוּ לְתֶסָלוֹנִיקָא אֵיכָא דְּאִית הֲוָא כְּנוּשְׁתָּא דִיהוּדָיֵא :

Et eſſendo paſſati per Anfipoli & Apollonia, vennero a Teſſalonica, doue era la ſinagoga de Giudei.

י ו

36 וַיַּגֵּד שׁוֹמֵר הַמַּטָּרָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְפוֹלוֹס כִּי שָׁלְחוּ הַסְּגָנִים לְהַתִּירָם וְעַתָּה צְאוּ וּלְכוּ בְּשָׁלוֹם :

Y la guarda de la carcel hizo ſaber eſtas Palabras à Paulo, Que los Magiſtrados han embiado que ſeays ſueltos: anſique aora ſalid y ydhos en paz.

37 וּפוֹלוֹס אָמַר אֲלֵיהֶם הִכּוּ אוֹתָנוּ לִפְנֵי כָל־הָעָם וּנְקִיִּים אֲנַחְנוּ וְגַם אֲנָשִׁים רְהוֹמִים הָיִינוּ שִׁלְּחוּ בַמַּטָּרָה וְעַתָּה בַּלָּט יַשְׁלִיכוּ אוֹתָנוּ לֹא כֵן כִּי אִם יָבוֹאוּ אִתָּנוּ וְיוֹלִיכוּ אוֹתָנוּ הַחוּצָה:

Entonces Paulo les dixo, Acotados publicamente ſin auernos oydo, ſiendo hombres Romanos nos echaron en la carcel; y aora nos echan encubiertamente? no cierto. ſino vengan ellos y ſaquennos.

38 וְהַמְשָׁרְתִים הִגִּידוּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לַסְּגָנִים וַיִּרְאוּ בְּשָׁמְעָם כִּי רְהוֹמִים הֵמָּה :

Y los alguaziles boluieron à dezir à los Magiſtrados eſtas palabras: y vuieron miedo, oydo que eran Romanos.

39 וַיָּבוֹאוּ וַיִּתְחַנְּנוּ לָהֶם וּבְהוֹצִיאָם שָׁאֲלוּ מֵהֶם לָצֵאת מִן הָעִיר :

Y viniendo rogaronles, y ſacandolos rogarónles que ſi ſalieſſen de la ciudad:

40 וּבְצֵאתָם מִן הַמַּטָּרָה בָּאוּ אֶל־לוּדְיָא וּבִרְאוֹתָם אֶת־הָאַחִים נִחֲמוּם וַיֵּצֵאוּ :

Entonces ſalidos de la carcel, entraron à Lydia, y viſitados los Hermanos, conſolaronlos, y ſalieronſe.

י ז

1 וְכַאֲשֶׁר עָבְרוּ בְּאַמְפִּיפּוֹלִיס וְאַפּוֹלוֹנְיָא בָּאוּ לְתֶסָּלוֹנִיקָא אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁם עֲדַת הַיְּהוּדִים :

Y Paſſando por Amphipolis, y por Apollonia, vinieron à Theſſalonica, donde auia ſynoga de Iudios.

ις´.

36. Ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν Παῦλον, ὅτι ἀπεστάλκασιν οἱ στρατηγοὶ, ἵνα ἀπολυθῆτε. νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ.

Adonc le geolier rapporta ces paroles à Paul, diſant, Les Gouuerneurs ont enuoyé dire qu'on vous baillaſt côgé: maintenant donc ſortez, & vous en allez en paix.

37. Ὁ δὲ Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτοὺς, δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ, ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας ἔβαλον εἰς φυλακὴν, καὶ νῦν λάθρᾳ ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ· ἀλλ' ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν.

Mais Paul leur dit, Apres nous auoir fouëttés publiquement, ſans forme de iugement, nous qui ſommes Romains ils nous ont mis en priſon & maintenât nous mettent-ils hors en cachette? Il n'en ſera point ainſi: mais qu'ils vienêt eux meſmes, & nous mettent hors.

38. Ἀπήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἐφοβήθησαν ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσι.

Et les ſergeans rapporterent ces paroles aux Gouuerneurs, leſquel craignirent, ayans entendu qu'ils eſtoyent Romains.

39. Καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτοὺς, καὶ ἐξαγαγόντες ἠρώτων ἐξελθεῖν τῆς πόλεως.

Parquoi ils vindrent vers eux, & les prierent & les ayans mis hors les requirent qu'ils ſe partiſſent hors de la ville:

40. Ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν· καὶ ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς παρεκάλεσαν αὐτοὺς, καὶ ἐξῆλθον.

Adonc eſtans ſortis de la priſon, ils entrerent chez Lydie: & ayans veu les freres, ils les conſolerent, puis ſe partirent.

ΚΕΦΑΛ. ιζ.

Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων.

Puis ayans trauerſé par Amphipolis & Apollonie, ils vindrent en Theſſalonique, où il y auoit vne ſynagogue de Iuifs.

CAP. XVI.

36. Nuntiavit autem cuſtos carceris verba hæc Paulo: Quia miſerunt magiſtratus ut dimittamini, nunc igitur exeuntes, ite in pace.

Then the keeper of the priſon tolde theſe words vnto Paul/ ſaying/ The gouernours haue ſent to looſe you: now therefore get you hence/ and go in peace

37. Paulus autem dixit eis, Cæſos nos publicè, indemnatos, homines Romanos, miſerunt in carcerem, & nunc occultè nos eiiciunt? Non ita: ſed veniant, & ipſi nos eiiciant.

Then ſayde Paul vnto them/ After that they haue beaten vs openly vncondemned/ which are Romanes/ they haue caſt vs into priſon/ and nowe would they put vs out priuily? nay verely: but let them come and bring vs out.

38. Nuntiaverunt autem magiſtratibus lictores verba hæc. Timueruntq́; audito quòd Romani eſſent.

And the ſergeants thold theſe words vnto the Gouernours/ who feared whẽ they heard that they were Romanes.

39. Et venientes deprecati ſunt eos, & educentes rogabant ut egrederentur de urbe.

Then came they and prayed them/ and brought them out/ and deſired thẽ to depart out of the citie.

40. Exeuntes autem de carcere, introierunt ad Lydiam: & viſis fratribus, conſolati ſunt eos, & profecti ſunt.

And they went out of the priſon/ and intred into the houſe of Lydia: and whẽ they had ſeene the brethren/ they comforted them/ and departed.

CAP. XVII.

CVm autem perambulaſſent Amphipolim & Apolloniã venerunt Theſſalonicam, ubi erat ſynagoga Iudæorum.

Now as they paſſed through Amphipolis/ and Apollonia/ they came to Theſſalonica/ where was a Synagogue of the Iewes.

Das XVI. Capitel.

36. Vnd der Kerckermeiſter verkündiget diſe rede Paulo: Die Hauptleute haben her geſandt/ daß jhr loß ſein ſolt. Nun ziehet auß/ vnd gehet hin mit frieden.

Oc Taarngemmeren forkyndede Paulo denne tale/ Hoffuitzmendene ſende hid/ at i ſkulle vere løſe/ Drager nu yd/ oc gaar bort met fred.

37. Paulus aber ſprach zu jhnen: Sie haben vns ohn recht vnd vrtheil öffentlich geſtäupt/ die wir doch Römer ſind/ vnd in das Gefengnis geworffen/ vnd ſolten vns nun heimlich außſtoſſen. Nicht alſo/ ſondern laſſet ſie ſelbſt kommen/ vnd vns hinauß führen.

Da ſagde Paulus til dem/ De haffue hudſtruget oſſ obenbarlige/ vden ræt oc Dom/ wi ſom dog ere Romere/ oc kaſt oſſ i Fengſel/ oc ſkulde de nu vdſtøde oſſ hemmelige. Icke ſaa/ men lader dem komme ſelff/ oc føre oſſ vd.

38. Die Stattdiener verkündigten diſe wort den Hauptleuten. Vnnd ſie forchten ſich/ da ſie höreten daß ſie Römer weren.

Stadztienere kundgiorde diſſe ord faar Hoffuitzmendene. Oc de befryctede ſig/ der de hørde/ at de vaare Romere.

39. Vnd kamen vnd ermahneten ſie/ vnd führeten ſie herauß/ vnnd baten ſie/ daß ſie außzögen auß der Statt.

Oc de komme oc formanede dem/ oc førde dem vd/ oc bade dem at de vilde drage vd aff Staden.

40. Da giengen ſie auß dem Gefengniß/ vnd giengen zu der Lydia/ Vnd da ſie die Brüder geſehen hatten/ vnd getröſtet/ zogen ſie auß.

Da ginge de aff Fengſelet/ oc ginge til Lydiam/ Oc der de haffde ſeet Brøderne oc trøſtet dem/ da droge de vd.

Das XVII. Capitel.

DA ſie aber durch Amphipolin vnnd Apollonian räiſeten/ kamen ſie gen Theſſalonich/ da war eine Jüdenſchule.

DE der de reyſede igennem Amphipolim oc Apolloniam/ komme til Theſſalonicam/ der vaar en JødeSchole.

Kapitola XVI.

36. Y oznámil ſtrážny žaláře tato ſlowa Pawlowi/ že gſau poſlali Vředniјcy/ abyſſte byli propuſſtěni. Protož nynij wygdauce/ gděte w pokogi.

Ty ſłowa opowiedział ſtroż ciemnice Páwłowi/ iż przełożeni poſłali aby ie puſzczono/ á przetoż teraz wyſzedſzy idźcie w pokoiu.

37. Ale Pawel řekl gim: Zmrſkawſſe nás zgewně/ lidi newinné/ genž gſme Řijmané/ wſázeli do žaláře/ a giž nynij nás chtěgij taynė wyhnati? Neſtaneť ſe ták giſtě: ale ať přijgdau oni/ a ſami nás wyženau.

Ale im rzekł Paweł: Vbiwſzy nas iáwnie bez winnośći/ gdy ieſmy Rzymiánie/ á podawſzy nas do więzienia/ teraz nas potáiemnie wyrzucáia/ ſćieć nie zthego/ ale niech ſámi przyida á wywiodą nas.

38. Y powěděli Vředniſſkům ſlužebnijcy ſlowa ta. Y báli ſe/ vſlyſſawſſe žeby Řijmané byli:

Oznáymili tedy przełożonym opráwce ty ſłowá/ y zlękli ſie vſłyſzawſzy że Rzymiánie byli.

39. A přiſſedſſe/ napomenuli gich/ a wywedſſe žádali/ aby ſſli z Měſta.

A przyſzedſzy przepraſzáli ie/ y wywiodſzy proſili ich áby wyſzli z miáſtá.

40. Y wyſſedſſe z žaláře/ weſſli k Lidij/ a vzřewſſe Bratřij potěſſyli gich/ y ſſli dále.

A ták wyſzedſzy z więzienia/ weſzli do Lidyey/ y vyzrawſzy bráćia ćieſzyli ie/ y ſzli precż.

Kapitola XVII.

KDyž pak zchodili Amfipolij a Apollonij/ přiſſli do Theſſalonyky/ kdež byla židowſká Sſkola.

POthym gdy ſzli w drodze przez Amfipolim y Apollonią. przyſzli do Teſſaloniki/ gdzie była bożnicá Żydowſká.

יז

2 וְאַל פּוֹלוֹס אַיכַּנָא דַּמְעַד הֲוָא לְוָתְהוֹן וְשַׁבָּא תְּלָתָא מַלֶּל עַמְּהוֹן מֶן כְּתָבָא׃

E Paulo ſecondo la ſua vſanza, entrò à loro, e per tre ſabbati diſputaua con eſſi per le Scritture.

3 כַּד מְפַשֵּׁק הֲוָא וּמַחְוֵא דַּעֲתִיד הוּ מְשִׁיחָא דְּנֶחַשׁ וְדַנְקוּם מֶן בֵּית מִיתָא וְהוּיוּ יֵשׁוּע מְשִׁיחָא הָנָא דַּמְסַבַּר אֶנָא לְכוֹן׃

Dichiarando e proponendo, che biſognaua che Chriſto patiſſe, e riſuſcitaſſe da morte, e che queſto è Chriſto IESV, ilqual (diceua egli) io v'annuntio.

4 וַאנָשִׁין מֶנְּהוֹן הַימֶנוּ וְנֶקְפוּ לְפּוֹלוֹס וּלְשִׁילָא וְסַגִּיאָא מֶן יַוְנָיֵא אַילֵין דְּדָחְלִין הֲווּ מֶן אֱלָהָא וְאַף נְשֵׁא יְדִיעָתָא לָא זְעוּרָן׃

Et alcuni di loro credettero, & accoſtoronſi à Paulo & à Sila, & vna gran moltitudine di Greci pij, e donne principali non poche.

5 וְחַסְמוּ הֲווּ יְהוּדָיֵא וְאַקְפוּ לְהוֹן אֲנָשָׁא בִּישָׁא מֶן שׁוּקָא דַּמְדִינְתָּא וַעֲבַדוּ אֲכְלוֹס סַגִּיאָא וְדַלְחוּ הֲווּ לַמְדִינְתָּא וְאֶתוֹ וְקָמוּ לְהוֹן עַל בַּיתֵה דְּאַיָסוֹן וּבָעֵין הֲווּ דְּנַפְּקוּן אֶנּוּן מֶן תַּמָּן וְנַשְׁלְמוּן אֶנּוּן לַאכְלוֹס׃

Ma i Giudei ribelli moſſi da inuidia, preſero con ſeco alcuni vagabondi: huomini di mala vita, & hauendo raccolta la turba, meſſero in tumulto la città, & aſſalendo la caſa di Iaſone, cercauano di cacciargli al popolo.

6 וְכַד לָא אַשְׁכַּחוּ אֶנּוּן תַּמָּן גְּרוּהִי הֲווּ לְאַיָסוֹן וְלַאחֵא דְּאִית הֲווּ תַּמָּן וְאַיְתִיו אֶנּוּן לְוָת רִישָׁא דַּמְדִינְתָּא כַּד קָעֵין הֲווּ דְּהָלֵין אֶנּוּן דַּלְכֻלָּה אַרְעָא דַּלְחוּ וְהָא תּוּב לְהָרְכָּא אֶתוֹ׃

E non gli hauendo ritrouati, tirorono Iaſone & alcuni fratelli à i Gouernatori de la città, gridando, Quelli che hanno conturbato il mondo, ſon venuti ancor quà.

יז

2 וּפּוֹלוֹס בָּא אֲלֵיהֶם כִּתְעוּדָתוֹ וּבִשְׁלוֹשֶׁת שַׁבָּתוֹת יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם מִכְּתָבִים׃

Y Paulo, como acoſtumbraua, entró à ellos, y por tres Sabbados diſputó con ellos de las Eſcripturas.

3 פּוֹתֵחַ וּמוֹכִיחַ כִּי צָרִךְ הַמָּשִׁיחַ לְעַנּוֹת וְלָקוּם מִמֵּתִים וְכִי זֶה הַמָּשִׁיחַ יֵשׁוּעַ הוּא אֲשֶׁר אֲנִי מַגִּיד לָכֶם׃

Declarando abiertamente y proponiendo, Que conuenia que el Chriſto padecieſſe, y reſuſcitaſſe de los muertos; y que eſte era Ieſus, el Chriſto, el qual (dize) yo os annoncio.

4 וּמִקְצָתָם הֶאֱמִינוּ וְדָבְקוּ בְּפּוֹלוֹס וְשִׁילָא וּמִיְּוָנִים יִרְאֵי אֱלֹהִים הָמוֹן רָב וּמִנָּשִׁים רִאשׁוֹנוֹת לֹא מְעַטּוֹת׃

Y algunos de ellos creyeron, y ſe juntaron con Paulo y con Silas: y de los Griegos religioſos grande multitud: y mugeres nobiles no pocas.

5 וִיהוּדִים אֲשֶׁר אֵינָם מַאֲמִינִים בְּקִנְאָתָם לָקְחוּ אֲלֵיהֶם חֶבֶל אַנְשֵׁי־בְלִיַּעַל וַיַּקְהִילוּ וַיָּהֹמּוּ אֶת־כָּל הָעִיר וַיָּקוּמוּ עַל־בֵּית יָסוֹן וַיְבַקְשׁוּם לְהוֹצִיאָם אֶל־הָעָם׃

Entonces los Iudios (que eran incredulos,) zeloſos, tomando à algunos ocioſos, malos hombres, y juntando companna, alborotaron la ciudad? y acometiendo la caſa de Iaſon, procurauan ſacarlos àl pueblo.

6 וְכַאֲשֶׁר לֹא מְצָאוּם וַיִּמְשְׁכוּ אֶת־יָסוֹן וּקְצָת הָאַחִים אֶל־נְשִׂיאֵי הָעִיר וְעֹקִים כִּי הַנּוֹסְתֵי כָּל־הַתֵּבֵל הֵמָּה בָאוּ גַּם הַפֹּה׃

Y no hallandolos, truxeron à Iaſon y à algunos Hermanos à los gouernadores de la ciudad, dando bozes, Que eſtos ſon los que alborotan el mundo, y han venido acá.

ιζ.

2. *Κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ παύλῳ εἰσῆλθε πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέγετο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν.*

Et Paul ſelon ſa couſtume entra vers eux, & par trois Sabbats diſputoit auec eux, par les Eſcritures.

3. *Διανοίγων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς ἰησοῦς, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.*

Leur declarant & propoſant qu'il auoit falu que le Chriſt ſouffriſt, & reſſuſcitaſt des morts: & que ce Ieſus eſtoit le Chriſt, lequel diſoit-il, ie vous annonce.

4. *Καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν, καὶ προσεκληρώθησαν τῷ παύλῳ καὶ τῷ σίλᾳ, τῶν τε σεβομένων ἐλλήνων πολὺ πλῆθος, γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι.*

Et quelques vns d'entr'eux creurent, & furent adioints à Paul & Silas, & grande multitude de Grecs ſeruans à Dieu, & de femmes de qualité non petit nombre.

5. *Ζηλώσαντες δὲ οἱ ἀπειθοῦντες ἰουδαῖοι, καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας πονηρούς, καὶ ὀχλοποιήσαντες ἐθορύβουν τὴν πόλιν· ἐπιστάντες τε τῇ οἰκίᾳ ἰάσονος, ἐζήτουν αὐτοὺς ἀγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον.*

Mais les Iuifs rebelles, eſmeus d'enuie, prindrent certains vautneans bateurs de paué, leſquels ayans fait amas de peuple, eſmeurent toute la ville: & faiſans effort à la maiſon de Iaſon, cerchoyent de les amener vers le peuple.

6. *Μὴ εὑρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον τὸν ἰάσονα, καί τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες, ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι, καὶ ἐνθάδε πάρεισιν.*

Et ne les ayans trouués, tirerent Iaſon, & quelques freres aux Gouuerneurs de la ville, en criant, Ceux ci qui ont remué tout le monde, ſont auſſi venus ici.

CAP. XVII.

2. Secundum conſuetudinem autem Paulus introivit ad eos, & per ſabbatha tria diſſerebat eis de ſcripturis.

And Paul/as his maner was/went into them/ and thre Sabbath dayes diſputed with them by the Scriptures.

3. Adaperiens & inſinuans quia Chriſtum oportuit pati, & reſurgere à mortuis: & quia hic eſt Ieſus Chriſtus, quem ego annuntio vobis.

Opening/and alleding that Chriſt muſt haue ſuffred/ and riſen againe frō the dead: and this is Jeſus Chriſt/ whome/ſaid he/J preach to you.

4. Et quidam ex eis crediderunt, & adiuncti ſunt Paulo & Silæ, & de colentibus Gentilibus multitudo magna, & mulieres nobiles non paucæ.

And ſome of them beleeued/ and ioyned in company with Paul and Silas: alſo of the Grecians that feared God a great multitude/and of the chiefe women not a fewe.

5. Zelantes autem Iudæi, aſſumenteſque de vulgo viros quoſdam malos, & turba facta, concitaverunt civitatem: & aſſiſtentes domui Iaſonis, quærebant eos producere in populum.

But the Jewes which beleeued not/ moued with enuie/tooke vnto them certaine vagabondes/ and wicked fellowes/ and when they had aſſembled the multitude/ they made a tumult in the citie/and made aſſault againſt the houſe of Jaſon/ & ſought to bring them out to the people.

6. Et cum non inveniſſent eos, trahebant Iaſonem & quoſdam fratres ad principes civitatis, clamantes, Quoniam hi qui orbem concitant, & huc venerunt.

But when they found them not/ they drew Jaſon/ and certein brethren vnto the heads of the citie/crying/ Theſe are they which haue ſubuerted the ſtate of the worlde/and here they are.

Das XVII. Capitel.

2. Nach dem nun Paulus gewohnet war/gieng er zu jhnen hinein/vnd redet mit jnen auff drey Sabbathen auß der Schrifft.

Da gick Paulus nu ind til dem/ effter ſom hand pleyede/ oc talede tre Sabbather met dem aff Scrifften.

3. Thet ſie jhnen auff/ vnnd legets jhnen für/ daß Chriſtus muſte leiden vnd aufferſtehen von den Todten/ vnd/ daß diſer Jeſus/ den ich (ſprach er) euch verkündige/ iſt der Chriſt.

Oplod dem hende/ oc ſagde dem det faare/ At Chriſtus ſkulde lide oc opſtaa fra de Dode/ oc/at denne Jheſus/ ſom ieg (ſagde hand) forkynder eder/ er Chriſtus.

4. Vnnd etliche vnter jhnen fielen jhm zu/ vnd geſelleten ſich zu Paulo vnd Sila/ auch der Gotsförchtigen Griechen eine groſſe menge/darzu der fürnembſten Weiber nicht wenig.

Oc nogle iblant dem fulde hannem til/ oc hulde ſig til Pouil oc Sila/ oc en ſtor hob Gudfryctige Greker/ der til de ypperſte Quinder icke faa.

5. Aber die halßſtarrigen Jüden neideten/ vnnd namen zu ſich etliche boßhafftige Männer Pöbelvolcks/ machten eine Rotte/ vnnd richten einen Auffruhr in der Statt an/ vnnd tratten für das Hauß Jaſonis/ vnd ſuchten ſie zu führen vnter das gemeine Volck.

Men de hardnackede Joder vaare nidkære/ oc toge nogle onde Mend til ſig aff det menige Folck/ giorde en Forſamlinge/ oc begynte it Oprør i Staden/ oc de ginge faar Jaſonis huſſ/ oc ſøgte at føre dem iblant det menige Folck.

6. Da ſie aber ſie nicht funden/ ſchleifften ſie den Jaſon vnnd etliche Brüder für die Oberſten der Statt/ vnd ſchryen: Diſe/ die den gantzen Weltkreiß erregen/ ſind auch herkommen.

Men der de funde dem icke/ da droge de Jaſon oc nogle Brødre faar de Offuerſte i Staden/ oc robte/ Diſſe ſom oprøre den gantſke Verden trint omkring/ der ere oc komne hid.

Kapitola XVII.

2. Tehdy Pawel wedlé obyčege wſſel k nim/ a po tři Sobothy wykládal gim pijſma.

Tedy Páwel wedle zwyczáiu ſwego wſzedł do nich/ á przez trzy Szábáthy rozmawiał ſie z nim z piſm.

3. Odwijrage a oznamuge/ že měl Kryſtus trpěti a z mrtwých wſtáti: a že ten geſt Gežiš Kryſtus/ kteréhož gá zwěſtugi wám.

Okazuiąc y przekłádáiąc/ iż byłá potrzebá Kryſtuſowi cierpieć y wſtáć z martwych á iżci ten ieſt Jezus Kryſtus/ Ktorego ia wam opowiedam.

4. Tehdy někteřij z nich vwěřili/ a přiwinuli ſe k Pawlowi a k Sylowi/ weliké množſtwij y z Pohanůw pobožných/ y mnohé z přednijch Zen.

Y vwierzyli niektorzy z nich/ á ſtowárzyſzyli ſie z Pawłem y Sylą/ krom wiele bogoboynych Grekow/ y niewiaſt przednieyſzych nie mało.

5. Tehdy záwiſtij hnuti gſauce newěřijcých Židé/ a ſhromáždiwſſe z lidu obecného mužé zlé/ ſhlaukiwſſe ſe/ zbauřili Měſto: A autok včiniwſſe na dům Jázonůw/ hledali gich/ aby ge wywedli před Lid.

Ale Zydowie ktorzy ſłucháć niechcieli, ruſzeni zazdroſcią/ nábrawſzy niektorych łotráſzow ludzi złych/ á zebráwſzy lud wzburzyli miáſto/ á náſzedſzy ná dom Jázonow/ ſzukáli ich áby ie wywiedli do ludu.

6. A když gich nenalezli/ táhli Jázona/ a některé Bratřij k Knížatuom měſtſkým/ wolagíce: Tito/ kteřijž Swět bauřij/ ſem také přiſſli.

A gdy ich nie ználeźli/ wywlekli Jázoná y niektore bráćią do przełożonych miáſtá/ wołáiąc: Cie ſa ktorzy ſtan wſzyſtkiego świátá podwrácáli/ y tuc oto przyſzli.

יז

7 ומקבלנהון הנו איסון וכלהון הלין לוקבל פוקדנוהי דקסר קימין כד אמרין דאית מלכא אחרנא ישוע ׃

I quali Iaſone ha riceuuti naſcoſamente, e tutti queſti fanno contra i decreti di Ceſare, dicendo eſſere vn'altro Re, cioè IESV.

8 אתדלחו דין רישא דמדינתא וכלה עמא כד שמעו הלין ׃

E coſi commoſſero la turba, e i Gouernatori de la città, che vdirono queſte coſe.

9 ונסבו ערבא מן איסון ואף מן אחא והידין שרו אנון ׃

Ma riceuuta la ſatisfattione da Iaſone e da gli altri, gli laſſorono andare.

10 אחא דין בר שעתה בה בליליא שדרו לפולוס ולשילא לברואא מדינתא וכד אתו לתמן עאלין הוו לכנושתא דיהודיא ׃

E ſubbito i fratelli mandorono via di notte Paulo e Sila à Berrea: i quali arriuati che furon la, ſen'andorono à la ſinagoga de Giudei.

11 חאראיין הוו גיר הנון יהודיא דתמן מן יהודיא הנון דאית הוו בתסלוניקא ושמעין הוו מנהון מלתא כל־יום חדיאית כד מפרשין הוו מן כתבא דאן הלין הכנא איתיהין ׃

E queſti erano piu generoſi di quelli che erano in Teſſalonica, i quali riceuerono la Parola con ogni prontezza d'animo, eſſaminando ogni giorno le Scritture, per veder ſe queſte coſe ſtauano coſi.

12 וסגיאא מנהון הימנו והכנא אף מן יוניא גברא סגיאא ונשא ידיעתא ׃

Per tanto molti di loro credettero, e de le donne Greche honeſte, e de gli huomini non pochi.

13 וכד ידעו הנון יהודיא דמן תסלוניקא דמלתה דאלהא אתכרזת מן פולוס בברואא מדינתא אתו אף לתמן ולא שליו למזעו ולמדלחו לאנשותא ׃

Hor come i Giudei di Teſſalonica ſeppero che la parola di Dio era ſtata annũtiata da Paulo ancora in Berrea, vennero à commouere ancor iui le turbe.

יז

7 ויסון קבל אותם וכל האלה על־מצות הקיסר יעשו לאמר כי ישוע מלך אחר הוא ׃

A los quales Iaſon ha recebido, y todos eſtos hazen contra los decretos de Ceſar, diziendo que Ieſus es otro rey.

8 ויהמו את העם ואת־נשיאי העיר בשמעם את־האלה ׃

Y alborotaron el pueblo y à los gouernadores de la ciudad oyendo eſtas coſas.

9 ובערב יסון את לבו והאחרים ויתירום ׃

Mas recebida ſatisfacion de Iaſon y de los demas, ſoltaronlos.

10 והאחים במהרה בלילה שלחו את־פולוס ושילא לברואה ובבואם שמה הלכו בעדת היהודים ׃

Entonces los Hermanos luego de noche embiaron à Paulo y à Silas à Berea los quales como llegaron, entraron en la Synoga de los Iudios.

11 והאלה היו חורים מאשר בתסלוניקא כי קבלו את הדבר עם כל־חוש ויומם ולילה ההגו בכתבים אם יהיו כן הדברים האלה ׃

Y fueron los mas nobles de los Iudios que eſtauan en Theſſalonica, èſtos que recibieron la palabra con toda cudicia, eſcudrinnando cada dia las Eſcripturas, ſi eſtas coſas eran anſi.

12 ורבים מהם האמינו ונשים יוניות נכבדות ואנשים לא מעטים ׃

Anſique creyeron muchos dellos; y mugeres Griegas honeſtas, y varones no pocos.

13 וכאשר ידעו היהודים אשר בתסלוניקא המה כי בברואה נקרא מפולוס דבר יהוה ויבואו שמה ויהמו את המונים ׃

Mas como entendieron los Iudios de Theſſalonica, que tambien en Berea era annunciada la palabra de Dios por Paulo, vinieron tambien allà alborotando el pueblo.

ιζ.

7. Οὓς ὑποδέδεκται ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων καίσαρος πράττουσι, βασιλέα λέγοντες ἕτερον εἶναι, ἰησοῦν.

Leſquels Iaſon a retirés chez ſoi: & eux tous font contre les decrets de Ceſar, diſans, Qu'il y a vn autre Roy, qu'ils nomment Ieſus,

8. Ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα.

Ils eſmeurent donc le peuple & les Gouuerneurs de la ville qui oyoyẽt ces choſes.

9. Καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς.

Mais apres auoir receu caution de Iaſon, & des autres, ils les laiſſerent aller.

10. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τόν τε παῦλον καὶ τὸν σίλαν εἰς βέῤῥοιαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν ἰουδαίων ἀπῄεσαν.

Et incontinent les freres mirent hors de nuict Paul & Silas pour aller en Beree: leſquels eſtans là venus, entrerent en la ſynagogue des Iuifs.

11. Οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι (τῶν ἄλλων) τῶν ἐν θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφὰς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως.

Or ceux ci furent plus courageux que les iuifs qui eſtoyent en Theſſalonique, entant qu'ils receurent la parole auec toute promptitude. conferãt iournellement les Eſcritures, pour ſauoir s'il eſtoit ainſi.

12. Πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων, καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι.

Pluſieurs donques d'entr'eux creurent, & des femmes Grecques honorables, & d'hommes non petit nombre.

13. Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς θεσσαλονίκης ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ βεῤῥοίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ παύλου ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ σαλεύοντες τοὺς ὄχλους.

Mais quand les Iuifs de Theſſalonique ſeurent que la parole de Dieu eſtoit auſſi annoncee par Paul en Beree, ils y vindrent, & eſmeurent le peuple.

CAP. XVII.

7. Quos ſuſcepit Iaſon, & hi homines contra decreta Cæſaris faciunt, regem alium dicentes eſſe, Ieſum.

Whome Jaſon hath receiued / and theſe all doe againſt the decrees of Ceſar / ſaying that, there is another King / one Jeſus.

8. Concitaverunt autem plebem, & principes civitatis audientes hæc,

Then they troubled the people / and the heades of the citie / when they heard theſe thinges.

9. Et accepta ſatisfactione á Iaſone & à cæteris, dimiſerunt eos.

Not withſtanding when they had receiued ſufficient aſſurance of Jaſon: and of the other / they let them go.

10. Fratres verò confeſtim per noctem dimiſerunt Paulum & Silam in Berœam. Qui cum veniſſent, in ſynagogam Iudæorum introierunt.

And the brethren immediatly ſent away Paul & Silas by night vnto Berea: which when they were come thither / entred into the Synagogue of the Jewes.

11. (Hi autem erant nobiliores eorum qui ſunt Theſſalonicæ, qui ſuſceperunt verbū cum omni aviditate, quotidie ſcrutantes ſcripturas, ſi hæc ita ſe haberent.

Theſe were alſo more noble men thē they which were at Theſſalonica / which receiued the worde with all readines / and ſearched the Scriptures daily / whether thoſe things were ſo.

12. Et multi quidem crediderunt ex eis, & mulierum Gentilium honeſtarum, & viri non pauci,)

Therefore many of them beleeued / and of honeſt women / which were Grecians / and men not a few.

13. Cum autem cognoviſſent in Theſſalonica Iudæi, quia & Berœæ prædicatum eſt à Paulo verbum Dei, venerunt & illuc, commoventes, & turbantes multitudinem.

But when the Jewes of Theſſalonica knew / that the word of God was alſo preached of Paul at Berea / they came thither alſo / and moued the people.

Das XVII. Capitel.

7. Die herberget Jaſon. Vnd diſe alle handeln wider des Keiſers Gebot / ſagen: Ein ander ſey der König / nemblich / Jeſus.

Dem lener Jaſon herbere. Oc alle diſſe handle mod Keyſerens Bud / ſige en anden ere Konge / ſom er Jheſus.

8. Sie bewegeten aber das Volck / vnd die Oberſten der Statt / die ſolches höreten.

Saa oprørde de Folcket oc de Offuerſte i Staden / ſom det hørde.

9. Vnd da ſie verantwortung von Jaſon vnnd den andern empfangen hatten / lieſſen ſie ſie loß.

Oc der de haffde taget fyldiſte aff Jaſon oc de andre / da lode de dem løſſ.

10. Die Brüder aber fertigten ſie alſo balde ab bey der nacht / Paulum vnd Silan / gen Berrhoen. Da ſie darkamen / giengen ſie in die Jüdenſchule.

Men Brøderne forſkickede ſtrax om natten Paulum oc Silan / til Berrohen. Der de komme did / ginge de i Jødernis Schole.

11. Denn ſie waren die edelſten vnter denen die zu Theſſalonich / die nahmen das Wort auff gantz williglich / vnd forſcheten täglich in der Schrifft ob ſichs alſo hielte.

Thi de vaare de edelſte iblant dem i Theſſalonica / De anammede ordet meget veluillige / oc randſagede daglige i Scrifften / om det haffde ſig ſaa.

12. So glaubten nun vil auß jhnen / auch der Griechiſchen ehrbarn Weiber vnd Männer nicht wenig.

Saa trode nu mange aff dem / ocſaa de Grekers erlige Qvinder oc Mend icke faa.

13. Als aber die Jüden von Theſſalonich erfuhren / daß auch zu Berrhoen das Wort Gottes von Paulo verkündiget würde / kamen ſie / vnd bewegeten auch allda das Volck.

Men der Jøderne aff Theſſalonica fornumme / at Guds ord bleff oc forkyndet aff Paulo i Berrhoen / da komme de / oc oprørde ocſaa der Folcket.

Kapitola XVII.

7. Kteréž taynĕ přijal Jázon / a ti wſſyckni proti vſtanowenij Cýſařowu činij prawijce býti Králem gineho / gménem Gežijſſe.

Ktore przyjał Jazon / a wſzyſcyć ći czynią przeciw dekretom Ceſarſkim / opowiedając Jezuſá Krolá inego.

8. A tak zbauřili Obec / y Knijžata Mĕſta když to od nich ſlyſſeli.

A pobudzyli lud y przełożone miáſtá / ktorzy tego ſłuchali.

9. A oni přijawſſe doſtatečnau wýmluwu od Jázona / a od giných / propuſtili ge.

Wſzakoż oni przyiąwſzy od Jázoná rękoiemſtwo y od inych / puśćili ie ná poſtáwienie.

10. Bratřij pák hned w noci wypuſtili Pawla a Sylu do Berrhoe: Kteřížto když tam přiſſli / weſſli do židowſké Sſkoly.

Ale bráćia wnet w nocy wypuśćili Páwlá ſpołu z Syla do Berea / ktorzy gdy tám przyſzli weſzli do bożnice Zydowſkiey.

11. Ati byli znamenitĕ gſy / kteřijž gſau w Theſſalonice / genž přijali Slowo ſe wſij chtiwoſtij / na každý den rozwažugice Pijſma / takliby podle nich to wſkutku ſe ſtalo.

Lecz oni byli ſtatecżnieyſzy niż ći co byli w Teſſalonice / a to iż przyięli słowo Boże ze wſzytką ochotą / uſtawicżnie ſie wywiaduiąc piſmá / ieſliby ſie to ták miało.

12. A mnozý zagiſté vwĕřili z židůw / y z Pohanſkých Žen poctiwých / a mužůw nemálo.

A przetoż wiele ich vwierzyło / y Greckie niewiáſty vcżciwe / y mężow niemało.

13. A když poznali Židé w Theſalonyce / žeby y w Berrhoe kázáno bylo ſlowo Božij od Pawla / přiſſli tam / y zbauřili množſtwj Obec.

O tym gdy ſie dowiedzieli Teſſalonicenſcy Zydowie / że y w Berei opowiedáne ieſt od Páwlá ſłowo Boże / przyſzli też y tam podburzáiąc lud.

14 וְלְפוּלוֹס שְׁרַאוּהִי אַחֵא
דְנֶחוּת לֵה לְיַמָּא וְקַוִּי הֲוָא
בֵּה בַּמְדִינְתָא הַי שִׁילָא
וְטִמוֹתְאוֹס :

Et allora ſubbitamente i fratelli mandaron via Paulo, che ſen'andaſſe come verſo il mare, e Sila e Timoteo rimaſero iui.

15 וְהָנוּן דְּאֶתְלַוִיו לֵה ל
לְפוּלוֹס וְאֶתוֹ עַמֵּה עַד
מָא לַאתִינוּס מְדִינְתָא
וְכַד נָפְקִין מֶן צְאידַוְהִי
קַבֶּלוּ מֶנֵּה אֶגַּרְתָא לְוָת
שִׁילָא וְטִימוֹתְאוֹס דְּבַעֲגַל
יֵאזְלוּן לְוָתֵה :

E quelli che haueuano preſo il carico di mettere in ſaluo Paulo, il conduſſero infin ad Atene: e riceuuta da eſſo commeſſione à Sila è Timoteo, che preſtiſſimamente ſe ne veniſſero à lui, ſi partirono.

16 הו דֵין פּוֹלוֹס כַּד מְקַוֵּא
הֲוָא בַּאתִינוּס מֶתְמַרְמַר
הֲוָא בְּרוּחֵא חָזֵא הֲוָא
דִּמְדִינְתָא כֻּלָּה מַלְיָא
פְּתַכְרֵא :

Hor mentre che Paulo gli aſpettaua in Atene, lo ſpirito ſuo s'infiammaua in lui, vedendo che la città era dedità a l'idolatria.

17 וּמְמַלֵּל הֲוָא בַּכְנוּשְׁתָא
עַם יְהוּדָיֵא וְעַם אִילֵין
דְּדָחֲלִין מֶן אַלָהָא ו
וּבְשׁוּקָא עַם אִילֵין
דִּמְסַתְקְבְלִין הֲוּוּ כֻּל־יוֹם :

Pertanto egli diſputaua nela ſinagoga co i Giudei, e con le perſone pie, & ogni giorno in piazza con quelli che ſi rincontrauano con lui.

18 וְאָף פִּילוֹסוֹפֵא דְּמֶן
יוּלְפָּנֵה דְּאֶפִּיקוּרוֹס —
וְאַחְרָנֵא דְּמֶתְקָרֵין א
אֶסְטְוַאִיקוֹ דָּרְשִׁין הֲוּוּ
עַמֵּה וְאֶנָשׁ אֶנָשׁ מֶנְּהוֹן
אָמְרִין הֲוּוּ מָנָא צָבֵא הָנָא
מְלַקְּט מֶלֵּא וְאַחְרָנֵא
אָמְרִין הֲוּוּ לַאלָהֵא נוּכְרָיֵא
מַכְרֶז מֶטוּל דְּלְיֵשׁוּע ו
וְלִקְיָמְתֵה מַכְרֶז הֲוָא
לְהוֹן :

Et alcuni de gli Epicurei e de filoſofi Stoici contendeuano con eſſo lui: & alcuni diceuano, Che vuol dire queſto ſeminator de parole: Et altri diceuano. Ei par che ſia annuntiatore di nuoui dei: per cioche egli annuntiaua loro IESV, e la reſurrettione.

14 וּמְהֵרָה אָז שִׁלְּחוּ הָאַחִים אֶת־פּוּלוּס לַהֲלֹךְ אֶל־הַיָּם וְשִׁילָא וְטִימוֹתְאוֹס עָזְבוּ עִמָּם :

Empero luego los Hermanos embiaron à Paulo que fueſe como à la mar: y Sylas y Thimotheo ſe quedaron alli.

15 וַאֲשֶׁר הוֹבִילוּ אֶת־פּוּלוּס הוֹלִיכוּהוּ עַד־אַתִּינוּס וַיְקַבְּלוּ מִצְוָה אֶל־שִׁילָא וְטִימוֹתְאוֹס אֲשֶׁר בִּמְהֵרָה יָבוֹאוּ אֵלָיו וַיֵּלֵכוּ :

Y los que auia tomado à cargo à Paulo, lo lleuaron haſta Athenas: y tomando mandado de el para Silas y Timotheo, que vinieſſen à el lo mas preſto que pudieſſen, ſe partiaron.

16 וּפּוּלוּס בְּקַוּוֹתוֹ אֲלֵיהֶם בְּאַתִּינוּס וַתִּתְמַרְמֵר רוּחוֹ בִּרְאוֹתוֹ כִּי עִיר מְלֵאַת אֱלִילִים הִיא :

Y eſperandolos Paulo en Athenas, ſu Eſpiritu ſe deshazia en el, viendo la ciudad dada à idolatria.

17 וַיִּתְוַכַּח בָּעֵדָה אֶת־הַיְּהוּדִים וְיִרְאֵי אֱלֹהִים וּבַשּׁוּק יוֹם יוֹם אֶל־אֲשֶׁר קְרָהוּ :

Anſique diſputaua en la Synoga con los Iudios y religioſos: y en la plaça cadadia con los que le occurrian.

18 וּקְצָת בַּעֲלֵי בִינָה מֵאֶפִּיקוּרוּס וְאִסְטוֹאִיקוֹ הִתְוַכְּחוּ עִמּוֹ וּקְצָתָם אָמְרוּ מַה יֹּאבֶה אִישׁ דְּבָרִים הַזֶּה לֵאמֹר וַאֲחֵרִים אָמְרוּ נִרְאֶה לָנוּ כִּי מַגִּיד שֵׁדִים חֲדָשִׁים הוּא כִּי אֶת־תְּקוּמַת יֵשׁוּעַ הִגִּיד לָהֶם :

Y algunos Philoſophos de los Epicureos y de los Eſtoicos diſputauan con el: y vnos dezian Que quiere dezir eſte palabrero? Y otros parece que es predicador de nueuos dioſes? porque les predicaua à Ieſus, y la Reſurrecion.

14. Εὐθέως δὲ τότε τὸν παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμενον δὲ, ὅ, τε σίλας καὶ ὁ τιμόθεος ἐκεῖ.

Mais alors les freres enuoyerent incontinent Paul dehors pour aller côme vers la mer: mais Silas & Timothee demeurerent encores là.

15. Οἱ δὲ καθιστῶντες τὸν παῦλον, ἤγαγον αὐτὸν ἕως ἀθηνῶν· καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν σίλαν καὶ τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτὸν, ἐξῄεσαν.

Et ceux qui auoyent prins la charge de mettre Paul à ſauueté, le menerêt iuſqu'en Athenes: & apres auoir receu mandement de lui à Silas & Timothee, à ce qu'ils reuinſſent bien toſt vers lui, ils partirent.

16. Ἐν δὲ ταῖς ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, θεωροῦντι κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν.

Or comme Paul les attendoit en Athenes, ſon eſprit s'aigriſſoit en luimeſme, conſiderent la ville du tout adonnee à idolatrie.

17. Διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας.

Parquoi il diſputoit en la ſynagogue auec les Iuifs, & auec les religieux, & tous les iours en la place du marche auec ceux qui ſe rencontroyent.

18. Τινὲς δὲ τῶν ἐπικουρείων καὶ τῶν στωϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ. καί τινες ἔλεγον, τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δὲ, ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι· ὅτι τὸν ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῖς εὐηγγελίζετο.

Lors quelques vns d'entre les philoſophes Epicuriens & Stoiciens, s'addreſſerent à lui en propos: & les vns diſoyent, Mais que veut dire ce babillard? Et les autres diſoyent, Il ſemble eſtre anonciateur de dieux eſtranges: pource qu'il leur anonçoit Ieſus & la reſurrection.

CAP. XVII.

14. Statimq́ tunc Paulum dimiſerunt fratres, ut iret uſque ad mare. Silas autem & Timotheus remanſerunt ibi.

But by and by the brethren ſent away Paul to go as it were to the ſea: but Silas and Timotheus abode there ſtill.

15. Qui autem deducebant Paulum, perduxerunt eum uſque ad Athenas, & accepto mandato ab eo ad Silam & Timotheum, ut quàm celeriter venirent ad illum: profecti ſunt.

And they that did conduct Paul / brought him vnto Athens: and when they had receiued a commandement vnto Silas and Timotheus that they ſhould come to him at once / they departed.

16. Paulus autem cum Athenis eos expectaret, incitabatur ſpiritus eius in ipſo, videns idolatriæ deditam civitatem.

Nowe while Paul waited for them at Athens / his ſpirit was ſtirred in him / when he ſaw the citie ſubiect to idolatrie.

17. Diſputabat igitur in ſynagoga cum Iudæis, & colentibus, & in foro, per omnes dies ad eos qui aderant.

Therefore he diſputed in the Synagogue with the Iewes / and with them that were religious / and in the market dayly with whomſoeuer he met.

18. Quidam autem Epicurei & Stoici philoſophi diſſerebant cum eo, & quidam dicebant, Quid vult ſeminator verborum hic, dicere? Alii verò, Novorum dæmoniorum videtur annuntiator eſſe, quia Ieſum & reſurrectionem annuntiabat eis.

Then certaine Philoſophers of the Epicures / and of the Stoikes / diſputed with him / and ſome ſaid: What wil this babbler ſay? Others ſaid / He ſeemeth to be a ſetter forth of ſtrange gods (becauſe he preached vnto them Ieſus / and the reſurrection.)

Das XVII. Capitel.

14. Aber da fertigten die Brůder Paulum alſobald ab / daß er gieng biß an das Meer / Silas aber vnnd Timotheus blieben da.

Men da forſkickede Broderne Paulum ſtrax / at hand gick indtil Haffuit / Men Silas / oc Timotheus bliffue der.

15. Die aber Paulum geleiteten / führeten jhn biß gen Athene / vnd als ſie befelch empfiengen an den Silan vnd Timotheum / daß ſie auffs ſchierſte zu jhm kemen / zogen ſie hin.

Oc de ſom ledſagede Paulum / førde hannem indtil Athene / oc ſom de finge befalninge til Silan oc Timotheum at de ſkulde mee det ſuareſte komme til hannem / droge de bort.

16. Da aber Paulus jrer zu Athen wartet / ergrimmet ſein Geiſt in jhm / da er ſahe die Statt ſo gar Abgöttiſch.

Oc der Paulus tøffuede effter dem i Athene / Da gremdis hans Aand i hannem / der hand ſaa Staden aldelis vgudelig.

17. Vnd er redet zwar zu den Jůden vnd Gottsförchtigen in der Schule / auch auff dem Marckt alle Tage / zu denen / die ſich herzu funden.

Oc hand talede da huer dag til Joderne oc de Gudfryctige i Scholen / oc paa Taarvet / til dem / ſom der hulde ſig til.

18. Etliche aber der Epicurer vnnd Stoiker Philoſophi zanckten mit jm / vnd etliche ſprachen: Was wil diſer Lotterbub ſagen? Etliche aber: Es ſihet als wolte er neue Götter verkůndigen. Das machet / er hatte das Euangelium von Jeſu vnnd von der Aufferſtehung jhnen verkůndiget.

Men nogle Philoſophi / Epicurer oc Stoiker tiffuedis met hannem / Oc nogle ſagde / Huad vil denne Ordgydere ſige? Oc nogle / Det ſynis ſom hand vilde forkynde ny Guder. Det kom der aff / at hand haffde forkyndet dem Euangelium om Jheſu oc om Opſtandelſen.

Kapitola XVII.

14. A tehdy hned Bratřij wypuſtili Pawla / aby ſſel až k Moři: Sylas pak a Tymotheus / oſtali tu.

Ale wnet Páwłá wypuśćili bráćia / áby ſzedł iákoby do morzá / wſzákoż Sylá y Tymotheuſz zoſtali tám.

15. Ale ti kteřijž prowodili Pawla / dowedli ho až do Athén / a wzawſſe poručenij od něho k Sylowi a k Tymotheowi / aby přiſſli k němu což nayſpijſſe mohau / ſſli zaſe.

A ći ktorzy ſie podjęli poſtawić Páwłá ná mieyſcu beſpiecznym / przeprowádźili go aż do Athen / á wźiąwſzy roſkazánie do Syle y Tymotheuſzá żeby tym rychley bywali v niego / ſzli w drogę.

16. A když Pawel čekal gich w Athénach / zpauzel ſe w něm duch geho / wida an to Měſto oddáno modlo ſlaužení.

Zátym gdy ich Páwel w Athenách czekał / tedy ſie w nim wzruſzał duch iego / gdy widźiał miáſto poddáne báłwochwalſtwu.

17. I hádal ſe s Židy a s pobožnými w Sſkole / y na rynku po wſſecky dnis těmi kteřijž tu přicházeli.

A przetoż rozmawiał w bożnicy z Żydy y z ludźmi bogoboynemi / ták że y w rynku ná káżdy dźień / z kim ſie iedno podkał

18. Tehdy někteřij Mudrcy Epikureyſſtij a Stoykſſtij hádali ſe s ním / a někteřij prawili: I co tento pliſkač chce powěděti? Ginij pak prawili: Zdá ſe že geſt nowých Bohůw Kazatel / neb gim o Gežijſſowi a o zmrtwých wſtánij wyprawowal.

Tedy niektorzy Epikurycżycy y Stoycy Filozofowie gadali ſie z nim / á mowili niektorzy: Coż wżdy ten plotká chce powiedźieć? A drudzy mowili: Zda ſie być opowiedáczem obcych bogow / bo im Jezuſá y zmartwychwſtánie opowiedał.

יז

19 ואחדוהי ואיתיוהי לבית דינא דמתקריא אריוס פגוס כד אמרין לה משכחינן למדע מנו הנא יולפנא חדתא דמכרז אנת :

E preſolo, il conduſſero nel borgo Martio, dicendo, Poſſiamo noi ſapere qual ſia queſta nuoua dottrina, diche tu parli?

20 מלא גיר נוכריתא נרע אנת במשמעתן ו וצבינן למדע מנא אנין הלין :

Imperoche tu apporti à le noſtre orecchie di ſtrane coſe, Noi vogliam dunque ſapere quel che queſte coſe vogliano dire.

21 אתניא דין כלהון ואילין דאתין לתמן ב נוכריא על מדם אחרין לא בטיל להון אלא למאמר ולמשמע מדם חדתא :

E tutti gli Ateniesi, et foreſtieri che conuerſauano li, non attendeuano ad altro che à dire, ò à vdire qualche coſa di nuouo.

22 וכד קם פולוס באריוס פגוס אמר גברא אתניא חזא אנא לכון דבכלהין יתירין אנתון בדחלת שאדא :

Allor Paulo ſtando nel mezo del borgo Martio, diſſe, Huomini Atenesi, io vi vedo quaſi in tutte le coſe troppo ſuperſtitioſi.

23 כד מתהלך הוית וחזא הוית בית דחלתכון אשכחת עלתא חדא דכתיב הוא עליה דאלהא גיניא הו הכיל דכד לא ידעין אנתון דחלין א אנתון לה להנא אנא מסבר אנא לכון :

Percioche paſſando io, e conſiderando le coſe de la voſtra religione, ho trouato ancora vn altare, nel quale era ſcritto, A LO DIO INCOGNITO. Queſto dunque, ilqual voi ſenza conoſcerlo, adorate, v'annuntio io.

24 אלהא גיר דעבד עלמא וכלמא דאית בה והויו מרא דשמיא ודארעא בהיכלא דעבד אידיא לא שרא :

L'Iddio che ha fatto il mondo, e tutte le coſe che ſono in eſſo, eſſendo egli Signor del cielo e de la terra, non habita in tempij fatti à mano.

יז

19 ויאחזוהו ויוליכהו אל־בית דין הנקרא אריוס פגוס לאמר הנוכל לדעת מה היא תורתך חדשה הזאת המדבר ממך :

Y tomandolo truxeronlo àl Areopago, diziendo, podremos ſaber que ſea eſta nueua doctrina que dizes?

20 כי דברים חדשים מביא אתה לאזנינו לכן נדע מה הדברים האלה :

Porque metes en nueſtras orejas vnas nueuas coſas: queremos pues ſaber que quiere ſer eſto.

21 ואנשי אתינא וגם הגרים הגרים בה כלם מאומה לא קוו כי־אם לדבר ולשמוע את דברים חדשים :

Entonces todos los Athenienſes, y los hueſpedes eſtrangeros, en ninguna otra coſa entendian ſino, o en dezir, o en oyr alguna coſa nueua.

22 ויעמד פולוס בתוך אראוס פגוס ויאמר אנשי אתינא בכל־דברים רואה אני כי־כמו עבדי־אלילים אתם :

Pues eſtando Paulo en medio del Areopago dixo Varones Athenienſes en todo hos veo como mas ſuperſticioſos.

23 כי בהתהלכי ובהביטי את־בית יראתכם מצאתי את הבמה אשר בה נכתב לאל לא נודע לכן את־האל אשר בשגגה יראתם אותו אני מגיד לכם :

Porque paſſando y mirando vueſtros Sanctuarios, hallé tambien vn altar enel qual eſtaua eſta inſcripcion, Al Dios no conocido, Aquel pues que voſotros honrrays ſin conocerlo, à eſte hos annuncio yo.

24 יהוה אשר עשה את־העולם וכל אשר בו זה הוא אדון שמים וארץ ובהיכלים אשר מעשי ידים המה איננו שוכן :

El Dios que hizo el mundo y todas las coſas que enel ſon. Eſte como ſea Sennor del cielo y de la tierra, no habita en templos hechos de mano.

ιζ.

19. Ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἄρειον πάγον ἤγαγον, λέγοντες, δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχή;

Et l'ayans apprehendé le menerent en l'Areopage, diſans, Pourrons-nous point ſauoir quelle eſt ceſte nouuelle doctrine dont tu parles.

20. Ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν, βουλόμεθα οὖν γνῶναι τί ἂν θέλει ταῦτα εἶναι.

Car tu nous mets certains choſes eſtranges en nos oreilles: nous voulons donc ſauoir que veulent dire ces choſes.

21. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον.

Or tous les Atheniens & les eſtrangers qui ſe tenoyent la, ne vacquoyent à autre choſe qu'à dire ou à ouir quelque nouuelle.

22. Σταθεὶς δὲ ὁ παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ ἀρείου πάγου, ἔφη. ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ.

Adonc Paul ſe tenant au milieu de l'Areopage, dit, Hommes Atheniens, ie vous apperçoi en toutes choſes comme par trop deuotieux.

23 Διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, ἀγνώστῳ θεῷ. ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.

Car en paſſant & contemplant vos deuotions, i'ai trouué meſmes vn autel auquel eſtoit eſcrit, Au Dieu incognu, Ie vous annonce donc celui lequel vous honnorez ſans le cognoiſtre.

24. Ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων, οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ.

Le Dieu qui a fait le monde & toutes les choſes qui y ſont, comme ainſi ſoit qu'il ſoit ſeigneur du ciel & de la terre, n'habite point ès temples faits de mains:

CAP. XXVII

19. Et apprehenſum eum, ad Areópagum duxerunt, dicentes, Poſſumus ſcire quæ eſt hæc nova, quæ à te dicitur, doctrina?

And they tooke him / and brought him into Mars ſtreete / ſaying / May wee not know / what this newe doctrine/whereof thou ſpeakeſt / is?

20. Nova enim quædam infers auribus noſtris. Volumus ergo ſcire quidnam velint hæc eſſe.

For thou bringeſt certaine ſtrange things vnto our eares: we would know therefore/what theſe things meane.

21. (Athenienſes autem omnes, & advenæ hoſpites, ad nihil aliud vacabant niſi aut dicere, aut audire aliquid novi.)

For all the Athenians and ſtraungers which dwelt there / gaue them ſelues to nothing els / but either to tell / or to heare ſome newes.

22. Stans autem Paulus in medio Areópagi, ait, Viri Athenienſes ; per omnia quaſi ſuperſtitioſos vos video.

Then Paul ſtood in the middes of Mars ſtreette/and ſayd / Ye men of Athens/ I perceiue y in all thinges ye are to ſuperſtitious.

23. Præteriens enim & videns ſimulachra veſtra, inveni & aram in qua inſcriptum erat, IGNOTO DEO. Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuntio vobis.

For as I paſſed by/ and behelde your deuocions / I founde an altar wherein was written / VNTO THE VNKNOVVEN GOD. Whome ye then ignorantly worſhip / him ſhew I vnto you.

24. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo ſunt, hic cæli & terræ cum ſit Dominus, non in manufactis templis habitat.

God that made the world / and all things that are therein / ſeeing that he is Lorde of heauen / and earth / dwelleth not in temples made with handes.

Das XVII. Capitel.

19. Sie nahmen jhn aber vnd führeten jhn auff den Richtplatz / vnnd ſprachen: Können wir auch erfahren / was das für eine neue Lehre ſey / die du lehreſt?

Da toge de hannem / oc førde hannem op til Domſteden / oc ſagde / Kunde wi oc faa at vide / huad det er for en Lærdom / ſom du lærer.

20. Denn du bringeſt etwas neues für vnſere ohren / ſo wolten wir gerne wiſſen / was das ſey.

Thi du fører noget nyt faar vore øern / Saa vilde wi gerne vide / huad det er.

21. Die Athener aber alle / auch die Außländer vnd Gäſte / waren gericht auff nichts anders / denn etwas neues zuſagen oder zuhören.

Men alle de Athener / oc Vdlendinge oc Fremmede / ſtode icke effter ander / end at ſige eller at høre noget nyt.

22. Paulus aber ſtund mitten auff dem Richtplatz / vnnd ſprach: Jhr Männer von Athene ich ſehe euch / daß jhr in allen ſtücken all zu abergläubig ſeyt.

Da ſtod Paulus mit paa Domſteden / oc ſagde / J Mend aff Athene / Jeg ſeer eder / at i ere for meget vantro i alle ſtycke.

23. Jch bin herdurch gegangen / vnd habe geſehen eure Gottesdienſte / vnd fand einen Altar / darauff war geſchrieben: Dem vnbekanten Gott. Nun verkündige ich euch denſelbigen / dem jhr vnwiſſent Gottesdienſt thut.

Jeg gick her omkring / oc ſaa eders Gudstieniſte / Oc ieg fant it Altere / ſom vaar ſkreffuit paa / Den vbekende Gud. Nu forkynder ieg eder den ſamme / ſom i gøre Gudstieniſte vuitterlige.

24. Gott der die Welt gemacht hat / vnnd alles was darinnen iſt / Sintemal er ein HERR iſt Himmels vnd der Erden / wohnet er nicht in Tempeln mit Händen gemacht.

Gud ſom Giorde Verden / oc alt det er vdi / Efferdi hand er en HERRE offuer Himmel oc Jord / da boer hand icke i Tempel ſom er giord met hender.

Kapitola XVII.

19. Y popadſſe gey wedli ho do domu Včenij ſwého / a řekli gemu: Můžemeli wěděti / yaké ieſt toto včenij nowé / kteréž ty wyprawugeſs?

A tak go pochwyciwſzy wiedli ku Areopagu / mowiąc: Możemy li wiedźieć co tho ieſt zá nowa nauka / ktorą opowiadaſz?

20. Neb zagiſté nowé yakés wěcy wkládáſs w vſſy naſſe. Protož chceme wěděti / coby to bylo.

Bo táktes obcérzecży przyneśiſz do vſzu naſzych / á przetho ij chcemy wiedźieć co wżdy z tego ma być.

21. Neb Athénſſtij wſſyckni / y příchozé gegich y hoſté / nic giného tak pilné nebyli / než aby prawili neb ſlyſſeli něco nowého.

Abowiem Athenſczycy / y ći ktorzy tám mieſzkáli gośćie / zadna ſie ina rzeczą nie bawili / iedno w powiedaniu á w ſłuchániu takich nowin.

22. Tehdy ſtoge Pawel v proſtřed Aryopagu / řekl: Mužij Athénſſtij / widijm wás wſſelijak býti těmiř powěrečněgſſý.

Tedy Páwel ſtojac w pośrod Areopagu / rzekł: Mężowie Athenéńſcy / we wſzytkim widzę iż barzo nabożnemi ieſteśćie.

23. Nebo procházege ſe a wida Modly waſſe / nalezl gſem Oltář na kterémž napſáno geſt: Neznámému Bohu. Protož kteréhoho wy ctijte neznagijce / tohoť yá zwěſtugi wám.

Gdyż chodząc przypátrowáłem ſie wáſzym nábożeńſtwam / nalazłem też ołtarz / ná ktorym ieſt napiſano: NIEZNAIOMEMV BOGV. A przetoż tego ktorego wy nieznáiac chwalicie / tegożci ia wam oznáymuię.

24. Buoh který geſt ſtwořil Swět / y wſſecko což geſt na něm / ten gſa Pánem Nebe y Země / nebydlij w Chrámijch rukau vdělaných.

Bog ktory ſtworzył świát / y wſzytko co ná nim ieſt / ten gdyż ieſt Pánem niebá y ziemie / nie mieſzka w kośćielech ręką zbudowánych.

יז

25 וְלָא מְשְׁתַּמַּשׁ מֶן אִידַי
בְּנַי נָשָׁא וְעַל מֶדֶם לָא
סְנִיק מֶטּוּל דְּהוּ יָהֵב לְכֻל־
נַשׁ חַיֵּא וְנַפְשָׁא ׃

Ne ſi ſerue per mani di huomini, come biſognoſo di coſa alcuna: concioſia che egli da à tutti vniuerſalmente la vita e'l fiato.

26 וּמֶן חַד דְּם עֲבַד עָלְמָא
כֻּלֵּהּ דִּבְנַי נָשָׁא דְּנֶהְווֹן
עָמְרִין עַל אַפַּי אַרְעָא
כֻּלָּהּ וּפָרֶשׁ זַבְנָא בְּפוּקְדָּנֵהּ
וְסָם תְּחוּמָא דְּעוּמְרָא
דִּבְנַי־נָשָׁא ׃

Et ha fatto d'vn ſol ſangue tutta la generation de gli huomini, accioch'ella habitaſſe ſopra tutta la faccia de la terra: determinando i tempi preordinati, et termini de la ſua habitatione.

27 דְּנֶהְווֹן בָּעֵין לַאלָהָא
וּמְמַצְקְבִין וּמֶן בְּרִיתֵהּ מ
מַשְׁכְּחִין לֵהּ מֶטּוּל דְּאַף
לָא הוּא רַחִיק מֶן כֻּל חַד
מֶנַּן ׃

Accioche cercaſſeno il Signore, ſe per auuentura il toccaſſeno e trouaſſeno: ancor che non ſia lontano da ciaſcun di noi.

28 בֵּהּ הוּ גֵּיר חַיִּינַן
וּמֶתְתַּזִּיעִינַן וְאִיתַין אַיְךְ
דְּאַף אֱנָשָׁא מֶן חַכִּימַיָּא
דִּלְכוֹן אֶמַר דְּמֶנֵּהּ הוּ ט
טוּהְמַן ׃

Concioſia che per eſſo noi viuiamo, e mouiamoci, e ſiamo: ſi come ancor alcuni de voſtri poeti hanno detto: Percioche noi ſiamo ancor ſua generatione.

29 אֱנָשָׁא הָכִיל דְּטוּהְמַן
מֶן אֱלָהָא הוּ לָא חַיָּבִינַן
לְמֶסְבַּר דְּלַדְּהַבָא אָו ל
לְסֵאמָא אָו לְכֵאפָא ד
דַּגְלִיפָא בְּאוּמָנוּתָא
וּבְיַדְעְתָא דְּבַר־נָשָׁא דָּמְיָא
לַאלָהוּתָא ׃

Eſſendo adunque noi generatione di Dio, non debbiamo ſtimare che la Deità ſia ſimile à l'oro, ò à l'argento, ò a la pietra ſculpita per arte, e per inuentione d'huomo.

30 זַבְנָא גֵּיר דְּטָעְיוּתָא
אַעְבַר אֱלָהָא וּבְזַבְנָא הָנָא
מְפַקֵּד לְכֻלְּהוֹן בְּנַי נָשָׁא
דְּכֻל אֱנָשׁ בְּכֻל דּוּכָא נְתוּב ׃

Hor hauendo Iddio diſſimulati i tempi de l'ignorantia, fa hora intendere à gli huomini, che tutti in ogni luogo ſi rauueggano.

ז

25 וּבִידֵי אֲנָשִׁים יֵעָבֵד וְלֹא
יֶחְסַר כֹּל טוֹב הוּא נוֹתֵן לְכֻלָּם
אֶת חַיִּים וּנְשָׁמָה בַּכֹּל ׃

Ni es honrrado con manos de hombres, neceſſitado de algo: pues el da à todos vida, y reſpiracion, y todas las coſas:

26 וַיַּעַשׂ מִדְּמֵי אָדָם אֶחָד
אֶת־כָּל בְּנֵי אָדָם לִשְׁכּוֹן עַל־
פְּנֵי כָּל־הָאָרֶץ קוֹצֵץ וּמַבְדִּיל
עִתּוֹת וּמוֹעֲדִים וּגְבוּלֵי מוֹשְׁבוֹתָם׃

El qual hizo de vno à todo el linage de los hombres para que habitaſſen ſobre toda la haz de la tierra, determinando las ſazones (las quales limitó:) y pueſtos los terminos de la habitacion deellos.

27 לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה אוּלַי יְמַשְׁשׁוּהוּ
וְיִמְצָאוּ אַף כִּי אֵינֶנּוּ רָחוֹק הֹוֶה
מִכֻּלְּכֶם ׃

Paraque buſcaſſen à Dios, ſi porventura palpendo lo hallen: aunque cierto no eſta lexos de cada vno de noſotros.

28 כִּי בוֹ חַיֵּינוּ צַעֲדֵינוּ וַהֲוָיֵינוּ
כְּמוֹ גַּם אֲנָשִׁים חֲכָמִים מִכֶּם
אָמְרוּ כִּי מִדּוֹרוֹ אֲנָחְנוּ ׃

Porque en el biuimos, y nos mouemos, y ſomos: como tambien algunos de vueſtros poetas dixeron, porque linage de eſte ſomos tambien.

29 וְאִם מִדּוֹר אֱלֹהִים אֲנַחְנוּ
לֹא יִשְׁוֶה לָנוּ לַחְשֹׁב כִּי לַזָּהָב
אוֹ לַכֶּסֶף אוֹ לָאֶבֶן אוֹ לְמַחְצַב
חֹשֵׁב אוֹ לְמַחְשֶׁבֶת אָדָם דּוֹמֶה
אֱלֹהִים הוּא ׃

Siendo pues linage de Dios, no auemos de eſtimar la Diuinidad ſer ſemejante ô à oro, ô à plata, ô à piedra, ô à eſcultura de artificio ô de imaginacion de hombres.

30 וַיַּעְלֵם אֱלֹהִים אֶת־עֵינָיו
מֵעִתּוֹת הַשְּׁגָגָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה
וְעַתָּה מַגִּיד הוּא לָאֲנָשִׁים כֻּלָּם
בְּכָל תֵּבֵל לָשׁוּב מֵרָעָתָם ׃

Anſique diſſimulando Dios los tiempos de eſta ignorancia, aora denuncia à todos los hombres que ſe arrepientan:

ιζ.

25. Οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται, προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν κατὰ πάντα.

Et n'eſt point ſerui par mains d'hommes comme ayant neceſſité de quelque choſe, veu que c'eſt lui qui donne à tous vie, & reſpiration, & toutes choſes.

26. Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὁρίσας προστεταγμένους καιρούς, καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν.

Et a fait d'vn ſeul ſang tout le genre humain, pour habiter ſur toute l'eſtendue de la terre: ayant determiné les ſaiſons qu'il a auparauant ordonnees, & les bornes de leur habitation.

27. Ζητεῖν τὸν κύριον, εἰ ἄραγε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καίτοιγε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα.

Afin qu'ils cerchent le Seigneur, ſi en quelque ſorte ils pourroyent ſa toucher comme en taſtonnant, & trouuer: iacoit qu'il ne ſoit point loin d'vn chacun de nous.

28. Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καί ἐσμεν, ὡς καί τινες τῶν καθ᾽ ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι· τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.

Car par lui nous auons vie & mouuement, & eſtre comme auſsi quelques vns de vos poetes ont dit. Car auſsi nous ſommes lignage d'icelui.

29. Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν, χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον.

Comme ainſi ſoit donc que nous ſoyons le lignage de Dieu, nous ne deuons nullemẽt eſtimer la diuinité eſtre ſemblable à or, ou argent, ou à pierre taillee par art & par inuention d'homme.

30. Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεὸς τὰ νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν.

Dieu donc ayant diſſimulé les temps de l'ignorance, maintenant denonce à tous hommes en tous lieux, qu'ils ſe repentent.

CAP. XVII.

25. Nec manibus humanis colitur, indigens aliquo, cum ipſe det omnibus vitam & inſpirationem, & omnia.

Neither is worſhipped with mens hãdes/ as though hee needed any thing/ ſeeing he giueth to all life/ and breath/ and all thinges.

26. Fecitq́ ex uno omne genus hominum, inhabitare ſuper univerſam faciem terræ, definiens ſtatuta tempora & terminos habitationis eorum.

And hath made of one blood all mankinde to dwell on all the face of the earth/ and hath aſſigned the times which were ordeined before / and the boundes of their habitation.

27. Quærere Deum, ſi fortè attrectent eum, aut inveniant, quamvis non longè ſit ab unoquoque noſtrum.

That they ſhould ſeeke the Lorde/ if ſo bee they might haue groped after him/ and found him/ though doutles he be not farre from euery one of vs.

28. In ipſo enim vivimus, & movemur, & ſumus, ſicut & quidam veſtrorum poëtarum dixerunt, Ipſius enim & genus ſumus.

For in him we liue/ and moue/ and haue our being / as alſo certeine of your owne Poets haue ſaide/ For we are alſo his generation.

29. Genus ergo cum ſimus Dei, non debemus æſtimare auro aut argento, aut lapidi, ſculpturæ artis & cogitationis hominis, Divinum eſſe ſimile.

Foraſmuch then/ as we are the generation of God/ we ought not to thinke that yͤ Godhead is like vnto golde/ or ſiluer / or ſtone grauen by arte & the inuention of man.

30. Et tempora quidem huius ignorantiæ deſpiciens Deus, nunc annuntiat hominibus, ut omnes ubique pœnitentiam agant.

And the time of this ignorance God regarded not/ but nowe he admoniſheth all men euery where to repent.

Das XVII. Capitel.

25. Sein wird auch nicht von Menſchen Händen gepfleget / als der jemands bedörffe/ ſo er ſelber jederman Leben vnd Odem allenthalben gibt.

Hand tienis oc icke aff Menniſkens hender/ ſom den der haffuer nogen mand behoff/ Effterdi at han giffuer alleuegne huer mand Liff oc Aande.

26. Vnd hat gemachet / daß von einem Blut aller Menſchen Geſchlecht auff dem gantzen Erdboden wohnen/ vnd hat ziel geſetzt / zuvor verſehen/ wie lang vnd weit ſie wohnen ſollen.

Oc hand haffuer giort / at alle Menniſkens ſlect boer Jorderige aff it Blod / Oc hand ſette Maal ſom vaar før forſeet / huor longt oc viet de ſkulle bo.

27. Daß ſie den HERRN ſuchen ſolten/ ob ſie doch jhn fühlen vnd finden möchten. Vnd zwar er iſt nicht ferne von einem jeglichen vnter vns.

At de ſkulde ſøge HERREN / om de dog kunde føle oc finde hannem. Oc ſandelige / Hand er longe fra huer iblant oſſ.

28. Denn in jhm leben/ weben/ vnd ſind wir. Als auch etliche Poeten bey euch geſagt haben. Wir ſind ſeines Geſchlechts.

Thi wi leffue/ røris / oc ere i hannem. Som oc nogle Poeter haffue ſagd hoſſ eder/ Wi ere aff hans ſlect.

29. So wir denn Göttliches Geſchlechts ſind / ſollen wir nicht meinen / die Gottheit ſey gleich den güldenen/ ſilbern/ ſteinern Bildern / durch Menſchliche Gedancken gemacht.

Ere wi da Guds ſlect/ Skulle wi icke mene/ at Guddom er de Billede lig aff Guld/ ſølff oc ſtene/ ſom ere giorde veed Menniſkelige tancker.

30. Vnd zwar hat Gott die zeit der vnwiſſenheit überſehen / Nun aber gebeut er allen Menſchen / an allen enden / buſſe zuthun.

Oc ſandelige haffuer Gud offuerſeet vanuitighedſens tid / Men nu biuder hand alle Menniſke / i alle ende/ at gøre penitentze.

Kapitola XVII.

25. Ani býwá ctěn Lidſkýma rukama / neb ničehož nepotřebuge / poněwadž on dáwá wſſem žiwot/ y dychánij/ y wſſecky wěcy.

Ani bywa chwalon rękomá ludzkiemi/ iákoby czego potrzebowác miał/ gdyż on dáie wſzyſtkim żywot/ y oddech/ y wſzytko.

26. A učinil z gednoho Člowěka wſſecko lidſké pokolenij/ aby přebýwali na wſſij zemi/ způſobuge vſtanowené čaſy a končiny přebýwánij gegich.

Y ſpráwił z iedney krwie wſzyſtek narod ludzki / áby mieſzkáli po wſzytkiey ziemi/ zámierzywſzy pewność czáſow ktore przed tym poſtánowił/ y záłożywſzy gránice mieſzkánia ich.

27. Aby hledali Boha/ zdaliby ſnad ho mohli dogjti neb nalezti gey/ ačkoli nenij daleko od gednoho každého z nás.

Aby ſzukáli Bogá/ otwaby ſnadź mácáiąc znaleźli go/ choćiáżći koniecznie od káżdego z nas nie ieſt dáleko.

28. Neb gím gſme žiwi / a hýbáme ſe/ y trwáme: Jakož y někteřij z waſſych Poetuow prawili: Že pokolenij geho gſme.

Abowiem przezeń żywiemy/ y ruchámy ſobą/ y ieſteſmy / iáko y niektorzy z wáſzych Poetow to powiedáli / gdyżechmy też ſą národem iego.

29. Poněwadž tedy gſme národ Božij / nemáme ſe domniwat/ aby Bůh Zlatu/ aneb ſtřjbru / neb kamenu řemeſlem neb duomyſlem lidſkým wyrytému/ byl podoben.

A przetoż gdyżchmy ſą narodem Bożym/ niemamy ták rozumieć/ áby złotu / ábo ſrebru / ábo kámieniowi miſternie rytemu / ábo zmyſleniu człowieczemu boſtwo miáło być podobne.

30. Neb zagiſté Bůh přehlijdage prwé čaſy teto hlaupoſti / giž nynij zwěſtuge Lidem/ aby wſſudy wſſyckni pokánij činili.

Lecz przebaczáiąc czáſow tey nieumiejętnośći/ teraz Bog wſzędy oznáymuie wſzem ludziám/ áby ſie vználi.

יז

31 מְטוּל דַּאקִים יַוְמָא
דְּבֵהּ עָתִיד דַּנְדוּן אַרְעָא
כֻּלָּהּ בְּכֵאנוּתָא בְּיַד גַּבְרָא
אַינָא דַּפְרַשׁ וַאפְנִי לְכֻל
אֱנָשׁ לְהַיְמָנוּתֵהּ כַּד
אַקִימֵהּ מֶן בֵּית מִיתֵא׃

Perciochè egli ha statuito il giorno, nel qual debbe giudicare il mondo con giustitia, per vn huomo ch'egli ha determinato facendone fede à tutti, con hauerlo risuscitato da morte.

32 וְכַד שְׁמַעוּ קְיָמְתָא
דְּמֶן בֵּית מִיתֵא מֶנְּהוֹן
מְמַיְּקִין הֲווֹ וּמֶנְּהוֹן א
אָמְרִין הֲווֹ כַּזְבַן אֶחֱרִין ט
שָׁמְעִינַן לָךְ עַל הָדָא׃

Come essi vdirono far mentione della resurrettion de morti, altri sene faceuano beffe, & altri dissero, Noi te vdiremo di questo vnaltra volta.

33 וְהָכַנָא נְפַק פּוֹלוֹס מֶן
בַּיְנָתְהוֹן׃

E così Paulo vscì del mezo di loro.

34 וַאנָשִׁין מֶנְּהוֹן נַקְפוּהִי
וְהַיְמֶנוּ חַד דֵּין מֶנְּהוֹן א
אִיתַוְהִי דִּינוּסְיוֹס מֶן דַּיָּנֵא
דַּארְיוֹס־פָּאגוֹס וַאנְתְּתָא
חֲדָא דַּשְׁמָהּ דַּמְרִיס ו
וַאחְרָנֵא עַמְּהוֹן׃

Et alcuni huomini s'accostorono à lui, e credettero: intra i quali fu Dionisio Areopagita, e vna donna nominata Damari, e de gli altri con essi.

יח

1 וְכַד נְפַק פּוֹלוֹס מֶן א
אַתִינוֹס אֶתָא לֵהּ ל
לְקוֹרִנְתוֹס׃

Doppo queste cose Paulo si partì d'Atene, e venne à Corinto.

2 וְאַשְׁכַּח תַּמָּן גַּבְרָא חַד
יְהוּדָיָא דַּשְׁמֵהּ הֲוָא
אַקִוּלָאס דְּאִיתַוְהִי הֲוָא
מֶן פּוּנְטוֹס אַתְרָא וּבֵהּ בְּהוּ
זַבְנָא אֶתָא הֲוָא מֶן אַתְרָא
דְּאִיטַלְיָא הוּ וּפְרִסְקִילָא
אַנְתְּתֵהּ מְטוּל דַּפְקַד הֲוָא
קְלַוְדְיוֹס קֶסַר דְּנִפְּקוּן כ
כֻּלְּהוֹן יְהוּדָיֵא מֶן רְהוֹמֵא
וְאֶתְקָרַב לְוָתְהוֹן׃

Et hauendo trouato vn certo Giudeo nominato Aquila, di natione Pontico, che poco innanzi era venuto d'Italia, con Priscilla sua moglie: (per hauer Claudio comandato che tutti i Giudei partissero da Roma) sen'andò à loro.

יז

31 כִּי קִיֵּם אֶת יוֹם אֶחָד אֲשֶׁר
בּוֹ עָתִיד לִשְׁפּוֹט אֶת־כָּל הַתֵּבֵל
בְּצֶדֶק בְּאִישׁ אֲשֶׁר נְסָכוֹ אֶת־
אֱמוּנָה לְבָשָׂר. אֶת־כֻּלָּם כִּי
הֱקִימֶנּוּ מִמֵּתִים׃

Porquanto ha establecido vn dia en el qual ha de juzgar con justicia à todo el mundo por aquel varon al qual determinó, dando fe à todos leuantandolo de los muertos.

32 וּבְשָׁמְעָם אֶת־תְּקוּמַת
הַמֵּתִים מִקְצָתָם הִלְעִיגוּ בוֹ
וַאֲחֵרִים אָמְרוּ נִשְׁמָעֲךָ עוֹד
עַל־הַדָּבָר הַזֶּה׃

Y como oyaron la Resurrecion de los muertos, vnos entonces se burlauan: y otros dezian, Oyrtehemos acerca deesto otra vez.

33 וְכֵן פּוֹלוֹס יָצָא מִבֵּינֵיהֶם׃

Y ansi Paulo se salió de en medio deellos.

34 וּקְצָת הָאֲנָשִׁים דָּבְקוּ בוֹ
וְהֶאֱמִינוּ אֲשֶׁר בָּם הָיָה דְּיוֹנִיסִיּוֹס
אַחַד הַשּׁוֹפְטִים וְאִשָּׁה וּשְׁמָהּ
דָּמָרִיס וַאֲחֵרִים אִתָּם׃

Mas algunos creyeron juntandose con el, entre los quales tambien fué Dionysio el del Areopago, y vna muger llamada Damaris, y otros con ellos.

יח

1 וְאַחֲרֵי כֵן יָצָא פּוֹלוֹס מֵאַתִּינָא
וּבָא לְקוֹרִנְטוֹס׃

Passadas estas cosas Paulo se partió de Athenas, y vino à Corintho:

2 וַיִּמְצָא אֶת־אִישׁ יְהוּדִי וּשְׁמוֹ
אֲקוּלָס וְדוֹרוֹ מִפּוֹנְטוֹס אֲשֶׁר
אַךְ בָּעֵת הַהִיא בָּא מֵאִיטַלְיָא
וּפְרִיסְקִלָּא אִשְׁתּוֹ עַל־כִּי צִוָּה
קְלַוְדִּיוֹס אֶת כָּל־הַיְּהוּדִים לְצֵאתָם
מֵרְהוֹמָה וַיִּקְרַב אֲלֵיהֶם׃

Y hallando à vn Iudio llamado Aquila natural del Ponto, que auea poco que auia venido de Italia, y à Priscilla su muger, (porque Claudio auia mandado que todos los Iudios saliessen de Roma) vinose à ellos:

ιζ.

31. Διότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

Pource qu'il a ordonné vn iour auquel il doit iuger le monde vniuersel en iustice, par l'homme qu'il a determiné, dont il a donné certitude à tous, l'ayant ressuscité des mors.

32. Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον, Ἀκουσόμεθά σου πάλιν περὶ τούτου.

Et quand ils ouirent ce mot de la resurrection des morts, les vns s'en mocquoyent, & les autres disoyent, Nous t'orrons derechef sur cela.

33. Καὶ οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν.

Ainsi sortit Paul du milieu d'eux.

34. Τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

Certains personnages toutesfois se ioignirent à lui, & creurent: entre lesquels estoit aussi Denis l'Areopagite, & vne femme nommee Damaris, & autres auec eux.

ΚΕΦΑΛ. ιη΄.

Μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ Παῦλος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ἦλθεν εἰς Κόρινθον.

Or apres ces choses Paul se partant d'Athenes vint à Corinthe.

2. Καὶ εὑρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἐκ τῆς Ῥώμης, προσῆλθεν αὐτοῖς.

Et ayant là trouué vn certain Iuif nommé Aquile, de la nation de Ponte, qui vn peu au parauant estoit venu d'Italie, auec Priscille sa femme (pource que Claude auoit commandé que tous les Iuifs vuidassent de Rome) il s'addressa à eux.

CAP. XVII.

31. Eo quòd ſtatuit diem in quo iudicaturus eſt orbem in æquitate, in viro in quo ſtatuit, fidem præbens omnibus, ſuſcitans eum à mortuis.

Becauſe he hath appointed a day in the which he will iudge ÿ worlde in rightcouſnes / by that man whom he hath appointed/ whereof he hath giuen an aſſurance to all men/ in that he hath raiſed him from ÿ dead.

32. Cùm audiſſent autem reſurrectionem mortuorũ, quidam quidem irridebant, quidam verò dixerunt, Audiemus te de hoc iterum.

Now when they heard of the reſurrection from the dead/ ſome mocked/ & other ſayde/ We will heare thee againe of this thing.

33. Sic Paulus exivit de medio eorum.

And ſo Paul departed from among them.

34. Quidam verò viri adhærentes ei, crediderunt: in quibus & Dionyſius Areópagita, & mulier nomine Damaris, & alii cum eis.

Howbeit certaine men claue vnto Paul/ and beleeued: among whome was alſo Denis Areopagita/ and a woman named Damaris/ and other with them.

CAP. XVIII.

POſt hæc egreſſus ab Athenis, venit Corinthũ.

After theſe thinges/ Paul departed from Athenes/ and came to Corinthus.

2. Et inveniens quendam Iudæum, nomine Aquilam, Ponticum genere, qui nuper venerat ab Italia, & Priſcillam uxorem eius (eo quòd præcepiſſet Claudius diſcedere omnes Iudæos à Roma) acceſſit ad eos.

And found a certaine Jewe/ named Aquila/ borne in Pontus/ lately come from Italie/ & his wife Priſcilla (becauſe that Claudius had commanded all Jewes to departe from Rome) and he came vnto them.

Das XVII. Capitel.

31. Darumb/ daß er einen Tag geſetzet hat/ auff welchen er richten wil den Kreiß deß Erdboden mit Gerechtigkeit/ durch einen Mañ/ in welchem ers beſchloſſen hat/ vnd jederman fürhelt den Glauben/ nach dem er jhn hat von den Todten aufferweckt.

Fordi/ at hand haffuer ſat en dag/ paa huilcken hand vil dømme Jorderigis Kreidz met redferdighed/ Ved en Mand/ i huilcken hand haffuer beſluttet det/ oc hand holder huer mand troen faare/ effter at hand haffuer opuect hannem fra de Døde.

32. Da ſie hőreten die Aufferſtehung der Todten/ da hattens etliche jhren ſpott. Etliche aber ſprachen: Wir wőllen dich davon weiter hőren.

Der de hørde de Dødis opſtandelſe/ Da haffde nogle det faar deris ſpaat/ Men nogle ſagde/ Wi ville ydermere høre dig der om.

33. Alſo gieng Paulus von jnen.

Saa gick Paulus fra dem.

34. Etliche Männer aber hiengen jhm an/ vnd wurden glaubig/ vnter welchen war Dionyſius/ einer auß dem Rath/ vnd ein Weib mit Namen Damaris: vnd andere mit jhnen.

Oc nogle Mend henge ved hannem/ oc trode Iblant huilcke Dionyſius/ en aff Raadet vaar/ oc en Quinde hed Damaris/ oc andre met dem.

Das XVIII. Capitel.

DArnach ſchied Paulus von Athene/ vnd kam gen Corinthen.

DEr effter ſkildis Paulus fra Athene/ Oc kom til Corinthen.

2. Vnd fand einen Jüden/ mit Namen Aquila/ der Geburt auß Ponto/ welcher war neulich auß Welſchland kommen/ ſampt ſeinem Weibe Priſcilla/ darumb daß der Keiſer Claudius gebotten hatte allen Jüden/ zu weichen auß Rom. Zu denſelbigen gieng er ein.

Oc fand en Jøde hed Aquila/ oc faar fød i Ponto/ huilcken ſom vaar nylige kommen aff Balland met ſin Huſtru Priſcilla/ fordi at Keyſer Claudius haffde biudet alle Jøder/ at vige aff Rom. Til de ſamme gick hand ind.

Kapitola XVII.

31. Proto že wſtanowil den/ w kterémžto Sauditi bude Swět w Sprawedlnoſti/ ſkrze muže kteréhož geſt k tomu wyſtawil/ dáwage Wijru wſſem/ wzkřijſyw ho z mrtwých.

Dla tego iż poſtánowił dźień w ktory ſpráwiedliwie ſadźić bedźie ziemię/ przez tego męża ktorego náznáczył/ wiárę tho okazawſzy wſzytkim/ iż on go z martwych wzbudźił.

32. A když vſlyſſeli y wzkřijſſenij mrtwých/ někteřij ſe poſmijwali/ a někteřij řekli: Budeme tebe ſlyſſeti o tomto podruhé.

Tedy oni vſłyſzawſzy o z martwych wſtaniu/ niektorzy z nich z poſmiechem to przyimowali/ á drudzy záſie powiedźieli: Będźiem cię o tym drugi raz ſłucháć.

33. A tak Pawel wyſſel z proſtředku gegich.

Zátymże Páweł wyſzedł z poſrodku ich.

34. Někteřij pak mužij/ Athenſſtij/ přidržijce ſe ho vwěřili/ mezy kterýmiž byl y Dyonyſius Areopagitſký/ y Žena gménem Damarys/ a ginij s nim.

Ale niektorzy przyſtáli do niego y vwierzyli/ miedzy ktoremi był Dyonyzius Areopagitá/ y niewiáſtá imieniem Dámárys/ y inni z nimi.

Kapitola XVIII.

POtom pak Pawel wyſſed z Athen/ ſſel do Korinthu.

Potym Páwel odſzedſzy z Athen/ przyſzedł do Korynthu.

2. A nalezl tu gednoho Žida gménem Akwilu z Pontu rodem/ kterýž nedáwno byl přiſſel z Wlach/ y s Pryſcillau Manželkau ſwau/ proto/ že byl rozkázal Klaudius/ aby wſſyckni Židé z Řijma odeſſli: y přidržal ſe gich.

A naláżſzy niektorego Zydá imieniem Akwile rodem z Ponthu/ ktory był niedawno z Włoch przyſzedł z Pryſcyllą żoną ſwą (dla tego iż było roſkazánie Klaudiuſzowe/ áby Zydowie wſzyſcy ſzli precz z Rzymá) przyſzedł do nich.

יח

3 מְטוּל דְּבַר אוּמָּנוּתְהוֹן הֲוָא שְׁרָא לֵהּ לְוָתְהוֹן וּפָלַח הֲוָא עַמְּהוֹן בְּאוּמָּנוּתְהוֹן דֵּין לְוָבְרָא הֲווֹ׃

E perciochè era del medeſimo meſtiere, ſi ſtaua con eſſi, e lauoraua: e loro arte era di far pauiglioni.

4 וּמְמַלֵּל הֲוָא בְּכְנוּשְׁתָּא בְּכֻל שַׁבָּא וּמְפִיס הֲוָא לִיהוּדָיֵא וְלַחְנְפֵא׃

E diſputaua ogni ſabbato nella ſinagoga, e perſuadeua ai Giudei & ai Greci.

5 וְכַד אֶתוֹ הֲווֹ מֶן מַקְדּוּנִיָא שִׁילָא וְטִימָתָאוֹס אֲלִיץ הֲוָא בְּמֶלְתָא הַו פָּוְלוֹס כַּד מְסַהֵד הֲוָא לְהוֹן דְּיֵשׁוּעַ הֻוְיוּ מְשִׁיחָא׃

Quando poi Sila e Timoteo furon venuti di Macedonia, Paulo era ſtimolato da lo Spirito à teſtificare ai Giudei che IESV era Chriſto.

6 (מְטוּל דְּקָיְמִין הֲווֹ לְקוּבְלֵהּ יְהוּדָיֵא וּמְגַדְּפִין הֲווֹ) וְנַפֵּץ מָאנַוְהִי וְאֶמַר לְהוֹן (דְּמְכוֹן עַל־רֵישְׁכוֹן) מֶן הָשָׁא אֶנָא דְּכֵא אֶנָא אָזֶל אֶנָא לְוָת עַמְמֵא׃

Ma contradicendo eſſi & beſtemmiando eglino ſi ſcoſſe i veſtimenti, e diſſe loro, Il ſangue voſtro ſia ſopra la voſtra teſta, io ne ſon mondo: da hora innanzi men andarò ai Gentili.

7 וְנֶפַק מֶן תַּמָּן וְעַל לְבַיְתֵהּ דְּגַבְרָא דַּשְׁמֵהּ טִטוֹס אַיְנָא דְּדָחֵל הֲוָא מֶן אֱלָהָא וּבַיְתֵהּ נְקִיף הֲוָא לְכְנוּשְׁתָּא׃

E partitoſi di lì, entrò in caſa d'vn certo nominato Giuſto, che temeua Iddio la caſa delquale era congiunta à la Sinagoga.

8 וְקְרִיסְפּוֹס רַב כְּנוּשְׁתָּא הַיְמֶן הֲוָא בְּמָרַן הוּ וּבְנַי בַּיְתֵהּ כֻּלְּהוֹן וְסַגִּיאֵא קוֹרִנְתָיֵא שָׁמְעִין הֲווֹ וּמְהַיְמְנִין בַּאלָהָא וְעָמְדִין׃

Criſpo ancora principal de la ſinagoga credette al Signore con tutta la caſa ſua: e molti de Corinti, vdendo credeuano, e battezauanſi.

יח

3 וְכִי בֶן־אֻמָּנוּתָם הוּא וַיַּעֲזֹב אִתָּם וַיִּפְעַל כִּי בְּאֻמְנוּתָם אוֹרְגֵי־יְרִיעוֹת הֵמָּה׃

Y porque era de ſu officio, poſo con ellos, y trabajaua: porque el officio de ellos era hazer tiendas.

4 וַיִּתְוַכַּח בָּעֵדָה בְּכָל שַׁבָּת וַיּוֹכַח גַּם לַיְּהוּדִים גַּם לַיְּוָנִים׃

Y diſputaua en la Synoga todos los Sabbados (entre poniendo el nombre del Sennor Ieſus:) y perſuadia à Iudios y à Griegos.

5 וְכַאֲשֶׁר בָּאוּ מִכִּתִּים גַּם שִׁילָא וְגַם טִימוֹתָאוֹס וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה וַיָּעַד לַיְּהוּדִים כִּי יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ הוּא׃

Y como Silas y Timotheo vinieron de Macedonia, Paulo era conſtreanido del Eſpiritu teſtificando à los Iudios que Ieſus era el Chriſto:

6 וַיַּכְלִימֻהוּ וַיִּתְנַכְּרוּ לוֹ וַיְגַדְּפֻהוּ וַיִּתְנַעֵר אֶת־בְּגָדָיו מֵעָפָר וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהִי דִּמְכֶם בְּרָאשְׁכֶם טָהוֹר וְנָקִי אָנֹכִי מֵעַתָּה הוֹלֵךְ אֲנִי אֶל־הַגּוֹיִם׃

Y contra diziendo y blaſphemando ellos, dixoles ſacudiendo ſus veſtidos, Vueſtra ſangre ſea ſobre vueſtra cabeça y limpio; deſde aora me yré à las Gentes.

7 וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיָּבוֹא אֶל־הָאִישׁ וּשְׁמוֹ (טִטוּס) יוּסְטוּס אִישׁ צַדִּיק וִירֵא אֱלֹהִים וּבֵיתוֹ מֵאֵחוֹ לְבֵית הָעֵדָה׃

Y partiendo de elli, entro en caſa de vno llamado Tito el juſto, temeroſo de Dios, la caſa del qual eſtaua junta à la Synoga.

8 וְקְרִיסְפּוּס רַב־הָעֵדָה הֶאֱמִין בַּיהוָה עִם כָּל־בֵּיתוֹ וְקוֹרִינְתִּים רַבִּים שׁוֹמְעִים הֶאֱמִינוּ וְנִטְבָּלוּ׃

Y Criſpo el prepoſito de la Synoga creyó àl Sennor con toda ſu caſa: y muchos de los Corinthios oyendo, creyan, y eran Baptizados,

ιη'.

3. *Καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι, ἔμενε παρ' αὐτοῖς, καὶ εἰργάζετο· ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην.*

Et pource qu'il eſtoit de meſme meſtier, il demeura auec eux, & beſongnoit. Et leur meſtier eſtoit de faire des tentes.

4. *Διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθέ τε ἰουδαίους καὶ ἕλληνας.*

Et diſputoit en la ſynagogue par chaque Sabbat, & induiſoit à croire tant les Iuifs, que les Grecs.

5. *Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς μακεδονίας ὅ,τε σίλας καὶ ὁ τιμόθεος, συνείχετο τῷ πνεύματι ὁ παῦλος διαμαρτυρόμενος τοῖς ἰουδαίοις τὸν χριστὸν ἰησοῦν.*

Et quand Silas & Timothee furent venus de Macedone, Paul eſtant enſerré en ſon Eſprit, teſtifioit aux Iuifs que Ieſus eſtoit le Chriſt.

6. *Ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων, ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπε πρὸς αὐτούς, τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγώ. ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι.*

Et comme iceux s'oppoſoyent, & blaſphemoyent, ayant ſecoué ſes veſtemens, il leur dit, Voſtre ſang ſoit ſur voſtre teſte, i'en ſuis nett dés maintenant ie m'en irai vers les Gentils.

7. *Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι ἰούστου, σεβομένου τὸν θεὸν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ.*

Adonc eſtant parti de là, il entra en la maiſon d'vn nommé Iuſte, ſeruant à Dieu: duquel la maiſon tenoit à la ſynagogue.

8. *Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο.*

Et Criſpe principal de la ſynagogue creut au Seigneur auec toute ſa maiſon: pluſieurs autres auſſi des Corinthiens l'ayans ouï, creurent, & furent baptizés.

CAP. XVIII.

3. Et quia eiuſdem erat artis, manebat apud eos, & operabatur (erant autem ſcenofactoriæ artis.)

And becauſe he was of yͤ ſame craft/ he abode with them and wrought (for their craft was to make tents.)

4. Et diſputabat in ſynagoga per omne ſabbathum, interponens nomen Domini Ieſu, ſuadebatque Iudæis & Græcis.

And he diſputed in the Synagogue euery Sabbath day / and exhorted the Jewes/and the Grecians.

5. Cùm veniſſent autem de Macedonia Silas & Timotheus, inſtabat verbo Paulus, teſtificans Iudæis eſſe Chriſtum Ieſum.

Now when Silas and Timotheus were come from Macedonia/ Paul burned in ſpirit teſtifying to the Jewes that Jeſus was the Chriſt.

6. Contradicentibus autem eis & blaſphemantibus, excutiens veſtimenta ſua, dixit ad eos, Sanguis veſter ſuper caput veſtrum: mundus ego ex hoc ad Gentes vadam.

And when they reſiſted and blaſphemed/ hee ſhooke his raiment / and ſayde vnto them / Your blood be vpon your owne head: J am cleane: from henceforth will J goe vnto the Gentiles.

7. Et migrans inde, intravit in domum cuiuſdam, nomine Titi Iuſti, colentis Deum, cuius domus erat coniuncta ſynagogæ.

So he departed thence / and entred into a certain mans houſe/ named Juſtus/a worſhipper of God/whoſe houſe ioyned harde to the Synagogue.

8. Criſpus autem archiſynagogus credidit Domino, cum omni domo ſua:& multi Corinthiorum audientes credebant, & baptizabantur.

And Criſpus the chiefe ruler of the Synagogue/ beleeued in the Lord with all his houſholde: and many of the Corinthians hearing it / beleeued and were baptized.

Das XVIII. Capitel.

3. Vnnd dieweil er gleiches Handwercks war / blieb er bey jhnen vnnd arbeitet (Sie waren aber des Handwercks Teppichmacher.)

Oc efferdi hand haffde det ſamme Embede / da bleff hand hoſſ dem / oc arbeydede. (Men de vaare Tappete magere i deris Embede.

4. Vnd er lehret in der Schule auff alle Sabbather / vnnd beredet beyde Jüden vnd Griechen.

Oc hand lærde i Scholen paa alle Sabbather/ oc til raade baade Jøder oc Greker.

5. Da aber Silas vnd Timotheus auß Macedonia kamen/ drang Paulum der Geiſt zu bezeugen den Jüden Jeſum / daß er der Chriſt ſey.

Men der Silas oc Timotheus komme aff Macedonia / da trengde Aanden Paulum til at vidne faar Joderne / at Jheſus er Chriſtus.

6. Da ſie aber widerſtrebten vnnd läſterten/ſchüttelt er die Kleider auß/ vnd ſprach zu jhnen: Euer Blut ſey über euer Haupt / Jch gehe von nun an rein zu den Heiden.

Men der de ſtode emod oc beſpaatede / da ryſte hand ſine Klæder / oc ſagde til dem / Eders blod ſkal vere offuer eders hoffuit / Jeg gaar nu her effter ren til Hedningene.

7. Vnd macht ſich von dannen/vnd kam in ein Hauß eines mit Namen Juſt / den Gottförchtig war/vnd deſſelbigen Hauß war zu nechſt an der Schule.

Oc hand foer der fra / oc kom i Huſet til en hed Juſtus / hand vaar Gudfryctig / oc hans Huſſ vaar neſt op til Scholen.

8. Criſpus aber der Oberſte der Schulen glaubte an den HERRN/ mit ſeinem gantzen hauſe / Vnnd vil Corinther / die zuhöreten / wurden glaubig / vnd lieſſen ſich tauffen.

Men Criſpus den Offuerſte for Scholen trode paa HERREN / met alt ſit Huſſ. Oc mange Corinther/ ſom horde til/ trode/ oc lode ſig døbe.

Kapitola XVIII.

3. A že byl těhož řemeſla jako oni/bydlil v nich a dělal (a byli řemeſla toho kteřijž Stany dělali.)

A iż był tego ż rzemieſłá/ mieſzkał v nich y robył/ ábowiem to było rzemieſło ich robic namioty:

4. Y hádal ſe w Sſkole Židowſké na každau Sobotu / wkládage mezy to gméno Pána Gežjſſe/ a radil Židům/ y Řekům.

Tedy ſie gadał w Bożnicy ná káżdy Szabath námawiáiac Zydy ſpołu y Greki.

5. A když přiſſli z Macedonye Sylas a Tymotheus/ byl pilen Pawel včenj Slowa Božijho / ſwědectwij wydáwage Židuom/ že Kryſtus geſt Gežijš.

A gdy przyſzli z Macedoniey Sylás y Tymotheuſz / ściśniony był Páwel od duchá/ oświadczáiąc Zydom iż Jezus był Kryſtuſem.

6. A když gemu oni odmlauwali a rauhali ſe / wyrazyw prach z raucha ſwého / řekl k nim: Krew waſſe / budiž na hlawu waſſi. Negſa wámi winen/ giž půgdu k Pohanům.

Lecz oni gdy ſie zſprzeciwiáli y bluźnili / wytrząſſy ſzáty ſwe / rzekł do nich: Krew wáſza ná głowy wáſze / iam ci czyſt / á od tegoż czáſu idę do pogánow.

7. A gda odtud/ wſſel do domu člowěka něyakého gménem Tyta ſprawedliwého/ ctitele Božijho / kteréhož duom by v ſame Sſkoly židowſké.

Nodſzedſzy ztámtąd/ wſzedł w dom niektorego człowieká imieniem Juſt/ ktory ſłużył Bogu/ á iego dom był podle bożnice.

8. Tehdy Kryſpus Knijže Sſkoly židowſké/ vwěřil Pánu Bohu/ ſe wſſy čeledij ſwau: A mnozý z Koryntſkých ſlyſſijce/ vwěřili/ a křtili ſe.

Tedy Kryſpus przednieyſzy v bożnicy vwierzył Pánu ze wſzyſtkim ſwym domem/ y wiele Koryntczykow ſłucháiąc wierzyli y krzcili ſie.

יח

9 וַאֲמַר מָרְיָא בְּחֶזְוָנָא לְפַוְלוֹס לָא תֶּדְחַל אֶלָּא מַלֵּל וְלָא תֶּשְׁתּוֹק׃

Hor il Signor diſſe vna notte à Paulo per viſione, Non temere, ma parla, e non tacer punto.

10 מְטוּל דְּאֶנָא עַמָּךְ אֶנָא וְאֶנָשׁ לָא מֶשְׁכַּח לְמַהֲרוּתָךְ וְעַמָּא סַגִּיָּאא אִית לִי בִּמְדִינְתָּא הָדָא׃

Perche io ſono teco, e niuno ti verrà contra per nuocerti: percioche io ho di molto popolo in queſta città.

11 יְתֶב הֲוָא דֵּין שַׁנְתָּא וְיַרְחֵא שֶׁתָּא (בְּקוֹרִנְתּוֹס) וּמַלֵּף הֲוָא לְהוֹן מֶלְּתָא דַּאלָהָא׃

Onde egli ſene ſtette iui vn anno e ſei meſi, inſegnando loro la parola di Dio.

12 וְכַד אִיתַוְהִי הֲוָא גַּאלְיוֹן אַנְתּוּפַטוֹס דְּאַכַאיָא אֶתְכַּנַּשׁוּ אַכְחֲדָא עַל פַּוְלוֹס וַאיתִיוּהִי קְדָם בִּים׃

Et eſſendo proconſule d'Acaia Gallione, i Giudei d'vn animo ſi leuorono ſu contra Paulo, e conduſſerlo al tribunale.

13 וְאָמְרִין דְּהָנָא לְבַר מִן נָמוֹסָא מַפִּיס לִבְנַי נָשָׁא דְּנֶהְווֹן דָּחְלִין לַאלָהָא׃

Dicendo, coſtui perſuade àgli huomini el ſeruir e à Dio contra la Legge.

14 וְכַד בָּעֵא הֲוָא פַּוְלוֹס דְּנֶפְתַּח פּוּמֵהּ וַמַלֵּל אֲמַר גַּאלְיוֹן לִיהוּדָיֵא אִלּוּ עַל מֶדֶּם דְּבִישׁ אַו דְּנִכִיל אַו דְּסַנָּא מְקַטְרְגִין הֲוַיתוֹן אַו יְהוּדָיֵא בְּנָלִיתָא מְקַבַּל הֲוִית לְכוֹן׃

Et in quel che Paulo era per aprir la bocca, Gallione diſſe à i Giudei, Se ei foſſe, ò Giudei, qualche ingiuria, ò iniqua opera, io ragioneuolmente vi ſofferrei.

יח

9 וַיֹּאמֶר יְהֹוָה בְּמַרְאֵה הַלַּיְלָה לְפַוְלוֹס אַל־תִּירָא כִּי אִם דַּבֵּר בְּבִטָּחוֹן וְאַל תֶּחֱשֶׁה׃

Entonces el Sennor dixo de noche en viſion à Paulo, No temas, ſino habla, y no calles:

10 לָכֵן אֲנִי עִמְּךָ וְאִישׁ לֹא יוּכַל לְהָרַע אוֹתְךָ כִּי עַם רַב הָיָה לִי בָּעִיר הַזֹּאת׃

Porque yo eſtoy contigo, Y ningnno te podrá hazer mal: porque yo tengo mucho pueblo en eſta ciudad.

11 וַיֵּשֶׁב שָׁנָה אַחַת וְשִׁשֶּׁת חֳדָשִׁים מְלַמֵּד בָּם אֶת דְּבַר אֱלֹהִים׃

Y aſſentó alli vn anno y ſeys meſes enſennandoles la palabra de Dios.

12 וַיְהִי־גַּלְיוֹן יוֹעֵץ גָּדוֹל בְּאַכַאיָא וַיָּקוּמוּ הַיְּהוּדִים בְּנֶפֶשׁ אֶחָת עַל־פַּוְלוֹס וַיּוֹלִיכוּהוּ אֶל־הַבָּמָה׃

Y ſiendo Gallion Proconſul de Achaya los Iudios ſe leuantaron de vn animo contra Paulo, y truxeronlo àl tribunal.

13 לֵאמֹר כִּי עַל־הַתּוֹרָה זֶה מְפַתֶּה אֶת־הָאֲנָשִׁים לִירוֹא אֱלֹהִים׃

Diziendo, Que eſte perſuade à los hombres honrrar à Dios contra la Ley.

14 וְכַאֲשֶׁר עָתִיד הָיָה פַּוְלוֹס לִפְתּוֹחַ אֶת־פִּיו וַיֹּאמֶר גַּלְיוֹן אֶל־הַיְּהוּדִים אִם דְּבַר רִשְׁעָה אוֹ פֹּעַל עָוֶל הוּא הַיְּהוּדִים כְּדִבְרָתִי אֲקַבֵּל אֶתְכֶם׃

Y comencando Paulo à abrir la boca, Gallion dixo à los Iudios, Si fuera alguna grauio, o algun mal hecho, ó varones Iudios, bien hos tolerara.

ιη'.

9. Εἶπε δὲ ὁ κύριος δι᾽ ὁράματος ἐν νυκτὶ τῷ παύλῳ, μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει, καὶ μὴ σιωπήσῃς.

Or le Seigneur dit de nuict par viſion à Paul, ne crain point, mais parle, & ne te tai point.

10. Διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαός ἐστί μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

Car ie ſuis auec toi, & nul ne mettra les mains ſur toi pour te mal-faire: car i'ai vn grand peuple en ceſte ville.

11. Ἐκάθισέ τε ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἕξ, διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.

Parquoi il demeura là vn an & ſix mois: enſeignant entr'eux la parole de Dieu.

12. Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς ἀχαΐας, κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ ἰουδαῖοι τῷ παύλῳ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα.

Mais du temps que Gallion eſtoit Proconſul d'Achaie, les Iuifs tous d'vn accord s'eſleuerent contre Paul, & l'amenerent au ſiege iudicial.

13. Λέγοντες, ὅτι παρὰ τὸν νόμον οὗτος ἀναπείθει τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν θεόν.

Diſans, Ceſtui-ci induit les gens de ſeruir à Dieu contre la Loy.

14. Μέλλοντος δὲ τοῦ παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα, εἶπεν ὁ γαλλίων πρὸς τοὺς ἰουδαίους, εἰ μὲν οὖν ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρὸν, ὦ ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἠνεσχόμην ὑμῶν.

Et comme Paul vouloit ouurir ſa bouche, Gallion dit aux Iuifs, O Iuifs, ſi c'eſtoit matiere de quelque outrage, où malefice, ie vous ſupporteroye autant qu'il ſeroit raiſonnable.

CAP. XVIII.

9. Dixit autem Dominus nocte per viſionem Paulo, Noli timere, ſed loquere, & ne taceas.

Then ſayd the Lord to Paul in the night by a viſion / Feare not/ but ſpeake/ and hold not thy peace.

10. Propter quod ego ſum tecum: & nemo apponetur tibi ut noceat te: quoniam populus eſt mihi multus in hac civitate.

For I am with thee / and no man ſhall lay handes on thee to hurt thee: for I haue much people in this citie.

11. Sedit autem annum & ſex menſes, docens apud eos verbum Dei.

So he continued there a yere and ſix monethes / and taught the word of God among them.

12. Gallione autem proconſule Achaiæ, inſurrexerunt uno animo Iudæi in Paulum, & adduxerunt eum ad tribunal.

Nowe when Gallio was Deputie of Achaia / the Jewes aroſe with one accorde againſt Paul / & brought him to the iudgement ſeat.

13. Dicentes, Quia contra legem hic perſuadet hominibus colere Deum.

Saying/ This fellow perſwadeth men to worſhip God contrary to the L[illegible]

14. Incipiente autem Paulo aperire os, dixit Gallio ad Iudæos, Si quidem eſſet iniquum aliquid, aut facinus peſſimum ô viri Iudæi, rectè vos ſuſtinerem.

And as Paul was about to open his mouth / Gallio ſaide vnto the Jewes / If it were a matter of wrong / or an euill deede / O ye Jewes / I would according to reaſon maintaine you.

Das XVIII. Capitel.

9. Es ſprach aber der HERR durch ein Geſichte inn der Nacht zu Paulo: Förchte dich nicht / ſondern rede / vnd ſchweige nicht.

Da ſagde HERREN til Paulum i et Syn om natten / Frycte dig icke / men tale / oc tie icke.

10. Denn ich bin mit dir / vnd niemand ſol ſich vnterſtehen dir zu ſchaden / denn ich hab ein groß Volck inn diſer Statt.

Thi ieg er met dig / oc ingen ſkal driſte ſig til at gøre dig ſkade/ Thi ieg haffuer meget Folck i denne Stad.

11. Er ſaß aber daſelbſt ein Jar vnd ſechs Monden / vnnd lehret ſie das Wort Gottes.

Saa ſad hand der it aar oc ſex maanede / oc lærde dem Guds ord.

12. Da aber Gallion Landvogt war in Achaia / empöreten ſich die Jüden einmütiglich wider Paulum / vnd führeten jhn für den Richtſtul.

Men der Gallion vaar Landzfoget i Achaia / da ſette Jøderne ſig endrecteligen op mod Paulum/ oc førde hannem faar Domſtolen.

13. Vnd ſprachen: Diſer überredet die Leute Gott zu dienen / dem Geſetze zu wider.

Oc ſagde/ Denne ſkynder Folcket til at tiene Gud/ mod Loven.

14. Da aber Paulus wolte den Mund auffthun / ſprach Gallion zu den Jüden: Wenn es ein Frefel oder Schalckheit were / lieben Jüden / ſo höret ich euch billich.

Oc der Paulus vilde oplade Munden / ſagde Gallion til Jøderne/ Der ſom det vaare noget vſkel eller ſkalckhed/ kære Jøder/ da burde mig at høre eder.

Kapitola XVIII.

9. Y řekl PAN v widěnij Pawlowi: Nebog ſe/ ale mluw a nemlč/ neb' yá gſem s tebau:

Zátym Pán rzekł Páwłowi w nocy przez widzenie: Nie boy ſię/ ále mowy / nie milcz.

10. A žádnýť ſe proti tobě nezaſadij / aťby vſſkodil tobě/ nebo mnohý lid mám w tomto Městě.

Abowiemciem ja ieſt z tobą/ á żaden/ ſię ná cię nie tárgnie/ ábyć miał co złego vczynić/ Abowiem tu wielki lud mam w mieśćie tym.

11. Y byl tu puol druhého Létha/ káže gim Slowo Božij.

A ták tam mieſzkał rok y ſześć/ mieſiecy / nauczáiąc v nich ſłowá Bożeᵒ.

12. Za Galliona pak prwnijho Konſſela Achaytſkého/ powſtali gednomyſlně Židé proti Pawlowi: Y přiwedli ho k Saudné Stolicy.

A gdy Gállio był Stároſtą w Achaiey/ tedy Żydowie iednoſtáynie powſtáli przećiw Páwłowi/ y przywiedli go przed ſąd.

13. Řkauce: Tento proti Zákonu radij lidem/ aby ctili Boha.

Mowiąc: Iż ten przećiw zákonowi námawia ludźi chwalić Bogá.

14. A když Pawel pokal odwírati vſta / řekl Gallio k Židům: O mužij Židé/ byť co bylo neprawého/ nebo hřijch něyaký mrzký/ ſluſſně bych wás wyſlyſſal.

A gdy iuż Páwel miał vſtá otworzyć/ rzekł Gállio do Żydow: Być wam byłá krzywdá iáka / ábo co zá złoczyńſtwo o Żydowie/ ileby ſpráwiedliwośći należáło / broniłbych was.

יח

15 אֶן דֵּין זֵאטֶמְבֵא אֶנּוּן
עַל מֶלְּתָא וְעַל שְׁמָהֵא
וְעַל נָמוּסָא דִּילְכוּן אַנְתּוּן
יָדְעִין אַנְתּוּן בַּיְנָתְכוּן אֶנָא
גֵּיר לָא צָבֵא אֶנָא דְּאֶהְוֵא
דַּיָּנָא דְּהָלֵין צְבְוָתָא׃

Ma s'ella è queſtione di parole, e di nomi, e de la voſtra Legge, vedetela voi medeſimi: percioche io non voglio eſſer giudice di queſte coſe.

16 וְטַרֵד אֶנּוּן מֶן בֵּים
דִּילֵה׃

E ſcacciolli via dal tribunale.

17 וְאַחְדוּ הֲווּ כֻּלְּהוּן ח
הַנְפֵא לְסוֹסְתָאנִיס קַשִּׁישָׁא
דִּכְנוּשְׁתָּא וּמָחֵין הֲווּ לֵהּ
קְדָם בֵּים וְגַאלְיוֹן מֶהֱמֵא
הֲוָא בְּהָלֵין׃

Allora tutti i Greci pigliando Soſtene principal de la ſinagoga, lo batteuano dauanti al tribunale: e Gallione non ſe ne curaua punto.

18 וְכַד הֲוָא פּוֹלוֹס תַּמָּן
יוֹמָתָא סַגִּיאֵא יַהַב שְׁלָמָא
לְאַחֵא וּרְדָא בְּיַמָּא
דְּיֵאזַל לְסוּרִיָא וַאֲתוֹ עַמֵּהּ
פְּרִיסְקִלָּא וַאקִלוֹס כַּד
סַפַּר רֵישֵׁהּ בְּקֶנְכְּרָאוֹס
מֶטּוּל דְּנֶדְרָא נְדִיר הֲוָא
לֵהּ׃

Paulo poi eſſendo dimorato iui ancor molti giorni, preſa licentia da i fratelli, nauigò in Siria, (e con lui Priſcilla & Aquila) fatto che s'hebbe rader la teſta in Cencrea: percioche ne haueua voto.

19 וּמְטִיו לְאֶפֶּסוֹס וְעַל
פּוֹלוֹס לַכְנוּשְׁתָּא וּמְמַלֵּל
הֲוָא עַם יְהוּדָיֵא׃

Poi arriuò in Efeſo, e laſſò gli lì: & egli entrato ne la ſinagoga, diſputaua co i Giudei.

20 וּבָעֵין הֲווּ מֶנֵּהּ דְּנֶגַּר
לְוָתְהוֹן וְלָא אֶתְטְפִּיס׃

E richiedendolo eſſi che dimoraſſe con loro piu lungo tempo, egli non vi conſentì.

יח.

15 אֲבָל אִם שְׁאֵלַתְכֶם הִיא
עַל־הַדָּבָר אוֹ עַל־שֵׁמוֹת אוֹ
עַל־תּוֹרַתְכֶם אַתֶּם תִּרְאוּ כִּי אֲנִי
לֹא אָבֶה לִהְיוֹת שׁוֹפֵט עֲלֵיהֶם׃

Mas ſi ſon queſtiones de palabras, y de nombres, y de vueſtra Ley, veldo voſotros. porque yo no quiero ſer juez de eſſas coſas.

16 וַיֶּהְגֶּה אוֹתָם מִן־הַבָּמָה׃

Y echólos del tribunal.

17 וַיֹּאחֲזוּ כָּל־הַיְּוָנִים אֶת־
סוֹסְתֶנִים רַב־הָעֵדָה וַיַּכּוּהוּ לִפְנֵי
הַבָּמָה וְגַלְיוֹן מְאוּמָה לֹא הִסְכִּין
לְדַרְכֵיהֶם׃

Entonces todos los Griegos tomando à Soſthenes Prepoſito de la Synoga, herianlo delante del tribunal; y à Gallion nada ſe le daua dello.

18 וּפוֹלוֹס עוֹדֶנּוּ אָרַךְ לוֹ יָמִים
רַבִּים וְנָתַן אֶת־שָׁלוֹם לָאַחִים
וַיֵּלֶךְ בַּיָּם לַאֲרָם וְעִמּוֹ פְּרִיסְקִלָּא
וַאֲקִילָס גּוֹזֵז אֶת־רֹאשׁוֹ
בְּקֶנְכְרֶאוֹס בַּעֲבוּר כִּי נָדַר נֶדֶר׃

Mas Paulo auiendo eſperado aun alli muchos dias deſpidiendoſe de los Hermanos, nauego en Syria: y con el Priſcilla y Aquila, auiendo treſquiladoſe la cabeça en Cenchras: porque tenia voto.

19 וַיִּקָּר לְאֶפְסוֹס וַיַּעֲזֹב אוֹתָם
שָׁם וְהוּא בָא אֶל־הָעֵדָה
וַיִּתְוַכַּח עִם הַיְּהוּדִים׃

Y llegó à Epheſo, y dexoles alli: y el entrando en la Synoga diſputó con los Iudios.

20 וַיִּשְׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ לַאֲרֹךְ לוֹ
עִמָּם לְעֵת וְלֹא אָבָה׃

Los quales rogandole que ſe quedaſſe con ellos por mas tiempo, no ſe lo concedió.

ιη'.

15. Εἰ δὲ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου, καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί. κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι.

Mais s'il eſt queſtion de paroles, & de mots, & de voſtre Loi, vous y regarderez vous meſmes: car ie ne vueil point eſtre iuge de ces choſes.

16. Καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος.

Et les chaſſa du ſiege iudicial.

17. Ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες οἱ Ἕλληνες Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος. καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν.

Lors tous les Grecs ayans empoigné Soſthenes le principal de la ſynagogue, le batoyent deuant le ſiege iudicial, & n'en chaloit rien a Gallion.

18 Ὁ δὲ Παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανάς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας, κειράμενος τὴν κεφαλὴν ἐν Κεγχρεαῖς. εἶχε γὰρ εὐχήν.

Mais quand Paul eut encore eſté là aſſez long temps, il print congé des freres, & nauiga en Syrie, & auec lui Priſcille & Aquile) apres qu'il ſe fut fait raire la teſte en Cenchree: car il auoit voeu.

19. Κατήντησε δὲ εἰς Ἔφεσον, κἀκείνους κατέλιπεν αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν διελέχθη τοῖς Ἰουδαίοις.

Puis il arriua en Epheſe, & les laiſſa là, mais lui eſtant entré en la ſynagogue, diſputa auec les Iuifs.

20. Ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον μεῖναι παρ' αὐτοῖς, οὐκ ἐπένευσεν.

Leſquels le prians qu'il demeuraſt encore plus longuement auec eux, il ne s'y voulut point accorder.

CAP. XVIII.

15. Si verò quæſtiones ſunt de verbo & nominibus, & legis veſtræ, vosipſi videritis: Iudex ego horum nolo eſſe.

But if it bee a queſtion of wordes/ and names/ and of your Lawe/ looke ye to it youre ſelues: for I will be no iudge of thoſe thinges.

16. Et minavit eos à tribunali.

And he draue them from the iudgement ſeate.

17. Apprehendentes autem omnes Soſthenem principem ſynagogæ, percutiebant eum ante tribunal: & nihil eorum Gallioni curæ erat.

Then tooke all the Grecians Soſthenes the chiefe ruler of the Synagogue/ & beat him before the iudgement ſeat: but Gallio cared nothing for thoſe thinges.

18. Paulus verò cùm adhuc ſuſtinuiſſet dies multos, fratribus valefaciens navigavit Syriam, (& cum eo Priſcilla & Aquila,) qui ſibi totonderat in Cenchris caput, habebat enim votum.

But when Paul had taried there yet a good while/ he tooke leaue of the brethren/ and ſayled into Syria/ (and with him Priſcilla and Aquila/) after that he had ſhorne his head in Cenchrea: for he had a vowe.

19. Devenitque Epheſum, & illos ibi reliquit. Ipſe verò ingreſſus ſynagogam, diſputabat cum Iudæis.

Then he came to Epheſus/ and left them there: but he entred into the Synagogue/ and diſputed with the Iewes.

20. Rogantibus autem eis, ut ampliori tempore maneret, non conſenſit.

Who deſired him to tarie a longer time with them: but he would not conſent.

Das XVIII. Capitel.

15. Weil es aber ein Frage iſt von der Lehre vnd von den worten/ vnd von dem Geſetze vnter euch/ ſo ſehet jhr ſelber zu/ ich gedencke darüber nicht Richter zu ſein.

Men efterdi det er it Spørſmaal om den Lærdom oc om de ord/ oc om den Low iblant eder/ Da ſee i ſelff til/ ieg tencker icke at vere Dommere der offuer.

16. Vnd trieb ſie von dem Richtſtul.

Oc hand dreff dem fra Domſtolen.

17. Da ergriffen alle Griechen Soſthenen den Oberſten der Schulen/ vnd ſchlugen jhn für den Richtſtul/ vnd Gallion nam ſichs nichts an.

Da grebe alle Grekerne fat paa Soſthenen den Offuerſte for Scholen/ oc ſloge hannem faar Domſtolen/ oc Gallion tog ſig det inted til.

18. Paulus aber bleib noch lang daſelbſt/ darnach machet er ſeinen abſchied mit den Brüdern/ vnd wolt inn Syrien ſchiffen/ vnd mit jhm Priſcilla vnd Aquila. Vnd beſchor ſein Haupt zu Kenchrea/ denn er hatte ein Gelübde.

Men Paulus bleff der end nu lenge/ Der efter giorde hand ſin atſkillelſe met Brødrene/ oc vilde ſeyle til Syrien/ oc Priſcilla/ oc Aquila met hannem. Oc hand ragede ſit hoffuit i Kenchrea/ Thi hand haffde it Løffte.

19. Vnd kam hinab gen Epheſum/ vnd ließ ſie daſelbſt. Er aber gieng in die Schule/ vnd redet mit den Jüden.

Oc hand kom hen ned til Epheſum/ oc forlod dem der/ Men hand gick ind i Scholen/ oc talede met Jøderne.

20. Sie baten jn aber/ daß er länger zeit bey jhnen bliebe. Vnd er verwilliget nicht.

Da bade de hannem/ at hand vilde bliffue lengre tid hoß dem. Oc hand vilde icke ſamtycke.

Kapitola XVIII.

15. Ale že tuto gſau hádky o ſlowu a o gménijch a Zákonu waſſem/ wy ſami wizte/ Ják nechcy toho ſaudcy býti.

Ale ieſli tylko gadka ieſt o ſłowiech y o imionach/ á o zakonie wáſzym/ wy to ſámi rozeznaycie/ ábowiem ia niechcę tey rzeczy ſędzią.

16. Y odehnal gey od Saudu.

Y wygnał ie od ſądu.

17. Tehdy Pohané wſſickni vchopiwſſe Soſthena/ Knjže Sſkoly Židowſké/ pokali gey bijti tu pred ſaudným mijſtem/ a Gallio na to nic nedbal.

Tedy wſzyſcy Grecy Soſtená przedniyſzego z bożnice pochwyciwſzy/ bili przed ſądem/ ale tego Gallio nic ná pieczy nie miał.

18. Pawel pak když geſſtě potrwal tu za mnohé dni/ s Bratřjmi ſe rozžehnaw/ y plawil ſe do Syrie/ a s nim Pryſcylla/ a Akwila/ když oholil hlawu w Cenchris/ neb byl včinil ſlib.

Potym Páwel gdy tám ieſzcze przez niemáły czas mieſzkał/ pożegnawſzy ſię z bráciá/ wiozł ſię do Syryey/ (máiąc z ſobą w towárzyſtwie Pryſcylle y Akille) gdy ogolił głowę w Cenchreách/ bo miał ſlub.

19. Y priſſel do Effezu/ a nechal gich tu. Sám pak wſſel do Sſkoly/ a hádal ſe s Zidy.

Zátym przyſzedł do Efezu/ y támże zoſtáwił/ á ſam wſzedſzy do bożnice rozmáwiał z Żydy.

20. A když ho proſyli aby tu déle pobyl/ y odepřel:

A gdy go proſili żeby v nich dłużey mieſzkał/ nie zezwolił.

יח

21 וכד (יהב להון שלמא) אמר דולא לי אמינאית דעאדא דאתא באורשלם אעבדיוהי ואן אלהא יצבא אתא תוב לותכון :

Ma preſe licentia da eſſi dicendo, E mi biſogna per ogni modo far la feſta che viene in Ieruſalem : ma io ritornarò di nuovo à voi piacendo à Dio, E coſì ſi partì da Efeſo.

22 (ולאקלוס ולאפריסקלא שבק אנון באפסוס) והו (רדא בימא) ואתא לקסריא וסלק ושאל בשלמא דבני עדתא ואזל לה לאנטיוכי :

Et eſſendo ſceſo à Ceſarea, ſalì in Ieruſalem, e ſalutata che hebbe la Chieſa, diſceſe in Antiochia.

23 וכד הוא תמן יומתא ידיעא נפק ואתכרך בתר בתר באתרא דפרוגיא ודגלטיא כד מקים הוא לכלהון תלמידא :

E poi che vi fu dimorato alquanto tempo ſen'andò caminando di luogo in luogo per il paeſe di Galatia e di Frigia, confermando tutti diſcepoli.

24 וגברא חד דשמה הוא אפלו יהודיא דאיתוהי הוא טוהמה מן אלכסנדריא ורדא הוא במלתא ומדק הוא בכתבא אתא לאפסוס :

In Efeſo venne poi vn Giudeo nominato Apollo di natione Aleſſandrino huomo eloquente, che era potente ne le Scritture.

25 הנא מתלמד הוא לאורחה דמריא ורתח הוא ברוחה וממלל ומלף מליאית על ישוע כד מדם לא ידע הוא אלא אן מעמודיתא דיוחנן :

Coſtui era alquanto introdotto ne la via del Signore : e con fervor di Spirito parlava, & inſegnava diligentemente le coſe del Signore : havendo ſolamente cognitione del batteſimo di Giovanni.

26 ושרי עין בגלא ממלל בכנושתא וכד שמעוהי אקלוס ופרסקילא א איתיוהי לביתהון ומליאית חויוהי אורחה דמריא :

E commenciò coſtui à parlar liberamente ne la ſinagoga, Et havendolo Priſcilla & Aquila udito, il preſero appreſſo di loro, e gli eſpoſero piu perfettamente la via del Signore.

יח

21 כי אם נתן להם את שלום לאמר יש צרכי מכל דבר לעשות את החג בירושלים ואחרי כן אשוב אליכם אם ירצה אלהים ויסע מאפיסוס :

Antes ſe deſpidió deellos diziendo. Es meneſter que en todo caſo tenga la Fieſta que viene en Ieruſalem : mas otra vez bolueré à voſotros queriendo Dios : y partioſe de Epheſo.

22 ויבוא בים לקיסריא ויעל וישאל בשלום לבני העדה וירד לאנטיוכיא :

Y decendido à Ceſarea, ſubió à Ieruſalem, y ſaludó à la Igleſia, y decendió à Antiochia.

23 ובארוך לו ימים וילך מחד לאחד את גלטיא ופרוגיא מחזק ומאמץ את התלמידים כלם :

Y auiendo eſtado alli algun tiempo, partioſe, andando por orden la prouincia de Galacia, y la Phrygia, confirmando à todos los Diſcipulos.

24 ואיש יהודי ואפלא שמו ודורו מאלכסנדריא איש דברים ויכול בכתבים בא לאפסוס :

Llegó entonces à Epheſo vn Iudio llamado Apollos, natural de Alexandria, varó eloquente, poderoſo en las Eſcripturas.

25 זה היה מלמד בדרך יהוה והמרמר ברוח ודבר וילמד בישר על אדונינו ישוע והוא יודע לבדו את טבילת יוחנן :

Eſte era inſtruydo en el camino del Sennor y feruiente de Eſpiritu hablaua y enſennaua diligentemente las coſas que ſon del Sennor Ieſus, enſennado ſolamente en el Baptiſmo de Ioan.

26 וזה החל בבטחון לדבר בעדה וכאשר שמעו אותו אקולס ופריסקלא לקחוהו ובהר היטב פרשו לו את דרך יהוה :

Y començó tratar confiadamente en la Synoga, àl qual como oyeron Priſcilla y Aquila, tomaronlo, y declaronle mas particularmente el camino de Dios.

ιη'.

21. Ἀλλ' ἀπετάξατο αὐτοῖς, εἰπών· δεῖ με πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς ἱεροσόλυμα, πάλιν δὲ ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς, τοῦ θεοῦ θέλοντος. καὶ ἀνήχθη ἀπὸ τῆς ἐφέσου.

Ains print congé d'eux, diſant, Il me faut totalement faire la feſte prochaine en Ieruſalem : mais ie retournerai encores vers vous, s'il plaiſt à Dieu. Ainſi il deſancra d'Epheſe.

22. Καὶ κατελθὼν εἰς καισάρειαν, ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς ἀντιόχειαν.

Et quand il fut deſcendu en Ceſaree, il monta en Ieruſalem : & apres auoir ſalué l'Egliſe, deſcendit en Antioche.

23. Καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθε, διερχόμενος καθεξῆς τὴν γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ἐπιστηρίζων πάντας τοὺς μαθητάς.

Puis ayant ſeiourné là quelque tẽps il s'en alla trauerſant tout d'vn train la contree de Galatie & de Phrygie, confermant tous les diſciples.

24. Ἰουδαῖος δέ τις ἀπολλὼς ὀνόματι, ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ λόγιος κατήντησεν εἰς ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς.

Mais vn certain Iuif nommé Apollos, Alexandrin de nation homme eloquent & puiſſant ès Eſcritures, vint en Epheſe.

25. Οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου, καὶ ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ κυρίου, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα ἰωάννου.

Lequel eſtoit aucunement inſtruit en la voye du Seigneur : & eſtant en ferueur d'eſprit, parloit, & enſeignoit diligemment les choſes qui ſont du Seigneur, cognoiſſant ſeulement le Bapteſme de Iehan.

26. Οὗτός τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ ἀκύλας καὶ πρίσκιλλα, προσελάβοντο αὐτόν, καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ θεοῦ ὁδόν.

Il commença donc à parler franchement en la ſynagogue. Et quand Priſcille & Aquile l'eurent ouï, ils le prindrent auec eux, & lui declarerent plus auant la voye de Dieu.

CAP. XVIII.

21. Sed valefaciens, & dicens iterum revertar ad vos, Deo volente: profectus eſt ab Epheſo.

But bade them farewell/ ſaying/ I muſt needes keepe this feaſt that commeth/ in Jeruſalem: but I will returne againe vnto you / if God will. So he ſayled from Epheſus.

22. Et deſcendens Cæſaream, aſcendit, & ſalutavit eccleſiam, & deſcendit Antiochiam.

And when he came downe to Ceſarea/ he went vp to Jeruſalem: and when he had ſaluted the Church/ he went down vnto Antiochia.

23. Et facto ibi aliquanto tempore profectus eſt, perambulans ex ordine Galatiam regionem & Phrygiam, confirmans omnes diſcipulos.

Nowe when he had taryed there a while/ he departed / and went through the countrey of Galatia and Phrygia by order/ ſtrengthening all diſciples.

24. Iudæus autem quidam, Apollo nomine, Alexandrinus genere: vir eloquens, devenit Epheſum, potens in ſcripturis.

And a certaine Jewe named Apollos/ borne at Alexandria/ came to Epheſus/ an eloquent man/ and mightie in the Scriptures.

25. Hic erat edoctus viam Domini: & fervens ſpiritu loquebatur, & docebat diligenter ea quæ ſunt Ieſu, ſciens tantùm baptiſma Iohannis.

The ſame was inſtructed in the way of the Lorde/ and he ſpake feruētly in the ſpirit/ and taught diligently the thinges of the Lorde/ and knewe but the baptiſme of John onely.

26. Hic ergo cœpit fiducialiter agere in ſynagoga, Quem cùm audiſſent Priſcilla & Aquilā, aſſumpſerunt eum, & diligentiùs expoſuerunt ei viam Domini.

And he beganne to ſpeake boldely in the Synagogue. Whome whē Aquila and Priſcilla had heard / they tooke him vnto them / and expounded vnto him the way of God more perfectly.

Das XVIII. Capitel.

21. Sondern machet ſeinen abſchied mit jhnen/ vnd ſprach: Jch muß aller ding das künfftige Feſt zu Jeruſalem halten / wils Gott ſo wil ich wider zu euch kommen. Vnd fuhr weg von Epheſo.

Men giorde ſin aeſkilleſe met dem / oc ſagde/ Jeg maa aldelis holde denne tilkommendis Hoytid i Jeruſalem/ vil Gud/ ſaa vil jeg komme til eder. Oc hand foer bort fra Epheſo.

22. Vnd kam gen Ceſarien / vnnd gieng hinauff vnd grüſſet die Gemeine. Vnd zoch hinab gen Antiochian.

Oc kom til Ceſarien/ oc gick op oc hilſede Menigheden. Oc hand drog ned til Antiochian.

23. Vnd verzog etliche zeit. Vnd räiſet auß / vnd durchwandelt nach einander das Galatiſch land vnd Phrygian/ vnd ſtercket alle Jünger.

Oc toffuede nogen tid. Oc hand reyſde vd / oc vandrede igennem det Galatiſke land oc Phrigiam effter huer andre/ oc ſtyrckede aff Diſciplene.

24. Es kam aber gen Epheſum ein Jüde/ mit Namen Apollo/ der Geburt von Alexandria / ein beredter Mann/ vnd mechtig in der Schrifft.

Da kom der en Jød til Epheſum/ ſom hed Apollo/ fød i Alexandria/ en talende Mand/ oc mectige i Scrifften.

25. Diſer war vnterweiſet den weg des HERRN / vnd redet mit brünſtigem Geiſt/ vnd lehret mit fleiß von dem HERRN/ vnd wuſte allein von der Tauffe Johannis.

Denne vaar vnderuiſt i HERRENS vey/ oc talede met en brendendis Aand / oc lærde flitelige om HERREN / oc hand viſte alſomeniſte aff Johannis Daab.

26. Dieſer fieng an frey zu predigen in der Schule. Da jhn aber Aquila vnd Priſcilla höreten/ nahmen ſie jn zu ſich / vnd legten jhm den weg Gottes noch fleiſſiger auß.

Denne begyntte at predicke frimodelige i Scholen. Men der Aquila oc Priſcilla hørde hannem/ toge de hannem til ſig / oc ſagde hannem Guds vey end fliteligere vd.

Kapitola XVIII.

21. Ale požehnaw gich / a powěděw: Muſým yá Swátek ſlawiti kterýž naſtáwá w Geruzalémě / potom nawrátijm ſe k wám/ budeli wůle Božij/ y ſſel z Effezu.

Ale ſie pożegnał mowiąc: Koniecżnie potrzebá mi obchodźić świeto które bliſko ieſt w Jeruzálem / lecż ſie zá ſie do was wrocę zá wolą Bożą / y odſzedł z Efezu.

22. A přiſſed do Cezaree/ pozdrawil Cyrkwe/ a odtud ſſel do Antyochij.

A zſtápiwſzy do Cezáryey/ (y przyſzedſzy do Jeruzálem) tám przywitawſzy ſie z kośćiołem/ ſzedł do Antyochiey.

23. A tu pobyw za někerý kas/ ſſel procházege pokád Gallatſkau Kraginu/ a Frigij/ potwrzuge wſſech Učedlníkuow.

A gdy thám przemieſzkał niektory czás/ odſzedł/ zdąc porządnie przez kráinę Galáckę/ y przez Frygią/ utwierdzał wſzytki zwolenniki.

24. Žid pak nějaký gménem Apollo/ rodem z Alexandrye/ Muž wýmluwný/ přiſſel do Effezu/ učený w Pijſmě.

Thedy Żyd niektory imieniem Apollos rodem z Alexandryey/ człowiek wymowny/ przyſzedł do Efezu/ będąc mocnym w piſmiech.

25. A ten byl poznal ceſtu Božij/ a wraucým duchem mluwil a učil pilně lidi / těm wěcem kteréž gſau Pána Gežiſſe/ znage toliko Křeſt Janow

Ten był wyprawiony w drodze Páńſkiey/ á pałáiąc w duchu mowił y nauczał pilnie tych rzeczy które były Páńſkie/ tylko wiedząc o krzćie Janowym.

26. Ten počal ſtatečně mluwiti w Židowſké Sſkole. Kteréhož když uſlyſſeli Pryſcylla a Akwila / přijali ho k ſobě/ a pilně wykládali mu o Ceſtě Božij.

A począł beſpiecżnie mowić w bożnicy, ktorego uſłyſzawſzy Pryſcylla y Akillá/ wzięli go/ y doſkonálniey mu oznaymili drogę Bożą.

יח

27 וְכַד צָבָא דְּנֵאזַל לַאכַיָא חַפְּטוּהִי אַחֵא וּכְתַבוּ לְתַלְמִידֵא דְּנְקַבְּלוּנָיְהִי וְכַד אֲזַל עַדַּר סַגִּי בְּיַד טַיְבוּתָא לְכֻלְּהוֹן מְהַיְמְנֵא׃

E volendo egli andarſene in Achaia, i fratelli eſortandolo, ſcriſſero a i diſcepoli che lo riceueſſero. Il quale arriuato che fu, giouò molto a quelli che per gratia haueuano creduto.

28 תְּקִיפָאִית גֵּיר דָּרֵשׁ הֲוָא לְוָקְבַל יְהוּדָיֵא קֳדָם כְּנֻשָׁא כַּד מְחַוֵּא הֲוָא מֶן כְּתָבֵא עַל יֵשׁוּע דִּמְשִׁיחָא הוּ׃

Imperoche con gran vehementia conuinceua i Giudei, dimoſtrando publicamente per le Scritture, come IESV era Chriſto.

יט

1 וְכַד אִיתַוְהִי הֲוָא אַפּוֹלוֹ בְּקוֹרִנְתּוֹס אֶתְכַּרַךְ פַּוְלוֹס בְּאַתְרָוָתָא עֶלָּיָא לְאֶפֶסוֹס וּמְשָׁאֶל הֲוָא לְתַלְמִידֵא אִילֵין דְּאֶשְׁכַּח תַּמָּן׃

Auuenne poi, mentre Apollo era in Corinto, che Paulo hauendo traſcorſe le parti di ſopra, venne in Efeſo, e trouati alcuni diſcepoli, diſſe loro.

2 דְּאֶן קַבֶּלְתּוּן רוּחָא דְּקוּדְשָׁא מֶן דְּהַיְמֶנְתּוּן עֲנוֹ וְאָמְרִין לֵהּ וְאָף לָא אֶן אִית רוּחָא שְׁמִיעַ לַן׃

Hauete voi riceuuto lo Spirito ſanto, quando hauete creduto? Et eſſi li diſſero, Anzi noi non habbiam pur vdito ſe lo Spirito ſanto ſia.

3 אָמַר לְהוֹן וּבְמָנָא עֲמַדְתּוּן אָמְרִין בְּמַעֲמוּדִיתֵהּ דְּיוּחַנָּן׃

Et egli diſſe loro, In che ſete voi dunque battezati? Diſſero eſſi: Nel batteſimo di Giouanni.

4 אָמַר לְהוֹן פַּוְלוֹס יוּחַנָּן אַעְמֶד מַעֲמוּדִיתָא דְּתְיָבוּתָא לְעַמָּא כַּד אָמַר דְּנְהַיְמְנוּן בְּאַיְנָא דְּאָתֵא בָּתְרֵהּ דְּאִיתַוְהִי יֵשׁוּע מְשִׁיחָא׃

Allor Paulo diſſe, Giouanni battezò col batteſimo de la penitentia: dicendo al popolo, che credeſſero in colui che verrebbe doppo eſſo: cioè, in Chriſto IESV.

יח

27 וְכִי אָבָה לַהֲלֹךְ לְאַחַאיָא הִקְדִּימוּ הָאַחִים לִכְתּוֹב לַתַּלְמִידִים לְקַבֵּל אוֹתוֹ וְהוּא בְּבוֹאוֹ שָׁמָּה עָזַר רַבָּה לַמַּאֲמִינִים בִּתְחִנָּה׃

Y queriendo el paſſar en Achaya, los Hermanos exhortados eſcriuieron à los Diſcipulos que lo recibieſſen: y venido el, aprouechó mucho por la gracia à losque auian creydo.

28 כִּי בְּתֹקֶף הוֹכִיחַ אֶת־הַיְּהוּדִים בְּעֵינֵי כָּל־הָעֵדָה מֵפִית בַּכְּתָבִים כִּי יֵשׁוּעַ הוּא הַמָּשִׁיחַ׃

Porque con gran vehemencia conuencia publicamente à los Iudios, moſtrando por las Eſcripturas que Ieſus era el Chriſto.

יט

1 וַיְהִי בִּהְיוֹת אַפּלוֹ בְּקוֹרִנְתּוֹס כִּי פַּוְלוֹס הִתְהַלֵּךְ אֶת־מְדִינוֹת עֶלְיוֹנוֹת וּבָא לְאֶפְסוֹס וַיִּמְצָא קְצָת הַתַּלְמִידִים׃

Y aconteció que entretanto que Apollos eſtaua en Corintho, Paulo, andadas las regiones ſuperiores, vino à Epheſo, donde hallando Diſcipulos.

2 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אִם לָקְחוּ הַמַּאֲמִינִים אֶת־רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְהֵמָּה אָמְרוּ אֵלָיו אַף אִם תְּהִי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ לֹא שָׁמָעְנוּ׃

Dixoles, Aueys recebido el Eſpiritu Sancto deſpues que creyſtes? y ellos le dixeron, Antes ni aun auemos oydo ſi ay Eſpiritu Sancto.

3 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם וּבַמֶּה נִטְבַּלְתֶּם וַיֹּאמְרוּ בִּטְבִילַת יוֹחָנָן׃

Entonces les dixo: En que pues ſoys baptizados? y ellos dixeron, En el Baptiſmo de Ioan.

4 וַיֹּאמֶר פַּוְלוֹס כִּי יוֹחָנָן טָבַל טְבִילַת תְּשׁוּבָה לֵאמֹר אֶל־הָעָם לְהַאֲמִין בְּאוֹתוֹ הַבָּא אַחֲרָיו זֶה הוּא יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

Y dixo Paulo, Ioan baptizo con baptiſmo de penitencia diziendo àl pueblo, que creyeſſen en elque auia de venir deſpues deel, es à ſaber, en Ieſus el Chriſto.

ιη'.

27. Βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν. ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσι διὰ τῆς χάριτος.

Et comme iceluy vouloit paſſer en Achaie, les freres l'ayans exhorté de ce faire, eſcriuirent aux diſciples qu'ils le receuſſent, lequel eſtant arriué la profita beaucoup à ceux qui par grace auoyent creu.

28. Εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο δημοσίᾳ, ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν Χριστὸν, Ἰησοῦν.

Car il conuainquoit publiquement les Iuifs en grande vehemence, demonſtrant par les Eſcritures que Ieſus eſtoit le Chriſt.

ΚΕΦΑΛ. ιθ.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλὼ εἶναι ἐν Κορίνθῳ, Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη, ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον· καὶ εὑρών τινας μαθητάς.

Aduint comme Appollos eſtoit en Corinthe, que Paul apres auoir trauerſé tous les quartiers d'enhaut vint en Epheſe: où ayant trouué certains diſciples, il leur dit.

2. Εἶπε πρὸς αὐτούς, εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν, ἀλλ᾽ οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν ἠκούσαμεν.

Auez vous receu le ſainct Eſprit, quand vous auez creu? Mais ils lui reſpondirent. Nous n'auons pas meſmes ouï dire s'il y a vn ſainct eſprit.

3 Εἶπέ τε πρὸς αὐτούς, εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπον, εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα.

Adonc il leur dit, En quoi donc auez-vous eſté baptizés? Leſquels reſpondirent, Au Bapteſme de Iehan.

4. Εἶπε δὲ Παῦλος, Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων, εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ᾽ αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι, τουτέστιν, εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

Alors Paul dit, Iehan a bien baptizé du Bapteſme de repentance, diſant au peuple qu'ils creuſſent en celui qui venoit apres lui: aſſauoir en Ieſus qui eſt le Chriſt.

CAP. XVIII.

27. Cùm autem vellet ire Achaiam, exhortati fratres, ſcripſerunt diſcipulis ut ſuſciperent eum. Qui cùm veniſſet, contulit multum his qui crediderant.

And when he was minded to goe into Achaia/the brethrẽ exhorting him/ wrotteth to the diſciples to receiue him: and after he was come thither/hee holpe them much which had beleeued through grace.

28. Vehementer enim Iudæos revincebat publicè, oſtendens per ſcripturas eſſe Chriſtum Ieſum.

For mightilly confuted publikely the Jewes with great vehemencie/ſhewing by the Scriptures/ that Jeſus was the Chriſt.

CAP. XIX.

FActum eſt autem cùm Apollo eſſet Corinthi, ut Paulus peragratis ſuperioribus partibus veniret Epheſum, & inveniret quoſdam diſcipulos.

And it came to paſſe / while Apollos was at Corinthus / that Paul when he paſſed trough the vpper coaſtes / came to Epheſus / and founde certaine diſciples.

2. Dixitq́; ad eos: Si Spiritum ſanctum accepiſtis credentes? At illi dixerunt ad eum, Sed neque ſi Spiritus ſanctus eſt, audivimus.

And ſaid vnto them/Haue ye receiued the holy Ghoſt ſince ye beleeued? And they ſaid vnto him/ Wee haue not ſo much as heard whether there be an holy Ghoſt.

3. Ille verò ait, In quo ergo baptizati eſtis? Qui dixerunt, In Iohãnis baptiſmate.

And he ſaid vnto them/Vnto what were ye then baptized? And they ſayde/ Vnto Johns baptiſme.

4. Dixit autem Paulus: Iohannes baptizavit baptiſmo pœnitentiæ populum, dicens, in eum qui venturus eſſet poſt ipſum ut crederent, hoc eſt, in Ieſum.

Then ſayd Paul/ John verely baptized with the baptiſme of repentance/ ſaying vnto the people/ that they ſhould beleeue in him / which ſhould come after him/that is/in Chriſt Jeſus.

Das XVIII. Capitel.

27. Da er aber wolt in Achaiam räiſen/ſchrieben die Brüder/vnd vermahneten die Jünger/daß ſie jn auffnehmen. Vnd als er darkommen war/halff er vil/denen/die glaubig waren worden/durch die Gnade.

Oc der hand vilde reyſe til Achaiam / da ſcreffue Broderne / oc formanede Diſciplene / at de ſkulde anamme hannem. Oc der hand vaar kommen did da halp hand mange aff dem / ſom trode ved naaden.

28. Denn er überwandt die Jüden beſtändiglich / vnd erweiſete öffentlich durch die Schrifft / daß Jeſus der Chriſt ſey.

Thi hand offuervant Joderne mectelige / oc beuiſde obenbarlige ved ſcriften / At Jheſus er Chriſtus.

Das XIX. Capitel.

Es geſchach aber / da Apollo zu Corinthen war / daß Paulus durchwandelt die öbern Länder / vnd kam gen Epheſum / vnd fand etliche Jünger.

OC det ſkede / der Apollo vaar i Corinthen / at Paulus vandrede der i gennem de Offuerſte Land / oc kom til Epheſum oc fant nogle Diſciple.

2. Zu denen ſprach er: Habt jhr den heiligen Geiſt empfangen / da jhr glaubig worden ſeyt? Sie ſprachen zu jhm / wir haben auch nie gehört / ob ein heiliger Geiſt ſey.

Thi hulcke hand ſagde / Finge i den hellig Aand / der i anammede Troen? De ſagde til hannem / Wi haffue oc aldri hort / om der ere en hellig Aand til.

3. Vnd er ſprach zu jnen: Worauff ſeyt jhr denn getaufft? Sie ſprachen: Auff Johannis Tauffe.

Oc hand ſagde til dem / Huor vdi ere i da døbte? De ſagde / Vdi Johannis Daab.

4. Paulus aber ſprach: Johannes hat getaufft mit der Tauffe der Buſſe / vnnd ſaget dem Volck / daß ſie ſolten glauben an den / der nach jm kommen ſolte / daß iſt an Jeſum / daß er Chriſtus ſey.

Da ſagde Paulus / Johannes døbte met penitentzis Daab / oc ſagde til Folcket / at de ſkulde tro paa den / ſom ſkulde komme effter hannem / det er / paa Jheſum / at hand er Chriſtus.

Kapitola XVIII.

27. A když chtěl gjti do Achaij / Bratřij gſauce napomenuti / pſali Včedlnijkům aby geg přijali. Kterýžto když tám přiſſel / včinil mnoho dobrého ſkrze miloſt / těm kteřijž vwěřili.

A gdy chćiał iść do Achaiey / napominali go bráćia / y piſáli do zwolennikow áby go przyięli / ktory gdy przyſzedł / wiele pomagał tym ktorzy vwierzyli z łáſki.

28. Neb náramně přemáhal Zidy / zgewně gim vkazuge ſkrze Pijſma / že Gežijš geſt Kryſtus.

Abowiem doſtátecznemi wywody tym więcey á więcey ſię toſował iáwnie Zydy / okázuiąc przez piſma iż Jezus był onym Kryſtuſem.

Kapitola XIX.

TEhdy ſtalo ſe / když Apollo byl w Korinthu / a Pawel proſſed wrchnij Kragjny / y přiſſel do Effezu / a nalezl tu některé Včedlnijky.

Z Stáło ſię potym gdy Apollos był w Koryntcie / iż Páwel obſzedſzy gorne kráiny przyſzedł do Efezu / gdźie tám ználazł kilká zwolennikow.

2. Y řekl k nim: Přijalli gſte Ducha Swatého / když gſte vwěřili? A oni řekli k němu: Ba anij gſme ſlýchali / geſtli Duch Swatý.

Rzekł do nich: Zaliśćie wźięli Duchá świętego / gdyśćie vwierzyli? Ale mu oni powiedźieli: Ni owſzemechmy o thym ani ſłychali / ieſliż ieſt Duch święty.

3. On pak řekl: W čemž tehdy pokřtěni gſte? A oni řekli: We křtu Janowu.

Tedy rzekł: W cożeśćie tedy ſą pokrzczeni? A oni powiedzieli: W Janow krzeſt.

4. Y řekl Pawel: Jan křtil křtem pokánij lid / řka: aby w toho kterýž měl po něm přigjti wěřili / to geſt w Kryſta Gežijſſe.

Zátym rzekł Páwel: Janći tylko krzćił krztem vznánia, mowiąc ludowi áby w onego ktory miał przyidź po nim vwierzyli / to ieſt / w Kryſtuſá Jezuſá.

י ט.

5 וְכַד הָלֵין שְׁמַעוּ עַמִּדוּ בַּשְׁמֵהּ דְּמָרַן יֵשׁוּעַ מ מְשִׁיחָא׃

Onde eſſi udito queſto, furon battezati nel nome del Signor IESV.

6 וְסָם עֲלַיְהוֹן אִידָא פּוֹלוֹס וְאֶתָת רוּחָא דְּקוּדְשָׁא עֲלַיְהוֹן וּמְמַלְּלִין הֲווּ בְּלֶשָּׁן לְשָׁן וּמִתְנַבִּין ה הֲווּ׃

Et hauendo Paulo poſto le mani ſopra eſſi, lo Spirito ſanto venne in loro, e parlauano linguaggi, e profetiZauano.

7 הָוַיִן הֲווּ כֻּלְּהוֹן הָדֵין א אַנְשָׁא תְּרַעְסַר׃

Et erano in tutto circa dodici huomini.

8 וְעַל הֲוָא פּוֹלוֹס ל לְכְנוּשְׁתָּא וּמְמַלֵּל הֲוָא אִין בְּגַלְיָא יַרְחֵא תְּלָתָא וּמְפִיס הֲוָא עַל מַלְכוּתֵהּ דַּאלָהָא׃

Poi entrato ne la ſinagoga, parlaua liberamente per iſpatio di tre meſi, diſputando, e perſuadendo quel ch'è del regno di Dio.

9 וְאֶנָשִׁין מִנְּהוֹן מִתְקַשִּׁין הֲווּ וּמִתְחָרִין וּמְצַחִין ל לְאוּרְחָא דַּאלָהָא קֳדָם כְּנִשָׁתָא דְּעַמְמָא הָידֵין אַרְחֵק פּוֹלוֹס וַפְרַשׁ מִנְּהוֹן לְתַלְמִידֵא וְכֻלְיוֹם מְמַלֵּל הֲוָא עַמְּהוֹן בְּאֶסְכּוֹלָא דְּגַבְרָא דַּשְׁמֵהּ טוּרַנּוֹס׃

E perche alcuni s'indurauano, e non credauano, dicendo male de la via del Signore in preſentia de la moltitudine, egli ſi rittirò da eſſi, e ſeparò i diſcepoli, diſputando ogni giorno ne la ſcuola d'un certo Tiranno.

10 וְהָדָא הֲוָת שְׁנַיִן תַּרְתֵּין עַדְמָא דַּשְׁמַעוּ מֶלְּתָא דְּמָרְיָא כֻּלְּהוֹן דְּעָמְרִין בְּאַסְיָא יְהוּדָיֵא וַאֲרָמָיֵא׃

Queſte ſi fece per lo ſpatio di due anni, in tal modo, che tutti quelli che habitauano in Aſia, udiron la parola del Signor IESV, e Giudei, e Greci.

11 וְחַיְלָא רַוְרְבָא עָבֵד הֲוָא אֱלָהָא בְּאִידֵהּ דְּפוֹלוֹס׃

Et Iddio faceua per le mani di Paulo de le virtu non ſolite.

י ט

5 וּבְשָׁמְעָם נִטְבְּלוּ בְּשֵׁם אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ׃

Oydas eſtas coſas fueron baptizados en el nombre del Sennor Ieſus.

6 וְכַאֲשֶׁר שָׂם עֲלֵיהֶם פּוֹלוֹס אֶת־יָדַיִם בָּאָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם וַיְדַבְּרוּ בִּלְשׁוֹנוֹת וַיִּנָּבְאוּ׃

Y como Paulo les puſo las manos encima vino ſobre ellos el eſpiritu ſancto, y hablauan en lenguas, y prophetauan.

7 וַיִּהְיוּ הָאֲנָשִׁים כֻּלָּם כְּמוֹ שְׁנֵים עָשָׂר׃

Y eran eſtos varones todos como doze.

8 וַיָּבוֹא אֶל־הָעֵדָה וַיִּפְתַּח בְּבִטָּחוֹן כִּשְׁלֹשׁ חֳדָשִׁים מִתְוַכֵּחַ וּמְפַתֶּה אֲשֶׁר עַל־מַלְכוּת אֱלֹהִים׃

Y entrando el dentro de la Synoga hablaua con fiadamente diſputando y perſuadiendo del Reyno de Dios.

9 וּמִקְצָתָם הִקְשׁוּ אֶת־לִבּוֹתָם וְאֵינָם מַאֲמִינִים וּמְקַלְּלִים אֶת־הַדֶּרֶךְ לִפְנֵי כָּל־הֶמוֹן וַיִּפָּרֵד מֵהֶם וַיַּבְדֵּל בֵּין הַתַּלְמִידִים וּבֵינֵיהֶם יוֹם יוֹם מִתְוַכֵּחַ עִמָּם בְּבֵית אִישׁ וּשְׁמוֹ תִּירַנּוּס׃

Mas endureciendoſe algunos, y no creyendo, maldiziendo el camino del Sennor delante de la multitud, apartandoſe dellos apartó los Diſcipulos diſputando cada dia en la eſcuela de vn Sennor.

10 וַיְהִי אַחֲרֵי שְׁנָתַיִם כִּי כֻּלָּם אֲשֶׁר שָׁכְנוּ בְּאַסְיָא שָׁמְעוּ אֶת־דְּבַר אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ גַּם יְהוּדִים וְגַם הַיְּוָנִים׃

Y eſto fue por dos annos, de tal manera que todos los que habitauan en Aſia, Iudios y Griegos oyeron la Palabra del Sennor Ieſus.

11 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים כֹּחוֹת וּגְבוּרוֹת לֹא קְטַנּוֹת בִּידֵי פּוֹלוֹס׃

Y hazia Dios marauillas no quales quiera por la mano de Paulo.

ιθ'.

5. Ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἰησοῦ.

Ces choſes ouïes, ils furent baptizés au nom du Seigneur Ieſus.

6. Καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ἐλάλουν τε γλώσσαις, καὶ προεφήτευον.

Et apres que Paul leur eut impoſé les mains, le ſainct Eſprit vint ſur eux, ainſi ils parloyent langages: & prophetizoyent.

7. Ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δεκαδύο.

Et eſtoyent tous ces perſonnages là enuiron douze.

8. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος, καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

Puis il entra en la ſynagogue, & parloit franchement l'eſpace de trois mois, diſputant & induiſant à ce qui eſt du royaume de Dieu.

9 Ὡς δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισε τοὺς μαθητὰς καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ τυράννου τινός.

Mais comme quelques vns s'endurciſſoyent, & eſtoyent rebelles, mediſans de la voye du Seigneur deuant la multitude: lui ſe departãt arriere d'eux, ſepara les diſciples, diſputant de iour en iour en l'eſcole d'vn certain nommé Tyrannus.

10. Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου ἰησοῦ, ἰουδαίους τε καὶ ἕλληνας.

Et cela continua l'eſpace de deux ans, tellement que tous ceux qui habitoyent en Aſie, ouïrent la parole du Seigneur Ieſus tant Iuifs, que Grecs.

11. Δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχούσας ἐποίει ὁ θεὸς διὰ τῶν χειρῶν παύλου.

Et Dieu faiſoit des vertus non accouſtumees par les mains de Paul.

CAP. XIX.

5. His auditis, baptizati ſunt in nomine Domini Ieſu.

So when they heard it / they were baptized in the Name of the Lord Jeſus.

6. Et cum impoſuiſſet illis manus Paulus, venit Spiritus ſanctus ſuper eos, & loquebantur linguis, & prophetabant.

And Paul laid his handes vpon them / & the holy Ghoſt came on them / and they ſpake the tongues / and propheſied.

7. Erant autem omnes viri ferè duodecim.

And all the men were about twelue.

8. Introgreſſus autem ſynagogam, cum fiducia loquebatur per tres menſes, diſputans & ſuadens de regno Dei.

Moreouer / he went into the Synagogue / and ſpake boldely for the ſpace of three moneths / diſputing and exhorting to the thinges that apperteine to the kingdome of God.

9. Cùm autem quidam indurarentur, & non crederent, maledicentes viam Domini coram multitudine, diſcedens ab eis, ſegregavit diſcipulos, quotidie diſputans in ſchola Tyranni cuiuſdam.

But when certeine were hardened / and diſobeyed / ſpeaking euill of the way of God before the multitude / hee departed from them / and ſeparated the diſciples / and diſputed dayly in the ſchole of one Tyrannus.

10. Hoc autem factum eſt per biennium, ita ut omnes qui habitabant in Aſia, audirent verbum Domini, Iudæi atque Gentiles.

And this was done by the ſpace of two yeeres / ſo that all they which dwelt in Aſia / heard the worde of the Lorde Jeſus / both Jewes and Grecians.

11. Virtuteſq; non modicas quaslibet faciebat Deus per manum Pauli.

• And God wrought no ſmall miracles by the handes of Paul.

Das XIX. Capitel.

5. Da ſie höreten / lieſſen ſie ſich tauffen auff den Namen des HERRN Jeſu.

Der de det hørde / lode de ſig døbe i vor HERRIS Jheſu Naffn.

6. Vnd da Paulus die Hände auff ſie leget / kam der heilige Geiſt auff ſie / vnd redeten mit Zungen vnd weiſſageten.

Oc der Paulus lagde hender paa dem / da kom den hellig Aand paa dem / oc de talede met Tunger oc ſpaade.

7. Vnnd alle der Männer waren bey zwölffen.

Oc all de Mend vaare ved Tolff.

8. Er gieng aber in die Schule / vnd prediget frey drey Monden lang / lehret vnnd beredet ſie von dem Reich Gottes.

Oc hand gick ind i Scholen / oc predickede driſtelige tre maanede / lærde oc vnderuiſde dem om Guds rige.

9. Da aber etliche verſtockt waren / vnd nicht glaubeten / vnd übel redeten von dem Wege für der menge / weich er von jhnen / vnd ſondert ab die Junger / vnd redet täglich in der Schulen / eins / der hieß Tyrannus.

Oc der nogle vaare forherdede / oc icke trode / oc talede ilde om den vey faar Menigheden / Da vigede hand fra dem / oc ſkilde Diſciplene fra / oc talede daglige i en Mands Schole / hed Tyrannus.

10. Vnnd daſſelbige geſchach zwey Jar lang / alſo / daß alle die in Aſia wohneten / das Wort des HERRN Jeſu höreten / beide Jüden vnnd Griechen.

Oc det varede i thu ſamfelde aar / ſaa / at alle ſom bode i Aſia / hørde vor HERRIS Jheſu ord / baade Jøder oc Greker.

11. Vnd Gott wircket nicht geringe Thaten durch die Hände Pauli.

Oc Gud giorde icke ringe Gerninger formedelſt Pauli hender.

Kapitola XIX.

5. To vſlyſſawſſe / pokřtili ſe we Gménu Pána Gežíſſe.

A przetoż oni vſłyſzawſzy to / pokrzcżeni ſą w imie Pána Jezuſowe.

6. A když wzkládal na ně ruce Pawel / ſſtaupil Duch Swatý na ně. Y mluwili yazyky / a Prorokowali.

A gdy ná nie wkłádał rece Páwel / przyſzedł na nie Duch świety / á mowili obcemi iezykámi / y prorokowáli.

7. A bylo wſſech ſpolu wokolo dwanácti mužůw.

A tych wſzytkich mężow było około dwunaſcie.

8. Tehdy Pawel wſſed do Židowſké Sſkoly ſměle / mluwil za tři Měſýce / hádage ſe a vče o Králowſtwij Božijm:

Pothym on wſzedſzy do bożnice / mowił beſpiecżnie przez trzy mieſiące rozmawiáiac y rádząc o tym coby ku kroleſtwu Bożemu przyſłuſzáło.

9. A když ſe niekteřij zatwrdili a newěřili / zlořečijce ceſtu Božij přede wſſým množſtwijm / odſſed od nich oddělil Včedlnijky / na každý den hádage ſe w Sſkole něyákého Tyranna.

A gdy niektorzy byli zátwárdzeni y niechcieli być poſłuſzni / mowiąc źle o drodze Páńſkiey przed ludem / odſzedſzy od nich wyłącżył zwolenniki ná káżdy dźień vcżąc w ſzkole niektorego Króla.

10. A to trwalo za dwě Létě / tak že wſſyſſni kteřij přebýwali w Azij / poſlauchali Slowa Pána Gežíſſe / Židé y Pohané.

A to ſię dźiáło przez dwie lecie / ták iż wſzyſcy ktorzy mieſzkáli w Azyey / ſłucháli ſłowá Páná Jezuſowego / ták Zydowie iáko y Grecy.

11. A diwy množé činil Bůh ſkrze ruce Pawlowy.

Y nie ledá cuda ſpráwował Bog przez rece Páwłowe.

יט

12 הָכַנָא דְאַף מֶן נַחְתָא דְעַל גּוּשְׁמֵה סוּדָרֵא אַו רַוקְעָא מַיְתֵין הֲווֹ וְסָיְמִין עַל כְּרִיהֵא וּפָרְקִין הֲווֹ מֶנְהוֹן כּוּרְהָנֵא וְאַף שֵׁאדֵא נָפְקִין הֲווֹ׃

In modo, che si portauano ancor de' fazzoletti e de le cinture dal corpo suo sopra gli infermi e l'infermità si partiuano da essi, e i mali spiriti n'vsciuan fuore.

13 צְבוֹ הֲווֹ דֵין אַף אֱנָשָׁא יְהוּדָיֵא אֵילֵין דְמֶתְכַּרְכִין הֲווֹ וּמוֹמִין עַל שֵׁאדֵא דְנֵומוֹן בְּשְׁמֵה דְמָרַן יֵשׁוּעַ עַל אֵילֵין דְאִיתַיְהֵי לְהוֹן רוּחָא טַנְפְתָא כַּד אָמְרִין הֲווֹ מוֹמֵינַן לְכוֹן בַּשְׁמֵה דְיֵשׁוּעַ אַינָא דְמַכְרֶז פּוֹלוֹס׃

Hor alcuni de Giudei scongiuratori, che andauano à torno, tentorono d'inuocar sopra quelli che haueuan gli spiriti maligni, il nome del Signor IESV, dicendo, Noi vi scongiuriamo per IESV, il qual Paulo predica.

14 אִית הֲוָא דֵין שַׁבְעָא בְּנוֹהִי דְגַבְרָא חַד יְהוּדָיָא רַב כָּהְנָא דַשְׁמֵה הֻוָא סְקֵוָא דְעָבְדִין הֲווֹ הָדָא׃

Et erano sette figliuoli d'vn certo Giudeo chiamato Sceua, principal Sacerdote, che faceuano questo.

15 וַעְנָא שֵׁאדָא הָו בִּישָׁא וְאֶמַר לְהוֹן לְיֵשׁוּעַ מֶשְׁתּוֹדַע אֶנָא וּלְפוֹלוֹס יָדַע אֶנָא אַנְתּוֹן דֵין מַן אַנְתּוֹן׃

Ma lo spirito maligno rispondendo, disse, Io conosco ben IESV, et so chi è Paulo: ma voi chi sete?

16 וְשַׁוַר עֲלַיְהוֹן גַּבְרָא הָו דְאִית הֲוָא בֵּה רוּחָא בִּישְׁתָא וְאֶתְחַיַּל עֲלַיְהוֹן וְשַׁפֵּל אֶנוּן וְכַד שְׁלִיחִין וּפְצִיעִין עֲרַקוּ מֶן בַּיְתָא הָו׃

E saltando loro addosso quell'huomo, in cui era lo spirito maligno, li superò, & hebbe forza contra di loro, si che ignudi e feriti si fuggirono di quella casa.

יט

12 כֵּן אֲשֶׁר עַל־הַחוֹלִים יָבִיאוּ מִגּוּפָתוֹ אֶת־מִטְפָּחוֹת וְשִׁבְרֵי הַבְּגָדִים וַיֵּרָפְאוּ מִמַּחֲלֻאֵיהֶם גַּם רוּחוֹת טְמֵאוֹת יָצְאוּ מֵהֶם׃

De tal manera que aun se lleuassen sobre los enfermos los sudarios y los pannuelos de su cuerpo: y las enfermedades se yuan deellos, y los malos espiritus salian deellos.

13 וַיְנַסּוּ אֲנָשִׁים יְהוּדִים הַמִּתְהַלְּכִים וּמַשְׁבִּיעִים בְּנָקְבָם עַל־אֲשֶׁר לָהֶם רוּחוֹת טְמֵאוֹת אֶת־שֵׁם אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ לֵאמֹר נַשְׁבִּיעֲכֶם בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ אֲשֶׁר פּוֹלוֹס קֹרֵא אוֹתוֹ׃

Y algunos de los Ivdios exorcistas vagabundos tentaron à inuocar el nombre del Sennor Iesus sobre losque tenian espiritus malos diziendo, conjuramoshos por Iesus elque Paulo predica.

14 וַיְהִי שִׁבְעָה בְּנֵי סְקֵוָא אִישׁ יְהוּדִי וְשַׂר הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר עָשׂוּ זֹאת׃

(Y auia vnos sete hijos de vn Sceua Iudio principe de los Sacerdotes, que hazian esto.)

15 וַתַּעַן הָרוּחַ רָעָה וַתֹּאמֶר אֶת־יֵשׁוּעַ יָדַעְתִּי וְאֶת־פּוֹלוֹס בַּנְתִּי וְאַתֶּם לְמִי הֱוִיִּם׃

Y respondiendo el espiritu malo, dixo, A Iesus conozco, y à Paulo sé: mas vosotros quien soys?

16 וַיְדַלֵּג עֲלֵיהֶם הָאָדָם אֲשֶׁר הָיְתָה בּוֹ רוּחַ הָרָעָה וַיֵּרְדְּ בָּם וַיֶּחֱזַק עֲלֵיהֶם כֵּן אֲשֶׁר עֲרוּמִּים וּפְצוּעִים יִבְרְחוּ מִבַּיִת הַהוּא׃

Y el hombre en quien estaua el espiritu malo, saltando en ellos, y ensennoreandose de ambos, pudo mas que ellos: de tal manera que huyeron de aquella casa desnudos y heridos.

ιθ.

12. Ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἐπιφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐτῶν.

De sorte que mesmes on portoit de dessus son corps des couurechefs & deuãtiers sur les malades: & leurs maladies se departoyent hors.

13. Ἐπεχείρησαν δέ τινες ἀπὸ τῶν περιερχομένων ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἰησοῦ, λέγοντες, ὁρκίζομεν ὑμᾶς τὸν ἰησοῦν, ὃν ὁ παῦλος κηρύσσει.

Adonc quelques vns d'entre les Iuifs exorcistes qui trottoyent ça & là, s'essayerent d'inuoquer le nom du Seigneur Iesus sur ceux qui auoyent des mauuais esprits, disans, Nous vous adiurons par Iesus que Paul presche.

14 (Ἦσαν δέ τινες υἱοὶ σκευᾶ ἰουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ, οἱ τοῦτο ποιοῦντες)

(Et ceux qui faisoyent cela estoyent sept certains fils de Sceua Iuif de la race des principaux Sacrificateurs.)

15. Ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπε, τὸν ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν παῦλον ἐπίσταμαι. ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ;

Mais l'esprit malin respondant dit, Ie cognoi Iesus, & sai qui est Paul: mais vous autres, qui estes-vous?

16. Καὶ ἐφαλλόμενος ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, καὶ κατακυριεύσας αὐτῶν ἴσχυσε κατ' αὐτῶν ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου.

Et l'homme en qui estoit le malin esprit, sautant sur eux, & s'en estant rẽdu maistre vsa de force contr'eux, de sorte qu'ils s'en fuirent nuds & naurés de ceste maison la.

CAP. XIX.

12. Ita ut etiam ſuper languidos deferrentur à corpore eius ſudaria vel ſemicinctia, & recedebant ab eis languores, & ſpiritus nequam egrediebantur.

So that from his body were brought vnto the ſicke / kerchiefes or handkerchiefs / and the diſeaſes departed from them and the euill ſpirits went out of them.

13. Tentaverunt autem quidam, & de circumeuntibus Iudæis exorciſtis, invocare ſuper eos qui habebant ſpiritus malos, nomen Domini Ieſu, dicentes, Adiuro vos per Ieſum quem Paulus prædicat.

Then certeine of the vagabonde Iewes, exorciſtes, tooke in hande to name ouer them which had euill ſpirits / the Name of the Lord Jeſus / ſaying / We adiure you by Jeſus / whome Paul preacheth.

14. Erant autem quidam Scevæ Iudæi principis ſacerdotum ſeptem filii, qui hoc faciebant.

(And there were certeine ſonnes of Sceua an Jewe / the Prieſt / about ſeuen which did this.)

15. Reſpondens autem ſpiritus nequam dixit eis, Ieſum novi, & Paulum ſcio: vos autem qui eſtis?

And the euill ſpirit anſwered / and ſayde / Jeſus I acknowledge / and Paul I know: but who are ye?

16. Et inſiliens homo in eos in quo erat dæmonium peſſimum, & dominatus amborum, invaluit contra eos, ita ut nudi & vulnerati effugerent de domo illa.

And the man in whome the euill ſpirit was, ranne on them, and ouercame them, and preuailed againſt them, ſo that they fled out of that houſe, naked, & wounded.

Das XX. Capitel.

12. Alſo / daß ſie auch von ſeiner Haut die Schweißtüchlein vnd Koller über die Krancken hielten / vnd die Seuche von jhnen wichen / vnnd die böſen Geiſter von jhnen außfuhren.

Saa / at de oc toge Suedklæder oc kraffuer fra hans Hud / oc hulde offuer dem ſom vaare Siuge / oc deris Siugdom vigede fra dem / oc de onde Aander fore vd aff dem.

13. Es vnterwunden ſich aber etliche der vmblauffenden Jüden / die da beſchwerer waren / den Namen deß HERRN Jeſu zu nennen über die da böſe Geiſter hatten / vnd ſprachen: Wir beſchweren euch bey Jeſu / den Paulus prediget.

Oc nogle aff de Jøder ſom løbe omkring / oc vaare Beſuerere / forſøcte at neffne vor HERRIS Jheſu Naffn offuer dem ſom haffde onde Aander / oc ſagde / Wi beſuere eder ved Jheſum / huilcken Paulus predicker.

14. Es waren jhr aber ſieben Söne eines Jüden Sceua des Hohenprieſters / die ſolches theten.

Oc de vaare en Jødis / hed Skeua den Ypperſte Preſte ſiu Sønner / ſom dette giorde.

15. Aber der böſe Geiſt antwortet / vnd ſprach: Jeſum kenne ich wol / vnd Paulum weiß ich wol / Wer ſeyt jhr aber?

Men den onde Aand ſuarede / oc ſagde / Jheſum kender ieg vel / oc Paulum veed ieg vel / Men huo ere i?

16. Vnd der Menſch / in dem der böſe Geiſt war / ſprang auff ſie / vnnd ward jhrer mechtig / vnd warff ſie vnter ſich / alſo / daß ſie nacket vnd verwundet auß demſelben Hauſe entflohen.

Oc det Menniſke / der den onde Aand vaar vdi / ſpranck paa dem / oc fick mact offuer dem / oc kaſte dem vnder ſig / ſaa / at de vndflyde nøgne oc ſaargiorde aff det ſamme Huſ.

Kapitola XIX.

12. Tak že také na nemocné noſýwali od geho těla paſnice / á páſky / y odſtupowaly od nich nemocy / a duchowé nečiſtij wycházeli.

Ták iż też ná ludzi chore przynoſzono fácietý ábo ręczniczki od ciáłá ieº, á odchodziły od nich choroby / y duchowie źli odſtępowáli od nich.

13. Tehdy pokuſyli ſe někteřij z těch Židůw / kteřijž ſe s zaklijnanijm obijrali / aby wzýwali Gméno Pána Gežijſſe nad těmi / kteřijž měli duchy nečiſté / řijkagijce: Zaklijnáme was ſkrze Gežijſſe / kteréhož káže Pawel.

Tedy niektorzy tułácy Żydowie báwiący ſie zaklinániem / kuſili ſie wzywáć nád tymi ktorzy mieli duchy złe imieniá Páná Jezuſowaº / mowiąc: Poprzyſięgámy was przez Jezuſá / ktorego Páwel opowiedá.

14. Y bylo gednoho Žida gménem Scewy Knijžete kněžſkého ſedm Synuow / kteřijžto činili.

A było ſynow Scewy Żydá Xiążęciá kápłáńſkieº ſiedm / ktorzy to czynili.

15. Tehdy opowěděw duch nečiſtý řekl gim: Znám pá Gežijſſe / a Pawla wijm: ale wy kdo gſte?

Ale odpowiedziawſzy duch zły rzekł: Známci Jezuſá / y wiem co Páweł; ále wy coſcie zá zacz?

16. Y oboříw ſe člowěk ten w kterémž Diábelſtwij bylo zlé na ně / a opanowaw ge přemohl / tak že nazý / a ranění gſauce / wyběhli z domu toho.

A ſkoczywſzy ná nie człowiek on w ktorym był duch zły / á opánowawſzy ie zmocnił ſie im / ták iż nágo zránieni zuciekáli z domu tego.

יט

17 והדא אתידעת הות
לכלהון יהודיא וארמיא
דעמרין באפסוס ונפלת
דחלתא על כלהון ו
ומתרמם הוא שמה
דמרן ישוע משיחא ׃

E queſto fu noto à tutti i Giudei e Greci, che habitauano in Efeſo : onde venne timore à tutti quanti, & il nome del Signor IESV era magnificato.

18 וסגיאא מן אילין
דהימנו אתין הוו
ומשתעין סכלותהון ו
ומודין במדם דעבדין הוו ׃

E molti di quelli che haueuano creduto, veniuano confeſſando, e manifeſtando le loro attioni.

19 סגיאא דין ואף חרשא
כנשו כתביהון ואיתיו א
אוקדו אנון קדם כלנש
וחשבו דמיהון וסלק כ
כספא רבותא חמש ׃

Molti ancora di quelli che haueuano eſercitato arti curioſe, portorono i libri, & abbruſciarongli in preſentia di tutti, e fatto il conto de pregij loro, trouorono il valore di cinquanta milia denari.

20 והכנא בחילא רבא
תקפא הות וסגיא הות
הימנותא דאלהא ׃

Coſì forte creſceua la parola del Signore, e confermauaſi.

21 כד דין אשתלמו הלין
סם פולוס ברעינה דיהפך
בכלה מקדוניא ובאכאיא
ויאזל לאורשלם ואמר
דמא דאזלת לתמן ולא לי
דאף רהומי אחזא ׃

Finite che furon queſte coſe, Paulo ſi propoſe ne lo ſpirito, paſſata ch'egli haueſſe la Macedonia e l'Acaia, d'andare à Ieruſalem, dicendo, Poi che io ſarò ſtato lì, mi biſogna vedere anco Roma.

22 ושדר הוא תרין
אנשין מן הנון דמשמשין
הוו לה למקדוניא ל
לטמותאוס ולארסטוס הו
דין קוי זבנא באסיא ׃

E mandati in Macedonia due di quelli che gli miniſtrauano, cioè, Timoteo & Eraſto, egli ſi rimaſe per vn tempo in Aſia.

יט

17 וְזֹאת נוֹדְעָה לְכָל־הַיְּהוּדִים
וִיוָנִים אֲשֶׁר שָׁכְנוּ בְּאֶפְסוֹס
וַתִּפֹּל יִרְאָה גְדוֹלָה עַל־כֻּלָּם
וַיְכֻבַּד שֵׁם אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ ׃

Y eſto fue notorio à todos anſi Iudios como Griegos los que habitauan en Epheſo : y cayó temor ſobre todos ellos, y engrandezian el Nombre del Sennor Ieſus.

18 וְרַבִּים מִן הַמַּאֲמִינִים בָּאוּ
מִתְוַדִּים וּמַגִּידִים אֶת־מַעֲשֵׂיהֶם׃

Y muchos de los que auian creydo, venian confeſſando, y dando cuenta de ſus hechos.

19 וְרַבִּים מִן הַמְּהַגִּים הִקְרִיבוּ
אֶת־סִפְרֵיהֶם וַיְבַעֲרוּם לִפְנֵי
כֻלָּם וַיְחַשְּׁבוּ אֶת־מְחִירֵיהֶם
וַיִּמְצְאוּ כִּי עָלָה מְחִירָם לַחֲמֵשׁ
רִבְבוֹת כָּסֶף ׃

Anſimiſmo muchos de los que auian ſeguido curioſidades, truxeron los libros, y quemaron los delante de todos : y echada cuenta del precio de ellos, hallaron que montauan cincuenta mil dineros.

20 כֵּן רָבָה וְגָבַר דְּבַר יְהֹוָה
בְּחָזְקָה ׃

Anſi crecia fuertemente la palabra del Sennor, y preualecia.

21 וְכַאֲשֶׁר נִמְלְאוּ אֶת־הָאֵלֶּה
שָׂם פּוֹלוֹס בְּרוּחוֹ לַעֲבֹר בְּכִתִּים
וְאַחַאְיָא לָלֶכֶת יְרוּשָׁלַיְמָה
לֵאמֹר כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי שָׁם יֵשׁ
צָרְכִּי לִרְאוֹת אֶת רוֹמָה ׃

Y acabadas eſtas coſas, propuſo Paulo por Eſpiritu de, andada Macedonia y Achaya, partirſe à Ieruſalem, diziendo, Deſque vuiere eſtado allà, me ſera meneſter ver tambien à Roma.

22 וַיִּשְׁלַח בְּכִתִּים אֶת־שְׁנֵי
מְשָׁרְתָיו אֶת־טִימוֹתָאוֹס וְאֶת־
אֱרַסְטוֹס וְהוּא יְעוֹדֵד יָמִים
בְּאַסְיָא ׃

Y embiando en Macedonia à dos de los que le ayudauan es à ſaber Timotheo, y Eraſto, el ſe eſtuuo por algun tiempo en Aſia.

ιθ.

17. Τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν ἰουδαίοις τε καὶ ἕλλησι τοῖς κατοικοῦσι τὴν ἔφεσον, καὶ ἐπέπεσε φόβος ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἰησοῦ.

Or cela vint à notice à tous les Iuifs & Grecs, demeurans en Epheſe, dont crainte les ſaiſit tous, & le Nom du Seigneur Ieſus eſtoit magnifié.

18. Πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν.

Et pluſieurs de ceux qui auoyent creu, venoyent confeſſans & declarans leurs actes.

19. Ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων, συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων, καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε.

Pluſieurs auſſi de ceux qui s'eſtoyent adonnes à choſes curieuſes, apporterẽt leurs liures : & les bruſlerent deuant tous : dont calculans le prix, ils trouuerent qu'il montoit à cinquante mille pieces d'argent.

20. Οὕτω κατὰ κράτος ὁ λόγος τοῦ κυρίου ηὔξανε καὶ ἴσχυεν.

Ainſi croiſſoit la parole du Seigneur puiſſamment, & ſe renforçoit.

21. Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ παῦλος ἐν τῷ πνεύματι, διελθὼν τὴν μακεδονίαν καὶ ἀχαΐαν, πορεύεσθαι εἰς ἱερουσαλήμ, εἰπών, ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ, δεῖ με καὶ ῥώμην ἰδεῖν.

Or comme ces choſes furent accõplies, Paul propoſa par l'eſprit de paſſer par Macedone & Achaie, & d'aller en Ieruſalem, diſant, Apres que i'aurai eſté la, il me faut auſſi voir Rome.

22. Ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, τιμόθεον καὶ ἔραστον, αὐτὸς ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν ἀσίαν.

Et ayant enuoyé en Macedone deux de ceux qui lui aſſiſtoyent, aſſauoir Timothee & Eraſte, il demeura pour vn temps en Aſie.

CAP. XIX.

17. Hoc autem notum factum eſt omnibus Iudæis atque Gentilibus, qui habitabant Epheſi: & cecidit timor ſuper omnes illos, & magnificabatur nomen Domini Ieſu.

And this was knowen to all the Jewes and Grecians alſo / which dwelt at Epheſus / and feare came on them all / and the Name of the Lorde Jeſus was magnified.

18. Multique credentium veniebant confitentes & annuntiantes actus ſuos.

And many that beleeued / came and confeſſed / and ſhewed their workes.

19. Multi autem ex eis qui fuerant curioſa ſectati, contulerunt libros, & combuſſerunt eos coram omnibus: & computatis pretiis illorum, invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium.

Many alſo of them which vſed curious artes brought their bookes / and burned them before all men / and they counted the price of them / and found it fiftie thouſand pieces of ſiluer.

20. Ita fortiter creſcebat verbum Dei, & confirmabatur.

So the word of God grew mightily / and preuailed.

21. His autem expletis propoſuit Paulus in Spiritu, trãſita Macedonia & Achaia ire Ieroſolymam, dicens, Poſtquam fuero ibi, oportet me & Romam videre.

Now when theſe things were accompliſhed / Paul purpoſed by the Spirit to paſſe through Macedonia / and Achaia / and to goe to Jeruſalem / ſaying / After I haue beene there / I muſt alſo ſee Rome.

22. Mittens autem in Macedoniam duos ex miniſtrãtibus ſibi, Timotheum & Eraſtum, ipſe remanſit ad tempus in Aſia.

So ſent he into Macedonia two of them y miniſtred vnto him / Timotheus and Eraſtus / but he remained in Aſia for a ſeaſon.

Das XIX. Capitel.

17. Daſſelbige aber ward kunth allen die inn Epheſo wohneten / beyde Jüden vnnd Griechen / vnnd fiel eine Forcht über ſie alle / Vnd der Name des HERRN Jeſu ward hochgelobet.

Oc dette bleff kundgiort faar alle dem ſom bode i Epheſo / baade Joder oc Greker / Oc der falt en frnct offuer dem alle / Oc vor HERRIS Jheſu Naffn bleff høige loffuit.

18. Es kamen auch vil derer / die glaubig waren worden / vnd bekannten vnd verkündigten / was ſie außgericht hatten.

Der komme oc mange aff dem / ſom haffde taget ved troen / oc bekende oc forkyndede / huad de haffde vdret.

19. Vil aber / die da furwitzige Kunſt getrieben hatten / brachten die Bücher zuſammen / vnd verbrandten ſie öffentlich / vnd überrechneten was ſie werth waren / vnnd funden des Geldes Fünfftzig tauſend Groſchen.

Oc mange ſom haffde bruget den ſorte Konſt: bare Bøgerne frem / oc brende dem obenbare / oc beregnede huad de vaare verde / Oc de Pendinge befundis at vere halfftrediefindstiue tuſinde Sølffpendinge.

20. Alſo mächtig wuchß das Wort des HERRN / vnd nam überhand.

Saa kraffteligе voxte HERRENS ord / oc fick fremgong.

21. Da das außgerichtet war / ſatzte jm Paulus für im Geiſte durch Macedoniam vnnd Achaiam zu räiſen / vnd gen Jeruſalem zu wandeln / vnd ſprach: Nach dem / wenn ich daſelbſt geweſen bin / muß ich auch Rom ſehen.

Der dette vaar ſkeet / da ſette Paulus ſig faare i Aanden at reyſe igennem Macedoniam oc Achaiam / oc at vandre til Jeruſalem / oc hand ſagde / Naar ſom ieg haffuer der veret / da ſkal ieg oc ſee Rom.

22. Vnd ſandte zween die jhm dieneten / Timotheum vnd Eraſtum in Macedoniam / er aber verzog eine weile in Aſia.

Oc hand ſende tho ſom hannem tiente Timotheum / oc Eraſtum / til Macedoniam / Men hand toffuede ſelff nogen ſtund Aſia.

Kapitola XIX.

17. A to známo včinkno geſt wſſem Židům y Pohanům / kteřijž bydlelí w Effezu: A ſpadla bázeň na ně na wſſecky / y welebili Gméno Pána Gežiſſe.

A toć ſie rozſławiło v wſzytkich tak Zydow iako y Grekow / ktorzy mieſzkali w Efezie / y przyſiedł ná nie wſzytki ſtrách á wielbili imie Páná Jezuſowe.

18. A mnozý z wěřjcých přicházeli / wyznáwagijce a wyprawugjce ſwé ſkutky.

A wiele onych ktorzy vwierzyli przychodziło / wyznawáiac y oznaymuiac ſpráwy ſwoie.

19. Mnozý také z těch kteřijž s čáry ſe obijrali / ſneſli Knihy / a ſpálili ge přede wſſemi. A počteſſe zač by ſtály / nalezli že za Padeſáte Tiſýcůw Groſſuow.

Tákże y wiele z onych ktorzy ſie náukámi niepotrzebnemi pátali / przyniozſzy k ſiegi popalili przed wſzytkimi / ktore oſzacowawſzy / znalezli piecdzieſiat tyſiecy ſrebrnikow.

20. Tak geſt ſylně roſtlo Slowo Božij a rozmáhalo ſe.

A tháki ſie mocnie rozrástało ſłowo Páńſkie / y bráło moc.

21. A když ſe to wſſeckno dokonalo / vmijnil Pawel w duchu / aby progda Macedonij a Achái / ſſel do Geruzalémá / řka: Když pobudu tam / muſým potom y Řijm ohledati.

To gdy ſie ſpełniło / vmyſlił Páwel przez Duchá / przeſzedſzy Mácedonia y Achaia iść do Jeruzalem / y mowił ták: Bywſzy tám / potrzebá mi tez y Rzym ogledac.

22. Y poſlaw dwa Včedlníjky ſwá do Macedonye / Tymothea / a Eraſta / ſám pozuoſtal w Azij do čaſu.

Tedy poſławſzy dwu z onych ktorzy mu ſłużyli / Tymotheuſzá y Erástá / ſam do czáſu zoſtał w Azyey.

יט

23 הֲוָא הֲוָא דֵּין בְּהוּ זַבְנָא שֵׁגּוּשְׁיָא סַגִּיָּאא עַל אוּרְחֵהּ דַּאלָהָא :

Et in quel tempo nacque non piccol tumulto di questa via.

24 אִית הֲוָא דֵּין תַּמָּן עָבֵד סָאמָא חַד דַּשְׁמֵהּ הֲוָא דְּמֶטְרִיּוֹס דְּעָבֵד הֲוָא נַוְסָא דְּסָאמָא לַאַרְטֶמִיט וּמַוְתַר הֲוָא לִבְנַי אוּמָנוּתֵהּ יוּתְרָנָא רַבָּא :

Imperoche vn certo nominato Demetrio, argentiere, che faceua tabernacoli d'argento à Diana, daua non piccol guadagno agli artefici.

25 הָנָא כַּנֵּשׁ אִנּוּן לִבְנַי אוּמָנוּתֵהּ כֻּלְּהוֹן וַלְאִילֵין דְּפָלְחִין עַמְּהוֹן וֶאֱמַר לְהוֹן גַּבְרֵא יָדְעִין אַנְתּוּן ד דְּתֶאגוּרְתַן כֻּלָּהּ מֶן הָנָא הִי פּוּלְחָנָא :

I quali hauendo egli radunati insieme, e quelli ancora che erano artefici di tali cose, disse, Huomini, voi sapete che le facultà nostre ci vengono da questo mestiero.

26 וְאַף אַנְתּוּן שָׁמְעִין אַנְתּוּן וְחָזֵין אַנְתּוּן דְּלָא הֲוָא בַּלְחוּד לִבְנַי אֶפֶסוֹס אֶלָּא אַף לְסוּגָּאא דְּכֻלָּהּ אַסְיָא אַפִּיס הָנָא פָּוְלוֹס וְאַהְפֵּךְ כַּד אָמַר דְּלָא אֱלָהָא אִנּוּן הָנוּן דִּבְאִידַי בְּנַי נָשָׁא מֶתְעַבְדִין :

E vedete & vdite, come non solamente in Efeso, ma quasi in tutta l'Asia questo Paulo ha persuasa e rimossa molta gẽte, dicendo che non sono iddij quelli che si fanno con mano.

27 וְלָא הָדָא צְבוּתָא בַּלְחוּד מֶתְבַּסְרָיָא וּבָטְלָא אֶלָּא אַף הוּ הַיְכְלָא ד דַּאַרְטֶמִיס אֱלָהְתָא רַבְּתָא מֶתְחַשְׁבָא לָהּ אַיְךְ לָא מֶדֶם וְאַף הִי אֱלָהוּתָא דְּכֻלָּהּ אַסְיָא דְּכֻלְּהוֹן עַמְמֵא סָגְדִין לָהּ מֶתְתַּשְׁיָטָא :

E non sol questa parte ci vienne in pericolo d'esser riprouata: ma che ancor il tempio de la grande dea Diana sia tenuto per niente, & habbia etiandio ad essere annichilata la sua maestà, laqual tutta l'Asia e il mondo ha in veneratione.

יט

23 וַתְּהִי בָּעֵת הַהִיא תְּהוּמָה לֹא קְטַנָּה עַל־דֶּרֶךְ (אֱלֹהִים :)

Entonces vuo vn alboroto no pequenno acerca del camino del Sennor.

24 כִּי הָיָה אִישׁ וּשְׁמוֹ דִּימֶטְרִיּוֹס מְצָרֵף עוֹשֶׂה הֵיכַל זָהָב אַרְטְמִיס וַתְּהִי־לָאֻמּוֹנִים פְּעֻלָּה לֹא קְטַנָּה מִמֶּנּוּ :

Porque vn platero llamado Demetrio, el qual hazia de plata templos de Diana daua à los artifices, no poca gañancia.

25 וַיִּזְעַק אוֹתָם וְאֶת־כֻּלָּם אֲשֶׁר מֵאֻמָּנוּת הַזֹּאת לֵאמֹר הָאֲנָשִׁים יְדַעְתֶּם כִּי מִפְּעֻלָּה הַזֹּאת יֶשׁ לָנוּ הָמוֹן :

Los quales juntados con los officiales de semejante officio, dixo, Varones, Ya sabeys que de este officio tenemos ganancia.

25 וְרוֹאִים וְשׁוֹמְעִים אַתֶּם כִּי לֹא לְבַד בְּאֶפְסוֹס כִּי אִם כִּמְעַט בְּכָל אַסְיָא פּוֹלוֹס הַלָּז מְפַתֶּה וּמֵסִית עַם רָב לֵאמֹר כִּי אֵינָם אֱלֹהִים אֲשֶׁר בְּיָדַיִם נַעֲשׂוּ :

Y veys y oys que este Paulo, no solamente en Epheſo, mas aun grande multitud de caſi toda la Aſia aparta con perſuaſion diziendo, Que no ſon dioſes los que ſe hazen con las manos.

27 וְלֹא לְבַדּוֹ זֶה הַחֵלֶק דָּחוֹיָה יִדָּחֶה לִנְפּוֹל וְלָבוֹא בַּמָּרְתַּיִם כִּי אִם הֵיכַל אַרְטְמִיס אֱלֹהָה הַגְּדוֹלָה לַתֹּהוּ יֵחָשֵׁב וְתָחֵל לְהֵהָרֵס גְּדֻלָּתָהּ אֲשֶׁר יִרְאוּ אוֹתָהּ אַסְיָא כֻּלָּהּ וְכָל־הַתֵּבֵל :

Y no ſolamente ay peligro de que eſta ganancia ſe nos buelua en reproche, mas aun tambien que el templo de la grande dioſa Diana ſea eſtimado en nada, y comience à ſer deſtruida ſu mageſtad, la qual honrra toda la Aſia y el mundo.

ιθ'.

23. Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ.

Mais en ce temps-la aduint vn grand trouble à cauſe de la doctrine.

24. Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος, παρείχετο τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην.

Car vn certain nommé Demetrius, qui beſognoit d'argenterie, & faiſoit des petis temples d'argent de Diane, apportoit beaucoup de profit aux ouuriers du meſtier.

25. Οὓς συναθροίσας καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν, Ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῶν ἐστι.

Leſquels ayant aſſemblé auec ceux qui beſognoyent en ces ouurages la, il dit, Hommes, vous ſauez que tout noſtre gain vient de ceſte beſongne.

26. Καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου, ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον, λέγων, ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι.

Or voyez vous & ayez comme non ſeulement en Epheſe, mais perſque par toute Aſie, ce Paul-ici par ſes perſuaſions a deſtourne grande multitude, diſant que ceux ne ſont point dieux, qui ſont faits de mains.

27. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς οὐδὲν λογισθῆναι, μέλλειν δὲ καὶ καθαιρεῖσθαι τὴν μεγαλειότητα αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται.

Et n'y a pas ſeulement danger pour nous en ce que noſtre fait ne viene à eſtre deſcrié, mais auſſi que le temple de la grande Diane ne ſoit plus rien eſtimé du tout, & qu'il n'aduiene que ſa maieſte, que toute Aſie & le monde univerſel à en reuerence, ne viene auſſi à neant.

CAP. XIX.

23. Facta eſt autem illo tempore turbatio non minima de via Domini.

And the ſame time there aroſe no ſmall trouble about that way.

24. Demetrius enim quidam nomine, argentarius faciens ædes argenteas Dianæ, præſtabat artificibus non modicum quæſtum.

For a certaine man named Demetrius a ſiluer ſmith / which made ſiluer temples of Diana: brought great gaines vnto the craftes men.

25. Quos convocans & eos qui huiuſmodi erant opifices, dixit, Viri, ſcitis quia de hoc artificio eſt nobis acquiſitio.

Whome he called together / with ÿ [illegible] of like thinges / & ſayd: Sers / ye know that by this craft we haue our goods.

26. Et videtis, & auditis quia non ſolum Epheſi, ſed penè totius Aſiæ, Paulus hic ſuadens avertit multam turbam, dicens, Quoniam non ſunt dii qui manibus fiunt.

Moreouer ye ſee and heare / that not alone at Epheſus / but almoſt throughout all Aſia this Paul hath perſwaded / & turned away much people / ſaying: That they bee not gods which are with handes.

27. Non ſolùm autem hæc periclitabitur nobis pars in redargutionem venire, ſed magnæ Dianæ templum in nihilum reputabitur, ſed & deſtrui incipiet maieſtas eius, quam tota Aſia & orbis colit.

So that not onely this thing is daungerous vnto vs / that the ſtate ſhoulde bee reproued / but alſo that the Temple of the great goddeſſe Diana ſhoulde bee nothing eſteemed / and that it would come to paſſe that her magnificence / which all Aſia / and the worlde worſhippeth / ſhoulde bee deſtroyed.

Das XIX. Capitel.

23 Es erhub ſich aber vmb dieſelbe Zeit nicht eine kleine bewegung über diſem Wege.

Da begyndtis der paa den ſamme tid icke liden Oprør om denne vey.

24. Denn einer mit Namen Demetrius ein Goldſchmid / der machte der Diana ſilberne Tempel / vnd wendet denen vom Handwerck nicht geringen Gewinnſt zu.

Thi at en Guldſmed ſom hed Demetrius / hand giorde Diane Sølfftempel / oc vende dem icke liden vinding til aff det Embede.

25. Dieſelbigen verſammlete er / vnnd die Beyarbeyter deſſelbigen Handwercks / vnnd ſprach: Lieben Männer / ihr wiſſet / daß wir groſſen zugang von diſem handel haben.

De ſamme oc Medarbeyderne paa ſamme Embede forſamlede hand / oc ſagde. Kære Mend / i vide / at wi haffue ſtor Tilgong aff denne Handel.

26. Vnd ihr ſehet vnd höret / daß nicht allein zu Epheſo / ſondern auch faſt inn gantz Aſia diſer Paulus vil Volcks abfellig machet / überredet / vnd ſpricht / Es ſind nicht Götter / welche von Händen gemacht ſind.

Oc i ſee / oc høre / at denne Paulus omvender icke aleniſte meget Folck i Epheſo / men ocſaa paa det neſte i gantſke Aſia / oc tager dem med ord / oc ſiger / det er icke Guder / ſom ere giorde met hender.

27. Aber es wil nicht allein vnſerm handel dahin gerahten / daß er nichts gelte / Sondern auch der Tempel der groſſen Göttin Diana wirdt für nichts geachtet / vnd wirdt dazu ihre Maieſtet vntergehen / welcher doch gantz Aſia vnnd der Weltkreiß Gottesdienſt erzeiget.

Oc det vil icke aleniſte gøre vor Handel vduelig / Men den ſtore Gudindis Diane Tempel bliffuer ocſaa inted actet / oc der til met bliffuer hendis Maieſtat til inted / huilcken dog gantſke Aſia oc al Verden beuiſer Guds tieniſte.

Kapitola XIX.

23. Tehdy ſtal ſe w ten čas weliký rozbrog pro ceſtu Božij.

Tego czaſu wſzczal ſie rozruch niemáły o oney ſekcie.

24. Neb Zlatnjk geden gménem Demetryus / kterýž dělával ſtánky ſtřjbrné modle Dyáně / a weliký dáwal půžitek těm řemeſlnjkům:

Abowi[illegible]: niektory imieniem Demetryus złotnik / ktory robił kośćioły ſrebrne Dyanie / czynił niemáły pożytek rzemieśnikom.

25. Kteréž ſwolaw / y ty kteřijž byli toho řemeſla / řekl gim: Mužij / wijte to / že tijmto řemeſlem Statku ſobě dobýwáme:

Ktore zebrawſzy / y ine ktorzy byli takowych rzeczy rzemieśnicy / rzekł: Meżowie / wiecie iż z tego rzemieſłá ſą naſze máiętnośći.

26 A widjte a ſlyſſýte / že ne toliko w Effezu / ale téměř po wſſý Azij tento Pawel raddu wydáwage / odwrátil weliké množſtwij / mluwě: Že to negſau Bohowé / kteřijž býwagj rukama včiněnj.

Widźićie tedy y ſłyſzyćie / że nie tylko w Efezie / ále prawie po wſzytkiey Azyey ten Páwel namowił á odwrocał wiele ludu / mowiąc że nie ſą bogowie ći ktorzy ſą rękámi uczynieni.

27. A tak tuto ne toliko ſe nám ſtane ſſkoda a hanba / ale brzy weliké Dyány Chrám za nic nebude gmjn / a z toho prigde že zkazý ſe duoſtogenſtwij gegij / kterauž ctij wſſecka Azya / y weſſkeren Swěta okrſſlek.

A tak potrzeba ſie thego obawiáć / by nam przezeń tá czaſtká ná gániona nie zginela / y owſzem tez áby wielkiey Bogiiney Dyany Kośćioł nie był niżacz mián / y przyſzłoby k temu żeby thez był zepſowan máieſtat iey / ktora chwali wſzytká Azya / y wſzytek świat.

יט

28 וְכַד שְׁמַעוּ הָלֵין א
אֶתְמְלִין חֶמְתָא וְקָעֵין
הֲווֹ וָאמְרִין רַבָּא הִי א
אַרְטֶמִיס דְּאֶפֶסָיֵא׃

Essi hauendo vdite queste cose, & essendosi riempiuti d'ira, gridarono, dicendo, Grande è la Diana de gli Efesii.

29 וְאֶשְׁתַּגְשַׁת כֻּלָּה מ
מְדִינְתָּא וּרְהַטוּ אַכְחְדָא
וְאֶזַלוּ לְתֵאטְרוֹן וְחַטְפוּ
אַוְבֶלוּ עַמְּהוֹן לְגָאיוֹס ו
וְלַארִסְטַרְכוֹס גַּבְרֵא מ
מַקְדּוּנָיֵא בְּנַי לְוָיְתֵה ד
דְּפַוְלוֹס׃

E tutta la città s'empiè di confusione, e d'vn animo corsero impetuosamente nel teatro, e rapirono Gaio, & Aristarco, Macedonesi, compagni di Paolo.

30 וּפַוְלוֹס צָבֵא הֲוָא
דְּנֶעוֹל לְתֵאטְרוֹן וְכַלְאוּהי
תַּלְמִידֵא׃

Allora volendo Paulo entrar fra'l popolo, i discepoli non gliel permessero.

31 וְאַף רִישָׁא דְּאַסִיַא
מֶטוֹל דְּרָחְמַוְהי הֲווֹ שַׁדַּרוּ
בְּעוֹ מֶנֵּה דְּלָא נֶתֵּל נַפְשֵׁה
דְּנֶעוֹל לְתֵאטְרוֹן׃

Alcuni ancora de principali d'Asia, che erano suoi amici, mandarono a pregarlo che non s'appresentasse al teatro.

32 כְּנוּשְׁא דֵּין דְּאִית הֲוָא
בְּתֵאטְרוֹן טָב שְׁגִישִׁין הֲווֹ
וְאַחְרָנֵא אַחְרָנְיָתָא קָעֵין
הֲווֹ סַגִּיאֵא דֵּין מֶנְּהוֹן לָא
יָדְעִין הֲווֹ מֶטוֹל מָנָא
אֶתְכַּנַּשׁוּ׃

Altri dunque gridauano vna cosa, & altri vn'altra: perciò che la congregatione era confusa, e i piu non sapeuano per qual cagione s'erano adunati

33 עַמָּא דֵּין דִּיהוּדָיֵא
דְּאִית הֲווֹ תַּמָּן אֲקִימוּ
בֵּינַיְהוֹן לְגַבְרָא יְהוּדָיָא
דִּשְׁמֵה הֲוָא אֲלֶכְסַנְדְּרוֹס
וְכַד קָם אֲנִיף אִידֵה וְצָבֵא
הֲוָא דְּנֵפֵּק רוּחָא לְעַמָּא׃

Poi cauarono Alessandro fuor de la turba, spingendolo oltre i Giudei. Et Alessandro accennando con la mano, che si facesse silentio, voleua render ragione al popolo.

יט

28 וּבְשָׁמְעָם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַרוּ לָהֶם וַיִּמָּלְאוּ בְחֵמָה וּבְכַעַס וַיִּזְעֲקוּ לֵאמֹר גְּדוֹלָה הִיא אַרְטְמִיס אֶפְסוֹס׃

Oydas eſtas coſas, hinchieronſe de yra, y dieron alarido, diziendo, Grande Diana de los Epheſios.

29 וַתִּמָּלֵא כָּל־הָעִיר בִּמְהוּמָה וְנוֹסְדוּ יַחַד וְרָגְשׁוּ עַל־בֵּית הַקָּהָל וְחָטְפוּ וְהוֹלִיכוּ אִתָּם אֶת־גַּאיוֹס וְאֶת־אֲרִיסְטַרְכוֹס אַנְשֵׁי־כִתִּים אֹרְחֵי־פּוּלוֹס׃

Y toda la ciudad ſe hinchió de confuſion, y vnanimes arremetieron ál theatro, arrebatando a Gaio, y a Ariſtarcho Macedonios compannεros de Paulo.

30 וּפּוּלוֹס אָבָה לָבוֹא אֶל־הָעָם וְלֹא הִנִּיחוּהוּ הַתַּלְמִידִים׃

Y queriendo Paulo ſalir à pueblo, los Diſcipulos no lo dexaron.

31 וַאֲנָשִׁים אֲחָדִים מִנְּשִׂיאֵי אַסְיָא רֵעֵי פּוּלוֹס שָׁלְחוּ אֵלָיו וְהִתְחַנְּנוּ לוֹ מִתֵּת אֶת־נַפְשׁוֹ לְבֵית הַקָּהָל׃

Tambien algunos de los principales de Aſia que eran ſus amigos, embiaron à el rogando que no ſe preſentaſſe en el theatro.

32 וַאֲחֵרִים זָעֲקוּ עַל־אֲחֵרוֹת וַתֵּהֹם הַקְּהִלָּה וְרַבִּים לֹא יָדְעוּ עַל־מָה נִקְהָלוּ׃

Y otros gritauan otro: porque el ayuntamiento era confuſo, y los mas no ſabian porque ſe auian juntado.

33 וַיִּמְשְׁכוּ אֶת־אֲלֶכְסַנְדְּרוֹס מִן־הֶהָמוֹן אֲשֶׁר דְּחָוּהוּ הַיְּהוּדִים וַאֲלֶכְסַנְדְּרוֹס הֵנִיף בְּיָדוֹ וְאָבָה לְהָשִׁיב טַעַם לָעָם׃

Y los de la multitud ſacaron à Alexandro, rempuxandolo los Iudios. Entonces Alexandro, pedido ſilencio con la mano, queria dar razon al pueblo.

ιθʹ.

28. Ἀκούσαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔκραζον λέγοντες, μεγάλη ἡ ἄρτεμις ἐφεσίων.

Eux donc, ces choſes ouïes furent tous remplis de colere, & s'eſcrierent, diſans, Grande eſt la Diane des Epheſiens.

29. Καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις ὅλη συγχύσεως, ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον, συναρπάσαντες γάϊον καὶ ἀρίσταρχον μακεδόνας, συνεκδήμους τοῦ παύλου.

Et toute la ville fut remplie de confuſion: & ſe ruerent tous d'vn courage dedans le theatre, & rauirent Gaie & Ariſtarque Macedoniens compagnons de voyage de Paul.

30. Τοῦ δὲ παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον, οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί.

Et comme Paul vouloit entrer vers le peuple, les diſciples ne le laiſſerent point faire.

31. Τινὲς δὲ καὶ τῶν ἀσιαρχῶν ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον.

Quelques vns auſſi d'entre les Aſiarques qui lui eſtoyent amis, enuoyerent vers lui, le prians qu'il ne ſe preſentaſt point au theatre.

32. Ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον. ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεισαν.

Les vns donc crioyent d'vn, & les autres d'autre: car l'aſſemblee eſtoit cōfuſe: & pluſieurs ne ſauoyent pour quelle cauſe ils eſtoyent aſſemblés.

33. Ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου προεβίβασαν ἀλέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν τῶν ἰουδαίων, ὁ δὲ ἀλέξανδρος κατασείσας τὴν χεῖρα ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ.

Adonc fut auancé Alexandre hors de la foule, les Iuifs le pouſſans en auant. Et Alexandre faiſant ſigne de la main, vouloit alleguer excuſe au peuple.

CAP. XIX.

28. His auditis repleti ſunt ira, & exclamaverunt dicentes, Magna Diana Epheſiorum.

Now when they heard it/ they were full of wrath / & cryede out / ſaying/ great is Diana of the Epheſians.

29. Et impleta eſt civitas tota cõfuſione, & impetum fecerunt uno animo in theatrum, rapto Gaio & Ariſtarcho Macedonibus comitibus Pauli.

And the whole citie was full of confuſion: and they runned into the cõmon place with one aſſent / and caught Gaius / and Ariſtarchus / men of Macedonia / and Paulus companions of his iourney.

30. Paulo autem volente intrare in populum, non permiſerunt diſcipuli.

And when Paul would haue entred in vnto the people/ the diſciples ſuffered him not.

31. Quidam autem & de Aſiæ principibus qui erant amici eius, miſerũt ad eum, rogantes ne ſe daret in theatrum.

Certaine alſo of the chiefe of Aſia which were his friendes, ſent vnto him/ deſiring him that he would not preſent him ſelfe in the common place.

32. Alii autem aliud clamabant. Erat enim eccleſia confuſa: & plures neſciebant qua ex cauſa conveniſſent.

Some therefore cryed one thing/ & ſome another: for the aſſembly was out of order, and the more parte knewe not wherefore they were come together.

33. De turba autem detraxerunt Alexandrum, propellentibus eum Iudæis. Alexander autem manu ſilentio poſtulato, volebat reddere rationem populo.

And ſome of the companie drewe foorth Alexander: the Iewes truſting him forwardes. Alexander then becke ned with the hand / and would haue excuſed the matter of the people.

Das XIX. Capitel.

28. Als ſie das höreten/ wurden ſie voll zorns/ ſchryen vnnd ſprachen: Groß iſt die Diana der Epheſer.

Der de dette horde bleffue de offuermaade vrede/ rege oc ſagde / De Epheſers Diana er ſtor.

29. Vnd die gantze Statt ward voll getümmels. Sie ſtürmeten aber einmütiglich zu dem Schauplatz/ vnnd ergriffen Gaium vnd Ariſtarchum auß Macedonia / Paulus Gefehrten.

Oc den gantſke Stad bleff fuld met bulder/ Oc de ſtormede endrecteligé til torffuit / oc grebe Gaium oc Ariſtarchum aff Macedonia / Paulus Staalbrødre.

30. Da aber Paulus wolt vnter das Volck gehen/ lieſſens jhm die Jünger nicht zu.

Oc der Paulus vilde gaa iblant Folcket/ da vilde Diſciplene icke tilſtede hannem.

31. Auch etliche der Oberſten inn Aſia/ die Paulus gute Freunde waren/ ſandten zu jhm / vnd ermahneten jhn/ daß er ſich nicht gebe auff den Schauplatz.

Oc nogle aff de Øffuerſte aff Aſia / Pauli gode Venner / ſende til hannem/ oc formanede hannem/ at hand ſkulde icke giffue ſig paa Torffuit.

32. Etliche ſchryen ſonſt / etliche ein anders. Vnd war die Gemeine jrre/ vnnd das mehrer theil wuſte nicht/ warumb ſie zuſammen kommen waren.

Nogle ſkrege ſaa / nogle anderledis/ Oc Menigheden vaar forbiſtret / oc ſtørſte parten viſte icke / huor faare de vaare komne tilſammen.

33. Etliche aber vom Volck zogen Alexandrum herfür / da jhn die Jüden herfür ſtieſſen. Alexander aber winckete mit der hand / vnnd wolt ſich für dem Volck verantwortten.

Oc nogle aff Folcket droge Alexandrum frem/ der Jøderne ſtøtte hannem frem. Da ſlo Alexander met Handen til liud / oc vilde forſuare ſig faar Folcket.

Kapitola XIX.

28. To vſlyſſawſſe/ naplněni gſau hněwem a zkřičeli řkauce: Weliká geſt Dyána Effezſkých.

Ty rzeczy oni vſłyſzawſzy / nápełnieni gniewu krzyknęli / mowiac: Wielkac ieſt Dyaná Efeſka.

29. Y naplněno geſt Měſto rozbrogem/ a obořili ſe gednomyſlně na plac/ pochopiwſſe Gaya a Aryſtarcha Macedonſké/ towaryſſe Pawlowy.

A było pełne wſzytko miaſto zámieſzánia / y wtárgnęli iednoſtáynie ná rynek/ porwawſzy Gáiego y Aryſtárchá Macedończyki/ ktorzy byli towárzyſzmi w drogach Páwłowych.

30. Pawel pak když/ chtěl gijtik Lidu/ nedopuſtili gemu Včedlnijcy.

A gdy Páwel chćiał wynidź do ludu/ nie dopuśćili mu zwolennicy.

31. A někteřij y z Knijžat Azyanſkých/ kteřijž byli přátelé geho/ poſlali k němu/ proſýce/ ho aby ſe newydáwal w ten hluk.

Ale y niektorzy przednieyſzy z Azyey/ gdy mu byli przyiaćielmi/ poſławſzy do niego proſili go áby nie wychodźił ná rynek.

32. Ginij pak tu giná a giná křičeli. Nebo ſe byla zbauřila obec/ a mnozý newěděli proč gſau ſe zběhu

Thedy iedni ináczey wołali/ ábowiem było zebránie zámieſzáne/ á wiele ich było ktorzy nie wiedźieli dla czego ſie zeſzli.

33. A když Alexandra někyáſkého táhli / tehda někteří Zidé z záſtupu gim gey wythrli. Alexander pak rukau kynutým mlčenij požádal / chtěge ſe wymluwiti před lidem.

A niektorzy z ludu przywiedli Alexándrá/ ktorego pchnęli Żydowie / A przetoż Alexánder gdy ręką milczenie vczynił/ chćiał vczynić obmowę przed ludem.

יט

34 וְכַד יַדַעוּ דִיהוּדָיָא הוּ קְעַו כֻּלְהוֹן לְחַד קָלָא אַיךְ שָׁעִין תַּרְתֵּין דְּרַבָּא הִי אַרְטֶמִיס דְּאֶפֶסָיֵא ׃

Ma com'eſſi hebber conoſciuto ch'egli era Giudeo, ſi fece di tutti vna voce, quaſi per due hore gridando, Grande è la Diana de gli Efeſi.

35 וְשַׁלִי אֶנּוּן דְּרִישָׁא דְּמְדִינְתָּא כַּד אֲמַר גַּבְרָא אֶפֶסָיֵא מַנוּ גֵּיר מֶן בְּנַי נָשָׁא דְּלָא יָדַע לַמְדִינְתָּא דְּאֶפֶסָיֵא דְּכוּמַרְתָּא הִי דְּאַרְטֶמִיס רַבְּתָא (וְלַצַלְמָה דְּמֶן שְׁמַיָּא נְחֵתַת ׃)

Hor lo Scriba, hauendo quietato la turba, diſſe, Huomini Efeſi, chi è quello huomo che non ſappia la città de gli Efeſi eſſer dedita al ſeruitio de la grande dea Diana, (e de l'imagine diſceſa da Gioue?)

36 מְטוּל הָכִיל דְּלוּקְבַל הָדָא אֶנָשׁ לַיְת מֶשְׁכַּח לְמֵאמַר וָלֵא לְכוֹן דְּתֶהְווֹן שָׁלֵין וְלָא תֶעְבְּדוּן מֶדֶּם בְּסוּרְהָבָא ׃

Non eſſendo dunque chi contradica à queſte coſe: è conueniente che voi vi quietiate, e non facciate coſa alcuna precipitoſamente.

37 אַיְתִיתוּן גֵּיר לְגַבְרָא הָלֵין כַּד לָא הַיְכְּלָא חָלְצוּ וְלָא צַחִיו לַאלָהַתְכוֹן ׃

Perche voi hauete menati qua queſti huomini, che non ſon ne ſacrilegi, ne vituperatori de la voſtra dea.

38 אֶן דֵּין הָנָא דִּימֶטְרִיּוֹס וּבְנַי אוּמָנוּתֵה אִית לְהוֹן דִּינָא עַם אֶנָשׁ הָא אַנְתִּיפַטּוֹס בַּמְדִינְתָּא אוּמָנָא אֶנּוּן יֶקְרְבוּן וְנֶדּוּנוּן חַד עַם חַד ׃

La doue ſe Demetrio e gli artefici che ſon con eſſo lui, hanno qualche cauſa contro alcuno, ſi tengono le corti, e ſonoci i Proconſuli, accuſinſi l'vn l'altro.

39 וְאֶן הָו דְּמֶדֶּם אָחרִין בָּעֵין אַנְתּוּן בְּרוּכְשָׁתָא דִּיהִיבָא מֶן נָמוֹסָא לְכֻנּוּשְׁיָא מֶשְׁתְּרֵא ׃

Ma ſe voi cercate qualche coſa per altre cauſe ſi riſoluerà ne la congregatione legittimamente fatta.

יט

34 וּבְדַעְתָּם כִּי יְהוּדִי הוּא בְּקוֹל אֶחָד כֻּלָּם יַחְדָּו צָעֲקוּ לִשְׁתֵּי שָׁעוֹת לֵאמֹר גְּדוֹלָה הִיא אַרְטְמִיס׃

El qual, como conocieron que era Iudio, fue hecho vna boz de todos que gritaron caſi por dos horas Grande Diana de los Epheſios.

35 וְכַאֲשֶׁר דּוֹמֵם הַסּוֹפֵר אֶת־הָעָם אָמַר הָאַנְשֵׁי אֶפְסוֹס וּמִי הוּא הָאֱנוֹשׁ אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ כִּי עִיר אֶפְסוֹס עוֹבֶדֶת הִיא אֶת־אֱלֹהָה אַרְטְמִיס וְכִי־בָהּ בַּעַל הִיא ׃

Entonces el Eſcriuano apaziguando las compannas, dixo, Varones Epheſios, porque quien ay de los hombres que no ſepa que la ciudad de los Epheſios es honrradora de la grande dioſa Diana, (y de la imagen venida de Iupiter?)

36 וְכִי אִישׁ לֹא יוּכַל הָפֵךְ לְדַבֵּר יֵשׁ לָכֶם לְהִדֹּם וּמְאוּמָה לֹא לַעֲשׂוֹת בְּצָדוֹן ׃

Anſique pues eſto no puede ſer contra dicho conuiene que os apazigueys, y que nada hagays temerariamente.

37 הוֹלַכְתֶּם אֶת־הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא בָזְזוּ אֶת־הַהֵיכָל וְלֹא קִלְּלוּ אֶת־אֱלֹהֶתְכֶם ׃

Que aueyes traydo à eſtos hombres, ni ſacrilegos, ni blaſphemadores de veſtra dioſa.

38 וְאִם לְדִימֶטְרִיוֹס וְלָאֳמּוֹנִים אֲשֶׁר עִמּוֹ יֶשׁ־לָהֶם דָּבָר עַל־אִישׁ אֶחָד הִנֵּה כִּי נוֹעֲדוּ עֵדוּת רִיו יוֹעֲצִים גְּדוֹלִים הֵמָּה יָדוּנוּ בֵּינֵיהֶם ׃

Que ſi Demetrio y los officiales que eſtan con el, tienen negocio con alguno, audiencias ſe hazen, y proconſules ay, accuſenſe los vnos à los otros.

39 וְאִם עַל־אֲחֵרוֹת תְּבַקְשׁוּן בִּמְקוֹם קְהִלָּה הַגְּדוֹלָה בְּחֹק וּמִשְׁפָּט יִגָּזֵר עֲלֵיהֶן ׃

Y ſi demandays alguna otra coſa, en legitimo ayuntamiento ſe puede deſpachar:

ιθʹ.

34. Ἐπιγνόντες δὲ ὅτι ἰουδαῖός ἐστι, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων, μεγάλη ἡ ἄρτεμις ἐφεσίων.

Mais quand ils eurent cogneu qu'il eſtoit Iuif, vne voix de tous s'eſleua, quaſi par l'eſpace de deux heures, en criant, Grande eſt la Diane des Epheſiens.

35. Καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον, φησὶν, ἄνδρες ἐφέσιοι, τίς γάρ ἐστιν ἄνθρωπος ὃς οὐ γινώσκει τὴν ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης θεᾶς ἀρτέμιδος, καὶ τοῦ διοπετοῦς;

Adonc le greffier ayant appaiſé la multitude, dit, Hommes Epheſiens, & qui eſt celui des hommes qui ne ſache que la ville de Epheſiens eſt dediee au ſeruice de la grande Diane, (& à l'image qui eſt deſcendue du Iupiter?)

36. Ἀναντιῤῥήτων οὖν ὄντων τούτων, δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετὲς πράττειν.

Ces choſes donc eſtant telles ſans contredit, il conuient que vous ſoyez appaiſés, & que ne faciez rien à l'eſtourdie.

37 Ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε ἱεροσύλους οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὰν ὑμῶν.

Car vous auez amené ces gens qui ne ſont ni ſacrileges, ni diffamateurs de voſtre deeſſe.

38 Εἰ μὲν οὖν δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται πρός τινα λόγον ἔχουσιν, ἀγοραῖοι ἄγονται, καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν· ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις.

Que ſi Demetrius & les ouuriers qui ſont auec lui, ont à l'encontre d'aucun quelque cauſe, on tient les plaids, & y a des Proconſuls: qu'ils accuſent l'vn l'autre.

39. Εἰ δέ τι περὶ ἑτέρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται.

Et ſi vous demandez quelque choſe d'autre cas, cela ſe pourra conclure en vne aſſemblee deuëment conuoquee.

CAP. XIX.

34. Quem ut cognoverunt Iudæum eſſe, vox facta una eſt omnium, quaſi per horas duas clamantium, Magna Diana Epheſiorum.

But when they knew that he was a Jew/there aroſe a ſhout almoſt for the ſpace of two houres/of all men/crying/ Great is Diana of the Epheſians.

35. Et cùm ſedaſſet ſcriba turbas, dixit, Viri Epheſii, quis enim eſt hominum, qui neſciat Epheſiorum civitatem cultricem eſſe magnæ Dianæ, Iovisq; prolis.

Then the towne clercke / when hee had ſtaved the people / ſaid / Ye men of Epheſus / what man is that knoweth not howe that the citie of the Epheſians is a worſhipper of the great goddeſſe Diana / and of the image/ which came downe from Juppiter.

36. Cùm ergo his contradici non poſſit, oportet vos ſedatos eſſe, & nihil temerè agere.

Seeing then that no man can ſpeake againſt theſe things / ye ought to be appeaſed/ and to do nothing raſhly.

37. Adduxiſtis enim homines illos, neque ſacrilegos, neque blaſphemantes deam veſtram.

For ye haue brought hither theſe men/which haue neither committed ſacriledge/neither to blaſpheme your goddeſſe.

38. Quòd ſi Demetrius, & qui cum eo ſunt artifices, habent adverſus aliquem cauſam, conventus forenſes aguntur, & procóſules ſunt, accuſent invicem.

Wherefore if Demetrius and the craftes men which are with him / haue a matter againſt any man / the Lawe is open/& there are Deputies: let them accuſe one another.

39. Si quid autem alterius rei quæritis: in legitima eccleſia poterit abſolvi.

But if ye inquire any thing concerning other matters / it may be determined in a lawfull aſſemblie.

Das XIX. Capitel.

34. Da ſie aber innen wurden / daß er ein Jüde war / erhub ſich eine ſtimme von allen / vnnd ſchryen bey zwo ſtunden: Groß iſt die Diana der Epheſer:

Oc der de fornumme at hand vaar en Jøde / da opløffts der en roſt aff dem alle / oc de robte ved tho time/ De Epheſers Diana er ſtor.

35. Da aber der Cantzler das Volck geſtillet hatte / ſprach er: Jhr Männer von Epheſo / welcher Menſch iſt / der nicht wiſſe / daß die Statt Epheſus ſey eine Pflegerin der groſſen göttin Diana/ vnd des Himliſchen Bildes?

Oc der Cancelleren haffde ſtillet Folcket / ſagde hand / J Mend aff Epheſo / huilcket er det Menniſke/ ſom icke veed at den Stad Ephesus er den ſtore Gudindis Diane/ oc det Himliſke Billedis Beſørgerſke?

36. Weil nun das vnwiderſprechlich iſt / ſo ſolt jhr ja ſtille ſein/ vnnd nichts vnbedechtiges handeln.

Efterdi det er nu vgenſigeligt / Saa ſkulde i io vere ſtille / oc inted handle vbeſindelige.

37. Jhr habt diſe Menſchen hergeführet / die weder Kirchenräuber noch Läſterer eurer Göttin ſind.

J haffue ført diſſe Menniſke hid / ſom huercken ere Kirckeraffuere / oc ey heller haffue beſpaattet eders Gudinde.

38. Hat aber Demetrius/vnd die mit jhm ſind vom Handwerck/ zu jemand einen anſpruch/ ſo helt man Gericht/ vnd ſind Landvögte / da laſſet ſie ſich vntereinander verklagen.

Men haffuer Demetrius oc de ſom ere met hannem i Embede Tiltale til nogen/ da holder mand Dom / oc der er Landzfogeder / lader dem beklage huer andre indbyrdis.

39. Wolt jhr aber etwas anders handeln / ſo mag man es außrichten in einer ordentlichen Gemeine.

Oc ville i anderledis handle noget / da maa mand vdrette det i en ſkickelig Forſamling.

Kapitola XIX.

34. Kterýhož když poznali / že geſt Žid / hlas ſtal ſe wſſech ſpolu yako za dwě hodině wolagjcých/ Weliká geſt Dyána Effezſkých.

Ktorego gdy poználi być Zydem/ tedy ſie wſczął krzyk wſzech ſpolu / tákoby przez dwie godźinie/ wolaiących: Wielka ieſt Dyaná Efeſka.

35. A když Vřitel vkrotil záſtupy/ řekl/ Mužj Effezſſtij/ y kdož geſt z lidj / kterýžby newěděl / že Měſto Effezſké ctj welikau Dyánu/ kteráž geſt ſeſlaná od Jupitera?

Thedy piſarz vśmierzywſzy lud rzekł: Mężowie Efeſcy/ y ktoryż ieſt człowiek coby niewiedział/ iż miáſto Efeſkie ieſt chwalca wielkiey Bogynicy Dyany / y obrázu kthory ſpadł o Jowiſza?

36. A poněwadž tomu odpijráno býti nemůže/ muſýte ſe vpokogiti/a nic wſſetečně nečiniti.

A przetoż gdyż ſie tym nikt ſprzećiwić nie może/ potrzebá ſie wam pohamowáć/ á nic ſkwápliwie nieczynić.

37. Přiwedli gſte zagiſté Lidi tyto/ kteříž negſau ani ſwatokrádce/ ani rúhači Bohyně waſſý.

Abowiemeſcie przywiedli ludźi ty / áni świetokradce / áni bluźnierze przećiw Bogini ey waſzey.

38. Geſtliže pak Demetryus a tiktéříž s nim gſau Řemeſlnijcy / magij při proti někomu/ wſſak cýwá obecný ſaud a gſau k tomu Konſſelé/ nech at ſe winij.

A jeſliż Demetryus / y ći ktorzy z nim ſą rzemieśnicy máia co zá przyczynę przećiw komu/ wſzák práwo ſiedźi y ſą Rayce / thám że niech ná ſie ſkárżą.

39. Paklí y giných kterých wěcý žádáte/ y to můž w řádném ſwolánj ſkoncowáno býti.

Jeſliż ſie też o ìákich inych rzeczach bádacie/ to ſie ná ſłuſznym zeáciu odpráwi.

יט

40 מְטוּל דְּאַף הָשָׁא בְּקִינְדוּנוּס קָיְמִינַן דְּנֶתְרְשֵׁא אֵיךְ שַׁגִּישֵׁא דְּלָא מַשְׁכְּחִינַן דְּנַפּוּק רוּחָא עַל כְּנוּשְׁא דְּיוֹמָא הָנָא דְּאֶתְכַּנַּשְׁן בַּטְלָאִית ו וְאֶשְׁתַּגַּשְׁן דְּלָא עֶלְתָא וְכַד הָלֵין אֶמַר שְׁרָא לִכְנוּשְׁא ׃

Perche noi ſtiamo à pericolo d'eſſere accuſati di ſeditione per queſto che s'è fatto hoggi, non eſſendoci cauſa veruna, onde noi poſſiamo render ragione di queſto tumulto, è detto ch'egli hebbe queſte coſe, licentiò la congregatione.

כ

1 וּבָתַר דִּשְׁלִי שַׁגּוּשְׁיָא קְרָא פּוּלוּס לְתַלְמִידֵא וּבַיְאָא אֶנּוּן וְנַשֵּׁק אֶנּוּן וּנְפַק אֲזַל לֵהּ לְמַקְדּוּנִיָא ׃

Poi che fu ceſſato il tumulto, Paulo chiamato à ſe i diſcepoli, gli abbracciò, e partiſſi via per andare in Macedonia.

2 וְכַד אֶתְכַּרַךְ אֶנּוּן לְאַתְרְוָתָא הָלֵין וּבַיְאָא אֶנּוּן בְּמֶלְּא סַגִּיאָתָא אֲתָא לֵהּ לְהֶלַס אַתְרָא ׃

Et traſcorſe ch'egli hebbe quelle parti & eſortatoli con molte parole, venne in Grecia.

3 וַהֲוָא תַּמָּן תְּלָתָא יַרְחִין עֲבַדוּ הֲוַין עֲלוֹהִי נֶכְלָא יְהוּדָיֵא כַּד עֲתִיד הֲוָא לְמֵאזַל לְסוּרִיָא וְאֶתְחַשַּׁב דְּיֶהְפּוּךְ לֵהּ לְמַקְדּוּנִיָא ׃

E come vi fu ſtato tre meſi, eſſendo le fatte inſidie da i Giudei, douendo egli nauigare in Siria, gli venne in animo di ritornare per Macedonia.

4 וּנְפַקוּ עַמֵּהּ עַד לְמָא לְאָסִיָא סוּפַּטְרוּס דְּמֶן בְּרוּאָא מְדִינְתָא ו וְאַרִסְטַרְכּוּס וְסֶקוּנְדוּס ד דְּמֶן תֶּסַלוֹנִיקָא וְגָאִיוּס דְּמֶן דֶּרְבֵּי מְדִינְתָא וְטִימוֹתָאוּס (דְּמֶן לוּסְטְרָא) וּמֶן אָסִיָא טוּכִיקוּס וְטְרוּפִימוּס ׃

Et accompagniollo infin in Aſia Sopatre Bereeſe: e de Teſſaloniceſi Ariſtarco e Secondo e Gaio Derbeſe, e Timoteo: e degli Aſiani, Tichico e Trofimo.

יט

40 כִּי הוֹוִים אֲנַחְנוּ בַּמְרָחִים לְהוֹכִיחֵנוּ הַיּוֹם עַל־הַקֶּשֶׁר וְאִישׁ לֹא הֹוֶה אֲשֶׁר נוּכַל לְהִתְגּוֹלֵל עָלָיו אֶת־הַסִּבָּה וְלָתֵת טַעַם עַל־מְהוּמָה הַזֹּאת וּבְדַבְּרוֹ אֶת־הָאֵלֶּה הִתִּיר אֶת־הַקָּהָל ׃

Que peligro ay de que no ſeamos arguydos de ſedicion por oy: no auiendo ninguna culpa por la qual podamos dar razon de eſte concurſo. Y auiendo dicho eſto deſpidió el ayuntamiento.

כ

1 וְכַאֲשֶׁר שָׁבְתָה הַמְּהוּמָה וַיִּזְעַק פּוּלוֹס אֶת־הַתַּלְמִידִים וַיְנַחֲמֵם וַיִּתֵּן לָהֶם אֶת־שָׁלוֹם וַיֵּצֵא וַיֵּלֶךְ כִּתִּימָה ׃

Y deſque ceſſó el alboroto, llamando Paulo los Diſcipulos, auiendolos exhortado, deſpidióſe y partióſe para yr en Macedonia.

2 וְכַאֲשֶׁר עָבַר בַּחֲלָקִים הָאֵלֶּה וְנִחַם אוֹתָם בִּדְבָרִים רַבִּים וַיָּבוֹא בַּיָּוָן ׃

Y deſque vuo andado aquellas partes, y exhortadolos con abundancia de Palabra vino en Grecia.

3 וּבִהְיוֹתוֹ שָׁם שְׁלוֹשׁ חֳדָשִׁים וַיַּחֲרִישׁוּ הַיְּהוּדִים עָלָיו רָעָה כַּאֲשֶׁר אָבָה לָלֶכֶת בַּיָּם בַּאֲרָם וַיִּתְיַעֵץ לָלֶכֶת כִּתִּימָה ׃

Donde auiendo eſtado tres meſes, auiendo de nauegar en Syria, fueronle pueſtas aſſechanças por los Iudios: y tomó conſejo de Boluerſe por Macedonia.

4 וְאָרְחוּ לָהֶם עִמּוֹ עַד אֲסִיָּא סוֹפַּטְרוֹס מִבְּרוֹאָה וַאֲרִיסְטַרְכוֹס וּסְקוּנְדוֹס מִן־תֶּסָּלוֹנִיקָא וְגַאִיּוֹס מִן־דֶּרְבֵּא וְטִימוֹתְאוֹס וּמִן אֲסִיָּא טוּכִיקוֹס וּטְרוֹפִימוֹס ׃

Y acompannaronlo haſta Aſia Soſipater de Pyrrho Bereenſe, y Theſſalonicences Ariſtarcho, y Secundo, y Gaio Derbeo, y Thimotheo: y Aſianos, Tychico, y Trophimo.

ιθʹ.

40. Καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος, περὶ οὗ δυνησόμεθα ἀποδοῦναι λόγον τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν.

Car nous ſommes en danger que ne ſoyons accuſés de ſedition pour ce iour d'hui: veu qu'il n'y a cauſe aucune pour laquelle puiſſions rendre raiſon de ceſte eſmeute. Et quand il eut dit ces choſes, il bailla congé à l'aſſemblee.

ΚΕΦΑΛ. κʹ.

Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον, προσκαλεσάμενος ὁ παῦλος τοὺς μαθητὰς καὶ ἀσπασάμενος, ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς τὴν μακεδονίαν.

Or Apres que fut ceſſé la trouble, Paul ayant appelé à ſoi les diſciples, & les ayant embraſſés, ſe partit pour aler en Macedone.

2. Διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν ἑλλάδα.

Et quand il eut cheminé par ces quartiers-la, & les eut enhortes par pluſieurs paroles, il vint en Grece.

3. Ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν συρίαν, ἐγένετο γνώμη τοῦ ὑποστρέφειν διὰ μακεδονίας.

Là où quand il eut eſté trois mois, d'autant que les Iuifs lui dreſſoyét embuſches, s'il euſt nauigé en Syrie, l'aduis fut de retourner par Macedone.

4. Συνείπετο δὲ αὐτῷ ἄχρι τῆς ἀσίας Σώπατρος Βεροιαῖος· θεσσαλονικέων δὲ, ἀρίσταρχος καὶ σεκοῦνδος, καὶ γάϊος δερβαῖος καὶ τιμόθεος· ἀσιανοὶ δὲ, τυχικὸς καὶ τρόφιμος.

Et Sopater Bereen le deuoit accompagner iuſques en Aſie: & des Theſſaloniciens, Ariſtarque, & Second: & Gaie Derbien, & Timothee: & de ceux d'Aſie, Tychique & Trophime.

CAP. XIX

40. Nam & periclitamur argui ſeditionis hodiernæ: cum nullus obnoxius ſit (de quo poſſimus reddere rationem) concurſus iſtius. Et cùm hæc dixiſſet, dimiſit eccleſiam.

For we are euen in ieopardie to be accuſed of this dayes ſedition / foraſmuch as there is no cauſe/ whereby we may giue a reaſon of this concourſe of people. And when he had thus ſpoken/ he let the aſſembly depart.

CAP. XX.

POſtquam autem ceſſavit tumultus, vocatis Paulus diſcipulis, & exhortatus eos, valedixit, & profectus eſt ut iret in Macedoniam.

Nowe after the tumulte was ceaſed/ Paul called the diſciples vnto him/ & embraced them/ and departed to goe into Macedonia.

2. Cùm autem perambulaſſet partes illas, & exhortatus eos fuiſſet multo ſermone, venit ad Græciam.

And when hee had gone through thoſe partes / and had exhorted them with many wordes / he came into Grecia.

3. Vbi cùm feciſſet menſes tres, factæ ſunt illi inſidiæ à Iudæis navigaturo in Syriam, habuitque conſilium ut reverteretur per Macedoniam.

And hauing taryed there three/ monethes / becauſe the Jewes layed wayt for him / as he was about to ſaile into Syria / he purpoſed to returne through Macedonia.

4. Comitatus eſt autem eum (uſque in Aſiam) Soſipater (Pyrrhi) Beroënſis, Theſſalonicenſium verò Ariſtarchus, & Secundus, & Gaius Derbéus, & Timotheus, Aſiani verò Tychicus & Trophimus.

And there accompanied him into Aſia Sopater of Berea / and of them of Theſſalonica/ Ariſtarchus / & Secundus / & Gaius of Derbe / and Timotheus / and of them of Aſia Tychicus / and Trophimus.

Das XIX. Capitel.

40. Denn wir ſtehen inn der fahr daß wir vmb diſe heutige Empörung verklaget möchten werden/ vnd doch keine ſache fürhanden iſt/ damit wir vns ſolcher Auffruhr entſchuldigen möchten. Vnnd da er ſolchs geſagt/ ließ er die Gemeine gehen.

Thi at wi ſtaa i fare at wi maatte bliffue beklagede for dette Opløff / ſom ſkeer i dag / Oc her er dog ingen ſag til ſaadant Oprør / met huilcken wi kunde aarſage oſſ. Oc der hand haffde dette ſagd / loed hand Almuen gaa.

Das XX. Capittel.

DA nun die empörung auffgehöret / rieff Paulus die Jünger zu ſich / vnd ſegnet ſie/ vnd gieng auß zu räiſen in Macedoniam.

DEr nu dette Opløff ſtilledis / kallede Paulus Diſciplene til ſig / oc velſignede dem / oc gick vd / at hand vilde reyſe til Macedoniam.

2. Vnnd da er dieſelbigen Länder durchzoch / vnnd ſie ermahnet hatte mit vilen worten/ kam er inn Griechenland.

Oc der hand drog igennem ſamme Land / oc haffde formanet dem met mange ord / da kom hand til Grekeland.

3. Vnd er verzog alda drey Monden. Da aber jhm die Jüden nachſtelleten/ als er inn Syrien wolt fahren/ ward er zu rath / wider vmbzuwenden durch Macedoniam.

Oc toffuede der tre maanede. Oc der Joderne vilde forraſke hannem / ſom hand vilde fare til Syrien / da bleff hand til raads / at vende om igen igennem Macedoniam.

4. Es zogen aber mit jhm biß in Aſiã / Sopater von Berrhoen/ von Theſſalonica aber Ariſtarchus vnd Secundus/ vnd Gaius von Derben vnnd Timotheus: Auß Aſia aber Tychicus vnd Trophimus.

Da droge der met hannem indtil Aſia/ Sopater aff Berohen / oc Ariſtarchus oc Secundus aff Theſſalonica / oc Gaius aff Derben / oc Timotheus/ Oc Tychicus oc Trophimus aff Aſia.

Kapitola XIX.

40. Neb ſtrach abychom nebyli treſtáni pro bauřku dneſſnj/ ponewadž žádné nemáme přjčiny/ kteruž bychom mohli oznámiti proč gſme ſe tuto zběhli. A když to powěděl/ rozpuſtil Lid.

Abowiem ſie nam obawiáć potrzeba/ áby nas nie obwiniono o nieſnaſke dnia dziſieyſzego/ gdyż nie maſz żadney przyczyny tákowey/ ktorąbychmy mogli dáć o ſobie ſpráwe thego náſzego zeſcia nie porządnego. A gdy to rzekł/ rozpuſcił ono zgromadzenie.

Kapitola XX.

KDyž pak přeſtal ten rozbrog/ powolaw Pawel Včedlnijkůw/ a včiniw k nim napomenuti/ y požehnal gich/ a wyſſel aby ſſel do Macedonye.

A Gdy ſie vćiſzył on rozruch/ tedy Pawel wezwał zwolennikow/ á pożegnawſzy ie/ ſzedł w drogę do Mácedoniey.

2. A když proſſel Kraginy ty/ a napominal ge mnohými řečmi/ přiſſel do Řecké Země:

Tedy chodząc po onych ſtronach/ napominał ie długiemi powieściami/ zátym przyſzedł do Greciey.

3. W kteréžto když pobyl za tři Měſýce/ Židé včinili gemu zálohy/ když ſe měl plawiti do Syrye/ y vmijnil/ aby ſe nawrátil ſkrze Macedonij.

A tám mieſzkawſzy trzy mieſiące/ gdy nań Zydowie záſadzki chytrze vczynili tám kedy miał iść do Syriey/ zdało ſie mu ná zad iść przez Macedonią.

4. Wyſſel s nim až do Azye Sozypater/(Syn Pirrha) Berhoenſkého: a z Theſſalonyky Aryſtárchus/ a Secundus a Gayus Derbeus/ a Tymotheus/ a z Azye Tychykus/ a Trofimus.

Y byli z nim w towárzyſtwie áż do Azyey/ Sopater Berrceńſki/ y Aryſtarchus/ z Sekunduſem Teſſalonicenſkiey/ y Gaius Derbeycżyk/ y Tymotheuſz/ á záſie z Azyey Tychikus y Trofimus.

כ

5 הָלֵין אֶזַלוּ קַדְמַין וְקַוִּיו לַן בִּטְרוֹאָס ׃

Queſti eſſendo andati auanti, ci aſpettorono in Troade.

6 חְנַן דֵּין נְפַקְן מֶן פִּילִיפּוֹס מְדִינְתָּא דְּמַקְדּוּנִיַא בָּתַר יַוְמָתָא דְּפַטִירָא וְרְדַין בְּיַמָּא וְאַתִין לַטְרוֹאָס לְיַוְמָתָא חַמְשָׁא וְהְוַין תַּמָּן יַוְמָתָא שַׁבְעָא ׃

E noi doppo i giorni de gli azimi nauigammo da Filippi, & in cinque giorni venimmo ad eſſi à Troade, doue dimorammo ſette giorni.

7 וּבְיַוְמָא חַד בְּשַׁבָּא כַּד כְּנִישִׁין דְּנִקְצוּן א אוּפַּרְסְטִיַא מְמַלֵּל הְוָא עַמְּהוֹן פַּוְלוֹס. מְטוּל דַּלְיַוְמָא אַחְרָנָא עֲתִיד הְוָא דְּנִפּוּק לֵהּ וְאַגַּר הְוָא לַמְמַלָּלוּ עַד מְטָא לְפַלְגֵּהּ דְּלִילְיָא ׃

E il primo giorno de la ſettimana, eſſendoſi i diſcepoli raunati inſieme a ſpezzare il pane, Paulo douendoſi il di ſeguente partire, ragionaua con eſſi, e prolungò il ragionamento infin à mezza notte.

8 וְאִית הְוָא תַּמָּן לַמְפַּדְּיָא דְּנוּרָא סַגִּיאָא בְּעִלִּיתָא הָי דַּכְנִישִׁין הְוַין בָּהּ ׃

Hor ne la ſala doue noi erauamo congregati, erano molte lucerne.

9 וְיָתֵב הְוָא עַלְיָמָא חַד דַּשְׁמֵהּ הְוָא אֶוטִיכוֹס בְּכַוְּתָא וְשָׁמַע וְטָבַע ב בְּשֶׁנְתָא יַקִּירְתָא כַּד אַגַּר הְוָא בְּמַלְּתָא הוּ פַּוְלוֹס וּבְשֶׁנְתֵּהּ נְפַל הְוָא מֶן תְּלָתָא מְדִירִין וְאֶשְׁתְּקֵל כַּד מִית ׃

E vn giouenetto nominato Eutico, che ſedeua ſopra vna fineſtra, eſſendo aggrauato da profondo ſonno, mentre che Paulo ragionaua à lungo, egli maggiormente oppreſſo dal ſonno, cadde giu dal terzo palco: e fu leuato ſu morto.

10 וּנְחֶת פַּוְלוֹס נְפַל לְעֶל מֶנֵּהּ וְעַפְּקֵהּ וְאֶמַר לָא תֶתְזִיעוּן מְטוּל דְּנַפְשֵׁהּ בֵּהּ הָי ׃

Allor Paulo eſſendo ſceſo giu, ſi gittò ſopra lui, & abbracciatolo, diſſe, Non vi turbate, percioche l'anima ſua è in eſſo.

כ

5 וְהֵמָּה מַקְדִּימִים קִוּוּ אוֹתָנוּ בִּטְרוֹאוֹס ׃

Eſtos yendo delante, eſperaron nos en Troas.

6 וַאֲנַחְנוּ הָלַכְנוּ בַּיָּם אַחֲרֵי יְמֵי הַמַּצּוֹת מִפִּילִפּוֹס וּבָאנוּ אֲלֵיהֶם בִּטְרוֹאוֹס אַחֲרֵי חֲמֵשֶׁת יָמִים וְאָרַכְנוּ לָנוּ שָׁם שִׁבְעַת יָמִים ׃

Y noſotros, paſſados los dias de los Panes ſin leuadura, nauegamos de Philippos, y venimos à ellos à Troas en cinco dias, donde eſtuuimos ſiete dias.

7 וּבְאַחַד הַשַּׁבָּת כַּאֲשֶׁר נִקְהֲלוּ הַתַּלְמִידִים לִשְׁבֹּר אֶת־הַלֶּחֶם וַיִּתְוַכַּח עִמָּם פּוֹלוֹס עָתִיד לִנְסוֹעַ בְּמָחָר וַיִּמְשֹׁךְ אֶת־הַדָּבָר עַד חֲצִי הַלָּיְלָה ׃

Y el primero de los Sabbados, juntos los diſcipulos à partir el pan Paulo les inſennaua, auiendo de partirſe el die ſiguiente: y àlargò el ſermon haſta la media noche.

8 וְהָיוּ לַפִּידוֹת רַבּוֹת בַּעֲלִיָּה אֲשֶׁר בָּהּ הָיִינוּ נִקְהָלִים ׃

Y auia muchas lamparas en el cenadero donde eſtauan ayuntados.

9 וַיֵּשֶׁב נַעַר אֶחָד וּשְׁמוֹ אוּטִיכוֹס אֶל־הַמֶּחֱזָה וַתִּפּוֹל עָלָיו תַּרְדֵּמָה וּבְהִתְוַכַּח פּוֹלוֹס הַרְבֵּה מְאֹד נֶאֱחַז בַּשֵּׁנָה נָפַל מִפַּעַם הַשְּׁלִישִׁי לְמַטָּה וְנִשָּׂא מֵת ׃

Y vn mancebo llamado Eutycho, que eſtaua ſentado en vna ventana, tomado de vn ſuenno profundo como Paulo diſputaua leuengamente derribado del ſuenno cayó deſde el tercer cenadero abaxo: y fue alçado muerto.

10 וַיֵּרֶד פּוֹלוֹס וַיִּפּוֹל עָלָיו וַיְחַבְּקֵהוּ לֵאמֹר אַל־הִשְׁתּוֹחֵחַ נַפְשְׁכֶם כִּי נַפְשׁוֹ בוֹ ׃

Al qual como Paulo decendieſſe, derriboſe ſobre el, y abraçandolo dixo, No hos alboroteys, que aun ſu alma eſtà en el,

κ'.

5. Οὗτοι προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι.

Ceux-ci donc eſtans allés deuant, nous attendirent en Troas.

6. Ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ Φιλίππων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρις ἡμερῶν πέντε, οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά.

Mais quand à nous, apres les iours des pains ſans leuain, nous deſancraſmes de Philippes, & vinſmes vers eux à Troas, au bout de cinq iours: là où nous ſeiournaſmes ſept iours.

7. Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, συνηγμένων τῶν μαθητῶν τοῦ κλάσαι ἄρτον, ὁ παῦλος διελέγετο αὐτοῖς μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινέ τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου.

Et le premier iour de la ſemaine, les diſciples eſtans aſſemblés pour rompre le pain, Paul (d'autant qu'il deuoit partir le lendemain) traittoit de la parole auec eux: & eſtendit ſon propos iuſqu'à la minuict.

8 Ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ οὗ ἦμεν συνηγμένοι.

Or y auoit il en la chambre haute où ils eſtoyent aſſemblés, beaucoup de lampes.

9. Καθήμενος δέ τις νεανίας ὀνόματι Εὔτυχος ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ παύλου ἐπὶ πλεῖον, κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω, καὶ ἤρθη νεκρός.

Et vn ieune homme nommé Eutyche, aſſis ſur vne feneſtre, eſtant abbatu de profond ſommeil, cependant que Paul traittoit de la parole plus longuement, emporté de ſommeil cheut en bas du troiſieme eſtage, & fut leué mort.

10. Καταβὰς δὲ ὁ παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ συμπεριλαβὼν εἶπε, μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν.

Mais Paul eſtant deſcendu, ſe pancha ſur lui, & l'embraſſa, & dit, Ne vous troublez point: car ſon ame eſt en lui.

CAP. XX.

5. Hi cùm præceſſiſſent, ſuſtinuerunt nos Troade.

These went before / and taryed vs at Troas.

6. Nos verò navigavimus poſt dies Azymorum à Philippis, & venimus ad eos Troadem in diebus quinq;, ubi demorati ſumus diebus ſeptem.

And we ſailed forth from Philippi / after the dayes of vnleauened bread / and came vnto them to Troas in fiue dayes / where we abode ſeuen dayes.

7. Vna autem Sabbathi cum cõveniſſemus ad frangendum panem, Paulus diſputabat cum eis profecturus in craſtinum, protraxitque ſermonem uſq; in mediam noctem.

And the firſt day of the weeke / the diſciples being come together to breake bread / Paul preached vnto them / ready to departe on the morowe / & continued the preaching vnto midnight.

8. Erant autem lampades copioſæ in cœnaculo ubi eramus congregati.

And there were many ligthes in an vpper chamber / where they were gathered together.

9. Sedens autem quidam adoleſcens, nomine Eutychus, ſuper feneſtram, cùm mergeretur ſomno gravi, diſputante diu Paulo, ductus ſomno, cecidit de tertio cœnaculo deorſum, & ſublatus eſt mortuus.

And there ſate in a windowe a certaine yong man / named Eutychus / fallen into a deepe ſleepe: and as Paul was long preaching / he ouercome with ſleepe: fell downe from the third loft / and was taken vp dead.

10. Ad quem cum deſcendiſſet Paulus, incubuit ſuper eum: & complexus dixit, Nolite turbari, anima enim ipſius in ipſo eſt.

But Paul went downe / & layed himſelfe vpon him / & embraced him / ſaying / Trouble not your ſelues: for his life is in him.

Das XX. Capitel.

5. Diſe giengen vor an / vnd harreten vnſer zu Troada.

Diſſe ginge faare / oc toffuede oſſ i Troada.

6. Wir aber ſchiffeten nach den Oſtertagen von Philippen biß an den fünfften tag / vnd kamen zu jhnen gen Troada / vnd hatten da vnſer weſen ſieben tag.

Men wi ſeylede effter Paaſke fra Philippen indtil den femte dag / oc komme til dem i Troada / oc haffde der vort vøſen ſiu dage.

7. Auff einen Sabbath aber / da die Jünger zuſammen kamen / das Brodt zubrechen / prediget jhnen Paulus / vnd wolt des andern tages außräiſen / vnd verzog das Wort biß zu Mitternacht.

Oc paa en Sabbath / der Diſciplene komme tilſammen / at bryde Brødet / da predickede Paulus faar dem / oc vilde den anden dag reyſe vd / oc hand fordrog ordet indtil midnat.

8. Vnnd es waren vil Fackeln auff dem Soller / da ſie verſamlet waren.

Oc der vaare mange Bluſſ paa Loffter / ſom de vaare forſamlede.

9. Es ſaß aber ein Jüngling / mit Namen Eutychus / in einem Fenſter / vnd ſanck in einen tieffen Schlaff / dieweil Paulus redet / vnd ward vom Schlaff überwogen / vnd fiel hinunder vom dritten Soller / vnd ward todt auffgehaben.

Oc der ſad en Dreng / ſom hed Eutychus / vdi it vindue / oc falt i en dyb ſøffn / den ſtund Paulus talede / bleff beſuaret aff ſøffn / oc fald ned aff det tredie Lofft / oc bleff død optagen.

10. Paulus aber gieng hinab / vnd fiel auff jn / vmbfieng jn / vnd ſprach: Machet kein getümmel / denn ſeine Seele iſt in jhm.

Da gick Paulus ned / oc falt paa hannem / omſpende hannem / oc ſagde / Gører inted bulder / thi hans ſiel er i hannem.

Kapitola XX.

5. Tito když gſau nás předeſſli / dočkali nás w Troadě.

Ktorzy ſzedſzy wprzod / czekali nas w Troadzie.

6. My pak plawili gſme ſe po welice nocy z Měſta Filipis / a přiſſli gſme k nim do Troady w pěti dnech / a tu gſme / pobyli za ſedm dnij.

My záſie po dniach Przáſnikow / odplynęliſmy od Filipis / y przyſzliſmy do Throády zá pięc dni / gdzieſmy zmieſzkáli przez ſiedm dni.

7. W gednu pak Neděli / když gſme ſe byli ſeſſli k lámanij chleba / Pawel rozmlauwal s nimi / chtěge nazaytřij gijti preč / y prodlil řečij až do puolnocy.

A ták pierwſzego dniá w tego dniu: zebrawſzy zwolenniki ku łámániu chlebá mowił do nich iż miał iecháć názáiutrz y przedłużył kazánie áż do pułnocy.

8. A bylo mnoho ſwětla w té Sýni / kdež gſme ſe byli ſeſſli.

A było wiele lámp ná oney ſali / gdzie byli zgromádzeni:

9. Tehdy geden Mládenec gménem Eutychus / ſedě na okně / když naň připadl těžký Sen / a Pawel dlauho kázal zdřímaw ſe / y vpadl z třetjho ponebij doluow / y wzat geſt mrtwý.

Tam ſiedząc niektory młodzieniec imieniem Eutychus w okniec / będąc zięt ciężkim ſnem / gdy Pawel dłużey mowił / zachwiawſzy ſie od ſnu / ſpádł ná dół z trzeciego piętra / y wzięt ieſt vmárły.

10. K kterémužto když ſſtaupil doluow Pawel / nakłonil ſe nad ním / a přitauliw gey / řekl: Nermuťtež ſe / wſſak geho Duſſe w něm geſt.

Tedy zſtąpiwſzy Páwel / położył ſie ná nim / á obłápiwſzy go mowił: Nie fráſuycie ſie / bo w nim ieſt Duſzá iego.

ב

11 כַּד סְלֶק דֵּין קְצָא לַחְמָא וּטְעֶם וַהְוָא מְמַלֵּל עַד־מָא דִּסְלֶק צַפְרָא וְהָידֵין נְפַק דְּיָאוּנֵי ב בְּיַבְּשָׁא ׃

Poi riſalì ſu, e ſpezzato ch'egli hebbe il pane, e mangiato, parlò à lungo in fin à l'alba, e coſì finalmente ſi partì.

12 וְדַבְּרוּהי לַעֲלַיְמָא כַּד חַי וַחֲדִיו בֵּה רַוְרְבָאִית ׃

Et eſſi menerono el fanciullo viuo, e furon grandemente conſolati.

13 חְנַן דֵּין נְחֶתַן לְאַלְפָא וְרְדַין לְוַעְדָּא דְּתֶסוֹס מְטוּל דְּמֶן תַּמָּן עֲתִידִין הְוַין דְּנְקַבְּלֻיוּהי לְפַוְלוֹס הָכַנָא גֵּיר פַּקֶּד הְוָא לַן כַּד אָזֶל הְוָא הוּ בְּיַבְּשָׁא ׃

Hor noi montati nel nauilio, nauigammo in Aſſon, douendo di lì riceuer Paulo, percioche coſì haueua ordinato, douendo egli fare il camino à piede.

14 כַּד דֵּין קַבֶּלְנָיְהי מֶן תֶּסוֹס שְׁקַלְנָיְהי בְּאַלְפָא וַאתַין לְמִיטוּלִינָא ׃

Com'egli ſi fu congiunto con eſſo noi in Aſſon: hauendolo noi riceuuto, venimmo à Mitilene.

15 וּמֶן תַּמָּן לְיוֹמָא אַחְרָנָא רְדַין לוּקְבַל כִּיוֹס גָּזַרְתָּא וְתוּב לְיוֹמָא אַחְרָנָא אֱתַין לְסָמוֹס וְקְוַין בְּטְרוּגַלְיוֹן וּלְיוֹמָא אַחְרָנָא אֱתַין לְמִילִיטוֹס ׃

E di lì nauigando, il giorno ſeguente venimmo rincontro à Chio, e l'altro giorno arriuammo à Samo, e fermatici in Trogillo, venimmo il giorno ſeguente in Mileto.

16 פְּסִיק הְוָא לֵהּ גֵּיר לְפַוְלוֹס דְּנֶעְבְּרֵיהּ לְאֶפֶסוֹס דַּלְמָא נֶשְׁתַּוְחַר לֵהּ תַּמָּן מְטוּל דִּמְסַרְהֶב הְוָא דְּאֶן מֶשְׁכְּחָא יוֹמָא ד דְּפֶנְטֶקוּסְטָא בְּאוּרִשְׁלֶם נֶעְבְּדִיוּהי ׃

Percioche Paulo haueua deliberato di trapaſſare Efeſo, per non hauere à conſumare il tempo in Aſia, imperoch'ei s'affrettaua per fare, s'egli era poſſibile, il giorno de la Pentecoſte in Ieruſalem.

כ

11 וַיַּעַל וַיִּשְׁבֹּר אֶת־הַלֶּחֶם וַיִּטְעַם וַיְדַבֵּר אֶת־דָּיו עַד הַבֹּקֶר וְכָכָה נָסָע ׃

Y ſubiendo, y partiendo el pan, y guſtando, habló luengamente haſta el dia, y anſi ſe partió,

12 וַיּוֹלִיכוּ אֶת־הַנַּעַר חַי וַיִּנָּחֲמוּ לֹא מְעַט ׃

Y truxeron àl moço biuo, fueron conſolados no poco.

13 וַאֲנַחְנוּ מַקְדִּימִים לַעֲלוֹת בָּאֳנִיָּה הָלַכְנוּ עַד אַסּוֹן וּמִשָּׁם הָיִינוּ עֲתִידִים לְקַבֵּל אֶת־פּוּלוֹס כִּי כֵן־צִוָּה אוֹתָנוּ וְעָתִיד הוּא לַהֲלֹךְ בְּרַגְלָיו ׃

Y noſotros ſubiendo en el nauio nauegamos à Aſſon Para recebir de alli à Paulo: porque anſi auia determinado de venir por tierra.

14 וְכַאֲשֶׁר מָצָא אוֹתָנוּ בְּאַסּוֹן קִבַּלְנוּהוּ וַנָּבוֹא לְמִיטוּלִינָא ׃

Y como ſe juntó con noſotros en Aſſon, tomandolo venimos à Mitylene.

15 וּמִשָּׁם הָלַכְנוּ בַּיָּם וּבַיּוֹם הַבָּא פָּגַעְנוּ מִמּוּל כִּיוֹס וּבַיּוֹם אַחֵר אָחַזְנוּ לְסָמוֹס וְעָמַדְנוּ בְּטְרוֹגִלְיוֹן וּבַיּוֹם הַבָּא בָּאנוּ לְמִילֵיטוֹס ׃

Y nauegando de alli, el dia ſiguiente venimos delante de Chio, y otro dia tomamos puerto en Samo: y auiendo repoſado en Trogilio, el dia ſiguiente venimos à Mileto.

16 וַיָּשֶׂם פּוֹלוֹס אֶת לִבּוֹ לַעֲבֹר בַּיָּם לְאֶפְסוֹס פֶּן יְהִי לוֹ לְאַחֵר בְּאַסְיָא כִּי־הוּא נִדְחַף הָאִישׁ אִם לֹא בִלְתִּי יְכֹלֶת לְחַג שָׁבֻעוֹת לִהְיוֹת בִּירוּשָׁלַיִם ׃

Porque Paulo auia propueſto de paſſar adelante de Epheſo, por no detenerſe en Aſia: porque ſe appreſſuraua por hazer el dia de Penthecoſtes, ſi le fueſſe poſſible, en Ieruſalem.

κ'.

11. Ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρις αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν.

Et quand il fut remonté, & eut rompu le pain, & mangé, & par le long temps iuſqu'à l'aube du iour, ainſi il ſe partit.

12. Ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.

Et ils amenerent là le ieune homme viuant, dont ils furent conſolés grandement.

13 Ἡμεῖς δὲ προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀνήχθημεν εἰς τὴν ἄσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν παῦλον· οὕτω γὰρ ἦν διατεταγμένος, μέλλων αὐτὸς πεζεύειν.

Or nous eſtans venus au nauire, fuſmes portes en Aſſos: & de là deuions reprendre Paul: car il l'auoit ainſi ordonné, voulant quant à lui, faire ce chemin a pied,

14. Ὡς δὲ συνέβαλεν ἡμῖν εἰς τὴν ἄσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλθομεν εἰς μιτυλήνην.

Quand donc il nous eut rencontrés en Aſſos, nous le primmes auec nous, & vinſmes à Metelin.

15. Κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες, τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἀντικρὺ χίου. τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς σάμον, καὶ μείναντες ἐν τρωγυλλίῳ, τῇ ἐχομένῃ ἤλθομεν εἰς μίλητον.

Puis eſtans partis de là, le iour enſuiuant vinſmes a l'endroit de Chios Le lendemain nous arriuaſmes à Samos: & ayans demeuré à Trogylle, le iour enſuiuant vinſmes a Milet.

16. Ἔκρινε γὰρ ὁ παῦλος παραπλεῦσαι τὴν ἔφεσον ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ ἀσίᾳ· ἔσπευδε γάρ, εἰ δυνατὸν ἦν αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς ἱεροσόλυμα.

Car Paul auoit propoſé de paſſer outre Epheſe, afin qu'il ne lui falust point ſeiourner en Aſie: car il ſe haſtoit d'eſtre (s'il lui eſtoit poſſible) le iour de Pentecoſte en Ieruſalem.

CAP. XX.

11. Aſcendens autem, frangenſque panem & guſtans, latiſq; allocutus uſque in lucem, ſic profectus eſt.

So when Paul was come vp againe, and had broken bread, and eaten, he communed a long while till the dawning of the day, and ſo he departed.

12. Adduxerunt autem puerum viventem, & conſolati ſunt non minimè.

And they brought the boye aliue, and they were not a litle comforted.

13. Nos autem deſcendentes navem, navigavimus in Aſſon, inde ſuſcepturi Paulum, ſic enim diſpoſuerat ipſe per terram iter facturus.

Then we went forth to ſhip, and ſailed vnto the citie Aſſos, that we might receiue Paul there: for ſo had he appointed, and would himſelfe goe a foote.

14. Cùm autem inveniſſet nos in Aſſon, aſſumpto eo venimus Mitylénem.

Now when he was come vnto vs to Aſſos, and we had receiued him, we came to Mitylenes.

15. Et inde navigantes, ſequenti die venimus contra Chium: & alia applicuimus Samum: & ſequenti die venimus Milêtum.

And we ſayled thence, and came the next daye ouer againſt Chios, and the next daye we arriued at Samos, and taried at Trogyllium: the next day we came to Miletum.

16. Propoſuerat enim Paulus tranſnavigare Epheſum, ne qua mora illi fieret in Aſia. Feſtinabat enim, ſi poſſibile ſibi eſſet, ut diem Pentecoſten faceret Ieroſolymis.

For Paul had determined to ſayle by Epheſus, becauſe hee would not ſpende the time in Aſia: for he haſted to bein, if he could poſſible, at Jeruſalem, at ỷ day of Pentecoſt.

Das XX. Capitel.

11. Da gieng er hinauff/ vnd brach das Brodt/ vnd bieß an/ vnnd redet vil mit jhnen/ biß der Tag anbrach/ vnd alſo zoch er auß.

Saa gick hand op/ oc brød Brødet/ oc beed paa/ oc talede meget met dem/ indtil det bleff dag/ oc drog ſaa vd.

12. Sie brachten aber den Knaben lebendig/ vnnd wurden nicht wenig getröſtet.

Oc de hente Drengen leffuende/ oc bleffue icke lidet troſtede.

13. Wir aber zogen vor an auff dem Schiff/ vnd fuhren gen Aſſon/ vnd wolten Paulum daſelbſt zu vns nehmen/ denn er hatte es alſo befohlen/ vnd er wolte zu fuſſe gehen.

Men wi droge faare paa Skibet/ oc fore til Aſſon/ oc vilde der tage Paulum til oſſ/ Thi hand haffde ſaa befalet/ oc hand vilde ſelff gaa til fodz.

14. Als er nun zu vns ſchlug zu Aſſon/ namen wir jhn zu vns/ vnnd kamen gen Mitylenen.

Der hand kom nu til oſſ i Aſſon/ da toge wi hannem til oſſ/ oc komme til Mitylenen.

15. Vnd von dannen ſchifften wir/ vnd kamen des andern tages hin gegen Chion. Vnd des folgenden tages ſtieſſen wir an Samon/ vnd blieben in Trogilion. Vnd des nechſten tages kamen wir gen Mileto.

Oc wi ſeylede derfra/ oc komme anden dagen mod Chion. Oc den dag den neſt ſtøtte wi paa Samon/ oc bleffue i Trogilion. Oc den anden dag komme wi til Mileto.

16. Denn Paulus hatte beſchloſſen/ für Epheſo über zuſchiffen/ daß er nicht muſte in Aſia zeit zubringen/ denn er eilet/ auff den Pfingſttage zu Jeruſalem zu ſein/ ſo es jme müglich were.

Thi Paulus haffde beſluttet/ at ſeyle omkring Epheſum/ at hand ſkulde icke forſømme tiden i Aſia/ Thi hand haſtede/ at hand vilde vere i Jeruſalem paa Pinzedag/ ſaa fremt ſom det vaare hannem mueligt.

Kapitola XX.

11. A wſtaupiw zaſe na Syň/ lámaw chléb y pogedl/ a mluwil gim až do dne/ potom odſſel pryč.

A thák gdy záſię wſſedł/ á łámał chleby iádł/ długo mowił áž ku świtániu/ y zátym ſię precż ſſedł.

12. Tehdy oni přiwedli mezy ſebe Mládence žiwého/ y byli potěſſeni welmi.

Przywiedli też y młodźieńcá żywego/ y byli niepomáłu pociesſeni.

13. My pak wſtaupiwſſe na Lodí/ plawili gſme ſe do Aſſon/ odtud magjce ſobě wzýti Pawla/ neb geſt tak byl poručil ſám/ magje gjti po zemi.

A my też ſſedſſy do okrętu/ wieźlichmy ſię do Aſſu/ ábychmy zátamtąd wźięli Páwłá/ ábowiem był ták poſtánowił/ iż tham miał pieſſo iść w drogę.

14. A když gſme ſe ſeſſli w Aſſon poyawſſe geo/ přiſſli gſmě na Oſtrow Mitylene.

A gdy ſię do nas przyłączył v Aſſu/ wźiąwſſy go przyjecháliſmy do Mityleny.

15. A odtud plawjce ſe druhý den/ přiſſli gſme proti Chyum: a třetjho dne přiſtawili gſme Barku k Sámum: a na zeytřj přiſſli gſme do Miletu:

Zámtąd ſię záś odwiozſſy/ przyſſlichmy náząiutrz ku Chiu/ á drugiego dniá przypłynęlichmy ku Samu/ Apomieſſkawſſy w Throgillu/ náząiutrz przyſſlichmy do Miletu.

16. Neb byl Pawel vmjnil plawě ſe pominauti Effezu/ aby ſe nic nemeſſkal w Azij. Neb geſt poſpjchal mohloli by to býti/ aby byl o Letnicých w Geruzalémě.

Abowiem Páweł poſtánowił iż miał minąć Efez/ áby cżáſu próżnowánie trácił w Azyey bo ſię kwápił ieſliby mogło być/ áby ná dźień świątecżny był w Jeruzálem.

כ

17 וּמֶנָּה מֶן מִילִיטוֹס שַׁדַּר אַיְתִי לְקַשִּׁישֵׁא דְּעִדְתָא דְּאֶפֶסוֹס׃

Da Mileto mandò ad Eſeſo, à chiamare i Seniori de la Chieſa.

10 וְכַד אֶתוֹ לְוָתֵהּ אֶמַר לְהוֹן אַנְתּוּן יָדְעִין אַנְתּוּן דְּמֶן יוֹמָא קַדְמָיָא דְּעֶלֶת לְאָסִיַא אַיְכַנָא הֲוֵית עַמְּכוֹן כֻּלֵּה זַבְנָא׃

I quali come furon venuti à lui, egli diſſe loro. Voi ſapete dal primo giorno che io entrai in Aſia, come io ſia ſtato tutto'l tempo con eſſo voi.

19 כַּד פָּלַח אֶנָא לְאַלָהָא בְּמַכִּיכוּתָא סַגִּיאתָא וּבְדֶמְעֵא וּבְנֶסְיוֹנֵא אֵילֵין דַּהְוַו עֲלַי בְּנֶכְלַיְהוֹן דִּיהוּדָיֵא׃

Seruendo al Signore con ogni humilità di cuore, e con molte lagrime e tentationi che mi ſono accadute per le inſidie de Giudei.

20 וְלָא בְּסֵית בְּמֶדֶּם דַּפְקַח חוּבָא לְנַפְשָׁתְכוֹן דְּאַכְרֶז לְכוֹן וְאַלֵּף בְּשׁוּקָא וּבְבָתָּא׃

Come niente ho laſciato de le coſe che v'erano vtili, che io non ve l'habbia annuntiate, & ve habbia inſegnato publicamente e per le caſe.

21 כַּד מְסַהֶד הֲוֵית לִיהוּדָיֵא וְלַאֲרָמָיֵא עַל תְּיָבוּתָא דִּלְוָת אַלָהָא וְהַימָנוּתָא דְּבְמָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא׃

Teſtificando & ai Giudei & ai Greci, la penitentia verſo Iddio, e la fede verſo il noſtro Signor IESV.

22 וְהָשָׁא אֶנָא אֲסִיר אֶנָא בְּרוּחָא וְאָזֵל אֶנָא לְאוּרִשְׁלֶם וְלָא יָדַע אֶנָא מָנָא אָרַע לִי בָּהּ׃

Et hora, ecco che io eſſendo legato da lo Spirito, me ne vo in Ieruſalem, non ſapendo le coſe, che mi vi deueno auuenire.

23 בְּרַם רוּחָא דְּקוּדְשָׁא בְּכֻל מְדִינָא מְסַהֶד לִי וְאָמַר דְּאֶסוּרֵא וְאוּלְצָנֵא עֲתִידִין לָךְ׃

Senon che lo Spirito ſanto per tutte le città teſtifica, dicendo, che legami e tribulationi m'aſpettano.

כ

17 וּמִמִּילֵטוּס שָׁלַח אֶל־אֶפְסוֹס וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי הַקְּהִלָּה׃

Y embiando deſde Mileto à Epheſo hizo llamar à los Ancianos de la Igleſia.

18 וְכַאֲשֶׁר בָּאוּ אֵלָיו אָמַר לָהֶם אַתֶּם יְדַעְתֶּם מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר עָלִיתִי אֶל־אַסְיָא אֵיכָכָה עִמָּכֶם בְּכָל־עֵת הָיִיתִי׃

Los quales como vinieron à el, (y ſe juntaron) dixoles, Voſotros ſabeys que deſde el primer dia que entre en Aſia, como he ſido conuoſotros por todo el tiempo.

19 עוֹבֵד אֶת־יְהֹוָה בְּכָל־עֲנָוָה וּבִדְמָעוֹת וּמַסּוֹת רַבּוֹת אֲשֶׁר נִקְרוּ לִי בִּמְזִמּוֹת הַיְּהוּדִים׃

Siruiendo àl Sennor con toda humildad, y con muchas lagrimas y tentaciones que me han venido por las aſſechanças de los Iudios:

20 אֵיךְ כָּל־טוֹב לֹא מָנַעְתִּי מִכֶּם לְהוֹעִיל לָכֶם אֲשֶׁר לֹא הִגַּדְתִּי וְלִמַּדְתִּי אֶתְכֶם לְעֵינֵי כָּל־הָעֵדָה וּמִבַּיְתוֹ לְבַיְתָה׃

Como nada que hos fueſſe vtil, he rehuydo de annunciaros y enſennaros publicamente, y por las caſas.

21 מֵעִיד לַיְּהוּדִים וְלַגּוֹיִם אֶת־הַתְּשׁוּבָה אֶל־יְהֹוָה וְאֶת־הָאֱמוּנָה בַּאֲדוֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

Teſtificando à los Iudios y à las Gentes la conuerſion à Dios, y la fe en nueſtro Sennor Ieſus el Chriſto.

22 וְעַתָּה הִנֵּה אֲנִי אָסוּר בָּרוּחַ הוֹלֵךְ לִירוּשָׁלַיִם וַאֲשֶׁר יִקְרָאוּ לִי אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ׃

Y aora heaqui que yo, atado del Eſpiritu voy à Ieruſalem ſin ſaber lo que allà me ha de acontecer.

23 אַךְ כִּי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מֵעִיר לְעִיר מְעִידָה עָלַי לֵאמֹר כִּי אֲזִקִּים וְצָרוֹת יִהְיוּ לִי׃

Mas que el Eſpiritu Sancto por todas las ciudades me da teſtimonio diziendo, Que priſiones y tribulaciones me eſperan.

κ'.

17. Ἀπὸ δὲ τῆς μιλήτου πέμψας εἰς ἔφεσον, μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας.

Or il enuoya de Milet en Epheſe, & enuoya querir les Anciens de l'Egliſe.

18. Ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν, εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐπίστασθε ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην.

Leſquels eſtans venus vers lui, il leur dit, Vous ſauez comme ie me ſuis porté touſiours auec vous des premier iour que ie ſuis entré en Aſie.

19. Δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης, καὶ πολλῶν δακρύων καὶ πειρασμῶν, τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν ἰουδαίων.

Seruant au Seigneur auec toute humilité, & auec pluſieurs larmes, & tentations, leſquelles me ſont aduenues par les embuſches des Iuifs.

20. Ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους.

Comme ie n'ai rien retenu à dire des choſes qui vous eſtoyent utiles, que ie ne les vous aye preſchees & enſeignees publiquement & par les maiſons.

21. Διαμαρτυρόμενος ἰουδαίοις τε καὶ ἕλλησι τὴν εἰς τὸν θεὸν μετάνοιαν, καὶ πίστιν τὴν εἰς τὸν κύριον ὑμῶν ἰησοῦν χριστόν.

Teſtifiant tant aux Iuifs qu'aux Grecs la repétance qui eſt enuers Dieu, & la foy en Ieſus Chriſt noſtre Seigneur.

22. Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς ἱερουσαλὴμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς.

Et maintenant voici, eſtant lié par l'eſprit, ie m'en vai en Ieruſalem, ignorant les choſes qui m'y deuoyent aduenir.

23. Πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεταί μοι, λέγον, ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις μένουσιν.

Sinon que le ſainct Eſprit m'aduertit de ville en ville, diſant, Que liens & tribulations m'attendent.

CAP. XX.

17. A Mileto autem mittens Epheſum, vocavit maiores natu Eccleſiæ.

Wherefore from Miletum he ſent to Epheſus/and called the Elders of ÿ Church.

18. Qui cùm veniſſent ad eum, & ſimul eſſent, dixit eis, Vos ſcitis à prima die qua ingreſſus ſum in Aſiam, qualiter vobiſcum per omne tempus fuerim.

Who when they were come to him/ hee ſayde vnto them/ Ye knowe from the firſt day that I came into Aſia / after what maner I haue bene with you at all ſeaſons.

19. Serviens Domino cum omni humilitate & lachrymis, & tentationibus quæ mihi acciderunt ex inſidiis Iudæorum.

Seruing the Lorde with all modeſtie / and with many teares / & tentations / which came vnto me by the layings awayte of the Iewes.

20. Quomodo nihil ſubtraxerim vobis utilium, quo minus annuntiarem vobis, & docerem vos publicè & per domos.

And howe I kept backe nothing that was profitable / but haue ſhewed you / and taught you openly/ and throughout euery houſe.

21. Teſtificans Iudæis atque Gentibus in Deum pœnitentiam & fidem in Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum.

Witneſſing both to the Iewes / and to the Grecians the repentance toward God / & faith toward our Lord Ieſus Chriſt.

22. Et nunc ecce alligatus ego ſpiritu, vado in Ieruſalem: quæ in ea ventura ſunt mihi, ignorans.

And now beholde / I goe bounde in the ſpirit vnto Ieruſalem/ and know not what thinges ſhall come vnto me there.

23. Niſi quod Spiritus ſanctus per omnes civitates mihi proteſtatur, dicens, quoniam vincula & tribulationes Ieroſolymis me manent.

Saue that the holy Ghoſt witneſſeth in euery citie / ſaying / that bands and afflictions abide me in Ieruſalem.

Das XX. Capitel.

17. Aber von Mileto ſandte er gen Epheſum / vnd ließ fodern die Elteſten von der Gemeine.

Men hand ſende fra Mileto til Epheſum/ oc loed eſke de Eldſte aff Menigheden.

18. Als aber die zu jm kamen/ ſprach er zu jhnen: Jhr wiſſet von dem erſten tage an/ da ich bin in Aſiam komen/ wie ich allezeit bin bey euch geweſen.

Oc der de komme til hannem / ſagde hand til dem/ J vide huorledis ieg haffuer altid veret hoſſ eder/ fra den førſte dag / der ieg kom i Aſia.

19. Vnd dem HErrn gedienet/ mit aller demut/ vnnd mit vilen Threnen vnd Anfechtungen/ die mir ſind widerfahren von den Jüden/ ſo mir nachſtelleten.

Oc tient HERREN met al ydmighed/ oc met megen graad oc friſtelſer / ſom mig ere vederfarne aff Joderne/ der ſtode effter min forderffuelſe.

20. Wie ich nichts verhalten habe/ das da nützlich iſt / das ich euch nicht verkündiget hette / vnd euch gelehret offentlich vnd ſonderlich.

Huorledis ieg dulde inted / ſom er nyttelige / at ieg forkyndede eder det / oc lærde eder obenbare oc beſynderlige.

21. Vnnd hab bezeuget / beyde den Juden vnnd Griechen / die Buſſe zu Gott / vnd den Glauben an vnſern HERRN Jeſu.

Oc ieg vidnede baade faar Jøder oc Greker / penitenge til Gud / oc troen til vor HERRE Jheſum.

22. Vnd nun ſihe / ich im Geiſte gebunden / fahre hin gen Jeruſalem/ weiß nicht was mir daſelbſt begegnen wird.

Oc nu ſee/ ieg ſom er bunden i Aanden / far til Jeruſalem / oc veed icke huad mig der ſkal vederfaris.

23. Ohn daß der heilige Geiſt in allen Stätten bezeuget vnnd ſpricht: Bande vnnd Trübſal warten mein daſelbſt.

Uden at den hellig Aand/ vidner i alle Stæder/ oc ſiger / At baand oc drøffuelſe bie mig der.

Kapitola XX.

17. Tehdy z Milétu poſlaw do Efezu / powolal k ſobě Starſſých z Cýrkwe.

Tedy od Mileta poſławſzy do Efezu/ wezwał ſtarſzych z kośćioła.

18. Kteřížto když přiſſli k němu a ſeſſli ſe ſpolu/ řekl gim: Wy wijte od prwnijho dne/ w kterýžto přiſſel ſem do Azye/ kterak gſem po wſſecky čaſy s wámi byl.

Ktorzy gdy do niego przyſzli / powiedźiał im: Wy wiecie/ iż od pierwſzego dniá w ktorym wſzedł do Azyey/ iákom z wámi po wſzytek czás był.

19. Slauže Pánu Bohu ſe wſſý pokorau / a s mnohými ſlzami y pokuſſenijmi/ která mi ſe přihážela z aukladůw Židowſkých.

Służąc Pánu ze wſzytká ſkromnośćią/ z wielą łez y z pokuſami/ ktore námie przychadzáły z záſádek Zydowſkich.

20. Kterak gſem nezatagil před wámi ničehožkoli vžitečného/ ábych wám neoznámil: Anebo wás neučil zgewně y po domijch.

Zem ſie nic ſkrádał z niczym coby wam było pożyteczno / żebych wam był thego oznaymić nie miał/ vcząc was iáwnie po wſzytkich domiech.

21. Swědectwij wydáwage Židuom y Pohanům o pokánij k Bohu/ a o Wijře w Pána naſſeho Gežijſſe Kryſta.

Oświadcżáiąc Zydom ſpołu z Greki/ ono vznánie ktore ieſt ku Bogu/ y wiárę ku Pánu náſzemu Jezuſowi.

22. A ay nynij yá ſwázan gſa Duchem/ gdu do Geruzaléma/ newěda co mi w němž má přigijti.

Ale teráz oto ia związány w duchu / idę do Jeruzalem/ nie wiedząc co ſię tám ze mną dźiáć będźie.

23. Gedinkž že Duch Swatý w wſſech Městech ſwědčij mi/ řka: Že okowowé a zármutkowé čekagij mne w Geruzalémě.

Jedno żeć Duch świety po wſzythkich miesćiech ośw了dcza/ że mię więźienie y vtrapienie czeka

24 אֶלָּא לִי לָא חֲשִׁיבָא נַפְשִׁי מֶדֶּם אַיְךְ דְּאַשְׁלֶם רֶהְטִי וְתֶשְׁמֶשְׁתִּי דְּקַבְּלֶת מֶן מָרַן יֶשׁוּעַ דְּאַסְהֶד עַל סַבַּרְתָּא דְּטַיְבוּתֵהּ דַּאלָהָא׃

Ma io non mi curo di niente: nè la mia vita è cara à me ſteſſo, pur che io finiſca il mio corſo con allegrezza, e l'amminiſtratione che ho ricevuto dal Signor Ieſu, di teſtificare l'Euangelio de la gratia di Dio.

25 וְהָשָׁא אֶנָא יָדַע אֶנָא דְּתוּב פַּרְצוּפַי לָא חָזֵין אַנְתּוּן כֻּלְּכוּן אַילֵין דְּאֶתְכַּרְכֶּת אֶכְרֶזֶת לְכוּן מַלְכוּתֵהּ דַּאלָהָא׃

Et hora ecco, io ſo che tutti voi, per iquali ſon paſſato, predicando il regno di Dio, non vedrete più la mia faccia.

26 מַסְהֶד אֶנָא לְכוּן יַוְמָא דְּיוֹמָנָא הָדְכֵא אֶנָא מֶן דְּמָא דְּכֻלְּכוּן׃

Per laqual coſa io vi chiamo queſto dì d'hoggi per teſtimonij, che io ſon mondo dal ſangue di tutti.

29 לָא גֵּיר אֶשְׁתַּאלֶת דְּאוֹדַעְכוּן כֻּלָּהּ צֶבְיָנֵהּ דַּאלָהָא׃

Percioche io non ho laſciato d'annuntiarui ogni conſiglio di Dio.

28 אֶזְדַּהַרוּ הָכֵיל בְּנַפְשְׁכוּן וּבְכֻלָּהּ מַרְעִיתָא הָי דְּאַקִּימְכוּן בָּהּ רוּחָא דְּקוּדְשָׁא אֶפִּיסְקוֹפֵא דְּתֶרְעוּן לְעִדְתֵּהּ (דְּמָרַן וַאלָהָא יֶשׁוּעַ) דַּמְשִׁיחָא הָי דַּקְנָהּ בִּדְמֵהּ׃

Attendete dunque à voi ſteſſi, & à tutto il gregge, nel quale lo Spirito ſanto v'ha poſti per Veſcoui à paſcere la Chieſa (del Signor & di Dio IESV Chriſto,) laquale egli ha col ſuo proprio ſangue acquiſtata.

29 אֶנָא גֵּיר יָדַע אֶנָא דְּמֶן בָּתַר דְּאֵזַל אֶנָא יֶעְלוּן עַמְּכוּן דֵּאבֵא תַּקִּיפֵא דְּלָא חָיְסִין עַל מַרְעִיתָא׃

Imperoche io ſo queſto, che doppo la mia partita, entraranno fra voi de lupi graui, che non haranno alcun riſpetto al gregge.

24 אַךְ לֹא יָרֵאתִי מֵאוּמָה וְלֹא תֵיקַר לִי נַפְשִׁי מִמֶּנִּי מִכַּלּוֹת אֶת מְרוּצִי בְּשִׂמְחָה וְאֶת־שֵׁרוּתִי אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִן־אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ לְהָעִיד אֶת־בְּשׂוֹרַת תְּחִנַּת אֱלֹהִים׃

Mas de ninguna coſa hago caſo, ni eſtimo mi vida mas que à mi ſolamente que à cabe mi carrera con gozo, y el miniſterio que recebi del Sennor Ieſus para dar teſtimonio del Euangelio de la gracia de Dios.

25 וְעַתָּה אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי עוֹד לֹא תִרְאוּ אֶת־פָּנַי אַתֶּם כֻּלְּכֶם בַּאֲשֶׁר עָבַרְתִּי מְבַשֵּׂר אֶת־מַלְכוּת אֱלֹהִים׃

Y aora heaqui, yo ſe, que ninguno de todos voſotros por quien he paſſado predicando el Reyno de Dios, verà mas mi roſtro.

26 עַל־כֵּן מֵעִיד אָנֹכִי בָּכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה כִּי נָקִי אֲנִי מִדְּמֵי כֻלָּם׃

Portanto yo hos Proteſto el dia de oy, que yo ſoy limpio de la ſangre de todos.

27 כִּי לֹא מָנַעְתִּי מִכֶּם מֵהַגִּיד לָכֶם אֶת־כָּל־עֲצַת אֱלֹהִים׃

Porque no he rehuydo, de annunciaros todo el conſejo de Dios.

28 לָכֵן הִשָּׁמְרוּ לָכֶם וּלְכָל־הַצֹּאן אֲשֶׁר בָּהּ שָׂמָה אֶתְכֶם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ לִפְקִידִים לִרְעוֹת אֶת־קְהִלַּת אֲדוֹנֵינוּ וֵאלֹהֵינוּ (יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ) אֲשֶׁר הִקְנָה לוֹ בְּדָמוֹ׃

Portanto mirad por voſotros, y por todo el rebanno en que el Eſpiritu Sancto hos ha pueſto por obiſpos para apacentar la Igleſia (Del Sẽnor & de dios Ieſus Chriſto.) la qual gano por ſu ſangre.

29 וַאֲנִי יָדַעְתִּי זֹאת כִּי יָבוֹאוּ אַחֲרֵי לֶכְתִּי זְאֵבִים טוֹרְפִים עֲלֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא יָחוּסוּ לַצֹּאן׃

Porque yo ſe, que deſpues de mi partida entraran en voſotros graues lobos que no perdonarán àl ganado.

24. Ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ.

Mais ie ne ſai cas de rien: & ma vie ne m'eſt point precieuſe, moyennant que auec ioye i'acheue ma courſe, & le miniſtere que i'ai receu du Seigneur Ieſus, pour teſtifier l'Euangile de la grace de Dieu.

25. Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες, ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

Et maintenant voici, ie ſai que nul de vous tous, parmi leſquels i'ai paſſé preſchant le royaume de Dieu, ne verra plus ma face.

26. Διὸ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων.

Pource ie vous pren à teſmoins auiourd'hui que ie ſuis net du ſang de tous.

27. Οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ.

Car ie ne me ſuis point retenu que ie ne vous aye annoncé tout le conſeil de Dieu.

28. Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ (κυρίου καὶ) θεοῦ (τοῦ ἰησοῦ χριστοῦ,) ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.

Prenez donc garde à vous meſmes & à tout le troupeau, auquel le ſainct Eſprit vous a eſtablis Eueſques, pour paiſtre l'egliſe (du Seigneur & Dieu, Ieſus Chriſt) laquelle il a acquiſe par ſon propre ſang.

29. Ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου.

Car ie ſai cela, qu'apres mon depart il ſe fourrera parmi vous des loups, treſ dangereux, n'eſpargnans point le troupeau.

CAP. XX.

24. Sed nihil horum vereor: nec facio animam meam prætioſiorem quàm me, dummodo conſummē curſum meum & miniſterium quod accepi à Domino Ieſu, teſtificari Evangelium gratiæ Dei.

But I paſſe not at all, neither is my lyfe deare[illegible] to my ſelfe, ſo that I may fulfill my [illegible]urſe with ioye, and the miniſtration which I haue receiued of the Lord Ieſus, to teſtifie the Goſpell of the grace of God.

25. Et nunc ecce ego ſcio, quia ampliùs non videbitis faciem meam vos omnes, per quos tranſivi prædicans regnum Dei.

And nowe beholde, I knowe that henceforth ye all, through whome I haue gone preaching the kingdome of God ſhall ſee my face no more.

26. Quapropter conteſtor vos hodierna die, quia mundus ſum à ſanguine omniū.

Wherefore I take you to record this day, that I am pure from the blood of all [illegible]

27. Non enim ſubterfugi, quo minùs annunciarem omne conſilium Dei vobis.

For I haue kept nothing backe: but haue ſhewed you all the counſell of God.

28. Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit epiſcopos, regere eccleſiam (Domini &) Dei (Ieſu Chriſti,) quam acquiſivit ſanguine ſuo.

Take heede therefore vnto your ſelues, & to all the flocke, whereof the holy Ghoſt hath made you Ouerſeers, to feede the Church of (the Lorde &) God (Ieſus Chriſt) which he hath purchaſed with his owne blood.

29. Ego ſcio quoniam intrabunt poſt diſceſſionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi.

For I knowe this, that after my departing ſhall greeuous wolues enter in among you, not ſparing the flocke.

Das XX. Capitel.

24. Aber ich achte der keines / ich halte mein Leben auch nicht ſelbſt theuer / auff daß ich vollende meinen Lauff mit freuden / vnnd das Ampt / das ich empfangen habe von dem HErrn Jeſu zubezeugen das Euangelium von der Gnade Gottes.

Men ieg acter inted aff det / Jeg acter mit Lyff oc icke ſelff dyrt. Paa det at ieg kand fuldkomme mit laab met glæde / oc det Embede / ſom ieg anammede aff den HERRE Jheſu / at vidne Euangelium om Guds naade.

25. Vnd nun ſihe / ich weiß daß jhr mein angeſicht nicht mehr ſehen werdet / alle die / durch welche ich gezogen bin / vnnd geprediget habe das Reich Gottes.

Oc nu ſee / Jeg veed / at i ſkulle icke mere ſee mit Anſict / alle iblant huilcke ieg reyſde / oc predickede Guds Rige.

26. Darumb zeuge ich euch an dieſem heutigen tage / daß ich rein bin von aller Blut.

Der faare vidner ieg paa denne dag faar eder / at ieg er reen aff allis Blod.

27. Denn ich habe euch nichts verhalten / daß ich nicht verkündiget hette alle den Rath Gottes.

Thi ieg dulde inted faar eder / at ieg ey forkyndede alt Guds raad.

28. So habt nun acht auff euch ſelbſt / vnd auff die gantze Herd / vnter welche euch der Heilige Geiſt geſetzet hat zu Biſchoffen / zu weiden die Gemeine (des HErrn vnd) Gottes (Jeſu Chriſti) welche er durch ſein eigen Blut erworben hat.

Saa giffuer nu act paa eder ſelff / oc paa den gantſke Hiord / iblant huilcken den hellig Aand ſette eder til Biſper / at føde (HERRENS oc) Guds (Jheſu Chriſti) Menighed / huilcken hand forhuerffuede formedelſt ſit eget Blod.

29. Denn das weiß ich / daß nach meinem abſchied werden vnter euch kommen greuliche Wölffe / die der Herde nicht verſchonen werden.

Thi ieg veed at der ſkulle komme grumme Vlffue iblant eder effter min Affgong / ſom icke ſkulle ſpare Hiorden.

Kapitola XX.

24. Ale nic za to nedbám / aniž žiwot muog geſt mi tak milý / abych konati / nemělbych běhu mého / s radoſtij / a poſluhowánij Slowa kteréž gſem wzal od Pána Gežjiſſe / k wyſwědčenij o miloſti Božij.

Wſſákož iſtnak to żadnego baczenia niemam / áni mi ieſt mił żywoth ſámemu / iedno ábych dokonczył biegu moiego z weſelem / y poſługi ktorąm wźiął od Páná Jezuſá / ku oświadczániu Ewángeliey láſki Bożey.

25. A ay nynij yá wijm / že giž wijce neuzřijte twáři mé / wy wſſyckni / mezy kterýmiž gſem chodil káže o Králowſtwij Božijm.

A teraz/ćiż oto znam / że żaden z was wſzech nie oglądacie oblicza moiego / przez ktorem ia przeſzedł opowiedáiąc krolestwo Boże.

26. Protož oſwědčugi wám dneſſnij den / že čiſt gſem od krwe wſſech wás.

A dla tegoż ſie wam oświádczam dniá dźiſieyſzego / żeciem ia ieſt czyſt od krwie wſzytkich.

27. Neb gſem ſe nekrył / abych wám nezwěſtowal wſſeliké raddy Božij.

Abowiem ſie nie chronił / żebych wam nie miał oznaymiác wſzelkiey rády Bożey.

28. Budtež ſebe pilni / y wſſeho ſtáda / w kterémž to Duch Swatý za zpráwce wás uſtanowil / abyſſte zprawowali Cýrkew (Pána y) Božij / (Gežijſſe Kryſta) kteréž ſobě dobyl krwij ſwau.

A przetoż miey cie ſie ſámi na pilney pieczy y trzodę / nád kthora was Duch świety poſtánowił Biſkupy / ábyſcie páſli kośćioł (Páná á) Boży / (Jezuſá Kryſtuſá) ktorego on nábył ſobie ono krwia ſwoia.

29. Jak zagiſté wijm / že po mém odgitij / wegdau mezy wás Wlcy hltawij / kteřijž nebudau odpauſſeti ſtádu.

Boć ia wiem że po odeyśćiu mojm / wnidą miedzy was ſrodzy wilcy / ktorzy nie ofolgą ia trzodzie.

כ

30 וְאַף מִנְּכוֹן דִּילְכוֹן יְקוּמוּן גַּבְרֵא מְמַלְּלֵי מְעַקְמָתָא אַיךְ דְּנְהַפְּכוּן לְתַלְמִידֵא דְּנֵאזְלוּן ב בָּתַרְהוֹן׃

E de voi ſteſſi ſi leuaranno ſu huomini che parlaranno coſe peruerſe, per tirarſi dietro de diſcepoli.

31 מֶטוּל הָנָא הֱווֹ עִירִין וְעַהִידִין דִּשְׁנַיָּא תְּלָתָא לָא שְׁלִית בְּלֶלְיָא וּבְאִימָמָא כַּד בְּדֶמְעֵא מַרְתֵּא אֲנָא לְאנָשׁ אֱנָשׁ מִנְּכוֹן׃

Pertanto vegliate, ricordandoui che per tre anni, notte e giorno, io non ho mai ceſſato d'ammonir con lagrime ciaſcuno.

32 וְהָשָׁא מַגְעֵל אֲנָא לְכוֹן לַאלָהָא וּלְמֶלְּתָא דְּטַיְבוּתֵהּ דְּהִי מֶשְׁכְּחָא בָּנְיָא לְכוֹן וְיָהְבָא לְכוֹן יוּרְתָּנָא עַם כֻּלְּהוֹן קַדִּישֵׁא׃

Et hora fratelli, io vi raccomando à Dio, & à la parola de la ſua gratia, laquale è potente d'edificarui, e darui l'heredità tra tutti quelli che ſon ſantificati.

33 בְּסֵפָּא אָו דַּהְבָא אָו נַחְתָא לָא רְגֵת׃

Io non ho deſiderato ne argento, ne oro, ne veſtimento d'alcuno.

34 וְאַנְתּוּן יָדְעִין אַנְתּוּן לְסְנִיקוּתִי וּלְאַילֵין דְּאִית עַמִּי שַׁמְּשֵׁי הָלֵין אִידַי׃

Anzi voi ſteſſi ſapete, che queſte mani hanno ſomminiſtrato a le mie neceſſità, & à quelli che erano meco.

35 וְכֻל מֶדֶּם חַוִּיתְכוֹן דְּהָכַנָּא וָלֵא לְמֶלְאַב וּלְמֵאצַף דְּאִילֵין דְּכְרִיהִין וּלְמֶעְהַד מִלּוֹהִי דְּמָרַן יֵשׁוּע מֶטוּל דְּהוּ אֶמַר דְּטוּבוֹהִי לְאַינָא דְּיָהֵב יַתִּיר מִן אַינָא דְּנָסֵב׃

Io v'ho moſtrato tutte le coſe, che coſi affaticandoſi, biſogna ſoſtentare gl'infermi, e [illegible] de le parole del Signor Ieſu, [illegible] egli diſſe, Piu beata coſa è il dare, che il riceuere.

כ

30 וּמִכֶּם יָקוּמוּ אַנְשֵׁי בְלִיַּעַל מְדַבְּרִים תַּהְפּוּכוֹת לְהַפֵּךְ אֶת־הַתַּלְמִידִים אַחֲרֵיהֶם׃

Y que de voſotros miſmos ſe leuantaron hombres, que hablen coſas peruerſas para lleuar los Diſcipulos tras ſi.

31 עַל־כֵּן שִׁקְדוּ וְזִכְרוּ כִּי שָׁלוֹשׁ שָׁנִים יוֹמָם וָלַיְלָה לֹא שָׁלַיְתִּי בְּדִמְעוֹת לְהוֹרוֹת אֶת כָּל אִישׁ וְאִישׁ׃

Portando velad, acordando hos que por tres annos, de noche y de dia, no he ceſſado de amoneſtar con lagrimas à cada vno de voſotros.

32 וְעַתָּה אַפְקִיד אֶתְכֶם אַחַי בִּידֵי אֱלֹהִים וּבִידֵי דְּבַר תְּחִנָּתוֹ הַיּוֹכֵל לִבְנוֹת וְלָתֵת לָכֶם אֶת־יְרֻשָּׁה בַּקְּדוֹשִׁים כֻּלָּם׃

Y aora tambien, Hermanos, encomiendo hos à Dios, y à la palabra de ſu gracia: el qual es poderoſo para ſobre edificar, y daros heredad con todos los ſanctificados.

33 לְכֶסֶף אוֹ לְזָהָב אוֹ לִלְבוּשִׁים מֵאִישׁ לֹא נִכְסַפְתִּי׃

La plata o el oro, o el veſtido, de nadie he cudiciado.

34 אַתֶּם יְדַעְתֶּם כִּי־אֶת־צָרְכִּי וַאֲשֶׁר עִמִּי שֵׁרְתוּ יָדַי הָאֵלֶּה׃

Antes voſotros ſabeys que para loque me ha ſido neceſſario y à losque eſtan conmigo, eſtas manos me han ſeruido.

35 כָּל־דְּבָרִים חִוִּיתִי לָכֶם כִּי כֹּה שֹׁוֶה לָנוּ לְקַבֵּל אֶת־הַחֲלוּיִם לִזְכֹּר דִּבְרֵי אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ כִּי הוּא אָמַר אַשְׁרֵי־הָאִישׁ הַמּוֹתִיר לָתֵת מַשְׂאֵת׃

En todo hos he enſennado, Que trabajando anſi es neceſſario ſobrellevar à los enfermos: y acordarnos del dicho del Sennor Ieſus, el qual dixo. Bienauēturada coſa es dar antes que recebir.

κ'.

30. Καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα, τοῦ ἀποσπᾷν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν.

Et d'entre vousmeſmes ſe leueront des hommes annonçans choſes peruerſes, afin d'attirer les diſciples apres eux.

31. Διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν, νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον.

Pourtant veillez, ayans ſouuenance que par l'eſpace de trois ans, nuict & iour, ie n'ai ceſſé auec larmes d'admonneſter vn chacun.

32. Καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς, ἀδελφοί, τῷ θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν.

Et maintenant freres, ie vous recommande à Dieu, & à la parole de ſa grace: lequel eſt puiſſant de paracheuer de vous edifier, & de vous donner heritage auec tous les Saincts.

33. Ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα.

Ie n'ai conuoité ne l'argent, ne l'or, ne la robbe d'aucun.

34. Αὐτοὶ δὲ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρείαις μου, καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται.

Et vous meſmes ſauez que ces mains ont fourni les choſes qui m'eſtoyent neceſſaires, & à ceux qui eſtoyent auec moi.

35. Πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε, μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν.

Ie vous ai monſtré en tout, qu'en trauaillant ainſi, il faut ſupporter les infirmes, & auoir memoire des paroles du Seigneur Ieſus: car il a dit, Que c'eſt choſe plus heureuſe de donner que de receuoir.

CAP. XX

30. Et ex vobiſipſis exurgent viri, loquentes perverſa, ut abducant diſcipulos poſt ſe.

Moreouer/of your owne ſelues ſhall men ariſe ſpeaking peruerſe things / to drawe diſciples after them.

31. Propter quod vigilate, memoria retinentes, quoniam per triennium nocte & die non ceſſavi, cum lachrymis monens unumquemque veſtrum.

Therefore watch and remember/that by the ſpace of three yeeres I ceaſed not to warne euery one/ both night and day with teares.

32. Et nunc commendo vos Deo, & verbo gratiæ ipſius, qui potens eſt ædificare, & dare hæreditatem in ſanctificatis omnibus.

And nowe brethren/ I commende you to God/and to the worde of his grace/which is able to builde further / and to giue you an inheritance/ among all them which are ſanctified.

33. Argentum & aurum, aut veſtem nullius concupivi.

I haue coueted no mans ſiluer/nor golde/nor apparel.

34. Ipſi ſcitis quoniam ad ea quæ mihi opus erant, & his qui mecum ſunt, miniſtraverunt manus iſtæ.

Yea/ye knowe/that theſe handes haue miniſtred vnto my neceſſities/and to them that were with me.

35. Omnia oſtendi vobis, quoniam ſic laborantes, oportet ſuſcipere infirmos, ac meminiſſe verbi Domini Ieſu, (quoniam ipſe dixit,) Beatius eſt magis dare, quam accipere.

I haue ſhewed you all things/how that ſo labouring / ye ought to ſupport the weak/and to remember the wordes of the Lorde Jeſus/ howe that he ſayde/ It is a bleſſed thing to giue/ rather then to receiue.

Das XX. Capitel.

30. Auch auß euch ſelbs werden aufſtehen Männer / die da verkehrte lehre reden / die Jünger an ſich zu ziehen.

Der ſkulle oc aff eder ſelff opſtaa Mend / oc tale wrong Lærdom / at de kunde drage Diſciplene til ſig.

31. Darumb ſeyt wacker / vnnd dencket daran / daß ich nicht abgelaſſen habe / drey jar / tag vnd nacht / einen teglichen mit Threnen zuvermahnen.

Der faare veret vaagne oc tencker der paa / at ieg haffuer icke affladet / i tre aar / at formane huerbeſynderlige / dag oc nat / met grædende taare.

32. Vnd nun lieben Brüder / ich befelh euch Gott vnd dem Wort ſeiner gnaden / der da mechtig iſt / euch zu erbauen / vnd zu geben das Erbe vnter allen die geheiliget werden.

Oc nu / kære Brødre / Jeg befaler eder Gud oc hans naadis Ord / huilcken ſom er mectig / at opbygge eder / oc at giffue eder Arffe iblant alle dem ſom bliffue helligede.

33. Ich habe euer keines Silber noch Gold noch Kleid begeret.

Jeg haffuer icke begeret aff nogen aff eder Sølff eller Guld ey heller klæder.

34. Denn jhr wiſſet ſelber / daß mir diſe Hände zu meiner notturfft / vnnd derer / die mit mir geweſen ſind / gedienet haben.

Thi i vide ſelff / at diſſe hender haffue tient mig til min Nødtorfft / oc til deris / ſom haffue veret met mig

35. Ich habs euch alles angezeiget / daß man alſo arbeiten müſſe / vnd die Schwachen auffnehmen / vnd gedencken an das Wort des HErrn Jeſu / daß er geſagt hat: Geben iſt ſeliger denn nemen.

Jeg viſde eder alting / At mand ſkal ſaa arbende / oc anamme de Skrøbelige / Oc tencke paa vor HERRIS Jheſu ord / at hand ſagde / Det er ſaligere at giffue end at tage.

Kapitola XX.

30. A z ſamých wás powſtanau mužij / kteřijž budau mluwiti přewrácené wěcy / aby obrátili Včedlnijky po ſobě.

A z was ſámych wynidą mężowie mowiący rzeczy przewrotne / áby zá ſobą zwolenniki odrárgneli.

31. Protož bděte / na paměti magijce / že gſem za tři Léta nepřeſtáwal we dne y w nocy s pláčem napomijnati gednoho každého z wás.

A dla thegoż czuyćie / pomniąc żećiem przez trzy latá w nocy y we dnie nie przeſtawał nápominácz was kazdego z łzámi.

32. A gižť nynij Bratřij poraučijm wás Pánu Bohu / a Slowu miloſti geho / kterýž to mocen geſt dáti y wzdělati dědictwij mezy wſſemi poſwěcenými.

A ták teraz bráćia porucząm was Bogu / y ſłowu łáſki tego / kthory Bog może pobudowác / y dác wam to / co práwem dziedzicżnym otrzymacie ze wſzytkimi poświeconemi.

33. Zlata pak anj Střjbra / ani raucha nežádal gſem od žádného.

Nie pożadałciem od zadnego z was ſrebrá / złotá / áni ſzáty.

34 Jakož ſami wijte / že toho čeho mi geſt potřebij bylo / y těm kteřijž gſau ſemnau / dodáwaly ruce tyto.

Rowſzem ſámi wiećie / że moim potrzebam / y tych ktorzy ſą zemną / ſłużyły rece oto ty.

35. A tok gſem wám wſſecko vkázal proto / že y wy máte tak pracugijce / přigijmati nemocné / a pamatowati na ſlowa Pána Gežiſſe / neb geſt on řekl: Že geſt mnohem ſpaſytedlněgij dáwati / nežli bráti:

We wſzytkimciem wam okazał / iż thák prácuiąc potrzeb. przyimowác niemocne / á pamiętháć ſłowá Páná Jezuſowe / iż on powiedział: Szczęſliwſza rzecz ieſt dawác niźli bráć.

כ

36 וְכַד הָלֵין אֱמַר קְעַר עַל בּוּרְכוּהִי וְצַלִּי וְכֻלְּהוֹן אֱנָשָׁא עַמֵּה׃

E dette ch'egli hebbe queſte coſe, ſi poſe inginocchioni, e fece oratione con tutti quelli.

37 וַהְוָת בְּכָתָא רַבְּתָא בְּכֻלְּהוֹן וְעַפְּקוּהִי וּמְנַשְּׁקִין הָווּ לֵה׃

Allora vi fu gran pianto di tutti, e gittandoſi al collo di Paulo, il baciauano.

38 וְתִירָאִית דֵּין מֶשְׁתַּנְּקִין הָווּ עַל הָי מֶלְּתָא דְּאֶמַר דְּתוּב לָא עֲתִידִין דְּנֶחֱזוֹן פַּרְצוּפֵה וְלָוְיוּהִי עְדַמָּא לְאֶלְפָּא׃

Dolendoſi maſſimamente per la parola ch'egli haueua detta che piu non vedrebbeno la ſua faccia. E conduſſerlo à la naue.

כא

1 וּפְרַשְׁן מִנְּהוֹן וְרְדִין ת תְּרִיצָאִית לְקוֹ גָּזַרְתָּא וְלְיוֹמָא אַחֲרָנָא אֶתִין לְרוֹדוֹס וּמִן תַּמָּן לְפַאטְרָא׃

Come poi fu che ſtaccatici dal loro, noi facemmo vela, venimmo per dritto corſo a Coo, e il dì ſeguente à Rodi, e di lì à Patara.

2 וְאַשְׁכַּחְן תַּמָּן אֶלְפָּא דְּאָזְלָא לְפוּנִיקָא וְסַלֶקְן לָהּ וְרְדִין׃

Et hauendo trouato vna naue che nauigaua in Fenice, vi montammo ſu, e partimmo.

3 וּמְטִין עְדַמָּא לְוָת קוּפְרוֹס גָּזַרְתָּא וְשַׁבְקְנָהּ לְסֶמָלָא וַאֲתִין לְסוּרִיָּא וּמֶן תַּמָּן מְטִין לְצוֹר תַּמָּן גֵּיר אִית הֲוָא לָהּ לְאֶלְפָּא לְמַנְחוּ טַעְנָהּ׃

E venuti à ſcoprir Cipri, la laſciammo à la ſiniſtra, e nauigammo in Siria, & arriuammo à Tirò: percioche là doueua la naue deporre il carico.

4 וְכַד אַשְׁכַּחְן תַּמָּן תַּלְמִידֵא קְוִין לְוָתְהוֹן יוֹמָתָא שַׁבְעָא וְהָלֵין אָמְרִין הָווּ כָּל־יוֹם לְפָוְלוֹס בְּרוּחָא דְּלָא יֵאזַל לְאוּרִשְׁלֶם׃

Et hauendoui trouati de diſcepoli, ci fermammo iui ſette giorni: eſſi diceuano à Paulo per il Spirito, che non ſaliſſe in Ieruſalem.

כ

36 וְכַאֲשֶׁר דִּבֶּר אֶת־הָאֵלֶּה וַיִּכְרַע אֶת־בִּרְכָּיו עִם כֻּלָּם וַיִּתְפַּלֵּל׃

Y como vuo dicho eſtas coſas, pueſto de rodillas oró con todos ellos.

37 וַיְהִי־בְכִי גָדוֹל לְכֻלָּם וַיִּפְּלוּ עַל־צַוַּאר פּוֹלוֹס וַיְחַבְּקוּהוּ וַיְנַשְּׁקוּהוּ׃

Entonces vuo vn gran lloro de todos: y derribandoſe ſobre el cuello de Paulo, beſauanlo,

38 וְהָמַר מְיֻתָּר עַל־הַדָּבָר אֲשֶׁר אָמַר כִּי עוֹד לֹא עֲתִידִים הֵמָּה לִרְאוֹת אֶת־פָּנָיו וַיְשַׁלְּחוּ אוֹתוֹ אֶל־הָאֳנִיָּה׃

Doliendoſe en gran manera por la palabra que dixo, que no auian de ver mas ſu roſtro: acompannaronlo àl nauio.

כא

1 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָלַכְנוּ וְנִגְזַרְנוּ מֵעֵינֵיהֶם אָז בִּמְרוֹץ קַו יָשָׁר בָּאנוּ אֶל־קוֹא וּבַיּוֹם הַבָּא אֶל־רוֹדוּס וּמִשָּׁם לְפַאטָרָא׃

Y como nauegamos arrancados deellos, venimos camino derecho à Coo: y el dia ſiguiente à Rhodas: y de alli à Patara.

2 וְכַאֲשֶׁר מָצָאנוּ אֳנִיָּה אֲשֶׁר תַּעֲבֹר לְחוֹבָה עָלִינוּ וְהָלַכְנוּ׃

Y hallando vn nauio que paſſaua à Phenice, ſubiendo en el nauegamos.

3 וְכַאֲשֶׁר הוֹפִיעַ לָנוּ כַּפְּר עֲזַבְנוּהוּ לִשְׂמֹאל וַנֵּלֶךְ לַאֲרָם וַנַּגַּע בְּצוֹר כִּי שָׁם הָיְתָה הָאֳנִיָּה לִנְשׂוֹת אֶת־הַנֵּטֶל׃

Y como començó à moſtarſenos Cypro, dexandola à manyzquierda, nauegamos à Syria, y venimos à Tyro: porque la nao auia de deſcargar alli ſu carga.

4 וְכַאֲשֶׁר מָצָאנוּ תַּלְמִידִים אָרַכְנוּ לָנוּ שָׁם שִׁבְעַת יָמִים אֲשֶׁר אָמְרוּ לְפּוֹלוֹס בְּרוּחַ מֵעֲלוֹתוֹ יְרוּשָׁלַיְמָה׃

Y quedamos nós alli ſiete dias, hallados los Diſcipulos, los quales dezian à Paulo por Eſpiritu, que no ſobieſſe à Ieruſalem.

κ΄.

36. ταῦτα εἰπὼν, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο.

Et quand il eut dit ces paroles, il ſe mit à genoux, & pria auec eux tous.

37. Ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων, καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν,

Lors il y eut grand pleur de tous: & ſe iettans ſur le col de Paul, le baiſoyent,

38. Ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

Eſtans triſtes principalement pour la parole qu'il auoit dite, Qu'ils ne verroyent plus ſa face. Et le conduiſirent au nauire.

ΚΕΦΑΛ. κα΄.

Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ ἑξῆς εἰς τὴν Ῥόδον, κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα.

Ainſi donc eſtans departis & reculés d'eux, nous tiraſmes tout droit à Coos, & le iour enſuiuant à Rhode, & de là en Patara.

2. Καὶ εὑρόντες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν.

Et ayans trouué là vn nauire qui trauerſoit en Phenice, nous montaſmes deſſus, & partiſmes.

3. Ἀναφάναντες δὲ τὴν Κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον, ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατήχθημεν εἰς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ πλοῖον ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον.

Puis ayans deſcouuert Cypre, nous la laiſſaſmes à main gauche: & tirans vers Syrie, arriuaſmes à Tyr: car la nauire deuoit là deſcharger la charge.

4. Καὶ ἀνευρόντες τοὺς μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτά, οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος, μὴ ἀναβαίνειν εἰς Ἱερουσαλήμ·

Et ayans trouué là des diſciples, nous y demeuraſmes ſept iours. Iceux diſoyent par l'Eſprit à Paul qu'il ne montaſt point en Ieruſalem.

CAP. XX.

36. Et cùm hæc dixiſſet, poſitis genibus ſuis oravit cum omnibus illis.

And when he had thus ſpoken / he kneeled downe / and prayed with thē all.

37. Magnus autem fletus factus eſt omnium: & procumbentes ſuper collum Pauli oſculabantur eum.

Then they wept all abundantly / and fell on Pauls necke / and kiſſed him.

38. Dolentes maximè in verbo quod dixerat, quoniam ampliùs faciem eius non eſſent viſuri. Et deducebant eum ad navem.

Being chiefly ſory for the wordes which he ſpake / That they ſhould ſee his face no more. And they accompanied him vnto the ſhippe.

CAP. XXI.

CVm autem factum eſſet, ut navigaremus, abſtracti ab eis: recto curſu venimus Coum, & ſequenti die Rhodum, & inde Pataram.

And as were launched forth / and were departed frō them / we came with a ſtraight courſe vnto Coos / & the daye following vnto the Rhodes / & from thence vnto Patara.

2. Et cum inveniſſemus navem transfretantem in Phœnicen: aſcendentes navigavimus.

And we found a ſhip that went ouer vnto Phenice / and went aborde / and ſet forth.

3. Cùm apparuiſſemus autem Cypro, relinquentes eã ad ſiniſtram, navigavimus in Syriam, & venimus Tyrum: ibi enim navis expoſitura erat onus.

And when we had diſcouered Cyprus / we left it on the left hand / and ſayled towarde Syria / and arriued at Tyrus: for there the ſhip vnladed the burden.

4. Inventis autem diſcipulis manſimus ibi diebus ſeptem: qui Paulo dicebant per Spiritum, ne aſcenderet Ieroſolymam.

And when we had founde diſciples / we taried there ſeuen dayes. And they tolde Paul through the Spirit / that he ſhould not go vp to Jeruſalem.

Das XX. Capitel.

36. Vnd als er ſolchs geſagt / kniet er nieder vnd betet mit jhnen allen.

Oc der hand haffde dette ſagd / falt hand paa knæ / oc bad met dem alle.

37. Es ward aber vil weinens vnter jhnen allen / vnnd fielen Paulo vmb den Halß / vnd küſſeten jhn.

Da bleff der ſtor graad iblant dem alle / oc de fulde omkring Pauli halſſ / oc kyſte hannem.

38. Am allermeiſten betrübet über dem wort / daß er ſagete: Sie würden ſein Angeſicht nicht mehr ſehen. vnd geleitten jn in das Schiff.

Oc der vaare allermeſt bedrøffuede for det ord hand ſagde / At de ſkulde icke mere ſee hans Anſict / Oc de fulde hannem i Skibet.

Das XXI. Capitel.

ALs nun geſchach / daß wir von jhnen gewandt / dahin fuhren / kamen wir ſtracks lauffs gen Co / vnnd am folgenden tag gen Rodiß / von dannen gen Patara.

DEr det nu ſkede / at wi vende off fra dem / oc fore bort / da komme wi vor rette Kaaſſ til Co / oc den anden dag til Rodis / oc der fra til Patara.

2. Vnd als wir ein Schiff funden / das inn Phenicen fuhr / tratten wir drein / vnd fuhren dahin.

Oc wi der fundeit Skib / ſom foer til Phenicen / da traadde wi der vdi / oc fore bort.

3. Als wir aber Cypern anſichtig wurden / lieſſen wir ſie zur lincken hand / vnd ſchifften inn Syrien / vnd kamen an zu Tyro / denn daſelbſt ſolt das Schiffe die Wahre niderlegen.

Oc der wi finge Cypern i ſicte / da lode wi det ved den venſtre haand / oc ſeylede til Syrien / oc komme frem til Tyrum / Thi at Skibet ſkulde forloſſis.

4. Vnnd als wir Jünger funden / blieben wir daſelbſt ſieben tage. Die ſagten Paulo durch den Geiſt / er ſolte nicht hinauff gen Jeruſalem ziehen.

Oc der wi funde Diſciplene / bleffue wi der ſiu dage. De ſagde Paulo formedelſt Aanden / at hand ſkulde icke drage op til Jeruſalem.

Kapitola XX.

36. A když to powěděl klekl na ſwá kolena / y modlil ſe s nimi wſſemi.

A to rzekſſy / kleknal ná kolaná ſwe / y modlil ſie z nimi wſzytkimi.

37. Pláč pak weliký ſtal ſe ode wſſech / a padagjce na hrdlo Pawlowo / líbali gey.

Tedy ſie wſzczał wielki płácz wſzytkich / á vpadáiac ná ſzyię Páwłowę / całowáli go.

38. Litugjce naywjce toho ſlowa kteréž řekl / žeby twáři geho giž wjce widěti neměli. Y prowodili gey až k Lodij.

Będąc bárzo żáłoſciwi z ſłow ktoreim mowił / iże wiecey nie mieli vizrec oblicza iego / y tákże go prowadzili aż do okrętu.

Kapitola XXI.

A Když ſe tak ſtalo / že gſmé ſeplawili / oddělíwſſe ſe od nich / prawým během připláwili gſme ſe do Choum / a druhý den do Rhodu / a odtud do Patary.

Zátym gdyſchmy odiechali rozſtáwſzy ſie z nimi / przyſzliſchmy proſtym pędem do Koum / á názáiutrz do Rhodys / ztámtąd do Patárá.

2. A nalezſſe tu Bárku / ana má plauti do Fenicen / wſtupiwſſe na ni / plawili gſme ſe:

Thám ználazſzy okręt / ktory miál plynąc do Fenice / wſiadſzy weń iechálichmy.

3. A když gſmé vhlídali Cyprum / nechawſſe ho nalewé ſtraně / plawili gſme ſe do Syrye / a připláuili gſme da Tyru / nebo tu měli wyložiti náklad z Lodij.

A gdy ſie nam pocżął vkázowáć Cypr / zoſtáwiwſzy go po lewey ſtronie / wieźliſchmy ſie do Syryey / y przyiechálichmy do Tyru / ábowiem tam z okrętu ſprzątáć miáno.

4. A nalezſſe tu Včedlnijky / pobyli gſme tam za ſedm dnij: Kteřjžto prawili Pawlowi ſkrze Ducha / aby nechodil do Geruzaléma.

Tám zechmy zmieſzkáli przez ſiedm dni nálazſzy zwolenniki / ktorzy do Páwłá mowili przez duchá áby niechodził do Jeruzálem.

כא

5 ומן בתר הלין יומתא נפקן דנאזל באורחה ומלוין הוו לן כלהון הנון ונשיהון ובניהון עד מא לבר מן מדינתא וקעדו על בורכיהון על יד ימא וצליו׃

Poi che noi hauemmo compiuti ques giorni, ci partimmo, & andammo via, accompagnandoci tutti inſieme con le lor moglie e figliuoli infin fuor de la citta. e poſtici inginocchioni in ſu'l lito, facemmo oratione.

6 ונשקן לחדדא וסלקן לאלפא והפכו הנון ל לבתיהון׃

E poi che ci fummo abbracciati l'vn l'altro, noi ſalimmo ne la naue, e quelli ſe ne ritornorono a i loro.

7 חנן דין רדינן מן צור ו ואתין לעכו מדינתא ויהבן שלמא לאחא דתמן ושרין צאדיהון יומא חד׃

Finita poi la nauigatione, da Tiro, arriuammo à Tolemaida e ſalutati i fratelli, ci fermammo con eſſi vn giorno.

8 וליומא אחרנא נפקו ואתין לקסריא ועלן שרין בביתה דפיליפוס מסברנא אינא דאיתוהי הוא מן שבעא׃

L'altro di poi, quelli che s'erano partiti con Paulo, venneno à Ceſarea & entrati in caſa di Filippo Euangeliſta, che era vno de ſette, ci fermammo appreſſo di lui.

9 דאית הוי לה בנתא בתולתא ארבע דמתנבין הוי׃

Coſtui haueua quattro figliuole vergini, che profetizauano.

10 וכד איתין תמן יומתא סגיאא נחת הוא מן יהוד נביא חד דשמה הוא אגבוס׃

E dimorandoui noi piu giorni, ſopraueune vn Profeta di Giudea, nominato Agabo.

כא

5 וַיְהִי כִּי מִלֵּאנוּ אֶת־הַיָּמִים הָאֵלֶּה וַנֵּצֵא וַנֵּלֵךְ וַיְשַׁלְּחוּ אֹתָנוּ כֻּלָּם עִם הַנָּשִׁים וְהַבָּנִים עַד־מִחוּץ לָעִיר וַנִּכְרַע אֶת־בִּרְכֵּינוּ וַנִּתְפַּלֵּל׃

Y cumplidos aquellos dias, partimos nos, acompanandonos todos con ſus mugeres y hijos haſta fuera de la ciudad: y pueſtos de rodillas en la ribera, oramos.

6 וְכַאֲשֶׁר נָתַנּוּ אֶת־שְׁלוֹם אִישׁ לְאָחִיו עָלֵינוּ עַל־הָאֳנִיָּה וְהֵמָּה שָׁבוּ אֶל־בָּתֵּיהֶם׃

Y abraçandonos los vnos à los otros, ſubimos en el nauio, y ellos ſe boluieron à ſus caſas.

7 וַאֲנַחְנוּ הָלַכְנוּ בַּיָּם וּמִצּוֹר בָּאנוּ לְעַכּוֹ וַנִּשְׁאַל לְאַחֵינוּ לְשָׁלוֹם וַנַּעֲמֹד עִמָּהֶם יוֹם אֶחָד׃

Y noſotros, cumplida la nauegacion venimos de Tyro à Ptolemayda: y auiendo ſaludado à los hermanos quedamos nos con ellos vn dia.

8 וּמִמָּחֳרָת יָצָאנוּ וּבָאנוּ לְקֵסַרְיָא וּבָאנוּ בְּבֵית פִּילִפּוֹס הַמְבַשֵּׂר אֲשֶׁר הָיָה אֶחָד מִן הַשִּׁבְעָה אָרַכְנוּ לָנוּ עִמּוֹ׃

Y otro dia partidos (Paulo y los que con el eſtauamos.) venimos à Ceſarea y entrando en caſa de Philippe el Euangeliſta, el qual era vno de los Siete, poſamos con el.

9 וְהָיוּ לוֹ אַרְבַּע בָּנוֹת בְּתוּלוֹת מִתְנַבְּאוֹת׃

Y eſte tenia quatro hijas donzellas que prophetizauan.

10 וְכַאֲשֶׁר אָרַכְנוּ לָנוּ יָמִים רַבִּים בָּא אִישׁ אֶחָד מִיהוּדָה וְנָבִיא הוּא וּשְׁמוֹ אֲגָב׃

Y repoſando noſotros alli por muchos dias, decendió de Iudea vn Propheta llamado Agabo.

κα'.

5. Ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα, προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἕως ἔξω τῆς πόλεως· καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν, προσηυξάμεθα.

Mais ces iours-la eſtans accomplis nous partiſmes: & nous mettans en chemin, eſtans conduits de tous, auec leurs femmes & enfans, iuſques hors la ville, & ayans mis les genoux en terre ſur le riuage, nous priaſmes.

6. Καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους ἐπέβημεν εἰς τὸ πλοῖον. ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Puis apres nous eſtre embraſſés les vns les autres, nous montaſmes au nauire, & les autres retournerent chez eux.

7. Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς.

Par ainſi acheuans noſtre nauigation, de Tyr nous abordaſmes à Ptolemais: & apres auoir ſalué les freres, demeuraſmes vn iour auec eux.

8. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἤλθομεν εἰς Καισάρειαν· καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὄντος ἐκ τῶν ἑπτὰ, ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ.

Le lendemain Paul & ſa compagnie partirent, & nous vinſmes en Ceſaree: & eſtans entrés en la maiſon de Philippe l'Euangeliſte (qui eſtoit l'vn des ſept) nous demeuraſmes chez lui.

9. Τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες παρθένοι τέσσαρες προφητεύουσαι.

Icelui auoit quatre filles vierges, leſquelles prophetizoyent.

10. Ἐπιμενόντων δὲ ἡμῶν ἡμέρας πλείους, κατῆλθέ τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης, ὀνόματι Ἄγαβος.

Et comme nous demeurions la pluſieurs iours, il ſuruint vn Prophete de Iudee, nommé Agabus.

CAP. XXI.

5. Et expletis diebus profecti ibamus, deducentibus nos omnibus cum uxoribus & filiis uſque foras civitatẽ: & poſitis genibus in littore, oravimus.

But when the dayes were ended / we departed / and went our way / and they all accompanied vs with their wiues and children / euen out of the citie: and we kneeling downe on the ſhore / prayed.

6. Et cùm valefeciſſemus invicem, aſcẽdimus navem: illi autem redierunt in ſua.

Then when we had embraced one another, wee tooke ſhippe / and they returned home.

7. Nos vero navigatione explicita, à Tyro deſcendimus Ptolemaidam: & ſalutatis fratribus, manſimus die vna apud illos.

And when we had ended the courſe frõ Tyrus / we arriued at Ptolemais / and ſaluted the brethren / and abode with them one day.

8. Alia autem die profecti, venimus Cæſarêam. Et intrantes domum Philippi Evangeliſtæ, qui erat unus de ſeptem, manſimus apud eũ.

And the next day / Paul & they that were with him / departed / and came vnto Ceſarea: and we entred into the houſe of Philippe the Euangeliſt / which was one of the ſeuen Diacons / and abode with him.

9. Huic autem erant quatuor filiæ virgines, prophetantes.

Nowe he had foure daugthers virgins / which did propheſie.

10. Et cum moraremur per dies aliquot, ſupervenit quidam à Iudæa propheta, nomine Agabus.

And as we taried there many dayes / there came a certaine Prophet from Judea / named Agabus.

Das XXI. Capitel.

5. Vnnd geſchach / da wir die tage zubracht hatten / zogen wir auß / vnd wandelten. Vnnd ſie gleiteten vns alle / mit Weib vnnd Kindern / biß hinauß für die Statt / vnnd knieten nider am Vfer / vnd beteten.

Oc det begaff ſig / der de dage vaare forløbne / at wi droge vd / oc vandrede. Oc de fulde oſſ alle / met Huſtruer oc Børn / vden faar Staden / oc fulde paa knæ paa ſtrandebacken / oc bade.

6. Vnnd als wir einander geſegneten / trattẽ wir ins Schiff / Jene aber wandten ſich wider zu den jhren.

Oc der wi hoffde velſignet huer andre traadde wi i Stibet / Oc de andre vende ſig hiem igen til deris.

7. Wir aber vollzogen die Schiffahrt / von Tyro / vnd kamen gen Ptolemaida / vnd grüſſeten die Brüder / vnd blieben einen Tag bey jhnen.

Men wi fuldkommede Seiladzen fra Tyro / oc komme til Ptolemaida / oc hilſede Brødrene / oc bleffue en dag hoſſ dem.

8. Des andern tages zogen wir auß / die wir vmb Paulo waren / vnd kamen gen Ceſarien. Vnd giengen in das Hauß Philippi des Euangeliſten / der einer von den ſieben war / vnd blieben bey jhm.

Anden dage droge wi vd / wi ſom vaare met Paulo / oc komme til Ceſaream / Oc wi ginge i Philippi Euangeliſte huſſ / ſom vaar en aff de ſiu / oc bleffue hoſſ hannem.

9. Derſelbige hatte vier Töchter / die waren Jungfrauen / vnd weiſſagten.

Denne haffde fire Døtter / ſom vaare Jomfruer oc ſpaade.

10. Vnd als wir mehr tage da blieben / räiſet herab ein Prophet auß Judea / mit Namen Agabus / vnnd kam zu vns.

Oc der wi bleffue der flere dage / da reyſde en Prophet ned aff Judea / ſom hed Agabus.

Kapitola XXI.

5. A wyplniwſſe ty dni / wyſſedſſe ſſli gſme prycž / a prowodili nás wſſyckni s Manželkami y s Syny / až wen za Měſto: a klekſſe na kolena na břehu / modlili gſme ſe.

Ale gdychmy wypełniali ony dni odeſzlichmy / á wſzyſcy nas prowadzili z żonami y dziatkámi. ażechmy wyſzli z miáſtá / tedy v brzegu poklęknawſzy ná kolána / modlilichmy ſie.

6. A když gſme ſe weſpolek rozžehnali / wſtaupili gſme na Bárku / á oni ſe wrátili domuow.

Záczym obłápiáiąc iedni drugie / wſiedlichmy w okręt / á oni też wrócili ſie do ſwych.

7. Ale my plawiwſſe ſe od Tyru / geli gſme Ptolomaydy / a pozdrawiwſſe tu bratřij / pobyli gſme v nich geden den.

My záſie odpráwiwſzy drogę / przyſzlichmy z Tyru do Ptolemáidy; támże ſie przywitawſzy z bráćią / mieſzkalichmy v nich przez iedendzień.

8. A druhý den ſſedſſe / přiſſli ſme do Cezaree. A wſſedſſe do domu Filipa Kazatele / kterýž byl geden z ſedmi / byli gſme tu v něho.

Ano záiutrz wyſzedſzy Páwel / y my ktorzychmy z nim byli / przyſzlichmy do Cezáryey / y wſzedſzy w dom Filipa Ewángeliſty (ktory był ieden z onych ſiedmi) zoſtákalichmy v niego.

9. A ten měl čtyři Dcery Panny / Prorokyně.

A ten miał czterzy corki pánienki / ktore prorokowáły.

10. A když gſme tu pobyli za několiko dni / přiſſel můž nějaký z Judſtwa prorok gménem Agabus.

A gdychmy tám przez niemáło dni mieſzkáli / przyſzedł z Zydoſtwá Prorok niektory imieniem Agab.

כ א

11 וְעַל לְוָתַן וְשַׁקַל ע צְרְקְתָא דְּהַצַּוְהִי דְּפַוְלָוֹס וְאַסַר רַגְלַוְהי דְּנַפְשֵׁה וְאִידַוְהי וְאֶמַר הָכַנָא אָמַר רוּחָא דְּקוּדְשָׁא דְּגַבְרָא מָרֵה דְּעֶצְרְקְתָא הָדָא הָכַנָא נֶאסְרוּנֵה יְהוּדָיֵא בְּאוּרִשְׁלֶם וְנַשְׁלְמוּנֵה בְּאִידַי עַמְמֵא׃

Ilqual venutoſene à noi, preſe la cintura di Paulo, e legoſſene le mani e i piedi, e diſſe, Queſte coſe dice lo Spirito ſanto, Coſi legaranno i Giudei in Ieruſalem, l'huomo di cui è queſta cintura, e daranno lo ne le mani de Gentili.

12 וְכַד הָלֶין מַלֵּא שְׁמַעְן בָּעַיְן מֶנֵּה חְנַן וּבְנַי אַתְרָא דְּלָא נֵאזַל לְאוּרִשְׁלֶם׃

Come noi vdimmo queſte coſe, il pregauamo e noi e quelli che erano del luogo, che non ſaliſſe in Ieruſalem.

13 הָיְדֵין עְנָא וְאֶמַר פַּוְלָוֹס מָנָא עָבְדִין אַנְתּוּן דְּבָכֵין אַנְתּוּן וְשָׁחְקִין א אַנְתּוּן לֵה לְלֶבִּי אֶנָא גֵיר לָא הֲוָא דְּאֶתְאסַר בַּלְחוּד מְטַיַּב אֶנָא אֶלָּא אָף דְּאָמוּת בְּאוּרִשְׁלֶם חָלָף שְׁמֵה דְּמָרַן יֵשׁוּע מְשִׁיחָא׃

Allor Paulo riſpoſe, Che fate voi, coſi piangendo, & affliggendo il cuor mio? Io certo ſono apparecchiato non ſol ad eſſer legato, ma ettiandio à morire in Ieruſalem per il nome del Signor IESV.

14 וְכַד לָא אֶתְטְפִיס לַן בְּהָלֶין לַן וְאֶמַרְן דְּצֶבְיָנֵה דְּמָרְיָא נֶהְוֵא׃

E coſi non reſtando egli perſuaſo, noi ci acquetammo, dicendo, Sia fatta la volontà del Signore.

15 וּבָתַר יַוְמָתָא הָלֶין אֶתְטַיַּבְן וְסַלְקַן לַן לְאוּרִשְׁלֶם׃

E doppo queſti giorni, ci mettemmo ad ordine, e ſalimmo in Ieruſalem.

כ א

11 וַיָּבוֹא אֵלֵינוּ וַיִּקַּח אֶת־אֵזוֹר פּוֹלוֹס וַיֶּאֱסֹר אֶת־רַגְלָיו וְיָדָיו לֵאמֹר כֹּה אָמְרָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ אֵזוֹר הַזֶּה בָּכָה יַאַסְרֻהוּ הַיְּהוּדִים בִּירוּשָׁלַיִם וְיַסְגִּירֻהוּ בִּידֵי הַגּוֹיִם׃

El qual como vino à noſotros, tomó la cinta de Paulo, y atandoſe los pies y las manos, dixo Eſto dize el Eſpiritu Sancto, Al varon cuya es eſta cinta, anſi lo atarán los Iudios en Ieruſalem y lo entregaran en manos de las Gentes.

12 וְכַאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַנִּשְׁאַל מִמֶּנּוּ אֲנַחְנוּ וְכֻלָּם אֲשֶׁר בַּמָּקוֹם הַהוּא מֵעֲלוֹתוֹ יְרוּשָׁלַיְמָה׃

Loqual como oymos, rogamos noſotros y los que eſtauan en aquel lugar, que no ſubieſſe à Ieruſalem.

13 וַיַּעַן פּוֹלוֹס מַה־תַּעֲשׂוּ כִּי בוֹכִים אַתֶּם וּמְפַתִּים אֶת לִבִּי וַאֲנִי עָתִיד הוּא לֹא לְהֵאָסֵר לְבַדִּי כִּי אִם לָמוּת בִּירוּשָׁלַיִם עַל־שֵׁם יֵשׁוּעַ אֲדֹנֵינוּ׃

Entonces Paulo reſpondió, Que hazeys llorando, y affligiendome el coraçon? porque yo no ſolo à ſer atado, mas aun à morir en Ieruſalem eſtoy preſto por el nombre del Sennor Ieſus.

14 וְכַאֲשֶׁר לֹא יָכֹלְנוּ לְפַתּוֹתוֹ נָחְנוּ לֵאמֹר תְּהִי רְצוֹן יְהוָה׃

Y como no lo podimos perſuadir repoſamos nos diziendo, Hagaſe la voluntad del Sennor.

15 וְאַחֲרֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה נְכוֹנִים עָלִינוּ יְרוּשָׁלַיְמָה׃

Y deſpues deeſtos dias, apercebidos ſubimos à Ieruſalem.

κα΄.

11. Καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ παύλου, δήσας τε αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, εἶπε, τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸν ἄνδρα οὗ ἐστιν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτω δήσουσιν ἐν ἱερουσαλὴμ οἱ ἰουδαῖοι, καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν.

Lequel eſtant venu vers nous, & ayant prins la ceinture de Paul, s'en lia les mains & les pieds, diſant, Ces choſes dit le ſainct Eſprit, Ainſi lieront les Iuifs en Ieruſalem l'homme a qui eſt ceſte ceincture & le liureront es mains des Gentils.

12. Ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ.

Et quand nous euſmes entendu ces choſes, tant nous que ceux qui eſtoyent du lieu, l'exhortaſmes qu'il ne montaſt point en Ieruſalem.

13. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ παῦλος, τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς ἱερουσαλὴμ ἑτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἰησοῦ.

Adonc Paul reſpondit, Que faites-vous, en pleurant & affligeant mon cœur? car quant à moi, ie ſuis tout preſt non ſeulement d'eſtre lié, mais auſſi de mourir en Ieruſalem pour le Nom du Seigneur Ieſus.

14. Μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ, ἡσυχάσαμεν, εἰπόντες, τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γινέσθω.

Ainſi, pource qu'il ne pouuoit eſtre induit à cela, nous-nous en deportaſmes, diſans, La volonté du Seigneur ſoit faite.

15. Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἀποσκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν εἰς ἱερουσαλήμ.

Et quelques iours apres, ayans chargé nos hardes nous montaſmes en Ieruſalem:

CAP. XXI.

11. Is cum veniſſet ad nos, tulit zonam Pauli: & alligans ſibi pedes & manus dixit, Hæc dicit Spiritus ſanctus: Virum cuius eſt zona hæc, ſic alligabunt in Ieruſalem Iudæi, & tradent in manus Gentium.

And when he was come vnto vs/ he tooke Pauls girdle/ and bound his owne handes and feete/ and ſaid/ Thus ſayeth the holy Ghoſt/ So ſhall y Jewes at Jeruſalem bynd the man that oweth this girdle/ & ſhall deliuer him into the handes of the Gentiles.

12. Quod cum audiſſemus, rogabamus nos & qui loci illius erant, ne aſcenderet Ieroſolymam.

And when wee had heard theſe thinges/ both wee and other of the ſame place beſought him that hee would not goe vp to Jeruſalem.

13. Tunc reſpondit Paulus, & dixit, Quid facitis flentes, & affligentes cor meum? Ego enim non ſolùm alligari, ſed & mori in Ieruſalem paratus ſum propter nomen Domini Ieſu.

Then Paul anſwered/ and ſaid/ what doe ye weeping and breaking mine heart? For J am readie not to be bound onely/ but alſo to die at Jeruſalem for the Name of the Lord Jeſus.

14. Et cum ei ſuadere non poſſemus, quievimus, dicentes, Domini voluntas fiat.

So when he would not be perſwaded/ we ceaſed/ ſaying/ The will of y Lorde be done.

15. Poſt dies autem iſtos præparati, aſcendebamus in Ieruſalem.

And after thoſe dayes we truſſed vp our fardeles/ and went vp to Jeruſalem.

Das XXI. Capitel.

11. Der nam den Gürtel Pauli/ vnd band ſeine hände vnnd füſſe/ vnd ſprach: Das ſaget der heilige Geiſt: Den Mann/ des der Gürtel iſt/ werden die Jüden alſo binden zu Jeruſalem/ vnnd überantwortten in der Heiden hände.

Oc kom til oſſ. Hand tog Pauli Belte/ oc bant ſine hender oc føder/ oc ſagde/ Dette ſiger den hellig Aand/ Den Mand ſom dette Belte hører til/ ſkulle Jøderne ſaa binde i Jeruſalem / oc antuorde hannem i Hedningers hender.

12. Als wir aber ſolches höreten/ baten wir jn/ vnd die deſſelbigen orts waren/ daß er nicht hinauff gen Jeruſalem zöge.

Men der wi det hørde/ da bade wi hannem oc de ſom vaare i den ſamme ſted/ at hand ſkulde icke drage op til Jeruſalem.

13. Paulus aber antworttet: Was machet jhr/ daß jhr weinet/ vnnd brechet mir mein Hertz? Denn ich bin bereit/ nicht allein mich zubinden laſſen/ ſondern auch zu ſterben zu Jeruſalem/ vmb des Namens willen des HERRN Jeſu.

Da ſuarede Paulus/ Huad gøre i/ at i græde/ oc plage mit Hierte? Tht ieg er rede/ icke aleniſte at lade mig binde/ men ocſaa at dø i Jeruſalem/ vor for HERRENS Jheſu Naffn ſkyld.

14. Da er aber ſich nicht überreden ließ/ ſchwigen wir/ vnnd ſprachen: Des HERRN wille geſchehe.

Men der hand vilde icke lade tage ſig met ord/ da tagde wi/ oc ſagde/ HERRENS vilie ſke.

15. Vnnd nach denſelbigen tagen/ entledigten wir vns/ vnd zogen hinauff gen Jeruſalem.

Oc effter de dage/ lagde wi vor ting fra oſſ/ oc droge op til Jeruſalem.

Kapitola XXI.

11. Ten když k nám přiſſel/ wzal pás Pawlůw/ á ſwázaw ſobě nohy y ruce/ řekl: Totoť prawij Duch Swatý/ že Muže toho gehož geſt pás tento/ takto ſwážij Židé w Geruzalémě/ a wydagij w ruce Pohanuom.

Ktory przyſzedſzy do nas/ wźiął pás Páwłow/ y związawſzy ſobie nogi y ręce/ mowił: Toć mowi Duch święty/ Męża ktorego ieſt ten pás/ tak zwiążą w Jeruzálem Zydowie/ y podádzą go w ręce pogánom.

12. To když gſme vſlyſſeli my/ proſyli gſme ho/ y ti kteřijž byli w tom Městě/ aby nechodil do Geruzaléma.

To ſkorochmy vſłyſzeli/ proſiliſchmy y ſami y ci ktorzy ná onym mieyſcu byli/ áby nie chodźił do Jeruzálem.

13. Tehdy odpowěděl Páwel/ a řekl: Y co čjnjte plačjce á trápjce ſrdce mé? Jáť zagiſté ne toliko ſwázán býti/ ale y vmřijti hotow gſem w Geruzalémě/ pro Gméno Pána Gežjſſe Kryſta.

Tedy odpowiedźiał Páwel: Coż czynicie płacząc/ á kruſząc ſerce moie? Koniecżnieć ia nie tylko ábych miał być zwiazan/ álem y vmrzeć gotow w Jeruzálem/ dla imienia Páná Jezuſowego.

14. A když gſme gemu odrádjti nemohli přeſtali ſme/ řkauce: Staň ſe wůle Božij.

A thak gdychmy mu rozradźić nie mogli/ przeſtaliſchmy ná thym mowiąc: Niechayżeć ſię zſtanie wola Páńſka.

15. Po těch pak dnech připrawiwſſe ſe/ ſſli ſme do Geruzaléma.

Zátym po onych dniach/ zebrawſzy tłumoki/ ſzli chmy do Jeruzálem.

כא

16 וְאָתוֹ הֲווֹ עַמַּן אֱנָשָׁא תַּלְמִידֵא מֶן קֵסַרְיָא כַּד דְּבִירִין עַמְּהוֹן אֱנָשׁ חַד מֶן תַּלְמִידֵא קַדְמָיֵא דִּשְׁמֵהּ הֲוָא מְנַסוֹן וְאִיתוֹהִי הֲוָא מֶן קוּפְרוֹס דְּנֶקַבְּלַן בְּבַיְתֵהּ׃

E vennero inſieme con eſſo noi alcuni de diſcepoli da Ceſarea, menando con ſeco vn certo Mnaſone Cipriotto antico diſcepolo, col qual noi doueuamo alloggiare.

17 וְכַד אֲתֵין לְאוּרִשְׁלֶם קַבְּלוּן אַחָא חַדְיָאִית׃

Arriuati che noi fummo in Ieruſalem, i fratelli ci riceuerono volentieri.

18 וְלְיוֹמָא אַחֲרְנָא עַלַן עַם פַּוְלוֹס לְוָת יַעְקוֹב כַּד אִית הֲוָא לְוָתֵהּ כֻּלְּהוֹן קַשִּׁישֵׁא׃

E'l giorno ſeguente Paulo entrò con eſſo noi a Iacopo, e tutti i Seniori vi ſi raunarono

19 וְיַהַב לְהוֹן שְׁלָמָא וּמְשַׁתְעֵא הֲוָא לְהוֹן פַּוְלוֹס בָּתַר בָּתַר כֻּל־מֶדֶּם דַּעֲבַד אֱלָהָא בְּעַמְמֵא בְּתֶשְׁמֶשְׁתֵּהּ׃

E poi ch'ei gli hebbe ſalutati, raccontò loro à parte per parte ciaſcuna di quelle coſe, che Iddio haueua fatte tra i Gentili per la ſua amminiſtratione.

20 וְכַד שְׁמַעוּ שַׁבַּחוּ לַאֱלָהָא וְאֶמַרוּ לֵהּ חָזֵא אַנְתְּ אַחוּן כְּמָא רִבְּוָן אִית בִּיהוּדָיֵא אַיְלֵין דְּהַימֶנוּ וְכֻלְּהוֹן הָלֵין טַנָּנֵא אֶנּוּן דְּנָמוּסָא׃

Il che hauendo eſſi vdito, glorificarono il Signore, e diſſergli, Fratello, tu vedi quante migliaia di Giudei ſon che hanno creduto, e tutti ſono Zelatori de la Legge.

21 אֶתְאֲמַר דֵּין עֲלַיךְ דְּמַלֵּף אַנְתְּ דְּנֶפְרְקוּן מֶן מוּשֶׁא כֻּלְּהוֹן יְהוּדָיֵא דְּבְעַמְמֵא כַּד אָמַר אַנְתְּ דְּלָא יְהוֹוֹן גָּזְרִין בְּנַיְהוֹן וְלָא בְּעְיָדֵא דְּנָמוּסָא יְהוֹוֹן מְהַלְּכִין׃

Hor eſſi hanno vdito dir di te, che tu inſegni à tutti i Giudei che ſon fra i Gentili, a ritrarſi da Moiſe, dicendo, che non debbeno circoncidere lor figliuoli, ne caminar ſecondo i ſoliti coſtumi.

כא

16 וַיָּבוֹאוּ עִמָּנוּ גַּם אֲנָשִׁים תַּלְמִידִים מִקֵּיסַרְיָא הַמּוֹלִיכִים אִתָּם אֶת־יָסוֹן מִכַּפְּר אֲשֶׁר עִמּוֹ לַנוּ וְהוּא תַּלְמִיד יָשָׁן׃

Y vinieron tambien con noſotros de Ceſarea àlgunos de los Diſcipulos, trayendo conſigo à vn Mnaſon Cyprio, Diſcipulo, antiguo con el qual poſaſſemos.

17 וְכַאֲשֶׁר בָּאנוּ יְרוּשָׁלַיְמָה בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה קִבְּלוּ אוֹתָנוּ הָאַחִים׃

Y como llegamos à Ieruſalem, los Hermanos nos recibieron de buena voluntad.

18 וּלְיוֹם מָחָר בָּא פַּוְלוּס עִמָּנוּ אֶל־יַעֲקֹב וַיִּקָּהֲלוּ הַזְּקֵנִים כֻּלָּם׃

Y el dia ſiguiente Paulo entró con noſotros à Iacobo, y todos los Ancianos ſe juntaron.

19 וְכַאֲשֶׁר שָׁאַל לִשְׁלוֹמָם סִפֵּר לָהֶם מֵאֶחָד לְאֶחָד אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים בַּגּוֹיִם בְּשֵׁרְתוֹ׃

A los quales, como los vuo ſaludado, contó por menudo loque Dios auia hecho entre las Gentes por ſu miniſterio.

20 וְהֵמָּה בְּשָׁמְעָם שִׁבְּחוּ אֶת־הָאֱלֹהִים וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו רוֹאֶה אַתָּה אָחִינוּ כַּמָּה רְבָבוֹת הָיוּ יְהוּדִים הַמַּאֲמִינִים וְכֻלָּם מְקַנְאֵי הַתּוֹרָה׃

Y ellos como lo oyeron, glorificaron àl Sennor: y dixeronle, Ya vees Hermano, quantos millares de Iudios ſon losque han creydo: mas todos ſon Zeladores de la ley.

21 וַיִּשְׁמְעוּ עָלֶיךָ כִּי יְסוֹרִים מְלַמֵּד אַתְּ מִמֹּשֶׁה אֶת־הַיְּהוּדִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בַּגּוֹיִם לֵאמֹר לֹא לְהִמּוֹל אֶת־בְּנֵיהֶם וְלֹא כַּתְּעוּדָה לְהַלְּכָם׃

Y han oydo de ti (por relacion de otros,) que enſennas à partarſe de Moyſe à todos los Iudios que eſtan entre las Gentes: y que dizes, que no han de circuncidar ſus hijos, ni andar ſegun la coſtumbre.

κά.

16. Συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν, (Μνάσωνι) τινι Κυπρίῳ ἀρχαίῳ μαθητῇ.

Et quelques vns des diſciples vindrent auſſi de Ceſaree auec nous, amenans auec eux vn certain (Mnaſon,) qui eſtoit Cyprien, ancien diſciple, chez lequel nous deuions loger.

17. Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀσμένως ἐδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί.

Quand nous fuſmes venus en Ieruſalem, les freres nous receurent fort volontiers.

18. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῄει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον, πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι.

Et le iour ſuiuant, Paul vint auec nous chez Iaques, & tous les anciens y furent aſſemblés.

19. Καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγεῖτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ.

Et apres qu'il les eut embraſſes, il raconta de poinct en poinct les choſes que Dieu auoit faites entre les Gentils par ſon miniſtere.

20 Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν θεόν, εἶπόν τε αὐτῷ, Θεωρεῖς ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων; καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι.

Ce qu'ayans oui, ils glorifierent le Seigneur: & lui dirent, Frere, tu vois combien il y a de milliers de Iuifs qui ont creu, & tous ſont zelateurs de la Loy.

21. Κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας ἰουδαίους, λέγων, μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν.

Or ont-ils eſté informés de toi, que tu enſeignes tous les Iuifs qui ſont entre les Gentils de ſe departir de Moyſe, diſant qu'ils ne doiuent point circoncir leurs enfans ne cheminer ſelon les ſtatuts.

CAP. XXI.

16. Venerunt autem & ex diſcipulis à Cæſaréa nobiſcum, adducentes ſecum (apud quem hoſpitaremur) Iaſonem quendam Cypriũ, antiquum diſcipulum.

There went with vs alſo certaine of the diſciples of Ceſarea & brought with them one Mnaſon Cyprus / an olde diſciple/with whome we ſhould lodge.

17. Et cum veniſſemus Ieroſolymam, libenter exceperunt nos fratres.

And when we were come to Jeruſalem/the brethren receiued vs gladly.

18. Sequenti autem die introibat Paulus nobiſcum ad Iacobum, omneſq; collecti ſunt ſeniores.

And the next day Paul went in with vs vnto James: and the Elders were there aſſembled.

19. Quos cùm ſalutaſſet, narrabat per ſingula, quæ Deus feciſſet in Gentibus per miniſterium ipſius,

And when hee had embraced them/ hee tolde by order all thinges /that God had wrought among the Gentiles by his miniſtration.

20. At illi cùm audiſſent, magnificabant Deum, dixeruntq; ei: Vides frater quot millia ſunt in Iudæis qui crediderunt: & omnes æmulatores ſunt legis.

So when they heard it / they glorified the Lord/ & ſayd vnto him / Thou ſeeſt, brother / how many thouſand Jewes there are which beleeue / & they are all zealous of the Lawe.

21. Audierunt autem de te, quia diſceſſionem doceas à Moyſe eorum qui per Gentes ſunt Iudæorum: dicens non debere eos circumcidere filios ſuos, neque ſecundum conſuetudinem ingredi.

Nowe they are informed of thee that thou teacheſt all the Jewes / which are among the Gentiles to forſake Moſes / and ſayeſt / that they ought not to circumciſe their children /neither to liue after the cuſtomes.

Das XXI. Capitel.

16. Es kamen aber mit vns auch etliche Jünger von Ceſarien / vnd führeten vns zu einem / mit namen Mnaſon auß Cypern/der ein alter Jünger war / bey dem wir herbergen ſolten.

Da komme der oc ſaa met oſſ nogle Diſciple aff Ceſarea / oc forde oſſ til en/ ſom hed Mnaſon aff Cypern / oc vaar en gammel Diſcipel / hoſſ huilcken wi ſkulde haffue herbere.

17. Da wir nun gen Jeruſalem kamen / nahmen vns die Brüder gerne auff.

Der wi nu komme til Jeruſalem / anammede Brøderne oſſ gerne.

18. Des andern tages aber gieng Paulus mit vns ein zu Jacobo / vnd kamen die Elteſten alle dahin.

Anden dagen gick Paulus ind met oſſ til Jacobum/ oc alle de Eldſte komme did.

19. Vnd als er ſie gegrüſſet hatte/ erzehlete er eines nach dem andern/ was Gott gethan hatte vnter den Heiden/durch ſein Ampt.

Oc der hand haffde hilſet dem / fortalde hand det ene effter det ander/ huad Gud haffde giort iblant Hedningene / formedelſt hans Embede.

20. Da ſie aber das höreten/lobeten ſie den HERREN / vnd ſprachen zu jhm: Bruder / du ſiheſt wie vil tauſent Jüden ſind / die glaubig worden ſind / vnnd ſind alle eiferer über dem Geſetze.

Oc der de det hørde priſede de HERREN/ oc ſagde til hannem / Broder / Du ſeer / huor mange tuſinde Jøder der ere/ ſom haffue taget ved troen/ oc ere alle Nidkære offuere Lowen.

21. Sie ſind aber bericht worden wider dich / daß du lehreſt von Moſe abfallen alle Jüden / die vnter den Heiden ſind / vnd ſageſt: Sie ſollen jhre Kinder nicht beſchneiden / auch nicht nach derſelbigen weiſe wandeln.

Men der ere vnderuiſde mod dig / At du lærer alle Jøder, ſom ere iblant Hedningene, at falde fra Moſe oc ſiger / At de ſkulle icke omſkære deris Børn / oc ey vandre effter den ſkick.

Kapitola XXI.

16. A ſſli ſ námi Včedlnicy někteřj z Cezaree/ wedauce ſe ſebau něyakého Jázona z Cypru ſtarého Včedlnjka / v kteréhož bychom hoſpodu měli.

A przyſzli też ſpołu z námi niektorzy zwolennicy z Cezáreiey/ przywiodſzy z ſobą tego v ktorego ſmy goſpodą ſtać mieli/ Mnázoná Cypryczyká ſtárego zwolenniká.

17. A když gſme přiſſli do Geruzaléma/ rádi nás přiyali bratřj.

Gdyſmy tedy przyſzli do Jeruzálem/ wdzięcznie nas przyięli bráciá.

18. Druhého pák dne / wſſel Pawel y s námi k Jakubowi/a tu ſe byli wſſyckni Starſſj ſeſſli.

Názáiutrz wſzedł z námi Páwel do Jakubá/ kędy wſzyſcy ſtárſzy byli.

19. Kterýchžto když pozdrawil/ wyprawowal gim wſſecko/ co geſt Bůh činil ſkrze vřad poſluhowánij geho mezy Pohany.

Ktore oblápiwſzy opowiedział im porządnie co Bog czynił miedzy pogány przez ſłużbę iego.

20. A oni když to wyſlyſſeli/ welebili Boha / a řekli gemu: Widjš Bratře/ kterak mnoho Tiſýcůw geſt mezy Židy/ těch kteřjž gſau vwěřili: a ti wſſyckni gſau milownjcy Zákona.

Co oni ſłyſząc chwalili Páná/ á powiedzieli mu: Widziſz że bráćie iáko ieſt wiele tyſięcy Żydow ktorzy wwierzyli/á wſzyſcy zápalonem/ ſą chutliwośćią ku zákonowi.

21. Ale o tobě gſau ſlyſſeli / že by ty wědl od Zákona Moyžiſſowa / ty Židy kteřjž gſau mezy Pohany / prawě / že nemagj obřezowati Synůw ſwých/ aniž magj wedlé obyčege Zákona choditi.

Słyſzeli tedy o tobie z powieśćiámi/ iżeś vczył odſtháwánia od Moiżeſzá/á wſzyſtkie Żydowie ktorzy ſą miedzy pogány/ powiedáiąc że ſię obrzezowáć niemáią/ á ni máią chodźić wedle vſtaw iego.

כא

22 מטול הכיל ד
דמשתמעא הי להון ד
דאתית לכא ׃

Che coſa è dunque? Biſogna per ogni modo che la moltitudine ſi raunì: perche intenderanno che tu ſei venuto.

23 עבד מדם דאמרינן
לך אית לן גברא ארבעא
דנדיר להון דנתדכון ׃

Fa dunque cio che noi ti diciamo. Noi habbiam quattro huomini che hanno vn voto ſopra di ſe.

24 דבר אנון וזל אתדכא
עמהון ואפק עליהון ג
נפקתא איך דנגרעון
רישיהון ומתידעא לכל־
נש דמדם דאתאמר עליך
דגל הו ואנת לנמוסא
שלם אנת ונטר ׃

Piglia queſti, e purificati con eſſoloro, e ſpendi per loro accioche ſi radano il capo: e tutti ſappiano che non è niente di quelle coſe che hanno vdite di te: ma che tu ancora camini oſſeruando la Legge.

25 על אילין דהימנו מן
עממא חנן כתבן דנהוון
נטרין נפשהון מן דדבחתא
ומן זניותא ומן חניקא
ומן דמא ׃

Quanto poi à quei de Gentili che hanno creduto, noi habbiamo ſcritto, determinando che non oſſeruino alcuna coſa ſimile, ſe non ſi guardino da le coſe ſacrificate à gl'idoli, e dal ſangue, e dal ſoffocato, e da la fornicatione.

26 הידין פולוס דבר אנון
לגברא הלין ליומא אחרנא
ואתדכי עמהון ועל אזל
להיכלא כד מודע להון
מוליא דיומתא ד
דתדכיתא עדמא
דאתקרב קורבנא דאנש
אנש מנהון ׃

Allor Paulo preſe con ſeco quegli huomini, e il giorno ſeguente, eſſendoſi purificato con eſſoloro, entrò nel tempio manifeſtando il compimento de' giorni de la purificatione, infin a tanto che s'offeriſſe per ciaſcun di loro l'offerta.

כא

22 ומה זאת היא לכן צריך
להקהל את־ההמון כי ישמעו
כי באת ׃

Que ay pues? En todo caſo es meneſter que la multitud ſe junte: porque oyran que has venido.

23 ולכן עשה את־אשר נאמר
לך היו לנו ארבעה אנשים
אשר יש עליהם אסרם ׃

Has pues eſto que te dezimos. Ay entre noſotros quatro varones que tienen voto ſobre ſi.

24 את־האלה תקח אליך
והתקדש עמם ותסיך עליהם
נסכיהם ויקרחו קרחה בראשם
וידעו כלם כי כל־הדברים
האלה אשר שמעו מעליך שוא
המה וכי גם את הלך תצר את־
התורה ׃

Tomando à eſtos ſanctificate con ellos, y gaſta con ellos paraque raygan ſus cabeças: que todos entiendan que no ay nada de loque de ti han oydo por fama: mas que tu tambien andas, guardando la ley.

25 ומגוים אשר מאמינים
כתבנו לכם מחשבים כי לא
צריך לשמרם מאומה מדברים
האלה כי־אם לנצר לנפשם־
מטמאת האלילים מדם מנחנק
ומתזנות ׃

Empero quanto à los que de las Gentes han creydo, noſotros auemos eſcripto, y determinamos, que no guarden nada deeſto: ſolamente que ſe abſtengan de loque fuere ſacrificado à los idolos, y de ſangre, y de ahogado, y de fornicacion.

26 אז לקח פולוס אליו את־
האנשים אשר עמם נקדש הוא
ויבוא ליום הבא אל־ההיכל
מגיד מלוא ימי הטהרה עד כי
תקרב על־איש ואיש מהמה
הקרבן ׃

Entonces Paulo, tomando à aquellos varones, ſanctificado el dia ſiguiente, entro en el templo, denunciando ſer complidos los dias de la ſanctificacion, haſta ſer offrecida por cada vno deellos.

κα΄.

22. Τί οὖν ἐστι; πάντως δεῖ πλῆθος συνελθεῖν· ἀκούσονται γὰρ ὅτι ἐλήλυθας.

Qu'eſt il donc de faire? Il faut entierement aſſembler la multitude: car ils orront dire que tu es venu.

23. Τοῦτο οὖν ποίησον ὅ σοι λέγομεν· εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ᾽ ἑαυτῶν.

Fai donc ce que nous te diſons, Nous auons quatre hommes qui ont fait vn vœu.

24. Τούτους παραλαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ᾽ αὐτοῖς, ἵνα ξυρήσωνται τὴν κεφαλὴν, καὶ γνῶσι πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον φυλάσσων.

Pren-les, & te purifie auec eux, & contribue auec eux, afin qu'ils ſe raſent la teſte: & que tous ſachent qu'il n'eſt rien de choſes dõt ils ont eſté informés de toi: mais que toi auſſi chemines gardant la Loy.

25. Περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν, κρίναντες μηδὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτοὺς, εἰ μὴ φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τό, τε εἰδωλόθυτον, καὶ τὸ αἷμα, καὶ πνικτὸν, καὶ πορνείαν.

Mais touchant ceux qui ont creu d'entre les Gentils, nous en auons eſcrit, apres auoir ordonné qu'ils n'obſeruent rien de ſemblable: ſinon qu'ils ſe gardent de ce qui eſt ſacrifié aux idoles, & du ſang, & des choſes eſtouffees, & de paillardiſe.

26. Τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας, τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς εἰσῄει εἰς τὸ ἱερὸν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ, ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά.

Adonc Paul ayant prins ces hommes auec ſoy, & le iour enſuiuant s'eſtant purifié auec eux, entra au temple: enonçant l'accompliſſement des iours de la purification, iuſqu'à tant que l'oblation fuſt preſentee pour vn chacun d'eux.

CAP. XXI.

22. Quid ergo eſt? utique oportet convenire multitudinem: audient enim te ſupervenisse.

What is then to be done? the multitude muſt needes come together: for they ſhall heare that thou art come.

23. Hoc ergo fac quod tibi dicimus, Sunt nobis viri quatuor, votum habentes ſuper ſe.

Doe therefore this that wee ſay to thee. Wee haue foure men/ which haue made a vowe.

24. His aſſumptis, ſanctificate cum illis: & impende in illis, ut radant capita: & ſcient omnes, quià quę de te audierunt, falſa ſunt, ſed ambulas & ipſe cuſtodiens legem.

Them take/ and purifie thy ſelfe with them/ an cōtribute with them/ that they may ſhaue their heades: & all ſhall know that thoſe thinges / whereof they haue bene informed concerning thee/ are nothing/ but that thou thy ſelfe alſo walkeſt and keepeſt the Law.

25. De his autem qui crediderunt ex Gentibus nos ſcripſimus, iudicantes ut abſtineant ſe ab idôlis, immolato, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione.

For as touching the Gentiles/ which beleeue/ wee haue written/ and determined that they obſerue no ſuch thing / but that they keepe them ſelues from thinges offred to idoles / and from blood/ and from that that is ſtrangled / and from fornication.

26. Tunc Paulus aſſumptis viris, poſtera die purificatus cum illis intravit in templū, annuntians expletionē dierum purificationis, donec offerretur pro unoquoque eorum oblatio.

Then Paul tooke the men / and the next day was purified with them/ & entred into the Temple / declaring the accompliſhment of the dayes of the purification / vntill that an offring ſhoulde be offred for euery one of them.

Das XXI. Capitel.

22. Was iſt denn nun? Aller dinge muß die Menge zuſammen kommen. Denn es wirdt für ſie kommen/ daß du kommen biſt.

Huad er da nu? Almuen ſkal aldelis komme tilſammen/ Thi det kommer faar dem/ at du eſt kommen.

23. So thu nun das/ daß wir dir ſagen. Wir haben vier Männer / die haben ein Gelübde auff ſich.

So gøre nu det/ ſom wi ſige dig. Wi haffue fire Mend/ de haffue it Loffte paa ſig.

24. Dieſelbigen nimb zu dir/ vnnd laß dich reinigen mit jhnen / vnd wage die koſt an ſie / daß ſie jhre Haupt beſcheren / vnd alle vernemen / daß nicht ſey / weß ſie wider dich berichtet ſind / Sondern daß du auch einher geheſt / vnd halteſt das Geſetz.

Tag dem til dig/ oc lad dig renſe met dem/ oc voffue den Kaaſt paa dem / at de tage deris Hoffuit/ Oc alle ſkulle fornemme / at det er inted/ ſom de ere vnderuiſde vdi mod dig/ Men at du ocſaa gaar/ oc holder Lowen.

25. Denn den Glaubigen auß den Heiden haben wir geſchrieben / vnd beſchloſſen / daß ſie der keines halten ſollen / denn nur ſich bewahren für dem Götzenopffer / für Blut / für Erſticktem / vnnd für Hurerey.

Thi wi haffue ſcreffuit de Hedninge til ſom tro/ oc beſluttet / at de ſkulle inted holde der aff / Uden alene beuare ſig / fra Affguders offer /fra Blod / fra det ſom Quale er / oc fra Horeri.

26. Da nam Paulus die Männer zu ſich/ vnd ließ ſich des andern tages ſampt jhnen reinigen / vnd gieng inn den Tempel/ vnd ließ ſich ſehen/ wie er außhielte die tage der Reinigung/ biß daß für einen jedlichen vnter jnen das Opffer geopffert ward.

Da tog Paulus Mendene til ſig/ oc lod renſe ſig anden dagen met dem / oc gick ind i Tempeln / oc lod ſee ſig / huorledis hand holt renſelſis dage vd/ Indtil Offeret bleff offret for huer aff dem.

Kapitola XXI.

22. Cožtehdy gest? Muſý ſe zagiſté ſgijti wſſecko množſtwj: neboť vſlyſſý o tobě že gſy přiſſel.

Cóż tedy jeſt? koniec zaiſć ſię potrzebá zeydź ludowi / boć vſłyſzą jeś przyſzedł.

23. Protož včiň to / což my tobě powijme. Gſau mezy námi čtyřij mužij/ ſlib weſpolek magjce.

A przetoż czyń to coć powiedamy/ mamyć cztherzech mężow co ſpolu ſlub máią.

24. Pogmage/ y očiſt ſebe s nimi a včiň náklad/ ať oholij hlawy ſwé: a zwědijť wſſyckni/ že to geſt křiwé / co gſau ſlyſſeli o tobě/ ale že y ty chodijs oſtřijhage Zákona.

Thy wziąwſzy / oczyśćże ſie z nimi/ y złożże ſie z nimi / áby ogolili głowy/ á iżby poznali wſzyſcy/ że to co o tobie ſłyſzeli z powieśćinych/ nic nie jeſt / ále iż y ſam chodziſz záchowywáiąc zakon.

25. O tom pak/ těm kteřij gſau z Pohanůw vwěřili/ my gſme pſali/ vſaudiwſſe/ aby ſe warowali Modlám obětowaného/ a krwe/ vdáweného/ a ſmilſtwa.

O tych też ktorzy vwierzyli z pogánow, myśmy piſáli / gdyśmy poſtánowili áby nic tákowego nie záchowywáli / tylkoż áby ſie przeſtrzegáli od tego co jeſt ofiárowano bałwanom/ od krwie ,od rzeczy dawionych / y od grzechu nieczyſtego.

26. Tehdy Pawel druhý den/ poyaw ſebau muže/ očiſtiw ſe s nimi wſſel do Chrámu/ a wyprawowal wyplněnij dnij toho očiſſtěnij/ ažby y obětowána byla oběť za gednoho každého z nich.

Tedy Páwel wziąwſzy ony męże/ náżaiutrz oczyśćion jeſt z nimi/ y wſzedł do kośćiołá/ oznáymuiąc wypełnienie dniow oczyśćienia/ áż zá káżdego z nich byłá vczyniona ofiárá.

כא

27 וְכַד מְטִי יַוְמָא דְּשַׁבְעָא יְהוּדָיֵא דְּמֶן אַסְיָא חֲזַאוּהִי בְּהַיְכְּלָא וַגְרִיו עֲלַוְהִי עַמָּא כֻּלֵּה וַארְמִיו עֲלַוְהִי א אִידַיְה׃

E mentre che i sette giorni erano per finire, i Giudei d'Asia, hauendolo veduto nel tempio, messero à tumulto tutta la moltitudine, e messergli le mani addosso.

28 כַּד מְכַגְּנִין וְאָמְרִין גַּבְרֵא בְּנַי יִסְרָיֵל עֲדַרוּ הָנָא הוּ גַּבְרָא דַּלְוָקְבַל עַמָּא דִּילַן מַלֵּף בְּכֻל דּוּכָּא וַלְוָקְבַל נָמוּסָא וַלְוָקְבַל אַתְרָא הָנָא וְאָף לַארַמָּיֵא אַעֵל לְהַיְכְּלָא וְסַיְבֵה לְאַתְרָא הָנָא קַדִּישָׁא׃

Gridando, Huomini Iſraëliti, ſoccorreteci: queſto è quell'huomo che contra il popolo, e la Legge, e queſto luogo, inſegna per tutto à ciaſcuno: & oltre a cio ha menati ancor i Greci nel tempio, & ha profanato queſto ſanto luogo.

29 קַדְמוּ הֲווֹ גֵּיר חָזַו ע עַמֵּה לִטְרוֹפִימוֹס אֶפֶּסָיָא בִּמְדִינְתָּא וְסָבְרִין הֲווֹ דְּעַם פַּוְלוֹס עַל בְּהַיְכְּלָא׃

(Percioche haueuan per auanti veduto Trofimo Efeſio con eſſolui ne la città, ilqual ſi penſauano che Paulo haueſſe introdotto nel tempio.

30 וְאֶשְׁתַּגַּשַׁת כֻּלָּה מ מְדִינְתָּא וְאֶתְכַּנַּשׁוּ כֻּלֵּה עַמָּא וַאֲחַדוּהִי לְפַוְלוֹס תְּרַוּהִי לְבַר מֶן הַיְכְּלָא וּבַר שָׁעְתֵּה אֶתְתְּחִדוּ תַּרְעֵא׃

E coſi tutta la città ſi commoſſe, e feceſi concorſo di popolo: & hauendo preſo Paulo il tirauano fuori del tempio, e ſubbito furon chiuſe le porte.

31 וְכַד בָּעֵא הֲוָא כֶּנְשָׁא לְמֶקְטְלֵה אֶשְׁתַּמְעַת ל לְכִילִירְכָּא דְּאֶסְפִּיר דְּכֻלָּה מְדִינְתָּא אֶתְתְּוִיעַת לָהּ׃

Her mentre che eſſi procurauano d'ammazzarlo, andò la voce al Capitano de l'eſercito che tutta Ieruſalem era conturbata.

32 וּבַר שָׁעְתֵּה דְּבַר ל לְקֶנְטְרוּנָא וַלְאֶסְטְרַטְיוֹטֵא סַגִּיָּאֵא וּרְהַטוּ עֲלַיְהוֹן וְכַד חֲזַו לְכִילִירְכָּא וַלְאֶסְטְרַטְיוֹטֵא בַּטִּלוּ מֶן דְּמָחֵין הֲווֹ לְפַוְלוֹס׃

Ilqual preſe ſubbito de ſoldati e de Centurioni, e corſe à loro: & eſſi come viddero il Capitano e i ſoldati, reſtarono di batter Paulo:

כא

27 וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וִיהוּדִים אֲשֶׁר מֵאַסְיָא רָאוּהוּ בְּהֵיכָל וַיָּסִיתוּ אֶת־כָּל הָעָם וַיִּשְׁלְחוּ בוֹ אֶת־יְדֵיהֶם׃

Y como ſe acabauan los ſiete dias vnos Iudios de Aſia como la vieron en el Templo, alborotaron todo el pueblo, y echaronle mano.

28 וְזוֹעֲקִים אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל עֲזוֹרוּ כִּי זֶה הוּא הָאֱנוֹשׁ אֲשֶׁר עַל־הָעָם וְעַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה אֶת כֻּלָּם בְּכָל־מְקוֹמִים מְלַמֵּד וְעוֹדֶנּוּ אֶת־הַגּוֹיִם מוֹלִיךְ בַּהֵיכָל וּמְטַמֵּא אֶת־מְקוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה׃

Dando bozes, Varones Iſraelitas ayudad: eſte es el hombre que por todas partes enſenna à todos contra el pueblo, y la ley, y eſte lugar: y aun de mas deſto ha metido los Gentiles en el templo, y hà contaminado eſte ſancto lugar.

29 כִּי רָאוּ אֶת טְרוֹפִימוּס הָאֶפְסִי בָּעִיר עִתּוֹ אוֹתוֹ חָשְׁבוּ כִּי בְּהֵיכָל הוֹלִיכֵנוּ׃

(Porque antes auian viſto à Trophimo Epheſio en la ciudad con el, el qual penſauan que Paulo auia metido en el templo.)

30 וַתֵּהֹם כָּל־הָעִיר וַתְּהִי מְרוּצַת הָעָם וַיִּתְפְּשׂוּ אֶת־פַּוְלוֹס וַיִּמְשְׁכוּ אוֹתוֹ מִחוּץ לַהֵיכָל וּמְהֵרָה נִסְגְּרוּ הַדְּלָתוֹת׃

Anſique toda la ciudad ſe alborotó, y hizoſe vn concurſo de pueblo: y tomando à Pàulo trayanlo arraſtrando fuera del Templo: y luego las puertas fueron cerradas.

31 וּבְבַקְּשָׁם לַהֲמִיתוֹ עָלְתָה הַשְּׁמוּעָה אֶל־שַׂר אֶלֶף הַחֶבֶל כִּי יְרוּשָׁלַיִם כֻּלָּהּ מְהוּמָה הִיא׃

Y procurando ellos de matarlo, fue dado auiſo àl tribuno de la compannia, que toda la ciudad de Ieruſalem eſtaua alborotada.

32 אֲשֶׁר בִּמְהֵרָה לָקַח עִמּוֹ אֶת־אַנְשֵׁי מִלְחָמָה וְאֶת־שָׂרֵי מֵאוֹת וַיָּרָץ אֲלֵיהֶם וּבִרְאוֹתָם אֶת־שַׂר אֶלֶף וְאֶת־אַנְשֵׁי מִלְחָמָה שָׁבְתוּ מֵהַכּוֹת אֶת־פַּוְלוֹס׃

El qual luego tomando ſoldados y Centuriones, corrió à ellos. Y ellos como vieron àl Tribuno y à los ſoldados, ceſſaron de herir à Paulo.

κα'.

27. Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς ἀσίας ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ᾽ αὐτόν.

Et comme les ſept iours ſe deuoyẽt accomplir, quelques Iuifs d'Aſie, l'ayans veu au temple, eſmeurent toute la multitude, & ietterent les mains ſur lui.

28. Κράζοντες, ἄνδρες ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχοῦ διδάσκων· ἔτι τε καὶ ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ κεκοίνωκε τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον.

Crians, Hommes Iſraëlites, aidez-nous: voici ceſt homme qui enſeigne par tout vn chacun contre le peuple, & la Loy, & ce lieu-ci: de auãtage, il a auſſi amené les Grecs dedans le temple, & a pollué ce ſainct lieu.

29. Ἦσαν γὰρ προεωρακότες τρόφιμον τὸν ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ παῦλος.

Car auparauant ils auoyent veu Trophime Epheſien en la ville auec lui, lequel ils eſtimoyent que Paul euſt amené dedans le temple.

30. Ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ. καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ παύλου εἷλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι.

Et toute la ville fut eſmeuë, & le peuple y accourut: & ayãs empoigné, Paul, ils le tiroyent hors du temple: & incontinent les portes furent fermees.

31. Ζητούντων δὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης, ὅτι ὅλη συγκέχυται ἱερουσαλήμ.

Mais comme ils taſchoyent a le mettre à mort, le bruit vint au Capitaine de la bande de la graniſon que toute Ieruſalem eſtoit en trouble.

32. Ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντάρχους, κατέδραμεν ἐπ᾽ αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλίαρχον καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν παῦλον.

Lequel tout à l'heure print des gendarmes & Centeniers, & courut vers eux: dont iceux voyans le Capitaine & les gendarmes, ceſſerent de battre Paul

CAP. XXI.

27. Dum autem ſeptem dies conſummarentur, hi qui de Aſia erant Iudæi, cũ vidiſſent eum in templo, concitaverunt omnem populum, & iniecerunt ei manus.

And when the ſeuen dayes were almoſt ended, ỹ Jewes which were of Aſia (when they ſaw him in the Temple) moued all the people, and laid handes on him.

28. Clamantes, Viri Iſraëlitæ, adiuvate: hic eſt homo qui adverſus populum & legem & locum hunc, omnes ubique docens, inſuper & Gentiles induxit in templũ, & violavit ſanctum locum iſtum.

Crying, Men of Iſrael, helpe: this is the man that teacheth all men euery where againſt the people, and the Lawe, and this place: moreouer, hee hath brought Grecians into the Temple, and hath polluted this holy place.

29. (Viderant enim Trophimum Epheſium in civitate cum ipſo, quem æſtimaverũt quoniam in templum introduxiſſet Paulus.)

For they had ſeene before Trophimus an Epheſian with him in the citie, whome they ſuppoſed that Paul had brought into the Temple.

30. Commotaque eſt civitas tota: & facta eſt concurſio populi. Et apprehendentes Paulum, trahebant eum extra templum: & ſtatim clauſæ ſunt ianuæ.

Then all the citie was moued, and the people ran together: and they tooke Paul, and drewe him out of the temple, & forthwith the doores were ſhut.

31. Quærentibus autem eum occîdere, nuntiatum eſt tribuno cohortis, Quia tota confunditur Ieruſalem.

But as they went about to kill him, tydinges came vnto the chiefe captaine of the band, ỹ all Jeruſalem was on an vproare.

32. Qui ſtatim aſſumptis militibus & centurionibus, decurrit ad illos, Qui cùm vidiſſent tribunum & milites, ceſſaverunt percutere Paulum.

Who immediately tooke ſouldiers and Centurions, and ranne downe vnto them: and when they ſaw the chiefe Captaine and the ſouldiers, they left beating of Paul.

Das XXI. Capitel.

27. Als aber die ſieben tage ſolten vollendet werden / ſahen jhn die Jüden auß Aſia im Tempel / vnd erregeten das gantze Volck / legten die Hände an jhn.

Oc der de ſiu dage ſkulde fuldkommis / da ſaae de Jøder aff Aſia hannem i Templen oc de oprenſde ale Folcket / lagde hender paa hannem.

28. Vnd ſchryen: Jhr Männer von Iſrael helfft / diß iſt der Menſch / der alle Menſchen an allen enden lehret wider diß Volck / wider das Geſetz / vnd wider diſe Stätte / auch dazu hat er die Griechen in den Tempel geführet / vnnd diſe heilige Stätte gemein gemacht.

Oc ſkrege / J Mend aff Iſrael / hielper / Dette er det Mennıſke / ſom lærer alle Menniſke alle vegne mod Folcket / mod Lowen / oc mod denne Sted / Oc der til mer haffuer hand føre Greker i Templem / oc giort denne hellige Sted almindelig.

29. Denn ſie hatten mit jhm in der Stadt Trophimum den Epheſer geſehen / denſelbigen meineten ſie / Paulus hette jhn in den Tempel geführet.

Thi de haffde ſeet Trophimum den Epheſer met hannem / den ſamme mente de / at Paulus haffdeført hannem i Templen.

30. Vnd die gantze Stadt ward beweget / vnnd ward ein Zulauff des Volcks. Sie griffen aber Paulum / vnnd zogen jhn zum Tempel hinauß / vnd als bald wurden die Thüren zugeſchloſſen.

Oc den gantſke Stad bleff oprørt / oc der bleff it tilløb aff Folck. Da grebe de Paulum / oc droge hannem aff Templen / oc Dørrene bleffue ſtrax tilluckte.

31. Da ſie jhn aber tödten wolten / kam das Geſchrey hinauff für den öberſten Hauptmann der Schar / wie das gantze Jeruſalem ſich empöret.

Men der de vilde ihielſlage hannem / kom bud op til den ſom vaar øffuerſt Høffuitzmand for Skaren / huorledis det gantſke Jeruſalem oprenſde ſig.

32. Der nam von ſtund an die Kriegsknechte vnnd Hauptleute zu ſich / vnd lieff vnter ſie. Da ſie aber den Hauptman vnnd die Kriegsknechte ſahen / höreten ſie auff Paulum zu ſchlagen.

Hand tog ſtrax Stridzfolck oc Høffuitzmend til ſig / oc løb iblant dem. Men der de ſaae Høffuitzmanden oc Stridzfolcket / da lode de aff at ſla Paulum.

Kapitola XXI.

27. A když ſe naplnilo ſedm dnij / Židé ti kteřijž byli z Azie / když vzřeli Pawla w Chrámě / zbaukili weſſkeren Lid / a wztáhli naň ruce.

A gdy iuż było práwie ſiedm dni wypełnienia / niektórzy Zydowie z Azyey gdy go vyźreli w kośćiele / wzburzyli wßytek lud / y targneli ſie náń rękomá.

28. Křičijce: Mužij Izrahelſſtij / pomozte: Tentoť geſt člowěk / kterýž proti Lidu y Zákonu y proti mijſtu tomuto wſſecky wſſudy včij / nad to y Pohany vwedl do Chrámu / a poſſkwrnil ſwatého mijſta tohoto.

Wołáiąc: Mężowie Izráelſcy rátuyćie / tenći ieſt człowiek on który przećiw ludowi / y zakonowi / y mieyſcu temu wßytkich vczy wßędy / á iuż ná wiodł y Grekow w kośćioł / y plugáwi to mieyſce święte.

29. Neb gſau widěli Troffima Effezſkého s nim w Městě / o kterémž ſe domnijwali že by ho do Chrámu vwedl Pawel.

Abowiem przed tym widźieli z nim w mieśćie Trofimá Efeſkiego / y mnimáli żeby go Páwel wwiodł do kośćiołá.

30. A tak ſe zbaukilo wſſecko Město a zběhli ſe w hromadu lidé. A vchopiwſſe Pawla / táhli geg wen z Chrámu / a y hned zawřeli dweře.

Wzruszyło ſie tedy miáſto wßytko / y zbieżało ſie mnoſtwo ludu / á poimawßy Páwłá wywlekli z kośćiołá / y natychmiaſt drzwi zámkniono.

31. A když gſau geg chtěli zamordowati powědijno to Haytmanu Wogſka / že ſe weſſkeren bauřij Geruzalém.

A gdy ſie ſtaráli iákoby go zámordowáć / przyßłá wieść do Rothmiſtrzá nád woyſkiem / iż ſie wzburzyło wßytko Jeruzálem.

32. Kterýžto hned pogaw s ſebau žoldnéře a Setnijky / běžel k nim. A kdyžoni vzřeli Haytmana a žoldnéře / přeſtali bijti Pawla.

Który tegoż czáſu wźiąwßy ſłużebne y ſetniki / przybieżał do nich / tedy oni vyźrawßy Rothmiſtrzá y ſłużebne / przeſtáli bić Páwłá.

כא

33 וְקִרֶב לְוָתֵהּ כִּילִירְכָּא וְאַחְדֵהּ וּפַקֵּד דְּנֵאסְרוּנֵהּ בְּתַרְתֵּין שֵׁשְׁלָן וּמְשַׁאֵל הֲוָא עֲלַוְהִי דְּמַנוּ וּמָנָא עֲבַד׃

Allora il Capitano s'accoſtò, e preſelo, e comandò che foſſe legato con due catene, e domandò chi egli era, e quel ch'egli haueua fatto.

34 וְקָעֵין הֲווֹ עֲלַוְהִי אֱנָשָׁא מֶן אוּכְלוֹס מֶדֶם מֶדֶם וּמְטוּל דְּקֵעָתְהוֹן לָא מֶשְׁכַּח הֲוָא לְמֶדַע אֵידָא הִי שְׁרִירָאִית וּפַקֵּד דְּנֵובְלוּנֵהּ לְמַשְׁרִיתָא׃

Et altri gridauano vna coſa, altri vn altra ne la turba: onde non potendo egli ſapere il certo per il tumulto comandò che fuſſe menato al campo.

35 וְכַד מְטָא פּוֹלוֹס לְדַרְגָא טְעַנוּהִי אֶסְטְרַטִיוֹטֵא מְטוּל קְטִירָא דְּעַמָּא׃

Come fu arriuato à le ſcale, accadde ch'egli fu portato da i ſoldati, per la violentia de la turba.

36 אָתֵא הֲוָא גֵּיר בָּתְרֵהּ עַמָּא סַגִּיאָא וְקָעֵין הֲווֹ וְאָמְרִין שַׁקְלַיְהִי׃

Imperoche la moltitudine del popolo il ſeguitaua, gridando, Toglilo via.

37 וְכַד מְטָא לְמֶעַל לְמַשְׁרִיתָא הוּ פּוֹלוֹס אֶמַר לְכִילִירְכָּא אֶן מַפֶּס אַנְתְּ לִי אֶמַלֵּל עַמָּךְ הוּ דֵּין אֶמַר לֵהּ יַוְנָאִית יָדַע אַנְתְּ׃

E mentre che Paulo era per douer eſſer condotto dentro al campo, dice al Capitano, Emmi lecito parlarti? Et egli diſſe, Sai tu Greco?

38 לָא הָוֵית אַנְתְּ הוּ מֶצְרָיָא דְּקֶדָם יוֹמָתָא הָלֵין אַזִּיעְתְּ וְאַפֵּקְתְּ לְמַדְבְּרָא אַרְבְּעָא אַלְפִין גַּבְרִין עָבְדַי בִּישָׁתָא׃

Non ſei tu quell' Egittio, che à queſti giorni paſſati faceſti tumulto, e traſti al diſerto ben quattro milia huomini homicidiali?

39 אָמַר לֵהּ פּוֹלוֹס אֶנָא גַּבְרָא אֶנָא יְהוּדָיָא מֶן טַרְסוֹס דְּקִילִיקִיָא מְדִינְתָּא יְדִיעְתָּא בְּכָה יְלִיד אֶנָא בָּעֵא אֶנָא מֶנָּךְ אַפֶּס לִי לְמַמַלָּלוּ לְעַמָּא׃

Paulo gli diſſe, Io certamente ſono huomo Giudeo, Tarſeſe, cittadino d'vna città di Cilicia non ignobile; laſſame, ti prego, parlar al popolo.

כא

33 וַיִּקְרַב שַׂר אֶלֶף וַיִּקָּחֵהוּ וַיְצַו וַיַּאַסְרֻהוּ בִּשְׁנֵי אֲזִקִּים וַיַּחְקֹר מִי הוּא וּמָה מַעֲשָׂיו׃

Entonces llegando el Tribuno, prendiolo, y mandolo atar con dos cadenas: y preguntole quien era, y que auia hecho.

34 וַאֲחֵרִים זָעֲקוּ אֶת־אֲחֵרוֹת בָּעָם וְכַאֲשֶׁר לֹא יוּכַל לָדַעַת אֶת־אֱמֶת בַּעֲבוּר הֲמֻלָּה וַיְצַו לַהֲבִיאוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה׃

Y otros dauan bozes de otra manera en la companna: y cómo no podia entender nada de cierto à cauſa del alboroto, mandolo lleuar àl real.

35 וּבְבוֹאוֹ אֶל־הַמַּעֲלוֹת קָרָה כִּי יִסְבְּלֻהוּ אַנְשֵׁי מִלְחָמָה מֵרֹב כֹּחַ הָעָם׃

Y como llegó à las gradas, aconteció que fué lleuado acueſtas de los ſoldados à cauſa de la violencia del pueblo.

36 וַתָּבוֹא אַחֲרָיו הֲמוֹן. עַם רַב צָעוֹק שְׂאוּהוּ׃

Porque multitud de pueblo venia de tras dando bozes Matalo.

37 וּבְהָחֵל פּוֹלוֹס לְהוּבָא אֶל־הַמַּחֲנֶה אָמַר לְשַׂר אֶלֶף אִם כָּשֵׁר לְפָנֶיךָ לְדַבֵּר אֵלֶיךָ וְהוּא אָמַר הֲיָדַעְתָּ יְוָנִית׃

Y como començaron à meter à Paulo en el real, dize àl Tribuno, Sermehà licitó hablarte algo? y el dixo, Griego ſabes?

38 הֲלֹא אַתָּה הָאִישׁ מִצְרִי אֲשֶׁר לִפְנֵי־הַיָּמִים הָאֵלֶּה הִתְקַשַּׁרְתָּ וְהוֹצֵאתָ בַּמִּדְבָּר אֶת־אַרְבַּעַת אֲלָפִים אִישׁ בְּלִיַּעַל׃

No eres tu aquel Egypcio que leuantaſte vna ſedicion antes de eſtos dias, y ſacaſte àl deſierto quatromil hombres ſalteadores?

39 וַיֹּאמֶר פּוֹלוֹס אֲנִי אִישׁ יְהוּדִי מִטַּרְסוֹס עִיר קִילִיקְיָא מְהֻלָּלָה עִירָנִי שׁוֹאֵל אֲנִי מִמְּךָ הַנִּיחָה לִּי לְדַבֵּר אֶל־הָעָם׃

Entonces Paulo le dixo, Y cierto ſoy hombre Iudio vezino de Tarſo ciudad conocida de Cilicia: empero ruegote que me permitas que hable al pueblo.

κα.

33. Τότε ἐγγίσας ὁ χιλίαρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι ἁλύσεσι δυσί· καὶ ἐπυνθάνετο τίς ἂν εἴη, καὶ τί ἐστι πεποιηκώς.

Adonc le Capitaine approcha & ſe ſaiſit de lui, commandant qu'il fuſt lié de deux chaines, puis demanda qui il eſtoit, & que c'eſt qu'il auoit fait.

34. Ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ἐβόων ἐν τῷ ὄχλῳ. μὴ δυνάμενος δὲ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον, ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν.

Et les vns crioyent d'vn, & les autres d'autre, en la foule: & pource qu'il ne pouuoit cognoiſtre rien de certain à cauſe du bruit, il commanda qu'il fuſt mené en la fortereſſe.

35. Ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου.

Et quand il fut venu aux degrés, il aduint qu'il fut porté des gendarmes pour la violence de la foule.

36. Ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ κράζον, αἶρε αὐτόν.

Car la multitude du peuple le ſuiuoit, criant, Oſte-le.

37. Μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ Παῦλος λέγει τῷ χιλιάρχῳ, εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν τι πρός σε; ὁ δὲ ἔφη, ἑλληνιστὶ γινώσκεις;

Et comme Paul commençoit à eſtre mené en la fortereſſe, il dit au Capitaine, M'eſt-il permis de te dire quelque choſe? Et il demanda, Sais tu parler Grec?

38. Οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων;

N'es-tu pas l'Egyptien qui ces iours paſſés as eſmeu vne ſedition, & as retiré au deſert quatre mille brigandeaux?

39. Εἶπε δὲ ὁ Παῦλος, ἐγὼ ἄνθρωπος μέν εἰμι Ἰουδαῖος Ταρσεύς, τῆς Κιλικίας οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν.

Et Paul lui dit, Certes ie ſuis homme Iuif, citoyen natif de Tarſe, ville renommee de Cilice, ie te prie permets moi de parler au peuple.

CAP. XXI.

33. Tunc accedens tribunus apprehendit eum, & iuſſit eum alligari catenis duabus: & interrogabat quis eſſet, & quid feciſset.

Then the chiefe captaine came neere and tooke him / and commaunded him to bee bound with two chaines / and demaunded who he was / and what he had done.

34. Alii autem aliud clamabant in turba. Et cum non poſſet certum cognoſcere præ tumultu, iuſſit duci eum in caſtra.

And one cryed this / another that / among the people. So when hee could not knowe the certainty for the tumult / he commaunded him to be led into the caſtle.

35. Et cùm veniſſet ad gradus, contigit ut portaretur à militibus propter vim populi.

And when he came vnto the grieces / it was ſo that hee was borne of the ſouldiers / for the violence of the people.

36. Sequebatur enim multitudo populi clamans, Tolle eum.

For the multitude of the people followed after / crying / Away with him.

37. Et cum cœpiſſet induci in caſtra Paulus, dicit tribuno, Si licet mihi loqui aliquid ad te? Qui dixit, Græcè noſti?

And as Paul ſhould haue bene ledde into the caſtle he ſaid vnto the chiefe Captaine / May I ſpeake vnto thee? Who ſaid / Canſt thou ſpeake Greeke?

38. Nónne tu es Aegyptius, qui ante hos dies tumultum concitaſti, & eduxiſti in deſertum quatuor millia virorum ſicariorum?

Art not thou the Egyptian / who before theſe dayes raiſed a ſedition / and ledde out into the wildernes foure thouſand men that were murtherers?

39. Et dixit ad eum Paulus, Ego homo ſum quidem Iudæus à Tharſo, Ciliciæ non ignotæ civitatis municeps, Rogo autem te, permitte mihi loqui ad populum.

Then Paul ſaid / Doubtles I am a man which am a Iewe / and citizen of Tarſus / a famous citie in Cilicia / & I beſeech thee / ſuffer me to ſpeake vnto the people.

Das XXI. Capitel.

33. Als aber der Hauptmann nahe herzu kam / nam er jn an / vnd hieß jn binden mit zwo Ketten / vnnd fraget: Wer er were / vnnd was er gethan hette?

Oc der Høffuitzmanden kom nær til / da tog hand Paulum / oc befalede at binde hannem met tho Lencker / Oc hand ſpurde / huo hand vaar / oc huad hand haffde giort?

34. Einer aber rieff diß / der ander das im Volck. Da er aber nichts gewiß erfahren kondt / vmb des getümmels willen / hieß er jn im das Läger führen.

Da robte den ene dette / den anden det / iblant Folcket. Oc der hand kunde inted viſt forfare / for bulder ſkyld / da befalede hand at føre hannem til Leyren.

35. Vnd als er an die ſtuffen kam / muſten jn die Kriegsknechte tragen / für gewalt des Volcks.

Oc der hand kom til trappen / da maatte Stridsfolcket bære hannem / for Folckenis vold.

36. Denn es folgete vil Volcks nach / vnd ſchrey: Weg mit jm.

Thi der fulde meget Folck effter hannem / oc robte / Bort met hannem.

37. Als aber Paulus jetzt zum Lager eingeführet war / ſprach er zu dem Hauptmann: Darff ich mit dir reden? Er aber ſprach: Kanſt du Griechiſch?

Men der Paulus bleff nu indført i Leyren / da ſagde hand til Hoffuitzmanden / Maa ieg tale met dig? Oc hand ſagde. Kand du Gredſke?

38. Biſt du nicht der Egypter / der vor diſen tagen ein auffruhr gemacht hat / vnd führeteſt inn die Wüſten hinauß vier tauſend Meuchelmörder?

Eſt du icke den Egypter / ſom giorde it Oprør faar diſſe dage / oc førde fire tuſinde mordere vd i Orcken?

39. Paulus aber ſprach: Ich bin ein Jüdiſcher Mann von Tarſen / ein Burger einer namhafftigen Statt in Cilicia. Ich bitte dich / erläube mir zu reden zu dem Volck.

Da ſagde Paulus / Jeg er en Jodiſke Mand aff Tarſen / en Burgere aff den naffnkundige Stadt i Cilicia. Jeg beder dig / giff mig loff at tale til Folcket.

Kapitola XXI.

33. Tehdy přiſtaupiw Haytman doſáhl ho / a rozkázal gey ſwázati dwěma řetězy: a tázal ho kdoby byl / a coby včinil.

A thák Rotmiſtrz przyſzedſzy bliżey / vchwicił go y kázał dwiemá łáncuchy zwiezáć / pytháiąc ſię coby był zacz / y co vczynił.

34. Ginij pak giné křičeli w záſtupu. A když nemohl giſtoty zwěděti pro hluk / rozkázal ho wéſti do Wogſka.

Ale iedni ták drudzy ináczey miedzy ludem wołali / y gdy nic pewnego o nim ſię dowiedzieć nie mógł w onym rozruchu / roſkazał go wieść do zamku.

35. A když Pawel přiſſel k ſtupňuom / přihodilo ſe / že neſen byl od žoldněřůw pro náſylé Lidu.

A gdy przyſzedł ná wſchody / przydáło / ſię iż go prawie nieśli ſłużebni przed gwałtem ludu.

36. Neb ſſlo za nim množſtwij lidij / křičjce: Wyhlaď gey.

Abowiem mnoſtwo ludu ſzło zá nim wołáiąc: Day go ſtrácić.

37. A když Pawel počal weden býti do Wogſka / řekl Haytmanu: Sluſſýli mi co promluwiti k tobě? Kterýž řekl: Vmijſs Řecky?

Gdy tedy poczynano wieść Páwłá do zamku / rzekł Rotmiſtrzowi: Godziliż mi ſię co rzec do ciebie? Ktory rzekł k niemu: A vmieſz Greckie?

38. Wſſak ty gſy Egiptſký / kterýž gſy před těmito dny byl včinil baukřu / a wywedl gſy na pauſſť čtyři Tiſýce mužůw Lotrůw?

A nie tyżeś to ieſt on Egiptczánin / ktory przed tymi dni wzruſzyłeś burzkę / y wywiodłeś ná puſzczą cztery tyſiące zboycow?

39. Y řekl k němu Pawel: Jáť gſem Člowěk Žid z Cilyckého Tharſu / neypoſlednijho Měſta / Obywatel. Protož proſým tebe dopuſť mi mluwiti k lidu.

Tedy mu rzekł Páwel: Jaciem ieſt człowiek Żyd z Tárſu / mieſzczánin nie z podłego miáſtá Cylicyey / y proſzę cie ábyś mi dopuścił mowić do ludu.

כא

40 וְכַד אַפֵּס לֵהּ קָם פּוֹלוֹס עַל דַּרְגָּא וַאנִיף הֲוָא לְהוֹן אִידֵהּ וְכַד בְּהֵלוּ מַלֵּל עַמְּהוֹן עֶבְרָאִית וֶאמַר לְהוֹן׃

Et hauendoglielo permeſſo, Paulo ſtando ſopra le ſcale, fece ſegno al popolo con la mano: e fattoſi vn gran ſilentio, parlò in lingua Hebraica, dicendo.

כב

1 אַחַא וַאבָהָתָא שְׁמַעוּ מַפַּק בְּרוּחַ דִּלְוָתְכוֹן׃

Huomini fratelli e padri, vdite la mia ragione, che io adeſſo vi rendo.

2 וְכַד שְׁמַעוּ דְּעֶבְרָאִית מְמַלֵּל הֲוָא עַמְּהוֹן יַתִּירָאִית בְּהֵלוּ וֶאמַר לְהוֹן׃

Eſſi come vdiron ch'ei parlaua in lingua Hebraica, preſtorono maggiormente ſilentio. Et egli diſſe.

3 אֶנָא גַּבְרָא אֶנָא יְהוּדָיָא וִילִיד אֶנָא בְּטַרְסוֹס דְּקִילִיקִיָא אֶתְרַבִּית גֵּיר בְּהָדָא מְדִינְתָּא עַל גֶּב רֶגְלַוְהי דְּגַמְלִיאֵיל וֶאתְרְדִית גְּמִירָאִית בְּנָמוּסָא דַּאבָהָתַן וְאִיתַי הֲוִית טַנָּא דַּאלָהָא אַיְךְ מָא דְּאַנְתּוּן כֻּלְּכוֹן אִיתַיְכוֹן׃

Io ſono huomo Giudeo, nato in Tarſo di Cilicia, ma alleuato in queſta città ai piedi di Gamaliel, ammaeſtrato con diligentia ne la Legge paterna, eſſendo Zelator di Dio, ſi come ſete hoggi voi tutti.

4 וְלְהָדָא אוֹרְחָא רְדֵפֵת עְדַמָּא לְמַוְתָּא כַּד אָסֵר הֲוִית וּמַשְׁלֵם הֲוִית לְבֵית אַסִירֵא גַּבְרֵא וּנְשֵׁא׃

Che ho perſeguitato à morte queſta via, legãdo e mettendo ne le prigioni huomini e donne parimente.

כא

40 וַיַּנִּיחֵהוּ וּפוֹלוֹס עוֹמֵד עַל־הַמַּעֲלוֹת הֶחֱשָׁה לָעָם בְּיָדוֹ וַתְּהִי לָהֶם דְּמִיָּה גְדוֹלָה וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם בִּלְשׁוֹן עִבְרִיָּה לֵאמֹר׃

Y como el ſelo permittió, Paulo eſtando en pie en las gradas, hizo ſennal con la mano ál pueblo: y hecho grande ſilencio habló en lengua Hebrea, diziendo.

כב

1 הָאֲנָשִׁים אַחַי וַאֲבוֹתַי שִׁמְעוּ נָא עַתָּה אֶת מַעֲנֵה פִּי אֲשֶׁר יֵשׁ לִי אֲלֵיכֶם׃

Varones hermanos, y padres, oyd la razon que aora os doy.

2 וּבְשָׁמְעָם כִּי בִּלְשׁוֹן עִבְרִיָּה מְדַבֵּר אֲלֵיהֶם עוֹד יוֹתֵר הֶחֱשׁוּ וַיֹּאמַר׃

(Y como oyeron que les hablaua en lengua Hebrea, dieronle mas ſilencio, y dixo)

3 אִישׁ יְהוּדִי אָנֹכִי נוֹלַד בְּטַרְסוּס עִיר קִילִיקְיָא אָמוּן בָּעִיר הַזֹּאת אֶל־רַגְלֵי־גַמְלִיאֵל מְלֻמָּד כְּיֹשֶׁר תּוֹרַת אֲבוֹתֵינוּ הוֶֹה מְקַנֵּא אֱלֹהִים כְּמוֹ גַּם אַתֶּם כֻּלְּכֶם בְּיוֹם הַזֶּה׃

Y cierto ſoy Iudio, nacido en Tarſo de Cilicia mas criado en eſta ciudad à los pies de Gamaliel, enſennando conforme à la verdad de la ley de la patria, zeloſo de la ley, como todos voſotros ſoys oy.

4 אֲשֶׁר אֶת־הַדֶּרֶךְ הַזֹּאת רָדַפְתִּי עַד־הַמָּת אֹסֵר וּמַסְגִּיר אֶל־הַמַּטָּרוֹת אֶת־הָאֲנָשִׁים וְאֶת־הַנָּשִׁים׃

Que he perſeguido eſte camino haſta la muerte, prendiendo, y entregando en carceles varones y mugeres.

κά.

40. Ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ, ὁ παῦλος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ. πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης, προσεφώνει τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ, λέγων.

Et quand il lui eut permis Paul ſe tenant ſur les degrés, fit ſigne de la main au peuple: puis grand ſilence eſtant fait, il parla à eux en langue Hebraique, diſant:

ΚΕΦΑΛ. κβ.

Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νῦν ἀπολογίας.

Hommes freres & peres, eſcoutez-moy en la defenſe dont i'vſe maintenãt enuers vous.

2. Ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς, μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν, καί φησιν.

Et quand ils ouïrent qu'il parloit à eux en langue Hebraique, tant plus firent ils de ſilence. Adonc il dit.

3. Ἐγὼ μέν εἰμι ἀνὴρ ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν ταρσῷ τῆς κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας γαμαλιὴλ, πεπαιδευμένος κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πατρῴου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ θεοῦ, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον.

Certes ie ſuis homme Iuif, né en Tarſe de Cilice, mais nourri en ceſte ville aux pieds de Gamaliel, ayant eſté inſtruit en la Loy des Peres, eſtant zelateur de Dieu, comme auſſi vous eſtes tous auiourd'hui:

4. Ὃς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας.

Qui ai perſecuté ceſte doctrine iuſques à la mort, liant & mettant ès priſons tant hommes que femmes.

CAP. XXI.

40. Et cùm ille permiſiſſet, Paulus ſtans in gradibus, annuit manu ad plebem, & magno ſilentio facto, allocutus eſt lingua Hebræa, dicens.

And when hee had giuen him licenſe/ Paul ſtoode on be grieces/ and beckened with the hand vnto the people: and when there was made great ſilence/ he ſpake vnto them in the Hebrew tongue/ ſaying.

CAP. XXII.

Viri fratres & patres, audite quam ad vos nunc reddo rationem.

Ye men, brethren & fathers / heare my defence now towardes you.

2. (Cùm audiſſent autem quia Hebręa lingua loqueretur ad illos, magis præſtiterunt ſilentium. Et dicit.

(And when they heard that he ſpake in the Hebrewe tongue to them / they kept the more ſilence/ and he ſaid.)

3. Ego ſum vir Iudæus, natus Tarſo Ciliciȩ, nutritus autem in iſta civitate, ſecus pedes Gamaliel, eruditus iuxta veritatem paternæ legis, æmulator legis ſicut & vos omnes eſtis hodie.

I am verely a man/ which am a Jewe / borne in Tarſus in Cilicia / but brought vp in this citie at the feete of Gamaliel/ and inſtructed according to the perfect maner of the Lawe of the fathers/ & was zealous toward God/ as ye all are this day.

4. Qui hanc viã perſecutus ſum uſque ad mortem, alligans & tradens in cuſtodias viros ac mulieres.

And I perſecuted this way vnto the death / binding and deliuering into priſon both men and women.

Das XXI. Capitel.

40. Als er aber jm erlaubet/ tratt Paulus auff die ſtuffen/ vnd winckt dem Volck mit der Hand. Da nun eine groſſe ſtille ward / redet er zu jnen auff Ebreiſch / vnd ſprach.

Oc der hand gaff hannem loff/ da traadde hand op paa trappen/ oc ſlo til liud iblant Folcket/ met haanden. Der det bleff nu meget ſtille/ da talede hand til dem paa Ebraiſke.

Das XXII. Capittel.

IR Männer lieben Brüder/ vnd Väter / höret mein verantworten an euch.

I Mend/ Kære Brødre oc Fedre/ hører at ieg forſuarer mig hoſſ eder.

2. Da ſie aber höreten/ daß er auff Ebreiſch zu jhnen redet / wurden ſie noch ſtiller. Vnd er ſprach:

Oc der de hørde/ at hand talede til dem paa Ebraiſke/ da bleffue de end mere ſtille. Oc hand ſagde.

3. Ich bin ein Jüdiſcher Mann / geboren zu Tarſen in Cilicia/ vnd erzogen inn diſer Statt zu den füſſen Gamalielis/ gelehret mit allem fleiß im Väterlichen Geſetz/ vnd war ein Eiferer vmb Gott/ gleich wie jhr alle ſeyt heutiges tages.

Jeg er en Jødiſke Mand / fød i Tarſen vdi Cilicia / oc opfød i denne Stad hoſſ Gamalielis føder / oc oplert met al flid i vor Federne Low/ Oc ieg vaar nidkær for Gud / lige ſom i ere alle paa denne dag.

4. Vnnd hab diſen Weg verfolget biß an den Todt. Ich band ſie vnd überantworttet ſie ins Gefengkniß/ beide Mann vnd Weib.

Oc ieg forfulde denne vey indtil døden. Jeg bant dem / oc antuordede dem hen i Fengzel baade Mend oc Quinder.

Kapitola XXI.

40. A když gemu on dopuſtil/ Tehdy Pawel ſtoge na Stupnijch/ pokynul rukau k Lidu. A když ſe weliké mlčenij ſtalo mluwil k nim yazykem Zidowſkým/ řka:

A ták gdy mu on dopuścił / thedy Páwel ſtoiąc ná wſchodźiech/ kinął reką ná lud / y vczyniwſzy wielkie milczenie/ mowił do nich Żydowſkim ięzykiem/ tymi ſłowy:

Kapitola XXII.

MUžij bratřij a Otcowé/ poſlauchayte těto mé wymluwy/ kterauž k wám mluwiti budu.

MĘżowie bráćia y oycowie/ ſłuchayćieſz tey moiey ktora teraz do was czynię obmowy.

2. A když vſlyſſeli/ že by k nim mluwil Židowſkým yazykem/ tijm raděgi mlčeli. J řekl:

(A gdy vſłyſzeli iż do nich mowił Żydowſkim ięzykiem/ tedy tym więtſze milczenie było / y rzekł:)

3. Ják gſem Muž Žid / kterýž gſem ſe narodil w Tharſu Cylicſkém / ale wychowán gſem w tomto Městě v noh Gamalielowých / wyučen gſa podlé prawdy Otcowſkého Zákona/ a byl gſem milownijkem Zákona/ yakožto y wy wſſyckni podnes gſte:

Jać ieſtem mąż Żyd rodem z Tarſu/ miáſtá w Cylicyey/ á thu ieſtem wychowan w mieśćie tym / v nog Gamalielowych/ y wyćwiczony doſtatecznie w zákonie oyczyſtym / chutliwą miłośćią ku Bogu będąc zápalony/ ták iáko y wy wſzyſcy dziś ieſteśćie.

4. Kterýž gſem ſe této ceſtě protiwil až k ſmrti/ ſwazuge a wydáwage do Zaláře muže y ženy.

Ktorym prześládował te ſcieżkę áż do śmierci / wiążąc y podawáiąc do więzienia ták męże iáko y niewiaſty.

כב

5 אַיְכַּנָא דְּסָהֵד עֲלַי רַב כָּהֲנָא וְכֻלְּהוֹן קַשִּׁישֵׁא דְּמִנְּהוֹן קַבְּלֵת אִגְּרָתָא דְּאֵזַל לְוָת אַחֵא דַּבְדַרְמְסוּק דְּאָף לְהָנוּן דְּאִית הֲווֹ תַּמָּן אַיְתֵא אֶנּוּן לְאוּרִשְׁלֶם כַּד אֲסִירִין נֵיתְקַבְּלוּן מֶסָּם בְּרֵישָׁא ׃

Come ancora il Pontefice m'è testimonio, e tutta la congregation de Vecchi: da i quali hauendo etiandio riceuute lettere, andauo à fratelli in Damasco, per menar legati à Ierusalem ancor quelli che erano iui, acciochè fussero puniti.

6 וְכַד אָזֶל הֲוִית וְשָׁרִית מְמַטֵּא אֶנָא לְדַרְמְסוּק בְּפַלְגֵּהּ דְּיַוְמָא מֶן תְּחֵית שְׁלָיָא מֶן שְׁמַיָּא אַנְגַּע עֲלַי נוּהְרָא סַגִּיאָא ׃

Hor egl'auuenne che mentre io andauo, & auuicinauomi à Damasco, circa il [illegible]zo giorno, mi risplendè in vn subbito [illegible]intorno vna gran luce dal cielo.

7 וּנְפַלֵת עַל אַרְעָא וְשִׁמְעֵת קָלָא קָלָא דְּאָמַר הֲוָא לִי שָׁאוּל שָׁאוּל מָנָא רָדֵף אַנְתְּ לִי ׃

Ond'io caddi in terra, & vdij vna voce che mi diceua, Saul, Saul, perche mi perseguiti?

8 אֶנָא דֵּין עֲנִית וְאֶמְרֵת מַן אַנְתְּ מָרִי וְהוּ אֶמַר לִי אֶנָא הוּ יֵשׁוּע נָצְרָיָא דְּאַנְתְּ רָדֵף אַנְתְּ ׃

Et io risposi, Chi sei tu Signore? Et egli mi disse, Io son IESV Nazareno, ilqual tu perseguiti.

9 וְאֶנָשָׁא דְּאִית הֲווֹ עַמִּי חֲזַו נוּהְרָא קָלָא דֵּין לָא שְׁמַעוּ דְּהַו דַּמְמַלֵּל הֲוָא עַמִּי ׃

E quelli che erano con esso me, viddero ben luce, e spauentoronsi: ma non vdiron gia la voce di colui che mi parlaua.

10 וְאֶמְרֵת מָנָא אֶעְבֵּד מָרִי וּמָרַן אֶמַר לִי קוּם זֶל לְדַרְמְסוּק וְתַמָּן נִתְמַלַּל עַמָּךְ עַל כֻּל מֶדֶּם ד דְּמִתְפַּקַד לָךְ דְּתֶעְבֵּד ׃

Allora io dissi, Che farò io, Signore? E il Signor mi disse, Leuati su, e va in Damasco, & iui ti sara detto di tutte le cose che ti sono state ordinate da douer fare.

כב

5 כַּאֲשֶׁר גַּם כֹּהֵן רֹאשׁ יְעִידֵנִי וְהַזְּקֵנִים כֻּלָּם אֲשֶׁר מֵהֶם לָקַחְתִּי אִגְּרוֹת אֶל־הָאַחִים וָאֵלֵךְ לְדַמֶּשֶׂק לְהוֹלִיךְ אֶת־הָאֵלֶּה אֲשֶׁר שָׁם הָיוּ אֲסוּרִים יְרוּשָׁלַיְמָה לְהֵאָשֵׁם ׃

Como tambien el principe de los Sacerdotes me es testigo: y todos los Ancianos: de los quales aun tomando letras à los Hermanos yua à Damasco para traer tambien presos à Ierusalem, á los que estuuiessen alli, paraque fuessen punidos.

6 וַיְהִי בְּלֶכְתִּי וּבְקָרְבִי לְדַמֶּשֶׂק כַּצָּהֳרַיִם וּפִתְאֹם מִשָּׁמַיִם בָּרַק אוֹר גָּדוֹל עָלָי ׃

Mas aconteció que yo yendo y llegando cerca de Damasco, como à mediodia de repente me rodeó mucha luz del cielo.

7 וָאֶפֹּל אַרְצָה וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל הָאוֹמֵר אֵלַי שָׁאוּל שָׁאוּל מַה־תִּרְדְּפֵנִי ׃

Y cay en el suelo: y oy vna boz que me dezia Saulo, Saulo, porque me persigues?

8 וַאֲנִי עָנִיתִי מִי־אַתָּ אֲדֹנִי וַיֹּאמֶר אֵלַי אֲנִי יֵשׁוּעַ הַנָּצְרִי אֲשֶׁר אַתָּ רוֹדֵף אוֹתוֹ ׃

Yo entonces respondi, Quien eres Sennor? Y dixome, Yo soy Iesus el Nazareno, à quien tu persigues.

9 וַאֲשֶׁר הָיוּ אִתִּי רָאוּ אֶת־הָאוֹר וַיִּירָאוּ וְאֶת קוֹל הַמְדַבֵּר אֵלַי לֹא שָׁמֵעוּ ׃

Y los que estauan conmigo, vieron à la verdad la luz y se espantaron mas no oyeron la boz del que hablaua conmigo,

10 וָאֹמַר מָה אֶעֱשֶׂה אֲדֹנִי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם וְלֵךְ אֶל־דַּמֶּשֶׂק וְשָׁם יְדֻבַּר אֵלֶיךָ עַל־כֹּל אֲשֶׁר תְּצֻוֶּה לַעֲשׂוֹת ׃

Y dixe, Que hare Sennor? Y el Sennor me dixo, Leuantate, y ve à Damasco: y alli te será dicho todo loque te conuiene hazer.

κβ'.

5. Ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι, καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον, παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, εἰς δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας δεδεμένους εἰς ἱερουσαλὴμ, ἵνα τιμωρηθῶσιν.

Comme mesme le souuerain Sacrificateur m'est tesmoin & toute l'assemblee des Anciens: desquels aussi ayant receu lettres adressantes aux freres, i'alloye en Damas pour amener aussi liés en Ierusalem ceux qui estoyent là, afin qu'ils fussent punis.

6. Ἐγένετο δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν, ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ.

Or aduint comme ie cheminoye, & approchoye de Damas enuiron midi, que soudainement vne grande lumiere venant du ciel, resplendit comme vn esclair à l'entour de moi.

7. Ἔπεσόν τε εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι, σαοὺλ σαοὺλ, τί με διώκεις;

Et ie tombai sur la place: & oui vne voix, qui me dit, Saul, Saul pourquoi me persecutes-tu?

8. Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, τίς εἶ κύριε; εἶπέ τε πρός με, ἐγώ εἰμι ἰησοῦς ὁ ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις.

Et ie respondi, Qui es tu, Seigneur? Et il me dit, Ie suis Iesus le Nazarien que tu persecutes.

9 Οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι.

Or ceux qui estoyent auec moi virent bien la lumiere, & en furent tout effrayes: mais ils n'ouirét point la voix de celui qui parloit à moi.

10. Εἶπον δέ, τί ποιήσω κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπε πρός με, ἀναστὰς πορεύου εἰς δαμασκὸν, κἀκεῖ σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι.

Lors ie di, Seigneur, que ferai-ie? Et le Seigneur me dit, Leue-toi, & t'en-va en Damas, & là te sera parlé touchant tout ce qui t'est ordonné de faire.

CAP. XXII.

5. Sicut princeps ſacerdotum mihi teſtimonium reddit, & omnes maiores natu, à quibus & epiſtolas accipiens ad fratres, Damaſcum pergebam, ut adducerem inde vinctos in Ieruſalem, ut punirentur.

As alſo the chiefe Prieſt doeth beare mee witnes / and all the ſtate of the Elders: of whome alſo I receiued letters vnto the brethren, and went to Damaſcus to bring the which were there / bound vnto Jeruſalem, that they might be puniſhed.

6. Factum eſt autem eunte me, & appropinquante Damaſco media die, ſubitò de cælo circumfulſit me lux copioſa.

And ſo it was, as I iourneyed & was come nere vnto Damaſcus about none, that ſuddenly there ſhone from heauen a great light round about me.

7. Et decidens in terram, audivi vocem dicentem mihi, Saule, Saule, quid me perſequeris?

So I fell vnto the earth / & heard a voyce ſaying vnto me / Saul, Saul why perſecuteſt thou me?

8. Ego autem reſpondi, Quis es Domine? Dixitque ad me, Ego ſum Ieſus Nazarenus, quem tu perſequeris.

Then I anſwered / Who art thou / Lorde? And he ſayd to me / I am Jeſus of Nazaret / whome thou perſecuteſt.

9. Et qui mecum erant, lumen quidem viderunt, vocem autem non audierunt eius qui loquebatur mecū.

Moreouer they that were with me / ſawe in deede a light and were afraid: but they heard not the voyce of him that ſpake vnto mee.

10. Et dixi, Quid faciam Domine? Dominus autem dixit ad me, Surgens vade Damaſcum: & ibi tibi dicetur de omnibus quæ te oporteat facere.

Thē I ſaid, What ſhall I do, Lord? And the Lord ſaid vnto me / Ariſe / & go into Damaſcus: & there it ſhall bee tolde thee of all things / which are appointed for thee to do.

Das XXII. Capitel.

5. Wie mir auch der Hoheprieſter / vnnd der gantze hauffe der Elteſten Zeugnuß gibt / von welchen ich Brieffe nam an die Brüder / vnd räiſet gen Damaſcon / daß ich / die daſelbs waren / gebunden führete gen Jeruſalem / daß ſie gepeiniget wurden.

Lige ſom oc de ypperſte Preſter oc de Eldſtis gantſke hob giffuer mig vidnisbyrde / aff huilcke ieg tog Breff til Brødrene / oc reyſde til Damaſcon / at ieg vilde føre dem ſom der vaare / bundne til Jeruſalem at de ſkalde bliffue pinte.

6. Es geſchach aber / da ich hin zoch / vnd nahe bey Damaſcon kam / vmb den Mittag / vmbblicket mich ſchnell ein groß Liecht vom Himmel.

Da ſkede det / der ieg drog bort / oc kom nær til Damaſcon om middagen / at it ſtort Liuſſ aff Himmelen omſkinde mig haſtelige.

7. Vnd ich fiel zum Erdboden / vnd höret eine Stimme / die ſprach zu mir: Saul / Saul / was verfolgeſt du mich?

Oc ieg falt ned til Jorden / oc hørde en røſt / ſom ſagde til mig / Saul / Saul / hui verfølger du mig?

8. Ich antwortet aber: HERR: wer biſt du? Vnnd er ſprach zu mir: Ich bin Jeſus von Nazareth / den du verfolgeſt.

Oc ieg ſuarede / HERRE / Huor eſt du? Oc hand ſagde til mig / Jeg er Jheſus aff Nazareth, ſom du forfølger.

9. Die aber mit mir waren / ſahen das Liecht / vnnd erſchracken / die Stimme aber des / der mit mir redet / höreten ſie nicht.

Men de ſom vaare met mig / ſaae Liuſet / oc forferdedis / oc de hørde icke hans røſt / ſom talede met mig.

10. Ich ſprach aber: HERR / Was ſoll ich thun? Der HERR aber ſprach zu mir: Stehe auff / vnd gehe inn Damaſcon / da wirdt man dir ſagen von allem / das dir zu thun verordnet iſt.

Da ſagde ieg / HERRE / huad ſkal ieg gøre? Oc HERREN ſagde til mig / Stat op oc gack ind i Damaſcon / der ſkal mand ſige dig aff alt det / ſom dig er forſticket at gøre.

Kapitola XXII.

5. Jakož y Knijže Kněžſké ſwědectwij mi wydáwá / y wſſyckni Starſſij Lidu, od kterýchžto y Liſty wzaw / ſſel gſem do Damaſſku k Bratřijm / abych ge ſwázané přiwedl odtud do Geruzaléma / aby byli trápeni.

Jáko mi tego y Kśiążę Kápláńſkie ieſt świádkiem / y wſzyſcy ſtárſzy / od których ia też liſty wziąwſzy do bráciey / iechałem do Dámáſzku / ábych był powiązawſzy przywiodł do Jeruzálem ty co tám byli / żeby ie ſkárano.

6. Y ſtalo ſe když gſem ſe bral ceſtau / a přibližowal ſe k Damaſſku o poledni, y hned rychle s Nebe obklijčilo mne ſwětlo weliké.

Przydáło mi ſie gdym iechał w drodze / á byłem blisko Dámáſzku / iákoby w południe / iż nagle oświeciłá ſie około mnie świátłość wielka.

7. A padw na zemi / vſlyſſal gſem hlas an mi dij: Sawle / Sawle / proč mi ſe protiwijſs?

Upadłem ná ziemię / á vſłyſzałem głos mowiący ku mnie / Saulu / Saulu przecz mię przeſláduieſz.

8. Ale yá gſem odpowěděl: Kdo ſy Pane? Y řekl ke mně: Já gſem Gežijš Nazaretſký / kterémuž ty ſe protiwijš.

Tedym ia odpowiedział / Ktoś ty ieſt Pánie? A on ku mnie rzekł / Jaciem ieſt on Jezus Názáreńſki / którego ty przeſláduieſz.

9. Ti pak kteřijž ſemnau byli / ſwětlo zagiſté widěli a zſtraſſili ſe / ale hlaſu toho kterýž ſemnau mluwil neſlyſſeli.

A ci tedy ktorzy byli zemną / ácz widzieli świátłość y polękáli ſie / ále głoſu nie ſłyſzeli onego ktory ze mną mowił.

10. Y řekl gſem: PAne / co mám včiniti? a PAN řekl ke mně: Wſtana gdyž do Damaſſku / a tu tobě bude powědijno wſſecko co máš činiti.

Alem ia rzekł / Coż czynić mam Pánie? A Pan mi powiedział / Wſtań á idź do Dámáſzku / á tham tobie powiedzą o wſzytkim / to tobie poſtánowiono ábyś czynił.

כב

11 וְכַד לָא מֶתְחֲזֵא הֲוָא לִי מֶטֻל תֶּשְׁבּוּחְתֵּה דְנוּהְרָא הָו אַחְדוּנִי בְּאִידַי הָנוּן דְּעַמִּי הֲווֹ וְעֶלֶת לְדַרְמְסוּק׃

E perciochè io non vedeuo, per cagion de lo splendore di quella luce, fui menato per mano da quelli che erano in mia compagnia, e venni à Damasco.

12 וְגַבְרָא חַד חַנַנְיָא כְּאנָא בְּנָמוּסָא אַיְךְ דְּסָהֲדִין עֲלַוְהִי כֻּלְּהוֹן יְהוּדָיֵא דְּתַמָּן אֶתָא לְוָתִי׃

Et vn certo Anania, huomo pio secondo la Legge, che haueua buon testimonio da tutti i Giudei che habitano lì, venne à me.

13 וַאֲמַר לִי שָׁאוּל אָחִי פְּתַח עַיְנַיךְ וּבָה בְּשָׁעְתָא אֶתְפַּתַּחִי עַיְנַי וַחֲזֵית בֵּה׃

E standomi auanti, mi disse, Saul fratello, recupera la vista. Et io à quell'hora medesima riguardai in lui.

14 וַאֲמַר לִי אֱלָהָא דַּאֲבָהָתַן אַקִימָךְ לְמִדַּע צֶבְיָנֵה וְתֶחְזֵא לְזַדִּיקָא וְתֶשְׁמַע קָלָא מֶן פּוּמֵה׃

Egli allora mi disse, L'Iddio de nostri padri t'ha preparato à conoscer la sua volontà, e à vedere il Giusto, e vdir la voce de la sua bocca.

15 וְתֶהְוֵא לֵה סָהֲדָא לְוָת כֻּלְּהוֹן בְּנַי־נָשָׁא עַל כֻּל מָא דַּחֲזַית וַשְׁמַעְת׃

Percioche tu gli sarai testimonio appresso tutti gli huomini, de le cose che hai vedute e vdite.

16 וְהָשָׁא מָנָא מֶשְׁתַּוְחַר אַנְתְּ קוּם עְמַר וְאֶתְדַּכָּא מֶן חַטָהַיךְ כַּד קָרֵא אַנְתְּ שְׁמֵה׃

Et hora che indugi tu? Leuati sù, e sia battezato, e laua i tuoi peccati, inuocando il Nome del Signore.

17 וְהַפְּכֵת אֶתֵת לְכָא לְאוּרִשְׁלֶם וְצַלִּית בְּהַיְכְּלָא׃

Auuenne poi, che essendo io ritornato in Ierusalem, & orando nel tempio, fui rapito in estasi.

כב

11 כֵּן־אֲשֶׁר לֹא־רָאִיתִי מִכְּבוֹד אוֹר הַהוּא כִּי אִם אוֹרְחַי אֲחָזוּנִי בְּיָדִי וַיּוֹלִיכוּנִי וְכֵן־בָּאתִי לְדַמֶּשֶׂק׃

Y como yo no via por causa de la claridad de la luz, lleuado de la mano por los que estauan conmigo vine á Damasco.

12 וַחֲנַנְיָה אִישׁ חָסִיד כַּתּוֹרָה וְהוּעַד הוּא מִיְּהוּדִים כֻּלָּם הַשּׁוֹכְנִים בְּדַמֶּשֶׂק׃

Entonces vn Ananias, varon pio conforme à la ley, que tenia tal testimonio de todos los Iudios que alli morauan,

13 וְהוּא בָּא אֵלַי וַיַּעֲמֹד עָלַי לֵאמֹר שָׁאוּל אָחִי פְּקַח עֵינֶיךָ וְהַבִּיטָה אֵלַי וַאֲנִי בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה הִבַּטְתִּי אֵלָיו׃

Viniendo à mi y presentandose, dixe me Saulo Hermano, recibe la vista. Y yo en aquella hora lo miré.

14 וַיֹּאמֶר אֵלַי אֱלֹהֵי־אֲבוֹתֵינוּ הִפִּיק אוֹתְךָ לָדַעַת אֶת־רְצוֹנוֹ וְלִרְאוֹת אֶת־הַצַּדִּיק וְלִשְׁמוֹעַ קוֹל מִפִּיו׃

Y el dixo, El dios de nuestros Padres te hà predestinado paraque conociesses su voluntad, y viesses à aquel Iusto; y oyesses la boz de su boca.

15 כִּי־תִהְיֶה עֵד לוֹ אֶל־כָּל־הָאֲנָשִׁים עַל־אֲשֶׁר רָאִיתָ וְשָׁמַעְתָּ׃

Porque has de ser testigo suyo à todos los hombres de lo que has visto y oydo.

16 וְעַתָּה מַה־תְּאַחֵר קוּם וְהִטָּבֵל וּרְחַץ מִמְּךָ אֶת חַטֹּאתֶיךָ וּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָֹה׃

Aora pues porque te detienes? Leuantate, y baptizate, y laua tus peccados inuocando su Nombre.

17 וַיְהִי־בְּשׁוּבִי יְרוּשָׁלַיְמָה וּבְהִתְפַּלְלִי בַּהֵיכָל כִּי הָיִיתִי בְּתַרְדֵּמָה׃

Y acontecióme, buelto a Ierusalem, que orando en el Templo, fué arrebatado fuera de mi.

κβ'.

11. Ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι ἦλθον εἰς δαμασκόν.

Et pource que ie ne voyoye goutte, à cause de la splendeur de ceste lumiere-la, ie fu amené par la main de ceux de ma compagnie, & vin en Damas:

12. Ἀνανίας δέ τις ἀνὴρ εὐσεβὴς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων ἐν δαμασκῷ ἰουδαίων.

Depuis vn certain Ananias, homme craignant Dieu selon la Loy ayant tesmoignage de tous les Iuifs qui demeuroyent la, vint à moi.

13. Ἐλθὼν πρός με καὶ ἐπιστὰς εἶπέ μοι, σαοὺλ ἀδελφὲ, ἀνάβλεψον· κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν.

Et estant pres de moi me dit, Saul frere, recouure la veue. Et à ceste mesme heure ie regardai vers lui.

14. Ὁ δὲ εἶπεν, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον, καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

Et il dit, Le Dieu de nos Peres t'a preordonné pour cognoistre sa volonté & voir le Iuste, & ouir la voix de la bouche.

15. Ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας.

Car tu lui seras tesmoin enuers tous hommes des choses que tu as veues & ouies.

16. Καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπτισαι, καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου.

Et maintenant que tardes-tu? leue-toi & sois baptizé & laué de tes pechés, en inuoquant le Nom du Seigneur.

17. Ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει.

Or apres il aduint que quand ie fu retourné en Ierusalem, & prioye au tẽple, ie fu raui en ecstase.

CAP. XXII.

11. Et cùm non viderem præ claritate luminis illius, ad manum deductus à comitibus, veni Damaſcum.

So when I could not ſee for the glorie of that light / I was led by the hand of them that were with mee / and came into Damaſcus.

12. Ananias autẽ quidam, vir timoratus ſecundum legem teſtimonium habens ab omnibus habitantibus Iudæis.

And one Ananias / a godly man / as pertaining to the Law / hauing good reporte of all the Iewes which dwelt there.

13. Veniens ad me, & aſtans dixit mihi, Saule frater, reſpice. Et ego eâdem hora reſpexi eum.

Came vnto me / and ſtoode / and ſaid vnto me / Brother Saul / receiue thy ſight: and that ſame houre I looked vpon him.

14. At ille dixit, Deus patrum noſtrorum præordinavit te, ut cognoſceres voluntatem eius, & videres iuſtum & audires vocem ex ore eius.

And hee ſayde / The God of our fathers hath appointed thee / that thou ſhouldeſt know his will / and ſhouldeſt ſee that Iuſt one / and ſhouldeſt heare the voyce of his mouth.

15. Quia eris teſtis illius ad omnes homines, eorum quæ vidiſti & audiſti.

For thou ſhalt be his witnes vnto all men of the thinges / which thou haſt ſeene and heard.

16. Et nunc quid moraris? Exurge, & baptizare, & ablue peccata tua, invocato nomine ipſius.

Now therefore why tarieſt thou? Ariſe / & be baptized / and waſh away thy ſinnes / in calling on the Name of the Lorde.

17. Factum eſt autem revertenti mihi in Ieruſalem, & oranti in templo, fieri me in ſtupore mentis.

And it came to paſſe / that when I was come againe to Ieruſalem / and prayed in the Tẽple / I was in a trance.

Das XXII. Capitel.

11. Als ich aber für klarheit diſes Liechtes nicht ſehen kondt / war ich bey der hand geleitet / von denen die mit mir waren / vnnd kam gen Damaſcon.

Oc der ieg kunde icke ſee for dette Liuſis klarhed / da bleff ieg ledet ved haanden aff dem ſom vaare met mig / oc kom til Damaſcon.

12. Es war aber ein Gottsförchtiger Mann / nach dem Geſetz / Ananias / der ein gut gerücht hatte bey allen Jüden / die daſelbſt wohneten.

Oc der vaar en Gudfryctig Mand / effter Lowen / Ananias / ſom haffde it gaat røcte hoſſ alle Jøder / ſom der bode.

13. Der kam zu mir / vnd tratt bey mich / vnd ſprach zu mir: Saul / lieber / Bruder / ſihe auff. Vnnd ich ſahe jn an zu derſelbigen ſtund.

Hand kom til mig / oc ſtod hoſſ mig / oc ſagde til mig / Saul / kære Broder ſee op / Oc ieg ſaa paa hannem i ſamme ſtund.

14. Er aber ſprach: Gott vnſerer Väter hat dich verordnet / daß du ſeinen willen erkennen ſolteſt / vnd ſehen den Gerechten / vnd hören die ſtimme auß ſeinem Munde.

Da ſagde hand / Vore Fedris Gud haffuer beſticket dig / at du ſkulde kende hans ville / oc ſee den Retferdige / oc høre røſten aff hans Mund.

15. Denn du wirſt ſein Zeuge zu allen Menſchen ſein / deß / das du geſehen vnnd gehöret haſt.

Thi du ſkalt vere hans vidne til alle Menniſke / om det ſom du haffuer hørt oc ſeet.

16. Vnd nun / was verzeuchſt du? Stehe auff vnd laß dich Tauffen / vnd abwaſchen deine Sünde / vnnd ruffe an den Namen des HERRN.

Oc nu / hui tøffuer du? Stat op oc lad dig døbe / oc affto dine ſynder / Oc kald paa HERRENS Naffn.

17. Es geſchach aber / da ich wider gen Jeruſalem kam / Vnnd betet jm Tempel / daß ich entzucket ward.

Oc det ſkede / der ieg kom til Jeruſalem igen oc bad i Templen / at ieg bleff vndryct.

Kapitola XXII.

11. A když gſem byl oſlnul / pro yaſnoſt ſwětla toho / za ruce gſa weden od towaryſſuow mých / přiſſel gſem do Damaſſku.

A gdym nie nie widział przed chwała świátłośći oney / bedác widziony reke od nich co ze mna byli / przyſzedłem do Damaſzku.

12. Muž pak nějaký byl tu dobrý / gménem Ananyáſs / chodě wedlé Zákona / ſwědectwij mage od wſſech přebýwagjcých w Damaſſku Židůw.

Tam Ananiaſz, mąż ktory mąż pobożny wedle zákonu / máiac o ſobie dobre świádectwo od wſzytkich Zydow tám mieſzkálacych.

13. Přiſſel ke mně / a ſtoge v mne / řekl mi: Saule bratře / prohlédni. A yá w tu hodinu pohleděl gſem naň.

Przyſzedł do mnie / á ſthánawſzy rzekł mi / Saulu bracie weźmi wzrok / á ia zárázem tegoż czáſu vyźrzałem go.

14. A on řekl mi: Buoh Otcůw naſſých / předzwěděl tebe / aby poznal wůli geho / a widěl Sprawedliwého / a aby ſlyſſal hlas z vſt geho:

Thedy on mnie rzekł / Bog oycow naſzych obrał ciebie ábyś poznał wolą iego / á żebyś oglądał onego Sprawiedliwego / y ſłuchał głoſu z vſt ie°.

15. Nebo budeſs ſwědkem geho ke wſſem Lidem / těch wěcý kteréž gſy ſlyſſel a widěl.

Abowiem będzieſz iego świádkiem v wſzytkich ludzi / o tym coś widział y ſłyſzał.

16. A nynj co prodléwáſs? Wſtaň a pokřti ſe / a obmyg hřijchy twé wzýwage Gméno PANIE.

A przetoż teraz przecz omieſzkawaſz? Wſtań á okrzći ſie / á omyy grzechy twe wzywáiac imienia Páńſkiego.

17. Stalo ſe pak potom / když gſem ſe wrátil do Geruzaléma / a modlil ſem ſe w Chrámě / byl gſem vwytrženj myſli.

Stáło ſie potym gdym ſie wrócił do Jeruzálem á modlilem ſie w Kościele / żem był záchwycon bez pámięci.

כב

18 וַחֲזִיתֵהּ בְּחֶזְוָנָא כַּד
אָמַר לִי אֶסְתַּרְהַב וּפוּק לָךְ
מִן אוּרִשְׁלֶם מֶטוּל דְּלָא
מְקַבְּלִין סָהֲדוּתָךְ דַּעְלַי ׃

E viddilo che mi diceua, Sollecita, & eſci preſtamente di Ieruſalem : percioche non riceueranno la teſtimonianza che tu renderai loro di me.

19 וְאֶנָא אֶמְרֵת מָרִי אַף
הֶנוּן יָדְעִין דְּאֶנָא מַשְׁלֵם
הֲוִית לְבֵית אֲסִירֵא וּמָחֵא
הֲוִית בְּכֻל כְּנוּשָׁן לְאִילֵין
דְּמְהַימְנִין הֲווּ בָּךְ ׃

Et io diſſi, Signore, eſſi ſanno che io metteuo in prigione, e batteuo per le ſinagoghe quelli che credeuano in te.

20 וְכַד מֶתְאַשַּׁד הֲוָא
דְּמֵהּ דְּאֶסְטְפָנוּס סָהֲדָךְ
וְאַף אֶנָא עַמְּהוֹן קָאֵם
הֲוֵית וְשָׁלֶם הֲוִית לְצֶבְיָנְהוֹן
דְּקָטוֹלָוְהִי וְנָטַר הֲוֵית
מָאנֵא דְּאִילֵין דְּרָגְמִין הֲווּ
לֵהּ ׃

E quando ſi ſpargeua il ſangue di Stefano tuo teſtimonio, io ancora ero preſente, e conſentiuo à la ſua morte, e guardauo i veſtimenti di coloro che l'ammazzauano.

21 וְאֶמַר לִי זֶל דְּאֶנָא
מְשַׁדַּר אֶנָא לָךְ לְרוּחְקָא
לְמַכְרָזוּ לְעַמְמֵא ׃

Et egli mi diſſe, Vattene via : che io ti manderò lontano à i Gentili.

22 וְכַד שְׁמַעוּהִי לְפָוְלוֹס
עַד מָא לְחָדָא מֶלְּתָא
אֲרִימוּ קָלְהוֹן וְקְעוֹ
יִשְׁתְּקֵל מִן אַרְעָא אַיְנָא
דְּהָכַנָּא הוּ לָא זֵיר וְלָא לֵהּ
לְמֶחְיָא ׃

Hor eſſi l'aſcoltorono inſin à queſta parola : poi alzoron la lor voce, dicendo, Leua de la terra vn tal'huomo: percioche non è conueniente che viua.

23 וְכַד מְבַגְּנִין הֲווּ וּמְשַׁדִּין
הֲווּ מָאנַיְהוֹן וּמַסְקִין הֲווּ
חָלָא לִשְׁמַיָּא ׃

Coſi gridando eſſi e gittando giu i veſtimenti, e ſpargendo la poluere in aria.

24 פַּקֵּד כִּלִּירַכָּא דְּנֶעֱלוּנֵהּ
לְמַשְׁרִיתָא וּפַקֵּד דְּבְנַגְדֵּא
נֶשְׁתַּאַל אֵיךְ דְּנֵדַע דְּמֶטוּל
אַיְדָא עֶלְּתָא קָעִין הֲווּ
עֲלָוְהִי ׃

Il Capitano comandò che fuſſe menato nel campo, ordinando che fuſſe eſaminato con batiture, per ſapere per qual cagione eſſi gridauano coſi contra di lui:

כב

18 וָרְאִיתִי אוֹתוֹ לֵאמֹר אֵלַי
לֵךְ לְךָ בְּחִפָּזוֹן מִירוּשָׁלַיִם בַּעֲבוּר
כִּי לֹא יְקַבְּלוּ אֶת־עֵדוּתְךָ עָלָי ׃

Y lo vide que me dezia, Date prieſſa, y ſal preſtamente fuera de Ieruſalem : porque no recibiran tu teſtimonio de mi.

19 וַאֲנִי אָמַרְתִּי אֲדֹנָי הֵמָּה
יָדְעוּ כִּי אֲנִי מַסְגִּיר וּמַכֶּה אוֹתָם
מֵעֵדָה לְעֵדָה הַמַּאֲמִינִים בָּךְ ׃

Y yo dixe, Sennor, ellos ſaben, que yo encerraua en carcel, y heria por las Synogas à los que creyan en ti.

20 וּבְהִשָּׁפֵךְ דְּמֵי סְטֶפָנוֹס
הַמְּעִידְךָ הָרִאשׁוֹן וַאֲנִי קָמְתִּי
וְרָצִיתִי בְּמוֹתוֹ וְשָׁמַרְתִּי אֶת־
לְבוּשֵׁי הוֹרְגָיו ׃

Y quando ſe derramaua la ſangre de Eſtauan tu teſtigo, yo tambien eſtaua preſente, y conſentia à ſu muerte, y guardaua las ropas de los que lo matauan.

21 וַיֹּאמֶר אֵלַי לְכָה כִּי אֲנִי אֶל־
הַגּוֹיִם בְּרָחוֹק אֲשַׁלֵּחַ אוֹתְךָ ׃

Y dixome, Vé, porque yo te tengo de embiar lexos à las Gentes.

22 וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו עַד הַדָּבָר הַזֶּה
וַיָּרִימוּ אֶת־קוֹלָם לֵאמֹר נְשָׂא
מִן הָאָרֶץ אֶת־הָאִישׁ כָּזֶה הוּא
כִּי לֹא יִשְׁוֶה לִחְיוֹתוֹ ׃

Y oyeronlo haſta eſta palabra : entonces alçaron la boz diziendo, Quita de la tierra à vn tal hombre : porque no conuiene que biua.

23 וּבְזַעֲקָם וּבְהַשְׁלִיכָם אֶת־
לְבוּשֵׁיהֶם וּבְזָרוֹתָם אֶת־עָפָר
אֶל־הַשָּׁמַיִם ׃

Y dando ellos bozes, y arroniando ſus ropas y echando poluo àl ayre.

24 וַיְצַו שַׂר אֶלֶף לְהוֹלִיכוֹ אֶל־
הַמַּחֲנֶה אוֹמֵר לְיַסְּרֵנוּ בַּשּׁוֹטִים
וּלְנַגְּעֵנוּ וּלְחַקֹּר עַל־מָה אוֹדוֹת
לָכָה צָעֲקוּ עָלָיו ׃

Mandò el Tribuno que lo lleuaſſen àl real : y mandó que fueſſe examinado con acotes (y atormentarlo) para ſaber porque cauſa clamauan anſi contra el.

κβ'.

18. Καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι, σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ, διότι οὐ παραδέξονταί σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ.

Et ie le vi qu'il me diſoit, Haſte-toi, & pars legerement de Ieruſalem : car ils ne receuront point le teſmoignage que tu leur rendras de moi.

19. Κἀγὼ εἶπον, κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ.

Et ie di, Seigneur, eux-meſmes ſauent comme ie mettoy'en priſon, & fouettoye par les ſynagogues ceux qui croyoyent en toi.

20. Καὶ ὅτε ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστὼς καὶ συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ, καὶ φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν.

Et lors que le ſang d'Eſtiene ton martyr fut eſpandu, i'y eſtoye auſſi preſent, & conſentoye à ſa mort.

21. Καὶ εἶπε πρός με, πορεύου ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε.

Mais il me dit, Va t'en, car ie t'enuoyerai loin vers les Gentils.

22. Ἤκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν, λέγοντες, αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον. οὐ γὰρ καθῆκον αὐτὸν ζῇν.

Or ils l'eſcouterent iuſqu'à ce mot: adonc ils eſleuerent leurs voix, diſans, Oſte de la terre vn tel homme: car il n'eſt point conuenable qu'il viue.

23. Κραζόντων δὲ αὐτῶν καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια, καὶ κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα.

Et comme ils crioyent à haute voix, & ſecouoyent leurs veſtemens, & iettoyent la poudre en l'air.

24. Ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλίαρχος ἄγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολήν, εἰπὼν μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτόν, ἵνα ἐπιγνῷ δι᾽ ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ.

La Capitaine commanda qu'il fuſt mené en la fortereſſe, & ordonna qu'il fuſt examiné par le fouet, afin qu'il ſeuſt pour quelle cauſe ils crioyent ainſi contre lui.

CAP. XXII.

18. Et videre illum dicentem mihi, Feſtina, & exi velociter ex Ieruſalem: quoniam non recipient teſtimonium tuum de me.

And ſawe him ſaying vnto me, Make haſte, and get thee quickly out of Jeruſalem: for they will not receiue thy witnes concerning me.

19. Et ego dixi, Domine, ipſi ſciunt quia ego eram cõcludens in carcerem & cædens per ſynagogas eos qui credebant in te.

Then I ſayde, Lorde, they knowe that I priſoned and beat in euery Synagogue them that beleeued in thee.

20. Et cùm funderetur ſanguis Stephani teſtis tui, ego aſtabam & conſentiebam, & cuſtodiebam veſtimenta interficientium illum.

And when the blood of thy martir Steuen was ſhed, I alſo ſtood by, and conſented vnto his death, & kept the clothes of them that ſlew him.

21. Et dixit ad me, Vade, quoniam ego in nationes longè mittam te.

Then he ſaid vnto me, Depart: for I will ſend thee farre hence vnto the Gentiles.

22. Audiebant autem eum uſque ad hoc verbum, & levaverunt vocem ſuam dicentes, Tolle de terra huiuſmodi: non enim fas eſt eum vivere.

And they heard him vnto this worde, but then they lift vp their voyces, and ſaid, Away with ſuch a fellowe from the earth: for it is not meete that he ſhoulde liue.

23. Vociferantibus autem eis, & proiicientibus veſtimenta ſua, & pulverem iactantibus in aërem.

And as they cryed & caſt of their clothes, and threwe duſt into the aire.

24. Iuſſit tribunus induci eum in caſtra, & flagellis cędi, & torqueri eum: ut ſciret propter quam cauſam ſic acclamarent ei.

Then chiefe captaine commaunded him to be ledde into the Caſtle, and bade that hee ſhoulde bee ſcourged, and examined, that hee might knowe wherefore they cryed ſo on him.

Das XXII. Capitel.

18. Vnd ſahe jhn. Da ſprach er zu mir: Eile vnd mache dich behend von Jeruſalem hinauß / denn ſie werden nicht auffnemen dein Zeugniß von mir.

Oc ſaa hannem. Da ſagde hand til mig / Skynde dig oc gack haſtelige vd aff Jeruſalem / Thi at de ſkulle icke anamme dit Vidnisbyrd om mig.

19. Vnnd ich ſprach: HERR / ſie wiſſen ſelbſt / daß ich gefangen legte / vnd ſteupte die / ſo an dich glaubten / inn den Schulen hin vnd wider.

Oc ieg ſagde / HERRE / de vide ſelff / At ieg ſette i Fengſel / oc hudſtrøg dem / ſom trode paa dig / alleuegne i Scholerne.

20. Vnd da das Blut Stephani deines Zeugen vergoſſen ward / ſtund ich auch darneben / vnd hatte wolgefallen an ſeinem Todte / vnnd verwaret denen die Kleider / die jn tödten.

Oc der Stephani dit Vidnis Blod bleff vdſtyrt / da ſtod ieg oc der hoſſ / oc haffde / behagelighed i hans Død / oc forwarede deris Klæder / ſom ihielſloge hannem.

21. Vnd er ſprach zu mir: Gehe hin / denn ich wil dich ferne vnter die Heiden ſenden.

Oc hand ſagde til mig / Gack hen / thi ieg vil ſende dig longt bort iblant Hedningene.

22. Sie höreten aber jm zu / biß auff auff diß Wort / vnd huben jhre ſtimme auff / vnd ſprachen: Hinweg mit ſolchem von der Erden / denn es iſt nicht billich / daß er leben ſoll.

Oc der de horde hannem indtil dette ord / oc opløffte deris røſt / oc ſagde / Bort met denne aff Jorden / Thi det er icke ret / at hand ſkal leffue.

23. Da ſie aber ſchryen / vnnd jhre Kleider abworffen / vnd den Staub in die Lufft worffen.

Oc der de ſtrege / oc kaſte deris Klæder aff dem / oc kaſte Støff i luften.

24. Hieß jn der Hauptmann in das Läger führen / vnd ſaget / daß man jhn ſteupen vnd erfragen ſolt / daß er erführe / vmb welcher vrſach willen ſie alſo über jhn rieffen.

Da befalede Høffuidsmanden at føre hannem i Leyren / oc ſagde / at mand ſkulde hudſtryge oc forhøre hannem / At hand kunde forfare / for huad ſag ſkyld de ſaa robte paa hannem.

Kapitola XXII.

18. Y widěl gſem gey an dij ke mně: Poſpěſs a wyň gdi rychle z Geruzaléma / nebok nepřijgmau ſwědectwij twého o mně.

Tedy m go widział ã on mowi ku mnie, Spieſs ſie ã wynidz rychło z Jeruzalem / ãbowiem świadectwã twego nie przyimã o mnie

19. A gá řekl: PAne / oni wědij / že gſem gá dáwal do Žaláře / a bil gſem w Sſkolách gegich ty / kteřij wěřili w tebe:

A iem ia powiedział / Pánie oni wiedzą żeciem ia wtrącał do więzienia / y mordowałem po wſzytkich bożnicách ty ktorzy w cię wierzyli.

20. A když wylewali krew Sſtěpána Swědka twého / gá gſem tu byl / a přiwolowal gſem k ſmrti geho / a oſtříhal gſem raucha těch / kteřij gey mordowali.

A gdy była rozlana krew Stefaná męczenniká twego / tam też ſtał przy tym / á zezwalałem ná zámordowánie iego / y ſtrzegłem ſzaty tych ktorzy go zábijáli.

21. Y řekl ke mně: Gdi / neb gá daleko mezy Pohany poſſli tebe.

Tedy on rzekł ku mnie / Idźże bo ia do pogánow dáleko poſyłam ciebie.

22. Y poſlauchali ho až do toho ſlowa / a pozdwihli hlaſu ſwého / řkauce: Zahlaď z země takowého člowěka / nebo neſluſſij gemu žiwu býti.

Słuchali go tedy / áż do tych słow / z ktorym podniozſſy głoſy ſwe mowili / Day ſtrácie z ziemie człowieká tego / bo nie ſłuſzá áby miał żyw zoſtáć

23. A když oni křičeli a metali s ſebe raucho ſwé / a prachem ſypali w powětřij.

A tákże wołáli / y miotáli ſwe ſzáty / ciſkáiąc proch ná powietrze.

24. Kázal Haytman vwéſti Pawla do wogſka / a bíti mrſkati a trápiti / aby zwěděl pro kterau přijčinu by naň tak křičeli.

A rotmiſtrz roſkazał go wieść do zámku / kazawſzy áby go biczmi bito y męczono / chcąc ſie dowiedzieć przyczyny dlá czegoby ták nań wołano.

כב

25 וכד מתחוהי בערקא אמר הו פולוס לקנטרונא דקאם הוא עלוהי משפס לכון לגברא רהומיא דלא מחיב דתנגדון :

Come l'hebbero ſtretto coi legami, Paulo diſſe al Centurione che ſtaua li preſente, Emmi egli lecito battere vn huomo Romano, e non condannato?

26 וכד שמע קנטרונא קרב לות כילירכא ואמר לה מנא עבד אנת הנא גיר גברא רהומיא הו :

Il Centurione vdito queſto, andò à riferirlo al Capitano, dicendo, Guarda quel che tu hai à fare: percioche queſt' huomo è Romano.

27 וקרב לותה כילירכא ואמר לה אמר לי אנת רהומיא אנת אמר לה אין :

E il Capitano andò à lui, e diſſegli, Dimmi, ſei tu Romano? Egli diſſe, Si ſono.

28 וענא כילירכא ואמר לה אנא בכספא סגיאא קניתה לרהומיותא אמר לה פולוס אנא דין אף בה אתילדת :

Riſpoſe allora il Capitano, Io con gran ſomma di denari ho acquiſtato queſta cittadinanza. E Paulo diſſe, Et io l'ho per natiuità.

29 ומחדא פרק להון מנה הנון דבעין הוו למנגדותה ודחל כילירכא כד ילף דרהומיא הו על דפכרה הוא :

La onde ſubbito ſi diſcoſtarono da lui quelli che doueuano eſaminarlo: e il Capitano ancora temè quando ſeppe ch'egli era Romano, e che l'haueua legato.

30 וליומא אחרנא צבא הוא למדע שריראית דמנא הי קטגרנותא דמיתין הוו עלוהי יהודיא ושריה ופקד דנאתון רבי כהנא וכלה כנושתא דרישיהון ונדבר לפולוס ואחת אקימה ביניתהון :

L'altro giorno poi volendo ſapere il certo, per qual cagione egli foſſe accuſato da i Giudei, lo ſciolſe da legami, e comandò che i principali Sacerdoti ſi congregaſſeno, e tutto il lor conſiglio: poi menato fuor Paulo, il fece ſtar loro dauanti.

כב

25 וכאשר מתחוהו בשרוכים אז אמר פולוס אל־שר מאה העומד עליו הישוה לכם את־איש רהומי וחפשי בלי משפט ליסרנו בשוטים :

Y como lo ataron con correas, Paulo dixo al Centurion que eſtaua preſente, Es hos licito açotar à vn hombre Romano, y por condenar?

26 וכאשר שמע שר מאה קרב ויגיד לשר אלף לאמר ראה מה יש לך לעשות כי האדם הזה איש רהומי הוא :

Y como el Centurion oyó eſto, fué al Tribuno, y diole auiſo diziendo, que has de hazer? porque eſte hombre es Romano.

27 ויקרב שר אלף ויאמר לו אמור לי האתה רהומי והוא אמר אכן :

Y viniendo el Tribuno, dixole, Di me, eres tu Romano? y el dixo, Si.

28 ויען שר אלף אנכי ברב כסף וזהב קניתי את־חפשה הזאת ופולוס אמר ואני נולדתי בה :

Y reſpondió el Tribuno, Yo con mucha ſumma alcancé eſta Ciudad. entonces Paulo dixo, Y yo aun ſoy nacido.

29 וברגע רפו ממנו העתידים היו לנגעו ושר אלף ירא בדעתו כי איש רהומי הוא וכי אסרו :

Anſique luego ſe apartaron de el los que lo auian de atormentar: y aun el Tribuno tambien vuo temor, entendido que era Romano, por auerlo atado.

30 וממחרת אבה לדעת את־אמת הדבר ואת־סבה אשר עליה יחיבוהו היהודים ויתירהו מאסוריו ויצו לבוא את הכהנים ואת־כל־עדתם ויוליכו את פולוס הקים אותו ביניהם :

Y el dia ſiguiente queriendo ſaber de cierto la cauſa porque era accuſado de los Iudios, ſoltolo de las priſiones. y mandó venir à los Principes de los Sacerdotes, y à todo ſu concilio: ſacando à Paulo, preſentólo delante de ellos.

κβʹ.

25. Ὡς δὲ προέτεινεν αὐτὸν τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπε πρὸς τὸν ἑστῶτα ἑκατόνταρχον ὁ Παῦλος, εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν;

Quand donc ils l'eurent garrotté de courroyes, Paul dit au Centenier qui eſtoit pres de lui, Vous eſt-il loiſible de fouëtter vn hôme Romain, & non condamné.

26. Ἀκούσας δὲ ὁ ἑκατόνταρχος προσελθὼν ἀπήγγειλε τῷ χιλιάρχῳ λέγων, ὅρα τί μέλλεις ποιεῖν· ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστι.

Ce qu'ayant entendu le Centenier, il s'en alla au Capitaine pour l'aduertir diſant, Regarde que tu as à faire: car ceſt homme-ci eſt Romain.

27. Προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρχος εἶπεν αὐτῷ, λέγε μοι εἰ σὺ Ῥωμαῖος εἶ. ὁ δὲ ἔφη, ναί.

Et le Capitaine vint à lui, & lui dit, Di moi, es tu Romain? & il reſpondit, Oui vrayement.

28. Ἀπεκρίθη τε ὁ χιλίαρχος, ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη, ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι.

Le Capitaine lui dit, I'ai acquis ceſte bourgeoiſie à grand' ſomme d'argẽt. Et Paul dit, Et moi ie le ſuis de naiſſance.

29. Εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν. καὶ ὁ χιλίαρχος δὲ ἐφοβήθη ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι, καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς.

Parquoi incontinent ceux qui le deuoyent examiner ſe retirerent de lui: & le Capitaine auſſi eut crainte quand il eut cognu qu'il eſtoit bourgeois de Rome, & qu'il l'auoit lié.

30. Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς, τὸ τί κατηγορεῖται παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν, καὶ ἐκέλευσεν ἐλθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον αὐτῶν. καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς.

Or le lendemain voulant ſauoir pour certain pour quelle cauſe il eſtoit accuſé des Iuifs, il le deſlia des liens, & cõmãda que les principaux Sacrificateurs s'aſſemblaſſent, & tout le conſeil, & amena Paul, & le preſenta deuant eux.

CAP. XXII.

25. Et cùm aſtrinxiſſent eum loris, dicit aſtanti ſibi Centurioni Paulus: Si hominem Romanum & indemnatum licet vobis flagellare?

And as they bounde him with thongs/ Paul ſaide vnto the Centurion that ſtoode by/ Is it lawfull for you to ſcourge one that is a Romane/ and not condemned.

26. Quo audito, Centurio acceſſit ad tribunum, & nũtiavit, dicens, Quid acturus es? hic enim homo civis Romanus eſt.

Nowe when the Centurion heard it/ hee went/ and tolde the chiefe captaine/ ſaying/ Take heede what thou doeſt: for this man is a Romane.

27. Accedens autem tribunus, Dixit illi, Dic mihi, ſi tu Romanus es? At ille dixit: Etiam.

Then the chiefe captaine came/ and ſayd to him/ Tell me/ art thou a Romane? and he ſaid/ Yea.

28. Et reſpondens tribunus, Ego multa ſumma civitatem hanc conſecutus ſum Et Paulus ait, Ego autem & natus ſum.

And the chiefe captaine anſwered/ With a great ſumme obtained I this burgeſſhip. Then Paul ſaid/ But I was ſo borne.

29. Protinus ergo diſceſſerunt ab illo qui eum torturi erant, Tribunus quoque timuit, poſtquã reſcivit, quia civis Romanus eſſet, & quia alligaſſet eum.

Then ſtraight way they departed from him/ which ſhoulde haue examined him: & the chiefe Captaine alſo was afraid after he knewe that he was a Romane/ and that he had bounde him.

30. Poſtera autem die volens ſcire diligentiùs qua ex cauſa accuſaretur à Iudæis, ſolvit eum, & iuſſit ſacerdotes convenire & omne concilium: & producens Paulum, ſtatuit inter illos.

On the next day/ becauſe he would haue knowen the certaintie wherefore hee was accuſed of the Jewes/ hee looſed him from his bounds/ and commanded the hie Prieſts and all their Counſell to come together: & he brought Paul/ and ſet him before them.

Das XXII. Capitel.

25. Als er jhn aber mit Riemen anband/ ſprach Paulus zu dem Vnterhauptmann/ der dabey ſtund: Jſts auch recht bey euch/ einen Römiſchen Menſchen/ on Vrtheil vnnd Recht geiſſeln?

Oc der hand tilbant hannem met Remer/ da ſagde Paulus til Vnderhøffuitzmanden (ſom der ſtod hoſ) Er det oc ret hoſſ eder/ at hudſtruge en Romiſke Menniſke/ vden Dom oc ræt.

26. Da das der Vnterhauptmann höret/ gieng er zu dem Oberhauptmann/ vnnd verkündiget jm/ vnnd ſprach: Was wilt du machen/ diſer Menſch iſt Römiſch?

Der Vnderhøffuitzmanden det hørde/ gick hand til den øffuerſte Høffuitzmand/ oc forkyndede hannem/ oc ſagde/ Huad vilt du gøre? Denne Mand er en Romere.

27. Da kam zu jm der Oberhauptmann/ vnd ſprach zu jhm: Sage mir biſt du Römiſch? Er aber ſprach: Ja.

Da kom den øffuerſte Høffuitzmand til hannem/ oc ſagde til hannem/ Sig mig eſt du Romiſk? Da ſagde hand/ Ja.

28. Vnd der Oberhauptmann antwortet: Jch habe diß Burgerrecht mit groſſer ſumma zu wegen gebracht. Paulus aber ſprach: Jch aber bin auch Römiſch geboren.

Oc den øffuerſte Hoffuitzmand ſuarede/ Denne Burgere ret kaaſtede mig en ſtor Sum. Da ſagde Paulus/ Jeg er oc en fød Romere.

29. Da tratten alſo balde von jhm ab/ die jhn erfragen ſolten. Vnd der öberſte Hauptmann forchte ſich/ da er vernam/ daß er Römiſch war/ vnd er jhn gebunden hatte.

Da ginge de ſtrax fra hannem/ ſom ſkulde offuerhøret hannem. Oc den øffuerſte Høffuitzmand befryctede ſig/ der hand fornam/ at hand vaar en Romere/ oc at hand haffde bundet hannem.

30. Des andern tages wolt er gewiß erkunden/ warumb er verklaget würde von den Jüden/ vnd löſet jhn von den Banden/ vnnd hieß die Hohenprieſter vnd jhren gantzen Rath kommen/ vnd führet Paulum herfür/ vnd ſtellet jhn vnter ſie.

Anden dagen vilde hand viſt vide/ huor faare hand bleff beklaget aff Jøderne/ oc hand løſde hannem aff Baandene/ oc befalede/ at de ypperſte Preſter oc deris gantſke Raad ſkulde komme/ oc hand førde Paulum frem/ oc ſtickede hannem iblant dem.

Kapitola XXII.

25. A když gey ſwázali řemenijm/ řekl Pawel Setnijkowi kterýž při něm ſtál: Sluſſýli wám člowěka Ržijmſkého a neodſauzeného mrſkati

A gdy go rzemieńmi zwiazano/ tedy Páwel rzekł ſetnikowi ktory thu ſtał/ Izali ſie wam godźi człowieká Rzymiánina nie oſądzonego bić biczmi?

26. To vſlyſſaw Setnijk/ přiſtaupil k Haytmanu/ a powěděl gemu/ řka: Y co chceſs činiti? Nebo člowěk tento geſt Měſſtěnijn Ržijmſký.

To gdy vſłyſzał ſetnik/ ſzedł do rotmiſtrzá/ y oznáymił mu/ mowiąc/ Bácz co maſz czynić/ bo ten człowiek ieſt Rzymiánin.

27. Y přiſtaupiw Haytman/ řekl gemu: Powěz mi/ gſyli ty Ržijmanijn? A on řekl: A yá gſem.

Tedy przyſzedſzy Rotmiſtrz/ rzekł mu/ Powiedz mi ieſliś ty ieſt Rzymiánin? A on rzekł, Tać ieſt.

28. Y odpowěděl Haytman: Já gſem za weliké penijze toho Měſtianſtwij dozágl. A Pawel řekl: Já gſem ſe pak wněm v narodil.

Odpowiedział mu Rotmiſtrz/ Jam ſie zá wielką ſumę pieniędzy do kupił práwá miáſtá tego/ A Páwel rzekł/ Alem ſie ia też vrodził y mieſzczáninem.

29. Tehdy hned odſtaupili od něho/ ti kteřijž gey měli trápiti. Haytman pak bál ſe také/ když zwěděl že Pawel geſt Ržijmſký Měſſtěnijn/ a že gey kázal byl ſwázati.

A dla tegoż náthmiaſt odſtąpili od niego ći co go mieczyć mieli/ ktemu ſie y Rotmiſtrz zlękł/ doznawſzy że był Rzymiáninem/ á iż go był związał.

30. Druhého pak dne/ chtěge zwěděti giſtotu/ pro kteraubý příčinu naň žalowali Židé/ rozwázal gey/ a přikázal aby ſe ſeſſli wrchnij Kněžij y wſſecka radda: Y wywedw Pawla/ poſtawil ho před nimi.

A ták názáiutrz chcąc pewnie wiedźiec o ktoraby rzecz od Zydow był obwiniowan/ rozwiązał go/ á roſkazał ſie zeydź Kśiążętam kapláńſkim/ y wſzytkiemu ich zgromádzeniu á wywiodſzy Páwlá/ poſtáwił go przed nimi.

כג

1 וְכַד חַר פּוֹלוֹס בְּכְנוּשְׁתְּהוֹן אֲמַר גַּבְרֵא אַחַי אֶנָא בְּכֻל תֵּארְתָא טַבְתָא אֶתְדַּבְּרֶת קְדָם אַלָהָא עַד מָא לְיוֹמָנָא׃

E Paulo riguardando attentamente Verſo il Conſiglio, diſſe, Huomini fratelli, io ho conuerſato dinanzi à Dio con ogni buona conſcientia inſin à queſto giorno.

2 וְחַנַּנְיָא כָּהְנָא פַּקֶּד לְהָנוֹן דְּקָיְמִין הָווּ עַל גְּבֵהּ דְּנֶמְחוּנָהּ לְפוֹלוֹס עַל פּוּמֵהּ׃

Là doue Anania ſommo Sacerdote comandò à quelli che gli ſtauano appreſſo, che gli percoteſſeno la bocca.

3 וּפוֹלוֹס אֲמַר לֵהּ דְּעֲתִיד הוּ אַלָהָא דְּנֶמְחְיָךְ אֶסְתָּא מְחַוַּרְתָּא וְאַנְתְּ יָתֵב אַנְתְּ דְּדָאֶן אַנְתְּ לִי אַיךְ דְּבְנָמוֹסָא כַּד עָבַר אַנְתְּ עַל נָמוֹסָא וּפָקֶד אַנְתְּ דְּנֶמְחוּנָנִי׃

Allor Paulo diſſe à lui, Iddio percoterà te, ô muro imbiancato: tu ſiedi per giudicarmi ſecondo la Legge, e contra la Legge comandi ch'io ſia battuto?

4 וְאַילֵין דְּקָיְמִין הָווּ תַּמָּן אֶמְרִין לֵהּ לְכָהְנָא דְּאַלָהָא מְצַחֵא אַנְתְּ׃

E quei che ſtauano li preſenti, diſſero, Tu dici parole ingiurioſe al ſommo Sacerdote di Dio?

5 אֲמַר לְהוֹן פּוֹלוֹס לָא יָדַע הְוִית אַחַי דְּכָהְנָא הוּ כְּתִיב הוּ גֵּיר דַּלְרִישָׁא דְּעַמָּךְ לָא תְּלוּט׃

E Paulo diſſe, Fratelli, io non ſapeuo che foſſe ſommo Sacerdote. Certo egli è ſcritto, Non dirai male dal principe del tuo popolo.

6 וְכַד יָדַע פּוֹלוֹס דְּמֶנֵּהּ דְּעַמָּא אִיתַיְהוֹן דְּזַדּוּקָיֵא וּמֶנֵּהּ דְּפְרִישֵׁא קְעָא הְוָא בְּכְנוּשְׁתָּא גַּבְרֵא אַחַי אֶנָא פְּרִישָׁא אֶנָא בַּר פְּרִישָׁא וְעַל סַבְרָא דְּקְיָמְתָּא דְמִיתֵא מֶתְדְּיֶן אֶנָא׃

Hor ſapendo Paulo che Vna parte era di Sadducei, e l'altra di Fariſei, gridò nel Conſiglio, Huomini fratelli, io ſon Fariſeo, figliuol di Fariſeo: io ſono accuſato per la ſperanza e reſurrettion de morti.

כג

1 וַיַּבֵּט פּוֹלוֹס בָּעֵדָה וַיֹּאמַר הָאֲנָשִׁים אַחַי אֲנִי בְּכָל־מַדָּע טוֹב הִתְהַלַּכְתִּי אֶת־הָאֱלֹהִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

Entonces Paulo, poniendo los ojos en el concilio, dize, Varones hermanos: yo con toda buena conſciencia he conuerſado delante de Dios haſta el dia de oy.

2 וַחֲנַנְיָה הַכֹּהֵן גָּדוֹל צִוָּה לָעוֹמְדִים אֵלָיו לְהַכּוֹת אוֹתוֹ עַל־הַפֶּה׃

El Principe de los Sacerdotes Ananias entonces mando à los que eſtauan delante deel, que lo hirieſſen en la boca.

3 אָז פּוֹלוֹס אָמַר אֵלָיו יַכְּךָ יְהוָה קִיר־הַגִּיר כִּי יָשׁוּב תִּשְׁפְּטֵנִי כַּתּוֹרָה וְעַל־הַתּוֹרָה תְּצַוֶּה לְהַכּוֹתִי׃

Entonces Paulo le dixo, Herirteha Dios, pared blanqueada, y tu eſtas ſentado juzgandome cònforme à la Ley, y contra la ley me mandas herir?

4 וְהָעוֹמְדִים אֶצְלוֹ אָמְרוּ אֶת־כֹּהֵן רֹאשׁ אֱלֹהִים מְקַלֵּל אַתְּ׃

Y los que eſtauan preſentes dixeron, Al ſummo Sacerdote de Dios maldizes?

5 וַיֹּאמֶר פּוֹלוֹס לֹא יָדַעְתִּי אַחַי כִּי כֹּהֵן גָּדוֹל הוּא כִּי נִכְתַּב אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וּנְשִׂיא עַמְּךָ לֹא תָאֹר׃

Y Paulo dixo, No ſabia, hermanos, que era el Principe de los Sacerdotes: que eſcripto eſtà, Al principe de tu pueblo no maldirás.

6 וְכִי יָדַע פּוֹלוֹס כִּי חֵלֶק אֶחָד הָיָה מִצְדּוּקִים וְחֵלֶק אַחֵר מִפְּרוּשִׁים וַיִּקְרָא בָּעֵדָה הָאֲנָשִׁים אַחַי אֲנִי מְפָרֵשׁ הוּא בֶן־נָדוֹן הַמֵּתִים הַמְפָרֵשׁ וְעַל־תִּקְוָה וּתְקוּמַת אָנֹכִי׃

Entonces Paulo, ſabiendo que la vna parte era de Sadduceos, y la otra de Phariſeos, clamó en el concilio, Varones hermanos, yo Phariſeo ſoy, hijo de Phariſeo. de la eſparança y de la reſurrecion de los muertos ſoy yo juzgado.

ΚΕΦΑΛ. κγ'.

Ἀτενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν, ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας.

Et Paul ayant les yeux dreſſés vers le conſeil, dit, Hommes freres, i'ai conuerſé en toute bone conſcience deuant Dieu iuſqu'à ce iour.

2. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξε τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα.

Adonc le ſouuerain Sacrificateur Ananias commanda à ceux qui eſtoyēt pres de lui de le fraper ſur le viſage.

3. Τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε, τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός, τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι;

Lors Paul lui dit, Dieu te frapera, paroi blanchie: que tu ſois aſſis pour me iuger ſelon la Loy, & qu'en tranſgreſſant la Loy tu commandes que ie ſoye frapé?

4. Οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπον, τὸν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς;

Et ceux qui eſtoyent preſens dirent, Iniuries tu le ſouuerain Sacrificateur de Dieu?

5. Ἔφη τε ὁ Παῦλος, οὐκ ᾔδειν ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς. γέγραπται γάρ, ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.

Et Paul dit, Freres, ie ne ſauoye pas qu'il fut ſouuerain Sacrificateur: car il eſt eſcrit, Tu ne meſdiras point du prince de ton peuple.

6. Γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἓν μέρος ἐστὶ Σαδδουκαίων, τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων, ἔκραξεν ἐν τῷ συνεδρίῳ, ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίου· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι.

Et Paul ſachant qu'vne partie d'entr'eux eſtoit de Sadduciens, & l'autre de Phariſiēs, s'eſcria dans le conſeil, Hommes freres, ie ſuis Phariſien, fils de Phariſien: ie ſuis cité en cauſe, pour l'eſperance & reſurrection des morts.

CAP. XXIII.

INtendens autem in concilium Paulus ait, Viri fratres, ego omni conſcientia bona converſatus ſum ante Deum, uſque in hodiernum diem.

And Paul beheld earneſtly the Counſell/ and ſaid/ Men and brethren/ I haue in all good conſcience ſerued God vntill this day.

2. Princeps autem ſacerdotum Ananias, præcepit aſtantibus ſibi percutere os eius.

Then the hie Prieſt Ananias commanded them that ſtoode by / to ſmite him on the mouth.

3. Tunc Paulus dixit ad eum, percutiet te Deus, paries dealbate. Et tu ſedens judicas me ſecundum legē, & contra legem iubes me percuti?

Then ſaid Paul to him / God will ſmite thee / thou whited wall: for thou ſitteſt to iudge me according to the Law / and commandeſt thou me to be ſmitten contrarie to the Law?

4. Et qui aſtabant dixerunt: Summum ſacerdotem Dei maledicis?

And they that ſtoode by/ ſayd/ Reuileſt thou Gods hie Prieſt?

5 Dixit autem Paulus, Neſciebam fratres, quia princeps eſt ſacerdotum. Scriptum eſt enim: Principem populi tui non maledices.

Then ſaid Paul/ I knewe not / brethren/ that he was the Prieſt: for it is written / Thou ſhalt not ſpeake euill of the Ruler of thy people.

6. Sciens autē Paulus, quia una pars eſſet Sadducæorum, & altera Phariſæorum, exclamavit in concilio, Viri fratres, ego Phariſæus ſum, filius Phariſæorum: de ſpe & reſurrectione mortuorum ego iudicor.

But when Paul perceiued that the one part were of the Sadduces / and the other of the Phariſes, he cryed in the Counſell / Men and brethren/ I am a Phariſe/ the ſonne of a Phariſe: I am accuſed of ỹ hope and reſurrection of the dead.

Das XXIII. Capitel.

PAulus aber ſahe den Rath an/ vnd ſprach: Ihr Männer lieben Brüder / ich habe mit allem guten Gewiſſen gewandelt für Gott / biß auff diſen tag.

DA ſaa Paulus paa Raadet / oc ſagde/ I Mend/ kære Brødre/ Jeg haffuer met al god Samuittighed vandret faar Gud indtil denne dag.

2. Der Hoheprieſter aber Ananias befalh denen / die vmb jhn ſtunden / daß ſie jhn auffs Maul ſchlügen.

Da befalede den Ypperſte Preſt Ananias dem ſom ſtode hoſſ hannem / at de ſloge hannem / paa Munden.

3. Da ſprach Paulus zu jm: Gott wirdt dich ſchlagen du getünchte Wandt. Sitzeſt du vnd richteſt mich nach dem Geſetze / vnnd heiſſeſt mich ſchlagen wider das Geſetze?

Da ſagde Paulus til hannem / Gud ſkal ſla dig/ du kalckede væg. Sider du/ oc dømmer mig effter Lowen / oc befaler at ſla mig mod Lowen?

4. Die aber vmbher ſtunden/ ſprachen: Schilteſt du den Hohenprieſter Gottes?

Men de ſom der ſtode hoſſ/ ſagde/ Vander du Guds ypperſte Preſt.

5. Vnd Paulus ſprach: Lieben Brüder / ich wuſt es nicht / daß er der Hoheprieſter iſt / Denn es ſtehet geſchrieben: Dem Oberſten deines Volcks ſoltdu nicht fluchen.

Oc Paulus ſagde/ Kære Brødre/ ieg viſte de icke/ at hand er den ypperſte Preſt/ Thi det ſtaar ſcreffuit/ Du ſkalt icke bande dit Folckis øffuerſte.

6. Als aber Paulus wuſte / daß ein theil Saduceer war / vnd das ander theil Phariſeer / rieff er im Rath: Ir Männer lieben Brüder / ich bin ein Phariſeer / vnnd eines Phariſeers Son/ ich werde angeklaget vmb der Hoffnung vnd der aufferſtehung willen der Todten.

Men i det Paulus viſte / at en part vaar Saduceer / oc den anden part Phariſeer / da robte hand i Raadet / I Mend / kære Brødre / Jeg er en Phariſeer oc en Phariſeers ſøn/ Jeg bliffuer beklaget for de Dødis haab oc opſtandelſe ſkyld.

Kapitola XXIII.

TEhdy Pawel wzezřew na to ſhromáždění/ řekl: Mužij bratřij/ yá gſem ſewſſým ſwědomijm dobrým obcowal před Bohem/ až do dneſſnijho dne.

TEdy Páwel pátrząc pilnie oczymá ſwemi ná ono zgromádzenie/ rzekł/ Mężowie bráciá/ iá ze wſzytkiego ſumnienia dobrego ſłużyłem Bogu á z otho do dniá tego.

2. Tehdy Knijže Kněžſké Ananyáš/ kázal těm kteřijž tu ſtáli/ aby gey políčkowali.

Ale Ananiaſz Kápłan nawyżſzy roſkazał tym ktorzy ſtali aby go w vſtá bili.

3. Pawel pak řekl gemu: Bude tebe bijti Bůh/ ty ſtěno zbijlena. Nebo ſedijs a ſaudijs mne wedlé Zákona / a proti Zákonu welijs mne bijti.

Rzekł tedy Páwel k niemu Przyjdzie ten czás iż ćie będzie bił Bog/ ściano pobielona/ ty śiedziſz ſądząc mię wedle zakonu / á roſkázuieſz mie bić przeciw zakonowi.

4. A kteřijž tu ſtáli/ řekli: Naywyſſýmu Kněžy Božijmu zlořečijs?

Zátym ći ktorzy ſtali w koło/ rzekli/ Złorzeczyſz nawyżſzemu Kaplanowi Bożemu.

5. Y řekl Pawel: Newěděl gſem bratřij/ byť Knijžetem Kněžſkým byl. Neboť geſt pſáno: Knijžeti Lidu twého nebudeſs zlořečiti.

A Páwel rzekł/ Nie wiedziałem bracia żeby był nawyżſzym Kápłanem/ bo nápiſano ieſt/ Kśiążęciu ludu twego złorzeczyć nie będzieſz.

6. Wěda pak Pawel/ žeby tu byla gedna ſtrana Saduceyſkých / a druhá Zákonijků / zwolal w raddě: Mužij bratřij/ yá gſem Zákonijk ſyn Zákonijkuow/ pro naděgi a z mrtwých wſtánij yá mám ſauzen býti.

A gdy obaczył Páwel że ich iedná czeſć byli Saduceuſzowie á drudzy Faryzeuſzowie/ zawołał do zgromádzenia/ Mężowie bráćiá/ iaciem ieſt Fáryzeuſz/ ſyn Fáryzeuſzow/ iaciem oſkárżony o nádzieie y powſtánie vmárłych

כג

7 וְכַד הָדָא אֲמַר נְפַל
חַר בְּחַד פְּרִישָׁא וְזַדּוּקָיֵא
וְאֶתְפְּלֵג עַמָּא׃

Detto ch'egli hebbe queſto, nacque diſcordia tra i Fariſei e i Sadducei, e diuiſeſi la moltitudine.

8 וְזַדּוּקָיֵא גֵּיר אָמְרִין
דְּלַיְת קְיָמְתָא וְלָא
מַלְאַכָא וְלָא רוּחָא
פְּרִישָׁא דֵּין מוֹדִין בְּכֻלְּהֵין׃

Percioche i Sadducei dicono che non vi è reſurrettione, ne angelo, ne ſpirito: ma i Fariſei confeſſano l'vna coſa e l'altra.

9 וַהֲוָא קָלָא רַבָּא וְקָמוּ
אֲנָשָׁא סָפְרָא מֶן גַּבָּא
דַּפְרִישָׁא וְנָצִין הֲווּ עַמְּהוֹן
וְאָמְרִין לָא מֶשְׁכְּחִינַן מֶדֶּם
דְּבִישׁ בְּגַבְרָא הָנָא אֶן דֵּין
רוּחָא אַו מַלְאַכָא מַלֵּל
עַמֵּהּ מָנָא אִית בַּהּ בְּהָדָא׃

E feceſi vn gran gridare: & eſſendoſi leuati ſu gli Scribi de la parte de Fariſei, contraſtauano, dicendo, Noi non trouiamo alcun male in queſt'huomo. E ſe qualche ſpirito ò Angelo gli ha parlato, non ripugniamo à Dio.

10 וְכַד הֲוָא שְׁגוּשְׁיָא רַבָּא
בֵּינָתְהוֹן דְּחֶל הָנָא כ
כִּלִּיַרְכָא דַּלְמָא נְפַשְּׁחוּנֵהּ
לְפַוְלוֹס וְשַׁלַּח לִרְהוֹמָיֵא
דְּנֵאתוּן נֶחְטְפוּנֵהּ מֶן מ
מֶצְעָתְהוֹן וְנַעֲלוּנֵהּ ל
לְמַשְׁרִיתָא׃

E coſi eſſendo nata vna gran ſeditione, il Capitano temendo che Paulo non foſſe lacerato da eſſi, comando che i ſoldati ſcendeſſeno, e toglieſſenlo del mezo di loro, e conduceſſenlo nel campo.

11 וְכַד הֲוָא לַלְיָא אֶתְחְזִי
לֵהּ מָרַן לְפַוְלוֹס וְאָמַר לֵהּ
אַתְחַיַּל מֶטּוּל דְּאַיְךְ ר
דְּאַסְהֶדְתְּ עֲלַי בְּאוּרִשְׁלֶם
הָכַנָא עֲתִיד אַנְתְּ דְּאָף
בְּרְהוֹמִי תַּסְהֵד׃

La notte ſeguente il Signor ſi gli fece innanze, e diſſe, Paulo, ſta di buono animo: percioche ſi come tu hai renduta teſtimonianza di me in Ieruſalem, coſi te la biſogna, rendere ancor in Roma.

כג

7 וּבְדַבְּרוֹ אֶת־הָאֵלֶּה הָיְתָה
מַצָּה בֵּין־הַפְּרוּשִׁים וּבֵין
הַצְּדוּקִים וְנִבְלַג הֶהָמוֹן׃

Y como vuo dicho eſto, fué hecha diſſenſion entre los Phariſeos y los Sadduceos: y la multitud fue diuiſa.

8 כִּי צְדוּקִים אוֹמְרִים כִּי לֹא
יֵשׁ תְּקוּמָה וְלֹא מַלְאָךְ וְלֹא רוּחַ
וְהַמְּפָרְשִׁים מִתְוַדִּים אֶת־שְׁתֵּיהֶן׃

(Porque los Sadduceos dizen que no ay reſurrecion, ni angel, ni eſpiritu: mas los Phariſoos confieſſan ambas coſas.)

9 וַתְּהִי צְעָקָה גְדוֹלָה וַיָּקוּמוּ
הַסּוֹפְרִים מֵחֵלֶק הַפְּרוּשִׁים
וַיָּרִיבוּ לֵאמֹר דָּבָר רַע לֹא מָצָאנוּ
בָּאָדָם הַזֶּה וְאִם רוּחַ דִּבֵּר אֵלָיו
אוֹ מַלְאָךְ עַל־אֱלֹהִים לֹא נִלָּחֵם׃

Y leuantoſe vn gran clamor: y leuantandoſe los Eſcribas de la parte de los Phariſeos, contendian diziendo. Ningun mal hallamos en eſte hombre? que ſi Eſpiritu le ha hablado, ó angel, no repugnemos à Dios.

10 וְכַאֲשֶׁר הָיְתָה מַצָּה גְדוֹלָה
יָרֵא שַׂר אֶלֶף פֶּן־יְפַשְּׁחוּ אֶת־
פּוֹלוֹס וַיְצַו אֶת אַנְשֵׁי־מִלְחָמָה
לָרֶדֶת וְלִגְזֹל אוֹתוֹ מִבֵּינֵיהֶם
וּלְהוֹלִיכוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה׃

Y auiendo grande diſſenſion, el Tribuno auiendo temor que Paulo no fueſſe deſpedaçado deellos, mandó venir vna compannia de ſoldados, y arrebatarlo de en medio deellos, y lleuarlo àl real.

11 וּבַלַּיְלָה הַבָּא עָמַד אֶצְלִי
יְהוָה לֵאמֹר חֲזַק וֶאֱמַץ פּוֹלוֹס
כִּי כַּאֲשֶׁר הֵעִידוֹתָ עָלַי בִּירוּשָׁלַיִם
כֵּן צָרִיךְ גַּם בְּרוֹמָה לְהָעִידֶךָ׃

Y la noche ſiguiente, preſentandoſele el Sennor dixole, Confia Paulo: que como has teſtificado de mi en Ieruſalem, anſi te conuiene teſtificar tambien en Roma:

κγ'.

7. Τοῦτο δὲ αὐτοῦ λαλήσαντος, ἐγένετο στάσις τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν σαδδουκαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος.

Et quand il eut dit cela, diſſenſion fut eſmeuë entre les Phariſiens & Sadduciens: & l'aſſemblee fut diuiſee.

8. Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν, μηδὲ ἄγγελον μήτε πνεῦμα· Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφότερα.

Car les Sadduciens diſent qu'il n'y a point de reſurrection, ni Ange, ni eſprit: mais les Phariſiens confeſſent l'vn & l'autre.

9. Ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη· καὶ ἀναστάντες οἱ γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διεμάχοντο λέγοντες, οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος, μὴ θεομαχῶμεν.

Et fut fait vn grand cri. Adonc les Scribes de la partie des Phariſiens ſe leuerent & debatoyent, diſans, Nous ne trouuons rien de mal en ceſt homme ici: mais ſi vn eſprit ou vn Ange a parlé à lui, ne bataillons point contre Dieu:

10. Πολλῆς δὲ γενομένης στάσεως, εὐλαβηθεὶς ὁ χιλίαρχος μὴ διασπασθῇ ὁ παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καταβῆναι καὶ ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἄγειν τε εἰς τὴν παρεμβολήν.

Et comme grande diuiſion fuſt aduenue, le Capitaine, craignant que Paul ne fuſt mis en pieces par eux, commanda que les gendarmes deſcendiſſent, & qu'ils le rauiſſent du milieu d'eux, & l'amenaſſent en la fortereſſe.

11. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ κύριος, εἶπε, θάρσει παῦλε· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς ἱερουσαλὴμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς ῥώμην μαρτυρῆσαι.

Et la nuict enſuiuante, le Seigneur ſe preſenta à lui, & dit, Paul aye bon courage: car comme tu as rendu teſmoignage de moi en Ieruſalem, ainſi t'en faut il auſſi teſmoigner à Rome.

CAP. XXIII.

7. Et cùm hæc dixiſſet, facta eſt diſſenſio inter Phariſæos & Sadducæos, & ſoluta eſt multitudo.

And when he had ſaid this / there was a diſſenſion betweene the Phariſes and the Sadduces / ſo ÿ the multitude was diuided.

8. Sadducæi enim dicunt non eſſe reſurrectionem, neque angelum, neque ſpiritum, Phariſæi autem utraque confitentur.

For the Sadduces ſay that there is no reſurrection / neither Angell / nor ſpirit: but the Phariſes confeſſe both.

9. Factus eſt autem clamor magnus. Et ſurgentes quidam Phariſæorum, pugnabant, dicentes, Nihil mali invenimus in homine iſto, quid ſi Spiritus locutus eſt ei, aut angelus? (*ne repugnemus* DEO.)

Then there was a great cry: and the Scribes of the Phariſes part roſe vp and ſtroue / ſaying / We finde none euill in this man: but if a ſpirit or an Angell hath ſpoken to him / let vs not fight againſt God.

10. Et cum magna diſſenſio facta eſſet, timens tribunus ne diſcerperetur Paulus ab ipſis, iuſſit milites deſcēdere, & rapere eum de medio eorum, ac deducere eum in caſtra

And when there was a great diſſenſion / the chief captaine / fearing leſt Paul ſhould haue bene pulled in pieces of them / commanded the ſouldiers to goe downe and to take him from among them / and to bring him into the caſtel.

11. Sequenti autem nocte aſſiſtens ei Dominus, ait, Conſtans eſto: ſicut enim teſtificatus es de me in Ieruſalem, ſic te oportet & Romæ teſtificari.

Nowe the night following the Lorde ſtoode by him / and ſayde / Be of good courage / Paul: for as thou haſt teſtified of me in Ieruſalem / ſo muſt thou beare witneſſe alſo at Rome.

Das XXIII. Capitel.

7. Da er aber das ſaget / ward ein Auffruhr vnter den Phariſeern vnnd Saduceern / vnd die Menge zurſpalte ſich.

Oc der hand det ſagde / bleff der it Oprør mellem Phariſeerne oc Saduceerne / oc Menigheden bleff atſkillig.

8. Denn die Saduceer ſagen / Es ſey kine aufferſtehung / noch Engel / noch Geiſt / die Phariſeer aber bekennens beides.

Bi Saduceerne ſige / at der er ingen Opſtandelſe / icke heller Engel / oc ey Aand eij / Men Phariſeerne bekende dem baade.

9. Es ward aber ein groß geſchrey / vnd die Schrifftgelehrten der Phariſeer theil ſtunden auff / ſtritten / vnd ſprachen: Wir finden nichts arges an diſen Menſchen. Hat aber ein Geiſt oder ein Engel mit jm geredt / ſo könnn wir mit Gott nicht ſtreiten.

Oc de bleff it ſtort ſkrig / Oc de Skriffkloge aff Phariſeernis part ſtode op ſtridde oc ſagde / Wi finde inted ont i dette Menniſke. Haffuer en Aand eller en Engel talet met hannem / da kunde wi icke ſtride mod Gud.

10. Da aber die auffruhr groß ward / beſorget ſich der öberſte Hauptmann / ſie möchten Paulum zureiſſen / vnnd hieß das Kriegsvolck hinab gehen / vnd jhn von jhnen reiſſen / vnd in das Läger führen.

Men der der Oprør bleff ſtort / da befryctede den offuerſte Hoffuitzmand / at de ſkulde ſønder riffue Paulum / oc hand bad Krigzfolcket gaa ned / oc ſlide hannem fra den / oc føre hannem i Leyren.

11. Des andern tags aber inn der nacht / ſtund der HERR bey im / vnd ſprach: Sey getroſt Paule / Denn wie du von mir zu Jeruſalem gezeuget haſt / alſo muſt du auch zu Rom zeugen.

Oc anden dagen om natten / ſtod HErren hoſſ hannem / oc ſagde / Ver trøſtig Paule / Thi at lige ſom du haffuer vidna om mig i Jeruſalem / Saa ſkalt du oc vidne vdi Rom.

Kapitola XXIII.

7. A když to powěděl / ſtal ſe rozbrog mezy Sadužey a Zákonijky / y rozdělilo ſe mnoſſtwij.

A tho gdy rzekł / wnet ſie wſczęły nieſnaſki miedzy Faryzeuſzmi y Saduceuſzmi / y także ſie rozerwało ono zgromádzenie.

8. Nebo Saduceowé prawij / že neníj mrtwých wſtánij ani Angela / ani ducha. Ale Zákonijcy to obě wyznáwagij.

Abowiem Sáduceuſzowie powiedaia iż nie máſz zmartwych wſtánia / ani Anioła / ani Duchá / Fáryzeuſzowie záſie tho oboie wyznawáia.

9. Y ſtal ſe křik weliký: A powſtawſſe někteřij Včitelé z Zákonijků zaſtáwali geho / řkauce: Nic gine zlého nenalezli na tomto člowěku / což pak / mluwilli geſt gemu duch / neb Angel / neodpjrreymež Bohu.

A tháksze ſie wſczęło wołanie wielkie / á wſtawſzy Doktorowie z ſtrony Fáryzeuſzow / zápárli ſie otho / mowiąc / Niczlego nie naydujemy w tym człowieku / A ieſliż mu co powiedział Duch abo Anioł / nieſprzeciwiaymyż ſie Bogu.

10. A když ſe weliký rozbrog ſtal / boge ſe Haytman aby Pawel od nich nebyl roztrhán / rozkázal Žoldněřům ſgjti dolůw / a vchopiti geg z proſtředku gegich / a wéſti do wogſka.

A gdy był wielki roſthyrk / boiąc ſie Rotmiſtrz áby Páwłá nie rozſzarpáli miedzy ſobą / roſkazał idź ſłużebnym á wydrzeć go z poſrzodich / y odwieść do zamku.

11. W druhau pak noc / okázaw ſe gemu PÁN / řekl: Buď ſtálý Pawle. Neb yakož gſy ſwědčil o mně w Geruzalémě / tak muſýš ſwědčiti y w Řijmě.

Tedy przyſzłey nocy ſtanawſzy przy nim Pán / rzekł / Badź dobrego ſercá Páwle / ábowiem iákoś o mnie dawał świádectwo w Jeruzalem / ták potrzebá abyś mie też oświadczył w Rzymie.

כ ג

12 וְכַד הֲוָא צַפְרָא אֶתְכַּנַּשׁוּ הָוו אֱנָשִׁין מֶן יְהוּדָיֵא. וַאחֶרְמוּ עַלַיְהוֹן דְּלָא נֵאכְלוּן וְלָא נֶשְׁתּוּן עְדַמָּא דְּנֶקְטְלוּנָיְהִי לְפָולוֹס׃

Venuto il giorno ſi rannorono inſieme alcuni de Giudei, e votoronſi con giuramento, dicendo che non mangiarebbono ne beuerebbono, inſin à tanto che non haueſſino ammazzato Paulo.

13 הָלֵין הָוו דֵּין הָנוֹן דַּאקִימוּ בְּמוֹמָתָא הָדָא קְיָמָא יַתִּיר מֶן אַרְבְּעִין גַּבְרִין׃

Et erano piu di quaranta, quelli che haueuano fatta queſta congiura.

14 וְאֶתְקַרְבוּ לְוָת כָּהְנָא וּלְוָת קַשִּׁישֵׁא וְאָמְרִין הָוו דְּחֶרְמָא אַחְרֶמְן עַלַין דְּמֶדֶּם לָא נֶטְעַם עְדַמָּא דְּנֶקְטוּל לְפָולוֹס׃

I quali andorono ai principali Sacerdoti & ai Vecchi, e diſſero, Noi ci ſiamo votati con ſolenne giuramento di non guſtar coſa alcuna, inſin à tanto che noi non habbiamo ammazzato Paulo.

15 וְהָשָׁא בְּעוֹ אַנְתּוּן וְרִישָׁא דִּכְנוּשְׁתָּא מֶן כִּלִּיַרְכָא דְּנַיְתִּיוּהִי לְוָתְכוּן. אַיְךְ בָּעֵין אַנְתּוּן דְּתִתְבְּעוּן שְׁרִירָאִית סוֹעְרָנֵה וַחְנַן מְטַיְבִין דְּנֶקְטְלִיוּהִי עַד לָא נֶמְטֵא לְוָתְכוּן׃

Fate dunque hora voi altri intendere al Capitano & al Conſiglio che domane velo conduca fuore, come ſe voi voleſte conoſcer di lui qualche coſa piu certa: e noi, prima che s'auuicini, ſiamo apparecchiati per ammazzarlo.

16 וּשְׁמַע הֲוָא בַּר חָתֵה דְּפָולוֹס אֶפְרְסָנָא הָנָא וְעַל לְמַשְׁרִיתָא וּבַדֵּק לְפָולוֹס׃

Ma il figliuol de la ſorella di Paulo, hauendo vdite le inſidie, venne, & entrò nel campo, e riferille à Paulo.

17 וּשְׁדַר פָולוֹס קְרָא לְחַד מֶן קֶנְטְרוֹנָא וְאָמַר לֵה אוֹבֶל לְעַלְיָמָא הָנָא לְוָת כִּלִּיַרְכָא אִית לֵה גֵּיר מֶדֶּם דְּנֵאמַר לֵה׃

Allor Paulo chiamò à ſe vno de Centurioni, e diſſeli, Mena queſto giouenetto al Capitano: percioch'egli ha qualche coſa da riferirli.

כ ג

12 וַיְהִי־בֹקֶר וּמִקְצָת הַיְּהוּדִים קָשְׁרוּ קֶשֶׁר וְהַחֵרֶם הֶחֱרִימוּ אֶת־נַפְשָׁם לֵאמֹר לֹא לֶאֱכֹל וְלֹא לִשְׁתּוֹת עַד כִּי יַהַרְגוּן אֶת־פּוֹלוֹס׃

Y venido el dia algunos de los Iudios ſe juntaron y prometieron debaxo de maldicion, diziendo, que ni comerian ni beuerian haſta que viessen muerto à Paulo.

13 וַיִּהְיוּ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים אִישׁ אֲשֶׁר בָּאוּ בָּאָלָה הַזֹּאת׃

Y eran mas de quarenta los que auian hecho eſta conjuracion:

14 אֲשֶׁר קָרְבוּ אֶל־שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים וְאֶל־הַזְּקֵנִים לֵאמֹר הַחֵרֶם הֶחֱרַמְנוּ אֶת־נַפְשֵׁנוּ מְאוּמָה לֹא לִטְעֹם עַד כִּי הָרַגְנוּ אֶת־פּוֹלוֹס׃

Los quales ſe fueron àl Principe de los Sacerdotes y à los Ancianos, y dixeron, Noſotros auemos prometido debaxo de maldicion que no auemos de guſtar nada haſta que ayamos muerto à Paulo,

15 וְעַתָּה הוֹפִיעוּ אַתֶּם לְהַגִּיד לְשַׂר אֶלֶף עִם הָעֵדָה אֲשֶׁר לְמָחֳרַת יוֹלִיךְ אוֹתוֹ אֲלֵיכֶם כְּמוֹ עֲתִידִים תִּהְיוּ לָדַעַת וְלַחְקֹר אֶת אֱמֶת דְּבָרָיו וַאֲנַחְנוּ בְּטֶרֶם יִקְרַב אֲלֵיכֶם נְכוֹנִים נִהְיֶה לְהָרְגוֹ׃

Aora pues voſotros con el Concilio hazed ſaber àl Tribuno, que lo ſaque mañana à voſotros, como que quereys entender ded alguna coſa mas cierta: y noſotros, antes que el llegue, eſtamos aparejados para matarló.

16 וַיִּשְׁמַע בֶּן־אֲחוֹת פּוֹלוֹס אֶת הַמַּאֲרָב וַיֵּלֶךְ וַיָּבוֹא בַּמַּחֲנֶה וַיַּגֵּד לְפּוֹלוֹס׃

Entonces vn hijo de la hermana de Paulo, oyendo las aſſechanças, vino, y entrò en el real, y diò auiſo à Paulo.

17 וַיִּקְרָא פּוֹלוֹס לְאֶחָד מִשָּׂרֵי מֵאוֹת לֵאמֹר הוֹלֵךְ נָא אֶת הַנַּעַר הַזֶּה אֶל־שַׂר אֶלֶף כִּי יֵשׁ לוֹ דָבָר לְהַגִּיד לוֹ׃

Y Paulo, llamando à vno de los Centuriones diza, lleua a eſte mancebo àl Tribuno: porque tiene cierto auiſo que darle.

κγ'.

12. Γενομένης δὲ ἡμέρας, ποιήσαντές τινες τῶν ἰουδαίων συστροφὴν, ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς, λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀποκτείνωσι τὸν παῦλον.

Le lendemain venu, quelques Iuifs, firent complot & ſerment auec execration, diſans qu'ils ne mangeroyent ni ne boiroyent iuſqu'à tant qu'ils euſſent tué Paul.

13. Ἦσαν δὲ πλείους τεσσαράκοντα οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν πεποιηκότες.

Et eſtoyent plus de quarante qui auoyent fait ceſte coniuration auec execration de ſerment.

14. Οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπον, ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν παῦλον.

Leſquels s'adreſſerent aux principaux Sacrificateurs & aux Anciens, & leur dirent, Nous auons fait vœu auec execration de ſerment, que nous ne guſterions de rien iuſqu'à tant que nous ayons tué Paul.

15. Νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως αὔριον αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν, ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν.

Maintenant donc vous autres faites ſauoir au Capitaine par l'aduis du conſeil, qu'il le vous amene demain, cóme ſi vous vouliez cognoiſtre quelque choſe plus auãt de lui: & nous ſerõs tout preſts pour le tuer deuãt qu'il approche.

16. Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς παύλου τὸ ἔνεδρον, παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολὴν, ἀπήγγειλε τῷ παύλῳ.

Mais le fils de la ſœur de Paul ayant entendu ces embuſches, vint & entra en la forterelle, & le rapporta à Paul.

17. Προσκαλεσάμενος δὲ ὁ παῦλος ἕνα τῶν ἑκατοντάρχων, ἔφη, τὸν νεανίσκον τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλίαρχον· ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ.

Et Paul ayant appelé à ſoi vn des Centeniers, lui dit, Mene ce ieune homme vers le Capitaine: car il a quelque choſe à lui rapporter.

CAP. XXIII.

12. Facta autem die collegerunt ſe quidam ex Iudeis, & devoverunt ſe dicentes, neque manducaturos, neque bibituros donec occiderent Paulum.

And when the day was come/certaine of the Iewes made an aſſemblie/ and bounde them ſelues with oth/ ſaying/ that they would neither eate nor drinke/till they had killed Paul.

13. Erant autem plusquam quadraginta viri, qui hanc coniurationem fecerant.

And they were more then fourty/ which had made this conſpiracie.

14. Qui acceſſerunt ad principes ſacerdotum & ſeniores, & dixerunt, Devotione devovimus nos nihil guſtaturos, donec occidamus Paulum.

And they came to the chiefe Prieſtes and Elders/ and ſayde/ Wee haue bounde our ſelues with a ſolemne oth/ that wil eate nothing/ vntill we haue ſlaine Paul.

15. Nunc ergo vos notum facite tribuno cum cõcilio, ut producat illum ad vos, tanquam aliquid certius cogniturı de eo. Nos verò, priùsquam appropiet, parati ſumus interficere illum.

Nowe therefore ye and the Counſell ſignifie to the chiefe captaine/ that hee bring him forth vnto you to morowe/ as though ye would knowe ſome thing more perfectly of him/and we/ or euer he come neere/ will be ready to kill him.

16. Quod cùm audiſſet filius ſororis Pauli inſidias, venit & intravit in caſtra, nuntiavitq; Paulo.

But when Pauls ſiſters ſonne heard of their laying awayt/ he went/and entred into the caſtle/and tolde Paul.

17. Vocans autem Paulus ad ſe unum ex Centurionibus, ait, Adoleſcentem hunc perduc ad tribunum, habet enim aliquid indicare illi.

And Paul called one of the Centurions vnto him/and ſaid/ Bring this young man vnto to chiefe captaine: for he hath a certaine thing to ſhewe him.

Das XXIII. Capitel.

12. Da es aber tag ward/ ſchlugen ſich etliche Jüden zuſammen/ vnnd verbanneten ſich/ weder zu eſſen noch zu trincken/ biß daß ſie Paulum getödtet hetten.

Men der det bleff dag/ ſloge nogle Jøder ſig tilſammen/ oc forbandede ſig/ at de vilde huercken æde oc ey dricke/ før end de haffde ſlaget Paulum ihiel.

13. Irer aber waren mehr denn viertzig/ die ſolchen Bund machten.

Oc de vaare mere end fyrretiue/ ſom giorde dette forbund.

14. Die tratten zu den Hohenprieſtern vnd Elteſten/ vnd ſprachen: Wir haben vns hart verbannet nichts anzubeiſſen/ biß wir Paulum getödtet haben.

De ginge til de ypperſte Preſter oc til de Eldſte/ oc ſagde/ Wi haffue hart forbandet oſſ/ at wi ſkulle icke bide paa noget/ for end wi haffue ſlaget Paulum ihiel.

15. So thut nun kunth dem Oberhauptmann/ vnd dem Rath/ daß er ihn Morgen zu euch führe/ als wolret jhr jn baß verhören/ wir aber ſind bereit jhn zu tödten/ ehe denn er für euch kompt.

Saa giffuer nu den øffuerſte Hoffuitzmand til kende/ oc Raadet/ at hand fører hannem vd i morgen til eder/ lige ſom i vilde ydermere forhøre hannem/ Men wi ere rede til at ihielſla hannem/ før end hand kommer faar eder.

16. Da aber Paulus Schweſter Son den anſchlag höret/ kam er dar/ vnd gieng in das Lager/ vnd verkündigets Paulo.

Men der Pauli ſøſter ſøn hørde det Anſlag/ kom hand did/ oc gick ind i Leyren/ oc forkyndede Paulo det.

17. Paulus aber rieff zu ſich einen von den Vnterhauptleuten/ vnnd ſprach: Diſen Jüngling führ hin zu dem Oberhauptmann/ denn er hat jhm etwas zuſagen.

Da kallede Paulus til ſig en aff Vnderhøffuitzmendene/ oc ſagde/ Leed denne vnge Dreng bort til den øffuerſte Høffuitzmand/ thi hand haffuer noget at ſige hannem.

Kapitola XXIII.

12. A když bylo we dne/ ſeſſli ſe nekteřij z Židůw/ a zaklli ſe ſkauce: Že nebudau gijſti ani pijti/ až zabigij Pawla.

A tak gdy náſtał dźień/ zſzedſzy ſie niektorzy z Zydow przyrzekli ſobie ſpolu pod klatwą/ mowiąc/ Nie bedziem ieść áni pić áż zámordujem Páwłá.

13. A bylo wijce nežli čtyřidceti těch mužůw/ kteřijž ſe byli tak ſpikli:

A było ich więcey niż czterdzieſci co to ſprzyśiężenie vczynili miedzy ſobą.

14. Kteřijžto přiſtaupili k Knijžatuom Kněžſkým a Starſſým/ y řekli: Pod přijſahau zawázali gſme ſe/ že neokuſſyme nitčehož/ dokudž nezabijme Pawla.

Ci przyſzedſzy do Kśiążąt kápłáńſkich y do ſtárſzych/ powiedźieli/ Przyrzekliſmy ſobie ſlubecże nie okuſić nic mamy áżbyſmy zámordowáli Páwłá.

15. Protož wy nynij dayte wědětí Haytmanu a Raddě/ ať gey zaytra k wám rozkáže přiweſti/ yakobyſſte nětco gijſtſſýho chtěli zwěděti od něho. My pak prwé nežli k wám přijzde/ hotowi budeme/ abychme zabili gey.

A przetoż wy teraz daycie znáć rotmiſtrzowi z woley ſpolnego zgromádzenia/ áby go iutro do was wywiodł Iż ſie rzkomo chcecie doſtáteczniey wywiedźieć o tych rzeczách co ſie tkną ſtrony te[illegible]/ á my pierwey niż przed was przyidźie/ gotowiſmy go zámordowáć.

16. Tu leſt když vſlyſſal ſyn Seſtry Pawlowy/ ſſel/ a wſſel do wogſka/ a powěděl Pawlowi.

A gdy vſłyſzał ſyn śioſtry Páwłowey te zdrádę/ przybieżał/ y wſzedſzy do zamku oznáymił to Páwłowi.

17. Tehdy Pawel powolaw k ſobě gednoho z Setnijkůw/ řekl gemu: Mládence tohoto doweď k Haytmanu/ neboť má nětco powědijti gemu.

A záwoławſzy Páwel niektorego z ſetnikow/ rzekł/ Dowiedź tego młodźieńcá do Rotmiſtrzá/ bowiem mu coś ma powiedźieć.

כג

18 וְדַבְרֵה קֶנְטְרוּנָא לְעַלִימָא וְאַעְלֵה לְוָת כִּילִירְכָא וְאֶמַר פּוֹלוֹס אֲסִירָא קְרָנִי וּבְעָא מֶנִּי דְאַיְתֵי הָנָא עְלַיְמָא לְוָתָךְ דְאִית לֵה מֶדֶם דְנֵאמַר לָךְ׃

Colui dunque il preſe con ſeco, e menollo al Capitano, e diſſe, Paolo che è in prigione, mi ha chiamato a ſe, e pregatomi che io conduceſſi à te queſto giouenetto, che ha qualche coſa da dirti,

19 וְאַחְדֵה בְּאִידֵה כ כִּילִירְכָא לְעַלִימָא וְנַגְדֵה לְחַד גַּבָּא וּמְשַׁאֶל הֲוָא לֵה דְמָנָא אִית לָךְ דְתֵאמַר לִי׃

Il Capitano pigliandolo per la mano, ſi ritirò con eſſo da parte, e domandollo, Che coſa è quella che tu hai da riferirmi?

20 וַאֲמַר לֵה עְלַיְמָא יְהוּדָיֵא אֶתְחַשַּׁבוּ דְנֶבְעוּן מֶנָּךְ דְתַאחֵת לְפָוְלוֹס מְחָר לְכֶנְשְׁהוּן אַיְךְ צָבֵין מֶדֶם יַתִּיר דְנֵאלְפוּן מֶנֵּה׃

Et egli diſſe, I Giudei ſi ſon compoſti di pregarti che domane tu meni fuor Paolo nel Conſiglio, come ſe voleſſero ricercercar da lui qualche coſa piu certa.

21 אַנְתְּ הָכִיל לָא תֶתְטְפִּיס לְהוּן הָא גֵּיר יַתִּיר מֶן אַרְבְּעִין גַּבְרִין מִנְּהוּן ג נָטְרִין לֵה בְּכַמִּינָא ו וְאַחְרִמוּ עַל נַפְשְׁהוּן דְלָא נֵאכְלוּן וְלָא נֶשְׁתּוּן עַדְמָא דְנֶקְטְלוּנָיְהִי וְהָא מְטַיְּבִין וּמְקַוִּין לְשׁוּדָיָךְ׃

Ma tu non compiacer loro: percioche piu di quaranta huomini di loro gli fanno inſidie contra, i quali ſi ſon votati con giuramento di non mangiar ne bere, infin che non l'habbiano ammazzato: & hora ſono apparecchiati, aſpettando la promeſſa da te.

22 וְשַׁרְיֵהּ כִּילִירְכָא לְעַלִימָא כַּד פַּקְדֵה דְאֱנָשׁ לָא נֵדַע דְהָלֵין בַּדְקַתְּ לִי׃

Hor il Capitano licentiò il giouenetto, comandandoli che non diceſſe à perſona d'hauergli ſcoperte queſte coſe.

כג

18 וְהוּא לְקָחוֹ וַיּוֹלִיכוֹ אֶל־שַׂר אֶלֶף וַיֹּאמֶר פּוֹלוֹס הָאָסוּר קָרָא לִי וְשָׁאַל מִמֶּנִּי לְהוֹלִיךְ אֶת־הַנַּעַר הַזֶּה אֵלֶיךָ כִּי יֵשׁ לוֹ דָּבָר לְהַגִּיד לָךְ׃

El entonces tomandolo, lleuólo ál tribuno, y dixo, El preſo Paulo llamandome me rogó, que truxeſſe à ti eſte mancebo, que tiene algo que hablarte.

19 וְשַׂר אֶלֶף אָחַז בְּיָדוֹ וְנָתוֹק לְבָדָד שָׁאַל לוֹ מַה הַדָּבָר אֲשֶׁר יֵשׁ לְךָ לְהַגִּיד לִי׃

Y el Tribuno tomandoló de la mano, y apartandoſe à parte con el, preguntole, Que es lo que tienes de que darme auiſo?

20 וַיֹּאמֶר כִּי הַיְּהוּדִים נוֹסְדוּ יַחַד לִשְׁאֹל מִמְּךָ אֲשֶׁר לְמָחֳרַת תּוֹלִיךְ אֶת־פּוֹלוֹס אֶל־הָעֵדָה כְּמוֹ עֲתִידִים הֵמָּה לָדַעַת וְלַחְקֹר אֶת־יֹשֶׁר וֶאֱמֶת דְּבָרָיו׃

Y el dixo, Los Iudios han concertado de rogarte que mannana ſaques à Paülo ál Concilio, como que han de inquirir de el alguna coſa mas cierta.

21 וְאַתְּ אַל־תַּאֲמִין לָהֶם כִּי מְאָרְבִים עָלָיו מֵהֶם יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים אִישׁ אֲשֶׁר הֶחֱרִימוּ אֶת־נַפְשָׁם לֹא לֶאֱכֹל וְלֹא לִשְׁתּוֹת עַד־כִּי יַהַרְגֻהוּ וְעַתָּה נְכוֹנִים הֵמָּה וְיִשְׂבְּרוּן מִמְּךָ אֶת־הַמַּאֲמָר׃

Mas tu no los creas porque mas de quarenta varones deellos lo aſſechan, los quales han hecho promeſſa debaxo de maldicion de no comer ni beuer haſtaque lo ayan muerto: y aora eſtan apercebidos eſperando tu promeſſa.

22 וְשַׂר אֶלֶף הִתִּיר אֶת הָעֶלֶם וַיְצַו אוֹתוֹ מִדַּבֵּר לְאִישׁ לֹא אֶחָד כִּי־אֶת־הָאֵלֶּה גִּלִּיתָ לְאָזְנָי׃

Entonces el Tribuno deſpidió ál mancebo mandandole que à nadie dixeſſe que le auia dado auiſo deeſto.

κγʹ.

18. Ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγε πρὸς τὸν χιλίαρχον, καί φησιν, ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησε τοῦτον τὸν νεανίαν ἀγαγεῖν πρός σε, ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι.

Il le print donc, & le mena vers le Capitaine, & dit, Paul qui eſt priſonnier m'a appelé, & prié d'amener ce ieune homme vers toi, d'autant qu'il a quelque choſe à te dire.

19. Ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλίαρχος, καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν, ἐπυνθάνετο, τί ἐστιν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι;

Et le Capitaine le prenant par la main ſe retira à part, & lui demanda, Qu'eſt ce que tu as a me rapporter?

20. Εἶπε δὲ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὔριον εἰς τὸ συνέδριον καταγάγῃς τὸν Παῦλον, ὡς μέλλοντές τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ.

Et il lui dit, Les Iuifs ont conſpire de te prier que demain tu enuoyes Paul au conſeil, comme s'ils vouloyent enquerir quelque choſe plus auant de lui.

21. Σὺ οὖν μὴ πεισθῇς αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσαράκοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς, μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν. καὶ νῦν ἕτοιμοί εἰσι, προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν.

Mais ne t'accorde point: car plus de quarante hommes d'entr'eux ſont en embuſches contre lui, qui ont fait vœu auec execration de ſerment de ne manger ne boire iuſqu'à tant qu'ils l'ayent mis à mort & maintenant ils ſont tout preſts, attendans ce que tu leur promettras.

22. Ὁ μὲν οὖν χιλίαρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίαν, παραγγείλας, μηδενὶ ἐκλαλῆσαι, ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρός με.

Le Capitaine donc renuoya le ieune homme, lui commandant qu'il ne diſt à perſonne qu'il lui euſt declaré ces choſes.

CAP. XXIII.

18. Et ille quidē aſſumens eum duxit ad tribunum, & ait, Vinctus Paulus rogavit me hunc adoleſcētem perducere ad te, habentem aliquid loqui tibi.

So he tooke him/ and brought him to the chiefe captaine/ and ſaid/ Paul the priſoner called me vnto him/ & prayed me to bring this yong man vnto thee/ which hath ſome thing to ſay vnto thee.

19. Apprehendens autem tribunus manum illius, ſeceſſit cum eo ſeorſum, & interrogavit illum, Quid eſt quod habes indicare mihi?

Then the chiefe captaine tooke him by the hand/ and went apart with him alone/ and aſked him What haſt thou to ſhewe me?

20. Ille autem dixit, Iudæis convênit rogare te, ut craſtina die producas Paulum in concilium, quaſi aliquid certius inquiſituri ſint de illo.

And he ſaid/ The Jewes haue conſpired to deſire thee/ that thou wouldeſt bring forth Paul to morowe into the Counſell/ as though they would inquire ſome what of him more perfectly.

21. Tu verò ne credideris illis, inſidiantur enim ei ex eis viri ampliùs quam quadraginta, qui ſe devoverunt nō mādūcare, neque bibere, donec interficiant eum: & nunc parati ſunt, expectantes promiſſum tuum.

But let them not perſwade thee: for there lie in waite for him of them/ more then fourty men/ which haue bounde them ſelues with an othe/ that they will neither eate nor drinke/ till they haue killed him: and now are they ready/ and wayte for thy promiſe.

22. Tribunus igitur dimiſit adoleſcentē, præcipiens ne cui loqueretur quoniam hæc nota ſibi feciſſet.

The chiefe captaine then let the young man departe/ and charged him to ſpeake it to no man/ that hee had ſhewed him theſe thinges.

Das XXIII. Capitel.

18. Der nam jhn an/ vnnd führet jn zum Oberhauptmañ/ vnd ſprach: Der gebunden Paulus rieff mir zu ſich / vnd bat mich/ diſen Jüngling zu dir zu führen/ der dir etwas zu ſagen habe.

Hand anammede hannem oc ledde hannem til den øffuerſte Hoffuitzmand/ oc ſagde/ Den bundne Paulus kallede mig til ſig/ oc bad mig/ lede denne vnge Dreng til dig/ ſom haffuer noget at ſige dig.

19. Da nam jhn der Oberhauptmann bey der Hand / vnd weich an einen ſondern ort / vnd fraget jn: Was iſts / daß du mir zu ſagen haſt?

Da tog den øffuerſte Hoffuitzmand hannem ved haanden/ oc vigede til en beſynderlige ſted/ oc atſpurde hannem/ Huad er det/ ſom du haffuer at ſige mig?

20. Er aber ſprach die Jüden ſind eins worden/ dich zu bitten/ daß du Morgen Paulum für den Rath bringen laſſeſt/ als wolten ſie jhn baß verhören.

Da ſagde hand/ Joderne ere bleffne til enſ/ at bede dig at du ſkalt lade Paulum føre faar Raadet i morgen/ lige ſom de vilde ydermere forhøre hannem.

21. Du aber traue jnen nicht/ denn es halten auff jhn mehr denn viertzig Männer vnter jnen / die haben ſich verbannet/ weder zueſſen noch zu trincken/ biß ſie Paulum tödten / vnd ſind jetzt bereit/ vnd warten auff deine verheiſſung.

Men tro du dem icke/ Thi der vocte paa hannem mere end fyretiue Mend aff dem / ſom ſig haffue forbandet/ huercken at æde oc ey heller at dricke/ før end de thielſla Paulum/ Oc de ere nu rede/ oc bie effter dit loffte.

22. Da ließ der Oberhauptmann den Jungling von ſich / vnd gebot jm/ daß er niemand ſagete / daß er jhm ſolchs eröffnet hette.

Da forlod den øffuerſte Hoffuitzmand den vnge Dreng fra ſig / oc bød hannem / at hand ſkulde ingen ſige / at hand haffde obenbaret dette faar hannem.

Kapitola XXIII.

18. A on poyaw gey/ vwedl k Haytmanu/ a řekl gemu: Wězeň Pawel proſyl mne/ abych tohoto Mládence přiwedl k tobě/ nebť má něco mluwiti s tebau.

A thák go on wziąwſſy wiodł do Rotmiſtrzá, y rzekł/ Páwel więzień wezwawſſy mię proſił ábych thego młodzieńcá dowiodł do ciebie iż ma nieco mowić z tobą.

19. Y poyaw gey Haytman za ruku geho/ ſſel s ním ſaukromij/ a otázal ho: Co geſt to geſſto mi máſs powěděti?

Tedy rotmiſtrz wziąwſſy go zá rękę odwiodł ſie z nim ná ſtronę/ y pythał go/ Coż to ieſt co mi oznáymić maſz?

20. Tehdy on řekl: Židé na tom zůſtali/ a magij tebe proſyti/ aby zaytra wywedl do Raddy Pawla/ yakoby něco giſtſſjho chtěli zwěděti o něm.

A on powiedział/ Poſtánowili Żydowie proſić cię ábyś iutro wywiodł Páwłá do zgromádzenia/ tákoby ſie mieli nieco o nim doſtátecżniey dowiedzieć.

21. Ale ty nepowolug gim. Nebo ť auklady činij gemu/ mužůw wijce než čtyřidceti/ kteřijž ſe zaklli/ že nebudau ani gijſti/ ani pijti/ až gey zabigij: a gižť gſau hotowi/ čekagijce aby ty gim to ſlijbil včiniti.

A tak ſie im nie dáy uwodzić/ boć ſie náń náſádziło z nich więcey niż czterdzieści mężow/ ktorzy ſobie pod klątwą przyrzekli ani ieść ani pić ażby go zámordowáli: y teraz iuż ſą pogotowiu/ czekáiąc cobyś im oznaymił.

22. Tehdy Haytman puſtil toho Mládence/ přikázaw aby žádnému nepráwil by tyto wěcy powěděl gemu.

Zátym Rotmiſtrz odpráwił onego młodzieńcá/ roſkázuiąc mu áby tego przed żadnym nie powiádał iż mu to oznaymił.

כג

23 וקרא לתרין קנטרונין ואמר להון זלו עתדו ר רהומיא מאתין דיאזלון לקסריא ופרשא שבעין ושדיי בימינא מאתין דיפקון מן תלת שעין בלליא :

Poi chiamando à ſe certi ſuoi due Centurioni, diſſe, Mettete in ordine dugento ſoldati, che vadano infin a Ceſarea, e ſettanta huomini à cauallo, e dugento lancie, à tre hore di notte.

24 סיבו דין אף בעירא איך דירכבוהי לפולוס ויפלטוניהי לות פילכס הגמונא :

E fate che ci ſiano de giumenti, accioche vi pongano ſu Paulo, e conducanlo ſaluo à Felice Preſidente.

25 (דחל גיר דלמא נחטפוניהי יהודיא ג ויקטלוניהי והו אחרית נתעשק איך דנסב כספא):

(Percioche temè accioche non pigliarlo Giudei, Et occiderannolo & egli di poi calumniato come hauena riceuuti denari.)

26 וכתב אגרתא ויהב להון דאית בה הכנא קלודיוס לוסיאוס לפילכס הגמונא נציחא שלם :

E ſcriſſeli vna lettera in queſta forma. Claudio Lyſia à Felice potentiſſimo Preſidente, Salute.

27 לגברא הנא אחדוהי יהודיא איך דנקטלוניהי וקמת אנא עם רהומיא ופרקתה כד ילפת ד דרהומיא הו :

Eſſendo queſt'huomo ſtato preſo da i Giudei, e ſtando per eſſere ammazzato da eſſi, io ſopraueneni con la compagnia de ſoldati, e la tolſi lor de le mani, hauendo conoſciuto ch'egli era Romano.

28 וכד בעא הוית למדע עלתא דמטולתה רשין הוו לה אחתיתה לכנשהון:

E volendo ſaper la cagione, perche eſſi l'accuſauano, il conduſſi nel Conſiglio loro.

כג

23 ויקרא לשני אנשי שרי מאות ויאמר הכינו את־אנשי מלחמה מאתים להלך לקיסריא ושבעים פרשים ומאתים נשאי חניתות משעה השלישית הלילה :

Y llamados dos Centuriones, mandóles que apercibieſſen dozientos ſoldados, que fueſſen hasta Ceſarea, y ſetenta de cauallo con los dozientos que lo acompannaſſen deſte las tres horas de la noche.

24 והכינו את־בעירכם להרכיב את־פולוס ולהפליטו אל־פילכס הפקיד :

Y que aparejaſſen caualgaduras para en que poniendo à Paulo lo lleuaſſen en ſaluo à Felix el Preſidente.

25 (כי ירא פן יגזלהו היהודים ויהרגהו והוא אחרי־כן יכלם כמו לקח כסף :)

(Porque temor porque no para arrebatarlo los Iudios Y matarlohan y el deſpues calunniado Como auia recebido el dinero.)

26 ויכתב אגרת ופתשגן הכתב זה הוא קלודיוס ליסיס לאיש חיל ונשיא פילכס שלום לו לנצח:

Eſcriuiendo vna letra que en ſumma contenia eſto. Claudio Lyſias à Feliz Gouernador Excellente Salud.

27 האיש הזה נתפש מיהודים ועתידים המה להרגו וקמתי עם אנשי מלחמה ואפלטהו בהודעי כי רהומי הוא :

A eſte varon, tomado de los Iudios, y que lo començauan à matar, libré yo ſobreuiniendo con vna compannia de ſoldados, entendiendo que era Romano:

28 ובבקשי לדעת את־אודות אשר עליהן יחיבוהו הביאותיו אל־עדתם :

Y queriendo ſaber la cauſa porque lo accuſauan, lleuelo àl Concilio deellos.

κγ'.

23. Καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν ἑκατοντάρχων, εἶπεν, ἑτοιμάσατε στρατιώτας διακοσίους, ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ ἱππεῖς ἑβδομήκοντα, καὶ δεξιολάβους διακοσίους ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτός.

Puis ayant appelé deux certains Centeniers, dit, Tenez preſts deux cens gendarmes pour aller iuſqu'à Ceſaree, & ſeptante hommes de cheual, & deux cens archers, à trois heures de nuict.

24. Κτήνη τε παραστῆσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν παῦλον διασώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα.

Et qu'il y ait montures preſtes, afin qu'ayans fait monter Paul, ils le meinent en ſauueté au Gouuerneur Felix.

25. (Ὅτι ἐφοβήθη γὰρ μήποτε ἁρπάσαντες αὐτὸν οἱ ἰουδαῖοι καὶ ἀποκτείνωσιν αὐτὸν, καὶ αὐτὸς ὕστερον συκοφαντηθείη ὡς λαβὼν ἀργύρια.)

(Car il craignoit de peur qu'il ne pour le rauir les Iuifs & ils le mettrōt à mort & il finalement circonuene comme auoit receu l'argent.)

26. Γράψας ἐπιστολὴν περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον. Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν.

Et lui eſcriuit vnes lettres d'vne telle teneur. Claude Lyſias au treſ-excellent Gouuerneur Felix, Salut.

27. Τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα ὑπὸ τῶν ἰουδαίων καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλόμην αὐτὸν, μαθὼν ὅτι ῥωμαῖός ἐστι.

Comme ceſte homme empoigné des Iuifs eſtoit preſt d'eſtre tué par eux, ie ſuis ſuruenu auec la garniſon, & le leur ai oſté, ayant cognu qu'il eſtoit Romain.

28. Βουλόμενος δὲ γνῶναι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν.

Et voulant ſauoir la cauſe pourquoi ils l'accuſoyent, ie le menai en leur conſeil.

CAP. XXIII.

23. Et convocatis duobus centurionibus, dixit illis, Parate milites ducentos, ut eant uſque Cæſarêam & equites ſeptuaginta, & lancearios ducentos, à tertia hora noctis.

And hee called vnto him two certaine Centurions / ſaying / Make ready two hundreth ſouldiers / y they may go to Ceſarea / & horſmen three ſcore and ten / and two hũdreth with dartes / at the thirde houre of the night.

24. Et iumenta pręparate, ut imponentes Paulum, eum ſalvum perducerent ad Felicem pręſidem.

And let them make readie an horſe that Paul being ſet on / may be brought ſafe vnto Felix the Gouernour.

25. (Timuit enim ne fortè raperent eum Iudæi, & occiderent, & ipſe poſtea calumniam ſuſtineret, tanquam accepturus pecuniam.)

For out he was afraid leaſt a no take him the Jewes / And then ſhal kill him / and he was after accuſed falſely / that he had receiued the money.

26. Scribens epiſtolam cõtinentem hæc. Claudius Lyſias optimo præſidi Felici ſalutem.

And hee wrote an epiſtle in this maner Claudius Lyſias vnto the moſt noble Gouernour Felix ſendeth greeting.

27. Virum hunc comprehenſum à Iudæis, & incipiẽtem interfici ab eis, ſuperveniens cum exercitu, eripui, cognito quia Romanus eſt.

As this man was taken of the Jewes / & ſhould haue bene killed of them / I came vpon them with the garriſon / and reſcued him / perceiuing that he wz a Romane.

28. Volenſque ſcire cauſam quam obiiciebant illi, deduxi eum in concilium eorum.

And when I would haue knowen the cauſe / wherfore they accuſed him / I brought him forth into their counſell.

Das XXIII. Capitel.

23. Vnd rieff zu ſich zweyen Vnterhauptleuten / vnnd ſprach: Rüſtet zwey hundert Kriegsknecht / daß ſie gen Ceſarien ziehen / vnnd ſiebentzig Reüter / vnnd zwey hundert Schützen / auff die dritte ſtund der nacht.

Oc hand kallede til ſig tho Vnderhoffuitzmend oc ſagde / Ruſter thu hundrede Stridzmend / at de ſkulle drage til Ceſaream / oc halffierdeſindstiue Reyſener / oc thu hundrede Skytter / den tredie ſtund i nat.

24. Vnd die Thiere richtet zu daß ſie Paulum drauff ſetzen / vnd bringen jn bewaret zu Felix dem Landpfleger.

Oc bereder diuret at de kunde ſette Paulum der paa / oc føre hannem vſkad til Felix Landzherren.

25. (Denner beſorgte ſich / die Jüden möchten jhn mit gewalt nemmen vnd tödten / vnd er müſte jhm nachmals übel nachreden laſſen / als hette er Geldt genommen.)

Thi da befrøctede hand ſig at der ſkal icke tage fat paa hannem Joderne / oc de ſkulle ſla hannem ihiel oc hand der effter bleff beført / at hand haffde anammet Pendinge.

26. Vnnd ſchreib einen Brieff / der hielt alſo: Claudius Lyſias / dem theuren Landpfleger Felix / freude zuvor.

Oc hand ſcreff it Breff / der lydde ſaa. Claudius Lyſias / Den verdige Landzherre Felix / Glæde tilforn.

27. Dieſen Mann hatten die Jüden gegriffen / vnd wolten jhn getödtet haben. Da kam ich mit dem Kriegsvolck dazu / vnnd reiß jhn von jhnen / vnd erfuhr daß er ein Römer iſt.

Denne Mand haffde Joderne grebet / oc vilde ihielſlaget hannem. Da kom ieg der til met Stridzfolcket oc fled hannem fra dem / oc fornam at hand er en Romere.

28. Da ich aber mich wolte erkündigen der vrſache / darumb ſie jn beſchuldigeten / führet ich jhn in jhren Rath.

Men der ieg vilde vide Sagen / huor faare de ſkyllede hannem / førde ieg hannem i deris Raad.

Kapitola XXIII.

23. A powolaw dwau Setnijkůw / řekl gim: Připrawte Zoldnéřůw dwě Stě / ať gdau do Cezaree / a gezdcůw ſedmdeſate / a Kopidnjkůw dwě Stě / k třetij hodině na noc:

Y wezwawſzy dwu niektorych z ſetnikow / roſkazał aby nagotowali dwie ſcie ſłużebnych / á żeby ſzli aż do Ceſárey / ktemu ſiedmdżieſiat jezdnych / y dwie ſcie drabow / po trzeciey godżinie w noc.

24. Y howada připrawte / a wſadijce Pawla / dowedte gey we zdrawij k Felixowi Wládaři.

Iżby też były pogotowiu z koſſmi / aby Páwłá wſádziwſzy zdrowo odprowádzili do Felixá ſtároſty.

25. (Nebo bál ſe / aby ho newydřeli Zidé a nezabili / a on k hanbě aby nepřiſſel / yakoby peníze od nich wzal.)

(Abowiem bał ſie áby nie vchwycić mieli Żydowie y zabili go á on potym był oſkárżon iákoby wziął pieniądze.)

26. Napſal gemu také y Liſt / w tato ſlowa: Klaudyus Liſyáš wybornému Wládaři Felixowi wzkazuge pozdrawenij.

Napiſawſzy też liſt ktory to w ſobie zámykał / Klaudius Liſyás názacnieyſzemu ſtároście Felixowi zdrowia życzy.

27 Muže tohoto / kteréhož byli yali Zidé / a počali ho mordowati / yá přiſſed s hauffem mým / wydřel gſem ho gim / a poznaw že geſt Řijmſký.

Tego męża poimánego od Żydow / gdy iuż od nich miał być zábit / przyſzedſzy z hufcem odiałem / dowiedziawſzy ſie iż był Rzymiáninem.

28. A chtě zwěděti přijčinu / pro kterau gſau gey winili / wedl gſem ho do raddy gegich.

A chcąc ſie dowiedzieć przyczyny o cżby nań ſkárżyli / wywiodłem go do ich zgromádzenia.

כג

29 ואשכחת דעל זאטמא דנמוסהון רשין הוו לה ועלתא דשויא לאסורא או למותא לית הוא לותה׃

Il qual trouai eſſer accuſato de le queſtioni de la lor Legge, ſenz'hauer alcun peccato degno di morte, ò di prigione.

30 וכד אתבדק לי נכלא בכמאנא דעבדו עלוהי יהודיא מחדא שדרתה לותך ופקדת לקטרגנוהי דיאתון ויאמרון עמה קדמיך הוי חלים׃

Hor eſſendo ſtate notificate alcune inſidie che da i Giudei erano teſe contra queſt'huomo, io l'ho ſubbito mandato à te: comandando etiandio à gli accuſatori che dicano dinanzi à te le coſe ch'eſſi hanno contra di lui: Sta ſano.

31 הידין רהומיא איך דאתפקדו דברוהי לפולוס בליליא ואיתיוהי לאנטיפטרוס מדינתא׃

I ſoldati adunque, ſecondo ch'era ſtato loro impoſto, preſero Paulo, e menoronlo di notte in Antipatri.

32 וליומא אחרנא שרו פרשא לרגלא חבריהון דיהפכון למשריתא׃

E il giorno ſeguente laſciando andar con lui gli huomini a cauallo, ſe ne ritornorono al campo.

33 ואיתיוהי לקסריא ויהבו אגרתא להגמונא ואקימוהי קדמוהי לפולוס׃

I quali huomini come furono entrati in Ceſarea, & hebber dato la lettera al Preſidente, gli appreſentorono ancor Paulo.

34 וכד קרא אגרתא משאל הוא לה דמן אידא הופרכיא איתוהי וכד ילף דמן קיליקיא׃

Il Preſidente letta che l'hebbe, e domandatolo di qual prouincia ei foſſe, & inteſo ch'egli era di Cilicia, diſſe.

35 אמר לה שמע אנא לך מא דאתו קטרגניך ופקד דנטרונה בפטרין דהרודס׃

Io ti vdirò quando i tuoi accuſatori ancora ſaranno venuti. E comandò che foſſe guardato nel palazzo d'Herode.

כג

29 אֲשֶׁר מְצָאתִיו כִּי יְחַיְּבוּהוּ עַל־קוּשְׁיוֹת תּוֹרָתָם וְכִי מִשְׁפַּט מָוֶת אוֹ אֲזִקִּים לֹא יוּכְלוּ לְהִתְגּוֹלֵל עָלָיו׃

Y hallé que lo accuſauan de algunas queſtiones de la Ley de ellos: y que ningun crimen tenia digno de muerte, o de priſion.

30 וְכַאֲשֶׁר נִבְדַּק לִי כִּי אֲנָשִׁים מִיְּהוּדִים עֲתִידִים לֶאֱרֹב עַל־הָאִישׁ הַזֶּה בְּרֶגַע שְׁלַחְתִּיו אֵלֶיךָ וּמַגִּיד לַמְחַיְּבִים לְדַבֵּר עַל־מִשְׁפָּטוֹ לְפָנֶיךָ יִשְׁמָרְךָ אֱלֹהִים׃

Mas ſiendome dado auiſo de aſſechanças que le auian aparejado los Iudios, en la miſma hora lo embié à ti: y he denunciado tambien à los accuſadores que traten delante de ti lo que tienen contra el. Bien ayas.

31 וְאַנְשֵׁי־מִלְחָמָה כַּאֲשֶׁר צֻוּוּ לָקְחוּ אֶת־פּוּלוֹס וַיּוֹלִיכֻהוּ בַּלַּיְלָה לְאַנְטִיפַּטְרוֹס׃

Y los ſoldados tomando à Paulo como les era mandado, truxeronlo de noche à Antipatria.

32 וּמִמָּחֳרָת הִנִּיחוּ אֶת־הַפָּרָשִׁים לַהֲלֹךְ עִמּוֹ וַיָּשׁוּבוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה׃

Y el dia ſiguiente, dexando à los de cauallo que fueſſen con el, ſe boluieron àl real.

33 וּבְבוֹאָם בְּקֵיסַרְיָא וַיִּתְּנוּ אֶת־אִגֶּרֶת לַנָּשִׂיא וַיַּעֲמִידוּ אֶת־פּוּלוֹס לְפָנָיו׃

Y como llegaron à Ceſarea, y dieron la carta àl Preſidente, preſentaron tambien à Paulo delante de el.

34 וְהַנָּשִׂיא בְּקָרְאוֹ אֶת־אִגֶּרֶת וּבְשָׁאֲלוֹ מֵאֵיזֶה מְדִינָה הוּא וַיָּבִין כִּי מִקִּילִיקְיָא הוּא׃

Y el Preſidente, leyda la carta, preguntó, de que prouincia era, y entendiendo que de Cilicia.

35 וַיֹּאמֶר אֶשְׁמָעֲךָ אִם גַּם מְחַיְּבֶיךָ יָבוֹאוּ וַיְצַו לְשָׁמְרוֹ בְּבֵית דִּין הֵירוֹדֶס׃

Oyrtehe, dize, quando vinieren tambien tus accuſadores. Y mandó que lo encarcelaſſen en el audiencia de Herodes.

κγ΄.

29. Ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔγκλημα ἔχοντα.

La où i'ai trouué qu'il eſtoit accuſé touchant des queſtions de leur Loy, n'ayant commis nul crime digne de mort ou d'empriſonnement.

30. Μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα μέλλειν ἔσεσθαι ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, ἐξαυτῆς ἔπεμψα πρός σε, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. ἔρρωσο.

Et ayant eſté aduerti des embuſches que les Iuifs auoyent dreſſees contre lui, incontinent ie le t'ai enuoyé: ayant auſſi commandé aux accuſateurs de dire deuant toi les choſes qu'ils ont contre lui. Bien te ſoit.

31. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς, ἀναλαβόντες τὸν παῦλον, ἤγαγον διὰ τῆς νυκτὸς εἰς τὴν ἀντιπατρίδα.

Les gendarmes donc, ſelon qu'il leur eſtoit enioint, prindrent Paul, & le menerent de nuict en Antipatris:

32. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς πορεύεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν.

Et le lendemain ayans laiſſé les hõmes de cheual pour aller auec lui, s'en retournerent a la fortereſſe.

33. Οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν καισάρειαν καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν παῦλον αὐτῷ.

Iceux donc eſtans venus en Ceſaree, apres auoir rendu les lettres au Gouuerneur, preſenterent auſſi Paul deuant lui.

34. Ἀναγνοὺς δὲ ὁ ἡγεμὼν καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ἐστί, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ κιλικίας.

Et quand le Gouuerneur les eut leuës, & ſeut interrogué de quelle prouince il eſtoit, ayant entendu qu'il eſtoit de Cilice.

35. Διακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται. ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ ἡρώδου φυλάσσεσθαι.

Ie t'orrai, dit-il, plus amplement, quand tes accuſateurs ſeront auſſi venus. Et commanda qu'il fuſt gardé au palais de Herode.

CAP. XXIII.

29. Quem inveni accuſari de quæſtionibus legis ipſorum : nihil verò dignum morte aut vinculis habentem crimen.

There I perceiued that he was accuſed of queſtions of their Lawe / but had no crime worthy of death / or of bondes.

30. Et cùm mihi perlatum eſſet de inſidiis quas paraverant illi, miſi eum ad te, denuntiãs & accuſatoribus, ut dicant apud te. Vale.

And when it was ſhewed me / howe that the Iewes layed wayte for the man / I ſent him ſtraight way to thee / and commanded his accuſers to ſpeake before thee y thinges that they had againſt him. Fare well.

31. Milites verò, ſecundum præceptum ſibi, aſſumentes Paulum, duxerunt per noctem in Antipatridem.

Then the ſouldiers as it was commanded them / tooke Paul / & brought him by night to Antipatris.

32. Et poſtera die dimiſſis equitibus ut cum eo irent, reverſi ſunt ad caſtra.

And the next day / they left the horſemen to goe with him / and returned vnto the Caſtle.

33. Qui cum veniſſent Cæſaréam, & tradidiſſent epiſtolam præſidi, ſtatuerunt ante illum & Paulum.

Nowe when they came to Ceſarea / they deliuered the Epiſtle to the Gouernour & preſented Paul alſo vnto him.

34. Cùm legiſſet autem, & interrogaſſet de qua provincia eſſet : & cognoſcens quia de Cilicia.

So when the Gouernour had read it / he aſked of what prouince he was : and when he vnderſtood that he was of Cilicia.

35. Audiam te, inquit, cum accuſatores tui venerint, iuſſitque in prætorio Herodis cuſtodiri eum.

I will heare thee / ſaid he / when thine accuſers alſo are come / and commanded him to be kept in Herodes iudgement hall.

Das XXIII. Capitel.

29. Da befand ich / daß er beſchuldiget ward von den Fragen jres Geſetzes / Aber keine anklage hatte / des todtes oder der bande werth.

Da befant jeg / at hand bleff ſkyldet for de Sporſſmaal i deris Low / Men hand haffde ingen Klagemaal / ſom hannem burde at dø eller bindis fore.

30. Vnd da für mich kam / daß etliche Jüden auff jn hielten / ſandte ich jhn von ſtundan zu dir / vnnd entbot den Klägern auch / daß ſie für dir ſagten / was ſie wider jn hetten. Gehab dich wol.

Oc der jeg fick at vide / At nogle Jøder voctede paa hannem / da ſende jeg hannem ſtrax til dig / oc bød ocſaa Anklagerne / at de ſkulde ſige for dig / huad ſom de haffde mod hannem. Farvel.

31. Die Kriegsknechte / wie jhnen befolhen war / namen Paulum / vnnd führeten jhn bey der nacht gen Antipatriden.

Stridzmendene toge Paulum / ſom den vaar befalet / oc førde hannem bort om natten til Antipatriden.

32. Des andern tages aber lieſſen ſie die Reuter mit jhm ziehen / vnnd wandten wider vmb zum Läger.

Oc anden dagen lode de Ryttenerne drage met hannem / oc vende til bage igen til Leyren.

33. Da die gen Ceſarien kamen / überantwortten ſie den Brieff dem Landpfleger / vnd ſtelleten jhm Paulum auch dar.

Der de komme til Ceſaream / antuordede de Landzherren Breffuit / oc ſtickede ocſaa Paulum der faar hannem.

34. Da der Landpfleger den Brief laß / fraget er : Auß welchem Lande er were ? Vnnd da er erkundet / daß er auß Cilicia were.

Der Landzherren læſde Breffuit / ſpurde hand / aff huad Land hand vaar? Oc der hand fornam / at hand vaar aff Cilicia.

35. Sprach er : Ich wil dich verhören / wenn deine Verkläger auch da ſindt. Vnd er hieß jhn verwaren im dem Richthauß Herodis.

Sagde hand / Jeg vil forhøre dig / naar dine Anklagere ocſaa komme tilſtede. Oc hand befalede at foruare hannem i Herodis Domhuſſ.

Kapitola XXIII.

29. Wyhledal gſem / že naň žalugj z wěcý Zákona gegich / a že nemá žádného hřijchu / pro kterýžby byl hoden ſmrti neb wazby.

Dowiedziałem ſie tedy iż naň ſkárżą o takieś gadki zakonu ich / lecż nie ma żadnego wyſtępku godne° śmierci ábo więzienia.

30. A když mi powěděno o lſti / kterau o něm ſkládali / poſlal gſem gey k tobě / přikázaw také y žalobnijkům geho / aby naň žalowali před tebau. Měg ſe dobře.

A iż mi oznáymiono o przyſpiecy naň zdrádźie Żydow ſtcy / tedym tęyże godziny odeſłał go do ćiebie / ábyś thież oznaymił tym ktorzy naň ſkarżą coby mieli przećiwniemu, ábr mowili przed tobą : Mieyże ſie dobrze.

31. Tehdy Zoldnéři wedlé toho yakž gim bylo přikázáno / poyawſſe Pawla / wedli gey w nocy do Antypatrydy.

Tedy ſłużebnicy iáko im było roſkazáno / wziąwſzy Páwłá prowádźili nocą do Antypatryda.

32. A druhého dne poſlawſſe gijzdné aby s nim geli / wrátili ſe do Wegſka.

A náiutrz odpráwiwſzy ieźdne áby z nim iechali / wrocili ſie ſámi do zamku.

33. Oni pak když přigeli do Cezaree / dali Liſt Wládaři / a Pawla poſtawili před nim.

Ktorzy gdy przyſzli do Ceſárey á oddáli liſt ſtároście / poſtáwili thież przed nim y Páwłá.

34. A když přečetl Liſt Wládař otázal ho / z kteréby Kragíny byl. A zwěděw že geſt z Cylicye.

A kthák ſtároſtá gdy przeczytał liſt / pytał go z ktorey by był źiemie / y zrozumiał że był z Cyliſcyey.

35. Řekl gemu : Buduk ſlyſſeti tebe / když twogi žalobnijcy také přigdau. Y rozkázal ho oſtřijhati na Herodeſowě Rathauze.

Zátym rzekł / Będęćie ſłuchał / gdy też będą ći ktorzy nā ćie ſkárżyć máią / Y tákżego roſkázał ſtrzedz ná ratuſzu Herodowym.

כד

1 וּמִן בָּתַר יוֹמָתָא חַמְשָׁא נְחֵת חֲנַנְיָא רַב כָּהֲנָא עַם קַשִּׁישָׁא וְעַם טֶרְטֻלּוֹס רְהֶטְרָא וְאוֹדַע לְהֶגְמוֹנָא עַל פָּוְלוֹס ׃

Doppo cinque giorni Anania ſommo Sacerdote ſceſe giù co i Vecchi, e con un certo Tertullo Oratore, i quali comparirono dinanzi al Preſidente contra Paulo.

2 וְכַד אֶתְקְרִי אַקַף הֲוָא טֶרְטֻלּוֹס מְקַטְרֵג לֵהּ וְאָמַר ׃

Il quale eſſendo ſtato chiamato, Tertullo incomminciò ad accuſarlo, dicendo.

3 בְּסַגִּיאָא דְּשַׁיְנָא עָמְרִינַן מֶטֻּלָּתָךְ וְתַקְנָתָא סַגִּיאָתָא הֲוַי לְעַמָּא הָנָא בְּשֻׁקָּל טַעְנָךְ וְכֻלַּן בְּכֻל דּוּכָא מְקַבְּלִינַן טַיְבוּתָךְ נַצִּיחָא פֵּילִכְּס ׃

Che noi per te viviamo in molta pace, e le coſe ſi facciano rettamente in queſto popolo per la tua prouidenza. Noi e ſempre e per tutto l'approuiamo, eccellentiſſimo Felice, con ogni ringratiamento.

4 דְּלָא דֵּין נַלְאֵיךְ בְּסַגִּיאָתָא בָּעֵא אֶנָא מֶנָּךְ דְּתֶשְׁמַע לְמַכִּיכּוּתַן בִּפְסִיקָתָא ׃

Ma per non tenerti piu lungamente à tedio, io ti prego che per tua humanità ci aſcolti un poco.

5 אֶשְׁכַּחְן גֵּיר לְגַבְרָא הָנָא דְּאִיתַוְהִי מְשַׁחְתָנָא וּמְעִיר שְׁגוּשְׁיָא לְכֻלְּהוֹן יְהוּדָיֵא דְּבְכֻלָּהּ אַרְעָא רִישָׁא הוּ גֵּיר דְּיוּלְפָּנָא דְּנָצְרָיֵא ׃

Noi habbiamo trouato queſt'huomo peſtilentioſo, e che muoue ſeditione à tutti i Giudei per tutto l mondo, & autor de la ſetta de Nazarei.

פרק כד

1 וַיְהִי מִקְצֵה חֲמֵשֶׁת יָמִים יָרַד כֹּהֵן גָּדוֹל חֲנַנְיָהוּ עִם הַזְּקֵנִים וְעִם טֶרְטֻלּוֹס אִישׁ מֵלִיץ אֲשֶׁר הוֹפִיעוּ עַל־פָּוְלוֹס ׃

Y Cinco dias deſpues decendió el Principe de los Sacerdotes, Ananias con (algunos) Ancianos, y Tertullo, vn orador; y parecieron delante del preſidente contra Paulo.

2 וַיִּקְרְאוּ לוֹ וַיָּחֶל טֶרְטֻלּוֹס לְהָרִיב לֵאמֹר ׃

Y citandolo, Tertullo començó de accuſar, diziendo.

3 כַּאֲשֶׁר בְּרֹב שָׁלוֹם שׁוֹכְנִים אֲנַחְנוּ עָלֶיךָ וּמֵישָׁרִים רַבִּים הָיוּ לָעָם הַזֶּה בִּתְבוּנָתְךָ תָּמִיד וְלָנֶצַח קִבַּלְנוּ וּנְקַבֵּל אֶת־טוֹבָתְךָ פֵּילִכְּס אִישׁ חֲמוּדוֹת עִם כָּל־תּוֹדָה ׃

Como ſea anſi que por cauſa tuya biuamos en grande paz, y muchas coſas ſean bien gouernadas en el pueblo por tu prudencia, ſiempre y en todo lugar lo recebimos con todo hazimiento de gracias, o excellente Felix.

4 וּפֶן אוֹגִיעֲךָ בְּרַבִּים שׁוֹאֵל אֲנִי מִמְּךָ לִשְׁמֹעַ אוֹתָנוּ בְּבֶהָת כְּחִנְּךָ ׃

Empero por no impedirte mas luengamente, ruego te que nos oygas breuemente conforme à tu equidad.

5 מָצָאנוּ אֶת־הָאִישׁ הַזֶּה כִּי לֵץ הוּא קוֹשֵׁר קֶשֶׁר עַל־הַיְּהוּדִים כֻּלָּם בְּכָל־הַתֵּבֵל וּמַתְעֶה רֹאשׁ הוּא מִכְּפִירַת הַנָּצְרִים ׃

Porque auemos hallado que eſte hombre es peſtilencial, y leuantador de ſediciones à todos los Iudios por todo el mundo: y principe de la ſedicioſa ſecta de los Nazarenos.

ΚΕΦΑΛ. κδ'.

Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου.

Or cinq iours apres, Ananias le ſouuerain Sacrificateur deſcendit auec les Anciens, & Tertulle vn certain orateur, leſquels comparurent deuant le Gouuerneur à l'encontre de Paul.

2. Κληθέντος δὲ αὐτοῦ, ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος λέγων.

Et Paul eſtant appelé, Tertulle commença à l'accuſer, diſant.

3. Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ, καὶ κατορθωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ πάσης εὐχαριστίας.

Treſ-excellent Felix, nous recognoiſſons en tout & par tout auec tout remerciement, que nous auons obtenu grande paix par toi, & par les bonnes ordonnances que tu as dreſſees en ce peuple, ſelon ta pouruoyance.

4. Ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖόν σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ.

Mais afin que ie ne t'empeſche plus longuement, ie te prie que tu nous oyes en peu de paroles ſelon ton equité.

5. Εὑρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμόν, καὶ κινοῦντα στάσιν πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς τῶν Ναζωραίων αἱρέσεως.

C'eſt, que nous auons trouué ceſt homme peſtilencieux & eſmouuant ſedition entre tous les Iuifs par tout le monde, & chef de la ſecte des Nazariens.

CAP. XXIIII.

POſt quinque autẽ dies deſcendit princeps ſacerdotum Ananias, cum ſenioribus quibusdam & Tertullo quodam oratore, qui adierunt præſidem aduerſus Paulum.

NOwe after fiue dayes/Ananias the hie Prieſt came downe with the Elders/and with Tertullus a certaine Oratour / which appeared before the Gouernour againſt Paul.

2. Et citato Paulo cœpit accuſare Tertullus dicens, Cùm in multa pace agamus per te, & multa corrigantur per tuam prouidentiam:

And when he was called forth/ Tertullus began to accuſe him/ſaying/ Seeing that we haue obteined great quietnes through thee / & that many worthy things are done vnto this nation through thy prouidence.

3. Semper & vbiq; ſuſcipimus optime Felix, cum omni gratiarum actione.

We acknowledge it wholy /and in all places/ moſt noble Felix / with all thankes.

4. Ne diutius autem te protraham, oro breviter vt audias nos pro tua clementia.

But that I bee not tedious vnto thee / I pray thee / that thou wouldeſt heare vs of thy curteſie a few wordes.

5. Inuenimus hunc hominem peſtiferum, & concitantem ſeditiones omnibus Iudæis in univerſo orbe, & authorem ſeditionis ſectæ Nazarenorum.

Certainely we haue found this man a peſtilent felowe/ and a mouer of ſedition among al the Iewes throughout the world, and a chiefe maintainer of the ſecte of the Nazarites.

Das XXIIII. Capitel.

VBer fünff tage zoch hinab der Hoheprieſter Ananias mit den Elteſten/ vnd mit dem Redener Tertullo/die erſchienen für dem Landpfleger wider Paulum.

FEm dage der effter drog den ypperſte Preſt Ananias ned met de Eldſte/ oc met den talende mand Tertullo / de møte faar Landzherren mod Paulum.

2. Da er aber beruffen ward / fieng an Tertullus zu verklagen / vnnd ſprach: Daß wir inn groſſem friede leben vnter dir / vnd vil redlicher thaten diſem Volck widerfahren / durch deine fürſichtigkeit.

Oc der hand bleff kaldet / da begynte Tertullus at klage paa hannem / oc ſagde / At wi leffue i ſtor Fred vnder dig / oc mange ſkickelige Gerninger vederfaris dette Folck / formedelſt din forſynlighed.

3. Allertheureſter Felix / Das nemen wir an allwege vnd allenthalben / mit aller danckbarkeit.

Aller verdigſte Felix / det anamme wi altid oc alleuegne / met al tacknemelighed.

4. Auff daß ich aber dich nicht lange auffhalte / bitte ich / du wolteſt vns kürtzlich hören / nach deiner gelindigkeit.

Men paa det at ieg ſkal icke holde dig for lenge met ord / da beder ieg dig / at du vilt / for din Fromhed ſkyld / høre oſ kortelige.

5. Wir haben diſen Mann funden / ſchädlich / vnd der Auffruhr erreget allen Jüden auff dem gantzen Erdboden / vnd einen fürnemeſten der Secten der Nazarener.

Wi haffue fundet denne Mand / ſkadelig / oc at hand gør Oprør iblant alle Jøder offuer al Jorderige / oc er den ypperſte for de Nazareners Secte.

Kapitola XXIIII.

PO pěti pak dnech / ſſtaupil Kníže Kněžſké Ananyáš / s některými Starſſými / a s Tertullem nějakým Řečníkem / kteřížto poſtawili ſe před Wládařem proti Pawlowi.

Szedł potym piątego dnia naywyżſzy kápłan Ananiaſz z ſtárſzymi y z Tertulem niektorym wymowcą / ktorzy ſtánęli przed ſtároſtą przeciw Pawłowi.

2. A powolawſſe Pawla počal naň žalowati Tertullus / řka: Poněwádž we mnohém pokogi žiwi gſme ſkrze tebe / a mnohé ſe wěcy dobře wedau w tomto Lidu twau opatrnoſtij.

A tház pozwawſzy go / począł nań ſkárżyć Tertulus / mowiąc / My przez cię y przez twey roſtropności zacne ſpráwy w narodzie tym / doſtapiliſmy pokoiu wielkiego.

3. Wždycky a wſſudy / přigjmáme to ſe wſſým děkowáním / o předobrý Felix.

Zprawie wſzędzie tho vznawamy náyzacnieyſzy Feliſie / dziękuiąc ci zá to wſzelákim ſpoſobem.

4. Ale abych dlauho řečij neprodlil / tebe proſým / wyſlyſſiž nás krátce pro twau dobrotu.

Wſzákoż bych cię długo nie báwił / proſzę cię ábyś nas máluczko poſłuchał według twey ſpráwiedliwości.

5. Nalezli gſme zagiſté člowěka tohoto / welmi ſſkodliwého / a zbuzugijcýho ruoznicy mezy wſſemi Židy po wſſem Swětě / a hlawnijho rozmnožitele Sekty a Roty Nazaretſkých.

Abowiem ieſmy znaleźli tego człowieka zkáźliwego y wzruſzáiącego nieſnaſki miedzy wſzyſtkimi Zydy po wſzyſtkim świecie / y ieſt powodem tey ſekty Názáreńczykow.

6 וּלְהַיְכְלַן צְבָא לְמַסָּבוּ וְכַד אַחַדְנָיְהי צְבַין הֲוַין דְּנְדוּנַיְוּהי אַיְך דַּבְנָמוּסַן ׃

Che ha etiandio tentato di profanare il tempio: il qual noi habbiamo preſo, & habbiamolo voluto giudicar ſecondo la noſtra Legge.

7 אֶתָא דֵּין לוּסִיַּוס כ כִּילִירַכָא וּבַקְטִירָא סַגִּיאָא מֶן אִידַין אַעְדְּיֵה וְלָךְ ש שַׁדְּרֵה ׃

Ma ſopravvenendo il Capitano Liſia, con gran violentia ce l'ha cavato de le mani.

8 וּפַקֵּד לְקַטִּירְגָנַוְהי ד דְּנֵאתוּן לְוָתָךְ וּמֶשְׁכַּח א אַנְתְּ כַּד מְשַׁאֵל אַנְתְּ לֵה דְּתֵאלַף מֶנֵּה עַל כֻּלְהֵין הָלֵין דְּמְקַטְרְגִינַן לֵה ׃

Comandando che i ſuoi accuſatori veniſſero à te: dal qual tu ſteſſo potrai domandandonelo, informarti di tutte queſte coſe, di che noi l'accuſiamo.

9 אַרִיבוּ דֵּין עֲלַוְהי אַף הֶנוּן יְהוּדָיֵא כַּד אָמְרִין דְּהָלֵין הָכַנָא אִנֵּין ׃

E i Giudei ancora confermorono, dicendo che queſte coſe ſtavano coſi.

10 וַרְמַז הֶגְמוֹנָא לְפַוְלוֹס דְּנְמַלֵּל וַעְנָא פַּוְלוֹס וֶאמַר מֶן שְׁנַיָּא סַגִּיאָתָא יָדַע אֶנָא דְּאִיתַיְךְ דַּיָּנָא דְּעַמָּא הָנָא וּמֶטּוּל הָנָא חַדְיָאִית נָפֵק אֶנָא רוּחָא עַל אַפַּי נַפְשַׁי ׃

Allor Paulo, havendogli il Preſidente fatto cenno che parlaſſe, riſpoſe, Sapendo io che tu ſei gia molti anni giudice di queſta gente, riſpondo per me medeſimo con miglior animo,

11 כַּד מֶשְׁכַּח אַנְתְּ לְמֵדַע דְּלַית לִי יַתִּיר מֶן תְּרֵי־עֲסַר יַוְמִין דְּסֶלְקֵת לְאוּרִשְׁלֶם לְמֶסְגַּד ׃

Conciosia coſa che tu puoi ben conoſcer che non ſono piu che dodeci giorni ch'io ſon ſalito per adorare in Ieruſalem.

6 תַּהוּ גַּם הוּא לְטַמֵּא אֶת־הַהֵיכָל אֲשֶׁר תְּפַשְׂנוּהוּ לְהִשָּׁפְטוֹ כְּתוֹרָתֵנוּ ׃

El qual tambien tentó a violar el Templo: y prendiendolo queſimoslo juzgar conforme à nueſtra Ley.

7 וַיָּבוֹא לוּסִיַס שַׂר אֶלֶף וַיִּגְזֹל אוֹתוֹ בְּכֹחַ גָּדוֹל מִיָּדֵינוּ וַיְשַׁלְּחֵהוּ אֵלֶיךָ ׃

Mas entreuiniendo el Tribuno Lyſias, con grande violencia lo quitó de nueſtras manos:

8 וּמְצַוֶּה אֶת־מְחַיְּבָיו לָבוֹא אֵלֶיךָ אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ תוּכַל לַחְקֹר וְלָדַעַת עַל־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם נְחַיְּבֶנּוּ ׃

Mandando à ſus accuſadores que vinieſſen à ti. del qual tu miſmo juzgando podras entender todas eſtas coſas de que lo accuſamos.

9 וַיּוֹסִיפוּ גַּם הַיְּהוּדִים אֲחֵרִים לֵאמֹר כִּי כֵן הָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ׃

Y annidieron los Iudios, diziendo eſtas coſas ſer anſi.

10 וַיַּעַן פּוֹלוּס (בִּרְזוֹם לוֹ הַנָּשִׂיא בְּעֵינָיו לְדַבֵּר) בְּדַעְתִּי כִּי מִיָּמִים רַבִּים הָיִיתָ שׁוֹפֵט אֶת־הָעָם הַזֶּה לָכֵן בְּבִטָּחוֹן אָשִׁיב לְאוֹיְבַי דָּבָר עַל־אוֹדוֹת נַפְשִׁי ׃

Entonces Paulo, haziendole ſennal el Preſidente que hablaſſe, reſpondiò, Porque ſe que ha muchos annos que eres Gouernador de eſta nacion, con buen animo ſatisfaré por mi.

11 וְתוּכַל לָדַעַת כִּי אֵינָם יוֹתֵר מִשְּׁנַיִם עָשָׂר יָמִים מֵאֲשֶׁר עָלִיתִי לְהִשְׁתַּחֲוֺת בִּירוּשָׁלָיִם ׃

Que tu puedes entender que no ha mas de doze dias que ſubi à adorár à Ieruſalem.

6. Ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασε βεβηλῶσαι, ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίνειν.

Qui meſmes a attenté de profaner le temple: lequel auſſi nous auons ſaiſi, & l'auons voulu iuger ſelon noſtre Loy.

7. Παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλίαρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀφείλετο καὶ πρός σε ἀπέστειλε.

Mais le Capitaine Lyſias ſuruenant le nous oſta d'entre les mains auec grãde violence.

8. Κελεύσας καὶ τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπί σε, παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶναι, ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ.

Commandant que ſes accuſateurs vinſſent vers toi: duquel toi-meſme apres inquiſition faite, pourras ſauoir toutes ces choſes, deſquelles nous l'accuſons.

9. Συνέθεντο δὲ καὶ οἱ ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.

Adonc les Iuifs auſſi s'y accorderent, diſans, que ces choſes alloyent ainſi.

10. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν, Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος, εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι.

Mais Paul, apres que le Gouuerneur lui eut fait ſigne qu'il parlaſt, reſpondit, Sachant qu'il y a ia pluſieurs annees que tu es iuge de ceſte natiõ, ie reſpon pour moi meſme de meilleur courage.

11. Δυναμένου σου γνῶναι ὅτι οὐ πλείους εἰσί μοι ἡμέραι ἢ δεκαδύο, ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων ἐν ἱερουσαλήμ.

Veu que tu peux cognoiſtre qu'il n'y a pas plus de douze iours que ie ſuis mõté pour adorer en Ieruſalem.

CAP. XXIIII.

6. Qui etiã templum violare conatus eſt, quem & apprehenſum voluimus ſecũdum legem noſtram iudicare.

And hath gone about tho pollute the Temple / Therefore wee tooke him/ and would haue iudged him according to our Law.

7. Superveniens autem tribunus Lyſias, cum vi magna eripuit eum de manibus noſtris.

But the chiefe captaine Lyſias came vpon vs / and with great violence tooke him out of our handes.

8. Iubens accuſatores eius ad te venire, à quo poteris ipſe iudicans, de omnibus iſtis cognoſcere, de quibus nos accuſamus eum.

Commaunding his accuſers to come to thee: of whome thou mayeſt (if thou wilt inquire) knowe all theſe thinges whereof accuſe him.

9. Adiecerunt autem & Iudæi, dicentes hæc ita ſe habere.

And the Jewes likewiſe affirmed / ſaying that it was ſo.

10. Reſpondit autem Paulus, (annuente ſibi præſide dicere) Ex multis annis te eſſe iudicem genti huic ſciens, bono animo pro me ſatisfaciam.

Then Paul/after that the gouernour had beckened vnto him that hee ſhoulde ſpeake/anſwered / I doe the more gladly anſwere for my ſelfe/ for as much as knowe that thou haſt bene of many yeres a iudge vnto this nation.

11. Potes enim cognoſcere quia non plus ſunt mihi dies quã duodecim, ex quo aſcendi adorare in Ieruſalem.

Seeing that thou maiſt know/that there are but twelue dayes ſince I came vp to worſhip in Jeruſalem.

Das XXIIII. Capitel.

6. Der auch verſucht hat den Tempel zu entweihen. Welchen wir auch griffen/ vnd wolten jhn gerichtet haben nach vnſerm Geſetz.

Som oc forſøgte at vanhellige Templen/ Huilcken wi oc grebe/ oc vilde dømme hannem effter vor Low.

7. Aber Lyſias der Hauptmann vnterkam das/ vnd führet jhn mit groſſer gewalt auß vnſern händen.

Men Lyſias kom der offuer/ oc førde hannem met ſtor mact aff vore hender.

8. Vnd hieß ſeine Verkläger zu dir kommen. Von welchen du kanſt/ ſo du es erforſchen wilt/ dich des alles erkundigen/ vmb was wir jhn verklagen.

Oc bad hans Anklagere komme til dig. Huor aff du kant / der ſom du vilt ſporie der effter/ forſtaa alt det/ for huilcket wi klage paa hannem.

9. Die Jüden aber redeten auch dazu/ vnd ſprachen: Es hielte ſich alſo.

Jøderne talede oc der til/ oc ſagde/ At det vaar lige ſaa.

10. Paulus aber/ da jhm der Landpfleger winckte zu reden/ antworttet: Dieweil ich weiß/ daß du in diſem Volck nun vil Jar ein Richter biſt/ wil ich vnerſchrocken mich verantwortten.

Paulus ſuarede/ der Landsherren nickede at hannem/ at hand ſkulde ſuare. Efſterdi ieg veed/ at du haffuer nu i mange aar/ veret Dommere iblant dette Folck/ da vil ieg driſtelige forſuarede.

11. Denn du kanſt erkennen/ daß nicht mehr denn zwölff tage ſind/ daß ich bin hinauff gen Jeruſalem kommen anzubetten.

Thi du kant mercke/ at det er icke mere end tolff dage ſiden ieg kom op til Jeruſalem at tilbede.

Kapitola XXIIII.

6. Kterýž také y Chrám poſſkwrniti vſylowal: Kteréhožto y lapiwſſe/ wedlé Zákona naſſeho chtěli gſme ſauditi.

Ktory ſie tez kuſil aby byl zgwalcil koſciol: ktoregomi poimawſſy chcieliſmy oſadzic wedle zakonu naſſego.

7. Ale přiſſed Haytman Lyſyáſs s mocý welikau / wytrhl ho z rukau naſſých.

Ale przyſſedſſy Rotmiſtrz Lyſyaſſ z wielkim gwaltem wywiodl go z rąk naſſych.

8. Rozkázaw aby žalobnijcy geho před tebau ſtáli/ od kteréhožto ty ſám budeſs moci zwěděti/ wyptage ſe na wſſecky wěcy tyto/ kteréžto my žalugeme na něho.

Roſkazawſſy tym ktorzy náń ſkárżą idź do ciebie/ ſkąd y ſam możeſs pytánie vczyniwſſy o wſzyſtkim tym rozeznáć ocż my náń ſkárżamy.

9. A k tomu ſe přimluwili y Židé/ řkauce: Že tyto wěcy tak ſe giſté ſtaly.

Ná tho y Zydowie zezwolili/ mowiąc/ Takci ſie rzecż ma.

10. Tehdy Pawel odpowijdage/ když naň kynul Wládak aby mluwil/ řekl: Od mnohých Let wěda tebe býti Saudcem Národu tohoto/ s dobrau myſlij ſám za ſebe Přiwěſſi chcy.

Záthym odpowiedział Páwel gdy mu ſtároſta mowić dozwolił/ Gdyż wiem że od wiela lat jeſteś przełożon nád tym narodem/ tedy z lepſſą myſlą o tych rzeczách ktore ná mie należą odpowiedam.

11. Neb muožeſs znáti/ že není tomu dnij wijce než dwanácte/ yakž gſem wſtupil do Geruzaléma/ abych ſe modlil.

Gdyż y ſam znáć możeſſ iż mnie nie wyſſło więcey dni iedno dwanáście/ iákom przyſſedł modlić ſie do Jeruzalem.

כד

12 וְלָא אַשְׁכְּחוּנִי דַּמְמַלֵּל אֲנָא עַם אֱנָשׁ בְּהַיְכְלָא וְאַף לָא כְּנִשָׁא דְּכָנֵשׁ אֲנָא לָא בְּכְנוּשָׁתְהוֹן וְלָא בִּמְדִינְתָּא׃

E non m'hanno trouato nel tempio à diſputar con alcuno, ò à fare adunamento de turba, ne per le ſinagoghe ne per la città.

13 וְלָא דַּיְחַוּוּן מְטַיְבוּת בְּאִידַיְהוֹן קְדָמַךְ עַל מֶדֶם דְּהָשָׁא מְקַטְרְגִין לִי׃

Ne poſſon prouar le coſe, de lequali eſſi m'accuſano.

14 בְּרַם דֵּין הָדָא מוֹדֵא אֲנָא דְּבָהּ בְּהָנָא יוּלְפָּנָא דְּאָמְרִין בָּהּ פָּלַח אֲנָא לַאלָהָא דְּאַבָהַי כַּד מְהַימֶן אֲנָא לְכֻלְּהֵין דִּכְתִיבָן ב בְּנָמוֹסָא וּבִנְבִיֵּא׃

Io ti confeſſo ben queſto, che ſecondo la Via, laqual dicono ſetta, io coſi ſerno à l'Iddio de noſtri padri, credendo à tutte le coſe che ſono ſcritte ne la Legge e ne i Profeti.

15 וְכַד אִית לִי סַבְרָא עַל אֱלָהָא אִינָא דְּאַף הָנוּן הָלֵין מְסַבְּרִין דַּעֲתִידָא דְּתֶהְוֵא קְיָמְתָא דְּמֶן בֵּית מִיתֵא דְּכָאנֵא וְדַעוָלֵא׃

Hauendo ſperanza in Dio, che debbia eſſere la reſurrettion de morti, de giuſti, e de gl'ingiuſti parimente, laqual ancor eſſi medeſimi aſpettano.

16 מְטוּל הָנָא אַף עָמֵל אֲנָא דְּתֶארְתָּא דְּכִיתָא תֶּהְוֵא לִי קְדָם אֱלָהָא וְקֶדָם בְּנַי נָשָׁא אַמִּינָאִית׃

Et in queſto iſteſſo m'ingegno d'hauer la conſcientia ſempre netta da ogni offeſa verſo Iddio e verſo gli huomini.

17 לַשְׁנַיִן דֵּין סַגִּיָאן אֶתִית לְוָת בְּנַי עַמָּא דִּילִי דְּאֶתֶל זֶדְקְתָא וְאֶקַרֶב קוּרְבָּנָא׃

Hor doppo piu anni io venni per far de le limoſine ne la mia natione, e de l'offerte.

כד

12 וְלֹא מְצָאוּנִי בַּהֵיכָל לְהִתְוַכֵּחַ עִם כָּל־אִישׁ אוֹ לִקְשֹׁר קֶשֶׁר בָּעָם וְלֹא בָּעֵדוֹת וְלֹא בָּעִיר׃

Y ni me hallaron en el Templo diſputando con ninguno, ni haziendo concurſo de multitud, ni en ſynogas, ni en la ciudad.

13 וְלֹא יוּכְלוּ לְהוֹכִיחַ וּלְהִתְחַזֵּק עָלַי בְּדִבְרֵיהֶם אֲשֶׁר יְחַיְּבוּנִי׃

Ni te pueden prouar las coſas de que aora me accuſan.

14 אַךְ זֹאת מִתְוַדֶּה אָנֹכִי לָךְ כִּי כַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר קָרְאוּ לָהּ לְכַפִּירָה כֵּן אֲנִי עוֹבֵד לֵאלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ מַאֲמִין לְכֻלָּם הַכְּתוּבִים בַּתּוֹרָה וּבַנְּבִיאִים׃

Eſto empero te confieſſo, que conforme à aquel camino que llaman ſecta, anſi ſiruó al Dios de mi patria, creyendo todas las coſas que en la Ley y en los prophetas eſtan eſcriptas:

15 וְיֵשׁ לִי שִׂבְרִי עַל־יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר גַּם הֵמָּה מְקַוִּים אֵלָיו וְלִהְיוֹת תְּקוּמַת הַמֵּתִים גַּם צַדִּיקִים וְגַם רְשָׁעִים׃

Teniendo eſperança en Dios que ha de auer la reſurrecion de juſtos y injuſtos que ellos eſperan.

16 וּבְזֹאת אֲנִי יָגַעְתִּי וְיֵשׁ לִי מַדַּע תָּם וְיָשָׁר לִפְנֵי אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים׃

Y por eſto yo procuro tener conſciencia ſin eſcrupulo ſiempre acerca de Dios y acerca de los hombres.

17 וְאַחֲרֵי שָׁנִים רַבּוֹת בָּאתִי לַעֲשׂוֹת צְדָקוֹת בְּעַמִּי וְקָרְבָּנוֹת׃

Mas paſſados muchos annos, vine à hazer lymosnas, y offrendas (y votos) à mi nacion.

κδʹ.

12. Καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρός τινα διαλεγόμενον, ἢ ἐπισύστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε κατὰ τὴν πόλιν.

Et ſi ne m'ont point trouué au temple diſputant auec aucun, ni faiſant amas de peuple, ni ès ſynagogues ni en la ville.

13. Οὔτε παραστῆσαί με δύνανται περὶ ὧν νῦν κατηγοροῦσί μου.

Et ne peuuent maintenir les choſes deſquelles ils m'accuſent.

14. Ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πατρῴῳ θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς προφήταις γεγραμμένοις.

Or ie te confeſſe bien ce poinct, que ſelon la voye qu'ils appelent ſecte ainſi ie ſers au Dieu de mes Peres, croyant à toutes les choſes qui ſont eſcrites en la Loy & ès Prophetes:

15. Ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν θεὸν, ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν, δικαίων τε καὶ ἀδίκων.

Ayant eſperance en Dieu, que la reſurrection des morts, tant des iuſtes que des iniuſtes, laquelle auſsi ceux-ci meſmes attendent, aduiendra.

16. Ἐν τούτῳ δὲ αὐτὸς ἀσκῶ, ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαπαντός.

Et pourtant auſſi ie mets peine à ce que i'aye touiours la conſcience ſans offenſe enuers Dieu & les hommes.

17. Δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων παρεγενόμην ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου καὶ προσφοράς.

Or apres pluſieurs annees paſſees, ie ſuis venu pour faire aumoſnes & oblations en ma nation.

CAP. XXIIII.

12. Et neque in templo invenerunt mecum aliquo diſputantem, aut concurſum facientem turbæ, neque in ſynagogis, neque in civitate.

And they neither found me in the Temple diſputing with any man / neither making vproare among the people / neither in the Synagogues / nor in the citie.

13. Neque probare poſſunt tibi de quibus nunc me accuſant.

Neither can they proue the things / whereof they now accuſe me.

14. Confiteor autem hoc tibi, quod ſecundum ſectã, quam dicunt hæreſim, ſic deſervio patrio Deo meo, credens omnibus quæ in lege & Prophetis ſcripta ſunt.

But this I confeſſe vnto thee / that after the way (which they call hereſie) ſo worſhip I the God of my fathers, beleeuing all thinges which are written in the Lawe & the Prophets.

15. Spem habens in Deum, quam & hi ipſi expectant, reſurrectionem futuram iuſtorum & iniquorum.

And haue hope towardes God / that the reſurrection of the dead which they themſelues looke for alſo / ſhall be both of iuſt and vniuſt.

16. In hoc & ipſe ſtudeo ſine offendiculo cõſcientiam habere ad Deum, & ad homines ſemper.

And herein I endeuour my ſelue to haue alwaye a cleere conſcience toward God / and toward men.

17. Poſt annos autem plures, eleemoſynas facturus in gentem meam veni, & oblationes, & vota.

Nowe after many yeeres / I came and brought almes to my nation & offringe.

Das XXIIII. Capitel.

12. Auch haben ſie mich nicht funden im Tempel mit jemand reden / oder eine Auffrhůr machen im Volck / noch in den Schulen / noch inn den Stätten.

De haffue oc icke fundet mig i Templen / at ieg talede met nogen / eller giorde Oprør iblant Folcket / icke heller i Scholerne / oc ey vdi Stæderne.

13. Sie können mir auch nicht beybringen / deß ſie mich verklagen.

De kunde oc icke beuiſe mig det offuer / ſom de klage mig faare.

14. Das bekenne ich aber dir / daß ich nach diſem wege / den ſie eine Secten heiſſen / diene ich alſo dem Gott meiner Väter / daß ich glaube allem / was geſchriben ſtehet im Geſetze vnd in den Propheten.

Men det bekender ieg faar dig / At ieg effter denne vey / der de kalde it Secte / tien ſaa mine Fedris Gud / at ieg troer alt det / ſom ſtaar ſcreffuit i Lowen oc vdi Propheterne.

15. Vnd hab die hoffnung zu Gott / auff welche ſie auch ſelbſt warten / nemlich / Daß zukünfftig ſey die Aufferſtehung der Todten / beyde der Gerechten vnd Vngerechten.

Oc ieg haffuer det haab til Gud / huilcket de oc ſelff bie effter / ſom er / At de Dødis Opſtandelſe er tilkommende / baade de Retferdigis oc de Vretferdigis.

16. Inn demſelbigen aber übe ich mich zu haben ein vnverletzt Gewiſſen allenthalben / beyde gegen Gott vnd den Menſchen.

Oc i det ſamme offuer ieg mig at haffue alleſtegne en vſkat Samuittighed / baademod Gud oc Menniſken.

17. Aber nach vilen Jaren bin ich kommen / vnnd habe ein Allmoſen bracht meinem Volck vnd Opffer.

Men mange aar ſiden kom ieg oc førde mit Folck Almiſſe oc Offer.

Kapitola XXIIII.

12. A aniž gſau mne nalezli w Chrámě / žebych ſe s kým hadal / neb ſwoláwal záſtupy / ani w Sſkolách ani w Měſtě.

A nie náleźli mię w kościele żebych miał z kim mowić / abo iżbych czynić miał ſchadzki miedzy ludem / ani w bożnicach ani w mieście.

13. Aniž toho pokázati mohau před tebau z čehož nynij mne winij?

A nie mogąc tego dowieść o czym teraz ná mię ſkárżą.

14. Ale w tomtoť wá ſe znám před tebau / že wedlé té ceſty / kterauž oni nazýwagij Kacýřſtwijm / tak ſlaužijm Otcowſkému Bohu mému / wěřě tomu wſſemu co geſt napſáno w Zákoně a w Prorocých.

Aleć to przed tobą wyznawam / że według drogi oney ktorą oni powiedáią być ſektą / ták chwalę oyczyſtego Bogá / wierząc wſzyſtkiemu co w zakonie y w Prorocech ieſt nápiſano.

15. Mage naděgi w Bohu o wzkřijſſenij budaucým / ſprawedliwých y neſprawedliwých / kteréhožto y oni očekáwagij.

A máiąc nádzieię w Bogu / znam być też ktorego ci ſámi czekáią / powſtánie vmárłych / ſpráwiedliwych ſpołu y nieſpráwiedliwych.

16. A tak gſem pilen toho / abych měl ſwědomij bez vrazu wždycky / před Bohem y před Lidmi.

W tym ſie tedy ſam ćwiczę ábych miał ſumnienie przez obrázenia przed Bogiem y przed ludźmi záwżdy.

17. Po mnohých pak Letech / přiſſel gſem maje rozdáwati Almužny lidu mému a chtě činiti Oběti / a ſliby wyplniti:

A gdy przeminęło wiele lat / tedym przyſzedł oddawáiąc iáłmużny narodowi mojemu y ofiáry.

כד

18 ואשכחוני הלין בהיכלא כד מדכי אנא לא עם כנשא ואף לא בשגושיא׃

Ne lequali m'hanno trouato purificato nel tempio, ſenz'alcuna turba e ſenza tumulto alcuno.

19 אלא אן השגשו אנשין יהודיא דאתו מן אסיא אילין דולא הוא דיקומון עמי קדמיך ויקטרגון מדם דאית להון׃

Ma quei che l'hanno fatto, ſono ſtati certi Giudei d'Aſia, iquali doueuano comparer dinanzi à te, & accuſarmi, ſe haueuano coſa alcuna contra di me.

20 או הנון הלין נאמרון מנא אשכחו בי סכלותא כד קמת קדם כנשהון׃

Ouero queſti medeſimi dicano, ſe hanno trouato in me alcuna coſa iniqua, quando io ſono ſtato preſentato al Conſiglio.

21 אלא אן הדא חדא מלתא דקעית כד קאם אנא ביניתהון דעל קימתא דמיתא מתתדין אנא יומנא קדמיכון׃

Se non di queſta ſola voce, che io gridai ſtando fra loro, Io ſono hoggi accuſato da voi per la reſurrettion de morti.

22 פילכס דין מטול דידע הוא לה לאורחא הדא מליאית תהא אנון כד אמר דמא דאתא כילירכא שמע אנא ביניתכון׃

Felice vdite queſte coſe, gli rimeſſe ad vn altra volta, dicendo: Poi che hauerò piu diligentemente inteſa quel che ſia di queſta ſetta, quando il Capitano Liſia ſarà venuto giuſo conoſcerò la cauſa voſtra.

כד

18 אֲשֶׁר בְּתוֹךְ מְצָאוּנִי מְטֹהָר בַּהֵיכָל. לֹא עִם הָמוֹן וְלֹא בַהֲמֻלָּה׃

Quando me hallaron ſanctificado en el Templo, (no con multitud, ni con alboroto,)

19 וִיהוּדִים אֲחָדִים מֵאַסְיָא לַאֲשֶׁר יִשְׁוֶה לִהְיוֹתָם פֹּה לְפָנֶיךָ וּלְחַיְּבֵנִי אִם תְּהִי־לָהֶם מְאוּמָה עָלָי׃

Vnos Iudios de Aſia, Los quales conuenia que fueran preſentes delante de ti, y accuſar, ſi contra mi tenian algo.

20 אוֹ אֵלֶּה הֵמָּה יֹאמְרוּ אִם רִשְׁעָה מְאוּמָה מָצְאוּ בִּי בְּעָמְדִי בָּעֵדָה׃

O eſtos miſmos digan, ſi hallaron en mi alguna coſa mal hecha quando yo eſtuue en el concilio,

21 כִּי אִם עַל־קוֹל אֶחָד הַזֶּה אֲשֶׁר קָרָאתִי בְּעָמְדִי בְּתוֹכָם כִּי עַל־תְּקוּמַת הַמֵּתִים אֲנִי נִשְׁפַּטְתִּי הַיּוֹם מִכֶּם׃

Sino de eſta ſola boz que clamé eſtando entre ellos, Que de la reſurrecion de los muertos ſoy oy juzgado de voſotros.

22 וּפֵילִכְּס בְּשָׁמְעוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּאֲרִיכֵם וְאַף כִּי הֵיטֵב יָדַע אֱמֶת הַדֶּרֶךְ וְאָמַר כַּאֲשֶׁר לוּסִיָּס שַׂר אֶלֶף יֵרֵד אָז אֶחְקֹר בֵּין־דִּבְרֵיכֶם׃

Entonces oydas eſtas coſas, Felix les puſo dilacion, diziendo, Deſque ſea mas informado de eſta ſecta, quando decendiere el Tribuno Lyſias, acabaré de conocer de vueſtro negocio.

κδ'.

18. Ἐν οἷς εὗρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου, οὐδὲ μετὰ θορύβου.

Et moi ce faiſant, ils m'ont trouué purifié au temple, non point auec troupe ni tumulte.

19. Τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς ἀσίας ἰουδαῖοι οὓς δεῖ ἐπὶ σοῦ παρεῖναι καὶ κατηγορεῖν, εἴ τι ἔχοιεν πρός με.

Et ce furent certains Iuifs d'Aſie: Leſquels deuoyent comparoir deuant toi, & m'accuſer, S'ils auoyent quelque choſe à l'encontre de moi:

20 Ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν εἴ τι εὗρον ἐν ἐμοὶ ἀδίκημα, στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου.

Ou que ceux-ci meſmes dient, s'ils ont trouué en moi choſe inique, quand i'ai eſté preſenté au conſeil.

21. Ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, ἧς ἔκραξα ἑστὼς ἐν αὐτοῖς, ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ' ὑμῶν.

Sinon quant à ceſte ſeule parole de laquelle ie me ſuis eſcrié eſtant entre eux, Auiourd'hui ie ſuis tiré en cauſe par vous pour la reſurrection des morts

22. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φῆλιξ ἀνεβάλετο αὐτούς, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἰπών, ὅταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς.

Ces choſes ouïes, Felix les remit à vne autre fois, diſant, Apres que i'aurai plus diligement cognu que c'eſt de ceſte ſecte, quand le capitaine Lyſias ſera deſcendu, ie cognoiſtrai entierement de vos affaires.

CAP. XXIIII.

18. In quibus invenerunt me purificatum in templo: non cum turba, neque cum tumultu. (*Et apprehenderunt me, clamantes & dicentes, Tolle inimicum noſtrum.*)

And what time/found me purified in the Temple / neither with multitude / nor w tumulte.

19. Quidam autem ex Aſia Iudæi, quos oportebat apud te præſto eſſe & accuſare, ſi quid haberent adverſum me.

Certaine Iewes of Aſia / who ought to haue bene preſent befor thee/ and accuſe me / if they had ought againſt me.

20. Aut hi ipſi dicant, ſi quid invenerunt in me iniquitatis, cum ſtem in concilio.

Or let these them ſelues ſay / if they haue founde any vniuſt thing in mee/ while I ſtoode in the Counſell.

21. Niſi de una hac ſolummodo voce, qua clamavi inter eos ſtans, Quoniam de reſurrectione mortuorum ego iudicor hodie à vobis.

Except it be for this one voyce/ that I cryed ſtanding among them / Of the reſurrection of the dead am I accuſed of you this day.

22. Diſtulit autem illos Felix, certiſſimè ſciens de via hac, dicens, Cum Tribunus Lyſias deſcenderit, audiam vos.

Now when Felix heard theſe thinges/ he deferred them/ & ſayde/ When I ſhall more perfectly knowe the thinges which concerne this way/ by the cōming of Lyſias the chiefe Captaine / I will decide your matter.

Das XXIIII. Capitel.

18. Darüber funden ſie mich / daß ich mich reinigen ließ im Tempel/ohn alle Rumor vnd Getümmel.

Der offuer funde de mig / at ieg loed renſe mig i Templen / vden al oprør oc bulder.

19. Das waren aber etliche Jüden auß Aſia/ welche ſolten hie ſein für dir. Vnnd mich verklagen/ ſo ſie etwas zu mir hetten.

Oc der vaare nogle Jøder aff Aſia/huilcke her ſkulde vere faar dig / oc klage paa mig/ der ſom de haffde noget mod mig.

20. Oder laß diſe ſelbſt ſagen/ob ſie etwas vnrechts an mir funden haben/ dieweil ich hie ſtehe für dem Rath.

Eller lad diſſe ſelff ſige / den ſtund ieg ſtaar faar Raadet/ om de haffue fundet noget wretferdige met mig.

21. Ohn vmb des einigen worts willen/ da ich vnter jnen ſtund vnd rieff: Vber der Aufferſtehung der Todten werde ich von euch heute angeklaget.

Vden for det eniſte ord ſkyld / der ieg ſtod iblant dem /oc robte/ Jeg bliffuer klaget i dag aff eder for de Dødis opſtandelſen.

22. Da aber Felix ſolches höret/zoch er ſie auff/denn er wuſte faſt wol vmb diſen weg/ vnd ſprach: Wenn Lyſias der Hauptmann herab kompt/ ſo wil ich mich euers dings erkundigen.

Men der Felix dette hørde / da fordrog hand dem/ Thi hand viſte ganſke vel aff denne vey/ oc ſagde/ Naar Lyſias Hoffuitzmanden kommer hid ned/ da vil ieg beſpørie mig i eders ſag.

Kapitola XXIIII.

18. W tehdáž mne nalezli/ a gá ſe očiſſťugi w chrámě / wſſak ne s záſtupem ani s hlukem. (W lapili mne křičijce / a řkauce: Vſmrť nepřijtele naſſeho.)

Ktoregoż czáſu ználeźli mie oczyśćionego w Kośćiele/ nie z wielkośćią ludu/ áni żebych miał czynić rozruch.

19. Byli pak tu někteřij Židě z Azye / kteřijž měli tuto také před tebau ſtáti a žalowati/ aby co měli proti mně:

Niektorzy z Azyey Żydowie ktorym było potrzebá tu ſtánąć przed toba y ſkárżyć ieſliby co mieli przećiw mnie.

20. Aneb nechť tito ſami powědij/nalezli li gſau na mně co neprawého/ když gſem ſtál w Radě.

Abo y ći ſámi niechay powiedzą ieſliż we mnie z náleźli iáki tny nie ſpráwiedliwy uczynek / gdym taſtał przed zebrániem.

21. Toliko leč toto gedno promluwenij / kterýmžto gſem ſe ozwal ſtoge mezy nymi/ že pro wzkřijſſenij z mrtwých wy mne ſaudijte dnes.

Tylkoż co ſie dotycze iednego te° ſłowá ktorem głośno powiedział ſtoiąc miedzy nimi / iż o powſtániu umárłych ia dziś ieſtem od was oſkárżon.

22. Tehdy Felix wyſlyſſaw to/ y odložil gim mage giſtau známoſt té Ceſty/ řka: Až Hauptman Lyſiáš ſem přigde/ budu wás ſlyſſeti.

Co uſłyſzawſzy Felix odłożył im mowiąc/ Gdy ſię pewniey dowiem co ſie dotycze tey ſekty gdy rotmiſtrz Lyſyaſz przyydźie / rozeznam wáſze ſpráwę.

כד.

23 וּפַקֶד לְקֶנְטְרוּנָא דְּנֶטְרוּיְהִי לְפּוּלוּס בְּנִיחָא וְלָא אֱנָשׁ מֶן יָדְעוּהִי נֶתְכְּלֵא דְּנֶהְוֵא מְשַׁמֵּשׁ לֵהּ׃

E commandò al Centurione che Paulo foſſe guardato, che foſſe tenuto à largo, e non prohibiſſe che alcuno de ſuoi gli miniſtraſſe, ò andaſſe à lui.

24 וּמֶן בָּתַר קַלִּיל יַוְמָתָא שַׁדַּר פֵּילִכְּס וְדְרוּסִילָּא אַנְתְּתֵהּ דְּאִיתֶיהָ הֲוָת יְהוּדָיְתָא וּקְרָו לֵהּ לְפּוּלוּס וְשַׁמְעוּ מֶנֵּהּ עַל הַיְמָנוּתָא דִּמְשִׁיחָא׃

Doppo alquanti giorni Venne Felice con Druſilla ſua moglie, laquale era Giudea, fece chiamar Paulo, e Vdì da lui la fede che è in Chriſto.

25 וְכַד מְמַלֵּל הֲוָא עַמְּהוֹן עַל זַדִּיקוּתָא וְעַל קַדִּישׁוּתָא וְעַל דִּינָא דַּעֲתִיד אֶתְמְלִי דְּחֶלְתָּא פֵּילִכְּס וֶאֱמַר דְּהָשָׁא זֶל וְאֶמַּתִי דִּנְהֱוֵא לִי אַתְרָא אֶשַׁדַּר בָּתְרָךְ׃

E diſputando egli de la giuſtitia, e de la temperantia, e del futuro giuditio, Felice ſpauentato, riſpoſe, Vattene per hora, e quando io hauerò tempo opportuno, ti chiamarò.

26 סָבַר הֲוָא גֵּיר דְּשׁוּחְדָא מֶתְיְהֵב הֲוָא לֵהּ מֶן פּוּלוּס מֶטוּל הָדָא אַמִּינָאִית מְשַׁדַּר הֲוָא מַיְתֵא לֵהּ וּמְמַלֵּל הֲוָא עַמֵּהּ׃

Et inſieme ſperando ancora, che da Paulo gli haueſſeno ad eſſer dati denari, accioche lo liberaſſe: e però chiamandolo ſpeſſo, ragionaua con eſſolui.

27 וְכַד מְלִי לֵהּ תַּרְתֵּין שְׁנִין אַחְרְנָא הֶגְמוֹנָא אֶתָא הֲוָא לְדוּכְתֵּהּ דְּמֶתְקְרֵא הֲוָא פַּרְקִיּוּס פְּהֶסְטוּס פֵּילִכְּס דֵּין אַיךְ דְּנֶעְבֵּד ט טַיְבוּתָא בִּיהוּדָיֵא שַׁבְקֵהּ לְפּוּלוּס כַּד אֲסִיר׃

Finiti due anni, Felice hebbe per ſuo ſucceſſore Portio Feſto. E Volendo eſſo Felice far coſa grata à i Giudei, laſciò Paulo in prigione.

כד.

23 וַיְצַו לְשַׂר מֵאָה לִנְצֹר אֶת־פּוֹלוֹס וְלִהְיוֹת לוֹ רְוָחָה וּמִמְשָׁרְתָיו הַחֲנִיכָיו לְאִישׁ לֹא לְהִכָּלֵא לָבוֹא אֵלָיו׃

Y mandó àl Centurion que Paulo fueſſe guardado ſuelto dé las priſones, y que no defendieſſe à ninguno de ſus familiares do ſeruirle, o venir à el.

24 וְאַחֲרֵי יָמִים אֲחָדִים בָּא פֵּילִכְס עִם דְּרוּסִלָּה אִשְׁתּוֹ וְהוּא יְהוּדִיָּה וַיִּקְרָא לְפּוֹלוֹס וַיִּשְׁמַע מִמֶּנּוּ אֶת אֱמוּנָה אֲשֶׁר בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

Y alguno dias deſpues, viniendo Felix con Druſilla ſu muger, la qual era Iudia, llamó à Paulo, y oyó de el la fe que es en el Chriſto.

25 וּבְהִתְוַכְּחוֹ עַל־הַצְּדָקָה עַל־הִתְאַפֵּק וְעַל יוֹם דִּין הֶעָתִיד לָבוֹא וַיֶּחֱרַד פֵּילִכְס וַיַּעַן מֵעַתָּה לֵךְ לְךָ וּבְעִתִּי אֶקְרָא לָךְ׃

Y diſputando el de la juſticia, y de la Continencia, y del juyzio venidero, eſpantado Felix, reſpondió, Aora vete: mas en teniendo opportunidad te llamaré.

26 כִּי מְקַוֶּה הוּא לְהִנָּתֶן לוֹ כֶּסֶף וְזָהָב מִפּוֹלוֹס לְהַתִּירוֹ וְעַל־כֵּן לִפְעָמִים הֱבִיאוֹ אֵלָיו וַיְדַבֵּר עִמּוֹ׃

Eſperando tambien con eſto, que de parte de Paulo le ſerian dados dineros, porque lo ſoltaſſe por lo qual haziendolo venir muchas vezes, hablaua con el.

27 וַתִּמָּלֵא שְׁנָתַיִם וַיִּקַּח פָּרְקִיּוֹס פְּהֶסְטוֹס אֶת־כְּהֻנַּת פֵּילִכְס וּפֵילִכְס בְּבַקְּשׁוֹ לְהִתְרַצּוֹת אֶת־חִנָּתוֹ לַיְּהוּדִים וַיַּעֲזֹב אֶת־פּוֹלוֹס אָסוּר׃

Mas cumplidos los dos annos, Felix recibió por ſucceſſor à Porcio Fieſto: y queriendo Felix ganar la gracia de los Iudios, dexó preſo à Paulo.

κδ.

23. *Διαταξάμενός τε τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι τὸν παῦλον, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ.*

Et commanda à vn Centenier que Paul fuſt tenu en garde, & qu'il euſt relaſche, & on n'empeſchaſt perſonne des ſiens de lui ſeruir, ou de venir vers lui.

24. *Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν δρουσίλλῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ οὔσῃ ἰουδαίᾳ, μετεπέμψατο τὸν παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς χριστὸν ἰησοῦν πίστεως.*

Et quelques iours apres, Felix vint auec Druſille ſa femme qui eſtoit Iuifue: & enuoya querir Paul, & l'ouït parler de la foy qui eſt en Chriſt.

25. *Διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας, καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη, τὸ νῦν ἔχον, πορεύου, καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσομαί σε.*

Et comme il traittoit touchant la iuſtice, & l'attemperance, & le iugemẽt à venir, Felix tout effrayé, reſpondit, Pour maintenant va-t'en: & quand i'aurai opportunité ie te rappelerai.

26. *Ἅμα δὲ καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ παύλου, ὅπως λύσῃ αὐτόν. διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὡμίλει αὐτῷ.*

Eſperant quand & quand que quelque argent lui ſeroit baillé de Paul, pour le deliurer, pour laquelle cauſe auſſi ſouuent il l'ennuoyoit querir, & deuiſoit auec lui.

27. *Διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβε διάδοχον ὁ Φῆλιξ πόρκιον φῆστον. θέλων τε χάριτας καταθέσθαι τοῖς ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ, κατέλιπε τὸν παῦλον δεδεμένον.*

Deux ans accomplis, Felix eut pour ſucceſſeur Portius Feſtus: & voulant gratifier aux Iuifs, laiſſa Paul empriſonné.

CAP. XXIIII.

23. Iuſſitque Centurioni cuſtodire eum, & habere requiem, nec quenquam de ſuis prohibere miniſtrare ei.

Then he commanded a Centurion to keepe Paul/ and that he ſhould haue eaſe / & that he ſhoulde forbid none of his acquaintaunce to miniſter vnto him/or to come vnto him.

24. Poſt aliquot autem dies veniens Felix cum Druſilla uxore ſua, quæ erat Iudæa, vocavit Paulum, & audivit ab eo fidem quæ eſt in Chriſtum Ieſum.

And after certaine dayes / came Felix with his wife Druſilla / which was a Iewesse / and hee called forth Paul / & heard him of the faith in Chriſt.

25. Diſputante autem illo de iuſtitia & caſtitate, & de iudicio futuro, tremefactus Felix reſpondit, Quod nũc attinet, vade: tempore autem opportuno accerſam te

And as he diſputed of rigtheouſnes and temperance/ & of the iudgement to come/ Felix trembled / and anſwered/ Goe thy way for this time / and when I haue conuenient time/ I will call for thee.

26. Simul & ſperans, quod pecunia ei daretur à Paulo, propter quod frequenter accerſens eum, loquebatur cum eo.

He hoped alſo that money ſhoulde haue bene giuen him of Paul / that he might looſe him / wherefore he ſent for him the oftener / and communed with him.

27. Biennio autem expleto accepit ſucceſſorem Felix, Portium Feſtum. Volens autem gratiam præſtare Iudæis Felix, reliquit Paulum vinctum.

When two yeeres were expired/ Porcius Feſtus came into Felix roome: and Felix willing to get fauour of the Iewes/ left Paul bound.

Das XXIIII. Capitel.

23. Er befalh aber dem Vnterhauptmann Paulum zubehalten/ vnd laſſen ruhe haben/ vnd niemand von den ſeinen wehren/ jm zu dienen oder zu jhm zu kommen.

Oc hand befalede Vnderhoffuitzmanden at beuare Paulum / oc lade hannem haffue rolighed/ oc at icke formene nogen aff hans kending / at tiene hannem eller at komme til hannem.

24. Nach etlichen tagen aber / kam Felix mit ſeinem Weibe Druſilla/ die eine Jůdin war/ vnd fordert Paulum vnd hôret jhn von dem Glauben an Chriſto.

Nogle dage der effter/ kom Felix met ſin Huſtru Druſilla / ſom vaar en Jødinne / oc kallede Paulum frem / oc hørde hannem om Troen til Chriſtum.

25. Da aber Paulus redet von der Gerechtigkeit / vnnd von der Keuſchheit / vnd von dem zukünfftigen Gerichte / erſchrack Felix/ vnd antwortet: Gehe hin auff diß mal / wenn ich gelegene zeit habe / wil ich dir her laſſen ruffen.

Oc der Paulus talede om Retferdighed / oc om Kyſkhed / oc om den tilkommende Dom/ da forferdedis Felix / oc ſuarede / Gack bort denne gong / naar ieg faar beleylige tid / da vil ieg lade kalde dig hid.

26. Er hoffet aber darneben / daß jhm von Paulo ſolte Gelt gegeben werden/ daß er jhn loß gebe/ darumb er jhn offt fodern ließ / vnnd beſprach ſich mit jhm.

Men hand haabedis diſ emellem / at hannem ſkulde giffuis Pendinge aff Paulo / at hand ſkulde lade hannem løſſ / Der faare loed hand oc offte kalde hannem til ſig / oc talede met hannem.

27. Da aber zwey Jar vmb waren/ kam Portius Feſtus an Felix ſtat. Felix aber wolte den Jůden eine wolthat erzeigen / vnd ließ Paulum hinder ſich gefangen.

Men der thu aar vaare forløbne/ kom Portius Feſtus i Felix ſted. Da vilde Felix beuiſe Jøderne en velgerning / oc hand loed Paulum fangen effter ſig.

Kapitola XXIIII.

23. J přikázal Setnijkowi/ aby Pawla oſtřijhal/ a polehčenij včinil gemu / a nebránil žadnémuž Přátel geho/ poſluhowati gemu.

Roſkazał ſetnikowi áby był pod ſtrażą Páwel/ á iżby był wolnieyſzy/ y áby nie broniono ktoremu kolwiek z przyiacioł ieo ſłużyc mu y chodźić do nie°.

24. Poněkoliko pak dnech / přiſſed Felix s Druzyllau Manželkau ſwau/ kteráž byla Židowka / powolal Pawla/ a ſlyſſal od něho wijru kteráž geſt w Kryſta Gežijſſe.

Potym po kilku dni gdy Felix był z Druſyllą żoną ſwą/ ktora byłá Zydowká wezwał do ſiebie Páwłá z ſłuchał go o wierze ktora ieſt Kryſtuſá.

25. A když Pawel mluwil o Sprawedlnoſti / a o Cžiſtotě/ a o budaucým Saudu/ vlekl ſe Felix/ a odpowěděl: Nynij odegdy/ a w čas přijhodný powolám tebe:

A gdy on wywodźił o ſpráwiedliwości y powściągliwości/ y o ſądźie przyſzłym/ vlękſzy ſie Felix odpowiedźiał/ Już teraz odeydź/ wſzak potym czás vpátrzywſzy wzowećie ſobie.

26. Nadál ſe zagiſté/ žeby mě Pawel penijze gemu dáti/ aby ho propuſtil/ protož čaſtokrát ho powoláwal/ a mluwil s nim.

Nadźiewáiąc ſie iżby mu Páwel miał dáć pieniedzy żeby go wypráwił y dla tegoż go tym czeſściey wzywáiąc do ſiebie rozmáwiał z nim.

27. A když ſe dwě létě naplnily / měl po ſobě náměſtka Felix Feſta Portia. Ale chtě ſe zalijbiti Židům Felix/ nechal Pawla w wězenij.

A gdy ſie ſpełniły dwie lecie/ miał Felix po ſobie namieſtká Porcyuſzá Feſtá/ á chcąc Felix ziednáć ſobie łáſkę v żydow/ zoſtawił Páwłá w więźieniu.

כה

1 וְכַד אֶתָא פְּהֶסְטוֹס לְקֵסַרְיָא בָּתַר תְּלָתָא יַוְמִין סְלֶק לְאוּרִשְׁלֶם׃

Feſto dunque eſſendo entrato ne la Prouincia, doppo tre giorni ſalì da Ceſarea in Ieruſalem.

2 וְאוֹדְעוּהִי רַבַּי כָּהֲנֵא וְרִישֵׁא דִיהוּדָיֵא עַל פָּוְלוֹס וּבָעֵין הֲווּ מֶנֵּהּ׃

E il ſommo Sacerdote e i principali de Giudei comparirono dinanzi à lui contra Paulo, e pregauanlo.

3 כַּד שָׁאֲלִין לֵהּ הָדָא טַיְבוּתָא דְּנְשַׁדַּר נַיְתִיוּהִי לְאוּרִשְׁלֶם כַּד עָבְדִין הֲווּ כְּמֵאנָא בְּאוּרְחָא ד דְּנִקְטְלוּנָיְהִי׃

Domandandoli fauor contra eſſo, che lo faceſſe venire in Ieruſalem: come quelli che apparecchiauano de l'inſidie per ammazzarlo per la via.

4 וּפְהֶסְטוֹס פְּנָא פֶּתְגָמָא דְּפָוְלוֹס מֶתְנְטַר בְּקֵסַרְיָא וְאֶנָא מְסַרְהֵב אֶנָא דְּאֶחוּק׃

Al che Feſto riſpoſe che Paulo era guardato in Ceſarea, e che in breue egli ſteſſo ſen'andarebbe la.

5 אִילֵין הָכִיל דְּאִית בְּכוֹן דְּמָטְיָא בְּאִידַיְכוֹן יֵחְתוּן עַמַּן וְעַל כָּל סַכְלוּ דְּאִית בֵּהּ בְּגַבְרָא יִקְטְרְגוּן׃

Però quelli di voi che poſſono (diſſe egli) ſcendano inſieme con eſſi noi, e ſe in queſt' huomo ſi troua niente di male, accuſinlo.

6 וְכַד הֲוָא תַּמָּן יַוְמָתָא תְּמָנְיָא אַו עֶסְרָא נְחֵת לֵהּ לְקֵסַרְיָא וַלְיַוְמָא אַחְרָנָא יִתֶב עַל בֵּים וּפַקֶּד דְּיַיְתוּן לְפָוְלוֹס׃

E poi che non fu dimorato fra loro piu di dieci giorni ſceſe à Ceſarea, e il ſeguente ſedendo pro tribunale, comandò che Paulo foſſe menato.

7 וְכַד אֶתָא חַדְּרוּהִי יְהוּדָיֵא דְּנַחְתוּ מִן אוּרִשְׁלֶם וְרֵשְׁיָנָא סַגִּיאֵא וְקַשְׁיָתָא מַיְתִין הֲווּ בָּתְרֵהּ אִילֵין ר דְּלָא מֶשְׁכְּחִין הֲווּ דְּיַחְווּן׃

E venuto ch'ei fu, i Giudei che erano ſceſi da Ieruſalem, li ſtauano attorno, adducendo contra Paulo molti e graui delitti, li quali non poteuano prouare.

כה

1 וּפְהֶסְטוּס בְּבֹאוֹ אֶל־הַמְּדִינָה אַחֲרֵי שְׁלֹשֶׁת יָמִים עָלָה מִקֵּיסַרְיָא אֶל־יְרוּשָׁלָיִם׃

Feſto pues entrado en la Prouincia, tres dias deſpues ſubio de Ceſarea à Ieruſalem.

2 וַיּוֹפִיעוּ לְפָנָיו שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים וְרָאשֵׁי הַיְּהוּדִים עַל־פּוּלוֹס וַיִּשְׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ׃

Y vinieron à el el Principe de los Sacerdotes y los principales de los Iudios contra Paulo, y rogaronle:

3 מְבַקְשִׁים אֶת־תְּחִנָּתוֹ עָלָיו לְשָׁלְחוֹ אֶל־יְרוּשָׁלַיִם וּבְאָרְבָם לְהָרְגוֹ בַּדָּרֶךְ׃

Pidiendo gracia contra el: que lo hizieſſe traer à Ieruſalem; poniendole aſſechanças para matarlo en el camino.

4 וּפְהֶסְטוּס עָנָה לָהֶם לִנְצֹר אֶת־פּוּלוֹס בְּקֵיסַרְיָא וְכִי עָתִיד הוּא בִּמְהֵרָה לָלֶכֶת שָׁמָּה׃

Mas Feſto reſpondió que Paulo era guardado en Ceſarea, y que el ſe partiria preſto.

5 וַאֲשֶׁר יוּכְלוּ בָּכֶם אָמַר לָרֶדֶת עִמָּנוּ אִם יֵשׁ בָּאִישׁ הַזֶּה דְּבַר רִשְׁעָה יְחַיְּבֻהוּ׃

Los que de voſotros pueden, dize, deciendan juntamente: y ſi ay algun crimen en eſte varon, accuſenlo.

6 וְהוּא אָרַךְ לוֹ אִתָּם יָמִים שְׁמוֹנָה אוֹ עֲשָׂרָה וַיֵּרֶד אֶל־קֵיסַרְיָא וּמִמָּחֳרָת יוֹשֵׁב עַל־הַבָּמָה וַיְצַו לְהוֹלִיךְ אֶת־פּוּלוֹס׃

Y deteniendoſe entre ellos no mas de (ocho, o) diez dias, venido à Ceſarea, el ſiguiente dia ſe aſſentó en el tribunal, y mandó que Paulo fueſſe traydo.

7 וּבְהוּבָאוֹ קָמוּ סְבִיבוֹתָיו הַיְּהוּדִים הַבָּאִים מִירוּשָׁלַיִם מִתְגּוֹלְלִים אוֹדוֹת וְסִבּוֹת רַבּוֹת וּכְבֵדוֹת עַל־פּוּלוֹס אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ לְהוֹכִיחוֹ׃

El qual venido, rodearonlo los Iudios que auian venido de Ieruſalem, poniendo contra Paulo muchas y graues accuſaciones, las quales no podian prouar:

ΚΕΦΑΛ. κε΄.

Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς ἱεροσόλυμα ἀπὸ καισαρείας.

Feſtus donc eſtant entré en la prouince, monta trois iours apres de Ceſaree en Ieruſalem.

2. Ἐνεφάνισαν δὲ αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων κατὰ τοῦ παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν.

Et le ſouuerain Sacrificateur, & les premiers d'entre les Iuifs, comparurent deuant lui contre Paul, & le prioyent:

3. Αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν.

Demandans faueur à l'encontre de lui, afin qu'il le fiſt venir en Ieruſalem, dreſſans embuſches pour le tuer par le chemin.

4. Ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν παῦλον ἐν καισαρείᾳ, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι.

A quoi Feſtus reſpondit que Paul eſtoit bien gardé en Ceſaree, & que de brief il s'y en deuoit aller.

5. Οἱ οὖν δυνατοὶ ἐν ὑμῖν, φησί, συγκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, κατηγορείτωσαν αὐτοῦ.

Que ceux donc (dit-il) d'entre vous qui le peuuent faire deſcendent enſemble: & s'il y a quelque crime en ceſt homme, qu'ils l'accuſent.

6. Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας πλείους (ἢ ὀκτὼ) ἢ δέκα, καταβὰς εἰς καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευσε τὸν παῦλον ἀχθῆναι.

Et apres n'auoir demeuré entr'eux pas plus de dix iours, il deſcendit en Ceſaree: & le lendemain s'aſſit au ſiege iudicial, & commanda que Paul fuſt amené.

7. Παραγενομένου δὲ αὐτοῦ, περιέστησαν οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων καταβεβηκότες ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιώματα φέροντες κατὰ τοῦ παύλου, ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι.

Lequel eſtant la venu, les Iuifs qui eſtoyent deſcendus de Ieruſalem, l'enuironnerent, lui mettans à ſus pluſieurs griefs crimes, leſquels ils ne pouuoyent prouuer:

CAP. XXV.

FEſtus ergo cum veniſſet in provinciam, poſt triduum aſcendit Ieroſolymam à Cæſaréa.

When Feſtus was then come into the province / after three dayes hee went vp from Ceſarea vnto Jeruſalem.

2. Adieruntq; eum principes ſacerdotum, & primi Iudæorum adverſus Paulum, & rogabant eum.

Then the hie Prieſt / and the chiefe of the Jewes appeared before him againſt Paul / and they beſought him.

3. Poſtulantes gratiam adverſus eum, ut iuberet perduci eum in Ieruſalem, inſidias tendentes ut interficerent eum in via.

And deſired fauour againſt him / that hee would ſend for him to Jeruſalem: and they layde wait to kill him by the way.

4. Feſtus autem reſpondit, ſervari Paulum in Cæſaréa: ſe autem maturius profecturum.

But Feſtus anſwered / that Paul ſhould be kept at Ceſarea / and that hee him ſelfe would ſhortly depart thither.

5. Qui ergo in vobis (ait) potentes ſunt, deſcendentes ſimul, ſi quod eſt in viro crimen accuſent eum.

Let them therefore / ſaid he / which among you are able / come downe with vs: and if there bee any wickedneſſe in the man, let them accuſe him.

6. Demoratus autem inter eos dies non ampliùs quàm octo aut decem, deſcendit in Cæſaream, & altera die ſedit pro tribunali: & iuſſit Paulum adduci.

Nowe when he had taryed among them no more then ten dayes / he went downe to Ceſarea / and the next daye ſate in the iudgement ſeat / and commaunded Paul to be brought.

7. Qui cum perductus eſſet, circumſteterunt eum qui ab Ieroſolyma deſcenderant Iudæi, multas & graves cauſas obiicientes, quas non poterat probare.

And when hee was come: the Jewes which were come from Jeruſalem / ſtoode about him / and layed many and grieuous complaintes againſt Paul / which they could not proue.

Das XXV. Capitel.

DA nun Feſtus ins Land kommen war / zog er über drey tage hinauff von Ceſarien gen Jeruſalem.

DEr Feſtus nu vaar kommen i Landet / da drog hand tre dage der effter op fra Ceſarea til Jeruſalem.

2. Da erſchienen für jm die Hohenprieſter / vnd die fürnembſten der Jüden wider Paulum / vnd ermaneten jhn.

Da møtte de ypperſte Preſter / oc de Merckeligſte iblant Jøderne faar hannem mod Paulum / oc formanede hannem.

3. Vnd baten vmb gunſt wider jhn / daß er jn fordern ließ gen Jeruſalem / vnd ſtelleten jhm nach / daß ſie jhn vnterwegen vmbbrechten.

Oc bade om gunſt mod hannem / at hand vilde lade eſke hannem til Jeruſalem / oc de voctede paa hannem / at de vilde ihielſlage hannem paa veyen.

4. Da antworttet Feſtus / Paulus würde ja behalten zu Ceſarien / Aber er würde in kürtz wider dahin ziehen.

Da ſuarede Feſtus / At Paulus ſkulde vel beuaris i Ceſarea / men hand vilde ſnarlige drage der hen igen.

5. Welche nun vnter euch (ſprach er) können / die laſſet mit hinab ziehen / vnd den Mann verklagen / ſo etwas an jhm iſt.

Huilcke ſom nu iblant eder (ſagde hand) der kunde / dem lader drage ned met / oc klage paa denne Mand der ſom hand er ſkyldig.

6. Da er aber bey jhnen mehr denn zehen tage geweſen war / zoch er hinab gen Ceſarea. Vnd deß andern tages / ſatzte er ſich auff den Richtſtul / vnnd hieß Paulum holen.

Oc der hand haffde veret hoſſ dem mere end thi dage / da drog hand ned til Ceſaream / oc anden dagen ſette hand ſig paa Domſtolen / och befalede at hente Paulum.

7. Da derſelbige aber darkam / tratten vmbher die Jüden / die von Jeruſalem herab kommen waren / vnd brachten auff vil vnd ſchwere klagen wider Paulum / welche ſie nicht mochten beweiſen.

Och der hand kom / da traadde Jøderne / ſom vaare komme ned aff Jeruſalem / omkring hannem / oc førde mange och ſuare Klagemaal mod Paulum / huilcke de icke kunde beuiſe.

Kapitola XXV.

TEhdy Feſtus když přiſſel do tě kraginy / po třech dnech wſtaupil z Cezaree do Geruzaléma.

TEdy Feſthus wſzedſzy ná vrząd / trzeciego dnia iechał do Jeruzálem z miáſtá Ceſáreiey.

2. Y předſtaupila před něg Knijžata Kněžſká / a Starſſý z Židůw / žalugijce na Pawla: a proſyli ho.

Y oznaymili mu / náwyżſzy Kaplany y przednieyſzy Żydowie o Páwle / á proſili go.

3. Žádagijce té milosti proti němu / aby gey kázal přiwéſti do Geruzaléma / myſlijce zálohy vdělati / aby ho zabili na ceſtě.

Żadáiac łáſki przeciw iemu / áby go wezwał do Jeruzálem / vczyniwſzy nań záſadkę ná drodze / żeby go zábito.

4. Tehdy Feſtus odpowěděl / že muſý Pawel oſtřijhán býti w Cezaree / a yá ſám tudijž tam přigedu.

Ale Feſtus odpowiedział / iż Páwłá bedą ſtrzedz w Ceſárey / wſzákoż ia tám w rychle poiádę.

5. Protož kteříž gſau mezy wámi Starſſý / nechť přigdau ſpolu ſemnau: a geſtli která wina na tom Člowěku / ať žalugij naň.

A przetoż ktorzy z was mogą / niech ſpołu zemną idą / á ieſli z w tym człowieku ieſt co tákowego / niechżeć nań ſkárżą.

6. A pobyw mezy nimi dnij / ne wijce než oſm aneb deſet / gel do Cezaree: A druhého dne poſadil ſe na Saudě: a kázal Pawla přiwéſti.

A zmieſzkawſzy miedzy nimi nie wiecey iedno dzieśięć dni gdy przyiechał do Ceſárey / názáiutrz śiadł, ná ſtolicy á kazał Páwłá przywieść.

7. Kterýžto když byl přiweden / oſtaupili gey ti / kteříž byli přiſſli z Geruzaléma Židé / mnohé a těžké žaloby naň činijce / kterýchžto gſu nemohli dokázati.

Ktory gdy ſtánął / obſtąpili go oni Żydowie ktorzy przyſzli z Jeruzálem / wiele ćieſzkich ſkarg przynoſząc przeciwo Páwłowi / ktorych dowieść nie mogli.

כה

8 וְכַד פּוּלוֹס נָפֵק הֲוָא רוּחָא דְּלָא אֶסְכַּל מֶדֶם לָא בְּנָמוּסָא דִּיהוּדָיֵא וְלָא בְּהַיְכְּלָא וְלָא בְּקֶסַר׃

Riſpondendo egli con dire che non hauena peccato in niente, ne contra la Legge de Giudei, ne contra'l tempio, ne contra Ceſare.

9 פְּהֶסְטוּס דֵּין מֶטוּל דְּצָבֵא הֲוָא דִּירְשָׁא טַיְבוּתָא בִּיהוּדָיֵא אֶמַר לֵהּ לְפּוּלוֹס צָבֵא אַנְתְּ דְּתֶסַק לְאוּרִשְׁלֶם וְתַמָּן עַל הָלֵין תֶּתְדִּין קֳדָמַי׃

La doue Feſto volendo gratificarſi à i Giudei, riſpoſe a Paulo, e diſſe, Vuoi tu ſalire in Ieruſalem, & iui eſſer giudicato da me di queſte coſe?

10 עָנָא פּוּלוֹס וְאֶמַר עַל בִּים קֶסַר קָאֵם אֶנָא הָרְכָא הוּ דְּוָלֵא לִי לְמֶתְדְּנוּ לָא מֶדֶם חֲטִית לִיהוּדָיֵא אַיךְ דְּאָף אַנְתְּ יָדַע אַנְתְּ׃

E Paulo diſſe, Io ſto al tribunal di Ceſare, doue mi conuiene eſſer giudicato. Io non ho fatto a i Giudei alcuna ingiuria, ſi come ancor tu ben conoſci.

11 וְאֶן סַכְלוּתָא עֲבִידָא לִי אַו מֶדֶם דְּשָׁוֵא לְמַוְתָא לָא בְּשִׁתְּאֵל אֶנָא מֶן מַוְתָא אֶן דֵּין לַיְת צֵאדַי מֶדֶם מֶן הָלֵין דְּמַקְטְרְגִין לִי לָא אֱנָשׁ יָהֵב לִי לְהוֹן מוּהַבְתּ בְּגַבּוּהִי דְּקֶסַר קָרֵא אֶנָא׃

Certo ſe io ho ingiuriato perſona, ò fatto coſa alcuna degna di morte, non ricuſo il morire: ma ſe non è niente di quelle coſe, de che coſtoro m'accuſano, niuno mi puo donar loro, io mi appello á Ceſare.

12 הֵידֵין פְּהֶסְטוּס מַלֵּל עַם בְּנַי מַלְכֵּהּ וְאֶמַר בְּגֵין קֶסַר קְרֵית לְוָת קֶסַר אָזֵל אַנְתְּ׃

Allora Feſto fatto che hebbe parlamento col Conſiglio, riſpoſe, Tu has appellato a Ceſare? á Ceſare andarai.

13 וְכַד הֲווֹ יַוְמָתָא נְחֵת אַגְרִיפּוּס מַלְכָּא וּבַרְנִיקָא לְקֶסְרִיָא דְּנֶשְׁאֲלוּן שְׁלָמֵהּ דְּפְהֶסְטוּס׃

Paſſati poi alquanti giorni, il Re Agrippa e Bernice diſceſero á Ceſarea, per ſalutar Feſto.

כה

8 וּבְהָשִׁיבוֹ דָּבָר כִּי לֹא עַל־תּוֹרַת הַיְּהוּדִים וְלֹא עַל הַהֵיכָל וְלֹא עַל־קֵיסָר מְאוּמָה חָטָאתִי׃

Dando Paulo razon, Que ni contra la Ley de los Iudios, ni contra el Templo, ni contra Ceſar hé peccado en algo.

9 וּפְהֶסְטוּס מְבַקֵּשׁ לְקַדֵּם לַיְּהוּדִים בִּתְחִנָּתוֹ וַיַּעַן לְפּוֹלוֹס לֵאמֹר הֲתֹאבֶה לַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַיְמָה וְשָׁם לְהִשָּׁפֵט לְפָנַי עַל־הָאֵלֶּה׃

Mas Feſto queriendo congraciarſe con los Iudios, reſpondiendo á Paulo dixo, Quieres ſubir à Ieruſalem, y allà ſer juzgado de eſtas coſas delante de mi?

10 וַיֹּאמֶר פּוֹלוֹס אֶל־כִּסֵּא הַקֵּיסָר עוֹמֵד אָנֹכִי וְשָׁם אֲשׁוּרָה לְהִשָּׁפֵט עַל־הַיְּהוּדִים לֹא חָטָאתִי כְּמוֹ גַּם אַתָּה הֵיטֵב יָדַעְתָּה׃

Y Paulo dixo, Al tribunal de Ceſar eſtoy, donde conuiene que ſea juzgado. A los Iudios no he hecho injuria ninguna, cómo tu ſabes muy bien.

11 וְאִם רָשַׁעְתִּי וְעָשִׂיתִי מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וּמִשְׁפַּט מָוֶת לִי אֵינֶנִּי יָרֵא לָמוּת וְאִם מְאוּמָה לֹא הִיא אֲשֶׁר עָלֶיהָ יְחַיְּבוּנַנִי אִישׁ לֹא יוּכַל לָתֵת אוֹתִי לָהֶם לְקֵיסָר מִתְפַּלֵּל אָנֹכִי׃

Porque ſi alguna injuria, o coſa alguna digna de muerte he hecho, no recuſo de morir: mas ſi nada ay de las coſas de que eſtos me accuſan, nadie me puede dar à ellos à Ceſar apelo.

12 אָז פְּהֶסְטוּס מְדַבֵּר עִם הָעֵדָה וַיַּעַן לְקֵיסָר הִתְפַּלַּל אֶל־הַקֵּיסָר יֵלֵךְ׃

Entonces Feſto auiendo hablado con el conſejo, reſpondió, A Ceſar has apelado à Ceſar yràs.

13 וְכַאֲשֶׁר עָבְרוּ יָמִים אֲחָדִים וַיֵּרְדוּ אַגְרִפּוּס הַמֶּלֶךְ וּבְרֶנִיקָא אֶל־קֵיסַרְיָא לִשְׁאֹל לִפְהֶסְטוּס לְשָׁלוֹם׃

Y paſſados algunos dias, el rey Agrippa y Bernice vinieron à Ceſarea à ſaludar à Feſto.

κε'.

8. Ἀπολογουμένου αὐτοῦ, ὅτι οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν, οὔτε εἰς καίσαρά τι ἥμαρτον.

Paul reſpondant qu'il n'auoit en rien failli, ne contre la Loy des Iuifs, ne cõtre le temple, ne contre Ceſar.

9. Ὁ Φῆστος δὲ τοῖς ἰουδαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ παύλῳ εἶπε, θέλεις εἰς ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ;

Mais Feſtus voulant gratifier aux Iuifs, reſpondit a Paul, & dit, Veux-tu monter en Ieruſalem, & là eſtre iugé de ces choſes deuant moi?

10. Εἶπε δὲ ὁ παῦλος, ἐπὶ τοῦ βήματος καίσαρος ἑστώς εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι. ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις.

Et Paul dit, I'aſſiſte au ſiege iudicial de Ceſar, où il me faut eſtre iugé: ie n'ai fait aucun tort aux Iuifs, comme auſſi tu le recognois treſbien.

11. Εἰ μὲν γὰρ ἀδικῶ, καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν. εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου, οὐδείς με δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι. καίσαρα ἐπικαλοῦμαι.

Que ſi i'ai forfait ou commis quelque choſe digne de mort, ie ne refuſe point de mourir: mais s'il n'eſt rien de cela, dequoi ils m'accuſent, nul ne me peut donner à eux: i'en appele a Ceſar.

12. Τότε ὁ Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, ἀπεκρίθη, καίσαρα ἐπικέκλησαι; ἐπὶ καίσαρα πορεύσῃ.

Lors quand Feſtus eut conferé auec le conſeil, il reſpondit, En as tu appelé à Ceſar? tu iras à Ceſar.

13 Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν, ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ βερνίκη κατήντησαν εἰς καισάρειαν ἀσπασόμενοι τὸν Φῆστον.

Or quelques iours apres, le Roy Agrippa & Bernice arriuerent a Ceſaree pour ſaluer Feſtus.

CAP. XXV.

8. Paulo rationem reddente, Quoniam neque in legem Iudæorum, neque in Cæſarem quicquam peccavi.

For aſmuch as he anſwered/ that he had neither offended any thing againſt y Law of the Iewes / neither againſt the Temple/ nor againſt Ceſar.

9. Feſtus autem volens gratiam præſtare Iudæis, reſpôdens Paulo, dixit, Vis Ieroſolymam aſcendere, & ibi de his iudicari apud me?

Yet Feſtus willing to get fauour of the Iewes/ anſwered Paul/ & ſaide/ Wilt thou go vp to Jeruſalem/ and there be iudged of theſe things before me?

10. Dixit autem Paulus, Ad tribunal Cæſaris ſto, ubi me oportet iudicari: Iudæis non nocui, ſicut tu meliùs noſti.

Then ſaid Paul/ I ſtand at Ceſars iudgement ſeat / where I ought to be iudged: to the Iewes I haue done no wrong/ as thou very well knoweſt.

11. Si enim nocui, aut dignum morte aliquid feci, non recuſo mori, ſi verò nihil eſt eorum quæ hi accuſant me, nemo poteſt illis donare. Cæſarem appello.

For if I haue done wrong / or committed any thing worthy of death/ I refuſe not to die: but if there be none of theſe thinges whereof they accuſe me / no man/ can deliuer me to them: I appeale vnto Ceſar.

12. Tunc Feſtus cum concilio locutus, reſpondit, Cæſarem appellaſti? ad Cæſarem ibis.

Then when Feſtus had ſpoken with the Counſell / he anſwered / Haſt thou appealed vnto Ceſar? vnto Ceſar ſhalt thou go.

13. Et cum dies aliquot tranſacti eſſent, Agrippa rex & Bernice deſcenderunt Cæſaream ad ſalutandum Feſtum.

And after certaine dayes / King Agrippa and Bernice came downe to Ceſarea to ſalute Feſtus.

Das XXV. Capitel.

8. Dieweil er ſich verantworttet: Ich hab wider an der Jüden Geſetz/ noch an dem Tempel/ noch an dem Keiſer mich verſündiget.

Efterdi at Paulus ſaa forſuarede ſig/ ieg haffuer huercken ſyndet mod Jødernis Low / icke heller mod Tempelen oc ey mod Keyſeren.

9. Feſtus aber wolte den Jüden eine gunſt erzeigen / vnd antworttet Paulo/ vnd ſprach: Wilt du hinauff gen Jeruſalem/ vnd daſelbſt über dieſem dich für mir richten laſſen?

Da vilde Feſtus beuiſe Jøderne en villighed/ och hand ſuarede Paulo / oc ſagde/ Vilt du op til Jeruſalem / och lade dig der Dømme hoſſ mig for dette?

10. Paulus aber ſprach: Ich ſtehe für deß Keyſers Gerichte/ da ſol ich mich laſſen richten. Den Jüden habe ich kein leid gethan / wie auch du auffs beſte weiſſeſt.

Da ſagde Paulus/ Jeg ſtaar faar Keyſerens dom/ der ſkal ieg lade mig dømme. Jeg haffuer inted ont giort Jøderne/ ſom du oc vel vedſt.

11. Habe ich aber jemand leid gethan vnd deß Todtes werth gehandelt/ ſo wegere ich mich nicht zu ſterben. Iſt aber der keins nicht / deß ſie mich verklagen/ ſo kan mich jnen niemand ergeben. Ich beruffe mich auff den Keiſer.

Men haffuer ieg giort nogen ont / och forſkyldet Døden/ da forſiger ieg icke at dø/ Er det oc inted/ huor faar de klage paa mig / da kand ingen antuorde dem mig. Jeg ſkiuder mig faar Keyſeren.

12. Da beſprach ſich Feſtus mit dem Rath/ vnd antworttet: Auff den Keiſer haſt du dich beruffen/ zum Keiſer ſolt du ziehen.

Da beraadde Feſtus ſig met Raadet/ oc ſuarede/ du haffuer ſkudet dig ind faar Keyſeren / du ſkalt drage til Keyſeren.

13. Aber nach etlichen tagen/ kamen der König Agrippas vnd Bernice gen Ceſarien/ Feſtum zu empfahen.

Men nogle dage der effter / komme kong Agrippas oc Bernice til Ceſaream / at vndfange Feſtum.

Kapitola XXV.

8. Neb Pawel wſſemu rozumně odpowijdal: Ze ani proti Zákonu Zidowſkému/ ani proti Chrámu / ani proti Cýſaři nic neprowinil.

Gdyż on odpowiedział / Że ani przeciw zakonowi Zydowſkiemu/ ani przeciw Kościolowi / ani przeciw Ceſárzowi nic nie wyſtąpił.

9. Tehdy Feſtus chtěge ſe Zidům zalijbiti odpowěděw/ řekl Pawlowi: Chceſſli gijti do Geruzaléma / a tam z těchto wěcý ſauzen býti předemnau?

Ale Feſtus chcąc ſobie zjednáć łáſkę v Zydow / odpowiedziawſzy Páwłowi rzekł/ A chceſz iść do Jeruzálem á támo tych rzeczach być rozſądzon przedemną?

10. Y řekl Pawel: Před ſtolicý Cýſařowau chcy ſtáti/ a tam ſauzen býti: Nebo nic gſem Zidům nezawinil/ yakož y ty dobře to znáſs:

Na to powiedział Páweł/ Przed ſtolicą Ceſárſką ſtawam/ gdźie muſzę być oſądzon/ w żadney rzeczy niewczyniłem krzywdy Zydom/ táko to y ſam lepiey znaſz.

11. Paklit gſem gim co prowinil/ anebo něco ſmrti hodného včinil/ neodpijrámť vmřijti: a pakliť nenij nic při mně z těch wěcý kterýž na mne žalugij/ žádný nemůž mne gim dáti/ k Cýſaři ſe odwoláwám.

Bo ieſliżem co krzywd/ á vczyniłem co śmierći godnego / nie zbrániam ſie vmrzeć/ A ieſliż nie máſz nic tákie go w czym mie ći winnuią / żaden ſie im mnia zdchowáć nie może/ A ták áppeluię do Ceſárzá.

12. Tehdy Feſtus s Raddau promluwiw/ odpowěděl: k Cýſaři gſy ſe odwolal/ k Cýſaři puogdeſs.

Tedy Feſtus rozmowiwſzy ſie z rádą/ odpowiedział/ Appelowałeś do Ceſárzá? poydźieſz do Ceſárzá.

13. A když několiko dnij pominulo/ Král Agryppa a Berenyce přigeli do Ceſaree/ aby pozdrawili Feſta.

Gdy potym wyſzło kilká dni/ Agryppa Krol y Bernice przyiecháli do Ceſáreiey witáć Feſtá.

כה

14 וכד הוו לותה יומתא אשתעי פהסטוס למלכא דינה דפולוס כד אמר ג גברא חד אסירא אשתבק מן אידי פילכס :

E dimorando iui piu giorni, Feſto eſpoſe al Re la cauſa di Paulo, dicendo, Egli è ſtato laſciato da Felice vn certo huomo in prigione.

15 וכד הוית באורשלם אודעו לי עלוהי רבי כהנא וקשישא דיהודיא ובעו דאעבד להון דינא מנה :

Delquale, eſſendo io andato à Ieruſalem, i principali Sacerdoti e i Vecchy de Giudei mi parlorono, domandando la condannatione contra di lui.

16 ואמרת להון דלית עידא לרהומיא דיתהון בר נשא מוהבת לקטלא עד מא דאתא בעל דינה דבסיהי באפוהי ונתיהב לה אתרא למפק ברוחא על מא דמתחשא :

A i quali io riſpoſi che non è vſanza de Romani dare alcun huomo à la morte prima che l'accuſato habbia gli accuſatori preſenti, & habbia luogo da defenderſi da l'imputatione.

17 וכד אתית לכא דלא תהויא ליומא אחרנא יתבת על בים ופקדת דנתותיוהי לי לגברא :

Eſſendo eſſi dunque venuti quà, ſenza fare alcuna dilatione, il giorno ſeguente ſedendo io pro tribunale, comandai che l'huomo foſſe menato.

18 וקמו עמה קטרגנוהי ולא אשכחו מדם רשינא בישתא דיהון עלוהי איך מא דסבר הוית :

Delquale gli accuſatori che ſtauano preſenti, non adduceuano alcun delitto di quelli che io ſoſpettaua.

19 ואנתמא דין מדם מדם על דחלתהון אית הוות להון לותה ועל ישוע אנש דמית הו דאמר הוא פולוס דחי הו :

Ma haueuano contra di lui certe queſtioni de la lor ſuperſtitione, e d'vn certo Ieſu morto, ilqual Paulo affermaua eſſer viuo

כה

14 וכאשר ארכו להם שם ימים רבים ויגד פהסטוס למלך את־דברי פולוס לאמר איש אחד נעזב מפילכס אסור :

Y como eſtuuieron alli muchos dias, Feſto declaró àl Rey de Paulo, diziendo vn varon ha ſido dexado preſo por Felix :

15 אשר עליו בהיותי בירושלים הופיעו לפני שרי הכהנים וזקני היהודים מבקשים עליו את־משפט מות :

Por el qual, como vine à Ieruſalem, vinieron à mi los Principes de los Sacerdotes y los Ancianos de los Iudios pidiēdo condēnacion contra el.

16 ועניתי להם כי לא יש תעודה לרהומים לתתם איש אל־האבדה בטרם למחיב יהיו לפניו המחיביו ויקח לו עת ומקום להשיב דבר על־אודות נפשו :

A los quales reſpondi, no ſer coſtumbre de los Romanos dar alguno à condenacion, antes que el que es accuſado tenga preſentes ſus accuſadores, y aya lugar de defenderſe de la accuſacion.

17 ובבואם יחד הפה ארוכה מאומה לא עשיתי כי אם ליום הבא ישבתי על־הבמה וצויתי להוליך את־האיש :

Anſi que auiendo venido juntos acà, ſin ninguna dilacion el dia ſiguiente ſentado en el Tribunal, mandé traer àl hombre.

18 ויקומו עליו המחיביו וסבה אחת לא נשאו עליו כמה הבינותי אני :

Y eſtando preſentes ſus accuſadores, ningun crimen le oppuſieron de los que yo ſoſpechaua.

19 אך קושיות רבות על־עבודת אלהיהם היו להם עליו ועל־איש ישוע המת לאשר נאם פולוס כי־חי :

Solamente tenian ciertas queſtiones acerca de ſu ſuperſticion contra el, y de vn cierto Ieſus difunto, el qual Paulo affirmaua biuir.

κέ.

14. Ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον, λέγων, ἀνήρ τίς ἐστι καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος.

Et apres auoir demeuré là pluſieurs iours, Feſtus fit mention au Roy de l'affaire de Paul, diſant, Vn certain perſonnage a eſté delaiſſé priſonnier par Felix :

15. Περὶ οὗ, γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ᾽ αὐτοῦ δίκην.

A cauſe duquel, moi eſtant en Ieruſalem, les principaux Sacrificateurs & les Anciens des Iuifs ſont comparus requerans condamnation à l'encontre de lui :

16. Πρὸς οὓς ἀπεκρίθην ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγόρους, τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος.

Auſquels i'ai reſpondu que ce n'eſt point l'vſage des Romains, de liurer quelcun à la mort, deuant que celui qui eſt accuſé ait les accuſateurs preſens, & qu'il ait lieu de ſe defendre du crime.

17. Συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε, ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα.

Quand donc ils furent venus ici, ſans que i'vſaſſe d'aucun delai, le iour enſuiuant ſeant au ſiege iudicial, ie cōmandai que le perſonnage fuſt amené.

18. Περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ἐπέφερον ὧν ὑπενόουν ἐγώ.

Duquel les accuſateurs eſtans là preſens, n'amenerent aucun crime touchāt ce dont ie me doutoy.

19. Ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτόν, καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν.

Mais auoyent quelques queſtions à l'encontre de lui, touchant leur ſuperſtition, & touchant vn certain Ieſus mort, lequel Paul affermoit eſtre viuant.

CAP. XXV.

14. Et cum dies plures ibi demorarentur, Feſtus regi indicavit de Paulo, dicens, Vir quidam eſt derelictus à Felice vinctus.

And when they had remained there many dayes/ Feſtus propoſed Paulus cauſe vnto the King/ ſaying/ There is a certaine man left in priſon by Felix.

15. De quo cum eſſem Ieroſolymis, adierunt me principes ſacerdotum, & ſeniores Iudæorum, poſtulantes adverſus illum damnationem.

Of whome when I came to Jeruſalem/ the high Prieſtes & Elders of the Jewes informed me/ and deſired to haue iudgement againſt him.

16. Ad quos reſpondi, Quia non eſt Romanis conſuetudo donare aliquem hominem, priùs quam is qui accuſatur, præſentes habeat accuſatores, locumq́; defendendi accipiat ad abluenda crimina.

To whome I anſwered/ that it is not the maner of the Romanes for fauour to deliuer any man to the death/ before that he which is accuſed/ haue the accuſers before him/ & haue place to defende him ſelfe/ concerning the crime.

17. Cum ergo huc conveniſſent, ſine ulla dilatione in ſequenti die ſedens pro tribunali, iuſſi adduci virum.

Therefore when they were come hither/ without delay the day following I ſate on the iudgement ſeat/ and commaunded the man to be brought forth.

18. De quo cum ſtetiſſent accuſatores, nullam cauſam deferebant, de quibus ego ſuſpicabar malum.

Againſt whome when the accuſers ſtood vp/ they brought no crime of ſuch thinges as I ſuppoſed:

19. Quæſtiones vero quaſdam de ſua ſuperſtitione habebant adverſus eum, & de quodam Ieſu defuncto quē affirmabat Paulus vivere.

But had certaine queſtions againſt him of their owne ſuperſtition/ and of one Jeſus which was dead/ whome Paul affirmed to be aliue.

Das XXV. Capitel.

14. Vnd da ſie vil tage daſelbs geweſen waren/ leget Feſtus dem Könige den Handel von Paulo für/ vnnd ſprach: Es iſt ein Man von Felix hindergelaſſen gefangen.

Och der de haffde veret der mange dage/ da lagde Feſtus Kongen den Handel faare om Paulo/ oc ſagde/ Her er en Mand ſom Felix loed fangen effter ſig.

15. Vmb welchs willen die Hohenprieſter vnnd Elteſten der Jüden für mich erſchienen/ da ich zu Jeruſalem war/ vnd baten/ ich ſolte jhn richten laſſen.

For hues ſkyld de ypperſte Preſter oc de Eldſte iblant Joderne mote for mig/ der ieg vaar i Jeruſalem/ oc bade/ at ieg ſkulde lade domme hannem.

16. Welchen ich antwortet: Es iſt der Römer weiſe nicht/ daß ein Menſch ergeben werde vmbzubringen/ ehe denn der verklagte habe ſeine Kläger gegenwertig/ vnnd raum empfahe/ ſich der Anklage zuverantworten.

Huilcke ieg ſuarede/ det er icke de Romeris ſed/ at antuorde it Menniſke til døde/ før end den ſom er beklaget haffuer ſine Anklagere til ſtede/ oc faar tid til/ at forſuare ſig for Klagemaalet.

17. Da ſie aber her zuſammen kamen/ machet ich keinen auffſchub/ vnd hielt deß andern tages Gericht/ vnd hieß den Mann fürbringen.

Oc der de komme hid tilſammen/ da tøffuede ieg icke lenger/ oc ieg holt anden dagen dom oc bød at lede ſamme Mand frem.

18. Von welchem/ da die Verkläger aufftratten/ brachten ſie der vrſache keine auff/ der ich mich verſahe.

Och der Anklagerne traadde frem/ da ſkyllede de hannem foringen aff de ſager/ ſom ieg actede.

19. Sie hatten aber etliche Fragen wider jhn/ von jhrem Aberglauben/ vnnd von einem verſtorbenen Jeſu/ von welchem Paulus ſagete/ er lebete.

Men de haffde nogle Sporſmaal mod hannem/ om deris Vantro/ oc om en bortdød Jheſu/ om huilcken Paulus ſagde/ at hand leffde.

Kapitola XXV.

14. A když tu za mnoho dnij pobyli/ oznámil Feſtus Králi o Pawlowi/ řka: Muž geden oſtawen geſt od Felixa w wězenij.

Tám zmieſzkawſzy przez wiele dni/ oznaymił Feſtus Krolowi o tym co ſię Páwłá dotykáło/ mowiąc/ Mąż niektory zoſtáwion ieſt od Felixá w więzieniu.

15. O kterémž když gſem byl w Geruzalémě přiſtaupili ke mně Knijžata Kněžſká a Starſſý z Židůw/ žádagjce proti němu odſauzenij.

O ktorym gdym przyiechał do Jeruzálem/ oznaymili mi Kśiążętá kápłáńſkie y ſtárſzy Żydowſcy proſząc mnie o ſkazánie przeciw iemu.

16. Kterýmž gſem odpowěděl: Že nenij obyčeg Římanům odſauditi některého Člowěka/ prwé nežliby ten na kohož ſe žaloba děge přijtomné měl žalobnijky/ a prwé nežby gemu mijſto dáno bylo/ aby ſe wywedl z těch win které naň žalugij.

Lecżem ia im odpowiedział/ że Rzymiánom nie ieſt ten zwyczay áby kogo mieli ſkázáć ná ſtráćenie/ áżby pierwey ten ktore° winnámiał przeciw ſobie ſkarżyli/ áżby też miał mieśće obrony w ſwym obwinieniu.

17. A protož když ſe byli ſem ſeſſlj/ y hned bez wſſeho meſſkánij druhý den/ poſadiw ſe na Saudné Stolicy/ rozkázal gſem přiweſti toho Muže.

A ták gdy tu oprocz żadney odwłoki ſię zeſzli/ názáiutrz gdym śiadł ná ſtolicy/ kazałem przywieść tego człowieká.

18. Kterémužto tu ſtogijce Žalobnijcy/ nenaſſli dáti žádné winy/ o nichž yá gſem ſe domnijwal:

Tedy ci co nań ſkárżyli gdy ſtánęli/ żadney winy nie kładli nań tákiey iákieiem ſię ia domniwał.

19. Než měli toliko proti němu rozepře nějaké o geho powěrách/ a o nějakém Gežiſſowi mrtwém/ o kterémž giſtil Pawel/ že geſt žiw.

Jedno tylko iákieś gadki o ſwym nabożeńſtwie wtácżáli przeciw niemu/ y o niejákim Jezuśie vmárłym/ o ktorym twierdźił Páweł żeby miał żyw być.

כה

20 ומטול דלא קאם הוית אנא על בעתא דהלין אמרת הוית לפולוס דאן צבא אנת דתאזל לאורשלם ותמן תתדין על הלין ׃

Hor io dubitando di questa tal questione, le domandai se voleua andare in Ierusalem, & iui esser giudicato di queste cose.

21 הו דין בעא דיתנטר לדינה דקסר ופקדת דיתנטר עדמא דאשדריוהי לות קסר ׃

Ma Paulo hauendo appellato, per esser riserbato à la cognitione d'Augusto, comandai che fusse guardato insin à tanto ch'io lo mandassi à Cesare.

22 ואמר אגריפוס צבא הוית דאשמעיוהי לגברא הנא ופהסטוס אמר דלמחר שמע אנת לה ׃

Allora Agrippa disse à Festo, Io ancora vorrei vdir quest'huomo. Domane (disse egli) l'vdirai.

23 וליומא אחרנא אתא אגריפוס וברניקא בזוחא סגיאא ועל לבית דינא עם כיליארכא ורישא דמדינתא ופקד פהסטוס ואתא פולוס ׃

L'altro giorno dunque essendo venuto Agrippa e Bernice con gran pompa, & entrato ne l'auditorio co i Capitani, & cittadini principali de la città, fu per comandamento di Festo menato Paulo.

24 ואמר פהסטוס א אגריפוס מלכא וכלהון גברא דאיתיכון עמן על הנא גברא דחזין אנתון כלה עמא דיהודיא קבלני באורשלם והרכא כד קעין דלא תוב ולא להנא דיחא ׃

Allor Festo dice, Re Agrippa, e tutti voi huomini che sete insieme con essonoi qui presenti, voi vedete costui, delquale tutta la moltitudine de Giudei m'è venuta a parlare, e in Ierusalem, e qui, gridando che non doueua piu viuere.

כה

20 וכי נקוטותי על־קושיותם אמרתי אם יאבה ללכת ירושלימה ושם להשפט על־האלה ׃

Y yo dubdando en queſtion ſemejante, dixe ſi queria yr à Ieruſalem, y alla ſer juzgado de eſtas coſas.

21 ופולוס בהתפללו להצורו אל־משפט הקיסר צויתי לנצור אותו עד אשר אשלחנו אל הקיסר ׃

Mas apelando Paulo à ſer guardado àl conocimiento de Auguſto, mandé que lo guardaſſen, haſta que lo embie à Ceſar.

22 ויאמר אגרפס אל־פהסטוס גם אני חפצתי לשמוע את־האיש הזה והוא אמר מחר תשמע אותו ׃

Entonces Agrippa dixo à Feſto, Yo tambien querria oyr à eſſe hombre. Y el, Mannana, dize, lo oyràs.

23 וליום מחר בא אגרפס ובתיקא ברב הדון ובבואם אל־בית דין עם שרי אלפים ועם האנשים אשר ראשי העיר המה ויצו פהסטוס ויובא פולוס ׃

Y otro dia viniendo Agrippa y Bernice con mucho apparato, y entrado enel auditorio con los Tribunos y los varones mas principales de la ciudad, mandandolo Feſto, fue traydo Paulo.

24 ויאמר פהסטוס אגרפא המלך ואנשים כלכם אשר אתם עמנו הביטו באיש הזה אשר עליו כל־המון היהודים נקראו לפני בירושלים ופה צעקים כי לא ישוה לחיותו עודנו ׃

Entonces Feſto, Rey Agrippa, dize, y todos los varones que eſtays aqui juntos con noſotros, veys à eſte, por el qual toda la multitud de los Judios me hà demandado en Ieruſalem, y aqui, dando hozes que no conuiene que biua mas.

κε

20. Ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ εἰς τὴν περὶ τούτου ζήτησιν, ἔλεγον εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, κἀκεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων.

Or moi eſtant en perplexité, comme ie m'enquerroy de cela, demandai s'il vouloit aller en Ieruſalem, & là eſtre iugé de ces choſes.

21. Τοῦ δὲ παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ πέμψω αὐτὸν πρὸς καίσαρα.

Mais pource qu'il en appela demandant d'eſtre reſerué à la cognoiſſance d'Auguſte, ie commandai qu'il fuſt gardé iuſqu'à tant que ie l'enuoyaſſe a Ceſar.

22. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον ἔφη, ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. ὁ δὲ, αὔριον, φησὶν, ἀκούσῃ αὐτοῦ.

Lors Agrippa dit à Feſtus, Ie voudroy bien ouir auſſi le perſonnage. Demain, dit-il tu l'orras.

23. Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σύν τε τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσι τοῖς κατ' ἐξοχὴν οὖσι τῆς πόλεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ Φήστου, ἤχθη ὁ παῦλος.

Le lendemain donc quand Agrippa & Bernice furent venus auec grand' pompe, & furent entrés en l'auditoire auec les Capitaines & gens d'authorité de la ville, Paul par le commandement de Feſtus fut amené.

24. Καί φησιν ὁ Φῆστος, ἀγρίππα βασιλεῦ, καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι ἔν τε ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, ἐπιβοῶντες μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι.

Et Feſtus dit Roy Agrippa, & vous tous qui eſtes ici auec nous, vous voyez ceſt homme, duquel toute la multitude des Iuifs m'eſt venue interpeller, tant en Ieruſalem qu'ici, crians qu'il ne le faloit plus laiſſer viure.

CAP. XXV.

20. Hæſitans autem ego de huiuſmodi quæſtione, dicebam ſi vellet ire Ieroſolymam, & ibi iudicari de iſtis.

And becauſe I douted of ſuch maner of queſtion / I aſked him whether he woulde goe to Jeruſalem / and there be iudged of theſe thinges.

21. Paulo autem appellante ut ſervaretur ad Auguſti cognitionem, iuſſi ſervari eum, donec mittam eum ad Cæſarem.

But becauſe he appealed to be reſerued to the examination of Auguſtus / I cōmanded him to be kept / till I might ſend him to Ceſar.

22. Agrippa autem dixit ad Feſtum, Volebam & ipſe hominem audire, Cras, inquit, audies eum.

Then Agrippa ſaid unto Feſtus / I would alſo heare the man my ſelf. To morow / ſaid he / thou ſhalt heare him.

23. Altera autem die cum veniſſet Agrippa & Bernice cum multa ambitione, & introiſſent in auditorium cum tribunis & viris principalibus civitatis, iubente Feſto adductus eſt Paulus.

And on the morowe when Agrippa was come and Bernice with great pompe / and were entred into the Common hall with the chiefe captaines and chiefe men of the citie / at Feſtus commandement Paul was brought forth.

24. Et dicit Feſtus, Agrippa rex, & omnes qui ſimul adeſtis nobiſcum viri, videtis hunc, de quo omnis multitudo Iudæorum interpellavit me Ieroſolymis, petentes & acclamantes non oportere eum vivere ampliùs,

And Feſtus ſaide / King Agrippa / and all men which are preſent with vs / ye ſee this man / about whome all the multitude of the Jewes haue called vpon me / both at Jeruſalem / and here / crying / that he ought not to liue any longer.

Das XXV. Capitel.

20. Da ich aber mich der Fragen nicht verſtund / ſprach ich: Ob er wolte gen Jeruſalem räiſen / vnd daſelbs ſich darüber laſſen richten.

Men der ieg icke forſtod mig paa det Spørſmaal/ da ſagde ieg/ om hand vilde reyſe til Jeruſalem/ oc lade der domme ſig her om.

21. Da aber Paulus ſich berieff/ daß er auff des Keiſers erkentniß behalten würde/ hieß ich jn behalten/ biß das ich jhn zum Keiſer ſende.

Men der Paulus forſkiod ſig/ at hand vilde beuaris til Keyſerens bekendelſe / da befalede ieg beuare hannem/ indtil ieg ſender hannem til Keyſeren.

22. Agrippas aber ſprach zu Feſto: Ich möchte den Menſchen auch gerne hören. Er aber ſprach: Morgen ſoltu jhn hören.

Da ſagde Agrippas til Feſtum / ieg vilde oc gerne høre det Menniſke. Da ſuarede Agrippas / J morgen ſkalt du høre hannem.

23. Vnnd am andern tage / da Agrippas vnnd Bernice kamen mit groſſem gebrenge / vnd giengen inn das Richthauß mit den Hauptleuten vnnd fürnembſten Männern der Statt/ vnd da es Feſtus hieß / ward Paulus bracht.

Oc anden dagen / der Agrippas oc Bernice komme met ſtor bram/ och ginge paa Raadhuſet met Hoffuitzmendene oc de ypperſte Mend i Staden / Och der Feſtus bød det / da bleff Paulus hent.

24. Vnd Feſtus ſprach: Lieber König Agrippa / vnnd alle jr Männer/ die jr mit vns hie ſeyt/ da ſehet ir den/ vmb welchen mich die gantze menge der Jüden angelanget hat / beide zu Jeruſalem / vnd auch hie / vnd ſchryen: Er ſolle nicht lenger leben.

Oc Feſtus ſagde / Kære kong Agrippa / oc alle i Mend / J ſom ere her met oſſ / Her ſee i den / om huilcken al Jødernis menighed haffuer handlet met mig/ baade i Jeruſalem oc her ocſaa / oc robe / Hand ſkal icke lenger leffue.

Kapitola XXV.

20. Ale yá pochybuge o takowé Při/ řekl gſem gemu/ chtělli by gijti do Geruzaléma a tam z toho ſauzen býti.

Já tedy wątpiąc o tákowych gadkách/ rzekłem mu ieſliby chćiał iść do Jeruzálem á tám ſie o tym rozſądźić.

21. A když ſe Pawel odwolal/ aby byl chowán k rozſauzenij Auguſta/ rozkázal gſem gey chowati/ ažbych gey poſlal k Cýſaři.

Ale on iż áppelował áby záchowán był do Auguſtowego rozeznánia/ roſkazałem go chowáć áż go odeſle do Ceſárzá.

22. Tehdy Agryppa řekl k Feſtowi: Chtěl gſem y yá Cžlowěka toho rád ſlyſſeti. A on řekl: Vſlyſſýš ho zýtra.

Zátym Agryppá rzekł do Feſtá/ Y ſamem chćiał ſłucháć cżłowieká tego/ A on mu rzekł/ Jutro go vſłyſzyſz.

23. Druhého pak dne když přiſſel Agryppa Král a Berenyce/ s welikau Sláwau weſſli na Sýň s Haytmany a s Mužmi znamenitěgſſými z Měſta: Y tu k rozkázanij Feſtowu přiweden geſt Pawel.

Thedy názáiutrz gdy przyſzedł Agryppá y Bernice z wielką okazáłośćią/ á wſſedł ná ſale gdźie ſądy odpráwowáno z rotmiſtrzmi y z inemi zácnemi miáſtá onego mieſzczány / no roſkazánie Feſtowe przywiedźion ieſt Páweł.

24. A řekl Feſtus: Králi Agryppo/ y wſſyckni kteřijž gſte tuto s námi mužij / widijte tohoto Cžlowěka / za kterěhožto wſſecko množſtwij Židuow proſylo mne w Geruzalémě / křičijce/ že takowý nema wijce žiw býti.

Zátym rzekł Feſtus Agryppo Krolu/ y wy wſzyſcy ktorzy ieſteśćie ſpolu z námi/ widźicież tego cżłowieká o ktorego mię wſzytko poſpolſtwo Żydowſkie prośiło w Jeruzálem/ y tu/ wołáiąc/ żeby dáley nie miał być żyw.

כה

25 אֶנָא דֵין אֶדרְכֵת דְמֶדֶם דְשָׁוֵא לְמַוְתָא לָא סְעַר לֵה וּמֶטֻל דְהוּ בְעָא דְנֶתנְטַר לְדִינֵה דְקֵסַר פְקֶדֶת דְנֶשתַדַר׃

Ma io ho trouato che non ha commesso cosa alcuna degna di morte: nondimeno hauendo egli appellato ad Augusto, io ho determinato mandarlo.

27 וְלָא יָדַע אֶנָא מָנָא אֶכתוּב עְלָוהי לְקֵסַר מֶטֻל הָנָא צְבִית מַיְתָיוּתֵה קְדָמַיכוּן וְיַתִּירָאִית קְדָמַיך מַלְכָא אַגְרִיפָא דְמָא דְאֶשְתְאֵל דִינֵה אֶשְכַח מֶדֶם א אֶכתוּב׃

Del qual non ho cosa certa da scriuerne al signore. Per laqual cosa io l'ho condotto à voi, e massimamente à te, Re Agrippa, acciochè facendone essaminatione, io habbi che scriuerne.

27 לָא גֵיר וָלֵא דְבַר מְשַדְרִינַן גַבְרָא אַסִירָא דְלָא נֶכתוּב סְקֻלוּתֵה׃

Imperoche mi par cosa irragioneuole mandare vn pregione, senza dare auiso de le querele che s'hanno contra de lui.

כו

1 וֶאמַר אַגְרִיפַּס לְפַוְלוֹס מַפַּס לָך דַתְמַלֵל עַל אַפַּי נַפְשָׁך הָידֵין פַּוְלוֹס פְּשַט אִידֵה וְנֶפֶק הְוָא רוּחָא וֶאמַר׃

Et Agrippa disse à Paulo, Ei ti si permette il parlare per te stesso. Allor Paulo distesa la mano, disse in questo modo le sue ragione.

2 עַל כֻל מָא דְמֶתרְשֵא אֶנָא מֶן יְהוּדָיֵא מַלְכָא אַגְרִיפָא סָבַר אֶנָא עַל נַפְשִי דְטוּבָנָא אֶנָא ד דְקֶדָמַיך יַומָנָא נָפֶק אֶנָא רוּחָא׃

Io mi stimo beato per hauer à dire hoggi le mie ragioni dinanzi à te, Re Agrippa, di tutte le cose, da che io sono da i Giudei accusato.

כה

25 וַאֲנִי מָצָאתִי כִּי לֹא עָשָׂה רִשְׁעָה אֲשֶׁר עָלֶיהָ מִשְׁפַּט מָוֶת לוֹ וּבְהִתְפַּלְּלוֹ אֶל מִשְׁפַּט הַקֵּיסָר שָׁפַטְתִּי לְשַׁלְּחֵהוּ׃

Mas yo, hallando que ninguna coſa digna de muerte ha hecho, y el miſmo appellando à Auguſto, he determinado de embiarlo.

26 כִּי אֵינֶנָּה בְיָדִי נְכוֹנָה לִכְתּוֹב עָלָיו לַאדֹנִי מִשָּׁרִים עַל כֵּן הֲבִיאוֹתִיו לִפְנֵיכֶם וּבִמְאֹד לְפָנֶיךָ הַמֶּלֶךְ אַגְרִפָּא אֲשֶׁר אִם כְּבַקָּרַת אֱמֶת נִבְקַד יֵשׁ לִי לִכְתֹּב דָּבָר׃

Del qual no tengo coſa cierta que eſcriua àl Sennor, por lo qual lo he ſacado à voſotros, y mayormente à ti, o Rey Agrippa, paráque hecha informacion, tenga que eſcreuir.

27 כִּי דָבָר בַּעַר נִרְאָה לִי לִשְׁלוֹחַ אִישׁ אָסוּר וְלֹא לְהַגִּיד אֶת־אוֹדוֹתָיו׃

Porque fuera de razon me parece embiar vn preſo, y no informar de las cauſas.

כו

1 וְאַגְרִפָּא אָמַר אֶל פַּוְלוֹס נִתַּן לְךָ לְדַבֵּר עַל־אוֹדוֹתֶיךָ אָז פַּוְלוֹס נָטָה אֶת־יָדוֹ וְהֵשִׁיב דָּבָר׃

Entonces Agrippa dixo à Paulo, permitteſete hablar por ti, Paulo entonces eſtendiendo la mano, començò à dar razon de ſi, diziendo.

2 עַל־כֻּלָּם אֲשֶׁר חֻיַּבְתִּי מִיהוּדִים הַמֶּלֶךְ אַגְרִפָּא מֵאֲשֶׁר אָנֹכִי אֶת־נַפְשִׁי כִּי לְפָנֶיךָ יֵשׁ לִי לְדַבֵּר עַל־אוֹדוֹתַי הַיּוֹם׃

Acerca de todas las coſas de que ſoy accuſado de los Iudios, ó Rey Agrippa, tengome por dichoſo de que delante de ti me aya oy de defender.

κε'

25. Ἐγὼ δὲ καταλαβόμενος μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχέναι, καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν σεβαστὸν, ἔκρινα πέμπειν αὐτόν.

Mais moi ayant trouué qu'il n'auoit rien fait qui fuſt digne de mort: neantmoins puis qu'il a appelé à Auguſte, i'ai arreſté de le lui enuoyer.

26. Περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω· διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τι γράψαι.

Dequoi ie n'ai rien que i'eſcriue de certain au Seigneur. Parquoi ie le vous ai preſenté, & principalement à toi, roy Agrippa: afin qu'apres inquiſition faite, i'aye dequoi eſcrire.

27. Ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα δέσμιον, μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.

Car il me ſemble qu'il n'y a point de raiſon d'enuoyer vn priſonnier, ſans ſignifier le cas qu'on lui met à ſus.

ΚΕΦΑΛ. κϛ'.

Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη, Ἐπιτρέπεταί σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος ἀπελογεῖτο ἐκτείνας τὴν χεῖρα.

Adonc Agrippa dit à Paul, Il t'eſt permis de parler pour toi. Paul donques ayant eſtendu la main, commença à rendre raiſon de ſon fait, diſant.

2. Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἥγημαι ἐμαυτὸν μακάριον, μέλλων ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ σοῦ σήμερον.

Roy Agrippa, ie m'eſtime bienheureux que ie doi reſpondre auiourd'hui deuant toi, de toutes les choſes deſquelles ie ſuis accuſé par les Iuifs.

CAP. XXV.

25. Ego vero comperi, nihil dignum morte eum admiſiſſe. Ipſo autem hoc appellante ad Auguſtum, iudicavi mittere.

Yet haue I founde nothing worthy of death / that he hath committed : neuertheles / ſeeing that he hath appealed to Auguſtus / I haue determined to ſend him.

26. De quo quid certum ſcribā domino, non habeo. Propter quod produxi eum ad vos, & maximè ad te, rex Agrippa, ut interrogatione facta habeam quid ſcribam.

Of whome I haue no certaine thing to write vnto my lorde : wherefore I haue brought him forth vnto you / and ſpecially vnto thee / King Agrippa / that after examination had / I might haue ſome what to write.

27. Sine ratione enim mihi videtur, mittere vinctum, & cauſas eius non ſignificare.

For me thinketh it vnreaſonable to ſende a priſoner / & not to ſhewe the cauſes which are layed againſt him.

CAP. XXVI.

Agrippa verò ad Paulum ait, Permittitur tibi loqui pro temetipſo. Tunc Paulus extenta manu cœpit rationem reddere.

Then Agrippa ſaide vnto Paul / Thou art permitted to ſpeake for thy ſelfe. So Paul ſtretched forth the hande / and anſwered for him ſelfe.

2. De omnibus quibus accuſor à Iudæis, rex Agrippa, æſtimo me beatum, apud te cùm ſim defenſurus me hodie.

I thinke my ſelfe happie / King Agrippa / becauſe I ſhall anſwere this day before thee of all the thinges whereof I am accuſed of the Jewes.

Das XXV. Capitel.

25. Ich aber / da ich vernam / daß er nichts gethan hatte / das des Todtes werth ſey / vnd er auch ſelber ſich auff den Keiſer berieff / habe ich beſchloſſen / jn zu ſenden.

Men ieg der ieg fornam / at hand haffde inted giort / for huilcket hannem burde at dø / oc hand ocſaa ſelff ſkiød ſig faar Keyſeren / da haffuer ieg beſlutte / at forſende hannem.

26. Von welchem ich nichts gewiſſes hab / das ich dem Herrn ſchreibe. Darumb habe ich jhn laſſen herfür bringen für euch / allermeiſt aber für dich / König Agrippa / auff daß ich nach geſchehener erforſchung haben möge / was ich ſchreibe.

Om huilcken ieg haffuer inted viſt / at ſcriffue Herren til. Der faare loed ieg lede hannem hid frem faar eder / oc allermeſt faar dig kong Agrippa / paa det at ieg kand haffue noget at ſcriffue / naar ſom hand er forhørt.

27. Denn es düncket mich vngeſchicket ding ſein / einen Gefangenen zu ſchicken / vnnd kein vrſache wider jhn anzeigen.

Thi mig tyckis det at vere en vſkickelig ting / at ſende en Fange bort / oc icke giffue Sag til kende mod hannem.

Das XXVI. Capitel.

Agrippas aber ſprach zu Paulo : Es iſt dir erlaubet für dich zu reden. Da verantwortet ſich Paulus / vnd recket die Hand auß :

DA ſagde Agrippas til Paulum / Du haffuer loff at tale for dig ſelff. Da forſuarede Paulus ſig / oc vdracte haanden.

2. Es iſt mir ſehr lieb / lieber König Agrippa / daß ich mich heute für dir verantwortten ſoll / alles des ich von den Jüden beſchuldigt werde.

Det er mig ſaare kært / kære kong Agrippa / at ieg ſkal i dag forſuare mig faar dig / i alt det ſom Jøderne ſkylde mig faare.

Kapitola XXV.

25. Ale yá gſem neſſhledal na němž / by ſe čeho hodného ſmrti dopuſtil. On pak poněwádž geſt ſe k Auguſtowi odwolal / vmijnil gſem gey tam poſlati :

Ja tedy gdym ſie dowiedział że nic vczynił nic śmierći godnego / wſſákoż iż on ſam áppelowat do Auguſtá / á tákżem go vmyſlił odeſłac.

26. O kterémžto cobych napſal Pánu měmu giſtého newijm. Protož gſem gey tedy přiwedl před wás / a zwláſſtě před tebe Králi Agryppo / abých wyptážijc ſe / wěděl co pſáti.

O kthorym cobych pánu pewnego piſác miał / niemam / y dla tegożem go wywiodł do was / á náwiecey do ciebie Krolu / Agrypo / ábych ſie wywiedziawſſy ſłuſſney ſpráwy / miał wżdy co piſác.

27. Neb zdá mi ſe to za neſluſſné býti / poſlati wězně / a přičin winy geho neoznámiti.

Bo mi ſie to rzecż nieſłuſſna zda poſłác więźniá á nie oznaymić naň thego w cżym go winują.

Kapitola XXVI.

POtom Agryppa řekl k Pawlowi : Dopauſſtij ſe tobě mluwiti ſamému za tebe. Tehdy Pawel pozdwjhſſe ruky / počal za ſebe mluwiti.

ZAthym Agryppá rzekł do Pawłá / Otoć dopuſſcżáią mowić od ſiebie : Thedy Páwel wyciągnąwſſy rękę / odpowiedział.

2. Králi Agryppo / w těch we wſſech wěcech z kterýchž mne winij Židé před tebau / zaſſtiaſtného ſe počijtám / že dnes před tebau odpowijdati mám / a zwláſſtě proto.

We wſſytkim ocżiedno ieſtem od Zydow obwiniony / Krolu Agrypo / ſſcżeſliwym ſie byc rozumiem / iż dziś mam przed tobą odpowiedáć.

כו

3 יַתִּירָאִית דְּיָדַע אֲנָא דִּמְפַס אַנְתְּ בְּכֻלְּהוּן ו וְאַטְמָא וְנָמוּסָא דִיהוּדָיֵא מֶטוּל הָנָא בָּעֵא אֲנָא מֶנָּךְ דִּבְמַגְּרַת רוּחָא תֶּשְׁמְעַנִי׃

Concioſia che tu hai ottima cognitione di tutte le conſuetudini e queſtioni che ſon tra i Giudei. Perilche io ti prego che tu m'aſcolti patientemente.

4 דּוּבָרַי דְּמֶן טַלְיוּתִי דַּהֲווּ מֶן שׁוּרָיָא בְּעַמִּי וּבְאוּרִשְׁלֶם יָדְעִין אֶנּוּן גֵּיר אַף הָנוּן יְהוּדָיֵא׃

Hor la vita che io fin da gioventu ho menata, laqual da principio fu tra la mia natione in Ieruſalem, la ſanno tutti i Giudei.

5 (יָדְעִין אֶנּוּן) אֶן צָבֵין דְּנַסְהֲדוּן מֶטוּל דְּמֶן גּוּגְרָא מְפַסִּין לִי וְיָדְעִין דִּבְיוּלְפָנָא רִישָׁיָא דַּפְרִישֵׁא הֲוִית׃

Che gia per addietro mi hanno conoſciuto, ſe ne vogliono render teſtimonianza, che da i miei antichi io ſon viuuto Fariſeo ſecondo la piu perfetta ſetta de la noſtra religione.

6 וְהָשָׁא עַל סַבְרָא דְּשׁוּדָיָא דַּהֲוָא הֲוָת לַאֲבָהַתַן מֶן אֱלָהָא קָאֵם אֲנָא וּמֶתְתְּדִין אֲנָא׃

Et hora ſto accuſato in giuditio, per la ſperanza de la promeſſa fatta da Dio à i noſtri padri.

7 דְּעַל הָנָא סַבְרָא תַּרְתַּעֶסְרֵא שַׁרְבָּן. מְסַבְּרָן דְּיִמַטְיָן בַּצְלוֹתָא חֲפִיטָתָא דְּאִימָמָא וְדַלְלְיָא וְעַלְוָהִי עַל הָנָא סַבְרָא מֶתְרַשֵׁא אֲנָא מֶן אִידַי יְהוּדָיֵא מַלְכָּא אַגְרִיפָּא׃

A laquale le noſtre dodeci tribu ſeruendo continuamente à Dio notte e giorno, ſperano di peruenire. De laquale ſperanza, ò Re Agrippa, io ſono accuſato da i Giudei.

8 מָנָא דָיְנִין אַנְתּוּן לָא תְהַימְנוּן דַּאֲקִים אֱלָהָא מִיתֵא׃

Perche ſi giudica egli appreſſo di voi coſa incredibile, che Iddio riſuſciti i morti?

כו

3 וּבִמְאֹד כִּי יָדַעְתָּ כָּל־תְּעוּדוֹת וְקוּשְׁיוֹת הַיְּהוּדִים עַל־כֵּן מִתְחַנֵּן אֲנִי לְפָנֶיךָ לִשְׁמוֹעַ אוֹתִי בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם׃

Mayormente ſabiendo tu todas las coſtumbres y queſtiones que ay entre los Iudios: por lo qual te ruego que me oygas con paciencia.

4 אֶת חַיַּי מִנְּעוּרַי שֶׁהָיוּ בְּעַמִּי בִּירוּשָׁלַיִם יָדְעוּ הַיְּהוּדִים כֻּלָּם׃

Mi vida pues deſde la mocedad. laqual deſde el principio fue en mi nacion en Ieruſalem, todos los Iudios la ſaben.

5 יוֹדְעִים הֵמָּה מֵעִתּוֹת רַבּוֹת אִם תֹּאבוּ לְהָעִיד כִּי כַּיֹּשֶׁר כְּפִירַת עֲבוֹדַת אֱלֹהֵינוּ חָיִיתִי מְפֻרָשׁ׃

Los quales tienen ya conocido, que yo deſde el principio, ſi quieren teſtificarlo, conforme à la mas perfecta ſecta de nueſtra religion he biuido, Phariſeo.

6 וְעַתָּה עַל־תִּקְוַת הַמַּאֲמָר הַנַּעֲשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ מֵאֱלֹהִים עוֹמֵד אֲנִי בְּגוֹרָלִי לְהִשָּׁפֵט׃

Y aora por la eſperança de la promeſſa hecha à nueſtros padres ſoy llamado en juyzio:

7 אֲשֶׁר שְׁנֵי עָשָׂר שְׁבָטֵינוּ יוֹמָם וָלַיְלָה עוֹבְדִים וּמְשַׂבְּרִים לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ אֶל־הַתִּקְוָה אֲשֶׁר עָלֶיהָ הִרְשִׁיעֻנִי הַמֶּלֶךְ אַגְרִפָּא מִיְּהוּדִים׃

A laqual nueſtros doze Tribus, ſiruiendo perpetuamente de dia y de noche, eſperan que han de venir, de laqual eſperança, ò Rey Agrippa, ſoy accuſado de los Iudios.

8 מַה־עַל־אֱמוּנָה נִשְׁפָּט עִמָּכֶם אִם יְהֹוָה יָקִיץ אֶת־הַמֵּתִים׃

Como? Iuzgaſe coſa increyble entre voſotros que Dios reſuſcite los muertos:

κϛ'.

3. *Μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζητημάτων. διὸ δέομαί σου μακροθύμως ἀκοῦσαί μου.*

Et ſurtout d'autant que ie ſai que tu as treſbonne cognoiſſance de toutes les couſtumes & queſtions qui ſont entre les Iuifs: parquoi ie te prie que tu m'oyes patiemment.

4. *Τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ νεότητος, τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἐν ἱεροσολύμοις, ἴσασι πάντες οἱ ἰουδαῖοι.*

Ainſi donc quant à la vie que i'ai menee dés ma ieuneſſe telle qu'elle a eſté du commencement parmi ma nation en Ieruſalem, tous les Iuifs la ſauent.

5. *Προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος.*

Ayans par ci deuant cognu de plus long temps (s'ils en veulent rendre teſmoignage) que des mes anceſtres i'ai veſcu Phariſien ſelon la ſecte la plus exquiſe de noſtre religion.

6. *Καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἕστηκα κρινόμενος.*

Et maintenant pour l'eſperance de la promeſſe que Dieu a faite à nos Peres, i'aſſiſte eſtant tiré en cauſe.

7. *Εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζει καταντῆσαι· περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι, βασιλεῦ ἀγρίππα, ὑπὸ τῶν ἰουδαίων.*

A laquelle nos douze lignees continuellement ſeruantes à Dieu nuict & iour, eſperent de paruenir: & de laquelle eſperance (ô roy Agrippa) ie ſuis accuſé par les Iuifs.

8. *Τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς ἐγείρει;*

Quoi? tenez vous pour choſe incroyable que Dieu reſuſcite les morts?

ACTA APOST:	Der Apoſtel Geſchicht.	Skutkowe
CAP. XXVI.	Das XXVI. Capitel.	Kapitola XXVI.
3. Maximè te ſciente omnia quæ apud Iudæos ſunt conſuetudines & quæſtiones: propter quod obſecro, patienter me audias.	3. Allermeiſt weil du weiſſeſt alle ſitten vnd fragen der Jüden/ darumb bitte ich dich/ wolteſt mich gedultiglich hören.	3. Neb ty wijš wſſecko cò geſt v Ziduow/ y gegich obyčege/ y pohádky: Protož proſým tebe/ wyſlyſſyž mne trpěliwě.
Chiefly/becauſe thou haſt knowledge of all cuſtomes/and queſtions which are among the Jewes: wherefore/ I beſeeche thee/to heare me paciently.	Allermeſt/ efftersi du vedſt/ alle Jødernis Seder oc Sporſmaal/ der faare beder jeg dig at du vilt taalmodelig høre mig.	A nawiecey iż wiem żeś świadom wſzytkiego co ieſt miedzy Zydy/ y zwyczáiow y gadek/ A przetoż cie proſzę żebyś mie cierpliwie ſłuchał.
4. Et quidem vitam meam à iuventute, quæ ab initio fuit in gente mea in Ieroſolymis, novérunt omnes Iudæi.	4. Zwar mein Leben von Jugend auff/ wie das von anfang vnter diſem Volck zu Jeruſalem zubracht iſt/ wiſſen alle Jüden.	4. Nebo zagiſté žiwot můg od mé mladoſti/ kterýž geſt byl mezy Národem mým od počátku w Geruzalémě/ znagij wſſyckni Židé.
As touching my life from my childhood/and what it was from the beginning among mine owne nation at Jeruſalem/know all the Jewes.	Sandelige alle Jøder ſom førkende mig/ vide mit leffnet op aff Vngdom / huorledis jeg haffuer leffuit aff begyndelſen iblant dette Folck i Jeruſalem.	A thák acż żywot moy ktorym wiodl w ſwey mlodości od poczatku miedzy narodem moim w Jeruzálem/ wiedzą wſzyſcy Zydowie.
5. Præſcientes me ab initio (ſi velint teſtimonium perhibere) quoniam ſecundùm certiſſimam ſectam noſtræ religionis vixi Phariſæus.	5. Die mich vorhin gekant haben/ wenn ſie wolten bezeugen/ Denn ich bin ein Phariſeer geweſt / welche iſt die ſtrengſte Secten vnſers Gottesdienſts.	5. Wědauce o mně od počátku/ kdyby chtěli ſwědectwij wydati/ že wedlé naygiſtěgſſý Sekty naſſeho Náboženſtwij / byl ſem žiw/ gſa Zákonijkem.
Which knew me heretofore (if they would teſtifie) that after the moſt ſtraiteſt ſect of our religion I lived a Phariſe.	Der ſom de vilde vidne/ Thi jeg haffuer veret en Phariſeer / huilcket der er det ſtrengiſte Secte i vór Gudstieniſte.	Gdyż przed tym ználi tákoż ſłeſcże przodkow moich/ (by świadcżyć chcieli) iż wedlug oney nádoſtátecżnieyſzey ſekty nabożeńſtwá náſzego/ żyłem Fáryzeuſzem.
6. Et nunc in ſpe quæ ad patres noſtros repromiſſionis facta eſt à Deo, ſto iudicio ſubiectus.	6. Vnd nun ſtehe ich / vnd werde angeklagt über der hoffnung an die verheiſſunge / ſo geſchehen iſt von Gott zu vnſern Vätern.	6. A nynij pro naděgi toho zaſlijbenij/ kteréž ſe ſtalo od Boha k Otcuom naſſým/ teď ſtogijm Saudu gſa poddán
And now I ſtand and am accuſed for the hope of the promes made of God vnto our fathers.	Oc nu ſtaar jeg/ oc bliffuer beklaget for haabet til det Loffte/ ſom er ſkeet aff Gud til vore Fedre.	A teraz dla nádżieie obietnice/ ktora ieſt oycom náſzym od Bogá vcżyniona/ ſtoię przed tym ſądem oſkárżony.
7. In qua duodecim tribus noſtræ nocte & die deſervientes, ſperant devenire. De qua ſpe accuſor à Iudæis, rex.	7. Zu welcher hoffen die zwölff Geſchlecht der vnſern zu kommen/ mit Gottesdienſt tag vnd nacht emſiglich. Diſer hoffnung halben werde ich/ lieber König Agrippa / von den Jüden beſchuldiget.	7. K kterémužto naſſe dwanáctero Pokolenij / ſlaužijce Bohu wedne y w noci/ naděgi má že přijde. A pro tu naděgi/ žalugij na mne Židé Králi Agryppo.
Whereunto our twelue tribes inſtantly ſeruing God day & night / hope to come: for the which hopes ſake / O King Agrippa / I I am accuſed of the Jewes.	Til huilcket vore tolff Slecte haabis at komme/ met Gudstieniſte dag och nat ieffnlige. For dette haab ſkyld / bliffuer jeg/ kære kong Agrippa / beklaget aff Jøderne.	Do ktorey dwoienaśćie náſze pokolenie we dnie y w nocy vſtáwicżnie chwaląc Bogá nádżieważąc ſie przyydź/ o ktorą nádżieie oſkárżonem ieſt od Zydow Krolu Agrypo.
8. Quid incredibile iudicatur apud vos, ſi Deus mortuos ſuſcitat?	8. Warumb wirdt das für vnglaublich bey euch gerichtet/ daß Gott die Todten aufferwecket?	8. Y zdali geſt to v wás k wijře nepodobné/ že Buoh křijſý mrtwé?
Why ſhould it be thought a thing incredible vnto you/ that God ſhoulde raiſe againe the dead?	Huor faare dømis det vtroligt hoſſ eder / at Gud opuecker de Døde?	Przecż że ſie wam zda rzecż trudna ku wierze iż Bog wzbudza vmárłe?

כו

9 אֶנָא גֵיר מֶן קְדִים סָמֶת
בְּרֶעיָנַי דְּסַקוּבְלָא סַגִּיָאא
אֶסְעוּר לוּקְבַל שְׁמֵה ד
דְּיֵשׁוּע נָצְרָיָא ׃

Io certo mi penſai douer fare contra'l Nome di IESV Nazareno molte coſe repugnante.

10 הָדָא דְּעֶבְדֶּת אַף
בְּאוּרִשְׁלֶם וְקַדִּישֵׁא סַגִּיָאא
אַרְמִית בֵּית אֲסִירֵא
בְּשׁוּלְטָנָא דְּקַבְּלֶת מֶן רַבַּי
כָּהְנֵא וְכַד מֶתְקַטְלִין הֲווּ
מֶנְהוֹן אֶשְׁתַּוְתְּפֶת לַאִילֵין
דְּחַיְּבוּ אֶנוּן ׃

Il che ancor feci in Ieruſalem : e rinchiuſi molti Santi ne le prigioni, hauendone riceuuta la poteſtà da i principali Sacerdoti : e quando eran fatti morire, io poſi mano la ſententia.

11 וּבְכֻל כְּנוּשָׁתָא מְשַׁתַּנַּק
הֲוִית בְּהוֹן כַּד אָלֶץ הֲוִית
דְּנֶהְווֹן מְגַדְּפִין בַּשְׁמֵה ד
דְּיֵשׁוּע וּבְרוּגְזָא סַגִּיָאא
דַּמְלֵא הֲוִית עֲלַיְהוֹן אַף
לַמְדִינָתָא אַחְרָנָיָתָא נָפֵק
הֲוִית לְמֶרְדַּף אֶנוּן ׃

E ben ſpeſſo per tutte le ſinagoghe tormentandoli, gli coſtringeua à baſtemmiare : e come quello che ero eſtremamente infuriato contra eſſi, gli perſeguitauo eziandio infin ne le città ſtraniere.

12 וְכַד אָזֶל הֲוִית מֶטוּל
הָדָא לְדַרְמְסוּק בְּשׁוּלְטָנָא
וּבְמַפַּסְנוּתָא דְּרַבַּי כָּהְנֵא ׃

Per lequali coſe andando io ancora à Damaſco con autorità e commeſſione de principali Sacerdoti.

13 בְּפַלְגֵּה דְּיוֹמָא ב
בְּאוּרְחָא חֲזִית מֶן שְׁמַיָּא
אוֹ מַלְכָּא דְּאוּלְגָא עֲלַי וְעַל
כֻּל דְּעַמִּי הֲווּ נוּהְרָא
דַּמְיַתַּר מֶן שִׁמְשָׁא ׃

Viddi à mezo giorno per la via (ô Re) vna luce dal cielo maggior de lo ſplendor del ſole riſplendere intorno a me, & à quelli che caminauano meco.

כו

9 וַאֲנִי חָשַׁבְתִּי בְּנַפְשִׁי כִּי צָרְכִי
לַעֲשׂוֹת כָּל־דְּבָרִים עַל־שֵׁם
יֵשׁוּעַ הַנָּצְרִי ׃

Yo ciertamente auia penſado de hazer contra el nombre de Ieſus el Nazareno muchas coſas contrarias :

10 אֲשֶׁר גַּם עָשִׂיתִי בִּירוּשָׁלַיִם
וְרַבִּים מִקְּדוֹשִׁים הִסְגַּרְתִּי בַּמַּטָּרָה
אֶת־שִׁלְטוֹן לוֹקֵחַ מִשָּׂרֵי הַכֹּהֲנִים
וּבְהִנָּשְׂאָם הֶחֱזַקְתִּי אֶת־הַגְּזֵרָה ׃

Loqual tambien hize en Ieruſalem ? y yo encerre en carceles à muchos de los Sanctos, recebida poteſtad de los principes de los Sacerdotes : y quando eran matados, yo di mi voto.

11 וּבְכָל־הָעֵדוֹת לִפְעָמִים
מַרְשִׁיעַ אוֹתָם הֶעֱנֵיתִי אוֹתָם
לְגַדֵּף אֶת־שֵׁם יֵשׁוּעַ וְעַל־יֶתֶר
מְשֻׁגָּע עֲלֵיהֶם רָדַפְתִּי אוֹתָם
עַד עָרִים הַחִיצוֹנוֹת ׃

Y muchas vezes por las Synogas puniendolos, los forcé à blaſphemar : y enfurecido ſobre manera contra ellos los perſegui haſta en las ciudades eſtrannas.

12 וּבְלֶכְתִּי אֶל־דַּמֶּשֶׂק עִם
שִׁלְטוֹן וּפְקֻדָּה אֲשֶׁר לִי מִשָּׂרֵי
הַכֹּהֲנִים ׃

Donde aun yendo á Damaſco con poteſtad y commiſſion de los Principes de los Sacerdotes.

13 וַיְהִי־בַּצָּהֳרַיִם בַּדֶּרֶךְ רָאִיתִי
הַמֶּלֶךְ מִשָּׁמַיִם אֶת־אוֹר עַל־
זֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ נֹגַהּ עָלַי וְעַל כֻּלָּם
אֲשֶׁר הָלְכוּ עִמִּי ׃

En mitad del dia, o Rey, vide en el camino vna luz que ſobre pujaua el reſplandor del Sol, laqual me rodeó y à los que yuan commigo.

κϛʹ.

9. Ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι.

Certainement quant à moi, il m'a biẽ ſemblé qu'il faloit que ie fiſſe grãds efforts contre le Nom de Ieſus le Nazarien :

10. Ὃ καὶ ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ πολλοὺς τῶν ἁγίων ἐγὼ φυλακαῖς κατέκλεισα, τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών, ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον.

Ce qu'auſſi i'ai fait en Ieruſalem:& ai conſtitué priſonniers pluſieus des ſaincts ayant receu pouuoir de ce faire des principaux Sacrificateurs: & quand on les mettoit à mort, i'en bailloye ma voix.

11. Καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασφημεῖν. περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς, ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις.

Et ſouuent par toutes les ſynagogues en les puniſſant, ie les contraignoye à blaſphemer, & eſtant forcené à l'encontre d'eux tout outre, ie les perſecutoye iuſques aux villes eſtranges:

12. Ἐν οἷς καὶ πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς παρὰ τῶν ἀρχιερέων.

En quoi faiſant, comme i'alloye auſſi en Damas auec pouuoir & commiſſion de par les principaux Sacrificateurs.

13. Ἡμέρας μέσης, κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς, καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους.

Ie vi (ô roy) par le chemin, en plein midi vne lumiere du ciel, plus grande que la ſplendeur du ſoleil, qui reſplendit à l'entour de moi, & de ceux qui cheminoyent auec moi.

CAP. XXVI.

9. Et ego quidem exiſtimaveram, me adverſus nomen Ieſu Nazareni debere multa contraria agere.

I alſo verely thought in my ſelfe/ that I ought to do many contrary things againſt the Name of Jeſus of Nazaret.

10. Quod & feci Ieroſolymis, & multos ſanctorum ego in carceribus incluſi, à principibus ſacerdotum poteſtate accepta: & cum occiderentur, detuli ſententiã.

Which thing I alſo did in Jeruſalem: for many of the Saintes I ſhut vp in priſon/ hauing receiued authoritie of the high Prieſts/ and when they were put to death/ I gaue my ſentence.

11. Et per omnes ſynagogas frequenter puniens eos, compellabam blaſphemare: & amplius inſaniens in eos, perſequebar uſque in exteras civitates.

And I puniſhed them throughout all the Synagogues/ & compelled them to blaſpheme/ and being more mad againſt them/ I perſecuted them/ euen vnto ſtrange cities.

12. In quibus dum irem Damaſcum cum poteſtate & permiſſu principum ſacerdotum.

At which time/ euen as I went to Damaſcus with authoritie/ and commiſſion from the high Prieſtes.

13. Die media in via, vidi, rex, de cælo ſupra ſplendorem ſolis circumfulſiſſe me lumen, & eos qui mecum ſimul erant.

At midday/ O King/ I ſaw in the way a light from heauen/ paſſing the brightnes of the ſunne/ ſhine round about me/ and them which went with me.

Das XXVI. Capitel.

9. Zwar ich meinete auch bey mir ſelbſt/ ich muſte vil zu wider thun dem Namen Jeſu von Nazareth.

Sandelige/ Jeg mente oc ved mig ſelff/ at ieg ſkulde gøre meget imod Jheſu Naffn aff Nazareth.

10. Wie ich denn auch zu Jeruſalem gethan hab/ da ich vil Heiligen inn das Gefengniß verſchloß/ darüber ich macht von den Hohenprieſtern empfieng/ vnd wenn ſie erwürget würden/ halff ich das Vrtheil ſprechen.

Som ieg oc da giorde i Jeruſalem/ Der ieg lucte mange Helligen i Fengſel/ Til huicket ieg fick mact aff de ypperſte Preſter/ oc naar de bleffue myrde/ da halp ieg at ſige Dommen.

11. Vnd durch alle Schulen peinigt ich ſie offt/ vnd zwang ſie zu Läſtern/ Vnnd war überauß vnſinnig auff ſie/ verfolget ſie auch biß inn die Frembde Stätte.

Oc ieg pinte dem offte i alle Scholer/ oc tuingde dem til at beſpaatte/ oc vaar offuermaade galen paa dem/ Jeg forfulde dem oc bort i Fremmede Stæder.

12. Vber welchem/ da ich gen Damaſcum räiſet/ mit macht vnd befelch von den Hohenprieſtern.

For huilcket/ der ieg oc reyſde til Damaſcum/ met mact oc befalning aff de ypperſte Preſter.

13. Mitten am tage/ Lieber König ſahe ich auff dem wege daß ein Liecht vom Himmel/ heller denn der Sonnen glantz/ mich vnd die mit mir räiſeten vmbleuchtet.

Mit om dagen/ kære Konge/ da ſaa ieg paa veyen/ at it Liuſ aff Himmelen/ klarere end Solens ſkin/ omſkinde mig oc dem ſom reyſde met mig.

Kapitola XXVI.

9. Y yak gſem ſe zagiſtě domnijwal/ žebych měl odporného mnoho činiti proti Gménu Gežijſſe Nazaretſkého.

R mnieć ſie ſácie wodziáło/ że przećiw imieniowi Jezuſá Názárenſkiego miałem wielkie ſprzećiwieńſtwa czynić.

10. Yakož gſem y činil w Geruzalémě. A mnoho z Swatých yá gſem ſázel do Zalářuow / wzaw moc od Knijžat Kněžſkých: a když měli mordowáni býti/ wy náſſel gſem Ortel.

Com y czynił w Jeruzálem/ ábowiem wiele świętych ia dawálem do więzienia/ wziąwſſy moc od Kſiążąt káplańſkich/ y gdy bywáli zábijáni te zem ná to wotował.

11. A po wſſech Sſkolách čaſto trápě ge/ nutil gſem aby ſe rauhali/ a geſſtě wijce rozlijtiw ſe proti nim/ protiwil ſem ſe gim y w cyzých Měſtech.

Y zábiiáłem ie po wſſytkich bożnicách częſtokroć/ przymuſſáiąc ku bluźnieniu/ y ſſalenie ſie nád nimi ſrożąc/ przeſládowałem ie áż w poſtronnych mieśćiech.

12. A pro tu přičinu když gſem ſſel do Damaſſku / ſ mocý a s dopuſſtěnijm Knijžat Kněžſkých.

W których ſprawie iádąc tez y do Dámáſſku z zwierzchnośćią y poruczeńſtwem Kſiążąt káplánſkich.

13. O Poledni na ceſtě o Králi/ vzřel gſem ano ſwětlo z Nebe nad bleſk Slunečný obklijčilo mne/ y ty kteřijž ſemnau byli.

Práwie w południe będąc w drodze/ widziałem Królu świátłość z niebá/ która przewyżſſáłá iáſność ſłoneczną/ á oświecilá mię y ty co ze mną ſſły w droge.

כו

14 ותפלן כלן על ארעא ושמעת קלא כד אמר לי עבראית שאול שאול מנא רדף אנת לי קשא הו לך למבעטו לעוקסא׃

Et eſſendo tutti noi caduti in terra, vdij vna voce che mi parlaua, e diceua in lingua Hebraica, Saul, Saul, perche mi perſegueti tu? Dura coſa t'è ricalcitrar contra gli ſtimoli.

15 ואנא אמרת מן אנת מרי ומרן אמר לי אנא הו ישוע נצריא דאנת רדף אנת׃

Et io diſſi, Chi ſei tu Signore? Et egli riſpoſe, Io ſon IESV il qual tu perſeguiti.

16 ואמר לי קום על רגליך מטל הדא הו גיר אתחזית לך דאקימך משמשנא וסהדא ומדם דחזיתני ודעתיד אנת ד דתתחזיני׃

Ma leuati ſu, e ſtai in ſu tuoi piedi: percioche à queſto effetto ti ſono io apparito, per conſtituirti miniſtro e teſtimonio ſi de le coſe che tu hai vedute, ſi de quelle ne lequali io t'apparirò.

17 ואפציך מן עמא דיהודיא ומן עממא אחרנא דלותהון משדר אנא לך׃

Liberandoti dal popolo, e da i Gentili, a i quali hora io ti mando.

18 דתפתח עיניהון איך דנהפכון מן חשוכא לנהירא ומן שולטנה דסטנא לות אלהא דנקבלון שובקן חטהא ופסא עם קדישא בהימנותא דבי׃

Per aprir loro gli occhij: accioche ſi conuertino dale tenebre, à la luce, e dala poteſtà di ſatana à Dio, per riceuer la remiſſion de peccati, e la ſorte tra quelli che ſon ſantificati per la fede ch'è in me.

19 מטל הנא מלכא אגריפא לא קמת בחריגא לוקבל חזוא שמינא׃

Onde io (ô Re Agrippa) non fui diſubediente à la celeſte viſione,

כו

14 וכאשר נפלנו כלנו על־האדמה שמעתי את־קול המדבר אלי ומדבר הוא בלשון עבריה שאול שאול מה תרדפני קשה הוא לך לבעט על־הדרבן׃

Y auiendo caydo todos noſotros en tierra, oy vna boz que me hablaua y dezia en lengua Hebrayca, Saulo, Saulo, porque me perſigues? Dura coſa te es dar coces contra los aguijones.

15 ואמר מי את אדני והוא אמר אני הוה ישוע אשר את תרדפנו׃

Yo entonces dixe. Quien eres Sennor? Y el dixo, Yo ſoy, Ieſus a quien tu perſigues.

16 אך קום ועמדה על־רגליך כי לזאת נראיתי אליך לקים אותך למשרת ולמעיד אלה אשר ראית ואשר אראה אליך׃

Mas leuantate y ponte ſobre tus pies: porque por eſſo te he apparecido para ponerte por miniſtro y teſtigo de las coſas que has viſto, y de las que te moſtraré.

17 דודה אותך מקרב העם והגוים אשר אשלח אותך אליהם׃

Librandote de eſte pueblo y de las Gentes à las quales aora te embio:

18 לפקח עיניהם ולהשיב מחשך אל־האור וממשלטון השטן אל־אלהים לקחתם שאת חטאים וגורל בקדושים באמונה אשר בי׃

Paraque abras ſus ojos: para que ſe conuiertan de las tinieblas à la luz: y de la poteſtad de Satanas á Dios: para que reciban por la fe, que es en mi remiſſion de peccados, y ſuerte entre los Sanctificados.

19 על־כן המלך אגרפא לא הייתי סורר כי אם מאמין למראה השמים׃

Por loqual, o Rey Agrippa, no fué rebelle à la viſion celeſtial.

κϛʹ.

14. Πάντων δὲ καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσα φωνὴν λαλοῦσαν πρός με, καὶ λέγουσαν τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ, Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.

Dont nous tous eſtans tombés par terre, i'oui vne voix parlant à moi, & diſant en langue Hebraique, Saul, Saul, pourquoi me perſecutes-tu? il t'eſt dur de regimber contre les aiguillons.

15. Ἐγὼ δὲ εἶπον, Τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ εἶπεν, Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις.

Lors ie di, Qui es-tu, Seigneur? Et lui reſpondit, Ie ſuis Ieſus, lequel tu perſecutes:

16. Ἀλλὰ ἀνάστηθι, καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδες, ὧν τε ὀφθήσομαί σοι.

Mais leue-toi, & te tien ſur tes pieds: car pour ceſte cauſe te ſuis-ie apparu, pour te conſtituer miniſtre & teſmoin tant des choſes qui tu as veues, que de celles eſquelles ie t'apparoiſtrai:

17. Ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγώ σε ἀποστέλλω,

Te deliurant du peuple, & des Gentils, vers leſquels maintenant ie t'enuoye:

18. Ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις, πίστει τῇ εἰς ἐμέ.

Pour ouurir leurs yeux, afin qu'ils ſoyent côuertis des tenebres à la lumiere, & de la puiſſance de Satan à Dieu, pour receuoir remiſſiõ de leurs pechés, & part entre ceux qui ſont ſanctifiés par la foy qui eſt enuers moi.

19. Ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ.

Parquoi (ô Roy Agrippa) ie n'ai point eſté deſobeiſſant à la viſion celeſte:

CAP. XXVI.

14. Omneſque nos cum decidiſſemus in terram audivi vocem loquentem mihi Hebraica lingua: Saule, Saule, quid me perſequeris? durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.

So when we were all fallen to the earth / I heard a voyce ſpeaking vnto me / & ſaying in the Hebrewe tongue/ Saul/Saul/why perſecuteſt thou me? It is harde for thee to kicke againſt prickes.

15. Ego autem dixi, Quis es Domine? Dominus autem dixit, Ego ſum Ieſus, quem tu perſequeris.

Then I ſaid/Who art thou/Lord? And he ſaid / I am Ieſus whom thou perſecuteſt.

16. Sed exurge & ſta ſuper pedes tuos: ad hoc enim apparui tibi, ut conſtituam te miniſtrum & teſtem eorum quæ vidiſti, & eorum quibus apparebo tibi.

But riſe and ſtand vp on thy feete: for I haue appeared vnto thee for this purpoſe / to appoint thee a miniſter and a witneſſe / both of the things which thou haſt ſeene / & of the thinges in the which I will appeare vnto thee.

17. Eripiens te de populis & gentibus in quas nunc ego mitto te.

Deliuering thee from the people/and from the Gentiles / vnto whome nowe I ſend thee.

18. Aperire oculos eorum, ut convertantur à tenebris ad lucem, & de poteſtate ſatanæ ad Deum, ut accipiant remiſſionem peccatorum, & ſortem inter ſanctos per fidem quæ eſt in me.

To open their eyes/that they may turne from darkenes to light/ and from the power of Satan vnto God / that they may receiue forgiuenes of ſinnes / and inheritance among them/which are ſanctified by faith in me.

19 Vnde, rex Agrippa, non fui incredulus cæleſti viſioni.

Wherefore/King Agrippa/I was not diſobedient vnto the heauenly viſion.

Das XXVI. Capitel.

14. Da wir aber alle zur Erden nider fielen/ höret ich eine ſtimme reden zu mir / die ſprach auff Ebreiſch: Saul/ Saul / was verfolgſt du mich? Es wirdt dir ſchwer ſein/ wider den Stachel zu löcken.

Oc der wi fulde alle ned til Jorden/ da hørde ieg en røſt tale til mig/ ſom ſagde paa Ebraiſke/ Saul. Saul/ hui forfølger du mig? Det ſkal bliffue dig ſuart/ at træde mod Braadden.

15. Ich aber ſprach: HERR/ wer biſt du? Er ſprach: Ich bin Jeſus den du verfolgeſt.

Da ſagde ieg/ HERRE/ huo eſt du? Hand ſagde/ Jeg er Jheſus/ ſom du forfølger.

16. Aber ſtehe auff vnd tritt auff deine füſſe/ Denn dazu bin ich dir erſchienen / daß ich dich ordene zum Diener vnd zeugen deß/ das du geſehen haſt/ vnd daß ich dir noch wil erſcheinen laſſen.

Men ſtaa op / oc traad paa dine føder/ Thi der faare obenbaredis ieg dig/ At ieg ſkal ſticke dig til en Tienere oc Vidne / til det/ ſom du haffuer ſeet / oc til det ſom ieg vil end nu lade obenbaris faar dig.

17. Vnd will dich erretten von dem Volck / vnd von den Heiden / vnter welche ich dich ietzt ſende.

Oc ieg vil frelſe dig fra Folcket / oc fra Hedninge/ iblant huilcke ieg nu ſender dig.

18. Auffzuthun jhre augen / daß ſie ſich bekehren von der Finſterniß zu dem Liecht/ Vnd von der gewalt des Sathans zu Gott / zu empfahen vergebung der Sünde/ vnd das Erbe/ ſampt denen / die geheiligt werden/ durch den glauben an mich.

At oplade deris Øyen / at de ſkulle omuende ſig fra Mørcket til Liuſet / oc fra Satans mact til Gud/ Til at anamme ſyndernis forladelſe/ oc Arffue / met dem/ ſom bliffue helligede formedelſt Troen til mig.

19. Daher mein lieber König Agrippa/ war ich der Himmliſchen erſcheinung nicht vnglaubig.

Der faare / kære Kong Agrippa / vaar ieg icke vantro i den Himmelſke obenbaring.

Kapitola XXVI.

14. A když gſme my wſſyckni na Zemi padli/ ſlyſſal gſem hlas/ an mi prawij Židowſkým nazykem: Sſawle/ Sſawle/ proč mi ſe protiwijš? twrdoť geſt tobě proti oſtnu ſe zpěčowati.

Tam gdychmy wßyscy pádli ná ziemię/ vſłyßałem głos mowiący do mnie/ á mowiący Żydowſkim ięzykiem/ Saul/ Saul/ przecz mię przeſládujeß? trudno ć tobie przeciw oſnom wierzgáć.

15. A yá řekl: O kdo gſy PANE? A PAN řekl: Jáť gſem Gežijš/ kteremuž ty ſe protiwijš.

A iam odpowiedział/ Ktoś ty ieſt Pánie? A on mi rzekł/ Jam ieſt Jezus ktorego ty przeſládujeß.

16. Ale wſtaň/ a ſtuog na twých nohách. Nebo protoť gſem ſe tobě vkázal/ abych tebe včinil Služebnijkem a ſwědkem těch wěcý kteréž gſy widěl/ y těch w kterýchžto ſe budu vkazowati tobě.

Ale powſtań á ſtań ná nogi twe/ Abowiemciem ſię dla tego vkázał abych cię poſtánowił ſługą y świádkiem/ ták tych rzeczy ktoreś widział/ iáko y inych w ktorych ſię ia vkáżę tobie.

17. Wyſwobozuge tebe z Lidij a z Pohanuow/ mezy kteréž yá nynij poſſlu tebe.

Wybawiáiąc ćię z ludu tego y z pogánow do ktorych ćię teraz poſyłam.

18. Aby otwijral oči gegich/ a oni ſe obrátili od temnoſtij k ſwětlu/ y z mocy Ďábelſké k Bohu/ a aby wzali hřijchuow odpuſſtěnij / a dijl s poſwěcenými ſkrze Wijru kteráž geſt we mně.

Abyś otworzył oczy ich/ iżby ſię náwrocili z ciemnośći do świátłośći/ á z mocy ßátáńſkiey do Bogá/ áby wzięli odpußczenie grzechow/ y dział miedzy świętemi/ przez wiárę ktora ieſt ku mnie.

19. Protož ó Králi Agryppo/ nebylgſem newěřijcý Nebeſkému widěnij;

A przetoż Krolu Agryppo nie byłem nieposłußnym niebieſkiemu widzeniu.

כו

20 אֶלָּא אַכְרְזֵת מֶן לְקוּדְמַיו לְהָנוּן דְּבְדַרְמְסוּק וּלְהָנוּן דְּבְאוּרִשְׁלֶם וּבְכֻלְּהֶין קוּרְיָא דִּיהוּד וְאַף לְעַמְמֵא אַכְרְזֵת דְּנֵתוּבוּן וְנֵתְפְּנוּן לְוָת אַלָהָא וְנֶעְבְּדוּן עְבָדֵא דְּשָׁוֵין לְתְיָבוּתָא׃

Ma primamente annuntiai à quelli che erano in Damasco, & in Ierusalem, e per tutto'l paese de la Giudea, e poi ai Gentili, che si pentissero, e conuertissansi à Dio, facendo opere degne del pentimento.

21 וְעַל אַפֵּי הָלֵין אַחְדוּנִי יְהוּדָיֵא בְּהַיְכְּלָא וְצָבֵין הָווּ לְמֶקְטְלָנִי׃

Per questa cagione i Giudei hauendomi preso nel tempio, tentorono d'ammazzarmi.

22 עַדְרָנִי דֵּין אַלָהָא עְדַמָא לְיַוְמָא הָנָא וְהָא קָאֵם אֶנָא וּמַסְהֶד אֶנָא לְזְעוֹרָא וּלְרַבָּא כַּד מֶדֶם לְבַר מֶן מוּשֵׁא וּנְבִיָּא לָא אָמַר אֶנָא אֶלָּא אִילֵין דְּהָנוּן אֶמַרוּ דַּעְתִידִין דְּנֶהְווּן׃

Ma per l'aiuto datomi da Dio, son stato infin à questo giorno, testificando ai piccolo & al grande, niente altro dicendo se non le cose che i Profeti e Moise predissero douer essere.

23 דְּנֶחַשׁ מְשִׁיחָא וְדַיְהֶוֵא רֵישִׁיתָא דַּקְיָמְתָא דְּמֶן בֵּית מִיתֵא וְדַעְתִיד דְּנַכְרֶז נוּהְרָא לְעַמָּא וּלְעַמְמֵא׃

Cioè che Christo doueua patire, e ch'egli primo de la resurrettion de morti, doueua annuntiar la luce al popolo & à i Gentili.

24 וְכַד הָכַנָא נָפֵק הֲוָא פַּוְלוֹס רוּחָא קְעָא פֶּהֶסְטוֹס בְּקָלָא רָמָא שְׁנֵית לָךְ פַּוְלוֹס סֶפְרָא סַגִּיאָא עְבַדְךָ דְּתֶשְׁנֵא׃

Mentre ch'ei diceua queste cose in sua difesa, Festo disse ad alta voce, Paulo, tu impazzi, le molte lettere ti fanno impazzare.

כו

20 כִּי אִם בְּדַמֶּשֶׂק בָּרִאשׁוֹנָה וּבִירוּשָׁלַיִם וּבְכָל אֶרֶץ יְהוּדָה וְלַגּוֹיִם בִּשַּׂרְתִּי אֶת־הַתְּשׁוּבָה לָשׁוּב אֶל־אֱלֹהִים וְלַעֲשׂוֹתָם מַעֲשִׂים שָׁוִים לַתְּשׁוּבָה׃

Antes primeramente à los que estan en Damasco, y Ierusalem, y por toda la tierra de Iudea: y à las Gentes, annunciaua que se emmendassen y se conuirtiessen à Dios haziendo obras dignas de de conuersion.

21 עַל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַיְּהוּדִים תְּפָשׂוּנִי בַּהֵיכָל בְּהוּסְדָם יַחַד עָלַי לָקַחַת נַפְשִׁי זָמָמוּ׃

Por causa deesto los Iudios tomandome en el Templo, tentaron de matarme.

22 וּבְעֶזְרַת אֱלֹהִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה קָמְתִּי מֵעִיד לַצָּעִיר וְלַגָּדוֹל מְאוּמָה לֹא מוֹסִיף אוֹ גוֹרֵעַ עַל־אֲשֶׁר דִּבְּרוּ מֹשֶׁה וְהַנְּבִיאִים לְהֵעָשׂוֹתָם׃

Mas ayudado del ayuda de Dios perseuero hasta el dia de oy, dando testimonio à chicos y à grandes: no diziendo nada fuera de las cosas que los Prophetas, y Moysen, dixeron que auian de venir.

23 כִּי יְגַּע יֻכֶּה וְיְעֻנֶּה הַמָּשִׁיחַ וְכִי רִאשׁוֹן הוּא מִתְּקוּמַת הַמֵּתִים וְאוֹר עָתִיד לְבַשֵּׂר אֶת־הָעָם וְכָל־הַגּוֹיִם׃

Que el Christo auia de padecer, Que auia de ser el primero de la resurrecion de los muertos, Que auia de annunciar luz à este pueblo, y à las Gentes.

24 וּבְדַבְּרוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אָז פֶּהֶסְטוּס בְּקוֹל גָּדוֹל אָמַר מְשֻׁגָּע אַתָּה פַּוְלוּס סְפָרִים רַבִּים יְדַכְּאוּנְךָ אֶל־הַשִּׁגָּעוֹן׃

Y diziendo el estas cosas, (y dando razon de si) Festo a gran boz dixo, Estás loco Paulo: las muchas letras te tornan loco.

κϛ'.

20. Ἀλλὰ τοῖς ἐν δαμασκῷ πρῶτον, καὶ ἱεροσολύμοις, εἰς πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπήγγελλον μετανοεῖν καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεὸν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας.

Ains premierement i'ai annoncé à ceux qui estoyent en Damas, & puis en Ierusalem, & par toute la contree de Iudee, & aux Gentils, qu'ils se repentissent, & se conuertissent à Dieu, en faisant oeuures conuenables.

21. Ἕνεκα τούτων με οἱ ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι.

Pour ceste cause les Iuifs, m'ayans prins dans le temple, ont tasché de me tuer:

22. Ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα, μαρτυρούμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν μελλόντων γίνεσθαι, καὶ μωσῆς.

Mais ayant receu secours par l'aide de Dieu, ie suis viuant iusqu'à ce iourd'hui: testifiant à petit & à grand: & ne disant rien fors les choses que tant les Prophetes que Moyse ont predites deuoir aduenir:

23. Εἰ παθητὸς ὁ χριστὸς, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσι.

Assauoir qu'il faloit que le Christ souffrit, & qu'il fust le premier de la resurrection des morts, qui deust annoncer la lumiere au peuple & aux Gentils.

24. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου, ὁ φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἔφη, μαίνῃ παῦλε. τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει.

Et comme il vsoit de ceste defense, Festus dit à haute voix, Tu es hors du sens, Paul: le grand sauoir és lettres te sens met hors du.

CAP. XXVI.

20. Sed his qui ſunt Damaſci primum, & Ieroſolymis, & in omnem regionem Iudææ, & Gentibus annunciabam, ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes.

But ſhewed firſt vnto them of Damaſcus/ and at Jeruſalē/ and throughout all the coaſtes of Judea/ and then to the Gentiles/ that they ſhoulde repēt/ and turne to God/ and doe workes worthee amendement of life.

21. Hac ex cauſa me Iudæi, cum eſſem in templo, comprehenſum tentabant volentes me interficere.

For this cauſe the Jewes caught mee in the Temple/ and went about to kill me.

22. Auxilio autem adiutus Dei, uſque in hodiernum diem ſto, teſtificans minori atque maiori, nihil extra dicens, quam ea quæ Prophetæ locuti ſunt futura eſſe, & Moyſes.

Neuertheleſſe/ I obteined helpe of God/ & continue vnto this day/ witneſſing both to ſmall & to great/ ſaying none other thinges/ then thoſe which the Prophets & Moſes did ſay ſhould come.

23. Si paſſibilis Chriſtus, ſi primus ex reſurrectione mortuorum, lumen annunciaturus eſt populo & Gentibus.

To wit/ that Chriſt ſhould ſuffer/ and that he ſhould be the firſt that ſhould riſe from the dead/ and ſhoulde ſhewe light vnto the people/ and to the Gentiles.

24. Hæc loquente eo, & rationem reddente, Feſtus magna voce dixit, Inſanis Paule: multæ te literæ ad inſaniam convertunt.

And as hee thus anſwered for him ſelfe/ Feſtus ſaide with a loud voyce/ Paul/ thou art beſides thy ſelfe: much learning doeth make thee mad.

Das XXVI. Capitel.

20. Sondern verkündiget/ zu erſt/ denen zu Damaſco/ vnnd zu Jeruſalem/ vnd inn alle Gegend Jüdiſches Landes/ auch den Heiden/ daß ſie Buſſe theten/ vnd ſich bekehreten zu Gott/ vnd theten rechtſchaffene werck der Buſſe.

Men ieg forkyndede/ førſt faar dem i Damaſco/ oc vdi Jeruſalem/ oc i alle Jøde landz landemercke/ oc faar Hedninge/ At de ſkulde gøre Penitentze/ oc omuende ſig til Gud/ oc gøre retſkaffne penitentzis gerninger.

21. Vmb des willen haben mich die Jüden im Tempel gegriffen/ vnd vnterſtunden mich zu tödten.

For den ſkyld grebe Jøderne mig i Templen/ oc vilde ſlaget mig ihiel.

22. Aber durch Hülffe Gottes iſt mir gelungen/ vnd ſtehe biß auff diſen tag/ vnnd zeuge/ beide dem kleinen vnd groſſen/ vnnd ſage nichts auſſer dem/ daß die Propheten geſagt haben/ daß es geſchehen ſolt/ vnnd Moſes.

Men formedelſt Guds hielp ſkeedis det mig/ oc ieg ſtaar indtil denne dag/ oc vidner/ baade faar ſmaa oc ſtore/ oc ſiger intet andet/ end det ſom Propheterne oc Moſe/ haffue ſagd/ at det ſkulde ſke.

23. Das Chriſtus ſolt leiden/ vnd der erſte ſein auß der Aufferſtehung von den Todten/ vnd verkündigen ein Liecht dem Volck vnd den Heiden.

At Chriſtus ſkulde lide/ oc være den Førſte aff Opſtandelſen fra de Døde/ oc forkynde Folcket oc Hedninge it Liuſſ.

24. Da er aber ſolches zur verantwortung gab/ ſprach Feſtus mit lauter ſtimme: Paule du raſeſt/ die groſſe kunſt machet dich raſend.

Oc der hand ſaa forſuarede ſig/ ſagde Feſtus met høye røſt/ Paule/ du raſer/ Den ſtore Konſt gør dig raſende.

Kapitola XXVI.

20. Ale těm kteřijž ſau w Damaſſku naypřwé/ a w Geruzalémě/ y po wſſý kragině židowſké/ potom y Pohanům zwěſtowal gſem aby pokánij činili/ a obrátili ſe ku Pánu Bohu/ hodné ſkutky Pokánij činijce.

Lecż naprzod tym ktorzy ſą w Dámaſzku y w Jeruzalem/ y po wſzythkiey krainie Zydowſkiey/ potym y pogánom/ oznáymowáłem áby ſie vználi y nawrocili do Bogá/ czyniąc vczynki godne/ táko ci ktorzy ſie vználi.

21. Y pro tu mne přičinu Židé/ když gſem byl w Chrámě/ yali/ chtijce mne zabiti.

Dla theyże mie przyczyny Zydowie w kościele poymawſzy kuſili ſie zábić.

22. Ale s pomocý Boží/ geſſtě do dneſſnijho dne ſtogým/ wydáwage ſwědectwij yak malému tak y welikému/ nic giného neywyprawuge/ než to co gſau Prorocy zwěſtowali budaucýho/ y Moyžíš.

Ale doſtawſzy rátunku od Bogá/ zeſtalem leſcze áż do dziś dnia ſwiadcząc/ ták máłym iáko y wielkim/ á nic inego nie powiedáiąc/ iedno ty rzeczy ktore Prorocy y Moyżeſz opowiedźieli iż przyść miáły.

23. Že měl Kryſtus trpěti/ a že wſtaw z mrtwých prwnij/ měl wyprawowati ſwětlo Lidem y Pohanům.

A to iż Kryſtus miał cierpieć/ á miał być pierwſzy z zmarthwych wſtánia/ świátłość opowiedáiąc ludowi temu y pogánom.

24. To když od ſebe mluwil Pawel/ a tak ſe wymlauwal: Tehdy Feſtus hlaſem welikým řekl: Bláznijš Pawle/ mnohé twé uměnij k bláznowſtwij tebe přiwodij.

Tho gdy on odpowiedał/ rzekł Feſtus głoſem wielkim. Szaleieſz Páwle wiele piſma przywodźi cię ku ſzaleńſtwu.

כו

25 אָמַר לֵהּ פּוֹלוֹס לָא שָׁגִית נַצִּיחָא פֶּהֶסְטוֹס אֶלָּא מֶלֵּי שְׁרָרָא וְתַקְנוּתָא מְמַלֵּל אֲנָא׃

E Paulo diſſe, Io non impazzo mica, eccellentiſſimo Feſto, ma proferiſco parole di Verità e di ſapienza.

26 וְאַף מַלְכָּא אַגְרִיפַּוֹס יַתִּירָאִית יָדַע עֲלַיְהוֹן דְּהָלֵין וְמֶטוּל הָנָא עַיִן בַּגְלֵא מְמַלֵּל אֲנָא קְדָמוֹהִי מֶטוּל דַּחְדָא מֶן הָלֵין מֶלָּא לָא סָבַר אֲנָא דְּטָעְיָן לֵהּ דְּלָא הֲוָת ב בְּטוּשְׁיָא סְעִירָן׃

Il Re ſà ben queſte coſe, al quale ancor liberamente ne parlo: percioche io mi perſuado che non gli ene ſia naſcoſta veruna: cõcioſia che queſto non è ſtato fatto in vn cantone.

27 מְהַימֶן אַנְתְּ מַלְכָּא אַגְרִיפָּא לַנְבִיָא יָדַע אֲנָא דִּמְהַימֶן אַנְתְּ׃

Credi tu, Re Agrippa, à i Profeti? io ſo che tu vi credi.

28 אָמַר לֵהּ מַלְכָּא א אַגְרִיפָּא בְּקַלִּיל מַדֵּם מְפִיס אַנְתְּ לִי דְּאֶהֱוֵא כְּרִסְטִיָנָא׃

Et Agrippa diſſe à Paulo, In poca coſa mi perſuadi à farmi Chriſtiano.

29 וּפוֹלוֹס אֶמַר בָּעֵא הֲוֵית מֶן אֱלָהָא בְּקַלִּיל וּבְסַגִּי לָא הֲוָא לָךְ בַּלְחוּד אֶלָּא אַף לְכֻלְּהוֹן דְּשָׁמְעִין לִי יַוְמָנָא דְּנֶהֱוֹון אַכְוָתִי לְבַר מֶן אֲסוּרָא הָלֵין׃

Allor Paulo riſpoſe, Io deſiderarei da Dio che e in poco e in molto, non ſol tu, ma ancor tutti quelli che hoggi m'aſcoltano, foſſen tali, quale io ſono, eccetto queſti legami.

30 וְקָם לֵהּ מַלְכָּא וְהֶגְמוֹנָא וּבֶרְנִיקָא וְאַילֵין דְּיָתְבִין הֲווּ עַמְּהוֹן׃

E detto ch'egli hebbe queſte coſe, il Re ſi leuò ſu, e coſi il Preſidente, e Bernice, e quelli che ſtauano à ſeder con loro.

כו

25 וְהוּא אָמַר אֵינֶנִּי מְשֻׁגָּע אִישׁ חֲמוּדוֹת פֶּהֶסְטָא כִּי אִם אֶת־דִּבְרֵי אֱמֶת תֹּם וְיֹשֶׁר מֵפִיחַ אָנֹכִי׃

Y Paulo, No eſtoy loco, dize, Excellente Feſto, ſino hablo palabra de verdad y de templança.

26 כִּי יוֹדֵעַ הַמֶּלֶךְ עַל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לָכֵן גַּם בְּבִטָּחוֹן דִּבַּרְתִּי אֵלָיו וּמִתְחַשֵּׁב אָנֹכִי כִּי מִדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּל סָתוּם לֹא עִמָּהוּ כִּי זֹאת לֹא נַעַשְׂתָה בַּסֵּתֶר׃

Porque el Rey ſabe eſtas coſas, delante del qual tambien hablo conſtantemente. Porque no pienſo que ignora nada deſto, que eſto no ha ſido hecho por rincones.

27 הֲתַאֲמִין הַמֶּלֶךְ אַגְרִפָּא לַנְּבִיאִים יוֹדֵעַ אֲנִי כִּי מַאֲמִין אַתָּה׃

Crees Rey Agrippa à los Prophetas? Yo ſe que crees.

28 וַיֹּאמֶר אַגְרִפָּא אֶל־פּוֹלוֹס בִּמְעַט תְּפַתֶּה אוֹתִי לִהְיוֹתִי לְנָצְרִי׃

Entonces Agrippa dixo à Paulo, por poco me perſuadiràs que me haga Chriſtiano.

29 וַיֹּאמֶר פּוֹלוֹס יִתֵּן יְהוָה אֲשֶׁר בִּמְעַט אוֹ בְּרֹב אַתָּה לֹא לְבַדֶּךָ כִּי אִם כֻּלָּם הַשּׁוֹמְעִים אוֹתִי הַיּוֹם יִהְיוּ כָּמוֹנִי בִּלְבַד הָאֲזִקִּים הָאֵלֶּה׃

Y Paulo dixo, Deſſeo delante de Dios que por poco y por mucho, no ſolamente tu, mas tambien todos los que oy me oyen, fueſſedes hechos tales qual yo ſoy, ſacadas eſtas priſiones.

30 וּבְדַבְּרוֹ אֵלָיו אֶת־הָאֵלֶּה קָם הַמֶּלֶךְ וְהַפָּקִיד וּבֶרְנִיקָא וְהַיּוֹשְׁבִים אִתָּם׃

Y como vuo dicho eſtas coſas, leuantoſe el rey y el Preſidente y Bernice, y los que ſe auian aſſentado con ellos.

κς'.

25. Ὁ δὲ, οὐ μαίνομαι, φησὶ, κράτιστε Φῆστε, ἀλλ' ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι.

Et Paul dit, Ie ne ſuis point hors du ſens, treſexcellent Feſtus: mais ie profere paroles de verité & de ſens raſſis.

26. Ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν καὶ παῤῥησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτόν τι τούτων οὐ πείθομαι οὐδέν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο.

Car le roy ſait que c'eſt de ces choſes, auquel auſſi ie parle franchement, pource que i'eſtime qu'il n'ignore rien de ces choſes: car cela auſſi n'a point eſté fait en quelque coin.

27. Πιστεύεις βασιλεῦ Ἀγρίππα τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις.

O Roy Agrippa, crois-tu aux Prophetes? ie ſai que tu y crois.

28. Ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη, ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν γενέσθαι.

Et Agrippa reſpondit à Paul, Tu me perſuades à peu pres d'eſtre Chreſtien.

29. Ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν, εὐξαίμην ἂν τῷ θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ οὐ μόνον σὲ, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον, γενέσθαι τοιούτους, ὁποῖος κἀγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων.

Lors Paul dit, Ie ſouhaiteroy enuers Dieu, que non ſeulement toi, mais auſſi tous ceux qui m'oyẽt auiourd'hui, & à peu pres & bien auant fuſſent faits tels que ie ſuis, hors mis ces liens.

30. Καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν, ἥ τε Βερνίκη, καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς.

Et Paul ayant dit ces choſes, le Roy ſe leua & le Gouuerneur, & Bernice, & ceux qui eſtoyent aſſis auec eux.

CAP. XXVII.

25. Et Paulus, non inſanio (inquit) optimè Feſte: ſed veritatis & ſobrietatis verba loquor.

But he ſaid/ I am not mad / O noble Feſtus/ but I ſpeake the wordes of trueth & ſobernes.

26. Scit enim de his rex, ad quem & conſtanter loquor, latere enim eum nihil horum arbitror, Neque enim in angulo quicquam horum geſtum eſt.

For the King knoweth of theſe thinges/ before whome alſo I ſpeake boldly: for I am perſwaded that none of theſe thinges are hid from him: for this thing was not done in a corner.

27. Credis rex Agrippa prophetis? Scio quia credis.

O King Agrippa/ beleeueſt thou the Prophets? I know that thou beleeueſt.

28. Agrippa autem ad Paulum: In modico ſuades me Chriſtianum fieri.

Then Agrippa ſayd vnto Paul / Almoſt thou perſwadeſt me to become a Chriſtian.

29. Et Paulus: Opto apud Deum, & in modico, & in magno: non tantum te, ſed etiam omnes qui audiunt hodie, fieri tales, qualis & ego ſum, exceptis vinculis his.

Then Paul ſaide/ I would to God/ that not onely thou/ but alſo all that heare me to day / were both almoſt / and altogether ſuch as I am / except theſe bondes.

30. Et exurrexit rex, & pręſes, & Bernice, & qui aſſidebant eis.

And when hee had thus ſpoken/ the King roſe vp / and the gouernour/ and Bernice / & they that ſate with them.

Das XXVI. Capitel.

25. Er aber ſprach: Mein theurer Feſte / ich raſe nicht / ſondern ich rede ware vnd vernünfftige Wort.

Da ſagde hand / Min verdige Feſte/ ieg raſer icke/ men ieg taler ſande oc fornumſtige ord.

26. Denn der König weiß ſolches wol/ zu welchem ich freydig rede/ deñ ich achte / im ſey der keines nicht verborgen. Denn ſolches iſt nicht im Winckel geſchehen.

Thi at Kongen veed dette vel / til huilcken ieg taler driſtelige/ thi ieg acter/ at der er inted aff dette ſkiult faar Kongen. Thi at ſaadant er icke ſkeet i nogen wraa.

27. Glaubeſt du König Agrippa den Propheten? Ich weiß daß du glaubeſt.

Tror du Kong Agrippa Propheterne? Jeg veed at du tror.

28. Agrippas aber ſprach zu Paulo: Es fehlet nicht vil / du überredeſt mich / daß ich ein Chriſten würde.

Da ſagde Agrippas til Paulum / Der fattis icke meget vdi, du tager mig met ord / at ieg bliffuer Chriſten.

29. Paulus aber ſprach: Ich wündſchet für Gott / es fehlet an vil oder an wenig / daß nicht allein du / ſondern alle die mich heute hören / ſolche würden wie ich bin / außgenommen diſe Bande.

Da ſagde Paulus/ Jeg yndſker faar Gud/ heller der fattis meget eller lidet/ at icke alene du/ men alle de mig høre i dag bleffue ſaadene/ ſom ieg er/ Vndertagne diſſe Baand.

30. Vnd da er das geſagt/ ſtund der König auff/ vnd der Landpfleger/ vnd Bernice / vnd die mit jhm ſaſſen.

Oc der hand haffde det ſagd / ſtod Kongen op oc Landzherren / oc Bernice/ oc de ſom ſade hoſſ dem.

Kapitola XXVI.

25. A Pawel řekl: Neblázním předobrý Feſte / ale mluwjm ſlowa prawdy a ſtřjzliwoſti.

Tedy on rzekł / Nie ßáleię o zacny Feſte/ ále práwdziwe á trzeźwie ſłowá powiedam.

26. Wij zagiſté o těch wěcech Král před kterýmž s dauffánjm mluwjm: neb mám za to/ že ho z těchto wěcý nic tayno nenj. Nebo ničehož toho ſe geſt pokautně nedálo.

Boć to wie y Krol/ przed ktorym beſpiecznie mowię / gdyż nie mniemam áby co z tych rzeczy v niego było táyno/ boć ſie to nie dźiáło w kącie.

27. Wěřijš-li Králi Agryppo Prorokuom? Wjm že wěřijš.

Wierzyß Krolu Agrypo Prorokom? wiem iż wierzyß.

28. Tehdy Agryppa řekl k Pawlowi: Poněkud mne k tomu nakloňugeš / abych byl Křeſtianem.

Záthym Agrypa rzekł do Páwłá/ Máluczko mie nie námowiß ábych zoſtał Krześciáninem.

29. A Pawel řekl: Žádám Boha/ ne toliko poněkud / ale zcela: a ne toliko aby ty / ale aby wſſyckni kteříž ſlyſſý dnes / byli takowij yaký y yá gſem/ kromě wězenij tohoto.

Rzekł tedy Páwel/ Zadałbych od Bogá áby nie máluczko / ále tym więcey / żebyś nie tylko ty / ále y ci wßyſcy ktorzy mie dźiś ſłucháią ſtáli ſie tákowemi iákim ia ieſt/ oprocz tylko tych związek.

30. Y wſtal Král/ y Wládař/ y Berenyce/ y ti kteříž tu ſeděli.

A gdy / to rzekł / tedy wſtał Krol / y ſtároſtá / y Bernice/ y ci ktorzy ſpołu śiedźieli z nimi.

כו

31 וְכַד פְּרַקוּ מֶן תַּמָּן מ
מְמַלְּלִין הָווּ חַד עַם חַד
וְאָמְרִין דְּמֶדֶּם דְּשָׁוֵא
לְמַוְתָּא וְלַאסּוּרָא לָא עָבֶד
גַּבְרָא הָנָא ׃

Et eſſendoſi tratti da parte, parlauano tra loro, dicendo, Queſt'huomo non fa coſa alcuna degna di morte o di prigione.

32 וַאמַר אַגְרִיפַּס ל
לְפֵּהסְטוֹס מֶשְׁכַּח הָוָא
גַּבְרָא הָנָא דְּנֶשְׁתְּרֵא אֶלּוּ
בְּגַן קֵסַר לָא קְרָא ׃

Et Agrippa diſſe à Feſto, Queſt'huomo ſi poteua laſciar andare, ſe non haueſſe appellato à Ceſare.

כז

1 וּפַקֶּד עֲלַוְהִי פֵּהסְטוֹס
דְּנֶשְׁתַּדַּר לְוָת קֵסַר
בְּאִיטַלְיָא וְאַשְׁלְמֵה ל
לְפַוְלוֹס וְלַאסִּירֵא אַחְרָנֵא
עַמֵּה לְגַבְרָא חַד ק
קֶנְטְרוּנָא מֶן אַסְפִּיר ס
סַבַּסְטָא דַּשְׁמֵה הָוָא
יוּלְיוֹס ׃

Poi che fu deliberato che noi nauigaſſimo in Italia, conſegnaron Paulo & alcuni altri prigioni ad vn Centurione nominato Giulio, de la compagnia d'Auguſto.

2 וְכַד הָוַת דְּנֶרְדֵּא נֶחְתַּן
לַאלְפָּא דְּאִיתֵיה מֶן א
אַדְרַמְנְטוֹס מְדִינְתָּא
וְאָזְלָא הָוַת לְאַתְרָא ד
דְּאָסִיָא וְעַל הֲוֵינָא עַמַּן
לַאלְפָּא אַרִיסְטַרְכוֹס
מַקְדוּנָיָא דְּמֶן תֶּסַלוּנִיקָא
מְדִינְתָּא ׃

E montati in vna naue Adramittina, per douer nauigare per i luoghi de l'Aſia, facemmo vela, eſſendo con eſſonoi Ariſtarco Macedonico Teſſaloniceſe.

3 וְלְיוֹמָא אַחְרָנָא מְטַין
לְצַידָן וְאֶתְחַשַּׁח קֶנְטְרוּנָא
בְּמַרַחְמָנוּתָא לְוָת פַּוְלוֹס
וְאַפֵּס לֵה דְּנֵאזַל לְוָת
רָחְמַוְהִי וְנֶתְתְּנִיח ׃

E il giorno ſeguente arriuammo à Sidone: e Giulio trattando humanamente Paulo permeſſe ch'egli andaſſe à i ſuoi amici per eſſer gouernato.

כו

31 וַיָּסוּרוּ וַיְדַבְּרוּ בֵּינֵיהֶם לֵאמֹר
כִּי מְאוּמָה לֹא עָשָׂה הָאָדָם הַזֶּה
כִּי מִשְׁפַּט מָוֶת אוֹ אֲזִקִּים לוֹ ׃

Y como ſe apartaron à parte, hablauan los vnos con los otros, diziendo, Que ninguna coſa digna ni de muerte, ni de priſion haze eſte hombre.

32 וְאַגְרִפָּא אָמַר אֶל־פֶּהֶסְטוּס
יוּכַל הָאִישׁ הַזֶּה לְהֻתַּר אִם לֹא
הִתְפַּלֵּל אֶל־הַקֵּיסָר ׃

Y Agrippa dixo à Feſto Podia eſte hombre ſer ſuelto, ſi no viuiara àppelado para Ceſar.

כז

1 וְכַאֲשֶׁר נִשְׁפַּט לַעֲבוֹר אוֹתָנוּ
בָּאֳנִיָּה אֶל־אִיטַלְיָא הִסְגִּיר אֶת־
פּוֹלוֹס אֶת אֲסוּרִים הָאֲחֵרִים
לְשַׂר מֵאָה וּשְׁמוֹ יוּלִיוּס מֵחֶבֶל
הַקֵּיסָר ׃

Mas como fué determinado que auiamos de nauegar para Italia, entregaron à Paulo y à algunos otros preſos à vn Centurion llamado Iulio de la compannia Auguſta.

2 וַנַּעַל אֶל־אֳנִיָּה אֲשֶׁר הִיא
מֵעִיר אַדְרָמִיטוּס עֲתִידִים
לַהֲלוֹךְ לִמְקוֹמֵי אַסְיָא וַנַּעֲבֹר
בִּהְיוֹת עִמָּנוּ אֲרִיסְטַרְכוּס הַכִּתִּי
מִתֶּסָּלוֹנִיקָא ׃

Anſique ſubiendo en la nao Adrumetina, alçamos velas, eſtando con noſotros Ariſtarcho Macedonio de Theſſalonica, començando à nauegar junto à los lugares de Aſia.

3 וּלְיוֹם הַבָּא פָּגַעְנוּ בְּצִידוֹן
וְיוּלְיוּס הִתְהַלֵּךְ אֶת־פּוֹלוֹס בְּדֶרֶךְ
וְחֶסֶד וְהִנִּיחוֹ לָלֶכֶת אֶל־רֵעָיו
לְבַקֵּשׁ רְוָיָה רְוָחָה רְפָאוּת לְשָׁרוֹ
וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתָיו ׃

Y otro dia llegamos à Sidon, Y Iulio tratando à Paulo humanamente, permittióle, que fueſe à los amigos para ſer deellos bien tratado.

κϛ'.

31. Καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες· ὅτι οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος.

Et quand ils ſe furent retirés à part, ils confererent entr'eux, diſans, Ceſt homme ne commet rien digne de mort ou de priſon.

32. Ἀγρίππας δὲ τῷ Φήστῳ ἔφη, ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, εἰ μὴ ἐπεκέκλητο καίσαρα.

Et Agrippa dit a Feſtus, Ceſt homme pouuoit eſtre relaiché, s'il n'euſt appelé à Ceſar.

ΚΕΦΑΛ. κζ.

Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν ἰταλίαν, παρεδίδουν τόν τε παῦλον καί τινας ἑτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχῃ, ὀνόματι ἰουλίῳ, σπείρης σεβαστῆς.

Or depuis qu'il fut arreſté que nous nauigerions en Italie, ils baillerent Paul auec certains autres priſonniers à vn Centenier nommé, Iule de la bande appellee Auguſte.

2. Ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ ἀδραμυττηνῷ, μέλλοντες πλεῖν τοὺς κατὰ τὴν ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν ἀριστάρχου μακεδόνος θεσσαλονικέως.

Et eſtans montés en vn nauire d'Adramite, nous partiſmes pour tirer vers les quartiers de Aſie, eſtant auec nous Ariſtarque de Macedone Theſſalonicien.

3. Τῇ τε ἑτέρᾳ κατήχθημεν εἰς σιδῶνα. φιλανθρώπως τε ὁ ἰούλιος τῷ παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντα ἐπιμελείας τυχεῖν.

Et le iour ſuiuant nous arriuaſmes à Sidon: & Iule traittant humainement Paul, permit qu'il allaſt vers ſes amis, & qu'ils euſſent ſoin de lui.

CAP. XXVI.	Das XXVI. Capitel.	Kapitola XXVI.
31. Et cum seceſſiſſent, loquebantur ad invicem, dicentes, Quia nihil morte aut vinculis dignum quid fecit homo iſte.	31. Vnd entwichen beſeits / redeten mit einander / vnd ſprachen: Diſer Menſch hat nichts gethan / das des Todes oder der Bande werth ſey.	31. Kteřijžto když odeſſli na ſtranu/ mluwili weſpolek/ řkauce: Nic geſt hodného Smrti neb wězenij neučinil Cžlowěk tento.
And when they were gone apart/ they talked betweene them ſelues / ſaying: This man doeth nothing worthy of death/ nor of bondes.	Oc vigede offuer en ſide / talede met huer andre/ oc ſagde dette Menniſke haffuer inted giort/ ſom hannem bør at dø eller bindis faar.	A wyſſedſſy mowili iedni do drugich tymi ſłowy/ Nic nie czyni ten człowiek coby miáło być godnego śmierci ábo więzienia.
32. Agrippa autem Feſto dixit, Dimitti poterat homo hic, ſi non appellaſſet Cæſarem.	32. Agrippas aber ſprach zu Feſto: Diſer Menſch hette können loß gegeben werden/ wenn er ſich nicht auff den Keiſer beruffen hette.	32. Agryppa pak Feſtowi řekl: Mohlt geſt propuſſtěn býti Cžlowěk tento/ by ſe byl neodwolal k Cýſaři.
Then ſaid Agrippa vnto Feſtus/ This man might haue bene looſed/ if he had not appealed vnto Ceſar.	Da ſagde Agrippas til Feſtum. Dette Menniſke kunde giffuis løſſ/ der ſom hand haffde icke ſkudet ſig faar Keyſeren.	A Agrypá rzekł Feſtowi/ Ten człowiek mogl byl wypuſzczon byc/ by byl do Ceſárzá nie áppelowal.
CAP. XXII.	Das XXVII. Capitel.	Kapitola XXVII.
VT autem iudicatum eſt navigare eum in Italiam, & tradi Paulum cum reliquis cuſtodiis centurioni nomine Iulio cohortis Auguſtæ.	DA es aber beſchloſſen war/ daß wir inn Welſchland ſchiffen ſolten/ übergaben ſie Paulum/ vnd etliche ander Gefangene/ dem Vnterhauptmann/ mit Namen Julio/ von der Keiſeriſchen Schar.	A Když bylo vſauzeno/ aby Pawel plawil ſe do Wlach/ a wydán byl s giným wězni Setnijku giménem Juliowi/ kterýž byl nad Wogſkem Auguſtowým.
Nowe when it was concluded/ that we ſhould ſayle into Italie/ they deliuered both Paul/ and certaine other priſoner vnto a Centurion named Julius/ of the band of Auguſtus.	MEn der de vaar beſluttet/ at wi ſkulde ſeyle til Valland/ da antwordede de den Vnderhoffuitzmand/ ſom hed Julius/ aff Keyſerens ſkare / Paulum oc nogle andre Fanger.	Y Gdy iuż ſkazano żebyſmy ſie wiezli do Włoch/ tedy poruczono tháko Páwlá iáko y niektore ine więźnie ſetnikowi/ imieniem Juliuſowi z rothy Auguſtowey.
2. Aſcendentes navem Adrumetinam incipientes navigare circa Aſiæ loca, ſuſtulimus, perſeverante nobiſcum Ariſtarcho Macedone Theſſalonicenſi.	2. Da wir aber in ein Adramitiſch Schiff tratten/ daß wir inn Aſiam hin ſchiffen ſolten / fuhren wir vom Lande / vnnd war mit vns Ariſtarchus auß Macedonia von Theſſalonich.	2. Tehdy wſtaupiwſſe na Bárku Adrumetymſkau/ magijce ſe plawiti wedle Kraginy Azye/ puſtili gſme ſe na Moře/ a byl s námi Aryſtarchus Macedonſký z Theſalonyky.
And we entred into a ſhip of Adramyttium purpoſing to ſaile by the coaſtes of Aſia / and launched foorth/ and had Ariſtarchus of Macedonia / a Theſſalonian/ with vs.	Oc der wi traadde i Adramitiſke Skib / at wi ſkulde ſeyle til Aſiam / da fore wi fra landet / Oc Ariſtarchus aff Macedonia aff Theſſalonicken vaar met oſſ.	Tedy wſiádſſy w okret Adrámiteńſki/ przyſzło nam płynąc podle krain Azyey/ ták żechmy ſie wiezli/ á był z námi Aryſtarchus Mácedończyk Teſálonicenſki.
3. Sequenti autem die devenimus Sidônem. Humane autem tractãs Iulius Paulum, permiſit ad amicos ire, & curam ſui agere.	3. Vnd kamen des andern tages an zu Sidon. Vnnd Julius hielt ſich freundlich gegen Paulum / erläubet jhm zu ſeinen guten Freunden zu gehen/ vnd ſeiner pflegen.	3. Druhý pak den připlawili gſme do Sydonu. A tu Julius přijzniwě nakládage s Pawlem dopuſtil gemu ſtawiti ſe v Přátel/ aby ho opatřili potřebami.
And the next day we arriued at Sidon: and Julius curteouſly entreated Paul/ & gaue him libertie to goe vnto his friendes / that they might refreſh him.	Oc wi komme anden dagen til Sidon. Oc Julius holt ſig venlig mod Paulum / oc tilſtedde hannem at gaa til ſine gode Venner / oc gøre ſig til gode.	A przypłynęliſmy dniá drugiego do Sydonu/ á Julius ludzkie ſie záchowywáiąc przeciw Páwłowi/ dopuſcił mu iść do przyiacioł áby go cżym opátrzyli.

כז

4 וּמִן תַּמָּן רְדַיִן וּמְטוּל
דְּרוּחֵא סְקוּבְלָן הֲוַי א
אֶתְכַּרְכַן עַל קוּפְרוֹס ׃

Poi partiti che noi fummo di lò, nauigammo ſotto Cipri, percioche i Venti erano contrarij.

5 וַעֲבַרְן יַמָּא דְקִילִיקִיָא
וְדַפַמְפּוּלִיָא וּמְטִין לְמוּרָא
מְדִינְתָּא דְּלוּקִיָא ׃

Et hauendo nauigato il pelago, che è in torno à la Cilicia è Panfilia, arriuammo à Mira città di Licia.

6 וְאַשְׁכַּח תַּמָּן קֶנְטְרוּנָא
אֶלְפָא מִן אַלֶכְּסַנְדְרִיַא
דְּאָזְלָא הֲוָת לְאִיטַלִיַא
וְאַוְתְּבַן בָּהּ ׃

Et iui hauendo il Centurione trouato vna naue Aleſſandrina, che nauigaua in Italia, ci poſe in eſſa.

7 וּמְטוּל דְיַקִּירָאִית רְדַיָא
הֲוָת לְיוֹמָתָא סַגִּיָאֵא
לְמַחְסַן מַטִּין לוּקְבַל ק
קִינִדוֹס גַּנְדְּתָא וּמְטוּל
דְּלָא שָׁבְקָא הֲוָת רוּחָא
דְּנֵאזֵל תְּרִיצָאִית אֶתְכַּרְכַן
עַל קְרֵטָא לוּקְבַל סַלְמוּנָא
מְדִינְתָּא ׃

E poi che per molti giorni hauemmo lentamente nauigato, e che à gran pena arriuammo intorno à Gnido, perche il Vento c'impediua, nauigammo à Creta preſſo à Salmone.

8 וַלְמַחְסַן כַּד רְדֵינַן ח
חֲדָרֵיהּ מַטִּין לְדוּכְתָּא
דְּמֶתְקַרְיָא לְמֵאנֵא שַׁפִּירֵא
וְקַרִיבָא הֲוָת לָהּ מְדִינְתָּא
דְּשְׁמָהּ לַאסִיָא ׃

Et à gran pena coſteggiandola, venimmo ad vn luogo che ſi chiama Belli porti, preſſo al quale era la città de Laſea.

9 וַהֲווֹ תַּמָּן זַבְנָא ס
סַגִּיָאָא עַדְמָא לְיוֹמָא
דְּעֲבַר אַף יוֹמָא דְצוֹמָא
דִּיהוּדָיֵא וַהֲוָא לֵהּ קְנוּטָא
דִּירְדָא אֱנָשׁ בְּיַמָּא וּמַלֵּךְ
הֲוָא לְהוֹן פּוּלוֹס ׃

Hor eſſendo paſſato molto tempo, & eſſendo gia la nauigatione pericoloſa, per eſſer gia paſſato ancor il tempo del digiuno, Paulo gli ammoniua.

כז

4 וּמִשָּׁם הָלַכְנוּ וְעָבַרְנוּ תַּחַת
כַּפְּר כִּי הָיוּ לָנוּ הָרוּחוֹת לְהֶפֶךְ׃

Y alçando velas de alli nauegamos baxo de Cypro: porque los vientos eran contrarios.

5 וְהָלַכְנוּ בַּיָּם קִילִיקְיָא וּפַמְפִּילְיָא
וַנָּבוֹא אֶל־מוּרָא עִיר־לִיקְיָא ׃

Y auiendo paſſado la mar que eſtá junto à Cilicia y Pamphilia, venimos à Myra, que es de Lycia.

6 וְשָׁם מָצָא שַׂר מֵאָה אֶת־
אֳנִיָּה מֵאֲלֶכְּשַׁנְדְּרִיָּא הַהוֹלֶכֶת אֶל־
אִיטַלְיָא ׃

Y hallando alli el Centurion vna nao Alexandrina que nauegaua à Italia, puſo nos en ella,

7 וְכַאֲשֶׁר יָמִים רַבִּים יָגַעְנוּ
לִרְדּוֹת בַּיָּם וּבְדֹחַק בָּאנוּ לְקָבֵל
קְנִידוֹס כִּי הָרוּחַ לֹא הִנִּיחָה
לָנוּ לִרְדּוֹת וַנַּעֲבֹר אֶת־קְרֵטָא
לְקָבֵל סַלְמוֹנָא ׃

Y nauegando muchos dias de eſpacio, y auiendo apenas llegado delante de Gnido, no dexandonos el viento, nauegamos baxo de Creta junto à Salmon.

8 וְכַאֲשֶׁר בְּדֹחַק הֶעֱבַרְנוּ בָּאנוּ
אֶל־מָקוֹם אֶחָד הַנִּקְרָא אֲגַמִּים
טוֹבִים וּקְרוֹבָה אֵלָיו הִיא עִיר
לַאסֵיָא ׃

Y coſteandola à penas, venimos à vn lugar que llaman Buenos puertos, cerca del qual eſtaua al ciudad de Thalaſſa.

9 וּלְיָמִים רַבִּים כְּעֵת אֲשֶׁר
בָּהּ לֹא טוֹב לִרְדּוֹת בַּיָּם כִּי
גַּם אָז עָבְרוּ יְמֵי הַצּוֹם יָעַץ
פּוֹלוֹס ׃

Y paſſado mucho tiempo, y ſiendo ya peligroſa la nauegacion, porque ya era peſſado el ayuno: Paulo amoneſtaua.

κζ'.

4. *Κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν κύπρον, διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους.*

Puis eſtans partis de là, nous tinſmes la route d'au deſſous de Cypre, pource que les vents eſtoyent contraires.

5. *Τό, τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν κιλικίαν καὶ παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθομεν εἰς μύρα τῆς λυκίας.*

Et apres auoir paſſé la mer qui eſt à l'endroit de Cilice & de Pamphilie, nous vinſmes à Myra ville de Lycie.

6. *Κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατόνταρχος πλοῖον ἀλεξανδρῖνον πλέον εἰς τὴν ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό.*

Là où le Centenier trouua vn nauire de Alexandrie tirant en Italie, auquel il nous fit monter.

7. *Ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες, καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν κνίδον μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν κρήτην κατὰ σαλμώνην.*

Et comme par pluſieurs iours nous nauigions peſamment, tellement qu'à grand' peine eſtions-nous paruenus à l'endroit de Gnide, pource que le vent ne nous pouſſoit point, nous paſſaſmes au deſſous de Crete à l'endroit le Salmone.

8. *Μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον καλοὺς λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις λασαία.*

Laquelle coſtoyans auec grand' peine, nous vinſmes en vn lieu qui eſt appelé Beaux-ports, pres duquel eſtoit la ville de Laſee.

9. *Ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου, καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ πλοὸς, διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι, παρῄνει ὁ παῦλος.*

Et d'autant que beaucoup de temps s'eſtoit paſſé, & que deſia la nauigation eſtoit perilleuſe, pource que deſia meſme le iuſne eſtoit paſſé, Paul les admoneſta.

CAP. XXVII.

4. Et inde cum ſuſtuliſſemus, ſubnavigavimus Cyprum: propterea quod eſſent venti contrarii.

And from thence we launched/and ſailed hard by Cyprus/becauſe the windes were contrary.

5. Et pelagus Ciliciæ & Pamphyliæ navigantes, vénimus Lyſtram, quæ eſt Lyciæ.

Then ſailed wee ouer the ſea by Cilicia/ and Pamphylia / and came to Myra/a citie in Lycia.

6. Et ibi inveniens centurio navem Alexandrinam navigàntem in Italiá, tranſpoſuit nos in eam.

And there the Centurion founde a ſhippe of Alexandria/ſayling into Italie/ and put vs thereon.

7. Et cum multis diebus tardè navigaremus, & vix deveniſſemus contra Gnidum prohibente nos vento, adnavigavimus Cretæ iuxta Salmónem.

And when wee had ſayled ſlowly many dayes/ and ſcarce were come againſt Gnidum/becauſe the winde ſuffered vs not/wee ſayled hard by Candie/ nere to Salmone.

8. Et vix iuxta navigantes, venimus in locum quendam qui vocatur Boni-portus, cui iuxta erat civitas Thalaſſa,

And with much a doe ſayled beyonde it /& came vnto a certaine place called the Faire hauens / neere vnto the which was the citie Laſea.

9. Multo autem tempore peracto, & cum iam non eſſet tuta navigatio, eo quòd ieiunium iam præteriiſſet, conſolabatur Paulus.

So when much time was ſpent/ & ſayling was now ieopardous / becauſe alſo y Faſt was now paſſed / Paul exhorted them.

Das XXVII. Capitel.

4. Vnd von dannen ſtieſſen wir ab/ vnd ſchifften vnter Cypern hin/ darumb daß vns die Winde entgegen waren.

Oc wi ſtøtte aff der fra/ oc ſeylede bort vnder Cypern/fordi at Været vaar oſſ imod.

5. Vnd ſchifften auff dem Meer für Cilicia vnd Pamphylia über / vnnd kamen gen Myra in Lycia.

Oc wi ſeylede offuer Haffuit frem faar Cilicia oc Pamphylia / oc komme til Myra i Lycia.

6. Vnd daſelbſt fand der Vnterhauptmann ein Schiff von Alexandria/das ſchiffet in Welſchland/vnd lud vns darauff.

Oc Vnderhoffuitsmanden fant der it Skib aff Alexandria / ſom ſeylede til Valland / oc hand ſette oſſ i det.

7. Da wir aber langſam ſchifften/ vnd inn vil tagen kaum gegen Gnidum kamen (Denn der Wind wehrete vns) ſchifften wir vnter Creta hin/ nach der Stadt Salmone.

Men der wi ſeylede ſenlige/ oc komme neppelige i mange dage mod Gnidum (Thi været vaar oſſ imod) da ſeylede wi frem vd met Creta / hoſſ den Stad Salmone.

8. Vnd zogen kaum fürüber / da kamen wir an eine ſtete/die heiſſet Gutfurt/ darbey war nahe die Statt Laſea.

Oc wi droge neppelige frem / der komme wi til en ſted ſom kaldis Godhaffn / der vaar den ſtad Laſea nær hoſſ.

9. Da nun viel Zeit vergangen war/ vnnd nun mehr fårlich war zu ſchiffen/ darumb / daß auch die Faſten ſchon fürüber war / vermanet ſie Paulus.

Der nu megen tid vaar forløben / oc det vaar nu mere farlige at ſeyle / fordi at Faſten vaar oc nu forgongen /da formanede Paulus dem.

Kapitola XXVII.

4. A když gſme ſe odtud puſtili / plawili ſme ſe podlé Cypru/ proto že byl wjtr odporný nám.

Z támtąd ſie puśćiwſzy / przybiliſmy ſie pod Cypru / dla tego że nam były wiátry ſprzećiwne.

5. A přepluwſſe Moře Cylické a Pamfiliſké/přiſſli gſme do Liſtry/kteráž geſt w Licij:

A przepráwiwſzy ſie przez morze pod Cylicyą y Pamfilią/ przyſzliſmy do Myry miáſtá w Licyey.

6. A tu nalezl Setnjk Bárku Alexanderſkau ana má plauti do Wlach/y přiwedl nás na ni.

Tám ſetnik ználazſzy okręt Alexándryiſki/ ktory płynął do Włoch/ wſádźił nas weń.

7. A když gſme za mnoho dnij zneuáhla ſe plawili / a ledwa gſme připlauli proti Oſtrowu kterýž ſlowe Gnydum/ neb witr nám bránil / přiſtawili gſme k Krétě podlé Salmony:

Gdyſmy thedy przez niemáły czás nie rychło ſie wlekli / á ledwoſmy przyſzli ku Gnidu/iż nam nie dopuſzczał wiátr / podpłynęliſmy pod Krete podle Salmonu.

8. A ledwa wedlé něho plowauce/ přigeli gſme na gedno mijſto/ kteréž ſlowe Bonyportus/ od kteréhožto blijžko bylo Měſto Thalaſſa.

A ledwie ſie thám tedy przepráwiwſzy/ przyſzliſmy ná mieyſce kthore zową/ Piękne porty/ v ktorego było bliſko miáſtá Láſea.

9. Když pak mnohý čas pominul / a giž nebylo bezpečné plawenij / proto že ſe byli giž drahně poſtili / těſſyl a napomjnal ge Pawel.

Potym po niemáłym czáſie gdy iuż było niebeſpieczne żeglowánie morzem / á iż też iuż był poſt przeminął nápominał ie Páwel.

כז

10 וַאמַר גַּבְרֵא חָזֵא אֶנָא דַּבְאוּלְצָנָא וּבְחוּסְרָנָא סַגִּיאָא הָוְיָא מַרְדִּיתַן לַו בַּלְחוּד דְּמַוּבַלְתָּה דְּאֶלְפָּא אֶלָּא אַף דְּנַפְשָׁתַן דִּילַן׃

Dicendo loro, Huomini, io veggo che la nauigatione ſarà con trauaglio e con molto danno, non ſolamente del carico, e de la naue, ma ancor de le noſtre vite.

11 קַנְטְרוּנָא דֵּין לְקוּבֶרְנִיטָא וַלְמָרֵה ד דְּאֶלְפָּא שָׁמַע הֲוָא יַתִּיר מֶן מֶלַּוְהִי דְּפַוְלוֹס׃

Ma il Centurione daua piu fede al gouernatore & al nocchiero, che à le parole dette da Paulo.

12 וּמֶטוּל דְּלָא עַהֵן הֲוָא הַו לְמָאנָא לְמֶשְׁתְּאיוּ בֵּה סַתְוָא סַגִּיאֵא מֶנַּן צְבָין הֲווַ דְּנֶרְדֵּא מֶן תַּמָּן וְאֶן הָו דְּמֶשְׁכְּחִין דְּנֶמְטוּן וְנֶסְתּוּן בַּלְמָאנָא חַד דְּאִיתַוְהִי הֲוָא בְּקְרִיטָא וּמֶתְקְרֵא הֲוָא פֶּנְכֶּס וְחָאֵר הֲוָא לְתַימְנָא׃

E per non eſſere il porto atto à ſuernare, i piu detter conſiglio di partir di là, per vedere ſe in qualche modo haueſſen potuto arriuando à Fenice ſuernare iui, che è porto di Creta, il qual guarda ad Africo & à Coro.

13 וְכַד נְשַׁבַּת רוּחָא דְּתַימְנָא וַסְבַרוּ דְּמַמְטִין אַיךְ צֶבְיָנְהוֹן רָדִין הֲווַ ח חְדָרַי קְרִיטָא׃

E ſoffiando il vento Auſtro, penſandoſi eſſi hauer conſeguito l'intento loro, tirando piu preſſo coſteggiauano Creta.

14 וּמֶן בָּתַר קַלִיל נְפַק עֲלַין מַשְׁבָּא דְּעַלְעַלָא דְּמֶתְקְרֵא טוּפוֹנִיקוֹס אוּרַקְלִידוֹן׃

Ma poco dopoi ſi leuò contra eſſi il vento Tifonico, che ſi chiama Euro aquilone.

15 וְאֶתְחַטְפַּת אֶלְפָּא וְלָא אֶשְׁכְּחַת דְּתֶתְקוּם לְוֻקְבַל רוּחָא וִיהַבְן לַאיְדָא דְּהָיֵ׃

Et eſſendo la naue rapita, ne potendo reſiſtere al vento, noi hauendogliela abbandonata, erauamo coſi traſportati.

כז

10 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הָאֲנָשִׁים רוֹאֶה אָנֹכִי כִּי לֹא לְבַד בְּרֹב גְּדוּפָה וְעֹנֶשׁ הַסֵּבֶל וְהָאֳנִיָּה כִּי אִם בַּאֲסוֹן נַפְשֵׁנוּ עֲתִידִים הָיִינוּ לָרֶדֶת בַּיָּם׃

Diziendo, Varones, yo veo que con incommodo y mucho danno, no ſolo de la cargazon y de la nao, mas aun de nueſtras perſonas aurà de ſer la nauegacion.

11 וְשַׂר מֵאָה יוֹתֵר הֶאֱמִין לַחוֹבֵל וְלַמַּלָּח מֵאֵלֶּה הַמְדֻבָּרִים מִפָּוְלוֹס׃

Mas el Centurion creya mas àl Maeſtre y al Piloto, que à lo que Pauſo dezia.

12 וְכִי אֲגַם הַחוֹף לֹא הָיָה לָנוּ לַחֲרֹף בְּסִתְוֹ לָכֵן רַבִּים מֵהֶם שָׂמוּ לָהֶם עֵצָה לַהֲלֹךְ מִשָּׁם אִם יוּכְלוּ לִנְגוֹעַ בְּפֵינִכְּס וְלַחֲרֹף שָׁמָּה אֶל אֲגַם קְרֵיטָא עַל פְּנֵי דָּרוֹם יָמָּה וְצָפוֹנָה׃

Y no auiendo puerto commodo para ynuernar muchos acordaron de paſſar aun de alli, ſi por ventura pudieſſen tomar à Phenica, y ynuernar alli: que es vn puerto de Creta àl Africo y àl poniente.

13 וּבְנָשֹׁב רוּחַ הַדָּרוֹם חוֹשְׁבִים כִּי הֶחֱזִיקוּ אֶת מִשְׁאֲלוֹת לִבּוֹתָם הָלְכוּ לְאָסוֹן וַיַּעַבְרוּ אֶת קְרֵיטָא׃

Y ventando el Auſtro, pareciendoles que ya tenian lo que deſſeauan, alcando velas tenian de cerca la coſta de Creta.

14 וְעוֹד מְעַט וַתִּפְגַּע בָּם רוּחַ גְּדוֹלָה הַנִּקְרָאָה הַקָּדִים מִצָּפוֹן׃

Mas no mucho deſpues dio en ella vn viento repentino que ſe llama Euroaquilo:

15 וַתֵּחָטְפָה הָאֳנִיָּה וְלֹא יָכֹלְנוּ לָקוּם לִפְנֵי הָרוּחַ וּבִידֵי רוּחַ נִתַּנּוּ׃

Y ſiendo arrebatada de el la nao, que no podia reſiſtir contra el viento, dexada (la nao à los vientos) eramos lleuados.

κζ'.

10. Λέγων αὐτοῖς, Ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας, οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν.

Leur diſant, Hommes, ie voy que la nauigation ſera auec peril, & grand dommage, non ſeulement de la charge du nauire, mais auſſi de nos vies.

11. Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ ἐπείθετο μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις.

Mais le Centenier croyoit plus au gouuerneur & patron du nauire qu'à ce que diſoit Paul.

12. Ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν, οἱ πλείους ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι κἀκεῖθεν, εἴπως δύναιντο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι, λιμένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον.

Et d'autant que le port n'eſtoit point en bonne aſſiete pour hyuerner, la plus part furent d'aduis de partir de là, pour voir ſi on pourroit aborder à Phenix, pour y paſſer l'hyuer: qui eſt vn port de Crete, regardant vers le vent de Libs & & de Corus.

13. Ὑποπνεύσαντος δὲ νότου, δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες ἆσσον παρελέγοντο τὴν Κρήτην.

Adonc le vent de Midi commençant à ſouffler doucement, cuidans eſtre au deſſus de leur intention, eſtans partis, ils coſtoyerent Crete de plus pres.

14. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔβαλε κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικὸς, ὁ καλούμενος Εὐροκλύδων.

Mais tantoſt apres vn vent tempeſtueux, qu'on appele Euroclydon, ſe leua du coſté d'icelle:

15. Συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερόμεθα.

Et le nauire eſtant emporté du vent, tellement qu'il ne pouuoit parer au vẽt, nous fuſmes emportés, ayans abandonné au vent le nauire.

CAP. XXVII.

10. Dicens eis, Viri, video quoniam cum iniuria & multo damno non ſolùm oneris & navis, ſed etiam animarum noſtrarum incipit eſſe navigatio.

And ſaid vnto them / Syrs/ I ſee that this voyage will bee with hurte and much domage / not of the lading and ſhip onely/but alſo of our liues.

11. Centurio autem gubernatori & nauclero magis credebat, quam his quæ à Paulo dicebantur.

Neuertheleſſe the Centurion beleeued rather the gouernour and the maſter of the ſhippe / then thoſe thinges which were ſpoken of Paul.

12. Et cum aptus portus non eſſet ad hiemandum, plurimum ſtatuerunt conſilium navigare inde, ſi quo modo poſſent devenientes Phœnicem, hiemare, portum Cretæ, reſpicientem ad Africum & ad Corum.

And becauſe the hauen was not commodious to winter in / many tooke counſell to depart thence / if by any meanes they might atteine to Phenice/ there to winter / which is an hauen of Candie/and lyeth towarde the Southweſt and by Weſt / and Northweſt/ and by weſt.

13. Aſpirante autem Auſtro, æſtimantes propoſitum ſe tenere, cum ſuſtuliſſent de Aſſon, legebant Cretam

And when the ſoutherne wind blew ſoftly / they ſuppoſing to obteine their purpoſe/ looſed neerer / and ſayled by Candie.

14. Non poſt multum autem miſit ſe contra ipſam ventus Typhonicus qui vocatur Euroaquilo.

But anon after / there aroſe by it a ſtormie winde called Euroclydon.

15. Cumq; arrepta eſſet navis, & non poſſet conari in ventum, data nave flatibus, ferebamur.

And when the ſhippe was caught/ & could not reſiſt the winde / we let her goe/& were caryed away.

Das XXVII. Capitel.

10. Vnnd ſprach zu jhnen: Lieben Männer/ ich ſehe / daß die Schiffahrt wil mit beleydigung vnd groſſem ſchaden ergehen/nicht allein der Laſt vnd des Schiffs/ſondern auch vnſers Lebens.

Oc ſagde til dem/ Kære Mend / Jeg ſeer / at denne Seyladz vil ſke met modgong oc ſtor ſkade / icke aleniſte paa Skib oc Gods/ men ocſaa paa voer Liffs vegne.

11. Aber der Vnterhauptmann glaubet dem Schiffherren vnnd dem Schiffmann mehr / denn dem / das Paulus ſaget.

Men Vnderhoffuitzmanden trode Skipperen oc Styremanden mere/ end det ſom Paulus ſagde.

12. Vnnd da die Anfurt vngelegen war zu wintern/ beſtunden jhr das mehrertheil auff dem rath/ von dannen zu fahren/ob ſie köndten kommen gen Phenica zu wintern/ welches iſt eine Anfurt an Creta gegen dem Winde Sudweſt vnd Nordweſt.

Oc der Haffnen vaar icke bequem til Vinterlag/ da ſtode meſte parten aff dem paa det Raad/ at de vilde fare der fra / om de kunde komme der fra til Phenica at ligge Vinterlag/ huilcket ſom er en Haffn hoſſ Creta / mod det Vær Suduest oc Nordueſt.

13. Da aber der Sudwind webt/ vnd ſie meineten/ ſie hetten nun jhr fürnemen/erhuben ſie ſich gen Aſſon/ vnd fuhren an Creta hin.

Men der Synden Vær blæſde / oc de mente / at de haffde nu deris opſæt/ da opløffte de ſig mod Aſſon/ oc fore hen hoſſ Creta.

14. Nicht lange aber darnach/ erhub ſich wider jhr fürnemen eine Windsbraut / die man nennet Nordoſt.

Oc icke lenge der effter / kom der mod deris acten Storm/ ſom man kalder Nordoſt.

15. Vnnd da das Schiff ergriffen ward / vnd kondt ſich nicht wider den Wind richten/ gaben wirs dahin/ vnd ſchwebeten alſo.

Oc der Skibet bleff begrebet / oc kunde icke løffte ſig op mod Været / da gaffue wi det offuer/oc dreffue ſaa.

Kapitola XXVII.

10. Řka gim: Mužj / wjdjm že s welikau ſſkodau a s nebezpečenſtwjm / netoliko Bárky a nákladu / ale také y žiwotůw naſſých počijná býti plawenij.

Mowiac im/Mężowie/ widzę że z niebeſpieczenſtwem y z wielką ſzkodą/ nie tylko ładunku y okretu/ ale tez y oſob naſzych przyydzie nam tą drogą.

11. Ale Setnjk wjce wěřil Marynáři a Plawcy/ nežli tomu co Pawel prawil.

Wſzakoż ſetnik wiecey wierzył ſprawcy okretu y ſtyrnikowi / á niż temu co powiedał Páwel.

12. A když nebylo tu ſluſſného přijſtawu / aby pobyli tu přes zymu / množý ſe vradili / aby ſe plawili odtud/geſtliže by kterak mohli přigedauce do Fenycen přes zymu tu pobyti/ na břehu Krěty/ kterýž ležij k wětru polednimu / a k wětru zapadnjmu.

A gdy iż nie było portu ſłuſznego ku zimowániu / tedy ich wiele rádziło żeby ſie tez y z támtąd puſzcili / kuſzac jeſliby iáko mogli przepráwic ſie ku Fenice zimowáć/ ktory ieſt portem Kretie/ leżac ku wiátru z ſtrony południa y zachodu.

13. A když pokal wjtr wjti od poledne/ magjce za to/ že ſe budau vmijněnau ceſtau držeti/ y plawili ſe z Aſſon/a geli do Krěty.

A gdy powionął wiátr práwie z południá/ mniemáiac áby ſie im wedle myſli dźiać miáło / gdy ſie puſcili od porthu/ przepráwiáli ſie bliżey imo Kretę.

14. Po newelikě pak chwjli/ zdwjhl ſe proti nim wjtr wichrowý Půlnočnij / kterýž ſlowe Euroaquilo.

Wſzákoż nie długo pothym wſzczął ſie przećiw niemu wiátr gwałtowny / ktory zowa Euroklidon.

15. A když zachwácena byla Bárka / a nemohla odolati proti wětru/po wětru puſtiwſſe gi tak gſme ſe wezli.

A gdy był okręt porwan/ á nie mogł ſie wiatrowi oprzeć/puśćiwſzy okręt zá wiátry / płynęlichmy.

כז

16 וְכַד עְבַרן גָזַרְתָא חְדָא דְמֶתְקַרְיָא קוּדָא לְמֶחְסַן אֶשְׁכַּחַן אַחְדַן לְקַרְקוּרָא :

Poi eſſendo ſcorſi ſotto vna piccola iſola, chiamata Clauda, à pena potemmo ritener la ſcafa.

17 וְכַד ſקַלְנָהּ מְחַיְצִין הְוַין וּמְתַקְנִין לָהּ לְאַלְפָא וּמֶטֻל דְדָחְלִין הְוַין דְּלְמָא נֶפֶל בְּמַחְתָּתֵהּ דְיַמָא אַחְתְנַיְהֵי לְאַרְמְנוֹן וְהָכְנָת רָדִין הְוַין :

Laquale hauendo pur ſolleuata, i marinari ſi ſeruiuano de gli aiuti, cignendo la naue diſotto: e temendo di non dare in Sirti, calato il vaſello eran coſi traſportati.

18 וְכַד קָם לָהּ עְלַין כִּימוֹנָא קַשְׁיָא לְיוֹמָא אַחְרִנָא שָׁדִין מָאנִין בְּיַמָא:

Et eſſendo noi da la tempeſta fieramente combattuti, il dì ſeguente gittaron via le robbe.

19 וְלְיוֹמָא דְתְלָתָא מָאנָא דִילֵהּ דְאַלְפָא בְּאִידַין שְׁדַין :

Et il terzo giorno con le noſtre proprie mani gittammo gli ſtrumenti da la naue.

20 וְכַד אַחַד לָהּ סַתְוָא יָומָתָא יַתִּירָא וְלָא שֶׁמְשָׁא מֶתְחְזְיָא הְוָא וְלָא סַהְרָא וְלָא כּוֹכְבָא סַבְרָא דְחַיִּין כֻּל כֻּלֵּהּ אֶתְפְּסֵק הְוָא לָהּ :

Ma non apparendoci per piu giorni ne ſole ne ſtelle, e ſoprastando non piccola tempeſta, gia era tolta via ogni ſperanza di ſaluarci.

21 וְכַד אְנָשׁ מֶדֶם לָא מֶסְתַּיְבַר הְוָא הָיְדֵין קָם פָּוְלוֹס בַּיְנָתְהוֹן וְאֶמַר אֶלוּ אֶתְטְפִיסְתּוּן לִי גַבְרֵא לָא רָדִין הְוַין מֶן קְרִיטָא וּמֶתְחַסְכִין הְוַין מֶן חוּסְרָנָא וּמֶן אוּלְצָנָא הָנָא :

Et eſſendo ſtati lungo tempo ſenza mangiare, Paulo allora ſtando nel mezo di loro, diſſe, O huomini, e' biſognaua certo fare à mio modo, e non partir da Creta, ne procacciarſi queſto trauaglio e queſta perdita.

כז

16 וַנָּרָץ אֶל־אִי אֶחָד הַנִּקְרָא קְלוּדָא בְּדֹחַק יָכֹלְנוּ לֶאֱחֹז אֶת־גְּבִיעַ :

Y lleuados de la corriente hazia vna pequenna Isla que ſe llama Clauda, apenas podimos ganar el batel.

17 אֹתוֹ נָשְׂאוּ וּבוֹ הֶחֱזִיקוּ וְאָזְרוּ אֶת הָאֳנִיָּה וַיִּרְאוּ פֶּן יִפְּלוּ בְּמַחְתּוֹת וְנָחוּ אֶת־הַכֵּלִי וְכֵן אָנוּ :

El qual tomado, vſauan de remedios cinniendo el nauio: y auiendo temor que no dieſſen en la Syrte, abaxado el maſtel, eran anſi lleuados.

18 וַיְהִי סַעַר גָּדוֹל וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר וּבַיּוֹם הַבָּא הֵקֵלּוּ אֶת־הָאֳנִיָּה :

Y auiendo ſido atormentados de vna vehemente tempeſtad, el ſiguiente dia echaron à la mar.

19 וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הֵטִילוּ אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה אֶל־הַיָּם לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם :

Y al tercero dia noſotros con nueſtras manos echamos las obras muertas de la nao.

20 וְהַשֶּׁמֶשׁ וְהַכֹּכָבִים לְיָמִים רַבִּים לֹא נָגְהוּ וְסַעַר גָּדוֹל הוּא כֵּן אֲשֶׁר אָבְדָה מֵעֵינֵינוּ כָּל־תִּקְוָה לְהִוָּשַׁע אוֹתָנוּ :

Y no pareciendo ſol ni eſtrellas por muchos dias, y viniendo vna tempeſtad no pequenna, ya era perdida toda la eſperança de nueſtra ſalud.

21 וְכַאֲשֶׁר לְיָמִים לֹא אָכְלוּ לֶחֶם אָז קָם פּוֹלוֹס בְּתוֹכָם לֵאמֹר אוֹי הָאֲנָשִׁים שָׁוֶה לָכֶם לִשְׁמוֹעַ אוֹתִי וְלֹא לִנְסֹעַ מִקְּרֵיטָא לְבוֹעַ גַּם אֶת־הַגְּדוּפָה הַזֹּאת וְגַם אֶת־הָעֹנֶשׁ :

Y auiendo ya mucho que no comiamos, entonces Paulo pueſto en pie en medio de ellos, dixo, Fuera cierto conueniente, ó varones, oyrme à mi, y no partir de Creta, y euitar eſte inconueniente y el danno.

κζ.

16. *Νησίον δέ τι ὑποδραμόντες, καλούμενον Κλαύδην, μόλις ἰσχύσαμεν περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης.*

Et ayans paſſé au deſſous d'vne petite iſle appelee Clauda, à grand'peine peuſmes-nous eſtre maiſtres de l'eſquif.

17. *Ἣν ἄραντες, βοηθείαις ἐχρῶντο, ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον, φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν σύρτιν ἐκπέσωσι, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο.*

Lequel ayans attiré, les nautonniers cerchoyent tous remedes ceignans le nauire par deſſous: & craignans de tomber en Syrte, apres auoir abbatu la lattie, eſtoyent ainſi portés.

18. *Σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν, τῇ ἑξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο.*

Or pource que nous eſtions agités de grande tempeſte, le iour ſuiuant ils firent le iect.

19. *Καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἐῤῥίψαμεν.*

Puis le troiſieme iour nous iettaſmes de nos propres mains l'equippage du nauire.

20. *Μήτε δὲ ἡλίου, μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς.*

Et comme ainſi fuſt que par pluſieurs iours il ne nous apparuſt ne ſoleil ni eſtoiles, & que grande tempeſte nous preſſaſt de pres, toute eſperance de nous pouuoir ſauuer à l'aduenir fut oſtee.

21. *Πολλῆς δὲ ἀσιτίας ὑπαρχούσης, τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν, εἶπεν, Ἔδει μέν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης, κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην, καὶ τὴν ζημίαν.*

Mais apres qu'ils eurent eſté long temps ſans mãger, lors Paul ſe tenant au milieu d'eux, dit, O hõmes, certes il faloit me croire, & ne partir point de Crete, & gaguer ce dommage & perte.

CAP. XXVII.

16. In inſulam autem quandam decurrentes, quæ vocatur Clauda, potuimus vix obtinere ſcapham.

And wee ranne vnder a litle Ile named Clauda, & had much a do to get the boate.

17. Qua ſublata, adiutoriis utebantur, accingentes navem, timentes ne in Syrtim inciderent, ſummiſſo vaſe ſic ferebantur.

Which they tooke vp and vſed all helpe, vndergirding the ſhippe / fearing leaſt they ſhould haue fallen into Syrtes / and they let downe the veſſell / and ſo were caryed.

18. Validè autem nobis tempeſtate iactatis, ſequenti die iactum fecerunt.

The next day when we were toſſed with an exceeding tempeſt / they lightened the ſhippe.

19. Et tertia die ſuis manibus armamenta navis proiecerunt.

And the thirde day we caſt out with our owne handes the tackling of the ſhippe.

20. Neque autem ſole, neque ſideribus apparentibus per plures dies, & tempeſtate non exigua imminente, iam ablata erat ſpes omnis ſalutis noſtræ.

And when neither ſunne nor ſtarres in many dayes appeared / and no ſmal tempeſt lay vpon vs / all hope that we ſhould be ſaued / was then taken away.

21. Et cum multa ieiunatio fuiſſet, tunc ſtans Paulus in medio eorum, dixit, Oportebat quidem, ô viri, audito me, non tollere à Creta, lucrique facere iniuriam hanc & iacturam.

But after long abſtinence / Paul ſtoode forth in the middes of them / and ſayde / Syrs / ye ſhould haue hearkened to me / and not haue looſed from Candie: ſo ſhoulde ye haue gayned this hurt and loſſe.

Das XXVII. Capitel.

16. Wir kamen aber an eine Inſulen / die heiſſet Clauda / da kondten wir kaumet einen Kahn ergreiffen.

Oc wi komme til en Øe / ſom hed Clauda / Der kunde wi neppelige faa fat paa en Baad.

17. Den huben wir auff / vnd brauchten der hülffe / vnd bunden jhn vnten an das Schiff / denn wir forchten / es möchte in die Syrten fallen / vnd lieſſen das geſeſſe hinunter / vnd fuhren alſo.

Den loffte wi op / oc brugede hielp / oc bunde hannem neden op til Skibet / Thi wi fryctede / at det ſkulde falde i Syrten / oc wi lode Karet gaa ned / oc fore ſaa.

18. Vnd da wir groß vngewitter erlitten hatten / da theten ſie des nechſten tages einen außwurff.

Oc der wi haffde lidet ſtor Storm / da giorde de den neſte dag en vdkaſtelſe,

19. Vnnd am dritten Tage wurffen wir mit vnſern Händen auß die Bereitſchafft im Schiffe.

Oc paa den tredie dag / kaſte wi vd met vore hender det Redſtaff ſom vaar i Skibet.

20. Da aber in vilen tagen weder Soñ noch Geſtirn erſchein / vnd nicht ein klein Vngewitter vns wider war / war alle hoffnung vnſers Lebens dahin.

Oc der huercken Soel eller Stierner obenbaredis i mange dage / oc icke liden Storm vaar oſſ imod / da vaar alt haabet til vort Liff borte.

21. Vnnd da man lang nicht geſſen hatte / tratt Paulus ins mittel vnter ſie / vnd ſprach: Lieben Männer / man ſolt mir gehorchet / vnnd nicht von Creta auffgebrochen haben / vnd vns diſes leides vnnd ſchadens überhebt haben.

Oc der Mand haffde icke ædet i long tid / da traadde Paulus frem mit iblant dem / oc ſagde / Kære Mend / mand ſkulde haffue lydt mig at / oc icke ſeylet fra Creta / oc icke ſort oſſ denne modgong oc ſkade paa.

Kapitola XXVII.

16. A když gſme přiběhli k gednomu Oſtrowu / kterýž ſlowe Klauda ledwa že gſme mohli obdržeti Cžlun v Bárky.

A gdychmy przybiegli ku niektoremu máłemu wyſpowi / ktory zową Klaudá / ledwochmy mogli barkę v okrętu zátrzymáć.

17. Kterýžto když zdrželi / pomocy vžjwali podpáſawſſe Bárku / a Bogjce ſe aby newhodili na mjſto nebezpečné / ſpuſtiwſſe gedno těžké Nadobij tak gſme ſe plawili.

Ktorą wźiąwſzy / dodawáli ſobie pomocy / podpáſawſzy okręt / á boiąc ſię żeby nie wpádli w Syrtyn / ſpuśćiwſzy barkę / ták płynęli.

18. A když bauře wichrowá w[illegible]i námi zmjtala / druhý den což měli w Bárce metali wen do Moře:

A gdy nas wielka niepogodá pędźiłá / tedy názáiutrz niektore rzeczy precz miotáli.

19. A třetij dený to což bylo k Bárce potřebného / ſwýma rukam wházeli do Moře.

A trzećiego dniá rękomá náſzymi wſzytki naczynia z okrętu wyrzućiliſmy.

20. A když ani Slunce ſe nám neukázalo / ani hwězdy za mnoho dnj / a bauře ſe wždy rozmáhala / giž odgata byla naděge wſſeho naſſeho zproſſtěnij.

A gdy ſię áni ſłońce / áni gwiazdy przez wiele dni nie vkazáły / á niepogodá thym więczſą náſtawała / tedy nam iuż byłá odięta wſzytká nádźieiá zdrowia náſzego.

21. A když ſme giž byli hladem welmi ztrápeni: Tehdy ſtoge Pawel v proſtřed nich řekl: O mužj / měli gſte zagiſté mne vpoſlechnauti / a nehýbati ſeban od Kréty / a bylibyſſte vſſli nebezpečenſtwij tohoto a ſſkody.

Ták że gdy przez niemáły czas nic nie iedli / thedy Páwel ſtoiąc w pośrzod ich / mowił / O mężowie / záiſte wam było potrzebá ſłucháć mnie / á nie odieżdżáć z Krety / abyśćie byli vſzli tego niebeſpieczeńſtwá y ſkody.

כז

22 וְהָשָׁא מְלַךְ אֶנָא לְכוֹן דְּתֶהְוּוֹן דְּלָא עָקָא נַפְשָׁא גֵּיר חְדָא מֶנְּכוֹן לָא אָבְדָא אֶלָּא אָן אֶלְפָא ׃

Et hora io v'eſorto à ſtar di buono animo: percioche non ci ſarà perdità de la vita d'alcun di voi, ma ſolamente de la naue.

32 אֶתְחְזִי גֵּיר בְּלֵלְיָא הָנָא מַלְאַכֵהּ דַּאלָהָא הַו דְּדִילֵהּ אֶנָא וְלֵהּ פָּלַח אֶנָא ׃

Imperoche queſta notte mi s'è appreſentato dauanti vn Angelo di Dio, del quale io ſono, & alquale io ſeruo.

24 וֶאמַר לִי לָא תֶּדְחַל פַּוְלָא עֲתִיד הוּ לָךְ לְמְקָם קְדָם קֶסַר וְהָא יְהַב לָךְ אַלָהָא מַוְהַבְתָּא לְכֻל דְּרָדֵין עַמָּךְ ׃

Dicendomi, Paulo non temere, ei biſogna che tu t'appreſenti à Ceſare: & ecco, Iddio t'ha donato tutti quelli che nauigano con teco.

25 מֶטוּל הָנָא אֶתְלַבַּבוּ גַּבְרָא מְהַיְמֶן אֶנָא גֵּיר בַּאלָהָא דְּהָכַנָא הָוְיָא אַיְכַנָא דְּאֶתְמַלַּל עַמִּי ׃

Per laqual coſa, ô huomini, ſtate di buono animo: percioche io credo à Dio che ſarà coſi come mi è ſtato detto.

26 בְּרַם לְגָזַרְתָּא חְדָא אִית לַן דְּנֶשְׁתְּדֵא ׃

Ma biſogna che noi ci gettiamo in qualche iſola.

27 וּמֶן בָּתַר אַרְבַּעְתַּעְסַר יַוְמִין דְּטָעֵין וְאֶתְטַרְפַּן בַּהְדְרִיוֹס יַמָּא בְּפַלְגֵּה דְּלֵלְיָא סְבַרוּ מַלָּחֵא דְּלַארְעָא מֶתְקַרְבִין הֲווֹ ׃

Venuta che fu la quarta decima notte, eſſendo noi agitati nel mare Adriatico, circa la meza notte, i marinari ſtimauano che appariſſe loro qualche regione.

28 וַארְמִיו אוֹקִינָוֹס וְאַשְׁכַּחוּ קָוְמִין עֶסְרִין וְתוּב קַלִּיל רְדַו וְאַשְׁכַּחוּ קָוְמִין חַמְשַׁעְסְרֵא ׃

Onde mandato giu lo ſcandaglio, trouorono venti paſſi d'altezza: poi eſſendoſi alquanto diſcoſtati di lì, & hauendo di nuouo ſcandagliato, trouoron quindeci paſſi.

כז

22 וְעַתָּה אִיעָצְכֶם לִהְיוֹתְכֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵבָב כִּי נֶפֶשׁ כָּל־אִישׁ מִכֶּם לֹא תֹאבֵד בִּלְבַד הָאֳנִיָּה ׃

Mas aora hos amoneſto que tengays buen animo: porque ninguna perdida aura de perſona de voſotros, ſi no ſolamente del nauio.

23 כִּי עָמַד אֶצְלִי בַּלַּיְלָה הַזֶּה מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר לוֹ הֹוֶה אֲנִי וְאוֹתוֹ עָבַדְתִּי ׃

Porque eſta noche hà eſtado conmigo el Angel del Dios, del qual yo ſoy, y àlqual ſiruo.

24 לֵאמֹר אַל תִּירָא פַּוְלָא שֹׁוֶה לְךָ לַעֲמֹד לִפְנֵי הַקֵּיסָר וְהִנֵּה חָנַן אֱלֹהִים אוֹתְךָ כָּל־הָאוֹנִים עִמְּךָ ׃

Diziendo, Paulo no ayas temor: es meneſter que ſeas preſentado delante de Ceſar: y heaqui, Dios te ha dado à todos losque nauegan contigo.

25 לָכֵן חִזְקוּ הָאֲנָשִׁים וְיֶאֱמַץ לְבַבְכֶם כִּי הֶאֱמַנְתִּי לֵאלֹהִים כִּי כֵן יִהְיֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר אֵלַי ׃

Portanto, ó varones, tened buen animo: porque yo confio en Dios que ſerá anſi como me hà ſido dicho.

26 כִּי אֶל־אִי אֶחָד צָרִיךְ לִנְפּוֹל אוֹתָנוּ ׃

Mas es meneſter que demos en vna Isla.

27 וְכַאֲשֶׁר אַרְבַּעַת עָשָׂר לַיְלָה הָיָה בְּאָנְוֹתֵנוּ בְּיָם הַדְּרִיוֹס כַּחֲצִי הַלַּיְלָה הֵבִינוּ הַמַּלָּחִים לִקְרֹב אֲלֵיהֶם אֶרֶץ אַחַת ׃

Empero venida la catorzena noche, y ſiendo lleuados en el Adria, los marineros à la media noche ſoſpecharon que eſtauan cerca de alguna tierra.

28 וַיִּרְמוּ אֶת־צִנַּת עוֹפֶרֶת וַיִּמְצְאוּ עֶשְׂרִים קוֹמוֹת וְעוֹד מְעַט הָלְכוּ וְשֵׁנִית רָמוּ אֶת־עוֹפֶרֶת וַיִּמְצְאוּ חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה קוֹמוֹת ׃

Y echando la ſonda, hallaron veynte paſſos: y paſſandó vn poquito mas adelante, boluiendo à echar la ſonda, hallaron quinze paſſos:

κζ.

22. *Καὶ τανῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου.*

Mais maintenant ie vous enhorte que preniez bon courage: car il n'y aura perte aucune entre vous quant à la vie, mais ſeulement du nauire.

23. *Παρέστη γάρ μοι τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἄγγελος τοῦ θεοῦ οὗ εἰμι, ᾧ καὶ λατρεύω.*

Car ceſte propre nuict s'eſt preſenté à moi l'Ange du Dieu, auquel ie ſuis, & à qui ie ſers:

24. *Λέγων, μὴ φοβοῦ Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι, καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ.*

Diſant, Paul, ne crain point, il faut que tu ſois preſenté à Ceſar: & voici, Dieu t'a donné tous ceux-ci qui nauigent auec toi.

25. *Διὸ εὐθυμεῖτε ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ, ὅτι οὕτως ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληταί μοι.*

Parquoi, ô hommes ayez bon courage, car ie croy à Dieu qu'il ſera ainſi comme il m'a eſté dit.

26. *Εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.*

Mais il faut que nous ſoyons iettés en quelque iſle.

27. *Ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐγένετο, διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν.*

Quand donc la quatorzieme nuict fut venue, comme nous eſtions portés çà & là en la mer Adriatique, enuiron minuict, les mariniers eurent opinion que quelque contree leur approchoit.

28. *Καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι· βραχὺ δὲ διαστήσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες, εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε.*

Et iettans la fonde en bas, trouuerent vingt braſſes: puis eſtans paſſés vn peu plus outre; & ayans derechef fondé, ils trouuerent quinze braſſes.

CAP. XXVII.

22. Et nunc ſuadeo vobis bono animo eſſe, amiſſio enim nullius animæ erit ex vobis, præterquam navis.

But now I exhort you to be of good courage: for there ſhall be no loſſe of any mans life among you / ſaue of the ſhip onely.

23. Aſtitit enim mihi hac nocte angelus Dei cuius ſum ego, & cui deſervio.

For there ſtoode by me this night the Angell of God, whoſe I am / and whome I ſerue.

24. Dicens, Ne timeas Paule, Cæſari te oportet aſſiſtere: & ecce donavit tibi Deus omnes qui navigant tecum.

Saying, Feare not, Paul: for thou muſt bee brought before Ceſar: and loe, God hath giuen vnto thee all that ſayle with thee.

25. Propter quod bono animo eſtote viri: credo enim Deo, quia ſic erit, quemadmodum dictum eſt mihi.

Wherefore, Syrs, be of good courage: for I beleeue God, that it ſhall be ſo as it hath bene told me.

26. In inſulam aut quandam oportet nos devenire.

Howbeit we muſt be caſt into a certaine Iland.

27. Sed poſteaquam quartadecima nox ſupervenit, navigantibus nobis in Adria circa mediam noctem, ſuſpicabantur nautæ apparere ſibi aliquam regionem.

And when the fourteenth night was come, as we were carried to and from in the Adriaticall ſea about midnight, the ſhipmen deemed that ſome countrey approched vnto them.

28. Qui & ſummittentes bolidem, invenerunt paſſus viginti: & puſillum inde ſeparati, invenerunt paſſus quindecim.

And ſounded, and founde it twentie fathoms: and when they had gone a litle further, they ſounded againe, and founde fiftene fathoms.

Das XXVII. Capitel.

22. Vnd nun ermahne ich euch/ daß jr vnverzagt ſeyt / denn keines Leben auß vns wird vmbkommen/ ohn das Schiff.

Oc nu formaner ieg eder/ at I ere frimodige/ Thi der ſkal ingen mands Liff aff oſſ omkomme / uden Skibet.

23. Denn diſe Nacht iſt bey mir geſtanden der Engel Gottes/ des ich bin/ vnd dem ich diene.

Thi at denne nat ſtod Guds Engel hoſ mig/ huilcken ieg hører til/ oc den ieg tien.

24. Vnd ſprach: Förchte dich nicht Paule/ du muſt für den Keiſer geſtellet werden/ vnnd ſihe/ Gott hat dir geſchencket alle die mit dir ſchiffen.

Oc ſagde / Frycte dig icke Paule / Du ſkalt komme faar Keyſeren / Oc ſee / Gud haffuer giffuit dig alle dem ſom ſeyle met dig.

25. Darumb lieben Männer ſeyt vnverzagt / denn ich glaube Gott/ es wirdt alſo geſchehen/ wie mir geſagt iſt.

Der faare verer frimodige / kære Mend / Thi ieg tror Gud / det ſkal ſaa ſke / lige ſom mig er ſagd.

26. Wir müſſen aber anfahren an eine Inſulen.

Men wi nødis til at fare til en Ø.

27. Da aber die viertzehende Nacht kam / vnnd wir in Adria fuhren vmb die Mitternacht / wehneten die Schiffleute ſie kemen etwa an ein Land.

Men der den fiortende nat kom/ oc wi fore i Adria ved midnat/ da mente Skibmendene/ at de ſkulde komme nogen ſted til Land.

28. Vnd ſie ſenckten den Bleywurff ein / vnnd funden zweintzig klaffter tieff/ vnd über ein wenig von dannen/ ſenckten ſie abermal / vnnd funden fünfftzehen klaffter.

Oc de kaſte it Blylod ned / oc funde tiue Faffne dyb/ Oc lidet lenger frem/ kaſte de atter igen / oc funde femten Faffne.

Kapitola XXVII.

22. A gěſſtě wám radijm/ abyſſte dobré myſli byli/ nebť nebude ztracen žiwot žádného z wás kromě ſamé Bárky.

Aleć was teraz vpominam ábyśćie byli dobrey myſli / boć w żadnym z was ſzkody nie bedzie/ oprocz tylko okrętu.

23. Neb mi ſe ukázal této noci Angel Boži/ gehožto yá gſem/ a kterémuž yá ſlaužijm.

Abowiem mi ſie thedy nocy vkazał Anioł Boży/ ktoregom ia ieſt/ y ktorego chwale.

24. Řka: Neboy ſe Pawle/ před Cýſařem muſýš ſe poſtawiti/ a ydal tobě Bůh wſſecky kteřij ſe plawj s tebau.

Opowiedáiąc mi / Nie bóy ſię Páwle / potrzebáć ábyś ſtánął przed Ceſarzem / á oto cię Bog wſzytkimi dárował ktorzy ſię wiozą z tobą.

25. Protož mužij budte dobré myſli/ neb yá wěřijm Bohu mému/ že ſe tak ſtane/ yakož gě mi powědijno.

A przetoż bądźcie dobrey myſli o mężowie/ ábowiem ći ia wierzę Bogu że thák bedźie iáko mi powiedział.

26. Ale naypřwé máme ſe doſtati na něyaký Oſtrow.

A muśiemy być wyrzuceni ná niektorym wyſpie.

27. Potom pak když čtrnáctá noc přiſſla a my plauli po Moři Adryatſkém/ opůl noci/ domnijwali ſe Marynáři/ žeby ſe gim okazowala neyaká Kragina.

Zatym gdy nádeſzłá noc czternáſta/ gdy ſmy pływáli po morzu Adryatyckim około puł nocy zdáło ſię żeglarzom iż byłá bliſko nich niektora kráiná.

28. Kteřížto ſpuſtiwſſe do wody Olownicy/ nalezli wyhlaubij dwadcyti kročegij: A pohnuwſſe ſe odtud maličko/ nalezli wzhlaubij patnácte kročegij.

Ktorzy ſpuściwſzy ſznur z ołowem/ náleźli głębiey dwádźieśćiá ſążon/ á máluczko dáley poſtąpiwſzy/ záſię ſpuściwſzy ołow / náleźli piętnaśćie ſążon.

כז

29 וְכַד דְּחִילִין הֲוַיְן דַּדְלְמָא נֶשְׁתַּכַּח לַן בְּדוּכְיָתָא דְּאִית בְּהֵין שׁוּעֵא אַרְמִיו מֶן חַרְתָּה דְּאֶלְפָּא אוּקִינָס אַרְבַּע וּמְצַלֵּין הֲוַו דְּנֶהְוֵא יַוְמָא׃

E temendo di non dare in luoghi aſpri, gitteron quattro ancore da la poppa, e deſiderauano che ſi faceſſe giorno.

30 מַלָּחֵא דֵּין בְּעַו לְמֶעְרַק מֶנָּהּ מֶן אֶלְפָּא וַאֲחֶתוּ מֶנָּהּ לְקַרְקוּרָא לְיַמָּא
בְּעֶלְתָא דְּאָוְלִין בָּהּ ו
וַיְאַסְרוּנָהּ לְאֶלְפָּא ב
בְּאַרְעָא׃

Ma cercando i marinari di fuggirſi da la naue, & hauendo calato lo ſcifo nel mare, ſotto colore d'hauere à diſtender le ancore de prora.

31 וְכַד חֲזָא פּוּלוֹס אֲמַר לְקֶנְטְרוּנָא וְלַאסְטְרַטְיוֹטֵא דְּאֶן הָלֵין בְּאֶלְפָּא לָא מְכַתְּרִין אַנְתּוּן לָא מֶשְׁכְּחִין דְּתִתְחוּן׃

Paulo diſſe al Centurione & à i ſoldati, Se coſtoro non reſtano ne la naue, voi non potete ſaluarui.

32 הָידֵין פְּסַקוּ אֶסְטְרַטְיוֹטֵא לְחַבְלֶיהָ דְּקַרְקוּרָא מֶן אֶלְפָּא וְשַׁבְקוּהָ טָעְיָא׃

Allora i ſoldati taglieron le funi de lo ſchifo, e laſciaronlo cader giu.

33 הַו דֵּין פּוּלוֹס עַדְמָא דַּהֲוָא צַפְרָא מְפַיֵּס הֲוָא לְכֻלְּהוּן דְּנֶקַבְּלוּן סַיְבַּרְתָּא כַּד אָמַר לְהוּן יַוְמָנָא הָא אַרְבַּעְתַּעֶסַר יַוְמִין מֶן קְוָתָא מֶדֶּם לָא טְעִים לְכוּן׃

Et eſſendo gia per farſi giorno, Paulo eſortaua tutti à prender cibo, dicendo, Queſto è il quartodecimo giorno, che voi aſpettando ſete digiuni, ſenz'hauer preſo coſa alcuna.

34 מֶטוּל הָדָא בָּעֵא אֶנָא מֶנְּכוּן דְּתִתְקַבְּלוּן מֵאכוּלְתָא לְקֻוָּימָא דְּחַיַּיכוּן. מֶנְתָא גֵּיר מֶן רִישָׁא דְּחַד מֶנְּכוּן לָא אֶבְדָא׃

Perilche io v'eſorto à pigliar del cibo imperoche queſto appartiene à la voſtra ſalute: percioche di niſſun di voi cadera vn capello de teſta.

כז

29 וַיִּרְאִים אֲנַחְנוּ פֶּן אֶל־מְקוֹמוֹת הַסְּלָעִים נִפּוֹל וַנַּשְׁלִיךְ מֵאָחוֹר הָאֳנִיָּה עֲגוֹת אַרְבַּע וַיִּתְפַּלְלוּ לִהְיוֹת יוֹם׃

Y auiendo temor de dar en lugares aſperos, echando quatro anclas de la poppa, deſſeauan que ſe hizieſſe de dia.

30 וְהַמַּלָּחִים מְבַקְשִׁים לִבְרֹחַ מֵאֳנִיָּה וַיַּנְחוּ אֶת־רַפְסוֹדָה אֶל־הַיָּם אוֹמְרִים כְּמוֹ עֲתִידִים לִמְשֹׁךְ מֵרֹאשׁ אֶת־הָעֲגוֹת׃

Entonces procurando los marineros de huyrſe del nauio, echando el batel à la mar cõ parecer como que querian largar las anclas de proa.

31 וַיֹּאמֶר פּוֹלוֹס לְשַׂר מֵאָה וּלְאַנְשֵׁי מִלְחָמָה אִם לֹא יְעוֹדְדוּ הָאֵלֶּה בָּאֳנִיָּה אַתֶּם לֹא תוּכְלוּ לְהִמָּלֵט׃

Paulo dixo al Centurion y à los ſoldados, Si eſtos no quedan en el nauio, voſotros no podeys ſaluarhos.

32 אָז גָּזְרוּ אַנְשֵׁי מִלְחָמָה אֶת־חַבְלֵי רַפְסוֹדָה וְהִנִּיחוּהָ לִנְפּוֹל׃

Entonces los ſoldados cortaron los cabos del batel, y dexaronlo perder.

33 וְעַד אֲשֶׁר עָתִיד הָיָה לִהְיוֹת בֹּקֶר נִיעֵץ אוֹתָם כֻּלָּם לָקַחַת לֶחֶם וְלִסְעֹד לִבָּם לֵאמֹר שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר הוּא הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר מְקַוִּים אֲנַחְנוּ בְּלִי אֹכֶל הִתְעוֹדַדְתֶּם וּמְאוּמָה לֹא טָעוֹם׃

Y como ſe començo à hazer de dia, Paulo exhortaua à todos que comieſſen, diziendo, Eſte es el catorzeno dia que eſperays y permaneceys ayunos no comiendo nada:

34 עַל־כֵּן מֵעִיז אֲנִי אֶתְכֶם לִסְעֹד אֶת לִבּוֹתֵיכֶם כִּי זֹאת תִּהְיֶה אֶל־יְשׁוּעַתְכֶם כִּי אִם הֱיוּ לִבְנֵי חַיִל וּלְאִישׁ מִכֶּם לֹא יִפּוֹל מִשַּׂעֲרוֹת רָאשֵׁיכֶם אַרְצָה׃

Portanto ruego hos que comays por vueſtra ſalud: que niaun vn cabello de la cabeça de ninguno de voſotros perecera.

κζ.

29. Φοβούμενοί τε μήπως εἰς τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας, ηὔχοντο ἡμέραν γενέσθαι.

Et craignans qu'ils ne tombaſſent en quelque eſcueil, ils ietterent quatre ancres de la pouppe du nauire, deſirans que le iour vinſt.

30. Τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προφάσει ὡς ἐκ πρώρας μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν,

Et comme les mariniers cerchoyent à s'enfuir du nauire, ayans aualé l'eſquif en la mer, comme s'ils euſſent voulu laſcher les ancres du coſté de la prouë

31. Εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε.

Paul dit au Centenier & aux gendarmes, Si ceux-ci ne demeurent dedans le nauire, vous ne pouuez vous ſauuer.

32. Τότε οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν τὰ σχοινία τῆς σκάφης, καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν.

Adonc les gendarmes coupperent les cordes de l'eſquif, & le laiſſerent choir en bas.

33. Ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλεν ἡμέρα γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς, λέγων, τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι.

Et pendant que le iour deuoit venir, Paul les enhorta tous de prendre quelque nourriture, diſant, Auiourd'hui eſt le quatorzieme iour qu'en attendant vous eſtes demeurés à iuin, & n'auez riē prins.

34. Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς προσλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς πεσεῖται.

Parquoi ie vous enhorte que preniez quelque nourriture, attendu qu'il eſt expedient pour voſtre ſauueté: car il ne cherra de nul de vous vn cheueu de la teſte.

CAP. XXVII.	Das XXVII. Capitel.	Kapitola XXVII.
29. Timentes autem ne in aſpera loca incideremus, de puppi mittentes áncoras quatuor, optabant diẽ fieri.	29. Da forchten ſie ſich/ ſie würden an harte ort anſtoſſen/ vnnd worffen hinden vom Schiff vier Ancker ein/ vnd wündſcheten daß tag würde.	29. A bogjce ſe aby na mělké mijſto newhodili/ wypuſtiwſſe z Bárky čtyři Kotwy/ žádali aby den byl.
Then fearing leſt they ſhould haue fallen into ſome rough places/ they caſt foure ancres out of the ſterne/ and wiſhed that the day were come.	Da fryctede de at de ſkulde ſtøde paa haarde Steder/ oc de kaſte fire Ackere bag vd aff Skibet/ oc yndſkede at det vilde vorde dag.	A bojac ſię áby ná mieyſcá nie rowne nie przyſzli/ rzućiwſzy cztery kotwice z okretu/ prágnęli áby dźień náſtał.
30. Nautis verò quærentibus fugere de navi, cùm miſiſſent ſcapham in mare, ſub obtentu quaſi inciperent à prora ancoras extendere.	30. Da aber die Schiffleute die flucht ſuchten auß dem Schiffe / vnd den Kahn niderlieſſen/ in das Meer/ vnd gaben für / ſie wolten die Ancker vorne auß dem Schiffe laſſen.	30. A když Marynáři chtěli vtecy z Bárky puſtiwſſe Cžlun Korabowý do Moře / pod zámyſlem/ yakoby chtěli od předku Bárky Kotwe roztahowati.
Now as the mariners were about to flee out of the ſhip / and had let downe the boat into the ſea vnder a colour as though they woulde haue caſt ancres out of the foreſhip.	Oc der Skibmendene ſøgte effter at fly aff Skibet / oc ſette Baaden ned i Haffuit/ oc lode ſom de vilde kaſte flere Ackere faare aff Skibet.	Tedy żeglarze gdy ſię ſtáráli iákoby uciec z okretu puśćiwſzy bárkę ná morzerzkomo chcieli od przodku zárzucáć kotwice.
31. Dixit Paulus Centurioni & militibus, Niſi hi in navi manſerint, vos ſalvi fieri non poteſtis.	31. Sprach Paulus zu dem Vnterhauptman/ vnd zu den Kriegsknechten: Wenn diſe nicht im Schiffe bleiben/ ſo köndt ihr nicht beym Leben bleiben.	31. Řekl Pawel Setnjkowi a Žoldnéřuom: Nezuoſtanau-li tito na Bárce/ wy nebudete moc zachowáni býti.
Paul ſayde vnto the Centurion and the ſouldiers / Except theſe abide in the ſhip, ye cannot be ſafe.	Da ſagde Paulus til Underhøffuitzmanden oc til Stridzmendene / Der ſom diſſe icke bliffue i Skibet / da kunde i icke bliffue ved Liffuit.	Rzekł tedy Páwel ſetnikowi y ſłużebnym/ ieśliż ci nie zoſtáná w okręcie / tedy wy nie możecie być záchowáni.
32. Tunc abſciderunt milites funes ſcaphæ : & paſſi ſunt eam excidere.	32. Da hieben die Kriegsknechte die Stricke ab von dem Kahn/ vnd lieſſen jn fallen.	32. Tedy Žoldnéři vtijnali prowazy v Cžlunu / a puſtili gey aby pryč plynul.
Then the ſouldiers cut of the ropes of the boat/ and let it fall away.	Da hugge de Stridzmendene linerne aff Baaden/ oc lode hannem falde.	A ták ſłużebni obćięli powrozy w bárki / y dáli iey vpáść.
33. Et cum lux inciperet fieri, rogabat Paulus omnes ſumere cibum, dicens, Quartadecima die hodie expectantes ieiuni permanetis, nihil accipientes.	33. Vnd da es anfieng liecht zu werden/ ermanet ſie Paulus alle/ daß ſie Speiſe nemen/ vnnd ſprach : Es iſt heute der viertzehende tag/ daß jhr wartet vnd vngeſſen blieben ſeyt/ vnd habt nichts zu euch genommen.	33. A když počalo ſwitati/ proſyl Pawel wſſech/ aby pogedli/ řka: Giž geſt tomu dnes čtrnáctý den/ yakž trwáte poſtijce ſe/ a nic gſte negedli:
And when it began to be day/ Paul exhorted them all to take meate/ ſaying/ This is the fourteenth day that ye haue taried / and continued faſting / receiuing nothing.	Oc der det begynte at bliffue liuſt / da formanede Paulus dem alle / at de ſkulde faa Mad / oc ſagde/ Det er i dag den fiortende dag / at i haffue toffuit oc icke ædet/ oc inted taget til eder.	Zátym gdy dźień począł ná ſtáwáć/ nápominał Páwel wſzytki áby iedli/ mowiąc/ Tenci dźień ieſt czternaſty / iáko czekáiąc trwácie łácżni nic nie iedząc.
34. Propter quod rogo vos accipere cibum pro ſalute veſtra, quia nullius veſtrum capillus de capite peribit.	34. Darumb ermane ich euch ſpeiſe zunemen/ euch zu laben/ denn es wird ewer keinem ein Haar von dem Haupt entfallen.	34. Protož proſým was/ abyſſte přijali pokrm pro waſſe zdrawij/ neb žádného z wás wlas s hlawy nezahyne.
Wherefore I exhort you to take meate: for this is for your ſafe garde: for there ſhall not an heare fall from the head of any of you.	Der faare formaner ieg eder / at i tage Maad/ oc verquege eder / Thi der ſkal icke falde it haar aff nogen eders Hoffuit.	Dla tegoż was nápomínam ábyśćie iedli/ ábowiem ći wam to będźie ku zdrowiu wáſzemu pożytecżno/ gdyż żadnego z was y włos z głowy nie ſpadnie.

כז

35 וְכַד הָלֵין אֱמַר נְסַב
לַחְמָא וְשַׁבַּח לַאלָהָא
קְדָם כֻּלְהוֹן וַקְצָא וַאשְׁרִי
לְמֵאכַל׃

E detto ch'egli hebbe queſte coſe, preſe del pane, e rendè gratie à Dio in preſentia di tutti, e ſpezzatolo, cominciò à mangiare.

36 וְאֶתְבַּיַּאו כֻּלְהוֹן ו
וְקַבֶּלוּ תוּרְסָיָא׃

Onde hauendo tutti fatto buono animo, preſero ancor eſſi da mangiare.

37 אִיתַיְן הֲוַין דֵּין בְּאֵלְפָא
מָאתַיִן וְשַׁבְעִין וְשֵׁת נַפְשָׁן׃

Et erauamo tra tutti ne la naue dugento ſettanta ſei perſone.

38 וְכַד סְבַעוּ מֵאכוּלְתָא
אַקִּלוּ מֶן אֵלְפָא וְשַׁקְלוּ
חֶטָּא וַשְׁדַו בְּיַמָּא׃

Satiati che furon di mangiare, alleggerirono la naue, gittando il grano nel mare.

39 וְכַד הֲוָא יַוְמָא סַפָּנֵא
אִידַעוּ הִי אַרְעָא לָא
אֶשְׁתַּוְדַעוּ אֶלָּא חָרוּ עַל
גִּיב יַבְּשָׁא כַּנְפָּא חָדָא
דְּיַמָּא אַיְכָא דְּרָנִין הֲווּ דְאֶן
מֶשְׁכְּחָא נַדְחוּנָה לְאֵלְפָא׃

Quando poi fu venuto il giorno, non conoſceuano la terra: ma conſiderauano vn certo golfo che haueua lito, nel qual diſegnauano ſpinger la naue, ſe haueſſeno potuto.

40 וַפְסַקוּ לְאוּקִינָוס מֶן
אֵלְפָא וַארְפִיו אֶנֵּין בְּיַמָּא
וְשַׁרִי רְכָבָא דְּסוּכָּנָא וַתְלוֹ
אַרְמֶגוֹן זְעוּרָא לְרוּחָא
דְּנָשְׁבָא וְרָדִין הֲוַין לְאַפַּי
יַבְּשָׁא׃

E coſi ritirate l'ancore, ſi commeſſero al mare, allargando inſieme con le giunture de timoni: & alzato ſu l'artimone al fiato del vento, tendeuano verſo il lito.

41 וְנַשַּׁת אֵלְפָא בְּדוּכְּתָא
דְּרָמָא בֵּינָת תְּרֵין עוּמְקִין
דְּיַמָּא וְתַחְרַת בָּהּ וְקָם
עֲלֶיהָ גַּבָּהּ קַדְמָיָא וְלָא
מֶתְתְּזִיעַ הֲוָא גַּבָּהּ דֵּין
אַחְרָיָא אֶשְׁתְּרִי מֶן קְטִירָא
דְּגַלְּלָא׃

Ma eſſendo incorſi in vn luogo di due mari, vrtarono la naue: & eſſendoſi ficcata la prora, reſtaua immobile: e la poppa ſi disfaceua per la violentia de l'onde.

כז

35 וְכַאֲשֶׁר אָמַר אֶת־הָאֵלֶּה לָקַח
אֶת־הַלֶּחֶם וַיּוֹדֶה לַיהוָה לִפְנֵי־
כֻלָּם וַיִּשְׁבֹּר וַיָּחֶל לֶאֱכֹל׃

Y auiendo dicho eſto, tomando el pan, hizo gracias á Dios en preſencia de todos: Y partiendo començo á comer.

36 וַיְהִי טוֹבֵי־לֵבָב כֻּלָּם. וַיִּסְעֲדוּ
לִבּוֹתָם׃

Entonces todos teniendo ya mejor animo, comieron ellos tambien.

37 וַנְּהִי כָּל־נֶפֶשׁ בָּאֳנִיָּה מָאתַיִם
שִׁבְעִים וָשֵׁשׁ׃

Y eramos todas las perſonas en el nauio, dozientas y ſetenta y ſeys.

38 וַיִּשְׂבְּעוּ לֶחֶם וְהֵקֵלּוּ אֶת־
הָאֳנִיָּה וַיָּטִילוּ אֶת הַחִטָּה אֶל־
הַיָּם׃

Y hartados de comida, aliuiauan el nauio echando el grano à la mar.

39 וַיְהִי־בֹקֶר וְלֹא הִכִּירוּ אֶת־
הָאָרֶץ אַךְ חֵיק אֶחָד צָפָה פִּלְסוּ
אֲשֶׁר לוֹ שְׂפַת הַיָּם אֲשֶׁר בּוֹ אִם
יוּכְלוּ לְהַדִּיחָם אֶת־הָאֳנִיָּה׃

Y como ſe hizo de dia, no conocian la tierra: mas vian vn golfo, que tenia orilla àl qual acordauan de echar, ſi pudieſſen, el nauio.

40 וְכַאֲשֶׁר גִּלְּלוּ אֶת־הָעֲגוֹת
הִנִּיחוּ אֳנִיָּה לַיָּם וּכְאֶחָד הִתִּירוּ
אֶת־צְמִידֵי הַתַּחְבֻּלָה וְהֵרִימוּ
נֵס גָּדוֹל לָרוּחַ נֻשְּׁבָה בּוֹ לִתְקוֹף
אֶת־הַיַּבָּשָׁה׃

Alçando las anclas, dexaronſe à la mar, largandó tambien las ataduras de los gouernalles: y alçada la ceuadera àl ſoplo del ayre, yuanſe à la orilla.

41 וּבִנְפוֹל אֹתָנוּ אֶל־מְקוֹם
מִשְׁפְּתַיִם הִתְקִיפוּ בְּתֹקֶף אֶת־
הָאֳנִיָּה וְרֹאשׁ הָאֳנִיָּה נִחַת לַעֲמֹד
וְלֹא נָמוֹט אַךְ אֲחוֹרוֹ נִקְרַע בְּעַיִם
הֲדוּהַ הַגַּלִּים׃

Mas dando en vn lugar de dos aguas, la nao dió àl traues: y la proa hincada eſtaua ſin mouerſe, y la popa ſe abria con la fuerça de la mar.

κζ.

35. Εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαρίστησε τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν.

Et quand il eut dit ces choſes, & prins du pain, il rendit graces à Dieu deuant tous: & l'ayant rompu commença à manger.

36 Εὔθυμοι δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς.

Adonques tous ayans prins courage ſe prindrent auſſi à manger.

37. Ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ.

Or eſtions-nous au nauire en tout deux cens ſeptante ſix ames.

38. Κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφιζον τὸ πλοῖον. ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν.

Et quand ils furent raſſaſiés de viande, ils allegerent le nauire, iettans le blé en la mer.

39. Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον· κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλὸν, εἰς ὃν ἐβουλεύσαντο εἰ δύναιντο, ἐξῶσαι τὸ πλοῖον.

Mais le iour eſtant venu, ils ne recognoiſſoyent point le païs: ains apperceurent vn goulfe ayant riuage, auquel ils deliberoyent ietter le nauire, s'ils euſſent peu.

40. Καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἴων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμονα τῇ πνεούσῃ κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν.

Parquoi ayans retiré les ancres, ils l'abandõnerent à la mer, laſchans quand & quand les attaches des gouuernaux: & l'artimon leué au vent, tirerent vers le riuage.

41. Περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἐπώκειλαν τὴν ναῦν· καὶ ἡ μὲν πρῷρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας τῶν κυμάτων.

Mais eſtans tombés en vn lieu où deux courans ſe rencontroyent, ils y heurterent la nauire, & la proue eſtant fichee demeuroit ferme, mais la pouppe ſe rompoit par la violence des vagues.

CAP. XXVII.

35. Et cùm hæc dixiſſet, ſumens panem, gratias egit Deo in conſpectu omnium: & cum fregiſſet, cœpit manducare.

And when he had thus ſpoken / he tooke bread / and gaue thankes to God / in preſence of them all / and brake it / and began to eate.

36. Animæquiores autem facti omnes, & ipſi ſumpſerunt cibum.

Then were they all of good courage / and they alſo tooke meate.

37. Eramus verò univerſæ animæ in navi ducentæ ſeptuaginta ſex.

Nowe we were in the ſhip in al two hundreth / threeſcore and ſixtene ſoules.

38. Et ſatiati cibo alleviabant navem, iactantes triticum in mare.

And when they had eaten enough / they ligthened the ſhip / and caſt out the wheate into the ſea.

39 Cum autem dies factus eſſet, terram non agnoſcebant: ſinum verò quendam conſiderabant habentem litus, in quem cogitabant, ſi poſſent eiicere navem.

And when it was day / they knew not the countrey: but they ſpied a certain creeke with a banke / into the which they were minded (if it were poſſible) to thruſt in the ſhippe.

40. Et cum ancoras ſuſtuliſſent, committebāt ſe mari, ſimul laxantes iuncturas gubernaculorum: & levato artémone ſecundum auræ flatum, tendebant ad litus.

So when they had taken vp the ancres / they committed the ſhip vnto the ſea / and looſed the rudder bondes / and hoiſed vp the maine ſaile to the winde / and drewe to the ſhore.

41. Et cum incidiſſemus in locum dithalaſſum, impegerunt navem: & prora quidem fixa manebat immobilis: puppis verò ſolvebatur à vi maris.

And when they fell into a place / where two ſeas met / they thruſt in the ſhippe: and the fore parte ſticke faſt / and could not bee moued / but the hinder parte was broken with the violence of the waues.

Das XXVI. Capitel.

35. Vnd da er das geſaget / nam er das Brot / dancket Gott für jhnen allen / vnd brachs / vnd fing an zu eſſen.

Oc der hand haffde det ſagd / tog hand Brød / tackede Gud for dem alle / oc brød det / oc begynte at æde.

36. Da wurden ſie alle guts muts / vnd namen auch ſpeiſe.

Da bleffue de alle frimodige / oc finge dem ocſaa Mad.

27. Vnſer waren aber alle zuſammen im Schiff / zwey hundert vnnd ſechs vnd ſiebentzig Seelen.

Men wi vaare alle tilſammen i Skibet / thu hundrede oc ſex oc halffierdeſindstiue Siele.

38. Vnd da ſie ſatt wurden / erleichterten ſie das Schiff / vnd worffen das Getreide in das Meer.

Oc der de bleffue mætte / forlaaſſede de Skibet / oc kaſte Kornet i Haffuit.

39. Da es aber tag ward / kandten ſie das Land nicht. Eines Anfurts aber wurden ſie gewar / der hatte ein Vfer / da hinan wolten ſie das Schiff treiben / wo es möglich were.

Oc der det bleff dag / kende de Landet icke. Men de ſaae en Haffn ſom haffde en bræd, der vilde de ſtyret Skibet hen / om det haffde veret mueligt.

40. Vnd da ſie die Ancker auffgehuben / lieſſen ſie ſich dem Meer / vnd lößeten die Ruderband auff / vnd richteten den Segelbawm nach dem Winde / vnd trachteten nach dem Vfer.

Oc der de toge Ackerne op / gaffue de ſig til Søſſ oc løſde Roret aff / oc vende Raaen effter Været / oc lagde ſig effter at komme til Landet.

41. Vnd da wir fuhren an einen ort / der auf beyden ſeiten Meer hatte / ſtieß ſich das Schiff an / vnnd das forder theil bleib veſte ſtehen vnbeweglich / Aber das hinder theil zubrach / von der gewalt der Wellen.

Oc der wi fore til en Sted / ſom haffde Haffuit paa baade ſider / der ſtøtte Skibet paa / oc den fremmerſte deel bleff faſt ſtaaendis vrørlig / Men bagdelen ſtoſſ ſønder aff bølgernis magt.

Kapitola XXVII.

35. A když to powěděl / wzaw chlěb / djky wzdáwal Bohu / předewſſemi: A když rozlomil počal gjſti.

To rzekßy wźiął chleb / y czynił dźięki Bogu przed wßythkimi / y vłomiwßy / począł jeść.

36. Tehdy y oni potěſſywſſe ſe přigjmali pokrm.

Ale gdy wßyscy iuż byli lepßey myśli / poczęli też jeść y oni.

37. A bylo nás wſſech Lidij na Bárce / dwě Stě Sedmdeſáte a ſſeſt.

A było nas wßythkich osobám w okręcie / dwieśćiey śiedmdźieśiąt y ßeść.

38. A poſylněni gſauce pokrmem / oblehčowali Bárku / metyce Pſſenicy do Moře.

Tedy násadßy się polekczáli okrętu / wyrzucáiąc pßenicę w morze.

30. A když byl včiněn den / nemohli země widěti / než zatoku něyakau ſeznamenali ana má břeh / y myſlili mohliliby kterak k němu přiſtati s Bárkau.

A gdy iuż dźień nádßedł / nie ználi źiemie / wßákoż vyźreli niektorą odnogę máiącą brzeg / ná ktorą myślili / ieśliby mogli wpráwić okręt.

40. A když Kotwy z wody wytáhli / dali ſe na Moře / ſprawiwſſe také prowazy Prawidl / a zdwihſſe menſſý wětrnjk / podlé wijnij wětru / táhli ſe k břehu.

Zátym wyćiągnąwßy kotwice / puśćili się ná morze / y odiąwßy powrozy od sterow / á podniozßy mnieyßy żagiel / puśćili się zá wiátrem ku brzegowi.

41. A když gſme trefili na to mijſto / kde ſe dwoge Moře ſcházý / tu ſe nám zaſtawila Barka: a přednij konec Bárky ſtal nehnauc ſe / zádnij pak konec lámal ſe náſylijm wln.

A gdy nápádli ná mieysce gdźie się dwie morzá schodzą / otrącił się okręt / á przodek okrętu ták stánął że się áni ruszył / ále zad łamał się od nawálności wod.

כז

42 וּצְבוֹ הֲווֹ אִסְטְרַטְיוֹטֵא דְּנִקְטְלוּן אֶנּוּן לַאסִירֵא דְּלָא נִרְמוּן סָחְוָא וְנֶעְרְקוּן לְהוֹן מֶנְּהוֹן׃

Allora il conſiglio de ſoldati fu d'ammazzare i prigioni, accioche notando via, non ſene fuggiſſe alcuno.

43 וְקֶנְטְרוּנָא כְּאָא אֶנּוּן מֶן הָדֵא מֶטּוּל דְּצָבֵא הֲוָא דְּנַחֵא לְפַוְלוֹס וְלַאיְלֵין דְּמֶשְׁכְּחִין הֲווֹ דְּנִרְמוּן ס סָחְוָא פַּקֵּד לְהוֹן דְּבַקְדְמַיָא נִסְחוֹן וְנֶעְבְּרוּן לְאַרְעָא׃

Ma il Centurione, volendo ſaluar Paulo, gli ritraſſe da tal propoſito, e comandò che quelli che poteuan natare, ſi gittaſſen giu i primi, & vſciſſeno à terra.

44 וְלַשַּׁרְכָּא עַל דַּפֵּא וְעַל קֵיסָא אַחֲרָנָא דְּאֶלְפָּא אַעְבַּר אֶנּוּן וְהָכַנָא כֻּלְּהוֹן אֶשְׁתַּוְזַבוּ לְאַרְעָא׃

E gli altri, chi ſopra tauole, e chi ſopra qualche altra coſa de la naue: e coſi auuenne che tutti ſi ſaluorono in terra.

כח

1 וּמֶן בָּתַר כֵּן יַלְפַן דְּמִילִיטִי מֶתְקַרְיָא הָי גָּזַרְתָּא וּבַרְבְּרָיֵא דְּעָמְרִין הֲווֹ בָּהּ רַחְמֵתָא סַגִּיָּאָא חַוִּיו לָוָתָן׃

E Scampati che furono, allor conobbero che l'iſola ſi chiamaua Melita. E i Barbari ci vſauano non mediocre humanità.

2 וְאַוְהֵדוּ נוּרָא וְקַרְאוּן לְכֻלַּן דְּנֶשְׁחַן מֶטּוּל מִטְרָא סַגִּיָּאָא וְקוּרְשָׁא דְּאִית הֲוָא׃

Imperoche accendendo del fuoco, ci ricettauano tutti, per la pioggia che ſopra ſtaua: e per il freddo.

3 וּפַוְלוֹס שְׁקַל סוּגָּאָא דְּחַסּוּבֵא וְסָם עַל נוּרָא וּנְפַקַת מֶנְּהוֹן אַכִדְנָא מֶן רְתָחָא דְּנוּרָא וְנֶכְתַּת ב בְּאִידֵהּ׃

La doue Paulo hauendo raccolto vna buona quantità di ſarmenti, e poſtili ſopra il fuoco, vna vipera vſcì fuora per il calore, & attaccoſili à la mano.

כז

42 וְאַנְשֵׁי מִלְחָמָה הִתְיָעֲצוּ לַהֲרֹג אֶת־הָאֲסוּרִים פֶּן יִבְרַח אִישׁ מֵהֶם בְּשָׂחוֹתָם׃

Entonces el acuerdo de los ſoldados era, que mataſſen los preſos: porque ninguno huyeſſe eſcapandoſe nadando.

43 וְשַׂר מֵאָה רָצָה לְהוֹשִׁיעַ אֶת־פּוּלוֹס מְנָעָם מֵעֲצָתָם וַיְצַו לָאֵלֶּה אֲשֶׁר יָכְלוּ לִשְׂחוֹת לְרַמּוֹת אֶת־נַפְשָׁם בָּרִאשׁוֹנָה בַּיָּם וּלְהִתְמַלֵּט אֶל־הָאָרֶץ׃

Mas el Centurion, queriendo ſaluar à Paulo, eſtoruò eſte acuerdo: y mando que los que pudieſſen nadar, ſe echaſſen los primeros, y ſalieſſen à tierra:

44 וְאֵת שְׁאֵרִיתָם אֲחָדִים עַל־הַדְּלָתוֹת וַאֲחֵרִים עַל־הַכֵּלִים אֲשֶׁר עַל־אֳנִיָּה וְכֵן נִמְלְטוּ כֻּלָּם אֶל־הַיַּבָּשָׁה׃

Y los demas, parte en tablas, parte en coſas del nauio: y anſi aconteciò que todos ſe ſaluaron à tierra.

כח

1 וְכַאֲשֶׁר נִמְלְטוּ אָז יָדַע כִּי מְלִיטִי נִקְרָא הָאִי הַהוּא וְלַעֲזִים יוֹשְׁבֵי־הָאִי חֶסֶד וּצְדָקָה לֹא קְטַנָּה עָשׂוּ אִתָּנוּ׃

Y Como eſcapamos, entonces conocimos la Iſla, que ſe llamaua Melita. Mas los barbaros nos hazian no poca humanidad.

2 כִּי בָעֲרוּ אֶת־מְדוּרָה וְקִדְּמוּ וְקִבְּלוּ אוֹתָנוּ כֻּלָּנוּ בַּעֲבוּר מָטָר הַנִּצָּב וּבַעֲבוּר הַקֹּר׃

Porque encendido vn gran fuego nos recibieron à todos, à cauſa de la lluuia que venia, y del frio.

3 וְכַאֲשֶׁר פָּתַל פּוּלוֹס רֹב קְצָפוֹת וְשָׂם עַל־הַמְּדוּרָה וַיֵּצֵא אֶפְעֶה מֵחֹם הָאֵשׁ וּמָשַׁשׁ אֶת־יָדוֹ׃

Entonces auiendo Paulo allegado algunos ſarmientos, y pueſtolos en el fuego, vna biuora huyendo del calor le acometiò à la mano.

κζ´.

42. Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσι, μή τις ἐκκολυμβήσας διαφύγῃ.

Adonc le conſeil des gendarmes fut de tuer les priſonniers, de peur que quelcun s'eſtant ſauué à nage ne s'enfuit:

43. Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος βουλόμενος διασῶσαι τὸν παῦλον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλεύματος, ἐκέλευσέ τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾷν ἀποῤῥίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι.

Mais le Centenier voulant ſauuer Paul, les empeſcha d'executer ce conſeil, & commanda que ceux qui pourroyent nager, ſe ietaſſent hors les premiers, & ſe ſauuaſſent en terre,

44. Καὶ τοὺς λοιποὺς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν, οὓς δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. Καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

Et les autres, les vns ſur des ais, & les autres ſur quelques pieces du nauire. Et ainſi aduint que tous ſe ſauuerent en terre.

ΚΕΦΑΛ. κη´.

Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωσαν ὅτι μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται. Οἱ δὲ βάρβαροι παρεῖχον οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν.

Eſtans donc venus à ſauueté: ils recognurent alors que l'iſle eſtoit appelee Malte. Et les Barbares vſerent d'vne ſinguliere humanité enuers nous:

2. Ἀνάψαντες γὰρ πυρὰν, προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς, διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα, καὶ διὰ τὸ ψῦχος.

Car ils allumerent vn grand feu & nous recueillirent tous, pour la pluye qui nous preſſoit, & pour le froid.

3. Συστρέψαντος δὲ τοῦ παύλου φρυγάνων πλῆθος, καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυράν, ἔχιδνα ἐκ τῆς θέρμης ἐξελθοῦσα καθῆψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ.

Adonc Paul ayant ramaſſé quelque quantité de ſarmens, comme il les eut mis au feu, vne vipere ſortit hors à cauſe de la chaleur, & lui enuahit la main.

CAP. XXVII.

42. Militum autem conſilium fuit ut cuſtodias occiderent: ne quis cum enataſſet, effugeret.

Then the ſouldiers counſell was to kill the priſoners: leaſt any of them / when hee had ſwomme out / ſhould flee away.

43. Centurio autem volens ſervare Paulum, prohibuit fieri: iuſſitque eos qui poſſent natare, emittere ſe primos, & evadere, & ad terram exire.

But the Centurion willing to ſaue Paul, ſtayed them from this counſell / and commaunded that they that coulde ſwimme / ſhould caſt themſelues firſt into the ſea / and go out to land.

44. Et cæteros alios in tabulis ferebant: quoſdam ſuper ea quæ de navi erant. Et ſic factum eſt, ut omnes animæ evaderent ad terram.

And the other / ſome on boardes / and ſome on certaine pieces of the ſhippe: and ſo it came to paſſe / that they came all ſafe to lande.

CAP. XXVIII.

ET cùm evaſiſſemus, tūc cognovimus quia Mitylene inſula vocabatur. Barbari verò præſtabant non modicam humanitatem nobis.

And when they were come ſafe / then they knewe that the Ile was called Melita. And the Barbarians ſhewed vs no little kindenes.

2. Accenſa enim pyra reficiebant nos omnes, propter imbrem qui imminebat & frigus.

For they kindled a fire / and receyued vs euery one / becauſe of the preſent ſhoure / and becauſe of the colde.

3. Cū congregaſſet autem Paulus ſarmentorum aliquantam multitudinem, & impoſuiſſet ſuper ignem, vipera à calore cum proceſſiſſet, invaſit manum eius.

And when Paul had gathered a nomber of ſtickes / and layd them on the fire, there came a viper out of the heat / and lept on his hande.

Das XXVII. Capitel.

42. Die Kriegsknechte aber hatten einen rath / die Gefangenen zu tödten / daß nicht jemand / ſo herauß ſchwimme / entflöhe.

Da haffe Stridzmendene it Raad / at ihielſla Fangerne / at der ſkulde icke nogen vndkomme / om hand ſuømmede bort.

43. Aber der Vnterhauptman wolte Paulum erhalten / vnd wehret jrem fürnemen / vnnd hieß die da ſchwimmen kondten / ſich zu erſt in das Meer laſſen / vnd entgehen an das Land.

Men Vnderhøffuitzmanden vilde beuare Paulum / oc forhindrede deris opſæt / Oc hand bød / at de ſom kunde ſuømme / ſkulde førſt giffue ſig i Haffuit oc vndgaa til Landet.

44. Die andern aber / etliche auff den Brettern / etliche auff dem das vom Schiffe war. Vnd alſo geſchach es / daß ſie alle erhalten zu Lande kamen.

Men nogle aff de andre paa fiele / oc nogle paa det / ſom vaar aff Skibet. Oc det ſkede ſaa / at de komme alle beholdne til Landet.

Das XXVIII. Capitel.

Vnd da wir außkamen / erfuhren wir / daß die Jnſulen Melite hieß. Die Leutlein aber erzeigeten vns nicht geringe Freundſchafft.

OC der wi vndkomme / da forfore wi / at den Ø hed Melite. Men Folcket beuiſde oſſ icke lidet Venſkaff.

2. Zündeten ein fewr an / vnd namen vns alle auff / vmb deß Regens / der über vns kommen war / vnd vmb der Kälte willen.

De tende en ild op / oc anammede oſſ alle / for den Regen ſom var kommen paa oſſ / oc for kulden ſkyld.

3. Da aber Paulus einen hauffen Reiſer zuſammen raffelt / vnd legt es auffs fewer / kam ein Otter von der hitze / vnd fuhr Paulo an ſeine Hand.

Oc der Paulus ſaffnede en hob Riſſ tilſammen / oc lagde paa ilden / da kom en Ogle aff heden / oc kom paa Pauli Haand.

Kapitola XXVII.

42. Zoldněřuow pak ta rada byla / aby Wězně zmordowali / aby gjm některý wyplyna neutekl.

Thedy ſłużebnik rádźili áby więźnie pomordowáli / iżby ktho ry wypływawſzy nie vćiekł.

43. Ale Setnijk chtěge zachowati Pawla / nedal toho včiniti: Y rozkázal těm kteřjž mohli plynauti / aby ſe puſtili naypprwé do Moře / a wyſſli na Zemi:

Ale ſetnik chcąc zachowáć Páwłá / nie dopuśćił im tey rády, á roſkazał áby ći ktorzy mogą przeplynąć naprzod wyſkákowáli / y ná brzeg wychodźili.

44. Ginij pak aby na Dſkach plynuli: a někteřij na tom co bylo zlamaného z Bárky. Y ſtalo ſe tak / že wſſyckni zdrawij wyſſli na zemi:

Drudzy záś ieſzcze ná deſzczkách / á częśćą ná káwálcach okrętu / Y ſtáło ſie tákże wſzyſcy zdrowo wyſzli ná źiemię.

Kapitola XXVIII.

A Když gſme z toho nebezpečenſtwij wyſſli / tehdy gſme teprw poznali / že Oſtrow ten ſlaul Melite. Lidé pak toho Oſtrowa welikau k nam přijwětiwoſt vkázali.

TEdy gdy zdrowo vſzli / poználi iż to był wyſep który zowa Melitá. A pogáni okázowáli nam nie ledá ludzkość.

2. Neb zapaliwſſe hranicy drew / přijali nás wſſeckny / pro Déſſt kterýž w tu chwijli byl / pro zymu.

Abowiem zápaliwſzy ſtos drew / przyjęli nas wſzytkich dla dżdżá który miał być / y dla źimná.

3. A když Pawel ſebral náručij roždij a kladl na oheň tehdy Geſſter kaučijkage před horkem / připala ſe k ruce geho.

A gdy Páwel názbierał nieco gáłęzia winnego / y kładł ná ſtos / wyrwawſzy ſie żmiá z ćiepłá / vchwyćiłá go zá rękę.

כח

4 וְכַד חֲזָאוּהָ בַּרְבְּרָיֵא דְּתַלְיָא בְּאִידֵהּ אָמְרִין הֲווֹ דְּכַבַר הָנָא גַּבְרָא קָטוֹלָא הוּ דְּכַד אֶשְׁתַּוְזַב מֶן יַמָּא כֵּאנוּתָא לָא שַׁבְקָתֵהּ דְּיַחֵא׃

Come i Barbari viddero la beſtia che pendeua da la ſua mano, diceuano tra loro, Queſt'huomo ſenza fallo è homicida: il quale eſſendo ſcampato dal mare, la vendetta non lo laſcia viuere.

5 הוּ דֵּין פָּוְלוֹס אַנִּיף אִידֵהּ וַאשְׁדָּהּ לַאכִדְנָא בְּנוּרָא וּמֶדֶּם דְּסַנְיָא לָא הֲוָיֵהּ׃

Ma egli ſcoſſa la vipera nel fuoco, non ne patì male alcuno.

6 סָבְרִין הֲווֹ דֵּין בַּרְבְּרָיֵא דְּבַר שָׁעְתֵהּ מִתְמְשֵׁא וְנָפֵל כַּד מִית עַל אַרְעָא וְכַד עַדְנָא סַגִּיָּאָא סַכִּיו וַחְזוֹ דְּמֶדֶּם דְּסַנְיָא לָא הֲוָיֵהּ שַׁחְלֶפוּ מֶלַּיְהוֹן וְאָמְרוּ ד דַּאלָהָא הוּ׃

Doue eſſi aſpettauano ch'ei doueſſe gonfiarſi, ò cader ſubbito morto. Et hauendo aſpettato vn gran pezzo, e vedendo che non glien'auueniua incommodo alcuno, mutati d'openione, diceuano, ch'egli era vno Iddio.

7 אִית הֲוָא דֵּין קוּרְיָא בַּה בְּהוּ אַתְרָא לְגַבְרָא חַד דִּשְׁמֵהּ הֲוָא פּוּפְּלִיוֹס דְּהוּ הֲוָא רִישֵׁהּ דְּגָזַרְתָּא וְקַבְּלַן בְּבַיְתֵהּ תְּלָתָא יוֹמִין חֲדִיאִית׃

Erano in quei luoghi le poſſeſſioni del principal de l'Iſola, nominato Publio, il qual ci riceuè, & allogiocci tre giorni benignamente.

8 אֲבוּהִי דֵּין דְּפוּפְּלִיוֹס בְּאֶשָּׁתָא וּבְכֵאב מְעַיָּא כְּרִיהּ הֲוָא וְעַל לְוָתֵהּ פָּוְלוֹס וְצַלִּי וְסָם עֲלַוְהִי אִידֵהּ וְאַחְלְמֵהּ׃

Et auuenne che il padre di Publio giaceua in letto, oppreſſo da febbre e diſenteria: alqual Paulo ſen'entrò: e poi ch'egli hebbe fatto oratione, poſe le mani ſopra eſſo, e riſanollo.

9 וְכַד הֲוָת הָדָא וְאַף שַׁרְכָּא אִילֵין דְּאִית הֲווֹ בָּהּ בְּגָזַרְתָּא כְּרִיהֵא קָרְבִין הֲווֹ לְוָתֵהּ וּמִתְאַסִּין הֲווֹ׃

Eſſendoſi dunque fatto queſto, gli altri ancora ne l'iſola, che haueuano delle infermità, veniuano, & erano ſanati.

כח

4 וְכַאֲשֶׁר רָאוּ הַלּוֹעֲזִים אֶת־הַחַיָּה תְּלוּיָה בְּיָדוֹ אָמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ תַּכְלִית רוֹצֵחַ יֵשׁ הָאִישׁ הַזֶּה אֲשֶׁר אַף כִּי נִמְלַט מִיָּם הַנְּקָמָה לֹא תַנִּיחַ לַחֲיוֹתוֹ׃

Y como los barbaros vieron la biuora colgando de ſu mano, dezian los vnos á los otros, Ciertamente eſte hombre es hõicida: que eſcapado de la mar, el caſtigo no lo dexa biuir

5 וְהוּא הִתְנַעֵר אֶת־הַחַיָּה אֶל־הָאֵשׁ וְרָעָה וּבְעָתָה מְאוּמָה לֹא מֵבִין׃

Mas el, ſacudiendo la biuora enel fuego, ningun mal padeció.

6 וְהֵמָּה חָשְׁבוּ לִצְבוֹתוֹ אוֹ לִנְפּוֹל בְּרֶגַע וְלָמוּת וַיָּחִילוּ עַד בּוֹשׁ וַיִּרְאוּ נֶזֶק מְאוּמָה לֹא לִהְיוֹת בּוֹ וַיִּתְהַפְּכוּ לֵאמֹר כִּי אֱלֹהִים הוּא׃

Empero ellos eſtauan eſperando quando ſe auia de hinchar, o de caer muerto de repente: mas auiendo eſperado mucho, y viendo que ningun mal le venia, mudados, dezian que era dios.

7 וְהָאָרֶץ בַּמָּקוֹם הַהוּא הָיְתָה לְרֹאשׁ הָאִי וּשְׁמוֹ פּוּפְלִיוּס אֲשֶׁר מְקַבֵּל אוֹתָנוּ לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵלִין אוֹתָנוּ כְּרֵעַ כְּאָח׃

En aquellos lugares auia heredades de vn principal de la Iſla llamado Publio, el qual nos recibio, y nos hoſpedó tres dias humanamente.

8 וַיְהִי כִּי אֲבִי־פּוּפְלִיוּס בְּקַדַּחַת וּבְמַחֲלֵה מֵעָיו חָלוּה יֹשֵׁב וַיֵּלֶךְ פּוֹלוֹס אֵלָיו וַיִּתְפַּלֵּל וַיָּשֶׂם אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּרְפָּא אוֹתוֹ׃

Y aconteció que el padre de Publio eſtaua encama enfermo de fiebres y de camaras: ál qual Paulo entró, y deſpues de auer orado puſole las manos encima, y ſanolo.

9 וְכַאֲשֶׁר הָיְתָה זֹאת אָז קָרְבוּ הָאֲחֵרִים אֲשֶׁר הָיוּ לָהֶם מַחֲלָיוֹת בָּאִי וַיֵּרָפְאוּ׃

Y eſto hecho, tambien los otros que en la Iſla tenian enfermedades, llegauan, y eran ſanados.

κη΄.

4. Ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, Πάντως φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν.

Et quand les Barbares virent la beſte pendante à ſa main, ils dirent l'vn à l'autre, Certainemẽt ceſt homme-ici eſt meurtrier: lequel apres eſtre eſchappé de la mer, la vengeãce ne permet point viure.

5. Ὁ μὲν οὖν ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν οὐδὲν κακόν.

Mais icelui ayant ſecoué la beſte dedans le feu, n'en eut aucun mal.

6. Οἱ δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι, ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκώντων, καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι.

Au lieu qu'iceux s'attendoyent qu'il deuſt s'enfler, ou ſubitement choir tout mort: mais quand ils eurent longuemẽt attendu, & veu que nul inconuenient ne lui en aduenoit, ils changerent propos, diſans, Qu'il eſtoit dieu.

7. Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου, ὀνόματι Ποπλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν.

Or eſtoyent en ceſt endroit-la les poſſeſſions du principal de l'Iſle, nommé Publius, lequel nous recueillit, & par trois iours nous logea fort gracieuſement.

8. Ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίᾳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο αὐτόν.

Et aduint que le pere de Publius giſoit detenu de fieures & dyſenterie, vers lequel Paul alla: & quand il eut prié, & lui eut impoſé les mains, il le guerit.

9. Τούτου οὖν γενομένου, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἔχοντες ἀσθενείας ἐν τῇ νήσῳ προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο.

Cela donc eſtant aduenu, tous les autres auſſi de l'Iſle qui eſtoyent malades, vindrent vers lui, & furent gueris.

CAP. XXVIII.

4. Vt verò viderunt Barbari pendentem beſtiam de manu eius, adinvicem dicebant, Vtique homicida eſt homo hic, qui cùm evaſerit de mari, ultio non ſinit eum vivere.

Nowe when the Barbarians ſawe he worme hang on his hande / they ſayde among themſelues/This man ſurely is a murtherer / whome/though he hath eſcaped the ſea/yet Vengeaunce hath not ſuffred to liue.

5. Et ille quidem excutiens beſtiam in ignem, nihil mali paſſus eſt.

But he ſhooke of the worme into the fire/and felt no harme.

6. At illi exiſtimabant eum in tumorem cõvertendum, & ſubitò caſurum & mori. Diu autem illis expectantibus & videntibus nihil mali in eo fieri, convertentes ſe, dicebant eum eſſe Deum.

Howbeit they wayted whẽ he ſhoulde haue ſwollen / or fallen downe dead ſodeinly: but after they had looked great while / and ſawe now no inconuenience come to him / they changed their mindes/and ſayd/That he was a God.

7. In locis autem illis erant prædia principis inſulæ, nomine Publii, qui nos ſuſcipiens, triduo benignè exhibuit.

In the ſame quarters / the chiefe man of the Iſle (whoſe name was Publius) had poſſeſſions: the ſame receyued vs/and lodged vs three dayes curteouſly.

8. Contigit autem patrem Publii febribus & dyſenteria vexatum iacêre, Ad quẽ Paulus intravit: & cùm oraſſet, & impoſuiſſet ei manus, ſalvavit eum.

And ſo it was / that the father of Publius lay ſicke of the feuer / and of a bloudie flixe: to whome Paul entred in/ and when hee prayed / he layd his handes on him/and healed him.

9. Quo facto & omnes qui in inſula habebant infirmitates, accedebant, & curabantur.

When this then was done / other alſo in the yle: which had diſeaſes/came to him and were healed.

Das XXVIII. Capitel.

4. Da aber die Leutlein ſahen das Thier an ſeiner Hand hangen / ſprachen ſie vntereinander: Diſer Menſch muß ein Mörder ſein / welchen die Rache nicht leben leſſet / ob er gleich dem Meer entgangen iſt.

Oc der Folckene ſaae Ormen henge ved hans haand/ da ſagde de til huer andre/ Dette Menniſke maa vere en Mordere / huilcken Heffnen lader icke leffue/ alligeuel at hand end vndkom aff Haffuit.

5. Er aber ſchlenckert das Thier ins fewr / vnnd jhm widerfuhr nichts übels.

Da ruſte hand Ormen i Ilden / oc hanem bleff inted at ſkade.

6. Sie aber warteten / wenn er ſchwellen würde oder tod niderfallen. Da ſie aber lange warteten/ vnnd ſahen / daß jhm nichts vngehewers widerfuhr / verwandten ſie ſich / vnnd ſprachen: Er were ein Gott.

Da varede de paa / at hand ſkulde hobnet eller fuldet død ned. Oc der de varede lenge paa/ oc ſaae/ at hannem bleff inted at ſkade der aff / da finge de it andet ſind/ oc ſagde/ At hand vaar en Gud.

7. An denſelbigen örtern aber hatte der Oberſte der Inſulen / mit namen Publius/ ein Fuhrwerck / der nam vns auff / vnnd herberget vnns drey tag freundlich.

I den ſamme Stæder haffde den Offuerſte paa Oen ſom hed Publius/ en affuelſgaard/ hand anammede oſſ/ oc lente oſſ venlige herbere i tre dage.

8. Es geſchach aber / daß der Vatter Publii am Fieber vnd an der Rhure lag. Zu dem gieng Paulus hinein vnd betet / vnd leget die hand auff jn/ vnd machet jn geſund.

Oc det hende ſig/ at Publij Fader laa aff Koldeſiuge oc Bugløb. Da gick Paulus ind til hannem/ oc lagde haanden paa hannem / oc giorde hannem helbrede.

9. Da das geſchach / kamen auch die andern in der Inſulen herzu / die Kranckheit hatten/ vnd lieſſen ſich geſund machen.

Der det ſkede / da komme oc de andre paa Oen frem / ſom haffde ſiugdom / oc lode gøre ſig helbrede.

Kapitola XXVIII.

4. A když vzřeli Lidé toho Oſtrowu/ an Geſſterka wiſý v ruky gého/ prawili weſpolek: Giſtě člowěk tento geſt wražedlnijk/ neb ač z Moře wyſſel/ wſſak pomſta Božij nedá gemu žiwu býti.

A vyzrawſzy pogáni beſtyą wiſzącą v ręki iego / mowili iedni do drugich / Záiſteć ten cżłowiek ieſt mężoboycá / ktoremu choćia z vſzedł zdrowo z morzá/ pomſtá zywym bydź nie dopuśći.

5. A on ſtřáſſy tu Geſſterku do ohně/ žádné ſſkody newzal.

Tedy on otrząſnąwſzy beſtyą w ogień/ nic złego nie vćierpiał.

6. Ale oni domnjwali ſe že by měl oteci/ a pogednau padnauti a vmřijti. A když toho dlauho čekali/ a widěli že ſe gemu nic neſtalo zlého/ ſwau myſl změniwſſe/ prawili/ že on geſt Buoh.

A oni czekali á zby puchnął/ ábo pádł na ziẽ vmárſzy / ále gdy niemáły cżás czekáli/ á widzieli iż ſię mu nic złego nie dźiáło/ odmieniwſzy myſl / powiedáli go być Bogiem.

7. Na těch pak mijſtech měl poplužij / Knijže toho Oſtrowa/ gménem Publius Kterýž to přigaw nás za tři dni nás dobrotiwě v ſebe w Hoſpodě chowal.

Thám przy onym mieyſcu były folwárki Kſiążęciá wyſpu onego imieniem Publiuſzá/ ktory nas przyiąwſzy przez trzy dni/ przyiáćielſkie chował w goſpodzie.

8. Y přihodilo ſe/ že Otec toho Publia ležal mage Zymnici a čerwenau nemoc: K kterémuž wſſel Pawel / a když ſe pomodlil a wložil naň ruce/ vzdrawil gey.

Y przydáło ſię że oćiec Publiuſzow leżał máiąc febrę y czerwoną niemoc/ ktorego Páwel wſzedſzy gdzie ſię modlił á włożył nań ręce/ vzdrowił.

9. A když ſe to ſtalo/ tehdy wſſickni kteřij na tom Oſtrowu nemocni byli/ přiſtupowali k němu/ a byli vzdraweni:

Zátym gdy ſię to ſtáło/ tedy też y drudzy ktorzy ná ſię mieli niemocy ná wyſpie/ przychodźili y bywáli vzdrowieni.

כח

10 וְאִיקָרָא רַוְרְבָא יַקְּרוּן וְכַד נְפַקְן הֲוַין מֶן תַּמָּן זַוְדוּן׃

I quali ancora ci honororono di molti honori: e quando noi partimmo, ci fornirono di tutte le coſe neceſſarie.

11 נְפַקְן דֵּין בָּתַר יַרְחֵא תְּלָתָא וּרְדַין בְּאַלְפָא אַלֶכְּסַנְדְּרָיְתָא דַאסְתַּיְּת בָּהּ בְּגָזַרְתָּא וְאִית הֲוָת עֲלָיָה אָתָא דְתָאמֵא׃

Hor doppo tre meſi noi nauigammo in vna naue Aleſſandrina, che haueua fatto l'inuernata ne l'iſola, & haueua l'inſegna di Caſtore e Polluce.

12 וַאתַין לְסוּרַקוּסָא מְדִינְתָּא וְקַוִּין תַּמָּן יַוְמָתָא תְּלָתָא׃

Et arriuati à Siracuſa, dimorammo iui tre giorni.

13 וּמֶן תַּמָּן אֶתְכַּרְכַן וּמְטַין לְרֵגִיוּן מְדִינְתָּא וּבָתַר יַוְמָא חַד נְשַׁבַת לַן רוּחָא דְתַימְנָא וּלְתָרֵין יַוְמִין אֶתַין לְפוּטִיאַלוּס מְדִינְתָּא דְאִיטַלְיָא׃

Di li coſteggiando intorno arriuammo à Reggio. E vn giorno dapoi, eſſendoſi leuato Auſtro, venimmo el ſecondo dì à Pozzuoli.

14 וְאַשְׁכַּחַן תַּמָּן אַחֵא וּבְעַו מֶנַּן וַהֲוַין לְוָתְהוֹן יַוְמָתָא שַׁבְעָא וְהָיְדֵין אֶזַלְן לְרְהוֹמִא׃

Là doue hauendo trouato de fratelli, fummo pregati de fermarci con eſſoloro ſette giorni: e coſi ce ne venimmo à Roma.

15 וְכַד שְׁמַעוּ אַחֵא דְתַמָּן נְפַקוּ לְאוּרְעַן עַדְמָא לְשׁוּקָא דְמֶתְקְרֵא אַפִּיּוּס פּוֹרוּס וְעַדְמָא לִתְלָת חָנְוָן וְכַד חֲזָא אֶנּוּן פַּוְלוּס אוֹדִי לַאלָהָא וְאֶתְחַיַּל׃

E da li hauendo i fratelli vdito di noi, ci vſcirono incontro inſin à Foro appio, e Tretauerne. I quali come Paulo hebbe veduti, rendè gratie à Dio, e preſe animo.

16 (וְכַד עַלַין לְרְהוֹמִא קֶנְטְרוּנָא אַשְׁלֶם אֶנּוּן לַאסִירֵא בְּאִידֵה דְּרַב חַיְלָא וְאֶפֶּס) לְפַוְלוּס דְּנֶתֵּב אַיְכָא דְּצָבֵא עַם אֶסְטְרַטְיוֹטָא הָו דְּנָטַר הֲוָא לֵהּ׃

Venuti che noi fummo à Roma, il Centurione cõſegnò i prigioni al Maeſtro di campo: ma à Paulo fu permeſſo ſtar da per ſe con vn ſoldato, che lo guardaua.

כח

10 אֲשֶׁר גַּם כִּבְּדוּנוּ בְּכָבוֹד גָּדוֹל וּבְלֶכְתֵּנוּ נָתְנוּ לָנוּ אֶת־צָרְכֵנוּ׃

Los quales tambien nos honrraron de muchas honrras: y auiendo de nauegar, nos cargaron de las coſas neceſſarias.

11 וַיְהִי כְּמִשְׁלֹשׁ חֳדָשִׁים הָלַכְנוּ בַּיָּם בָּאֳנִיָּה מֵאֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּא אֲשֶׁר הִיא חָרְפָה בָּאִי וְאוֹתָהּ הַתְּאוֹמִים׃

Anſi que paſſados tres meſes, nauegamos en vna nao Alexandrina, que auia inuernado en la Isla, laqual tenia por enſenna à Caſtor y pollux.

12 וְכַאֲשֶׁר בָּאנוּ אֶל־סְרָקוּסָא עָמַדְנוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃

Y venidos à Syracuſas, eſtuuimos alli tres dias:

13 וּמִשָּׁם סָבַבְנוּ וּפָגַעְנוּ בְּרֵגְיוֹן וְאַחֲרֵי יוֹם אֶחָד בְּנָשַׁב רוּחַ דָּרוֹם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי בָּאנוּ אֶל־פּוּטְיאֵלוֹס׃

Dedonde coſteando alderredor, venimos à Rhegio: y otro dia deſpues ventando el Auſtro, venimos al ſegundo dia à Puteolos.

14 אֲשֶׁר שָׁם מָצָאנוּ אַחִים וַיִּשְׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ לַעֲמֹד עִמָּם שִׁבְעַת יָמִים וְכֵן בָּאנוּ לִרְהוּמָה׃

Donde hallados los Hermanos, rogaronlos que quedaſſemos con ellos ſiete dias: y anſi venimos à Roma:

15 וּמִשָּׁם הָאַחִים שׁוֹמְעִים עָלֵינוּ יָצְאוּ לִקְרָאתֵנוּ עַד פְּהוֹרוּס אַפִּיּוּס וְעַד שְׁלוֹשׁ קְבוּרוֹת וּבִרְאוֹתָם פּוֹלוּס בֵּרַךְ אֶת־יְהוָה וְחִזֵּק וְאִמֵּץ לִבּוֹ׃

Dedonde de oyendo de noſotros los Hermanos, ſalieron nos à recebir haſta la plaça de Appio, y las Tres tiendas à los quales como Paulo vido, haziendo gracias à Dios como esfuerço.

16 וְכַאֲשֶׁר בָּאנוּ בִּרְהוּמָה אוֹ־הִסְגִּיר שַׂר מֵאָה אֶת־הָאֲסוּרִים בִּידֵי שַׂר הַצָּבָא וּלְפּוֹלוּס נָתְנוּ לַעֲמֹד לְנַפְשׁוֹ עִם אִישׁ מִלְחָמָה הַשּׁוֹמֵר אוֹתוֹ׃

Y como llegamos à Roma el Centurion entregó los proſos àl General de los exercitos: mas à Paulo fue permittido de eſtar por ſi, con vn ſoldado que lo guardaſſe.

κη'.

10. Οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρείαν.

Leſquels auſſi nous firent grand honneur, & au departir nous fournirent de ce qui nous eſtoit neceſſaire.

11. Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ, ἀλεξανδρίνῳ, παρασήμῳ διοσκούροις.

Or trois mois apres nous partiſmes en vn nauire d'Alexãdrie qui auoit hyuerné en l'iſle, & auoit pour enſeigne Caſtor & Pollux.

12. Καὶ καταχθέντες εἰς συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς.

Et eſtans arriués à Syracuſe, nous demeuraſmes là trois iours.

13. Ὅθεν περιελθόντες κατηντήσαμεν εἰς ῥήγιον, καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς ποτιόλους.

De là ayans tournoyé nous arriuaſmes à Rhege. Et vn iour apres, le vent de Midi eſtant ſuruenu nous vinſmes le deuxieme iour à Puzol.

14. Οὗ εὑρόντες ἀδελφοὺς παρεκλήθημεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά, καὶ οὕτως εἰς τὴν ῥώμην ἤλθομεν.

Auquel lieu ayans trouué des freres, nous fuſmes priés de demeurer auec eux ſept iours. Et ainſi vinſmes à Rome.

15. Κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρις ἀππίου φόρου, καὶ τριῶν ταβερνῶν, οὓς ἰδὼν ὁ παῦλος, εὐχαριστήσας τῷ θεῷ ἔλαβε θάρσος.

Et quand les freres de là eurent ouï nouuelles de nous, ils vindrent au deuant de nous iuſques au Marché d'Appius, & aux Trois boutiques: leſquels Paul voyant, rendit graces à Dieu, & print courage.

16. Ὅτε δὲ ἤλθομεν εἰς ῥώμην, ὁ ἑκατόνταρχος παρέδωκε τοὺς δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῃ· τῷ δὲ παύλῳ ἐπετράπη μένειν καθ' ἑαυτὸν, σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ.

Quand donc nous fuſmes venus à Rome, le Centenier liura les priſonniers au Capitaine general: mais quant à Paul, il lui fut permis de demeurer à part ſoi auec vn gendarme qui le gardoit.

CAP. XXVIII.

10. Qui etiam multis honoribus nos honoraverunt, & navigantibus impoſuerunt quæ neceſſaria erant.

Which alſo did vs great honour: and when wee departed / they laded vs with things neceſſarie.

11. Poſt menſes autem tres, navigavimus in navi Alexãdrina, quæ in inſula hiemaverat, cui erat inſigne Caſtorum.

Nowe after three moneths wee departed in a ſhippe of Alexandria/which had wintered in the yle / whoſe badge was Caſtor and Pollux.

12. Et cum veniſſemus Syracuſam, manſimus ibi triduo.

And when we arrived at Syracuſe/ we taried there three dayes.

13. Inde circumlegentes devenimus Rhegium, & poſt unum diem flante Auſtro, ſecunda die venimus Puteolos.

And from thence we ſet a compaſſe/ and came to Rhegium: and after one day/ the Southwinde blewe / and we came the ſecond day to Puteoli.

14. Vbi inventis fratribus rogati ſumus manere apud eos dies ſeptem: & ſic venimus Romam.

Where we found brethren / and were deſired to tarie with them ſeuen dayes/and ſo we went toward Rome.

15. Et inde cùm audiſſent fratres, occurrerunt nobis uſq; ad Appii forum, ac tres Tabernas. Quos cum vidiſſet Paulus, gratias agẽs Deo, accepit fiduciam.

And from thence/ when the brethren heard of vs / they came to meete vs at the Market of Appius/and at the three tauerns / whom when Paul ſawe / he thanked God/and waxed bolde.

16. Cùm autem veniſſemus Romam (*Centurio tradidit vinctos principi exercitus,*) permiſſum eſt (*autem*) Paulo manere ſibimet cum cuſtodiente ſe milite.

So when we came to Rome / the Centurion deliuered the priſoners to the generall Captaine: but Paul was ſuffred to dwell by himſelfe with a ſouldiour that kept him.

Das XXVIII. Capitel.

10. Vnd ſie theten vns groſſe ehre/ vnnd da wir auszogen/ luden ſie auff was vns noth war.

Oc de giorde oſſ ſtor ære/ Oc der wi droge vd/ ſkickede de oſſ til/ huadſom wi haffde behoff.

11. Nach dreyen Monden aber ſchifften wir auß inn einem Schiffe von Alexandria/ welches in der Inſulen gewintert hatte/ vnnd hatte ein Panir der Zwilling.

Oc tre maanede der effter/ ſeylede wi vd i it Skib aff Alexandria/ huilcket ſom haffde hafft Vinterlag hoſſ ſamme Oe/ oc haffde Tuillingenis Banere.

12. Vnd da wir gen Syracuſa kamen/ blieben ſie drey tage da.

Oc der wi komme til Syracuſa / bleffue wi der tre dage.

13. Vnd da wir vmbſchiffeten/ kamen wir gen Region/ vnd nach einem tag/ da der Sudwind ſich erhub/ kamen wir deß andern tags gen Puteolen.

Oc der wi ſeylede omkring / komme wi til Region/ oc en dag der effter / der Synden vær begyntis komme wi anden dagen til Puteolen.

14. Da funden wir Brüder / vnnd wurden von jnen gebeten/ daß wir ſieben tage da blieben. Vnd alſo kamen wir gen Rom.

Der funde wi Brødere / oc bleffue bedne der om aff dem / at wi bleffue der ſiu dage. Oc wi komme ſaa til Rom.

15. Vnd von dannen/ da die Brüder von vns höreten/ giengen ſie auß vns entgegen/ biß gen Appifer vnd Tretabern. Da die Paulus ſahe/ dancket er Gott/ vnd gewann eine zuverſicht.

Oc der Brødrene hørde der fra om oſſ/ da ginge de vd imod oſſ/ indtil Appifer oc Tretabern. Der Paulus ſaa dem / tackede hand Gud/ oc fick en tillid.

16. Da wir aber gen Rom kamen/ überantworttet der Vnterhauptman die Gefangenen den öberſten Hauptmann. Aber Paulo ward erlaubet zu bleiben / wo er wolte/ mit einem Kriegesknechte/ der ſein hütet.

Oc der wi komme til Rom/ antuordede Vnderhoffuitzmanden den Øffuerſte Hoffuitzmand Fangerne. Men Paulus fick loff at bliffue/ huor ſom hand vilde met en Stridzmand/ ſom tog vare paa hannem.

Kapitola XXVIII.

10. Kteřijž také wemnohé poctiwoſti nás měli. A když gſme ſe chtěli preč plawiti/ nakladali nám na Lodij toho čehož potřebij bylo.

Ktorzy nam też wielkie vczćiwośći czynili/ á gdychmy odieżdżáli/ nadáli nam czego była potrzebá.

11. Po třech pak Měſyćých plawili gſme ſe na Bárce Alexandrynſké/ kteráž tu byla na Oſtrowě přes Zymu/ magijcý za znamenij Hwězdu dwau Blijžencuow.

A ták po trzech mieſiacoch iechálichmy w okrecie Alexandryiſkim/ ktory zimowal ná wyſpie/ ná ktorym był herb Kaſtor y Pollux.

12. A když gſme přigeli do Syrakuſy/ zuoſtali gſme tu za tři dni.

Przybywſſy ſie tedy k Syrákuſom/ mieſzkalichmy tam przez trzy dni.

13. A odtud plawijce ſe přiſſli gſme do Rhegium: A po gednom dni/ když wál wijtr od poledne/ druhý den přigeli gſme do Puteolos.

Skąd przepráwuiąc ſie mimo/ przyſzlichmy do Rhegium/ á nazajutrz miáiąc wiátr południowy/ wtorego dniá przyſzlichmy do Puteolos.

14. Kdež to gſme nalezli Bratřij/ kteřijž nás proſyli/ abychom pobyli v nich za Sedm dnij: a tak gſme přiſſli k Řijmu.

Gdźie ználazſzy bráciá/ vprośili nas iechmy v nich przez śiedm dni zmieſzkáli/ A ták iechmy przyſzli do Rzymu.

15. Z kterehož když o nás vſlyſſeli Bratřij/ wyſſli proti nám na rynk Appiu/ a ke třem Tabernám. Kteréžto když vzřel Pawel/ poděkowaw Bohu wzal na ſe ſmělost.

Skąd bráciá vſłyſzawſzy o nas/ wyſzli przećiwko nam aż do rynku Appiuſzowego ku trzem domom gośćinnym/ ktore gdy vyzrał Páwel/ dźięki vczyniwſzy Bogu/ wziął dobre vfánie.

16. A když gſme přiſſli do Řijma/ tu Setnijk dal wězně w moc Haytmanowi Wogſka/ a dopuſſtěno geſt Pawlowi/ aby ſám bydlil s tijm Zoldnekem/ kterýž ho oſtřijhal.

Zátym gdyſmy przyſzli do Rzymu/ ſetnik oddał więźnie Hetmanowi nád woyſki/ ále Páwłowi dopuſzczono áby ſam mieſzkał z ſłużebnym ktory miał ſtraż nád nim.

כח

17 ומן בתר תלתא יומין שדר פולוס קרא לרישיהון דיהודיא וכד אתכנשו אמר להון גברא אחי אנא כד במדם לא קמת לוקבל עמא ונמוסא דאבהי באסורא אשתלמת מן אורשלם באידא דרהומיא׃

Doppo tre giorni, Paulo conuocò i principali de Giudei: e come furon venuti, diſſe loro, Huomini fratelli, io ſenZ hauer fatto niente contra'l popolo, o contra gli ordini de' Padri imprigionato in Ieruſalem, fui dato ne le mani de Romani.

18 והנון כד שאלוני צבו דנשרונני מטול דלא אשכחו בתרי רשינא מדם דשוא למותא׃

I quali hauendomi eſſaminato, mi volſero laſciare, percioche non era in me alcuna cauſa di morte.

19 וכד קימין הוו לוקבלי יהודיא אתאלצת דאקרא בנו קסר לא איך דאית לי דאקטרג במדם לבני עמי׃

Ma contradicendo i Giudei, fui coſtretto appellare à Ceſare: non gia come ſe io haueſſi di che accuſar la mia gente.

20 מטול הנא בעית מנכון דתאתון ואחזכון ואשתעא לכון הלין מטול גיר סברא דיסריל אסיר אנא בשלשלתא הדא׃

Per queſta cagione adunque io v'ho chiamati per vedervi e parlarui: percioche per la ſperanZa d'Iſraël ſon circondato di queſta catena.

21 אמרין לה הנון חנן אגרתא עליך לא קבלן מן יהוד ולא אנש מן אחין דאתו מן אורשלם אמרה לן מדם דביש עליך׃

Et eſſi gli diſſero, Noi non habbiamo da i Giudei riceuuto lettere di te, ne alcun de fratelli che ſia venuto, ci ha riferito o detto di te male alcuno.

כ ח

17 ויהי אחרי שלשת ימים ויזעק פולוס את־ראשי היהודים ויבואו אליו ויאמר אליהם אנשים אחים אני מאומה לא עשיתי על־העם או על־תשותות אבותינו אסור מירושלים מסגר ביד־הרומים׃

Y aconteció que tres dias deſpues, Paulo conuocó los principales de los Iudios: los quales como fueron juntos, dixoles. Yo, Varones hermanos, no auiendo hecho nada contra el pueblo, ni los ritos de la patria, he ſido entregado preſo deſde Ieruſalem en manos de los Romanos.

18 אשר בשאול לי אבו להתירני כי משפט מות לא אחד היה בי׃

Los quales auiendoſe informado de mi, me querian ſoltar, por no auer en mi ninguna cauſa de muerte.

19 וכאשר דברו עלי היהודים נגשתי לשוע אל־הקיסר לא כמו היה לי דבר לחיב את־עמי׃

Mas contra diziendo los Iudios, fue forçado de appelar à Ceſar: no que tenga deque accuſar à mi nacion.

20 ועל־הדבר הזה שאלתי מכם לראות את פניכם ולדבר אליכם כי על תקות ישראל אסור אנכי בנחשתים האלה׃

Anſique por eſta cauſa hos he llamado para veros y hablaros: porque por la eſperança de Iſrael eſtoy rodeado de eſta cadena.

21 ויאמרו אליו אנחנו לא ספרים עליך לקחנו מארץ יהודה ואיש מאחינו לא בא אלינו להגיד או לדבר רעה מאומה עליך׃

Entonces ellos le dixeron, Noſotros ni auemos recebido letras de ti de Iudea, ni viniendo alguno de los hermanos nos ha denunciado ni hablado algun mal de ti.

κη'.

17. Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι τὸν παῦλον τοὺς ὄντας τῶν ἰουδαίων πρώτους. συνελθόντων δὲ αὐτῶν, ἔλεγε πρὸς αὐτούς, ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις, δέσμιος ἐξ ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν ῥωμαίων.

Aduint trois iours apres que Paul conuoqua les principaux des Iuifs: & quand ils furent venus, il leur dit, Hommes freres, combien que ie n'aye riẽ commis contre le peuple, ne contre les couſtumes des Peres, toutesfois eſtant emprisonné dés Ieruſalem, i'ai eſté liuré és mains des Romains:

18. Οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί.

Leſquels apres m'auoir examiné me vouloyent relaſcher, pource qu'il n'y auoit aucũ crime digne de mort en moi.

19. Ἀντιλεγόντων δὲ τῶν ἰουδαίων ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι καίσαρα, οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορῆσαι.

Mais les Iuifs s'y oppoſans, i'ai eſté contraint d'en appeler à Ceſar: nõ point que i'aye dequoi accuſer ma nation.

20. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι. ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ ἰσραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι.

Pour ceſte cauſe donc vous ai-ie appelés, pour vous voir & parler à vous: car c'eſt pour l'eſperance d'Iſrael que ie ſuis enuironné de ceſte chaine.

21. Οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον, ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέ τι περὶ σοῦ πονηρόν.

Mais ils lui reſpondirent, Nous n'auons point receu lettres de Iudee touchant toi, ni perſõne des freres n'eſt venu qui ait rapporté ou dit quelque mal de toi.

17. Poſt

CAP. XXVIII.

17. Poſt tertium autem diem convocavit primos Iudæorum. Cumque conveniſſent, dicebat eis, Ego, viri fratres, nihil adverſus plebem faciens, aut morem paternum, vinctus ab Ieroſolymis traditus ſum in manus Romanorum.

And the thirde day after/ Paul called the chiefe of the Jewes together: and when they were come/ he ſayde vnto thē/ Men and brethren/ though I haue committed nothing agaynſt the people / or Lawes of the fathers / yet was I deliuered priſoner from Jeruſalem into the handes of the Romanes.

18. Qui cum interrogationem de me habuiſſent, voluerunt me dimittere, eo quòd nulla eſſet cauſa mortis in me.

Who when they had examined me/ would haue let me go / becauſe there was no cauſe of death in me.

19. Contradicentibus autem Iudæis, coactus ſum appellare Cæſarem, non quaſi gentem meam habens aliquid accuſare.

But when the Jewes ſpake contrary / I was conſtrayned to appeale vnto Ceſar/ not becauſe I had ought to accuſe my nation of.

20. Propter hanc igitur cauſam rogavi vos videre & alloqui. Propter ſpem enim Iſrael, catena hac circundatus ſum.

For this cauſe therefore haue I called for you/ to ſee you/ and to ſpeake with you: for the hope of Iſraels ſake/ I am bound with this chaine.

21. At illi dixerunt ad eum, Nos neq; literas accepimus de te à Iudæa, neque adveniens aliquis fratrum nunciavit, aut locutus eſt quid de te malum.

Then they ſayd vnto him / We neither receiued letters out of Judea concerning thee / neyther came any of the brethren that ſhewed or ſpake any euill of thee.

Das XXVIII. Capitel.

17. Es geſchach aber nach dreyen tagen/ daß Paulus zuſammen rieff die Fürnembſten der Jüden. Da dieſelbigen zuſammen kamen/ ſprach er zu jnen: Jr Männer/ lieben Brüder/ ich hab nichts gethan wider vnſer Volck/ noch wider Väterliche ſitten/ vnd bin doch gefangen auß Jeruſalem übergeben in der Römer hände.

Oc det ſkede tre dage der effter / at Paulus kallede tilſammen de Ypperſte iblant Jøderne. Der de komme tilſammen / ſagde hand til dem/ J Mend/ kære Brødre/ Jeg haffuer inted giort mod vort Folck/ oc icke heller mod Federnis Seduane / Oc ieg er dog antwordet fangen aff Jeruſalem i de Romeris hender.

18. Welche/ da ſie mich verhöret hatten/ wolten ſie mich loß geben/ dieweil keine vrſach deß Todtes an mir war.

Huilcke der vilde giffue mig løſ / der de haffde forhørt mig / efterdi at de funde ingen Dødz ſag hoſ mig.

19. Da aber die Jüden darwider redeten/ ward ich genötiget/ mich auff den Keiſer zuberuffen/ nicht als hette ich mein Volck etwas zuverklagen.

Men der Jøderne talede der imod/ da nøddis ieg til/ at ſkiude mig ind faar Keyſeren/ icke fordi at ieg haffde noget at klage paa mit Folck ſaare.

20. Vmb der vrſache willen/ habe ich euch gebeten/ daß ich euch ſehen vnnd anſprechen möchte. Denn vmb der hoffnung willen Iſraelis/ bin ich mit diſer Ketten vmbgeben.

For den ſag ſkyld / bad ieg eder/ at ieg maatte ſee eder oc tale met eder/ Thi at ieg er omgiffuen met denne Lencke/ for Iſraels Haab ſkyld.

21. Sie aber ſprachen zu jm: Wir haben weder Schrifft empfangen auß Judea deinet halben/ noch kein Bruder iſt kommen/ der von dir etwas arges verkündiget oder geſaget habe.

Da ſagde de til hannem / Vi haffue huercken fanget ſcriffuelſe aff Judea paa dine vegne/ icke er der heller nogen Broder kommen / ſom haffuer forkyndet eller ſagd noget ont om dig.

Kapitola XXVIII.

17. Po třech pak dnech/ ſwolal Starſſý z Židůw. A když ſe ſeſſli, řekl gim Pawel Já muži bratři nic neučiniw proti lidu/ ani proti obyčegi Otcowſkému / gſa pak w Geruzalémě/ wydán gſem w ruce Ržijmanům.

A ſtało ſie iż po trzecim dniu wezwał Páwel przednieyſzych z Żydow / y gdy ſie zeſzli/ rzekł do nich / Mężowie bráćia / ja gdym nic nie uczynił przećiw ludowi y uſtáwam oyczyſtym/ będąc związan w Jeruzálem/ podanem ieſt w rece Rzymiánom.

18. Kteřijžto když mne wyſlyſſeli/ chtěli mne propuſtiti/ proto/ že žádné winy ſmrti na mně nebylo.

Ktorzy wywiedziawſzy ſie pilnie o mnie/ chćieli mie wypuśćić/ dla thego że we mnie żadnego wyſtepku śmierći godnego nie było.

19. Ale když Židé odpijrali/ přinucen gſem / abych ſe odwolal k Cýſaři: ne proto / yako bych měl co na můg Národ žalowati.

Lecż gdy temu ná odpor byli Żydowie / przymuſzonem ieſt ápelowáć do Ceſarzá / nie przeto iákobych miał ocż przećiw narodowi memu ſkárżyć.

20. Protož za tau příčinau dožádal gſem ſe widěti wás / a s wámi mluwiti. Neb pro naděgi lidu Izrahelſkého / kteréžem tijmto ſwázán gſem.

A przetoż dla tey tedy was przyczyny wezwał/ ábych ſie z wámi vyzrawſzy rozmowił/ ábowiem dla nádzieie Izráelſkiey ieſtem tym łáncuchem związan.

21. A oni řekli k němu: Myť gſme ani kterého pſanij neměli o tobě z Židowſtwa/ aniž kdo z Bratřij přiſſed wyprawowal nám aneb mluwil něco zlého o tobě.

Tedy oni rzekli do niego/ My ániśmy wźięli liſtow o tobie z żydoſtwá/ ániná żaden z bráćiey przyſzedſzy oznáymił/ áni opowiedział o tobie nic złego.

כח

22 צָבֵינַן דֵּין דְּנֶשְׁמַע מֶנָּךְ מֶדֶם דְּמֶתְרַעֵא אַנְתְּ מֶטוּל דְּיוּלְפָנָא הָנָא יָדְעִינַן דְּעַל אֱנָשׁ לָא מְקַבַּל׃

Ma noi vogliamo ben vdir da te quel che tu ſenti, imperoche di queſta ſetta ci è noto che per tutto, ſe gli contradice.

23 וַאקִימוּ לֵהּ יַוְמָא וַכְנַשׁוּ וְאֶתוּ לְוָתֵהּ סַגִּיָאא כַּד דַּשְׁרֵא הֲוָא וְגָלֵא לְהוֹן עַל מַלְכוּתָא דַּאלָהָא כַּד מַסְהֵד וּמְפִיס לְהוֹן עַל יֵשׁוּעַ מֶן נָמוּסָא דְּמוּשֶׁא וּמֶן נְבִיֵא מֶן צַפְרָא וְעְדַמָא לְרַמְשָׁא׃

Et hauendoli aſſegnato vn giorno, vennero molti à lui, ne l'albergo: à i quali egli eſponeua, teſtificando il regno di Dio, e perſuadendo loro per la Legge di Moſè, e per li Profeti, le coſe di IESV, da la mattina infin à la ſera.

24 וַאנָשִׁין מֶנְּהוֹן מֶתְטַפְּסִין הֲווֹ לְמֶלַּוְהִי וַאחֲרָנֵא לָא מֶתְטַפְּסִין הֲווֹ׃

Et alcuni credeuano à le coſe che da lui erano dette, & alcuni non credeuano.

25 וַאשְׁתְּרִיו מֶן לְוָתֵהּ כַּד לָא שָׁלְמִין לַחְדָדֵא וְאֶמַר לְהוֹן הָו פַּוְלוֹס מֶלְּתָא הָדָא שַׁפִּיר מַלֶּל רוּחָא דְּקוּדְשָׁא בְּפוּם אֶשַׁעְיָא לוּקְבַל אֲבָהָתְכוֹן׃

Et eſſendo in diſcordia fra loro, ſi partirono, poi che Paulo hebbe detta vna parola, cioè, Lo Spirito ſanto parlò bene à i noſtri Padri per Eſaia Profeta, dicendo.

26 כַּד אָמַר זֶל לְוָת עַמָּא הָנָא וְאֶמַר לְהוֹן דְּשֶׁמְעָא תֶּשְׁמְעוּן וְלָא תֶסְתַּכְּלוּן וְתֶחְזוּן וְלָא תֶבְחֲרוּן׃

Va à queſto popolo, e dì, Voi vdirete con l'orecchie, e non intenderete: e vedendo, vedrete, e non diſcernerete.

27 אֶתְעַבִּי לֵהּ גֵּיר לֵבֵהּ דְּעַמָּא הָנָא וּמַשְׁמַעְתְּהוֹן אוּקְרוּ וְעַיְנַיְהוֹן עַמְצֵי דְלָא נֶחְזוּן בְּעַיְנַיְהוֹן וְיִשְׁמְעוּן בְּאֶדְנַיְהוֹן וְיִסְתַּכְּלוּן בְּלֶבְּהוֹן וִיתוּבוּן לְוָתִי וְאֶשְׁבּוֹק לְהוֹן׃

Percioche il cuor di queſto popolo è ingraſſato, e con l'orecchie hanno grauemente vdito, & hanno chiuſi i loro occhi: per non veder mai con gli occhi, ne vdir con l'orecchie, ne intender col cuore, onde ſi conuertano, & io li riſani.

כח

22 חָפַצְנוּ לִשְׁמוֹעַ מִמְּךָ מַה תְּבוּנָתֶךָ כִּי מִכְּפִירָה הַזּוֹאת נוֹדַע לָנוּ כִּי בְּכָל מְקוֹמוֹת יְדֻבַּר עָלֶיהָ׃

Mas querriamos oyr de ti lo que ſientes: porque de eſta Secta notorio nos es que en todos lugares es contradicha.

23 וַיּוֹעִידוּ לוֹ אֶת־יוֹם וַיָּבוֹאוּ אֵלָיו בַּמָּלוֹן רַבִּים לַאֲשֶׁר גִּלָּה וּבֵאֵר הֵיטֵב בָּאֵר אֶת־מַלְכוּת אֱלֹהִים מֵעִיד וּמְפַתֶּה אוֹתָם אֶת־אֲשֶׁר עַל־יֵשׁוּעַ גַּם מִמֹּשֶׁה גַּם מִנְּבִיאִים מִבֹּקֶר עַד־הָעֶרֶב׃

Y auiendoles ſennalado vn dia, vinieron à el muchos à la poſada, à los quales declaraua teſtificando el Reyno de Dios, procurando perſuadirles lo que es de Ieſus el Chriſto por la Ley de Moyſen, y por los Prophetas, deſde la mannana haſta la tarde:

24 וַאֲחָדִים הֶאֱמִינוּ לַמְדֻבָּרִים וַאֲחֵרִים לֹא הֶאֱמִינוּ׃

Y algunos acordauan à lo que ſe dezia, mas algunos no creyan.

25 וְכַאֲשֶׁר לֹא יֵאָתוּ בֵּינֵיהֶם וַיֵּעָלוּ בֶּאֱמוֹר פּוֹלוֹס אֶת־דָּבָר אֶחָד כִּי הֵיטֵב אָמְרָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בִּישַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־אֲבוֹתֵינוּ׃

Y como fueron entre ſi diſcordes, fueronſe, diziendo Paulo eſta palabra, Que bien ha hablado el Eſpiritu ſancto por el Propheta Iſayas à nueſtros padres.

26 לֵאמֹר לֵךְ וְאָמַרְתָּ לָעָם הַזֶּה שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ וְאַל־תָּבִינוּ וּרְאוּ רָאוֹ וְאַל־תֵּדָעוּ׃

Diziendo, Vé à eſte pueblo, y diles, De oydo oyreys, y no entendereys: y viendo vereys, y no mirareys.

27 הַשְׁמֵן לֵב הָעָם הַזֶּה וְאָזְנָיו הַכְבֵּד וְעֵינָיו הָשַׁע פֶּן יִרְאֶה בְעֵינָיו וּבְאָזְנָיו יִשְׁמַע וּלְבָבוֹ יָבִין וָשָׁב וְרָפָא לוֹ׃

Porque el coraçon de eſte pueblo fue engroſſado, y de los oydos oyeron peſadamente, y de ſus ojos guinnaron: porque no vean de los ojos, y oygan de los oydos, y entiendan de coraçon, y ſe conuiertan, y yo los ſane.

κη'.

22. Ἀξιοῦμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱρέσεως ταύτης γνωστόν ἐστιν ἡμῖν, ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται.

Neantmoins nous entendrons bien volontiers de toi ce que tu ſens: car quant à ceſte ſecte, il nous eſt notoire qu'on lui contredit par tout.

23. Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἧκον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ πείθων τε αὐτοὺς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τε τοῦ νόμου Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρωῒ ἕως ἑσπέρας.

Et quand ils eurent aſſigné iour, pluſieurs vindrent à lui au logis: auſquels il expoſoit par teſmoignages le royaume de Dieu: & les induiſoit à croire ce qui eſt de Ieſus, tant par la Loy de Moyſe que par les Prophetes, depuis le matin iuſqu'au ſoir.

24. Καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίστουν.

Dont les vns furent perſuadés par les choſes qu'il diſoit: mais les autres n'y croyoyent point.

25. Ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἕν, ὅτι καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν.

Parquoi eſtans en diſcord entr'eux, ils ſe departirent, apres que Paul eut eut dit vn mot, aſſauoir, Le ſainct Eſprit a bien parlé à nos peres par Eſaie le Prophete.

26. Λέγον, Πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ εἰπὲ, Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε.

Diſant, Va vers ce peuple, & di, Vous orrez de l'oreille, & n'entendrez point: & en regardant vous verrez, & n'apperceurez point.

27. Ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.

Car le cœur de ce peuple eſt engraiſſé: & ont oui dur des oreilles, & ont ſigné de leurs yeux: afin qu'ils ne voyent des yeux, & qu'ils n'oyent des oreilles, & qu'ils n'entendent du cœur & ne ſe conuertiſſent, & que ie les gueriſſe.

CAP. XXVIII.

22. Rogamus autem à te audire quæ ſentis: nam de ſecta hac notum eſt nobis, quia ubique ei cõtradicitur.

But we wil heare of the what thou thinkeſt: for as concerning this ſect/ we knowe that euery where it is ſpoken agaynſt.

23. Cum conſtituiſſent autem illi diem, venerunt ad eum in hoſpitium plurimi: quibus exponebat, teſtificans regnum Dei, ſuadenſq́; eis de Ieſu ex Lege Moyſi & Prophetis à manè uſque ad veſperam.

And when they had appointed him a day/ there came many unto him into his lodging/ to whome he expounded and teſtified the kingdome of God/ and preached unto them concerning Jeſus/ both out of the lawe of Moſes/ and out of the Prophets/ from morning to night.

24. Et quidam credebant his quæ dicebantur: quidam verò non credebant.

And ſome were perſwaded with the things that were ſpoken/ and ſome beleued not.

25. Cumque invicem non eſſent conſentientes, diſcedebant, dicente Paulo unum verbum. Quia bene Spiritus ſanctus locutus eſt per Iſaiã Prophetã ad patres noſtros.

Therefore when they agreed not among themſelues/ they departed/ after that Paul had ſpoken one worde/ to wit/ Well ſpake the holy Ghoſt by Eſaias the Prophet unto our fathers.

26. Dicens, Vade ad populum iſtum, & dic ad eos, Aure audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis, & non perſpicietis.

Saying/ Go unto this people and ſay/ By hearing ye ſhall heare/ and ſhal not underſtande/ and ſeeing ye ſhall ſee/ and not perceyue.

27. Incraſſatum eſt enim cor populi huius, & auribus graviter audierunt, & oculos ſuos compreſſerunt: ne fortè videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & convertantur, & ſanem eos.

For the heart of this people is waxed fat/ and their eares are dull of hearing/ and with their eyes haue they winked/ leaſt they ſhould ſee with their eyes/ and heare with their eares/ and underſtande with their hearts/ and ſhoulde returne that I might heale them.

Das XXVIII. Capitel.

22. Doch wöllen wir von dir hören/ was du helteſt/ Denn von diſer Secten iſt vns kunth/ daß jr wird an allen enden widerſprochen.

Dog ville wi høre aff dig/ huad du holder/ Thi oſſ er vitterligt om dette Secte/ at det haffuer alleuegne modſigelſe.

23. Vnd da ſie jm einen tag beſtimten/ kamen vil zu jm in die Herberge/ welchen er außleget vnd bezeuget das Reich Gottes/ vnd prediget jnen von Jeſu/ auß dem Geſetze Moſi/ vnd auß den Propheten/ von frůe morgen an/ biß an den abend.

Oc der de ſette hannem en dag faare da komme der mange til hannem i hans Herbere/ faar huilcke hand vdlagde oc vidnede om Guds Rige/ oc predickede faar dem om Jheſu/ aff Moſe Low/ oc aff Propheterne/ fra aarle om morgenen indtil afftenen.

24. Vnd etliche fielen zu dem/ daß er ſaget/ etliche aber glaubten nicht.

Oc nogle fulde til det/ ſom hand ſagde/ Men nogle trode icke.

25. Da ſie aber vntereinander mißhellig waren/ giengen ſie weg/ als Paulus ein wort redet/ das wol der heilige Geiſt geſagt hat/ durch den Propheten Eſaiam/ zu vnſern Vätern.

Oc der de vaare icke ſamdrectige met huer andre/ da ginge de bort/ der Paulus talede it ord/ At den hellig Aand haffuer talet vel formedelſt Propheten Eſaiam til vore Fedre.

26. Vnnd geſprochen: Gehe hin zu dieſem Volck/ vnnd ſprich: Mit den Ohren werdet jhrs hören/ vnd nicht verſtehen/ vnd mit den Augen werdet jrs ſehen/ vnd nicht erkennen.

Oc ſagd/ Gack bort til dette Folck/ oc ſig/ J ſkulle det høre met øerne/ oc icke forſtaa/ oc i ſkulle ſee det met øyene/ oc icke mercke.

27. Denn das hertz diſes Volcks iſt verſtocket/ vnd ſie hören ſchwerlich mit Ohren/ vnd ſchlummern mit jren Augen/ auff daß ſie nicht der mal eins ſehen mit den Augen/ vnnd hören mit den Ohren/ vnd verſtendig werden im hertzen/ vnd ſich bekehrn/ daß ich jnen hülffe.

Thi dette Folckis Hierte er forherdet/ oc de høre ſuarlige met Øerne/ oc blunde met deris Øyen/ at de ſkulle icke en gang ſee met Øyene oc høre met Øerne/ oc bliffue forſtandige i hiertet/ oc omuende ſig/ at ieg maatte hielpe dem.

Kapitola XXVIII.

22. Ale žádáme od tebe ſlyſſeti/ yak ſmyſſlijſs/ neb geſt známo nám o té Sektě/ že gij wſſudy odpijragij.

A ták chcemy od ćiebie ſłyſzeć co ty rozumieſz/ ábowiem o tey ſekćie iáwno nam ieſt iż iey ſie wſzędy naodpor.

23. A když gemu uložili den/ ſſſlo ſe gegich mnoho k němu do Hoſpody: Gijmžto wykládal/ ſwědectwij wydáwage o Kralowſtwij Božijm/ a dowozuge gim o Gežijſſowi z Zákona Moyžijſſowa a Prorokůw/ od gitra až do wečera.

A gdy mu poſtánowili dźień/ przyſzło ich k niemu nie mało do goſpody/ którym z oświádczániem wykładał króleſtwo Boże/ á przywodząc ie o Jezuśie z zakonu Mojżeſzowego y z Proroków/ od poránku aż do wieczorá.

24. A někteřij uwěřili tomu/ což Pawel wyprawowal/ někteřij pak neuwěřili.

Tedy iedni zezwaláli ná to co powiedał/ niektórzy záſię nie wierzyli.

25. A když mezy ſebau nebyli ſwornij/ rozcházeli ſe/ kterýmž mluwil Pawel gedno ſlowo: Že dobře geſt Duch Swatý ſkrze Proroka Izayáſſe mluwil k Otcům naſſým.

A gdy nie byli zgodni miedzy ſobą/ rozeſzli ſie/ á Páwel rzekł iedno to ſłowo/ Záiſte dobrze Duch święty powiedźiał przez Ezáiaſzá Proroká do oycow naſzych.

26. Řka: Gdiž k Lidu tomuto/ a rcy gim: Vſſyma ſlyſſeti budete/ a nebudete rozuměti: a widauce budete widěti/ a neſpatřijte.

Mowiąc/ Idź do ludu tego á powiedz/ Vſzymá vſłyſzycie á nie zrozumiećie/ á widząc vyźrzyćie y nie vpátrzyćie.

27. Nebo zhrublo geſt Srdce lidu tohoto/ a wſſyma těžce ſlyſſeli/ a oči ſwé zawřeli: aby ſnad neuzřeli očima/ a vſſyma neſlyſſeli/ a ſrdcem nerozuměli/ a neobrátili ſe/ abych gich neuzdrawil.

Abowiem zátwárdźiało ſerce ludu tego/ á ciężko vſzymá ſłuchali/ y zámrużyli oczy ſwe áby oczymá nie widźieli/ á vſzymá nie ſłyſzeli/ y ſercem nie zrozumieli/ y nie byli náwroceni ábych ie vzdrowił.

כח

28 תִּתְיְדַע לְכוֹן הָכִיל הָדָא דַּלְעַמְמֵא אֶשְׁתַּדַּר הָנָא פּוּרְקָנָא דְּאַלָהָא הָנוּן גֵּיר וְאָף שָׁמְעִין לֵהּ ׃

Siaue dunque noto come queſta ſalute di Dio, è mandata à i Gentili, & eſſi Vdiranno.

29 וְכַד הָלֵין אֱמַר נְפַקוּ יְהוּדָיֵא וְסַגִּי דָּרְשִׁין הֲווּ בֵּינָתְהוֹן ׃

E detto ch'egli hebbe queſte parole, i Giudei ſi partiron da lui, hauendo fra loro vna gran conteſa.

30 וַאֲגַר לֵהּ פּוֹלוֹס מֶן דִּילֵהּ בַּיְתָא וַהֲוָא בֵּהּ תַּרְתֵּין שְׁנִין וַמְקַבֵּל הֲוָא תַּמָּן לְכֻלְּהוֹן אַילֵּין דְּאָתֵין הֲווּ לְוָתֵהּ ׃

Paulo ſi ſtette poi ben due anni interi in vn ſuo luogo tolto ad affitto: e riceueua tutti quelli che andauano à lui.

31 וּמַכְרֶז הֲוָא עַל מַלְכוּתֵהּ דַּאלָהָא וּמַלֵּף הֲוָא עַיְן בְּגֶלְיָא עַל מָרַן יֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא דְּלָא כְּלָיָן ׃

Predicando il regno di Dio, & inſegnando le coſe del Signor IESV con ogni liberta, ſenza impedimento alcuno.

שְׁלֵם פֶּרַכְסִיס דִּשְׁלִיחֵא
טוּבָנֵא הָנוּ דֵּין
תַּשְׁעִיתְהוֹן ׃

כח

28 וְיִוָּדַע לָכֶם כִּי לַגּוֹיִם נִשְׁלְחָה יְשׁוּעַת אֱלֹהִים וְהֵמָּה יִשְׁמָעוּ ׃

Seahos pues notorio, que á las Gentes es embiada eſta ſalud de Dios: y ellos oyran,

29 וּבְאָמְרוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּלְכוּ הַיְּהוּדִים וַתְּהִי בַּקָּרָה גְּדוֹלָה בֵּינֵיהֶם ׃

Y auiendo dicho eſto, los Iudios ſe ſalieron teniendo entre ſi gran contienda.

30 וַיַּעֲמֹד פּוֹלוֹס כְּלֵילַת שְׁנָתַיִם בְּבֵית שְׂכִירָתוֹ וַיְקַבֵּל אֶת־כֻּלָּם הַבָּאִים אֵלָיו ׃

Paulo empero quedo dos annos enteros en ſu alquil: y recebia à todos los que entrauan à el:

31 מְבַשֵּׂר אֶת־מַלְכוּת אֱלֹהִים וּמְלַמֵּד אֶת אֲשֶׁר עַל־יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ בְּכָל בִּטָּחוֹן וְלֹא יִכָּלֵא ׃

Predicando el Reyno de Dios y enſennando lo que es del Sennor Ieſus el Chriſto con toda confiança ſin impedimento.

תַּמּוּ וְנִשְׁלְמוּ דִּבְרֵי וּפְעָלֵי
הַשְּׁלִיחִים הַקְּדוֹשִׁים ׃

κη'.

28. Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ, αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.

Qu'il vous ſoit donc notoire, que ce ſalut de Dieu eſt enuoyé aux Gentils, & ceux l'orront.

29. Καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος, ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς ζήτησιν.

Et quand il eut dit ces choſes, les Iuifs ſe partirent d'auec lui, ayans grãde diſpute entr'eux.

30. Ἔμεινε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν.

Mais Paul demeura deux ans entiers en ſon propre loage, & recueilloit tous ceux qui venoyent vers lui.

31. Κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παῤῥησίας ἀκωλύτως.

Preſchant le royaume de Dieu, & enſeignant les choſes qui ſont du Seigneur Ieſus Chriſt, auec toute hardieſſe de parler, ſans aucun empeſchement.

Τέλος τῶν πράξεων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

CAP. XXVIII.

28. Notum ergo ſit vobis, quoniam Gentibus miſſum eſt hoc ſalutare Dei, & ipſi audient.

Be it knowen therefore vnto you/ that this ſaluation of God is ſent to the Gentiles/ and they ſhall heare it.

29. Et cùm hæc dixiſset, exierunt ab eo Iudæi, multam habentes inter ſe quæſtionem.

And when he had ſayde theſe things/ the Jewes departed/ and had great reaſoning among themſelues.

30. Manſit autem biennio toto in ſuo conducto: & ſuſcipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum.

And Paul remayned two yeares full in an houſe hired for him ſelfe/ and receyued all that came in vnto him.

31. Prædicans regnum Dei, & docens quæ ſunt de Domino Ieſu Chriſto cum omni fiducia, ſine prohibitione.

Preaching the kingdome of God/ and teaching thoſe things/ which concerne the Lorde Jeſus Chriſt/ with all boldneſſe of ſpeach/ without let.

F I N I S.

Das XXVIII. Capitel.

28. So ſey es euch kunth gethan/ daß den Heiden geſandt iſt diß Heil Gottes/ vnd ſie werdens hören.

Saa ſkal det vere eder kundgiort/ at denne Guds Salighed er ſent til Hedningene/ oc de ſkulle det høre.

29. Vnd da er ſolches redet/ giengen die Jüden hin/ vnd hatten vil fragens vnter jnen ſelbs.

Oc der hand talede dette/ da ginge Jøderne bort/ oc haffde mange Spørſmaal mellem ſig ſelff.

30. Paulus aber bleib zwey jar in ſeinem eigen gedinge/ vnnd nam auff alle die zu jm einkamen.

Oc Paulus bleff thu aar i ſin egen Leyde/ oc anammede alle dem ſom komme ind til hannem.

31. Prediget das Reich Gottes/ vnd lehrete von dem HERRN Jeſu/ mit aller freydigkeit/ vnverboten.

Predickede Guds Rige/ oc lærde om den HErre Jheſu/ met al Driſtighed/ oc der forbød ingen hannem.

Ende der Apoſtel Geſchicht.

Kapitola XXVIII.

28. Protož budiž wám známo/ že geſt Pohanuom poſláno ſpaſenij Božij toto/ a oniť ſlyſſeti budau.

Niechżeć wam thedy ławno będzie/ iżeć pogánom poſłano ieſt to zbawienie Boże/ á oni ſłucháć będą.

29. A když to prepowěděl/ odeſſli od něho Židé/ mnohé magijce mezy ſebau hádky.

A gdy to rzekł/ wyſzli od niego Żydowie/ máiąc miedzy ſobą wielkie poſwarki.

30. Pawel pak trwal za celé dwě létě w hoſpodě ſwé/ a přigijmal wſſecky kteřijž přicházeli k němu.

Y mieſzkał Páwel przez cáłe dwie lecie w ſwym naymie/ á przyymował wſzytki którzy przychodzili do niego.

31. Káže gim o Králowſtwij Božijm/ a vče těm wěcem/ kteréž gſau o Pánu Gežiſſy Kryſtu/ ſe wſſij m dauffánijm/ bez zabráněnij.

Opowiedáiąc Króleſtwo Boże/ ucząc tych rzeczy które ſą o Pánu Jezuſie/ z wſzelkim beſpiecżeńſtwem w mowie/ á żaden mu nie przekazał.

Skonáwágij ſe Skutkowé Apoſſtolſſtij.

2/L/h84